

❶ ХИЛАНДЪР 1198/1199 ❶ СТУД

ИЦА 1186 ① ЖИЧА 1206 ①

Законоправило Светога Саве

1

На корици: **Свети Сава**, њрби архиепйиској „сбе Српске земље и Поморске“, дејтал њренетј са фреске у манастиру Милешеби, 1222–1228. јодине.

Штампање обе књиге омогућио је
Миодраг М. Пећробаћ
на користи Србима и науци

Родитељима
покојној мајци Анђелији – Анђи
и оцу Милошу Пећробаћу, деветдесетшестогодишњаку
са неизмерном благодарношћу

На корици: Свѣтл Сава, ѿрбл архлелйиской „сбе Срѣске земље и Поморске“, детал ѿренетѣ са
фреске у манастѣиру Милешеби, 1222–1228. ѿдине.

Штампање обе књиге омогућио је
Милодраг М. Пећковић
на корист Србима и науци

Родитељима
покојној мајци Анђелији – Анђи
и оцу Милошу Пећковићу, деvedесетшестогодишњаку
са неизмерном благодарношћу

Са благословом Његовог Преосвештенства
Господина Хризостома Епископа жичког

Издаје
Епархија жичка ● манастир Жича
Миодраг М. Петровић

Уредник
Хризостом, епископ жички

Манастир Жича
2004

Миодраг М. Петровић

ЗАКОНОПРАВИЛО СВЕТОГА САВЕ

на српскословенском и
српском језику

1

Манастир Жича
2004

Dr. Miodrag M. Petrović

ZAKONOPRAVILO OF SAINT SAVA

in the Serbian-slavonic and Serbian language

1

Monastery Zicha
2004

САДРЖАЈ

Предговор.....	XI-XXXVI
Скраћенице.....	XXXVII-XXXIX
Законоправило Светога Саве, 1.....	1-723
Садржај Законоправила Светога Саве, 1	725-730
Снимци из рукописних књига Законоправила коришћених за ово издање	731-763
Значајнија путовања Светога Саве од 1191. до 1235. године	765-771
Relevant Journeys of Saint Sava between the Years 1191 and 1235	773-778
Zakonopravilo of Saint Sava	779-782

Предговор

коро пуна два последња века домаћи и страни научници, у главном историчари, филолози, правници и теолози истичу важност проучавања највеће српске рукописне књиге, чији је прави назив *Законоурабило*, а у литератури је позната под именом *Крмчија*. Највише се размишљало о критичкој обради текста *Законоурабила* и о његовом преводу на савремени српски језик. Сажет хронолошки пресек података о таквим размишљањима изложио је у својој студији Сергије Троицки.¹

Прави назив те књиге оживео сам 1990. године. Од тада је постао познат и прихваћен у научној литератури. А име *Крмчија* настало је од руског назива *Кормчая книга*, који се појавио у Русији приближно век и по после упокојења Светог Саве (+ 1235)². Таквим називом нанета је неправда састављачу и преводиоцу тога дела, Светоме Сави³, који у првој реченици истиче да је реч о *Законоурабилу*, што је настало по узору на грчку сложеницу νομογράφον, казујући тиме да књига садржи, у основи, грађанске законе (νόμοις) и црквена правила (κανόνες).

¹ С. Троицки, *Како преба издаши Свѣтосавску крмчију (Номоканон са тумачењима)*, Споменик САН, СII, Одељење друштвених наука, Нова серија 4, Београд 1952, стр. 1–22.

² Детаљније о називима *Крмчија* и *Законоурабило* в. Миодраг М. Петровић, *О Законоурабилу или Номоканону свѣтоса Саве*, Београд 1990, стр. 7–39; Љубица Штавланин-Ђорђевић, *О сложеници законуурабило*, Археографски прилози, 20, Народна библиотека Србије, Археографско одељење, Београд 1988, стр. 251–258.

³ Главнију литературу о ауторству Светог Саве в. Миодраг М. Петровић, *Свѣтоса Саба као састављач и преводилац Законоурабила – српског Номоканона*, Историјски часопис, књ. XLIX (2002), Београд 2003, стр. 27–45.

Законоурабило обликом јединице исказује множину, зато што садржи преко сто византијских списа различите садржине: догматске, црквеноканонске, црквенограђанске, правне, моралне, аскетске, литургичке. Све су оне представљене, од стране самог састављача и преводиоца, као „богонадахнуте књиге“, које чине 6 уводних глава и 64 основне главе.

Без тих књига незамисливо би било оснивање и устројство самосталне Српске цркве на прелазу из друге у трећу деценију 13. века, као и учвршћење самодржавности Србије. Из *Законоурабила* је израсла Аутокефална архиепископија у Србији, а из Архиепископије право српских црквених поглавара да сами крунишу српске владаре краљевском круном, која од тада никада више није тражена од римског папе.

За постизање тако узвишених задатака, Светом Сави је било потребно да пред цариградског патријарха и византијског цара, тада у Никеји, изађе не само са обичном молбом, него и са таквом номоканонском књигом чија садржина треба да их увери у то да ће помоћу ње хришћански живот у Србији бити ваљано уређен. Требало је, другим речима, да се закључи да ће помоћу *Законоурабила* Српска православна црква бити и остати у потпуном црквеном, саборном, догматском, канонском и литургијском јединству са свима помесним православним црквама.

По примерак рукописног *Законоурабила* добили су у руке сви епископи новоосноване Аутокефалне архиепископије у Србији, са обавезом да по њему сваки у границама своје епископије паствује и управља свеукупним црквеним животом. Али *Законоурабило* не само да црквени живот уређује, него и живот сваког појединца верника, водећи бригу о човеку још пре његовог рођења, односно од зачећа па све до смрти, а у неким питањима из области брачног и наследног права – и после смрти.

Примена *Законоурабила* није се сводила само у границама Српске цркве и државе. По речима Сергија Троицког: „Почев од 1219. године па до XIX столећа, а делом и у XX столећу, ова је књига служила као главни правни извор, као *corpus juris utriusque* за све источно словенство, за све православне и словенске цркве, а делом и за

државе са православним словенским становништвом – за Србију, за Бугарску и за Русију, те делимично и за Румунску цркву.”⁴

У Српској православној цркви *Законоѡрабило* је и данас званични номоканонски зборник, како то проистиче из једне одлуке Светог архијерејског сабора, одржаног у мају месецу 1939. године. Одлука је садржана у Записнику бр. 146, АСБр. 63, и гласи: „Узима се у разматрање питање важности бракоразводних узрока Крмчије, које је покренуто поводом конкретног случаја у Великом Црквеном суду. Преосвећени Епископ Г. Нектарије, у својству референта Законодавног одбора, обавештава да се Одбор упознао са опширним стручним рефератом Преосвећеног Епископа Банатског Г. Викентија, који је он изволео прочитати. На основу тога реферата Законодавни одбор предлаже Светом Архијерејском Сабору следеће за одлуку:

‘Да Зборник Крмчија има важити као официјални наш канонски Зборник све док се не замени новим’.”

Непостојање превода *Законоѡрабила* на савременом српском језику изазвало је многе штетне појаве не само на пољу управљања Српском православном црквом, него и у науци уопште, посебно правној. Неопростиво је, на пример, то што у опширној двотомној *Правној енциклопедији*, са непуних 2.000 страница укупно, ни под којом одредницом се не налази реч једна о том најзначајнијем средњовековном правном српском споменику.⁵

Преводи *Законоѡрабила* Светога Саве, како онај са грчких извора на српскословенски језик, тако и овај са српскословенског на савремени српски језик, представљају веома сложен и одговоран стваралачки посао, који је захтевао много времена, стручног знања, стрпљења и љубави према делу и учењу Светога Саве. Више од пола века је протекло откако је познати српски научник, Никола Радојчић, сасвим основано у вези са тим написао: „...Заиста је штета што Номоканон није у целини издан и што су Срби тако лишени могућности да преко њега дубоко загледају у множину и

⁴ С. Троицки, *Како треба издати Свѡтосавску крмчију*, стр. 1.

⁵ *Pravna enciklopedija*, 1–2, Savremena administracija, Beograd, 1985.

озбиљност питања која су испуњавала духове Срба кроз читаве векове. Но још већа би штета била, кад би Номоканон св. Саве био недостојно издан. А њега није лако тако објавити да напори издавача буду достојни величине рада св. Саве и његових сарадника. Њих, збиља, не треба лакомислено срамотити с једним издањем Номоканона, које би могло изазвати неправичан суд о знаменитости дела што га је учинио св. Сава, када је у чврсте основе српске цркве узидао овај свој највећи књижевни рад. Трудбеници око издања Номоканона св. Саве морају се задахнути његовом љубављу према цркви и народу и опасати се његовом трудољубивом истрајношћу, ако желе да садашња поколења из њихова издања ишчитају величину и важност напора св. Саве и да осете колико је васколики духовни живот Срба, с целим својим јединственим развитком, зависио, све до XIX в., од овог дела⁶.

На припреми критичког издања *Законоѡрабила Свѣѡѡа Саве* почело се у Српској академији наука (САН), када је педесетих година XX в. ради тога основан посебан одбор под називом „Одбор за издање Крмчије“. О оснивању тог Одбора, као и о многим колебањима, нарочито Димитрија Богдановића, о томе који од преписа *Крмчије*, односно *Законоѡрабила*, треба да послужи као основни текст, подробно сам писао приликом приређивања фототипије *Илобичкој ѡреѡиса*. Тамо сам из *Годишњака* и *Гласника* САН, на основу извештаја чланова Одбора, али и на основу необјављених званичних записника, односно из извештаја о раду сарадника, подношених Историјском институту САНУ као носиоцу тог пројекта од 1962. године, навео која су им била задужења на том послу, и које су рокове одређивали за предају рукописа у штампу.⁷

Свако прекорачење предвиђеног рока за штампање, изнова је само потврђивало основаност сазнања мањег броја стручњака о

⁶Н. Радојчић, *Власѡѡел у Закону ѡрадском Номоканона св. Саве*, Глас САН, СХСIII, Београд 1949, стр. 1-2.

⁷*Законоѡрабило или Номоканон свѣѡѡа Саве, Илобички ѡреѡис*, 1262. година, приредио и прилоге написао др Миодраг М. Петровић, Дечје новине – Горњи Милановац 1991, стр. XXV-XXX.

томе да превод српскословенског текста *Законоѱрабила* не може ваљано да се уради без напоредог коришћења одговарајућих грчких изворника. А ових има много. Најнеопходније од њих користио сам према прибављеним фотографијама или ксерокс-копијама, које нису увек врхунски урађене и потичу са разних страна: Свете Горе, Свете Екатерине на Синају, Цариграда, Рима, Москве, Петрограда, Патмоса и др.

За ово издање, односно за превод 6 уводних глава и првих 47 основних глава *Законоѱрабила*, поред грчких рукописа на које упућује С. Троицки (MSyn. 237, Petropolit. 208, V 2019, V 842, AL ω 30, CS 1121)⁸, користио сам и друге рукописе *Арисѱинобоѱ номоканона*, које он не помиње, као што су: Panag. 132, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279. Уз те рукописне грчке зборнике, наравно, користио сам и штампани текст у РП, иако он не представља критичко издање и има доста грешака, од којих сам неке успут, у овом раду, исправљао. Тако на пример, у 69. прав. Картагинског сабора ум. ἀποστεῖλαι κηρύσσοντας треба да пише: „στεῖλαι παρακαλέσοντας καὶ κηρύσσοντας τὴν πρὸς αὐτοὺς“, а у прав. 121. истог сабора ум. λεῖσαι треба да стоји: „σπεῦσαι“

Приступ и примењени метод рада у овом издању још више ме је уверио у чињеницу да никаквог основа нема за претпоставку неких научника о томе да је наводно постојао јединствен грчки номоканон као изворник *Законоѱрабила*. Сам склоп грађе *Законоѱрабила* искључује сваку такву претпоставку, јер за његово састављање коришћено је неколико разнородних номоканонских грчких текстова, и то често тако да се померањем њихових места, преплетом и комбиновањем садржине, добија нова целина. *Законоѱрабило* у односу на коришћене грчке изворе представља, у ствари, особено тачано ткање, које у канонском делу за основу и потку има синоптичка *ѱрабила* Стефана Ефеског (VI в.), Аристинова тумачења (XII в.), Зонарина тумачења (XII в.) и интегрални текст *ѱрабила*. При таквом стваралачком подухвату, састављач и преводилац *Законоѱрабила* је задржавао, у преводу, кратка грчка

⁸С. Троицки, *Како треба издати Свѱтосавску крмчију*, стр. 73–75.

објашњења која обично почињу са: ἡγοῦν, ἦτοι, εἵτου, τουτέστιν, δηλαδὴ, додајући на многим местима своја кратка објашњења која слично онима почињу са: рекше, сирѣчь, ieже iеть, се же iеть, и сва су она у критичком апарату, испод основног текста, наведена са знаком „нема гр.“.

Неким својим тумачењима, уграђеним у основни текст, састављач *Законоѣрабила* олакшава у правилном поимању појединих особенних речи, које би се иначе и другачије могле схватити, као што су, на пример: поставление, јер каже: „роукоположение сирѣчь поставление“; или светитель, јер објашњава: „с(ве)т(ите)ль рекше иеп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ“; или слоуга, јер тумачи: „слоугамъ. рекше днакономъ цр(ь)ков(ь)нымъ“; или иностраньнѣкъ, јер каже: „иностраньнѣкъ сирѣчь поганын“, односно: „язычьскыхъ. сирѣчь поганьскихъ“. Грчку именицу ἐπιστολὴ овако преводи: „иепистоли рекше. послание“, а за именицу ипръверетѣи каже: „ипръверетѣи бо. иелинскѣ. римьскы шктемврѣ сказають се“ (Јелински ипреверетеј, римски се каже октобар). Такође грчку именицу σκολὸς објашњава, али опширније: „скопосъ хльмъ высокъ нарицають се. на немъ же стража бывають(ь). и кто на немъ врѣхостое стрѣжет(ь). и смотрить. сѣмо и швамо. иепископосъ нарицають се. иже сказають се стражъ или смотритель. да стражеви оубо и смотрителю бѣдѣти под(о)бають а не лѣннити се“ (*Скойос* значи високо брдо на којем се стража поставља, и ко на његовом врху стоји стражари и осматра тамо и овамо. Епископом се назива онај ко се зове стражар или осматрач. Стога, наравно, стражар и осматрач треба да бдију а не да се лење).

Другу врсту тумачења необичних српскословенских или страних речи из основног текста састављач даје издвојено, углавном на доњој белини. Ево и за то неколико примера: „женимаиа поводница сказають се“ (*Женимаја* се каже наложница); „шпилманъ сказають се играць“ (*Шпилман* се каже играч); „гѣд'ць естъ смьч'къ iже гѣдетъ лѣч'цемъ“ (*Гуслар* је гудач који гуди лучицом [гудалом]); „Ип'пон' град(ь) iеть(ь) въ африкиистѣи странѣ“ (*Ипон* је град у Африкијској земљи); „шблакы гонещи шт(ь) селіанъ влькодлаци нарицають се. да игда оубо погивнеть лоуна или сл(ь)н(ь)це. гл(агол)ють влькодлаци лоуноу изѣ-

доше. или сл(ъ)н(ъ)це. си же вса басни и лжа соутъ“ (Сељани облакогонитеље вукодлацима називају, па кад зађе месец или сунце говоре: „Вукодлаци месец поједоше“; или сунце. Све су то измишљотине и лажи).

Оно „нема гр.“ у апарату испод основног текста углавном казује о новинама које састављач уноси у *Законоѿрабило*. За неке од њих, међутим, не треба искључити могућност да се после странијег трагања, односно после откривања непознатих до сада грчких номоканонских рукописа, покаже и другачије. Ово се мора имати у виду с обзиром на чињеницу да састављач истовремено користи, како је већ речено, неколико разнородних грчких текстова, правећи од њих, много пута, ново ткање, тако што у Аристинова тумачења уноси понешто или из Зонариних тумачења или из интегралног текста *ѿрабила*, и обрнуто. Зато и оно „нема Аристин“, такође у том смислу треба схватити, јер је више преписа *Арисѿинобоѿ номоканона* сачувано, а РП издање недовољно одражава стварност управо зато што није критичко.

Те разлике су истицане и због тога што се на почетку *Аѿѿолских ѿрабила*, у заглављу, изричито каже да је реч о Аристиним тумачењима, а то не одговара увек стварности. Ипак, такав наслов је оправдан зато што је у *Законоѿрабилу* много више заступљен Аристин, а не Зонара како се нетачно мислило.⁹

При таквом раду састављач *Законоѿрабила* понекад даје себи слободу да интегрални текст *ѿрабила* стави на место тумачења, а тумачење на место *ѿрабила*. До сада ми није познато да постоји грчки текст номоканона са сличном појавом.

У критички апарат нисам уносио само разлике у односу на грчки текст. Много пута сам за поједине појмове, нарочито догматске, напореда давао и одговарајуће грчке изразе, у намери да се покаже како је њихов смисао сасвим добро преводом покривен; или да се види како је једна иста грчка реч, са више значења, имала у српскословенском сва та значења, исказана различитим облицима (на пример: $\theta\rho\omicron\varsigma$ = оуставъ, заповѣдъ, запрѣщениѣ; $\delta\omicron\upsilon\mu\alpha$ =

⁹ Д. Богдановић, *Крмчија свейѿоѿа Саве*, Сава Немањић – свети Сава, Историја и предање, Научни скуп, децембра 1976, изд. САНУ, Београд 1979, стр. 93.

повелѣније, проповѣдь), и обрнуто – разне грчке речи у српско-словенском су преведене једном речју која има више значења (на пример: вина = ἔγκλημα, ἀγωγή – ἐναγωγή, αἰτία, ἀφορμή, πρόφασις, αἰτίημα – αἰτίαισις, ὑπόθεσις, πρᾶγμα, προσέλευσις, κατήγνωσις, ἔγκλημα, за разлику од **виноу** у значењу εἰς τὸ διηγεῖσθαι; или **припадати** = ὑποπίπτειν, ἐκκαλεῖσθαι [али и описно – на вторы позвати соудъ]; или **писаније** = συμβόλαιον, λιτάκιον, γράμματα; или **съчетаније** = εἰσμός, σύνταξις).

Треба поменути и то, да сам из разумљивих разлога за српско-словенску реч **повелѣније** задржао грчку реч δόγμα тамо где се заиста ради о догми, а за облик **правил'нихъ** (κανονικῶν) – канонских. Међутим, важан догматски израз **съставъ** (σαστήριον) нисам заменио грчким ὑπόστασις зато што је Свети Сава промишљено то тако превео. Исто важни и за **Изложеније вѣры** (Изложеније бере) ум. *Симбол бере* (Σύμβολον πίστεως). Ни назив новага **заповѣдь** нисам пренео као *ноба зајобесѣи*, већ онако како је то прихваћено у литератури – *нобела*.

Лепота, изражајност и веома добро покривање значења грчких појмова у српско-словенском преводу снажно су утицали на то да у овом преводу задржим многе изворне речи и облике који се, иначе, ретко срећу, као на пример: *Међуречје*, (ум. Месопотамија), *п̄реходник* (ум. архијерејски намесник), *о̄имасник* или *масник* (ум. казнитељ), *о̄иреснак* (ум. бесквасни хлеб), *слушалишће* (ум. аудиторијум), *неуман*, *несбеиштен*, *несадушан*, *узалник*, *сбрсианик*, *сакружник*, *бездружник*, *бездомник*, *бесиосленик*, *несабеседник*, *небежа*, *поіанин*, *іуманце*, *шелољубиб*, *сласіпољубиб*, *унебесіишіїи*, *дебичансіпобайи*, *п̄асіпобайи*, *храбробайи*, *п̄риоіишіїишіїи*, *блаіоіишіїење*, *блаіоіиборење*, *учишїелан*, *шисућа*, *особни*, *беничиње*, *смешабање*, *децородни уд*, *зберојадина*, *дабљенина*, *олобина* и друге. Од тих других посебно треба истаћи облик *п̄рабоберје* (**правоверіје**), који Свети Сава употребљава ум. и у значењу *п̄рабослабље* (**православіје** – ὀρθοδοξία)¹⁰, иако овај у његово време није непознат.

¹⁰ О изразима ὀρθόδοξος и ὀρθοδοξία као новијој појави у гр. језику ум. старијих – καθολικός и καθολική διδασκαλία в. В. Стефанίδου, 'Εκκλησιαστική Ιστορία, ἔκδ. Β', Ἀθήναι 1959, стр. 327.

Сврха задржавања у преводу таквих речи и облика јесте та – да исти оживе враћањем у употребу и да својим постојањем сведоче о блискости превода са изворником. Помоћу њих се, у ствари, обезбеђује већа веродостојност превода.

Од значаја за даља истраживања *Законоѡрабила*, кад се ради о васпостављању текста његовог протографа, јесте свакако и то што сам успут бележио и неке варијанте уочене у грчким преписима номоканона, као и пренете грешке из њих, где на пример, уместо $\rho\acute{\iota}\mu\alpha\tau\omega\nu$ пише $\rho\acute{\iota}\nu\beta\acute{\alpha}\tau\omega\nu$ = **приватѣхъ** (а треба **приматѣхъ**); уместо $\epsilon\nu\ \acute{\alpha}\gamma\nu\omicron\iota\alpha$ пише $\epsilon\nu\ \acute{\alpha}\gamma\nu\epsilon\iota\alpha$ = **въ чистоти** (а треба **въ невѣданији**); уместо $\epsilon\kappa\ \delta\iota\alpha\phi\theta\omicron\rho\alpha\varsigma$ пише $\epsilon\kappa\ \delta\iota\alpha\phi\omicron\rho\alpha\varsigma$ = **wt(ъ) различииа** (а треба **wt(ъ) растлѣнииа**); уместо $\epsilon\kappa\ \sigma\upsilon\mu\beta\omicron\lambda\eta\varsigma$ пише $\epsilon\kappa\ \sigma\upsilon\mu\beta\omicron\upsilon\lambda\eta\varsigma$ = **по свѣцѣнию** (а треба **по приложению**). Разуме се, у преводу су такве грешке исправљене и обележене четвртастом заградом.

Уочене варијанте у И Р С М, дакле, довео сам у везу са варијантама из грчких рукописа, што може бити од користи у свим даљим истраживањима, усмереним ка поузданијем закључивању о односу између сачуваних преписа *Законоѡрабила* и несталог протографа.

Без трагања и дубоког орања по грчким преписима много штошта би у овом преводу било дословно пренето, као на пример: **бращниѣ** ум. **бращинѣныѣ** = свилену ($\tau\omicron\nu\ \sigma\eta\rho\iota\kappa\eta\nu$); или **стидь** ум. **чѣсть** зато што грчка реч $\alpha\dot{\iota}\delta\omega\varsigma$ поред значења *сѣиѣ*, *срам* има и значење *часѣ*, *пошѣобање*; или **беседа** ($\delta\epsilon\iota\lambda\acute{\iota}\alpha\iota$) у значењу *зближабања* (заљубљених), а не *беседе*. Дослован превод, дакле, односно превод са преношењем и оних малобројних грешака које текст чине неразумљивим на појединим местима, био би велики промашај, без обзира ко, када и услед чега их је унео у текст. Али то је само један од разлога што су се сви досадашњи покушаји, да се *Законоѡрабило* преведе, завршавали неуспехом.

Властита имена су у апарату дата и на грчком језику, а то ради поређења графије и изговора. Кад је реч о именима појединих византијских царева, посебну пажњу привлачи то што су нека од њих преведена, односно понародњена да би Србима била појмљива. Тако, на пример, Κολωνυμος није *Копроним*, већ *Гно-јетѣзниц*; Ρινότιμητος није *Ринотмит*, већ *Крѣонос*; Πωγωνάτος

је најодговорнији за живот Српске цркве, али и за сарадњу, у духу симфоније, са државом. Тај човек је, несумњиво, био архимандрит и први архиепископ српски – потоњи светитељ – Сава.

Савин превод и састав *Законоѡрабила* не зависе ни од једног од познатих нам словенских номоканона, али ни од неког јединственог грчког номоканона. И управо из те самосталности и стручности, односно из доброг знања оба језика – српскословенског и грчког, проистекао је својеврстан номоканон, назван *Законоѡрабило*, из којег се види, уколико би се преводио на грчки језик, да је у потпуности сачувана оригиналност појмова из коришћених номоканонских изворника.

Стога сматрам произвољним мишљење Димитрија Богдановића кад закључује: „Ако се посматра као превод, осим русизама, које смо већ поменули, треба примијетити недовољно сналажење са грчким оригиналом. Превод је мјестимично исувише дослован, тако да се из српскословенске конструкције не препознаје оригинална грчка мисао. Преводилац, очигледно, није најбоље знао грчки језик...“¹².

Посматран, дакле, како у целини тако и у појединостима, српскословенски превод у *Законоѡрабилу* представља узор доброг превода који по верности надмашује и добре латинске преводе са грчког језика. У њему су веома успешно пренети из грчког језика и најсложенији догматски, философски, правни и други изрази. На беспрекорну верност преведеног текста преводиоца је, поред стручних знања, додатно обавезивала и вера у то да се ради о „бого-надахнутим књигама“, односно о књигама које се поштују као *Светио јебанђеље*, и чији смисао не сме бити изневерен. Управо због такве вере и дословне привржености преводиоца при коришћењу грчких изворника, верно су пренете, видели смо, и малобројне грешке које у њима постоје, што такође сведочи о добром, неизневереном преводу.

¹² Д. Богдановић *Илобичка крмчија*, Историја Црне Горе, књ II, том I, Титоград 1970, стр. 111.

Питање у вези са званим русизмима у *Законоураби*лу *Светиоја* Сава много пута се у науци потезало. Посебну пажњу привукао је *Илобички ѡреѡис* из 1262. године зато што су у прва 53 његова листа русизми највише заступљени. Сматрало се, наиме, да они упућују на закључак да је Сава, наводно, у свој црквенограђански правни зборник уградио готове словенске преводе руских преводилаца. Због тога се доводило у сумњу и само његово ауторство.

Међутим, показало се да је до тог 53. л. преписивач био Рус, пореклом Новгородац, који је преписао, између осталог, и новгородско *Изборно јеванђеље* руске редакције. Поређењем та два преписа дошло се до закључка да су потези пера и језичкоортографске особине у њима подударне. Уз то, и време настанка им је приближно.

Преписивање анонимног Новгородца, који је у српској редакцији текста *Законоураби*ла оставио видне трагове свог матерњег језика, наставио је Богдан, писар рашке правописне школе. Овога је незнатно заменила рука анонимног помоћника, који је преписао: на л. 277а цео десни стубац; на л. 277б од 1. до половине 10. реда левог ступца и од 5. реда до краја десног ступца; на л. 278а цео леви стубац.¹³

Поређењем Богдановог дуктуса са наведеним деловима које је исписао његов помоћник, види се да овај има исту писарску школу – рашку.

Сасвим основано се може веровати да је Богдан од 53. л. наставио преписивање са предлошка *Законоураби*ла српкословенске редакције чији је преписивач исто био Рус, а да је русизме ублажио под утицајем свог матерњег језика. На крају књиге себе је само, у познатом запису на л. 400, представио као преписивача, без обзира на смењивање писарских руку.

¹³ Л. Цернић, *Нека зајажања о писарима Илобичке крмчије*, Археографски прилози, 3, Народна библиотека Србије, Археографско одељење, Београд 1981, стр. 49-54.

Под дејством српскословенског језика и Срба преписивача русизми су временом, у млађим преписима *Законоурабила*, све спорадичнија појава.

Раније доказе С. Троицког о томе да русизми нису пренети у *Законоурабило* коришћењем готових руских превода, и да се због њихове појаве не може оспоравати ауторство Светога Саве, потврдила су и нека новија истраживања.¹⁴ Тако је коначно постало јасно да русизми не вуку своје порекло из руских предлогака номоканонских списа, него из руку Руса преписивача *Законоурабила Свѣтѣога Саве* српскословенске редакције.

Ауторство Светога Саве се не умањује претпоставком да је за помоћнике у том изузетно сложеном послу могао имати по неког ученог Грка или Руса. Њихова помоћ је могла бити од користи при избору, на пример, одговарајућих грчких предлогака као изворника, или при провери исправног поимања појединих сложених грчких појмова како се преводом не би изневерили изворници. Али Сава је тај који одређено зна какво *Законоурабило* треба да скроји за потребе младе Српске државе, а у оквиру ње и Архиепископије, чији је оснивач он, са седиштем у манастиру Жичи. Један од многих доказа за то уткан је у 34. *Аѣосѣолско урабило*, у којем грчки номоканони помињу само епископа и митрополита, док Сава у српски текст уграђује и достојанство архиепископа као поглавара цркве.

¹⁴ J. Reijndhart, *Восточнославянское влияние в древнесербской кормчей*, Венские доклады к IX международному съезду славистов в Киеве, Институт славистики, Вена, 1983; Љ. Штавланин-Ђорђевић, *Још један поглед на русизме у Илобичкој крмчији*, Археографски прилози, 18, Народна библиотека Србије, Археографско одељење, Београд 1996, стр. 55-67.

Поред сазнања о томе да превод са српскословенског на савремени српски језик не може да се ради без напоредог коришћења грчких изворника, током припремања овог издања сазнало се и то – да без њих ни разрешавање или рашчитавање српскословенског текста не може да се докраја ваљано спроведе. Због тога се научници ређе одлучују да такву врсту текстова објављују у разрешеном виду; радије их преносе у изворном облику. У сложеност и опасност при таквом подухвату уверила се и Љубица Штавланин-Ђорђевић, археограф-саветник. Њој сам поверио да разреши текст *Илобичкої ѡреѣиса* из 1262. године, а на основу фототипије коју сам приредио 1991. године.¹⁵ Будући да се не служи грчким језиком, у разрешеном српскословенском тексту који је понудила било је неправилно исписаних речи, због којих се није могао очекивати ни исправан превод. Омашке су отклоњене тек када сам их довео у везу са изворним грчким речима. Ради објективности, али и ради уверљивости, делимично доносим овде примере по реду листова, исписујући напоредо и одговарајуће грчке изразе.

Понуђено разрешавање:

неприѣтъ на (л. 5а)
оу вѣрѣ ѡеже (л. 5а)
слововидимъ (л. 5а)
триѡеретици (л. 6б)
изъ ѡроу (л. 6б)
съ происходити (л. 7б)
вѣселенѣ и (л. 10б)
се ломъ (л. 17а)

Исправљено разрешавање:

не приѣтъна (οὐδὲ δεκτικὴ)
оу вѣрѣ ѡеже (πιστομένη τὸ)
слово видимъ (λόγος ὁρατός)
трѣѣ ѡерѣтици (τρεῖς αἰρετικοὶ)
и ζωроу (καὶ Ζωώραν)
съприсходити (συμπροϊούσης)
вѣселенѣи (τὴν οἰκουμένην)
селомъ (χωρίοις)

¹⁵ Видети напред нап. 7.

многод(оу)ховьное (л. 17б)	много д(оу)ховьное (πολὺ τὸ πνευματικόν)
въ единосведь (л. 18б)	въ едино сведь (εἰς ταὐτὸν συναγαγεῖν)
сыть (л. 20а)	сыть (προσκορῇ)
неподобнаго (л. 20а)	не подобнаго (οὐ εὐλόγου)
бывшии и (Р, л. 22б)	бывшии (οἱ πρὸ)
вторичинь (Р, л. 22б)	втори чинь (τὴν δευτέραν τάξιν)
на (и) мованниа (л. 30б)	на(и)мованниа (μίσθωσιν)
онѣи же (л. 31б)	ω нѣиже (нема гр.)
намы здѣ (л. 44а)	на мыздѣ (ἐπὶ χρήμασι)
оучительнѣи мнимь (л. 47б)	оучительнѣимнимь (διδασκαλικώτερος)
не изреч(е)ное (Р, л. 56б)	неизреч(е)ное (ἄρρητον)
въ нѣже (л. 57б)	вънѣ же (ἐξωθεν δὲ)
лживо писание (Р, л. 59а)	лживописание (ψευδεπίγραφα)
от(ъ) реч(е)ныхъ (Р, л. 59а)	от(ъ)реч(е)ныхъ (ἀπηγορευμένη)
не вечерьнии (л. 68а)	невечерьнии (ἀνέσπερος)
законьно повелѣвають (л. 68а)	законьноповелѣвають (θεσμοθετεῖ)
члов(ѣ)ка любьствовавъ (л. 69б)	члов(ѣ)колюбьствовавъ (φιλανθρωπεύσασθαι)
и на кои (л. 84б)	инако и (ἄλλως καὶ)
гла(гола) (л. 91а)	гла(сомь) (διὰ προσφωνήσεως)
помазати се (л. 95а)	мазати се (χρίεσθαι)
митрополит(ы) (л. 95б)	митрополит(ъ) (нема гр.)
иносложение (Р, л. 98б)	ино сложение (ἕτερον σύμβολον)
ониъ (Р, л. 100б)	о ниъ (περὶ τούτων)
не приѣтъ нъ (л. 99б)	неприѣтънъ (ἀνεπίδεκτος)
на знамена и (л. 103а)	назнаменаи (σημείωσαι)
вънѣ ходити (л. 105б)	въ нѣ ходити (ἐν ταύταις ἵέναι)
бѣхоу тѣже (л. 107б)	бѣхоу тѣ же (Συνῆσαν δὲ)
расколоу творе и (л. 111б)	расколоу твореи (σχίζων)
на имовати (л. 113а)	наимовати (μισθωτάς... γίνεσθαι)

іеп(и)с(ко)пи іе (л. 122а)	іеп(и)с(коу)пиніе (ἐπισκοπαι)
своіе и (л. 129δ)	своіен (ιδίας)
комоу ждо (л. 133а)	комоу ждо (ἐκάστου)
ѡнихъ (л. 135а)	ѡнихъ (нема гр.)
и юдѣи (л. 136δ)	иудѣи (Ἰουδαῖοι)
безъ блазна (л. 138δ)	безъблазна (ἀναμάρτοια)
Водѣ прѣдѣстоіецихъ (л. 147а)	Водѣ прѣдѣстоіецихъ (ὑδροπο- ραστατῶν)
же нихово (л. 205δ)	женихово (τοῦ νυμφίου)
іакоже не (л. 205δ)	іако жене (ὥς ἡ γυνή)

Неправилно разрешен српскословенски текст је био, дакле, полупроизвод и као такав није могао бити објављен. Тек после извршених исправки предат је за штампање. Не може се рећи ни сада да је у свему беспрекоран. Сматрам да није правилно разрешена, на пример, реч **ѡбонъ полъ** (л. 116δ, 132а), коју је претходно Љубица Штавланин-Ђорђевић разрешавала као **ѡб онъ полъ**, ослањајући се, вероватно, на Миклошића¹⁶. Мишљења сам и даље, иако сам ствар препустио њеној упорности, да се ту ради о једној речи – **ѡбонъполъ** (πέραν) као адвербу који је исправно схваћен и написан у проверено добрим речницима.¹⁷

У склопу питања која се односе на разрешавање појединих речи најосетљивије је, без сумње, оно у вези са скраћеним именом **хъ** зато што у *Илобичком ѡрејису Закоуѡрабила Свѣѡѡа Сабѣ* ниједном није написано у нескраћеном облику – ни као **Христосъ** ни као **Христъ**. Исправно је поступила Љубица Штавланин-Ђорђевић кад се определила за краћи облик **Христъ**, поштујући дух ортографије и аналогije заступљене код писара.

¹⁶ Franz von Miklosich, *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum*, Wien 1862–1865, стр. 478. под **объ**.

¹⁷ Видети, на пример: В. Даль, *Толковый словарь живого великорусского языка*, томъ второй, С. – Петербургъ – Москва 1881. стр. 630. под **обонполъ**; Г. Дьяченко, *Полный церковно-славянский словарь*, Издательский отдел Московского патриархата, Москва 1993, стр. 366. под **Обонполъ**; *Словарь древнерусского языка (XI–XIV вв.)*, изд. РАН, Институт русского языка, Том V, Москва 2002, стр. 517. под **обонъполъ**.

По свему судећи, писар *Илобичкої йрейиса* Богдан поседује врхунска писарска знања и искуства рашке школе. Доследан је у скраћивању одређених речи, држећи се утврђених правила. Тако, код скраћивања речи које имају једно *с*, какав је случај са именом *хъ* то *с* диже изнад и ставља га под титлу, као на пример: *божътво* = *в(о)ж(ъ)ство*, *мѣць* = *мѣс(ѣ)ць*, *нѣ* = *нѣс(ть)*, *бытъ* = *бысть*, *ѣтъ* = *ѣсть*. А код скраћивања речи које имају два *с*, једно од њих оставља у самој речи, док друго диже и ставља под титлу изнад, као на пример: *ѣство* = *ѣст(ъ)с(т)во*, *апѣска* = *ап(о)с(толь)ска*, *цръство* = *ц(ѣ)с(а)ръство*.

Следствено тим важећим правилима при скраћивању речи, у скраћеници *хъ* немамо два *с*, већ једно само, и зато је у овој књизи разрешено краћим обликом *х(ри)с(ть)*, који је у духу словенских језика, за разлику од дужег облика *х(ри)с(тос)ъ*, који је у духу грчког језика.

Да би се отклонила сумња у исправност таквог закључка, као пример наводим други назив за свесвето име Христово – назив *Исус*. Писари га скраћују тако што једно *с* задржавају у скраћеници *ісъ*, а друго *с* означавају титлом изнад, из чега се добија разрешен облик имена *іс(оус)ъ*. Оно што највише отклања било какву сумњу у правилност таквог разрешавања скраћенице *хъ*, односно у постојање краћег – словенског облика *Христь*, јесте чињеница која говори о томе да се у разним средњовековним рукописима, насталим у строго православним срединама, наилази на нескраћен, што значи у целости написан облик *Христь*.

Уз све то, треба истаћи и чињеницу која говори о томе да добро упућени писари и иконописци изнад скраћеница *ісъ* и *хъ* не стављају исту врсту титле, чиме указују на број слова *с* у тим именима.¹⁸

¹⁸ Детаљније о облицима *Хрисѣос* и *Хрисѣи* в. Мнодраг М. Петровић, *Хрисѣос* и *Хрисѣи*. Огјобори др Аѣанасију Јебѣићу, еѣискоју у „осѣабци“ и члану Комисије Свѣтої архијерејскої сабора за измену и допуну Усѣаба Срѣске ѣрабослабне цркбе, Београд 2004.

а Илобички *йрейис*, који се данас чува у Архиву Југославенске академије знаности и умјетности (однедавно ХАЗУ) у Загребу под сигнатуром III С 9, зна се да није сачуван у целости. Сви недостаци – било да се ради о нестанку листова (по један иза постојећих листова: 6, 14, 20, 133, 135, 137 и 396; четири иза 53. и осам иза 95), или о делимичним оштећењима текста на појединим листовима – у овом издању надокнађени су из *Рашкој йрейиса*, познатог као *Рашка крмчија*, који је у целости сачуван.¹⁹ Све што је из њега пренето овде и придато празнинама *Илобичкој йрейиса* издваја се нијансом, а већи делови текста – и сопственом фолијацијом. На тај начин смо добили целовит текст *Законоѳрабила Свейѳоѳа Сабѳе*, чији протограф није сачуван, али га до целовите критичке обраде свих сачуваних преписа замењује *Илобички йрейис* из 1262. године, који је не само по годинама него и иначе њему свакако најблискији.

Разрешени текст *Илобичкој йрейиса Законоѳрабила* у овој књизи чини леви стубац, а десни стубац је, скоро ред за ред, његов превод на савремени српски језик. На белини бочно од левог ступца убележена је фолијација изворника који је писан на пергамену и двостубачно. Прелаз са странице на страницу означен је у тексту двема усправним цртама, а прелаз са ступца на стубац – једном усправном цртом. За преузети текст из *Рашкој йрейиса*, који није писан двостубачно, фолијација је такође на белини бочно од левог ступца, али у облој загради, наспрам које су у тексту две усправне црте што означавају прелаз са листа на лист, док једна усправна

¹⁹ О *Рашком йрейису Законоѳрабила* међу последњима је писао Я. Н. Шапов, *Первоначальный состав Раиской Кормчей книги 1305. г.*, Записки Отдела рукописей ГБЛ, выпуск 33, Москва 1972, стр. 140–147.

црта означава крај текста предње странице листа. Делови основног изворног текста, које је писар испустио и на белини накнадно дописао, враћени су на место које им припада. Спојене речи су растављене. Задржана је интерпункција изворника. При разрешавању речи постојећа надредна слова спуштена су на своја места, а непостојећа слова која су означена титлом изнад речи, додата су у угласте заграде. Четвртастим заградама означени су пропусти писара, преузети или из неког другог српскословенског преписа *Законоѿрабила* или, кад се ради о преводу, из грчких предложака. У обле заграде стављено је све оно што је у виду конјектура допуњавано у изворном тексту, као и оно што се сматрало да је неопходан додатак ради веће јасноће превода.

Бројке исказане речима пренете су тако и у превод, а оне словне – претворене су у арапске.

Испод основног текста звездицама су означена одговарајућа библијска места на која се позива изворник.

Испод звездица је склоп варијаната које сам исписивао између 1974. и 1977. године уз помоћ Николе М. Петровића. Тада сам за тај посао издвојио следеће преписе *Законоѿрабила*: *Илобички*, *Рашки*, *Дечански*, *Пчињски*, *Сарајебски* и *Морачки*. Од њих су у ово издање уграђене варијанте из четири преписа: *Илобичкој* (1262. година), *Рашкој* (1305. година), *Сарајебској* (середина 14. века) и *Морачкој* (1615. година).²⁰ Све уочене морфолошке, лексичке и синтаксичке разлике у основном – *Илобичком ѿрејису* наспрам друга три, нашле су одговарајуће место у критичком апарату. На основу тих варијаната јасно се види шта је у *Илобичком ѿрејису* испуштено, поновљено, погрешно преписано, измењено или додато.

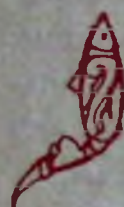
Уз варијанте из поменута четири српскословенска преписа *Законоѿрабила*, тамо где је било потребно, дате су и варијанте из грчких изворника, о чему је напред детаљније било речи.

²⁰ Описе свих 11 сачуваних рукописа српскословенске редакције в. С. Троицки, *Како ѿреба издајти Свѣѿосабску крмчију*, стр. 34–71.

Испод склопа варијаната мањим бројкама, пренетим из основног текста, означене су глосе изворника, као и примедбе аутора, које се односе на српскословенске или грчке предлошке. У том делу наведене су и разлике у бројевима *ѿрабила*, *їрана* и *їлаба*, најчешће наспрам издања РП.

Сарајевски *ѿреїис*, у поређењу са осталим преписима *Законоѿрабила*, заслужује посебну пажњу. Он има неколико додатних одељака, састава и глоса које други преписи немају. Тако, на пример, испред 69. Апостолског прав. пише: „правило. ап(о)ст(о)льско ѡт(ь) иного закон'ника“, а после тог прав. има тумачење у чијој основи лежи текст из *Зонариної Номоканона*. За овим поново доноси 69. Апостолско прав. са незнатном разликом у односу на *Илобички ѿреїис*: ум. „да изврѣжет се“ пише „да изврѣжень воудеть“. А после 18. и 19. прав. сабора у Гангри, под истим бројевима има текст правила и тумачења такође „ѡт(ь) иного закон'ника“. Под „Закоником“ подразумева *Номоканон*, односно *Законоѿрабило*, јер има глосу којом се такође издваја у односу на друге преписе: „Книгы номоканонъ. ѿже сказыет' се. законоѿ-правило“.

д укупно 400 листова *Илобичкої ̑рейиса*, овај део књиге *Законо̑рабила Сбей̑оїа Сабѣ* обухвата првих 249 листова или, како је већ речено, 6 уводних и 47 основних глава. Главнину у њој чине сва црквена правила – апостолска, васељенских и помесних сабора и црквених отаца, са тумачењима. Заснована су на правоверном догматском и канонском учењу као изразу јеванђелске науке о устројству и мисији Цркве Христове. Без проучавања тог дела историје – историје развоја црквеног живота, немогуће је правилно поимање историјских збивања у области политичког, економског, социјалног па и војног живота хришћанског света, како међусобно, тако и у односу на народе друге вере.

Овом првом делу *Законо̑рабила* уследиће слично издање и другог његовог дела, односно преосталих глава од 48. до 64. Међу њима је и *Грађански закон* (гл. 55), познат под именом „Градски закон“ или „Прохирон“ (Πρόχειρος νόμος), за који у научном свету постоји живо занимање. Тај други део књиге садржаће јединствен регистар и уазбучен попис литературе која се односи на *Законо̑рабило*, са постојећом сигнатуром по библиотекама у Београду.

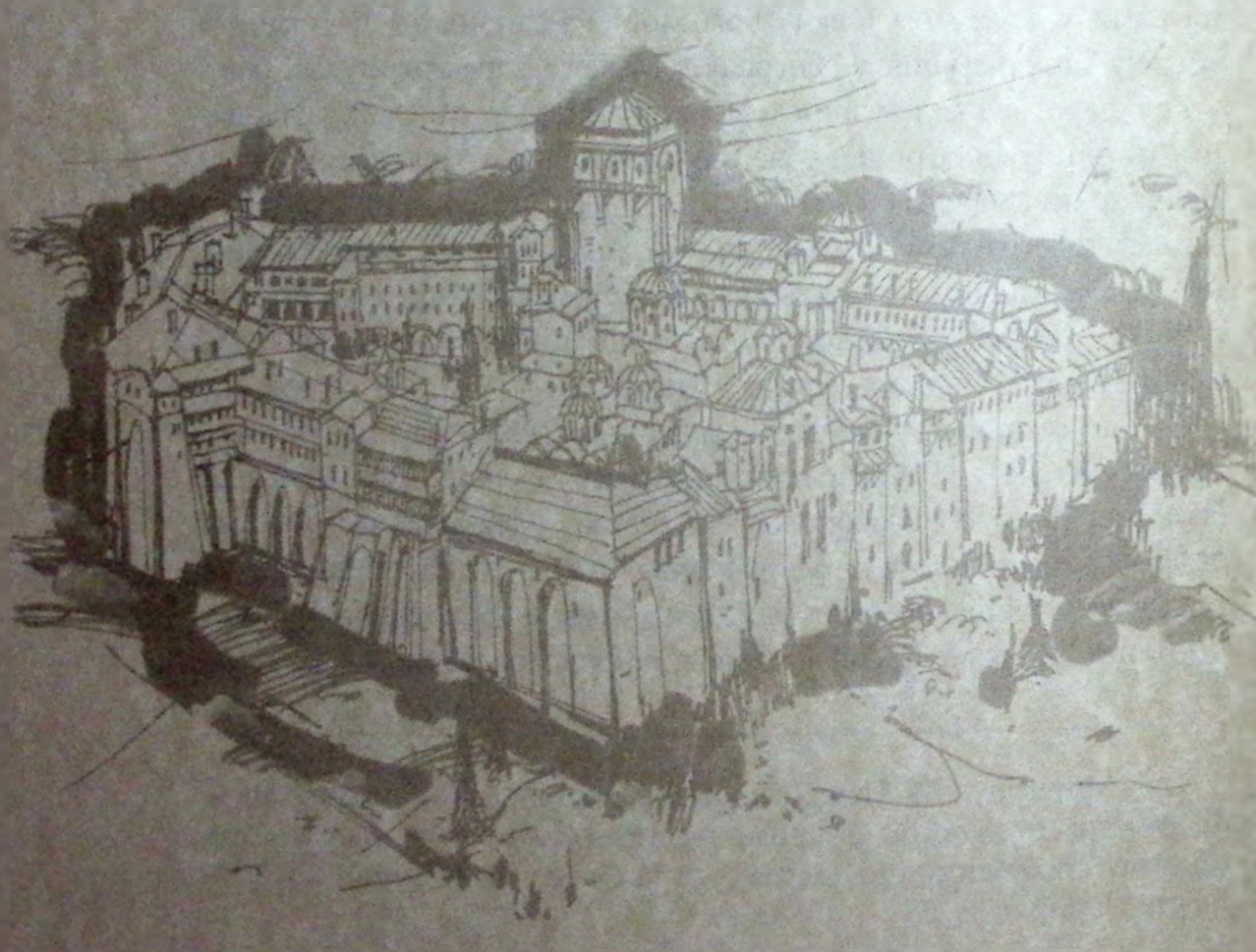
Појављивању овога издања претходе вишедеценијска проучавања средовековне номоканонске грађе. Почео сам да је прикупљам још од 1964. године, спремајући се за писање и одбрану докторске дисертације²¹. У томе су ми одговарајуће установе и појединци олакшали својом предусретљивошћу – да се обави микрофилмовање или ксерокс-копирање одређених словенских и грчких рукописа. Зато им овде изражавам топлу благодарност, посебно управницима библиотеке, музеја и архива: у Цариградској патријаршији, на Светој Гори, у Светој Екатерини на Синају, у Светом Јовану Богослову на Патмосу, у Ватикану, у Музеју Патријаршије у Београду, у Музеју Старе цркве у Сарајеву, у Государственом историјском музеју (ГИМ) у Москви, у Народној библиотеци Србије, у националним библиотекама у Атини и Бечу; архивима САНУ и ЈАЗУ.

Такође, велика благодарност припада: Српској православној црквеној општини у Трсту, Српској православној црквеној општини у Загребу, Српској православној црквеној општини у Љубљани и Колу српских сестара у Трсту.

Од појединаца посебну захвалност заслужују: Његово високопреосвештенство Г. Јован, митрополит загребачкољубљански и целе Италије, Његово високопреосвештенство Г. Николај, митрополит дабробосански, проф. др Марко Јачов, Владан Релић, председник, и Богољуб Стојићевић, потпредседник Српске православне црквене општине у Трсту, Срећко Јовановић, филолог, Милорад Радевић,

²¹ Μίοντραγκ Μ. Πέτροβιτς, 'Ο Νομοκάνων εἰς ἸΔ' τίτλους καὶ οἱ βυζαντινοὶ σχολιασταί. Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν θεμάτων περὶ σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ τῶν ἐπισκόπων Παλαιᾶς καὶ Νέας Ρώμης, Ἀθῆναι 1970.

историчар, Јован Обрадовић, правник, Јелена Бајић, рођ. Обрадовић, проф. Никола Петровић, Ђоко Стојичић, књижевник, Драгана Петровић, рођ. Митровић, правница, др Божидар Митровић, правник, Евстатије Поповић, иконописац, Љиљана Савић, рођ. Христовски, инжењер, Душан Милијић, фотограф.

азлоге за радост поводом објављивања *Законоѡрабила Сбейѡѡа Сабе* у овом виду и на разумљивом српском језику не треба посебно истицати. Она спонтано навире из сазнања о томе да ова књига – као званични номоканонски кодекс Српске православне цркве од првих деценија 13. века, и као утемељење разуђеног правног поретка у младој Српској држави тога времена – постаје доступна свим корисницима који желе да из ње ишчитавају стечена у некој дубокој прошлости животна знања и искуства, неопходна за живот сада и у будућности. Реч је о књизи која и данас далеко премаша државне границе сужене Србије. У вези са тим навешћу овде белешку Слободана Јарчевића, коју ми је дао срочену овако: „Допис Амбасаде СРЈ у Минску о укључивању ‘номоканона’ у наставу на Државном економском универзитету у Минску, Белорусија – лето 2001“. Допис је био упућен Савезном министарству иностраних послова, Дирекцији за међународну просветну, културну и спортску сарадњу, као и Дирекцији за Русију и Евроазију.

Осећање радости због преточеног српскословенског језика као мало разумљивог у живи, разумљив српски језик, приближава нас усхићењу које је морао имати Свети Сава кад је за крај *Законоѡрабила* срочио поговор врхунске језичке изражајности и лепоте:

„Појавише се на светлост словенског језика богонадахнуте књиге ове, зване Номоканон, јер пре тога беху помрачене облаком мудрости јелинског језика. Али сада заблисташе, заправо протумачене бише. И благодаћу Божијом јасно сијају, таму незнања одгонећи и све светлошћу разума просвећујући и од греха избављајући. И сваки учитељ, хоћу да кажем епископ или презвитер

или неко други са учитељским чином, ако не сазна добро ове књиге, ни сам неће знати ко је. Али, проникне ли у дубину бого-надахнутих ових књига, као у огледалу видеће и сам себе какав је и какав треба да буде, а и друге ће упутити и научити. Изађе, дакле, на светлост нашег језика овај Божански спис.“

СКРАЋЕНИЦЕ

A	Atheniens (Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη Ἑλλάδος - ΕΒΕ), Ἀθῆναι
AE	Athous Esphigm. (Ἀθως, Ἐσφιγμένου)
акуз.	акузатив
AL	Athous Laurae (Ἀθως, Μ. Λαύρα)
ап.	апостолски
AC	Athous Cutlum. (Ἀθως, Κουτλουμουσίου)
др.	дрοј
V	Vatic. gr. (Bibliotheca Apostolica Vaticana), Roma
вар.	варијанта
вас.	васељенски
VJ	Voelli et Justelli, Bibliothecae juris canonici veteris, tomus secundus, Lutetiae Parisiorum 1661.
вел.	величина
ГБЛ	Государственная библиотека им. В. И. Ленина, Отдел рукописей, Москва
ген.	генитив
ГИМ	Государственный исторический музей, Отдел рукописей и старопечатных книг, Москва
гл.	глава
ГПБ	Государственная публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина, Петроград
гр.	грчки
Дан	Данило, пророк
Дела ап.	Дела апостолска
дитогр.	дитографија
еп.	епископ
Zepi	J. Zepi et P. Zepi, Jus graecoromanum, vol. I, Athenis 1931.
И	Иловички препис Законоправила
им.	именица
инв.	инверзија
иниц.	иницијал

Ис	Исаија, пророк
ЈАЗУ	Југославенска академија знаности и умјетности, Загреб
једн.	јединица
Јн	Јован, јеванђелист
К	Крмчија
Карт.	Картагински сабор
конј.	конјектура
CS	Cod. Sinaitic. (᾿Αγία Αἰκατερίνη τοῦ Ὁρους Σινᾶ)
Лк	Лука, јеванђелист
М	Морачки препис Законоправила
марг.	маргина
мн.	множина
Мојс	Мојсије, пророк и законодавац
Мр	Марко, јеванђелист
MSyn.	Mosqu. Syn. gr., (Московская Синодальная библиотека – Государственный исторический музей), Москва
МСПЦ-ЗРГ	Музеј Српске православне цркве – Задужбина Радослава Грујића
Мт	Матеј, јеванђелист
ном.	номинатив
нпр.	на пример
орт.	ортографија
орт.-јез.	ортографско-језички
Откр.	Откривење Јованово
Panag.	Παναγίας – Πατριαρχική βιβλιοθήκη Κωνσταντινουπόλεως
Patm.	Πάτμου – Βιβλιοθήκη Ἱεροῦ Μονῆς Ἀγίου Ἰωάννου καὶ Εὐαγγελιστοῦ
парт.	партицип
PG	Patrologiae cursus completus, series Graecae, Migne J. P., Parisiis 1857 sq.
Petropolit.	Petropolit. gr., Государственная публичная библиотека им М. Е. Салтыкова-Щедрина, Петроград
прав.	правило
предл.	предложак
преп.	препис
пресв.	пресвета
прим.	примедба

Пс	Псалми Давидови
Р	Рашки препис Законоправила
р.	рукопис
РАН	Российская Академия Наук
рођ.	рођено
РП	Г. 'Α. 'Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῆ. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, т. 1-6, 'Αθήνησιν 1852-1859
С	Сарајевски препис Законоправила
саб.	сабор
САН	Српска академија наука
САНУ	Српска академија наука и уметности
св.	свети
скраћ.	скраћено
Соб.	Собор
срп.	српски
српсл.	српскословенски
ССЦ	Стара Сарајевска црква
стр.	страница
тј.	то јест
Трул.	Трулски сабор
ум.	уместо
уп.	упореди
хапл.	хаплографија

Поййис Свеййоіа Сабе на бошійаном йечайіу Карейскоі шійіика 1199. іодине, Хиландар

ЗАКОНОПРАВИЛО СВЕТОГА САВЕ

1

Съ в(о)гомы починають се кннг(ы) снѣ.
 га(аго)лемыне грѣчьскымыъ языкомъ по-
 3 моканонъ. и сказаемыне нашімъ язы-
 комъ законоуправило.
 Слово ѡ с(ве)тыхъ. и вселеньскыхъ се-
 6 данъ сборъ. гдѣ и когда и на кыеждо (!)
 ѣхъ събра се. под(о)бають вѣдѣти вса-
 комуоу кр(ь)стна(и)ноу. іако седмъ
 9 естъ с(ве)тыхъ и вселеньскыхъ вели-
 кыхъ(ь) сборъ.
 сборъ вселеньскъ .ā. Ѡт(ь) възне(се)ннѣ
 12 Х(ристо)ва до прьваго сбора лѣт(ь)
 .т.iii. а ѡт(ь) начала мироу. въ лѣ-
 т(о) .ē. ѡсмь сътъ. ѡсмюне на десете¹.
 15 выстъ с(ве)тын и вселеньскын прьвы
 сборъ въ никен. при велицѣмъ ц(ѣ)-
 с(а)ри константинѣ. въ десетюне лѣт(о)
 18 ц(ѣса)р(ь)ства ѣго. иже ц(ѣса)р(ь)-
 ствова. лѣт(о) .ā.ā. вѣху же съшь-
 д(ь)шен се с(ве)тин ѡ(тѣ)ци числомъ
 21 .т.iii. старѣишины же сбороу вѣху.
 силвестръ. папа римскы. александръ²
 константи|на града. при митрофанѣ
 24 патриарсѣ. александръ папа алексан-
 дръскын. іевъстафин патриархъ антиѡ-
 хинскын. и макарин іероусалимъскын.
 27 сънидоше же сѧ на арна соуѣмоудръна-
 го. презвитера бывъша александръскыне
 цр(ь)к(ь)ви. хулеца же с(ы)на в(о)-
 30 жина г(оспод)а нашего іс(оуса) х(рист)а
 истиньнаго в(о)г(а). тварь бо того гла-

Са Богом се почиу кнѣге ове, које
 се грѣкимъ језикомъ зову Номоканон а
 нашимъ се језикомъ кажу Законопра-
 вило

Слово о седам светих и васељенских
 сабора о томе, где, када и против ко-
 га се сваки од њих сабра. Сваки хри-
 шћанин треба да зна да има седам
 светих и васељенских великих сабора

Први васељенски сабор. Од Вознесе-
 ња Христова до Првог сабора 318 је
 година, а од почетка света, Први све-
 ти и васељенски сабор био је 5818¹.
 године у Никеји. при великом цару
 Константину, десете године његовог
 царствовања, а царствовао је 31 го-
 дину. Светих отаца беше 318 окупље-
 них на броју. А старешине сабора бе-
 ху: Силвестар папа римски, Алексан-
 дар² из Константинограда при Митро-
 фану патријарху, Александар папа
 александријски, Евстатије патријарх
 антиохијски и Макарије Јерусалим-
 ски. Сакупише се против сујетног
 Арија, презвитера Александријске
 цркве, који је хулио на Сина Божи-
 јег, Господа нашега Исуса Христа,
 истинитога Бога; јер, безбожник го-
 вораоше за Њега да је твар и да је не-

1 Съ в(о)гомы починають се нема С | снѣ кннгы шив. Р | 3 и нема Р | 5 Слово нема гр. | и нема
 С | 6 кыеждо (!), кѣждо С, кнждо Р | 9–10 великихъ нема гр. | 11 сборъ вселеньскъ .ā. исписано
 киноваром на левој марг. поред наслова: убачено у текст у Р С | възне(се)ннѣ конј. према Р С |
 13 начела Р С | 14 ѡсмь сътъ] ѡсмь сътъ и Р | 16 велицѣмъ] великѣмъ С | 16–17 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри
 Р | 22 силвестръ Р С, Σιλβέστρου (ген.) | 24 александръ Р С, 'Αλεξάνδρου (ген.) | 25 іевъстафин Р,
 іевъсѡфин С, Εὐσταθίου (ген.) | 26 макарин Р, Μακαρίου (ген.) | іеросалимъскы Р | 27 же нема
 С | 27–28 соуѣмоудраго С | 29 цр(ь)к(ь)ве Р С

¹ Године од Адама и од Христа до Првог васељенског сабора различито су приказане у гр., нпр.: 'Απὸ 'Αδὰμ
 ἕως τῆς α̅ συνόδου ἔτη .εφιστ., а на марг.: 'Απὸ δὲ Χριστοῦ ἔτη τῆς. с тим што је изнад ове године иста рука на-
 писала и годину τῆς V 2184; 'Απὸ Χριστοῦ ἕως τῆς α̅ συνόδου ἔτη τῆς A 1377; 'Απὸ 'Αδὰμ ἕως τῆς πρώτης
 συνόδου ἔτη .εφιστ' ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἔτη τῆς. где је изнад ове године иста рука такође написала и τῆς годину V
 842. ² Александар је на сабору уместо Митрофана I, патријарха цариградског (315–327). Разлике у гр.:
 'Αλέξανδρος Κωνσταντινουπόλεως AC 42, A 1371, A 1377; Μητροφάνης ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
 V 2184, V 842.

(гола)ше неч(ь)стивыи. и неединосоу-
щна б(ог)оу и ш(ть)цоу. и гла(гола)-
ше яко бѣ нѣкогда егда не бѣ. тѣмѣ
сего яко врага исти[сти]нѣ. коупно и
съ единомысленики его. с(ве)тыи съ
сборь прокляньше ш(ть)врьже. и
евъсвиш(!) никомидинскаго. и ма-
кедонна. и евъномна. аще бо и сло-
весы разоучахоу се. нь подобно ари-
евн ш(ть) истинны ш(ть)падъше.
правовѣрноу же вѣроу¹ оутвърдивше
с(ве)тнн ш(ть)цѣ. единосущна ш(ть)-
цоу с(ы)на проповѣдавъше. творца
всачьскыи а не тварь. нь б(ог)а
истинна и вл(а)д(ы)коу и г(оспо)д(а).
по прор(о)коу гл(агол)ющемоу. и(!)
чрѣва прѣже д(ь)ньнице родихъ те.
якоже и изложение вѣры и м(а)ть.
сирѣчь. вѣроу въ единого б(ог)а.
еже тнн вѣдохновениемъ с(вета)го
д(о)уха прогласише. оустави же сен
с(ве)ты и вселеньскы сборь. и с(ве)-
тоу пасхоу празновати намъ. якоже
и н(ы)ниа по шбычаю дръжимъ. нѣци
бо ш(ть) прѣждьнихъ. оу .дѣ. мартъ-
скыи лоуны празновахоу пасхоу. ш(ть)
първаго же сбора до втораго лѣтъ
.н.ѣ.

.ѣ. Вторы же с(ве)тын и вселеньскы
сборь бысть въ константиин градѣ. въ
лѣт(о). петъ тисоущноу. ш(сь) сътъ
.ѣ.дѣ. въ ц(ѣса)р(ь)ство ѳеодосиа ве-
ликаго. въ второу лѣт(о) ц(ѣса)р(ь)-

једнобитан Богу и Оцу. А говораше
да је било некада када није постојао.
Проклевши га као непријатеља и-
стине, овај свети сабор га зато одба-
ци заједно са његовим једномишље-
ницима: Јевсевијем Никомидијским,
Македонијем и Јевномијем; наоко су
се у речима разилазили, ипак су се,
слично Арију, од истине удаљили.
Свети оци утврдише правоверну ве-
ру¹ и Сина једнобитна Оцу пропове-
даше, за творца свега, не за твар, не-
го за Бога истинитог, и Владику, и
Господа, по речима пророка: „Из
утробе пре Данице родих те“, како и
Изложеније (Символ) вере садржи,
то јест: „Верујем у једнога Бога“, ко-
је они надахнућем Светога Духа про-
гласише. Озакони нам овај свети ва-
сељенски сабор да празнујемо и све-
ту Пасху, како и сада по обичају
држимо, јер неки од претходника
празноваху Пасху 14. у месецу марту.

*А од Првог до Другог сабора је 56 го-
дина*

2. Други свети и васељенски сабор
био је у Константиграду године 5874.
за царства Теодосија Великог, у другој
години његовог царствовања, а цар-

¹ Уп. Ис 14, 12; Откр 22, 16; кондак из службе Соб. Пресв. Богородице

З тѣмѣ писар исправно у тѣмѣ на горњој марг.; тако и у Р С | 4 исти[сти]нѣ днотгр. | 5 съ] сын
Р; сего С | 6 проклянь Р | 7 евъсвиш (!), треба евъсвини као у Р С | 7-8 Εὐνόμιον τε καὶ Μακεδόνιον
инв. АС 42; у V 842 ум. Εὐνόμιον пише Εὐσεβιον | 15 и¹ нема С | 16-17 по прор(о)коу ... родихъ те
нема гр. | 16 гл(агол)ющоу Р | и (!), треба ис (= изъ) као у Р | 17 прѣжде Р С | 18 испуштено м(а)ть
у речи и м(а)ть али додато на марг. | 19 сирѣчь... б(о)га нема гр. | 19 б(ог)а] б(ог)а ш(ть)ца Р | 20
еже] иже С | вѣд(ь)хновениемъ Р С | 21 од речи прогласише па надаље уносимо и вар. из М | сен]
си Р | 23 паскоу С | празньновати С | 24-26 нѣци во... пасхоу нема гр. | 25 оу] въ Р | 25-26 ма-
рѣьскыи Р | 26 празньновахоу С | ш(ть) и ш(ть) С | 27 първаго Р С М | 29 бројка .ѣ. на марг. |
вселеньскыи Р С М | 30 константиѣ С М | 31 сътъ] сать орт.-јез. црта М

¹ Изворне облике правоверна вѣра и правовѣрнь углавном задржавамо и у преводу на савре-
мени језик, јер је свети Сава тако превео грчке речи ὀρθόδοξία (ὀρθόδοξος πίστις) и ὀρθόδοξος,
иако у то време нису били непознати облици православие и православьнь.

ства его. иже цѣ(ѣ)с(а)ръствова. лѣ-
тѣ(ѣ) .21. || вѣху же с(ве)тии ш(тъ)ци
3 числомъ .рп. старѣишины же вѣху
того свора. дамасъ папа римьскыи. не-
ктарии патриархъ константиѣ града.
6 кѣриль патриархъ иер(оу)с(а)л(и)м-
скыи. тимоѣѣи папа александрьскыи.
мелетии патриархъ антиохийскыи. гри-
9 гории ниськыи. анѣфилохии нико-
иискыи. геласии кесарие палестиньскыи
и григории в(о)гословцѣ. праве прѣ-
12 столѣ константиѣ града. иже и оу томѣ
с(ве)тѣмъ сворѣ распрѣ бывшии. сво-
ею волею прѣдъ своромъ штрече се
15 прѣстола. и створи|въ ш оставлени
прѣстол(а) слово. и ш пришьстви
тѣхъ .рп. ш(тъ)цѣ. и прочѣтѣ прѣдъ
18 вѣмъ своромъ. штиде въ нань-
зъаньзонъ. сишоше же се си .рп. с(ве)-
тини ш(тъ)ци. на македонииа злоч(ѣ)-
21 стиваго разбоничьскы прѣстолѣ ко-
стантина града вѣсхытивъшаго. хоу-
лециа д(оу)хъ с(ве)ты. гл(агола)ше бо
24 того тварь быти а не в(о)г(а). и не то-
гождѣ соуцѣства егоже ш(тъ)цѣ и
с(ы)нь. и чѣждего шт(ѣ) в(о)ж(ѣ)ства.
27 сѣ бо македонии иѣцѣ живѣ сын по-
д(о)бно ариевн хоулѣше. сего оубо иако
врага правѣи вѣрѣ. сѣ савелнѣмъ ли-
30 винскимъ и сѣ аполинариѣмъ лавди-
кинскимъ. и сѣ иѣдиномысльники ихъ.
проклеше || и шсоуднше с(ве)ти ш(тъ)-
33 ци. иако несѣд(оу)шьна плѣтъ г(о)спода

ствовао је 16 година. Светих отаца
беше на броју 150. Старешине тога
сабора беху: Дамас папа римски.
Нектарије патријарх Константино-
града, Кирило патријарх јерусалим-
ски, Тимотеј папа александријски,
Мелетије патријарх антиохијски,
Григорије Ниски, Амфилохије Ико-
нијски, Геласије Кесаријско-пале-
стински и Григорије Богослов који
је држао престо Константинограда и
који се због распре, настале у том
светом сабору, својом вољом пред
сабором престола одрекао. И сачи-
нивши беседу о напуштању престо-
ла и о доласку тих 150 отаца, и про-
читавши је пред целим сабором,
отиде у Назијанзон. Сакупише се
ових 150 светих отаца против Маке-
донија злочастивог што разбој-
нички приграби престо Константино-
града. Хулећи на Духа Светог, го-
вораше да је твар а не Бог, да није
истог суштаства као Отац и Син и
да је стран божеству. Овај Македо-
није, дакле, док је био још међу жи-
вима, хуљаше слично Арију. И њега
као непријатеља праве вере, са Са-
велијем Ливијским и Аполинаријем
Лаодикијским и њиховим једноми-
шљеницима, проклеше и осудише
свети оци због тога што је говорио
да је тело Господа нашега Исуса

7 тимоѣѣи С. тимоѣѣи М. Τιμόθεος | 8-9 Григоріе М. Γρηγόριος | 9 ниськыи, треба ниськыи
као у РСМ и гр. - Νύσσης | 9-10 амѣфилохи иконискыи РСМ, Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου | 11 праве,
διέπων | 12 томѣ] томъ РСМ | 15 ш нема С | 16 и нема С | и ш пришьстви, καὶ εἰς τὴν παρου-
σίαν | 18-19 наньзъаньзонъ РСМ, Ναζιανζόν | 24-25 тогожде РСМ | 27 иѣе РСМ | 33
несѣд(оу)шьна, ἄψυχον

- нашего ис(оу)са х(ри)с(т)а гла(гол)ю-
 щемоу неоумна. не то же токмо нь и
 3 въ трид(ь)невиѣи мрътвостѣи тѣлесе
 г(оспод)на с тѣломъ и б(о)жъствоу
 оумрѣти гла(гол)ахоу с(ве)тѣи же
 6 ѡ(т)ъци сѣд(оу)шъноу и оумноу пльть
 г(оспод)а нашего быти извѣстише.
 д(оу)шоу имоуща. нашамъ д(оу)шамъ
 9 єдиносоущъноу. и б(о)г(а) истинна и
 г(оспод)а животворещаго прѣс(ве)-
 т(а)го д(оу)ха оуяснише. єдиносоущъ-
 12 на ѡ(т)ъцю и с(ы)ноу того быти про-
 повѣдавшѣи. и тогожде б(о)жъства и
 силы іакоже и с(ве)тоу изложение вѣ-
 15 ры прѣдръжитъ еже ти іаснѣе с(ве)-
 т(а)го д(оу)ха бл(а)годѣтию изгла-
 (гол)аше. |
 18 ѿт(ь) втораго же свора до третѣаго
 лѣт(о) .мѡ.
 (.г.) Трети же с(ве)ты вселенскы сворь.
 21 быс(ть) въ ефесѣ. въ лѣт(о) петъ тисоу-
 щъноу. деветъ сътъ .ѣ. въ ц(ѣса)р(ь)-
 ство феоѡсѣи малаго въ третѣе на
 24 десете лѣт(о) ц(ѣса)р(ь)ства єго иже
 ц(ѣса)р(ь)ствова. лѣт(ь) .мѡ. и м(ѣ)-
 с(е)ца .ѡ. съ же сворь трети пръвыи въ
 27 ефесѣ быс(ть). съшедьшен же се с(ве)-
 тѣи ѡ(т)ъци бѣхоу числомъ .г. ста-
 рѣиши(ни) же бѣхоу свороу. кѣриль
 30 папа александрьскыи праве мѣсто ике-
 лестина папа (!) римскаго иоувеналии
 патриархъ иер(оу)с(а)л(и)мскы. и ме-
 33 мнонъ ефесьскыи иеп(и)с(коу)пъ. снѣде

Христа несадушно и неумно. И не само то, него говораху још да је у тродневној мртвостѣ тела Господ- њег са телом умрло и божество. А свети оци потврдише да је тело Го- спода нашега са душом и са умом и да му је душа једнобитна нашим ду- шама. И ујаснише да је Дух Пресве- ти исто што и истинити Бог и живо- творни Господ, проповедајући да је једнобитан Оцу и Сину, истог бо- жаства и силе баш како и *Светѣио из- ложеније (Символ) вере* садржи, које они благодаћу Духа Светога јасније исказаше.

А од Другог до Трећег сабора је 41 година

(3) Трећи свети васељенски сабор био је у Ефесу године 5915. за царства Теодосија Малог, у тринаестој годи- ни његова царствовања, а царствовао је 42 године и 2 месеца. Овај Трећи сабор беше први у Ефесу. Окупљених светих отаца беше 200 на броју. А старешине сабора беху: Кирило папа александријски, који је управљао ме- сто Келестина папе римског, Јувена- лије патријарх јерусалимски и Ме- мнон епископ ефески. Састаде се овај

1-2 гла(гол)ющемоу М | 2 неоумна | и неоумна Р С М, καὶ ἄνουν | тък'мо Р С М | 3 мрътвостѣи. тѣи укрѡсѣи | 4 и нема Р | 7 г(оспод)а нашего нема гр. | извѣстише, ἐβεβαίωσαν | 8 имоущоу Р С М | 11 оуяснише, ἐτράνωσαν | 12 того | и того С | 14-15 изложение вѣры, σύμβολον τῆς πί- стевος | 15 прѣдръжить, περιέχει | 16-17 изгла(гол)аше, ἐξεφώνησαν | 20 (.г.) конј. према Р С | вселенскы | вселенскыи М | 21 петъ | .ѣ. М | 21-22 въ лѣт(о) петъ тисоущъноу. деветъ сътъ .ѣ. нема гр. | 22 деветъ сътъ | .ѡ. М | 23-24 въ третѣе на десете лѣт(о) ц(ѣса)р(ь)ства єго нема гр. | третѣе на десете | .г. Р | 25-26 два м(ѣ)с(е)ца инв. С М | 26 .ѡ. | два Р, | 26-27 съ же сворь въ ефесѣ быс(ть) нема гр. | 27 съшедьшен Р С М | 28-29 старѣиши(ни) конј. према Р С М | 31 папа(!) треба папы као у Р С М | 32-33 мѣмнонъ М, Μέμνων

же се сен сворѣ на несторина злочѣ)-
сти||ваго. иепискоуна. константиѣ гра-
3 да оу чл(о)вѣ)ка вѣроујуцаго. х(ри)-
с(т)а раздѣлаюцаго и прѣсѣцаюцаго.
проста бо того чловѣ)ка быти гла(го-
6 ла)ше. а не в(ог)а выпльщша се. два
с(ы)на ѡ єдиноу х(ри)с(т)ѣ в(о)зѣ
гл(агол)е. и два сѣстава и иного оубо
9 быти иже ѡт(ѣ) о(т)ѣца рожденаго
слова. другога же иже ѡт(ѣ) мариѣ
рождешаго се чл(о)вѣ)ка. по любви
12 же сѣвѣкоупльша се словоу. и тѣзо-
именно томоу с(ы)на именуема.
тѣмъ ни в(огороди)цоу нѣ хр(и)сторо-
15 дицю прѣс(вѣ)тоу дѣ)воу марию.
рождѣшюу того г(оспод)а нашего и
в(ог)а ис(оу)са х(ри)с(т)а именоваше.
18 того ради и сѣ с(вѣ)ты сворѣ. прѣвы-
ваюца того въ таковѣмъ хоуленн изъ-
врѣ)гоше. иако жидовскаѣ смислѣца.
21 въ чловѣ)ка вѣроујуцаго несторина. и
вѣ рѣснотоу и истинноу в(огоро-
ди)цю прѣс(вѣ)тоу дѣ)воу показаше.
24 и ѡт(ѣ) неѣ бесѣмене выпльщшаго се
г(оспод)а нашег(о) ис(оу)са х(ри)с(т)а.
с(ы)на в(о)жня и в(ог)а истиннаго
27 проповѣдаше. иванъ же антиѡхинскы
иепискоупъ по несториѣвѣ изъврѣжени
пришѣдъ. и вскрѣвивъ се. иако безъ него
30 изъврѣженъ бысть несториин. поимъ при-
шѣдѣше с нимъ иеп(и)с(коу)пы. въ ни-
хъже бѣ и ѣвдоритъ кѣра града иеп(и)-
33 с(коу)пъ. и ива єдѣскын. и изъврѣже-

сабор против Несторија, злочастивог
епископа Константинограда, који је,
верујући у човека, Христа делио и
пресецао, јер говораше за Њега да је
обичан човек а не отелотворени Бог;
за једног Христа Бога да су два сина
и два састава, те да је један – Реч од
Оца рођена, а други – човек од Ма-
рије рођен, па се по љубави сјединио
са Речју, и у сагласју са Њом назван
Синоу. Зато не именоваше Пресвету
Деву Марију, која је родила тога Го-
спода нашега и Бога Исуса Христа,
Богородицом него Христородицом.
Због тога што је упорно тако хулио и
што је, верујући у човека, жидовски
размишљао, овај свети сабор изврже
Несторија. И уистину истиниту Бого-
родицу Пресвету Деву показа, и про-
поведа од Ње бесемено отелотворе-
ног Господа нашега Исуса Христа,
Сина Божијег и Бога истинитог. А
Јован епископ антиохијски, дошавши
после Несторијевог извргнућа, увре-
ђен што је без њега Несторије био
извргнут, поведе пристигле с њим
епископе, међу којима је био и Теодо-
рит епископ града Кира и Ива Едески.

1 сен] сѣ Р, си С, сын М | 3 оу чл(о)вѣ)ка вѣроујуцаго, τοῦ ἀνθρώπου | 5 быти чл(о)вѣ)-
ка иив. Р | 8 и² нема С | 11 по любви, κατὰ σῶσιν | 12 сѣвѣкоупльша се] сѣкоупльша се М | 13
именуема Р М | 15 прѣс(вѣ)тоу] прѣ)ч(и)стоу С, гр. τὴν ἀρίαν | 18 и нема Р | сѣ] си Р |
18–19 прѣвывајуцаго Р, ἐμμένοντα | 19 того нема Р | 19–20 изъврѣгоше, καθέλθεν (једн.) –
односи се на сабор | 20 жидовскаѣ смислѣца, ἰουδαϊσμοῦ | 22 вѣ] въ Р С М | въ рѣснотоу,
κυρίως | 23 прѣс(вѣ)тоу] прѣ)ч(и)стоу С, гр. τὴν παναρίαν | показаше, ἀπέδειξε (једн.) –
односи се на сабор | 24 безъ семене М | выпльща се Р М | 30–31 пришѣд(ѣ)шимъ М | 33 ива – ивъ
орт.-јез. црта М, Ἰβας | и² нема Р

3 ннѣ вѣзвѣщають. иже въ с(ве)тыхъ кѣ-
 рилоу alexandрьскоу моу папѣ. и мем-
 6 нонѣу епископу ефескомъ. и о томѣ. да су ми-
 9 нѣс правило цр(ь)квнѣе створивше-
 ма сборъ. соуци же с кириломъ поно-
 12 шаху. иако безаконна и неподобна
 15 иже ѡт(ь) ннхъ бывшаа. и тако иже
 18 ѡт(ь) ефѣса ч(ь)стѣнѣиши. дроугъ на
 21 дроуга бранъ створеше(!) междю со-
 24 бою. и оусточи(и) еп(и)с(коу)пи егѣп-
 27 тьстни. по сихъ же потѣщаниемъ
 ц(ѣ)с(а)ревоу съвѣкоу пиша сѧ въ е-
 30 динѣ съвѣщавше и вѣсточни еп(и)-
 с(коу)пи присташа къ изложенѣи въ
 33 ефѣсѣ правѣриѣи вѣрѣ. иже на не-
 сторниевъ извѣрженіе. и писаниемъ
 посланиѣ alexandrianомъ послаше. не-
 стори же изгнанъ быс(ть) въ оасинъ.
 вѣдомо же и се да естъ. иако въ томъ-
 же градѣ ефесѣ. | четвѣрты сборъ
 быс(ть). при томъ же ц(ѣ)с(а)рѣ Фе-
 доси малѣмъ. нѣ иако разбоиничьскыи
 бывъ проче. и зломысльнаго диоско-
 ра и соуемоудрнаго евѣтиха. ересъ
 оутв(р)ждаа. и шбличенъ бывъ. ѡт(ь)
 сборныи и ап(о)с(то)льскыи цр(ь)к(ь)вѣ.
 извѣрженъ быс(ть).
 Ѣт(ь) третиаго же свѣра до четвѣ-
 ртаго. лѣтъ .л̃.
 .д̃. Четвѣртын же с(ве)тын и вѣселен-
 скыи съборъ быс(ть) въ халкидонѣ.
 въ лѣт(о). петъ тисѣщнѣе девѣтъ
 сътъ четвѣрдесѣти петѣ. при ц(ѣ)-

О извѣрженіи саопшти светомъ Кирилу
 папи alexandrijskom и Мемнону
 епископу ефескомъ, и о томѣ. да су ми-
 мо црквеногъ правила одржали саборъ.
 А они који су били са Кириломъ, уко-
 реваху да је безаконно и неподобно то
 што су они чинили. И тако, највише-
 нији из Ефеса устадоше једни против
 другихъ, посвађавши се међу собомъ,
 све док се источни и египатски епи-
 скопи после овога нису, старањемъ
 цара, сагласивши се, сјединили. Исто-
 чни епископи сложише се са изложе-
 номъ у Ефесу правоверномъ веромъ и
 Несторијевимъ извѣрженіемъ, те посла-
 ше Александријцима писану посла-
 ницу. А Несторије би изгнанъ у Оасинъ.

Нека се зна и то, да је у истомъ томъ
 граду Ефесу био Четвѣрти саборъ при
 истомъ цару Теодосију Маломъ, али да
 је постао разбојнички, утврдивши
 између осталогъ и јересъ зломисленогъ
 Диоскора и сујетногъ Евтиха. И по-
 што је од Саборне и апостолске цр-
 кве разобличенъ, би одбаченъ.

А од Трећег до Четвѣртогъ сабора је
 30 година

4. Четвѣрти свети и васељенски саборъ
 био је у Халкидону, пет тисућа де-
 вѣтсто четвѣрдесѣт и петѣ годинѣ, при

2 alexandрьскоу Р С М | 3 ефѣсѣскоу Р С М | 4-5 створившемъ М | 6 неподобна, ἄτοπα | 7
 иже] еже М | 9 створеше (!) треба створише као у Р С М | 10 оусточи(и) конј. према Р С М |
 еп(и)с(коу)пи нема гр. | 12 ц(ѣ)с(а)ревоу] ц(а)ревоу Р С М | съвѣкоу пише се Р С М | 12-13
 съвѣкоу пиша сѧ въ единѣ, ἑνώθησαν А 1371, АС 42 | 14 присташе Р С М | 15 иже] иже С, καὶ
 АС 42 | 15-16 несторијево Р С М | 16-17 и писаниемъ ... послаше нема гр. | 17 посланиемъ Р М |
 alexandromъ (!) С | 19-20 томъ же Р С | 21 ц(ѣ)с(а)рѣ] ц(а)ри Р М | 23 бывъ проче, ὑπάρχοντα |
 зломысльнаго, κακόφρονος | 24 соуемоудрнаго, ματαίφρονος | вѣтиха М, Εὐτυχοῦς | 25 оу-
 тврждае Р С М | 28-29 четвѣртаго] четвѣртаго свѣра Р М | 33 сътъ] сътъ и Р

с(а)ри Маркианѣ. въ оуторое лѣто
ц(ѣса)р(ь)ства его. иже ц(ѣса)р(ь)-
3 с)твора лѣтъ .ѣ. и м(ѣ)с(ѣ)ць .ѣ. бѣ-
хоу же съшьдышен се с(вѣ)тнн ѡ(тѣ)-
ци. числомъ .хѣ бѣхоу же старѣишины
1 4 6 свороу. левнъ папа римь||скы. анатоли
патриархъ костантиѣ града. ноу-
вепалии патриархъ иер(оу)с(а)л(и)-
9 мьскыи. и максимъ патриархъ анти-
ѡхиньскыи (!) анастаси митрополитъ
солоуьскыи. и стефанъ ефескыи. съ-
12 браша же се на днѡскора бывшаго па-
триарха александрьскааго. и на евѣти-
ха архимандрита костантина града. си
15 во сп(а)са и в(о)г(а) нашего ис(оу)са
х(ри)с(т)а. въчл(о)в(ѣ)чєннє ѡт(ь)мѣ-
таста до коньца. ѡт(ь)ноудъ того
18 привидѣннємъ плѣтъ понєсьша басно-
словєста. гл(а)гол(ь)юща яко нѣс(тѣ)
плѣтъ г(о)сп(о)д(ь)нѣ єдиносоуциа намъ.
21 нъ ѡт(ь) двою оубо єстьствоу съє-
динєннєу быти. єдиномоу|же свѣр-
шєннєу се по съєдїєннєу. и къ в(о)ж(ь)-
24 ствоу стр(а)стї прилагаста. того ради
оубо снѣ въ таковѣи прѣлѣсти прѣвы-
вающа. съ с(вѣ)тнн своръ изъврѣже и
27 проклѣтъ изгласивѣше свѣршена в(о)г(а)
и свѣршена чловѣка. того въ двою
єстьствоу несмѣсно и нераздѣлно в(о)-
30 г(а) нашег(о) ис(оу)са х(ри)с(т)а. двѣ же
рекоше єстьствѣ. словоу разлчннѣ а не
словоу раздѣлєннѣ. іакоже оубо д(оу)-
33 ша и тѣло. разлчннѣ оубо єста єсть-

цару Маркијану, у другој години ње-
говог царствовања. а царствовао је 5
година и 6 месеци. Окупљєних свєтих
отаца бєше 630 на броју. Старєшинє
сабора бєху: Леон папа римски. Ана-
толије патријарх Константинограда,
Јувєналије патријарх јерусалимски и
Максим патријарх антиохијски, Ана-
стасије митрополит солунски и Сте-
фан Ефески. А сабраше се против
Дноскора, патријарха александриј-
ског, и против Евтиха, архимандрита
Константинограда, јер ови очовєчєнє
Спаситєља и Бога нашега Исуса
Христа докраја одбациваху. Посвє
измишљаху причє да је Он привидно
обукао тело, говорєћи да тело Го-
сподњє нїје јєднобитно нама. нєго је
од двѣ прирєдє, даклє, настало сјєди-
нєнє, а по сјєдинєнєу свєло се на
јєдну, тє божєству приписиваху стра-
дања. Због тога, даклє, њих који упо-
рно оєташе у таквој прєлєсти овај
свєти сабор изврѣжє и проклє, огла-
сивши за савршенєг Бога и сав-
ршенєг човєка у двєма прирєдама,
несмєшано и нераздєлно, Бога наше-
га Исуса Христа. Двѣ су, рекошє,
прирєдє „Рєчи разликовања“ а нє
„Рєчи раздєлєивања“, баш као душа и
тело што су разлчити по прирєди а

1 оуторое] в'торое Р. оув'торок(!) М | 4 же нема М | 6 левнъ, Λέων | 6 анатоли С. Ἀνατόλιος |
7-8 ноувепали С М, Ἰουβενάλιος | 8-9 иер(оу)с(а)л(и)мьскыи Р | 9-10 антиѡхиньскыи (!) треба
антиѡхиньскыи као у Р С М | 10 митрополитъ нема гр. | 11-12 събраше Р С М | 14 архиманѣдри-
та С | костантиѣ(!) М | сн] снѣ Р С | 16 въчл(о)в(ѣ)чєннє, ἐνανθρώπησιν | 16-17 ѡт(ь)мѣтаста,
παρητοῦντο | 18-19 баснословнєста Р, μυθολογοῦντες | 21 єстьствоу, φύσεων | 22-23 свѣршєннє се,
ἀποτελεσθῆναι | 23 съєдинєннє Р С М | 24 прилагаста, προσέμοντες | 24-25 оубо ради нѣв. Р М | 25
въ таковєи сїа нѣв. М | снѣ, τούτους | 25-26 прѣвыивающа, ἐμμείναντας | 26 съ] снѣ Р | 27 проклѣтъ
Р С М | изгласивѣше, ἐκφωνήσασα | 29 несмѣсно, ἀσυγχύτως | нераздѣлно, ἀδιαίρετως | 29-30
в(о)г(а) г(о)сп(о)д(ь)а Р С М | в(о)г(а) нашег(о), τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν АС 42, τὸν Κύριον καὶ Θεὸν
А 1371, V 842 | 31 словоу разлчннѣ, τῷ Λόγῳ διαφορᾶς | 32 словоу раздѣлєннѣ, τῷ Λόγῳ τῆς
διαίρέσεως | 33 єстьствомъ, κατὰ φύσιν

3 ствомъ съеди(нѣ)на не же лицемъ. и
 6 едино лице съдѣловающа. прихвѣща-
 юща се въщемъ. д(оу)ши бо приимаю-
 9 ции тѣлѣсныѣ стр(а)сти и иже ѡт(ъ)
 12 нихъ болѣзнии. и тѣлеси страждоущоу
 15 и троуждающую се печальми же и по-
 печениемъ. съ д(оу)шею. тако и ѡ
 18 х(ри)с(т)ѣ. двѣ оу||бо ієстъствѣ. чло-
 21 в(ѣ)къ же и б(о)гъ слово. едино же
 24 лице по съвѣкоупленни. Нъ рекоше раз-
 27 дѣлення поборъници. д(оу)ша ѡписана
 30 сирѣчь вдръжима ієсть въ тѣлеси. и
 33 стр(а)сти приемлетъ. и болѣзнии прѣ-
 трѣпѣвають. да аще тако съвѣкоупи се
 слово. блюди се і ты таковымъ по-
 винноути се. и творити того страстьна
 и ѡписана сирѣчь вдръжима.
 Лице оубо ієстъствомъ страстьно ієсть
 слово. или въ мѣстѣ приемлетъ ѡпи-
 сание сохътъ таковаа въ немъ того ра-
 ди. нъ не съвѣкоупленіа ради къ ѡпи-
 саноу и страстьноу тѣлеси. боудеть и
 тѣ стр(а)стѣнь и нѣѡписанъ. аще ни
 пострада ни ѡписанъ быс(тъ). аще же
 ієстъствомъ непрѣложено ієсть и нѣѡ-
 писанъ и бестр(а)стѣнь. то а|ще въ тѣ-
 лѣ боудеть цѣло имать свое бестра-
 стіа и съвршено непреложеніа слово.
 И нѣс(тъ) дивно. понеже и чл(о)в(ѣ)-
 чьска д(оу)ша не просто ни того ради
 ієже въ тѣлеси ієсть страждеть нъ по
 ієстъствоу страждеть. и свѣне тѣлесе.
 или такожде и видима боудеть. и

сједињени лицем, те једно лице оно
 што се збива доводи у везу са ства-
 рима. Душа, наравно, преживљава те-
 лесна страдања и болести од њих, те
 и тело кад страда и мучи се, (пре-
 живљава) са тугом и са бригом душе.
 Тако је и са Христом; две су, дакле,
 природе: човек и Бог Реч, а једно ли-
 це по сједињењу.

Али поборници разделявања реко-
 ше: душа је уоквирена, то јест обу-
 хваћена у телу, те страдања прима и
 болести трпи. Па ако се тако сједи-
 нила Реч, гледај и ти да се томе по-
 винујеш и њу сматраш страдалном и
 уоквиреном, то јест обухваћеном.
 Ако је дакле, по природи Реч стра-
 дална, и у простору ће, где бива уокви-
 рена, садржати иста таква (својства)
 у себи. Ради тога, а не ради сједиње-
 ња са уоквиреним и страдалним те-
 лом, биће она и уоквирена страдална
 иако није ни пострадала ни уоквире-
 на била. Али ако је по природи не-
 променљива, неограничена и нестра-
 дална, онда ће, и у телу кад буде,
 остати у целости као Реч нестрадал-
 на и савршено непроменљива. И није
 чудно, јер и човечја душа страда, не
 просто и не због тога што је у телу,
 већ по природи страда и изван тела.
 А такође и видљива ће бити, и

1 съеди(нѣ)на конј. према Р С М | не же] же Р С М и гр. – δε | 2 съдѣловающа. ἐργαζόμενα | 2–3
 прихвѣщающа се. ἐπικοινωνεῖ | 3 вещьемъ Р С М | 4 тѣлѣсныѣ стр(а)сти, τὰ τοῦ σώματος | 4–5
 иже ѡт(ъ) нихъ болѣзнии нема гр. | 5 страждоущоу, συμπονοῦντος | 9 же, ἄτε | 10 по съвѣ-
 коупленни, κατὰ τὴν ἑνωσιν | 10–11 раздѣлення, αἰρέσεως | 11 ѡписана, περιέγραπται (са
 објашњењем у преводу: сирѣчь вдръжима ієсть) | 12 и нема Р | 15 ты] тыи Р | 16 страстьнѣ
 орт. – јез. црта М | 19 или, у гр. καὶ | 23 нѣѡписанъ] ѡписанъ Р С М и гр. περιγραφτὸς | 25–26
 ієст(ъ)ствомъ (нѣ)ѡписанъ и бестр(а)ст(ъ)нѣ ієсть инв. Р | 27 имать, ὥζει | свое, αὐτοῦ τὸ
 ἴδιον | 28 съвршено, παντελούς (ген.) | 29 И нѣс(тъ), у гр. καὶ τί | и² нема М

- оумръть и иже по сихъ пострададеть
иелико же тѣло.
- 3 Нѣ таковыхъ оубо не пострададеть.
понеже соущьствомъ сиа имать ѡт(ъ)
б(ог)а приемиши. страждеть же стр(а)-
- 6 стьнѣне силы имоуши къ полѣзномоу.
с ними же и ѡт(ъ)ходить исходеце ис
тѣлеси. и оуказаютъ соущіе въ адѣ
- 9 д(оу)ше. и иже на нихъ соузы. ихъже
ради тамо бысть г(осподь)не пришь-
ствіе. иакоже рече ап(о)с(то)ль || петръ*.
- 12 проповѣдавшего соущими въ тѣм-
ниці ѡ(т)цемъ ѡславление. к семоу
же и бѣси моучимѣи и моучити се хо-
- 15 теице. аще и тѣлесь не имоутъ стра-
ждеть же ѡбаче и д(оу)ша. аще и
стр(а)сти іестъ неприетна. и ѡписа-
- 18 іеть се не словѣмъ бытіа. ѡписаетъ же
се гл(агол)еть въторое. въ ѡписанѣ
тѣлеси имоуши прѣбываніе. иакоже се
- 21 оубо не добро твореть поноуждеюще (!)
притчю такоу быти иакоже прѣвоу-
бразное. к томоу бо оуже не би была
- 24 притча аще не би имѣла неподобна
притча оубо іестъ оуказаніе оувѣрѣіе
еже по чести. чести ради подобнаго. |
- 27 Мы оубо члов(ѣ)ка не занеже прѣжде
быти или коупно быти. нѣ нѣ (!) ска-
заніе приехомъ и на притчю. иже
- 30 таковымъ соущьствомъ словоу съеди-
нити се иже ѡт(ъ) насъ тѣлеси. и ника-
коже когда свѣнъ того видимоу быти.

умреће те потом пострадади оно-
лико колико и тело. Али она (свој-
ства), наравно. неће пострадади. јер
их по суштини, примивши од Бога.
има, а страдаће страдалне силе: те-
жећи ка корисном, (душа) с њима и
одлази, излазећи из тела. А то сведо-
че душе које су у аду и они окови што
су на њима, због којих и беше Го-
сподњи долазак тамо, да проповеда
оцима у тамници о опроштају – како
рече апостол Петар*: уз то – и ђаво-
ли који се муче и хоће да се муче.
Иако немају тела, страда ипак и ду-
ша, премда је неподложна страдању
а уоквирује се речју постања. Уок-
вирена бива и по други пут – каже,
пребивајући у ограниченем телу. Не
чине, дакле, добро они који намећу
такву причу да изгледа као првооб-
разна. Али прича, наравно, не би била
прича ако не би имала и несличности.
Прича је, према томе, показатељ који
уверава оним што је делимично сли-
чно. Ми, дакле, узесмо човека не због
тога да бисмо показали да је постао
раније или истовремено, него пређо-
смо на казивање и на пример о томе,
да је по свом суштаству Реч сједињена
нашем телу и да никада изван њега
није видљива, иако и целу, по спа-

* 1. Петр 3. 19

1 оумриеть РСМ | и нема РМ | по сихъ нема Р | 1–2 и иже ... тѣло, καὶ τὰ ἐξῆς λάβοι ἂν ὅσα
τοῦ σώματος | 6 пользимоу РСМ | 7 с ними же и ѡт(ъ)ходить, συναπέρχεται | исходѣши РС.
и исходеци М | 8 телесе С | соущіе С | 16 же нема М | 16–17 аще ис(тъ) и стр(а)сти инв. С | 18
не нема РСМ и гр. где је мѣν | словомъ РСМ | 21 поноуждеюще (!) треба поноуждающе као у
РСМ | 22 тако М | 23 бо] оубо Р | 24 не нема Р | неподобна] подобна Р, гр. ἀλεοικὸς | 25–26
оувѣрѣіе еже] вѣрѣ иже РМ | 26 по чести. чести ради, τὸ μερικὸν διὰ μερικοῦ | 28 коупно
быти, συναρχεῖν нема V 842 | нѣ (!) треба на као у РСМ | 31–32 никакоже] и никогдаже М

- аце и цѣло имать и по съвѣкоупленни
различнѣ.
- 3 Икоже се и вѣщнии чловѣкъ. въ
вбоиѣмъ бо явлѣють се сконства. нбо
ни ѡтѣ невѣдѣнна (!) бесмрѣтънаа
- 6 видима и смрѣтна бысть наша дѣлаша.
тако же ни вѣ слово видима или
смрѣтна. аце и оу видима и въ
- 9 мрѣтвѣ тѣлеси нашимъ же дѣлаша
и словоу бывшемъ. цѣла бо
имать безъ оубытка. реченое вбою ||
- 12 своа собства. икоже бысть кождо.
вѣщни бо чловѣкъ ѡтѣ дѣлаше и
тѣлесе. спѣ же ѡтѣ вѣжѣства
- 15 и чловѣчѣства съставъ се. что бо
недостаѣтъ дѣлаши ѡтѣ лоучень имоу-
щии ѡсобно животъ. иже быти соу-
- 18 цѣствоу беспѣтноу и самодвижимоу
то бо ие явлѣтъ и бесмрѣтне и
непогнѣлъ.
- 21 Что же тѣлоу къ бытию тѣла. игоже
ради и кончавающии своръ речемъ тѣ-
леси быти. на троѣ растоанноу. исть
- 24 тѣло иствѣно. ѡрганскѣ соудъ.
силоу животъ имыи. ти же не икоже
подобаетъ. нѣ икоже неподобно при-
- 27 емлютъ прѣтчю и злодѣиствоуютъ ѡ
| въпрошенихъ.
- ѡтѣ четвертаго же сбора до пѣтаго
- 30 лѣтѣ .рѣ.
- Пѣтѣи же своръ бысть. въ константи-
градѣ. въ лѣтѣ шѣсти тисоущѣноу че-
- 33 тыридѣсетѣ седмоу. при цѣсѣри

јању, различитост задржава. Баш
као што се у потпуном човеку јавља-
ју у обојем, наравно, својства. Јер,
као што није од невидљиве-бе-
смртне, видљива и смртна постала
наша душа, тако ни Бог-Реч није вид-
љив или смртан, наоу су и у видљив-
вом и у мртвеном телу нашем били и
душа и Реч, јер цела, без губитка
задржавају своја речена обоја свој-
ства, као и када су била понаособ.
Потпун човек је од душе и тела, а
Спаситељ од божавта и човѣчавта
состављен. Шта, дакле, недостаје
души кад има одвојен, особни жи-
вот? Суштина јој је бестелесна, и
самопокретљива је, а то, наравно, до-
казује њена бесмртност и неуни-
штивост.

Чему да постоји тело тела ради? И
завршавајући Сабор, кажимо да је
тело тројбено: тело је природно, ор-
гански је сасуд, помоћу силе има жи-
вот. А они узимају пример не како
треба, него како не треба, и изопачу-
ју питања.

*А од Четвртог до Пѣтог сабора је
102 године*

Пѣти сабор је био у Константиногра-
ду године шѣсти тисућа четрдѣсет сед-
ме, при давнашњем цару Јустини-

1 имать. σῶζει | 2 различнѣ. τὸ διάφορον | 4 во нема Р, у гр. следи συγχωθέντα А 1371, АС 42, V 842 | 5 невѣдѣнна, треба невидѣнна као у Р С М и гр. ἀοράτου | бесмрѣтънаа, гр. ἀοράτου ἢ ἀθανάτου АС 42: ἀθανάτου ἢ ἀοράτου инв. А 1371, V 842 | 8 оу] въ Р С М | видима] въвидимъ М | 10–11 цѣла ... оубытка, ἀνελλίπτως | 12 собства Р, собства С М, ιδιότης | 14 тѣлеси М | вѣжѣства, θεότητος | 15 чловѣчѣства, ἀνθρωπότητος | съставъ се М, ὑποστάς | что] и что М | 17 ѡсобно Р С М, ἰδίαν | 18 и нема гр. | 19 во ие] вбоиѣ Р, гр. γὰρ αὐτῆς | 22 и нема С | ум. и кончавающии своръ, гр. καὶ ἀποδιδόντες τὸν ὅρον | кончавающе Р С М | 27–28 ѡ въпрошенихъ. περὶ τὰς λεύσεις после чега следи дужи текст: ὥσπερ πάλιν ... καθολικῆς ἐκκλησίας | 29 пѣтаго] пѣтаго сбора Р | 31 Пѣтѣи у гр. следи: ἀγία καὶ οἰκουμένη после чега се наводи број учесника на сабору | 32 лѣтѣ Р С М | 32–33 четыридѣсетѣ] четыридѣсѣти и Р, четыридѣсетѣ и М | 33 цѣсѣри] цѣсѣри Р М

ноустиинианѣ. дрѣвѣнимъ. въ .кѣ. лѣ-
 т(о) ц(ѣса)р(ѣ)ства его. иже ц(ѣса)-
 3 р(ѣ)ствова лѣт(ѣ) .лѣ. и м(ѣ)с(ѣ)ць
 .ѣ. вѣзоу(!) же сышьдышен се с(ве)тти
 ш(ѣ)ци числомъ .р.ѣ.ѣ. старѣишины
 6 же вѣхоу свороу. вигилии. папа римь-
 ский. иевѣтихин. патрнархъ костан-
 тинѣ града. аполинарии. александръ-
 9 ский. домиъ. антиохиинский. иевѣтихин
 иер(оу)с(а)лимьский. дамианъ созо-
 польский. съ с(ве)ттынъ своръ. съврѣши
 12 оубо иже въ||халкидонѣ с(ве)т(а)го
 свора. и правовѣрнаа и сп(а)сьнаа
 повелѣниа его вса оутвърди. и иже на
 15 тѣ с(ве)ттынъ своръ възрастъше ересни
 проклетъ. и такоже проклетъ и шт(ѣ)-
 врьже. прѣвообразаа оубо врнгена
 18 безоумнаго. и вса неч(ѣ)стиваа его
 писанна. иевагрия же и дидима. дрѣ-
 вѣе бывѣшаа. и изложеные шт(ѣ) нею
 21 оглавы.(!) рекъше списание иако оуче-
 нника врнгеноу и единомыслеца и съ
 иелинъскимъ смѣшена повелѣнии. нбо
 24 снмѣ тѣлесимъ(!) илиже и(ѣ)ниа вб-
 ложени иесмы. безоумнѣ рекоше невь-
 скрьсноути. и иже же к семоу влѣ-
 27 дѣхоу гл(аго)люще. иако д(оу)ше прѣ-
 вѣиши(!) соутъ тѣ|лесь. и прѣжде
 тѣлесь родише се шт(ѣ) иелинъскихъ
 30 начинающе повелѣнии. прѣхождение
 д(оу)шамъ шт(ѣ) тѣла въ тѣло оуча-
 хоу. коньць же моучение и вѣсомъ
 33 паки въ прѣвыи санъ оустрои се. и

јану, у 26. години његовог царство-
 вања, а царствовао је 38 година и 7 ме-
 сеци. Светих отаца беше окупљених
 на броју 165. Старешине сабора беху:
 Вигилије папа римски. Евтихије па-
 тријарх Константинограда, Аполина-
 рије Александријски, Домн Антио-
 хијски, Евтихије Јерусалимски и Да-
 мјан Созополски. Овај свети сабор
 употпунн, дакле, оно са светог сабо-
 ра у Халкидону и сва његова право-
 верна и спасоносна учења утврди. а
 прокле јереси поникле против тог
 светог сабора. Такође прокле и одба-
 ци првенствено, наравно, безумног
 Оригена и све његове безбожне спи-
 се, па негдашње Евагрија и Дидима,
 и главе које изложише, наиме спис у
 којем као ученици и истомншљеници
 Оригена, помешано и са јелинским
 учењима, безумно изрекоше да ова
 тела којима смо сада обложени – не-
 ће васкрснути. А уз то брбљаху гово-
 рећи да су душе постојале пре тела и
 да су рођене пре тела. Полазећи од
 јелинских учења, учили су да је пре-
 лажење душе из тела у тело крај му-
 чењу, и да ће и демони бити враћени
 у првобитни чин, и да ће Христос би-

4 вѣзоу(!), треба вѣхоу као у РСМ | 9 домиъ. δόμνος | 10 иер(оу)с(а)лимьский - у гр. следи καὶ
 АС 42, А 1371, V 842 | 14 повелѣниа. δόγματα | 16 такоже Р | 17 прѣвообразно РСМ | 19
 писанна] списанна РСМ | 21 оглавы(!) треба главы као и РСМ | 21–22 рекъше ... едино-
 мыслеца нема гр. | 24 снмѣ орт. писара. снмъ у РСМ | тѣлесимъ(!), треба тѣлесемъ као у РС
 М | 26 же нема РС | 27–28 прѣвѣиши(!), треба прѣвѣиши као у РСМ и гр. - προῦλαρχεῖν | 28–29
 и прѣжде тѣлесь родише се нема гр. | 30 начинающе, ὁρμῶμενοι | 31–32 оучахоу - у гр. следи καὶ
 τὰ σώματα δὲ μὴ ἀνίστασθαι ταῦτα ἐν τῇ ἀναστάσει АС 42, А 1371, V 842 | 32 моучению РСМ

х(ри)с(т)а под(о)бна намъ быти и ни-
 чтоже различно имѣти ѡт(ъ) насъ
 3 гла(гола)хоу. рли же ѡклеветающе.
 иако иѣсть створень ѡт(ъ) б(ог)а ни
 быти ꙗмоу. и еце же к томоу гла-
 6 (гола)хоу. не въ плѣть създанъ ꙗсть
 адамъ. и ина дроугаѧ тѣмъ хульнаѧ
 съписавъше ѡбличени бывъше. и многы
 9 ѡт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ве гоубеце ꙗже пи-
 саниѧ ꙗвѣ и ꙗсно не проявляхоу се.
 нь ѡт(ъ) иѣкихъ въ таинѣ дръжима
 12 бѣхоу. ниже до конца ѡбличени быше
 на четвѣртѣмъ сборѣ. аще и иѣци
 (ѡт(ъ)) с(ве)тыхъ ѡ(т)ъ снѧ ѡт(ъ)-
 15 мѣтахоу ибо по прѣже того с(ве)т(а)го
 сбора бѣхоу были ти трѣ ꙗрѣтници вра-
 зѧ трипроклетѧ ꙗгдаже въ многѧ люди.
 18 такоѧ лоукаѧ начеше се расѣвати
 оучениѧ. тѣгда и снѧ с(ве)тыхъ събра се
 сборъ петин. снѣхъ же и единомы-
 21 сльници нѣхъ. и хульнаѧ нѣхъ списаниѧ
 нѣхъ проклеше. и ꙗще же и мемψι-
 ѣстинскаго феѡдора. несториѧ б(о)го-
 24 борца оучителѣ. и с хульними ꙗго
 списаниѧ ꙗко скверньныѧ плѣвы изъ-
 врьгоше. съ снѧ же и соущемъ съ анѡн-
 27 номъ и петра. и зѡроу истръгноуше и
 ꙗже на бл(а)гоч(ъ)стие поборника кѣ-
 риѧ феѡдоритѡва злѣ и зловѣрно
 30 бывъшаѧ списаниѧ. и ꙗликоже на с(ве)-
 тин ꙗже въ ефесъ прѣвы сборъ. и на
 правоу нашу клеветалъ бѣ вѣроу
 33 несториѣви злочѣстивоу помагѧ. с

ти сличан нама и ничим се од нас не-
 ће разликовати говораху, клеветуѧ
 да Рај није створио Бог, нити ће по-
 стојати. Уз то, говораху још, да и
 Адам није створен у телу. И напи-
 савши тму свакојакѧ другѧ хуље-
 ѧ, беху разобличени. А многи из
 Цркве, уништавајуѧ списе, не от-
 криваху се јавно и јасно, него их неки
 у тајности држаху, те нису били
 докраја разобличени на Четвртом
 сабору. Иако су неки од свѣтих отаца
 ово побѣђали и одбацивали, јер су и
 пре тога свѣтога сабора та три јере-
 тика била трипроклета непријатеља,
 када међу многимъ људима почеше
 сејати таква лукава учења. Тада се
 овај Свѣти сабор пети и сабра. А ѧих
 и ѧихове једномишљенике, и ѧихове
 хулне списе, проклеше. Још и Теодо-
 ра Мемпсиустѣјског, Несториѧ бого-
 борца учитеља са ѧеговимъ хулнимъ
 списима одбацише као загађујућу
 плеву, а са ѧима истргоше и оне који
 су уз Антима и Петра и Зора, и оне
 Теодоритове, рђаво и безбожно на-
 стале списе противъ побожности по-
 борника Кирила, и оно што је противъ
 првог у Ефесу свѣтог сабора и про-
 тивъ праве наше вере клеветало, пома-
 жуѧ безбожномъ Несторију. Са ѧима,

3 гла(гола)хоу нема гр. | 4-5 ни быти ꙗмоу, мѣте εἶναι αἰσθητὸν παράδεισον | 5-6 и еце же
 к томоу гла(гола)хоу нема гр. | 8 умъ съписавъше, гр. λαλήσαντες | бывъше] быше Р С М | 9 гоу-
 беце, λυμαινόμενα | 9-10 писаниѧ] списаниѧ Р С М | 10 не нема М | 11 тѣмъ орт. - јез. црта М |
 12 умъ. ѡбличени быше, гр. ἐδριάζευσαν | 13 на четвѣртѣмъ нема гр. | у речи иѣци
 испуштено иѣ и додато на марг. | 14 (ѡт(ъ)) конј. према Р С М | 15 прѣжде Р | 16 ти нема Р | 18
 расѣвати, гр. καταλέμεσθαι | 19 тогда Р | с(ве)тыхъ нема Р | 19-20 сборъ пети събра се ишв. С |
 21 нѣхъ² сувишно | 22-23 мемψιѣстинскаго Р, мѣмψιѣстинскаго М, Μοψουεστίας АС 42, А
 1371 | 23 несториѧ] и несториѧ Р, гр. Νεστόριον | 25 скверньныѧ плѣвы, μυσάρων ζιζάνιον | 26
 соущемъ Р С М | 27 зѡроу, Ζωώραν | истръгноуше, ἐξεθέρισε | 28 бл(а)гоч(ъ)стѧ Р С М | 29 злѣ
 нема гр. | 31 ꙗже] иже Р | 31 ефесѣ Р С М | 32 правоу] прѣвоу орт. - јез. црта М | 33 пома-
 гаѧ, χαρίζμενος

инаѣ же и посланиѣ еже бѣ писаѣ
 ива. ѿп(и)с(коу)пѣ едескы. къ перси-
 3 ноу. мариноу. та вса искорѣнише. іако
 не тѣкмо правымъ повелѣниѣмъ про-
 тивна. нѣ и всакого нечѣстїа съприча-
 6 стѣна. и цр(ь)ков(ь)наѣ извѣстише по-
 велѣниѣ. приѣтъ же съ с(ве)ты сборъ.
 и ѳеодорита ѿп(и)с(коу)па кюра гра-
 9 д(а). и ивоу ѿп(и)с(коу)поу едескаго.
 іако и четврьты сборъ приѣмъше. и по-
 хвалѣвъше и проклѣвъше. несторїа. ||
 12 ѿт(ь) петаго же сбора до шестаго.
 лѣтъ .рѣѳ. .
 .ѳ. Шестыи же с(ве)тыи въселѣньскыи
 15 сборъ быс(тъ) въ константинѣ градѣ.
 въ лѣт(о) шести тисоуцино и седмьде-
 18 шеть и шестоѣ. при ц(а)ри константинѣ
 ѿт(ь)ци оубо ноустиановѣ. въноуцѣ
 же ираклиѿвѣ. въ третїе на десете
 лѣто ц(а)р(ь)ства его. иже ц(а)р(ь)-
 21 ствова лѣтъ .ѳі. бѣхоу же съшѣд(ь)-
 шен се с(ве)ти ѿт(ь)ци числомъ .рѳ.
 старѣишыи же бѣхоу(с) сбороу. агаѳонъ
 24 папа римскыи. георгїе патриархъ
 константинѣ град(а). ѳеѿфанъ антиѿ-
 хїнскыи. и петръ мнїхъ ѿт(ь) александ-
 27 рїе. понїеже въдовѣствоваше тогда
 прѣстолю александскыи(!) цр(ь)к(ь)ве.
 събраше же се на ѿновивъшыѣ ереси.
 30 въ с(ве)тѣи сворнѣи ап(о)с(то)льсцѣи
 цр(ь)к(ь)ви. глаголю же на ѳеѿд(о)-
 ра фараѿнѣскаго(!) ѿп(и)с(коу)па. и на
 33 ѿнорїа римскаго. и кѣрила(!) александ-

и писмо које је написао Ива епископ
 едески Персину Марину. Све то
 искоренише не само као противно
 правом учењу, него и саучесно
 сваком безбожју, те црквено учење
 утврдише. Примно је овај свети са-
 бор и Теодорита епископа града Ки-
 ра, и Иву епископа едеског, који су
 прихватили и похвалили Четврти са-
 бор и проклели Несторија.

А од Петог до Шестог сабора је 129 година

Шести свети васељенски сабор био је
 у Константинограду, године шест ти-
 сућа и седамдесет шесте, при цару
 Константину, оцу, дакле, Јустинија-
 новом а унуку Ираклијевом, у три-
 наестој години његовог царствова-
 ња, а царствовао је 17 година. Окуп-
 љених светих отаца беше 170 на бро-
 ју. А старешине сабора беху: Агатон
 папа римски, Георгије патријарх
 Константинограда, Теофан Антиохиј-
 ски и Петар монах из Александрије,
 пошто је тада престо Александриј-
 ске цркве био удов.

Сабраше се у Светој саборној апо-
 столској цркви против обновитеља
 јереси, да кажем против Теодора фа-
 ранског епископа и против Онорија
 Римског и [Кира] Александријског;
 против Сергија и Пира, Павла и Пе-

2–3 персину, Πέρσιν | 5–6 съпричестна Р С М | 6 извѣстише, ἐβεβαίωσε (једн.) односи се на сабор | 7 ум. съ у гр. је бр. ̅̅ | 8 кюра] кѣра Р С М, гр. Κύρου | 9 ѿп(и)с(коу)па Р М | 10–11 приѣмъше и похвалѣвъше нема гр. | 15 константинѣ М | 16 шестъ С М | и нема С М | 17 и нема С М | 23 агатонъ М, Ἀγάθων | 24 георгїи С М, Γεώργιος | 25 ѳеѿфанъ С, θεοφάνης | 27 тогда нема гр. | 28 александскыи(!) треба александрьскыи као у С М и гр. – Ἀλεξανδρείας | 29 ѿновивъшыи С М | 30 сворнѣи] и сворнѣи С | 32 фараѿнѣскаго(!), треба фаранѣскаго као у С и гр. – τῆς Φαράν | и на нема гр. | 33 и нема гр. | кѣрила] кѣра С, гр. Κύρου

дрьскаго. на сръгина же. и пира павла
 и петра. бывшїе ип(и)с(коу)ны костан-
 3 тинна град(а). и іеіе же и на ѡбнови-
 вшїе іересь. прѣжде писаныхъ іере-
 тикъ. на семь с(ве)тѣмъ сворѣ. се же
 6 ||іес(тъ) на макариа именованаго ан-
 тиохинскаго прѣвосѣдника. и на стѣ-
 фана оученика его. и на поборники
 9 ихъ. си бо прѣжде реченїи іеретичи.
 ѡсуд(о)рь и ѡнорїи. пиръ же и сръгини
 кұрь павль и петръ. макарии же и
 12 стѣфан' оученикъ его. дръзнуше рещи
 єдиноу волю и єдино дѣиство имѣти
 г(оспод)оу нашемоу ис(оусоу) х(ри)-
 15 с(т)оу и по выпльщенїи. съоузъ право-
 вѣрна раздрѣшнн вьсхотѣвше. сего
 ради с(ве)тын сын вьселєньскын своръ.
 18 прѣжде писаные іеретичи. како в(о)го-
 борце проклетъ. и вса хоулаіа ихъ по-
 велѣнїа. и всѣхъ тѣмъ под(о)бно моу-
 21 дръствоующихъ. или моудръствовати
 хотещихъ. и бес покаіанїа прѣбываю-
 щихъ. с тѣми же и полихронїа мла-
 24 дооумнаго старца. иже и мрътвые вь-
 ставити вь таковѣи лѣстивѣи іереси
 велерѣчоуща. тишины же положчи-
 27 вша. и вьнегда не вьздвигнути и іеце
 большего хоуленїа. таковоу іересь
 ѡбличивше и проклеше. правовѣрна же
 30 повелѣнїа іаснѣє сын с(ве)тын с'боръ
 изгласивъ. двѣ воли синрѣчь хотѣни.
 и двѣ іестъствїѣи дѣиствѣ. извѣ-
 33 стише имѣти по выпльщенїи г(о-

тра бывших епископа Константи-
 града, уз то и против напред наведе-
 ных обновителя јереси, јеретика на
 овом светом сабору, то јест против
 Макарија, именованог поглавара ан-
 тиохијског, и против Стефана учени-
 ка његовог, и против поборника њи-
 хових.

Ови пак напред поменути јеретичи:
 Теодор и Онорије, Пир и Кир, Павле
 и Петар, Макарије и Стефан ученик
 његов, дрзнуше се да кажу да Господ
 наш Исус Христос и по отелотво-
 рењу има једну вољу и једно дејство,
 намеравајући да разбију јединство
 правоверја. Због тога овај свети ва-
 сељенски сабор прокле напред наве-
 дене јеретике као богоборце, и сва
 њихова хулна учења, и све оне који
 са њима слично мислише или хте-
 доше мислити, те остадоше у непо-
 кајању. Са њима, и Полихронїа, не-
 зрелог старца што се хваљаше у та-
 квој лажној јереси да ће и мртве по-
 дигнути, а када му је то препуштено
 и када није подигао, још више је ху-
 лио. Такву јерес разобличише и про-
 клеше.

Исказавши још јасније правоверно
 учење, овај свети сабор утврди да две
 воље, то јест два хтења и два природ-
 на дејства има по отелотворењу Гос-

1 пира] фириа С. Πύρρον | 2 бывшїе М | 3-4 ѡбновльшїе С | 6-7 ан'тиохинскаго, Ἀντιοχείας АС
 42. V 842; Ἀντιόχου А 1371 | 7 прѣвосѣдника] прѣвосѣдалника М, гр. проѣдрон | 8 поборники,
 οἰομένων | 10 пиръ] фиръ С | и² нема гр. | сръгини] сєрьгїи М. Σεργίου | 12 оученик его нема гр. |
 13 дѣиство. ἐνέργεια | 15 съоузъ. σύνδεσμον | 16 раздрѣшнн] раздрѣшнн С | вьсхотѣвше]
 повелѣвше М, гр. θελήσαντες | 23 же нема С | 23-24 младооумнаго. νεπιόφρονα | 24 и нема С М
 и гр. | 24-25 вьставити] оуставити С | 26 же] иже С | 26-27 тишины же положчивша, ἀδείας
 τὲ τυχόντα | 27-29 и іеце большего ... проклеше. μεζόνως τὴν βλασφημίαν τῆς τοιαύτης
 αἰρέσεως ὀρισμεύσαντα | 29 и нема С | 30 сын] сь С М | 31 после воли, θελήματα у гр. следн
 φυσικά

спод)оу нашемоу ис(оу)соу) х(ри)с(т)оу
не въ раздѣленни лица не боуди то. нѣ
3 пошеже ни единомоу ис(тѣ)ствоу шбо-
ю ис(тѣ)ствоу х(ри)с(то)воу. без воле
рекше безъ хотѣннѣ. и недѣиствнѣ
6 быти. нбо такоуаи шт(ѣ) ист(ѣ)ствоу
(.1 90) 8(!) | шт(ѣ)иелюице собѣства. дѣиства
же и хотѣннѣ. и истѣствнѣаи с ннѣи
9 шт(ѣ)иелюице нхже соутѣ собѣ-
ства.

Штѣ шестаго же сбора до седмаго лѣ-
12 тѣ .рѣ.
.ѣ. Седмыи же с(ве)тынѣ въселѣнскы
(.1 71) сворѣ быс(тѣ) въ нѣкѣ||и въторое. въ
15 лѣто шестѣ тисоушнѣоѣ двѣстѣ де-
ветѣдесетѣ шестоѣ. въ ц(ѣса)р(ѣ)ство
костантина. и иеринѣ мат(е)ре его. въ
18 шестоѣ лѣт(о) ц(ѣса)р(ѣ)ства его¹. сѣ
оубо с(ве)тынѣ сворѣ. никенскы градѣ
имѣше послоушанице. седмию оубо и
21 шестню десетѣ къ тремѣ стомѣ с(ве)-
тыхѣ ш(тѣ)цѣ вѣ оукрашенѣ. чинона-
чалники же имѣше св(е)щенѣаго того
24 шплъчениѣ. андрѣана папоу римскаго
иже въ себе мѣсто посла петра бл(а)-
гоговѣинаго прѣваго прѣзвитера с(ве)-
27 тыѣ римскыѣ цр(ѣ)к(ѣ)ве. и дроугаго
петра презвитера и игоумена иже въ
римѣ чѣстынаго манастирѣ с(ве)т(а)го
30 саавы. и иѣще же иуана и н(!) фолоу
шба мнѣха и презвитера. правление
илюуца въсточныхѣ ап(о)с(то)льскыхѣ
33 прѣстоу. и иѣще же къ тѣмѣ. тарасни

под наш Исус Христос, не раздѣле-
нѣм лица. далеко било – веѣ тиме
што ни једна природа од обе Христо-
ве природе, без воле, то јест без хте-
нѣа и не дејствује; јер, одузимајући од
природе таква својства, дејства и хте-
нѣа, одузимају се са њима и она свој-
ства која су природна.

А од Шестог до Седмог сабора је 120 година

Седми свети васељенски сабор био је
у Никеји по други пут, године шест
тисућа деведесет шесте, за царства
Константина и Јерине мајке његове,
у осмој години царствовања њиховог.¹
Овај пак свети сабор, имајући за слу-
шалиште Никејски град, беше укра-
шен са триста шездесет и седам све-
тих отаца. А за предводнике тог све-
штеног одбранбеног реда имаше:
Адријана папу римског који место
себе посла Петра Побожног, првог
презвитера Свете римске цркве, и
другог Петра презвитера и игумана
часног манастира Светога Саве у Ри-
му; још и Јована и Тому – оба мона-
ха и презвитера који су држали у-
праву по источним апостолским седи-
штима; а поред њих још: Тарасија па-
тријарха Константинограда, Полити-
јана папу александријског, Теодори-

2 не боуди то, μη γένοιτο AC 42, V 842, нема A 1371 | 5 н, ѣ | недѣиставнѣ M | 6 ист(ѣ)ствоу, τῶν φύσεων (мн.) | 7 8(!) сувишно | собѣства, ἰδιώματα | 8 хотѣннѣ, θελήματα | 8–9 с ннѣи шт(ѣ)иелюице, συναναρῶσι | 15 шестѣ P | двѣстѣ] .ѣ. P M | 16 шестѣ] и шестѣ P M | 17 иеринѣ, Εἰρήνης | 20–21 седмию ... стомѣ, гр. τῆς AC 42, V 842, VJ: τῆς A 1371 | 22 оукрашенѣ, πλατυνομένη VJ | 22–23 чиноначалники P C M, ταξιάρχας | 23 же нема C | имѣше] имѣшѣ P | 24 шплъчениѣ, φάλαγγος | адриана P, Ἀδριανὸς | 29 манастира M | 30 же нема P M | и³ сувишно | 31–32 правление илюуца, τοποτηρητὰς | 33 же нема P M

¹ У гр. кодексима наставља обично: Ὑπὲρ ὧν δὲ οἱ ἄλλοι πατέρες τὸν ἁγῖον, са чиме се српски текст умногоме разликује, у којем препознајемо делове из Фотијевог писма бугарском владару Михаилу о седам васељенских сабора (VJ, II, 1141–1154).

патри|архъ костантинѣ града. поли-
 тианъ папа александрьскыи ѳеодоритъ
 3 антиохинскыи. и нана иер(оу)с(а)л(и)мъ-
 скы събраша же сѧ. на ш(ъ)мѣта-
 ющихъ с(ве)тыхъ и чьстныхъ иконъ
 6 поклананіе. ти бо шканни х(ри)с(т)а
 истиннаго б(о)г(а) нашего. до коньца
 хоуанти не дръзну(у)въше дѣлеси всако
 9 досажденіе и хоуленіе промыслахоу.
 идолапоклананіемоу и с(ве)тоу ико-
 ноу его. дръзновенно и безбожно на-
 12 ричающе. ꙗже ради идольскаа лъсть
 ш(ъ)гонитъ се. и всакии бечьсти сию
 шблагающе посрѣдѣ тръжища влачеце
 15 и попирающе. и ждегающе и шплю-
 вающе. видѣнне жалостно кр(ъ)сти-
 яномъ творахоу. таковажде и на и-
 18 нѣхъ с(ве)щєныхъ иконахъ твореще. и
 снє почи|тающе кр(ъ)стианы моу-
 чеще и гонеще и смърти прѣдавающе.
 21 не вѣдоуще ꙗко снхъ ради на х(и)ста
 паче и на с(ве)тыи его бранъ ти съста-
 влѣхоу. ꙗвѣ бо ꙗсть ꙗко чєсть шбра-
 24 зовъ чєсть бываєтъ въшбражаємьмъ.
 ꙗкоже сєи противно. что же ради то.
 и себе оубо вѣчноу моу прѣдаша прокле-
 27 тию. с(ве)тоу же х(ри)с(то)воу иконоу
 сирѣчь шбразъ по ап(о)с(то)льскоу
 свыше и ш(тъ)чьскоу моу прѣданию. на
 30 чьсть въшбражаємьмоу. покланати се
 и почитати всьмъ соудомъ оутвѣди-
 ше и запечатлѣше. тако бо чьстно-
 33 моу кр(ъ)стоу покланяюще се. на немъ-

та Антиохійског, Илију Јерусалим-
 ског.

Сабраше се против оних који су од-
 бацивали поклоњење светим и ча-
 сным иконама, јер се ти јадници дрз-
 нуше докраја да хуле на Христа, исти-
 нитога Бога нашега. На делу сваку
 увреду и хулу измишљаху, смело и
 безбожно називајући идолопокло-
 ном и свету икону Његову којом се
 идолска лаж одгони, па засипајући је
 сваким бешчашћем и посред тргова
 вукући је, газећи, палећи и плујући
 је, хришћанима приређиваху жало-
 стан призор. Исто су то и против дру-
 гих свештених икона чинили, те
 хришћане, који их поштују, мучили и
 гонили и смрти предавали, не знајући
 да овим и против Христа, чак и про-
 тив Његових светитеља рат вођаху.
 Јер је јасно да је поштовање икона, у
 ствари, поштовање изображених, а
 како је овоме оно супротно, преда-
 доше себе, наравно, вечном проклет-
 ству. И одлуком свих утврдише и по-
 тврдише да се светој Христовој ико-
 ни, то јест лику, на поштовање изо-
 браженом, по апостолском и ота-
 чком предању одозго – треба клања-
 ти и поштовати. Исто тако поклања-
 ти се и Часном крсту, на којем је било

1-2 политиянь, Πολιτιανός AC 42, A 1371, V 842: 'Απολινάριος VJ | 2 папа нема гр. | 4 събраше
 же се P C M | 4-5 ш(ъ)мѣтающихъ] ш(ъ)мѣтающихъ' се C | 6 покланания C | шканъни M,
 οἱ δειλάτοι | 8 не нема M | 9 промыслахоу. ἐπλήρου | 10 и нема C | 11-12 нарицающе P C M | 13
 бечьсти] бесъ чьсти C M | 15 ждегающе] съжигающе P | 16-17 кр(ъ)стианомъ] х(и)ст(и)аномъ(ъ)
 M | 17 таковажде P | 17-20 и на инѣхъ ... моучеще] и на твореще и кр(ъ)стианы моучеще C |
 20 прѣдавающе] прѣдающе C | 23 чьсть] чьсть P | 24 чьсть P | 25 ум. ꙗкоже сєи противно, VJ
 ὡς περ καὶ ἡ ἀτιμία εἰς αὐτὰ διαβαίνει τὰ εἰκονίζοντα | 26 вѣчноу моу оубо инв. C | вѣчноу P
 C M | прѣдаше P C M | 28 сирѣчь шбразъ нема гр. | 29 свыше, ἀνέκαθεν | ш(ъ)чьскоу P C M |
 прѣданию – у гр. следи: καὶ τὰς τῶν ἱερῶν λογίων ἐκφαντορίας | 29-30 на чьсть, ἐπὶ τῇ καὶ
 σεβασμιότητι | 30 въшбражаємьмоу P C M | се нема C | 31 всьмъ] всѣмъ P C M | 32 запечатлише C

же животворикоѣ распротрьто бысть
тѣло. и на очищениѣ мѣрѣи крѣвь
3 источи. и ѿце же и вбразѡу крѣста
нмѣже вѣси ѡтѣгонимѣ бѣвають. и
страсти исцѣлають се. того ради иже
6 ѿдиноу на прѣвообразнѣмъ створѣ-
шеи се бл(а)г(о)д(а)ти и силы. доже и
до тѣхъ вбразѡвъ. с(ъ) под(о)бнымъ
9 дѣиствомъ съпрѡисхѡдити. и ѿце же и
самѡю х(ри)с(то)воу иконоу рекъше
вбразѣ. не въ таковыхъ ѡписанѣмъ
12 чѣсть и поклананиѣ. нѣ на того самого
насъ ради чл(о)вѣ(ѣ)колюбно въчл(о)-
вѣ(ѣ)чѣша се и за ны ѡумръша. снѡ
15 възносимъ. такожде и црѣкѣ(ѣ)вѣмъ
с(вѣ)тыхъ грѡбѣмъ и мощѣмъ. вѣрно
поклананиѣ се. тѣхъ прославльшаго
18 величающѣхъ г(оспод)а. не тъкмо же
х(ри)с(то)вѣ иконѣ рекъше вбразѡу.
ны(!) и прѣч(и)стыѣ вл(а)д(ы)ч(и)це
21 нашеѣ в(о)городнѣ. и всѣхъ с(вѣ)-
тыхъ. св(ѣ)щен(ъ)нымъ въвбразѣниѣмъ
по равнѣствоу прѣвообразнаго вели-
24 чѣства и чѣсти. почитати и покланати
се ѡутвѣдише. нѡ тѣхъ ради въ ѿди-
но иѣкоѣ тво||рно. и свѡрѣноѣ приво-
27 димѣ бѣваемъ видѣниѣ. и тѣхъ ради
с(ъ)под(о)бимъ се иже къ краѣви жел-
иелмыхъ паче иѣствѣства съчетати се. нѡ
30 явленнаго ради разлѣчѣ и по чѣсти по-
клананиѣ с(вѣ)тымъ вбразѡмъ и сло-
вомъ. иже ѡтѣ(ѣ) насъ в(о)жѣствѣны-
33 ѣ вѣры къ нераздѣльномуу ѡмноу

разапѣто животвориво тѣло и исто-
чена крѣвь за очищѣнѣе свѣта. Још и
лику Крѣста, којимъ се ѡдгоне бесѣи и
исцѣлѣють страдања. Ради тога, ѿдиноу
на прѣлику створѣне благодѣи и сила.
свѣ до тихъ лѣковъ са подобнимъ дѣ-
ствомъ сапрѡисхѡде. А чѣст и покло-
нѣнѣе не ѡдаѣмо самој Христовѡј
икѡни, ѡдносно ѣenom изгледу као
такѡмъ, вѣѣ је узносимо због ѣега
самогъ којѣ се ради насъ чѡвеколюбно
ѡчѡвѣчно и умро за насъ.

Такоѣе и црѣкѣмъ и грѡбѡвѣмъ и мо-
штѣмъ свѣтихъ вѣрно се поклањамѡ,
величають Госѡда којѣ ихъ је про-
славѣно.

И не само Христовѡј иконѣ, то јѣст
лику, вѣѣ и Прѣчѣсте Владѣчѣце на-
ше Богѡродице, и свѣштѣнимъ лѣко-
вѣмъ свѣи свѣтихъ, сразмерно прѡ-
образној величинѣи и чѣсти – утѡ-
дрише да се клањамѡ и поштуѣмо. Јер
се, благодареѣи ѣи, доводимѡ у
неко ѿдѡтворно и скупно виѣнѣе и,
благодареѣи ѣи, ѡдѡстојавамѡ се
да се на крају приѡјимѡ ѡномъ жѣлѣ-
номъ – надприродномъ. Јер ѡмоу ви-
дѣливѡгъ, разлѣчитѡгъ и заслужѣногъ
поклоњѣнѣа свѣтимъ лѣковѣмъ и ѡбли-
цима, којѣ су у нашој бѡжѣствѣној
вѣри, бѣвамѡ узнетѣи ка ѡномъ нераз-
дѣливѡмъ, ѿдѡобразномъ и ѿдѡ-

1 ум. животворивоѣ. гр. τὸ θεσποτικὸν | распротрьто бысть. ἐξεταύσθη | 2 и нема С | 5 страсти – у гр. слѣди ποικίλα | 7 доже | даже М | 9 съпрѡисхѡдити | прѡисхѡдити Р | 11 ѡписанѣмъ – у гр. слѣди καὶ περιόριζομεν | 13 чл(о)вѣ(ѣ)колюбно нема Р | 15 възносимъ – у гр. слѣди καὶ ἀνιερῶμεν | 16 грѡбѣмъ | и грѡбѡмъ Р С М и гр. καὶ τάφοις | 18 величающихъ | величающе Р С М и гр. μεγαλύνοντες | 20 ны(!), треба нѣ као у Р С М и гр. ἀλλὰ | 23 по равнѣствоу. κατ' ἀναλογίαν | 23 прѣвообразнаго. πρωτότυπων (мн.) | 23–24 величѣства. ὑπεροχῆς | 24 чѣсти | славы М | 25–26 ѿдѡтворно иѣкоѣ инв. Р С М | ѿдѡтворно. ἑνοποιὸν | 26–27 приводимѣ бѣваемъ. ἀναγόμεθα | 27 тѣхъ ради нема гр. | 31–32 словѡмъ | слѡгомъ Р М, гр. τύποις | 32–33 бѡжѣствѣныѣ. ἀφωτάτης | 33 вѣры | вѣры и С, гр. λατρείας | къ нераздѣльномуу. εἰς τὸ ἀμέριστον καὶ VJ

3 **ѣдиновбразномоу и ѣдиנותворномоу**
б(о)жъствоу възводиши бываемъ. св(е)-
 ценолѣпно же и нераздѣлно. **іако не-**
 6 **видимыхъ прѣбываемъ. нъ видимыхъ**
 ради къ вышнимъ възводишь оумъ и
 12 **шблъгчаемъ и тако іеже къ б(о)гоу**
 приближеніи наслаждаше се. **шсв(е)-**
 15 **цаемъ се бл(аго)д(ѣ)тию его. іакоже**
 ны и съ с(ве)тынъ вселенскы сборъ до-
 18 **брѣ прѣдаль. и по сихъ б(о)жия цър-**
кы. коупно и с тѣми ико(но)борци и
кр(ь)стианьскыи клеветьники проклъ-
ньши шт(ь)вращають се ихъ. никакоже
хоужде иконоборць ненавидѣше. имъже
бо правовѣрїи поборники шклевета-
вають. понеже троудовъ ихъ плоды
расыпати потыцавають се. сихъ оубо
проклїнають и шт(ь)мѣтають іако
врагы истинѣ.

21 **И ꙗже ш всѣхъ с(ве)тыхъ сборѣхъ и ш**
врѣмени чиноу ихъ которыи по ко-
торѣмъ быс(ть).

24 **Вѣдомо же боуди и се. іако изложение**
 сборомъ не бы по чиноу ихъ ни по
 27 **врѣменимъ въ неже снїдоше се. быша**
 бо сбори прѣжде никейскаго с(ве)т(а)го
 30 **и вселенскаго прѣваго сбора нари-**
цаемъи помѣстїи и ꙗже соуть се.
Помѣстїины сборъ .ā.

33 **Въ врѣмена аврїлиана римскаго**
ц(ѣ)с(а)ра павъ||ль самосатскыи б(о)-
жия града ѡп(и)с(ко)пъ рекъше антиш-
хїискыи. бысть начельникъ іереси.

творном божеству, свещеннолѣпно и
 нераздѣлно. Јер не пребивамо међу
 невидљивима, али помоћу видљивих
 ствари узводимо ум ка вишнимъ ви-
 ѣњима, и ослобађамо, те тако насла-
 љујући се онима који су се приближи-
 ли Богу, освештавамо се благодаћу
 Његовом, како нам је и предао добро
 овај свети васељенски сабор.

И после тога се Божија црква, про-
 клевши заједно с тим иконоборцима
 и хришћанске клеветнике, поче кло-
 нити њих, презирући их ништа мање
 од иконобораца, јер клевету побор-
 нике правоверја, пошто се залажу да
 растуре плодове њиховог труда. Њих,
 дакле, проклиње и одбацује као не-
 пријатеље истине.

*И још о свим светим саборима и о
 времену редоследа њиховог – који по
 којем беше*

Нека се зна и то, да излагање о сабо-
 рима није било по њиховом редосле-
 ду, ни по времену када се састајаше,
 јер беху сабори пре Никејског светог
 и васељенског првог сабора, звани
 помесни, и то:

Помесни сабор 1.

У времена Аврѣлијана римског цара
 Павле Самосатски, епископ Божије-
 га града, то јест антиохијски, постаде
 предводник јереси, јер говораше за

[ѣдиновбразномоу] и ѣдиновбразыномоу Р С и гр. ἐνοειδῆ τε | 3–4 невидимыхъ Р
 М | 4 нъ видимыхъ] нъ въ видимыхъ Р М | 5 къ вышнимъ] къ вышнимъ видѣніемъ Р С М, εἰς
 ... ἀναγόμενα θεορίαν VJ | 7 наслаждаше се] наслаждаше же се М | 9 и съ] и іестъ съ С | вссе-
 леньскы нема С | 9–10 добрѣ прѣдаль] проповѣдаль и прѣдаль С | 11 и¹ нема С М | иконо(бо)рци
 конј. према Р С М | 12 хр(и)стианьскыи С М | кр(ь)стианьскыи клеветьники, хριστιανοκατηγό-
 ροις | 14 ненавидѣши Р С М | 15 поворники правовѣрїи инв. Р | 15–16 шклеветають Р | 17 потыца-
 ваютъ се, φιλονεικοῦσι | 21 у которыи изостављено ры додато изнад речи | которыи] и которы Р |
 по] и по М | 21–22 которыи по которѣмъ быс(ть) нема гр. | 23 и се нема гр. | 24 бы] быс(ть) Р М |
 24–25 ни по врѣменимъ нема гр. | 25 врѣменемъ Р С М | 27–28 нарицаемъи помѣстїи
 нема гр. | 29 ум. помѣстїины сборъ ā у гр. само бр. ā на марг. | 31 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | 31–32
 божия града, θεουπολίτῳ | 32–33 рекше антишхїискыи нема гр. | 33 испред јереси гр. има повηρῶς

хр(и)с(т)а во истиннаго в(о)г)а нашего.
 проста члов(ѣ)ка гла(гола)ше. в(о)жие
 3 бл(а)годати иакоже прор(о)ци с(ѣ)по-
 д(о)блена бывъша. и се оувѣдѣвъше
 цр(ѣ)ков(ѣ)ни правители. стекоше съ въ
 6 антиохію. мнози соѹце числомъ. имъ-
 же вѣхоу старѣишины. именѣи. іер(о)у-
 с(а)л(и)м(ѣ)ски іеп(и)с(ко)у)пъ. григори
 9 чудотворецъ. неокесаринский іеп(и)-
 с(ко)у)пъ. афинодоръ братъ его. фир-
 милианъ іеп(и)с(ко)у)пъ. кесаріе капа-
 12 докинскіе. и іеленъ іеп(и)с(ко)у)пъ та-
 рьскіи. и прѣвѣіе оубо наказаниемъ
 и свѣщаниемъ покоусише се ѡт(ѣ) зло-
 15 вѣрна прѣвратити павла. іегда же ви-
 дѣша его нелицѣно болеца тогда єди-
 нѣмъ свѣтомъ соудъ изнесъше. ѡт(ѣ)
 18 | іерѣинства того ѡбнажише. и ѡт(ѣ)
 цр(ѣ)к(ѣ)ве ѡт(ѣ)сѣкоше. противецію
 же се іемоу. и цр(ѣ)ков(ѣ)ноіе незаконно
 21 имоущоу вл(а)д(ы)чство. ц(ѣ)с(а)ревн
 аврѣлианѡу с(вѣ)тъи своръ пом(о)ли
 се. и іеже ѡ павловѣ шетание възвѣ-
 24 сти іемоу. ѡнъ же аще и іелинъ вѣше.
 ѡсоудн противеціаго се. єдиновѣрныхъ
 соудѡу. ѡт(ѣ) тѣхъ ѡт(ѣ)сѣченѡу быти
 27 свора. и тако изгнанъ бысть изъ
 цр(ѣ)к(ѣ)ве.

.Ѣ. Помѣстныхъ .Ѣ.

30 Дроугы же своръ въ анкѣрѣ быс(тъ).
 гонению на кр(ѣ)стианы прѣвеликоу
 бывъшу. и соѹчимъ по мѣстоу кр(ѣ)-
 33 стианѡмъ. или приложити се к іелинъ-

Христа истинитаго Бога нашего да је
 обичан човек, удостоенъ Божије бла-
 годати као пророци.

И дознавши то црквени управители,
 стекоше се у великомъ броју у Антио-
 хију. Старешине имъ беху: Именѣ епи-
 скопъ іерусалимскіи, Григорије Чудо-
 творацъ епископъ неокесарійскіи, Ати-
 нодоръ братъ његовъ, Фирмилијанъ епи-
 скопъ Кесаріе Кападокијске и Еленъ
 епископъ тарасійскіи. И, наравно, прво
 поукама и саветима покушаше да
 одврате Павла од зловерја.

Али када га видеше неизлечиво
 болесна, тада једногласно пресудише
 – лишише га јерејства и од Цркве
 одстранише.

А пошто се онъ успротиви и неза-
 конито задржа црквену управу, све-
 ти сабор се обрати цару Аврелијану
 и обавести га о Павловој дрскости.
 Онъ, пакъ, иако беше Јелинъ, успротив-
 љеногъ подврже одлуци једновернихъ
 да га они одстрани са сабора. И тако
 бѣ изгнанъ изъ Цркве.

2. Помесни 2.

Други саборъ беше у Анкири.

Када је гоњење на хришћане било
 превелико, и када су хришћани по ме-
 стима били принуђени или да се при-

2 проста члов(ѣ)ка, ἄνθρωπον ψιλόν | 3 пророки M | 5 стекоше се P C M | 7 именѣи, Ὑμέναιος AC 42, A 1371; Ὑμέναιος V 842 | 7-8 іеп(и)с(ко)у)пъ іер(о)у(с)л(и)м(ѣ)скии инв. P M | 10 афинодоръ P. Ἀθηνόδωρος | 12 іеленъ, Ἐλενος AC 42; Ἐλένης A 1371, V 842 | 12-13 тараскыи C | 15-16 видеше P C M | 16 нелицѣно M | 21 ц(ѣ)с(а)ревн | ц(а)ревн P C M | 23 шетании P C M, гр. θρασύτης | 25 ѡсоудн, ὑπέβαλε | 26-27 ѡт(ѣ) тѣхъ ѡт(ѣ)сѣченѡу быти свора, гр. τῆς ἐκείνων ἀπομνησθῆναι συμ-
 μωρίας | 29 ум. Помѣстныхъ .Ѣ., гр. само бр. β на марг. | 31 на кр(ѣ)стианы нема гр. | хр(и)стианы C M | прѣвеликоу, σφοδρότατον | 32-33 хр(и)стианѡмъ C M | 33 приложити се, συντιθεμένων | 33-1 іелинскоу)мѡу (!) треба іелинскоу)мѡу као у P C M

- скоумоу (!) невѣрию. или моуками
всачьскыми смрътьми оубиеномъ
3 быти поноуждаемомъ. и мнози оубо
шт(ь) ннхъ просиаша въ моученин.
мнози же || моукъ не могоуше трѣпѣти.
6 на идолослоужение оуклоннше се. по
сѣмъ же прѣставшю гонению нѣци
шт(ь) прѣстоупления расказавше се и
9 шбратити се и покаати се въсхотѣ-
вшѣ. пристоупише къ цр(ь)ков(ь)нымъ
властелемъ. бывшю же ш семь
12 съвъпрашанию многоу. аще подобаетъ
единою шт(ь)врьгшимъ се х(ри)с(т)а
паки приѣтомъ быти. събра се въ
15 анкѣрѣ с(ве)тыхъ ш(ть)ць сворь.
кмоу же бѣху старѣишины. вителни
антиохне сѣрѣскы(е) ѡп(и)с(коу)пъ.
18 агрикола и кесарне каподокинские. (!)
василии амасински ѡп(и)с(коу)пъ и
с(ве)щ(е)ном(оу)ч(е)н(и)къ. и правила
21 изложише. іако под(о)бають таковыимъ.
шбращающимъ се приѣтомъ быти.

Помѣстныхъ .҃҃.

- 24 Инъ сворь с(ве)тыхъ ѡп(и)с(коу)пъ.
сниде се въ новѣи. кесарин. иже на
понтѣ. и правила изложиша ш цр(ь)-
27 ков(ь)нѣмъ строении. бѣша же и с
тѣми с(ве)тыми ш(ть)ци. с(ве)тыи
василии ѡп(и)с(коу)пъ амасинские и
30 св(е)щеном(оу)ч(е)н(и)къ.

клоне јелинском безбожју или да, под-
вргнути свакојаким мукама, буду
уморени смрћу, многи од њих заси-
јаше у мучењу, а многи, не могавши
отрпети муке, скренуше на идолослу-
жење. А потом, када је гоњење пре-
стало, неки од преступника, раска-
јавши се и пожелевши да се врате и
покају, приступише црквеним упра-
вителима. Па пошто су око овога на-
стале многе расправе, да ли они који
су се одрекли једном Христа опет
могу бити примљени, сабра се у Ан-
кири сабор светих отаца, на којем
старешине беху: Вителије епископ
Антиохије сиријске, Агрикола Кеса-
рије кападокијске, Василије епископ
амасијски и свештеномученик, те из-
ложише правила како треба прими-
ти оне који се обраћају.

Помесни 3.

Следећи сабор светих епископа са-
стаде се у Новој Кесарији на Понту и
правила изложише о црквеном у-
стројству. Са тим светим оцима беше
и свети Василије, епископ амасијски
и свештеномученик.

2 всачьскыми, πικροῖς | 3 поноуждаемомъ нема гр. | 4 просиаше Р С М | 6 на] и на С | 8 прѣстоу-
пления, παραβεβηκότων | 10 цр(ь)ков(ь)нымъ Р С М | 11 властеломъ Р, ἡγεμόσι- у гр. следи τὸν ἴδιον
σκοπὸν ἐξαγγέλλοντες | ш семь нема гр. | 14 събра се] и събра се Р | 16 вителни, Οὐιτέλιος АС 42,
А 1377, V 842: Ἰουτέλιος А 1371 | 17 сѣрѣскы(е) конј. према Р С М, сирьские Р С М | ѡп(и)с(коу)пъ
нема гр. | 18 и кесарне, Καισαρείας, што значи да је свеа и (καί), у срп. тексту грешком настала
из првог слога у речи Καισαρείας | каподокинские (!) треба кападокинские као у Р С М | 19 ѡп(и)-
с(коу)пъ нема гр. | 20 ум. с(ве)щ(е)ном(оу)ч(е)н(и)къ, гр. μάρτυς | 23 помѣстныхъ .҃҃, гр. само бр. .҃҃
на марг. | 26 изложише Р С М, гр. ἐξέθετο (једн.) јер се односи на сабор | 27 строении, καταστά-
σεως | бѣше Р С М | 29 василии, Βασίλειος А 1377 | βασιλεὺς АС 42, А 1371, V 842 | амасински
Р М | 30 и св(е)щеном(оу)ч(е)н(и)къ нема гр.

Вьселѣньскы .ѧ. числомь .ѧ.

И тако потомъ сниде се иже на ариа
3 въ никей с(ве)тыи. и прьвыи вьселень-
скы сборь.

Помѣст(ь)ны .Ѣ.

6 Инь сборь с(ве)тыхъ ш(ть)ць въ анти-
хъни сѣрѣстѣи при константи ц(ѣ)-
с(а)ри. с(ы)нѣ великаго константина по
9 пети лѣт(ь) скончаниа ш(ть)ца его. и
правила цр(ь)ковьнаа изъгласише.

Помѣстны .Ѣ.

12 Дроуги сборь. сниде се въ ганьгрѣ еже
иестъ митрополиа пафлагоньскаго ие-
зыка. и ти такожде правила || изло-
15 жиша. на цр(ь)ковьнои бл(а)гочиниѣ.

Помѣстны .Ѣ.

Дроуги сборь с(ве)тыхъ ш(ть)ць. сн-
18 де се въ сардикии. сирѣчь въ срѣдѣци.
константию ц(ѣ)с(а)роу. с(ы)ноу вели-
каго константина. въ арианскоу ю
21 ресь оуклоньшю се. и всако потыщание
тавляющоу. с(ве)тыи никейскии сборь.
и иже на немъ бл(а)г(о)д(ѣ)ти с(ве)-
24 т(а)го д(оу)ха оуставленыѣ заповѣди.
инѣмъ сборомъ ш(ть)врѣци и раска-
зати. римски же иеп(и)с(коу)пъ. ко-
27 стантоу с(ы)ноу великааго константина.
братоу же прѣжде реченаго константина.
западомъ ц(ѣ)сарьствоующю. и пра-
30 вовѣрноу соуцю. сказаа иемоу все сиа.
иже ш(ть) брата его на правовѣриѣ
въздвигенаа. шнѣ же вельми поболѣвъ.
33 и граматѣ написа къ братоу прѣте

Васелѣнски I, по реду 4.

И тако се, потом, против Арија са-
стаде у Никеји свети и Први васе-
лѣнски сабор.

Помесни 5.

Следећи сабор светих отаца у Ан-
тиохији сиријској био је при Кон-
стантију цару, сину Константина Ве-
ликог, пет година по смрти оца ње-
говог, те правила црквена изрекоше.

Помесни 6.

Други сабор састаде се у Гангри, ми-
трополији пафлагонског народа. И
он такође изложи правила за цркве-
ни поредак.

Помесни 7.

Други сабор светих отаца састаде се у
Сардикији, то јест у Средцу. Констан-
тије цар, син Константина Великог,
који се приклонио аријанској јереси,
све је чинио да свети Никејски сабор и
догме установљене на њему благо-
даћу Светога Духа, на Другом сабору
одбаци и поништи. Римски пак епи-
скоп каза Константу, сину Констан-
тина Великог а брату напред помену-
тог Константија, који је царствовао
Западом и био правоверан, све што је
брат његов покренуо против право-
верја. А он, у великом болу написа
брату писмо, претећи му и говорећи:
„Ако не прекинеш борбу коју водиш

1 вьселѣньскы .ѧ. нема АС 42, А 1371, V 842, али у А 1377 οἰκουμένης σύνοδος ἃ | числомь .ѧ. вьселѣньскы .ѧ. инв. Р М | .ѧ. числомь инв. С, гр. само бр. 8 | 5 помѣст(ь)ны конј. према Р М | .Ѣ. помѣстны инв. М | помѣст(ь)ны .Ѣ. нема С, гр. само бр. 8 | 7 сѣрѣстѣи] сирьсѣи Р С М, у гр. следи συνῆλθε, | константинѣ Р С | 7-8 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М | 8 с(ы)на С М | 11 .Ѣ. помѣст(ь)ни инв. М | Помѣстны .Ѣ. нема С, гр. само бр. 8 | 14 ум. ти, гр. αὐτῇ јер се односи на сабор | 14-15 изложише Р С М, гр. ἐξέθετο (једн. – односи се на сабор) | 16 Помѣстны .Ѣ. гр. само бр. 8 | 17-18 сниде се нема гр. | 18 сирѣчь въ срѣдѣци нема гр. | 19 константию] константиноу М, гр. Κωνσταντίου | ц(ѣ)с(а)роу] ц(а)роу Р М | 21 оуклоньшю се] вьклоньшоу се Р М, ἀποκλίναντος | потыщеніе М | 23 бл(а)г(о)д(ѣ)тию Р С М | 24 оуставленыѣ] вьставленыѣ Р С М, гр. ὠρισθέντα | 25-26 расказати, ἀκούσσαι | 30 сказа Р С М | 31 иже] иже Р | 32 вьздвигенаа С

3 кѣмоу и гл(агол)е. тако аще не уѣ|ста-
 виши брани юже имаша на право-
 вѣрши. се азъ самъ бранию идоу на те.
 свѣща та же се уба ц(ѣ)с(а)ра. въ
 срѣдци сбороу быти. и тоу снити се
 6 вѣсточнымъ же и западнымъ кеп(и)-
 с(коу)пымъ. и испитати аще под(о)-
 в(ь)но естъ никенскаго свора заповѣди
 9 држати. или ни. съшдѣшимъ же се
 кепискоупомъ тремъ стомъ четири де-
 сете и единномоу. и бывшю възнеса-
 12 нию истезанию на мнозѣ. съгласно
 с(ве)тынъ своръ повелѣние изложѣ. с(ве)-
 тоу оубо изъображеніе вѣры. иже въ
 15 никен с(ве)тыхъ ш(ть)цъ оутвржда-
 юще. проклинаяще же вса противная
 томоу. моудрствоующіе же и оучещіе.
 18 изведоша же и правила цр(ь)к(о)вьная.
 Помѣстныи .п. ||

.п. И въ лавдини же. еже естъ ми-
 21 трополиа фругинская. своръ бысть
 с(ве)тыхъ ш(ть)цъ и ти такожде пра-
 вила потребна цр(ь)к(о)вьномоу оу-
 24 строению списаше.

.ѡ. а вѣселеньскы .в. числомъ.

И по семь събра се въ константини гра-
 27 дѣ. с(ве)тынъ вѣселеньскы своръ вторы
 на македоніа хоулившаго д(оу)хъ
 с(ве)ты.

30 .т. а вѣселеньскыи .т. числомъ.

Потомъ събра се въ ефесѣ. првое
 с(ве)тынъ и вѣселеньскыи третии своръ.
 33 на несторіа злочестиваго.

против правоверја, ево, ја самъ воіскоу
идем на тебе.

Оба се цара договорише да сабор бу-
 де у Средцу, и ту да се састану исто-
 чни и западни епископи, те да испи-
 тају да ли треба држати одлуке Ни-
 кејског сабора, или не. Пошто се три-
 стотине четрдесет и један епископ
 окупиле и обавиле преиспитивања
 многа, свети сабор сагласно донесе
 одлуку: утврди, дакле, *Свето изобра-*
женије вере светих отаца у Никеји и
 прокле све оне који противно томе
 мисле и уче, а срочи и црквена пра-
 вила.

Помесни 8.

8. И у Лаодикији, престоници фригиј-
 ској беше сабор светих отаца. И ти
 такође написаше правила потребна
 за црквено устројство.

9. а вѣселеньски 2. по реду

И по овоме се сабра у Константи-
 граду Други свети вѣселеньски сабор
 против Македоніа који је хулио
 Духа Светог.

10. а вѣселеньски 3. по реду

Потом се сабра по први пут у Ефесу
 Трећи свети и вѣселеньски сабор про-
 тив Несторија злочестивог.

2 имаша нема М | 3 самъ нема С | идоу на те бранию инв. Р | 4 свѣща та же се, συνέδοξεν | ц(а)ра Р
 М | 6-7 кеп(и)с(коу)пымъ Р С М | 7 и нема Р С | 8 заповѣди нема М, τὰ δογματισθέντα | 10-11 и чети-
 рьмъ десетомъ Р М, десети С | 12 истезанию] и истезанию Р С М и гр. - καὶ ζητήσεως | 13
 повелѣние, ὅρον | 14 изъображеніе, σύμβολον | вѣры нема гр. | 15-16 оутврждающе С, оутврж-
 дающе М | 17 моудрствоующе Р | оучеще Р | 18 изведоше Р С М, гр. - ἐξέθετο јер се односи на
 сабор | 19 Помѣстныи нема гр. | 21 фругинская, Фруγίας | 22 с(ве)тыхъ нема гр. | 23-24
 оустроению] строению Р М, καταστάσει | 25 .ѡ. а вѣселеньскы .в. числомъ, гр. само бр. ѿ

.аї. Помѣстны.

И по семь събра се с(ве)тѣи сборъ. въ
3 константиѣ градѣ на іевѣтиха архи-
мадрита.

.бї. а въселенъскыи .а. по числоу.

6 И прочее събра се въ халкидонѣ. с(ве)-
тѣи въселенъскыи великыи четвѣртыи
9 сборъ. на посоуждение иже въ с(ве)-
ты|хъ на ѡ(тъ)ца нашего флавиана.
въ ефесѣ въторое ѡт(ъ) диѡскора бы-
въшаго сбора. и на ѡсоуждение и на
12 проклетіе тогождо диѡскора. и іеди-
номыслѣника іего іевѣтиха. и іеже ѡт(ъ)
15 тою разбоиничьскыи и безаконно въ
іефесе въторое бывъшаго събора іакоже
рѣхомъ.

.гї. помѣстныи .гї.

18 Дроугыи сборъ снѣде се въ константи
градѣ на севира. анастаси во ц(ѣ)-
с(а)рь. въ іевѣтиханьскоу оуклонивъ
21 се іересъ. и бранъ нем(и)л(о)стивноу на
цр(ъ)к(ъ)ви въздвигъ. многы ѡт(ъ)
правовѣрныхъ іепискоупъ. въ великихъ
24 градѣхъ вл(а)д(ы)чствоующихъ. ѡт(ъ)
цр(ъ)к(ъ)ве ноуждею ѡт(ъ)гна. с ни-
мѣже и флавиана антиѡхїи сїръскїи
106 27 бывъшаго іеп(и)с(ко)па. севира вра||га
правыи кр(ъ)стианьскыи вѣры въ того
мѣсто поставивъ. ѡнъ же св(е)ти-
30 тельскыи антиѡхїинскыи прѣстолю беза-
конно въсхытивъ. мѣвыи и метежа все
соущи по въселенѣи цр(ъ)к(ъ)ви испль-
33 ни. гонение на правовѣрїи подвигъ. и

Помесни 11.

И после того сабра се свети сабор у
Константиграду против Евтиха ар-
химандрита.

12. а васеленски 4. по реду

И надаѣ, сабра се у Халкидону Че-
твѣрти свети васеленски велики са-
бор. да просуди о оном што је учи-
њено против светог оца нашег Фла-
виана на сабору одржаном по други
пут у Ефесу, под Диоскором. И да
осуди и прокуне того Диоскора и
његовог једномишлѣника Евтиха, и
под њима разбојнички и незаконито
одржани по други пут, како рекосмо,
сабор у Ефесу.

13. Помесни 13.

Други сабор састаде се у Константи-
граду против Севира. Пошто је Ана-
стасїе цар скренуо у евтихианску
јерес и немилосрдан рат покренуо
против Цркве, многе од правоверних
епископа, који су владикували у ве-
ликим градовима, насилно одагна од
Цркве, а са њима и Флавиана еписко-
па Антиохије сиријске, поставивши
уместо њега Севира, непријатеља
праве хришћанске вере. А он, при-
грабивши незаконито светитељски
антиохијски престо, буком и метежом
испуни све постојеће по васелени цр-
кве, покренувши гоњење на право-

1 .аї. Помѣстны нема М | Помѣстны нема гр. | 2-3 въ константи С | 5 по числоу нема Р | 7 вели-
кыи] и велики М | 8 на посоуждение. ἐπὶ ἀνακρίσει, где следи прахѣντων А 1371, V 842: прахѣν-
та АС 42, ум. чега срп. има иже | 9 на нема М | 10 въторое нема гр. | ѡт(ъ). ὑπὸ | 12 тогожде Р С
М | 14 разбоиничьки Р М | безаконно] и безаконно Р | 17 помѣстныи нема гр. | 18 снѣде се нема
гр. | 19-20 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | 21 нем(и)л(о)стивноу, ἄσπονδον | 22 многы] и многы С | 25
цр(ъ)к(ъ)вь Р | 28 кр(ъ)стианьскыи] хр(и)стїаньскыи М | 29-30 св(е)тительскыи, ἱερατικὸν АС 42,
V 842; ἀρχιερατικὸν А 1371 | 33 правовѣрїи] правовѣрныи С, τῶν ὀρθοδόξων | подвигъ] въздвиг М

оубниствоу многихъ повиннь бывъ.
 3 иакоже и самъ анастаси цѣс(а)рь
 6 единомыслиникъ его. таковаа разоу-
 мѣвъ. писаниемъ запрѣти емоу. аще
 не встанеть се таковаго неистовства
 9 изъврѣши того изъ епискоупниѣ. ана-
 стасию же цѣс(а)роу чловѣчское
 12 вставивъше житиѣ. ноустиѣ бл(а)-
 говѣрныи цѣса(р)ство примъ. и
 15 евътихианьскыѣ вт(ъ)вращаа сѣ мръ-
 зькиѣ ереси. въ тѣ час(ъ) въ неже быс(тъ)
 18 нареченъ цѣс(а)ремъ посла да емъше
 нечести|ваго севира приведохъ. и да
 21 приметъ мѣсть вт(ъ) нихъже къ в(о)-
 г)оу и къ чловѣкомъ сѣгрѣши. онъ
 24 же сицеваа проохвѣдѣвъ. таи вт(ъ)
 антиохіѣ втиде. и достиже въ алек-
 27 сандрию. тѣжде градъ въ то врѣме
 злѣ недоуговаше. евътїха и дискора (!)
 30 зловѣриемъ. понеже ни тамо прѣ-
 бываа не хотѣше млъчати. нѣ и своеѣ
 33 емоу чести соущаа на многа ра-
 сѣцаше. чюждѣ сын чести. и ѡ вѣрѣ
 николиже на единѣхъ заповѣдехъ не
 могли стояти. и оустинианъ иже въ
 бл(а)гочѣстивѣи памети. по оустинѣ
 бл(а)гочѣстия дръжавоу приѣмъ | мо-
 льбы вт(ъ) палестиньскихъ еп(и)с(коу)пъ
 же [же] и чрьноризьць примъ и
 вт(ъ) тѣхъ охвѣдѣвъ вт(ъ) севира
 бывъшеѣ безаконіѣ. при|шьдъшимъ
 въ цѣс(а)рь градъ тогда еп(и)с(коу)-
 помъ. коупно и сѣ архієреемъ ихъ.

верне, и поставши виновникъ многихъ
 убистава, онако како је то и сѣм Ана-
 стасіѣ цар, његов истомншленникъ
 схватио. Писмом запрети њему да ње
 га, ако се не окани таквог беса, изба-
 цити из епископиѣ. А када је цар
 Анастасіѣ скончао људски живот и
 царство примио Јустинъ благоверни,
 гнушајући се евътихијанске мрске
 јереси, у истом часу када би наречен
 за цара, посла да ухвате нечастивог
 Севира и приведу, те да прими казну
 за оно што је сагрѣшио према Богу и
 према људима. А овај унапред са-
 знавши то, кришом отиде из Антио-
 хије и стиже у Александрију, град ко-
 ји у то време опако боловаше од
 Евтихијевог и Диоскоровог зловерја.
 Пошто ни тамо пребивајући не хтеде
 ѣтати, него је и свој сопствени део
 на многе цепкао, поста туђ том делу,
 а у вери никада на истим догмама
 није могао остајати.

Јустинијан, сада већ блаженоупоко-
 жени, узевши по Јустину власт благо-
 чашћа, прими молбе од палестин-
 ских епископа и црноризаца, и сазна-
 вши од њих за учињено безаконје
 Севира – епископима пристиглим та-
 да у Цариград заједно са њиховим
 архієрејем, и са њима из Рима при-

2 цѣс(а)рь] ц(а)рь Р С. цѣс(а)рь нема М | 4 писаниемъ. διὰ γραμμάτων (мн.) | 5 не встанеть се] не вставитъ се Р. гр. μὴ παύσητο | 7 цѣс(а)роу] ц(а)роу Р М, нема гр. | 8 вставивъше] вставляху Р С М | 9 примъ] приѣмъ Р С М | 10 вт(ъ)вращаа се Р С М | 11 въ неже] въ њеже Р С М | 11–12 нареч(е)нъ быс(тъ) инв. С М | 12 цѣс(а)ремъ] ц(а)ремъ Р М | 14 мѣсть, δίκας (мн.) | вт(ъ) нихъже] ѡ нихъже Р С | 16 таи] та М | 18 тѣжде] таже Р М | 19 евътїха] и евътиха С. гр. Εὐτυχοῦς | дискора (!)] диоскора Р С М. Διοσκóρου | 20–21 прѣбывае Р С М | 23 чюждѣ сын чести, гр. ἀλλόκοτος ὢν περὶ τὴν πίστιν | сын Р | 24 заповѣдехъ. δογμάτων | 27 дръжавоу, τὰ σκήπτρα | 27–29 мольбы... примъ нема М | 29 [же] дитогр. | 29 примъ] приѣмъ Р С | 31 пришьдъшимъ, ἐνδημοῦντας | 32 цѣс(а)рь градъ] ц(а)рь градъ Р М | тогда въ цѣс(а)рь градъ инв. С

- соуцѣемъ с ними и ѡт(ъ) рима при-
 четъникомъ многомъ. коуино и съ
 3 ѱеп(и)с(коу)пы италиискихъ прѣдѣль.
 иже придоше съ агапитомъ св(е)щень-
 нымъ ѱеп(и)с(коу)помъ римскимъ.
 6 пришьдъшю ѱемоу въ ц(ѣ)с(а)рь градъ.
 и въ немѣ коньць житию принимъшю.
 снмъ оубо расмотривъше таковаа ѡ
 9 северѣ повелѣ. семоу же бывъшю. и
 ѡблнченъ бысть. не тькомо въ ѱересехъ.
 нь инѣмъ многомъ безаконнѣемъ. по-
 12 виннь. ѡбырь соудъ ѡт(ъ) с(вѣ)т(а)го
 того изречень быс(тъ) свора. проклети
 того и чюжде створити кр(ъ)сти-
 15 ланьскаго испльнення. с ними же и ан-
 ѡнма. бывъшаго ѱеп(и)с(коу)па въ тра-
 пезоунтѣ. под(о)б(ъ)наа томоу моу-
 18 дръствоующа. И въ то врѣме костан-
 тинѣ градѣ(!) безаконно въсхн(ти)въ-
 ша прѣстолю.
 21 .дї. а вселеньскы .ѣ.
 По снхъ же проповѣдаемымъ въ цр(ъ)-
 кови. с(вѣ)тынъ въселеньскынъ петы
 24 своръ. иже въ бл(а)гочъстивѣнъ памети
 при оустиннианѣ ц(ѣ)с(а)ри въ костан-
 тинн градѣ сннде се. на ѡригена. и на
 27 ѡеѡдора мемѡсѡустинскаго. и на не-
 чъстиваа ѱею списання и на злочъсти-
 ваа списання ѡеѡдоритова и на по-
 30 слание гл(аго)лемое нвы. ѱеп(и)с(коу)-
 па ѱедеськаго.
 .ѣї. числом(ъ). а в(ъ)селен(ъ)скы .ѣ.
 33 И паки въ коста(нти)нн градѣ бысть

сутнимъ многимъ свештенствомъ, заје-
 дно са епископима италијскихъ преде-
 ла, што дођоше са Агапитомъ свеште-
 нимъ епископомъ римскимъ који. кад
 дође у Цариград, и крај живота у ње-
 му прими – заповеди да се све о Се-
 виру размотри. Кад се ово збило и
 кад разобличен би не само у јересима,
 него и окривљен за многа друга беза-
 коња, општи суд изрече овај свети
 сабор: проклети га и искључити из
 хришћанске пуноће, а са њимъ и
 Антима, епископа у Трапезунту, који
 је као и он мислио и у то време неза-
 конито отео престо Константин-
 града.

14. а васељенски 5.

После овихъ, Свети васељенски петн
 сабор проповедан у Цркви, састаде
 се при блаженоупокојеномъ Јустини-
 јану цару, у Константинограду, противъ
 Оригена и Теодора мемѡсуестијскогъ,
 и противъ безбожнихъ њиховихъ списа,
 и противъ безбожнихъ Теодоритовихъ
 списа, и противъ писма епископа еде-
 скогъ, званогъ *Ивино*.

15. по реду, а васељенски 6.

И опет у Константинограду би Шести

1–2 причѣтникомъ Р С М | 6 пришьдъшю] пришьдъшоу же Р М | ц(ѣ)с(а)рь градъ] ц(а)рь градъ
 Р М | 7 немѣ] нѣмъ Р С М | житиа Р С М, βίου | 8 расмотривъше] расмотрити Р С М | 8–9 ѡ северѣ
 нема гр. | 10 ѡблнченъ бысть, φωραθέντος αὐτοῦ | тькомо] тьк'мо Р С, такмо М | 11 инѣмъ] и
 инѣмъ Р, καὶ ἄλλοις | безаконнѣемъ] лишгомы инв. М | 14 чюжда Р С М | 15 испльнення Р С М,
 πληρώματος | 15–16 ан'тима Р С М, Ἀντιμόν | 19 градѣ (!) треба града као у Р С М | 19–20
 въсхн(ти)вша конј. према Р С М | 20 прѣстолю, προεδρίαν | 21 ум. .дї...ѣ. гр. ιδ | 25 ц(а)с(а)ри]
 ц(а)ри Р М | 27 мем'псѡустинскаго Р М, Μωψουεστίας | 27–28 нечъстиваа, ἄσεβων | 29–30
 послание, ἐπιστολῆς | 30 гл(аго)лемое нвы, λεγομένης "Ιβρα 30–31 ѱеп(и)с(коу)па ѱедеськаго нема
 гр. | 32 .ѣї. числом(ъ)] по числоу .ѣї. Р М | 33 коста(нти)нн конј. према Р С М

3 шесты с(ве)тыи въселеньскы сворь при
 константиѣ ц(ѣ)с(а)ри вьноуцѣ пра-
 клиевѣ. на ѳеодора фара|раньскаго ие-
 п(и)с(коу)па. и на шнорина римьскаго.
 6 и кѣра александрьскаго. и на прочее
 единомыслыники ереси ихъ. и единою
 волю имѣти и единою дѣйство. г(о-
 спод)оу нашемоу ис(оу)соу х(ри)с(т)оу.
 9 рекъшемъ и по въпальчении. и тѣмъ
 соузъ правовѣрина раздрѣшити тыще-
 щемъ се.
 12 Числомъ .21. а в(ъ)селен(ъ)ск(ы) .7.
 .21. Последни же с(ве)ты и въселень-
 скы седмыи сворь снѣде съ въ никеи
 15 вѣторое. на зловѣрные иконоборце при
 константиѣ и еринѣ м(а)т(е)ри его.
 18 Понеже многы своры поменоувыше.
 седмъ тѣкомъ въселеньскыхъ именован-
 21 ти)ни градѣ иже въ ефесѣ. иже въ хал-
 кидонѣ. и пакы въ константи|нѣ градѣ
 на шригена и ѳеодора. и еше въ констан-
 24 тини градѣ. при константиѣ ц(ѣ)-
 с(а)ри вьноуцѣ ираклиевѣ. и иже въ
 никеи вѣторое при ц(ѣ)с(а)ри констан-
 27 тинѣ и еринѣ м(а)т(е)ри его. под(о)-
 бають же вѣдѣти почитающемоу. яко
 и прочии своры иже ш(ѣ) насъ имено-
 30 вани быше под(о)бно тѣмъ въселень-
 скымъ приѣти соутъ сборною ап(о)-
 с(то)льскою цр(ъ)ковию и все заповѣ-
 33 ди иже ш(ѣ) ни ихъ повелѣныи. якоже

свети васеленски сабор при Кон-
 стантину царю, упуку Ираклијевом,
 против Теодора фаранског епископа
 и против Онорија Римског и Кира
 Александријског, и против остальных
 једномишльеника њихове јереси, који
 кажу да и по отелотворењу Господ
 наш Исус Христос има и једну вољу и
 једно дејство, те да тако, трудећи се,
 разбију јединство правоверја.

По реду 16, а васеленски 7.

16. Последни Свети васеленски сед-
 ми сабор састаде се у Никеји по дру-
 ги пут против зловерних иконобора-
 ца, при Константину и Јерини, мајци
 његовој.

Пошто многе саборе поменуемо, се-
 дам само назвасмо васеленским: у
 Никеји, у Константинограду, у Ефесу,
 у Халкидону, и опет у Константино-
 граду против Оригена и Теодора, и
 поново у Константинограду при Кон-
 стантину царю, унуку Ираклијевом, и
 по други пут у Никеји при царю Кон-
 стантину и Јерини, мајци његовој.

Читалац треба да зна да је и друге
 саборе које смо навели, слично тим
 васеленским, примила Саборна и
 апостолска црква, и да све одлуке, од
 њих прописане, Црква радо прихвата

1 с(ве)ты шестыи инв. Р М | 2 констан'тины М | ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М | 3 фара|раньскаго Р,
 фараньскаг(а)искаго (!) М. τῆς Φαράν | 9 рекъшемъ, δογματίζοντων | 10 соузъ, συνδεσμον | 12
 Числомъ нема гр. | а в(ъ)селен(ъ)ск(ы) .7. пренето из последњег реда овог пасоса; нема гр. | 15
 зловѣрные, δυσσεβῶν | 16 константины М | ерини Р М, Εἰρήνης | 19 тѣк'мо Р С М | 20-21
 коста(нти)ни конј. према Р С М | 24 констан'тины М | 24-25 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М, нема гр. | 25
 ираклиевѣ Р М. Ἰρακλείου | 26 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М | 27 ерини Р, Εἰρήνης | м(а)т(е)ри его
 ерини инв. Р | 28 почитающемоу, τοὺς ἐντυγχάνοντας (мн.) | 29-30 именовани] поменовани Р | 32-33
 и все заповѣди... повелѣныи, καὶ πάντα τὰ πρὸ αὐτῶν ὀρισθέντα | 33 якоже нема М

ап(о)с(то)льскаѧ правила и заповѣди
 цр(ь)кы шблбгизають. вселеньстин бо
 3 седмь сего ради тькьмо нарекоше се.
 понеже повелѣниемъ ц(ѣ)с(а)рьскимъ.
 соуцрен въ вѣхъ градѣхъ римьскихъ
 6 же и гръчьскихъ светѣт(е)ли съзываемъ
 вѣхоу. || да или сами прихощахоу аще
 ли болѣзни ради не оупражняхоу се.
 9 ныи послахоу въ себе мѣсто. или
 еп(и)с(коу)пы. или мѣстныхъ блюсте-
 ле. или иетери ѡт(ъ) старѣи[и]шихъ
 12 презвютеръ. и на коемъждо сихъ все-
 леньскихъ сборъ. ѡ вѣрѣ възисканне и
 съвьпрашанне быс(тъ). и соудъ рекъше
 15 оуставъ заповѣдемъ и правиломъ из-
 ложень быс(тъ). пръвы бо сборъ оуста-
 ви и проповѣдѣ(!) единосѡущна
 18 ѡ(тъ)цоу с(ы)на. извѣща же и въ с(ве)-
 ты д(оу)хъ вѣровати. вторы же сборъ.
 единосѡущна ѡт(ъ)цоу и с(ы)ноу
 21 с(ве)т(а)го д(оу)ха ясно проповѣда. и
 съ ѡ(тъ)цъмъ и съ с(ы)номъ с(ве)т(о)-
 моу д(оу)хоу поклонати се повелѣ.
 24 третѣи же сборъ съвьршена въ в(о)жъ-
 ствѣ и съвьршена въ члов(ѣ)чествѣ.
 г(оспод)а нашего ис(оуса) х(ри)с(т)а. |
 27 исповѣдѣвъ (!) единого и не два с(ы)-
 на быти повелѣ. четвьрты же сборъ
 прѣждереченаѧ оутвѣрди. и двѣ иестъ-
 30 ствѣ въ немъ разоумѣти несмѣсно и
 нераздѣлно ясно извѣща. петы же
 сборъ такоѧ извѣстно оутвѣрдивъ.
 33 по коемоужде иест(ъ)с(т)воу хотѣниѧ

као апостолска правила и догме.

Васеленским се назваше само седам.
 због тога што царском заповешћу
 беху сазивани архијереји из свих рим-
 ских и грчких градова да или сами
 дођу, или, ако због болести не могу,
 пошаљу друге уместо себе: или епи-
 скопе, или намеснике, или неке од
 старијих презвитера. А на сваком од
 ових васеленских сабора распра-
 вљало се и преиспитивало о вери, и
 доносио се суд, то јест устав догми и
 правила.

Први, дакле, сабор узакони и пропо-
 вед о једнобитности Сина са Оцем,
 засведочивши веру и у Светога Духа.
 А Други сабор јасно проповеда да је
 Свети Дух једнобитан Оцу и Сину, и
 са Оцем и са Сином да се поклањамо
 Светоме Духу одреди.

Трећи, пак, сабор, исповедајући да је
 Господ наш Исус Христос савршен у
 божеству и савршен у човечеству,
 одреди да је Син један а нису два.

А Четврти сабор утврди оно што је
 напред речено, јасно засведочивши
 да две природе у Њему треба разу-
 мети несмешано и неразделиво.

Пети, пак, сабор тачно утврдивши све
 то, јавно изрече да у свакој од при-

1 и заповѣди нема гр. | 2 шблбгизають, ἀπορίζεται А 1371, V 842; ὀρίζεται АС 42 | вселеньски Р | 5-6 ум. градѣхъ римьскихъ же и гръчьскихъ, гр. τῶν ῥωμαίων πόλεις АС 42, А 1371, V 842; ῥωμαίων βασιλείαν V 2184 | 6 светѣт(е)ли конј. према Р С М, ἀρχιερεῖς | 7-12 ум. аще ли болѣзни... презвютеръ, гр. ἡ τοποτηρητὰς ἀπέστειλαν | 8 ради] ради ныи (!) Р | 9 ныи] нь ныи Р | 10-11 блюстеле] блюстителе М | 11 старѣи[и]шихъ днтогр. | 13-14 и съвьпрашанне нема гр. | 14 быс(тъ)] бѣше Р | соудъ, ψῆφος | 15 оуставъ заповѣдемъ, ὁρος δογματικὸς (једн.) | 17 проповѣдѣ (!) – треба проповѣдъ као у Р С М | 18 ѡ(тъ)ца (!) С | 22 ѡ(тъ)цемъ Р С М | 27 исповѣдѣвъ (!) – треба исповѣдавъ као у Р С М | 33 коемоуждо Р С М

же и дѣиство ѿго быти же и разоу-
мѣти явѣ изрече. шестын же всѣхъ
3 сворѣхъ повелѣннѣа прошедь извѣстивъ
и оутвѣрдивъ. и тѣ съврѣшена г(оспод)а
нашего ис(оуса) х(ри)с(т)а въ в(о)жѣ-
6 ствѣ и въ члов(ѣ)чѣствѣ ясно изъгла-
(гола). седми же сворѣ иконоборце по-
сра(ми) и проклетъ. и с(ве)тыхъ (иконъ)
9 поклананнѣ (оутвѣрди.) нѣ якоже в(ы-
ше рекохомъ) якоже (быше и дроузи
збо)ри по(мѣстни). прѣвы въ а)||и-
12 кѣрѣ. и въторы въ новѣи кесарни. и
третини въ антиохии. сѣрѣстѣи. (!)
четвертыи. въ ган(ь)грѣ. петын. въ
15 сардиникии. рекше въ срѣдѣци. шестын
въ лаудикии. фрѣгистѣи. седмыи въ
карфагенѣ. снѣ оубо свори помѣстни
18 соутъ. нбо всеи въселеныи. епискоупи
не быше на нихъ. и ц(ѣ)с(а)ри не сѣ-
дѣше. нѣ на коемъждо ихъ тѣхъ
21 мѣстѣ еп(и)с(коу)пи снѣдоше се. ѿ
съвъпрашанихъ. и ѿ възискании на
оутвѣрженнѣ повелѣннѣ. реченыхъ на
24 прѣжде бывшихъ сво(р)ѣхъ или на по-
трѣблени(е не)чѣстивыхъ смѣвъ(ши)хъ
противити[ти] се (правовѣр)ню. или ѿ
27 пра(вил)ѣхъ ѿже ѿ(т)ѣци и)зложише на
(бл(а)гочиннѣ цр(ь)ков(ь))ныи. нѣ(ци
бо ѿ(т)ѣ) снѣхъ сворѣ.и) прѣжде | бы-
30 тѣи кр(ь)стианьскыхъ ц(ѣ)с(а)рь снѣ-
доше се.

рода постоји и поима се воля и деј-
ство Његово.

Шести – и он, прешавши, обзнанивши
и утвѣрдивши догме свих сабора, јасно
изрече да је Господ наш Исус Хри-
стос савршен у божавству и чове-
чавству.

Седми сабор посрами и прокле ико-
ноборце, а поштовање светих икона
утврди.

Али како напред рекосмо, били су и
други помесни сабори: први у Ан-
кири, други у Новој Кесарији, трећи
у Антиохији сиријској, четврти у
Гангри, пети у Сардикији, то јест у
Средцу, шести у Лаодикији фригиј-
ској, седми у Картагини. Ови су
дакле сабори помесни, јер на њима
не беху епископи целе васељене, ни-
ти цареви седеше, него се на сваком
од њих састадоше епископи тих
места, да би, после преиспитивања и
истраживања учврстили догме рече-
не на раније одржаним саборима,
или да би истребили безбожнике ко-
ји се осмелише да се успротиве пра-
воверју, или, ради правила која оци
изложише за добро црквено уређе-
ње. Неки се од ових сабора саста-
доше и пре постојања хришћанских
царева.

3 з'боровъ Р С М | 9 поклананнѣ Р С М | 19 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М | 26 противити[ти] се дитогр.;
нема М | 28 цр(ь)ков(ь)нои Р С М | 30 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М

В. Истолкование стиха гла(аго)лаго
Г(оспод)и ис(оусе) х(ри)с(т)е б(ож)е
3 наш помилуи нас(ь).¹

Кажедо слово реченаго стиха испльнь
иеть повелѣнии б(о)гомоудрнихъ. ѡви
6 бо ѡт(ь) иеретикъ тъкмо проста чло-
в(ѣ)ка вл(а)д(ы)коу х(ри)с(т)а и б(ог)а
нашего не срамѣюще се и бестоудно
9 гла(гола)хоу. быти. иакоже арин. и ари-
иане. ѡви же тъкмо б(ог)а привидѣ-
нииемъ ѡблѣкша се въ члов(ѣ)ка. при-
12 видѣнии бо а не соущество того гла-
в(ѣ)ка вл(а)д(ы)коу х(ри)с(т)а и б(ог)а
нашего не срамѣюще се и бестоудно
15 гла(гола)хоу. быти. иакоже арин. и ари-
иане. ѡви же тъкмо б(ог)а привидѣ-
нииемъ ѡблѣкша се въ члов(ѣ)ка. при-
18 видѣнии бо а не соущество того гла-
в(ѣ)ка вл(а)д(ы)коу х(ри)с(т)а и б(ог)а
нашего не срамѣюще се и бестоудно
21 гла(гола)хоу. быти. иакоже арин. и ари-
иане. ѡви же тъкмо б(ог)а привидѣ-
нииемъ ѡблѣкша се въ члов(ѣ)ка. при-
24 видѣнии бо а не соущество того гла-
в(ѣ)ка вл(а)д(ы)коу х(ри)с(т)а и б(ог)а
нашего не срамѣюще се и бестоудно
27 гла(гола)хоу. быти. иакоже арин. и ари-
иане. ѡви же тъкмо б(ог)а привидѣ-
нииемъ ѡблѣкша се въ члов(ѣ)ка. при-
30 видѣнии бо а не соущество того гла-
в(ѣ)ка вл(а)д(ы)коу х(ри)с(т)а и б(ог)а
нашего не срамѣюще се и бестоудно
33 гла(гола)хоу. быти. иакоже арин. и ари-
иане. ѡви же тъкмо б(ог)а привидѣ-
нииемъ ѡблѣкша се въ члов(ѣ)ка. при-

2. Тумачење стиха који гласи: „Го-
споде Исусе Христе Боже наш, по-
милуј нас“¹

Свака реч наведеног стиха испуњена
је учењима богомудрих. Док једни од
јеретика, као Арије и аријани, не
срамећи се и бестидно говораху да је
Владика Христос и Бог наш само
обичан човек, дотле други – да се
Бог само као привиђење обукао у
човека; да је привиђење а не сушта-
ство; да је човек – говораху. Стога ће
и као привиђење, говораху, по-
страдати вољним страдањем а не у
стварности. Други, опет, сматраху да
је Бог – и човек а да његове две при-
роде, божество, велим, и човечество
нису спојене у један *састав*, већ као
што су две природе тако су и два *сас-
тава* и два сина – говораху. А ти
синови су раздвојени један од дру-
гога говорили су – па једнога називаху
Богом а другога човеком који је
једино љубављу са оним сједињен.
Тако и злоћуди Несторије учаше.
Стога Приснодеву Мајку Божију
Марију усуди се називати не Богороди-
цом него Христородицом. И по-
стављајући питања, проклетник, поче
овако говорити: „Да ли што роди
обичног човека?“ Правовѣрнии одго-

1 Истолкование Р С М; 4 Кажедо] тожедо (!) М | 6 такмо М | 8 нашего нема М | не срамѣюще
се] не срамляюще се Р С | 14 у гла(гола)хоу изнад скраћ. речи стоји грешком с | 17 и нема М | 17–18
иетьствау(!) – ту је ум. оу написано лигатурно ау | 19 не сьвькоупише Р С М | сѧ (= се) нема Р С
М | 20 нъ нема М | 22 разлѣчана(!) – треба разлѣчена као у Р С М | 24–25 гла(гола)хоу б(ог)а быти
инв. С М | 28 д(ѣ)воу] д(ѣ)воу С | 29 марию б(о)жию м(а)терь инв. Р М | мат(е)рь б(о)жию инв.
С | марию Р М | 33 ради] роди Р С М

¹ Одговарајући грчки текст тумачења ове молитве, познате као „молитве ума“, није пронађен. Од
тумачења које следи разликује се, нпр., оно у словенском кодексу Патријаршијске библиотеке у
Цариграду (из манастира Свете Тројице) бр. 147, л. 57а–60а, као и оно на грчком језику CS 1612,
л. 10а–16а, непознатог састављача.

3 вѣщааше. нѣсть тако. и абие
 6 вѣщааше. б(о)г(а) ли проста. и
 9 вѣрнии вѣщааша. ѿн. х(ри)с(т)ъ¹. Право-
 12 вѣ(ѣ)кородица ни б(о)городи(ца). к нему
 15 г(о)л(а)еши. иако сложеные вещи. вѣ(ѣ)
 18 г(о)сп(о)д(а)скаго и вѣ(ѣ) лоу(ч)шаго по-
 21 добно естъ именувати. а не вѣ(ѣ)
 24 х(о)уждешаго. и се вѣ(ѣ)чан естъ б(о)-
 27 ж(е)ств(е)номоу писанию. и томоу вѣ(ѣ)-
 30 м(о)у члов(ѣ)ч(е)скомоу вѣ(ѣ)чаю. нбо
 33 б(о)ж(е)ств(е)нои писанье. създ(а)ша ав-
 раама въ ег(и)п(т)ъ повѣдають съ т(р)и-
 сты д(о)у(ш)ъ. иже бѣх(о)у члов(ѣ)чи.
 вѣ(ѣ) д(о)у(ш)е и тѣл(е)с(а) а не едины
 д(о)у(ш)е. и вѣ(ѣ)ч(и)ни вѣ(ѣ)чан рече.
 истопоше въ мори толи(к)ы д(о)у(ш)е).
 д(о)у(ш)а же нико(ли)же не оу(т)пають.
 (ни оу(т)поути может да под(о)бають
 и тѣ(ѣ) посл(а)д(о)вати б(о)ж(е)-
 ств(е)но||моу писанию. и вѣ(ѣ)ч(е)моу
 члов(ѣ)ч(е)скомоу вѣ(ѣ)чаю. и вѣ(ѣ) лоу(ч)-
 шаго именувати б(о)ж(и)ю мат(е)рь
 б(о)городи(цо)у и не вѣ(ѣ)т(р)ьгноути се

ворише: „Није тако“. А он одмах рече:
 „Него шта, обичног Бога?“ И онет
 правоверни одговорише: „Није тако.“
 А он рече: „Ако није ни овога ни
 онога, онда шта роди?“ Правоверни
 одговорише: „Бога савршена и чо-
 века савршена“. Он пак рече: „А шта
 су они? Није ли Христос?“¹ Право-
 верни одговорише: „Да, Христос је“.
 А он рече: „Зар се, онда, не назива
 Христородица, а не ни човекородица
 ни Богородица“. И њему патријарх
 антиохијски Јован, расправљајући,
 одговори: „Не говориш добро, јер
 сложене ствари треба именувати
 оним што је од господственог и од
 најбољег, а не оним што је од најго-
 рег. А то је обичај и по *Божастве-*
ном писму и по општем људском оби-
 чају, јер *Божаствено писмо* припо-
 веда да се Аврам сусрео у Египту са
 триста светих душа које беху људи од
 душе и тела, а не само душе. И по уо-
 бичајеној навици се каже: ‘Потопише
 се у мору толике душе’, а душа се уо-
 пште не утапа, нити може утонати.
 Треба и ти да следиш *Божаствено*
писмо и заједнички људски обичај, те
 према оном најбољем да именујеш
 Божију Мајку Богородицом и да се

5 ради] роди Р С М | 8–9 Правовѣрнии] правородни М | 9 вѣ(ѣ)щааша] рекоше Р, вѣ(ѣ)щааше
 С М | 11–12 члов(ѣ)кородица Р С М | 14 прѣпирае Р С М | 18 х(о)уждешаго Р С М | 20 нбо] и С М |
 21 писанье Р С М | 23 члов(ѣ)ци Р С М | 24 телесе Р С. телеси М | 33 вѣ(ѣ)т(р)ьгноути се]
 вѣ(ѣ)риниути се Р М

¹ Разрешен облик Х(ри)с(т)ъ није грешка, што се потврђује примерима и из других православних
 словенских р. од X–XVI в., у којима нескраћено писање Христъ није нешто необично. Српски језик
 није прихватио, у именима, грчки наставак -ос. Зато су и данас сви падежи од 2–7 изведени и
 сачувани од облика Х(ри)с(т)ъ. Овај српски облик се одржао у хрватском језику и у 1. падежу. Кас-
 није је у црквенословенском језику одомаћен, али само у 1. падежу, грчки облик Х(ри)с(т)осъ, што
 је прихваћено и у српском језику. Због тога ће српскословенски облик Х(ри)с(т)ъ, односно 1. падеж,
 даље у преводу бити замењен обликом Христос.

цр(ь)ков(ь)наго испльнення. шнѣ же
 непокоривъ се изъврженъ быс(ть) и
 3 проклетъ. и шт(ь) цр(ь)к(ь)ве изрино-
 вено. Дроуѣни же в(ог)а того и чло-
 в(ѣ)ка мнѣхоу быти. тѣма же двѣма
 6 іестъствома. б(о)жъствоу гла(агол)ю и
 члов(ѣ)чьствоу. въ іедино оубо съвѣ-
 коушнѣи се гла(агол)хоу не добрѣ же
 9 оубо нѣ и зѣло злѣ. и шт(ь)ноудъ
 нечъстивно. ибо тѣма двѣма іестъ-
 ствомъ. дроуѣ къ дроуѣ смѣсити се
 12 и смоутити се и [и] прѣвратити се и
 ино іестъство нѣ не съставъ шт(ь) тою
 изъмѣненъ быти. зло (злѣ шт(ь)ри)-
 15 гающе гла(агол)хоу си(ѣ оубо все
 соуш)іе се слово и съ (стихъ. повѣ-
 ждаіеть) и шта(в)іаіеть и шт(ь)ме-
 18 щеть и пр)окліінаіеть вьнегда бо гла-
 (агол)ти намъ г(оспод)и. г(оспод)ь.
 іаме іавъствьно іестъ и шбъще б(о)-
 21 жъствьномоу іест(ь)с(т)воу. Гла(аго-
 л)еть бо се г(оспод)ь и о(ть)ць і
 с(ы)нѣ (и) с(вѣ)ты д(оу)хъ. ш о(ть)ци
 24 оубо и ш с(ы)нѣ. гла(агол)еть прор(о)ко
 и б(о)гов(ъ)ць д(а)в(и)дъ. рече
 г(оспод)ь г(осп)де)ви моіемоу сѣди ш
 27 десноуію мнѣ. дондѣже положю врагы
 твоіе подножию ногамъ твоимъ. ре-
 ч(ѣ) г(оспод)ь іавѣ іестъ іако ш(ть)ць
 30 реч(ѣ) г(осп)де)ви моіемоу. іавѣ іестъ
 іако с(ы)нови рече и с(вѣ)тоіе изъш-
 браженіе вѣры нашеі кр(ь)стиіаномъ
 33 реч(ѣ). и въ д(оу)ха с(вѣ)т(а)го г(о-

не отргнеш од црквене пуноће". А
 он, пошто се не покори, би извргнут
 и проклет и из цркве избачен.

Други, опет, сматрају да је Тај Бог –
 и човек. Али, да се те две природе, да
 кажем, божество и човечество споје
 у једну не само да није добро, него је,
 говоряху, и веома лоше и потпуно
 безбожно. Јер ако се те две природе
 једна с другом помешају, и слију, и
 промене се – друга ће природа, али
 не и *састав* од њих измењен бити.
 Оне, дакле, који су сасвим злонамер-
 но износећи говорили то, ова свеби-
 тна реч и овај стих побеђује, и напу-
 шта, и одбацује, и проклиње.

Зато, када кажемо – *Госп)де*, Господ
 је име јасно и заједничко божестве-
 ној природи, јер се каже – Господ: и
 Отац и Син и Свети Дух. О Оцу, на-
 равно, и о Сину говори пророк и бо-
 гоотац Давид: „Рече Господ Господу
 моме, седи мени с десне стране док
 не положим непријатеље твоје за
 подножје ногама твојима“. Рече Го-
 спод – очигледно је да Отац рече Го-
 споду моме; очигледно је да Сину
 рече.

И *Свето изображеније вере* наше ка-
 же хришћанима: „И у Духа Светога

* Пс 110, 1; Лк 20, 43; Дела ап. 2, 34–35

3–4 изриновенъ Р С М | 9 злѣ] злоу М | 10–11 іест(ь)ствома двѣма инв. С | 12 [и] дитогр. | и² нема
 С | 23 (и) конј. према Р С М | с(вѣ)ты написано на марг. | 24 ш нема Р | пророкъ Р С М | 27 мнѣ] мене
 Р С М | 28 подножје М | 32 христиіаномъ Р М | 31–32 изъшбраженіе, συμβολον

3 иеть в(о)жъство и члов(ѣ)чъство.
 ис(оус)ъ же име иеврѣискоиє иеть. иели-
 6 ньскимъ же языкомъ гла(агол)еть се
 сотирь. нашимъ же языкомъ сказають
 се сотирь. сп(а)съ. сп(а)съ же имену-
 9 иеть сѧ. понеже сп(а)сають и цѣлы съ-
 блюдають все вѣроующие въ нь. сказа-
 12 ють же се ис(оус)ъ и исцѣлитель. мно-
 15 гы бо недоуж(н)ыи исцѣли вл(а)д(ы)ка
 х(ри)с(т)ъ и в(ог)ъ нашъ. не тъкмо
 18 тѣлеси нь и д(оу)шами цѣлы ство-
 ризъ. а иже рещи х(ри)с(т)е. се же име
 х(ри)с(т)ъ назнаменуиеть иединъ съ-
 ставъ вт(ъ) двою иествствоу. вт(ъ)
 21 в(о)жъства же и члов(ѣ)чъства съста-
 влъ се. а не иакоже иеретиц(и и) тѣхъ
 24 начельни(къ несто)рини. злѣмо(удрь-
 ствоуе) повелѣ(ваше двѣма быти)
 27 съст(авома и тѣма дроугоу)|| вт(ъ)
 30 дроуга раздѣленома. съвькоупленома
 33 же дроугоу къ дроугоу любовию а не
 иествствомъ. се оубо иже злѣ вт(ъ)
 тѣхъ гла(агол)емоиє. погоублѣють и
 повѣждають се име иже рещи х(ри)-
 с(т)ъ. оуказание бо иеть иединого съ-
 става. вт(ъ) двою иествствоу. вт(ъ)
 в(о)жъства же гла(агол)ю и члов(ѣ)-
 чъства. иже въ иединъ сънидоста се
 съставъ. иакоже се добрѣ и подобно.
 име х(ри)с(то)во ис(оусе)воу имени по-
 слѣдовати. вьнегда гла(гола)ти намъ
 ис(оусе) х(ри)сте. въ сѧмъ стисѣ. и та-
 ковь иеть сихъ именъ чинъ. а иже

њем имену да, кад се каже *Господе*
Исусе, открива божество и човеча-
 ство.

Исус је име јеврејско. Јелинским је-
 зиком се каже *Сотир*. А *Сотир* се
 нашим језиком каже *Спас*. Назива се
Спас зато што спасава и здравим
 одржава све који верују у Њега. За
 Исуса се каже и *Исцелитель*, јер мно-
 ге болесне исцели Владика Христос
 и Бог наш. Не само тела, него и душе
 чини здравим.

А кад се каже – *Христѣ*, то име
 Христос означава један *састав* од
 две природе, састављен од божества
 и човечаства, а не као што јеретици
 и њихов предводник Несторије, изо-
 пачено мислећи, учаше да два *саста-*
ва постоје и да су они један од дру-
 гога раздѣлени, и да су један с дру-
 гим спојени љубављу а не природом.
 То зло, дакле, које они говоре, бива
 убијено и побеђено кад се каже ово
 име Христос, јер је показатељ једног
састава од двеју природа: од божа-
 ства, кажем, и човечаства, што се у
 један *састав* спојише. Зато је добро
 и подобно то, да име Христово следи
 имену Исус када у овом стиху изго-
 варамо – *Исусѣ Христѣ*. А такав и
 јесте редослед ових имена.

2 иеть] с(ве)тъ М | 3 гла(агол)еть се] гла(агол)еть же се М | 6 сѧ] се Р С М | 8 и нема Р | 8–9 многы]
 и многыи С | 11 доушамъ С | цѣлы] цѣлвоу М | 21 дроугоу¹] дроугъ Р | 22 иже] иже С М | 22–23
 иже вт(ъ) тѣхъ злѣ инв. Р М | 23 погоублѣють нема М | и] тѣи М | 27 гла(агол)ю нема Р | 29 се
 нема С | 30–31 послѣдоваа Р С М | 32 ис(оу)съ х(ри)с(т)ъ С

б(о)ж)е. Се име на б(о)ж)ствѣнѣмъ
 кестъствѣ носитъ се. б(о)ж)ствѣное же
 3 кест(ь)с(т)во не смоутно по все(моу
 и н)есмѣсно. и непрѣ(ложно и не)ра-
 здаѣлно. и (никакоже прие)млетъ
 6 (прѣ)ложеніа ни см)оуще|ніа ни ра-
 здаѣленіа. и сего ради погоувають. и
 побѣждають и ѡт(ь)ноудъ ѡт(ь)-
 9 ставляютъ. злѣсмѣющихъ ѡ х(ри)-
 с(т)ѣ и б(о)зѣ нашемъ смѣшеніе или
 приложеніе или смоущеніе или ра-
 12 здаѣленіе гла(гола)ти б(о)ж(ь)ствоу
 или члов(ѣ)чѣствоу. явѣ бо прѣдъ-
 ставлѣють. ѡ вл(а)д(ы)цѣ х(ри)с(т)ѣ
 15 и. б(о)зѣ нашемъ. двѣ кестъствѣ въ
 єдинѣ съставѣ съвькоупльши се не-
 смѣсно и непрѣложено и несмоутно и
 18 нераздаѣлно коємоуждо кест(ь)с(т)воу
 свойства цѣла съхранающю. и сицѣ
 прѣждеречеными четырьми имени. гла-
 21 (гол)ю же єже рещи г(оспод)и. ис(оу)-
 с)е. х(ри)с(т)е. б(о)ж)е. чєтыри зло-
 (а. 176) (вѣрнаа повелѣніа злыхъ єрєтєкѣ по-
 24 бѣждєна быше. четвора же правовѣр-
 наа повелѣніа оутвѣрждєна быше.
 чл(о)в(ѣ)ци под(о)бноу мироу красо-
 27 тоу приєше. нбо чл(о)в(ѣ)ци сложенн
 соущє ѡт(ь) д(оу)ше и телєсе. мироу
 красотю оуподобише се. д(оу)ша оубо
 30 видѣніємъ правовѣрныхъ повелѣніи.
 тѣло же дѣіаніємъ чєтырьдѣтел'ныхъ
 добродѣтелии. с мыслюмъ словєсныє
 33 чєсти словєсныє д(оу)ше. моужьствомъ

А оно – Боже, то име на божественној
 природи почива. А божественна при-
 рода сасвим је несливлива, и непоме-
 шива, и непроменлива, и нераздељива;
 и ни на који начин не прима про-
 мене, ни сливања, ни раздељивања.
 И због тога погубљује и побеђује и
 сасвим напушта оне злонамерне који
 су се усудили да, кад је реч о Христу
 и Богу нашем, помешивост и промен-
 ливост, или сливљивост, или разде-
 ливост приписују божеству или чо-
 вечеству. Јер у Владици Христу и Бо-
 гу нашем јасно су заступљене две
 природе у једном *саставу*, које су
 спојене непомешано, и непромењено,
 и несливено, и нераздељено, сачува-
 вши свака од природа цела својства.
 И тако, са четири напред поменута
 имена, хоћу рећи, кад се изговори:
 „Господе Исусе Христе Боже“ – че-
 тири безбожна учења злих јеретика
 побеђена бише, а четири правоверна
 учења утврђена бише.

Људи примише лепоту подобну све-
 миру. Јер сложени од душе и тела,
 људи се лепотом уподобише свемиру;
 душа, наравно, сазнањем правовер-
 ног учења, а тело упражњавањем че-
 творотворних врлина: *мишљу* разум-
 ног дела разумне душе, *мужаством*
 против јарости, *трезвеношћу* против

3 и нема С | 5 приємле Р | 9–10 х(ри)с(т)ѣ] х(ри)с(т)ѣ ис(оу)сѣ Р | 10 и б(о)зѣ] и ѡ б(о)зѣ М |
 11 приложєніє] прѣложєніє Р С М | 17 непрѣложно Р С М | 19 свойства] своињства М | 20–21
 гла(гол)ю же] гла(аголю)ще С | 25 оутвѣрждєна] оустроєна С М | 27 нбо] и С | 28 д(оу)ше нема М

- || иже на яроствъ. цѣломоу дриемъ иже
на похоть. правдою всея д(оу)ше. и си
3 есть вина и чинъ прѣждереченыхъ
четырь именихъ. Я жеже рещи нашъ. то
противоу шикъ именихъ есть. иакоже
6 бо вина четири имена въ едию съче-
тана соуть. да и нас(ь) всѣхъ въ еди-
но братское съчетание съвкоупить.
9 и сбереть и свежеть соузоу любви
друга къ другому. таа бо есть испль-
нение законъ и пр(о)рокомъ. вса бо
12 сия законъ же и пр(о)роци въ любви
висеть. къ симъ же иер(аг)г(е)льскимъ
и вл(а)д(ы)чьскимъ заповѣдемъ пове-
15 лѣвающимъ. заповѣдь бо вл(а)д(ы)кы
х(ри)с(т)а и б(ог)а нашего еже любить
другъ друга. рече бо аще любите ме
18 заповѣди мои съблюдете. моя бо за-
повѣдь любить другъ друга. иако
иже не всхотѣвши любить другъ
21 друга. не блюдути моихъ заповѣди.
не блюдоущи же моихъ заповѣди не
любеть мене. не любещи же мене не-
24 соуть съ мною. не соущи же съ мною
на ме соуть. реч(е) бо иже иѣс(ть) съ
мною на ме есть. а иже на ме есть
27 врагъ мой есть. врази оубо явѣ вл(а)-
д(ы)це х(ри)с(т)оу и б(ог)оу иесмы аще
не любимъ другъ друга иакоже се явѣ
30 есть шти прѣди реч(е)ныхъ. иако по
под(о)бнью еже рещи нашъ. въ имени
мѣсто послѣдоваа прѣжде реч(е)нымъ
33 четириемъ. именемъ. еже гл(агол)емъ.

похоте. *правдом* целе душе, а она је
узрок и последица горе поменута
четири имена.

А кад се каже – *наш*, то стоји на-
спрам оних имена, јер баш као што
су она четири имена у једно сабрана.
да и нас све у један братски скуп оку-
пи, и сабере и свеже споном љубави
једне с другима. То је испуњење за-
кона и пророка, јер све то, и закон и
пророци, на љубави почивају. А са
тим јеванђелским и владичанским
поучним заповестима, заповест Вла-
дике Христа и Бога нашега јесте та,
да једни друге волимо, јер рече: „Ако
ме волите, заповести моје чувајте, а
моја заповест је да волите једни дру-
ге. Они који не усхтедну једни друге
да воле – не држе заповести моје, а
они који не држе заповести моје – не
воле мене. Они пак који мене не воле
– нису са мною, а који нису са мною –
против мене су“^{*}. Рече, значи, ко није
са мною – против мене је, а ко је про-
тив мене – непријатељ је мој.

Јасно је, дакле, да смо непријатељи
Владике Христа и Бога ако не воли-
мо једни друге, што је јасно из напред
реченог.

Слично томе, кад се каже – *наш*, то
уместо имена следи после раније ре-
чена четири имена која изговарамо:

* Јн 13, 34–35

г(оспод)и ис(оу)се х(ри)с(т)е б(ож)е
 нашъ. ꙗже рещи пом(и)лоуи. то и
 3 то зѣло. по под(о)бю послѣдствоу-
 ють прѣди реч(е)нымъ. пом(и)ловани
 бо бываемъ правовѣрно вѣроующи. и
 6 непорочно исплъняюще || вл(а)д(ы)чнѣ
 и законныѣ и пр(о)рочьскѣ заповѣди.
 тѣмъ и къ шнѣмъ причте се ꙗже рещи
 9 пом(и)лоуи. и таковаа сихъ вина и
 чинъ. гл(агол)юмъ бо. г(оспод)и ис(оу)-
 се х(ри)с(т)е б(ож)е нашъ пом(и)лоуи.
 12 ꙗже рещи нас(ъ). то прибли[бли]жно
 и под(о)бно къ шномоу ꙗже рекохомъ
 нашъ. нашъ бо шбыше естъ слово. б(о)-
 15 ж)е нашъ. сирѣчь б(ож)е всѣхъ нас(ъ).
 пом(и)лоуи нас(ъ). рекше всѣхъ насъ
 б(ож)е. [всѣхъ нас(ъ)] пом(и)лоуи. и
 18 свежи ны братьскы соуздомъ любве
 твоѣе. ꙗкоже выше рекохомъ. второе
 же реч(е) се. нашъ рекъ и паки нас(ъ).
 21 чесо ради. понѣже снѣ нас(ъ) ради чл(о)-
 вѣкъ реч(е)на быше. мы же чл(о)-
 вѣци стр(а)сти къ инѣмъ имамъ. и
 24 се шбоѣ нашъ и нас(ъ). едино естъ. нѣ
 понѣже есмо забытливѣ. да оубо не
 забываемъ. соугоубства ради словоу
 27 намъ въспоминаниѣ приѣти. ꙗже
 рещи аминъ. аминъ на троѣ оубо тль-
 коуютъ се. аминъ право. аминъ въ ис-
 30 тиноу. аминъ боуди то. да по под(о)-
 бию оубо и се. послѣдова и сконча
 стихъ снѣ. Г(оспод)и ис(оу)се х(ри)с(т)е

Господе Исусе Христе Боже наши.

А кад се каже – помилуј, то баш ка-
 ко треба, потпуно следи иза напред
 реченог, јер помиловани бивамо ве-
 рујући правоверно и испуњавајући
 непорочно Господње, и законске, и
 пророчке заповести. Зато се и при-
 поји њима ово речено – помилуј, и
 такви су им узрок и последица, јер
 кажемо: *Господе Исусе Христе Бо-*
же наши помилуј.

А кад се каже – нас, то је приближно
 и слично ономе што рекосмо за *наши*,
 јер *наши* је заједничка реч: *Боже наши*,
 то јест Боже свих нас помилуј нас и
 повежи нас братском споном љубави
 твоје, као што горе рекосмо. А два-
 пут се рече: *наши* и опет *нас*. Зашто?
 Зато што ово нас ради људи беше ре-
 чено. Ми људи имамо страсти према
 другима, а ово обоје – *наши* и *нас* је-
 дно је. Али пошто смо заборавни, да
 не бисмо дакле заборављали, кад у-
 двојимо речи, памтићемо.

А кад се каже – амин, амин се тројако
 тумачи: амин – тако је, амин – уисти-
 ну, амин – нека тако буде, да би сли-
 чно, дакле, и то уследило и завршило
 овај стих: *Господе Исусе Христе*

5 вѣроующе М | 12–13 прибли[бли]жно дитогр. | 17 [всѣхъ нас(ъ)] дитогр. | 20–21 насъ] и нас(ъ) М | 21 чесо] что М | 22 быше нема М | 25 есмо] есмы С | 27 намъ] на С М | 28 оубо на троѣ инв. С М

б(о)ж)е наш' помилоуи нас(ъ) аминь.
право въ истину боуди то.

3 .Г. Истълкование. с(ве)т(а)го изъобра-
жениа вѣры¹. еже есть. Вѣроу|ю въ
единого б(о)га.

6 Знаменіе есть вѣроующею. се
с(ве)тоіе изъображеніе. всакъ бо вѣ-
роуіе правоѣрно исповѣдають силъ

9 поучениемъ правоѣрноу вѣроу ист-
инно. іакоже и с(ве)тин. шесть сборъ
оутвѣрдивше сню намъ прѣдаше.

12 гл(а)голетъ оубо правоѣрно вѣроуіи
сице. Вѣроуію въ единого б(о)га ш(т)ъ-
ца вседръжителѣ. не іакоже мнози

15 мнеть гл(а)голю іако двѣ іеста начелѣ.
іедно бл(а)го. а другоіе лоукаво. рекъ-
ше зло. и іако бл(а)гоіе оубо шлада-

18 іеть н(е)в(е)сными лоукавоіе же земль-
ными. Азъ же не тако. нъ вѣроуію въ
единого б(о)га. всѣми владоущаго. и

21 ш(т)ъца всѣмъ соуща. творца н(е)боу
и земли. виднымъ же всѣмъ и невид-
нымъ. | сирѣчь. явленымъ же всѣмъ

24 и неявленнымъ. іелика бо долоу подъ
н(е)бесемъ явлена соутъ. и можемъ ѿ
видѣти. іелика же на н(е)бесѣхъ прѣ-

27 выше. не явлена соутъ. и не можетъ
члов(ѣ)къ видѣти ихъ. и въ единого
г(о)спод)а іс(о)уса х(ри)с(т)а с(ы)на

30 б(о)ж)иа іединочедаго. еже бо рещи и
г(о)спод)а. се име сказають б(о)ж)ство
и члов(ѣ)ч)ство. рече бо вѣроуіи. не

33 токомъ вѣроуію въ единого б(о)га.

Боже наш' помилуй нас. Амин. Тако
је. Уистину. Нека тако буде.

3. Тумачење Светога изображења ве-
ре,¹ то јест: Верујем у једнога Бога

Ово Свето изображење знамење је
вернику, јер сваки правоверно веру-
јући овим поучењем истинито испо-
веда правоверну веру, како су нам и
святих шест сабора, утврдивши је.
предали. Овако, дакле, говори пра-
воверно верујући:

Верујем у једнога Бога Оци сведржи-
теља. Не говорим како многи мисле.
да два начела постоје – једно добро а
друго лукаво, то јест зло; и да добро
влада оним на небу а зло оним на
земљи. А ја, не тако, него верујем у
једнога Бога који свима влада и који
је Отац свега постојећег.

Творца неба и земље и свега видљи-
вог и невидљивог, то јест, свега от-
кривеног и неоткривеног, јер оно
што је доле, под небесима, откриве-
но је и можемо га видети, а оно што
је на небесима, горе, није откривено
и човек га не може видети.

И у једнога Господа Исуса Христа
Сина Божијег јединородног. Кад се
каже и Господа то име казује бож-
ство и човечество, јер рече онај који
верује: не само да верујем у једнога

5 б(о)га] б(о)га ш(т)ъца вседръжителѣ М | 6 се нема М | 7 бо] оубо Р М | 7–8 правоѣрно вѣроуіе
инв. Р | 8 силъ] силы М | 12 оубо] бо С | 26 видѣти] видети М | 27 не явлена] не являема М |
30 и нема Р С | 31 сказають се М | 33 токомъ] такъмо Р С М

¹ Непознато остаје одакле је преузето и чије је ово тумачење Символа вере.

сирѣчь въ в(ог)а въ с(ы)на б(о)жиа
 3 же и д(оу)хъ с(ве)тын. нь вѣроую іако
 іс(оус)ъ бысть. се есть члов(ѣ)къ и
 6 проста. нь и х(ри)с(т)а. в(ог)а соуца
 и бывша чло(вѣ)ка. шт(ь) о(ть)ца
 9 рождена прѣжде всѣхъ вѣкъ. іако оубо
 шт(ь) о(ть)ца роди се. вѣроую. въ кое
 же врѣме или како роди се не пытаю.
 12 свѣта шт(ь) свѣта. вѣроую въ
 свѣтъ въ с(ы)на б(о)жиа въ которыхь
 свѣтъ. иже роди се шт(ь) свѣта
 15 ш(ть)ца. в(ог)а истинна. въ в(ог)а
 истинна рождьша се шт(ь) в(ог)а и-
 стинна. рождьна и нестворена. роди
 18 бо се с(ы)нь. а не створень бысть. єди-
 ньсоуцъна ш(ть)цоу. под(о)бнь бо
 с(ы)нь ш(ть)цоу по всемоу кромѣ ро-
 21 ждения. с(ы)нь бо рождень. ш(ть)ць
 же нерождень. имъже вса быше. сло-
 вомъ бо быше всачьскаа. словомъ же
 24 с(ы)нь б(о)жї насъ ради члов(ѣ)къ и за
 наше сп(а)сєніє. и по истинѣ насъ ра-
 ди члов(ѣ)къ. и нашего ради сп(а)се-
 27 нїа снїа(!) снїде съ н(е)б(е)сь. не
 шт(ь)лоучь се шт(ь) о(ть)чьскыхъ іа-
 30 дрь. и выпльти се шт(ь) д(оу)ха с(ве)-
 та. и шт(ь) прѣчистыхъ крѣвни с(ве)-
 33 тьє и приснод(ѣ)выє мариє и въчло-
 в(ѣ)чьша се. распета же за ны. при
 поньстѣмъ пилатѣ. моучена и погре-
 бена. и въскрьсьша въ | трети д(ь)нь

Бога, то јест у Бога – у Сина Божијег
 јединородног, пошто су Бог и Син
 што је и Дух Свети, него верујем да је
 Исус постојао, то значи човек, а опет
 не верујем да је Он обичан човек него
 Христос који јесте и Бог а и човек.

Од Оца рођеног пре свих векова. Да
 се дакле од Оца роди – верујем, а у
 које време или како се роди – не
 испитујем.

Светлост од светлости. Верујем у
 светлост, у Сина Божијег у коме је
 светлост, који се роди од светлости
 Оца, Бога истинитог.

*У Бога истинитог, рођеног од Бога
 истинитог, рођеног а не створеног,*
 јер Син се родио а није створен био.
Једнобитног Оцу, јер Син је раван
 Оцу по свему осим рођења; Син је
 рођен, а Отац нерођен.

Кроз кога је све постало, јер кроз
 Реч је све постало, а Реч је Син Бо-
 жији.

Ради нас људи и ради нашег спасења.
 И уистину, ради нас људи и ради на-
 шег спасења сишао с небеса, не од-
 војивши се од Очевих недара.

*И оваплотио се од Духа Светога и
 од пречисте крви свете и Присно-
 деве Марије, и очовечио се, и распет
 за нас при Понтијском Пилату, му-
 чен и погребен.*

И који је васкрсао у трећи дан по

16 рождена Р С М | 18 под(о)бнь. ѿсоу | 21–22 слово Р С М | 24 истинѣ нема М | 26 снїа(!) грешка
 писара | 27 шт(ь) нема С | 30 и¹ нема Р | при(и)снод(ѣ)вы С М | 32 поньстѣмъ] понитьсѣмъ Р,
 пон'сѣмъ С

по писаниємъ не тъкмо бо плѣть
въсприетъ. и въчловѣчи се. рекъше
3 чловѣкъ бысть. нѣ и распетъ бысть за
ны. шѣ(ѣ) иудѣи при понѣстѣмъ пи-
латѣ. шѣ(ѣ) понѣта бо бѣше. и моу-
6 чена бывъша яко злодѣи. шбѣчан бо
имѣху жидове разбонники распинати
на крѣ(ѣ)стѣ. и погребена. погребено бо
9 бысть. нѣ третин дѣ(ѣ)нѣ въскрѣ(ѣ)се.
якоже рече писаніе. гла(гол)еть бо въ
еванг(ѣ)ліе. яко могоу разорити црѣ(ѣ)-
12 ковъ сию и въ три дѣ(ѣ)ни създати ю*.
црѣ(ѣ)ковъ же гла(гол)еть тѣло свое.
еже разорише иудѣи. нѣ по воли его.
15 нбо аще не би хотѣло г(оспод)ѣ не
више его ни иудѣи распели. шбаче же
разорѣшимъ иудѣимъ црѣ(ѣ)ковъ рекъ-
18 ше тѣло г(оспод)а нашего. то самъ въ
третин || дѣ(ѣ)нѣ въскрѣ(ѣ)си є. сего ради ї
въроуіемъ въ нѣ. яко в(ог)а соуца. и
21 пострадавъша насъ (ради) и въскрѣ-
съша третин дѣ(ѣ)нѣ. и въшьдѣшаго на
неб(ѣ)са и сѣдѣщаго въ десноу ю шѣ(ѣ)-
24 ца. и пакы гредоуцаго соудити живымъ
и мрътвымъ. егоже цѣ(ѣ)са(ѣ)рѣ(ѣ)ствию
нѣсть конца. пострадавъ бо насъ ради
27 в(ог)ѣ. и погребень бывъ и въскрѣ(ѣ)съ.
и въ десноу ю шѣ(ѣ)ца сѣде. и пакы
въроуіемъ его видѣти гредоуца съ
30 славою. соудити живымъ и мрътвымъ.
сирѣчь праведнымъ и грѣшнымъ.
праведни оубо иже добрыѣ дѣтели
33 створише живоути въ вѣки. грѣше-

4. 16a

Писму, јер не само да је примио тело
и очовечио се, то јест постао човек.
него је и распет био за нас од Јудеја-
ца, при Понтијском Пилату који
беше од Понта. А мучен је био као
зликовац, јер Жидови имаху обичај
да разбојнике распињу на крст.

И погребена, јер би погребен, али у
трећи дан васкрсе као што рече Пи-
смо. У Јеванђељу се говори: „Могу
разорити ову цркву и за три дана
сазидати је.“* А црквом називаше те-
ло своје које разорише Јудејци, али
по вољи Његовој, јер да Господ није
хтео не би га Јудејци ни распели. И
поред тога што Јудејци разорише
Цркву, то јест тело Господа нашега,
сам га је васкрсао у трећи дан. Због
тога и верујемо у Њега да је Бог, који
је пострадао ради нас и васкрсао тре-
ћег дана.

И који се узнео на небеса и седи с де-
сне стране Оца. И који ће опет доћи
да суди живима и мртвима; Његовом
царству неће бити краја. Јер Бог
који је ради нас пострадао и био по-
гребен, и васкрсао, сео је с десне
стране Оца. И верујемо да ћемо Га
опет видети како долази са славом да
суди живима и мртвима, то јест
праведнима и грешнима. Праведни
дакле, који добра дела учинише, жи-

* Мт 26, 61; уп. Јн 2, 19; Мт 27, 40

7 разбонники нема С | 8 погребено] погребень Р С М | 11 єу(аг)г(ѣ)ли Р С М | 12 въ три дѣ(ѣ)ни] трѣмѣ дѣ(ѣ)нѣмѣ С | 14 разорише] разорише оубо Р С | 15 хотѣлъ Р С М | господѣ хотѣлъ инв. М | 16 иудѣи М | 18-19 въскрѣси є въ третин дѣ(ѣ)нѣ инв. С | 20 бога] г(оспод)а М | 21 (ради) конј. према Р С М | 25 мрътвымъ Р С М | 29 видѣти его инв. Р С | 29-30 съ славію(!) М | 32 праведни Р С М | 33-1 грѣшници Р С М

ници же мрътви соуть вѣроую. и въ
 д(оу)ха с(ве)т(а)го г(оспод)а животво-
 3 рецаго исходецаго ш(ъ) о(тъ)ца. иже
 съ ш(ъ)цѣмъ и с(ы)номъ | съпокла-
 наема и славима. не тъкмо бо гла-
 6 гол)ю іако єсть д(оу)хъ с(ве)тын. нь и
 вѣроую въ нь. іако въ с(ве)та іако
 г(оспод)а іако животвореца понеже жи-
 9 воть даєть и инѣмъ. и животъ єсть
 самъ. ш(ъ) о(тъ)ца исходецаго. не
 раждаєть бо се ш(ъ) о(тъ)ца нь ис-
 12 ходить. и иними славить се. и покла-
 наемъ бываєть съ ш(ъ)цѣмъ и с(ы)-
 номъ іако єдиносоушнь. и гла(го-
 15 ла)вшаго пр(о)роки. въ єдиноу с(ве)-
 тоу сѣборноу ап(о)с(то)льскоу
 цр(ъ)ковь. аще бо и на всѣхъ мѣстѣхъ
 18 гла(гола)ше и многими прор(о)ки
 д(оу)хъ с(ве)тын нь все цр(ъ)кови єди-
 но соуть. сирѣчь єдина сворнаа и
 21 ап(о)с(то)льскаа цр(ъ)ки. исповѣдаю
 єдино крѣщение въ вставлени грѣ-
 хомъ. чаю въскрѣшенеа(!) мрътвымъ.
 24 и жизни боудущаго вѣка аминь.
 ш(ъ)мещеть хотецихъ крѣтити се
 въторою. гла(гол)ющиє іако съ-||
 27 грѣшихомъ по крѣщении нь да кр(ъ)-
 стимъ се пакы. и спасени боудемъ. сего
 ради от(ъ)ричає двоє крѣщение[є]
 30 гла(гол)еть. исповѣдаю єдино крѣще-
 ние и то въ вставлениє грѣховъ.
 вставляєть бо вса прѣгрѣшенна. и къ
 33 гла(гол)ющимъ. не быти въскрѣщению

ве вечно, а грѣшници су мртви, веру-
 јем.

*И у Духа Светога, Господа живо-
 творнога, који од Оца исходи, који
 је са Оцем и Сином сапоклањим и
 славим. Не само да говорим да по-
 стоји Дух Свети, него и верујем у
 Њега као у Светог, као у Господа,
 као у Животворног, јер даје живот и
 другима а и сам је живот.*

*Који од Оца исходи, јер се не рађа од
 Оца него исходи, [и са Њим] се слави
 и бива поклањим са Оцем и Сином
 као једнобитан.*

И који је говорио кроз пророке.

*У једну, свету, саборну, апостолску
 цркву. Јер, іако Дух Свети на свим
 местима говораше, и кроз многе про-
 роке, ипак све су цркве једно, то јест
 Једна, Саборна и Апостолска Црква.
 Исповедам једно крштење за опро-
 штење грехова. Чекам васкрсење мр-
 твих и живот будућег века. Амин.
 (Ово) одбацује оне који хоће по други
 пут да се крсте, говорећи: „Сагрѣши-
 смо по крштењу, него да се опет кр-
 стимо и спасени будемо“. Због тога,
 одбацујући два крштења, каже: „Ис-
 поведам једно крштење и то за опра-
 штање грехова“, јер опрашта сва
 прегрешења. А онима који говоре да
 мртвима неће бити васкрсења ни жи-*

[же] иже Р | 4 ш(ъ)цѣмъ Р С М | 9 даєть] дає М | 11 се нема М | 11-12 исходить] исходить бо
 М | 12 и иними] и с нимъ Р С М | 13 ш(ъ)цѣмъ Р С М | 15 въ] и въ М | 19 цр(ъ)к(ъ)ви Р М, цр(ъ)ки
 С | 21 цр(ъ)ки] цр(ъ)к(ъ)ви М | 22 вставляемые Р С М | 23 въскрѣшенеа(!)] въскрѣшенеа(!) Р С,
 въскр(ъ)сеніа М | 24 [Ово] наша конј. | 25 хотецимъ С | 28 и нема М | 29 штрицає Р М, штрицаю
 С | кр(ъ)щение[є] дитогр. | 31 грѣхомъ С

мрътвыиѣ. ны жиѣни боꙋдоꙋщаго
вѣка. гл(агол)еть пакы чаю въскрѣше-
3 ннѣ мрътвыиѣхъ. рекъше ѡжидаю въ-
скрѣшениѣ мрътвыиѣхъ. и жиѣни боꙋ-
доꙋщаго вѣка аминь.
6 .Д. Истакованнѣ мола(и)твѣ. ꙗже
наоꙋчи г(оспод)ь ис(оꙋс)ъ х(ри)с(т)ъ
оꙋченѣи свои. и тѣмъ насъ на(оꙋ)чи.
9 и оꙋчитъ молити се и гла(гола)т(и).
О(т)че нашъ ꙗже ꙗси на н(е)б(е)сѣхъ.
тѣлкованнѣ златоꙋстаго¹. Оꙋчитъ ны
12 како подобаетъ м(о)лити се. и абие и
оꙋмъ нашъ въперѣаетъ и ѡт(ъ) земли
възноситъ и къ н(е)б(е)си прилѣ(пла)-
15 ѣтъ. повелѣвае намъ гл(агол)ати.
ѡ(т)че нашъ ꙗже ꙗси на н(е)б(е)сѣхъ.
ибо ѡ(т)ца нарекъ в(о)га. праведенъ
18 да боꙋдетъ. и таковоѣ показати жи-
тнѣ ꙗко да не ꙗвитъ се недостойнѣ
таковаго сродства. наказаетъ же и
21 ѡбщѣоꙋ творити братни м(о)литвоꙋ.
не рече бо ѡ(т)че мон. нъ ѡ(т)че
нашъ. ѡ общѣмъ тѣлѣ цр(ъ)ковнѣмъ
24 възаконивъ намъ приносити м(о)ли-
твоꙋ. и никакоже смотрити комоꙋ
тѣмъ ѡ себѣ нъ всегда и ѡ ближѣ-
27 немъ. и да никто же дрꙋга боли боꙋ-
детъ ни оꙋ чемъ же. ни богатыи оꙋбо-
гаго ни раба г(оспо)днѣ. ни кнезъ
30 ѡбладаемаго имъ. ни ц(ѣ)с(а)рь вон-
на. ни прѣмоꙋдры. невѣжде. всѣмъ бо
ѣдино дароваль ꙗстъ бл(а)городнѣ.
33 всѣхъ равно спод(о)бивъ нарицати того

вота у будућемъ веку, опетъ каже: „Че-
камъ въскресење мрътвыхъ“, односно оче-
куѣмъ въскресење мрътвыхъ „и животъ
будућегъ века. Аминь“.

4. Тумачење молитве којој Господъ
Исусъ Христосъ научи ученике своје, а
са њима и насъ научи. Учи насъ да се
молимо и говоримо: „Оче нашъ који
си на небесима“.

Тумачење Златоустог¹ учи насъ како
треба да се молимо да би умъ нашъ на-
махъ добио крила и са земље се узнео
и везао за небеса.

Налаже намъ да говоримо:

Оче нашъ који си на небесима. Онај ко
Бога Оцемъ назива, да буде праведанъ
и да живи тако како се не би показао
недостойнимъ таковогъ сродства. А саве-
тује и то да браћа иду на заједничку
молитву, јер не рече Оче мој. већ
Оче нашъ. узаконивши да молитве
приносимо за опште црквено тело те
никако да неко брине само о себи
него увек и о ближњемъ, и да нико ни
у чему не буде бољи од другога: ни
богаташъ од сиромѣха, ни господаръ од
слуге, ни кнезъ од подвлашћеногъ, ни
царъ од војника, ни мударъ од неучогъ –
јер свима је даровао једну благород-
ност, подједнако удостојивши све да
Њега називају Оцемъ.

2–3 въскрѣшениѣ] въскрѣшениѣ Р С, въскр(ъ)сенѣа М | 8 и тѣмъ] съ тѣмъ Р М | 13 земли Р С М | 15 повелѣвае] повелѣваеъ Р, и повелѣваеъ М | 17 праведнѣ Р С М | 25 комоꙋ] к томоꙋ С | 26–27 ближнемъ Р С М | 27 боли дрꙋга шив. Р | 29 крајѣ а у раба додато накнад-
но | ни рабъ г(осподи)на погрѣшно у Р М | 30 имъ] и имъ Р | ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | 32 ѣдино
дароваль] ѣдиноваль (!) М | 33 всѣхъ] всѣхъ бо М | равноспод(о)бивъ, ὁμοίως καταξιώσας

¹ тълкованнѣ златоꙋстаго је сажетакъ објављеногъ текста у Migne PG 57, 278–282. Састављачъ
Законоправила могао га је преузети изъ грчкогъ кодекса AL 446, f. 224–225, са којимъ је скоро у
цѣлини српсл. преводъ истоветанъ.

- 3 **ѡ(тѣ)ца.** рекъ же. иже || **ѡси на н(е)-**
в(е)сѣхъ. не тамо **в(ог)а** затвори. въз-
 6 **дѣ** во **в(ог)ъ** естъ. и вса чѣскаѧ **плъна**
 славы **ѡго.** нѣ се рече. **ѡт(ѣ)** земли въ-
 9 **зводе** **м(о)лещѧго** се. и къ **сѡщѧмъ** на
 12 **высокихъ** **прилѣплѣне** **селомъ.** и къ **вы-**
 шѧмъ **прѣбыванию.** а еже да **с(ве)-**
 15 **титъ** се **име** **твоѡ.** **сирѣчь.** да **славитъ**
 се. **нашеѧ** ради **жизни.** се же естъ. **спо-**
 18 **д(о)би** ны рече тако **жити** чисто **ѡкоже**
 насъ ради **всѣмъ** **славити** те. **ѡ** еже да
 21 **придѣтъ** **ц(ѣса)р(ѣ)ствѧне** **твоѡ.** **назна-**
меноуѣтъ не **прилѣплати** се **видимыхъ.**
 ни **сѡщѧѧ** сего **свѣта** **велика** и **мнѣти.**
 24 **нѣ** **всходити** **оумомъ** къ **ѡ(тѣ)цоу.** и
 27 **хотешихъ** **быти** **желати.** **чающе** **изба-**
вити се **ѡт(ѣ)** **тѣлесе** **нашего.** **ѡкоже**
 30 **рече** **ап(о)с(то)лъ.** нбо **таковоѡ** **рачение**
имы. ни **бл(а)гымъ** **житиѧ** сего **разъ-**
 33 **грьдѣти** се **можетъ.** ни **скръбьнымъ** и
 21 **печальнымъ** **смѣрити** се. да **бѡуде** **волѣ**
твоѧ **ѣко** на **н(е)в(е)сѣ** и на **земли.**
 24 **ѡже** **гл(агол)еть** се естъ. **ѡкоже** **тамо**
 27 **вса** **невъзбранно** **бывають** **рече.** нбо
 30 **анг(е)ли** не въ **ѡвѣхъ** **послоушають** въ
 33 **ѡвѣхъ** же **ѡслоушають** се. нѣ въ **всѣхъ**
 27 **послоушають** и **покарѣють** се. тако и
 30 **насъ** **члов(ѣ)кы** **сподоби.** не **исполоу**
воли **твоѡе** **творити.** нѣ **вса** **ѡже** **хо-**
 33 **цѣши.** да **испълнаемъ** **тобою.** **понеже**
 не **нашимъ** **потѣшанию** **тѣкмо** **до-**
бродѣтель **сътварають** се. нѣ и **ѡт(ѣ)**
 33 **тебе** **даню** **свыше** **бл(а)год(ѣ)тию.** не

А рекавши – *који си на небесима*, то
 Бога не затвара тамо; Бог је свуда, и
 све је пуно славе Његове, него то
 рече да онога који се моли узноси са
 земље и везује за станишта на виси-
 нама и за горња пребивалишта.
 Оно, пак – *да се свети име твоје*, то
 јест да се слави нашега ради живота,
 значи: Удостој нас, рече, да живимо
 тако чисто да бисмо Те, нас ради, сви
 славили.

А оно – *да дође царство твоје* зна-
 чи: не везивати се за оно што је вид-
 љиво, нити сматрати великим то што
 је од овога света, него се узносити
 умом ка Оцу и желети будући живот,
 жудећи да се избавимо нашега тела,
 како рече Апостол^{*}. Јер оног ко има
 такву чежњу нити добра овога жи-
 вота могу погордити, нити туга и жа-
 лост учинити смерним.

Да буде воља твоја како на небу
тако и на земљи. То што каза значи:
 Као што ништа тамо није забрање-
 но, рече, – јер анђели нису у овом по-
 слушни а у оном непослушни, него у
 свему слушају и покоравају се – тако
 и нас људе удостој не половично да
 чинимо вољу Твоју, него све што хо-
 ћеш, помоћу Тебе, да испуњавамо.
 Јер врлина се не постиже само на-
 шим трудом него и одозго, датом бла-
 годатју Твојом. И не рече: „Да буде

^{*} 2. Кор 5, 8

2–4 **въздѣ** бо... славы ѡго нема гр., а речи које следе нѣ се рече... **прѣбыванию** нису из саже-
 тог већ опширног тумачења | 6 **селомъ**. χωρίοις | 7–8 **с(ве)ти** М | 9 **нашеѧ** Р С М | 12
ц(ѣса)р(ѣ)ствѧне | **ц(а)р(ѣ)ство** М | 12–13 **назнаменоуѣтъ**, σημαίνει | 14 и нема Р С М | **мнѣти**,
 ἡγεῖσθαι | 15 **оумомъ** Р С М | 15–16 и **хотешихъ** **быти**, τὸν μέλλοντα | 18 **рачение** | **речениѧ** М,
 гр. ἔρωτα | 20–21 **скръбьнымъ** и **печальнымъ**, λυπηρῶν | 22 **н(е)в(е)си** Р С М | 29 **воле** Р С М | 32
 и нема С | 33 **свыше** **даню** инв. С

рече же да боудеть кола твоја въ мнѣ.
 или въ насъ. нѣ всоудоу. и по всѣмъ зе-
 3 мли. іако да скончаєте се лѣсть. и на-
 садить се истина. да изъвржетьсе
 злоба вса. и възидеть || добродѣтель.
 6 и таковыми начинъ же быти различноу
 и(е)боу ѡт(ъ) земли. хлѣбъ нашъ на-
 сыщенъ. дажь намъ д(ъ)нѣсь. се гл(а-
 9 гол)е. подобають же смотрити како и
 въ тѣлесныхъ много д(оу)ховноіе. нбо
 ни ѡ богатствѣ. ни ѡ различнѣи
 12 пищи. ни ѡ славѣ и чѣсти. ни ѡ мно-
 гоцѣнныхъ ризахъ. ни ѡ чѣмъ же ин-
 ому ѡт(ъ) таковыхъ. нѣ ѡ хлѣбѣ
 15 тѣкмо повелѣ м(о)литвоу творити. ѡ
 хлѣбѣ же наставшаго д(ъ)не. іакоже
 ни оутрѣшнимъ пещи се ни боле на-
 18 ставшаго д(ъ)не томоу възбранаа про-
 сити. не вѣси бо аще оузриши заоу-
 трѣшное растоіание. да что ради
 21 страждеша пекыи се. се же и напрѣдъ
 словоу болешии повелѣ[ѣ]вають гл(а-
 гол)е. не пѣйте се на оутриа. хоцете
 24 бо намъ ѡт(ъ) всоудоу готово[мъ] бы-
 ти. и оутвржденомъ и толико проси-
 ти іакоже же потрѣба ноужданаа ѡт(ъ)
 27 насъ ицетъ. Я іеже. встави намъ дльги
 нашъ. іако и мы вставлѣемъ дльжни-
 комъ нашимъ. члов(ѣ)колюбна прѣве-
 30 личество. показаютъ. іако и по крыще-
 нию. пакы сыгрѣшающинхъ. сподоб-
 лѣють милости. нбо и по бани пакы
 33 бытѣистѣи не ѡт(ъ)ѣмлетъ се покаи-

воля Твоја у мени, или у нама“, него
 свуда; и по свој земљи да се затре-
 лаж а посеје истина и искорени сва
 злоба, и поврати се врлина – те да се
 тако небо ничим не разликује од
 земље.

Хлеб наши насытити дај нам данас.
 Изговарајући ово, треба да увиђамо
 да и у телесном има много духовног.
 Не, дакле, за богатство, ни за разну
 храну, ни за славу и част, ни за скупо-
 цене ризе, ни за ишта друго томе
 сличном, него само за хлеб – наложи
 да се молимо. За хлеб данашњи, не
 ни за сутрашњи да бринемо, нити за
 предстојеће дане – за те забрани да
 се молимо, јер не знаш хоћеш ли угле-
 дати цели сутрашњи дан, па зашто да
 стрепиш, бринући се. А ово, као и
 предње, са много речи наложи, гово-
 рећи: „Не брините се за сутрадан“,
 јер жели да смо посве спремни и по-
 стојани, и да тражимо толико колико
 нужна потреба захтева од нас.

А оно – *опрости нам дугове наше*
као што и ми опраштамо дужници-
ма нашим – показује безграничност
 човекољубља, пошто оне који и по-
 сле крштења греше удостојава мило-
 шћу, јер им и по погружењу, новим
 рођењем не одузима дар покајања.

З скончаєте се] скончают' се Р М, и скончают се С | 7–8 насыщенъ] насыщѣнъ С.
 насыщенъ Р М, гр. ἐπιούσιον | 8 дажь] даждь Р С М | 13 чѣмъ] чѣсом С | 15 тѣкмо М | 16 же
 нема М | наставшаго] наставшаго же М | 16–18 іакоже ни... д(ъ)не нема М | 17 оутрѣшнимъ]
 ютрѣшнимъ С | 18 възбранаа Р С М | 19–20 заоутрѣшнѣе Р С | 22 словоу болешии, διὰ
 πλείονων | большии Р, болишии С М | повелѣ[ѣ]вають дитогр. | 23 не пѣйте се М | 23 хо-
 цетъ Р С М | 25–26 просите С | 28 наше Р С М | іако] іакоже Р М | 30 показуютъ М | 32 мило-
 сти, συγγνώμη | 32–33 пакы бытѣистѣи, παλιγγενεσία

- нна прише́рѣтениѣ. Въведе же сн
моли́твыныи законъ. коупно оубо да
3 грѣхомъ въспоминание приѣмлюще
слѣраемъ се. коупно же и дроугымъ
вставениѣ подающе. ѡт(ъ) всакого
6 поминаніа злоу измѣниамъ се. и іакоже
ты самъ себѣ соудилъ єси рече тако
тебѣ соудю и а||зѣ. аще вставиши
9 ты подобномуу тебѣ чловѣкоу и сѣра-
ботникоу. и ѡт(ъ) мене таковоу.
приѣмши благодѣть. аще и нѣсть
12 под(о)бно се ѡномуу. ты бо трѣбоує
вставениа вставляєши. б(ог)ъ же ни
ѡ чель же потрѣбы имыи. ты же оубо
15 подобномуу тебѣ члов(ѣ)коу и сѣра-
ботникоу а б(ог)ъ тебѣ рабоу. ты по-
виниъ тѣмъмъ злыхъ. б(ог)ъ же безъ-
18 грѣшныи сын. нѣ ѡбаче и тако свое
члов(ѣ)колюбие іавлѣеть. ꙗже и не
въведи насъ въ напасть. нѣ избави насъ
21 ѡт(ъ) неприязни. сямъ іавѣ наказаетъ
нашу немоу. и оуставляетъ боуєсть.
двѣ бо єста искоушении. рекыше напа-
24 сти. єдина ѡт(ъ) б(ог)а. дроуга же
ѡт(ъ) днавола. да | иже ѡт(ъ) б(ог)а
бл(а)га єсть. и иже ѡт(ъ) неприязни
27 д(оу)ше врѣдна єсть. и всакъ члов(ѣ)къ
молить се. ѡт(ъ) (!) избавити се ѡт(ъ)
напасти и врѣда неприязнинна.
30 .Ѣ. Пролого рекыше прѣд(и)словіе.
сведошаго с(ве)таа правила. въ чѣтыри
на десете титлы.
33 Тѣлеса оубо по под(о)бю вѣществъ-
ныѣ приѣмлюще пице. растуѣть же и

Увео је овај молитвени закон да,
присећајући се греха, постајемо ујед-
но и смерни а, праштајући другима,
ослобађамо се уједно помисли на
свако зло. И као што си сам себи
судио, рече, тако ћу ти и ја судити.
Како ти будеш опростио теби подоб-
ном човеку и сатруднику такву ћеш и
од мене благодат примити, иако ово
није равно ономе јер ти, имајући
потребу да прашташ – прашташ, а
Бог ни за чим нема потребе. Ти,
дакле – подобном теби човеку и са-
труднику, а Бог – теби, служи. Ти си
виновник многих зала, а Бог је без-
грешан, али наравно и тако показује
своје човекољубље.

А оним – не уведи нас у искушење
него нас избави од злога, кажњава,
очигледно, нашу немоћ и сузбија
гордост. Јер су двојака искушења,
заправо зла: једна су од Бога, друга –
од ђавола. Она од Бога су добра а
она од лукавства душе – штетна. И
сваки човек се моли да се избави од
напасти и зла ђавола.

5. Пролог, односно предговор своди-
теља светих правила у четрнаест
грана

Тела, складно својој природи, прима-

5 вставениѣ] вставление Р С М | 6 измѣниамъ се, ἀπαλλάγμεθα | 7 єси убачено у текст са
марг. | 9 подобномуу тебѣ чловѣкоу нема гр. | 9 и нема М | 9–10 сѣработникоу] поработникоу
М | 11 и] си С М | 12 под(о)бно, ἵσον | 12 трѣбоуѣ] трѣбоу (!) С | 14 чель] чesом' С | 17 тѣмъмъ
Р С М | 20 напасть, πειρασμόν | 21 неприязни, ποῦροῦ | 21 іавѣ, σαφῶς | 23–29 двѣ бо єста...
неприязнина нема гр. | 27 и] а М | 28 ѡт(ъ) (!) грешка писара; нема Р С М | 30 Прологъ Р С М |
рекуше прѣд(и)словіе нема гр. | 31 свед'шаго Р С М | 33 по под(о)бю, καταλλήλως | 33–34
вѣществъныѣ Р, вѣществъныи С, вѣшестав'ныи М

цвѣтоуѣ до оуставленаго имъ възра-
ста. мѣры же и врѣмене. словесная же
3 д(оу)ша съродынымъ напаіеіема (!) и
оумациіема словомъ. д(оу)ховно ра-
стетъ. и тѣлеси на земли съдръжеши
6 се мнѣши. множицею на прѣвышняя
възлѣтають видѣніи. и н(е)б(е)сныхъ
кроуѣ въноуѣтръ бывають. и іеже ѡт(ъ)
9 мѣры и врѣмене никакоже подоіем-
лющи възбраненіи. высочѣ || же съ прѣ-
свѣтлыми бесѣдують и прѣбывають
12 силами. не въ сынѣхъ нъ въ истинныхъ
бл(а)гъ наслаждени. подобаше бо по
[по] мѣрѣ здѣ. бесмрътнѣи оубо
15 бесконьчяная смр(ъ)тномоу тлѣнна
ѡт(ъ) сдѣтелѣ наслѣдовати. тѣмже
подобаетъ к симъ всегда прілежати же
18 и привезовати д(оу)шевноіе самодви-
жѣство. и не дати іеи врѣмене. да не-
присныхъ ѡставльши повелѣніи. чю-
21 ждаи нѣкаи приметъ. тако бо іеи въ
словесѣхъ же и въ дѣлѣхъ прѣбыва-
юще. и іаже въ сынѣхъ и въ привидѣ-
24 нихъ мьчѣтаниѣ. б(о)жѣствяная имѣ-
ти прилоучетъ се. Таковаи на себѣ по-
разоумѣвъ. и дрѣвле нѣкымъ ѡт(ъ)
27 вынѣшныхъ философъ. | реченоу. на
св(е)щенныіе. прѣлагаи законы. и на-
дѣіе се на не. ѡврѣтохо оубо и даръ
30 б(о)жии. повелѣніе же смысловыхъ и
б(о)гоносныхъ моужѣ. исправленіе же
вольныхъ и невольныхъ грѣховъ. и жи-
33 тия же бл(а)гочѣстиваго. и къ беско-

жуи природну храну, расту и цвѣтају
до одреѣеног им узроста, мере и вре-
мена, а разумна душа, напајана и хра-
њена сродном речју – расте духовно.
И док је још на земљи, садржана са
телом, много пута у мислима узлеће
на превишња посматрања и унутар
небеских сводова бива. И нимало
ограничавана простором и време-
ном, горе, са пресветлим силама бе-
седи и пребива, не у привиђењима,
већ у насладама истинских блага. Јер
овде треба. сразмерно, за бесмртно
да наследи од Творца – бесконачно, а
за смртно – трулежно. Зато треба, уз
све то, стално да тежи и привезује са-
мопокретљивост душе, те да јој не да
времена да, оставивши присна јој
учења, прими нека туђа. Тако ће се
догодити да она, пребивајући у речи-
ма и делима, и у сновима, и у сно-
виђењима стекне оно што је божав-
ственно.

Схвативши све то сѣм, и преносећи
на свѣтене законе оно што је давно
неко од спољних философа рекао, и
полажући наду на њих – нађох ево и
дар Божији, учење умних и богоно-
сних људи, исправљење вољних и не-
вољних грехова, и поуздано правило
побожног живљења, што води ка
бесконачном животу – те ревностно

2 мѣры] вѣры (!) С | 3 напаіеіема (!) треба напаіеіема као у Р С М | 7 възлѣтають Р С М. ἀνίσταται
АС 42, V 842; ἀνάγεται РП | 8 бывають Р С М и гр. – γίνεται | 9–10 подыемающе Р М | 11 бесѣдоуѣтъ
Р С М и гр. – συνομιλεῖ | 11 прѣбывають Р С М и гр. – συμπολιτεύεται | 12 не] ни (!) Р | сынѣхъ]
сѣнехъ Р С М и гр. – σκιάς | 14 [по] дитогр. | по мѣрѣ, ἀναλόγως | 15 смр(ъ)тномоу]
смр(ъ)тномоу же Р С М | 17 к] ка М | 18–19 самодвижѣство, αἰκίνητον | 19–20 неприсныхъ, τῶν
γνησίων | 20–21 чюждаи нѣкаи, νόθου τινός (једн.) | 22 въ дѣлѣхъ, πράγμασιν ἀγαθοῖς | 25
прилоучать се М | 27 вынѣшныхъ философъ, τῶν ἔξω σοφῶν | 28 прѣлагае Р С М | 28–29 и надѣіе
се на не. ѡврѣтохо, καὶ πεπεισμένους τούτους εὐρημα μὲν | ѡврѣтохъ Р С М | 31 моужѣ, ἀνδρῶν
АС 42, V 842; ἀνδρώπων РП | 33 бл(а)гочѣстиваго] богоч(ъ)стываго С, гр. εὐσεβοῦς | 33–1
бесконач'номъ М

1 ичнѣмоу ведоушаго животоу. извѣ-
 стно правило оуспѣшно вѣроуцихъ.
 3 иже въ различнаа вѣремена бывшиимъ
 с(вѣ)тымъ своромъ десети. на извѣще-
 6 ние сп(а)сыаго повелѣннѣ. и на бл(а)-
 гоу оучение всѣмъ члов(ѣ)комъ. из-
 ложенаа б(о)гоуспѣшнаа правила. въ
 9 едино сведѣ. кождоу сбора имени и
 нареченнѣ послѣдствоующаа иемоу
 12 подложивъ. Не тькомо же се. нь и гл(а)-
 голема||а с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
 15 вила. аце и нѣци снѣ противна нѣ-
 кыхъ ради винъ оумѣнише. и еже въ
 ливнистѣмъ кархидонѣ бывшаго въ
 18 лѣта шнорна и аркаднѣ иже въ бл(а)-
 гочѣстивѣи памети с(вѣ)т(а)го сбора
 шбрѣтъ. великоу же и многоу пользоу
 21 въвести въ житие могоущаа пове-
 лѣвшѣ. аце и нѣкаа шт(ѣ) ннхъ шт(ѣ)
 24 тѣхъ мѣсть жити и строении при-
 носить се. нѣкаа же къ исправленнѣмъ
 швыщено же и шсобно. и иже въ
 27 инѣхъ швластѣхъ на дрѣжимоу цр(ѣ)-
 к(ѣ)вами строеннѣ явлѣють се. шт(ѣ)
 30 ннхъже и се едино естъ повелѣноу
 ими. якоже чѣтьцемъ или пѣвцемъ.
 33 въ причѣтъ приводимомъ. сирѣчь въ
 поповство. по всемоу шбразоу прѣжде
 такоаго поставленнѣ. въздрѣжати се
 30 шт(ѣ) свѣкоупльшихъ | се с ними за-
 конныхъ женъ. се же оубо не заповѣ-
 33 дию. нь по своен воли тѣма лицамъ
 рекъже моужеви и женѣ комоуждо. и

уручихъ познато правило које донесе
 десет светих сабора, одржанихъ у ра-
 зличита времена, да би се учврстила
 спасоносна догма, а на добро учење
 свимъ людима. Изложена боголепна
 правила сабрахъ уједно, подвесивши ихъ
 имену и називу сваког сабора, како
 следе. И не само то, него и звана Све-
 тих апостола правила, мада су их не-
 ки због некаквихъ разлога сматрали
 сумњивимъ.

Нађох да и правила што је прописао
 свети сабор одржан у ливнѣскомъ Кар-
 хидону, за времена сада блаженопо-
 чившихъ Онорија и Аркадија, могу ве-
 лику и многу корист унети у живот,
 мада се нека од њихъ односе на живот
 и устројство тихъ места, а нека – на
 оно што је уређено и као опште и
 као посебно, и која се у другимъ обла-
 стима показују као противна важе-
 ћемъ црквеномъ устројству, од којихъ је
 једно и то, што су они прописали, да
 чатци или појци, који се уводе у све-
 штенство, то јест у поповство, пре
 таквогъ рукоположења треба на сва-
 ки начин да се уздрже од венчанихъ са-
 њима законитихъ жена. Али ово не по
 наређењу, већ по сопственој вољи
 тихъ лица, заправо мужа и жене пона-

2 оуспѣшно. προθύμως | вѣроуцихъ Р С М | 8 и нема С | 9 послѣдствоующаа | послѣдоующа Р | 10
 тькомо Р С М | 13–14 въ ливнистѣмъ С М. гр. ἐν Λιβύῃ | 18–19 повелѣвшѣа Р С М | 20 жити,
 κίνησιν | строении. κατάστασιν | 20–21 приносет' се Р | 22 швыщено | швыщеноу Р С М | и¹ нема
 М | 23 швластѣхъ Р С М. гр. διοικήσεσιν ἢ ἡσὺν ἐπαρχίας | 23–24 цр(ѣ)к(ѣ)вами, ἐκκλησιαστικῇν |
 24 явлѣють се Р С. ἀπερφαίνοи АС 42. РП; ἀποβλέπει V 842 | 26 или пѣвцемъ нема гр. | 27–28 сирѣчь
 въ поповство нема гр. | 29 поставленнѣ. χειροτονίας | 33 рекъже | рек'ше Р С М | рекъже моужеви
 и женѣ нема гр. | 33 комоуждо М

снїе въздрѣжанїе. или б(о)голюбива-
 го ради жїтїа. или непорочнаго съ-
 3 четанїа. имаже и брачнаа чѣсть въ
 насъ оустраїаетъ се порока ни єдино҃го
 праведна бывающаго ради не имоуща.
 6 И то к семоу же съвькоупиу потѣ-
 щанїю. добръ вѣмѣнивь коупно поме-
 нѣти. и иже ѡт(ъ) нѣкыхъ с(ве)тыхъ
 9 ѡ(тѣ)ць. ѡсобно въ посланихъ въпросы
 же и ѡт(ъ)вѣты бл(а)гочѣстно речена
 быше. и нѣкымъ ѡбразомъ правила
 12 оуставъ даровати мо҃гуща. не неразоу-
 мью оубо ꙗкоже великыма василию же
 и григорию мнїть се быти. правила во
 15 цр(ъ)ков(ъ)наа. и таковаа посланїа
 глагол(а)ета и соудита. ихъже не тѣк-
 18 мо || єдинь нѣкто нь и мнози с(ве)тїи
 ѡ(тѣ)ци въ єдино съшѣдше се ѡбъ-
 щїю волею и попеченїи мо҃кою запо-
 вѣдѣше. помыслившѣ таковаа о҃чи-
 21 тельскаа изложениа. или ѡ прѣжде на
 сворѣхъ реченыхъ быти. и всачьскы
 ꙗко потрѣбно нѣчто съ ѡнѣми въве-
 24 сти на сказанїе ꙗкоже подобно. нѣ-
 кымъ неоудовъ постижено быти. мнѣ-
 щимъ. или ѡт(ъ)ноудъ. сїмъ ѡ нѣ-
 27 кыхъ вещьхъ тыщемъ быти. никако же
 по словеси или о҃умъ ꙗвляющемъ напи-
 санныхъ сворныхъ възискани же и гла-
 30 визнь. и възмоши ѡ нѣкыхъ тако-
 выхъ соудити приключьвшихъ се.
 ѡт(ъ) достовѣрїа же лицъ. и ѡт(ъ)
 33 д(о)уховнаго же свѣта. иже дѣи-

особ, и то уздржање је или богољу-
 бивога ради живљења или непоро-
 чног брака, којима се и брачна част у
 нама успоставља, за шта нема ника-
 квог оправданог приговора.

Прoценивши да је добро, да поменем
 и то – овом труду сам уједно припо-
 јио и оно што су благочасно рекли
 поједини свети оци, посебно питања
 и одговоре у посланицама, а што мо-
 гу на неки начин да имају облик пра-
 вила. Не запостављам, наравно, да су
 Василије Велики и Григорије мисли-
 ли да црквеним правилима треба
 називати и сматрати и такве посла-
 нице које није само неки појединац.
 већ и многи свети оци, окупљени за-
 једно, заједничком вољом и мукотрп-
 ним трудом прописали. Сматрајући
 да се таква излагања учитеља одно-
 се: или на оно што је раније речено на
 саборима, и да је свакако нешто од
 тога потребно са оним унети, да би
 се како треба објаснило некима оно
 што сматрају да је тешко схватљиво;
 или – на неке сасвим [нове] ствари ко-
 је се уопште дословно или по смислу
 не разазнају у записаним саборским
 питањима и решењима. А они којима
 је пало удео да могу о тако нечем да
 суде – лица од поверења и духовне

7 вѣмѣнивь нема Р, о҃умѣв М | коупно] и коупно Р | 12 оуставъ. τύπον | 12–13 не разоумѣю Р С М |
 14 во] же Р, оубо М | 17 и нема гр. | 19 попеченїа Р С М | 19–20 запов(ѣ)дѣвшѣ Р, заповѣдавше
 М | 21 ѡ ѡт(ъ) М | 22 быти реченыхъ инв. М. | 24 на сказанїе] на казанїе М, τῇ σαφηνείᾳ | ꙗкоже
 подобно, ὡς εἰκὸς | 25 неоудовъ постижено, δυσκαταλήπτων | постижено] постижньо Р С, стижно
 М | 26 ѡтїноудъ М | 27 ум. тыщемъ (= κενῶν) у гр. κενῶν | тыщимомъ С, тыщомъ М | 28 ꙗвляю-
 щомъ Р С М | 29–30 главизнь, τομαῖς | 31 приключьшихъ се Р С М

3 ствомъ б(о)жнѣмъ. въ прѣжде рече-
 ныхъ снѣжцаго. не тѣмъ безъгрѣ-
 шны. нѣ и зѣло похвалны творити
 6 соуды. всѣхъ же съвѣкоупленыхъ си-
 лоу. въ десеть тителъ къ четыремъ
 9 сложивъ. и сихъ книждо тителъ. на
 различны главы раздѣливъ. и тако къ
 кожемождо выпрашанию. подобныи
 12 заповѣди приложивъ. имена же хоте-
 щимъ снѣ шѣрѣсти сказавъ и число.
 численными грамотами. бл(а)госъчета-
 15 нно иакоже мною по моеи силѣ сло-
 жение створихъ. силъ же шѣразомъ
 оуставихъ изложение. иакоже рѣхъ.
 18 численными грамотами. нѣ да не иавѣ
 кожемождо главы начело. оудовъ поло-
 жено на почитание подасть виноу хо-
 21 тецоу ми на потрѣбоу различныхъ
 выпрашаний. да не множицею тоже е-
 дино правило пи||ше и чрѣзъ сытъ
 24 иавлю се почитающимъ. или единое
 правило ш многыхъ сказаше главахъ.
 по ноужди на многа съсѣкоу же и
 27 сѣдроблю. иакоже бысть нѣкымъ шт(ъ)
 дрѣвнихъ и праведнаго и не подобна-
 го моего дрѣзновения. ш таковѣмъ
 30 слоужении шт(ъ) нѣкыхъ виноу на се
 нанесохъ. идѣже трѣбѣ есть къ тако-
 вымъ правильнымъ списаниемъ. градъ-
 33 ское зако(но)положение приѣмъ рекъше
 ц(ѣ)с(а)рьскы соудъ. и шт(ъ) того мала
 же исьчетанна. къ сроднымъ рекъше
 къ под(о)бнымъ църковнымъ гла-

светлости која Божиимъ дејствомъ
 снѣ у напред реченомъ, не само да су
 беспрекорна, него могу да доносе и
 веома похвалне судове.

А када сам моѣ свега прикупленогъ
 сложно у четрнаестъ грана и сваку од
 овихъ грана на различите главе разде-
 лно, те тако свакомъ питању одгова-
 рајуће прописе приложно, а за оне
 који ихъ желе наћи навео имена и сло-
 вне бројке сматрамъ да самъ према сво-
 јој моћи, прегледно направно збирку.
 А што самъ на овакавъ начинъ распоре-
 дио грађу, како рекохъ, помоћу сло-
 внихъ бројки, али не стављајући изри-
 чито подъ сваку главу одговарајући
 почетакъ – разлогъ је тај, што нисамъ
 хтео, кадъ се јавља потреба за разнимъ
 питањима да, пишући много пута,
 поновимъ једно исто правило и читао-
 це презасићујемъ, или да једно прави-
 ло које се односи на многе главе по-
 нужди сецкамъ и уситњавамъ, као што
 то неки раније чињаху, те збогъ своје
 неосноване и неоправдане смелости
 збогъ таквогъ [распореда] навучемъ на
 себе нечију осуду. А где је било по-
 требно, таквимъ списима правила до-
 дао самъ грађански законъ, наиме цар-
 ски судъ, и од тога оно што је кратко
 и сажето приложно сроднимъ, одно-
 сно одговарајућимъ црквенимъ главама

2–3 безъгрѣшны. ἀνεγκλήτους | 3 зѣло | зѣ С | 5 тителъ Р С М, τίτλους | 6 сложивъ, συνελών РП; διελών АС 42. V 842 (Разлика је настала збогъ тога што ова два р. немају: καὶ τούτων ἕκαστον εἰς διάφορα κεφάλαια διελών) | тѣтѣ Р, тѣтѣ М, нема гр. | 8 подобныи, ἀρμόζοντας | 9 заповѣди, ὅρους | 9–10 имена... сказавъ, τὰς τε προσηγορίας τῶν αὐτοῦς εὐραμένων δηλώσας | 11 грамотами Р С М, στοιχείων | 12 мною | и мною Р, мною С, и мною М, гр. ὡς οἶμαι | 12–13 слоужение, σύνταγμα | 14 оуставихъ, τυπώσαι | 15 грамотами Р С М | 15–17 нѣ да... на почитание, ἀλλὰ μὴ ρητῶς ἐκάστῳ κεφαλαίῳ τὴν πρόσφορον ὑποβαλεῖν ἀνάρησιν | 16 кожемо Р С М | начело нема гр. | 17–18 хотецоу ми | хотецоу Р С | 19 выпрашаний | выпрошени С М, гр. ζητήσεων ἢ | 20 и нема Р | 21 иавлю се | иавляю се М | 22 сказаше Р | 25–26 не подобнаго, οὐ εὐλόγου | 27 слоужении | слоужении Р С М, гр. – κατατομή | 29 правильнымъ нема С | 29–30 градское, τὴν πολιτικὴν | 30 зако(но)положение конј. према Р С М | 30–31 рекъше ц(ѣ)с(а)рьскы соудъ нема гр. | 31 ц(ѣ)с(а)рьскы | ц(а)рьскы Р М | 31–32 же мала ипш. М | 32 сроднымъ | срѣд(ъ)нымъ М | 32–33 рекъше къ под(о)бнымъ църковнымъ нема гр.

- вама приложихъ. въ ѿсобиѣ чести
 3 снхъ книгъ. иже соуть на цр(ь)ков(ь)-
 ною подобна благочинию ѿт(ь) ц(ѣ)са-
 р(ь)скыхъ же повелѣний. и ѿт(ь) прѣ-
 6 моу|дрыхъ моужь сказанихъ въкратцѣ
 сведено створи въ изложение. коупно
 оубо на оуспомянание. коупно же на
 съвършеное ихъ испытание възведе по-
 9 читающе. Боуди же мнѣ съ б(о)гомъ
 м(о)литвами с(ве)тыхъ и помощию.
 скончавшю дѣло сие. паче оубо мнѣ
 12 нѣмъ ѿт(ь) соуду потрѣбно нѣщо
 приобрѣсти. по снхъ же потыцанию
 же и прилежанию мѣздоу приети.
 15 *Другое прѣдисловіе. сведшаго пра-*
вила. иже по петѣмъ сворѣ. и шеста-
го же и седмаго. и иже по снхъ. и при-
 18 *ложшаго и съчетавшаго с правилами.*
съ ап(о)с(то)л(ь)скыми же. и с прѣжде
бывшихъ с(ве)т(ы)хъ сворѣ.
 21 Прѣди реченою оубо прѣдсловіе ѿт(ь)
 нелѣ же кр(ь)стїанская проповѣдь
 24 ап(о)с(то)л(ь)скими вѣщани. по всеи
 въселенїи распрострѣ сѣ. ѿт(ь) того
 доже и до петаго свора бывшѣ (!)
 27 правила. въ единомъ събратіи положивъ
 достоинъ положи конѣцъ. и того во
 петаго свора и прѣжде того бывшихъ
 30 правила въ единомъ събра. и еще нѣка
 ина по единомуу. с(ве)тыхъ моужь
 иже по того врѣмене растомяни. на
 33 толикоу высоту добродѣтели възити

у посебномъ делу ове кнѣге, подо-
 бнимъ црквеномъ благоустроѣству; па
 из царскихъ прописи и из тумаченѣа
 изреченихъ од премудрихъ мужева,
 сачинио, укратко сведено излагање,
 с једне стране да их памте читаоци, а
 са друге, да их у целости проучавају.

Нека са Богомъ, а молитвама и помоћи
 светихъ, окончавши ово дело, најпре
 себи а и другима одавде нешто ко-
 рисно приуштимъ и, после овогъ труда
 и прилежности, примимъ награду.

Други предговор сводитеља прави-
ла која је по Петомъ сабору, са Ше-
стогъ и Седмогъ, и онихъ по њима, при-
ложио и припојио Апостолскимъ пра-
вилама и онимъ са раније одржанихъ
светихъ сабора

Напред наведени *Предговор* који је
 поставио за задатак да обједини пра-
 вила од када се хришћанска пропо-
 вед апостолскимъ речима по свој насе-
 љени распростре, па све до Петогъ
 сабора, онако како је и рекао, обећа-
 њу достојан даде завршетакъ. Обје-
 динио је – и тогъ Петогъ сабора, и пре
 њега настала правила, и још нека
 друга светихъ мужева појединачно,
 који су се у томъ временскомъ расто-
 јању уздигли на толику висину до-
 бродетељи да је и њихове речи, при-

2 снхъ книгъ, τῆς βίβλου (једн.) | 3 подобна, ἀνηκόντων | 5 моужь нема гр. | 7 оуспомянїе (!) М | 8
 възведе нема гр. | 8–9 почитающе М | 10 и помощию, гр. βοηθοῦμενον | 11 дѣло, τὸν σκοπὸν | снѣ
 нема гр. | оубо] оубо и С | мнѣ – у гр. следи καὶ | 12 ѿт(ь) соуду нема гр. | нѣщо] нѣчто Р М |
 13 потыцаниа М | 14 приети] приети. аминъ. аминъ. боуди то. Р | 15 сведшаго] вѣдшаго М |
 15–20 Другое... с(ве)т(ы)хъ сворѣ гр. краће: Τοῦ προσθέντος τὰ μετὰ τὴν εὐνοδοῦν ΑС 42 | у V
 842 ум. петаго грешкомъ пише μετὰ τὴν πρῶτην са белешкомъ на марг.: Ἐν ἄλλῳ ἀντιγράφῳ
 ἐπιγράφεται Φωτίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, док у РП непосредно прелази на *Други*
предговор | 21 Прѣди реченою, Ὁ παρὼν | прѣдисловіе Р | 22 нелѣ же] нелѣ же Р М | хр(и)стїан-
 ская М | проповѣдь, δογμα | 23 всеи нема гр. | 24 распрострѣ сѣ] простре се М | 25 доже] же М |
 26 бывшѣ (!) бывша М Р С М, нема гр. | 28 и нема Р | 32 врѣмени Р

показа. може и достовѣрнаа нхъ при-
 3 емь словеса. въ правѣльноѣ приведе ра-
 вночѣстїе и съчетанїе. ни сїхъ троу-
 довь не ѡт(ь)врьже прѣдлежащаго
 списанїа с(ве)тѣхъ правилъ сродства
 6 не гоувецихъ. Понеже иже по петѣмь
 сворѣ бывшеи врьме. ина обо (!) въ
 житїи не мала израсти. и с(ве)щенны
 9 сборы различь/ныхъ ради винъ съста-
 вленїе приемише показа. дрѣвнихъ
 оубо моужь троудовь не гоувеце. иже
 12 мнози множицею недоумѣнїе їже ѡт(ь)
 своего знаеми быти потыцанїа. дрыз-
 ноути[ти] поноудише се и ѡкраде-
 15 ниємь чюжихъ брьвь прѣмоудрости
 истрьгноути съблазниша се. мы же
 оубо бл(а)го нечто начьньшїхъ въ жи-
 18 тїи. и стыдимь се и похвалоу имь
 приносимь. и сїми тѣхъ почитати ра-
 зоумѣваемь илиже послѣдоуємь имь.
 21 ѡнѣхъ оубо троудовь некрадомо съблю-
 дающе сложенїе. паче же и съвзра-
 щающе. иже по тѣхъ бывшаа съ прѣ-
 24 ждими съвкоуплѣємь. и иже тѣмь
 недоставшеи врьме иѣсть дало. та-
 26 ковое тѣ||мь приложении мы не па-
 27 гоубоу стваряюще. елика же соущаго
 врьмене цѣло покажемь тѣхъ троу-
 долюбїе. сирѣч(ь) сложенїе. | тѣмъ же
 30 сї книги съдръжеть оубо иже реч(е)
 прѣд(и)словїе. Имѣють же по томоу-
 жде съчетанїю. и по томоужде послѣ-
 33 дованїю съчетанїа иже бывшии прѣ-

хвативши за достоверне, довео у исту
 канонску раван и збирку; није одба-
 цно ни њихове списе који не губе
 сродност са светим правилами овога
 дела.

Пошто се у времену насталом по
 Петом сабору у животу појавило не
 мало промена, и свештени сабори
 због разних разлога доносили одлу-
 ке, не умањујући, наравно, труд дре-
 вних мужава – као што је то многе,
 много пута, неспособност да сопстве-
 ним трудом постану знани, нагнала
 да се дрзну и крађом се саблазне да
 истргну славу мудрости других – ми,
 дакле, оне који су нешто добро запо-
 чели у животу [ценимо] и похвалу им
 одајемо и сматрамо да их тиме, што
 им следимо, поштујемо. Тако, не са-
 мо да смо сачували неокрњеним са-
 став њиховог труда, већ смо га и уве-
 ћали, сјединивши са ранијим оно што
 је после њих настало. Тим додатком
 онога што је из садашњег времена,
 не правећи им штету, ми у целости
 показујемо њихово трудољубље, то
 јест састав.

Стога ове књиге садрже све оно што
 рече *Предговор*, а по истом склопу и
 по истом редоследу састава који они

1 нхъ. αὐτῶν AC 42. V 842: αὐτοὺς РП | 4 прѣд(ь)лежащаго С М | 5 с(ве)тѣхъ правилъ нема гр. | 6
 не гоувецихъ. οὐ νουεύοντας | 7 обо (!) треба оубо као у Р С М, гр. те | 8 и нема С | 11 не гоувеце,
 οὐ λυμαινόμενοι | 12 недоумѣнїе Р С М | 13 потыцанїа М | 13–14 дрзнути[ти] дитогр. | 16
 съблазнише се Р С М | 18 ум. стыдимь се, гр. εἰς αἰδῶ (у гр. αἰδῶς поред сїид, срам значи и частї.
 пошїїовање) | 21 некрадомо, ἄσυλον, некрадомъ Р | 22–23 съвзращающе. συναυξάνοντες | 29
 сирѣчь сложенїе нема гр. | 30 сї книги, τὸ παρὸν βιβλίον (једн.) | 32 съчетанїю, εἰρμόν | 33
 съчетанїа, συντάξεις

3 жаде насъ любомоудръствовавшие. рекше
 сложише. и шестаго въселеньскаго са-
 6 ра правила и иеце же и седмаго. въсе-
 леньскаго свора. иже въ никен. събра-
 вшихъ се вътори чинъ имать. и ико-
 9 поборное неистовство раздроуши. не
 мала правила на св(е)щеное житие на-
 правляюще. тѣмъ съборомъ реч(е)наа
 12 съчетахомъ. к симъ же и бывшаго по
 сихъ въ константини градѣ. гл(агол)е-
 маго прьваго и въторого свора. иже
 15 зависти нѣкои въздвигъши се. все-
 ч(ь)ст(ь)ноу цр(ь)ковъ с(вѣ)тыхъ а-
 н(о)с(то)лъ. послоушанице съдѣвае-
 18 мымъ створи. и того правила здѣ
 съчетахомъ. нъ и правила иже по сихъ
 21 бывшаго свора. на въщеи цр(ь)ко-
 в(ь)ное съеди(не)ние съставшаго се. и
 никенски сборъ оутвѣрдивша и запеча-
 тлѣвша. и еретичьскоу же всю и ра-
 24 скольничьскоу шт(ь)врьже прѣльсть.
 и та правила братьскихъ сборъ правило
 причетахъ. съ вѣмъ же симъ и зако-
 27 н(а)а нѣкаа реч(е)ния. иже равно||ве-
 щають съ священными правилами. н(ы)на
 реч(е)ныхъ книгъ сихъ троудъ съвъ-
 30 коупи. ни сихъ новаго изложениа бе-
 ч(ь)стна створивъ съ св(е)щенными сло-
 весы спреже. И вѣмъ же нѣкто да
 33 оутвѣсть. въ неже варивъ сиа съвъкоу-
 пихъ иесть оубо на тисоуцоу лѣт(ь)
 разчитаемо. на шесторицоу же сеи
 въсходе. прѣвъшдыше же и сиа. ниже

пре нас прилежно изумеше. наиме
 сложише: и Шестог васељенског са-
 бора правила, а и Седмог васељен-
 ског сабора који је од оних што су се
 састали у Никеји. други по редосле-
 ду. и иконоборно безумље разруши.
 саставивши не мали број правила за
 свештено живљење. Тим саборима
 припојисмо све што је речено. Уз то,
 овде припојисмо и правила после
 њих одржаног у Константинограду
 званог Првог и другог сабора који.
 због набујале неке зависти, свечасну
 цркву Светих апостола учини слуша-
 лиштем оног што се збивало. Али –
 и правила сабора одржаног после
 ових, који се састао ради општег цр-
 квеног сједињења, а Никејски сабор
 потврдио и запечатно, и сву јерети-
 чку и расколичку заблуду одбацио
 – и та правила прикључих прави-
 лима братских сабора. А са свим овим.
 и неке законске одредбе које се са-
 глашавају са свештеним правилима.
 сада поменутих књига ових труд са-
 купи и. не сматрајући да их овим но-
 вим излагањем скврнави, споји са
 свештеним речима.

А жели ли неко да дозна и време у
 којем стигох ово да спојим – оно се.
 мерено у тисућлетима, успело на ше-
 сто, па превазишавши и то, заустави-
 ло ток на тристотом лету, доспевши

1–2 рекше сложише нема гр. | 5 и нема С | 7–8 направляюща С М | 8–9 тѣмъ... съчетахомъ нема гр. | 15–16 и того... съчетахомъ. ἐπιτάχαι | 15 здѣ] съдѣ С | 18 съеди(не)ние конј. према С М. ὁμοίαι | 19 оутвѣрдивша нема гр. | 22 та] тѣ (=та) орт.-јез. црта М | правило] правилѡмъ С М. κανόνι | 26–27 съвъкоупи нема гр. | 27 ум. новаго изложениа, гр. παράθεσιν | 27–28 беч(ь)стна створивъ, ἀτιμάσας | бесчѣстна М | 29 спреже] прилеже С. гр. συνέχευεν | 32 шестерицу С | 33 прѣвъшды С

- до три сътъ лѣт(ъ) теченниа оуставль.
 въ девет(ъ)десеть прьвое лѣто до-
 3 шьд(ъ). подѣ зарѣми слъньчными. прѣ-
 длежаще дѣлание изведохъ. Въ лѣт(о)
 .ѣ. т.ча. отъ начела мироу.
 6 .Ѣ. Титлы правиломъ съчетаниа. и
 под(о)бнымъ коемоуждо титлоу гла-
 вамъ.
 9 Титль нашамъ языкомъ сказаетъ се
 грань. Грань же яснѣе именуѣтъ се
 съчетание илѣ съвькоупление.
 12 Грань .а. главъ .лн.
 Глав(а) .а. О в(о)гословии и ѡ право-
 вѣрнѣи вѣрѣ. и ѡ правилѣхъ и ѡ по-
 15 ставленихъ. правило с(ве)тыхъ ап(о)-
 с(то)лъ .лѣ.н. Сбора въ констан'тини
 градѣ прьваго. правило .а.ѣ. Сбора иже
 18 въ ефесѣ. правил(о) .ѣ. Сбора иже въ
 карѣагени. правил(о) .в. Сбора въсе-
 леньскаго шестаго. при оустинианѣ
 21 ц(а)ри иже въ троулѣ полатнѣмъ. пра-
 вило .а.оѣ.па.
 Глав(а) .в. О томъ котораа правила
 24 под(о)баѣтъ дръжати. Сбора иже въ
 халкидонѣ правил(о) .ѣ. Сбора иже въ
 карѣагени правило .а. Сбора въселень-
 27 скаго шестаго иже въ троулѣ пола-
 тнѣмъ правило(о) .в. Сбора иже въ ни-
 кеи вѣтораго. правило .а.в. ||
 30 Глав(а) .г. О томъ како хранили по-
 д(о)баѣтъ и неписаниемъ. прѣданыи
 цр(ъ)ковныи шбычанъ како законъ. и ѡ
 33 сѣмъ како не имамъ ноужде хранили

у деведесет прво лето када под зра-
 цима сунца изнесох ово дело. Лета
 6391. од почетка света.

6. Титуле зборника правила и одго-
 варајуће главе свакој титули

Титула се нашим језиком каже гра-
 на. А грана се јасније именује збор-
 ник или збирка.

Грана 1. Глава 38

Глава 1. О богословљу, и о правовер-
 ној вери, и о правилима, и о рукопо-
 ложењима. Правило светих апосто-
 ла 49, 50; сабора Првог у Констан-
 тинграду правило 1, 5; сабора у Ефе-
 су правило 7; сабора у Картагини
 правило 2; сабора Шестог васељен-
 ског, при цару Јустинијану у Трул-
 ској палати, правило 1, 73, 81.

Глава 2. О томе која правила треба
 држати. Сабора у Халкидону прави-
 ло 6; сабора у Картагини правило 1;
 сабора Шестог васељенског, у Трул-
 ској палати, правило 2; сабора Дру-
 гог у Никеји правило 1, 2.

Глава 3. О томе да треба чувати и у-
 смено предате црквене обичаје као
 закон; и о томе да нам није нужно чу-
 вати заповести Мојсијевог закона.

4-5 Въ лѣт(о)... мироу нема М и гр. | 6 Титлы правиломъ съчетаниа, Τίτλοι τοῦ κανονικοῦ συντάγματος V 2184, V 2198, CS 1111, CS 1113 | 7 коемоуждохъ С | 9-11 Титль... съвькоупление не-
 ма гр. | 11 съвакоупленіи М | 12 главъ лн нема гр. | 14-15 поставленихъ, χειροτονίῶν AC 42, CS 1111,
 CS 1113, A 1371, V 2184 | 16 константинѣ С М | 17 правил' С | 20 оустинанѣ С | 21 ц(а)ри] ц(ѣ)с(а)ри
 С | 25 ум. правил(о) .ѣ. у AC 42, A 1371, A 1377, РП је κανὼν α' | 29 .а.в] аѣ (!) С | прав. α' нема
 РП | 32-1 и ѡ сѣмъ... заповѣди има CS 1111, CS 1113, A 1371, V 2184, V 2198, а AC 42 нема

монѣ(ѡ)||ва закона заповѣди. Сбора
вселеньскаго шестаго. събравъшаго се
3 при оустинианѣ ц(ѣ)с(а)ри въ троулѣ
полатнѣмъ въ константини градѣ пра-
вило .пѣ. С(ве)таго васил(и)а ѡт(ъ)
6 послання иже къ ѡмфилохию (!) пра-
вило .ѡ.ѡа.

Глава .д. О томъ яко не единого
9 еп(и)с(коу)па на ѡбычемъ епискоу-
(по)мъ всемъ събравъшемъ се. изводитъ
се правила. С(ве)т(а)го василиа правило
12 .м.ѡ. С(ве)т(а)го григория нѣзскаго.
канонъ .ѡ.

Глава .е. О патриаршѣхъ и ѡ митро-
15 политѣхъ и ѡ гл(агол)емыхъ прива-
тѣхъ¹ иже въ африки. С(ве)тыхъ ап(о)-
с(то)лъ. правило .лѣ. Сбора иже въ
18 инкен. правило .д.ѡ.ѡ. Сбора иже въ
антиѡхнии правило .ѡ. Сбора иже въ
константини градѣ правило .в.ѣ. Сбора
21 | иже въ ефесѣ правило .п. Сбора иже
въ халкидонѣ. правило .ѡ.ѡ.кѣ. Сбора
иже въ сръдци правило .ѣ.д.ѡ. Сбора
24 иже въ карфагенѣ правил(о) .ѡ.лѣ.
Сбора вселеньскаго шестаго иже въ
константини градѣ въ троулѣ полатнѣ-
27 мѣ (!) събравъшаго се правило .лѡ.лѣ.

Глава .ѡ. О томъ. кто. и кые. и гдѣ.
поставляютъ еп(и)с(коу)пы или попы
30 или диаконы и всакие причетеники. И
ѡ семь аще поставлень бывъ еп(и)-
с(коу)пъ. писаниемъ ѡт(ъ)речеть се
33 еп(и)с(коу)пства. С(ве)тыхъ ап(о)-

Сабора Шестог васеленьскаго, сабра-
ног при Юстиниану царю у Трулској
палати, у Константинограду, правило
82; из *Посланице* светог Василија
Амфилохију правило 90, 91.

Глава 4. О томе да правила не изла-
же један епископ, него заједно сви
сабрани епископи. Светог Василија
правило 47; светог Григорија Ниског
правило 6.

Глава 5. О патријарсима и митропо-
литима; и о званим [*приматима*]¹ у
Африци. Светих апостола правило
34; сабора у Никеји правило 4, 6, 7;
сабора у Антиохији правило 9; сабо-
ра у Константинограду правило 2, 3;
сабора у Ефесу правило 8; сабора у
Халкидону правило 9, 17, 28; сабора у
Средцу правило 3, 4, 5; сабора у Кар-
тагини правило 17, 39; сабора Ше-
стог васеленьскаго у Константиногра-
ду, сабраног у Трулској палати, пра-
вило 36, 39.

Глава 6. О томе ко[ји], и које, и где ру-
кополажу епископе или попове или
ѡаконе и сва свештена лица; и о то-
ме, ако се рукоположени епископ пи-
смом одрекне епископства. Светих
апостола правила 1, 2, 35; сабора

2-4 събравъшаго се... градѣ нема РП | 3 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М | 4-5 правило .пѣ. – тако и АС 42, CS 1111, CS 1113, А 1371, а А 1377, РП пѣ | 6 ѡмфилохию (!), треба амфилохию као у Р С М и гр. – 'Αμφιλόχιον | 8 единого] ѡт(ъ) единого Р С М и гр. – ὁ ἑνός | 9 на (накладно појачавано)] нь Р С М | ѡбычемъ, τῆς κοινότητος | 9-10 епискоу(по)мъ конј. према Р С М; нема гр. | 10 събравшиемъ се Р М | 11 правилъ Р М | 15-16 ум. приватѣхъ, τῶν πριβάτων CS 1111, CS 1113, А 1371, А 1377, треба приматѣхъ, τῶν πριμάτων како је у АС 42, CS 1641, РП | 17 правилъ С | 18 правилъ М | 22 .кѣ. нема М | 26-27 полатнѣмѣ (!), треба полатнѣмъ као у Р С М | 28 кто. τίνες (мн.) АС 42, CS 1111, CS 1113, А 1371, А 1377, CS 1641; нема РП | поставляютъ, χειροτονῶσιν 29-30 ум. или попы... при-
четеники, гр. ἢ κληρικοὺς | 30 или] и Р М | причетеники Р С М | 31 поставлень бывъ. ὁ χειροτον-
ηθεὶς | бывъ] бываеъ М | 32 писаниемъ, διὰ λιβέλλου

¹ У вези са овом речју на доњој марг. у Р М: привата сказыаут се ѡсобнѣ ц(а)р(ъ)ства; прих(о)-
дѣциа илѣнина (Привата су добра која царству особно припадају).

- с(то)ль правилъ .а.в.лѣ. Сбора иже въ
 никен прьваго правило .д. Сбора иже
 3 въ антиохии правил(о) .гї.ѿ.кв. Сбора
 иже въ лаодикийн правило .е.вї. Сбора
 иже въ ефесѣ правило .н. Юпи||столи.
 6 рекше посланиѣ. иже въ памфилини сбо-
 ра. Сбора иже въ срдци. правило .ѣ.
 Сбора иже въ халкидонѣ. правил(о)
 9 .кї. Сбора иже въ карфагенин. прави-
 л(о) .гї.нї.мѣ.нѣ.сї. Сбора въселеньскаго
 шестаго иже въ костантинѣ градѣ въ
 12 троѹлѣ полатиѣмъ. правил(о) .л҃г.л҃ж.
 Сбора иже въ никен втораго съшьдь-
 шаго се. правил(о) .в. Сбора въселень-
 15 скаго иже въ костантин градѣ прьва-
 го и втораго нарицаѣма. въ цр(ь)-
 к(ь)ви с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)ль съшьдь-
 18 шаго се. правїл(о) .ѣ. С(вѣ)того ва-
 силиа. епистоли. рекше посланиѣ. къ
 сельскимъ еп(и)с(ко)помъ. кѹрила
 21 александрьскаго шт(ь) посланиа. иже
 къ домноѹ. глав(а) .а.в. Тогожде шт(ь)
 посланиа къ соѹцимъ въ лѹвин. и въ
 24 пендапо|ли правило .а.г. Феѡфила ар-
 хиєп(и)с(ко)па александрьскаго шт(ь)
 въспоминаниа. правилъ .ѣ.
 27 Глава .ж. О томъ яко не подобаѣтъ
 властелемъ или людемъ избирати еп(и)-
 с(ко)па и поставлѣти єгоже хотеть.
 30 Сбора иже въ лаодикийн правило .гї.
 Сбора седмаго иже въ никен вътороѹ
 събра се правил(о) .г.

Првог у Никеји правило 4; сабора у
 Антиохии правило 13, 19, 22; сабора
 у Лаодикийн правило 5, 12; сабора у
 Ефесу правило 8; *Писмо*, односно
Посланица сабора у Памфилији; са-
 бора у Средцу правило 6; сабора у
 Халкидону правило 28; сабора у Кар-
 тагини правило 13, 18, 49, 55, 98; са-
 бора Шестог васељенског у Констан-
 тинграду, у Трулској палати, прави-
 ло 33, 37; сабора по други пут одр-
 жаног у Никеји правило 2; сабора
 васељенског у Константинограду, зва-
 ног Првог и другог, одржаног у цр-
 кви Светих апостола, правило 16;
 светог Василија *Писмо*, односно *По-
 сланица* сеоским епископима; из *По-
 сланице* Кирила Александријског
 Домну глава 1, 2; истога из *Посла-
 ннице* онима у Либији и Пендапољу
 правило 1, 3; из *Подсетника* Теофи-
 ла архиепископа александријског
 правило 6.

Глава 7. О томе да не треба властела
 или светина да бира епископа и по-
 ставља кога хоће. Сабора у Лаодики-
 ји правило 13; сабора Седмог, по дру-
 ги пут одржаног у Никеји, правило 3.

1 правило С М | 2 прьваго нема Р М и гр. | 5 Юпистоли] и епистоли М, καὶ ἐπιστολὴ | 6 памѣпили
 С, Παμφυλίαι | 7 .ѣ. нема М | 9 кар'тегенин М, Καρθαγένης | 10 између прав. .мѣ. и .нѣ. у АС 42
 је в; ум. .нѣ. како је у АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641 – у РП је vs' | .сї. нема
 РП | 11 костантин Р С М | 13 вътороѹ Р С М | 17–18 съшьд(ь)ше се М | 20 сельскимъ]
 медельскимъ М, гр. χωρεπισκόπου | 21 шт(ь) посланиѣ М | 22 глав(а) – тако и у СС 1111, СС 1113,
 А 1371 и др., а у РП κανὼν | ум. .в. гр. γ | ум. Тогожде гр. Κυρίλλου | 23 къ соѹцимъ, πρὸς τοὺς
 ἐπισκόπους | въ ливин Р, въ оѹвїи М, ἐν Λιβύῃ | 24 Феѡфила С, Θεοφίλου | 26 въспоминаниа,
 ὑπομνηστικῶν | .ѣ. нема М | 28 властелемъ нема АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1377. РП и др. | лю-
 демъ, τοῖς ὀχλοῖς | 28–29 ум. еп(и)с(ко)па, гр. τῶν ἱερέων | 29 и поставлѣти єгоже хотеть нема
 гр. | 30 правилъ С

- Глава .їѣ. О бывшихъ прѣкослови. сирѣчь ѡ распрѣвѣшихъ се. како по-
- 3 д(о)баѣть поставити ѵп(и)с(коу)па. Сбора иже въ антиохии правил(о) .ѣі. Сбора иже въ карфагенѣ. правило .лѣѣ.
- 6 Гла(а)в(а) .ѣ. О врѣмени въ неже по- добаѣть поставлѣти ѵп(и)с(коу)пы. Сбора халкидонскаго правило .кѣ.
- 9 Глава .ї. О томъ како не под(о)баѣть никого же поставити ѵп(и)с(коу)па или презвитера или дна||кона прѣжде да-
- 12 же не створить всѣхъ соущихъ въ до- моу его кр(ъ)стіанъ. Сбора иже въ кар- фагенѣ. првил(о) .лѣ.
- 15 Глава .аї. О приходецихъ ѡт(ъ) римь- скаго (!) жїтіа поставити се ѵп(и)- с(коу)помъ. Сбора иже въ срѣдцї
- 18 правил(о) .ї. Сбора иже въ константиин градѣ гл(агол)емаго прѣваго и вътора- го. съшьдѣшаго се въ цр(ъ)к(ъ)ви
- 21 с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .зї.
- Гла(а)в(а) .вї. О томъ. како иностра- ннїкъ. сирѣчь поганын. или недоуаж- нын. или новокр(ъ)щеннын. и не ѡт(ъ)
- 24 зла житиа сын. поставлѣѣть се ѵп(и)с(коу)пъ или причетъннѣ. с(ве)-
- 27 тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .п. Сбора иже въ никей. правил(о) .в. Сбора иже въ новѣи кесарии. првил(о) .вї. Сбора
- 30 иже въ лаудикии правило .г.
- Глава .її. | О томъ. како празднь ѵп(и)с(коу)пъ бѣваѣть въ празднѣ

Глава 8. О насталом противречїу. то јест о онима који се расправљају како треба рукоположити епископа. Сабора у Антиохији правило 19; сабора у Картагини правило 49.

Глава 9. О времену у којем треба рукополагати епископе. Сабора Халкидонског правило 25.

Глава 10. О томе да не треба никога рукоположити за епископа, или презвитера, или ѱакона док претходно не учини то да постану хришћани сви који су у дому његовом. Сабора у Картагини правило 36.

Глава 11. О онима који долазе из световног живота да се рукоположе за епископе. Сабора у Средцу правило 10; сабора у Константинограду званог Првог и другог, одржаног у цркви Светих апостола, правило 17.

Глава 12. О томе како се незнабожац, то јест поганин, или болесник или новокрштени, а да није недоличног живота, рукополаже за епископа или свештеника. Светих апостола правило 80; сабора у Никеји правило 2; сабора у Новој Кесарији правило 12; сабора у Лаодикији правило 3.

Глава 13. О томе како се слободан епископ поставља у слободној епи-

2 сирѣчь] сїи реч(е) М | ѡ распрѣвѣшихъ се] сараспрѣвѣшихъ се М | сирѣчь ѡ распрѣвѣшихъ се нема гр. | како орт.-јез. црта М | 2-3 како под(о)баѣть поставити, ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ | 4 Сбора Р С М | 8 правилъ С | .кѣ. – тако АС 42, СС 1113, А 1377, СС 1641, док СС 1111, РП има и 18^а прав. Шестог васель. сабора, а А 1371 и 18^а прав. овог сабора | 13 хр(и)стїанъ М, гр. χριστιανούς ὀρθόδοξους | 14 правилъ С | .лѣ. – тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, РП, а СС 1641 1^а прав. сабора у Средцу, које припада следећој глави | 15 О приходецихъ нема гр. | 15-16 римьскаго (!) треба мирьскаго као у Р С М и гр. – λαϊκῶν | 16 ум. поставити се, гр. τῶν γινομένων | 18-19 иже въ константиин градѣ гл(агол)емаго нема АС 42, РП | 22-23 иностраннїкъ, ὁ ἐθνικός | 23 сирѣчь поганын нема гр. | 26 причетннѣ Р С М | 26-27 светыхъ нема гр.

ѣп(и)с(коу)пини. Сбора иже въ анти-
вхнин правило .21.

- 3 **Глава .дї.** О томъ когда бывають ско-
пцы попь или ѣп(и)с(коу)пъ или ино
кто нѣкако врѣдны сы тѣломъ. с(ве)-
6 тыхъ ап(о)с(то)лъ. правило .ка.кв.ѡѣ.
ѡи Сбора иже въ инкен прьваго. пра-
вил(о) .а.

- 9 **Глава .еї.** О томъ іако недостойтъ вѣ-
сноующаго се въ причтъ приводити
с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ. правил(о) .ѡѣ.

- 12 **Глава .21.** О не покорещимъ се своемоу
ѣп(и)с(коу)поу. хощемоу поставити
его. въ большиимъ степенн. Сбора иже
15 въ картагенѣ. правил(о) .ла. С(ве)т(а)-
го василнѣ. правил(о) .ї.

Гл(а)в(а) .зї. О ѣп(и)с(коу)пѣ и ѡ

- 18 презвѣтерѣ иже поставлени бывше. и
не приѣти быше. ѡт(ъ) соущихъ въ
прѣдѣлѣ томъ. или не въсхотѣвъше.

- 21 или не|възмогше ѡтити. С(ве)тыхъ
ап(о)с(то)лъ правило .2. Сбора иже въ
анкурѣ правило.її. Сбора иже въ ан-

- 24 тивхнин. правило .зї.її.

Глава .її. О томъ іако нѣсть мощно
хощемоу ѡмрѣти ѣп(и)с(коу)поу иного
27 въ себе мѣсто поставити егоже хощеть.
с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правило .ѡ2.
Сбора иже въ антивхнин правил(о) .к҃г.

- 30 **Глав(а) .ѡї.** О томъ. іако не просто въ
градѣ малѣ или въ селѣ поставити
ѣп(и)с(коу)па. Сбора иже въ лавдикии

скопији. Сбора у Антиохији прави-
ло 16.

Глава 14. О томъ када ушкоплѣнник,
или неко ко је другачије телесно о-
штеѣн, постаје поп или епископ. Све-
тих апостола правило 21, 22, 77, 78;
сабора Првог у Никеји правило 1.

Глава 15. О томъ да је недопустиво
бесомучног уводити у свештенство.
Светих апостола правило 79.

Глава 16. О ономе ко се не покори
своему епископу што хоће да га руко-
положи у већи степен. Сбора у Кар-
тагини правило 31; светог Василија
правило 10.

Глава 17. О епископу и о презвитеру
који су рукоположени, а инсу при-
мљени од мештана дотичне области
где, или не хтедоше или не узмогше
да оду. Светих апостола правило 6;
сабора у Анкири правило 18; сабора
у Антиохији правило 17, 18.

Глава 18. О томъ да не може епископ,
који је на умору, уместо себе да ру-
коположи другога кога хоће. Светих
апостола правило 76; сабора у Ан-
тиохији правило 23.

Глава 19. О томъ да се олако не по-
ставља епископ у малом граду или
селу. Сбора у Лаодикији правило

2 .21. – тако и AC 42, CS 1111, CS 1113, A 1371, A 1377, CS 1641, а РП 13' 13–4 скопцы М 14 ѣп(и)-
с(коу)пъ или попь инв. С 14–5 ино кто] инъ нѣк'то Р, инъ кто С М 15 нѣкакъ Р М 15–6 с(ве)тыхъ
нема гр. 19–10 недостойтъ... приводити. мѣ κληροῦσθαι | вѣсноующаго, δαιμονιζόμενον | 11
с(ве)тыхъ нема гр. 12 не покорещи҃х се М 13 хощемоу Р С, хощемоу М 17 и, ѣ 18 бывше]
быше Р 19–20 ѡт(ъ) соущихъ... томъ, ὑπὸ τῆς παροικίας | 21 не възмогше Р | С(ве)тыхъ нема
гр. 22 ум. .2., гр. λς' | 24 .31. .її. – тако и AC 42, A 1377, док РП нема 13' прав., а додато: Συνόδου
στ' κανὼν 13' | 26 хощемоу М 27 поставити, χειροτονεῖν | егоже хощеть нема гр. 28 с(ве)-
тыхъ нема гр.

правиль .лѣ. Сбора иже въ срѣдѣци.
правило .ѣ.

- 3 **Гл(а)в(а) .лѣ. О томъ. іако не под(о)-**
баіеть быти въ єдинои власти двѣма
митрополитама. ни въ єдиномъ градѣ
6 двѣма іеп(и)с(коу)пома. ни въ двою
градоу быти. єдиномоу іеп(и)с(коу)-
поу. Сбора въ никен прьваго. правило
9 .н. Сбора иже въ халкидо^нѣ правило
.і.в. Сбора седмаго иже въ (ни)кен.
въторое събра се. правило .еї.

- 12 **Гл(а)в(а) .ка. О поставлѣющихъ іеп(и)-**
с(коу)пы или попы или днаконы. ѡт(ъ)
чюждеіе власти и ѡт(ъ) чюжихъ гра-
15 довъ. а не ѡт(ъ) соущихъ под нимъ
прѣдѣль. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)ль пра-
вило .лѣ. Сбора иже въ антиѡх^ини.
18 правило .г.кв. Сбора иже въ іефесѣ
правило .н.

- Глава .кв. О поставлѣемыхъ іеп(и)-**
21 с(коу)пѣхъ и клирицѣхъ. помощію и
насианіемъ властельскимъ. и дръжа-
цимъ цр(ъ)к(ъ)ви. С(ве)тыхъ ап(о)-
24 с(то)ль правило .л. Сбора седмаго иже
въ никен второе сынде се. правило .г.

- Гл(а)в(а) .кг. О томъ. иже бракъ непо-**
27 добныи имоуще или женимыи¹ стежа-
выше. не поставлѣють се іеп(и)с(коу)-
пль. ни презвитеромъ. || ни днако-
30 номъ. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)ль правило
.ѣ.н.ѡ. Сбора вселеньскаго. шестаго
иже въ троулѣ полатынѣмъ събра се

57; сабора у Средцу правило 7.

Глава 20. О томѣ да не треба у једној
области да буду два митрополита,
нити у једном граду два епископа, ни-
ти да у два града буде један епископ.
Сабора Првога у Никеји правило 8,
сабора у Халкидону правило 10, 12;
сабора Седмог, по други пут одржа-
ног у Никеји, правило 15.

Глава 21. О онима који рукополажу
епископе, или попове или ђаконе из
туђе области и из туђих градова, а не
из предела који су под њима. Светих
апостола правило 35; сабора у Ан-
тиохији правило 13, 22; сабора у
Ефесу правило 8.

Глава 22. О епископима и клирицима
који се постављају помоћу и наси-
лем властеле; и о онима који запосе-
дају цркве. Светих апостола правило
30; сабора Седмог, по други пут одр-
жаног у Никеји, правило 3.

Глава 23. О томѣ да се не рукопола-
жу за епископе, ни презвитере, ни
ђаконе они са недоличним браком,
или они који држе наложнице.¹ Све-
тих апостола правило 17, 18, 19, сабо-
ра Шестог васељенског, сабраног у

2 ум. .лѣ., РП ст' 16 ни. гр. ѧ 7-8 быти. єдиномоу іеп(и)с(коу)поу] єдиномоу попоу быти Р. єди-
номоу попоу С. быти єдиномъ попоу М | іеп(и)с(коу)поу] попоу Р С М. гр. κληρικόν | 8 прьваго не-
ма гр. | правилъ С | 9 правилъ С | 10 (ни)кен конј. према Р С М | 11 правилъ С | 12-13 іеп(и)с(коу)пи...
днаконы нема гр. | 13 ум. ѡт(ъ), гр. ἐν | или ѡт(ъ) С | 14 чюжихъ] тѡждихъ Р. чюжихъ С М |
15-16 а не ѡт(ъ)... прѣдѣль нема гр. | 15 под нимъ] подъ нимъ Р С М и гр. - ὑπ' αὐτοῦς | 20-21
іеп(и)с(коу)пѣхъ и клирицѣхъ нема гр. | 21-22 помощію и насианіемъ властельскимъ, διὰ προστα-
σίας ἀρχόντων | 22 властельскимъ Р С М | 23 С(ве)тыхъ нема гр. | 26 иже] іако иже Р С М | 26-28
О томъ... стежавыше, Περὶ τῶν διὰ γάμων ἢ πλλακισμῶν | 28-29 іеп(и)с(коу)пом' Р С М | 29-30
ум. ни презвитеромъ ни днакономъ, гр. ѧ κληρικῶν CS 1111, CS 1113, A 1371, A 1377, CS 1641; РП
нема | 30 С(ве)тыхъ нема гр. | 31 .ѣ. - тако и AC 42, CS 1113, A 1371, A 1377, CS 1641, а CS 1111.
РП цѣ'

¹ За реч женимыи на доѡј марг. објашьсье: женимаи поводница сказыеть се. (Женимаја се ка-
же наложница). Исто у Р.

- правил(о) .г҃.в҃і. С(вѣ)т(а)го василана.
правило .в҃і.
- 3 **Глав(а) .кд.** О поставлѣющихъ се мѣзды
ради. ѿп(и)с(коу)пѣхъ и презвѣтерѣ-
[ре]хъ и днакоуѣхъ и ѿ оуземляющихъ.
6 мѣдницюу. или ино цю. ѿт(ъ) при-
чащающихъ се тѣлоу и крѣви х(ри)-
с(то)вѣ. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)пъ (!)
9 правил(о) .кѡ. Сбора иже въ халки-
донѣ правил(о) .б. Сбора въселенска-
го шестаго иже въ константини градѣ
12 въ троѣле полатнѣмъ правил(о) кѡ. кѣ.
Сбора седмаго иже въ никенъ второе
съниде се правил(о) .д.ѣ.ѡ. С(вѣ)т(а)-
15 го василана послание соущимъ под-
нимъ ѿп(и)с(коу)пѣмъ. Тарасина архи-
ѿп(и)с(коу)па константиниѣ града по-
18 слание къ адриану папѣ римскоу¹.
Генадина архиеп(и)с(коу)па константи-
града. и соущаго с нимъ сбора. посла-
21 ние къ соущимъ ѡкр(ъ)сть юго прѣ-
под(о)бнымъ митрополитомъ.
- Гл(а)в(а) .кѣ.** О томъ іако нѣсть по-
24 ставлѣнниа втораго ѿп(и)с(коу)поу и
презвитероу и днаконоу. С(вѣ)тыхъ
ап(о)с(то)лъ правило .ѡи. Сбора иже
27 въ (ка)рфагенѣ. правил(о) .мн.
- Глав(а) .кѡ.** О томъ іако не подобаетъ
ѿп(и)с(коу)поу прѣходити ѿт(ъ) града
30 въ градъ. ни презвитероу ни днаконоу.
Сбора иже въ никенъ прѣваго правило
.ѣ.ѡ. Сбора иже въ антиѡхии праві-
33 л(о) .кд. Сбора иже въ халкидонѣ. пра-

Трулској палати, правило 13, 12; све-
тог Василија правило 12.

Глава 24. О епископима, и презви-
терима и ѡаконима који се рукопо-
лажу за новац, и о онима који узима-
ју бакрењак или друго шта од оних
што се причешћују телом и крвљу
Христовом. Светих апостола прави-
ло 29; сабора у Халкидону правило 2;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинграду, у Трулској палати, пра-
вило 22, 23; сабора Седмог, по други
пут одржаног у Никеји, правило 4, 5,
19; светог Василија *Посланица* њему
подчињеним епископима; Тарасија
архиепископа Константинграда *По-
сланица* Адријану папи римском¹;
Генадија архиепископа Константин-
града и сабора одржаног с њим, *По-
сланица* преподобним митрополити-
ма око њега.

Глава 25. О томе да нема другог ру-
коположења за епископа, и презви-
тера, и ѡакона. Светих апостола пра-
вило 68; Сабора у Картагини прави-
ло 48.

Глава 26. О томе да не треба из града
у град да прелази епископ, ни пре-
звитер, ни ѡакон. Сабора Првог у Ни-
кеји правило 15, 16; сабора у Антио-
хији правило 24; сабора у Халкидону
правило 5, 15; сабора у Средцу пра-

¹ ум. .г҃. гр. γ 3–8 ум. О поставлѣющихъ се... х(ри)с(то)вѣ гр. Περὶ τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτο-
νουμένων, ἢ λαμβανόντων ὀφφίκια 4–5 презвѣтерѣ[ре]хъ дитогр. 5 ѡ нема Р М 6 оуземляющихъ
въземляющихъ Р 6 цю] что М 6–7 причещающихъ се Р С М 8 С(вѣ)тыхъ нема гр. 1 ап(о)с(то)пъ (!)
треба ап(о)с(то)лъ као у Р С М 11–12 ум. въ константини... полатнѣмъ. гр. τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ
АС 42 и А 1347; συνόδου τῆς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως CS 1641; Συνόδου ἐκτῆς
РП 12 полтнѣмъ орт.-јез. црта М 18 римскомоу Р С М 23–24 поставлѣнниа втораго. ἀνα-
χειροτονήσεις (мн.) 24–25 ѿп(и)с(коу)поу и презвитероу и днаконоу нема гр. 25 презвитероу
попоу Р М 6 С(вѣ)тыхъ нема гр. 27 (ка)рфагенѣ конј. према Р С М 30 ни презвитероу ни днако-
ноу, гр. ἢ κληρικόν 31 прѣваго нема гр. 32 .ѡи. М 32–33 правіл(о) .кд.] правило кѡ Р М,
правила .ка. С и гр.

¹ Тарасијева посланица у РП је испред Седмог васељенског сабора; у А 1377, CS 1641 – иза Генади-
јево посланице, односно на крају, а немају је АС 42, CS 1111, CS 1113, А 1371.

вил(о) .ѣ.ѣ. Сбора иже въ срѣдѣци. правил(о) .а.ѣ.ѣ. Сбора иже въ карфа-

3 генѣ правил(о) .лѣ.ѣ. Сбора въселеньскаго шестаго иже въ константи|ни градѣ въ троуѣ полатнѣмъ събра се

6 правил(о) .ѣ.лѣ.ѣ.

ГЛАВ(А) .кѣ. О томъ аще кто повинень

сы прѣгрѣшениемъ поставлено боудеть

9 презвитеромъ. Сбора иже въ никен прѣваго правило .ѣ. Сбора иже въ новѣи кесарин. правило .ѣ. Г(в)ѣт(а)го васи-

12 лия. правил(о) .кѣ. ѣеффила архиеп(и)с(коу)па александрьскаго. ѡт(ъ) въспоминаниа правило .ѣ.ѣ.ѣ.

15 ГЛАВ(А) .кѣ. О възрастѣ поставлѣемыхъ въ причть. моужии же и жени¹. Сбора иже въ новѣи кесарин правил(о)

18 .лѣ. Сбора иже въ халкидонѣ. правил(о) .ѣ. Сбора иже въ карфагенѣ. правило .ѣ. Сбора въселеньскаго шестаго

21 иже въ константи градѣ въ троуѣ полатнѣмъ. правило .ѣ.ѣ.ѣ.

ГЛАВ(А) .кѣ. О поставленни селескихъ

24 еп(и)с(коу)пъ. и ко|гда и како антоур-гисати имъ. или причестити кого. и которые имъ подобають поставлѣти.

27 кихъ же не подобають. Сбора иже въ анкѣрѣ правил(о) .лѣ. Сбора иже въ новѣи кесарин правил(о) .лѣ. Сбора иже

30 въ антиохин правил(о) .лѣ. Г(в)ѣт(а)го василѣа послание еже къ селескимъ еп(и)с(коу)пъмъ. еже есть пра-

33 вил(о) .лѣ.

вило 1, 2, 15; сабора у Картагини правило 54, 90; сабора Шестог васељенског сабраног у Константинограду. у Трулској палати, правило 17, 18, 20.

Глава 27. О томъ ако ко, подлежавши греху, буде рукоположен за презвитера. Сабора Првог у Никеји правило 19; сабора у Новој Кесарији правило 9; светог Василија правило 27; из Подсетника Теофила архиепископа александрийског правило 4, 5, 8.

Глава 28. О узрасту мушкараца, и жена¹, који се постављају у свештенство. Сабора у Новој Кесарији правило 11; Сабора у Халкидону правило 15; Сабора у Картагини правило 16; сабора Шестог васељенског у Константинограду, у Трулској палати, правило 14, 15.

Глава 29. О постављању сеоских епископа, и када и како да служе литургију, или кога да причешћују; и које треба да рукополажу, а које не треба. Сабора у Анкири правило 13; сабора у Новој Кесарији правило 13; сабора у Антиохији правило 10, 11; светог Василија Посланица сеоским епископима, односно правило 88.

2 правил С|ум. .ѣ. у АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377 и, а у РП иβ; у гр. је и к' прав. Халкидонског саб. | 3 правил С| 7-9 О томъ аще... презвитеромъ, Περί τοῦ ὑποκειμένου ἀμαρτήματι καὶ χειροτονηθέντος | 8 см] сын Р | поставлен Р С М | 9-10 прѣваго нема гр. | 10 ум. .ѣ. гр. ѣ', и' | 11 правило .ѣ. у РП и прав. и', што АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641 нема | Г(в)ѣт(а)го нема гр. | 12 правил С| 12-13 архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 14 правил С| 15 поставлѣемыхъ, χειροτονουμένων | 16 же нема Р | 17 правил С| 18-19 правил С| 20-22 въселеньскаго... полатнѣмъ, οἰκουμένης ἐκτὸς АС 42, СС 1111: συνόδου ἐκτὸς συγκροτηθείσης ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἐν τῷ τρούλλῳ τοῦ παλατίου κωνσταντινουπόλεως, СС 1113: исто, са разнком што ум. ἐκτὸς стоји οἰκουμένης, А 1371: συνόδου ἐκτὸς τῷ τρούλλῳ, А 1377: τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ, СС 1641: συνόδου τῆς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, РП: Συνόδου στ² | 22 правил С| 23 поставленни, ποιήσεως | сельскихъ Р С М | 23-24 селескихъ еп(и)с(коу)пъ, χωρεπισκόπων | 24-25 антоургисати, προσφέρουσιν | 25 причестити, μεταδίδοσι | кого нема гр. | 26 которымъ имъ] коториимъ С| 28 правил С| 29 правил С| 30 и|ма А 1377, а АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема | 31 еже] иже С| 31-32 къ селескимъ] сельскимъ Р С, и|сельскимъ(ъ) М | 32 еп(и)с(коу)пъмъ Р С М | 33 правил(о) .лѣ. – у АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП не наводи се број прав., а у А 1377 лѣ

¹ О томъ да се жене не рукополажу в. ниже гл. 37. ² Далѣ се неће наводити сличне разлике кад је реч о Шестом васељенском сабору.

Глава .л. О томъ, іако тѣмъ седми
 3 **цр(ь)к(ь)ви** аще и велии іестъ градъ.
 Сбора иже въ новѣи кесарин прави-
 л(о) .дї. Сбора въселенскаго шестаго
 6 иже въ константиин градѣ въ троуѣ
 полатиѣмъ. правило .дї.

Глав(а) .ла. О томъ, кто соуть при-
 9 **че|тъници, или кто соуть цр(ь)к(ь)в-**
 наго циноу. Сбора иже въ лаудикии
 правило .кд.

12 **Глав(а) .лв. О томъ іако не подоба-**
 15 **етъ поставити презвѣтеромъ, иже**
 жена блочдъ створитъ съ инѣмъ и ѡ
 томъ аще жена пражвѣтероч блочдъ
 створитъ шт(ь) него. Сбора иже въ
 новѣи кесарин правил(о) .п.

18 **Глав(а) .лг. О томъ іако не подобаѣтъ**
 поставити причѣтника. безъ нареченія
 21 **имене с(в)ет(а)го цр(ь)к(ь)ве** въ неже
 хоцетъ слоужити. или монастыря ко-
 его либо с(в)ет(а)го. Сбора иже въ
 халкидонѣ правило .д.

24 **Глава .лд. О прѣходницѣхъ¹ рекше ѡ**
 27 **блжстелехъ, и ѡ соущихъ въ селѣхъ**
цр(ь)к(ь)вахъ. Сбора лаудикийскаго
 правило .пз.

Глава .лє. О томъ, іако подо ип(и)-
 с(коу)помъ то|го града подобаѣтъ бы-
 30 **ти причѣтникомъ жилище оубогыхъ, и**
монастырьскимъ и всѣхъ цр(ь)к(ь)ви.
 Сбора иже въ халкидонѣ правило .п.

Глава 30. О томъ да само седам ѡако-
 на треба да буде у саборној цркви па-
 било да је град и велики. Сбора у
 Новој Кесарији правило 14; сабора
 Шестог васељенског у Константино-
 граду, у Трулској палати, правило 16.

Глава 31. О томъ ко су свештена лица,
 или ко су они који су из црквеног ре-
 да? Сбора у Лаодикији правило 24.

Глава 32. О томъ да не треба рукопо-
 логати у презвитера оног чија је же-
 на учинила блуд с другим; и о томъ
 кад жена презвитера чини блуд у
 односу на њега (као презвитера). Са-
 бора у Новој Кесарији правило 8.

Глава 33. О томъ да не треба рукопо-
 логати свештена лица безъ наречења
 имена светитеља цркве у којој ће слу-
 жити, или светитеља неког манасти-
 ра. Сбора у Халкидону правило 6.

Глава 34. О преходницима¹, односно
 о намесницима и о црквама у селима.
 Сбора у Лаодикији правило 57.

Глава 35. О томъ да свештена лица
 сиротишта и манастира, и свих црка-
 ва, треба да буду под епископом од-
 ређеног града. Сбора у Халкидону
 правило 8.

¹ тако М | 2 сборни С | 6 иже нема М | 8-9 причѣтници Р С М | 10 циноу] чина Р С М | 13 поставити, χειροτονείσθαι | прѣзвѣтеремъ М, нема гр. | 14 створи Р С | съ инѣмъ нема гр. | 17 правилъ С | 19 нареченіе С | 19-20 безъ нареченія имени, ἀπολειμένως | 21 монастыря Р | 21-22 коіею любѣ] коіею Р С М | коіею либо с(в)ет(а)го нема гр. | 24-25 рекше ѡ блжстелехъ нема гр. | 25 блжстителейъ М | 27 правилъ С | 28 подо] подѣ Р С М | 30 жилищъ Р С М | жилище оубогыхъ, τῶν πτωχέων | 31 монастырьскимъ Р, монастырьскихъ С | цр(ь)к(ь)ви, μαρτυρίων | 32 .п. – тако и АС 42, CS 1111, CS 1113, A 1371, CS 1641, РП, а у А 1377 ѡ

¹ О прѣходницѣхъ, περί περιόευντων. Реч је о свештенимъ лицима, задуженимъ од епископа да оби-
 лазе и врше надзор по црквама одређене црквене области. Данас ту улогу имају архијерејски
 намесници.

- Глав(а) .лѣ. О рабѣхъ поставляемыхъ
презвѣтеромъ. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ
3 правило .пѣ.
Глав(а) .лѣ. О днаконисахъ. и ѿ томъ
іако жена не поставлѣеть се презвите-
6 риса. Сбора иже въ никей прѣваго
правил(о) .ѿі. Сбора иже въ лаодикий
правило .аі. Сбора иже въ халкидонѣ.
9 правил(о) .ей. Сбора въселенскаго ше-
стаго иже въ константиѣ градѣ въ
троуѣ полатинѣмъ правило .ді.
12 Глава .лѣ. О грѣсѣхъ котрини раздрѣ-
шаютъ се поставлениемъ. Сбора иже
въ новѣи кесарини правил(о) .ѿ.
15 Грѣнь втораѣ. О създани цр(ь)ковъ. и
ѿ св(ѣ)щенныхъ соудѣхъ. и ѿ въз-
ло|женихъ. сирѣчь. ѿ всѣхъ соущихъ
18 въ цр(ь)к(ь)ви потрѣбахъ. и ѿ приче-
тѣнницѣхъ иже безъ воле ѿп(и)с(коу)па
своего поставляютъ цр(ь)к(ь)ви. Гла-
21 в(ы) .ѿ.
Глав(а) .а. О осв(ѣ)щенни цр(ь)ковъ.
ненмоущихъ мощи с(вѣ)тыхъ. Сбора
24 иже въ карфагенѣ правил(о) .ѣ.пѣ.
Сбора седмаго иже въ никей въторое
събра се правило .ѣ.ѣі.
27 Глава .в. О св(ѣ)щенныхъ соудѣхъ. и
ѿ всѣхъ соущихъ въ цр(ь)к(ь)ви по-
трѣбахъ. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
30 вил(о) .ѿг. Сбора иже въ константиѣ
градѣ прѣваго и въ второго гл(агол)ема-
го правил(о) .а.ѣ.і. Кирила архіепис(и)-

Глава 36. О робовима који се рукопо-
лажу за презвитере. Светих апостола
правило 82.

Глава 37. О ѿаконисама и о томе да
се жена не рукополаже за презвите-
рису. Сабора Првог у Никеји правило
19; сабора у Лаодикији правило 11;
сабора у Халкидону правило 15; са-
бора Шестог васеленског у Констан-
тинграду, у Трулској палати. прави-
ло 14.

Глава 38. О гресима који се разреша-
вају рукоположењем. Сабора у Но-
вој Кесарији правило 9.

Грана друга

О зидању цркава, и о свештеним сасу-
дама, и о прилозима, то јест о свим по-
стојећим потребама у цркви; и о све-
штеним лицима која без воље свога
епископа постављају цркве. Главе 3.

Глава 1. О освећењу цркава које не-
мају мошти светитеља. Сабора у Кар-
тагини правило 6, 83; сабора Седмог,
по други пут одржаног у Никеји, пра-
вило 7, 17.

Глава 2. О свештеним сасудама и о
свим постојећим потребама у цркви.
Светих апостола правило 73; сабора
у Константинограду, званог Првог и
другог, правило 1, 6, 10; из Посланице

1-2 поставляемыхъ презвѣтеромъ, κληρουμένων – тако CS 1111, CS 1113, A 1371, CS 1641, RP, а у
AC 42, A 1377 реч је о ослобођеним робовима, ради чега је додато и 85. прав. Трул. сабора | 2
С(вѣ)тыхъ нема гр. | 4 днаконисахъ | діаконихъ М | 5 не поставлѣеть се, οὐ γίνεται | 5-6 презви-
териса | прѣзвѣтер(о)мъ М, гр. πρεσβυτέρα | 6 прѣваго нема гр. | 7 правилъ С | 8 правилъ С | халки-
донѣ (!) М | 9 правилъ С | 15 Грѣнь втораѣ | грѣнь вътораѣ. въ нѣиже главы три Р | 15-20 О съз-
дани... цр(ь)к(ь)ви – тако и CS 1111, CS 1113, A 1371, CS 1641, а AC 42, A 1377, RP различито |
16 св(ѣ)щенныхъ Р С М | 16-17 възложенихъ, ἀναθημάτων | 17-18 сирѣчь... потрѣбахъ нема гр. |
18-19 причѣтѣнницѣхъ С М | 20-21 Глав(ы) .ѿ. нема Р и гр. | 29 С(вѣ)тыхъ нема гр. | 30 констан-
тинин Р С М | 32 ум. .ѣ. у AC 42, A 1371, A 1377, RP је свеца καὶ, док је у CS 1111 без свеце, а у CS 1113
само καὶ прав. | Кирила Р С М. Κυρίλλου

- с(коу)на александрьскаго ѡт(ь) посла-
 нна еже къ домноу правил(о) .ѿ.
 3 **Глав(а) .г.** О причетъницѣхъ. ѡт(ь)-
 лоучающихъ се сборныи цр(ь)к(ь)ве и
 безъ воле юн(и)с(коу)на своего поставла-
 6 ющихъ цр(ь)к(ь)ви. С(ве)тыхъ ап(о)-
 с(то)лъ. правил(о) .ла. Сбора | иже въ
 антиохии правил(о) .ѿ. Сбора иже въ
 9 карфагенѣ правил(о) .ї. Сбора въселен-
 скаго шестаго иже въ константи-
 градѣ въ троѿлѣ полатиѣмъ правил(о)
 12 .ла. Сбора иже въ коста(нти)ни градѣ
 гл(агол)емаго прѣваго и втораго пра-
 вил(о) .ѿ. .г. .д. .ѿ.
 15 **Грань третѣя. глав(ы) .кв.** О моли-
 твахъ. и ѡ пс(а)л(ь)мѣхъ. и чтениихъ.
 и ѡ приношении. и ѡ причещении. и ѡ
 18 ризахъ цр(ь)к(ь)венномъ. и ѡ слоужь-
 бѣ чытцель. и пѣвцель и слоужамъ.
Глава .а. О томъ. которыи м(о)литвы
 21 людемъ под(о)бають слышати и что
 ради зрещи на вѣстокъ молимъ се.
 Сбора иже въ лаодикийн правил(о) .ѿ. .ѿ.
 24 С(ве)т(а)го василѣя ѡт(ь) посланна
 иже ѡ (!) амфилохию. еже ѡ с(ве)-
 тѣмъ д(о)сѣ. ѡтъ двадесеть седмыи
 27 главы || се же естъ правило .ѿ.
Глав(а) .ѿ. О томъ которыи и како
 и что подобають пѣти. или чимъ
 30 молити се и что почитати. С(ве)тыхъ
 ап(о)с(то)лъ правил(о) .ѿ. .пѣ. Сбора
 иже въ лаодикийн. правил(о) .ѿ. .ѿ. .пѣ. .ѿ.
 33 кр. .пѣ. Сбора иже въ карфагенѣ. пра-

Кирила архиепископа александриј-
 ског Домну, правило 2.

Глава 3. О свештенимъ лицима која се
 одвајају од Саборне цркве и безъ воле
 своего епископа постављају цркве.
 Светихъ апостолъ правил(о) 31; сабора
 у Антиохији правил(о) 5; сабора у Кар-
 тагини правил(о) 10; сабора Шестог
 васеленског у Константинограду, у
 Трулској палати, правил(о) 31; сабора
 у Константинограду, званог Првог и
 другог, правил(о) 12, 13, 14, 15.

Грана треѣа. Главе 22

О молитвама, и о псалмима, и чита-
 њу, и о светомъ приношењу, и о при-
 чешћу, и о ризама свештеника, и о
 служби чатаца, и појаца, и служеб-
 ѣ.

Глава 1. О томе које молитве људи
 треба да слушају, и зашто се молимо
 гледајући на исток. Сабора у Лаоди-
 кији правил(о) 5, 19; из *Посланице* све-
 тогъ Василија Амфилохију о Светомъ
 Духу из двадесет седме главе, а то је
 правил(о) 90.

Глава 2. О томе који, и како, и шта
 треба да певају, или чиме да се моле
 и шта да читају. Светихъ апостола пра-
 вил(о) 60, 85; сабора у Лаодикији пра-
 вил(о) 15, 17, 18, 19, 23, 59; сабора у Кар-
 тагини правил(о) 24, 42, 103; сабора

2 ум. правил(о) у АС 42, СС 1111, СС 1113 СС 1641, РП κεφάλαιον, а у А 1371 – κανών | 3 причетъницѣхъ Р С М | 4 сборныи цр(ь)к(ь)ве нема гр. | 6 цр(ь)к(ь)ви. θυσιαστήρια | С(ве)тыхъ не-
 ма гр. | 12 коста(нти)ни конј. према Р С М | 15 глав(ы) .кв. нема гр. | 16 пс(а)л(ь)мѣхъ | пс(а)л(ь)мѣхъ (!) М, гр. ψαλμοὶ (=појау) | чтениихъ | ѡ чтениихъ Р С М | 17 приношении, ἀναφοράς |
 и ѡ причещении нема С | и о причещении его М | 21–22 что ради | чесо ради Р | 25 иже ѡ (!) амфилохию | еже къ амфилохию Р. иже къ амфилохию С, РП нема | 26 двадесетин Р, двадесете
 С М | 27 се же естъ правило .ѿ. нема гр. | 30 С(ве)тыхъ нема гр. | 32 правил(о) С | .ѿ. нема М

внл(о) .кѣ.мѣ.рѣ. Сбора въселеньскаго
шестаго иже въ константини градѣ въ
3 троѹлѣ. полатнѣмъ. правил(о) .лѣ.ѣр.
ѡе.пѣ. Сбора седмаго иже въ никен
второе събра се правило.дѣ.

6 Глава .гѣ. О томъ. иако подобаетъ по
в(ъ)се соѹботоѹ (!) еванг(е)лиѣ почи-
тати съ дру҃гыми писанин. Сбора иже
9 въ лавдѣкии правило.ѣѣ.

Глава .дѣ. О с(вѣ)тѣмъ приношенин.
рекыше ѡ сло҃жбѣ и ѡ причещенин.
12 с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .гѣ.дѣ.
лѣ. Сбора иже въ никен прѣваго. пра-
вил(о) .нѣ. Сбора иже въ анкѹрѣ пра-
15вил(о) .дѣ. Сбора иже въ новѣи кесарии
правил(о) .гѣ. Сбора иже въ лавдикии
правило .ѡѣ.мѣ. Сбора иже въ карѡа-
18генѣ правил(о) .ѣѣ.мѣ.лѣ. Сбора иже
въ халкидонѣ. правил(о) .лѣ. Сбора
въселеньскаго шестаго иже въ констан-
21тинѣ градѣ въ троѹлѣ полатнѣмъ съ-
бра се. правило .кѣ.кѣ.лѣ.нѣ.нѣ.рѣ.

Глава .ѣѣ. О томъ. како дають ми-
24ръ[рь] причѣтници и простии чл(о)-
в(ѣ)ци. рекыше вси людие. Сбора иже
въ лавдикии правил(о) .ѡѣ.

27 Глава .ѣѣ. О расо҃ждающихъ. сирѣчь
о гно҃шающихъ се причестити се ѡт(ъ)
презвѣтера женоѹ нмо҃ща законноѹ.
30 Сбора иже въ гангрѣ правил(о) .дѣ.

Гл(а)в(а) .ѣѣ. О томъ иако єдинѣмъ
тъкмо св(е)щенникомъ подобаетъ при-
33 чещати се въно҃трь ѡлтаря. и ѡ

Шестогъ васеленьскаго у Константи-
граду. у Трулској палати. правило 33.
63. 75, 81; сабора Седмогъ, по други
путь одржаногъ у Никеји, правило 14.

Глава 3. О томѣ да сваке суботе тре-
ба читати *Евангѣлие* са другимъ *Пи-
сима*. Сабора у Лаодикији прави-
ло 16.

Глава 4. О светомъ приношењу, одно-
сно о служби и о причещѣ. Светихъ
апостола правило 3, 4, 31; сабора Пр-
вогъ у Никеји правило 18; сабора у
Анкири правило 1; сабора у Новој
Кесарији правило 13; сабора у Лао-
дикији правило 19, 49; сабора у Кар-
тагини правило 17, 41, 47; сабора у
Халкидону правило 37; сабора Ше-
стогъ васеленьскаго одржаногъ у Кон-
стантинграду, у Трулској палати,
правило 23, 28, 32, 57, 58, 101.

Глава 5. О томѣ како дају миръ све-
штена лица и обични људи, односно
сви људи. Сабора у Лаодикији прави-
ло 19.

Глава 6. О онима који зазиру, одно-
сно о онима који се гно҃шају да их
причести презвитеръ који има закон-
ну жену. Сабора у Гангри правило 4.

Глава 7. О томѣ да је једино свеше-
теницима дозвољено да се причещѣју
унутар олтаря, и о томѣ да жене не

1 .мѣ. – тако и CS 1111, CS 1113, A 1371, а у AC 42, A 1377, CS 1641, РП мѣ' | 6 иако] како С | 7
соѹботоѹ (!), треба соѹботы као у Р С М | 12 с(вѣ)тыхъ нема гр. | 16 правилъ С | 17–18 карѡагени С |
18 .ѣѣ. мѣ. нема С | .ѣѣ. – тако и CS 1111, CS 1113, A 1371, а у AC 42, A 1377, CS 1641, РП лѣ' | 18–19
Сбора иже въ халкидонѣ правило лѣ нема CS 1111, CS 1113, A 1371, РП | 20–21 константини Р С
М | 22 испред .кѣ. у гр. је прав. кѣ' | .лѣ. – тако и CS 1111, CS 1113, A 1371, A 1377, CS 1641, а AC
42, РП нема | после .нѣ. у РП следи ѣѣ' | 23–24 миръ[рь] дитогр., εἰρήνην | 25 рекыше вси людие
нема гр. | 27 О расо҃ждающихъ, Περί διακρίνομένων | 27–28 сирѣчь о гно҃шающихъ се нема гр. |
29 презвѣтера, πρεσβυτέρων (мн.) | женоѹ нмо҃ща законноѹ, γυναικότην (мн.) | 31–32 єдинѣмъ
тъкмо] такω M, гр. μόνοις

3 семь іако не достонѣ женамъ въ ѡлтарь
въходити. Сбора иже въ лаодикий
правил(о) .ѡ.мѡ. Сбора въселеньскаго
шестаго иже въ константини градѣ. въ
троѹлѣ полатиѣмъ правило .ѡ.ѡ.ѡ.

6 Глава .и. О томъ когда подобаѣтъ
слоужити. или причещеніе дати комоу
сельскимъ ѡп(и)с(коу)помъ. Сбора иже
9 въ новѣи кесарин правил(о) .гѣ.

Глава .ѡ. О томъ. іако не подобаѣтъ
диднакономъ приносити. сирѣчь проскоу-
12 мисати. ни причещеніа дати през-
вѣтеромъ. Сборо (!) иже въ никей прѣ-
ваго правил(о) .иѣ.

15 Глава .і. О ризахъ и ѡ слоужбѣхъ. чѣ-
тъцемъ и пѣвцемъ и слоужамъ. сирѣчь.
иподнакономъ. и ѡ семь іако не по-
18 добаѣтъ слоужамъ. рекъше иподнако-
номъ хлѣба дати или ча|шю благо-
словити. Сбора иже въ лаодикий пра-
21 вил(о) .ка.кѡ.кѣ.кѣ.мѣ. Сбора въселень-
скаго шестаго. иже въ константини
градѣ въ троѹлѣ полатиѣмъ правило
24 .ѡ.кѣ.кѣ. Сбора седмаго иже въ никей
второе събра се. правил(о) .ѡ.і.

Глава .аі. О прѣбывающихъ въ гра-
27 дѣхъ и за три недѣле не прѣймающи-
ихъ причещеніа. Сбора иже въ срѣдѣ-
ци. правил(о) .вѣ.гѣ. Сбора въселеньска-
30 го шестаго иже въ константини градѣ.
въ троѹлѣ полатиѣмъ правило .пѣ.

треба да улазе у олтар. Сбора у Лао-
дикији правило 19, 44; сабора Шестог
васельенског у Константинограду, у
Трулској палати, правило 69, 70.

Глава 8. О томъ када треба да служе
или да дају причешіе некое сеоски
епископи. Сбора у Новој Кесарији
правило 13.

Глава 9. О томъ да не треба ѡакон да
приноси, то јест да проскомидише,
нити да даје причешіе презвитеру.
Сбора Првог у Никеји правило 18.

Глава 10. О ризама. и о служби ча-
таца, и појаца, и служитеља, то јест
ипоѡакона; и о томъ да не треба слу-
жителѣи, то јест ипоѡакони да дају
хлеб или да благосиљају ча|шу. Собо-
ра у Лаодикији правило 21, 22, 23, 25,
43; сабора Шестог васельенског у
Константинограду, у Трулској палати,
правило 7, 23, 27; сабора Седмог, по
други пут одржаног у Никеји, прави-
ло 16.

Глава 11. О онима који пребивају у
граду а не приме причешіе три неде-
ље. Сбора у Средцу правило 12, 13;
сабора Шестог васельенског у Кон-
стантинограду, у Трулској палати,
правило 80.

1 женамъ, γυναῖκα (једн.) | 1-2 въ ѡлтарь въходити] въноуѣ въходити ѡлтаря Р | 3 въселень-
скаго Р М, въселеньскаго С | 5 .ѡ. – тако АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, а у РП
оп | 7 комоу нема гр. | 8 сельскимъ ѡп(и)с(коу)помъ, χωρεπίσκοποι | 11 приносити, προσφέρειν |
11-12 сирѣчь проскоу мисати нема гр. | проскоу мисати] проскоу мид(и)сати М | 13 Сборо (!) треба
сбора као у Р С М | 13-14 прѣваго нема гр. | 14 иза правил(о) .иѣ. у Р М следи: Всѣхъ с(вѣ)тыхъ
ап(о)с(то)лъ правилѣ двѣ | 15 слоужбѣхъ Р С М | 16-17 сирѣчь. иподнакономъ нема гр. | 18-19
рекъше иподнакономъ нема гр. | 23 правилѣ С | 23-24 правило .ѡ. .кѣ. има А 1377, а АС 42, СС
1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема | 29 правил(о) .вѣ.гѣ. има А 1377, док АС 42, СС 1111, СС
1113, А 1371, СС 1641, РП ум. ѡих има ѡ | 30 шестаго Р С М

Глава .ѿ. О послоушающихъ с(ве)тыхъ
писании. и пѣния цр(ь)ковьнаго. и не
3 шжидающихъ кыпччне молитвы. и
причещающихъ се. С(ве)тыхъ ап(о)-
с(то)ль правило .ѿ.ѿ. Сбора иже въ
6 антиохии. правил(о) .ѿ.||

Глава(а) .ѿ. О бѣсноующихъ се. подо-
бають ли имъ причещати се. или ни.
9 С(ве)тыхъ ап(о)с(то)ль правил(о) .ѿ.ѿ.
С(ве)т(а)го тимофея архиеп(и)с(коу)-
па александрьскаго правил(о) .ѿ.

Глава(а) .ѿ. О тѣхъ иже вынѣ сворнѣи
цр(ь)к(ь)ве слоужеть. и шсовъ цр(ь)-
к(ь)ве створше събирають се. С(ве)-
15 тыхъ ап(о)с(то)ль правило .ѿ. Сбора
иже въ гангрѣ правило .ѿ. Сбора иже
въ антиохии правило .ѿ.ѿ. Сбора иже
18 въ лав(ди)кии правил(о) .ѿ. Сбора
въселеньскаго шестаго иже въ констан-
тинин градѣ въ троулѣ полатнѣмъ
21 правил(о) .ѿ.ѿ.

Глава(а) .ѿ. О еп(и)с(коу)пѣхъ и пре-
звѣтерѣхъ пришвѣщающихъ се и моле-
24 щихъ се съ еретики. или съ еврѣи. и
ш повелевающихъ тѣмъ слоужити. и ш
пріемлющихъ жрътвоу | ихъ. С(ве)-
27 тыхъ ап(о)с(то)ль правилъ .ѿ.ѿ.ѿ.
Сбора иже въ антиохии правил(о) .ѿ.
Сбора иже въ лавдикии правил(о) .ѿ.
30 Глава(а) .ѿ. О томъ іако не подобають
с(ве)т(а)го причещенна въ бл(а)госло-
вленна мѣсто въ дома или въ села по-

Глава 12. О онима који слушају Све-
та писма и црквено појање, а не са-
чекају завршне молитве, и о онима ко-
ји се причешћују. Светих апостола
правило 8, 9; сабора у Антиохији пра-
вило 2.

Глава 13. О бесомучнима; треба ли
они да се причешћују или не? Светих
апостола правило 79; светог Тимоте-
ја архиепископа александријског
правило 3.

Глава 14. О онима који изван Сабор-
не цркве служе, и посебно се сабира-
ју, стварајући цркве. Светих апосто-
ла правило 31; сабора у Гангри пра-
вило 6; сабора у Антиохији правило
2, 5; сабора у Лаодикији правило 58;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинграду, у Трулској палати,
правило 31, 59.

Глава 15. О епископима и презвите-
рима који опште и моле се са јере-
тицима или са Јеврејима, и о онима
који им дозвољавају да служе, и о
онима који примају њихову жртву.
Светих апостола правила 10, 45, 46;
сабора у Антиохији правило 2; сабо-
ра у Лаодикији правило 33.

Глава 16. О томе да не треба свето
причешће слати уместо благослова у
куће или у села. Сабора у Лаодикији

2 и пѣния цр(ь)ковьнаго нема гр. | 3 коньччне Р С. коначне М | 4 С(ве)тыхъ нема гр. | 6 .ѿ. нема М | 7 О бѣсноующихъ се. Пері δαμονιζομένων | 7-8 ум. подобають ли имъ причещати се или ни. гр. πῶς κοινωνοῦσιν | 9 С(ве)тыхъ нема гр. | 10 С(ве)т(а)го нема гр. | Тимотея С. Тимофея М. Τιμοθέου | 10-11 архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 12 сворнѣи нема гр. | 13-14 и шсовъ... събирають се. гр. ἡ ἐκκλησιαζόντων | цр(ь)ковь Р С М | 14 събирають се] не покар(а)ют се М | 14-15 С(ве)тыхъ нема гр. | 22 и, ἡ | 22-23 презвѣтерѣхъ, κληρικῶν | 24 еврѣи. Ἰουδαίοις | и, ἡ | 25 повелевающихъ, ἐπιτρονόντων | и, ἡ | 25-26 и ш пріемлющихъ] иѿ пріемлющихъ(ь) М | 26-27 С(ве)тыхъ нема гр. | С(ве)тыхъ] Сбора с(ве)тыхъ(ь) М | 28 антиохии (!) С. Ἀντιοχείας | 31 с(ве)т(а)го причещенна, τὰ ἄλλα | 31-32 въ бл(а)гословенна мѣсто, λόγῳ εὐλογιῶν | благословенна М | 32 въ дома нема гр. | въ села, εἰς τὰς παροικίας

сплати. Сбора иже въ лавдини правило .дї.

3 **Глава .ѳі.** О томъ іако не подобаєть оумьрьшихъ тѣлесемъ дати причещенія. Сбора иже въ карфагенѣ прави-

6 л(о) .пї. Сбора въселеньскаго шестаго иже въ костан(ти)ни градѣ въ троуѣхъ полатнѣмъ. правил(о) .пг.

9 **Глава .нї.** О томъ іако не подобаєть женѣ въ д(ь)ни очищенія своего причещати се. Дионисия архіепископа

12 на александрьскаго. шт(ь) послання иже къ василандоу. плав(а) (!) .в. Тимофея архіепископа александрьскаго правил(о) .ѳ.

15 **Глава .ѳі.**¹ О томъ іако не подобаєть быти слоужевѣ иеретикоу соущоу въ цр(ь)ковн. Тимофея архіепископа александрьскаго правил(о) .ѳ.

18 **Глава .к.**² О томъ како под(о)баєть съблажньшимъ се въ снѣ причещати се. Дионисия архіепископа александрьскаго. шт(ь) послання иже къ василандоу. глав(а) .д. Тимофея архіепископа александрьскаго правило .вї.

21 **Глава .ка.** О томъ како и когда под(о)баєть шт(ь) своихъ женъ оудалати се причещенія ради. Дионисия архіепископа александрьскаго шт(ь) послання к василандоу глав(а) .г. Тимофея архіепископа александрьскаго правило .ѳ.гї.

24 **Глава .ка.** О томъ како и когда под(о)баєть шт(ь) своихъ женъ оудалати се причещенія ради. Дионисия архіепископа александрьскаго шт(ь) послання к василандоу глав(а) .г. Тимофея архіепископа александрьскаго правило .ѳ.гї.

27 **Глава .ка.** О томъ како и когда под(о)баєть шт(ь) своихъ женъ оудалати се причещенія ради. Дионисия архіепископа александрьскаго шт(ь) послання к василандоу глав(а) .г. Тимофея архіепископа александрьскаго правило .ѳ.гї.

30 **Глава .ка.** О томъ како и когда под(о)баєть шт(ь) своихъ женъ оудалати се причещенія ради. Дионисия архіепископа александрьскаго шт(ь) послання к василандоу глав(а) .г. Тимофея архіепископа александрьскаго правило .ѳ.гї.

33 **Глава .ка.** О томъ како и когда под(о)баєть шт(ь) своихъ женъ оудалати се причещенія ради. Дионисия архіепископа александрьскаго шт(ь) послання к василандоу глав(а) .г. Тимофея архіепископа александрьскаго правило .ѳ.гї.

правило 14.

Глава 17. О томъ да телима умрлихъ не треба дати причеще. Сбора у Картагини правило 18; сабора Шестогъ васеленьскогъ у Константинограду, у Трулској палати, правило 83.

Глава 18. О томъ да не треба жена у дане свогъ очищенья да се причешћује. Из Посланице Дионисія архіепископа александријскогъ Василиду, глава 2; Тимотея архіепископа александријскогъ правило 7.

Глава 19¹. О томъ да не треба да се држи служба у присуству иеретика у цркви. Тимотея архіепископа александријскогъ правило 9.

Глава 20². О томъ како треба да се причешћује онај ко се саблазнио у сну. Из Посланице Дионисія архіепископа александријскогъ Василиду, глава 4; Тимотея архіепископа александријскогъ правило 12.

Глава 21. О томъ како и када се треба удаљити од своје жене ради причешћа. Из Посланице Дионисія архіепископа александријскогъ Василиду, глава 3. Тимотея архіепископа александријскогъ правило 5, 13.

4 оумьрьшимъ С | телесъ Р | дати] дати имъ Р | 7 костан(ти)ни конј. према Р С М | 11–12 архіепископа александрьскаго нема гр. | 12 шт(ь) послання] шт(ь) послание М | 13 плав(а) (!), треба глав(а) као у Р С М | .в. – тако и АС 42, А 1377, СS 1641, а РП има и δ' | 16 Глава .ѳі. – у РП к' | 17 быти слоужевѣ] пѣты слоужѣ М | слоужѣ Р С М, ὑπεσθαι ἀναφορὰν | иеретикоу соущоу, παρόντων αἰρετικῶν (мн.) | 17–18 въ цр(ь)ковн нема гр. | 18–19 архіепископа александрьскаго нема гр. | 21 съблажньшимъ се въ снѣ, ὁ οὐκ ἐραστὴς | 22–23 архіепископа александрьскаго нема гр. | 24 Тимофея] Θίμοφεια М, Τιμοθέου | 24–25 архіепископа александрьскаго нема гр. | 25 правилъ С | 27 како нема гр. | 28 шт(ь) своихъ женъ нема М | 28–29 оудалати се] оудалати се С | 29–30 архіепископа александрьскаго нема гр. | 31–32 Тимофея] Θίμοφεια М | 32 архіепископа александрьскаго нема гр. | 33 правилъ С

¹ У РП ово је к' гл. ² У РП ово је ιθ' гл.

- Глава .кѣ. О томъ како бывають приношеніе рекъше слоужба. | аже кто самъ
- 3 се заколетъ или оудавити. (!) Тимофеѣа архіеп(и)с(коу)па александрьскаго правил(о) .дї.
- 6 Грань. четверта. глав(ь) .зї. О оглашенихъ сирѣчь ѿ поучающихъ се вѣрѣ и ѿ с(ве)тѣмъ крещени.
- 9 Глава .а. О томъ іако не подобають по двою недѣ(ь)лю с(ве)т(а)го и великаго поста принимати на кр(ь)щение. Сбора
- 12 иже въ лаудикии. правил(о) .мѣ.
- Глава .б. О заклинательхъ. Сбора иже въ лаудикии правил(о) .кѣ.
- 15 Глав(а) .г. О томъ како подобають кр(ь)щати. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правило .мѣ.н. Сбора въселеньскаго ше
- 18 стаго иже въ константини градѣ въ троу(л)ѣ полатнѣмъ правил(о) .нѣ.
- Глава .д. О томъ. іако подобають
- 21 крещаемымъ се поучати се. исповѣдати вѣроу. Сбора иже въ лаудикии правил(о) || .мѣ.мѣ. Сбора въселеньска
- 24 го шестаго иже въ константини градѣ въ троу(л)ѣ полатнѣмъ правил(о) .бн.
- Глав(а) .е. О томъ. іако под(о)бають
- 27 кр(ь)стити не вѣдоущіе аще кр(ь)щени быше. Сбора иже въ карфагенѣ. правил(о) .бѣ. Сбора въселеньскаго шестаго
- 30 иже въ константини градѣ въ троу(л)ѣ полатнѣмъ правило .пд.

Глава 22. О томъ како бива приноше-
ніе, односно служба ако се ко сам за-
коле или удави. Тимотеја архиепи-
скопа александријског правило 14.

Грана четверта. Глава 17

О оглашенима, то јест о онима који
се поучавају у вери, и о светом кр-
штењу.

Глава 1. О томъ да не треба после две
недеље Светог и великог поста при-
мати на крштење. Сабора у Лаоди-
кији правило 45.

Глава 2. О заклинѣачима. Сабора у
Лаодикији правило 26.

Глава 3. О томъ како треба кршта-
вати. Светих апостола правило 49,
50; сабора Шестог васељенског у
Константинограду, у Трулској палати,
правило 59.

Глава 4. О томъ да оне који се кр-
штавају треба поучавати да испове-
дају веру. Сабора у Лаодикији прави-
ло 46, 47; сабора Шестог васељен-
ског у Константинограду, у Трулској
палати, правило 78.

Глава 5. О томъ како треба крстити
оне који не знају да ли су били кр-
штени. Сабора у Картагини правило
72; сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинограду, у Трулској палати, пра-
вило 84.

1 бивають] под(о)бають С. гр. γίνεται | 1–2 приношеніе. проофорѣ | 2 рекъше слоужба нема гр. | 2–3 аще кто самъ се заколетъ или оудавити (!). ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ ἀνελόντος | 3 оудавити (!) треба оудавити као у Р С М | 3–4 Тимофеѣа] Θιμοφѣа М. Τιμοθέου | 4 архіеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 5 правилъ С | 6 глав(ь) .зї. нема гр. | 6–7 О оглашенихъ. Περὶ κατηχομένων | 7 сирѣчь нема С | 7–8 сирѣчь... вѣрѣ нема гр. | 10–11 с(ве)т(а)го и великаго поста, гр. τῆς τεσσαρακοστῆς | 11 на кр(ь)щение. πρὸς τὸν φωτισμόν | 12 правил(о) мѣ] кѣ (!) М | 13 О заклинательхъ. Περὶ τῶν ἐπορκιζόντων | 16 кр(ь)стити С | С(ве)тыхъ нема гр. | 21–22 исповѣдати. ἀπαγγέλειν, и исповѣдати Р С | 23 правилъ С | 25 правил(о) .бн.] правил(о) .бѣ. Р | 27 не вѣдоущіе М | 28 въ карфагени С

- Глава .ѧ. О томъ іако не подобаєть
кръщати оумьръшихъ тѣлесъ. Сбора
3 иже въ карѳагенѣ. правил(о) .иі.
- Глава .ѩ. О сьгрѣшающихъ прѣжде
кръщеніи. и ѿ тѣхъ иже въ шглаше-
6 нии. соущи сьгрѣшають. Сбора иже въ
никен правил(о) .дї. Сбора иже въ ан-
кїрѣ правил(о) .вї. Сбора иже въ но-
9 вѣи кесарин. правил(о) .е. С(ве)таго
василиа правил(о) .к. Ѳеѡфила архіе-
п(и)с(коу)па александрьскаго ѿт(ь)
12 въспоминаніи правил(о) .д̄. | Кїрила
архіеп(и)с(коу)па александрьскаго ѿт(ь)
посланіи къ соущинимъ въ ливии. и въ
15 пендаполи еп(и)с(коу)помъ правил(о)
.д̄.
- Глава .и. О еп(и)с(коу)пѣхъ и пре-
18 звѣтьрехъ приѣмлющихъ кр(ь)щениє
еретическоє. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ
правил(о) .м̄з.
- Глава .ѩ. О кр(ь)щающихъ се въ бо-
21 лѣзні. Сбора иже въ новѣи кесарин
правил(о) .вї. Сбора иже въ лавдикии.
24 правило .м̄з. Сбора иже въ карѳагенѣ.
правил(о) .м̄е. Тимофеа архіеп(и)-
с(коу)па александрьскаго правило .д̄.
- Глава .ї. О женахъ имоущихъ младѣ-
27 ньць въ чрѣвѣ и кр(ь)щающихъ се.
Сбора иже въ новѣи кесарин правил(о)
30 .ѧ.
- Глава .дї. О томъ іако подобаєте по
с(ве)тѣмъ кр(ь)щении мазати се мїромъ.
33 Сбора иже въ лавдикии правило .м̄и.

Глава 6. О томъ да не треба крстити
тела умрлих. Сабора у Картагини
правило 18.

Глава 7. О онима који су сагрешили
пре крштења, и о онима који чине
грех у оглашењу. Сабора у Никеји
правило 14; сабора у Анкири прави-
ло 12; сабора у Новој Кесарији пра-
вило 5; светог Василија правило 20;
из Подсетника Теофила архиеписко-
па александријског правило 4; из По-
сланице Кирила архиепископа алек-
сандријског епископима у Ливији и
Пендапољу правило 4.

Глава 8. О епископима и презвитери-
ма који су примили јеретичко крште-
ње. Светих апостола правило 46.

Глава 9. О онима који се крштавају у
болести. Сабора у Новој Кесарији
правило 12; сабора у Лаодикији пра-
вило 47; сабора у Картагини правило
45; Тимотеја архиепископа александ-
ријског правило 4.

Глава 10. О женама које се крштава-
ју са дететом у утробі. Сабора у Но-
вој Кесарији правило 6.

Глава 11. О томъ да се после светог
крштења треба мазати миром. Сабо-
ра у Лаодикији правило 48.

2 оумьръшихъ тѣлесъ. τοὺς τελευτήσαντας | 6 соущіе Р С М | 9 правилъ С | С(ве)т(а)го нема гр. | 10
правилъ С | Ѳеѡфила С. θεοφίλου | 10-11 архіеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 12 правилъ
С | 13 архіеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 15-16 правило .д̄. – тако и АС 42, СS 1111, СS
1113, А 1377, СS 1641, а у РП Е' | 17-18 и ѿ презвѣтерѣхъ Р М, и ѿ призвѣтерѣхъ С, презвѣтерѣхъ,
κληρικῶν | 18 кръщеніе Р С М | 18-19 еретическоє кръщеніе инв. Р, кръщеніа (!) еретическо М |
19 С(ве)тыхъ нема гр. | 20 .м̄з. | .м̄в. М | 24 въ картагини С | 25 тимѡфеа Р С, Ѳимѡфеа М,
Τιμοθέου | 25-26 архіеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 27-28 О женахъ... въ чрѣвѣ, Περὶ
ἐντῶν | 28 въ чрѣвѣ нема Р М | 31 подобаєть Р С и гр. – ὁφείλειν, не под(о)баєт(ь) М | 32 мазати
се мїромъ. χρίσσαι

Глава .ѿ. О створенни с(ве)т(а)го помазаниа. рекъше мѣра. Сбора иже въ карфагенѣ правило .ѧ. ||

Глава .ѿ. О кр(ъ)щающихъ второе не по подобию. и ѿ тѣхъ иже не кр(ъ)щаютъ нечестивыхъ. рекъше еретикъ. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .мѣ. мн. ѿ. ѿ.

Глава .ѿ. О томъ котори ѿт(ъ) еретикъ приходеце къ правовѣрнѣи бѣрѣ кр(ъ)щаютъ се. котори же мѣромъ тѣмъ помазуютъ се. Сбора иже въ никен прѣваго правил(о) .ѿ. Сбора иже въ лавдинки правил(о) .ѧ. ѿ. Сбора иже въ константи градѣ гл(агол)емаго прѣваго и второго правило .ѧ. Сбора въселенскаго шестаго. иже въ константи градѣ въ троѿлѣ полатнѣмъ правило .ѿ. Сбора седмаго иже въ никен второе събра се правило .ѿ. С(ве)т(а)го василіа. правило .мѣ.

Глава .ѿ. О томъ како под(о)бають вѣсноущаго се кр(ъ)стити. или въ недоуѣ. погоуѣшаго оумъ свои. Тимофея архиеп(и)с(ко)па | александръскаго правил(о) .ѿ. ѿ.

Глава .ѿ. О томъ како не подобають женѣ кр(ъ)стити въ д(ъ)ни очищения ие. Тимофея архиеп(и)с(ко)па александръскаго правило .ѧ.

Глава .ѿ. О томъ аще ѿглашени. прѣжде кр(ъ)щеніа причестить се. Ти-

Глава 12. О справляньу светог помазанья, односно мира. Сабора у Картагини правило 6.

Глава 13. О онима који како не треба крштавају по други пут, и о онима који не крштавају безбожнике, односно јеретике. Светих апостола правило 47, 48, 50, 51.

Глава 14. О томе који се од јеретика што приступају правоверној вери крштавају, а који само миром помазую. Сабора првог у Никеји правило 19; сабора у Лаодикији правило 7, 8; сабора у Константинограду, званог Првог и другог, правило 7; сабора Шестог васељенског у Константинограду, у Трулској палати, правило 95; сабора Седмог, по други пут одржаног у Никеји, правило 8; светог Василија правило 47.

Глава 15. О томе како треба крстити бесомучног, или онога ко је у болести изгубио свој ум. Тимотеја архиепископа александријског правило 2, 4.

Глава 16. О томе да жену не треба крстити у дане њеног очишћења. Тимотеја архиепископа александријског правило 6.

Глава 17. О томе ако се оглашени причести пре крштења. Тимотеја ар-

2 рекъше мѣра нема гр. | 4 второе. δις | 5 не по подобию. ἢ μὴ δεόντως | 6 нечестивыхъ. τοὺς ἀσεβεῖς у РП грешка: τοὺς ἀσθενεῖς | 6 рекъше еретикъ нема гр. | 7 С(ве)тыхъ нема гр. | 8 .мн. – тако и А 1371, CS 1113, а у АС 42, CS 1111, А 1347, РП мѣ. | .мн. | .нѣ. М, .нѣ. нема гр. | 10 еретикъ | еретикъ М | правовѣрнѣи | правон С | 12 тѣмъ Р С, так'мо М | 16 и второго нема С | 20–21 С(ве)т(а)го нема гр. | 22 ум. О томъ како под(о)бають. гр. Πῶς | 24 погоуѣшаго оумъ свои. ὁ παραφρονῶν | 24–25 Тимофея М | 25–26 архиеп(и)с(ко)па александръскаго нема гр. | 28 жены Р С М. γυναῖκας (мн.) | 29–30 архиеп(и)с(ко)па александръскаго нема гр. | 31 ѿглашени. ὁ κατηχούμενος | 32 причестить се Р С М | 32–1 тимотея С, Тимофея М, Τιμοθέου

модѣна архіеп(и)с(коу)па александрь-
скаго правил(о) .ā.

- 3 Грань пета. въ неиже главы. трини. О
нерадешихъ ѿ цр(ь)к(ь)вахъ ни пре-
ходящихъ въ врѣме пѣнниа и м(о)ли-
6 твы и гноушающихъ се памятни с(ве)-
тыхъ сирѣчь праздникъ. и ѿ ѣдоу-
щихъ въ цр(ь)к(ь)вахъ. и ѿ трапезахъ.
9 Глава .ā. О оученихъ прѣвѣдѣти
домъ б(о)жии. и не приходити въ нь
въ врѣме пѣнниа и молитвы и гноу-
12 шати се памятни с(ве)тыхъ. сирѣчь
празд(ь)никъ. Сбора иже въ ганьгрѣ
правил(о) .ē.ķ. Сбора въселе|ньскаго
15 шестаго иже въ константини градѣ въ
троу|лѣ полатнѣмъ правило .ōē.пн.ġз.
Глава .б. О томъ іако не подобаєтъ
18 трапезы ставити въ цр(ь)ковахъ ни іа-
сти выноу|трѣ. Сбора иже въ лавдикии.
правило .ķн. Сбора иже въ карфагенѣ.
21 правил(о) .лв. Сбора въселеньскаго
шестаго иже въ константини градѣ въ
троу|лѣ полатнѣмъ правило .ōđ.ōē.ġз.
24 Глав(а) .(г). О хоулешихъ и гноуша-
ющихъ се любве. и не ходещихъ ѣгда
кто ѿт(ь) кр(ь)стианъ пирь створить
въ памят(ь) с(ве)томоу. или іако како
27 б(о)жине дѣлѣ любве позоветъ. и ѿ
томъ іако не подобаєтъ чести въз-
30 мати въ домъ нь тамъ ѣсти. Сбора
иже въ ганьгрѣ правило .āи. Сбора иже
въ лавдикии правил(о) .ķз.

хнепископа александријског пра-
вило 1.

Грана пета у којој су три главе

О онима који не маре за цркве нити
долазе у време појања и молитве, и
који се гнушају помена светих, то
јест празника, и о онима који једу у
црквама, и о трпезама.

Глава 1. О онима који уче да презиру
дом Божији и да не долазе у њега у
време појања и молитве, и да се гну-
шају помена светих, то јест празни-
ка. Сабора у Гангри правило 5, 20;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинграду, у Трулској палати,
правило 76, 88, 97.

Глава 2. О томе да не треба поста-
вљати трпезу у црквама нити унутра
јести. Сабора у Лаодикији правило
28; сабора у Картагини правило 42;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинграду, у Трулској палати,
правило 74, 76, 97.

Глава 3. О онима који хуле и гнушају
се трпезе љубави, и о онима који не
иду када ко од хришћана направи го-
збу у помен светоме, или због нечег
другог Божије ради љубави позове; и
о томе да не треба од хране узимати
у кућу, него тамо јести. Сабора у Ган-
гри правило 11; сабора у Лаодикији
правило 27.

3 пета] ē М | въ неиже нема Р | трини] ġ С М | въ неиже главы. трини нема гр. | 4 ѿ цр(ь)к(ь)вахъ] М | 4-5 приходящихъ Р С М | 4-6 ум. ни преходешихъ въ врѣме пѣнниа и м(о)литвы, гр. καὶ συναζέσθων | 6-7 ум. и гноушающихъ се памятни с(ве)тыхъ, гр. καὶ μνημῶν | 7 сирѣчь праздникъ нема гр. | 7-8 ѣдоушихъ Р | 10-11 ум. и не приходити въ нь въ врѣме пѣнниа и молитвы, гр. καὶ τὰς συναζεις | 12 памятни с(ве)тыхъ. каѣ τὰς μνημῆας | сирѣчь] и Р | 12-13 сирѣчь празд(ь)никъ нема гр. | 14 .ķ. - тако и АС 42, СS 1111, СS 1113. А 1371, А 1377, СS 1641, а РП 10' | 18 въ цр(ь)ковахъ, ἐν ἐκκλησίᾳ (једн.) | 23 .ōē.] .ō.ē. С | 24-25 О хоулешихъ и гноушающихъ се, Пері τῶν εὐτελίζόντων | 25 любве, τὰς ἀγάπας | 25-28 и не ходещихъ... позоветъ нема гр. | 26 хр(и)стианъ М | 28 дѣло (!) Р | 28-30 и ѿ томъ... ѣсти, καὶ ὅτι οὐ δεῖ μέρη λαμβάνειν εἰς ἀγάπην | 29-30 въземати С М | 30 тамо Р С М

Грань шьстаа въ не(и)же главы трии.

О приношении плодовъ въ цр(ь)ковь.

- 3 которые под(о)бають плоды принимати
или раздавати. и ѿ въземлющихъ нѣ-
что ѿт(ь) цр(ь)к(ь)ве. или въскъ или
6 тьмнаны или масло. и ѿ живущихъ
къ священныхъ мѣстѣхъ и съгрѣшаю-
щихъ.

- 9 Глава .Ѧ. О приношении плодовъ С(ве)-
ты(хъ) ап(о)с(то)ль правило .Г.Д.ѦА.
Сбора въселенскаго шестаго иже въ
12 коста(нти)ни градѣ въ троулѣ пола-
тиѣмъ. правил(о) .КѢ.НЗ.ѦѦ.ѦѦ. КѢ-
рила архіепис(ко)па александрскаго
15 ѿт(ь) послання иже къ домноу. пра-
вил(о) .В.

- Глав(а) .В. О томъ которымъ подо-
18 бають принимати. или давати плодоно-
шение и ѿ въземлющихъ нѣчто ѿт(ь)
цр(ь)кове. или въскъ или тьмнаны или
21 масло. и ѿ живущихъ въ св(е)щен-
ныхъ мѣ||стѣхъ и съгрѣшающихъ.
С(ве)тыхъ ап(о)с(то)ль правил(о) .ѦВ.
24 Сбора иже въ ганьгрѣ правил(о) .З.Н.
Феофила архіепис(ко)па александ-
рскаго ѿт(ь) въспоминания пра-
27вил(о) .З.

- Глава .Г. О приносящихъ приношение.
въ сворица жидовскаа. или въ цр(ь)-
30 к(ь)ви иноязычникъ. С(ве)тыхъ ап(о)-
с(то)ль правил(о) .ѦА.

Грань. седма въ неже глав(ь) петъ.

- 33 О постѣ и ѿ четьредесете д(ь)нѣхъ. и

Грана шеста у којој су три главе

О приношењу плодова у цркву: које
плодове треба примати или разда-
вати; и о онима који узимају нешто
од цркве: или восак или тамјан, или
уље; и о онима који живе у свеште-
ним местима а чине грех.

Глава 1. О приношењу плодова. Све-
тих апостола правило 3, 4, 71; сабора
Шестог васељенског у Константи-
граду, у Трулској палати, правило 28,
57, 79, 99; из Посланице Кирила архи-
епископа александријског Домну,
правило 2.

Глава 2. О томе ко све треба да при-
ма и даје плодоносје; и о онима који
узимају нешто од цркве: или восак,
или тамјан, или уље; и о онима који
живе у свештеним местима а чине
грех. Светих апостола правило 72; са-
бора у Гангри правило 7, 8; из Под-
сетника Теофила архиепископа алек-
сандријског, правило 7.

Глава 3. О онима који доносе принос
у жидовска зборишта или у храм
незнабожаца. Светих апостола пра-
вило 71.

Грана седма у којој је пет глава
О посту и о Четрдесетници, и о Па-

1 шестаа Р С М | въ не(и)же конј. према С М; Р нема | въ не(и)же главы три нема гр. | а главы
три Р | 2-8 ум. О приношении... съгрѣшающихъ, гр. Пері карпофориѡν | 3 приемати Р М, приѣти
С | плоды под(о)бають инв. С | 5 въскъ] воскъ Р С. восакъ М | 9 О приношении плодовъ. Пері кар-
пофориѡν | 9-10 С(ве)ты(хъ) нема гр. | 12 коста(нти)ни конј. према Р С М | 13 .нз.]. кз. М | 14
архіепис(ко)па александрскаго нема гр. | 18 приемати Р М | 20 цр(ь)к(ь)ве Р С М | въскъ, воскъ
Р С, восакъ М | тьмнаны] тѹмнаны М | 23 С(ве)тыхъ нема гр. | 25 Феофила] Феофила С | 25-26
архіепис(ко)па александрскаго нема гр. | 26 ѿт(ь)] ѿ М | 28 приношение нема гр. | 29 сворица
жидовскаа. συναγωγῆς | 29-30 цр(ь)к(ь)въ Р | цр(ь)к(ь)ви иноязычникъ. ἱεροῦς ἐδῶν | 31 пра-
вила С | ѦА. — тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, а у Р П следи и оѿ' прав. |
33 четьридесети Р | д(ь)нѣхъ Р С М

- и пасѣ и в пентикостии. сирѣче в
 петьдесетниці. и в недѣли и соуботѣ
 3 и в покланани колѣнь.
Глав(а) .ā. О постѣ и о оузьбраненыхъ
 и в повелѣныхъ творити в четыреде-
 6 сете д(ь)ни с(ве)т(а)го поста. С(ве)-
 тыхъ ап(о)с(то)лъ правило .ж҃а.ж҃б.
 Сбора иже в граньгрѣ правил(о) .иі.ѿі.
 9 Сбора иже в лавдини правил(о) мѿ.
 п.на.нв. Сбора вселеньскаго шестаго
 иже в костантини градѣ в троуѣ
 12 полатнѣмъ пра|вило. кѿ.нв.нѣ.нѣ.пѿ.
 Петра архієп(и)с(коу)па александрь-
 скаго правил(о) .дї.
 15 **Глава .б̄.** О немощныхъ иже недоу҃га
 ради не могуѣтъ постити се в д(ь)ни
 с(ве)тыѣ паскы иже соуѣ д(ь)ни
 18 с(ве)тыѣ и великыѣ стр(а)стыныѣ не-
 дѣле. ти во г(лагол)ють се д(ь)ни
 паскы. Тимофеѣ архієп(и)с(коу)па але-
 21 ксандрьскаго правил(о) .иі.ї.
Глав(а) .г̄. О д(ь)ни и в часѣ с(ве)-
 т(а)го в(ь)скрь(се)нниа рекъше великаго
 24 д(ь)не. и в навечернии рождѣства
 х(ри)с(то)ва. и с(ве)того в(о)гомвле-
 нниа. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правило
 27 .ж҃. Сбора иже в антиу҃хи правил(о) .а.
 Сбора иже в карфагенѣ правил(о) .бд.
 Сбора вселеньскаго шестаго иже в
 30 костантини градѣ в троуѣ пола-
 тнѣмъ правил(о) .пѿ. Дионисіа ар-
 хиєп(и)с(коу)па александрьскаго вт(ь)
 33 посланиа иже къ василидоу глав(а) .ā. ||

схи, и о Пентикостији, то јест о Пе-
 десетници; и о недѣли и суботи; и о
 клечању.

Глава 1. О посту и о томе шта је за-
 брањено а шта дозвољено чинити у
 четрдесет дана Светог поста. Светих
 апостола правило 64, 69; сабора у
 Гангри правило 18, 19; сабора у Лао-
 дикији правило 49, 50, 51, 52; сабора
 Шестог васељенског у Константи-
 граду, у Трулској палати, правило 29,
 52, 55, 56, 89; Петра архиепископа
 александријског правило 14.

Глава 2. О слабима који због болести
 не могу да посте у дане свете Пасхе,
 а то су дани Свете и велике Страстне
 недеље, јер се ти називају дани Па-
 схе. Тимотеја архиепископа александ-
 ријског правило 8, 10.

Глава 3. О дану и о часу светог Вакр-
 сења, то јест Великог дана, и о наве-
 черју Рождества Христова и светог
 Богојављења. Светих апостола прави-
 ло 7; сабора у Антиохији правило 1;
 сабора у Картагини правило 74; сабо-
 ра Шестог васељенског у Константи-
 граду, у Трулској палати, правило 89;
 из *Посланице* Дионисија архиеписко-
 па александријског Василиду, глава 1;

1 сирѣчь Р С. сиречь М | 1-2 сирѣче в петьдесетниці нема гр. | 3 покланени С | покланани колѣнь. γονυ-
 κλισίας | колѣны М | 4 О нема Р | оузьбранении Р | 5 и, ѿ | 5-6 четыредесете] .м̄. М | 6 с(ве)т(а)го нема
 гр. | 6-7 С(ве)тыхъ нема гр. | 7 .ж҃а. - тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, а РП ѿт' |
 12 .иі. | .п.б̄. М | 13-14 архієп(и)с(коу)па александрьскаго нема СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641,
 РП, а АС 42, А 1377 има ἀλεξανδρείας | 14 ум. .дї. у АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, РП
 15-20 ум. О немощныхъ... паскы. гр. Περὶ τοῦ μῆτε τὴν λεχῶ, μῆτε τὸν ἐκ νόσου μὴ δυνάμενον
 ἀνεστῆσαι τὸ πάθος ὑποτεύειν | 17 пасхы Р М | д(ь)ныѣ Р | 20 пасхын С М | 20-21 архієп(и)с(коу)па
 александрьскаго нема гр. | 21 .иі.ї. | .иі. М | 22-23 с(ве)т(а)го нема гр. | 23-24 рекъше великаго д(ь)не нема
 гр. | 24 навечери С М | 24-25 и в навечернии рождѣства х(ри)с(то)ва нема гр. | 25 с(ве)того нема гр. | 26
 С(ве)тыхъ нема гр. | 28 .бд̄ | б̄ Р М, АС 42, СС 1641, РП | 31 .пѿ. - тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371,
 док СС 1641, РП испред овог прав. имају ѿт' | 31-32 архієп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 33
 глав(а) .ā. - тако и СС 1111, СС 1113, СС 1641, али А 1371, РП ум. глав(а) καὶ ὧν

3 Θεωφιλα архιεπ(и)с(коу)па александрьскаго възглашение ѡ б(о)гоявлениини.

Глава .д̃. О томь. іако не под(о)баієть въ всакоу недѣлю позорищемъ игрищемъ бывати. ни покланати колѣноу въ недѣлю сирѣчь не покланати се до земли ни постити се. такоже ни въ д(ь)ни петъдесетънын. и ѡ томь іако по силѣ под(о)баієть праздновати въ недѣлю. въ соуботоу же не праздновати нѣ дѣлати потрѣбнаѧ. и не постити се ѡт(ь)ноудъ. и почитати б(о)ж(ь)ствнаѧ писаниѧ въ соуботоу. Сбора никенскаго прьваго правил(о) .к̃. Свара (!) иже в лаодикини правил(о) .к̃ѡ. Сбора иже въ карфагенѣ правил(о) .ж̃а. Сбора въселеньскаго шестаго иже въ константиноградѣ въ троуѣ полатнѣмъ. правил(о) .ѡ̃.ж̃е. п̃ѡ. Петра архиеп(и)с(коу)па александрьскаго правил(о) .д̃і. Θεωφιλα архиеп(и)с(коу)па александрьскаго. възглашение ѡ б(о)гоявлении.

Глава .е̃. О томь іако чесо ради покланѣніе колѣномъ творимъ. и что ради сего не творимъ въ недѣлю. ни въ д(ь)ни петидесетъныне. и что ради хреце на востокѣ молимъ се. и ѡ различныхъ повелѣнийхъ и писанийхъ. книжныхъ словесъ. Сбора иже въ карфагенѣ правил(о) .р̃ѡ. р̃і. р̃аі. р̃ві. р̃гі. р̃д̃і.

Теофила архиепископа александријског *Объяшнѣнѣ поводомъ Богоявлѣнѣа.*

Глава 4. О томѣ да не треба у сваку недељу да буде позоришта и игара. нити да се клечи у недељу, то јест да се поклања до земље, нити пости. Такође ни у данѣ Педесетнице; и о томѣ да према могућности треба празновати недељу, а суботу не празновати него радити што је потребно и уопште не постити, него читати *Божественѧ писма* у суботу.

Сабора Првог никејског правило 20; сабора у Лаодикији правило 29; сабора у Картагини правило 61; сабора Шестог васељенског у Константинограду, у Трулској палати, правило 19, 65, 89; Петра архиепископа александријског правило 14; Теофила архиепископа александријског *Объяшнѣнѣ поводомъ Богоявлѣнѣа.*

Глава 5. О томѣ због чега клечимо, и зашто то не чинимо у недељу и у данѣ Педесетнице; и зашто се молимо гледајући на исток; и о разним поучним и писаним књижным изрекама. Сабора у Картагини правило 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116;

1 Θεωφιλα С. Θεοφίλου | 1–2 архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 5–6 позорищемъ игрищемъ, θεώριον | 6 ум. ни, гр. η̃ | 7–8 сирѣчь... постити се нема гр. | 8 земли Р С М | такоже Р М | 9 петидесетныне Р С М | 11 соуботы С М | 12–13 нѣ дѣлати... ѡт(ь)ноудъ нема гр. | 14 б(о)ж(ь)ствнаѧ нема гр. | 16 Свара (!) треба Свара као у Р С М | 17–18 карфагенѣ] ганьгрѣ С | 20 .ж̃е.].ж̃е. С и гр. – εστ̃ | 21 ум. .п̃ѡ. у АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377 4' прав., које СС 1641, РП нема | 22 Θεωφιλα С | 22–23 архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 23–24 възглашени (!) М, гр. ἐκ τῆς προσφωνήσεως | 27 ради сего нема С | 29 востокъ Р С М | 29–31 и ѡ различныхъ... словесъ има АС 42, А 1377, а СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема | 30 повелѣнийхъ, δογμάτων | писанийхъ] написанийхъ Р | 30–31 писанийхъ. книжныхъ, γραφικῶν | книжныхъ] и книжныхъ С | 31 словесъ, ρητῶν | 32 правилъ С | .р̃ѡ. – АС 42 има испред ρη̃. А 1377 има ρη̃, али нема ρθ̃, док СС 1111, СС 1113, А 1371, РП нема ни једно од наведених прав. Карт. сабора

- реі.реі. С(ве)т(а)го василіа. правило
.еі.еі.ѣ.
- 3 Грѣнь. ѡсма. въ нѣниже глав(ь). ѡсма
на десет(е).
- 6 О прѣдѣлѣхъ и како прѣбывати ѡп(и)-
с(коу)помъ и причѣтникомъ. и како
камъ ѡт(ь)х(о)дити имъ. и ѡ сворѣхъ
бывающихъ по вса лѣта. и ѡ странно-
9 приѣлѣствѣ. и ѡ оученни. и ѡ по-
||ставленныхъ. и ѡ мирныхъ послани-
ихъ. и которые мирьскыѣ и людьскыѣ
12 вѣщи подобаетъ имъ творити. и како
под(о)бають причѣтникомъ. дроуѣ
дроуѣ почитати.
- 15 Глава .а. О прѣдѣлѣхъ. и ѡ бывающихъ
ѡт(ь) ц(ѣ)с(а)ра поновленіи градомъ¹.
Сбора иже въ халкидонѣ правил(о) .ѣі.
18 Сбора иже въ карфагенѣ правил(о)
.нѣ.нѣ.ѡа. Сбора въселенскаго шестаго
иже въ константи градѣ въ троуѣ по-
21 латнѣмъ. правил(о) .кѣ.лѣ.лѣ.лѣ.лѣ.лѣ.
Глав(а) .б. О томъ. іако не просто
ѡп(и)с(коу)помъ или причѣтникомъ
24 ѡт(ь)х(о)дити и въ нномъ прѣдѣлѣ
прѣбывати. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ
правил(о) .дї.еі. Сбора иже въ анкїрѣ
27 правил(о) .нї. Сбора иже въ антиѡхїи.
правил(о) .гї.гї.кѣ. Сбора иже в ла-
дикни правил(о) .мѣ.мѣ. Сбора въсе-
30 ленскаго вѣтораго иже въ константи
градѣ правил(о) .вѣ. Сбора иже въ
халкидонѣ правил(о) .гї.кѣ. Сбора иже
33 въ срѣдѣци правил(о) .гї.дї.вї.ѣі.ѣі. Сбо-

светог Василија правило 15, 16, 90.

Грана осма у којој је осамнаест гла-
ва

О црквеним областима; и како треба
да живе епископи и свештеници, и
како да одлазе некуда; и о годишњим
саборима; и о странопријемству; и о
учењу; и о рукоположним и мирним
писмима; и које световне и народне
послове треба они да чине; и да
треба свештеници један другог да
поштују.

Глава 1. О црквеним областима и о
градовима које цар обнавља¹. Сабо-
ра у Халкидону правило 17; сабора у
Картагини правило 53, 56, 71; сабора
Шестог васељенског у Константи-
граду, у Трулској палати, правило 25,
35, 36, 37, 38, 39.

Глава 2. О томе да није једноставно
да епископи или свештеници одлазе
и у другој црквеној области пребива-
ју. Светих апостола правило 14, 15;
сабора у Анкири правило 18; сабора
у Антиохији правило 3, 13, 22; сабора
у Лаодикији правило 41, 42; сабора
Другог васељенског у Константи-
граду правило 2; сабора у Халкидону
правило 13, 23; сабора у Средцу пра-
вило 3, 11, 12, 16, 17; сабора у Картаги-

¹ С(ве)т(а)го нема гр. | 2.ѣ. нема АС 42, А 1377, а у СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП ум. наве-
дених прав. пише: Βασιλείου ἐκ τοῦ κζ'. кеф. τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος | 3–4
въ нѣниже глав(ь). ѡсма на десет(е) нема гр., где је укупно 19 гл. | ѡсма на десет(е) | .нї. Р С М |
7 камъ] камо Р С М | сворѣ С | 8–9 стран'ноприѣмствѣ Р С М, ξενοδοχίας | 9–10 поставленныхъ,
συστατικῶν | 10 и ѡ мирныхъ] и ѡ мирьскыхъ С, и мирнихъ(ь) М | 10–11 мирныхъ посланиихъ,
εἰρηνικῶν ἐπιστολῶν | 11 мирьскыѣ, ἰδιωτικὰ | и людьскыѣ нема С, δημόσια | 12 и, ἡ | 15 и ѡ
бывающихъ] ѡ бывающихъ Р | 16 ум. ѡт(ь) ц(ѣ)с(а)ра, гр. ἀπὸ βασιλικῶν τύπων | ѡт(ь) оа(ь)
Р М | ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | 21 .лѣ. нема гр.; СС 1641 има само ке' и λη' | 22 просто, ὡς ἔτυχεν |
25 С(ве)тыхъ нема гр. | 29 мѣ] мѣ М | 29–30 въселенскаго вѣтораго нема гр.

² Реч је о административном подизању града на виши степен.

ра иже въ карѣагенѣ правил(о) .кѣ.ѡѣ.
ѡѣ. Сбора въселеньскаго шестаго иже въ
3 костантини градѣ въ троѹлѣ пола-
тиѣмь. правил(о) .ѡѣ.ѡѣ.кѣ. Сбора сед-
маго иже въ никенъ въторое събра се
6 правил(о) .ѡѣ. Сбора иже въ костанти-
ни градѣ гл(агол)емаго прѣваго и
вътораго. правил(о) .ѡѣ.

9 **Глава(а) .ѡѣ. О томъ иако под(о)баѣтъ**
іер(и)с(коу)помъ вины ѡшѣствиа ис-
пытовати. ѡт(ъ) многогрѣдоущихъ іе-
12 н(и)с(коу)пъ. Сбора иже въ срѣдѣци
правил(о) .кѣ.

Глава .ѡѣ. О іер(и)с(коу)пѣхъ и ѡ при-
15 **чѣтѣнцѣхъ ходѣщихъ къ ц(ѣ)с(а)ре**
или къ боларомъ. Сбора иже въ анти-
ѡхѣни правил(о) .ѡѣ.ѡѣ. Сбора иже въ
18 срѣдѣци правило .ѡѣ.ѡѣ.кѣ. Сбора иже
въ кал(л)реагенѣ правил(о) .ѡѣ.ѡѣ.

Глава(а) .ѡѣ. О томъ. како под(о)баѣтъ
21 **принимати странньіе. и ѡ мирныхъ и**
ѡ поставленьныхъ посланнихъ. сирѣчь
грамотахъ. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
24 віл(о) .ѡѣ.ѡѣ.лѣ. Сбора иже въ антиѡхѣни
правил(о) .ѡѣ.ѡѣ. Сбора иже въ ла-
дикни правил(о) .ѡѣ.ѡѣ. Сбора иже въ
27 халкидонѣ правил(о) .ѡѣ. Сбора иже въ
срѣдѣци правил(о) .ѡѣ. Сбора иже въ
карѣагенѣ. правил(о) .кѣ. Сбора въсе-
30 леньскаго шестаго иже въ костантини
градѣ въ троѹлѣ полатиѣмь правил(о)
.ѡѣ.

ни правило 23, 72, 75; сабора Шестог
васеленьског у Константинограду, у
Трулској палати, правило 17, 18, 20;
сабора Седмог, одржаног по други
пут у Никеји, правило 10; сабора у
Константинограду, званог Првог и
другог, правило 16.

Глава 3. О томъ да епископи треба да
испитају разлоге крѣтаѣа епископа
који мимо ѡнихъ пролазе. Сабора у
Средцу правило 21.

Глава 4. О епископима и свещеннимъ
лицима који иду царю или боларима.
Сабора у Антиохији правило 11, 12;
сабора у Средцу правило 7, 8, 9, 21;
сабора у Картагини правило 104, 106.

Глава 5. О томъ како треба примати
люде са стране, и о мирнимъ и о руко-
положнимъ писмима, то јест грамота-
ма. Светихъ апостола правило 12, 13,
33; сабора у Антиохији правило 7, 8,
11; сабора у Лаодикији правило 41,
42; сабора у Халкидону правило 13;
сабора у Средцу правило 9; сабора у
Картагини правило 23; сабора Ше-
стог васеленьског у Константинограду,
у Трулској палати, правило 17.

1 ум. .ѡѣ. гр. οα' | 2 ум. .ѡѣ. у АС 42, А 1377 οδ', што СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема |
6-7 ум. въ костантини градѣ гр. ἐν τῷ ναῶ τῶν ἀγίων 'Αποστόλων | 10-11 испыт(о)вати, полупра-
ч(о)уеѣν | 11 многогрѣдоущихъ] многогрѣдоущихъ(ъ) М, гр. τῶν δι' αὐτῶν παριόντων | 15 ц(а)реви Р,
ц(ѣ)с(а)р(е)ви С | 16 къ боларомъ, πρὸς ... τοὺς περὶ αὐτὸν | 21 и ѡ мирныхъ нема Р М | 22-23
сирѣчь грамотахъ нема гр. | 23 грамотахъ Р С М | 24 .ѡѣ. нема СС 1111, СС 1113, А 1371, РП, а АС
42, А 1377, СС 1641 има | 29 .кѣ. има АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, а у РП ксѣ

Глава .ѧ. О различии мирныхъ и поставленныхъ посланихъ сирѣчь грамотъ.
3 Сбора иже въ халкидонѣ правило .аї. Сбора иже въ карфагенѣ правил(о) .рѧ.

Глава .ѩ. О томъ, которымъ подобають
6 ѧп(и)с(коу)поу помагати. и ѡ ѧп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ презвитерѣхъ не подающихъ трѣбованна оубогиѣмъ цр(ь)ков(ь)никомъ. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .нѡ. Сбора иже въ срьдци правил(о) .ѩ.

12 Глав(а) .її. О сборѣхъ и ѡ неприходскихъ на не. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .лѩ. Сбора иже въ никен
15 прьваго правил(о) .ѧ. Сбора иже въ антиохии правил(о) .к. Сбора иже въ лавдикии правил(о) .лї. Сбора иже въ
18 халкидонѣ правил(о) .ѡї. Сбора иже въ карфагенѣ. правил(о) .нї. ѡг. ѡѧ. ѡѧ. Сбора въселенскаго шестаго иже въ
21 константиини градѣ въ троуѣхъ полатѣхъ правил(о) .ї. Сбора седмаго иже въ никен въторое събра се прави
24 ло .ѧ.

Глава .ѫ. О томъ іако не под(о)бають
ѧп(и)с(коу)помъ ни презвитеромъ. поустити на волю дѣтти своихъ. ни дати имъ самовластна. Сбора иже въ кар
27 фагенѣ правило .лѧ.

30 Глава .ї. О томъ како ѡт(ь)мѣщають и въ||зимають ѧп(и)с(коу)пи прилоучшаа се имъ мѣста вдръжімаа ѡт(ь)

Глава 6. О разлици између мирныхъ и рукоположенныхъ писамъ, то јест грамотъ. Сбора у Халкидону правило 11; сабора у Картагини правило 106.

Глава 7. О томе коме све епископи треба да помажу; и о епископима и свештеницима који не дају што је потребно убогимъ црковницима. Светихъ апостола правило 59; сабора у Средцу правило 7.

Глава 8. О саборима и о онима који на њих не долазе. Светихъ апостола правило 37; сабора Првог у Никеји правило 5; сабора у Антиохији правило 20; сабора у Лаодикији правило 40; сабора у Халкидону правило 19; сабора у Картагини правило 18, 73, 76, 95; сабора Шестог васељенског у Константинограду, у Трулској палати, правило 8; сабора Седмог, одржаног по други пут у Никеји, правило 6.

Глава 9. О томе да не треба епископи, ни презвитери, да пуштају деци својој на вољу, нити да им дају самовлашће. Сбора у Картагини правило 35.

Глава 10. О томе како епископи остварују право и узимају места јеретикима поседнута, која им при-

2 сирѣчь грамотъ нема гр. | 6–7 ѧп(и)с(коу)п(о)мъ С | 7 ѡ нема Р | презвитерѣхъ, гр. πρεσβυτέρων καὶ διακόνων | 7–8 не подающихъ С | 8 оубогиѣмъ трѣбованна инв. С | 8–9 цр(ь)ков(ь)никомъ, ἐκκλησιαστικῶς | 9 С(ве)тыхъ нема гр. | 13 С(ве)тыхъ нема гр. | 14 .лѩ.] .ѩ. РМ | 18 .ѡї. – тако и АС 42, СС 1113, А 1371, СС 1641, а у СС 1111, РП следи ка' прав., | 26–28 ум. поустити... самовластна у гр. је једна реч, латинска – emancipatio, после које РП нема τὰ ἴδια τέκνα, што АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641 има | 27 на вољу нема Р | 30 ѡт(ь)мѣщають Р С М, ἐκδικεῖσιν | 30–31 и възимають нема гр.

еретикъ. Свора иже въ карфагенѣ. правил(о) .рѣа.

- 3 **Глава .аї.** О томъ иако не подобаєть чѣтьцемъ и пѣвцемъ покланати се простѣи чеди. Свора иже въ карфагенѣ
6 правило .ѣї.

- Глава .ві.** О іеп(и)с(коу)пѣхъ не обра-
цающихъ еретикъ на вѣроу. и ѿ іе-
9 п(и)с(коу)пѣхъ и ѿ презвитерѣхъ. и(е)
оученихъ люди и иако іеп(и)с(коу)пъ за
12 люди въздасть ѡтвѣтъ б(о)гови и
когда людемъ съгрѣшшымъ причѣтн-
ци ѡт(ъ)лоучени бывають причещениа.
С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .лѣ.
15 лѣ. нї. Свора иже въ карфагенѣ пра-
вил(о) .рѣг. рѣд. Свора въселеньскаго
шестаго иже въ константини градѣ въ
18 троуѣ полатнѣмъ. правило .ѣї.

- Глава .гї.** О іеп(и)с(коу)пѣхъ и ѿ пре-
звитерѣхъ мирьскыи и людьскыи ве-
21 щии творещихъ. или на(и)мованиа и
прѣкоупаниа или приставлениа надъ
чуждымъ добыткомъ. С(ве)тыхъ ап(о)-
24 с(то)лъ правил(о) .ѣ.пѣ. Свора иже въ
халкидонѣ правил(о) .гї. Свора иже въ
карфагенѣ. правил(о) .гї.ѣї. Свора сед-
27 маго иже въ никеи въторое събра се
правил(о) .ї. Свора иже въ константини
градѣ гл(агол)емаго прьваго и въторо-
30 га правил(о) .аї.

- Глава .дї.** О томъ иако не подобаєть
іеп(и)с(коу)помъ жены дръжати въ до-
33 моу своему. такожде ни презвѣтеромъ

падају. Сабора у Картагини прави-
ло 121.

Глава 11. О томѣ да чатци и појци не
треба да се клањају обичномъ народу.
Сабора у Картагини правило 17.

Глава 12. О епископима који не обра-
ћају јеретике на веру; и о епископима
и о презвитерима који не уче народ;
и о томѣ да ће епископ одговарати Бо-
гу за народ; и о томѣ када свештени-
ци бивају одлучени од причешћа
због сагрешења народа. Светих апо-
стола правило 36, 39, 58; сабора у
Картагини правило 123, 124; сабора
Шестог васељенског у Константино-
граду, у Трулској палати, правило 19.

Глава 13. О епископима и о презви-
терима који се баве световним и јав-
ним пословима, или изнајмљивањем
и препродавањем, или надзирањем
туђег добитка. Светих апостола пра-
вило 6, 81; сабора у Халкидону пра-
вило 3; Сабора у Картагини правило
3, 16; сабора Седмог, одржаног по
други пут у Никеји, правило 10; сабо-
ра у Константинограду, званог Првог
и другог, правило 11.

Глава 14. О томѣ да епископи не тре-
ба да држе жене у своме дому. Та-
кође ни презвитери који немају же-

4 и] ни М | 5 простѣи нема гр. | чеди. τῷ δῆμῳ | 6 .ѣї.] .ѣї. Р М и гр. – 10т* | 8 на вѣроу нема гр. |
9 и(е) конј. према Р С М, гр. мѣ | 13 причещениа нема гр. | 14 С(ве)тыхъ нема гр. | 16 .рѣд. има АС
42, CS 1111, CS 1113, А 1371, А 1377, а РП нема | 18 .ѣї. – тако и АС 42, CS 1113, А 1371, А 1377,
а у CS 1111, РП следи ξδ' прав. | 20–21 мирьскыи... творещихъ, κοσμικὸν τι πρᾶτοντων | 21
на(и)мованиа конј. према Р С М | 22 прѣкоупаниа] прѣкоупленниа С. прѣкоупованиа М. гр. нема |
22–23 или приставлениа надъ чуждымъ добыткомъ. ἢ ἐπιτροπὴν | 23 С(ве)тыхъ нема гр. | 26
картагени С | .гї. нема Р С М, РП | 29–30 въторого Р С М | 33 такожде Р С М

не имоуцимъ жены чюжде не дръжа-
ти. ни извѣтомъ работы¹. Сбора пръ-
ваго иже въ никен правил(о) .г. Сбора
въселенскаго шестаго иже въ констан-
тинни градѣ въ троуѣ полатинѣмъ пра-
вило .ѳ. || Сбора седмаго иже въ никен
въторое събра се правил(о) .н. С(ве)-
т(а)го василина правил(о) .пѣ. иже есть
послание къ григорию презвитероу.

Глав(а) .ѳ. О томъ како под(о)бають
єп(и)с(коу)помъ и презвитеромъ съ въз-
дръжаниемъ въходити къ женамъ. Сбо-
ра иже въ карфагенѣ. правил(о) .лн.
Сбора седмаго иже въ никен второе
събра се правило .кв.

Глава .ѳ. О томъ іако не под(о)бають
презвитероу и диаконоу ѡбѣдовати на
брацѣ въженецаго се въторое. или
іако како беззаконнѣ женецаго се.
Сбора иже въ новѣи кесарини правило
.ѣ. Тимофея архиеп(и)с(коу)па алек-
сандрьскаго правил(о) .аі.

Глав(а) .ѣ. О томъ іако не подобають
причѣтникомъ ничтоже творити бес-
пове(лѣ)ннѣ єп(и)с(коу)па своего. С(ве)-
т(а)го а(п)с(то)ль правил(о) .лѳ.
Сбора иже въ лаодикийн правил(о) .нѣ.

Глав(а) .н. О томъ іако не под(о)ба-
ють причѣтникомъ творити по свѣ-
щанию² питиѣ ни събирати се. Сбора
иже в лаодикийн правил(о) .нѳ.

Глав(а) .нѳ. О чиноу єп(и)с(коу)помъ
іеже по врѣмени. и како причѣтници

не, туѣ да не држе ни под изговором
рада.¹ Сбора Првог у Никеји прави-
ло 3; сабора Шестог васеленског у
Константинограду, у Трулској палати,
правило 5; сабора Седмог, одржаног
по други пут у Никеји, правило 18;
светог Василија правило 87, одіосно
Посланица Григорију презвитеру.

Глава 15. О томе да епископи и пре-
звитери треба са уздржањем да улазе
код жена. Сбора у Картагини пра-
вило 38; сабора Седмог, одржаног по
други пут у Никеји, правило 22.

Глава 16. О томе да не приличн пре-
звитеру и ѡакону ѡбедовати на свад-
би онога који се по други пут жени,
или онога који се на неки начин беза-
коно жени. Сбора у Новој Кесарији
правило 7; Тимотеја архиепископа
александријског правило 11.

Глава 17. О томе да свештена лица
не треба ништа да чине без одобре-
ња свога епископа. Светих апостола
правило 39; сабора у Лаодикији пра-
вило 57.

Глава 18. О томе да свештена лица
не треба [улагањем]² да праве гозбе,
нити да се окупљају. Сбора у Лао-
дикији правило 55.

Глава 19. О старешинству епископа
према времену (хиротоније); и како

¹ чюжде] и чюжде Р | 7-8 С(ве)т(а)го нема гр. | 8 .пѣ. нема М | 11 и, ѣ | презвитеромъ, κληρικοὺς | 11-12 съ въздръжаниемъ у РП ѣ εὐκρατευσμένους | 17 диаконоу нема гр. | 17-18 на брацѣ нема гр. | 18 въженецаго се] женецаго се С | въженецаго се въторое, τῷ δευτερογαμοῦντι | 21 архиеп(и)с(коу)па нема Р М | 21-22 архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 22 ум. .аі. у РП і' | 24 нич-
тоже] ничесоже Р | 25 пове(лѣ)ннѣ конј. према Р С М | 29-30 ум. по свѣщанию, гр. ἐκ συμβολῆς | 30 питиѣ, συμπόσια | ни събирати се нема гр. | 32 О чиноу, Περὶ τάξεως

² Ова 14. гл. у гр. гласи: Περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν συνόντων γυναιξὶ συνεισάκτοις. ² по свѣщанию настало је тако што је реч ἐκ συμβολῆς грешком схваћена као ἐκ συμβουλῆς.

- сѣдають. сирѣчь презвитери и днако-
ни и како почитать дроугъ дроуга. Сбора
3 иже въ никен прѣваго правил(о) .иѿ.
Сбора иже в лаудики(и) правил(о)
.ѿ.иѿ. Сбора иже въ карфагенѣ. пра-
6 вил(о) .пѣ.пѣ. Сбора въселеньскаго
шестаго иже въ константиини градѣ въ
троулѣ полатинѣмъ правило .ѿ.
9 **Грана девета. въ иѣже главъ .лѣ.**
О сѣгрѣшениихъ и ѡ соудѣхъ иеп(и)-
с(коу)помъ и причѣтъникомъ. и ѡт(ь)-
12 олоучении (!) и ѡ о (!) извръжении. и ѡ
по||каиини. и которые грѣхы по-
ставление раздрѣшають.
15 **Глава(а) .а. О томъ. котори. и ѡт(ь)**
каковѣхъ вклеветаеми бывають ие-
п(и)с(коу)пи. и презвитери. и днакони.
18 С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правѣл(о) .оѣ.
Сбора въселеньскаго шестаго иже въ
21 константиини градѣ въ троулѣ пола-
тинѣмъ. правил(о) .ѿ. Сбора иже въ
халкидонѣ правил(о) .ѿ.ка. Сбора иже
въ карфагенѣ правил(о) .и.аѿ.вѿ.дѿ.еѿ.
24 ѿ.ѿ.ѿ.рѿи.рѿѿ.рѿ. Кѣрила архиеп(и)-
с(коу)па александрьскаго ѡт(ь) посла-
нина иже къ домноу правил(о) .а.
27 **Глава .в. О томъ колици и котори**
свѣдѣтельствоють. на иеп(и)с(коу)па
или на причѣтъника. С(ве)тыхъ ап(о)-
30 с(то)лъ правил(о) .оѿ. Сбора иже въ
халкидонѣ правѣл(о) .ка. Сбора иже въ
карфагенѣ правил(о) .иѿ.рѿи.рѿѿ.рѿ.
33 рѿа.рѿв.рѿи.

свештена лица седају, то јест презви-
тери и ѣакони, и како треба да по-
штују један другога. Сбора Првог у
Никеји правило 18; сабора у Лаоди-
кији правило 20, 56; сабора у Кар-
тагини правило 86, 89; сабора Ше-
стог васељенског у Константиногра-
ду, у Трулској палати, правило 7.

Грана девета у којој је 39 глава

О сагрешењима и о суђењу еписко-
пима и свештеним лицима, и о одлуче-
њу, и о извргнућу, и о покајању; и ко-
је грехе разрешава рукоположење.

*Глава 1. О томе који све и какви оп-
тужују епископе, и презвитере и ѣа-
коне. Светих апостола правило 74;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинограду, у Трулској палати, пра-
вило 6; сабора у Халкидону правило
9, 21; сабора у Картагини правило 8,
11, 12, 14, 15, 19, 20, 30, 128, 129, 130;
из Посланице Кирила архиепископа
александрijsког Домну, правило 1.*

*Глава 2. О томе колико њих и који
све сведоче против епископа или
против свештеника. Светих апосто-
ла правило 75; сабора у Халкидону
правило 21; сабора у Картагини пра-
вило 59, 128, 129, 130, 131, 132, 138.*

1–2 сирѣчь презвитери и днакони нема гр. | 2 почитаютъ С | дроугъ нема С | 4 лаудики(и) конј.
према РСМ | 5 иѿ] кѣ М, гр. ѡт' | 9 въ иѣже главъ .лѣ. нема гр. | 11–12 и ѡт(ь)олоучении (!)]
и ѡ ѡт(ь)олоучении Р, и ѡт(ь)олоучении С, и ѡтѣ ѡт(ь)олоучени М | 12 о (!) сувишно | 16 вклеве-
таеми бывають, κατηγοροῦσιν | 17 и днакони нема гр. | 19 иже нема Р | 23 .дѿ. нема РП | 24 .ѿ.ѿ.
нема РП | .рѿи. нема М | .рѿ. нема РП | 24–25 архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 26 ум.
правил(о) у CS 1641, РП κεφάλαιον | 30 .оѿ.].иѿ. С, гр. оѿ' | 31 .ка. – тако и АС 42. А 1377, РП, а
CS 1111, CS 1113. А 1371, CS 1641 нема | 32–33 .рѿи.рѿѿ.рѿ.рѿв.рѿи. нема АС 42, CS 1111, CS 1113,
А 1371, CS 1641 | 33 .рѿв.рѿи. нема РП

- Глава .Г.** О томъ аще кто начнетъ | ѿ
многихъ сѣгрѣшениихъ вадити и
3 гла(гола)ти на причѣтъника. и аще не
исправитъ ни оукажетъ добръ прѣвое
вины ѿ нѣ|ниже начетъ гла(гола)ти.
6 Сбора иже въ карфагенѣ правило .рл.
Глава .Д. О причѣтъницѣхъ непови-
ноующихъ се еп(и)с(коу)помъ своимъ.
9 и ѿ еп(и)с(коу)пѣхъ принимающихъ иже
ѿт(ъ) своего еп(и)с(коу)па изъвѣрже-
ныи. или ѿт(ъ)лученыи ѿт(ъ) с(ве)-
12 таго ѿбычении. Сбора иже въ шти-
хѣни(!) правил(о) .ѣ.ѣ. Сбора иже въ
карфагенѣ правил(о) .ѣ.кѣ.ѣв.оѣ.рѣв.
15 **Глава .Е.** О распрѣхъ и ѿ соудѣхъ
еп(и)с(коу)помъ и причѣтъникомъ.
С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .оѣ.
18 Сбора иже въ антиохѣни правил(о)
.дѣ.ѣ. Сбора иже въ халкидонѣ пра-
вил(о) .ѣ.ѣ. Сбора иже въ сръдѣци.
21 правил(о) .г.ѣ.дѣ.ѣ. Сбора иже въ
карфагенѣ правило .ѣ.кѣ.рѣ.рѣ.рѣ.
Глав(а) .ѣ. О испытани и възиска|ни
24 соудѣ. еп(и)с(коу)помъ и причѣтъ-
никомъ. Сбора иже въ антиохѣни пра-
вил(о) .ѣ. Сбора иже въ сръдѣци пра-
вил(о) .г.ѣ.ѣ.дѣ.ѣ. Сбора иже въ кар-
27 фагенѣ правил(о) .дѣ.ѣ.ѣ.рѣ.
Глав(а) .ѣ. О томъ аще еп(и)с(коу)пъ
30 имѣе распрѣ съ друхымъ еп(и)с(коу)-
помъ. и не соудитъ се прѣдо множи-
шими епискоупы. нъ роукою сложита

Глава 3. О томе ако неко почне за
многа сѣгрѣшенѣа да оптужује и гово-
ри против свештеника а не образло-
жи, нити ваљано докаже прву криви-
цу о којој почне говорити. Сабора у
Картагини правило 130.

Глава 4. О свештенимъ лицима која се
не покоравѣју својимъ епископима; и о
епископима што примају оне који су
од свога епископа избачени или од-
лучени од свете заједнице. Сабора у
Антиохѣни правило 5, 6; сабора у Кар-
тагини правило 9, 29, 62, 79, 122.

Глава 5. О распрама и о суђењима
епископима и свештенимъ лицима. Све-
тихъ апостола правило 74; сабора у
Антиохѣни правило 14, 15; сабора у
Халкидону правило 9, 17; сабора у
Средцу правило 3, 5, 14, 16; сабора у
Картагини правило 15, 28, 120, 121, 124.

Глава 6. О испитивању и претресању
пресуде епископима и свештенимъ
лицима. Сабора у Антиохѣни прави-
ло 6; сабора у Средцу правило 3, 4, 5,
11, 16; сабора у Картагини правило
11, 15, 96, 125.

Глава 7. О томе ако се епископ који
има распрѣ с другимъ епископомъ не
суди предъ многимъ епископима, него се
сложе пружањемъ руке, то јест сами

1 О томъ нема С | аще | оује (!) С | начетъ нема гр. | 2 вадити (=вадити) орт. – јез. црта М, κατηγορή-
σας | 3–4 не исправитъ ни оукажетъ добръ, μή ἀποδείξῃ | 4–5 прѣвое ... гла(гола)ти, τὸ πρῶτον
κεφάλαιον | 11–12 с(ве)таго | своего С. нема гр. | 12–13 штихѣни (!) | антиохѣни Р С М | 14 .ѣ.ѣ.рѣ. М | .рѣв.
– тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, док РП има и рлѣ | 15 распрѣхъ и ѿ нема
гр. | 21 .ѣ. нема АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП, а има А 1377 где нема | 22 .рѣ.
нема АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377 (који има и | 23–24
О испытани и възискани. Пері ἀναψηλαφήσεως | 24 соудѣ, ψήφῳ (мл.) | 24–25 и причѣтъникомъ нема гр. |
27 .дѣ. – тако и А 1377, а у АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП | 28 .дѣ. има А 1377, а АС 42,
СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема | 28 .дѣ. има АС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, а А 1377
нема, док је у РП | 28 .дѣ. у СС 1641, РП следе кѣ и оу | 28 .дѣ. у СС 1641, РП следе рѣ |
од наведена четири прав. СС 1113, А 1371 има само | 28 .дѣ. уз које АС 42 има и рѣ, док А 1377 има само
40 | 30–31 еп(и)с(коу)помъ Р М | 31 не соудита се Р | прѣдо Р С М | 31–32 прѣдо множишними
еп(и)с(коу)пи, нема гр. | 32–1 роукою сложита се, χειρὶ πράξῃ

се. сирѣчь сама ѡ собѣ оуправита се. Сбора иже въ карфагенѣ правил(о) .рѣ.

- 3 **Глава .їѣ.** О томъ когда можетъ ѵп(и)-
с(коу)пъ илии прю съ дру҃гымъ ѵпи-
скопомъ подви҃гноути на нь властелѣ
6 градьскаго. Сбора иже въ карфагенѣ
правило .лїи.

Глава .ѡ. О ѵп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ при-
9 чьтѣнницѣхъ изгнанныхъ бес правды
ѡт(ъ) цр(ъ)ковъ своихъ. Сбора иже въ
срѣдѣци правил(о) .дї.її.ѡї.

- 12 **Глава .їѣ.** О ѡт(ъ)лоу҃чаємыхъ и ѡ изъ-
врьжєныхъ ѡт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ве и ѡт(ъ)
с(ве)т(а)го ѡбыщенїа. С(ве)тыхъ ап(о)-
15 с(то)лъ правил(о) .вї.гї.лѣ.її.нѣ.нѣ.нѣ.
сбора иже въ никен прѣваго правил(о)
.ѣ.їѣ.гї.гї. Сбора иже въ антиѡхїи пра-
18 вил(о) .лѣ.лѣ. Сбора иже въ халки-
донѣ правил(о) .дї.гї. Сбора иже въ
срѣдѣци правил(о) .гї.дї. Сбора иже въ
21 карфагенѣ правил(о) .ѡѣ. Сбора въсе-
леньскаго шестаго иже въ константини
24 градѣ въ троу҃лѣ полатнѣмъ правил(о)
.ка.

- Глава .їѣ.(!).** О томъ. за которые
27 винны ѡт(ъ)лоу҃ченъ бываєть ѡт(ъ)
с(ве)т(а)го ѡбыщенїа ѵп(и)с(коу)пъ
илии причѣтѣнникъ илии мирьскы чло-
30 в(ѣ)къ. и како ѡбаждаємъ и ѡклеве-
таємъ бывъ ѵп(и)с(коу)пъ писаниємъ
ѡт(ъ)рицаєть се ѵп(и)с(коу)пниє и ѡ
33 томъ іако бывъшаго ѵп(и)с(коу)па и

се межу собом споразумеју. Сабора у
Картагини правило 120.

Глава 8. О томє када може єпископ,
који има спор са другим єпископом,
против њєга да покрене градског
властєла. Сабора у Картагини прави-
ло 48.

Глава 9. О єпископима и свєштенним
лицима неправєдно изгнаним из сво-
їих црква. Сабора у Средцу правило
14, 18, 19.

Глава 10. О одлучєнїа и извргнути-
ма из Црквє и свєтє заєднице. Свє-
тих апостола правило 12, 13, 32, 50,
51, 52, 53; сабора Првог у Никєји пра-
вило 5, 10, 13, 16; сабора у Антиохији
правило 5, 6; сабора у Лаодикији пра-
вило 35, 36; сабора у Халкидону пра-
вило 4, 16; сабора у Средцу правило
13, 14; сабора у Картагини правило
65; сабора Шєстог васєлєнског у
Константинграду, у Трулској палати,
правило 21.

Глава 11. О томє за које кривїцє би-
ва одлучєн од свєтє заєднице єпи-
скоп, илии свєштєник, илии мирјанин; и
како се єпископ, оптужен и оклеве-
тан, писмєно одричє єпископиє; и о
томє да бившєг и извргнутог єпи-

1 сирѣчь сама ѡ собѣ оуправита се нема гр. | сєвѣ Р С М | 5–6 властєлѣ градьскыє Р, παρὰ ἀρχον-
τι πολιτικῷ | 9–10 ѡт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ви своихъ бес правды ннв. Р М | 12–13 и ѡ изъврьжєныхъ. ἡ
ἐκβαλλομένων | 14 с(ве)таго ѡбыщенїа. κοινωνίας | 15 .лѣ.нѣ. има А 1377, а АС 42, СS 1111, СS
1113, А 1371, СS 1641, РП нема | 17 .їѣ. има АС 42, А 1377, а СS 1111, СS 1113, А 1371, РП нема |
.гї.гї. има АС 42, А 1377, док је у СS 1111, СS 1113, А 1371 и҃ѣ и и҃ѣ | 18 .ѣ. има АС 42, А 1377, а СS
1111, СS 1113, А 1371, СS 1641, РП нема | 19 .лѣ. има А 1377, а АС 42, СS 1111, СS 1113, А 1371, СS
1641, РП нема | 22 картагини С | 26 .їѣ. (!) написано према гр. (ια') | 27 ѡт(ъ)лоу҃чени бываєть С |
28–29 ѡт(ъ) с(ве)т(а)го ѡбыщенїа нема гр | 29–30 мирьскы члов(ѣ)къ. λαϊκός | 30–31 ѡбаждаємъ
и ѡклеветаємъ, κατηγορούμενος | 31 писаниємъ. διὰ λιβέλλου | 33 и нема С

3 пѢ. Сбора иже въ никей прѣваго пра-
вил(о) .ѵ.т̃.ѡ.ѣ. Сбора иже въ анкѣрѣ
правил(о) .т̃.д̃.и̃.и̃. Сбора иже въ новѣи
6 кесарин правил(о) .д̃. Сбора иже въ ан-
тиохин правил(о) .д̃.г̃.д̃.ѣ.г̃. Сбора иже
въ иефесѣ правил(о) .ѵ. Сбора иже въ
9 халкидонѣ правил(о) .ѵ.и̃.к̃.ѡ. Сбора
иже въ срѣдѣци. правил(о) к̃а. Сбора
въселеньскаго шестаго иже въ костан-
2 тини градѣ въ троѹлѣ полатиѣ||мѣ
правил(о) .г̃.д̃.ѣ.ѣ.т̃.д̃.и̃.п̃.ѡ.ѡ.ѡ.

21 Глав(а) .ѳ. О томъ. которыхъ ради
винъ иеп(и)с(коу)пъ или причѣтъникъ.
нлї людинъ. проклинаемъ бываеътъ.
Сбора иже въ ганьгрѣ. правил(о) .к̃.
24 Сбора иже въ халкидонѣ правил(о) .ѳ̃.
ѳ̃. С(вѣ)т(а)го василиа правил(о) .п̃ѳ̃.
иеже естъ послание къ григорию пре-
27 звитероу.

47, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 81, 83, 84; сабора Првог у Никеји правило 2, 10, 17; сабора у Анкири правило 10, 14, 18; сабора у Новој Кесарији правило 1; сабора у Антиохији правило 1, 3, 4, 5, 13; сабора у Ефесу правило 2; сабора у Халкидону правило 2, 18, 27; сабора у Средцу правило 21; сабора Шестог васељенског у Константинограду, у Трулској палати, правило 3, 4, 5, 9, 10, 11, 86, 97.

Глава 16. О томе због којих све разлога бива проклет епископ, или свештеник, или мирјанин. Сабора у Гангри правило 20; сабора у Халкидону правило 2, 7; светог Василија правило 87, односно Посланица Григорију презвитеру.

*Глава 17. О томе да не треба дво-
струко кажњавати, то јест одлучити
и извргнути. Светих апостола прави-
ло 25; светог Василија правило 3, 32,
51.*

83

- Глав(а) .иѣ. О томъ ѡт(ъ) которыхъ
 винъ кто до конца изврѣженъ быва-
 3 ютъ. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о)
 .кѣ.иѣ.ѡв. Сбора иже въ антиохіи
 правил(о) .д. Сбора иже въ ла|ѡдикии
 6 правил(о) .лѣ. Сбора въселенскаго ше-
 стаго иже въ константини градѣ въ
 троуѣ полатнѣмъ правил(о) .кѣ.
 9 Глав(а) .ѡв. О томъ. когда ѡп(и)с(коу)-
 пи или причѣтъници за нѣкаѣ прѣ-
 грѣшеніи. сѣдалища оубо и стоіаниа
 12 с(вѣ)т(и)т(е)льска причестници воудохъ.
 ѡт(ъ) в(о)жѣствныѣ же слоужбы
 оупразнетъ се. и ѡт(ъ) прочихъ тако-
 15 выхъ. Сбора иже въ анкѣрѣ правило
 .д.ѡ. Сбора иже въ новѣи кесарии
 правил(о) .д.ѡ. Сбора въселенскаго
 18 шестаго иже въ коста(нти)ни градѣ въ
 троуѣ полатнѣмъ правил(о) .г.кѣ.
 С(вѣ)т(а)го василиа првил(о) .кѣ.ѡ.
 21 Глав(а) .кѣ. О томъ іако не под(о)баѣтъ
 вѣры юти ѡп(и)с(коу)поу. на причѣтъ-
 ника своего гл(агол)юща іако въ таинѣ
 24 миѣ единомоу исповѣдалъ ютъ грѣхъ.
 югоже ради нѣсть достоннъ слоужити.
 Сбора иже въ карфагенѣ правил(о)||
 27 .рѡв.
 Глав(а) .кѣ. О ѡп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ
 причѣтъницѣхъ іадохъиухъ мяса въ крѣ-
 30 ви. или звѣрьмъ изѣдено или само-
 оумьрьше нѣкоѣ животно. С(вѣ)тыхъ
 ап(о)с(то)лъ правил(о) .ѡг. Сбора иже
 33 въ анкѣрѣ правил(о) .г. Сбора въсе-

Глава 18. О томѣ збогъ коихъ разлога
 неко сасвимъ бива изврѣнут. Светихъ
 апостола правило 28, 51, 62; сабора у
 Антиохіи правило 4; сабора у Лао-
 дикии правило 36; сабора Шестогъ
 васеленскогъ у Константинограду, у
 Трулској палати, правило 21.

Глава 19. О томѣ када епископи или
 свештена лица кодъ некихъ прегреше-
 ња задржавају седишта и свештене
 положаје, а лишавају се божественогъ
 служења и остальныхъ сличныхъ радѣи.
 Сабора у Анкири правило 1, 2; сабо-
 ра у Новој Кесаріи правило 1, 9; са-
 бора Шестогъ васеленскогъ у Констан-
 тинграду, у Трулској палати, пра-
 вило 3, 26; светогъ Василија правило
 27, 70.

Глава 20. О томѣ да не треба веро-
 вати епископу који говори противъ
 свогъ свештенника: „Мени је насамо у
 тајности исповѣдио грѣхъ збогъ које-
 гъ није достојанъ да служи“. Сабора у
 Картагини правило 132.

Глава 21. О епископима и о свеште-
 ницима који једу месо у крви, или
 изједено одъ звери, или одъ неке уги-
 нуле животиње. Светихъ апостола пра-
 вило 63; сабора у Анкири правило 3;
 сабора Шестогъ васеленскогъ у Кон-

6 лѣ.] .кѣ. М | 8 правил С | 9-10 ѡп(и)с(коу)пѣхъ С | ум. ѡп(и)с(коу)пи или причѣтъници, гр. τίς | 10
 нѣкоѣ С | 10-11 за нѣкаѣ прѣгрѣшеніи нема гр. | 12 с(вѣ)т(и)т(е)льскаго С, ἱερατικῆς | 13 же нема
 С | 13-15 ѡт(ъ) в(о)жѣствныѣ... таковыѣ, οὐκ ἐνεργεῖ δὲ τι τῶν λοιπῶν | 17 .д. нема гр. | 18
 коста(нти)ни коні. према Р С М | 20 С(вѣ)т(а)го нема гр. | 22 вѣры юти, πιστεύειν | на нема М |
 23 гл(агол)ющоу Р С М | 25 югоже ради... слоужити нема гр. | достоѣнъ Р | 27 .рѡв.] .р. М | 30 звѣ-
 ромъ Р | звѣрьмъ изѣдено, θηρίαλτων | 30-31 самооумьрьше нѣкоѣ животно, θνησίματον | 31
 нѣкоѣ] нѣкоѣ М | 32 ум. .ѡг. у CS 1641 кѣ

леньскаго шестаго иже въ константи-
градѣ въ троуѣхъ полатиѣхъ правило

3 .ѡѡ.

Глава .ѡѡ. О иеп(и)ск(оу)пѣхъ и ѡ пре-
звитерѣхъ и ѡ днаконѣхъ. и ѡ всѣхъ

6 иже свѣщенныхъ прикасають се съ-
соудѣхъ и покривалѣхъ яко подоба-

9 жень оудалѣти се. Сбора иже въ кар-
фагентѣ правил(о) .҃҃.҃҃.҃҃.҃҃.҃҃. Сбора

въселеньскаго шестаго иже въ констан-

12 тини градѣ. въ троуѣхъ полатиѣхъ
правил(о) .҃҃.҃҃.

Глава(а) .҃҃҃. О иеп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ
15 причѣтницѣхъ роугающихъ се немо-

щнымы. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
вило .҃҃҃.

18 Глава .҃҃҃. О иеп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ
причѣтницѣхъ ѡт(ь)рѣзающихъ себѣ

дѣтородныи оудѣ. С(ве)тыхъ ап(о)-
21 с(то)лъ правило .҃҃҃. Сбора иже въ ни-

кен прѣваго правил(о) .҃҃. Сбора иже въ
константи градѣ гл(агол)емаго прѣ-

24 ваго и второго правило .҃҃.

Глава(а) .҃҃҃. О иеп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ при-
чѣтницѣхъ. ѡт(ь)стоупльшихъ ѡт(ь)

27 вѣры и пожрьшихъ идоломъ. и ѡ
вльсвехъ. и ѡ обавницѣхъ. и ѡ звѣ-

здохъ. и ѡ провѣдъцихъ. и ѡ ча-
30 родѣмнихъ. и ѡ травленихъ. и ѡ наоу-

зѣхъ.¹ рекъше ѡ оузлиѣхъ. С(ве)тыхъ
ап(о)с(то)лъ правил(о) .҃҃҃. С(ве)т(а)го

33 ап(о)с(то)ла павла правило .҃҃. Сбора

стантинграду, у Трулској палати, пра-
вило 66.

Глава 22. О томе да епископи, и пре-
звитери, и ѡакони, и сви који се до-
тичу свештенихъ сасуда и покривала
треба у то време да се удаљују од сво-
ихъ жена. Сбора у Картагини прави-
ло 3, 4, 25, 70, 71; сабора Шестогъ васа-
ленскогъ у Константинограду, у Трул-
ској палати, правило 12, 13.

Глава 23. О епископима и о свеште-
ницима који се ругају немощнымъ.
Светихъ апостола правило 57.

Глава 24. О епископима и о свеште-
ницима који отсецају себи децородни
уд. Светихъ апостола правило 23; са-
бора Првогъ у Никеји правило 1; сабо-
ра у Константинограду, званогъ Првогъ
и другогъ, правило 8.

Глава 25. О епископима и о свеште-
ницима који су отпали од вере и при-
нели жертве идолима; и о врачарима,
и о чаробѣнцѣхъ, и о звездочатцѣхъ,
и о предсказивачѣхъ, и о гатаѣхъ, и о
травѣхъ, и о привесцихъ¹, то јестъ
о узлама. Светихъ апостола правило
62; светогъ апостола Павла правило 9;

1-2 константи градѣ нема С | 3 .ѡѡ., гр. ѡѡ. прав., које CS 1641 нема | 6-7 съсоудѣхъ и по-
кривалѣхъ, гр. τὰ ἱερὰ | 8 въ] ва М | 9 оудалѣти се] оудръжати се С. ἀπέχεσθαι | 10 .҃҃.] .҃҃҃.
(лигатура и + г) С | 11 .҃҃҃. С | 12 .҃҃҃. има А 1371, а АС 42, CS 1111, CS 1113, CS 1641, РП нема | 14-15
ум. О иеп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ причѣтницѣхъ, гр. Пері κληρικοῦ (једн.) | 16 С(ве)тыхъ нема гр. |
18-19 ум. О иеп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ причѣтницѣхъ, гр. Пері κληρικοῦ (једн.) | 20 С(ве)тыхъ нема
гр. | 25-26 ум. О иеп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ причѣтницѣхъ гр. Пері κληρικῶν (мн.) | 26-27 ѡт(ь)стоу-
пльшихъ ѡт(ь) вѣры, ἀποστατῶν | 27 пожрьшихъ, θυτῶν | 28 вльсвехъ, μάγων | обавницѣхъ,
ἐπαοιδῶν | 28-29 звѣздохъ, ἀστρολόγων | 29 провѣдъцихъ нема М. μαθηματικῶν | 29-30
чародѣмнихъ, μαγείων | 30 травленихъ, φαρμακεῖων | 30-31 наоузѣхъ, ληϊστικῶν | 31 рекъше ѡ
оузлѣхъ нема гр. | С(ве)тыхъ нема гр. | 33 правило .҃҃. нема гр.

¹ Реч је о привесцима (уп. грану 13, гл. 20).

иже въ анкѣрѣ правил(о) .ā.ṽ. Сбора
иже въ лаодикий. правил(о) .лѣ.

- 3 Глава .кѣ. О ѵп(н)с(коу)пѣхъ и ѡ при-
чѣтъницѣхъ виющихъ кого или до съ-
мрѣти оубивающихъ. С(ве)тыхъ ап(о)-
6 с(то)лъ правил(о) .кѣ.ѣ. Сбора иже въ
костантинѣ градѣ гл(а)г(о)лѣма||го
прѣваго и вътораго правил(о) .ѣ.
9 С(ве)т(а)го василія правило .нѣ.

- Глав(а) .кѣ. О ѵп(н)с(коу)пѣхъ и ѡ
причѣтъницѣхъ. иже играють и глоу-
12 метъ се и оупиваютъ се и ловы дѣють.
или на позорища приходеть и игры
гледають. или гробы въскоповають или
15 крадоуть или кленоуть се именемъ бо-
жнемъ или лихвоу въземлють или
мыто. или инако како непод(о)бныи и
18 срамыны прихвѣрѣтають. себѣ прибы-
тъко. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ прави-
л(о) .кѣ.лѣ.мѣ. С(ве)т(а)го ап(о)с(то)-
21 ла павла правил(о) .гѣ. Сбора иже въ
никеи прѣваго правил(о) .ѣ. Сбора иже
въ лаодикий. правил(о) .д.нѣ. Сбора
24 иже въ карфагенѣ правил(о) .ѣ.ѣ. Сбо-
ра въселенскаго шестаго иже въ костан-
тинѣ градѣ въ троуѣ полатнѣмъ
27 правил(о) .ѣ.лѣ.кѣ.нѣ. Сбора сед-
маго иже въ никеи въторое събра се.
правил(о) | .д. С(ве)т(а)го василія пра-
30 вил(о) .лѣ.дѣ.ѣ.кѣ.

- Глава .кѣ. О гноушающихъ се брака
или вина или месь. С(ве)тыхъ ап(о)-
33 с(то)лъ правил(о) .нѣ.нѣ. Сбора иже въ

сабора у Анкири правило 1, 2; сабора
у Лаодикийи правило 36.

Глава 26. О епископима и о свеште-
ницима који некога бију или до смр-
ти убијају. Светих апостола правило
27, 66; сабора у Константинограду,
званог Првог и другога, правило 9;
светог Василија правило 55.

Глава 27. О епископима и о свеште-
ним лицима која се коцкају, и глуме,
и опијају се, и баве ловом, или у позо-
ришта одлазе и гледају представе,
или раскопавају гробове или краду,
или се куну именем Божиим, или ли-
хву узимају, или мито, или некако
другачије, неприлично и срамно при-
бављају себи добит. Светих апостола
правило 25, 43, 44; светог апостола
Павла правило 13; сабора Првог у
Никеји правило 17; сабора у Лаоди-
кийи правило 4, 54; сабора у Картаги-
ни правило 5, 16; сабора Шестог насе-
ленског у Константинограду, у Трул-
ској палати, правило 9, 10, 23, 24, 50,
51; сабора Седмог, одржаног у Нике-
ји по други пут, правило 4; светог Ва-
силија правило 10, 14, 17, 29.

Глава 28. О онима који се гнушају
брака, или вина, или мяса. Светих
апостола правило 51, 53; сабора у

2 лѣ. – тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, а у РП следи оу прав. св. Васили-
ја | 4–5 до смрѣти оубивающихъ. φονευόντων | 6 .ѣ. – тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А
1377, СС 1641, а у РП ѣ | 8 прѣваго нема С | 9 С(ве)т(а)го нема гр. | 11 играють, κυβεύοντων | 12 ло-
вы дѣють нема гр. | 13 и нема Р С М | 13–14 или... гледають. ἢ θέας παραβαλλόντων | ум. παρα-
βαλλόντων, како је у СС 1111, А 1371, РП, у АС 42, СС 1113, А 1377, СС 1641 – παρεμβαλλόντων | 14
въскопавають Р С М | 15 кленоуть се Р С М | 15–16 или ... божнемъ, ἐπιπορεύοντων | 16 лихвоу
въземлють. τοκίζοντων | 18–19 прибытък Р С. прибытакъ М | 19 С(ве)тыхъ нема гр. | 20 .кѣ. – у гр.
следи мѣ | .мѣ. нема гр. | 21 .гѣ. нема гр., а у АС 42 ум. тога пише Πέτρου και Παύλου, али без
бр. | 25–26 въ костантинѣ С | 27 .ѣ. нема гр. | .ѣ.лѣ.нѣ. М | 29 С(ве)т(а)го нема гр. | 30 .лѣ. – тако и
АС 42, СС 1111, А 1371, А 1377, СС 1641, док РП нема, а СС 1113 нема Василијева прав. | 32 С(ве)-
тыхъ нема гр. | 33 .нѣ. – тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, а у РП следи ξστ

анкүрѣ правил(о) .дї. Сбора вьсе-
леньскаго шестаго иже въ константи-
3 градѣ. въ троуѣ полатнѣмѣ правил(о)
.гї.л̃.

Глав(а) .кѣ. О достойныхъ и повелѣ-
6 ныхъ. и ѿ оубраненыхъ брацѣхъ. и ѿ
томъ іако под(о)бають чѣтьце и пѣвъ-
це оупрашати по четырехъ на десете
9 лѣтѣхъ възраста ихъ. сирѣчь въ ше-
стоѣ на десетъ лѣто или въ седмоѣ на
десете въпросити ꙗко аще хотеть жени-
12 ти се. и ѿ женимыхъ¹ и ѿ блѣудѣ и ѿ
прѣлюбодѣянии. С(вѣ)тыхъ ап(о)-
с(то)лъ правил(о) .зї.иї.ѿ.кѣ.кѣ. Сбо-
15 ра иже въ анкүрѣ правил(о) .ї. Сбора
иже въ новѣи кесарии правил(о) .а.ѿ.ї.
Сбора иже въ халкидонѣ правил(о)
л. 346 18 .дї.||.її. Сбора иже въ карфагенѣ
правил(о) .зї. Сбора вьселеньскаго ше-
стаго иже въ константи градѣ въ
21 троуѣ полатнѣмѣ правил(о) .г.д̃.
з̃.вї.гї.мї.мѿ.нѿ. С(вѣ)т(а)го василиа
правил(о) .г.з̃.з̃ѿ.ѿ. Ѳеѡфила архіе-
24 п(и)с(коу)па александрьскаго ѿт(ь)
вьспоминаниа правил(о) .д̃.ѣ.

Глава .л̃. О вьсхищающихъ жены и бра-
27 чещихъ се. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
вил(о) .з̃з̃. Сбора иже въ анкүрѣ пра-
вил(о) .дї.кѣ. Сбора иже въ хадкинѣ (!)
30 правил(о) .кз̃. Сбора вьселеньскаго ше-
стаго иже въ константи градѣ въ
троуѣ полатнѣмѣ правил(о) .сѣ. Ѳеѡ-
33 фила архіепп(и)с(коу)па александрь-

Анкири правило 14, сабора Шестог
васельенског у Константинограду, у
Трулској палати, правило 13, 30.

Глава 29. О дозволеніи, и о одобре-
ним, и о забраненіи браковима; и о
томе да треба питати чатце и појце.
пошто наврше четрнаест година свог
узраста, то јест у шеснаестој или у
седамнаестој години, хоће ли да се
жене; и о наложницама,¹ и о блуду и
о прѣлюбѣ. Светих апостола правило
17, 18, 19, 25, 26; сабора у Анкири
правило 10; сабора у Новој Кесарији
правило 1, 9, 10; сабора у Халкидону
правило 14, 15; сабора у Картагини
правило 16; сабора Шестог васельен-
ског у Константинограду, у Трулској
палати, правило 3, 4, 6, 12, 13, 48, 49,
59; светог Василија правило 3, 6, 69,
70; из Подсетника Теофила архіеппи-
скопа александријског правило 4, 5.

Глава 30. О онима који отимају жене
и браче се. Светих апостола правило
67; сабора у Анкири правило 11, 25;
сабора у Халкидону правило 27; са-
бора Шестог васельенског у Констан-
тинграду, у Трулској палати, прави-
ло 92; из Подсетника Теофила архі-

2 константинѣ С | 3 полатнѣмѣ орт. писара | 5 О достойныхъ, Пері τῶν ἐπιτετραμένων | и нема
С | 5-6 и повелѣныхъ нема гр. | 6 ѿ¹² нема Р М | 7 чѣцѣмъ С | 7-8 и пѣвъце нема гр. | 8-9 по
чѣтырехъ ... ихъ, ἐφ' ἑβδούρας γενομένους | 9-11 сирѣчь... въпросити нема гр. | 10 десете Р С М | лѣто
нема Р С М | 11 десете лѣто Р С М | хоцетъ М | 13 С(вѣ)тыхъ нема гр. | 16 а. ѿ. ї. | а. ѿ.
М | 21-22 .г. ... мѿ — тако и АС 42, А 1377, док СS 1113, А 1371, СS 1641. РП нема мѿ | 22 нѿ.
нема С и гр. | С(вѣ)т(а)го нема гр. | 23 испред .з̃з̃. РП има іотъ прав., које АС 42, СS 1111, СS 1113.
А 1371, А 1377, СS 1641 нема | Ѳеѡфила С, Ѳеофіλου | 23-24 архіепп(и)с(коу)па александрьскаго не-
ма гр. | 26 и нема С | 26-27 брачещихъ се. ἐπὶ γάμῳ | 27 се нема М | С(вѣ)тыхъ нема гр. | 29 хадкинѣ (!),
треба халкидонѣ као у Р С М | 32-33 Ѳеѡфила С | 33 архіепп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр.

¹ У вези са женимыхъ на горњој марг.: женимата и наложница. сирѣчь поводица (Женимаја
је што и наложница, то јест незаконита жена); исто и у С М.

скаго ѡт(ъ) въспоминанна правил(о) .в.г.

3 **Глава .ла.** О свещенницѣхъ. сирѣчь ѡ причѣтѣхъ. мыющихъ се въ банн съ женами. Сѡ|ра иже въ лавдикии правил(о) .л. Сѡра въселеньскаго шестаго иже въ константини градѣ въ троѡлѣ полатиѣмъ правил(о) .бѣ.

9 **Глава .лв.** О ѡп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ причѣтѣхъ. иже степене свои ѡставыше. быше пакы простии людие. и саны и власти приѡше. или въ воинство въчтоше се. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .пг. Сѡра иже въ никен правил(о) .вѣ. Сѡра иже въ халкидонѣ правил(о) .ѣ.

Глава .лг. О свѣдоущихъ нѣкыи ѡко сѡгрѣшаютъ и не ѡвлающихъ с(вѣ)т(и)телемъ. С(вѣ)таго василиа правил(о) .ба.

21 **Глав(а) .лд.** О томъ ѡко под(о)баѣтъ изѡврѣши прѣчѣтника дающаго себе въ пороучениѣ. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правило .к.

Глава .лѣ. О причѣтѣхъ ѡдоущихъ (!) ѡу крѣчмыни или ѡу странноприѣмници. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .нд. Сѡ|ра иже въ лавдикии правил(о) .кд. Сѡра иже въ карфагенѣ правил(о) .м. Сѡра въселеньскаго шестаго иже въ коста(нти)ни градѣ въ троѡлѣ полатиѣмъ правил(о) .ф.

епископа александриѣскаго. правило 2, 3.

Глава 31. О свещенству, то јест о свещеннимъ лицима која се са женама мију у купалишту. Сѡбора у Лаодикији правило 30; сѡбора Шестогъ васеленьскаго у Константинограду, у Трулској палати, правило 77.

Глава 32. О епископима и о свещенницима који, оставивши свој позив, опет постадоше обични ѡуди и чинове и власт примише, или у војску ступише. Светихъ апостола правило 83; сѡбора у Никеји правило 12; сѡбора у Халкидону правило 7.

Глава 33. О онима који знају да су неки [од свещеннихъ лица] сѡгрѣшили, а нису ихъ открили епископима. Светогъ Василија правило 71.

Глава 34. О томъ да треба изѡргнути свещено лице које себе даје у јемство. Светихъ апостола правило 20.

Глава 35. О свещеннимъ лицима која једу у крчми или у гостоприѣмници. Светихъ апостола правило 54; сѡбора у Лаодикији правило 24; сѡбора у Картагини правило 40, сѡбора Шестогъ васеленьскаго у Константинограду, у Трулској палати, правило 9.

2. г. – тако и АС 42, А 1377, а СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641 нема | 3 О свещенницѣхъ, Περὶ ἱερατικῶν | 3–4 сирѣчь ѡ причѣтѣхъ нема гр. | 6 правил С | 9 ѡ нема Р | 10 степенъ Р С М | 10–11 степене свои ѡставыше нема гр. | 12–13 или въ воинство въчтоше се, ἢ στρατευομένων | 17–19 О свѣдоущихъ... с(вѣ)т(и)телемъ. Περὶ τῶν συνεπισταμένων ἀμαρτάνουσι κληρικοῖς, καὶ μὴ φαυροῦντων | 20 .ба.] .л.ба. С | 22 прѣчѣтника, κληρικοῦς (мн.) | себе нема гр. | 23 пороучениѣ] пороучие С. ἐγγύας (мн.) | 25 ѡдоущихъ (!), треба ѡдоущихъ као у Р С М | 26 ѡу крѣчмыници. ἐν καπηλείῳ | 26–27 странноприѣмници, παντοχείῳ | 29 картагени С | 31 коста(нти)ни конј. према Р С М

- Глав(а) .лѣ. О причѣтницѣхъ роугаю-
 цинхъ се ц(ѣ)с(а)реви. или иеп(и)с(коу)-
 3 поу болариноу или презвитероу. С(ве)-
 тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .нѣ.нѣ.пѣ.
 Глава .лѣ. О свѣщавающихся се на зло.
 6 и ѿ свѣкоуплающихся се и творецинхъ
 свѣты съ клеветою (!) иако да едино-
 д(оу)шно створеть иѣчто зло. Сбора
 9 иже въ халкидонѣ правил(о) .нѣ. Сбора
 иже въ карфагенѣ правил(о) .нѣ. Сбора
 въселенскаго шестаго иже въ констан-
 12 тини градѣ въ троулѣ полатинѣмъ
 правил(о) .лѣ.
 Глав(а) .лѣ. О томъ которыи грѣхы
 15 раздрѣшають роукоположеніи сирѣчь по-
 ставленіи. Сбора иже въ новѣи кесарии
 правил(о) .ѣ.
 18 Глава .лѣ. О покаіанни и котории до-
 стоини соутъ. даати кающихся се ѿ-
 ставленіи и раздрѣшеніи. и ѿ томъ
 21 иако достонте презвитероу съкращати
 иепитиміи. сирѣчь запрѣщеніи. С(ве)-
 тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) нѣ. Сбора
 24 иже въ никеи правил(о) .лѣ.нѣ. Сбора
 иже въ анкѣрѣ правил(о) .лѣ.нѣ. Сбора
 27 иже въ лавдикни пра-
 вил(о) .лѣ. Сбора иже въ карфагенѣ пра-
 вил(о) .лѣ. Сбора иже въ карфагенѣ пра-
 вил(о) .лѣ. Сбора иже въ карфагенѣ пра-
 30 вил(о) .лѣ. Сбора иже въ константини градѣ
 въ троулѣ полатинѣмъ правил(о) .лѣ.
 С(ве)таго григоріа ноуьскаго прави-

Глава 36. О свештенимъ лицами која
 се ругаю царю, или епископу, или бо-
 ларину, или презвитеру. Светихъ апо-
 стола правило 55, 56, 84.

Глава 37. О онихъ који се договараю
 на зло, и о онихъ који се скупляю и
 совету, уз заклетву, како да једно-
 душно направе нешто зло. Сбора у
 Халкидону правило 18; сабора у Кар-
 тагини правило 53; сабора Шестог
 васеленског у Константинограду, у
 Трулској палати, правило 34.

Глава 38. О томе које грехе разре-
 шава рукоположење, то јест поста-
 вљење. Сбора у Новој Кесарији
 правило 9.

Глава 39. О покајању и о томе ко је све
 достојан да покајницима даје опроштај
 и разрешење, и о томе да је презвите-
 ру допуштено да скраћује епитимије,
 то јест запрећења. Светихъ апостола
 правило 52; сабора у Никеји правило
 11, 12; сабора у Анкири правило 1, 2, 3,
 4, 5, 6, 7, 8, 9; сабора у Новој Кесарији
 правило 2; сабора у Лаодикији прави-
 ло 2; сабора у Картагини правило 6, 7,
 27, 43, 45; сабора Шестог васеленског
 у Константинограду, у Трулској палати,
 правило 102; светог Григорија Ниског

2 ц(ѣ)с(а)реви] ц(а)реви Р С | 3 болариноу, ἄρχοντα | 4 правил С | 5-8 О свѣщавающихся се...
 иѣчто зло. Περί τῶν ποιούντων συνωμοσίας ἢ φαρσίας | 6 се нема С | 7 клеветою (!), треба
 клетвою | 8 зло] на зло М | 9 правил С | 10 картагини С | 15 роукоположеніи] роукоположение са
 дописаним по изнад реда М, χειροθεσία | 15-16 сирѣчь поставленіи нема гр. | 19-20 ѿставленіи
 и раздрѣшеніи, καταλλαγὴν | 21 достонте орт. писара, достонте Р С М | съкращати] крѣпати (!)
 М, μειοῦν καὶ αὐξάνειν | 22 сирѣчь запрѣщеніи нема гр. | 23 .лѣ. – тако и АС 42, CS 1111, CS 1113,
 А 1371, А 1377, CS 1641, док РП има и α', ια', ιβ' прав. сабора у Новој Кесарији | 28 картагини С |
 32 С(ве)таго нема гр. | ноуьскаго] ниськаго Р С М, Νύσσης

л(о) .д̣.ѣ.н̣. С(вѣ)т(а)го василиа пра-
вил(о) .е̣.л̣.д̣.о̣д̣.о̣е̣.о̣з̣.п̣в̣.п̣д̣.

- 3 **Грань. десета. въ нейже главъ шемь. О**
оуправлении цр(ь)ков(ь)наго имѣнниа и
ш своемъ шсовнѣмъ имѣнниа ип(и)-
6 с(коу)поу.

а 336 **Глав(а) .а̣. О томъ иако подобаетъ и-**
ко||нома поставлѣти шт(ь) причѣта
9 сборныѣ цр(ь)кове. Сбора иже въ хал-
кидонѣ правил(о) .к̣ѣ. Сбора седмаго
иже въ никенъ второе събра се. пра-
12вил(о) .а̣и̣. Θεωφιλα арх̣и̣еп(и)с(коу)па
александрьскаго шт(ь) въспоминаниа
правил(о) .ѣ̣.

- 15 **Глав(а) .б̣. О оуправлении цр(ь)ков(ь)-**
наго имѣнниа. С(вѣ)тых(ь) ап(п)с(то)лъ
правил(о) .л̣и̣.л̣.л̣.а̣. Сбора иже въ ан-
18 тишхин правил(о) .к̣д̣.к̣ѣ. К̣ѣр̣ила архи-
еп(и)с(коу)па александрьскаго шт(ь)
посланиа. иже къ домноу. Глав(а) .б̣.
21 Θεωφιλα арх̣и̣еп(и)с(коу)па александ-
рьскаго шт(ь) въспоминаниа прави-
л(о) .л̣и̣.

- 24 **Глав(а) .г̣. О имѣнни цр(ь)ков(ь)нѣмъ**
въ нѣиже ип(и)с(коу)пъ оумреть. Сбо-
ра иже въ анк̣ѣрѣ правил(о) .ѣ̣и̣. Сбора
27 иже въ халк̣идонѣ правил(о) .к̣ѣ. Сбора
въселеньскаго шестаго иже въ констан-
тинни градѣ. въ троулаѣ полатнѣмъ
30 правил(о) .л̣ѣ̣.

- Глав(а) .д̣. О продаван̣и̣и. и ш расхище-**
нии цр(ь)ков(ь)наго имѣнниа. С(вѣ)тыхъ
33 ап(о)с(то)лъ правил(о) .л̣и̣.о̣г̣. Сбора

правило 4, 7, 8; светог Василија прави-
ло 5, 34, 74, 75, 76, 82, 84.

Грана десета у којој је осам глава
О управљању црквеном имовином и
о сопственој имовини епископа.

Глава 1. О томе да економа треба по-
стављати из свештенства саборне
цркве. Сабора у Халкидону правило
26; сабора Седмог, одржаног у Нике-
ји по други пут, правило 11; из
Подсетника Теофила архиепископа
александријског, правило 9.

Глава 2. О управљању црквеном
имовином. Светих апостола правило
38, 40, 41; сабора у Антиохији прави-
ло 24, 25; из *Посланице* Кирила архи-
епископа александријског Домну,
глава 2; из *Подсетника* Теофила
архиепископа александријског, пра-
вило 10.

Глава 3. О имовини цркве у којој
епископ умре. Сабора у Анкири пра-
вило 15; сабора у Халкидону правило
25; сабора Шестог васељенског у
Константинограду, у Трулској палати,
правило 35.

Глава 4. О продаји и о расипању цр-
квене имовине. Светих апостола пра-
вило 38, 73; сабора у Анкири правило

1 испред .д̣. гр. има и γ' прав. | С(вѣ)т(а)го нема гр. | 3 десета | .л̣. Р, δευεταία С | въ нейже главъ
шемь нема гр. | шемь | .и̣. Р С М | 7 подобаетъ | не под(о)баєть С, гр. χρ̣η̣ναι | 9 сборныѣ нема
гр. | 10-11 иже въ никенъ седмаго инв. С | 11 събра се | събравшаго се С | 12 Θεωφιλα С, θεοφίλου |
12-13 арх̣и̣еп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 18-19 арх̣и̣еп(и)с(коу)па александрьска-
го нема гр. | 21 Θεωφιλα С | 22-23 ум. правил(о), гр. најчешће: κεφάλαιον | 24 имѣнни – у гр.
следи καὶ προσόδων | 31 продаван̣и̣и | продани С | 31-32 О продаван̣и̣и. и о расхищенни, Περὶ
ἐκποιήσεως | 32 С(вѣ)тыхъ нема гр.

ниже въ анкѣрѣ правил(о) .ѿ. Сбора
седмаго ниже въ никей въторое събра се
3 правил(о) .ѿ. Сбора ниже въ карфагенѣ
правил(о) .кѣ.лѣ. Кѣрила архиеп(и)-
с(коу)па александрьскаго ѿт(ъ) посла-
6 ния ниже ко домноу правил(о) .ѿ.

Глав(а) .ѿ. О притежании имѣния еже
по поставлении. еп(и)с(коу)пъ или при-
9 чьтъникъ притежитъ. Сбора ниже въ
карфагенѣ правил(о) .лѣ. Сбора ниже въ
костантини градѣ гл(агол)емаго прѣ-
12 ваго и втораго правило .ѿ.

Глав(а) .ѿ. О своємъ и ѿсобнѣмъ имѣ-
нии еп(и)с(коу)поу еже свѣтъ цр(ъ)-
15 ковнаго. и іако не под(о)баєтъ еп(и)-
с(коу)поу възъ завѣщания. оумрѣти.
С(ве)тыхъ (а)п(о)с(то)лъ правил(о) .м.

18 Сбора ниже въ антиохии правил(о) .кѣ.
Сбора ниже въ халкидонѣ правил(о)
л(о) .ѿ. Сбора ниже въ карфагенѣ пра-
вил(о) .кѣ.пѣ.

Глав(а) .ѿ. О соущи(хъ) въ ваврарь-
24 скихъ (!) странахъ и шбычанихъ божнихъ
цр(ъ)к(ъ)вахъ іако подобаєтъ ѿ оупра-
влати по прѣданомоу и дръжимомоу
27 нами шбычани. Сбора въселеньскаго въ-
тораго ниже въ костантини градѣ пра-
вил(о) .ѿ. Сбора ниже въ халкидонѣ
30 правил(о) .кѣ. Сбора въселеньскаго ше-
стаго ниже въ костантини градѣ въ
троу(л)ѣ полатнѣмъ. правил(о) .кѣ.кѣ.

15; сабора Седмог одржаног у Нике-
ји по други пут, правило 12; сабора у
Картагини правило 26, 33; из *По-
сланице* Кирила архиепископа алек-
сандријског Домну, правило 2.

Глава 5. О стеченој имовини коју по-
сле рукоположења стекне епископ
или свештено лице. Сабора у Карта-
гини правило 32; сабора у Констан-
тинграду, званог Првог и другог,
правило 7.

Глава 6. О сопственој имовини епи-
скопа, која није црквена, и о томе да
епископ не треба без завештања да
умре. Светих апостола правило 40;
сабора у Антиохији правило 24; са-
бора у Халкидону правило 22; сабора
у Средцу правило 12; сабора у Кар-
тагини правило 22, 81.

Глава 7. О томе да цркве Божије и
обичаји што су у варварским страна-
ма треба да се управљају по обичаји-
ма које смо им ми предали и држимо.
Сабора Другог васељенског у Кон-
стантинграду правило 2; сабора у
Халкидону правило 28; сабора Ше-
стог васељенског у Константингра-
ду, у Трулској палати, правило 27, 29.

1 .ѿ.] .кѣ.лѣ. С | 3 въ карфагени М | 4 .кѣ.лѣ. – тако и CS 1641 | А 1371 нема кѣт' прав. | РП ум.
.кѣ.лѣ. има кѣ' и кѣ' прав. | АС 42, CS 1111, CS 1113, А 1377 нема прав. Карт. саб. | 4–5
архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 6 ко] къ Р С М | 9–10 въ карфагени С М | 13 и
нема Р С | 16 оумрѣти] и оумрѣти М | 21 въ картагени С М | 23–24 ваврарьскихъ (!), треба
варьварьскихъ као Р С М | 24 странахъ, ἐθνείων | и шбычанихъ нема гр. | 25 ѿ нема С | 26 по
прѣданомоу и дръжимомоу, κατὰ τὴν κρατήσασαν | 27 шбычаю Р С М | 27–28 въселеньскаго
вътораго нема гр. | 28 въ костантинѣ С | 28–31 правил(о) .ѿ. ... въ костантини градѣ нема
М | 32 ум. .кѣ.кѣ. у гр. λζ' и λθ', а РП има и λ' прав.

- Глав(а) .п̄. О томъ іако не под(о)-
баєть ѿ(и)с(коу)поу ни причѣтъникоу
3 даати какова любо дара ѱетникоу. ни
на съхраненіе с(ъ)кровища положити
въ него. аще и присныи ѿмоу єсть. Сво-
6 ра иже въ карфагенѣ правил(о) .кв.па.
Грань .аї. въ неѣже главь .гї.
О монастырихъ и ѿ мнѣхъ. сирѣчь.
9 ѿ чьрноризницхъ. |
Глав(а) .а. О створеніи монастыревъ и
іако не под(о)баєть николиже быти въ
12 нихъ людьскымъ жилищемъ. или под(ъ)
властїю людскою. и ѿ мнѣхъ.
Сбора иже въ халкидонѣ правил(о) .д̄.
15 к̄д̄. Сбора въселеньскаго шестаго иже
въ константини градѣ въ троулѣ по-
латиѣмъ правил(о) .м̄ѣ. Сбора иже въ
18 константиіи градѣ прѣваго и вътораго.
правил(о) .а.г̄. Сбора седмаго иже въ
никеи второ(ю) събра се правил(о) .г̄і.
21 Глава .б̄. О бывающихъ ѿт(ъ) инѣхъ
монастырь игоуменѣхъ или причѣтъни-
цѣхъ. Сбора иже въ карфагенѣ прави-
24 л(о) .п̄. Сбора седмаго иже въ нике(и)
въторое събра се правило .ка.
Глава .г̄. О рабѣхъ постригающихъ се.
27 или извѣтомъ бл(а)говѣрни прѣѿви-
дѣщихъ и неработающихъ г(о)сп(о)демы
своимъ. || Сбора иже въ гангрѣ пра-
30 виал(о) .г̄. Павла ап(о)с(то)ла правил(о)
.б̄. Сбора иже въ халкидонѣ правил(о)
.д̄. Сбора въселеньскаго шестаго иже

Глава 8. О томѣ да никакав дар не
треба єпископ ни свєштенѣо лице да
дају єретикѣ, ни ти да му повєре на
чуванѣ драгоценѣсти, чак ако су му и
род. Сабора у Картагини правило 22,
81.

Грана 11 у којој је 16 глава

О манастирима и о монасима, то јест
о црнорисцима

Глава 1. О подизању манастира и о
томѣ да нипошто у њима не треба да
буду народна жилишта, или да су под
народном влашћу; и о монасима. Са-
бора у Халкидону правило 4, 24; са-
бора Шестог васељенског у Констан-
тинграду, у Трулској палати, правило
49; сабора у Константинограду (зва-
ног) Првог и другог, правило 1, 6; са-
бора Седмог, одржаног у Никеји по
други пут, правило 13.

Глава 2. О онима који постају игу-
мани или свєштєници из других мана-
стира. Сабора у Картагини правило
80; сабора Седмог, одржаног у Нике-
ји по други пут, правило 21.

Глава 3. О робовима који се по-
стригавају, или под изговором бла-
говерја презиру и не раде својим
господарима. Сабора у Гангри пра-
вило 3; апостола Павла правило 2;
сабора у Халкидону правило 4; са-
бора Шестог васељенског у Кон-

3 ум. даати какова любо дара, гр. διδόναι διὰ δωρεᾶς ἢ διαθήκης | 3–5 ни на съхранение ...
въ него нема гр. | 4 на нема Р М | 5 въ] оу С | присныи, συγγενής | 6 въ картагини С М | 7 въ неѣже
главь .гї. нема гр. | 8 сирѣчь] сирѣчь Р С М | 8–9 сирѣчь. ѿ чьрноризницхъ нема гр. | 9 чьрно-
ризницхъ Р С М | 10 створеніи] строєни М, гр. ποιήσεως | и нема Р М | 10–13 ум. и іако...
людскою, гр. καὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι αὐτὰ ἰδιωτικὰ | 13 людскою] подѣ люд(ъ)скою Р М | ум. и
ѿ мнѣхъ, гр. καὶ περὶ πραγμάτων τῶν μοναζόντων | 18 прѣваго] гл(агол)емаго прѣваго Р С
М | 20 второ(ю) конј. према Р С М | 22 монастырь Р М | игоуменѣхъ] и игоуменѣхъ Р, гр.
ἡγουμένων | 23 въ карфагини М | 25 въторое] въ въторое М | 26 постригающихъ се Р М,
μοναζόντων | 30 Павла ап(о)с(то)ла правил(о) .б̄. има АС 42, А 1377

въ константи(ни) градѣ въ троу(лѣ) полатнѣмъ правил(о) .пѣ.

- 3 **Глава(а) .д.** О томъ иако не просто
мнѣхомъ исх(о)дити изъ монастырѣ. и
людьскыне вещи дѣлати. и ѿ томъ
6 иако мнѣси подѣ иеп(и)с(коу)помъ соутъ.
Сбора иже въ халкидонѣ правил(о)
.г.д.н.к.г. Сбора въселеньскаго шестаго
9 иже въ константи(ни) градѣ въ троу(лѣ)
полѣтнѣмъ (!) правил(о) .м.д.м.в.м.е.м.е.
Сбора иже въ константи(ни) градѣ гл(а-
12 гол)емаго прѣваго и вътораго правило
.б.г.д.е.е.е.

- Глава .е.** О томъ иако недостойно естъ
15 мнѣхомъ женити се. илѣ с нѣкыми же-
нами иако сестрами въ единомъ жили-
ци прѣбывати ни жена|мъ ѿбѣщавъ-
18 шимъ се. г(осподе)ви дѣвѣствовати.
съ нѣкими простыми женами. или съ
моужии не прѣбывати въ единомъ жи-
21 лци. Сбора иже въ анкѣрѣ правил(о)
.ѡ. Сбора иже въ халкидонѣ правил(о)
.е. Сбора въселеньскаго шестаго иже
24 въ константи(ни) градѣ въ троу(лѣ) по-
латнѣмъ правил(о) .м.д.м.з. С(ве)таго
Василіа правил(о) .ѡ.к.ж.

- 27 **Гла(а)в(а) .е.** О мнѣсѣхъ свѣщаваю-
щихъ се на зло и съвѣкоуплѣющихъ се и
творещихъ съвѣты съ клетвою. иако да
30 единос(оу)шнѣ нѣчто вси зло ство-
реть. Сбора иже въ халкидонѣ пра-
вил(о) .н. Сбора въселеньскаго шестаго

стантинграду. у Трулској палати.
правило 82.

Глава 4. О томѣ да монаси не могу
једноставно да излазе изъ манастира и
обављају јавне послове; и о томѣ да
су монаси подчинѣни епископу. Са-
бора у Халкидону правило 3, 4, 8, 23;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинграду, у Трулској палати, пра-
вило 41, 42, 45, 46; сабора у Констан-
тинграду, званог Првог и другог, пра-
вило 2, 3, 4, 5, 6.

Глава 5. О томѣ да је недопустиво
монасима да се жене или да са неким
женама као са сестрама у истој кући
пребивају; нити да жене, које су се
обећале Господу да девствују, преби-
вају у истој кући са другимъ обичнимъ
женама или са мушкарцима. Сбора
у Анкири правило 19; сабора у Хал-
кидону правило 16; сабора Шестог
васељенског у Константинграду, у
Трулској палати, правило 44, 47; све-
тогъ Василија правило 19, 20, 60.

Глава 6. О монасима који се дого-
варају на зло дело и који се сакупља-
ју и саветују, уз заклетву, како да
сви једнодушно направе нешто зло.
Сбора у Халкидону правило 18; са-
бора Шестог васељенског у Кон-

1 константи(ни) конј. према РСМ 12 .пѣ. – тако и CS 1641. док је у РП ум. .пѣ. пе', што AC 42. CS 1111, CS 1113, A 1371, A 1377 нема | 3 просто. ѡς ἔτιχε | 4 манастира Р | 5 людьскыне нема гр. | 10 полѣтнѣмъ(!), треба полатнѣмъ као у РСМ | .м.в.] .м.в.м.г. РСМ. тако и AC 42. A 1377 | .м.е. има AC 42, а CS 1111, CS 1113, A 1371. A 1377. CS 1641. РП нема | 13 .г. има AC 42. A 1377, а CS 1111, CS 1113, A 1371. РП нема. док CS 1641 нема ниједно прав. | .е. има AC 42. A 1377, а CS 1111, CS 1113, A 1371 нема | .е. нема гр. | 14 ум. иако недостойно естъ, гр. μὴ ᾔχεῖν | 16 сестрами] съ сестрами РМ | 16–17 въ единомъ жилици прѣбывати. συνεῖναι | 18 г(осподе)ви прма гр. | 19 съ нѣкими Р, са нѣкими М | 19–21 ум. съ нѣкими ... жилици. гр. ἑτέροις συνοικεῖν | 25 испред .м.д. РП има м', а AC 42, CS 1111. CS 1113, A 1371, A 1377. CS 1641 нема | С(ве)таго нема гр. | 27–31 ум. О мнѣсѣхъ... зло створеть, гр. Περί μοναχῶν ποιούντων φατρίας καὶ συν-
ωμοσίας

- иже въ константини градѣ въ троуѣлѣ
полатиѣмъ правил(о) .лѣ.
- 3 **Глав(а) .ѣ.** О томъ яко не подобаетъ
мнихомъ мыти се въ бані съ женами.
Сбора иже в лавдикии правил(о) .лѣ.
- 6 Сбора || вселеньскаго шестаго иже въ
константини градѣ въ троуѣлѣ пола-
тиѣмъ правил(о) .оѣ.
- 9 **Глав(а) .нѣ.** О хранении с(ве)тыщенныхъ
(!) д(ѣ)в(и)ць. Сбора иже въ карфа-
генѣ правил(о) .лѣ. Сборъ (!) въселен-
скаго шестаго иже въ константини гра-
дѣ въ троуѣлѣ полатиѣмъ правил(о)
лѣ.мѣ.мнѣ. Сбора седмаго иже въ ни-
кен. второе събра се првил(о) .нѣ.кѣ.кѣ.
- 12 **Глава .ѣ.** О растлѣнии. с(ве)щенныхъ
д(ѣ)виць. Сбора въселеньскаго шестаго
иже въ константини градѣ въ троуѣлѣ
полатиѣмъ правил(о) .дѣ. С(ве)таго
василия правил(о) .нѣ.кѣ.ѣ.
- 18 **Глав(а) .нѣ.** О врѣмени възраста д(ѣ)-
виць. хотешихъ приѣти менишскимъ
шбразъ. и котораа гл(агол)еть се д(ѣ)-
вица. Сбора иже въ карфагенѣ прави-
л(о) .рѣ. Сбора въселеньскаго шестаго
иже въ | константи(ни) градѣ въ троуѣлѣ
полатиѣмъ правил(о) .мѣ. С(ве)таго
василия правил(о) .нѣ.
- 21 **Глава .аѣ.** О мнистѣхъ и ѡ причѣтъ-
ницѣхъ. шбращающихъ се пакы въ лю-
дскыя вещи. и приѣмляющихъ саны или
власти или оучащихъ се въ воинство.
- 24 Сбора седмаго иже въ никен второе

стантинграду, у Трулској палати,
правило 34.

Глава 7. О томѣ да монаси не треба
да се мију у купалишту са женама.
Сбора у Лаодикији правило 30; сабо-
ра Шестог васељенског у Констан-
тинграду, у Трулској палати, прави-
ло, 76.

Глава 8. О чувању свештених девица.
Сбора у Картагини правило 44; са-
бора Шестог васељенског у Констан-
тинграду, у Трулској палати, прави-
ло 46, 47, 48; сабора Седмог, одржа-
ног у Никеји по други пут, правило
18, 20, 22.

Глава 9. О раздевичењу свештених
девица. Сбора Шестог васељенског
у Константинграду, у Трулској пала-
ти, правило 4; светог Василија прави-
ло 18, 20, 60.

Глава 10. О времену узраста девица
које хоће да приме монашки лик; и
која се назива девицом? Сбора у Кар-
тагини правило 126; сабора Шестог
васељенског у Константинграду, у
Трулској палати, правило 40; светог
Василија правило 8.

Глава 11. О монасима и о свештени-
цима који се опет враћају јавним по-
словима и примају чиновѣ или власт,
или се обучавају за војску. Сбора
седмог, одржаног у Никеји по други

4 мнихомъ, ἀσκητὰς | мыти се въ бані, συλλοῦεσθαι | съ женами въ бани ипв. С | 8 .оѣ. гр.
оѣ' | 9 с(ве)тыщенныхъ(!), треба с(ве)щен'ныхъ као у Р С М и гр. – ἱερῶν | 11 Сборъ (!), треба
Сбора као у Р С М | 19 С(ве)таго нема гр. | 22 мнишскыи Р С М | 23 шбразъ, τὸ σχῆμα | 25 .рѣ.
] .р.кѣ. М; испред .рѣ. РП има ркѣ', а АС 42, СS 1111, СS 1113, А 1371, А 1377, СS 1641 нема |
26 константи(ни) конј. према Р С М, въ константиѣ С | 27 .мѣ. – тако и АС 42, СS 1111, СS 1113,
А 1371, А 1377, док СS 1641, РП има и: ма', му', ме' | 28 .нѣ.] .нѣ. Р С М и гр. – ιη' | 29–32 О
мнистѣхъ... въ воинство, Περί μοναχῶν γινομένων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ἀξιωματικῶν, ἢ στρα-
τευομένων | 31 или] и С | 32 оучащихъ се] оучеирихъ се С, оучитающихъ се РМ

- сѣбра се правил(о) .ѿ. Сѣбра иже въ халкидонѣ првил(о) .ѿ. Кѣрила архи-
 3 иеп(и)с(коу)па александръскаго шт(ь) послання къ соущимъ въ лѣвии. и въ пендаполи иеп(и)с(коу)помъ правило .ѿ.
 6 Глава .ѿ. О носещиѣхъ мнишьскыѣ ризы. и ѿ соудящихъ иже въ шбѣ-
 цнѣхъ и оу брачинныхъ ходетъ ризахъ.
 9 Сѣбра иже въ гангрѣ правил(о) .ѿ.
 Глава .ѿ. О женахъ носещиѣхъ извѣ-
 томъ бл(а)говѣрнѣ моужьскыѣ ризы.
 12 Сѣбра иже въ гангрѣ правил(о) .ѿ.
 Глава .ѿ. О томъ иако не под(о)ба-
 15 етъ женамъ пострига|ти влась всеѣ главы бл(а)говѣрнѣ ради. Сѣбра иже въ гангрѣ правило .ѿ.
 Глава .ѿ. О нехотещиѣхъ хранити и
 18 крѣмтити чедь своихъ бл(а)говѣрнѣ ради. и ѿ чедѣхъ нехотещиѣхъ крѣм-
 тити ш(т)ца и матере. Сѣбра иже въ гангрѣ правил(о) .ѿ.
 21 Глава .ѿ. О томъ. кыѣ градьскыѣ вѣщини и правленнѣ мниси могуць
 24 строити. Сѣбра иже въ халкидонѣ правил(о) .ѿ.
 Грань .ѿ. въ нынѣ глав(ь) .ѿ. О ере-
 27 тицѣхъ и ѿ жидохъ и ѿ елиничъ.
 Глава .ѿ. О томъ что естъ ересъ. и что раскола. и что подоцр(ь)ковникъ.
 30 с(в)етаго василиѣ правѣл(о) .ѿ.
 Глава .ѿ.¹ О томъ что естъ еретикъ. Сѣбра въселеньскаго вътораго иже въ
 33 константиѣ градѣ. правѣл(о) .ѿ.

пут, правило 12; сабора у Халкидону правило 7; из *Посланице* Кирила архиепископа александријског епископа у Либији и Пендапољу правило 2.

Глава 12. О онима који носе монашку ризу; и о онима који одлучују да иду у обичној и у свиленој одећи. Сабора у Гангри правило 12.

Глава 13. О женама које под изговором благоверја носе мушку одећу. Сабора у Гангри правило 12.

Глава 14. О томе да жене не треба да секу сву косу с главе ради подвизавања. Сабора у Гангри правило 17.

Глава 15. О онима који ради подвизавања неће да чувају и хране своју децу; и о деци која неће да хране оца и мајку. Сабора у Гангри правило 15, 16.

Глава 16. О томе које грађанске ствари и старања могу монаси да предузимају. Сабора у Халкидону правило 3.

Грана 12. у којој је 18 глава. О јеретицима, и о Жидовима, и о Јелинима. Глава 1. О томе шта је јерес, шта раскол, и шта *подцрковник*. Светога Василија правило 1.

Глава 2.¹ О томе шта је јеретик. Сабора Другог васељенског у Константинограду правило 2, 6.

4 къ] иже къ С | въ'] иже въ С | 7 ѿ соудящихъ, Пері катаψηφισμένων | 8 брачинныхъ] брачнихъ С | и оу брачинныхъ нема гр. и оу брачинныхъ нема гр. | 10–11 извѣтомъ бл(а)говѣрнѣ нема гр. | 12 .ѿ.] .ѿ. Р С М и гр. – 14 | 14–15 постригати влась всеѣ главы, ἀλοκεῖρεσθαι | 15 бл(а)говѣрнѣ ради δι' ἀσκησιν | 17 хранити нема гр. | 18–19 бл(а)говѣрнѣ ради, προφάσει ἀσκήσεως | 21 .ѿ.ѿ.] .ѿ.ѿ. С | 23 и правленнѣ] и справленнѣ С. и справленнѣ М, κτδεμονίας | 24 строити, μετέβαι | 26 въ нынѣ] въ нынѣ Р М | 29 подоцр(ь)ковникъ Р М, цр(ь)к(о)в(ь)никъ С, гр. παρασυναγωγή | 31 .ѿ.] .ѿ. М | 32 вътораго нема С | 33 .ѿ. нема гр.

¹ Почев од 2. гл. у М су бр. померени за један, па је 2 = 3, 3 = 4 све до 7. уз који је додат и 8. са прим. на доњој марг.: пази помери више на горњу главѣ

Гл(а)в(а). **Г.** О кнѣгахъ ѱетичьскыхъ.
С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .**Г.**
3 Сбора седмаго иже | въ никей въторое
събра се правил(о) .**Г.**

Глав(а) .**Д.** О раздроченіи цр(ь)ковь
6 идольскихъ и ѡ сѣкроушеніи идоль. Сбо-
ра иже въ карфагенѣ. правил(о) .**нн.пд.**

Глав(а) .**Е.** О несторини. и монсѣи.¹ и
9 кевтихианѣ. и ѡ максимѣ. и ѡ пор-
фѣрини.² и ѡ поставленыхъ ѡт(ь) нихъ
ѱрѣтницѣхъ. и ѡ правовѣрныхъ изъ-
12 врьженихъ ѡт(ь) нихъ. Сбора вселе-
ньскаго вътораго иже въ константи-
градѣ. правил(о) .**д.** Сбора иже въ ѱфѣ-
15 сѣ. правил(о) .**д.в.г.д.е.** Сбора иже въ
срѣдѣци правило .**к.**

Глава .**е.** О томъ іако не под(о)баєть
18 быти слоужьбѣ въ цр(ь)ковѣи тоу соу-
щюу ѱетикоу. Тимофеѣа архіеп(и)-
с(коу)па александрьскаго правил(о) .**д.**

Глава .**з.** О причѣтницѣхъ ѱетичь-
21 скихъ. пристоупающихъ къ правовѣр-
нѣи цр(ь)к(ь)ви. Сбора иже въ кар-
24 фагенѣ правил(о) .**з.и.з.г.е.р.з.** С(вѣ-
та)го || василиа правил(о) .**д.** Ѳеѡфила
архіеп(и)с(коу)па алекса(ндрьска)го
27 ѡт(ь) въспоминаніа правил(о) .**д.**

Глав(а) .**и.** О ѱеп(и)с(коу)пѣхъ и ѡ
причѣтницѣхъ. живущихъ съ ѱети-
30 кы. и молещихъ се с ними. и ѡ пове-
лѣвающихъ имъ слоужити въ цр(ь)-
к(ь)ви. и ѡ приѣмлющихъ кр(ь)щеніе
33 ихъ или жр(ь)твоу. С(вѣ)тыхъ ап(о)-

1 Гл(а)в(а) .**Г.** Глав(а) .**в.** М | 2 С(вѣ)тыхъ нема гр. | 5 Глав(а) .**д.** Глав(а) .**г.** М | 5 цр(ь)-
к(ь)ви Р | 5-6 О раздроченіи... идольскихъ, Пері καθαιρέσεως ἱδωλῶν | 7 въ картагени С | 8
Глав(а) **г** | глав(а) .**д.** М | 9 кевтихиана С. Εὐτυχιανῶ | 9-10 порфѣрини С. Πορφύριου | 18 слоужь-
бѣ въ цр(ь)ковѣи | цр(ь)к(ь)в(ь)нѣи слоужьбѣ Р | 19-20 архіеп(и)с(коу)па александрьскаго
нема гр. | 21 Глава .**з.** | глава .**е.** М | 24 .**з.** нема гр. | .**и.з.г.е.р.з.** | .**и.з.з.и.г.е.р.з.** С; после .**и.з.** и у
гр. ξη' а .**г.е.** и .**р.з.** има А 1377. док CS 1111. CS 1113. А 1371, CS 1641, РП нема | 24-25 С(вѣта)го
нема гр. | 25 Ѳеѡфила С. θεοφίλου | 26 архіеп(и)с(коу)па алекса(ндрьска)го нема гр. | алек-
са(ндрьска)го коні. према Р С М | 29 живущихъ. συκοιτωνούτων | 30-31 повелѣвающихъ, ἐπι-
τρέποντων | 33 С(вѣ)тыхъ нема гр.

¹ Име монсѣи у неким гр. рукописима написано је грешком као Μωϋσεως (CS 1113); правилније
је Μωσέως (CS 1111. А 1371, CS 1641) или Μουσαίου (А 1377) или Μουσαίου (РП), што значи
да у срп. одговара Мосѣи (Моисей) или Моусѣи (Мусей). ² порфѣрини, Πορφύριου – исти редо-
след имена има CS 1111. CS 1113, CS 1641, док у А 1371, А 1377, РП међу наведенима је и Ке-
лестин.

Глава 3. О ѱетичким кнѣгама. Све-
тих апостола правило 60; сабора Сед-
мог, одржаног по други пут у Никеји,
правило 9.

Глава 4. О рушењу идольскихъ храмова
и о уништавању идола. Сабора у Кар-
тагини правило 58, 84.

Глава 5. О Несторију, и Мосеју¹, и
Евтихијану, и о Максиму, и о Порфи-
рију², и о ѱетницима које су они по-
ставили, и о правоверницима које су
они избацили. Сабора Другог васе-
љенског у Константинограду правило
4; сабора у Ефесу правило 1, 2, 3, 4, 5;
сабора у Средцу правило 20.

Глава 6. О томе да не треба држати
службу у цркви кад ту присуствује
ѱетик. Тимофеја архіепископа алек-
сандријског правило 9.

Глава 7. О ѱетичким свештеницима
који приступају Правоверној цркви.
Сабора у Картагини правило 17, 57,
95, 117; светог Василија правило 1; из
Подсетника Теофила архіепископа
александријског, правило 1.

Глава 8. О епископима и свештеним
лицима што живе с ѱетницима и мо-
ле се са њима, и о онима који им дозво-
љавају да служе у цркви, и о онима
који примају њихово крштење или
жртву. Светих апостола правило 10,

с(то)ль правил(о) .л̃.л̃ѣ.л̃ѣ. Сбора иже
въ антиохии. правил(о) .л̃ѣ. Сбора иже
3 в лаодикийн правил(о) .л̃ѣ.

Глава .л̃ѣ. О иеп(и)с(коу)пѣхъ и ѿ при-
чѣтннцѣхъ. въземающихъ бл(а)госло-
6 вление или проскоуруѣ ѿт(ъ) іеретикъ
или ѿт(ъ) жидовъ. и молещихъ се въ
9 црквиахъ. или въ монастырихъ іерети-
чскихъ и язычскихъ. сирѣчь погань-
скихъ. или соубоѣтствоующихъ. или
12 празднующихъ съ жидами. или прино-
сещихъ что въ свѣрища ихъ. или въ
цр(ъ)к(ъ)ви язычские. и ѿ іерети-
цѣхъ. гл(агол)емыхъ анг(е)ловци.
15 С(ве)тыхъ ап(о)с(то)ль правил(о) .л̃ѣ.
.л̃ѣ. Сбора иже в лаодикийн правил(о)
.л̃ѣ.л̃ѣ.л̃ѣ.л̃ѣ.л̃ѣ.л̃ѣ. Сбора въселень-
18 скаго шестаго иже въ константин градѣ
въ троулаѣ полатнѣмъ правил(о) .л̃ѣ.

Глава .л̃ѣ. О иеп(и)с(коу)пѣ въ свѣсти
21 гл(агол)ующимъ. ѿбѣщеникъ іестъ. іере-
тнкъ. Сбора иже въ карфагенѣ прави-
л(о) .л̃ѣ.

Глава .л̃ѣ. О томъ іако недостоинно іестъ
24 іеретикомъ възходити въ цр(ъ)ковъ пра-
вовѣрныхъ. Сбора иже въ лаодикийн.
27 правил(о) .л̃ѣ.

Глава .л̃ѣ. О томъ іако не под(о)баіетъ
правовѣрнымъ възходити въ іеретич-
30 скоу цр(ъ)к(ъ)вы. ни почитати лъ-
жихъ мученикъ ихъ. Сбора иже въ
лаодикийн правил(о) .л̃ѣ.

45, 46; сабора у Антиохији правило 2;
сабора у Лаодикији правило 33.

Глава 9. О епископима и о свештеним
лицима што узимају благослов или
просфору од јеретика или од Жидова,
и моле се у црквама или манастири-
ма јеретичким и незнабожачким, то
јест поганским; или о онима који пра-
знују суботу, или празнују са Жидови-
ма, или приносе нешто у њихова збо-
ришта или незнабожачке храмове; и
о јеретичима званим ангеловци. Све-
тих апостола правило 65, 70; сабора у
Лаодикији правило 9, 29, 32, 35, 37,
38, 39; сабора Шестог васељенског у
Константинограду, у Трулској палати,
правило 11.

Глава 10. О епископу који свесно
говори за јеретика да је заједничар.
Сабора у Картагини правило 124.

Глава 11. О томе да је недопустиво да
јеретици улазе у цркву правоверних.
Сабора у Лаодикији правило 6.

Глава 12. О томе да правоверни не
треба да улазе у јеретичку цркву, ни-
ти да поштују њихове лажне муче-
нике. Сабора у Лаодикији правило
34.

1 .л̃ѣ.] .л̃ѣ. Р | 6 или проскоуруѣ нема гр. | 7 жидовъ, Ἰουδαίων | 9 и язычскихъ нема Р М |
9-10 сирѣчь поганьскихъ нема гр. | 12 свѣрища, συναγωγῆς | 13 цр(ъ)к(ъ)ви, ἱεροῦς | 13-14
іеретичѣхъ, гл(агол)емыхъ нема гр. | 14 анг(е)ловци, Ἀγγελῶν | 17 .л̃ѣ. — у CS 1111, РП следи
мѣ, што CS 1113, А 1371, А 1377, CS 1641 нема | 20 Гла(а)в(а) .л̃ѣ.] гла(а)в(а) .л̃ѣ. М | 21 іестъ нема
С | 22 карфагени С | 24 Гла(а)в(а) .л̃ѣ.] гла(а)в(а) .л̃ѣ. М | 24 недостоинно іестъ] недостѣнт' С, нема
гр. | 25-26 правовѣрныхъ нема гр. | 27 правил(о) .л̃ѣ. — ово прав., као и гл. .л̃ѣ., исти су као у CS
1111, док је у CS 1113, А 1371, А 1377, CS 1641, РП под том гл. текст: Περὶ τοῦ μὴ ἀπέναι πρὸς
τοὺς τῶν αἱρετικῶν ψευδομάρτυρας. Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λδ' | 28 Гла(а)в(а) .л̃ѣ.] гла(а)в(а) .л̃ѣ.
М | 28-30 О томъ... цр(ъ)к(ъ)вы нема гр. | 29-30 іеретичскихъ Р С М | 30 почитати Р С М | 30-32
ни почитати... правил(о) .л̃ѣ. у CS 1113, А 1371, А 1377, CS 1641, РП припада претходној (11) гл.

- Глав(а) .гї. О брацѣ ѱеретикѣ. сирѣчь
 ѡ сватѣствѣ. къ правовѣрнымъ.||
- 3 Сбора иже в лавдикни правил(о) .ї.ла.
 Сбора иже въ халкидонѣ правил(о) .дї.
 Сбора иже въ карфагенѣ правил(о) .ка.
- 6 Сбора въселеньскаго шестаго иже въ
 костантини градѣ въ троулѣ пола-
 тнѣмъ правил(о) .ов.
- 9 Глав(а) .дї. О ѱеретницѣхъ ѡбращаю-
 щихъ се къ правовѣрнѣи вѣрѣ и ѡ
 томъ. аще моцѣно єсть таковыє въ
- 12 причѣть приводити. сирѣчь. поставлѣ-
 ти чѣтце и пѣвце. и дияконы и през-
 витеры. и которыє ѱеретикы под(о)-
- 15 баєть кр(ъ)стити. которыє же тѣкмо
 мѣромъ помаз(о)вати и ѡ томъ іако
 под(о)баєть с тихостію и кротѣко
- 18 ѱеретикы ѡбращающе се примати.
 іако да биша ѡбратили се мнози.
 Сбора иже въ никен правил(о) .ї.ѡ.
- 21 Сбора иже в лавдикни правил(о) .ї.ї.
 Сбора иже въ костантини градѣ въсе-
 леньскаго вѣтораго правил(о) .ї. Сбора
- 24 иже въ карфагенѣ. правил(о) .мї. ѡ.
 ѡ. Сбора въселеньскаго шестаго иже
 въ костантини градѣ въ троулѣ пола-
 тнѣмъ. правил(о) .сѣ. С(вѣ)т(а)го ва-
- 27 силіа правил(о) .мї. ѡ. Ѳеѡфила архи-
 єп(и)с(коу)па александрьскаго ѡт(ъ)
 30 посланіа иже къ афингию єп(и)с(коу)-
 поу.
- Глав(а) .ї. О томъ іако не под(о)ба-
 33 єть єп(и)с(коу)помъ ни причѣтнѣи-

Глава 13. О браку ѱеретика, то єст о
 сватству са правовернима. Сбора у
 Лаодикији правило 10, 31; сабора у
 Халкидону правило 14; сабора у Кар-
 тагини правило 21; сабора Шестог
 васељенског у Константинограду, у
 Трулској палати, правило 72.

Глава 14. О ѱеретницама који се обра-
 ћају правоверној вери и о томе да ли
 је могуће такве уводити у свештен-
 ство, то єст постављати за чатце и
 појце, ѡаконе и презвитере, и које
 ѱеретике треба крстити а које само
 миром помазати; и о томе да са мир-
 ном и кротко треба примати ѱере-
 тике који се обраћају како би се мно-
 ги обратили. Сбора у Никеји прави-
 ло 8, 19; сабора у Лаодикији правило
 7, 8; сабора Другог васељенског у
 Константинограду правило 7; сабора у
 Картагини правило 47, [57], 66; сабо-
 ра Шестог васељенског у Констан-
 тинограду, у Трулској палати, правило
 95; светог Василија правило 47; из
 Посланице Теофила архиепископа
 александријском епископу Афинги-
 ју.

Глава 15. О томе да не треба еписко-
 пи, нити свештена лица да узимају или

1 Глав(а) .гї.] глав(а) .бї. М 1-2 сирѣчь ѡ сватѣствѣ нема гр. 13 .ї.ла.] .ї.ї.ла. М 15 въ
 карфагени С 19 Глав(а) .дї.] Глава .гї. М 11-12 въ причѣть приводити, κληροῦσθαι 12-14
 сирѣчь... и презвитеры нема гр. 15 такмо М 16 помазати М 18 ѡбращающе се, διὰ τὸ ἐπι-
 στρέψαι αὐτοῦς 19 да биша] да би Р, да бише С 1ако да биша ѡбратили
 се мнози нема М и гр. 21 .ї.] .ї. М 22-23 въселеньскаго иже въ костантине градѣ вто-
 раго инв. М 1 въселеньскаго вѣтораго нема гр. 24 въ картагени С 1. ѡ. Р С М и гр. — vζ' 1
 27 С(вѣ)т(а)го нема гр. 28 испред .мї. у гр. је и α' прав. 1 Ѳеѡφιλα С, θεοφίλου 1 30 афингию,
 'Αφύγιο

комъ възимати или даровати что ни
въ заветѣ по смрти вставляти что.
3 иеретикомъ. аще и сродници имъ соуть.
Сбора иже въ карфагенѣ правил(о)
.кв.па.

6 **ГЛАВ(А) .21. О** иеретницѣхъ кающихъ се.
Сбора иже въ карфагенѣ правил(о)
.ѡ.рѣ. С(вЕ)Т(А)ГО василѣа правил(о)

9 .Е. С(вЕ)Т(А)ГО аѡнасиа архіепископа
с(коу)па александрьскаго послание еже
к роуфинианову епископу.

12 **ГЛАВ(А) .21. (!).** О томъ како вт(ь)-
мѣщаются и вт(ь)емляются епископы
пн своихъ цр(ь)ковъ мѣста дръжима||
15 на вт(ь) иеретикъ. Сбора иже въ карфа-
генѣ правил(о) .рѣа.

(Глава .III.О) покушающихся се вт(ь)-
врѣщи иже въ ефесѣ на пръвѣмъ сборѣ
18 събравшихъ се с(вЕ)ТЫХъ в(ть)цъ запо-
вѣди Сбора иже въ ефесѣ правил(о) .2.¹

21 **Грань .ГІ.** въ немже глав(ь) .мѣв. О ми-
ръскихъ людехъ.

(Глава) .А. О томъ како подобаетъ
24 вт(ь)лоучити мирскаго члов(ѣ)ка
вт(ь) с(вЕ)Т(А)ГО вѣщениа иже за
три недѣле прѣбываетъ въ градѣ не
27 придеть къ цр(ь)к(ь)ви. Сбора иже въ
срѣдцѣ правил(о) .аї. Сбора въселенска-
го шестаго иже въ константини градѣ
30 въ троулѣхъ полатнѣмъ правил(о) .п̄.

ГЛАВ(А) .Б. О мирскихъ чл(о)в(ѣ)-
чѣхъ женецехъ се вѣторое или многы
33 жены поимающихъ и вѣ вѣбраненыхъ

да дарују нешто јеретичима, нити да
у завештању остављају нешто по
смрти, чак ако су им и сродници. Са-
бора у Картагини правило 22, 81.

Глава 16. О јеретичима који се кају.
Сбора у Картагини правило 99, 107;
светог Василија правило 5; светог
Атанасија архиепископа александриј-
ског *Посланица* Руфинијану еписко-
пу.

Глава 16. О томе како епископи шти-
те и повраћају места својих цркава
које држе јеретици. Сбора у Карта-
гини правило 121.

Глава 18. О онима који покушавају
да одбаце одлуке светих отаца сабра-
них на првом сабору у Ефесу. Сбора
у Ефесу правило 6.¹

Грана 13. у којој су 42 главе
О мирјанима

Глава 1. О томе како од свете зајед-
нице треба одлучити мирјанина који
за три недеље пребивања у граду не
дође у цркву. Сбора у Средцу пра-
вило 11; сабора Шестог васељенског
у Константинограду, у Трулској пала-
ти, правило 80.

Глава 2. О мирјанима који се жене
други пут, или узимају многе жене; и
о забрањеним браковима; и о смеша-

1 възимати или нема гр. | 2 по смрти нема гр. | 6 ниш. О ум. испред иеретницѣхъ стављено на
марг. испред иеретикомъ из претходне (15) главе | 8 ум. .рѣ. у АС 42 рѣ', што А 1377 нема, али
испред .ѡ. има ξθ'. док СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема наведена прав. Карт. саб. |
С(вЕ)Т(А)ГО нема гр. | 9 С(вЕ)Т(А)ГО нема гр. | 9-10 архіепископа александрьскаго нема гр. |
10 послание има АС 42, А 1377, а СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема | 12 .21. (!) – треба
ѡ | 12-13 вт(ь)мѣщаются Р С М | вт(ь)емляются, ἐκδικοῦσι | 14 цр(ь)к(ь)ви Р |
15-16 въ карфагени С | 17 (Глава .III. О) конј. према Р С М, гр. Κεφάλαιον ιζ' | 18 въ ефесѣ на
пръвѣмъ сборѣ нема гр. | 19 събравшихъ се с(вЕ)ТЫХъ в(ть)цъ нема гр. | 19-20 заповѣди, τὰ
πράγματα | 23 (Глава) конј. према Р С М | 24 вт(ь)лоучити С | 25 вѣщениа, κοινωνίας | 28
правиль С | 31-32 чл(о)в(ѣ)чѣхъ Р С М

¹ В. грану 13, гл. 34.

- бращѣхъ.¹ и ѿ смѣшении. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .ѿі. Сбора иже
 3 въ анкюрѣ. правил(о) .ѿі.ѿі. Сбора иже
 въ новѣи кесарин правил(о) .ѿ.ѿ.ѿ. Сбора иже в лавдикии правил(о) .ѿ.ѿ.
 6 .ла. Сбора иже въ халкидонѣ правил(о) .ѿі. Сбора въселеньскаго шестаго иже
 въ константиини градѣ въ троулѣ пола-
 9 тнѣмъ правил(о) .нѿ.нѿ.ѿв.ѿн. С(ве)-
 таго васианѣ правил(о) .ѿ.нѿ.нѿ.нѿ.ма.
 н.нѿ.ѿв.ѿг.ѿз.ѿн.ѿе.ѿе.ѿн.ѿе.п.
 12 Тогоже ѿт(ѣ) посланиа иже къ дио-
 доруѣ иже естъ глава .пѿ. Феѿфила ар-
 хиѿеп(и)с(коу)па александрьскаго ѿт(ѣ)
 15 посланиа иже къ агаѿоноу. иже естъ
 правил(о) .гѿ. (ѿ) сихъ же брацѣхъ ѿбрѣ-
 щн и свитькъ сисиниа и алексѿиа па-
 18 триарха).

Глав(а) .ѿ. О женахъ мнѣщихъ моужа
 оумьрша томоу ѿт(ѣ)шѣдшоу на стра-
 21 ноу далече и закьснѣвъша. и посагаю-
 щихъ за инѣ. Сбора въселеньскаго ше-
 стаго иже въ константиини градѣ въ троулѣ
 24 полатнѣмъ правил(о) .ѿг. С(ве)т(а)го
 василиа правил(о) .ла.лѿ.мѿ.

Глав(а) .ѿ. О распоуцающихъ се. съ
 27 женами. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
 вил(о) .ѿ. Сбора иже въ гангрѣ. прави-
 л(о) .ѿі. Сбора иже въ карѿагенѣ пра-
 30 вил(о) .рѿв. Сбора въселеньскаго шеста-
 го иже въ константиини градѣ въ
 троулѣ полатнѣмъ правил(о) .пѿз.

вану. Светихъ апостола правило 19;
 сабора у Анкири правило 16, 17; са-
 бора у Новој Кесарији правило 2, 3,
 4, 7; сабора у Лаодикији правило 1,
 10, 31; сабора у Халкидону правило
 16; сабора Шестог васељенског у
 Константинограду, у Трулској палати,
 правило 53, 54, 72, 98; светог Васили-
 ја правило 4, 18, 23, 24, 41, 50, 53, 62,
 63, 67, 68, 75, 76, 78, 79, 80; истога из
Посланице Диодору, односно 86. гла-
 ва; из *Посланице* Теофила архиепи-
 скопа александријског Агатону, од-
 носно 13. правило; О овим бракови-
 ма нађи и *Свитак* Сисинија и Алек-
 сија патријарха.

Глава 3. О женама које се удају за
 другог, мислећи да им је умро муж
 који је отишао далеко на страну и
 задржао се. Сабора Шестог васељен-
 ског у Константинограду, у Трулској
 палати, правило 93; светог Василија
 правило 31, 36, 46.

Глава 4. О онима који се разводе од
 жена. Светихъ апостола правило 5;
 сабора у Гангри правило 14; сабора у
 Картагини правило 102; сабора Ше-
 стог васељенског у Константиногра-
 ду, у Трулској палати, правило 87;

1 С(ве)тыхъ нема гр. | 3 въ анкюрѣ Р С М, 'Αγκύρας | 9–10 С(ве)таго нема гр. | 10 .нѿ. нема Р М | 11
 .ѿв.ѿг. има АС 42. А 1377 (овај без ѿβ' прав.), а СS 1111, СS 1113, А 1371, СS 1641, РП нема | 12
 тогожде С | 13 иже естъ глава .пѿ. нема гр. | Феѿфила С | 15 иже къ | иже къ Р | агаѿоноу,
 'Αγάθωνα – у неким гр. р. следи еѿіскопов | иже естъ нема Р | 15–16 иже естъ правил(о) .гѿ.
 нема гр. | 16–18 (ѿ) сихъ же... патриарха) убачено са марг., а према Р М | 20 оумьрша Р С М |
 21 закьснѣвъшоу Р С М | 21–22 посагающихъ С | 24 С(ве)т(а)го нема гр. | 26–27 О распоуцаю-
 щихъ се. съ женами. Пері τῶν διαζευγμένων | 27 С(ве)тыхъ нема гр.

¹ У вези са брацѣхъ у И на доњој марг., у С на горњој марг., а у Р и М у основном тексту гл. 2.
 примедба: (ѿ) сихъ же брацѣхъ ѿбрѣщн и свитькъ сисиниа и алексѿиа патријарха.

- С(ве)таго василиа правил(о) ѿ.лѣ. мн.ѿз.
- 3 Глав(а) .ѣ. О блѹдѣ и ѿ прѣлюбодѣ-
ианин. и ѿ растлѣнии д(ѣ)виць. и ѿ
моужелѣганин. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ
6 правил(о) .ѿа. Сбора иже въ анкѣрѣ
правил(о) .кѣ. Сбора иже въ новѣи ке-
сарин правил(о) .нѣ. Сбора въселеньскаго
9 шестаго иже въ константиин градѣ въ
троѹлѣ полатнѣмъ правил(о) .пѣ.пѣ.
ѿн. С(ве)т(а)го василиа правил(о) .ѿ.
12 нн.ка.кв.кѣ.кѣ.л.лѣ.лѣ.лѣ.лѣ.лѣ.нн.нѣ.
ѿа.ѿв.ѿз. С(ве)т(а)го григориа ноѹсь-
скаго правило .гѣ.
- 15 Глава .ѣ. О томъ аще жена мирьскаго
члов(ѣ)ка прѣлюбы створитъ ѿт(ъ) не-
го. Сбора иже въ | анкѣрѣ правил(о) .кѣ.
- 18 Сбора иже въ новѣи кесарин правил(о)
.нѣ.
- Глав(а) .ѿ. О растлѣнии брака. и ѿ
21 оѹдовьствѣ. и котораа гл(агол)еть се
оѹдовица. С(ве)т(а)го василиа прави-
л(о) .нн.кѣ.
- 24 Глава .нѣ. (О) въсхищающихъ жены на
бракъ. и по ноѹжди что творещимъ
имъ. и растлѣвающихъ д(ѣ)вице. и ѿ
27 свѣтънищѣхъ ихъ. С(ве)тыхъ ап(о)-
с(то)лъ правил(о) .ѿз. Сбора иже въ
анкѣрѣ правил(о) .лѣ.кѣ. Сбора иже въ
30 халкидонѣ правил(о) .кѣ. Сбора въсе-
леньскаго шестаго иже въ константиин
градѣ въ троѹлѣ полатнѣмъ правил(о)

светог Василија. правило 9, 35, 48, 77.

Глава 5. О блуду и о прелюби; и о
раздевичењу девица; и о мужело-
штву. Светих апостола правило 61;
сабора у Анкири правило 20; сабора
у Новој Кесарији правило 8; сабора
Шестог васељенског у Константин-
граду, у Трулској палати, правило 86,
87, 98; светог Василија правило 7, 18,
21, 22, 25, 26, 30, 34, 37, 39, 49, 58, 59,
61, 62, 67; светог Григорија Ниског
правило 3.

Глава 6. О томе ако жена мирјанина
учини прелубу у односу на њега. Са-
бора у Анкири правило 20; сабора у
Новој Кесарији правило 8.

Глава 7. О растурању брака и о удов-
ству; и која се назива удовицом. Све-
тог Василија правило 18, 24.

Глава 8. О онима који отимају жене
за брак и силују их, и раздевичавају
девице; и о њиховим саучесницима.
Светих апостола правило 67; сабора
у Анкири правило 11, 25; сабора у
Халкидону правило 27; сабора Ше-
стог васељенског у Константингра-
ду, у Трулској палати, правило 92;

1 С(ве)таго нема гр. | 4 и ѿ растлѣнии д(ѣ)виць, каі фдорѣ | 4-5 и ѿ моужелѣганин, каі
ἀφροκοιτίας | 5 С(ве)тыхъ нема гр. | 10 .пѣ.] .нѣ.ѿ. С | 11 С(ве)т(а)го нема гр. | 13 .ѿа. има АС
42, CS 1113, А 1371, А 1377, CS 1641, а CS 1111, РП нема | ум. .ѿз. у гр. је оѿ | С(ве)т(а)го нема
гр. | 13-14 ниськаго С М, гр. Νύσσης | 16-17 ѿт(ъ) него нема гр. | 20 О растлѣнии брака, гр.
περὶ φдорѣ | 20-21 и ѿ оѹдовьствѣ, каі ὑπόου χήρας | 22 С(ве)т(а)го нема гр. | 24 (О) конј.
према Р С М | 25 и, ѿ | 26 и, ѿ | растлѣвающие М | 26-27 и ѿ свѣтънищѣхъ ихъ, каі περὶ συνι-
στόρων αὐτῶν | 27 С(ве)тыхъ нема гр. | 28 правил С | 29 правил С

- .Ѡв. С(вѣ)т(а)го василіа правил(о) .кѡ.л.нѣ.
 3 **Глава .ѡ. О посагающих и женящих**
 се без воле родителей своих. и ѡ ра-
 бѣхъ тожде творещихъ без воле госпо-
 6 ди своихъ. С(вѣ)т(а)го василіа пра-
 вил(о) .лн.л.мѣ.
Глава .ї. О женахъ творещихъ блоч-
 9 **до. и оумарающихъ раждающихъ се въ**
 нихъ младѣнце. и ѡ творещихъ и да-
 ющихъ таковаа дѣтогубнаа быліа.
 12 Сбора иже въ анкѣрѣ правил(о) .ка.
 Сбора въселенскаго шестаго иже въ
 константини градѣ въ трѣхъ лаѣхъ пола-
 15 тилѣхъ правил(о) .ѡа. С(вѣ)т(а)го ва-
 силіа правил(о) .в.н.нѣ.
Глав(а) .аї. О гнушающихъ се брака
 18 **или мяса или вина. С(вѣ)тыхъ ап(о)-**
с(то)ль правил(о) .н.на. Сбора иже въ
 гангрѣ правил(о) .а.в.д.ѡ.ї. С(вѣ)-
 21 **таго василіа правил(о) .кн.пѣ. Сбора**
иже въ анкѣрѣ правил(о) .дї.
Глав(а) .ві. О мирскихъ чл(о)вѣцѣхъ.
 24 **шт(ь)рѣжающихъ себѣ дѣтородныи**
оудѣ. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)ль прави-
л(о) .кѡ.кд. Сбора въселенскаго иже
 27 **въ константи(ни) прѣваго правил(о) .а.**
Глава .гї. О мирскихъ чл(о)вѣцѣхъ
идоужрѣтвенна. или мяса
 30 **въ крѣви. или давлениноу. или звѣро-**
ядиноу. или мрѣтвѣциноу. С(вѣ)тыхъ
ап(о)с(то)ль правил(о) .ѡг. Сбора иже
 33 **въ анкѣрѣ правил(о) .г. Сбора иже въ**

свѣтог Василија правило 22, 30, 53.

Глава 9. О онима који се удају и жене без воле своихъ родителей; и о робовима који чине исто то без воле своихъ господара. Свѣтог Василија правило 38, 40, 42.

Глава 10. О женама које чине блуд и убијају децу која се у њима зачињу; и о онима који праве и дају такве чедоморне траве. Сабора у Анкири правило 21; сабора Шестог васеленског у Константинограду, у Трулској палати, правило 91; свѣтог Василија правило 2, 8, 52.

Глава 11. О онима који се гнушају брака, или мяса, или вина. Свѣтих апостола правило 50, 51; сабора у Гангри правило 1, 2, 4, 9, 10; свѣтог Василија правило 28, 85; сабора у Анкири правило 14.

Глава 12. О мирјанима који себи одрезају децородни уд. Свѣтих апостола правило 22, 24; сабора Првог васеленског у Константинограду правило 1.

Глава 13. О мирјанима који једу жртвовано идолима, или месо у крѣви, или давленину, или зверојадину или мртвачину. Свѣтих апостола правило 63; сабора у Анкири правило 3; сабора у Гангри правило 2; сабора Шестог

2 .кѡ.л.нѣ. — тако и CS 1111, CS 1113, A 1371, A 1377, CS 1641, док РП између .л. и .нѣ. има λγ' и λη' | 3 О посагающихъ нема гр. | 4 без воле. ἀνευ γυναικός | 4–6 ум. и ѡ рабѣхъ... своихъ гр. ἡ δεσποτῶν | 5 творещихъ тожде инв. M | 6 С(вѣ)т(а)го нема гр. | 7 .мѣ. — тако CS 1111, CS 1113, A 1371, док A 1377 нема мѣ. а РП ум. .м. има μα' | 8–9 блочдѣ Р С М | 9 раждающихъ се С, раждающихъ се М, τὰ τικτόμενα | 9–10 въ нихъ нема гр. | 10–11 и дающихъ таковаа нема гр. | 11 дѣтогубнаа быліа, φθόρις | 12 правилъ С | 15 С(вѣ)т(а)го нема гр. | 16 правилъ С | 18 или¹, кої¹ или², кої¹ | С(вѣ)тыхъ нема гр. | 19 .н. има CS 1113, а CS 1111, A 1371, A 1377, CS 1641, РП нема | .на. има CS 1111, A 1371, A 1377, CS 1641, РП, а CS 1113 нема | 20 .ѡ.ї.] ѡї M | .ї. има CS 1111, A 1372, а CS 1113, A 1371, CS 1641, РП нема | 20–21 С(вѣ)таго нема гр. | 22 .дї. има A 1377, а CS 1111, CS 1113, A 1371, CS 1641, РП нема | 23 О мирскихъ чл(о)вѣцѣхъ. Περί λαϊκῶν | 24–25 шт(ь)рѣжающихъ... оудѣ. ἐαυτοὺς ἀκρωτηριζόντων | 25 С(вѣ)тыхъ нема гр. | 27 константи(ни) наша конј.] никей Р С М и гр. | прѣваго нема С и гр. | 29 идоужрѣтвенна. εἰδωλόθυτα | 30–31 или звѣроядиноу. или давлениноу инв. С | 31 мрѣтвѣциноу Р С М. гр. ὀνησιμαῖα | 31 С(вѣ)тыхъ нема гр.

- гаиґрѣ правил(о) .ѡ. Сбора въселеньскаго шестаго иже въ константиини градѣ
- 3 въ троѹлѣ полатиѣмъ правил(о) .ѡѡ. С(вѣ)т(а)го григоріа ѵп(и)с(коу)па новыѣ кесарини и чюдотворца. послание
- 6 къ папѣ иже естъ глава .ѡ. о іадъшихъ идоложрътвѣнаа. С(вѣ)т(а)го василиа правил(о) .пѡ.
- 9 Глава .ѡі. О мирьстѣмъ члов(ѣ)чѣ роуґающимъ се ц(ѣ)с(а)рьви. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .пѡ.
- 12 Глава .ѡі. О правовѣрныхъ принимающихъ бл(а)гословеніе вт(ѣ) ѵретики или проскоуру. или пражьноуґающихъ
- 15 съ жидаы. или постечиґо се с ними и ѡ томъ іако не под(о)баіетъ пражьновати въ соуво||тоу нъ дѣлати под(о)бнаа. не постити же се втѣноуґдѣ. въ
- 18 нед(ѣ)лю же пражьновати по сїлѣ. и ѡ молецихъ се оу монастырихъ. или въ
- 21 цр(ѣ)к(ѣ)вахъ ѵретицѣскихъ. С(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .ѡѡ.ѡ. Сбора иже в лавдинки правил(о) .ѡ.кѡ.лѡ.
- 24 лѡ.лѡ.лѡ.лѡ. Сбора иже в лавдинки правил(о) .ѡѡ.
- Глав(а) .ѡі. О мирьскихъ чл(о)вѣцѣхъ
- 27 покоушающихъ се втѣвести причетники да не боуґдетъ под(ѣ) властїю градьскаго ѵп(и)с(коу)па. Сбора иже
- 30 въ [ха]халкидонѣ правил(о) .іі.
- Глав(а) .ѡі. О мирьскихъ чловѣцѣхъ. прилагающихъ се вт(ѣ)лоуґенымъ и
- 33 втѣтрыґающимъ се (!) сворыныѣ цр(ѣ)к(ѣ)кве

васеґенскоґ у Константиноґраду. у Трулскоґ палати, правило 67; светог Григорија епископа Нове Кесарије и Чудотворца *Посланица* папи. односно глава 1. о онима који једу жртвовано идолима; Светог Василија, правило 81.

Глава 14. О мирјанину који вређа цара. Светих апостола правило 84.

Глава 15. О правовернима који примају благослов или просфору од јеретика, или празнују са Жидовима, или посте са њима; и о томе да не треба празновати суботу, него ради-ти што је потребно, и посве не пости-ти, а празновати недељу обавезно; и о онима који се моле у манастирима или црквама јеретичким. Светих апостола правило 65, 70; сабора у Лаодикији правило 9, 29, 32, 34, 37, 38, 39; сабора у Картагини правило 67.

Глава 16. О мирјанима који покушавају да одвуку свештенике да не буду под влашћу епископа града. Сабора у Халкидону правило 8.

Глава 17. О мирјанима што се при-дружују свештеницима који су одлу-чени и отцепљени од Саборне цркве и

2 шестаго нема С | 4 С(вѣ)т(а)го нема гр. | 4–5 ѵп(и)с(коу)па новыѣ кесарини нема гр. | 5 кесарини Р С М | 5–6 послание иже къ иув. Р | послание же М | 7 С(вѣ)т(а)го нема гр. | 8 правил С | 9 О мирьсцѣ Р М | члов(ѣ)чѣ Р С М | О мирстѣмъ члов(ѣ)чѣ. Пері λαϊκοῦ | 10 ц(а)рѣви Р С М | С(вѣ)тыхъ нема гр. | 12 О правовѣрныхъ. Пері ὀρθόδοξων | 13 бл(а)г(о)словеніе М. εὐλογία (мн.) | 13 ѵретики – у гр. следи: ἡ Ἰουδαίων | 14 или проскоуру нема гр., проспероу С | 15 постечиґ се Р С М | 17 дѣлати] дѣлати и работати Р С, дѣлати нъ работати М | 17–18 нъ дѣлати... втѣноуґдѣ нема гр. | 19 по сїлѣ, κατὰ τὸ δυνατόν | 21 С(вѣ)тыхъ нема гр. | 24 в лавдинки] въ карфагенѣ Р С М и гр. – Καρθαγίνης | 25 ум. .ѡѡ. у CS 1111, А 1371 је, нпр. ξ', уз које CS 1641, РП, нпр. има и λη', λθ' (у РП обрнуто: ξ', λη', λθ') | 27 втѣвести нема гр. | 27–28 причѣтники Р М, у гр. следи: τῶν μοναστηρίων, καὶ πτωχείων καὶ μαρτυρίων | 28 не боуґдетъ Р С | 30 [ха]халкидонѣ дитогр. | 32 и, ἡ | 33 втѣтрыґающимъ се (!) грешка, вт(ѣ)врыґшимъ се Р М, вт(ѣ)трыґшимъ се С, гр. τοῖς ἀποσχίζουσι | 33–1 сворыныѣ цр(ѣ)к(ѣ)кве нема гр.

кве презвѣтеромъ и вес повелѣннѣ
ѣп(и)с(коу)паѣ поставѣющнхъ имъ
3 цр(ь)к(ь)ви. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ
правил(о) .ла.

Глав(а) .лѣ. О ѣретицѣхъ и кльноуцихъ
6 се. и ѡ которыхъ вецехъ кльноуцимъ се
подобаетъ не добрѣ клети се. С(ве)-
т(а)го василіа правил(о) .лѣ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ.
9 .пѣ.

Глав(а) .лѣ. О кльноуцихъ се ѣлинь-
скимъ клетвами. Сбора въселеньскаго
12 шестаго иже въ константини градѣ въ
троулѣ полатнѣмъ правил(о) .лѣ.
С(ве)таго василіа правил(о) .пѣ.

15 Глав(а) .лѣ. О отъстоупницѣхъ. и ѡ
жрьцихъ и ѡ вльсвѣхъ. и ѡ обавни-
цѣхъ. и ѡ звѣздочьтихъ. и ѡ про-
18 вѣдьцихъ. и ѡ чародѣицихъ. и ѡ оу-
зльцихъ. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
вил(о) .лѣ. С(ве)т(а)го ап(о)с(то)ла

21 павла правил(о) .лѣ. Сбора иже въ ни-
кен прѣваго правило .лѣ. ѡ. Сбора иже
въ анкѣрѣ правил(о) .лѣ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ.

24 Сбора иже въ лавдики правило .лѣ.
Сбора иже въ карфагенѣ правил(о) .лѣ.
Сбора въселеньскаго шестаго иже въ
27 константини градѣ въ троулѣ полат-

нѣмъ правил(о) .лѣ. || .лѣ. Петра архи-
ѣп(и)с(коу)па александрьскаго прави-
30 л(о) .лѣ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ.
т(а)го василіа. правил(о) .лѣ. ѡ. ѡ. ѡ. ѡ.

који им без одобрења епископа осни-
вају цркве. Светих апостола правило
31.

Глава 18. [О кривоклетницима] и
клетвеницима, и у шта све клетвени-
ци не треба да се куну. Светог Васи-
лија правило 10, 17, 29, 64, 82.

Глава 19. О онима који се куну јелни-
ским клетвама. Сабора Шестог насе-
љенског у Константинограду, у Трул-
ској палати, правило 94; светог Васи-
лија правило 81.

Глава 20. О отпадницима, и о жреци-
ма, и о врачарима, и о чаробњацима,
и о звездочатцима, и о предскази-
вачима, и о гаталицама и о узалници-
ма. Светих апостола правило 62; све-
тог апостола Павла правило 9; сабо-
ра Првог у Никеји правило 11, 12;
сабора у Анкири правило 3, 4, 5, 6, 8,
9, 12, 24; сабора у Лаодикији правило
36; сабора у Картагини правило 45;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинограду, у Трулској палати,
правило 61, 65; Петра архиепископа
александријског правило 1, 2, 3 и
одавде све до четрнаестог правила;
светог Василија правило 7, 8, 41, 45,
65, 72, 73, 81, 83; светог Григорија

1-2 вес повелѣннѣ ѣп(и)с(коу)паѣ, гр. χωρίς τῶν ἐπισκόπων | 2 имъ нема Р | 3 С(ве)тыхъ нема
гр. | 5 О ѣретицѣхъ | О ротецихъ се Р С М и гр. – Περί ἐπιόρκων | 5-6 и кльноуцихъ се, καὶ τοὺς
ὀμνούντας | 7 не добрѣ клети се, μὴ εὐορκεῖν | 7-8 С(ве)т(а)го нема гр. | 8 правилъ С | 10-11
ѣлиньскими Р С М | 13 правилъ С | 14 С(ве)таго нема гр. | правилъ С | 15-16 и ѡ жрьцихъ, καὶ
θυτῶν | 16 вльсвѣхъ, μάγων | 16-17 обавницѣхъ, ἐλαοιδῶν | 17 звѣздочьтихъ, ἀστρολόγων |
17-18 провѣдьцихъ, μαθηματικῶν | 18 чародѣицѣхъ(ь) М, μάντεων | 18-19 оузльницѣхъ(ь) Р С
М, περιάπτων | 19 С(ве)тыхъ нема гр. | 21 .лѣ. нема гр. | 19-20 правилъ С | 22 правилъ С | 24 пра-
вилъ С | 28-29 архиеп(и)с(коу)па нема гр. | 30-31 ум. ѡт(ь) селѣ и до... правил(ь) у гр.
најчешће бројке 4 до 14, или како је у А 1377 κανόνες 18' | четврьтога Р | 31 на десете Р С М | 33
ум. .лѣ., гр. μδ' | .лѣ. има АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, а РП нема

ѡ.ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ. С(вѣ)т(а)го григоріа
ноуѣскаго правил(о) .ѡ.ѡ.

- 3 Глав(а) .ѡѡ. О шпильманѣх¹ и ѡ глау-
мъцихъ. и ѡ плесцихъ. и ѡ под(о)-
бныхъ симъ приходецнхъ къ покаянію.
6 Сбора иже въ карфагенѣ правил(о) .ѡѡ.
ѡѡ. Сбора въселенскаго шестаго иже
въ константини градѣ въ троулѣ пола-
тнѣмъ правил(о) .ѡѡ.

- Глав(а) .ѡѡ. О позорищихъ и ѡ игри-
щехъ. и ѡ ловитвѣ. С(вѣ)т(а)го ап(о)-
12 с(то)ла павла правил(о) .ѡѡ. Сбора иже
въ карфагенѣ правил(о) .ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ. Сбора
иже в лаудикии правил(о) .ѡѡ. Сбора
15 въселенскаго шестаго иже въ констан-
тинѣ градѣ въ троулѣ полатнѣмъ
правил(о) .ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ.

- 18 Глав(а) .ѡѡ. О татехъ. и ѡ разбонни-
цехъ. и ѡ гробныхъ татехъ и ѡ свѣ-||
тотатцихъ. сирѣчь. ѡ крадоуцихъ
21 свѣщеннаа. С(вѣ)т(а)го василіа пра-
вил(о) .ѡѡ.ѡѡ. С(вѣ)т(а)го григоріа
ноуѣскаго правил(о) .ѡѡ.ѡѡ.ѡѡ.

- 24 Глав(а) .ѡѡ. О томъ іако не под(о)-
баіеть на брацѣхъ плескати ни плесати.
Сбора иже в лаудикии правил(о) .ѡѡ.

- 27 Глав(а) .ѡѡ. О томъ іако не под(о)ба-
іеть мыти се моужемъ въ іединѣ бани
съ женами. Сбора иже в лаудикии

- 30 правил(о) .ѡѡ. Сбора въселенскаго ше-
стаго иже въ константини градѣ въ троу-
лѣ полатнѣмъ правило .ѡѡ.

Ниског правило 1, 2.

Глава 21. О музыкантима¹, и о глум-
цима, и о плесачима, и о ѡима сли-
чнымъ који приступају покајању. Са-
бора у Картагинѣ правило 45, 63; са-
бора Шестог васељенског у Констан-
тинграду, у Трулској палати, прави-
ло 51.

Глава 22. О позориштима и о играма;
и о лову. Светог апостола Павла пра-
вило 12; сабора у Картагинѣ правило
15, 60, 61; сабора у Лаодикији прави-
ло 24; сабора Шестог васељенског у
Константинограду, у Трулској палати,
правило 51, 61, 65, 71, 96, 100.

Глава 23. О лоповима, и о разбојни-
цима, и о гробокрадицама, и о свето-
татцима, то јест о онима који краду
свештене ствари. Светог Василија
правило 61, 63; светог Григорија Ни-
ског правило 6, 7, 8.

Глава 24. О томъ да не треба на свад-
бама играти ни плесати. Сабора у
Лаодикији правило 53.

Глава 25. О томъ да не треба му-
шкарци да се мију у истом купали-
шту са женама. Сабора у Лаодикији
правило 30; сабора Шестог васељен-
ског у Константинограду, у Трулској
палати, правило 76.

1 .ѡѡ. – у РП следи ѡѡ, што коришћени гр. р. немају | 2 нѣскаго Р, нѣскаго С, Νύσσης | 3 О шпильманѣхъ С, ѡ шпильманѣхъ М. Пері σκηνικών | 4 ѡ плесцихъ нема гр. | 5 приходецнхъ] и приходецнхъ Р | къ покаянію Р С М | приходецнхъ къ покаянію. τῶν μετανοούντων | 6 правил С | 10 О шниц. нема С | О позорищихъ. Пері θεωρίων | 10–11 и ѡ игрищехъ. καὶ παιγνίων | 11 ѡ ловитвѣ нема гр. | 11–12 С(вѣ)т(а)го апостола нема гр. | 12 .ѡѡ. – тако АС 42, А 1377, док СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема прав. ап. Павла | 13 въ карфагенѣ С | 13–14 Сбора иже въ лаудикии правил(о) .ѡѡ. нема М | 17 правил С | .ѡѡ. има АС 42, А 1377, а СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП нема | ум. .ѡѡ., у АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, СС 1641, РП .ѡѡ. | 19 ѡ гробныхъ татехъ. Пері τοιςβωρύχων | 19–20 ѡ свѣтотатцихъ. Пері ἱεροσυλῶν | 20–21 сирѣчь. ѡ крадоуцихъ свѣщеннаа | 21 С(вѣ)т(а)го нема гр. | 22 С(вѣ)т(а)го нема гр. | 23 нѣскаго Р С М, Νύσσης | .ѡѡ. – тако и АС 42, СС 1111, СС 1113, А 1371, А 1377, СС 1641, док РП нема .ѡѡ., а има ѡѡ | 25 на брацѣхъ Р С М, ἐν γάμοις | плескати. ὀρχεῖσθαι | плесати. βαλλίζειν | 32 правил С | ум. .ѡѡ., гр. ѡѡ

¹ Уези са овом речју на доѡѡј марг.: шпильманъ. сказыають се игрьць (Шпильман значи играч); исто у Р.

- Глав(а) .кѣ. О роугающих се немощ-
нымъ. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ прави-
л(о) .нѣ.
Глав(а) .кѣ. О томъ яко не под(о)-
бають женамъ вѣходити въ ватарь. и
яко единѣмъ тѣмъ св(ѣ)щенникомъ.
под(о)бають причестати се въ ватари.
Сбора иже в лавдини правил(о) .ѿ.
мѣ. Сбора въселеньскаго шестаго иже
въ константиини градѣ въ троулѣ пола-
тиѣмъ правил(о) .ѿѿ.
Глав(а) .кѣ. О томъ яко не под(о)ба-
ють по съвѣтоу творити пира. Сбора
иже в лавдини правил(о) .нѣ.
Глав(а) .кѣ. О играющих и оупиваю-
щих се. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ пра-
вил(о) .лѣ.мѣ. Сбора въселеньскаго
шестаго иже въ константиини градѣ въ
троулѣ полатиѣмъ правил(о) .ѿ.
Глав(а) .л. О вѣсноющих се. С(ве)-
тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .ѿѿ. Сбора
въселеньскаго шестаго иже въ констан-
тини градѣ въ троулѣ полатиѣмъ пра-
вил(о) .ѿ. Тимоѣя архиеп(и)с(коу)па
александрьскаго правил(о) .ѿ.ѿ.дѣ.ѿ.
Глава .ла. О простыхъ члов(ѣ)цѣхъ
иже вт(ѣ)лоучени бывше причещенни
или цр(ѣ)коу|ве вт(ѣ) своего еп(и)-
с(коу)па. вт(ѣ) дроугаго приети бы-
ше. без воле вт(ѣ)лоучивышаго ихъ.
С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правил(о) .ѿ.
гѣ. Сбора иже въ антиохии правил(о)
.ѿ.

Глава 26. О онима који исмевају не-
мощне. Светих апостола правило 57.

Глава 27. О томе да жене не треба да
улазе у олтар; и да само свештеници
треба да се причешћују у олтару. Са-
бора у Лаодикији правило 19, 44; са-
бора Шестог васељенског у Констан-
тинграду, у Трулској палати, правило
69.

Глава 28. О томе да не треба [ула-
гањем] правити пир. Сабора у Лао-
дикији правило 55.

Глава 29. О онима који се коцкају и
опијају. Светих апостола правило 42,
43; сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинграду, у Трулској палати,
правило 9.

Глава 30. О бесомучнима. Светих
апостола правило 79; сабора Шестог
васељенског у Константинограду, у
Трулској палати, правило 60; Тимоте-
ја архиепископа александријског пра-
вило 2, 3, 14, 15.

Глава 31. О обичним људима које је
њихов епископ одлучио од причешћа
или Цркве, а примио други без воље
онога што их је одлучио. Светих
апостола правило 12, 13; сабора у
Антиохији правило 6.

1 О] И С | О роугающим(ѣ) се М | 2 С(ве)тыхъ нема гр. | 2-3 правилъ С | 13 ум. по съвѣтоу, гр. ἀπὸ συμβουλῆς, што је грешком схваћено као ἀπὸ συμβουλής | 15 О играющих] о играющих се С, Пері κυβερνούντων | 15-16 и оупивающих се, ἢ μεθυσκομένων | 16 С(ве)тыхъ нема гр. | 16-17 правилъ С | 17 .лѣ. има АС 42, СS 1111, А 1377, а СS 1113, А 1371, СS 1641, РП нема | 19 ум. .ѿ., гр. ν' | 20 О вѣсноющих се. Пері δαιμονιζομένων | 20-21 С(ве)тыхъ нема гр. | 21 правилъ С | 24 .ѿ. – тако АС 42, СS 1111, СS 1113, А 1371, А 1377, док РП ум. .ѿ. има ξοτ' и ξζ' | 24 Тимоѣя М. Τιμοθέου | 25 правилъ С | 26 О простыхъ члов(ѣ)цѣхъ, Пері λαϊκῶν | 27-28 причещенни или цр(ѣ)кове нема гр. | 31 С(ве)тыхъ нема гр. | правилъ С

Глав(а) .лв. О постецихъ се въ недѣ-
лю и въ соуботоу. С(ве)тыхъ ап(о)-
3 с(то)ль правил(о) .ѡд. Сбора иже въ
ганьгрѣ правил(о) .иі. Сбора въселе-
ньскаго шест(а)го иже въ константи-
6 градѣ въ троулѣ полатнѣмъ правил(о)
.иѣ.иѣ.

Глав(а) .лг. О оучецихъ пришеидѣти
9 домъ в(о)жи еже есть цр(ь)к(ь)вь и
не събирати се въ врѣмѣ на пѣніе и
на молитвоу. Сбора иже въ ганагрѣ (!)
12 правил(о) .ѣ.к.

Глав(а) .лд. О мирьскихъ члов(ѣ)-
цѣхъ. покоушающихъ се вт(ь)врѣци.
15 иже въ ефесѣ прьвое събравъшихъ се
с(ве)тыхъ в(ть)цъ заповѣди. Сбора
иже въ ефесѣ правил(о) .ѣ. Сбора въ-
18 сел(ен)ьскаго шестаго иже | въ констан-
тинни градѣ въ троулѣ полатнѣмъ
правил(о) .ѡг.¹

21 Глав(а) .лѣ. О послоушающихъ пѣніи
въ цр(ь)к(ь)ви и почитаніи с(ве)тыхъ
книгъ. и не вжидающихъ до коньчненіе
24 молитвы ни причецающихъ се. С(ве)-
тыхъ ап(о)с(то)ль правил(о) .ѡ. Сбора
иже въ антиохии правил(о) .в.

27 Глава .лѡ. О събирающихъ се в себѣ
свѣтъ сборныи цр(ь)к(ь)вѣ. Сбора иже
въ ганьгрѣ правил(о) .ѣ. Сбора въсе-
30 леньскаго шестаго иже въ константи-
нинни градѣ въ троулѣ полатнѣмъ правил(о)
.ла.иѡ.

Глава 32. О онима који посте у неде-
лю и у суботу. Светих апостола пра-
вило 64; сабора у Гангри правило 18;
сабора Шестог васељенског у Кон-
стантинграду, у Трулској палати,
правило 55, 56.

Глава 33. О онима који уче да се пре-
небрегава дом Божији, то јест црква,
и да се не окупља у време појања и
молитве. Сабора у Гангри правило 5,
20.

Глава 34. О мирјанима који покуша-
вају да одбаце одлуке светих отаца
сабраних у Ефесу по први пут. Сабо-
ра у Ефесу правило 6; сабора Шестог
васељенског у Константинограду, у
Трулској палати, правило 63.¹

Глава 35. О онима који слушају у
цркви појање и читање светих књига,
а не сачекају крајњу молитву, нити се
причешћују. Светих апостола прави-
ло 9; сабора у Антиохији правило 2.

Глава 36. О онима који се сакупљају
за себе, ван Саборне цркве. Сабора у
Гангри правило 6; сабора Шестог ва-
сељенског у Константинограду, у Трул-
ској палати, правило 31, 59.

2 С(ве)тыхъ нема гр. | 3 правилъ С | ѡд. – тако АС 42, СS 1111, СS 1113, А 1371, А 1377, а у РП
ѡс | 4 правилъ С | 6 правилъ С | 8 прѣбидѣти М | 9 еже есть цр(ь)к(ь)вь нема гр. | 9–11 ум.
и не събирати се... на молитвоу, гр. τὰς συναξεις εὐκαταφρονήτους | 11 ганагрѣ (!) треба
гантрѣ као у Р С М и гр. – Γαγγρῶν | 12 правилъ С | 13–14 О мирьскихъ члов(ѣ)цѣхъ. Пері
λαϊκῶν | 15 иже] еже Р, и еже М | 15–16 прьвое... в(ть)цъ нема гр. | 20 ум. .ѡг. у АС 42, А
1377, ѡг', док СS 1111, СS 1113, А 1371, СS 1641, РП не наводе ова прав. | 21–22 пѣніи въ
цр(ь)к(ь)ви и нема гр. | 23 до нема гр. | коньчненіе Р С, коначненіе М | 24–25 С(ве)тыхъ нема гр. | 26
правилъ С | 27 в себѣ, ἰδίᾳ | 31 правилъ С

¹ В. грану 12, гл. 18.

Глава .лѹ. О похотевышнмъ леѣри съ
женою. и не сътворивышнмъ ничесоже.
3 Сбора иже въ повѣи кесарии правил(о)
.д.

Глава .лп. О не постецнхъ се въ четы-
6 ридесете д(ь)нини. сирѣчь въ с(ве)тыи
въ великын постъ и прѣчь все лѣто въ
всакоу срѣдоу и петокъ. С(ве)тыхъ
9 ап(о)с(то)лъ правил(о) .ѡ. ||

Глава .лѡ. О въземляцихъ шт(ь)
цр(ь)к(ь)ве въско или масло или ино
12 чьто шт(ь) таковыхъ. С(ве)тыхъ ап(о)-
с(то)лъ правил(о) .ѡв.

Глава .лѡ. О мирьскыхъ члов(ѣ)цѣхъ
15 иже неправды ради шт(ь) причещениа
шт(ь)лоучении бывають. Θεωφιλα ар-
хиеп(и)с(коу)па александрьскаго шт(ь)
18 посланиа иже къ минѣ иеп(и)с(коу)поу.
иже естъ глава .дї.

Глава .лѡ. О томъ иако не под(о)-
21 бають оуцити мирьскымъ члов(ѣ)комъ.
Сбора въселеньскаго шестаго иже въ
костантинни градѣ въ троуѣла пола-
24 тиѣмъ правил(о) .ѡд.

Глава .лѡ. О рабѣхъ с(ве)т(а)го
ап(о)с(то)ла павла правил(о) .в.г.

Грань. дї. въ иѣиже главъ. ѡ. Си грань
шбъца всѣмъ члов(ѣ)комъ.

Глава .д. О лихонмѣствѣ. С(ве)т(а)го
30 григорина ноуьскаго правил(о) .ѡ.

Глава .в. О падышихъ се съ беслове-
снми животы. Сбора иже въ анкѣрѣ
33 правил(о) .ѡ. ѡ. С(ве)т(а)го | василиа

Глава 37. О ономе који је пожелео да
легне са женом, а ништа није учинио.
Сабора у Новој Кесарији правило 4.

Глава 38. О онима који не посте
четрдесет дана, то јест у свети Вели-
ки пост и преко целе године, у сваку
среду и петак. Светих апостола пра-
вило 69.

Глава 39. О онима који из цркве узни-
мају восак, или уље, или нешто друго
слично томе. Светих апостола прави-
ло 72.

Глава 40. О мирјанима који неправедно
бивају одлучени од причешћа.
Из Посланице Теофила архиепископа
александријског Мини епископу,
односно глава 14.

Глава 41. О томе да мирјани не треба
да поучавају. Сабора Шестог васе-
љенског у Константинограду, у Трул-
ској палати, правило 64.

Глава 42.¹ О робовима. Светог апо-
стола Павла правило 2, 3.

Грана 14. у којој је 7 глава. Ова грана
је општа за све људе.

Глава 1. О лакомости. Светог Гри-
горија Ниског правило 6.

Глава 2. О посрнулим са бесловесним
животињама. Сабора у Анкири пра-

2 не створишм Р С М | ничесоже нема гр. | 5-6 четиридесети Р | 6-8 сирѣчь... всакоу нема гр. | 7 въ² нема Р М | 8 петокъ] пет(ь)к(ь) М, въ петъкъ Р С | С(ве)тыхъ нема гр. | 11 воскъ Р С, восакъ М | масло, ἔλαιον] или тѣмѣиъ или масло М | 11-12 или ино чьто шт(ь) таковыхъ нема гр. | 12 С(ве)тыхъ нема гр. | 15-16 шт(ь) причещениа шт(ь)лоучении бывають, ἀκοινω-
νῆτων γενομένων | 16 Θεωφιλα С, Θεοφίλου | 16-17 архиеп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 19 главъ С | 20-21 О томъ... члов(ѣ)комъ] о томъ... чл(о)в(ѣ)комъ закономъ тако сами не вѣдоуше Р | 24 правилъ С | 27 Си] Сиа Р | 29 О лихонмѣствѣ Р, лихонмѣствѣ С М, Пері πλεονεξίας | С(ве)т(а)го нема гр. | 30 нискаго Р, нисьскаго С, нусьскаго М, Νύσσης | 31-32 О падышихъ се съ бесловесными животы, Пері ἀλογουμένων | 33 правилъ С | С(ве)т(а)го нема гр.

¹ Ову главу нема CS 1111. CS 1113. A 1371. CS 1641, а у А 1377 она је под бр. μα' и разликује се по томе што не наводи бројеве прав., упућујући и на прав. Πέτρου καὶ Παύλου.

правил(о) .ѧ҃г. С(ве)таго григориа ноу҃с-
скаго правил(о) .҃҃.

- 3 **Глава .҃҃.** О оубицахъ и разбоинѣ-
цихъ. (!) С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ прави-
л(о) .ѧ҃҃. Сбора иже въ анкѣрѣ прави-
л(о) .҃҃а.҃҃в.҃҃г.҃҃е. С(ве)т(а)го василиа
6 правѣл(о) .҃҃.҃҃.҃҃.҃҃.҃҃. С(ве)т(а)го гиригориа ноу҃скаго
9 правил(о) .҃҃.

- Глава .҃҃.** О нмоу҃щихъ испитимнѣ. си-
рѣчь запрѣщениѣ. и того ради ш(ъ)-
12 лоу҃ченыхъ с(ве)т(а)го причещениа. іако
под(о)баєть имъ хотещимъ оумрѣти
15 причестити се. и что да боудеть аще
Сбора иже въ никеи прѣваго правил(о)
18 правил(о) .҃҃.

- Глава .҃҃.** О съблажньшимъ се въ снѣ-
нан (съ) своею женою въ тоу҃ ноцѣ
21 бывшимъ. и хотещимъ причестити се.
и въ которыѣ д(ъ)ни под(о)баєть малъ-
24 женцема || въдалѣти се смѣшениа
причещениа ради. Дни҃и҃снѣ архиєп(и)-
с(коу)па александрьскаго ш(ъ) посла-
27 ннѣ иже къ василидоу правил(о) .҃҃.҃҃.
Тимотеѣа архиєп(и)с(коу)па александ-
рьскаго правил(о) .҃҃.҃҃.҃҃.

- Глава .҃҃.**¹ О нмоу҃щимъ женоу҃ бѣсноу҃-
30 ющую се и того ради хотещимъ иноу҃
поєти. С(ве)т(а)го тимотеѣа архиєп(и)-
с(коу)па александрьскаго правил(о) .҃҃.

вило 16, 17; светог Василија правило
63; светог Григорија Ниског правило 3.
Глава 3. О убицама и разбојницима.
Светих апостола правило 66; сабора
у Анкири правило 21, 22, 23, 25; све-
тог Василија правило 7, 8, 11, 13, 33,
43, 52, 54, 55, 56, 57; Светог Григори-
ја Ниског правило 4.

Глава 4. О онима који су под епити-
мијом, то јест запрећењем, те су због
тога одлучени од светог причешћа –
њих, ако су на самрти, треба при-
честити. И шта бива ако при томе
они који су се причестили не умру?
Сабора Првог у Никеји правило 13;
Светог Григорија Ниског правило 5.

Глава 5. О онима који су се у сну
саблазнили, или ту ноћ били са сво-
јом женом, а хоће да се причесте; и у
које дане брачници треба да се, ради
причешћа, уздрже од смешења. Из
Посланице Дионисија архиепископа
александријског Василиду, правило
3, 4; Тимотеја архиепископа алексан-
дријског правило 5, 12, 13.

*Глава 6.*¹ О ономе ко има бесомучну
жену и због тога хоће другу да узме.
Светог Тимотеја архиепископа алек-
сандријског, правило 15.

1 С(ве)таго нема гр. | 1–2 нѣскаго Р С М | 3–4 разбоинѣцихъ (!), треба разбоиницѣхъ као у Р С М | 4 С(ве)тыхъ нема гр. | 4–5 правилъ С | 5 .ѧ҃҃. – тако и CS 1111, CS 1113, A 1371, A 1377, CS 1641, а у РП ѧ҃҃ | 5–6 правилъ С | 8 С(ве)т(а)го нема гр. | нискаго Р С, нѣскаго М | 9 правилъ С | 10 испитимнѣ, ἐπιτιμιον | 10–11 сирѣчь запрѣщениѣ нема гр., запрѣщениа Р С М | 12–13 іако хотещимъ имъ оумрѣти под(о)баєть инв. Р | 16 правилъ С | 17 нискаго Р С М | 19 О съблажньшимъ се въ снѣ, Περὶ τοῦ ὀνειρασθέντος (једн.) | съблажньшимъ се С | 20 (съ) копј. према Р | 22–23 малъженцема М, нема гр. | 23 въдалѣти се, ἀπέχεσθαι | смѣшениа, πρὸς ἀλλήλους μιξέως | 24–25 архиєп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 27–28 архиєп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 29–30 бѣсноу҃ющею се, διαμονιζομένην | 31 С(ве)т(а)го нема гр. | 31–32 архиєп(и)с(коу)па александрьскаго нема гр. | 32 правилъ С

¹ У CS 1111, CS 1113, A 1371, CS 1641, РП ова гл. је под бр. ζ', а στ' гл. у гр. гласи: πῶς γίνεται προσφορά ὑπὲρ τοῦ ἑαυτὸν ἀνελόντος;

- Глав(а) .ѣ. О памѣти оумьрьшихъ. и ѡ
томъ аще кто самъ себе оудавитѣ. или
3 заколетъ. или оутопитъ. С(ве)тоу ю ап(о)-
с(то)лоу Петра и Павла правил(о) .дѣ.
ѣ. С(ве)т(а)го Тимофеѣа архіепископа с(коу)-
6 па. Александрьскаго правил(о) .дѣ.¹
Въвед(е)ніе номоканону.²(!) сирѣчь
закономоу правилу и изложению. соу-
9 щаго въ книгѣхъ сиѣхъ съчетанія св(е)-
щенныхъ правил(ъ). с(ве)ты|хъ ап(о)-
с(то)лъ. и седмъ вселенскихъ с(ве)-
12 тыхъ сборъ. не токмо же тѣхъ нъ и
помѣстныхъ. и иже ш(ъ) нѣкихъ
с(ве)тыхъ ш(ъ)ць шсобно бывшихъ
15 правилъ. и како по реду стоѣтъ. и
котры сборъ колко правилъ имать.
.а. С(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правилъ пѣ.
18 .б.³ С(ве)т(а)го ап(о)с(то)ла Павла шсо-
бно правилъ .ѣ.
.г. Обою с(ве)тою и вѣрховною а(по)-
21 с(то)лоу Петра и Павла правил(ъ) .ѣ.
.д. Всѣхъ с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ коу-
пно правилъ .ѣ.
24 .е. Иже въ никен с(ве)т(а)го и вѣсе-
леньскаго сбора прѣваго правил(ъ). ѣ.
.ѣ. Иже въ анкѣрѣ помѣстнаго с(ве)-
27 т(а)го сбора правил(ъ) .ѣ.
.ѣ. Иже въ новѣи Кесарии помѣстна-
го с(ве)т(а)го сбора правил(ъ) .дѣ.
30 .п. Иже въ гангрѣ помѣстнаго с(ве)-
т(а)го сбора правилъ .ѣ.
.ѣ. Иже въ штишхъ (!) помѣстна-
33 го с(ве)т(а)го сбора правилъ .ѣ.

Глава 7. О помену умрлим; и о томѣ
ако ко сам себе задави, или заколѣ,
или утопи. Светих апостола Петра и
Павла правило 14, 15; светог Тимоте-
ја, архиепископа александријског,
правило 14.¹

Увод у Номоканон,² то јест Зако-
ноправило, и излагање из ових књига
садржаја свештених правила: све-
тих апостола, и седам светих васа-
љенских сабора; али не само њих,
него и помесних, и оних правила која
су неки свети оци особно саставили,
и како стоје по реду, и колико који
сабор има правила

1. Светих апостола правила 85.
- 2.³ Светог апостола Павла особно,
правила 7.
3. Обојице светих и вѣрховних апосто-
ла, Петра и Павла, правила 17.
4. Свих светих апостола заједно, пра-
вила 2.
5. У Никеји Првог светог и васаљен-
ског сабора правила 20.
6. У Анкири помесног светог сабора
правила 25.
7. У Новој Кесарији помесног светог
сабора правила 14.
8. У Гангри помесног светог сабора
правила 21.
9. У Антиохији помесног светог са-
бора правила 25.

2 самъ себе] самъ се Р | оудавитъ Р С М | 4 правилъ С | 5 тимотеѣа С, Τιμοθεου | 6 правилъ С | 7
Въвед(е)ніе] съвед(е)ніе Р, въведе(!) С | номоканону. (!) – треба номоканону као у Р С,
номоканона М | 12 токмо М | 13 и нема С | 19 .ѣ.] .ѣ. Р С М и гр. – ιζ' | 20 с(ве)тыю С, с(ве)тѣю
М | вѣрховною Р М, вѣрховнею С | 21 правило С | 22 Всѣхъ] ѡ сѣхъ С | 24 и нема М | 32 антишхъ
Р С М

¹ У Р следи: Свѣрши се ѡ в(о)зѣ синаксаръ. законникоу (Заврши се са Богом синаксар [συ-
ναξις] законника). ² У вези са овом речју на доњој марг. објашњење: књигы номоканонъ
ѣже скадають се законоу правилу (Књиге Номоканон, које се кажу Законоправило); исто и у С
М. ³ Почев од .ѣ. прав. у С нема ознака.

1. **Ї.** Иже в лаудикии фригиистѣи помѣ-
стнаго с(ве)т(а)го свора правил(ь) .пѣ. ||
3. **Ѧ.** Иже въ константиин градѣ с(ве)-
т(а)го и вселеньскаго свора вътораго
правиль .п̃.
6. **Ѧ.** Иже въ иефестѣ с(ве)т(а)го и вѣсе-
леньскаго свора третиаго правил(ь) .п̃.
и посланиѣ къ соѹцимъ въ палмѣилѣи.
9. **Г.** Иже въ халкидонѣ с(ве)т(а)го и
вселеньскаго свора (!) четвъртаго пра-
виль .п̃.
12. **Д.** Иже въ сардикии. сирѣчь въ срѣд-
ци помѣстнаго с(ве)т(а)го свора пра-
виль .кѡ.
15. **Е.** Иже въ карфагенѣ помѣстнаго
с(ве)т(а)го свора правил(ь) .рл̃и.
18. **Ж.** Иже въ константиин градѣ ѡ створ-
шмъ се ѡ агапини и ѡ вагадини. пра-
виль .п̃.
21. **З.** Иже въ константиин градѣ с(ве)т(а)-
го и вселеньскаго шестаго свора иже
въ троѹлѣ полатинѣмъ правил(ь) .рѡ.
24. **И.** Иже въ никеи въторое събра се
с(ве)т(а)го и вселеньскаго свора сед-
маго правил(ь) .кѣ.
27. **Ѧ.** Иже въ константиин градѣ сво|ра
гл(агол)емаго прѣваго и вътораго
правиль .п̃.
30. **К.** Свора иже оу прѣименитѣмъ до-
моу в(о)жнѣ моудрости. сирѣчь въ
с(ве)тѣ (!) софин събравъшаго се пра-
вила .п̃.
10. У Лаодикији фригијској помесног
светог сабора правила 59.
11. У Константинограду Другог све-
тог и васељенског сабора правила 8.
12. У Ефесу Трећег светог и васељен-
ског сабора правила 8; и *Посланица*
[истог сабора] онима у Памфилији.
13. У Халкидону Четвртог светог и
васељенског сабора правила 30.
14. У Сардикији, то јест у Средцу
помесног светог сабора правила 21.
15. У Картагини помесног светог
сабора правила 138.
16. У Константинограду, о ономе што
се збило у вези са Агапијем и Вагади-
јем, правило 1.
17. У Константинограду Шестог све-
тог и васељенског сабора, у Трулској
палати, правила 101.
18. У Никеји одржаног по други пут,
Седмог светог и васељенског сабора
правила 22.
19. У Константинограду званог Првог
и другог сабора правила 17.
20. Сабора сабраног у знаменитом
дому Божије мудрости, то јест у Све-
тој Софији, правила 3.

1 фригиистѣи нема Р М, проѹгиистѣи С | 4 и нема Р | 6 и нема Р | 8 посланиѣ] посланиѣ тогѡже
свора Р С М | 9 и нема Р | 10 свѡба (!) грешка писара, треба свѡра | 17–18 створѣшем се С | 18–19
правиль нема Р, правило С | 21 и нема Р | свѡра шестаго инв. Р | иже нема Р | 24 и нема Р | свѡра]
с(ве)т(а)го свора С | 27 вътораго Р С М | 30 въ] в С | 31 с(ве)тѣ (!) – треба с(ве)тѣи као у Р С М

- 3 **.кѧ.** С(вѣ)т(а)го и великаго василана
шт(ь) посланиа къ амфилохию еп(и)-
с(коу)поу иконинскомоу и къ диодороу
и къ доу҃гымъ и҃ѣкымъ правилъ **.ѡа.**
.кѡ. Тогоже ѡ врѣмени сыгрѣшающихъ.
6 правилъ **.кѡ.**
.кѣ. Тогоже сказанне колико и какова
сѡуть мѣста. епитиміама сирѣчь за-
9 прѣщениемъ.
.кѧ. Тогоже наказанне къ презвѣтероу
ѡ б(о)жествѣнѣи литургии. сирѣчь.
12 ѡ слоужбѣ и ѡ причещении. и ѡ неро-
дещихъ ѡ епитиміахъ сирѣчь ѡ
запрещенихъ(ь).
15 **.кѣ.** Тогоже посланне къ григорию б(о)-
гословцю ѡ мнѣшѣстѣмъ строении. ||
.кѡ. Посланне с(вѣ)т(а)го тарасіа ар-
18 хиѡеп(и)с(коу)па константина града къ
адрианоу папѣ римскомоу. главы
различны. и приводитъ шт(ь) с(вѣ)тыхъ
21 писанин. ѡ томъ іако не под(о)баєть
поставлати по мѣздѣ.
.кѡ. Дишиніа архіѡеп(и)с(коу)па алек-
24 сандрьскаго правил(а) **.ѧ.**
.кѡ. Петра св(е)щенномоученика. архі-
ѡеп(и)с(коу)па александрьскаго правилъ.
27 **.ѧ.**
.кѡ.¹ (!) Григоріа чудотворца еп(и)-
с(коу)па новыѣ кесаріѣ правилъ. **.ѣ.**
30 **.кѡ.** С(вѣ)таго аѡанасіа великаго по-
сланиа къ аммоноу мнихоу.
(.ѧ. Т)огоже посланне к роуфиніаноу
ѡеп(и)с(коу)поу.

21. Из *Посланице* светог и Великог
Василија Амфилохију епископу ико-
нијском, и Диодору и неким другим,
правила 91.

22. Истога, о времени запрећења за
оне који сагреше, правила 26.

23. Истога, *Казивање* о томе колико
је, и каква су места епитимијама, то
јест запрећењима.

24. Истога, *Поука* презвитеру о божя-
ственој литургији, то јест о служби и
причешћивању; и о онима који не
маре за епитимије, то јест за запре-
ћења.

25. Истога, *Посланица* Григорију Бо-
гослову о монашком устројству.

26. *Посланица* светог Тарасија, архи-
епископа Константинограда, Адријану
папи римском; разне главе и наводи
из светих списа о томе да не треба
рукополагати за новац.

27. Дионисија, архиепископа александ-
ријског, правила 4.

28. Петра Свештеномученика, архи-
епископа александријског, правила
14.

[29.] Григорија Чудотворца, еписко-
па Нове Кесарије, правила 13.

[30.] Светог Атанасија Великог *По-*
сланица Амону монаху.

(30.) Истога, *Посланица* Руфинијану
епископу.

1 и нема Р М | 2 послани М | 4 доу҃гымъ] доу҃гым(ь) (!) М | 5 тогоже С | 6 правило С | 7
Тогоже Р С | колика Р С М | 8-9 запрѣщениамъ Р | 10 Тогоже С | къ] нь (!) М | 11
б(о)жествѣнѣи С | 12-13 ѡ неродещихъ] ѡ неврѣгоущихъ Р, ѡ нерадещихъ С М | 19 адрианоу Р
М | 26 правила Р С | 28 .кѡ. (!) треба .кѡ. као у Р М | 29 правила Р М | 30 .кѡ.] .ѧ. Р С М | 32
(.ѧ. Т) конј. према Р С М | Тогоже Р | к роуфиніаноу] роуфиніаноу С

¹ Померање за један бр. тече до бр. 32.

- 3 .**ла**. Григориѡ б(о)гословица ѡт(ъ) словесъ ѡ книгахъ которыѣ подобаетъ чисти. и с(вѣ)т(а)го амфилохїѡ ѡ томъже. (с)(вѣ)т(а)го григориѡ ноуѣскаго правилъ .н̄.¹
- 6 .**лв**. Тимофеѡ архїепис(и)с(коу)па александрьскаго правилъ(ъ) .ѿ̄.
- 9 .**лг**. Феофила архїепис(и)с(коу)па александрьскаго правилъ .д̄̄.
- 12 .**лд**. Кѣрила архїепис(и)с(коу)па александрьскаго ѡт(ъ) посланиѡ иже къ доминоу правилъ .ѿ̄. иныѣ главы ѡт(ъ) дроу҃гнхъ ѿго посланиѡ. и ѿвлогиѡ александрьскаго правилъ(о) .а̄.
- 15 .**лѣ**. Тогоже с(вѣ)т(а)го кѣрила. на несторїѡ ѡ правовѣрїи главѣ .в̄̄.
- 18 .**лз**. Генадиѡ архїепис(и)с(коу)па. константиѡ града. къ ѡкроу҃женнымъ ѿго епис(и)с(коу)помъ. ѡ поставлѣющихъ и ставещихъ се на мѣздѣ посланиѡ.
- 21 .**лџ**. Ѡт(ъ) сборнаго писаниѡ иже послано бысть ѡт(ъ) константиѣ града къ мартоу҃рїю епис(и)с(коу)поу антихїнскомуу.
- 24 (о)т(ъ) писаниѡ законоположенїѡ. за печатлѣнаго златоу печатїю. ноустиѡниѡна ц(ѣ)с(а)ра иже положено бысть въ велицѣи цр(ъ)к(ъ)ви. || сирѣчь въ с(вѣ)тѣи софїи правилъ(ъ) .ѿ̄.
- 30 .**лн**. Димитриѡ епис(и)с(коу)па кѣзичьскаго ѡ ѡковитѣхъ и ѡ хацицарѣхъ.

31. Из *Беседа* Григориѡ Богослова о кнїгама које треба читати; и светог Амфилохиѡ о истом том. Светог Григориѡ Ниског правила 8.¹

32. Тимотеѡ, архїепископа александријског, правила 15.

33. Теофила, архїепископа александријског, правила 14.

34. Кирила архїепископа александријског из *Посланице* Домну, правила 5. Друге *главе* из других његових посланица. И Евлогиѡ александријског правило 1.

35. Истога тога, светога Кирила против Несториѡ 12 глава о правоверју.

36. Генадиѡ, архїепископа Константиграда, *Посланица* његовим окружним епископима о онима који се рукополажу и постављају за новац.

37. Из саборског списка што је послат из Константиграда Мартирију, епископу антихијском.

Из законског списка, запечаћеног златним печатом Јустиниѡна цара, што беше положен у Великој цркви, то јест у Светој Софїји, правила 6.

38. Димитриѡ, епископа кизичког, о ѡковитима и о хацицарима.

1 .**ла**.] .**лв**. Р С М | 3 и нема С | 4 томъже Р С | 6 .**лв**.] .**лд** Р С М | Тимофеѡ С М | 8 .**лг**.] .**лѣ**. Р С М | Теофила С | 10 .**лд**.] .**лз**. , **лѣ**. Р. а у М приказано да је Кѣрила, с тим што је исправка на марг. речју Феофил(а) | 11 иже] иже Р С | 15 .**лѣ**.] .**лџ**. Р С М | тогоже Р С М | 17 .**лз**.] .**лн**. Р С М | 18 ѡкроуженнымъ С | 20 посланиѡ нема Р | 21 .**лџ**.] .**лз**. Р С М | 23 мартирїю М | 25 испред Оуѣ бр. .**ла**. у Р С М | (о)т(ъ) С | 27 ц(а)ра Р М | 28 сирѣчь] рекше Р | 29 правило С | 30 .**лн**.] .**ла**. у Р С на марг., а у М бр. је и у тексту

¹ Прав. Григориѡ Ниског припојена су прав. Григориѡ Богослова у гл. 31. па се редослед према Р С М помера за два броја.

1. **лѡ.** **Ѡ** масалиианѣхъ и ѡ богоуми-
лѣхъ.
- 3 (**лѡг.**) Петра архиеп(и)с(коу)па антиохи-
искаго ѡт(ѡ) посланиа къ бедени-
чьскомоу еп(и)с(коу)поу.
- 6 (**лѡд.**) С(вѣ)т(а)го нила чрьноризъца по-
слание къ хариклию презвѣтероу. соу-
рово на сьгрѣшающе нападающеу.
- 9 (**лѡе.**) (О)тъ свитѣка новыхъ заповѣди
иоустиниана ц(ѣ)с(а)ра ѡ поставлени
еп(и)с(коу)пъ и причѣтѣникъ. и ѡ
- 12 прочимъ строени всего причѣта. глава
.пз.
- (**лѡс.**) (Н)овые заповѣди три приснопа-
метнаго ц(ѣ)с(а)ра алѣксиа комниѣна.
ѡ томъ иако подобаетъ и рабы поста-
влѣти въ св(ѣ)щенничьскыи чинъ. и ѡ
- 18 томъ иако ѡброкъ сирѣчь игда
сътворить пре|звѣтеръ молитвоу на
ѡброкъ д(ѣ)вице нераздрокъшимоу
- 21 быти ѡброкъ.
- (**лѡз.**) Отъ различныхъ гранъ иоустини-
ана ц(ѣ)с(а)ра новыхъ заповѣдий.
- 24 главы изборены различны.
- (**лѡи.**) От(ѡ) зборъ (!) ѡт(ѡ) в(о)гомъ
данаго закона из(ра)илитомъ мон-
сѣшмъ.
- 27 (**лѡѡ.**) Никиты мниа и презвѣтера
монастира стоудинскаго ѡ опрѣснѣ-
цѣхъ¹ ко латиномъ(ѡ).
- 30 (**лѡп.**) Тогоже къ латиномъ ѡ постъ иже
въ соуботоу и ѡ брацѣ презвѣтеръвъ
- 33 ихъ. и ѡ стриженни брады. и ѡ рас-

39. О масалијанима и о богомилима.

(43) Петра, архиепископа антиохи-
ског, из *Посланице* бенедиктом епи-
скопу.

(44) Светог Нила Црниорисца *Посла-
ница* Хариклију презвитеру, који је
сурово нападао сагрешитеље.

(45) Из свитка *Новела* Јустинијана
цара о рукополагању епископа и све-
штеника, и о осталом устројству чи-
тавог свештенства, глава 87.

(46) Три *новеле* вазда помињаног ца-
ра Алексија Комнина; и о томе да и
робове треба рукополагати у све-
штенички чин; и о томе да обручење,
то јест кад свештеник обави молитву
на обручењу девице – то обручење
остаје нераскидиво.

(47) Из различитих грана *Новела* Ју-
стинијана цара, избране разне гла-
ве.

(48) Избор из *Закона* који је Бог дао
Израилѣанима преко Мојсија.

(49) Никите, монаха и презвитера
студитског манастира, Латинима о
опреснацима.¹

(50) Истога, Латинима о суботњем
посту; и о браку њихових презвитера;
и о стригању браде; и о пуштању ко-

1. **лѡѡ.** **лѡѡ.** у РС на марг., а у М број је и у тексту | масалииѣхъ Р М | 3 (**лѡг.**) конј. према Р С |
(П)етра М | 4–5 бенедиктскомоу Р М | 6 (**лѡд.**) конј. према Р М | 9 (**лѡе.**) конј. према Р М | 10
иоустиниана С | ц(ѣ)с(а)ра | ц(а)ра Р М | 12 прочемъ Р С | 14 (**лѡз.**) конј. према Р М | 15 ц(ѣ)с(а)ра |
ц(а)ра Р М | 18 сирѣчь | сицѣ М, сирѣчь нема Р | 20 д(ѣ)в(и)ци Р С М | 22 (**лѡз.**) конј. према
Р М; у Р бр. је на марг. а у М у тексту | 23 ц(ѣ)с(а)ра | ц(а)ра Р М | 24 изборны Р М, иборны С |
25 (**лѡи.**) конј. према Р М | зборъ (!) треба изборъ као у Р М | 28 (**лѡѡ.**) конј. према Р М | 29
манастира Р | 30 ко иже јасно, текст појачаван; кѣ Р С М | 31 (**лѡп.**) конј. према Р М | Тогоже Р
М | постъ – појачавана слова; можда је ум. ѡ раније било ѣ као у Р С М | 32 презвѣтеровъ Р С М
¹ Ову реч задржавамо у њеном изворном облику, имајући у виду то да се и данас за бесквасни
хлеб каже *пресан хлеб*.

- теирихъ главыныи власы. и тѣмъ кра-
сеирихъ се. и ѿ прѣстени иже носеть
3 иеп(и)с(коу)пи ихъ.
(.па.) О франьзѣхъ. и ѿ прочиыхъ лати-
нѣхъ. глава .кѣ.
6 (.пв.) (п)настасиа архиеп(и)с(коу)па
антихонскаго. ѿ томъ іако великъ
іестъ архіерѣискы сан(ъ).
9 (.пг.) (ч)инъ. рекше мол(и)твы на ѿцѣ-
щеніи и на примиреніи кающихъ се. ||
4. 45a .па. Вѣдѣніи извѣстно ѿ томъ.
12 како подобаетъ бивати в(о)жѣствѣ-
номоу приношенію сирѣчь с(ве)тѣи
слоужбѣ.
15 .пѣ. Законныи главы различны оу че-
тыредесетехъ гранехъ ѿт(ъ) нихъже
іестъ двадесете ѿсмаа грань ѿ по-
18 ставѣніи иеп(и)с(коу)пъ презвѣтеръ же
и днакоу.
.пѣ. О безаконныхъ брацѣхъ. сирѣчь. ѿ
21 крѣвомѣшенни. иже на пагоубоу хр(и)-
стовоу стадоу. н(ы)нѣ въ мирѣ про-
растоше. сисиниа св(е)щеннаго архіе-
24 п(и)с(коу)па константинѣ града. и соу-
щаго с нимъ с(ве)т(а)го сѣора.
.пѣ. Главы цр(ъ)ков(ъ)ныи по въпро-
27 шеніемъ ѿт(ъ)вѣти съборныи иваноу
мнихоу и млычальникоу иже въ с(ве)тѣи
горѣ въпросивъшу писаниемъ. блаже-
30 наго патриарха константина града ни-
колы.
.пѣ. Оувѣти. прѣблаженаго [ми]ми-
33 трополита ираклинскаго никиты. про-

се на глави којом се кресе; и о прсте-
ну који носе њихови епископи.

(51) О Францима и о другим Латини-
ма, глава 27.

(52) Анастасија, архиепископа анти-
охијског, о томе да је узвишен архи-
јерејски чин.

(53) Чин, то јест молитве за очиш-
ћење и за примирење покајника.

54. Тачно упутство о томе како треба
да бива божаствено приношење, то
јест света служба.

55. Разне законске главе у четрдесет
грана, од којих је двадесет осма грана
о рукополагању епископа, презвите-
ра и ђакона.

56. Сисинија, свештеног архиеписко-
па Константинграда, и са њим светог
сабора, о незаконитим браковима, то
јест о крвомешању, што на пагубу
Христовог стада сада у свету изни-
коше.

57. Поглавља о Цркви – саборски од-
говори Николе, блаженог патријар-
ха Константинграда, на питања Јова-
на монаха и молчалника, што је у
Светој Гори писмом тражио.

58. Одговори преблаженог митропо-
лита ираклијског Никите на послата

1 тѣми РСМ | 4 (.па.) конј. према РМ | О нема С | 5 глава С | 6 (.пв.) конј. према РМ | (п)на-
стасиа РСМ | 9 (.пг.) конј. према РМ | (ч)инъ конј. према Р | на нема Р | 9-10 ѿцѣщенію Р |
11 Вѣдѣніи] видѣніи С | 12-13 в(о)жѣственомоу РСМ | 13 сирѣчь] рекше Р | 15-16 четирихъ
десетехъ Р | 17 двадесети Р | 21 иже] иже іестъ Р | 26 по нема Р | 32-33 [ми]митрополита дитогр. |
33 ираклинскаго (!) М

- тикоу посланимъ к нему въпрошени-
емъ ш(ъ) константина еп(и)с(коу)па.
- 3 памфилиска.
- .иѳ. Оуспоминание съединение¹ свора
бывшаго въ ц(ѣса)р(ъ)ство константина
- 6 багродног и романа старца.
- .ѧ. По въпросу и по ш(ъ)вѣтоу бесѣда.
с(ве)т(а)го дигодоха ш(ъ)крвение.
- 9 .ѧа. С(ве)т(а)го епифаниа. архиеп(и)-
с(коу)па кѣпрскаго. ш всѣхъ ересехъ.
- .ѧв. С(ве)т(а)го никифора архиеп(и)-
с(коу)па константина града ш иконо-
борцихъ.
- .ѧг. Тимофеа презвѣтера с(ве)тыи и
- 15 великии цр(ъ)к(ъ)ве. константинѣ града
ш различни. приходецихъ къ вл(а)го-
чѣстивѣи нашѣи вѣрѣ.
- 18 .ѧа. Како под(о)бають примати шбра-
щающе съ ш(ъ) ересинъ къ с(ве)тѣи
б(о)жи сворнѣ църкве.²||
- 21 Написаша же се прѣжде и ины главы.
иже соуть се.
- .ѧ. Вѣдѣние въкратцѣ ш с(ве)тыхъ и
- 24 вселенскихъ седми своръ к томоу же
и ш помѣстныхъ.
- .ѧв. Истлькование стиха г(оспод)и
- 27 ис(оусе) х(ри)с(т)е б(ож)е нашъ.
- .ѧг. Истлькование вѣроу ю въ единого
б(ог)а.
- 30 .ѧ. Истлькование оченаша.
(.ѧ.) Двѣ прѣдъсловини ш сложени гранин.
(.ѧ.) Четыри на десете грани правилна-
го съчетания.³

му питаѣа Константина, епископа
памфилијског.

59. Подсетник сједињења¹ са сабора
одржаног за царства Константина
Багродног и Романа Старца.

60. Светог Дијадоха Беседа о откри-
вењу, у питањима и одговорима.

61. Светог Епифанија, архиепископа
кипарског, о свим јересима.

62. Светог Никифора, архиепископа
Константинограда, о иконоборцима.

63. Тимотеја, презвитера Свете и ве-
лике цркве Константинограда, о раз-
ликовању оних који прилазе нашој
благочастивој вери.

64. Како треба примати оне који се
из јереси обраћају Светој Божијој са-
борној цркви.²

Написаше се претходно и друге гла-
ве, и то ове:

1. Кратак Увод о седам светих васе-
љенских сабора, а уз то и о помесним.

2. Тумачење стиха Господе Исусе
Христе Боже наши.

3. Тумачење Верујем у једнога Бога.

4. Тумачење Оченаша.

(5) Два предговора о слагању грана.

(6) Четрнаест грана садржаја Номо-
кана³.

¹ Памфилиска Р. памфилиског С 14 .иѳ. нема С М | оуспоминаниа С | съединениа С | 5 быв-
шаго се С | 6 багродног] вл(а)городног Р С М | 7 .ѧ.] .иѳ. М | 8 ш(ъ)крвениа Р С М | 9
.ѧа.] .ѧ. М | епифаниа С | 11 .ѧв.] .ѧа. М; С нема број | (с)в(е)т(а)го С | 12 ш] и ш С | 12-13
иконоборцѣхъ М | 14 .ѧг.] .ѧв.ѧг. М; С нема број | Тимофеа М | 15 църкве | 18-19 шбрацаю-
ще се Р С М | 20 б(о)жи нема Р М | сворнѣи Р С | 21 написаше же се Р, написа же се М | 21-22
ини. глав(ы). иже соуть се написаше се С | 27 х(ри)с(т)е нема М | 29 б(ог)а] б(ог)а ш(ъ)ца
М | 30 оченаша] ш(ъ)че нашъ Р С М | 31 (.ѧ.) конј. према Р С М | 32-33 (.ѧ.) конј. према Р С М

² Подсетник сједињења у литератури је познат као „Томос уједињења“. ³ У вези са завршет-
ком садржаја на доњој марг. у Р кончаше се ш в(о)хѣ (Завршише се са Богом). ³ У И .ѧ. и
.ѧ. гл. су на горњој марг., а у Р С М у основном тексту.

[.ā.] Излож(е)ние правиломъ апо-
с(то)льскимъ же и ш(ь)чьскимъ. и-
3 мѣе тѣкованіе. аѣксіа днакона. и
законохранителѣ аристина.¹ правила
с(не)тыхъ ап(о)с(то)ль

6 правило .ā. Два или трыє іеп(и)с(коу)-
пи поставѣють іеп(и)с(коу)па.

7 тѣкъ. Трыє оубо іеп(и)с(коу)пи безъ
9 всякого извѣта длѣжени соуть поста-
влѣти іеп(и)с(коу)па. и да не боудеть
мнѣше си|хъ. аще нѣсть моирно вѣтъмъ
12 соуцринмъ въ властї іеп(и)с(коу)помъ
свѣкоупити се въ єдино. и ѡ семь ици
15 правила. четвѣртаго иже въ никеи прѣ-
ваго свора.

Правило .б. (Е)динъ іеп(и)с(коу)пъ по-
ставѣють презвѣтера и днакона и про-
18 чие причѣтъники.

Се правило разоумно.

Правило .г. Аще которы презвѣтеръ
21 млѣко или медъ. или въ вина млѣсто
шловиноу или медовиноу или животно
нѣкоє. или сочива. къ шлатарѣви при-
24 носеть. свѣтъ тѣкмо млѣдыхъ сочивъ
и гроздіе. и масла и тѣмїана. да
извѣржетъ се.

27 Тѣкъ. Еже єсть приносити къ шлатарѣви.
млѣко или медъ. или шловиноу.
или медовиноу. или животно нѣкоє
30 или сочива такова оубо. єлиньскаѣ и
жидовьскаѣ соуть. того ради и штре-
чена быша. || начѣткы же новыхъ пло-
33 довъ. сирѣчь. млѣдаѣ и зелѣнаѣ сочи-

3-4 законохранителя С | 9 длѣжени Р С М | 10 боуде С | 12 соуцремъ Р | 13 ѡ семь нема гр. | 14
четвѣртаго (!) С | 14-15 правила... свора – тако и Petropolit. 208, док MSyn. 237 не наводит правило.
а РП наставѣа: καὶ ἑν τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ | 16 (Е)динъ конј. према Р С М | 17 днаконы М | 17-18
прочие Р М | 19 Се правило разоумно, σαφής | 21 или¹ | и М | 22 шловиноу, σίκερα | 23 шлатарю Р.
шлатарѣви С М | 23-24 принесеть Р С М | 24 такмо М | 25 гроздіа Р С М | тѣмїана М | 28 или¹ | и М |
28-30 ум. млѣко... или сочива, гр. τὰ ἀπὸ τῶν μὲν | 29 или медовиноу нема Р | 31 того ради не-
ма гр. | 32 быше Р С М | начѣткы, ἀρχαῖς, начѣтъмъ М | 33 млѣдаѣ и зелѣнаѣ нема гр.

¹ У вези са именом Аристина на дошој марг. налази се објашњење: Аристини жена вѣше. и семъ
монастырь въ ц(ѣ)с(а)ри градѣ. нарицаѣт се аристининъ. и ш(ь) того монастырь вѣше. съ
алѣзѣни днаконъ. и законникъ. и того ради нарицаѣтъ се аристинъ. (Аристина жена беше. и овај
манастир у Цариграду зове се Аристининъ. и из тог манастира беше тај Аристин ѣакон и законик.
те због тога се зове Аристин).

[1] Излаганье апостолских и ота-
чких правила са тумачењем Алексіја
Аристина,¹ ѣакона и законохрани-
теља

Правила светих апостола

Правило 1. Два или три епископа
рукополажу епископа.

Тумачење. Три су, дакле, епископа ду-
жна да без икаквог изговора рукопо-
лажу епископа. И да их не буде мање.
чак и ако није могућно да се сви епи-
скопи једне области сакупе заједно.

О томе потражи и четврто правило
Првог сабора у Никеји.

Правило 2. Један епископ рукопола-
же презвитера, и ѣакона и остала
свештена лица.

Ово правило је јасно.

Правило 3. Ако неки презвитер при-
носи олтару млеко или мед, или уме-
сто вина оловину или медовину, или
неку животињу, или сочива, сем мла-
дих сочива, и грождѣ, и уља и тамјана
– да се извргне.

Тумачење. Приносити олтару млеко,
или мед, или оловину, или медовину,
или неку животињу, или сочива – све
је то јелинско и жидовско, због чега и
би забрањено. Док првине нових пло-
дова, то јест млада и зелена сочива и

ва. и гроздиѣ под(о)баѣ[ѣ]ть приноси-
ти въ вѣрѣе съзрѣннѣ ихъ. на бл(а)-
3 годареннѣ даровавшемоу в(ог)оу. та-
ко повелѣно бысть.

Правило(о) .Д. Всако швоциѣ. оу домы
6 да посилаѣть се. ихъже принимающе
прѣвин. соуциѣ по нихъ да раздѣ-
леть.

9 **Тлькъ.** Кромѣ единого гроздиѣ. ино-
го швоциѣ начетки. не подобаѣть къ
шатареви приносити. нъ въ домы по-
12 силати ѣп(и)с(коу)помъ и презвѣ-
теромъ. да въкоусивъше шт(ъ) нихъ
сами. днакономъ и прочимъ при-
15 чьтѣнникомъ раздѣлеть. гроздиѣ бо въ
цр(ъ)к(ъ)въ паче всакого иного швоца
изреднѣе да принесеть се. понеже
18 шт(ъ) того бываѣть вино. и на свръ-
шеннѣ слоужьбы бескръвьныѣ жертвы
приѣмлять се.

21 **Правило .Е.** Презвѣтеръ. или днаконъ
аще помощницю свою ижденеть. да
шт(ъ)лоучить се. аще же не въведеть
24 пакы да изврежетъ се.

Тлькъ. Аще которы презвѣтеръ или
днаконъ. женоу свою ижденеть. извѣ-
27 томъ бл(а)гоговѣннѣ ради. кромѣ
под(о)бныѣ вины да шт(ъ)лоучить се.
аще же и по шт(ъ)лоучени не послоу-
30 шаѣть. нъ не исправленъ прѣбоудеть.
и ни въведеть пакы к себѣ жены сво-
ѣи. да изврѣжетъ се шт(ъ) сана свое-
33 го. и ш семь ици правила. третниѣго

грожѣе треба приносити, у време
ниховог сазревања, на благодарѣње
дародавцу Богу – тако би наложено.

Правило 4. Сваки плод да се шаље у
домове; они који их први примају да
разделе онима који следе после њих.

Тумачење: Сем грожђа једино, први-
не других плодова не треба приноси-
ти олтару, него у домове слати епи-
скопима и презвитерима да, пошто
сами окусе, разделе ђаконима и оста-
лим свештеним лицима; док грожђе,
за разлику од сваког другог плода,
обилато да се доноси у цркву, јер од
њега постаје вино и прима се на крају
службе као бескрвна жртва.

Правило 5. Ако презвитер или ђакон
отера своју помоћницу – да се одлу-
чи; а ако је поново не доведе – да се
извргне.

Тумачење. Ако који презвитер или
ђакон отера своју жену под изгово-
ром побожности, сем ако је разлог
оправдан – да се одлучи. А ако и по-
сле одлучења не послуша, и не по-
прави се, те и поред тога не доведе к
себи своју жену – да се лиши свога
чина.

3 даровашомъ М | 3–4 тако повелѣно бысть, ἐπιτέτραται | 6 да нема М | 7 соуцих(ъ) М | да
нема М | 12 ѣп(и)с(коу)помъ, τῷ ἐπισκόπῳ (једн.) | 13–14 да въкоусивъше шт(ъ) нихъ сами нема
гр. | 16 швоциѣ Р М | 20 приѣмлять се Р С М | 23 аще же] аще не С | не въведеть] не въвед(ѣ)ть
ѣе Р М | 27 ради нема Р С М | 28 под(о)бныѣ, εὐλόγου | 29–30 не послоушаѣть нема гр. | 31 ни
не Р М | 31–32 и ни въведеть... свои нема гр. | свои Р С М | 32–33 да изврѣжетъ се шт(ъ)
сана своего, καθαρῆς ὄψω | 33–1 третниѣго на десеть – тако и Petropolit. 208, док је у РП 1β

на десетъ шестаго сбора иже въ трюлѣхъ
палатѣхъ. и то бо сицеваа же ти хо-
3 щеть реши.

Правило .ѧ. Мирьскаа попеченна. при-
иелме на себѣ с(ве)т(ите)ль несв(е)-
6 щень.

Тлькь. Еп(и)с(коу)поу или презвѣтероу
|| или днаконоу нѣсть прощено да
9 възмоути на себѣ мирьскихъ вещи. по-
печенна злаго ради прихвѣтениа
своего. аще гдѣ незаконьмъ позвани
12 боудоути младыхъ и несъвршенихъ
възростомъ дѣтѣмъ. вставъшеи се имъ
вт(ь) родѣтели имѣниа оуправлѣти.
15 или инако како повелѣни боудоути
застоупати оудовицъ и сиротъ и
немоуцихъ оуправлѣти. и не дати въ
18 роуцѣхъ вбидѣшимъ стежаниа ихъ. аще
же и иные кие мирьские вещи имать
и възбранень бывъ вт(ь)стоупити вт(ь)
21 ни ихъ непокоритъ се. нъ прѣбывають оу
правлениа ихъ. да извржень боудеть
вт(ь) сана своего.

Правило .ѩ. Аще которыи еп(и)с(коу)пъ
или презвѣтеръ или днаконъ с(ве)ты
д(ь)нь паскы прѣжде врѣмене съ ню-
27 дѣе празноуять да извржеть се.

Се правило разоумно есть.

Правило .и. Презвѣтеръ непричестивъ се
30 да гла(гол)еть виноу. аще ли не гла-
(гол)еть да вт(ь)лоучитъ се. зазорна
бо створи принесшаго жрътвоу.

О овоме тражи и правило тринаесто
Шестаго сабора у Трулској палати и
оно ће ти све то рећи.

Правило 6. Примајући на себе све-
товне послове, свештено лице поста-
је несвештено.

Тумачење. Епископу, или презвитеру,
или ђакону није дозвољено да на
себе узимају световне послове ради
свог срамног добитка. Ако негде ми-
мо закона буду позвани да управљају
имовином младе и недозреле деце,
која им је остала од родитеља, или
им се некако другачје наложи да за-
ступају удовице и сироте, и немоћне
да воде – нека не дају у руке грабљив-
цима њихову имовину. А ако и дру-
ге некакве световне послове има, па
се, упозорен да одустане од њих, не
покори, него и даље остаје да њима
управља – лишен да буде чина свога.

Правило 7. Ако неки епископ, или
презвитер, или ђакон пре времена, са
Јудејима, празнује свети дан Пасхе –
да се извргне.

Ово правило је јасно.

Правило 8. Презвитер који се не
причести, да каже разлог; ако ли не
каже – да се одлучи, јер је учинио
ззорним онога ко приноси жртву.

1 на десете Р С М | иже нема Р | 2 полатнѣхъ Р С М | же нема Р | 2–3 и то бо... реши нема гр. |
4 правилъ С | 5 с(ве)т(ите)ль, ἱερεὺς | 9 на себе | на се С | вещи, φροντίδας | 10 злаго ради при-
хвѣтениа, δι' αἰσχροκέρδιαν | 11 аще гдѣ незаконьмъ, εἰ μὴ πονὴρ ὑπὸ νόμων | 12–13
младыхъ... дѣтѣмъ, ἀφελίκων | 13 вставъшеи имъ Р, вставъшеи се М | 13–14 вставъшеи се
имъ вт(ь) родѣтели нема гр. | 17–18 и не дати... стежаниа ихъ нема гр. | 19 и иные | иные
С | 20 възбранень бывъ, ἐπιφωνηθεὶς | 21–22 оу правлениа, τῇ διοικήσει | 22–23 да извржень...
своего, καθαιρεῖται | 26 прѣжде врѣмене, πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας | 26–27 нудѣи Р, юдеи С,
юдеи М, гр. | 27 да извржеть се, καθαιρεῖσθω | 28 Се правило разоумно есть, σαφὲς | 30 аще
ли | аще ли же С | 32 принесшаго жрътвоу, τὸν προσάγοντα

(Тлъкъ). Презвѣтеръ или дѣаконъ или
 3 или кто свѣщенническаго чина. аще не
 причеститъ се въ врѣме вѣщественны
 литургіе. да глаголетъ виноу. еже
 ради не причести се. повѣдѣвъ же
 6 виноу подобноу помилованъ боудеть.
 аще ли не повѣсть. да ѡтѣлоуचितъ
 се. вѣдалъ бо естъ людемъ помышле-
 9 ніе не добро. на принесшаго бескрв-
 вноу (!) жертвоу презвѣтера. не
 вѣсхотѣвъ причестити се ѡтѣ него.
 12 іако недостоинна соуща вѣщественны
 слоужбы.

Правиль .Ѣ. || Да ѡтѣлоученъ боу-
 15 деть не прѣбывае въ црѣкѣви до
 послѣдне молитвы не причеще се.
 (Тлъкъ). Иже не прѣбывають въ сѣвѣ-
 18 тѣи црѣкѣви. до послѣдне молит-
 твы. нь и еше сѣвѣтѣи слоужьвѣ
 поемѣ и свръшамѣ. исходеть изъ
 21 црѣкѣве. таковин іако безъчинне
 твореще въ сѣвѣтѣи црѣкѣви. да
 ѡтѣлоуचितъ се.

Правиль .ї. Молен се съ ѡтѣлоуче-
 24 ными. самъ такожде ѡсоужденъ боу-
 деть.

(Тлъкъ). Аще кто молить се съ ере-
 27 тикы въ црѣкѣви. или въ домоу съ
 ѡтѣлоученными ѡтѣ црѣкѣве
 30 самъ. такожде да ѡтѣлоученъ боу-
 деть.

Правиль .Ѧ. (М)олен се съ извръженными
 33 самъ такожде ѡсоужденъ боудеть.

(Тумачење). Презвитер, или ѡкон,
 или ко други из свештеничког реда,
 ако се не причести у време божаст-
 вене литургије – да каже разлог због
 којег се није причестио; ако каже
 оправдан разлог, помилован да буде,
 ако ли не каже – да се одлучи, јер је
 према свештенику који је принео [бес-
 крвну] жртву изазвао у људима сум-
 њу као недостојном божаствене слу-
 жбе, не желећи да га он причести.

Правило 9. Да буде одлучен онај ко
 не остаје у цркви до последње молит-
 ве, не причешћујући се.

[Тумачење]. Онај ко не остаје у све-
 тој цркви до последње молитве, него
 још док се света служба пева и врши
 излази из цркве – такав као неко ко
 чини бешчиње у светој цркви – да се
 одлучи.

Правило 10. Онај ко се моли са одлу-
 ченима, сам да буде исто тако осуђен.

[Тумачење]. Ако се ко моли са јере-
 тикима у цркви, или у дому са одлу-
 ченима од Цркве, сам да буде исто
 тако одлучен.

Правило 11. Онај ко се моли са извр-
 женима, сам да буде исто тако осуђен.

1 или дѣаконъ. ἢ διάκονον нема Аристин | 3-4 въ врѣме вѣщественны литургіе нема Аристин | 4-5 еже ради] еже дѣла Р, еже ради С М | 5-6 повѣдѣвъ... боудеть нема Аристин | 8 вѣдалъ. διδούς | 8-9 помышление не добро, ὑποψίαν | 9-10 бескрывноу (!) [бескрывноу С М – грешка писара; треба бескрывноу као у Р и гр. – ἀναιμακτον | 10-11 не вѣсхотѣвъ причестити се ѡтѣ него нема Аристин | 12 недостоинна] ѡтѣ недостоинна Р | 16 не причеще се Р М, καὶ τῇ μεταλήψει μὴ | 17-18 сѣвѣтѣи нема гр. | 20 поемѣ нема гр. | 21 безъчинне Р, ἄταξιαν | 25-26 самъ... боудеть. ταυτοκατάκριτος | 28-29 съ ѡтѣлоученными ѡтѣ црѣкѣве нема гр. | 32 съ извръженными С М

Тлькь. **А**ще кто молитъ се. рекыше аще
слоужитъ презвѣтеръ въ цр(ь)к(ь)ви. съ
3 презвѣтеро|мъ негоже иеп(и)с(коу)пъ из-
врже въ(ь) сана. да изврженъ боу-
детъ и самъ.

6 **Правило** .ѿ. **П**римыи инѣдѣ непри-
етнаго самъ неприетънъ.

(т)лькь. **А**ще нѣкы причѣтныи въ(ь)

9 иеп(и)с(коу)па истезаемъ есть ли до-
стоинъ поставити се. презвѣтеръ въ
с(ве)тѣи б(о)жи цр(ь)к(ь)ви. ѿнъ же

12 свѣды своя прѣгрѣшениа. и не трпе
испытаниа. въ(ь)тоуду въ(ь)шѣдъ и
пршѣдъ къ доудомоу иеп(и)с(коу)поу

15 приетъ боудеть въ(ь) него. бес писанин
ставильныхъ. являющихъ его непоро-
чноую въроу и житие. да въ(ь)лоучена
18 боудеть ѿба. и тѣ. и примыи его
иеп(и)с(коу)пъ.

Правило .ѿ. **И**же ѿтълоучении сължетъ
21 неприетънъ.

Тлькь. **А**ще кто въ(ь) своего иеп(и)-
с(коу)па въ(ь)лоучень бывъ. и

24 въ(ь)шѣдъ къ иномоу иеп(и)с(коу)поу.
оутанъ въ(ь)лоучение и приетъ боудеть
въ(ь) него. болемъ да продлжитъ

27 се въ(ь)лоучение его. ако сълга и
съблзни цр(ь)квѣ б(о)жию.

Правило .ѿ. **Ѿ**тъ прѣстола на прѣ-
30 столь да не прѣскочиши. аще не тамо
соущимъ лоучьшии. и оучительнѣимъ

боудеш. нъ и тако многыхъ иеп(и)-

33 с(коу)пъ расоуждениемъ и оумоленнемъ.

Тумачење. Ако се ко моли, то јест
ако свештеник служи у цркви са
свештеником кога је епископ извр-
гао од чина, и сам да буде извргнут.

Правило 12. Онај ко прими друге
неприманог, и сѧм не може бити при-
мљен.

Тумачење. Кад епископ испитује не-
ко свештено лице да ли је достојно да
се постави за презвитера у Светој Бо-
жијој цркви, а оно, знајући своја пре-
грешења и не трпећи испитивања,
оданде оде и дошавши другом епи-
скопу буде примљено без *препору-*
чних писам која потврђују његову
непорочну веру и живот – оба да бу-
ду одлучена: и оно, и епископ који га
је примно.

Правило 13. Онај ко слаже о одлу-
чењу – не бива примљен.

Тумачење. Ако неко, кога је одлучио
његов епископ, оде другом епископу
те прикрије одлучење, и овај га при-
ми, још више да му се продужи од-
лучење, јер је слагао и саблазнио
Цркву Божију.

Правило 14. Са престола на престо
да не прескачеш ако онима који су
тамо нећеш бити бољи и учитељнији,
али и то по расуђењу и умољењу мно-
гих епископа.

3–4 извржеть Р С М | 9–10 есть ли достоинъ поставити се, еі просδεκτέος ёстї | достоинъ М |
11–13 ѿнъ же свѣды... испытаниа, καί εν τῷ τᾷ κατ' αὐτὸν ἐξετάζεσθαι | 15–16 бес писанин
ставильныхъ, ἀνευ γραμμάτων συστατικῶν | 18 боудета Р С М | н² нема Р | 20 ѿ нема С |
въ(ь)лоучени Р С М | 21 неприетънъ, ἀδεκτότατος | 22 кто нема Р М | 26 волями Р С М | 27–28 ако
сълга... б(о)жию, нема М | 30 да не прѣскочиши, οὐκ ἐπιπηδήσεις | 31 и нема М | 32 тако, τοῦτο

Тлъкъ. Нѣсть достоинно єп(и)с(коу)поу
свою єпископнию ѡставляше и иноу
3 въсхитити. аще прѣжде не испытано
боудеть ѡ немь. и явить се соущимъ
въ градѣ. томь на пользоу. ако оучи-
6 тель сы прѣмоудрь. нь и тако мно-
гихъ єп(и)с(коу)пъ расоуждениемъ и
оумоленнемъ. съ же правиль ськръвено
9 єсть ибо шестоє на десеть правил(о).
сбора иже въ антиохии. пражда(ь)наго
оубо єп(и)с(коу)па не имоуща цр(ь)-
12 к(ь)ве. въ пражда(ь)ноу църкве не
имоущоу єп(и)с(коу)па въводити по-
велѣвають. нь съ искоушениемъ и сѣ-
15 домъ. свръшенаго сбора сирѣчь. всѣхъ
соущи въ ѡбласть тои єп(и)с(коу)пъ.
тоу соущоу и митрополитоу. не пра-
18 жда(ь)номоу же єп(и)с(коу)поу имоущоу-
моу свою цр(ь)кове. никакоже не
повѣлѣють въ инъ градъ прѣходити.
21 такоже и петое на десете правилъ иже
въ никей прѣваго сбора. и седмь де-
сеть. прѣвое иже въ срѣдци сбора. и
24 двадесете прѣвое иже въ а||нтиохии.¹
такоже не повелѣвають.

Правил(о) .ѿ. Всако причѣтъникъ. ѡ-
27 ставъ свою землю и на чюжден живы.
и ѡт(ь) своего єп(и)с(коу)па молимъ
и не възрацають се. непричѣтънь.
30 Тлъкъ. Аще которыи презвѣтеръ или
диаконь. или (и)нь кто св(е)щенни-
чьскаго чина. ѡставить свою землю. и
33 на иноу ѡт(ь)шьдѣ. и не въсхоцетъ

Тумачење. Није допуштено да епи-
скоп оставља своју епископију и оти-
ма другу ако претходно није испита-
но о њему и не покаже се као мудар
учитељ на корист онима који су у
том граду; али и то по расуђењу и
умољењу многих епископа.

Ово правило је укинуто, јер шеснае-
сто правило Антиохијског сабора до-
пушта да се слободан епископ, који
нема цркву, уводи у упражњену црк-
ву која нема епископа, али са прове-
ром и судом целог сабора, то јест
свих епископа у тој области, и у прису-
ству митрополита. А епископу који
није слободан, који има своју цркву,
никако не допушта да прелази у дру-
ги град. Такође и петнаесто правило
Првог сабора у Никеји, и седамдесет
прво сабора у Средцу и двадесет прво
у Антиохији¹ – исто тако не допу-
шта.

Правило 15. Свако свештено лице
које оставља своју област и живи на
туђој, и не враћа се на молбу свог
епископа – бива изопштено.

Тумачење. Ако неки презвитер, или
ђакон, или ко други из свештеничког
реда остави своју област и, отишав-
ши у другу, неће да се врати, па ако

² єпископнию, παροικίαν | ѡставивъше Р | 3 въсхитити, ἐπιληθῆσαι | 5 въ градѣ. томь на поль-
зоу, τοῖς ἐκεῖσιν ὀφελιμώτερος | 5-6 ако оучитель сы прѣмоудрь, ὡς διδασκαλικάτερος | 8
правило РСМ | 9 на десете РСМ | 10 пражда(ь)наго, σχολάζοντα | 12 праждноу, σχολάζουσιν |
цр(ь)ковъ РСМ | 15-16 сирѣчь... єп(и)с(коу)пъ нема гр. | 16 соущихъ РС | тои нема СМ | 17
и нема М | 18-19 имоущомъ М | 19 цр(ь)ковъ РСМ | 20 повелѣвають РС, повелѣвые орт-
јез. црта М | 21 правило РСМ | 22 сбора прѣваго инв. РМ | 22-23 ум. седмь десеть. прѣвое. у
Petropolit. 208. V. 1167. РП ὁ πρῶτος | 24 двадесети РМ | прѣво М | 25 такоже РС | такоже не
повелѣвають нема гр. | 26 Всако РСМ | 26-27 ѡставъ свою землю, ὁ τῆς οἰκείας ἐκστὰς | 29 не
вазврацає се М | непричѣтънь, ἀκοινωνητός | 30-32 ум. презвѣтеръ... чина, у РП κληρικός | 31
(и)нь кон. према РСМ | 32 землю, παροικίαν

¹ Редослед сабора у Petropolit. 208. V 1167 је исти. а у РП: Антиохијски, Никејски, Сардикијски.

- възвратити се. и начьнеть звати его
свои ѿмоу ѿп(и)с(коу)по. то аще не
3 послоушають да не слоужить. аще же
покаявъ се не възвратить се. нь прѣ-
бывае въ такомѣмъ безъчинии да из-
6 врьжеть се. ѡт(ъ) сана. и тамо прѣ-
бывають яко и простыи члов(ѣ)къ да
причещаютъ се. и ѡ семь и ещѣ ири
9 правила шестаго на десеть иже въ
иниен || прьваго свора и петаго правила
иже въ халкидонѣ. и третиаго правїла
12 иже въ антиѡхїи свора.

Правиль .21. Иже таковаго вѣдае и
дръже. самъ себе ѡсудилъ іестъ.

- 15 **Тлькъ.** Аще ѿп(и)с(коу)пъ свѣды из-
реченоіе запрѣщениіе. на та[та]коваго
причѣтъника ѡт(ъ) своего ѿмоу ѿп(и)-
18 с(коу)па и начнеть его дръжати яко
причѣтъника и повелить ѿмоу слоужити.
да ѡт(ъ)лоучить се. яко оучитель
21 безъчинниѣ.

Правило .21. Несв(е)щенъ всакъ дво-
женецъ. или наложницю питѣе.

- 24 **Тлькъ.** Всакъ ѡженивыи се второіе въ
св(е)щеницьскыи чинъ неприетънъ боль-
ми же того паче иже наложницю |
27 имать въ тѣ чинъ не приндетъ.

Правило .21. Поушеницю или оудовицъ
или рабоу или плесицоу поемъ несв(е)-
30 щень.

- Тлькъ.** Аще кто не поиметь жены бес-
порока и дѣвице. нь ѡженитъ се тако-
33 вою. юже свои моуже поустилъ. или

се на позиве свог епископа не ода-
зове – да не служи; а ако се не врати
покајавши се, него остане у таком
бешчињу. да се лиши чина и. преби-
вајући тамо. да се причешћује као
обичан човек.

О овоме потражи још и правила: ше-
снаесто сабора Првог у Никеји. и пе-
то правило [сабора] у Халкидону и
треће правило сабора у Антиохији.

Правило 16. Онај ко познаје и држи
таквога – сам је себе осудио.

Тумачење. Ако епископ зна да је
против таквог свештеника надлежни
епископ изрекао запрећење. и на-
стави да га држи као свештеника те
му омогући да служи – да се одлучи.
јер је учитељ бешчиња.

Правило 17. Несвештен је сваки дво-
брачник или онај ко храни наложницу.

Тумачење. Свако ко се другим пут
оженіо у свештенички чин се не
прима, а поготово ко наложницу има
не може да ступи у тај чин.

Правило 18. Несвештен је ко узме
распуштеницу, или удовицу, или ро-
бинију, или плесачицу.

Тумачење. Такав ко не узме жену без
порока и девицу, него се ожени оном
коју је сопствени муж оставио, или

2 ѿп(и)с(коу)пъ Р С М | 3 послоушають. у гр. следи ѿп(и)с(коу)пъ | 4 покајавъ се нема гр. | 4–5 прѣбывають Р С М | 5–6 да изврьжеть се. ѡт(ъ) сана. καθαιρείσθω | 6 тамо] тако С | 6–7 прѣбывае Р С М, нема гр. | 7 яко и простыи члов(ѣ)къ. ѡς λαϊκός | и нема Р С М | 8 и ещѣ нема Р | 9 на десете Р С М | 9–11 шестаго на десеть... въ халкидонѣ нема Petropolit. 208, Patm. 207, РП. док V 1167 нема ниједно | 13 Правило С. Прави(о) Р М | вѣ(да)е С | 16 та[та]коваго дитогр. | 17–18 ѡт(ъ) своего ѿмоу ѿп(и)с(коу)па нема Petropolit. 207, V 1167, РП | 18 и начнеть нема гр. | 19–20 и повелить ѿмоу слоужити нема Petropolit. 208, Patm. 207, V 1167, РП | 25 св(е)щеницьскыи Р С М | 27 имать. ἐπιτρέφω | въ тѣ чинъ не приндетъ нема гр. | 28 оудовицъ] въдовицоу Р С М | 29 плесицоу. δαινάδα | 32 и нема Р | 33 юже свои моуже поустилъ. ἢν ἀπεβάλετο ἑτερός | моужь Р С М

- вдовицю поиметь или рабоу или пле-
сницю. таковыи въ св(е)щенничьскыи чинъ
3 не можеть приять быти.
Правило .ѿ. Не придетъ въ причть
ниже двѣ сестрѣницы или сестричьноу
6 поемь.
Тякъ. Аще кто оженитъ се првою. и
та оумрѣтъ. и поиметь сестроу юею. или
9 кто сестричьноу свою поиметь. та-
ковѣи не тъкмо св(е)щенничьскаго чина
недостойни соуть. нъ и тежыкы|мъ
12 запрѣщеніемъ повинни. и градьскыи
законы моучими бывають. раздроуша-
юмоу прѣжде и безаконноумоу бракоу.
15 **Правило .ѿ.** Причтьники пороученна
не дають. пороучивъ же се да изврѣ-
жетъ се.
18 **Тякъ.** Не подобають причтьникоу въ
мирьскыи вещи себе вьлагати. ни на
соуднища ходити ни мльвы творити.
21 нѣкоего ради скаредаго прибытка.
якоже павль гл(агол)еть. аще междоу
двѣма нѣкыи бодеть потезание за
24 нѣкою имѣнию или за злато. и невѣ-
ровати начнетъ едины дроугомоу. и
вьспроситъ на немъ пороучника. при-
27 чтьникъ же пороучитъ се по нъ. и по-
ставитъ себе повиньна. | таковыи. яко
нерадивъ ѿ своемъ запрѣщенни бывъ
30 нѣкоего ради прибытка. да изврѣ-
жетъ се. аще ли причтьникъ ѿбрѣшетъ
нѣкоего чловѣка ѿбидима. или моу-
33 чима. и въ тѣмници дръжима. и инако

узме удовицу, или робиню, или пле-
сачицу – не може бити примьен у
свештеничкыи чини.

Правило 19. Не ступа у свештенство
онај ко узима две сестре, или сестри-
чину.

Тумачење. Ако се ко ожени првом и
та умре, па узме њену сестру, или ко
своју сестричину узме – такви не са-
мо свештеничког чина да нису достој-
ни, него и тешким запрећењима под-
лежу, и по грађанским законима би-
вају кажњавани, пошто се претходно
разведе незаконити брак.

Правило 20. Свештено лице јемства
не даје, а ако јемчи – да се извргне.

Тумачење. Не треба свештено лице
да посредује у мирским стварима,
нити да одлази у судове, нити смутње
да чини ради неког срамног добитка,
како каже Павле.^{*} Ако међу неком
двојницом буде потезања око неког
имања, или око злата, и почне један да
не верује другоме и затражи за себе
јемца, а свештеник зајемчи за њега
те на себе узме одговорност – такав,
пошто је пренебрегао своје запреће-
ње ради некаквог добитка, да се из-
вргне. Ако ли свештено лице нађе да
је неки човек оклеветан или мучен и
утамничен, а који, уколико не да за се-
бе неког јемца да неће побећи, друга-

* 1. Тим 3, 8; уп. Титу 1, 7

1 поиметь нема Р М | 4 правило С, прави(о) Р М | 5 сестрѣницы, ἀδελφὰς | 7–9 Аще кто... свою поиметь нема РП, где је почетак: 'Ο τοιοῦτος | 10 чина нема М | 12–13 и градьскыи... бывають нема Petropolit. 208. Patm. 207, V 1167, РП | 14 и нема Р | безаконномоу Р С М | 18–19 въ мирьскыи вещи нема РП | 19 себе вьлагати. παρεμβάλλειν | 20 ни мльвы творити нема РП | 21 скаредаго прибытка, αἰσχροκαίριον | 22 ум. якоже павль гл(агол)еть, РП εἰ γὰρ τοῦ Παύλου τυχὸν μετὰ τοῦ δημοσίου. ἢ... | 22–24 аще междоу... за злато нема РП | 23–24 за нѣкою потезание за имѣнию инв. С | 31 аще ли] аще ли же М | 32–33 ѿбидима. или моучима, κατὰ πόνου

како ѡт(ъ)ѡуѡу нѡмоуѡи излѣсти.
 аце нѣкого не дасть на себѣ пороу-
 3 чника да не повѣгнетъ. и м(и)лоср(ъ)-
 дна ради и члов(ѣ)колюбна въспри-
 6 иметъ на се таково. и прѣдѣставитъ
 его пороучитъ се игда же възисканъ
 боудеть. таковыи. не тъкмо не изврѣ-
 жетъ се ѡт(ъ) сана. нъ и похвалнь
 9 наречетъ се. ако доушю свою за друга
 положивъ. а еже причѣтъникомъ поте-
 12 заемомъ. просити пороученна да не
 повѣ||гноуъ. нъ прѣдѣстануъ на
 соудни въ врѣме под(о)бно. таковое
 пороученне аце дасть причѣтъникъ
 15 нѣсть повинъ изврѣженна. понеже
 вѣрѣтаетъ съ въ четвъртьемъ сборѣ
 въ халкидонѣ. ако божѣствнии ѡ(тъ)-
 18 ци. и сѣдеши с ними прѣславнии бо-
 лѣре. поноудше игоупѣскыи епи-
 скоупы вѣдати на себѣ пороученне.
 21 ако да не изидуъ ѡт(ъ) константинѣ
 града до врѣмени оуточна. аце же не
 вѣрацууъ пороучника. да клетвою
 24 оуѣреть се. се же естъ халкидонска-
 го сбора правил(о) тридесетъ | нъ и
 градски законъ повелѣваетъ. потежа-
 27 емоу причѣтънику дати пороученне.
 Правило .ка. Аже(!) по ноужди чл(о)-
 в(ѣ)чѣсѣи. или ѡт(ъ) рожденна скопѣ
 30 бысть. достоенъ сын. да боудеть
 св(е)щенникъ. самъ же себе скопивъ ни-
 колиже.

чије отуда не може изаћи – на мило-
 срђа ради и човекољубља прими на
 себе таково и подјемчи се за њега
 кад буде затражен, такав не само да
 се неће лишити чина, него ће и по-
 хваљен бити, јер је душу своју за бли-
 жњег положио. А то што се за оптужена свештена лица траже јемства да неће побећи, него да ће се појавити на суду у заказано време, ако тако јемство да свештено лице – не подлеже извргнућу, јер се у четвртом [одељку записника] сабора у Халкидону налази то да божаствени оци и преславни бољари који са њима заседају, понудише да египатски епископи за себе дају јемство да неће изаћи из Константинограда до зајемченог времена; а ако не нађу јемца, заклетвом да се обавежу.

То је тридесето правило Халкидонског сабора, али и грађански закон налаже да оптужено свештено лице даје јемство.

Правило 21. Онај ко је по људској нужди или од рођења постао ушкопљеник, тај је достојан да буде свештеник, али ако је сам себе ушкопио – никако.

1 нѡмоуѡи ѡт(ъ)ѡуѡу инв. Р | 3–4 м(и)л(о)ср(ъ)дѣ и чл(овѣ)колюбѣ ради инв. М | 5 прѣд(ъ)ставити М | 8 похвалѣнь Р М | 9 наречетъ се. κριθήσεται | за друга. ὑπὲρ ὁμογενοῦς | 11–12 просити... повѣгнуъ, αἰταίῃσθαι ἐγγὺς παραστάσεως | 12–13 нъ прѣдѣстануъ... под(о)бно нема РП | 15 повинъ Р С М | 15–17 понеже... въ халкидонѣ. ὅτι καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει τῶν ἐν Χαλκηδόνι πραχθέντων | 17–18 ум. божѣствнии ѡ(тъ)ци. гр. ἡ ἁγία σύνοδος | 18–19 болѣре. ἄρχοντες | 19 игѣпѣскыи Р С М | 21–23 да не изидуъ... пороучника нема РП | 22 до врѣмене Р С М | 23 вѣрѣцууъ Р С М | пороучникъ Р С М | 24 оуѣреть се – у гр. следи: καὶ τούτων ἀποροῦντας | 24–27 се же естъ... пороученне нема Petropolit. 208, Patm. 207, V 1167. РП. али те податке, изречене другачије, има Зонара | 25 тридесети Р, тридесете С | 28 Правило .ка. – РП нема Аристинѡв текст овога прав., али Petropolit. 208, Patm. 207, V 1167 има | Аже(!) – треба Иже као у Р С М

Тлъкъ. **А**ще кто по неволи скопленъ
 бѣсть.(!) селмоу правилу не повинетъ
 3 се. нѣ аще есть достоинъ св(е)щеникъ
 быти. скопчѣства ради не възбранитъ
 се келмоу. аще же кто своею волею самъ
 6 себе скопитъ. никако же въ причѣтъ не
 придетъ. нѣ аще и причѣтъникъ сынъ ско-
 питъ се. да изврѣженъ боудеть. иако
 9 злодѣи своемоу животоу. и б(о)жню
 създаиу врагъ.

Правило .кѣ. Мирьскыи члов(ѣ)къ аще
 12 ѡт(ъ)режетъ себѣ дѣтородны оудъ. да
 ѡт(ъ)лоучитъ се. и причѣтъникъ да
 не боудеть.

Правило .кѣ. **А**ще которыи причѣтъ-
 15 никъ ѡт(ъ)рѣжетъ себѣ дѣтородны
 оудъ. да изврѣжетъ се. оубница бо есть
 18 самъ себѣ.

Правило .кѣ. Мирьскыи члов(ѣ)къ. аще
 ѡт(ъ)рѣжетъ себѣ дѣтородны оудъ.
 21 да ѡт(ъ)лоученъ боудеть за три лѣта.
 иако злодѣи есть своемоу животоу.

Правило .кѣ. Въ блочдѣ ить бывъ св(е)-
 24 тителе или въ клетвѣ. или въ татѣвѣ.
 да изврѣжетъ се. а не ѡт(ъ)лоучитъ се.
 гл(агол)еть бо писаниѣ. не ѡт(ъ)мьсти-
 27 ши двашды въкоупѣ.

(Т)лъкъ. **Е**п(и)с(ко)пъ или презвѣтеръ
 или днакънъ или которыи причѣтъникъ.
 30 аще ить боудеть въ блочдѣ. или въ
 клетвѣ или въ татѣвѣ. довольно есть
 келмоу ѡсуждениѣ. иже изврѣженоу бы-
 33 ти ѡт(ъ) сана. и не подобаетъ | тако-

Тумачење. Ако је ко невољно ушко-
 пљен, ово га правило не окривљује,
 него ако је достојан да буде свеште-
 ник – не забрањује му се због ушкоп-
 љености. Али ако је ко својом вољом
 сам себе ушкопно, никако да не сту-
 пи у свештенство. А ако се као све-
 штеник ушкопно – да буде извргнут,
 јер је злотвор сѧм себи и непријатељ
 Божијем створењу.

Правило 22. Ако мирјанин одреже
 себи децородни уд, да се одлучи и да
 не буде свештено лице.

Правило 23. Ако неко свештено ли-
 це одреже себи децородни уд, да се
 извргне, јер је убица самог себе.

Правило 24. Ако мирјанин одреже
 себи децородни уд, да буде одлучен
 три године, јер је злотвор сѧм себи.

Правило 25. Ако је свештеник ухва-
 ђен у блуду, или у кривоклетству,
 или у крађи – да се извргне али не и
 да се одлучи, јер *Писмо* каже: „Не
 свети се двапут за исто“.

Тумачење. Ако епископ, или презви-
 тер, или ђакон, или неко друго све-
 штено лице буде ухваћено у блуду,
 или у кривоклетству, или у крађи,
 њему је довољна осуда да буде ли-
 шен чина, и таквог не треба одлучити

* Наум 1, 9

2 бѣсть.(!) – треба бѣсть као у Р С М | 4 скопчѣства ради. ѣк тоуту | 6–7 не придетъ | да не
 придетъ Р М | 19 Мирьскыи члов(ѣ)къ. λαϊκός | 20 ѡт(ъ)рѣжетъ себѣ дѣтородны оудъ, ἑαυτὸν
 ἑκτεμῶν | 21 да ѡт(ъ)лоученъ боудеть | да ѡт(ъ)лоучитъ се Р | 23–24 с(в)т(ит)ель Р С М. ἱε-
 ρεὺς | 24 въ клетвѣ. ἐπιорκία | 26 писаниѣ нема гр. | 27 дваци Р | 28–29 **Е**п(и)с(ко)пъ...
 причѣтъникъ нема Аристии; има канон, али без или которыи причѣтъникъ | 29 или¹ | и Р М |
 днакоу Р М | 31–32 келмоу есть инв. Р

ваго. ѡт(ъ)лоучити. да не дваѣи моу-
кы прѣтрыпнѣ иже естъ ѡт(ъ)иноудъ
3 нечловѣ)колюбно.

Правило .кѣ. (Х)отен быти св(е)тителъ
да ѡженитъ се прѣжде по св(е)щени же.
6 тѣкъмо чѣтьчѣ и пѣвѣць женитъ се.

Тѣкъ. Нѣстъ достоинно презвѣтерѣ
или дѣаконоу по поставленни женити
9 се нѣ. прѣжде ѡсв(е)щенниа къ бракоу
приходити и потомъ приѣти таковыи
санѣ. тѣкъмо же едѣнѣмъ чѣтьцемъ. и
12 пѣвцемъ. прѣжде ѡсв(е)щеномъ бывѣ-
шемъ. сирѣчь поставленомъ въ чинѣ и
потомъ женити се подобаѣтъ.

15 **Правило .кѣ. С(в)ет(и)тѣ)лъ вѣрнаго или**
невѣрнаго бивѣ да извѣржеть се.

(Т)ѣкъ. Еп(и)с(ко)пъ или презвѣ-
18 теръ или дѣакопъ. || аще бѣетъ до-
сѣдѣвшѣаго ѣмоу вѣрнаго или невѣр-
наго. и того ради боѣзнь вѣлагаѣ и дро-
21 гоуемъ (!) да и ти под(о)бно томоу не
сѣгрѣшетъ к ѣмоу. таковыи. ꙗко про-
тивѣнаѣа творѣ. ѣванг(е)льскомоу за-
24 коноу повелѣвающемоу. аще те кто
оударитъ за лѣнитѣ ѡбрати ѣмоу и
дроугѣоу да извѣржеть се. понеже ѡт(ъ)
27 грѣдостѣ и неоудръжанныѣ ꙗростѣ
нанесе раноу на искрѣнѣго. аще же кто
цѣломоудрьно смѣслѣ имѣи. безакон-
30 но нѣчто творѣщаго въ с(в)етѣи цр(ъ)-
к(ъ)ви. илѣ въ с(в)етѣхъ мѣстѣхъ бѣ-
етъ. таковыи не извѣржеть се. понеже
33 и г(оспод)ъ нашъ ис(о)усъ х(ри)с(т)ъ.

да не бѣ двапут прѣтрыпео казну, што
је сасвимъ нечовѣколюбно.

Правило 26. Онаѣ ко жели да буде све-
штеник, прѣходно да се ожени. А по-
сле посвѣщеѣа само чѣтац и поѣац се
жене.

Тумачеѣе. Није допуштено презви-
теру, или ѣакону, да се жени после
рукоположеѣа, него пре посвѣщеѣа
да ступе у брак те потом да добију
такво достоѣанство. А јѣдино чѣтѣи-
ма и поѣцима, пре него што буду
освѣщени, односно поставлѣени у чин,
ваѣа се потом и женити.

Правило 27. Буде ли свѣштеник бѣо
верника, или неверника – да се извѣргне.

Тумачеѣе. Ако епископ, или презви-
тер, или ѣакон бѣје верника или не-
верника коѣи му наноси увреду, утеру-
јуѣи тимѣ и другѣма страх да и ти
слично томѣ не сѣгрѣше према ѣему
– такав, пошто чѣини противно јѣван-
ѣелском закону коѣи учи: „Ако те ко
ударѣ по образу окрени му и други“
– да се извѣргне, јер је због охолости и
необузданѣ ꙗростѣ нанѣо рану бли-
жѣему. А ако неко, целомудрена ра-
зума, бѣје онога коѣи нешто неза-
конѣто чѣини у Светој цркви, или у све-
тим мѣстѣма – такав да се не извѣр-
гне. И Господ наш Исус Христос је

* Лк 6, 29

[ѡт(ъ)лоучити] и ѡт(ъ)лоучити Р М | дваѣи дѣи М | 2 иже] еже М | 3 нечловѣ)колюбно, ἀφιλάνθρω-
πον | 4 св(е)тителъ] с(в)ещеникѣ М, гр. Ὁ ἱεραπόαι | 6 чѣтьчѣ Р М | 7–8 ум. презвѣтерѣ или
дѣаконоу, гр. τὴν | 8 по поставленни, μετὰ τὴν ἱερωσύνην | 9–11 нѣ. прѣжде... санѣ нема гр. | 12–13
прѣжде... въ чинѣ нема гр. | 13 въ чинѣ] въ тѣ чинѣ Р М | 13–14 и потомъ женити се подобаѣтъ.
τοῦτο ἐφεῖται | 17–18 ум. Еп(и)с(ко)пъ... или дѣакопъ код Аристѣна ἱερεὺς | 18–19 досѣдѣвшѣаго
ѣмоу, εἰς αὐτὸν ἀμαρτήσαντα | 20–21 дроугѣмъ (!) грѣшка писара; треба дроугѣмъ као у Р С М |
22–23 противѣнаѣа Р С М | 23 ѣванг(е)льскомоу нема гр. | 23–24 законѣ] словѣ Р, гр. νόμος | 24
повелѣвающемоу] гл(аго)люющемоу Р, гр. τὸ κελεύοντι | те нема С | 28 ранѣ] роукоу М, гр. τὴν
πληγὴν | на искрѣнѣго нема гр. | 29 цѣломоудрьно Р С М | 29–32 цѣломоудрьно... бѣетъ, σφόδρῳ
μάστιγι σφωφρονίζων | 29–31 безаконно... мѣстѣхъ, τὸν εἰς τὰ ἱερὰ παρανομούντα | 31–32 бѣетъ С

продающе и коупующие въ закон-
нѣи цр(ь)к(ь)ви створи въ бичь вт(ь)
3 врьвни. и бие таковыи изгна* цр(ь)-
ков(ь)нии же хранители. и вт(ь)мьсть-
ници¹ нарицають се. яко вт(ь) отьць
6 прѣвѣше поставлени таковыи ка-
знити.

Правило .кѣ. Извръжень бывъ по до-
стоианню. аще б(о)жествѣныхъ прико-
снеть се пакы. вт(ь)връжень до коньца.
Тлькь. Еп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ
12 или днаконъ. извръжень бывъ вт(ь)
своего сана по правѣднѣи винѣ. ѿ ѿ-
вленихъ прѣгрѣшенихъ. и по извръ-
15 жении. б(о)жествыи слоужбы при-
коснеть се. рекъше слоужити начне пакы
таковыи яко съгниль оудъ вт(ь) цр(ь)-
18 кове вт(ь)иноудъ да вт(ь)сѣчетъ се.

Правило .кѣ. Аще которыи еп(и)с(коу)пъ
или презвѣтеръ или днаконъ. по мь-
21 ||здаѣ с(ве)тъи съ самъ приметъ да
извръжетъ се самъ и поставивы его. и
всачьскыи да вт(ь)сѣчена боудеть вт(ь)
24 с(ве)таго причещѣи и вт(ь) цр(ь)-
к(ь)ве. якоже симонъ влхвъ. вт(ь)връ-
жено бысть вт(ь) мене петра.

Тлькь. Здаѣ въкоупѣ двѣ запрѣщени
дають. поставленомоу по мьздаѣ и по-
ставльшелоу его. и вбою измещеть
30 вт(ь) сана. к томоу же и еще. и все-
гда непричестьнома быти повелѣвають.
и вт(ь) цр(ь)к(ь)ве вт(ь)лоученома за
33 таковою превеликою съгрѣшению.

* Јн 2. 15 ** Дела ап. 8. 18-24

1 продающе и коупующе Р С, τοὺς ἱεροκαλήλους | 3 изгна, ἀπῆλασεν, а не ἀπῆλαυνεν РП | 6 прѣвѣше Р С М, поставлени прѣвѣше лив. Р | 8-9 по достоианню, εὐλογώτατα | 10 вт(ь)връжень до коньца, ἐκκληροτότατος | 11-12 Еп(и)с(коу)пъ... или днаконъ нема гр. | 12 бывъ] бы М | 13 по правѣднѣи винѣ, εὐλόγως | 16 рекъше... пакы нема гр. | 18 вт(ь)иноудъ Р С М | 19-21 аще... днаконъ по мьздаѣ, Ὁ ἐπὶ χρήμασιν ἱερεὺς | 21 с(ве)тъи... приметъ нема Аристин | съ нема М | 23 боудета Р С М | 25-26 влхвъ... петра нема Аристин | вт(ь)връжень Р С М | 27 въкоупѣ нема Аристин | 28 дають] дасть С, нема Аристин | 28-29 поставленомоу... его нема Аристин | 30 к томоу же и еще нема Аристин | 31 непричестьнома М | повелѣвають нема Аристин | 32 и вт(ь) цр(ь)к(ь)ве вт(ь)лоученома нема Аристин

¹ У вези са именицом *отмасник* или *масник* даље у тексту (стр. 371) дато је објашњење: *мьс-тъници же казатели* казнители соуть цр(ь)ков(ь)нии (А масници су црквени казнители).

оне који су продавали и куповали у законитој цркви, направивши бич од ужади и бијући такве – изагнао*. А црквени чувари се називају и *отмасници*¹, јер су од отаца, одозго, постављени да такве казне.

Правило 28. Ако се онај ко је оправдано извргнут опет лати божаствене службе, сасвим да буде одбачен.

Тумачење. Епископ, или презвитер, или ђакон који је лишен свога чина из оправданог разлога, због очигледних прегрешења, на се по извргнућу лати божаствене службе, то јест почне опет служити, такав као сатруо уд да се од Цркве сасвим одсече.

Правило 29. Ако који епископ, или презвитер, или ђакон за новац прими овај свети чин – да се извргне и сам и онај који га је рукоположио; и обавезно да буду одлучени од светог причешћа и од Цркве, као што Симон врачар би одбачен од мене Петра**.

Тумачење. Овде два запрећења заједно даје: рукоположеноме за новац и ономе који га је рукоположио, и обавезно да се лише чина; а уз то још налаже да и непричешћени увек буду и од Цркве одлучени за такво превелико сагрешење.

Правила(о) .л̃. Иже силою властель иеп(и)-
с(коу)пъ поставленъ бывъ. да изврѣ-
жетъ се и ѡт(ь)лоуचितъ се.

Тлькь. Аще которми иеп(и)с(коу)пъ ми-
рскими властели избранъ бывъ. и
6 тѣхъ силою прии|метъ цр(ь)к(ь)ве
в(о)жню. рекше иеп(и)с(коу)пъ боудеть
въ нѣи таковыи. іако велико прѣ-
9 грѣшеніе сьгрѣшивъ. да боудеть из-
врѣженъ и да ѡт(ь)лоуचितъ се. подо-
бають бо хотецемоу поставити се
12 иеп(и)с(коу)помъ. ѡт(ь) всѣхъ иеп(и)-
с(коу)пъ соущихъ въ ѡбласти поста-
вленоу быти. аще же ли нѣсть мощно
15 всѣмъ коупно събрати се. понѣ безъ
всякого извѣта. ѡт(ь) трини иеп(и)-
с(коу)пъ да поставленъ боудеть. сло-
18 живышемъ се писаниемъ грамать. коу-
пно и всѣмъ непришѣдышимъ иеп(и)-
с(коу)помъ.

Правило .л̃а. Безъ вины ѡт(ь)трѣ-
гнувъ се иеп(и)с(коу)па. и иноу поста-
вивъ цр(ь)к(ь)въ. и съ приемишими
24 него да изврѣжетъ се.

Тлькь. Аще которми презвѣтеръ. безъ
вины иеп(и)с(коу)па своего ѡставитъ.
27 не познавъ|[въ] того сьгрѣшыша чѣто
въ правѣрини. или въ которѣи
правдѣ. и ѡшѣдъ. и сьборъ людни ѡ
30 себѣ събравъ. и цр(ь)к(ь)въ дроугоу
створитъ. да изврѣжетъ се іако вла-
столюбъ. самъ же и послѣдствовъшии
33 иемоу причѣтници прости же людие

Правило 30. Епископ који помоћу
властеле буде поставленъ, да се извр-
гне и одлучи.

Тумачење. Ако који епископ буде
избран помоћу мирске властеле и уз
њихову моћ прими Цркву Божију, то
јест буде у њој епископ, такав, због
тога што је велико прегрешење учи-
нио, да буде извргнут и одлучен.
Оног који жели да се рукоположи за
епископа, треба сви епископи у обла-
сти да поставе; ако ли пак није мо-
гућно да се сви заједно сакупе, онда
без икаквог изговора да га поставе
три епископа пошто се писмено сло-
же, заједно, и сви епископи који нису
дошли.

Правило 31. Ко се без разлога отрг-
нуо од епископа и другу цркву поста-
вио, да се извргне заједно са онима
који су га примили.

Тумачење. Ако који презвитер без
разлога остави свога епископа, не са-
знавши да је он сагрешно нешто у
правоверју или у некој истини, па
отишавши и збор људи сабравши
око себе другу цркву створи, сѧм да
се извргне као властољубац, и све-
штеници који су му следили, а и оби-
чни људи – да се одлуче.

2 поставленъ бывъ нема гр. | 4–10 ум. Аще которми... ѡт(ь)лоуचितъ се. гр. Καὶ οὗτος, ὡς μέγα
πλημελῆσας ἀμαρτήμα, καὶ καθαιρεῖται, καὶ ἀφορίζεται | 6 цр(ь)ковъ Р С М | 11 хотецемоу Р
С. хотецемоу М | поставити се. χειροτονηθῆναι | 13 въ ѡбласти, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ | 13–14
поставленоу быти. καθίστασθαι | 15–16 безъ всякого извѣта, ἐξάπαντος | 16 трехъ С | 17 да
поставленъ боудеть нема гр. | 18 писаниемъ грамать нема гр. | 19 всѣмъ и инв. Р | 23
цр(ь)к(ь)въ, θυσιαστήριον | 25 презвѣтеръ нема гр. | 27 не познавъ[въ] дитогр. | 28 которѣи нема
гр. | 29 и ѡшѣдъ нема гр. | 32 послѣдствовавъши Р С М | 33–1 прости же людие да ѡт(ь)-
лоучеть се нема Аристини

да шт(ь)лоуцетъ се. таковыи же
соуоузь дльжныи естъ приети. аще не
3 шбратитъ се. дваши и триши по-
мольшоу его еп(и)с(коу)поу его.

Правило .лв. Не приетънь шт(ь) иного
6 иже шт(ь) дроугаго шт(ь)лоуцънь бывъ.
и томоу и еще живоу соуцоу.

Тлькь. Ище которыи презвоутерь или
9 днакоу. шт(ь)лоученъ бывъ шт(ь) сво-
его еп(и)с(коу)па. и живоу соуцоу и еще
шт(ь)лоучивъшелоу | его еп(и)с(коу)-
12 поу. аще придеть къ дроугомоу. иѣстъ
достон[и]но приетъ быти шт(ь) него.

Правило .лг. Чюжде презвоутерь. безъ
15 ставильнаго писанниа не приетънь. аще
же имать да испытаетъ се. аще право-
вѣрънь естъ. аще ли же ниш. потрѣбнаи
18 на поутъ възъмъ да шт(ь)поуститъ се.

Тлькь. Безъ ставильнаго писанниа не по-
добаетъ чюжего презвоутера приема-
21 ти. ставильнои же писанниа сицево естъ.
когораго (!) града еп(и)с(коу)пъ. и како
име емоу. и како име презвитероу. и
24 аще по с(ве)тымъ правиломъ поставиль
его. и с миромъ шт(ь)поустиль. аще же
и таковыи писанниа носитъ. то и тако
27 под(о)баеть въпрашати и испытати
его. и аще безъ всякого извѣта право-
вѣрънь шбрѣцетъ се. приети того до-
30 стоино. а|ще ли иѣкаи противна пра-
вовѣрниу гл(агол)еть и творить. по-
да(о)баеть таковомоу потрѣбнаи на
33 поутъ въдати и шт(ь)поустити его.

Такву казну мора да прими ако се не
врати, пошто га двапут и трипут за-
молит његов епископ.

Правило 32. Ко је одлучен од једног,
не може бити примљен код другог
док је онај још жив.

Тумачење. Ако је неког презвитера,
или ђакона одлучио свој епископ, и
ако оде другом, а још је жив епископ
који га је одлучио – није допуштено
да га прими.

Правило 33. Туђ презвитер се без
препоручног писма не прима; ако га
има, да се испита да ли је правоверан,
па ако није – узевши што му је по-
требно за пут – да се отпусти.

Тумачење. Без препоручног писма не
треба туђег презвитера примати. А
препоручно писмо садржи ово: којег
је града епископ и како му је име;
како је име презвитеру и да ли га је
по светим правилима рукоположио и
с миром отпустио. Па ако и носи та-
кво писмо, и у том случају треба га
саслушати и испитати, те ако се без
икакве сумње нађе да је правоверан,
допуштено је примити га. А ако ли
говори и твори нешто противно
правоверју, таквome треба дати што
је потребно за пут и отпустити га.

1 таковыи] и таковыи С | 1-2 таковыи же... приети, ταῦτα δὲ γίνεσθαι ὀφείλουσιν | 2 соуоузь
Р С М | дльжанъ М | 11 шт(ь)лоучивъшелоу С, шт(ь)лоучив'шомъ М | 13 достон[и]но дитогр.,
достоннъ Р С М | 14 Чюжде Р С М | 15 ставильнаго писанниа, συστατικῶν (мн.) | 16 имать] и
имать Р С М | 16-17 аще правовѣрънь естъ, καὶ εἰ μὲν ὀρθοτομῶν, προσίεται | 20 чюждего Р С
М | 21-25 ставильнои же... шт(ь)поустиль нема гр. | 22 когорато (!) грешка писара; треба
котораго као у Р С М | 23 презвитероу] и презвитероу М | 25 шт(ь)поустиль с'миромъ инв. Р М |
26 таковыи Р С, тьковои (= таковыи) орт.-јез. црта М | 27 въпрашати и испытати, ἐπανακρίνε-
σθαι | 27-28 иго и испытати инв. Р М | 28 безъ всякого извѣта, ἀναμφιβόλως | 28-29 право-
вѣрънь, εὐσεβής | 29-30 достонно нема гр. | 30-31 аще ли... и творить, εἰ δ' ἀμφιβάλλεται

Правил(о) .лѣ. Безъ своего старѣишаго
ничтоже творить иеп(и)с(коу)пы. нѣ

- 3 тѣмъ въ своемъ прѣдѣлѣ каждо. и
старѣиши же безъ ѿнѣхъ ничтоже
творить. пользнаго ради всѣмъ съе-
6 диненна.

Тѣмъ. Не подобаетъ иеп(и)с(коу)помъ
свѣне воле своего старѣишаго. рекше.

- 9 безъ воле своего митрополита. или
архиеп(и)с(коу)па. не творити ѿбилно
ничтоже. ни иеп(и)с(коу)па поставити.
12 ни ѿ повелѣнийхъ стезати се. ни про-
дати ни ѿт(ѣ)дати цр(ѣ)к(о)вьныхъ
нѣкихъ вещей. нѣ тѣмъ достоннаа
15 комоуждо въ своихъ прѣдѣлахъ прави-
ти. и въ соущихъ под ними странахъ
и въ селѣхъ. нѣ ни старѣиши же. ре-
18 кше. митрополитъ или архиеп(и)-
с(коу)пъ безъ воле всѣхъ иеп(и)с(коу)пъ
не можетъ ничтоже такового творити.
21 сице бо твореще вси съединенна и люб-
ве заповѣдь съблюдоуть.

- Правило .лѣ. Не поставлѣти ѿт(ѣ) чю-
24 ждего прѣдѣла. ни въ прѣдѣлѣ. аще
же безъ воле того мѣста иеп(и)с(коу)па
се створить. с поставленымъ ѿт(ѣ) него
27 и самъ непоставленъ.

- Тѣмъ. Не под(о)бають никомоу же
ѿт(ѣ) иеп(и)с(коу)пъ вынѣ своихъ прѣ-
30 дѣлъ поставлѣти. ни ѿт(ѣ) чюждыхъ
прѣдѣлъ прѣходещихъ поставлѣти кого
презвѣтера или диакона. аще же та-
33 ковое что створить кто. безъ воле стра-

Правило 34. Безъ своего поглавара
епископи ништа да не чине, осим оно
што сваки у својој епархији чини. А и
поглавар ништа безъ нихъ да не чини
ради свима корисногъ единства.

Тумачење. Не треба епископи мимо
воле свого поглавара, односно безъ
воле свого митрополита или архи-
епископа да чине ништа сувишно: ни
епископа да постављају, ни нова пре-
испитивања догми да врше, ни да
продају ни да отуђују неке црквене
ствари, него сваки у својој епархији
да чини само оно што је допуштено у
областима и селима која су под њи-
ма. Али ни поглавар, односно митро-
полит или архиепископ не може ни-
шта слично чинити безъ воле свихъ
епископа, јер ће сви, овако поступа-
јући, сачувати заповестъ единства и
љубави.

Правило 35. Не рукополагати изъ туђе
епархије, нити у (туђој) епархији. А
ако се безъ воле епископа дотичногъ ме-
ста то учини, такав са рукоположениемъ
и самъ постаје нерукоположенъ.

Тумачење. Нико од епископа не тре-
ба изван своје епархије да рукопола-
же, нити да кога од онихъ који долазе
изъ туђихъ епархија рукополаже за пре-
звитера или ѱакона. Ако ко учини та-
ко нешто безъ воле епископа дотичне

1 старѣишаго. πρῶτον | 3 кждо Р С М | 5 твореть Р | пользнаго Р С М | 5-6 съединенна, ὁμόνοιαν |
8 свѣнъ Р С М | 8-10 рекше... архиеп(и)с(коу)па нема гр. | 11 поставлати С. ψηφίζεσθαι | 12
повелѣнийхъ] повелѣнийхъ ни ѿ правилѣхъ новыхъ Р С М, гр. нема ни ѿ правилѣхъ | стезати
се, ζητεῖν | 12-13 ни продати ни ѿт(ѣ)дати. ἢ ἐκποιήσεις ποιῆσθαι | 14 достоннаа, τὰ
ἐπιβάλλοντα | 17 старѣишины Р | 17-19 рекше. митрополитъ или архиеп(и)с(коу)пъ нема гр. |
18 митрополити Р М | 21-22 и любве нема гр. | 22 заповѣдь, ὅρος | 23 Не поставлѣти, μὴ χειρο-
тонеῖν | 23-24 ѿт(ѣ) чюждего прѣдѣла. ὑπερῶρια | 24 прѣд(ѣ)лахъ М | 25 мѣста нема Р | 30-32
ни ѿт(ѣ)... диакона нема гр.

- ны тоѣ ѿ(и)с(коу)па. да изврѣжеть се
и самъ. и поставлены ѿ(ѣ) него.
- 3 **Правило .лѣ. Новопо||ставлены ѿ(и)-**
с(коу)пъ. аще лѣностию не оучить. да
ѿ(ѣ)лоучить се. дондѣже исправитъ
6 се. аще же не приѣтъ боудеть ѿ(ѣ)
люди|и. причѣтъници да ѿ(ѣ)лоучеть
се. ѿко не наказаше народа. ѿ(и)-
9 с(коу)пъ же да прѣбывають.
- Тлъкъ.** **Ще** новопоставлены бывъ ѿ(и)-
с(коу)пъ. или презвѣтеръ. не повинеть се
12 въспрїети пороученаго ѿмоу попеченїа.
и не въсхоцеть паствити хр(и)стова
стада. ни оучити соущихъ под нимъ
15 людин. да боудеть ѿ(ѣ)лоучень. дон-
дѣже исправитъ се. и начнеть прилежно
оучити стадо свое. аще же пришьдъ не
18 приѣтъ боудеть града того людми не
за свое сѣгрѣшениѣ нъ злобою людин. |
ѿ(и)с(коу)пъ оубо да прѣбывають.
- 21 презвѣтери же и дїаконы всего града
того. и прочии причѣтъници да ѿ(ѣ)-
лоучеть се. понеже не наоучише непо-
24 коривыхъ людин.
- Правило .лѣ. Дваши въ лѣтѣ вси**
ѿ(и)с(коу)пї събирають се. цр(ѣ)ко-
27 в(ѣ)ныхъ ради вещи. и б(о)ж(ѣ)ствъ-
ныхъ повелѣнии. првое оубо въ че-
твертоу недѣ(ѣ)лю по пасцѣ. въторое
30 же ипрѣверетья¹ въ въторы на десете
д(ѣ)нь.
- Тлъкъ.** **Се** оубо правило прѣславныхъ
33 ап(о)с(то)лъ повелѣвають. дваши въ

епархије — да се извргне и сам и руко-
положени.

Правило 36. Ако новопоставлени
епископ због леѣности не поучава, да
се одлучи док се не поправи. А ако га
народ не буде примио, да се одлуче
свештеници, јер не поучише народ, а
епископ да остане.

Тумачење. Ако се новопоставлени
епископ, или презвитер, не повинује
да прими поверено му старање и не
усхтедне да паствује Христово стадо,
нити да учи народ који му је поверен
— да буде одлучен док се не поправи
и не почне прилежно да учи своје
стадо. А ако, кад дође, не буде при-
мљен од људи тога града, не због
свог сажрешења него због злобе љу-
ди, епископ наравно да остане, а
презвитери и ђакони читавог тог
града, и остало свештенство, да се
одлуче јер не научише непокорни на-
род.

Правило 37. Двапут у години сви епи-
скопи да се сакупљају ради црквених
ствари и божаствених догми. Први
пут, наравно, у четврту недељу по
Пасхи, а други пут у дванаести дан
ипроверетеја¹.

Тумачење. Ово правило преславних
апостола налаже, дакле, да двапут у

3 Новопоставлены. *Ο νεοпрόβλητος | 4 не оучить лѣностию инв. С | 11 или презвѣтеръ нема гр. |
12 попеченїа — у гр. следи тоῦ λαοῦ | 13-14 и не въсхоцеть... подъ нимъ нема гр. | 16-17 и
начнеть... свое нема гр. | 21 презвѣтери же и дїаконы, ὁ δὲ κληρὸς | 21-22 всего... причѣтъни-
ци нема гр. | 24 людин Р | 26-27 цр(ѣ)ков(ѣ)ныхъ нема гр. | 27-28 б(о)ж(ѣ)ствныхъ нема гр. | 28
повелѣнии, τὰ δόγματα | 30 ипрѣверетья Р С М. *Υπερβερεταιίου | 32 оубо нема гр. | правило — у
гр. следи συνεστάλη | 32-1 прѣславныхъ... быти нема гр. | 33-1 въ лѣтѣ(ѣ) дваши инв. Р

¹ Ипрверетеј је грчка реч и значи октобар; в. крај тумачења овог правила.

- лѣтъ сбороу быти. нѣ шбаче се ш-
ставлено бысть. нѣо шсмое правило
3 шестаго сбора иже въ троулаѣ пола-
тиѣмъ. и шестоѣ иже въ никеи въто-
раго сбора. иединою въ лѣтъ повелѣ-
6 ваѣтъ въ коениждо шбласти || шт(ѣ)
всѣхъ иеп(и)с(коу)пъ сбороу быти. шт(ѣ)
цр(ѣ)к(ѣ)вныхъ вещьхъ. и ш б(о)ж(ѣ)-
9 ствныхъ повелѣниихъ. стезанин. и ш
раздрѣшенин. недооумѣнныхъ и [и]
недоразоумныхъ винъ. и аще которын
12 иеп(и)с(коу)пъ нѣкые. или иепитимиами
тежыкыи. сирѣчь. запрѣченин. или
шт(ѣ)лоучениемъ швезаль. да и ш та-
15 ковыхъ вещьхъ расоудеть. вси еп(и)-
с(коу)пѣ. врѣмѣ же иедино сбороу оу-
ставише. межд(о)у паскою. и междоу
18 м(ѣ)с(ѣ)цемъ шктембремъ. ипрѣверетѣи
бо. иелинскѣ. римскы шктембръ ска-
заѣтъ се.
21 Правил(о) .лѣи. Да оуправлѣтъ иеп(и)-
с(коу)пъ властельски цр(ѣ)ков(ѣ)ноѣ
имѣниѣ. и ничто же шт(ѣ) него сьрод-
24 никомъ своимъ да не дастъ. аще
тъкмо несоутъ оубожи.
Тлъкъ. Не подобаѣтъ иеп(и)с(коу)па ра-
27 соуджати. ш правлени цр(ѣ)ков(ѣ)наго
имѣниѣ. достоинно бо ѣсть иемоу съ
властѣю таковоѣ правити. иако прѣдъ
30 лицемъ самого б(о)га. недостонть же
иемоу шт(ѣ) таковыихъ что своѣ шсоб-
но створити. ни ближнимъ своимъ
33 б(о)жии домоу раздавати. аще же

години бива сабор. Међутим, то је напуштено, јер осмо правило Шестог сабора у Трулској палати. и шесто Другог сабора у Никеји, налаже да једном годишње у свакој од области буде сабор свих епископа о црквеним стварима, и о проучавању божаствених догми, и о разрешењу недовољно схваћених и недовољно разумљивих престапа, и ако је који епископ *све-зао* неке – или тешким епитимијама, то јест запрећењима, или одлучењем – да и о таквим стварима расуде сви епископи. А време сабора узаконише једно – између Пасхе и месеца октобра. Јелински ипреверетеј, римски се каже октобар.

Правило 38. Епископ домаћински да управља црквеном имовином и ништа од ње да не да својим сродницима, сем ако су убоги.

Тумачење. Не треба епископа испитивати о управљању црквеном имовином, јер њему је допуштено властито њом да управља пошто је пред лицем самога Бога. Недопуштено је да он од те имовине створи нешто особно своје, нити ближњима својима да раздаје од Божијег дома. А ако су убо-

3–4 иже въ троулаѣ полатнѣмъ нема гр. | 5–6 повелѣвають С. повелѣють М | 7 всѣхъ нема гр. | шт(ѣ)] ш Р С М | 7–17 шт(ѣ) цр(ѣ)к(ѣ)вныхъ вещьхъ... оуставише нема Аристин | 7–8 шт(ѣ) цр(ѣ)к(ѣ)вныхъ] ш цр(ѣ)ков(ѣ)ныхъ Р С М | 9 истезанин С | 10 и [и] дитогр. | 17 паскою (!) С | 18 ипрѣверетѣи] казает се ипрѣверетен М | 22 властельски. метѣ куреѣас | 23 шт(ѣ) него] шт(ѣ) нихъ М | 26–27 расоуджати, ἀνακρίνεσθαι | 28 иемоу ѣсть инв. Р М | 29–33 иако прѣдъ лицемъ... раздавати нема Аристин | 33 дома Р

соуть оубожи. да подасть имъ потрѣ-
бнаѧ. іакоже и прочимъ нищимъ. из-
3 вѣтомъ же тѣхъ цр(ь)ков(ь)наго ни-
чтоже да не продасть.

Правило 38. Без воле єп(и)с(коу)па
6 своего презвѣтери или дїакони да не
своретъ ничтоже. томоу бо соуть по-
роучени людіе.

9 **Тлькь.** Нестъ достоинно презвѣтероу
или дїако||ноу бес повелѣнїа єп(и)-
с(коу)па своего. ни людинъ сvezовати
12 еже естъ шт(ь)лоучати. или оумно-
жити или оумалити єпитимїе. си-
рѣчь. запрѣщенїе. или ино что тако-
15 воє творити. аще не боуде дано имъ ш-
томъ шт(ь) єп(и)с(коу)па писанїе.
сирѣчь. приємати въ покаїанїе и веза-
18 ти и раздрѣшати. свѣнь того не мо-
гоуть ничтоже творити. іако єп(и)-
с(коу)поу соуть пороучени г(оспод)ни
21 людіе. и тѣ хоцетъ въздати слово ш-
д(оу)шахъ ихъ.

Правило 39. Цр(ь)к(ь)вьное имѣнїе. и
24 шсобное єп(и)с(коу)пле да прѣдлєжитъ
їавѣ. да и єп(и)с(коу)пъ завѣщаєтъ ш-
своемъ іакоже хоцетъ. и цр(ь)к(ь)в(ь)-
27 ное да прѣбываєтъ бес пакости.

Тлькь. Подобаєтъ єп(и)с(коу)поу. вьне-
гда хотетъ єго поставити єп(и)с(коу)-
30 помъ. да їавѣ положитъ все имѣнїе
свое и прѣпишетъ прѣдъ всеми. тако-
же и цр(ь)ков(ь)ное. да и въ животѣ
33 сын. дастъ шт(ь) своего ємоу же хо-

ги, нека им да колико имъ је потребно,
као и другимъ сиромасима. Изгово-
ромъ, пакъ, на ѧихъ, ништа црквено да
не прода.

Правило 39. Без воле свога еписко-
па презвитери, или ѡакони, ништа да
не чине, јер њему је поверен народ.

Тумачење. Није допуштено презви-
теру, или ѡакону, да без одобрења
свога епископа народ *сvezују*, запра-
во да га одлучују, или да увећавају и
умањују епитимију, то јест запреће-
ње или нешто томе слично чине, ако
им за то епископ не буде дао писмено
одобрење, а то је – да примају у пока-
јање, и *везују* и *разрешују*; мимо њега
ништа не могу чинити, јер је еписко-
пу поверен народ Господњи и тај ће
дати одговор за душе њихове.

Правило 40. Црквена имовина и соп-
ствена епископова да буду приказане
јасно; да епископ своју завештава ка-
ко хоће, а црквена да остане неоште-
ћена.

Тумачење. Епископ треба, кад га по-
стављају за епископа, јасно да поло-
жи сву своју имовину и пред свима
попише; такође и црквену; од своје
да да за живота коме хоће, и по смрти

2-4 іакоже и... продасть нема Аристин | 10 повелѣнїа, ὑπόμνησις | 11-12 svezовати еже естъ
нема гр. | 12 шт(ь)лоучевати Р | 13-14 сирѣчь. запрѣщенїе нема гр. | 15 не боудетъ Р М | 15-19
аще не боуде... ничтоже творити нема гр. | 20 пороучени соуть инв. Р | г(оспод)ни нема гр. |
25 завѣщаваєтъ Р М | 27 бес пакости, ἄσχητος | 28-29 вьнегда хотетъ єго поставити, ἐν τῷ
προχειρίζεσθαι | 29 поставити єго инв. М | 29-30 ум. єп(и)с(коу)помъ, гр. εἰς ἐπίσκοπόν

цетъ. и по смръти ѡставитъ ꙗмоу же
хоцетъ. цр(ь)кы же да имать свое не-
врѣдно.

Правило 41. Повелѣваемъ же ꙗп(и)-
с(коу)помъ ѡбладати цр(ь)ков(ь)ны-
имъ. имѣниемъ. аще бо ч(ь)стынне
д(оу)ше чл(о)в(ѣ)чьскіе пороучени соутъ
имъ. болши паче имѣние пороучити
имъ подобаетъ. ꙗко да и по ихъ вла-
сти вса оуправляють. и оубогимъ трѣ-
бованиа да подають роуками ч(ь)стын-
ныхъ презвѣтеръ и днаконъ. съ стра-
хомъ в(о)жинимъ и съ бл(а)гоговѣ-
ниемъ. подобаетъ же и томоу самомоу
аще трѣбоуетъ възимати себе на ноу-
жде||ноую потрѣбоу ꙗже хоцетъ. и
приходецоую стран'ноую братию го-
стити и крмити. и ничтоже потрѣб-
наго не лишити ихъ. ибо законъ в(о)-
жи повелѣаетъ. слоужецимъ ѡлтаріе-
ви. ѡт(ь) ѡлтаріа крмити се. понеже
ни воиникъ не можетъ ѡ своемъ имѣ-
нии ѡроужіа нанести на противнаго.
Тльк(ь). ꙗще и въ ѡбласть даютъ се
ꙗп(и)с(коу)помъ цр(ь)ков(ь)наа имѣ-
ніа. нь не ѡ себѣ и самомоу сиа оу-
правляти нь с вѣд(ѣ)ніемъ и по свѣ-
тоу презвѣтеръ и днаконъ своихъ. та-
коваа строити повелѣвають в(о)-
ж(ь)ств(ь)наа правила. и ꙗко ноужд-
ныѣ потрѣбы тьк'мо под(о)бно ѣсть
себѣ въземати ꙗп(и)с(коу)помъ ѡт(ь)
цр(ь)ков(ь)наго имѣніа.

остави коме хоће, а Црква своју да
има неопштенену.

Правило 41. Дозвољавамо епископи-
ма да имају власт над црквеном имо-
вином, јер ако су им часне душе људ-
ске поверене, тим пре им треба имо-
вину поверити тако да према својој
власти свом њом управљају и убоги-
ма што је потребно дају преко руку
часнихъ презвитера и ѱакона, са стра-
хомъ Божијимъ и са побожношћу. А и
њему самомъ је дозвољено, ако устре-
ба, да узима за себе шта хоће у нуж-
ној потреби. као и да гости и храни
браћу придошлу са стране, и да их
ничегъ потребногъ не лиши. Јер законъ
Божији налаже онима који служе ол-
тару, од олтара да се хране*, баш као
што ни војникъ не може својом имо-
виномъ оружје да прибави против не-
пријатеља.

Тумачење. То што се епископима да-
је у надлежност црквена имовина –
није због њих. А ни да управљају њо-
ме сами, него са знањемъ и по савету
њиховихъ презвитера и ѱакона да уп-
рављају – тако да се чини, налажу
божаствена правила. И само у случају
нужне потребе оправдано је еписко-
пима да узимају за себе од црквене
имовине.

* 1. Кор 9, 13

1–2 и по смръти... хоцетъ нема М | 2–3 неврѣдно] неврѣждено М. неврѣдно нема гр. | 4–5 ꙗп(и)с(коу)помъ, τὸν ἐπίσκοπον (једн.) | 5 ѡбладати, ἐξουσίαν ἔχειν | 7 чл(о)в(ѣ)чьскіе д(оу)ше лив. Р С М | пороучени, πιστευτέον | 8 пороучити, ἐντέλλεσθαι | 9 и нема Р С М | 10–11 трѣбование Р М | 12 съ – у гр. следи πάσης | 13–14 у речи бл(а)гоговѣніемъ накнадно додато бл(а)го на марг. | 15–16 ноуждноую Р С М | 18 ничтоже, κατὰ μηδέναι τρόπων | 21 понеже, ἐπεὶ περ | 22 ум. не можетъ гр. потѣ

Правило 41. Иґрьць и пиіаница с(вѣ)-
т(и)тѣль аще не встанеть се того. да
3 изврѣжеть се.
Тѣмъ(ь). Аще которыи єп(и)с(ко)пъ
или презвѣтеръ или днаконъ. играють и
6 глоумитсе. и люди глоумить и оупи-
ваѣт се. аще не встанеть||се того. да
изврѣжень боудеть.
9 Правил(о) .мѣ. Иподьднаконъ или пѣ-
выць или чѣтьць или мирьскни чл(о)-
в(ѣ)къ. таковаа же и под(о)бнаа тѣмъ
12 творе. аще не встанеть се того да
шт(ь)лоучит'се.
Правил(о) .мѣ. Лихвоу въземле шт(ь)
15 длъжника с(вѣ)т(и)тѣль аще не встанеть
се того да изврѣжеть'се.
Тѣмъ(ь). Г(оспод)оу гла(гол)ющоу про-
18 дадите имение ваше и дадите ницимъ".
и пакы бл(а)жени м(и)л(о)стивни како
тѣмъ пом(и)ловани боуд(о)уть. ** и наво-
21 дить м(и)л(о)сти хощоу а не жрь-
твѣ. *** аще же которыи єп(и)с(ко)пъ
или презвѣтеръ или днаконъ. не тѣмъ
24 не милоучеть даѣ шт(ь) своего имѣ-
ния. нѣ к томоу и еще и чюждаа
всхущають. лихвоу въземле шт(ь)
27 длъжникъ. да аще не встанеть се та-
ковоѣ творе да изврѣжеть се.
Правил(о) .мѣ. Молен се съ єретики да
30 шт(ь)лоучить се. аще же како причѣт-
ники приметь и да изврѣжеть се.
Тѣмъ(ь). Єп(и)с(ко)пъ или презвѣтер'
33 или днаконъ. аще помолит'се тѣмъ

Правило 42. Ако се свештено лице
коцкар и пијаница тога не остави –
да се извргне.

Тумачење. Ако се који епископ, или
презвитер, или ђакон коцка или глу-
ми, и народ глуми и опија се; не оста-
ви ли се тога – да буде извргнут.

Правило 43. Ипођакон, или појац,
или чатац, или мирјанин који тако и
слично томе чини, ако се тога не оста-
ви – да се одлучи.

Правило 44. Свештеник који од дуж-
ника узима лихву, ако се тога не о-
стави – да се извргне.

Тумачење. Господ говори: „Продајте
имање ваше и дајте сиромашнима“.*
И опет: „Блажени су милостивни, јер
ће ти помиловани бити“. ** И наводи:
„Милости хоћу а не жртве“*** – па
ако који епископ, или презвитер, или
ђакон не само не чини милост, дајући
од свог имања, него уз то још и туђе
отима, узимајући лихву од дужника,
ако не прекине тако нешто да чини –
да се извргне.

Правило 45. Ко се моли са јеретици-
ма – да се одлучи; а ако их прими као
свештенике – да се извргне.

Тумачење. Епископ, или презвитер,
или ђакон, ако се само помоли са

* Мт 19, 21; Мр 10, 21; Лк 18, 22 ** Мт 5, 7 *** Мт 12, 7

1 Иґрьць. ὁ κυβιστής | 1–2 с(вѣ)т(и)тѣль, ієрєυς | 5 или] и М | 7–8 да изврѣжень боудеть] да
изврѣжеть се С | 11 таковаа же и нема гр. | 15 с(вѣ)т(и)тѣль, ієрєυς | ум. длъж'ника гр. δανείου |
29 (Л)молен С

- сь иеретики. или въ домоу или въ
цр(ь)к(ь)ви. да ѡт(ь)лоучит'се. аще же
3 повелитъ имъ слоужити въ цр(ь)к(ь)ви
яко презвѣтеромъ. или ино что ѡт(ь)
св(е)щенихъ съдѣвати яко причѣт'ни-
6 комъ таковыи да извръжеть се.

Правило .лѣ. Крѣщение и жр'твоу иере-
тичьскою [прие]примемъ с(вѣ)т(ите)ль
9 несв(е)щень.

- Тльк(ь). Еп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ
или днакомъ. аще не похочають ни
12 роугають се иертичьскомоу кр(ь)ще-
нию. нъ приемяють кр(ь)щеннаго ѡт(ь)
нихъ. или приносимаа ѡт(ь) нихъ на
15 жр'твоу. сирѣчь на слоуж'боу приемя-
ють. таковыи да извръжеть се ѡт(ь)
сана. кое бо съчетание х(ри)с(то)ви къ
18 днаболоу. или каа честь || вѣр'номоу
съ невѣрнымъ.

- Правило(о) .лѣ. Второе кр(ь)щае кр(ь)-
21 щенаго истиннымъ кр(ь)щеннымъ. и
непокр(ь)щаеае ѡскврненнаго ѡт(ь)
зловѣрныхъ. таковы с(вѣ)т(ите)ль не-
24 св(е)щень.

- Тльк(ь). Нѣсть достоинно кр(ь)стити
дваши чл(о)вѣка. аще же которыи
27 еп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ. кр(ь)-
ститъ кого въ второе съвршеннымъ кр(ь)-
щеннымъ. да извръжеть се ѡт(ь) сана.

- 30 Соутъ же нѣци иже по прилоучаю
бл(а)говѣрно крѣпени бывше. мѣромъ
тък'мо помазаемии св(е)щають се. и

жеретицима, било у кући или у цркви
– да се одлучи: а ако им дозволи да
служи у цркви као презвитери или да
као свештена лица нешто друго од
свештених радији чине – такав да се
извргне.

Правило 46. Несвештен је свеште-
ник који прима јеретичко крштење и
жртву.

Тумачење. Ако епископ, или презви-
тер, или ђакон не похули и не презре
јеретичко крштење, него прими оно-
га кога су они крстили, или оно што
приносе на жртву, то јест на службу
– такав да се лиши чина, јер које је
заједништво Христа са ђаволом, или
какав је удео верника са неверни-
ком?"

Правило 47. Ко по други пут кршта-
ва крштеног истинским крштењем и
не покрштава ѡскврнављеног од зло-
верника – такав свештеник је несве-
штен.

Тумачење. Није допуштено двапут
крстити човека. А ако који епископ,
или презвитер, по други пут крсти не-
кога потпуним крштењем – да се ли-
ши чина. Постоје неки који су у посеб-
ним околностима благоверно били
крштени. Ти се освећују само пома-
зањем миром. Онај ко не крштава

* 2. Кор 6, 15

1–2 или въ домоу или въ цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 2–4 аще же повелитъ... презвѣтеромъ. нема гр. | 4 ѡт(ь) w M | 5 яко] яко и C | 7 (К)рѣщение C | 8 [прие] приемя дитогр. | 11 или днакомъ нема Аристип | 11–12 аще не похочають ни роугають се. о мѣ κακίζων | 13 ум. крѣщеннаго гр. τοῦτο | 15 сирѣчь на слоуж'боу нема гр. | 23 таковы с(вѣ)т(ите)ль нема гр. | 23–24 не св(е)щень. ἀνίερος | 25 Нѣсть достоинно. οὐ συζευχῶνται | 27 еп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ нема гр. | 28 съвршеннымъ. κατὰ τὸ ὁλόκληρον | 32 такмо орт.-јез. црта M | и нема C

- иже не крѣтитъ свръшено въторое.
 првое крѣщение приѣмшаго ѡт(ъ)
 3 еретикъ. нь прииметь его ако вѣрна.
 да извръжень боудеть ѡт(ъ) сана.
 Правил(о) .лѣ. Мирьскы чл(о)в(ѣ)къ
 6 свою женоу поустивъ. и дроугою по-
 яемъ. или поустеницею ѡженив се ѡт(ъ)-
 лоучень.
 9 Тльк(ъ). Пше которыи мирьскыи чл(о)-
 в(ѣ)къ. свѣнь закономъ положеныхъ
 вины. свою женоу поуститъ. и иноу
 12 поиметь или поустеною ѡт(ъ) своего
 моужа ѡженитъ се. да боудеть ѡт(ъ)-
 лоучень.
 15 Правил(о) .лѣ. Пше которыи еп(и)-
 с(ко)пъ или презвѣтеръ по г(оспод)ни
 заповѣди не кр(ъ)щають. въ име
 18 ѡ(тъ)ца и с(ы)на и с(ве)т(а)го д(оу)ха.
 нь въ три безначелны. или въ трини
 с(ы)ны. или въ три оутѣшителіе кр(ъ)-
 21 щають да боудеть извръжень.
 Тльк(ъ). Г(оспод)ъ на проповѣдь по-
 силае оученики свое. шьд(ъ)ше реч(е).
 24 наоучите все страны кр(ъ)щающе ихъ.
 въ име ѡ(тъ)ца и с(ы)на и с(ве)т(а)го
 д(оу)ха. всакомоу оубо правовѣрно-
 27 моу. по томоу повелѣнію под(о)бають
 кр(ъ)щати. а не въ три безначелны ни
 въ три с(ы)ны ни въ три оутѣшителіе.
 30 се бо цр(ъ)ков(ъ)наго прѣданиа кромѣ
 14 366] єсть. єдиногѡ || безначелна чисти цр(ъ)-
 ки прѣѣла єсть ѡ(тъ)ца. зане непо-
 33 виньнь. и єдиногѡ с(ы)на за неизре-

потпуно по други пут онога који је
 прво крштење примио од јеретика,
 него га прима као верника – да буде
 лишен чина.

Правило 48. Мирјанин који пусти
 своју жену и узме другу, или се ожени
 распустеницом – одлучен да буде.

Тумачење. Ако који мирјанин мимо
 законом установљених кривица
 пусти своју жену и узме другу, или се
 ожени пуштеном од свога мужа –
 одлучен да буде.

Правило 49. Ако који епископ, или
 презвитер, не крштава по Господњој
 заповести у име Оца, и Сина и Свето-
 га Духа, него крштава у три беспоче-
 тна, или у три сина или у три утеши-
 теља – извргнут да буде.

Тумачење. Шаљући ученике своје на
 проповед, Господ рече: „Идући на-
 чите све народе крстећи их у име
 Оца и Сина и Светога Духа“. Сваки,
 дакле, правоверник по тој заповести
 треба да крсти, а не у три беспоч-
 четна, ни у три сина, ни у три утеши-
 теља, јер то је изван црквеног преда-
 ња. Једног беспочетног Црква је при-
 мила да поштује – Оца, због тога што
 је безузрочан, и једног Сина, због не-

* Мт 28, 19

2 првое] и првое М | 4 извръжень боудеть] извръжет' се С | 7 ѡженив се нема гр. | 9–10 Пше
 которыи мирьскыи чл(о)в(ѣ)къ. еї тс | 12–13 или поустеною... ѡженитъ се. нема гр. | 20–21
 крѣтитъ нема гр. | 23–24 наоучите реч(е) инв. С | 30 прѣданиа] прѣданиа ѡбычаја С, прѣданіа
 и обичаја М и гр. – παράδοσιν καὶ συνήθειαν | 31 чисти, сѣβεив

- ч(е)нноє рождѣство и єдино҃го оутѣ-
шителя прѣс(вѣ)т(а)го д(оу)ха.
- 3 Правил(о) .п̃. ꙗце которыи ѿп(и)-
с(коу)пъ или презвѣтеръ. не крѣтаѣтъ
въ трин погроу҃женнѣ. єдинѣмъ гла-
6 шениємъ. нъ въ єдино погроу҃женнѣ.
въ смрть г(осподь)ню даемо. да из-
врьжеть се таковыи. не реч(е) бо г(о-
9 спод)ъ въ смрть мою кр(ь)стити. нъ
шѣд(ь)ше наоучите все языки кр(ь)-
стеѣ въ имѣ ѡ(т)ца и с(ы)на и с(вѣ)-
12 т(а)го д(оу)ха.
- Тльк(ь). Повелѣваѣтъ правило въ трин
погроу҃женнѣ крѣтати. єдинѣмъ глаше-
15 ниємъ. рек'ше єдинѣмъ кр(ь)щеннѣмъ.
ѿкоже кр(ь)щающемоу на коемъждо
погроу҃женнѣ. приглашати имѣ єдино҃го
18 ѡт(ь) тронце. иже бо въ єдино по-
гроу҃женнѣ крѣтати. въ св(е)щен'нѣи
коу҃пѣли. и въ смрть г(осподь)ню єди-
21 но приглашати погроу҃женнѣ. зловѣрно
ѣсть. и тако кр(ь)щаѣ да изврьжѣнъ
боудѣтъ
- 24 Правил(о) .п̃а. Всако причѣтникъ и ми-
ръскыи чл(о)в(ѣ)къ. вина или мѣсь или
брака гноушаѣ се. аще тькмо не въздръ-
27 жання ради. аще не исправитъ се. ѡт(ь)-
врьжѣнъ.
- Тльк(ь). Ёп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ
30 или дѣяконъ. или всако св(е)щенничъ-
скаго чина. вина или мѣсь или брака
гноушаѣ се. не въздръжання ради. нъ
33 ненавистноу мръзъка творѣн на вѣдѣ

изрециво҃го рођења, и єдно҃го Утѣши-
теля – Пресветог Духа.

Правило 50. Ако који епископ, или
презвитер, не крштава са три погру-
жења у једној тајни, него са једним
погружењем које чини у име смрти
Господње, такав да се извргне, јер
Господ не рече: „Крстите у моју
смрт“, него: „Идући научите све на-
роде, крстећи у име Оца и Сина и
Светога Духа“.

Тумачење. Правило налаже да се
крштава са три погружења у једној
тајни, то јест у једном крштењу, тако
да онај ко крштава при сваком по-
гружењу наглашава име једног од
Тројице. Јер, ако се крштава једним
погружењем у свештеној крстиони-
ци, и једно погружење се у име смрти
Господње наглашава, зловерно је.
Ко тако крштава – извргнут да буде.

Правило 51. Сваки свештеник, и мир-
јанин, који се гнуша вина, или меса
или брака, сем ако није ради уздржа-
ња, не исправи ли се, одбачен да бу-
де.

Тумачење. Епископ, или презвитер,
или ђакон, или свако други из све-
штеничког реда ко се гнуша вина,
или меса или брака, не ради уздржа-
ња него због гнушања, чинѣћи их

* Мт 28, 19

2 д(оу)ха – у РП следи διὰ τὴν ἐκπόρευσιν | 3 Правилъ С | 3–4 ѿп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ нема
Peigoriit. 208, V 1167, РП, али АЕ (263) 279 има | 5–6 єдинѣмъ глашениємъ, μιᾶς μυσθας АЕ
263 | 9 кр(ь)стити С и гр. – βαπτίσате | 10–11 кр(ь)стеѣ – у гр. следи αὐτοὺς | 17 приглашати,
ἐπιλέγειν | 18 ѡт(ь) – у гр. следи τῆς ἁγίας | 20 коу҃пѣли – у гр. следи ἁσέβης ἐστὶ καὶ ὁ οὕτω
βαπτίζων, καθαιρεθήσεται | 24–25 и мръскыи чл(о)в(ѣ)къ нема гр. | 26 гноушаѣт се М | 27–28
ѡт(ь)врьжѣнъ, ἐκκέρυκτος

д(оу)ши. забывъ писанна гл(агол)ю-
цаго. иако вса добра зѣло. ничтоже бо
3 ѿт(ъ) створенныхъ б(о)гомъ зло*. и пакы
иако моужа и женоу створиша естъ
б(о)гъ чл(о)вѣка. ** нѣ аще хоуле ѿ-
6 клеветають тварь б(о)жню. или испра-
вить се. аще ли нѣ. да изврѣженъ боу-
деть. и до конца ѿт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ве. из-
9 риновень. такожде || и мѣрьскы чл(о)-
вѣкъ.

Правил(о) .нѣ. С(ве)т(ите)ль рекше
12 еп(и)с(коу)пъ. или презвѣтеръ. ѿбра-
щающаго се ѿт(ъ) грѣхъ непріемле нѣ
ѿт(ъ)рѣвае. да изврѣжет се иако
15 ѿскръбляють х(ри)с(т)а рекшаго ра-
достъ бывають на н(е)б(е)си ѿ еди-
номъ грѣшницѣ кающимъ се. ***
18 Тлѣк(ъ). Г(оспод)ъ нашъ ис(оу)съ х(ри)-
с(т)ъ грѣшныхъ ради прѣклонни н(е)-
б(е)са и сице. самъ бо реч(е). не при-
21 дохъ призвати праведники нѣ грѣшники
въ покаианіе **** да аще к(то) ѿт(ъ)
грѣха кающаго се не приметъ. против-
24 наа творить х(рист)оу б(о)г(о)у наше-
моу. противнаа же творе и противе се
заповѣдемъ его. нѣсть его оученикъ.
27 аще же нѣс(тъ) его оученикъ. нѣс(тъ)
достоннъ слоужит(и) емоу. како бо
можетъ слоужити иако ан(ти)х(ри)с(т)а
30 себе с(т)воривъ. и противе се хотѣнию
х(ри)с(то)воу. да изврѣженъ боудеть.
Правил(о) .нѣ. Ище котормы еп(и)-
33 с(коу)пъ или презвѣтеръ или диакоу.

мрским на штету душе, забывавши
Писмо које каже да је све веома
добро, јер ништа од онога што је Бог
створио није рђаво; и даље – да је
као мужа и жену Бог створио чо-
века** – па ако, хулећи, клевета твар
Божју – да се исправи, ако ли не – да
буде извргнут и сасвим из Цркве
избачен; такође и мирјанин.

Правило 52. Светитељ, то јест епи-
скоп или презвитер, који обраћеног
од греха не прима, него одбија – да се
извргне, јер жалости Христа који је
рекао: „Радост бива на небесима и за
једног грешника који се каје“.

Тумачење. Господ наш Исус Христос
грешника ради преклони небеса и
сиђе, јер сам рече: „Не дођох да при-
зовем праведнике него грешнике на
покајање“. **** Па ако ко не прима
онога који се каје због греха, про-
тивно твори Христу Богу нашем, а
творећи противно и противећи се за-
повестима Његовим – није Његов
ученик. А ако није Његов ученик,
није достојан Њему да служи. Јер, ка-
ко може служити створивши од себе
антихриста? И пошто се противи во-
љи Христовој – извргнут да буде.

Правило 53. Ако који епископ, или
презвитер, или ђакон у дане Господ-

* 1. Мојс 1, 31 ** 1. Мојс 1, 27 *** Лк 15, 7 **** Мт 9, 13

7 аще ли] аще ли же М | 8–9 изриновень] ѿт(ъ)риновень М | 11 С(ве)т(ите)ль рекше нема гр. |
12 испред еп(и)с(коу)пъ у гр. Εἰ τις | 13 ѿт(ъ) грѣха С М | 16 на н(е)б(е)сѣхъ М | 16–17 ѿ еди-
номъ грѣшницѣ на н(е)б(е)сѣхъ нѣв. С | 23 приѣмлетъ С М | 28 слоужит(и) емоу, ἱερᾶσθαι |
28–31 како бо можетъ... боудеть. πῶς γὰρ ὁ ἀντίχριστος ἑαυτὸν καθίστησιν, ἐναντιούμενος
τῷ ἐκείνου θελήματι, δεκτὸς τυγχάνει αὐτοῦ

въ дѣни г(о)с(по)дѣскихъ праз-
 дѣнникъ. не въкоушають мѣсь или
 3 вина гноушае се и мръз'ка творе сиа.
 а не въздръжання ради. да извержеть
 се яко иждеженъ своею свѣстною. и
 6 повиннь съблазнуѣ многымъ бывъ.
 Тѣмъ. Оуправлено естъ с(ве)тыми
 ап(о)с(то)лы и с(ве)тыми ш(тѣ)цы
 9 прѣподобными. въ все соуботы свѣнъ
 единное великыѣ соуботы. и въ все
 недѣ(ѣ)ле и въ дѣни г(о)с(по)дѣскихъ
 12 прѣзд(а)нникъ. не постити се никакоже.
 нь мнози ш(тѣ) с(ве)тыхъ ш(тѣ)ць по
 прилоучаю за. ꙗ. дѣни. или за двѣде-
 15 сѣти или боле того пощахоу се. нѣци же
 ш(тѣ) ннхъ за .м. дѣни постъ про-
 дѣлжахоу. якоже оубо шни расоуднше.
 18 яко нѣс(тѣ) прѣстоуплениа прави-
 ломъ. еже въ таковыѣ соуб(о)ты и не-
 дѣ(ѣ)ле постити се. тако же аще кто
 21 хоуцетъ въ оуреч(е)ныхъ дѣнехъ въз-
 дръжати се. и за ꙗ толико же постити
 се с'полоу якоже и шни. тѣ аще
 24 соубота или недѣ(ѣ)ла въ тѣхъ дѣнехъ
 прилоучитъ се. или инъ кон г(о)с(по)-
 дѣскимъ прѣзднникъ. таковыи яко прѣ-
 27 стоупникъ правиломъ не шсоуднт се.
 Аще же нѣкто тѣмъ въ соуботы и въ
 недѣ(ѣ)ле постит се. а по все дѣни
 30 ясть или яко гноушае се мѣсь или
 вина снхъ оудалиають се. нн понѣ въ
 г(о)с(по)дѣскимъ прѣзд(а)нникы не хоте
 33 въкоусити ш(тѣ) ннхъ. таковыи не

(л. 276)

ѣнихъ праздника не окуша мяса или
 вина, гнушајући се и мрскимъ творѣни-
 то, а не ради уздржања – да се из-
 вргне као онај који је опечен својомъ
 савѣшћу и који је многима постао уз-
 рочникъ саблазни.

Тумачење. Свети апостоли и свети
 оци преподобни установили су да се
 не пости никако: у све суботе осимъ
 једне – Велике суботе, и у све недеље,
 и у дане Господњихъ праздника. Али
 многи од светихъ отаца постише, на
 пример, до 10 дана, или до двадесет,
 или више од тога, а неки од њихъ до 40
 дана продужаваху пост. Према томе,
 они расудише да правила не престу-
 пају они који посте у такве суботе и
 недеље. Тако, ако ко хоће у одређене
 дане да се уздржи и да толико пости
 непрекидно као и они, па било да у те
 дане и падне субота или недеља, или
 који други Господњи празникъ – такав
 се неће осудити као преступникъ пра-
 вила. Али ако неко само у суботе и у
 недеље пости, а у све друге дане једе,
 или се као онај ко се гнуша мяса или
 вина тога клони, не хотећи чакъ ни у
 Господње празнике од тога да једе –

1 г(о)с(по)дѣскихъ нема гр. | 3 и мръз'ка творе сиа нема гр. | 6 повинъ С | 7 с(ве)тыми нема С М |
 8-9 прѣпод(о)бными ш(тѣ)цы ннв. С М | 9 все нема гр. | 10 соуботы великыѣ ннв. С | 11
 г(о)с(по)дѣскихъ нема гр. | 12 се] же Р С М | 13-14 по прилоучаю, тухон | 14 за нема М | 14-15
 двадесѣте М | 16 .м.] четирѣдес(е)те М | 19-20 и недѣ(ѣ)ле нема гр. | 22 толико же] толикоже
 М | 23 с'полоу нема М | с'полоу якоже и шни нема гр. | 24 или недѣ(ѣ)ла нема гр. | 25 кон] которы
 С | 25-26 г(о)с(по)дѣскимъ нема гр. | 28 же нема М | тако М | 29 недѣ(ѣ)лю С | постет се М | 29-30
 а по все дѣни ясть нема гр. | 31 въ] нн въ С | 32 г(о)с(по)дѣскимъ нема гр.

- нареч(е)ть се въздрѣжал'никъ или по-
ст'никъ. нѣ изврѣженіа достоинъ ѿсоу-
3 дить се. іако многымъ помысли въло-
живъ. врѣдѣ на творить б(о)гомъ ство-
рениа. ѿт(ъ) нихъже ничтоже есть зло
6 ни ѿт(ъ)метно. И ѿ селъ и еце ици
правило .дѣ. иже въ анкурѣ с'бора.
Правил(о) .нѣ. Іже свѣнь всакоѣ ноу-
9 жде причѣт'никъ ѿврѣшет' се въ крь-
чѣм'ници іадын. да ѿт(ъ)лоучит'се.
Тлькѣ. Не под(о)бають причѣт'никомъ
12 свѣнь иѣкыѣ ноужде. въ крьчѣм'ници
іасти и пити или шевитовати. аще же
по прилоучаю иѣгдаѣ дльгъ поутѣ-
15 шествоуюціе. и не мог'ше град(а) до-
стигнути. и по ноужди шевитають въ
гостил'ници. таковни пом(и)ловани
18 боуд(о)уть. аще же к'то свѣнь всакоѣ
ноужде іастъ и пиетъ въ крьчѣм'ници.
да ѿт(ъ)лоучит' се.
21 Правил(о) .нѣ. Іаще которы причѣт'никъ
досадить ѿп(и)с(коу)поу. да изврѣжетъ
се. писано бо есть кнезоу люди своихъ
24 не речеши зла.
Правил(о) .нѣ. Іаще которыи причѣ-
т'ник(ъ) досадить презвѣтероу или ди-
27 ак(о)ноу да ѿт(ъ)лоучит'се.
Тлькѣ. Ёп(и)с(коу)пи оубо по ѿбразоу
соуше г(оспод)а нашего іс(оуса) х(ри)-
30 с(т)а. и глав(а) || цр(ъ)ков(ъ)наго теле-
си именовѣми. и бол'шиѣ чѣсти до-
стони соутъ. тѣмъже аще кто до-
33 садить имъ измещетъ се. презвѣтери

* Дела ап. 23, 5

такав се неће назвати уздржаник или
постник, него ће се осудити као до-
стојан извргнућа, јер је многима улио
помисли да је штетно оно што је Бог
створио, од чега ништа није рђаво ни
одбациво. О овоме потражи још и 14.
правило сабора у Анкири.

Правило 54. Свештеник који се без
крајње нужде нађе да једе у крчми –
да се одлучи.

Тумачење. Не треба свештеници, сем
у некој нужди, да једу и пију или оби-
тавају у крчми. А ако се догоди да
путујући дуго негде, не могу стићи до
града, па по нужди обитују у гостно-
ници – такви ће бити помиловани.
Ако пак неко без крајње нужде једе
и пије у крчми – да се одлучи.

Правило 55. Ако које свештено лице
вређа епископа – да се извргне, јер је
написано: „Старешини народа своје-
га да не говориш ружно“.*

Правило 56. Ако које свештено лице
вређа презвитера, или ђакона – да се
одлучи.

Тумачење. Будући да су епископи
слика Господа нашег Исуса Христа и
сматрају се главом тела – Цркве, до-
стојни су и веће части. Стога, ако их
ко вређа – да се извргне. А презвите-

† наречеть се. λογισθήσεται | въздрѣжал'никъ, ἐγκρατής | 1–2 или пост'никъ нема гр. | 7 правило .дѣ. | правила четврътаго на десете С | 16 шевитавають С | 17 гостиньници С | 23 кнезоу, ἄρχον-
τα | 24 реци С | 28 по ѿбразоу, εἰς τύπον | 30–31 телесе М | 31 именовѣми, λογίζομενοι | бол'шие
С М | 33 измещетъ се, καθαιρεῖται

- же и днакони по шбразоу соуце роукъ.
 3 ако тѣмѣи цр(ь)ков(ь)ное правление
 сьдѣвають еп(и)с(коу)пѣ. чѣсти оубо и
 тии достоиши соутъ. не такоже акоже
 6 еп(и)с(коу)пи. глава бо шт(ь) роукоу
 ч(ь)стиѣиши естъ. тѣмѣже аще кто
 снмѣ досадить. мнѣше моучит'се. тѣк-
 мо шт(ь)лоучает се.
 9 Правил(о) нѣ. Слѣпомоу и глаухомоу
 и хромоу посмѣхае се да шт(ь)лоу-
 чить се.
 12 Тѣмѣ(ь). Аще которы причѣт'никъ
 глаухомит'се и посмѣхае се. слѣпомоу
 и глаухомоу и хромоу. или инѣмѣ
 15 оуды телеснымѣ болещемоу. таковыи
 да шт(ь)лоучить се. ако пороку творе
 сьздавшемоу того в(о)г(оу).
 18 Правил(о) .ни. Еп(и)с(коу)пѣ или пре-
 звѣтеръ небрѣгын ш причѣт'ницѣхъ и ш
 людехъ своихъ. и не наказае ихъ на
 21 бл(а)говѣрне да шт(ь)лоучить се. прѣ-
 вываеи же въ таковѣи. лѣности да
 извѣржет'се.
 24 Тѣмѣ(ь). Безъ всакого извѣта длѣжни
 соутъ еп(и)с(коу)пи оучити люди соу-
 щие подѣ ними. бл(а)говѣрнымѣ пове-
 27 лѣниемѣ. и на правовѣрне и на ч(ь)-
 ст(ь)ное житие наставляти. рече бо
 в(о)г(ь) пр(о)рокомѣ къ люд(ь)скимѣ
 30 бл(а)д(ь)камѣ. аще не наоучиши ни
 възгл(агол)еши. оумрѣтъ беззакон'ны въ
 33 коу твою възноу. * того ради оубо

ри и ѣакони, будући да су слика руку
 којима епископ спроводи црквено
 управљање, достојни су и они части.
 али не толико колико епископи, јер
 је глава поштованија од руку. Стога,
 ако ко њих вређа, мање се кажњава,
 само се одлучује.

Правило 57. Онај ко се подсмева сле-
 пом, и глухом и хромом – да се од-
 лучи.

Тумачење. Ако се који свештеник
 руга и подсмева слепом, и глухом и
 хромом или оболелелом у другим
 телесним удовима – такав да се од-
 лучи, јер приговара Богу који је тога
 саздао.

Правило 58. Епископ, или презвитер,
 који се не стара о свештеницима и о
 свом народу, и не поучава их на бла-
 говерје – да се одлучи; а остане ли у
 таквој лењости – да се извргне.

Тумачење. Без икаквог изговора
 епископи су дужни да народ, који је
 под њима, уче благоверним догмама
 и усмеравају на правоверје и на часно
 живљење. Јер, рече Бог кроз Проро-
 ка старешинама народним: „Ако не
 поучиш нити проговориш, умреће
 безакони у безакоњу своме: крв ње-
 гову из твојих руку ћу искати“.^{*} Због

* Језек 3, 18

3 чѣсти[ти] дитогр. С | 12 аще которы причѣт'никъ глаухомит' се нема гр. | 17 сьздавшемоу С |
 20 своихъ нема гр. | 22 таковѣи нема гр. | испред лѣности, ραθυμία у гр. τῇ ἀμελείᾳ καὶ | 25–26
 соущіе М | 26–27 бл(а)говѣрнымѣ повелѣниемѣ, τὰ εὐσεβῆ δόγματα | 28 наставляти, οὐδμιζειν |
 29–30 къ люд(ь)скимѣ бл(а)д(ь)камѣ, πρὸς τοὺς προεστῶτας | 32 крѣве] и крѣве С М | 33 того
 ради нема гр.

3 иеп(и)с(коу)пъ небрѣгын люди своихъ
 оучити. да шт(ь)лоучитъ се. аще же
 ни тако шт(ь) небрѣжениа не шт(ь)-
 6 стѣпнть да изврѣжетъ се. такожде и
 презвѣтери оучителномъ бо быти и тѣ||мъ
 повелѣвають правило. и великы же
 павль оучителноу и трѣзвоу иеп(и)-
 9 с(коу)поу быти заповѣдають(ь). сирѣчь
 трѣзвещоу се и б'дещоу а не шславлен-
 ноу и лѣнивоу. ибо и нмѣ иеп(и)с(коу)-
 12 пское на трѣзвение того въздвиза-
 иет(ь). скопось хльмъ высокъ нари-
 цаетъ се. на немъ же стража бывають(ь).
 и кто на немъ врѣхоу стоѣ стрѣжетъ(ь).
 15 и смотритъ. сѣмо и швамо. иеписко-
 пось нарицаютъ се. иже сказають се
 стражъ или смотритель. да стражеви
 18 оубо и смотрителю б'дѣти под(о)ба-
 ють а не лѣннати се. того бо рад(и)
 иеп(и)с(коу)помъ вноутрь. шлтаря прѣ-
 21 столь высоче въдроужень иес(ть). и си
 бо вещь являють(ь). како под(о)бають
 нмъ на соущие под'ними люди зрѣти
 24 съ высоты. и смотрити и стрѣщи ис-
 пытиѣ. и презвѣтери же стоати та-
 мо и сѣдѣти съ иеп(и)с(коу)помъ по-
 27 велѣни быше. да и тии високаго ради
 сѣданиа възводит се на смотрение
 люд(и) и на строение ихъ. какоже по-
 30 мош'ници иеп(и)с(коу)поу въдани соущѣ
 шт(ь) в(ог)а. се же и деветоу на десете
 правил(о) повелѣвають. иже въ троуль
 33 полатнѣмъ с(ве)т(а)го с'бора.

тога, дакле, епископ који занемаруј
 да учи свој народ – да се одлучи; а ако
 и тада остане немаран – да се извр
 гне. Такође и презвитери; правила
 налаже да и они, наравно, буду учи
 телни. А и велики Павле заповеда да
 епископ буде учитељан и трезан, то
 јест трезвен и будан, а не ослабљен и
 лењив, јер и име епископско на трез
 веност га побуђује.

Скопос значи високо брдо на којем
 се стража поставља, и ко на његовом
 врху стоји, стражари и осматра тамо
 и овамо. Епископом се назива онај
 ко се зове стражар или осматрач
 Стога, наравно, стражар и осматрач
 треба да бдију а не да се лење. Ради
 тога је епископима престо унутар ол
 тара вишље постављен, јер и то по
 казује да они треба са узвишења да
 гледају на народ њима подређен, и да
 надгледају, и што марљивије чувају.
 И презвитерима је заповеђено да
 стоје тамо и седе са епископима; да
 се и они због узвишеног седишта уве
 ду у надгледање народа и његово по
 дучавање као помоћници епископа
 од Бога дати.

А то и деветнаесто правило светог
 сабора у Трулској палати налаже.

2 аще же] аще ли же С | 7 паваль М | 12 скопось, σκολος | 12-17 хльмъ высокъ... стражъ или
 смотритель нема гр. | 17 стража С | 18 смотрителю нема гр. | 20 шлтарь С | 21 въдроужень
 иес(ть). ἰδρυται | 22 вещь – у гр. следн οὗτον εἶναι τοῦτον, καὶ | 23 соущие С | 24-25 испытнѣ.
 ἀκριβέστερον | 26 съ иеп(и)с(коу)помъ и сѣдѣти инв. С М | 28 сѣдѣниа С | 30 иеп(и)с(коу)помъ(ь)
 М | 33 с'бора – у гр. следн: Δεῖ, φησι, τοὺς προεστῶτας ἐν πάσῃ ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ταῖς κυρια-
 καῖς, πάντα τὸν κληρὸν, καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν.

Правил(о) .ѿѿ. Аще кот(о)ры еп(и)-
с(коу)пъ или презвѣтеръ некоемоу при-
3 ч(ь)тнику оубогоу соуду. не по-
дас(ть) потрѣбных(ь) да шт(ь)л(о)-
учит се. прѣбывае же немил(о)стивъ
6 да извръжет се як(о) оубинца сын бра-
т(о)у своемуу.

Тльк(ь). Цр(ь)к(ь)в(ь)ное богатство
9 оубогых(ь) богатство с(ве)тоие писа-
ние именуѣт(ь). и под(о)баѣт(ь) ра-
здавати ие оубогым'. аще же нѣмъ
12 трѣбоующимъ раздавати цр(ь)ков(ь)нии
властеле дльжни соуд(ь) акоже пи-
шет(ь). кол'ми паче соудниѣ под(ь) ни-
15 мѣ причѣтнику. миловати и давати
намъ потрѣбна дльжни соуд(ь). сего
же не творе да шт(ь)лоучит се. прѣ-
18 бываеи же несправленъ да извръжет
се. ако елико же самъ быс(ть) бра-
тоубинца. || ибо не имѣе потрѣбных(ь)
21 на ставленіе животоу ѡмираѣтъ. аще
бо не оумрѣт(ь) шнъ шт(ь) иноудѣ б(о)-
ж(ь)ств(ь)номоу промышленію даро-
24 вав'шоу емоу потрѣбна животоу.

Правило 58. Аще кто лъживо писаные
нечѣстивых(ь) еретикъ книгы. ако с(ве)-
27 ты въ цр(ь)к(ь)ви прѣд(ь) всѣми по-
читаѣтъ. на пагоубоу люд(ь)мъ и цр(ь)-
ков(ь)номоу причѣ да извръжет се.

Тльк(ь). Многы книгы шт(ь) еретикъ
искажены выше на врѣд(ь) простѣн-
30 шихъ чл(о)вѣкъ сирѣчь невѣждь-
33 ныхъ. акоже и шт(ь) с(ве)т(а)го клн-

Правило 59. Ако који епископ. или
презвитер, не да што је потребно не-
ком убогом свештенику – да се одлу-
чи; а ако остане и даље немилостив –
да се извргне као убица брата свога.

Тумачење. Свето писмо назива цр-
квено богатство богатством убогих,
те га треба раздавати убогима. А ако
су црквени предстојници дужни, као
што пише, да дају другима којима је
потребно, тим више су дужни да су
милостиви и дају што је потребно
њиховим подручним свештеницима.
Онај ко то не чини – да се одлучи, а
ко се не поправи – да се извргне, јер
је тако сам постао братоубица, пошто
онај ко нема што је потребно за одр-
жавање живота умире. А ако тај не
умре, то је отуда што му је божански
промисао даровао оно што је потреб-
но за живот.

Правило 60. Ако ко лажно писане
књиге нечастивих јеретика пред сви-
ма у цркви чита као свете, на погубу
народа и свештенства – да се извргне.

Тумачење. Многе књиге беху од јере-
тика искварене на штету простијих,
то јест неуких људи, као и Апостол-

5 немил(о)стивъ нема гр. | 6 сын] ис(ть) М | 13 властеле, проεστῳτες | 15 миловати нема гр. |
давати С М | 19–20 братоубинца. С | 21 на ставленіе] на съставленіе С, τῶν συστατικῶν |
ѡмираѣтъ – у гр. следи: ὁ δὲ εὐπορῶν, καὶ μὴ τοῦτου κηδόμενος, πάντως φονεὺς πέφυκε τὴ γὰρ |
22 не оумрѣтъ] и не оумрѣтъ С. и не оумрѣтъ М | 27–28 почитаѣтъ, δημοσιεύει | 28 и нема С |
28–29 цр(ь)ков(ь)номоу причѣ, κλήρου | 29 причѣ] стадох С | 32–33 сирѣчь невѣждьныхъ
нема гр.

- мента написаныи еп(и)с(коу)помъ ап(о)-
с(то)льскыи заповѣди. иже того ради
3 сѣборомъ ш(ъ)врѣжени быше. и ѣкаа
же и вса ш(ъ)ноудъ ш(ъ) еретикъ
сложена быше. и лѣжна надъписанниа
6 имѹще. иакоже се ш(ъ)с(ве)тыхъ ш(ъ)цъ
списаны. иже и потаенныи нарицают'се.
таковыи оубо книгамъ ш(ъ)врѣ-
9 женамъ быти повелѣвае(ъ) правил(о)
и на почитание не прѣд(ъ)лагати ихъ.
аще же кто прѣд(ъ) люд(и) сиѣ из-
12 несеть. и въ цр(ъ)к(ъ)ви чисти поку-
сит'се. аще ес(ъ) еп(и)с(коу)пъ или пре-
звѣтеръ или диякон(ъ) да изврѣжетъ
15 се. книги же иже под(о)бае(ъ) почита-
ти. ветхаго и новаго завѣта. изъчте-
ны соуть извѣстнѣ. прѣвои оубо въ
18 послѣднемъ правилѣ сихъ ап(о)с(то)ль-
скыхъ заповѣдѣи и потомъ великимъ
афанасиемъ. и великимъ и прѣмоу-
21 дрымъ ш(ъ)цемъ григориемъ в(о)го-
словцемъ. и с(ве)тымъ амфилохиемъ.
и ш(ъ) всѣхъ сихъ по числоу напи-
24 саны соуть(ъ).
Правил(о) 3а. Вѣрныи шбличенъ бывъ
въ любодѣянии. или въ блудѣ или въ
27 иныхъ грѣс(ѣ)хъ не боудетъ(ъ) причѣтнику.
Тльк(ъ). аще иѣкои шклеветание боу-
детъ на вѣрнаго. ш любодѣянии или
30 ш блудѣ. или ш инѣхъ ш(ъ)реч(е)-
ныхъ грѣсѣхъ шбличенъ боуд(е)тъ. || та-
ковыи въ причѣть не прие(ъ)тъ. аще
33 же кто невѣрьныи сынъ сѣгрѣшитъ иѣ-

ске заповести светог Климента што
је написао епископима, које због тога
беу од сабора одбачене. А неке у
потпуности јеретници и саставише,
носећи лажне натписе као да су их
свети оци написали – које се и тајним
називају.

Такве књиге, дакле, да буду одбаче-
не, налаже правило, као и то да се не
износе на читање. А ако их ко изнесе
пред људе и покуша читати у цркви –
било да је епископ, или презвитер,
или ђакон – да се извргне.

Књиге које треба читати, *Старог и
Новог завета*, тачно су побројане
први пут, дакле, у последњем прави-
лу ових *Апостолских заповести*, а
потом код Атанасија Великог, и Ве-
ликог и премудрог Григорија Бого-
слова и светог Амфилохија; и код
свих њих су по реду исписане.

Правило 61. Верник разобличен у
прељуби, или блуду, или у другим
гресима – да не буде свештено лице.
Тумачење. Оптужи ли неко верника
за прељубу, или за блуд, или за друге
забрањене грехове, па буде разобли-
чен, такав се у свештенство не при-
ма. А ако ко као неверник сагреши у

3 сѣборомъ] и сѣборимъ(ъ) М | 5–6 и лѣжно надъписанниѣ имѹща С М | 7 потаенныи, ἀπόκρυφα |
11 прѣд(ъ) люд(и). δημόσια | 13–14 ум. еп(и)с(коу)пъ... или диякон(ъ), гр. τοῦτον ἱερομένον
ἔντα | 23–24 написаны] писаны С | 24 соуть – у гр. се даље помиње сабор у Картагини (419) и
преноси 63. прав. Трулског сабора | 26–27 въ инѣхъ С М | 31 шбличенъ] и шбличенъ С М | 31–32
таковыи нема гр. | 32 не прие(ъ)тъ С | 33 сѣгрѣшитъ] и сѣгрѣшитъ С М

- конь **wt(ъ)реклъ** ксть. * аще ксть мирь-
 ский члов(ѣ)къ. да **wt(ъ)лоучит** се.
- 3 **Правило .ѡд. Въ неа(ѣ)лю или въ соу-**
ботѣ постен се свѣнъ единоу. изврѣ-
 жень.
- 6 **Тльк(ъ).** **Аще** которы причѣтники по-
 ститъ се въ неа(ѣ)лю или въ соуботѣ
 | кромѣ единоу великуе соуботы да
 9 изврѣжетъ се. аще же мирьскы ксть
 члов(ѣ)къ. таковы да **wt(ъ)лоучит** се.
- Правило .ѡе. Моле** се съ жидми да
 12 **wt(ъ)лоучит** се.
- Тльк(ъ).** **Въшѣдши** въ сворице нюдѣиско
 или въ цр(ъ)ковъ ѣретичьскоу или по-
 15 ганьскоу. и помоливъ се с ними. аще
 оубо мирьскы ксть члов(ѣ)къ да **wt(ъ)-**
лоучит се. аще ли же причѣтникъ¹ ксть.
- 18 да изврѣжетъ се. іако нюдѣискаа моу-
 дрѣствоуе. аще же въ домоу тькмо
 помолит се съ ѣретикы. **ѣп(и)с(коу)пъ**
 21 или **презвѣтеръ** или **диаконь**. да **wt(ъ)-**
лоучит се іакоже повелѣваеъ .**мѣ. тое**
правило. **сихъ ап(о)с(то)льскыхъ** запо-
 24 **вѣднн.**
- Правило .ѡе. Оубица** причѣтникъ да
 изврѣжетъ се. аще ли же людинъ да
 27 **wt(ъ)лоучит** се.
- Тльк(ъ).** **Аще** которы причѣтникъ. въ
 свадѣ оударитъ кого. и єдинѣм' оуда-
 30 рениемъ оубиетъ до смрѣти. да из-
 врѣжет се соуровѣства ради своего. аще
 же ксть мирьскы члов(ѣ)къ да **wt(ъ)-**
 33 **лоучень** боудеть.||

* 1. Мојс 9, 4

[аще] аще же Р С М | 3 .ѡд. – у РП ξστ' | 6–7 поститъ се] посте се М | 8 великуе М | 9 ксть
 нема Р С М | 10 таковы нема Р М | 11 .ѡе. – у РП ξδ' | 13 сворице, συναγωγήν | 14 цр(ъ)ковъ нема
 гр. | 14–15 поганьскоу нема гр. | 17 же нема М | 19 такмо М | 22 .мѣ. тое] .мѣ. Р М | 23–24 **сихъ**
ап(о)с(то)льскыхъ заповѣднн нема гр. | 25 .ѡе. – у РП ξε' | 26 же нема Р М | людинъ, λαϊκὸς | 30
 до смрѣти нема гр. | 32 же нема Р М, ли же С | 32–33 **wt(ъ)лоучень** боудеть] **wt(ъ)лоучит** се
 Р С М

¹ У гр. свештеник је поменуѣ пре мирјанина.

Закон то забранно*, а ако је мир-
 јанин – да се одлучи.

Правило 64. Ко пости у недељу или у
 суботу, сем једне, да се извргне.

Тумачење. Ако које свештено лице
 пости у недељу или у суботу, сем
 једино Велике суботе, да се извргне,
 а ако је мирјанин – такав да се одлу-
 чи.

Правило 65. Ко се моли са Жидови-
 ма, да се одлучи.

Тумачење. Ко улази у јудејско збори-
 ште, или у јеретички или погански
 храм и помолн се с њима, ако је мир-
 јанин – да се одлучи, а ако је свеште-
 но лице¹ да се извргне, јер размишља
 као Јудеји. А ако се у дому само по-
 моли са јеретичима епископ, или пре-
 звитер или ђакон – да се одлучи, како
 налаже 45. правило ових *Апостол-*
ских заповести.

Правило 66. Убица свештеник – да
 се извргне, ако ли је обичан човек –
 да се одлучи.

Тумачење. Ако који свештеник у сва-
 ђи удари некога и једним ударцем
 убије до смрти – да се извргне због
 своје суровости, а ако је мирјанин –
 да буде одлучен.

Правило 65. Ноуждоу створи въ дѣв(и)ци. да ѡт(ъ)лоучит' се и да имать ю аще и оубога естъ.

Тлъкъ(ъ). Аще кто дѣв(и)цоу не-
бручѣноу по ноужди растлѣтъ. да
ѡт(ъ)лоученъ боудѣтъ. не достонѣтъ же
емоу иноиѣ поети. нъ тоу имѣти юже
самъ изволи. аще и оубога естъ. ѡсма
же заповѣдь въ седмьдесѣтъ ѡсмон
главѣ. тридесѣтъ седмон гранѣ. шесть
десѣтихъ книгъ цѣса(р)скыхъ. по-
велѣваетъ таковомоу носу оуѣзати.
и третнюю честь имѣниа его дати
ѡскврненѣи ѡт(ъ) него дѣв(и)ци.

Правило 66. Дваци поставленыи. с по-
ставашима его да извръжет' се. аще не
боудѣтъ тъкмо ѣретичскаа роука прѣ-
ваа.

Тлъкъ(ъ). Аще которы ѣп(и)с(коу)пъ
или презвѣтеръ или дѣаконъ. второн
поставление приметъ ѡт(ъ) кого прѣ-
ваго възненавѣвъ. да извръжет се
самъ и поставивы его. аще тъкмо не
прилоучит се ѡко ѡт(ъ) ѣретикъ по-
ставленъ бѣ прѣвѣе. нбо ѡт(ъ) тѣхъ
крѣщенни. некрѣщенни. и поставле-
нии не причѣтници.

Правило 67. Аще которы ѣп(и)с(коу)пъ
или презвѣтеръ или дѣаконъ. или чѣтцъ
или пѣвѣць. въ чѣтыредесѣтъ дѣнни. си-
рѣчь. въ великы постъ не поститъ се и
по все лѣто въ всаки срѣды и въ пе-
ткы. да извръжет се. тъкмо аще не

Правило 67. Ко силује девицу – да се
одлучи и да је узме, па била и убога.

Тумачење. Ако ко насилно раздеви-
чи необручену девицу, да буде одлу-
чен. Њему није допуштено да узме
другу, него да има ту коју је сам иза-
брао, па била и убога. Осма одредба
у седмьдесѣтъ осмој глави тридесѣтъ
седме гране шездесѣте кѣнге *Васи-*
лика налаже да се таквѣме нос уреже
и да да трећину свог имања осквр-
нављеној девици.

Правило 68. Двапут рукоположен –
да се извргне са оним који га је руко-
положио, осим ако прва рука није би-
ла ѣретичка.

Тумачење. Ако који епископ, или
презвитер, или ђакон, прими од неког
друго рукоположење, гнушајући се
првог, да се извргне сам, као и онај
који га је рукоположио, сем у случају
да је први пут од ѣретика био руко-
положен. Јер, они који су од њих
крштени – некрштени су, а рукопо-
ложени – нису свештена лица.

Правило 69. Ако који епископ, или
презвитер, или ђакон, или чатац, или
појац у Четрдесетницу, то јест у Ве-
лики пост не пости, и целе године
сваку среду и петак – да се извргне,
сем ако га не угрожава телесна бо-

9 въ седмьдесѣтъ ѡсмон] въ. . ѡн. Р | 9–10 въ седмьдесѣтъ ѡсмон главѣ – тако (οη') и MSyn. 237, Petropolii. 208, Patm. 207, AL ω 30, V 1167, али у РП πα', док АЕ (263) 279 нема бр. гл. | 12 носу оуѣзати, ρινοκολεῖσθαι | носъ Р М | 14 ѡскврненѣи, βιασθεῖσθαι καὶ φθареῖσθαι | 15 Дваци поставленыи, δι' οὐ χειροτονήτος | 24–25 бѣ поставленъ инв. Р М | 26 крѣщенни – у гр. следи ἡ χειροτονήθεις, οὐτε πιστοῦς, οὐτε κληρικοῦς εἶναι δυνατόν | 29 дѣаконъ – у гр. следи ἡ ὑποδιάκονος | 30 в] въ с(в)ѣтѣхъ С | чѣтыридесѣти Р, . м. С | въ чѣтыредесѣтъ дѣнни, τὴν ἁγίαν Τεσσαράκοστήν τοῦ Πάσχα | 30–31 сирѣчь. въ великы постъ нема гр. | сирѣчь] еже ис(тъ) С | 31 въ нема С | постъ] постъ паскы С | 31–32 и по все лѣто нема гр. | 32–33 въ всаки срѣды и въ петкы] всакоу срѣдоу и петѣкъ(ъ) Р... и петѣкы С | 33 да извръжет се] да извръженъ боудѣтъ. Р М | 33–1 такмо аще не пакостити (!) М, εἰ μὴ ... ἐμποδίζοιτο |

¹ Испред 69. прав. у С пише: правило. ап(о)ст(о)льско ѡт(ъ) иного законьника (Правило апо-
столско из другог Законника).

- пакостить кмоу тѣлеснаа волѣзнь. немощномоу бо прощено естъ. по силѣ
- 3 въкоушати масла или вина. аще же мирьскы чловѣкъ не постит'се да шт(ь)лоучит се.¹
- 6 **Правило .ѿ.** Аще которы еп(и)с(коу)пы или презвѣтеръ или днаконъ. или всакъ св(е)щенничьскаго чина причѣтныкъ. по-
- 9 стит се съ жидаы. или пражда(ь)ноуѣтъ с ними. или приѣмлетъ шт(ь) нихъ честь шпрѣснака въ д(ь)нь пражда(ь)-
- 12 ника ихъ. или что таковоѣ творить да изврѣжетъ се. мирьскы же чловѣкъ да шт(ь)лоучит се.
- 15 **Правило .ѿа.** Аще которы кр(ь)стиа- нинъ. принесетъ масло въ сборище жи- довско или въ цр(ь)к(ь)въ ѱерети-
- 18 чьскоу. или поганьскоу. въ пражда(ь)- никъ ихъ. или кандило или свѣцоу въжежетъ. да шт(ь)лоучит се.
- 21 **Правило .ѿв.** Да шт(ь)лоучит се иже воскъ или масло шт(ь) цр(ь)к(ь)ве оу- крадын и да положить петерицею.
- 24 **Тльк'.** Аще которы причѣтныкъ или мирьскы чловѣкъ. шт(ь) с(ве)тыне

лест, јер немощном је проштено да, по нужди, једе уље и вино. А ако мирјанин не пости – да се одлучи.¹

Правило 70. Ако који епископ, или презвитер, или ђакон, или свако лице свештеничког реда пости са Жидовима, или празнује са њима, или при- ма од њих на дан њиховог празника честицу *опреснаки* или нешто слично чини – да се извргне, а мирјанин да се одлучи.

Правило 71. Ако који хришћанин донесе уље у жи�овско збориште, или у храм јеретички или погански, на празник њихов, или кандило или свећу ужеже – да се одлучи.

Правило 72. Да се одлучи онај ко во- сак или уље украде из цркве и пето- струко да положи.

Тумачење. Ако који свештеник или мирјанин украде из цркве восак или

2-3 немощномоу бо... вина нема гр. [3 или] и Р С М [5 шт(ь)лоучит се | 10-11 честь шт(ь) нихъ инв. Р | 11 шпрѣснока М | 15-16 хр(и)стианъ С, хр(и)стїанинъ М | 16 сборище, συναγωγή | 17-18 ѱеретичьскоу нема гр. | 18 поганьскоу] въ поганьскоу Р М | 19 или свѣцоу нема гр. | 22 восакъ М | 23 петорицею Р С М

¹ За овим прав. у С следи тумачење 69. прав. које је у основи Зонарино:

Тлькъ. Всакошеразно правило запрѣцають въ- ршнмъ с(ве)тыныхъ .м. д(ь)ни. пасхи. иже ис(ть) великы постъ. и срѣдоу. и петък'. на всаке недѣле годица. въ постѣ прѣпровождати тькмо аще кто за тел(е)сноу изнеможе- ние постити се не възможеть иво постъ за смѣрениа ради плѣтскаго възроумлень бысть. и смѣрает се плѣть. иво шт(ь) поста смѣрение небрегомо тольма. иельма же и правила сего не хранеце. с(ве)щенныхъ оубо сие изметати повѣстелеть. мирьскихъ же шт(ь)лоучевати. назнаменоуе оубо. ико въ нем же чиноу поло- жено бы(ть) правило. и ш четиридесетномъ постѣ. и ш прочихъ срѣдахъ. и петъцѣхъ.²

² За овим тумачењем у С поновљено је 69. прав. са једином разликом у односу на И: да изврѣжет се) да изврѣжень боудеть.

Тумачење. Правило налаже веришцима да обавезно Свету четрдесетницу Пасхе, одно- сно Велики пост, а и среду и петак сваке не- деље преко године, проводе у посту, осим ако ко због телесне изнемоглости постити не уз- могне. Јер пост смирења ради телесног изу- мљен би, и тело се смирује. А смирење по- стом штетно је (изнемоглима) онолико ко- лико и онима који ово правило не држе. Оно, наравно, налаже: свештена лица извр- гавати, а мирјане одлучивати, подвлачећи. дакле, то да је у исти ред стављено правило – и за Четрдесетодневни пост, и за остале – средом и петком.²

цр(ь)кѣ оукрадетъ воскъ или масло
да възвратитъ оукраденое и толикихъ
3 же честни петъ да приложитъ к нему.
и потомъ да шт(ь)лоучитъ се.

Правило .ог. Съсоудъ златъ или сре-
6 брьнь шсв(е)щенъ. сирѣчь въ цр(ь)-
к(ь)ви повѣшенъ. или завѣсь или по-
ставъ златъ или павлака. да никто же
9 шт(ь) таковыхъ възметъ что на свою
потрѣбу. аще же кто шврѣщетъ се
таковоио незаконнио творе да запрѣченъ
12 бѣдетъ шт(ь)лоучениемъ.

Тлькь. | Б(ог)ви шт(ь)лоученыхъ не по-
д(о)бають шсв(е)щенъ. шсв(е)щенъ бо
15 соуть аще съсоудъ есть или иноио что.
аще завѣса или поставъ златъ. или
павлака. аще масло бѣдетъ или воскъ.
18 приносениемъ бо ихъ въ б(о)жню цр(ь)-
к(ь)вь. шсв(е)щаютъ се таковаи не по-
д(о)бають оубо ни воска ни масла възе-
21 ти шт(ь) цр(ь)к(ь)ве. ни иноио какова
съсоуда. ни завѣсы ни поставъ ни па-
влакы. ни ризы ни платна. вса бо таа
24 б(о)г)ви възложена соуть. и недо-
стонтъ ихъ на свою потрѣбу въз-
мати. того бо ради и шт(ь)лоучению
27 повинни соуть. ибо ахаръ оукрадетъ иже
и еше непринесена бѣхоу б(ог)оу ни
шсв(е)щенъ нь тькмо шбещана. и шба-
30 че приетъ мьсть съ всѣмъ родомъ ка-
мениемъ побиень бивъ.

Правило .од. Оклеветаемъ еп(и)-
33 с(коу)пъ. и позываемъ на соудъ и не
послоушае. и дваши и триши двѣма
еп(и)с(коу)пома да позва||нь бѣдетъ.

уѣе, украдено да врати и пет пута то-
лико да приложи, а потомъ да се одлу-
чи.

Правило 73. Сасуд златан или сребрн
освештан, то јест у цркви окачен,
или завесу, или поставу златну, или
прекривач – нешто од тога нико да
не узме за своју потребу. А ако се на-
ђе ко да чини такво безакоње, да буде
кажњен одлучењемъ.

Тумачење. Оно што је издвојено Бо-
гу не треба скврнавити, јер је освеш-
тано, било сасуд да је или друго не-
што, било да је завеса, или златна по-
става или прекривач, било уѣе или
восак, јер се све то самим доноше-
њем у Цркву Божију освештава. Не
треба, дакле, ни воска ни уѣа уз-
мати из цркве, ни други какав сасуд,
ни завесе ни поставу, ни прекривач,
ни ризе, ни платно, пошто је све то
приложено Богу и недопустиво је
узимати их за своју потребу, због
чега се одлучењу подлеже. Јер Ахар,
укравши оно што још не беше при-
несено Богу, нити освештано, него
само обећано, ипак прими казну –
каменован би са свим родомъ.

Правило 74. Епископ који је оптужен
и позиван на суд, а не послуша и не
дође, да га двапут и трипут позову

* Исуса Нав. гл. 7.

1 масла С | 6-7 сирѣчь въ цр(ь)к(ь)ви повѣшенъ нема гр. | 7-8 или поставъ златъ или павлака
нема гр. | 15 съсоудъ – у гр. следи οιονδηποτε, καθ' ὑφασμα διὰ γὰρ τῆς οὐόνης ἐδηλωσεν ἄπαν
ὑφασμα | 15-17 или иноио что... или павлака нема гр. | 16 завѣсь Р | 20 ни воскъ С | 22-24 ни
завѣсы... б(о)г)ви възложена соуть. ἀλλ' οὐδὲ ὑφασμα ἀνατεθὲν τῷ Θεῷ | 23 таа] ть М | 24-25 и
недостонтъ нема гр. | 27 оукрады Р М | 28-29 ни шсв(е)щенъ б(ог)оу инв. С М, шсв(е)щенъ б(ог)оу
инв. Р | 30 съ всѣмъ родомъ. παγγενεὶ | 30-31 каменнемъ побиень бивъ. λιθοβοληθεὶς | 34-35
двѣма еп(и)с(коу)пома нема гр.

- аце же не приидеть. иакоже хоцеть
сворь. да всоудитъ таковаго.
- 3 **Т**лькь. Оклеветаемъ иеп(и)с(коу)па. ѡ
нѣкоемъ прѣгрѣшенни. ѡт(ь) досто-
вѣрныхъ моужин. и позываемъ сбо-
6 ромъ. на соуднице и не послоушающа.
не тако вьскорѣ под(о)бають свороу
осоудити таковаго. нь и дваци и
9 трици позвати его. и да послааюта се
по нь на коемъждо позванни два иеп(и)-
с(коу)па. аце же прѣбоудеть небрѣгы.
12 и не придеть на соуднице. да испы-
тають вины и по единой чести сворь.
и по подобию вины. достоинно да всоу-
15 деть его. да не мнит' се изьбывъ соуда
бѣганиемъ.
- Правило .ѡѣ.** Вь послоушество на иеп(и)-
18 с(коу)па. еретикъ неприетънь нь ни вѣ-
рны единъ т'къмо. вь оустѣхъ во реч(е)
двою или трици послоухъ станеть
21 всакъ гл(агол)ь.*
- Т**льк(ь). **Н**е тькмо на вклеветание
еретикъ | нѣсть приетънь. нь ни на
24 послоушество. аце же единъ послоу-
шествоуютъ. аце же и вѣрны боудеть
нѣсть приетъ. и к тимофеѡви бо
27 великы павль пише тако реч(е). на
презвѣтера послоушества не приеми.
аце не прѣдъ двѣма или трѣми по-
30 слоухы.** мню же н(ы)на на вклеве-
тание имже ѡт(ь)падение наводит' се.
своего сана иеп(и)с(коу)по(у) или пре-
33 звѣтероу. недовольна ни два послоуха.
аце вѣрна юста и непорочна.

два епископа, па ако не дође – такво-
га сабор да осуди по нахођењу.

Тумачење. Епископа, кога су оптужили за неко прегрешєње веродостојни људи, а сабор позвао на суд и није послушао, сабор не треба тако брзо да осуди, него и двапут и трипут да га позове, и да се за свако позивање по њега пошалу два епископа, па ако пренебрегне и не дође на суд, сабор да испита кривицу детаљ по детаљ, и према кривици да га по заслужи осуди, како не би мислио да бежањем може суд да избегне.

Правило 75. У сведочењу против епископа не прима се јеретик, али ни само један верник, јер рече: „На устима два или три сведока да остане свака реч“.*

Тумачење. Не само оптужба, него и сведочење јеретика да се не прима. А ако један само сведочи, па био то и верник, неће се прихватити, јер велики Павле пишући Тимотеју овако рече: „Не примај сведочење против презвитера ако није пред двојицом или тројицом сведока“.** А сада мислим да за оптужбу, којом се епископу или презвитеру прети лишавањем његовог чина, нису довољна ни два сведока, чак ако су и верници, и непорочни.

* 5. Мојс 19, 15; Мт 18, 16; 2. Кор 13, 1 ** 1. Тим 5, 19

† же нема М | 4 прѣгрѣшенни | сѣгрѣшенни С | ѡт(ь) | ѡ М | 7 под(о)бають вьскорѣ инв. С | 8 тако-
ваго осоудити инв. М | 10 на | нь (=на) орт.-јез. црта М | 12 соуднице | соудъ Р | 14–15 и по по-
добию вины достоинно да всоудеть его. καὶ τὰ δοκοῦντα αὐτῇ κατ' αὐτοῦ ψηφίσεται | 15 не
мнит' се | не м'нище М | 15–16 да не... бѣганиемъ нема гр. | 17 послоушество, κατηγόριαν | 20
послоухъ | свѣд(ѣ)тель Р | стане М | 22 такмо М | 24 же нема Р | 26 ѡ Тимофеѡви С, ѡ Тимофеѡви
М, Τιμοθέω | 29 двама М | 34 вѣрна | и вѣрна Р С М

Правило .оѣ. Еп(и)с(коу)пъ оумирае
іеп(и)с(коу)па въ себе мѣсто не можетъ
3 поставити.

Тльк'. Іако не под(о)баєтъ іеп(и)с(коу)-
поу хотець скончати се. брат(а) или
6 с(ы)на или иного сродника по любви
въ іеп(и)с(коу)пъскыи санъ поставити
іегоже хоцетъ. нѣсть бо праведно
9 наслѣдники творити іеп(и)с(коу)пини. и
іаже соутъ в(о)жнія даровати стр(а)-
стель члов(ѣ)чьскыи. нѣсть бо пол-
12 за в(о)жнюю цр(ь)к(ь)въ подъ наслѣд-
ники полагати. аще || же кто се тво-
ритъ праздно да боудеть поставление.
15 рекше поставленыи нѣсть іеп(и)-
с(коу)пъ поставлен же іего. да запрѣ-
щень боудеть шт(ь)лоучениемъ.

18 Прав(ило) .оѣ. Аще кто іединѣмъ шком'
слѣпъ. илии на колѣни врѣдъ имыи.
достонъ же боудеть іеп(и)с(коу)пъ-
21 ства да боудеть. не wskвр'ниаетъ бо
іего тѣлесныи врѣдъ нъ д(оу)шевная
сквр'на.

24 Прав(ило) .оѣ. Глоухъ же сын или слѣпъ
да не боудеть іеп(и)с(коу)пъ. не іако
сквр'ньнъ нъ да цр(ь)ков(ь)ная прѣ-
27 бываютъ бес пакости.

Тльк(ь). Моисѣи оубо из(ран)ли-
томъ данаа заповѣдъ. цѣломъ тѣ-
30 леси. и никоего же порока имоущемъ
соущимъ въ нихъ с(ве)тителемъ. быти
повелѣваєтъ. и никтоже врѣдънъ ко-
33 торою честію тѣлесе въ с(ве)т(и)тель-
ство приѣмлет се. нъ и по приѣти с(ве)-
тит(е)льства. врѣдъ оудеси или съста-
36 воу нѣкоюмоу с(ве)т(и)леви прилоу-

Правило 76. Епископ на самрти не
можетъ уместо себе да постави епи-
скопа.

Тумачење. Не треба епископ који је
на умору да у епископски чин руко-
положи кога жели – брата, или сина
или другог сродника, из љубави. јер
није исправно творити наследнике
епископији и оно што је Божије даро-
вати људским страстима. Није на
корист да се Црква Божија ставља
под наследнике. А чини ли неко то,
ништавно да буде рукоположење, то
јест рукоположени да не буде епи-
скоп, а онај који га је рукоположио –
да буде кажњен одлучењем.

Правило 77. Ако је ко у једно око
слеп или има ману на нози, а достојан
је епископства – нека буде, јер њега
не оскврњује телесна мана него ду-
шевна нечистота.

Правило 78. Ко је глув или слеп – да
не буде епископ; не као нечист, него
да оно што је црквено остане неоме-
тано.

Тумачење. Заповест дата Израилѣа-
нима преко Мојсија налаже да буду
цела тела, и никакав недостатак да
немају они који ће код њих свеште-
ници бити, те да се нико ко има о-
штећен неки део тела не прима у све-
штенство. Али ако се и по примању
свештеничког чина свештенику до-
годи да оштети уд или неки део тела,

2 въ себе мѣсто] на свое мѣсто М | 13 се кто нив. С | 13–14 творить] сътворит(ь) М | 16
поставивы Р, постави С, постав'ли М | 19 колѣни] голѣни Р С М, то скѣлоз | 20 достонъ М |
20–21 іеп(и)с(коу)пъства, епископѣс РП | 23 сквр'на, молушѣс | 24 слѣпъ] слѣпъ Р | 26
сквр'ньнъ] wskвр'ненъ Р, мерзѣмѣнос | нь] нъ іако Р | 26–27 прѣбываютъ нема гр. | 27 бес] безъ
Р | бес пакости, мѣ каремподѣзоито | 28–29 из(ран)льтомъ Р С | 30 порока, мѣшѣс | 35–36 съставоу,
моріоу | 36 с(ве)т(и)леви] с(ве)т(и)леу Р, гр. тиві

чит'се. с(ве)т(ите)льства ѡт(ъ)ста-
 вляет'се. въ насъ же хотеиномъ по-
 3 ставити се с(ве)т(ите)лемъ. вѣдѣ тѣ-
 лесны на възбраненіе не вѣмѣнает се.
 д(оу)шоу имѣти повелѣваетъ іемоу
 6 ч(и)стоу и невѣдноу и скверны ѡт(ъ)-
 лоученоу. аще же и единѣмъ шкомъ
 слѣпъ боудеть. или разѡцѣ имать ѡчи.
 9 или хромы нѣкако малы. или инакъ
 каковы вѣдѣ имать не пакостецъ іемоу
 въ с(ве)т(ите)льствѣи слоужбѣ. досто-
 12 инъ же явит'се соудомъ іеп(и)с(коу)пъ
 всѣхъ. поставленъ быти іеп(и)с(коу)-
 помъ не възбранит'се. аще же комоу и
 15 ѡбѣ ѡчи слѣпѣ или оуши глуысѣ. или
 ина нѣкака хромота. іеже ради с(ве)-
 т(ите)льскою слоужбы не можетъ ство-
 18 рити. таковы іеп(и)с(коу)пъ не можетъ
 быти. ибо не виде или не слыше. или
 десною роукоу или соухоу. како оубо
 21 можетъ слоужити. или стронти с(ве)-
 та или инѣхъ причестити ѡт(ъ) нихъ.
 или иноу котороу с(ве)т(ите)льскоу
 24 створити слоужбоу.

Правило .ѡѡ. || Бѣсныи не боудеть при-
 чѣтник' ни пом(о)лит се с вѣрными.
 27 по ѡчищеніи іеже аще іестъ достоинъ да
 боудеть.

Тльк(ъ). Бѣсъ илии не можетъ быти
 30 причѣтникъ. дондѣже избавленъ боудеть
 ѡт(ъ) бѣса. нь ни с вѣрными нѣсть
 достоинъ м(о)лити се. аще же свобо-
 33 дить се ѡт(ъ) стр(а)сти и на м(о)л(и)-
 твоу да боудеть приѣтъ. и въ причѣтъ
 аще іестъ достоинъ да внидетъ.

повлачи се из свештенства. А код
 нас, оном ко жели да се рукоположи
 за епископа телесни недостатак не
 утиче на забрану. Од њега се тражи
 да има чисту, неоштеѣну и од нечи-
 стоте ослобоѣну душу. Ако је и слеп
 у једно око или разроке очи има, или
 мало храмље, или има некакав други
 недостатак који му не смета у архи-
 јерејском служењу, а оценом свих
 епископа покаже се достојним да
 буде рукоположен за епископа – не-
 ће се спречити. Али ако су некое и
 оба ока слепа, или уши глуве, или
 другу неку хромост има због које не
 може да врши архијерејску службу –
 такав не може бити епископ. Јер, ка-
 ко онај ко не види, или не чује, или
 десну руку има суху, може служити
 или руковати светим даровима, или
 друге причестити са њима, или неку
 другу архијерејску службу вршити?

Правило 79. Бесомучан да не буде
 свештеник, ни да се моли са вер-
 ницима; по очишћењу, ако је достојан
 – да буде.

Тумачење. Ко има беса не може бити
 свештеник док не буде избављен од
 беса; али ни са верницима не треба
 да се моли. Ако се ослободи од стра-
 дања – и на молитву да буде при-
 мљен и у свештенство да ступи, ако
 је достојан.

1–2 вставляет' се С М. μετεκινεῖτο | 4 на] нь (=на) орт.-јез. црта М | на възбраненіе, εἰς
 κόλυμα | не вѣмѣнает се] вѣмѣнит'се М, οὐ λεῖδεται | 5 д(оу)шоу] д(оу)шоу во С |
 повелѣваетъ, ἀπατεῖται | 6–7 ѡт(ъ)лоученоу, ἀπὸ ἀλλοτρίων | 7 и нема М | 9 нѣкако малы нема
 гр. | инако С | 10 каковы] какъ Р, како С | 11 с(ве)т(ите)льствѣи, ἀρχιερατικὴν | с(ве)т(ите)льствѣи
 слоужбѣ] с(ве)т(ите)лствѣи и слоужбѣ М | 11–12 достоенъ М | 14 и нема Р С | 15 слѣпѣ,
 πεπρωται | 16 нѣкака] кака М | 16–17 с(ве)т(ите)льскыи С, ἀρχιερατικός | 18–19 таковы... быти,
 εἰς ἐπίσκοπὸν οὐ προβιβασθήσεται | 20 соухоу, ἀργὴν | 21 стронти, μεταχειρίσεται | 23 котороу]
 коу Р | 25 Бѣсныи, ὁ δαιμονίων | 27 іеже] же Р С, иже М | 29 Бѣсъ] бѣсъ (!) М, τοῦ δαίμονος | 32
 достоенъ М | 35 достоенъ Р | да внидетъ, προβιβάζεται

- Правило .п̃. Новокр(ь)щенныи не иеп(и)-с(коу)пъ. ни въ малѣ wt(ь) зла житиѧ пришьде на покаиание.
- 3 **Тльк'.** Новоприступльшаго къ сборнѣи цр(ь)к(ь)ви и кр(ь)стив(ь)шаго се.
- 6 или wt(ь) злаго житиѧ въскорѣ пришьдѣшаго на покаиание. игръца или глоуѣца бывша. или чиновника нѣко-
- 9 его. не под(о)баѣтъ въврѣхѣ поставляти иеп(и)с(коу)па. нъ прьвое искоуцити и оуѣдѣти w житиѧ его. и тако
- 12 вънегда прѣидетъ все св(е)ценичскыѧ чины бес прѣтыканиѧ. сирѣчь поста-
- 15 влень боудетъ чѣтѣцъ и пѣвѣцъ. иподиаконъ и днаконъ. и прѣзвѣтеръ. и по-
- томъ иеп(и)с(коу)помъ под(о)баѣтъ поставити того.
- 18 **Правило .п̃а.** Еп(и)с(коу)пъ не иеп(и)-с(коу)пъ въ людскыхъ вѣщин строение себе вьлагаѣ.
- 21 **Тльк(ь).** Людскыихъ вѣщин правлении придръже се и не оупражняѣ се на цр(ь)ков(ь)ныѧ потрѣбы. или иеп(и)-
- 24 с(коу)пъ или презвѣтеръ или днаконъ. или прѣстанетъ то творѣ или не по-
- коривъ се да изврѣжетъ се. не можетъ бо рабъ двѣма г(о)с(поди)нома работати.
- 27 по г(оспод)ьскомоу словеси.
- Правило .п̃в.** Рабъ въ причѣтъ не приѣтънъ. свѣнъ воле г(оспод)ни своихъ.
- 30 достонныи же свобождѣнъ бывъ да боудетъ причѣтъникъ.

Правило 80. Новокрштени не бива епископ, нити онај ко је набрзину из рђавог живота пришао на покајање.

Тумачење. Новоприступљеног Саборној цркви и крштеног, или из рђавог живота брзо приспелог на покајање: забављача, или глумца, или неког чиновника не треба набрзину рукополагати за епископа, него прво испитати и сазнати о његовом животу и тако, када без препреке прође све свештеничке чинове, то јест када буде постављен за чатца и појца, и ипођакона, и ђакона и презвитера, потом приличи и за епископа га поставити.

Правило 81. Епископ који се упушта у управљање јавним стварима, није епископ.

Тумачење. Онај ко се прихвата управљања јавним стварима и не усмерава себе на црквене потребе, било епископ, или презвитер или ђакон – или да престане то да чини или, ако се не покори – да се извргне. Јер, по речима Господњим, не може слуга двома господарима служити.

Правило 82. Роб се у свештенство не прима мимо воље господара својих; а који је достојан, кад се ослободи, нека буде свештеник.

* Мт 6, 24; Лк 16, 13

1 Новокр(ь)щенныи, νεοφύτιστος | 1–2 не иеп(и)с(коу)пъ, οὐκ ἐπίσκοπός | 2 въ малѣ, διὰ ταχέων | 6 wt(ь) злаго, ἐκ φαύλης | 7 игръца нема гр. | 8 чиновника, ταξιστήν | 8–9 нѣкого нема гр. | 10 прьвѣи Р | искоуцити, πείραν λαμβάνειν | 11 оуѣдѣти нема гр. | 13–15 сирѣчь... и прѣзвѣтеръ нема гр. | 15–17 и потомъ... того, καὶ εἰς ἐπίσκοπὸν προχειρίζεσθαι | 17 того] его Р С | 19–20 въ людскыхъ... вьлагаѣ, ὁ διόσια χειρίζομενος | 23–24 или иеп(и)с(коу)пъ... или днаконъ, гр. обрнутим редом: ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ἐπίσκοπος | 25 то нема М | 26–28 не можетъ... словеси у Р М на доѣој марг. | 30 своихъ нема гр. | 31 же] иже М

- И се тожде правило .пѣ. с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ. бѣ неможє и тѣхъ. При-
 3 водити рабы въ причѣть. свѣнь воле г(оспод)и ихъ. не повелѣваемъ на вс-
 6 развращеніе домоу таковоѣ дѣло сътвораетъ се. аще же гдѣ и достоннь явнѣт се рабъ. на поставленіе св(ѣ)ще-
 9 ничьскаго степене. іакоже и нашъ ѡнн-
 12 нѣ снѣмъ явн се. и простетъ ѣго г(оспо- д)нѣ свои и свободетъ. и ѡт(ъ) домоу ихъ ѡт(ъ)поуститъ ѣго. таковы да боудетъ причѣтнѣхъ.

Правило .пѣ. С(вѣ)т(ите)львоинь не св(ѣ)-
 15 щенъ. нбо кесарева кесареви. а в(о)жнѣа в(о)го)ви.

Тѣхъ(ъ). Еп(и)с(ко)пъ или презвѣтеръ
 18 или дѣаконъ. прилеже воиньсѣмъ стро-
 21 яниин. и хоте ѡбоѣ дръжати. воѣ-
 24 водьскою властѣ и с(вѣ)т(ите)льскоѣ
 27 правленіи. таковы да изврѣжетъ се. іаже бо соудѣт кесарева кесареви. а в(о)-
 30 жнѣа в(о)го)ви.

Правило .пѣ. Аще кто досадитъ
 33 цр(ъ)кѣви. или болярину бес правды. аще кѣсть причѣтнѣхъ. да изврѣжетъ се. аще ли же мирьскы члов(ѣ)къ да ѡт(ъ)лоути|тъ се.

Тѣхъ(ъ). Моисѣвъ законъ реч(ѣ). кне-
 30 зѣ людѣи своихъ не реч(ѣ)ши зла. и
 33 врѣховны ап(о)с(то)ломъ петръ. ц(ѣ)-
 36 с(а)ра чѣстити повелѣваетъ. и великы
 39 пауль молити се за ц(ѣ)с(а)ре повелѣ-

И ово је исто – 82. правило светих апостола, у којем је и тумачење:

Не дозвољавамо уводити робове у свештенство мимо воље њихових господара, како то не би било на жалост оних који их поседују, јер се таквим поступком иде на растурање дома. А ако се негде роб и достојним покаже за рукоположење у свештенички степе-
 12 пен, као што се и наш Онисим показао, те му опросте господари његови и ослободе, и из дома свог отпусте, такав нека буде свештено лице.

Правило 83. Свештеник војник – не-
 15 свештен је, јер цареву припада цару, а Божије Богу.

Тумачење. Епископ, или презвитер или ђакон који се бави војним по-
 18 словима и хоће обоје да држи, вој-
 21 водску власт и свештеничку управу –
 24 да се извргне, јер што је цареву при-
 27 пада цару, а Божије – Богу.

Правило 84. Ако ко неоправдано
 30 вређа [цара] или болярина, ако је
 33 свештено лице – да се извргне, а ако
 36 је мирјанин – да се одлучи.

Тумачење. Мојсијев закон рече: „О
 30 кнезу народа свог не говори ружно“. И
 33 врховни међу апостолима, Петар,
 36 наређује да се цар поштује, а велики
 39 Павле наређује да се за царево моли,

* Мт 22, 21 ** Дела ап. 23, 5

1–2 И се... и тѣхъ нема гр. | с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ .пѣ. инв. Р | 4 ихъ | ѣ Р, нема гр. | 7 аще
 же гдѣ, εἰ δὲ ποτὲ | достоѣнь Р. достоѣнъ М | 10 ѣго нема гр. | 11 свои нема гр. | 12 ѡт(ъ)поу-
 стетъ Р С М | ѣго нема гр. | 13 причѣтнѣхъ нема гр. | 14 воинь, ἄρχων | 15 а | и С | 18 воиньсѣмъ
 Р | 18–19 прилеже воиньсѣмъ стројниин, στρατεία σχολάζων | 19–20 ум. воѣводьскою, гр.
 *Ρωμαϊκὴν | 21 правленіи, διοίκησιν | 22 іаже бо | іако же М | 24 досадитъ, ὑβρίσοι | 25 цр(ъ)кѣви |
 ц(а)реви Р С М и гр. – βασιλέα | болярину – у гр. следи τιμωρίαν τινύτω | бес правды, παρὰ τὸ
 δίκαιον | 27 ли нема С М | же нема Р | 30 реч(ѣ)ши | рещи С | 32 чѣстити | чисти Р С | повелѣваетъ,
 φησὶ | 33 пауль | павль Р С М | ц(ѣ)с(а)ре | ц(а)ре М | 33–1 повелѣваетъ, κελεύει

- ваієть. и за все соуцїєіє въ величїствѣ.
рекше въ власти. паче и иєіє тогда не-
3 вѣрни вѣхоу. досаждати оубо ц(ѣ)-
с(а)реви или боіариноу всѣмъ възбра-
нено. аіє и вблнченію словеса люта
6 соуцїє зѣло. на досажденіє вблнча-
іємымъ вѣмѣніають се. бес правды оубо
досаждати не вставляієть правило.
9 іакоже вт(ь) различна разоумѣти. іако
по правдѣ вблнчаіє ц(ѣ)с(а)ра или
боіарина. нѣсть достоієнь моуқы.
12 тридесете шестаіа же грань шесть де-
сетныхъ книгы ц(ѣса)р(ь)скихъ. въ три
на десете главѣ. сїце рече. аіє кто ре-
15 ч(е)ть на ц(ѣ)с(а)ра зло. нѣс(ть) по-
виннь моуцѣ. нъ под(о)ваієть в немъ
възвѣстити ц(ѣ)с(а)реви. и аіє || боу-
18 деть скоудостію оума изрекль. не ра-
деть в немъ. аіє ли вт(ь) неистовь-
ства. да помілованъ боудеть. аіє же
21 повнѣдѣнь бывъ да простити се.
Правило .пѣ. Да боудоуть же вамъ
всѣмъ причѣтникомъ же. и мирьскимъ
24 людемъ книгы ч(ь)стьныіє и с(ве)тыіє.
ветѣхаго оубо завѣта. моисѣшвы кни-
гы петоры. бытїє исходъ. левитикъ. чи-
27 сла. вторы законъ. ис(оус)а навгїна.
книгы ієдины. соудїє книгы ієдины.
роуфъ. ієдины. ц(ѣса)р(ь)ства четыри.
30 паралипомена книгы. д(ь)нин двоіє. ієз-
дра. книгы двоіє. ієсѣїрь ієдины. мака-
вейскыіє книгы троіє. ншвъ ієдины.
33 пс(а)л(ь)тырь ієдины. солломоне книгы

и за све коїи су у величаству, то јест
у власти. іако тада још неверниши
беху. Свима је забрањено да вређају
цара или бољарина, [а корити по за-
слузи није забрањено], чак ако су ре-
чи прекора и врло оштре на увреду
укорених – прихватају се. Неоправ-
дано вређати. правило не допушта,
што треба разумети различито – да
онај ко оправдано укорева цара или
бољарина не заслужује казну. Триде-
сет шеста грана шездесете књиге *Ва-
сїлика* у тринаестој глави овако ка-
же: „Ако ко рекне ружно против
цара, не подлеже казни, већ треба о
њему обавестити цара, па ако због
помањкања ума буде изрекао – зане-
марити, ако ли због махнитости – по-
мїлован да буде, а ако му је нанета
неправда – да му се опрости“.

Правило 85. Свима вама свештени-
цима и мирјанима да буду часне и
свете књиге *Старог завета*. Дакле:
пет Мојсијевих књига – *Постање, Из-
лазак, Левитик, Бројеви, Други
закон; Исуса Навина* – једна књига;
Судије – једна књига; *Рут* – једна;
Царства – четири; *Паралипомена*; две
књиге *Дневника; Јездра* – две књиге;
Јестир – једна; *Макавејске* – књиге
три; *Јова* – једна; *Псалтир* – једна;
Соломонове – књиге три; *Приче*;

1 соуцїєіє Р | въ величїствѣ, ἐν ὑπεροχῇ | 2 рекше въ власти нема гр. | паче] паче же М | тогда]
тогда и С М | 2–3 паче и иєіє тогда невѣрни вѣхоу, καὶ ταῦτα ἀπίστων | 3–4 ц(ѣ)с(а)реви | ц(а)реви
Р М | 4 ум. или. гр. καὶ | боіариноу, ἄρχοντας (мл.) | 4–5 всѣмъ възбранено] всѣмъ възбранено ієсть
вблнчати же по д(о)стоіанію нѣс(ть) възбранено Р С М, вблнчати же по д(о)стоіанію нѣс(ть)
възбранено, ἐλέγχειν δὲ παρὰ τὸ προσῆκον ποιοῦντας τι, οὐ κωλύεται | 5 люта – у гр. следи: ἴσως |
5–6 соуцїє лютѣ инв. С | 6 соуца М | 8 вставляіє М | 10 ц(ѣ)с(а)ра | ц(а)ра Р М | 10–11 или боіар-
на, καὶ μεμυστάων (мл.) | 11 достоінь Р С | 12 тридесети Р | 12–13 десетихъ(ь) М | 13 ц(ѣса)р(ь)-
скихъ | ц(а)р(ь)скихъ Р М | въ три] въ третїи Р М | 14–15 зло реч(е)ть на ц(а)ра инв. Р С М | 17
ц(ѣ)с(а)реви | ц(а)реви Р М | 25–26 книгы нема гр. | 26 левитикъ Р М, Λευϊτικὸν | 27 навгїна, Ναυῆ |
28 книгы¹ нема гр. | книгы² нема гр. | 29 ц(ѣса)р(ь)ства | ц(а)р(ь)ства Р М | 30 книгы нема гр. |
д(ь)нин, τῶν ἡμερῶν | 31 книгы нема гр. | 33 книгы нема гр.

трою. притче. еклесиастъ. пѣсни пѣ-
снѣмъ. прор(о)ка два на десете книги
3 єдины. прор(о)ка исаніе єдины. нере-
лины єдины. иезекилевы єдины.
внѣ же си|хъ приписаны быше нами.
6 поучати вамъ юныи дѣти. книги
прѣмощности многооученаго сираха.
наше же книги сирѣчь новаго заветъ.
9 єв(а)нг(е)лія .д. маѳ(е)ѡво. марково.
лохчино. иван(и)ово. павлова послання
.дї. петровѣ послання двѣ. иванова
12 послання три. иак(о)вле посла(ни)и
єдно. иудино. климентова послани
двѣ. и заповѣди вамъ єп(и)с(ко)п-
15 помъ мною климентомъ въ ѡсморыхъ
книгахъ прѣданы. ихъже не под(о)-
баєть прѣдъ всѣми почитати. соущи
18 ради въ нихъ тани. и дѣланиа насъ
ап(о)с(то)ль.

Тльк(ь). Заповѣдѣвше въ правилѣхъ
21 чьстїи ап(о)с(то)ли. како под(о)ба-
єть вѣрнымъ жити. коньчїе на-
ведоше. и которые под(о)баєть имъ
24 почитати книги. и таковыи изъчтоше.
іакоже и выше нѣгдѣ реч(е)но быс(ть).
и различни|хъ с(в)етыхъ ѡт(ь)ць.
27 разъчтениа почитаємыхъ книгъ ѡврѣ-
тають се. се же створише. іако раз-
лична чѡждаа списаниа. и лъженадѣ-
30 писана бѣше. или и н(ы)ніа соуть.
дрѡгаа же и развращена. іакоже кли-
ментомъ изглашеныи и прѣданыи за-
33 повѣди. и ты бо ѡт(ь) зловѣрныхъ

Еклесијаст; Песма над песмама;
Пророка – дванаест книга; пророка
Исаїе – једна; Јеремїе – једна; Језе-
киља – једна. А изван ових ми допи-
сасмо да бисте поучавали младу децу
– књиге Премудрости многоученог
Сираха. Наше пак књиге, то јест Но-
вога завета, јеванђеља 4: Матејево,
Марково, Лукино, Јованово; Павло-
вих посланица 14; Петрове послани-
це две; Јованове посланице три; Јако-
вљева посланица једна; Јудина; Кли-
ментове посланице две и Заповести,
што сам вама епископима предао ја
Климент у осам књига, које не треба
пред свима читати због тајни у њима,
као и Дела нас апостола.

Тумачење. Када часни апостоли запо-
ведише у правилима како треба вер-
ници да живе, на крају наведоше и
које књиге треба да читају. И побро-
јаше их онако како горе негде би ре-
чено. А налазе се побројане и књиге
за читање разних светих отаца. То
учинише јер постојаху разни туђи
списи и са лажним натписима, или и
сада постоје; други су изопачени, као
што су и Заповести које је изгово-
рио и предао Климент, јер и оне од

2 книги нема гр. | 3 прор(о)ка нема гр. | 4 иезекилевы С | єдины – у гр. следи Δανιήλ, ἐν | 5 си|хъ
нема гр. | приписаны. προσορισθω | ум. нами. у РП ὑμῖν | 6 книги нема гр. | 9 єв(а)г(е)ліа М |
.д.] четиры С | 11 .дї.] .дї. те С | 12 посла(ни)и конј. према Р С М | 13 єдно] єдино Р С М |
иудино єдино инв. Р С М | 17 почитати, δημοσιεύειν | соущихъ Р С М | 20 въ правилѣхъ нема
гр. | 22 вѣрнымъ] правовѣрнымъ Р С М. гр. τοὺς πιστοὺς | 24 и таковыи изъчтоше нема гр. | 27
разъчтениа, ἀπαρίθμησις | 32 и прѣдании нема гр.

нѣкыхъ. развращены и искажены быше.
тѣмъ и почитати ихъ втѣ(и)ноудъ
3 втѣ(и)рече вселенскы шесты сборъ. въ
вторѣи главѣ. прѣдложеныхъ втѣ(и)
него правилъ. нѣци же втѣ(и) дроугыхъ
6 разчитани. къ почтеннымъ въ снѣмъ
правилъ кнѣгамъ. повелѣвають чинисти.
и прѣмощдрость соломону. и нуднѣ.
9 и товию. и втѣ(и)крвение иван(и)а
бо(го)словца.

.Ѣ. Г(в)т(а)го ап(о)с(то)ла паула.
12 правила цр(ь)ков(ь)наа .ѡ.¹

Правил(о) .а. Првое приходецѣи къ
таинствѣ бл(а)говѣрна. втѣ(и) дна-
15 конъ да приведоут се къ ип(и)с(коу)поу
или къ презвѣтеромъ. и да испытани
боудоутъ винны иеже ради придоше.
18 испытавше же иже в нихъ приведше
ихъ. да свѣдѣтельствуютъ. да испы-
тають же се и житие и нравъ ихъ. аще
21 соутъ раби или свободни. аще оубо боу-
детъ кто рабъ. и свѣдѣтельствуютъ
в немъ г(о)с(поди)нъ его. да боудеть
24 приетъ. аще ли же ни. да боудеть
втѣ(и)вржень. дондѣже достоинъ иа-
вит се г(о)с(поди)ноу своему. аще же
27 свѣдѣтельствуютъ в немъ г(о)с(по-
ди)нъ его. да боудеть приетъ.

Правило .Ѣ. Раби да оучеть се добрѣ
30 оугадати г(о)с(подь)мъ своимъ. да
не хоулихъ се слово оучения. моужь
аще иматъ женоу. или жена мужа да
33 поучаетъ се сама себѣ доволна быти.

неких кривоверника беху изопачене
и искварене, због чега их Шести насе-
ленски сабор. у другој глави изло-
жених *правила*, сасвим забрани чи-
тати. А неки други спискови, уз по-
бројане кнѣге у овом правилу, допу-
штају читати и *Премудрост Соло-*
монову, и *Јудит* и *Товију* и *Откри-*
вење Јована Богослова.

2. Светог апостола Павла црквених
правила 17¹

Правило 1. Оне који први пут при-
ступају тајни благоверја ђакон да до-
веде код епископа, или код презви-
тера, и да се испитају разлози због
којих дођоше. А кад дознају све о
њима, они који су их довели, да посве-
доче. Да се испита и живот и нарав
њихова; да ли су робови или слобод-
ни, јер ако ко буде роб и за њега
сведочи господар његов – примљен
да буде, а ако не – одбачен да буде
док се не покаже достојним господа-
ру своме; а ако сведочи за њега го-
сподар његов – примљен да буде.

Правило 2. Робови да се уче да
угађају својим господарима како
треба; да се не хули реч учења. Ако
муж има жену или жена мужа, да се
поуче да сами себи довољни буду.

2 от(и)ноудъ] и втѣ(и)ноудъ С | 4 вторѣи С | 8 нудитъ Р С М, *Ιουδῆθ | 9 иван(и)а нема гр. | 11
павла Р С М | 12 правила цр(ь)ков(ь)наа. περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν | .ѡ.] седмъ на десете С.
.ѡ. нема М | 13–14 къ таинствѣ, τῶ μυστηρίῳ – има V 2184, V 2198, Panag. 78, CS 1690, а у AC 42.
V 1167, AE (263) 279, РП тῇ εὐσεβείᾳ | 14 таинствѣ (=таинствѣ) орт.-јез. црта М | 17 иже] иже
М | 18 привед'шен Р М, приведен С | 20 н¹ нема Р С | 22–24 и свѣдѣтельствуютъ... приетъ. καὶ
μαρτυρηθῇ παρὰ τοῦ δεσπότου, προσδεχέσθω AC 42, V 1167, AE (263) 279, РП, а у V 2184, V 2198.
Panag. 78, CS 1690 ἐρωτάσθω ὁ δεσπότης αὐτοῦ εἰ μαρτυρεῖ αὐτῷ | 24 ни С М | 25 достоинъ Р М |
25–26 иavit' се достоинъ пив. С | 29 Раби. οἱ οἰκέται AC 42, V 1167, AE (263) 279, РП а у V 2184, V
2198 εὐνικοῦ οἰκέτης, док у Panag 78, CS 1690 εἰ δὲ εὐνικοῦ εἴη ὁ οἰκέτης | добрѣ нема гр.

¹ Број, распоред и садржина прав. у срп. најсличнији су оним у AC 42, V 1167, AE (263) 279, РП;
веће или мање разлике уочавају се наспрам V 2184, V 2198, Panag. 78, CS 1690 и др. Неке само
од тих разлика се овде наводе.

се же естъ бяюсти ложе бескврѣнно. небрачнии же да оучет се цѣломоу-
3 дрию. аще ли || же да законно женет се и посагають.

Правило .г̃. Г(о)с(поди)нь аще не шже-
6 нить раба своего. или рабы не дастъ моужевн. вѣдын иако блоудъ творить. да шт(ь)лоучит се. бѣсныи же да
9 пооучають се правовѣрню. и да не причешають се. дондѣже очистить се. аще же смръть приспѣють. да причестить се.
12 Правил(о) .д̃. Блоуднице хране и дрѣ-
же въ домоу своему. аще не встанеть се того. да боудеть шт(ь)лоучень.

Правило .е̃. Блоудница приходящи прѣ-
15 вою къ сборнѣи цр(ь)к(ь)ви. аще не прѣстанеть шт(ь) блоуда. да шт(ь)-
18 ринеть се.

Правило .ж̃. На колесницахъ оуriskание творе. или самоборьць. или пѣшь оури-
21 скание творе на позорищихъ. или игрищемъ старѣишина. или борьць. или свирьць. или гоудць¹ или смычькъ. или
24 плесьць. или чрьмникъ. или прѣстаноуць шт(ь) таковыхъ. аще ли же ни. да шт(ь)врьгоуць се.

Правило .з̃. Идоломъ творць приходе
27 къ бл(а)говѣрню. да прѣстанеть идо-
лы творе. аще ли же ни. да шт(ь)-
30 врьжет се.

Правило .и̃. Воинъ приходе къ бл(а)-
говѣрню. да оучить се не швидѣти. и

што значи да постелю чувају нео-
скврнавлену. А небрачници да се уче
целомудренности; као такви, законни-
то да се жене и удају.

Правило 3. Ако господар не ожени
свога роба, или робиню не да мужу,
знајући да блуд твори – да се одлучи.
Бесомучан да се поучава правоверју
и да се не причешћује док се не очисти;
приближи ли се смрт – да се причести.

Правило 4. Ко чува и држи у свом до-
му блуднице, ако се тога не остави –
одлучен да буде.

Правило 5. Блудница која први пут
приступи Саборној цркви, ако не пре-
стане са блудом – да се удаљи.

Правило 6. Ко се такмичи у трци,
било као појединац у кочији, или као
пешак на тркалишту; или ко је старе-
шина позорнице, или такмичар, или
свирач, или лирац¹, или гуслар, или
плесач, или [крчмар] – са тим или да
престану, а ако не – да се одбаце.

Правило 7. Ко прави идоле, присту-
пајући у благоверје да престане идо-
ле да прави, ако ли не – да се одбаци.

Правило 8. Војник који приступа
благоверју, да се учи да неправду не

¹ се же естъ бяюсти ложе бескврѣнно нема гр. [бескврѣнно] нескврѣн'но Р | 3 же нема Р | 4 и
посагають нема гр. [6 рабы] рабинне М | 20 самоборьць (=самоборьць) орт.-јез. црта М | 22–23
или свирьць] или свирьць или плесьць С | 24 чрьмникъ] крьчм'никъ Р С М и гр. – κάπλος |
25 же нема Р | ии С М | 27 .ж̃. – ово прав. има АС 42, V 1167, АЕ (263) 279, РП, а V 2184, V 2198.
Рараг. 78. CS 1690, нема | 29 ум. аще ли же ни, гр. ѿ | 32–1 и не] ни Р

¹ Наспрам речи гоудць, на левој марг. објашњење: гуд'ць естъ смыч'къ иже гудеть лъч'цель (Гуслар је
гудач који гуди лучицом [гудалом]). Опширније у С: Гоусли оубо двѣ имени имѣт. иже гоудет' прѣсты.
гоуд(ь)ць нарицають се а иже посмыка власнѣномъ лоучьцель скриплеть смычькъ имензють се (Гусле
дакле два имена имају: ко свира прстима назива се лирац, а ко, повлачећи власнепом лучицом [гудалом]
скрипи, зове се гуслар); М: Гоусли оубо двѣ имѣны имоуць. иже гудет(ь) прѣсты. гоудаць нарицають
се а иже посмыкае власнеом(ь) лоучицм(ь) скриплеть смычакъ имѣнзють се (Гусле дакле два имена
имају: ко свира прстима зове се лирац, а ко, повлачећи власнепом лучицом скрипи, зове се гуслар).

- НЕ ВКЛЕВЕТАТИ ДОВОЛЬНЬ БЫТИ ДАРОУ-
 3 ИЕМЫМИ ИЕМОУ **ѠД(Ь) Ц(Ѣ)С(А)РА ѠБ-**
РОКЫ. ПОВИНОУЕ СЕ ОУБО ДА БОУДЕТЬ ПРИ-
ИЕТЬ. ПРОТИВОУ ЖЕ ГЛ(АГОЛ)Е ДА ѠТ(Ь)-
ВРЪЖЕТЬ СЕ.
- 6 **Правило .Ѡ. Скаредаи творе блоуд-**
никъ. скотомъ ѡбавникъ. метежникъ.
чародѣи. скомрахъ. оузыльникъ. смы-
 9 **ваиен члов(Ѣ)кы. въ птиць граи вѣ-**
роуе. и баснемъ сказатель скриваиен въ
срѣтени врѣдъ лица. или ногоу или
 12 **птице. или гады забаваетъ таковни. за**
лѣто да испытани бѣдоуѣ. не възмо-
жно бо ѠТ(Ь) злобы скоро възникноу-
 15 **ти. прѣставше оубо ѠТ(Ь) таковыхъ.**
да боудуѣтъ приети. неповинъ||юще
же се да ѠТ(Ь)врѣгоуѣтъ се.
- 18 **Правило .Ї. Раба невѣрна г(о)с(подь)-**
на наложница соуци и съ единымъ
тъмъ съвъкоупающаи се приета да
 21 **боудеть. блоудещи же и съ инѣми. да**
ѠТВРЪЖЕТЬ СЕ.
- Правило .ѡ. Вѣрныхъ рабъ наложницѣ**
 24 **илѣи. или ѡстанеть се иею. или по за-**
коноу да ѡженитъ се иею. аще естъ сво-
бодна. да законно поиметъ ю женѣ.
 27 **аще ли же ни. да ѠТ(Ь)врѣженъ боу-**
детъ.
- Правило .ѡ. Елиньскимъ баснемъ по-**
 30 **слѣдоуе. или жидовскимъ ѡбичаеми.**
аще не прѣложитъ се ѠТ(Ь) того. да
изврѣжетъ се.
- 33 **Правило .Ѓ. Аще кто прилежитъ къ вы-**
вающемоу на позорище нечестивствоу.

чини и да не клевета; да буде задово-
 љан оброцима које му даје цар. па
 ако се повинује, да буде примљен. а
 ако се успротиви – да се одбаци.

Правило 9. Блудник који чини ска-
 редности, опсенар животиња, мете-
 жник, бајалица, комедијаш, узлар,
 онај ко слива воду на људе, ко верује
 у птичије крикове и ко измишља бај-
 ке, ко скрива при сусрету оштећење
 лица или ногу; или ко птице и змије
 призива – такви годину дана да буду
 проверавани, јер је немогуће да се
 брзо ослободе зла. Кад прекину са
 таквим стварима – да буду примљени,
 а ако се не повинују – да се одбаце.

Правило 10. Робинја, неверника го-
 сподара наложница, која се само са
 њим састаје – примљена да буде. А
 ако блудници и са другима – да се од-
 баци.

Правило 11. Верник који има робинју
 наложницу – или да је остави, или по
 закону да се њом ожени; ако је сло-
 бодна – законито да је узме за жену,
 а ако није – да буде одбачен.

Правило 12. Ко следи јелинске бајке
 или жидовске обичаје, ако не одуста-
 не од тога, да се извргне.

Правило 13. Ако се ко одао глуми на
 позорици, или упражњава лов, или

2 **ц(Ѣ)с(а)ра]** **ц(а)ра** Р М | 3–4 **повиноуе се оубо да боудеть приети** нема V 1167, РП | 6–7 **Скаредаи**
 творе **блоудникъ** 'Αρρητοποιός, κίναιδος | 7 **скотомъ ѡбавникъ.** (Β)λάξ προβατώδης AC 42; (Β)λάξ,
 ἡγουν προβατώδης V 1167, AE (263) 279, РП; βλάξ μάγος V 2184, V 2198, Papag. 78 | 8 **чародѣи.** ἐπαοιδός |
 9 **скомрахъ.** λῶταξ | **оузыльникъ.** περιάμματα ποιῶν | 8–9 **смываиен члов(Ѣ)кы.** περικαθαίρων | 9–10 **въ**
птиць граи вѣроуе. οἰωνιστής | 10 **скриваиен** Р С М | 12 **забываетъ (!)** Р | 13–15 **не възможно бо...**
возникноути нема V 1167 | 17 **се**¹ нема Р | 20 **такмо** М | 21 **и нема** Р М | 23 **наложницѣ** – у V 2184,
 V 2198 **следитъ:** εἰ μὲν δοῦλος | 24–25 **законѣ** Р М | 25 **да нема** С | **аще]** **аще же** Р С, **аще ли** М | 29 **ум.**
 V 2198 **следитъ:** εἰ μὲν δοῦλος | 24–25 **законѣ** Р М | 25 **да нема** С | **аще]** **аще же** Р С, **аще ли** М | 29 **ум.**
баснемъ, гр. ἡθεσιν V 2184, Papag. 78, CS 1690; ἡθεσιν V 2198; ὁ ἐλληνίζων AC 42, V 1167, РП | 30 **ум.**
ѡбичаеми, гр. μύθοις V 2184, V 2198, Papag. 78, CS 1690; ὁ ἰουδαίζων AC 42, V 1167, РП | 31 **прѣло-**
житъ се] **прѣложитъ се** М, гр. ἡ μεταπιδέσθω ἡ ἀποβαλλέσθω | 34 **на позорици** Р С М

- или на ловь оупражниаѣт се. или на коньное оурискание бывающе на по-
- 3 зорицихъ. аще не встанеть се того. да боудеть извржень.
- Правило .дѣ. **Ѡглашени**¹ | три лѣта
- 6 да поучають се. аще же боудеть потыщаливь. скорѣе да боудеть приеть. не врѣмене бо смотримъ нь обычаа.
- 9 **Правило .еѣ. Оучитель** аще и мирьскы чловѣкъ боудеть. искоусьнъ же словоу оучения. и правомъ чистъ. таковы да
- 12 оучить. боудеть во речѣ вси оучени б(о)г(о)у.²
- Правило .еѣ. Всака** моужь и жена вѣрна. съ оутра вставше ѡт(ъ) сна прѣжде инѣхъ дѣлъ творения. оумывше се да помолет се. аще ли боудеть нѣкоѣ слово книжнаго поучения. да имѣють ѡт(ъ) всякого дѣла чѣстнѣе. слово бл(а)говѣрния.
- 15 **Правило .жѣ. Вѣрны** моужь или жена свое рабы м(н)л(о)стивно да хранеть. иакоже и въ прѣждныхъ правилѣхъ
- 18 заповѣдѣхомъ. и въ посланиихъ наоучихомъ.³
- 21 **Правило .жѣ. Вѣрны** моужь или жена свое рабы м(н)л(о)стивно да хранеть. иакоже и въ прѣждныхъ правилѣхъ
- 24 заповѣдѣхомъ. и въ посланиихъ наоучихомъ.³
- .Г. Обою с(ве)тою и врѣхвонею ап(о)-**
- 27 **с(то)лоу Петра и Павла правилъ .жѣ.**⁴
- Правило .а. Язъ** петръ и павль. заповѣдаемъ людемъ. дѣлати петъ дѣнии.
- 30 въ недѣли. || въ соуботоу же и въ недѣлю. да оупражниають се въ цр(ъ)ковь. поучения ради еже на бл(а)говѣрне. соубота оубо бытия всеи твари
- 33 вѣрне. соубота оубо бытия всеи твари

коньске трке на тркалиштима, не одустане ли од того – да буде извржен.

*Правило 14. Оглашени*¹ да се поучава вери три године. Буде ли марљив – раније да буде примљен, јер не гледамо на време, него на понашање.

Правило 15. Буде ли и мирјанин учитель, а способан речима да поучава и чист по владању – такав да поучава, јер сви ће, рече, бити поучени Богом.²

Правило 16. Сваки муж и жена верница, уставши изјутра од сна, пре других послова, пошто се умију, да се помоле. Ако ли буде нека књижна реч поучна – да им реч благоверја буде преча од сваког посла.

Правило 17. Муж верник, или жена, своје робове милостиво да чувају како смо и у ранијим правилима наложили и у посланицама учили.³

3. Оба света и врховна апостола, Петра и Павла, правила 17⁴

Правило 1. Ја Петар, и Павле, заповедамо људима да пет дана раде у недељи, а суботом и недељом да се посвете Цркви ради поучавања на благоверје, јер субота је слика постања све

1–3 или на коньное... на похорицихъ, ѣ іпποδρομικοῦς ἀγῶνιν | 3–4 аще не... извржень, ѣ λανυάσθω ѣ ἀποβαλλέσθω | 5 Ѡглашенин, ѡ κατηχούμενος V 2184, V 2198, CS 1690 | 6 да оупочають се (!) C | 6–7 потыщаливь, сповѣдѣтс тис ѣ каі еὐνοίαν ἔχει V 2184 | 8 обычаа, ѡ τρόπος | нь нема M | 11 правомъ, κατὰ τρόπον | 12 оучени, διδάκτοі | 14 ум. моужь, гр. πστός | и, ѣ | ум. жена, гр. πστή, а ум. πστός, πστή у V 1167 πστόі (множ.) | 17–18 слово нѣкогго инв. C | 19 имѣють] имѣють и P | 22 да хранить M | 24–25 наочихомъ (!) C, ἐδιδάξαμεν | 27 правило C, διατάξεις (мн.) | 28–29 Язъ... людемъ AC 42, V 1167 нема | 29 петъ] ѣ M | 32 еже] иже C | 33 всеи] всеи P C M

¹ Ѡглашенин – реч је о онима који се поучавају у вери да би били примљени у Цркву (в. стр. 67).

² Ово прав. је знатно краће у V 1167. ³ Ово прав. је краће у AC 42, V 1167, а у РП пише: ἐλλείπεν. ⁴ Овај наслов у гр. р. је краћи и разликује се по броју и распореду прав.

- Правило 6. **Д**ѣлѣни апостолѣ-
скыѣ празднованіе. оучители бо вѣ-
3 быше вѣровати въ христѣ. и дѣ-
ха сѣтѣго. достонны вѣсь ство-
рише. и стефана прѣвомѣчѣнника
6 дѣнь празднованіе. и прочихъ сѣ-
тыхъ мѣчѣнѣхъ. почтѣшихъ
христѣ паче своего живота.¹
- 9 **Правило 7.** **М**олитвы творите съ оу-
тра. и въ третій часъ. и въ шестыи.
и въ деветыи. и вечеръ. и въ коуруглаше-
12 ннѣ. съ оутра оубо. блѣгодарѣще. іако
просвѣтил ны господѣ прѣведѣ ношѣ
и наведѣ дѣнь. въ третій же часъ.
15 іако въ тѣмъ осужденіе шѣлѣ пилата
пріѣтъ господѣ. шестыи же іако въ тѣмъ
распѣтъ бысѣтъ христѣ. деветыи же
18 іако вѣса поклѣбаше се блѣдѣцѣ
распинаемоу. трепещуще дръзновениа
злочѣстивыхъ жидовъ. и не могуще трѣ-
21 пѣти гѣсѣподѣмъ досажденіа. вечеръ
же блѣгодарѣща бѣга. іако даль іестѣ
намъ ношѣ. на покои дѣневѣныхъ
24 троудовъ. въ коуруглашеніе же понеже
блѣговѣствоуѣтъ се часъ пришествіа
дѣне на дѣланиѣ дѣлѣ свѣтоу.
- 27 **Правило 8.** **Щ**е же нѣстъ моцно съби-
рати се въ црѣковы. невѣрныхъ ради
еретикъ. въ домѣхъ събран се ѡ ѡпѣ-
30 сѣкоуѣ. да не вѣнидетъ блѣгѣстѣ-
выи. въ црѣкѣхъ нечѣстивыхъ. не
мѣсто бо ѡсѣщаѣтъ чловѣка. нѣ
33 чловѣкъ мѣсто.³

Правило 7. Празнујте дане апостола,
јер вам беху учителии вере у Христа и
учинише вас достојниа Духа Свето-
га. И Стефана Првомученика дан
празнујте, и остальных светих мученика
који су поштовали Христа више од
свога живота.¹

Правило 8. Молитве творите ујутру,
и у трећи час, и у шести, и у девети, и
увече, и кад се огласи пѣтао ујутру,
одајући благодарност Господу зато
што нас је просветио отпративши
ноћ и доневши дан. У трећи час зато
што је у њему Господ примно пресу-
ду од Пилата; у шести – зато што је у
њему распет био Христос; у девети –
зато што се све уздрмало док је Вла-
дика разапиѣан, тресући се због др-
скости безбожних Жидова и не трпе-
ћи вређања Господа; увече – благо-
дарѣћи Бога зато што нам је дао ноћ
за одмор од дневних трудова; а у часу
оглашавања петла – зато што се об-
јављује час доласка дана за обавља-
ње послова на светлости.

Правило 9. Ако није могуће саку-
пљати се у цркви због неверних јере-
тика, сакупљај се у дому [на појање],
са епископом. Благоверник да не ула-
зи у храм неверника, јер место не о-
свећује човека, него човек место.³

11–12 коуруглашеніе] петлоглашеніе Р, алектороφωνία | 12 оубо] бо С М | 13 просвѣтил ны] просвѣтил' ннѣ іесѣтъ] М | 16 же] иже Р | 17 деветыи Р | 22 блѣгодарѣще Р С М | 24 въ] и въ Р | 25 се нема Р | 26 свѣта Р С М | 29 събран се] събран се на пѣннѣ Р С М, гр. συνακτέον | пѣннѣ] пѣннѣ С | 32–33 мѣсто. толоу у V 2184 грешком написано трѣлоу.

¹ У V 2198 ово прав. је под бр. 5 и 6, а у V 1167 под бр. 6 и краће је. ² Прав. од 8. до 11. чине 7. прав. у V 2198. ³ У V 1167 ово прав. је краће.

Правило .ѿ. Аще же нечѣстивии дрѣже-
ть мѣсто. да бѣгаѣши ѡт(ъ) него.
3 понеже ѡсквернено бысть ѡт(ъ) нихъ.
иакоже бо пр(ѣ)под(о)б(ъ)ни с(вѣ)т(и)-
те(л)н ѡсв(ѣ)щають. тако нечистии
6 ѡскверниають.

Правило .аѿ. Аще же ни въ домоу коу-
пно ни въ цр(ъ)к(ъ)ви събирати се
9 нѣсть мощно. кждо себѣ да поеть. и
да почитають и да молит се. или коу-
пно два или трѣе. идѣже бо аще реч(ѣ)
12 г(оспод)ъ. два или трѣе събрани ѡ
имени моему. тоу есмь посрѣдѣ ихъ.

Правило .бѿ. Вѣрны съ ѡглашеннымъ.
15 ни въ домоу да не помолит се. кою бо
ѡбщение свѣтоу къ тмѣ.

Правило .гѿ.¹ Вѣрныи моужь с рабою.
18 или жена вѣрна с рабомъ своимъ смѣ-
шающе се. или да ѡт(ъ)стоупеть ѡт(ъ)
того. аще ли же да ѡт(ъ)врьгоут(ъ) се.

21 Правило .дѿ. Творите оусыпшимъ тре-
тины. въ пс(а)л(ъ)мѣхъ и въ мол(и)-
твахъ. въскр(ъ)сышаго ради трид(ъ)-
24 невно. и деветины. на въспоминание и
еще соущихъ здѣ. и оусыпшихъ и .мъ.
д(ъ)нии. по вет(х)омоу законоу. иакоже
27 и жидовъ|сции людие плакаше се
мощи ради. и на всако лѣто паметъ
имъ творите. ѡт(ъ) имениа ихъ
30 раздавающе ницимъ. на въспоминание
ихъ. се же ѡ бл(а)говѣрныхъ гл(аго)-
л(е)мъ. за нечѣстиваго бо. аще и всего
33 мира богатство раздаси ницимъ. ни-

Правило 10. Ако неверници држе
место, да се удалиш од њега зато
што је оскврнављено од њих, јер ка-
ко преподобни светитељи освещују,
тако нечисти оскврнављују.

Правило 11. Ако ни у дому ни у цр-
кви није могуће сакупљати се зајед-
но, свако за себе да поје, и да чита и
да се моли; или заједно двојица или
тројица, јер рече Господ: „Тамо где
су двојица или тројица сабрани у име
моје, ту сам међу њима“.

Правило 12. Верник са оглашеним
ни у кући да се не моли, јер каква је
заједница светлости са тамом?*

Правило 13.¹ Верник муж који се сме-
ша са робњом, или верница жена са
робом својим, од тога или да одустану,
(или) – ако ли (неће) – да се одбаце.

Правило 14. Упокојенима држите
тродневни помен у псалмима и мо-
литвама ради Васкрслог у трећи дан:
и деветодневни на успомену – и оних
који су још овде, и упокојених; и четр-
десетодневни, по старом закону, као
што и жидовски народ оплакиваше
Мојсија;*** и на сваку годишњицу др-
жите им помен, дајући од њихове
имовине сиромашнима да их се сећа-
ју. Ово говоримо за благоверне, док
за неверника – ако раздаш сиромаш-
нима и целог света богатство, никак-

* Мт 18, 20 ** 2. Кор 6, 14 *** 5. Мојс 34, 8

4 пр(ѣ)под(о)б(ъ)ни] подобни М. гр. ὁμοί | 11 трѣе М | 11–13 идѣже бо... посрѣдѣ ихъ нема V 1167 | 14 съ ѡглашенимъ, μετὰ κατήχουμένων | ум. μετὰ κατήχουμένων како је у АС 42. V 2184, V 2198, V 1167, АЕ (263) 279. у Panag. 78, CS 1690 μετὰ αἰρετικοῦ | 18–19 смѣшавшии се С | 20 аще ли же, гр. ἢ | 21–22 третины, τρίτα | 24 деветины, ἐννατά | 24–25 и еще соущихъ здѣ, περίοντων | 25 и¹ нема С | .мъ.] четиридесети Р, четиридесете С М | 25–26 .мъ. д(ъ)нии, σαρακοστή – у V 2184, V 2198 грешком τριακοστή | 27 плакаше се, ἐπένθησεν | се нема С | 30 раздавающе] раз-
даите М | 30 на] нь (=на) орт.-јез. црта М | въспоминание] оуспоминание Р С М

¹ Ово, 13. прав. има АС 42, V 2184, V 2198, РП, а Panag. 78, CS 1690 нема.

- коѣ же полъзы не створиши кѣмоу. кѣмъ-
же бо живѣи соудѣи врагъ бѣ б(ог)ъ.
3 извѣ естъ тако и по смрѣти нѣбѣи
неправда ш(ѣ) него. праведн' бо г(о-
спод)ъ и правдоу възлюбѣи. и се чло-
6 в(ѣ)къ и дѣло кѣго.¹
- Правило .ѿ. На** паметѣи же нхъ възы-
ваемѣи съ бл(а)гочиниѣмъ ѿдите и съ
9 страхомъ б(о)жиѣмъ. тако могоуше и
мол(и)ти се ш прѣставльшихъ се. пре-
звѣтери бо и дѣакони х(ри)с(то)ви соуд-
12 ще. трѣзвити се длъжни есте всегда и
къ себѣ и къ нѣмъ. да възможете и
безъчинныѣ наказовати.
- 15 **Правило .ѿ. Гл(агол)еть** бо писаниѣ.
властеле ѿри соудъ. и вина да не пи-
ють. да не оупивше се завоудѣи прѣ-
18 мѣдрости. и право соудити не възмо-
гоудъ. и презвѣтери же и дѣакони. съ
б(о)гомъ вседръжителемъ. и съ възлю-
21 бленымъ кѣго с(ы)номъ властели соудъ
цр(ь)ков(ь)нин. се же рѣхомъ не тако
да не пѣють. кѣже бо не пити. досаж-
24 денѣи естъ бывши ш(ѣ) б(ог)а твари
на веселиѣ. нѣ да не оупивают'се. не реч(ѣ)
бо писаниѣ не пити вина. нѣ что
27 реч(ѣ) не пѣите вина въ пианѣство. и
пакы реч(ѣ). трѣниѣ растеть въ роу-
к(ѣ) пианици.* се же не ш причѣтни-
30 цѣхъ тѣкмо рекохомъ. нѣ и въ всѣхъ
кр(ь)стианыхъ людехъ. на нѣхже наре-
ч(ѣ)но быс(ѣ) имѣ г(оспод)а б(ог)а

ву му корист неѣиш учинити, јер ѣе-
му је за живота врагъ био богъ, а очѣ-
гледно и по смрѣти. Јер неправда није
од Њега; Господъ је праведан и узљу-
би правду, а погледај човека и дело
његово.¹

Правило 15. А ви позивани на ѣи-
хове помене, са пристѣиошћу једите,
и са страхомъ Божијимъ; и молитѣ се
колико је могуће за умрѣ. Присутни
презвитѣри и ѣакони Христови ду-
жни сте да сте увѣк трезни, и према
себи и према другимъ, да бистѣ могли
изгредниѣ опомѣнѣати.

Правило 16. Писмо говори – властеле
су јаросне и вина да не пѣју да, напи-
вше се, не забѣравѣ премудрости те не
узмѣгну право судити. А презвитѣри и
ѣакони су, са Богомъ Сведръжителемъ и
Његовимъ Синомъ вољенимъ, црквена
властѣла. Ово пакъ рекѣсмо не да не би
пили, јер не пити – био би презиръ твари
дате од Бога на весѣѣе – него да се не
би опијали. *Свето писмо* не рече,
дакле, не пити. Већ шта рече? „Не
пѣјте вина ради пијанства“; и рече још:
„Трѣе расте у рукама пијаниѣе“.* А
ово не рекѣсмо само збогъ свѣштѣника,
него збогъ свѣхъ ѣуди хришћана. На ѣи-
хъ било призвано имѣ Господа Бога на-

* Приѣе Сол. 26, 9

5 и се. καὶ ἰδοὺ | 8 съ бл(а)гочиниѣмъ, μετ' εὐταξίας | ѿдите] ѿдитит (!) С | 13 и² нема С | 14
безъчинныѣ. τοὺς ἀτακτοῦντας | наказовати, νοουδεῖν | 16 властѣли Р С М οἱ δυνάσται | 21
властѣле Р | 29–30 ш причѣтниѣ М | 31 кр(ь)стианьскыхъ Р | ум. людехъ гр. λαϊκοῦ (јѣдн.) | на]
нѣ (=на) орт.-јѣз. црта М

¹ Ово прав. је знатно краће у V 1167.

нашего ꙗ(с)с(а) х(ри)с(т)а. и к темъ бо
реч(е)но быс(ть) комоу горе. комоу ме-

- 3 тежъ комоу мльва. комоу скаредие
комоу мръзость комъ сини ѿчи комоу
скроушениа всоуе. не прѣбывающимъ
6 ли въ винѣ. и смотрециимъ гдѣ есть
квасъ.¹

Правило .ѿ. Гонимые за вѣроу и ѿт(ъ)

- 9 града въ градъ бѣгающе. поминающе
слово г(о)с(подь)не^{**} приимайте. свѣ-
доуше бо ꙗко д(о)у(хъ) бѣдръ плоть же
12 немощна^{***} бѣгаютъ. и расхыщениа
нѣстѣ приимють. да безъ ѿт(ъ)врѣ-
женіа въ себѣ имѣ г(о)с(подь)не съблю-
15 доутъ. подаванте оубо таковымы ꙗже
на потрѣбоу. заповѣдь г(о)с(подь)ню
испълняюще.²

- 18 .А. Всѣхъ с(в)е(т)ыхъ ап(о)с(то)лъ коу-
пно правилѣ двѣ.³

Правило .а. Къждо въ данѣмъ немощу

- 21 чинъ да прѣбываетъ. и не прѣстѣпа-
ите заповѣдни. несоутъ бо наше ны
б(о)жїе. ꙗкоже реч(е) г(о)сподь слоу-
24 шае васъ мене слоушають. и слоушае
мене слоушають пославшаго ме и васъ
ѿт(ъ)мѣтае мене ѿт(ъ)мѣтають. и
27 мене ѿт(ъ)метае ѿт(ъ)мещетъ посла-
вшаго ме.^{****}

Правило .б. | Вьсхыщающен не дарова-

- 30 наа имъ. раздражаютъ в(о)г(а). ꙗкоже
с(ы)нове коревни и ѿзѣи ц(ѣ)с(а)рь.
ни дѣлакоу оубо приносити жрътвы
33 нѣсть достоинно ни кр(ъ)щати кого. ни

шега Исуса Христа, и ѿима је било ре-
чено: „Код кога је несрећа, код кога –
метеж, код кога – врева, код кога –
скарадност, код кога – одвратност, код
кога – мутне очи, код кога напразна
скрушеност? Није ли код онихъ који ста-
лно пију вино и мотре где има кваса“?¹

Правило 17. Прогоњене због вере.
који беже од града до града, сећајући
се речи Господње^{**} – примајте, јер
знају да беже зато што је дух бодар а
тело немоћно^{***}, и да се мире са расту-
рањем имовине, како би без одрицања
сачували у себи име Господње. Та-
квима, дакле, дајте што је потребно,
испуњавајући заповест Господњу.²

4. Свих светих апостола заједно,
правила два³

Правило 1. Свак да остане у датом
звану и да не преступа заповести, јер
нису наше, него Божије. Како рече
Господ: „Ко слуша вас, мене слуша, а
ко слуша мене, слуша онога који ме
је послао; и ко вас одбацује, мене
одбацује, а ко мене одбацује, одбацу-
је Онога који је мене послао“.^{****}

Правило 2.⁴ Који отимају што им ни-
је дато, изазивају Бога као синови
Кореови и Озија цар. Ђакону дакле,
није допуштено да приноси жртву.
нити кога да крсти, ни благослове

¹ Приче Сол. 23, 29–30 ^{**} Мт 23, 34; Лк 11, 49 ^{***} Мт 26, 41 ^{****} Лк 10, 16

2 горе, οὐαί | 4 мръзость, ἀηδία | сини, πεισῖνοι | 5 прѣбывающимъ, ἐνχροιζόντων | 6–7 гдѣ есть
квасъ, ποῦ πότος ἔχονται | 9 бѣгающие М | 21 чинѣ С | 23–24 слоушаеи С М | 24 слоушаеи С М |
27–28 пославшаго ме – у Рпсг. 78 и CS 1690 текст се наставља | 31 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М. нема
АС 42, V 1167, АЕ (263) 279, РП | 32 приносить М

¹ Овим се завршава текст у Рпсг. 78; у V 1167 ово прав. је знатно краће; прав. 14–16 у V 2198
чине 10. прав. ² У V 2198 ово је 11. прав. на које се надовезује 1. прав. свих светих апостола; у
V 1167 ово прав. је знатно краће. ³ Овом наслову најближи од гр. предлога је АС 42, V 1167,
РП, па Рпсг. 78, затим CS 1690; највише се разликује V 2184, а V 2198 нема. ⁴ Ово прав. нема
V 2184, а у Рпсг. 78 и CS 1690 оно није издвојено и опширније је, док је у АС 42, РП као у срп.

- 3 вл(а)г(о)с(ло)влєннѣ мала ни велика
 створити. такожде ни презвѣтероу
 и ѿѣсть достоинно поставлєннѣ творити.
 и развращати чинъ св(е)щєнничьскыи.
 6 1акоже дръзнувъше и на таковаѣа. не с
 нами бороуѣ се. нѣ с великымъ архіе-
 решмъ х(ри)с(то)мъ. нбо и филипъ скоп-
 ца кр(ъ)стивъ. и ананіѣа мене павла. не
 9 сама себѣ въсхытиста с(ве)тительскаго
 сана. нѣ ѡт(ъ) б(ог)а приѣста властъ
 ѡт(ъ) несъчетан'наго архіерѣѣа.¹
 12 .Ѣ. С(ве)ты. и вселєн'скы иже въ никєи
 прѣвыи сборъ быс(тъ) въ ц(ѣ)с(а)р(ъ)-
 ство константина великаго. събравшихъ се
 15 .т.иі. с(ве)тыхъ ѡт(ъ)цъ. на злочѣсти-
 ваго ариѣа. хоулившаго с(ы)на б(о)жнѣа
 г(оспод)а нашего іс(оуса) х(ри)с(т)а.
 18 1акоже проклѣн'ше тїи с(ве)тнѣ ѡ(тъ)ци
 ||и правила изложише. вчинєнаѣа здѣ².
 прѣваго сбора правилъ .к̃.
 21 Правило .а̃. Скопци въ причѣтъ да при-
 моуѣ се. сами же ѡт(ъ)рѣзающе себѣ
 оудъ не приѣтнѣ.
 24 Тлѣк(ъ). О семъ речєно ѣсть и въ ап(о)-
 с(то)лскыхъ правилѣхъ. въ .к̃в. рѣмъ.
 и въ .к̃. третїємъ. и въ .к̃д. тѣмъ пра-
 27 вилѣ. достоинмоу св(е)щєнничьства
 скопцоу. не възбранити въ причѣтъ вни-
 ти. аще не своєю волею скоплєнъ быс(тъ).
 30 аще же кто своєю волею самъ себѣ
 ѡт(ъ)рѣжетъ дѣтородны оудъ. тако-

малє ни великє да чини. Такоѣе, ни
 презвитєру ниѣ допущєно да руко-
 полажє и лишавѣ свєштєнничког чѣ-
 на. Који сє дрзну и на тако нешто, не-
 ѣ сє борити сѣ нама, негѣ сѣ Великим
 Архієрєєм Христом, јєр и кад јє
 Филип крстио ушкоплєника, и Ана-
 нија менє Павла – нису сами сєби при-
 својили свєштєнничко достојанство,
 вѣ сѣ примили власт од Бога, од не-
 сравњивог Архієрєја.¹

5. Свети и васєлєнски Први сабор у
 Никєји бєшє за цєсарства Констан-
 тина Великог, гдє сє сабрало 318
 свєтих ѡтаца против безбожног
 Арија што хуляшє Сина Божијєг
 Господѣа нашегѣ Исуса Христа, когѣ
 318 свєтих ѡтаца проклєшє и прави-
 ла, овдє поставлєна, изложишє²

Првог сабора правила 20

Правило 1. Ушкоплєници да сє при-
 мају у свєштєнство, али који сами сє-
 би одрезају уд – да сє не примє.

Тумачєнє. О овомє јє речєно и у апо-
 столским правилима: у 22, и у 23, и у
 24. правилу – ушкоплєнику, достој-
 ном свєштєнства, да сє не забранјує
 да ступѣ у свєштєнство уколико ниѣ
 својом вољом ушкоплєн био; а ако јє
 ко својом вољом сам сєби одрезао
 дєцородни уд – такав да сє уопштє не

1 ни] или Р С. и М. гр. η | 2 такоже М | 3 поставлєннѣ творити, χειροτονίας ἐπιτελεῖν | 4 чинъ]
 инъ (!) С | 9 не сама] не сама себѣ Р С М, гр. οὐχ ἑαυτοῦς | 11 несъчетан'наго, ἀσυνκρίτου | 13–14
 ц(ѣ)с(а)р(ъ)ство] ц(а)р(ъ)ство Р М | 15 .т.иі.] три сѣтъ и ѡсми на десєтє Р | 18 проклѣн'шє]
 проклѣшє М | 22 ѡт(ъ)рѣзающеи Р С | 24 О семъ нема гр. | 25 правилѣхъ – у гр. слєди ἥτοι ΑΛ
 ω 30. РП; ἡτοῦν Petropolii. 208, MSyn. 237, V 1167, ΑΕ (263) 279, Panag. 132 | .к̃в. рѣмъ] двадєсєти
 вѣторѣмъ Р С, двадєсєтє вѣторѣмъ М | 26 .к̃.] двадєсєти Р | .к̃. третїємъ] двадєсєтє третї-
 имъ С М | .к̃д. тѣмъ] двадєсєти четвѣртѣмъ Р, двадєсєтє четвѣртѣмъ С М

1 На марг.: Конѣ приѣшє сѣ б(ог)омъ с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лѣ пр(ѣ)ч(ъ)стнѣа правила. (Са
 Богом сє завршишє прєчасна правила свєтих апостола). Исто и у Р. Ум. на марг. у С и М ово
 јє у основном текстѣ по завршетку апостолских прав., сѣ вар. Прѣидѣшє у М, ум. приѣшє. 2 Овај
 уводни дєѣ немају гр. р.

3 вни въ причѣтъ ѡт(ъ)иоудѣ не прие-
 тьнѣ. іако самѣ себѣ оубица бывѣ. нѣ
 6 аще и причѣтникъ сынъ створитъ тако-
 воіе. изврѣши повелѣвають. тогожде
 оубо смысла и се правило естъ.
 9 **Правило .Ѣ. Ѡт(ъ) поганьскаго житиѧ**
 пришѣдшаго. не въскорѣ презвитеромъ
 поставляти. аще бо врѣменемъ не-
 12 скоусит' се. зѣль ново|сажденныи. аще
 же кто и по поставленни презвѣтеръ-
 ства. въ прѣждѣннихъ грѣсѣхъ ѡбли-
 чень боудеть. и тако да прѣстанеть
 ѡт(ъ) слоужбѣ.
 15 **Тѣмъ(ъ). Под(о)бно .п. тномоу прави-**
 лоу с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ и се правило
 гла(гол)еть. іако новокръщеннаго. нѣс(тъ)
 18 достоинно въскорѣ поставити. іеп(и)-
 с(коу)па или презвѣтера. да не іако но-
 восажденъ ѡслѣпѣвъ въ прѣгрѣшениіе
 въпадетъ и въ сѣтъ днаволоу под(о)-
 21 баетъ оубо таковомоу. по десетомоу
 правилу. иже въ срѣдци свора пръвоіе
 въсе степени прѣити. сирѣчь. постав-
 24 леноу быти чѣтцемъ. и потомъ иподи-
 акономъ. и днакономъ. и презвѣте-
 ромъ. и прѣбывати въ таковыхъ іеди-
 27 ного лѣта врѣме. и тако аще досто-
 иень с(ве)т(ите)льства іавит' се. и бол'-
 шеіе чѣсти да насладитъ се. се же естъ
 30 да боудеть іеп(и)с(коу)пъ. || іакоже пакы
 иже прѣжде поставленна съгрѣшитъ что
 ѡт(ъ) реченыхъ грѣховъ. и оутанѣ по-
 33 ставит' се. и поставленъ въ томъ грѣсѣ

прими у свештенство. јер је постао
 убица себе самог. Али ако свеште-
 ник учини тако нешто – правила на-
 лажу да се извргне. Истог је, дакле,
 смисла и ово правило.

Правило 2. Онога ко је из поганског
 живота пришао, не рукополагати бр-
 зо за свештеника, јер ако се време-
 ном не искуша – лош је новообраће-
 ник. А ако ко и после рукоположења
 за свештеника буде разобличен у
 ранијим гресима – и у том случају да
 се искључи из служења.

Тумачење. Слично 80. правилу све-
 тих апостола и ово правило говори
 да није допуштено новокръщеног бр-
 зо рукоположити за епископа или
 свештеника да не би, као нововер-
 ник, заслепљен, упао у грех и замку
 ђавољу. Такав, дакле, треба да, пре-
 ма десетом правилу сабора у Средцу,
 најпре пређе све степенѣ, то јест да
 буде постављен за чатца, а потом за
 ипођакона, и ђакона, и презвитера, те
 у томе пробави време од једне годи-
 не. И тако, ако се покаже да је до-
 стојан свештенства, и већу част нека
 ужива, то јест нека буде епископ. Та-
 кође, и онај ко пре рукоположења
 сагрѣши у неком од поменутих гре-
 хова, па се, прикривши, рукоположи,

4 изврѣши, καθαιρεῖσθαι | тогоже Р С | 6 Ѡт(ъ) поганьскаго, ἐξ ἐθνικοῦ | 8 аще бо врѣме-
 немъ] аще же врѣменѡм(ъ) М | 11 ум. въ прѣждѣннихъ, гр. ἢ πρότερον ἢ ὕστερον | 12 и тако,
 οὐτοῦσι | прѣстанѡхъ Р | 13 ум. ѡт(ъ) слоужбѣ, гр. τοῦ κλήρου | 14 .п. тномоу] ὡς με-
 десетномоу Р С М | 21 десетомоу – тако и AL ω 30, V 1167, што је у Petropolit. 208, MSyn. 237, Panag. 132, AE
 (263) 279 исказано бројком ι', док је у РП ἐνδέκατος κανὼν | 23–24 поставленѡу быти нема гр. |
 24 и потомъ нема гр. | 24–25 охподиакonomъ С | 25–26 ум. презвѣтеромъ гр. καὶ τῶν ἐφεξῆς | 26
 прѣбывати] прѣбыти Р С М, гр. ἐκτελεῖσαι | 27–28 достоинъ Р М | 28 с(ве)т(ите)льства, θεῖας
 ἱερωσύνης | 29–30 се же естъ да боудеть іеп(и)с(коу)пъ нема гр.

вблнченъ бывъ. сана своего да боудеть
лншенъ.

- 3 **Правило .҃. Отьреч(е) великы съборъ**
wt(ьн)ноудъ. нн ип(н)с(коу)поу нн
презвѣтероу нн днаконоу. нн всаконоу
6 соущемоу въ причѣтѣ. недостоинно ҃сть
ннои жены въ домоу своемъ дръжати.
нъ тъкмо м(а)терь или сестроу или
9 теткоу. снѧ бо єдина три лица wt(ь)
всакого назора кромѣ соутъ.

- Тльк(ь). Повелѣвають правило .св(е)-**
12 цен'ннкомъ безгрѣшномъ быти. и не
нлѣтн нн зазора грѣховнаго и понеже
лнѣтн нѣкымъ іако не к нимъ речено
15 ҃сть. тѣмже и всѣмъ св(е)щеннымъ
wt(ь)речено быс(тъ). не жити съ ннѣ-
лн женами въ домоу своемъ свѣнъ
18 прѣди реч(е)ныхъ лицъ. | еже ҃сть м(а)-
тере и сестры и тетки. та бо єдина
три лица всакого зазора оубѣгають. не
21 тъкмо же св(е)щеннымъ. рекъше ип(н)-
с(коу)помъ презвѣтеромъ и днако-
номъ. нъ и прочимъ причѣтнникомъ се
24 wt(ь)речено ҃сть. и великы же васи-
лн. къ григорию презвѣтероу послаѣ.
се правило поменю. wt(ь)лоучити се
27 кмоу повелѣвають. wt(ь) живоуцне с
ннмъ жены. сирѣчь. изг(н)ати ю из до-
моу. аще же рече не исправивъ себе.
30 дръзнешн слоужити да ҃си проклетъ
всѣми люд'ми. и петое же правило
иже въ троулѣ полатнѣмъ. свора все-
33 леньскаго шестаго. такожде заповѣ-

и као рукоположен у том греху от-
крије, лишен свога чина да буде.

Правило 3. Велики сабор забрани
потпуно да се допусти епископу, пре-
звѣтеру, ѡакопу и сваком ко је у све-
штенству да у своме дому држи другу
жену осим мајке, или сестре или тет-
ке, јер су само ова три лица изван сва-
ког подозрења.

Тумачење. Правило налаже свеште-
ницима да буду без греха и да ни сум-
ња о греху не пада на њих. А пошто
неки не мисле да се то што је речено
односи на њих, зато и јесте свим све-
штеним лицима забрањено да у свом
дому живе са другим женама, изузев
напред речених лица, а то су мајка,
сестра и тетка. Једино та три лица не
подлежу никаквом зазору. Но не само
свештенима, то јест епископима, пре-
звѣтерима и ѡаконима, него и оста-
лим свештеним лицима је ово забра-
њено. И Василије Велики, пишући
Григорију презвѣтеру, помену ово
правило; наређује му да се раздвоји
од жене која са њим живи, то јест да
је изагна из куће. А ако се, рече, не
исправивши се, усудиш служити – да
будеш проклет од свих људи. А и
пето правило Шестог васељенског
сабора у Трулској палати исто нала-
же, додајући ово: „Исто то и ушко-

1 боудутъ Р | 7 иноу Р С М | 12 безгрѣшномъ быти, ἀνεγκλήτους εἶναι | 13 нн нема С | 18 еже] се же Р С М | 18–20 еже ҃сть... оубѣгають нема гр. | 22 презвѣтеромъ] и прѣзвѣтеромъ С | 23 се нема Р М | 24–25 василии] въсиліи (=василіи) орт.-јез. црта М | 27 повелѣвае Р С М, гр. ἐπιτάσσει | wt(ь)] w М | 28 изг(н)ати конј. према Р С М | 28–29 сирѣчь... из домоу нема гр. | 33 такоже Р С М

дають. приложивы се. се же и скопци
да съхраняють непорочноє себѣ житие
3 промыслиающе. прѣстоупающе же пра-
вило. аще соуть причѣтници. да извръ-
гоут се. аще же мирьскыи чловѣци.
6 да ѡт(ъ)лоучеть се. и въ третинѣхъ кни-
гахъ ц(ѣса)рьскыхъ лежеци новаѧ
заповѣдь. тако єдинако съ св(ѣ)щен'-
9 ными правны повелѣвають. седмаго
же свора ѡсмоє на десете правило .ни
въ сел'скы дворѣ идѣже соуть жены ра-
ботающе. не ѡставляють єп(и)с(коу)па
12 ни нгоумена приходити. аще прѣжде не
ѡтидоуть жены ѡт(ъ)тоудоу. и прѣ-
15 боудоуть виѣ. дондѣже ѡтидеть єп(и)-
с(коу)пъ или нгоумень. свора иже въ
анкѹрѣ деветоє на десете правило на
18 кон'ци рече. сходящим се д(ѣ)в(и)цамъ
с нѣкыими моужи иако съ братнїєю.
того възбранихомъ.
21 Правило .д. Єп(и)с(коу)пъ ѡт(ъ) сво-
ихъ єп(и)с(коу)пъ соуцихъ въ ѡвласти
поставляють се. аще ли же ни. ѡбаче
24 ѡт(ъ) трин. прочемъ писаниемъ сложив-
шемъ се. власть же митрополитъ да
имать.
27 Тльк(ъ). Отъ двою оубо или ѡд(ъ)
тринєп(и)с(коу)пъ. поставляют' се єп(и)-
с(коу)пъ. по прьвомоу правилу с(вѣ)-
30 тыхъ ап(осто)лъ. ѡбаче же ѡд(ъ) трин
поставляют' се. | аще и вси соуцини въ
ѡвласти єп(и)с(коу)пи. или нашѣд'шеє
33 ради ноужде. или дльготы ради поутн

плѣнници да испуњавају. бринући се за
свој непорочни живот. А они који
крше правило, ако су свештена лица
– да се извргну, а ако су мирјани – да
се одлуче“. И *Новела* која лежи у
трећој књизи *Василика* једнако са
свештеним правилима налаже. А
Седмог сабора осамнаесто правило
ни на сеоском имању где раде жене
не допушта епископу, ни игуману. да
долазе ако претходно не оду жене
оданде и остану ван све док не оде
епископ или игуман. Деветнаесто
правило сабора у Анкири на крају
рече: „Девојкама које се састају са
неким мушкарцима као са браћом –
то забранисмо“.

Правило 4. Епископа постављају
[сви] епископи у области; у против-
ном, бар тројица, с тим да се остали
писмом сложе, а власт митрополит
да има.

Тумачење. Два или три, дакле, епи-
скопа рукополажу епископа по првом
правилу светих апостола, а најмање
тројица постављају ако не могу сви
обласни епископи да дођу, било због
искрсле невоље или због дужине пута.

3 прѣстоупающе Р С М | 7 ц(ѣса)рьскихъ] ц(а)р(ъ)скихъ Р М | 7–8 новаѧ заповѣдь, νεαρά | 8 тако] такоже Р | съ нема С | 9 повелѣвають, νομοθετεῖ | 11 в сел'скы] въ сельскыи же Р | в сел'скы дворѣ, ἐν προαστείῳ | 19 моужи нема гр. | 21–22 ѡт(ъ) своихъ] ѡт(ъ) всѣхъ Р С М, и гр. – ὑπὸ πάντων | 23 поставляют' се, καθίσταται | ѡбаче, τέως | 24 трин] трин єп(и)с(коу)пъ Р | єп(и)с(коу)пъ нема гр. | прочимъ Р С М | 24–25 сложив'шимъ се М | 25 да нема Р М | 28 поставляют' се, χειροτονεῖται | 30 ѡбаче, ἐλάχιστον | 31 соуцини Р | 33 поуте Р, поутен С М

принти не възмогуть. шбаче дльжни
соуть и ти. аце и пришьдше. писа-
3 нием бо грамать сложити се на избра-
ние. къ пришьдшимъ ѿ(н)с(коу)помъ.
и соудъ и избраніе творецимъ. и из-
6 бранома соущема двѣма или тремъ. и
потомъ власть митрополитъ имать.
іако да единого шд(ъ) трин. избран-
9 ныхъ негоже хощеть поставитъ ѿ(н)-
с(коу)па.

Правило .ѣ. Своими ѿ(н)с(коу)пи шт(ъ)-
12 лоученни. ниѣм да не боудуть при-
ieti. шбаче аце не за малод(оу)шніе.
или за нѣкою распроу или за ино не-
15 что таковое шт(ъ)лоучение бысть.
того ради повелѣно быс(ть). дваши въ
лѣт(ѣ) въ коенждо швласти свороу
18 быти. прьвое оубо прѣжде .м̃. д(ъ)нин
с(вѣ)т(а)го и великаго поста. второ||е
же по врѣмени швоциѣмъ.

Тльк(ъ). Под(о)бають по притъчномъ
21 словеси. оуязвившему члов(ѣ)ка. то-
моужде и исцѣлти его. такожде и
24 шт(ъ) своего ѿ(н)с(коу)па. шт(ъ)лоу-
чениа заповѣдъ приѣмша шт(ъ) иного
приѣтоу быти безъ испытаниа и безъ
27 възисканиа вины несть достоино. нъ
вины шт(ъ)лоучениа смотрити под(о)-
бають. да некогда не по достоинію
30 нанесено бысть на нъ шт(ъ)лоучение нъ
шт(ъ) малод(оу)шніа. се же есть шт(ъ)
іарости ѿ(н)с(коу)пле. или шт(ъ) ра-
33 спре нѣкыѣ. или иноѣ ради вины. не

Међутим, и ти су дужни, пошто [нису]
дошли, слањем писама да се сложе са
избором оних епископа који су до-
шли, и одлучили, и избор извршили.
А потом, од избране двојице или
тројице, у власти је митрополита да
од тројице избраних једнога, кога
хоће, постави за епископа.

Правило 5. Одлучени од својих епи-
скопа да не буду примљени код дру-
гих, осим ако је одлучење било због
малодушја, или због неке свађе или
због другог нечег сличног. Ради тога
је наређено да се дванут у години у
свакој области држи сабор: први пут
– пре Четрдесетодневног светог и
великог поста, а други пут – пошто
прође време убирања плодова.

Тумачење. Треба, према пословици:
„Онај ко је ранио човека – тај и да га
исцели“. Тако, онога ко је од свога
епископа добио одлуку о одлучењу,
није допуштено да други прими док
не испита и не истражи кривицу, не-
го разлоге за одлучење треба раз-
мотрити: није ли му неосновано, већ
из малодушја нанесено одлучење,
заправо из јарости епископове, или
неке свађе или другог разлога – не-
извршења пристрасне воље еписко-

2 пришьдше] не пришьд(ъ)ше Р, не пришьдше С М, гр. οἱ ἄποντες | 2–3 писанием бо грамать,
διὰ γραμμάτων | 3 бо нема С М | 5 и соудъ нема гр. | 6 двѣма нема гр. | 9 поставити М, ἐπιλέξα-
σθαι | 9–10 ѿ(н)с(коу)па нема гр. | 16 того] того бо Р С М | 18 .м̃.] четьрьдесеть Р, .м̃. ть С,
четьрьдес(е)ти М | 18–19 .м̃. д(ъ)нин... поста. Τεσσαρακοστῆς | 20 по врѣмени швоциѣмъ,
περί τὸ μετόπωρον | 21 притъчномъ Р М | 21–22 по притъчномъ словеси, κατὰ τὴν παροιμίαν |
22–23 томоуже С М | 23 такоже С М, нема гр. | 24–25 шт(ъ)лоучениа М | шт(ъ)лоучениа
заповѣдъ приѣмша. ἀφορισθέντα | 25 шт(ъ)] и шт(ъ) М | 29 некаяда С | не по достоинію, οὐκ
εὐλόγως | 31–32 се же... ѿ(н)с(коу)пле нема гр. | 33 нѣкыѣ нема гр. | ум. или иноѣ ради вины,
гр. ἡ ἑτέρα τινος ἀηδίας τοῦ ἐπισκόπου – у веини гр. р. је ἀηδίας, али у АЕ (263) 279 је αὐθαδίας |
33–4 не створшоу... шт(ъ)лоучень нема гр.

створшоу стр(а)ст(ь)ныи воле иеп(и)-
с(коу)пле. стр(а)стнаа же вола се есть.
3 иже рци. не створи ми еси сего. да
боудеши wt(ь)лоучень. нь оубо да ни
wt(ь)лоучаеми свѣнь под(о)бныи
6 вины wt(ь)лоучают се. ни wt(ь)лоу-
чающен ихъ иеп(и)с(коу)пи прѣвбидѣни
боудоуть. дроугмы иеп(и)с(коу)помъ
9 приемоушныи таковыи безъ испыта-
ни|а. сего ради дваши въ лѣт(ѣ) въ
коиенждо вбласти свороу быти с(ве)ты
12 своръ повелѣ. да вбщею волею всѣхъ
иеп(и)с(коу)пъ тои вбласти. всако съвѣ-
прашание и стезание цр(ь)ков(ь)ноу. и
15 всако прѣкословие раздроушит се. иа-
коже и .лѣ. дмои правило с(ве)тыхъ
ап(о)с(то)лъ повелѣваетъ. свѣи' же
18 иакоже тамо написахомъ. всмои прави-
ло иже въ троулѣ полатнѣмъ шестаго
свора. и шестои правило седмаго свора
21 иже въ никеи второи събра се скоудо-
стни ради потрѣбныхъ. юже хотеть
намѣти на поутнои шествии събираю-
24 щен се иеп(и)с(коу)пи единою въ лѣ-
т(ѣ) свороу быти заповѣдѣста въ ко-
иенждо вбласти. идѣже аще изволить
27 митрополитъ врѣме же свороу междоу
праздникомъ с(ве)тыи паскы. и м(ѣ)-
с(е)цемъ октемвремъ. ть бо есть м(ѣ)-
30 с(е)ць по врѣмени овоцинѣмъ. и тогда
и листъ wt(ь) дрѣва. падаеть.

Правило .ѣ. егѣптомъ и лѣвиею и
33 пента|полиею алеѣсандрьскы еп(и)-

пове? А пристрасна вола је кад се
каже: „Ово ми ниси учинио. одлучен
да будеш“. Према томе, нити они од-
лучивани да се без одговарајуће кри-
вице одлучују, нити епископи који их
одлучују да буду увређени зато што
такве примају други епископи без
проверавања. Ради тога, двапут го-
дишње у свакој области да се држи
сабор, наложи Свети сабор, да се заје-
дничком вољом свих епископа те об-
ласти разреши свако питање и рас-
пра црквена, и свако противљење.
како то и 37. правило светих апосто-
ла налаже. Међутим, како тамо на-
писасмо, осмо правило Шестог сабо-
ра у Трулској палати, и шесто пра-
вило Седмог сабора одржаног по
други пут у Никеји, наложише да се
због оскудице потребштина што тре-
ба да имају за путовање епископи ко-
ји се сакупљају једном годишње, са-
бор у свакој области држи тамо где
изволи митрополит. А време сабора:
између празника свете Пасхе и месе-
ца октобра, јер то је месец кад прође
време убирања плодова; тада и лист
са дрвета пада.

Правило 6. Египтом и Либијом и
Пендапољем александријски епи-

5-6 свѣнь под(о)бныи вины. гр. ὡς ἑτοχεν | 6-7 wt(ь)лоучающе С | 10 дваши] дважды Р | 12
своръ] съ своръ Р | 14 стезание] истезание С. ἀμφιβολία | 14-15 и всако прѣкословие нема гр. |
15 раздроушит се] раздрѣшит се Р С М. λύται | 16 .лѣ. дмои] тридесете седмои Р С М | 19
въ троулѣ полатнѣмъ нема гр. | 20 правило нема гр. | 25 заповѣдѣста Р С М | 28 праздникомъ
Р С М | пасхы М | 29 ть бо] та бо орт.-јез. црта М | 29-31 ть бо есть... падаеть нема гр. | 31
wt(ь)] wt(ь) съ Р М | спадаеть М | 32 ливиею С М. Λιβύης

с(коу)нѣ да владають и римскы еп(и)-
с(коу)нѣ соущиимъ подѣ римомъ да
3 вла[вля]дають. и антиохійскы и про-
чини еп(и)с(коу)пи своимъ да вѣбля-
дають. аще же которы еп(и)с(коу)пѣ
6 свѣнь воле митрополита поставлень
боудеть. да нѣсть еп(и)с(коу)пѣ. по-
неже многыхъ соуду на изьбрание
9 еп(и)с(коу)па поставляють быти пра-
вила. аще же трыє нѣци противу
възглаголюють. да не послоушани боу-
12 доуть.

Тльк(ь). Книждо патриархъ своимъ
прѣдѣлы вѣладати дльжнь юсть. и
15 никомоу же ихъ иноу вѣласти не въ-
схыщати не бывше прѣвыше изъ начала
подѣ роукою юго. се бо юсть грѣдость
18 мирьскоу вѣласти. подобають же еп(и)-
с(коу)помъ кожеждо вѣласти ста-
рѣишаго ихъ знати и почитати. се же
21 юсть въ митрополи соущаго еп(и)-
с(коу)па. и безъ воле юго еп(и)с(коу)па
не изьбрати аще же безъ воле юго изьбе-
24 роуть кого таково[моу] не быти еп(и)-
с(коу)помъ. аще же и по воли митропо-
лита съшѣше се соудъ и изьбрание
27 створити въ единому волю вси не снѣ-
доуть се нѣци распрѣвше се въпрѣкы
гла[гола]ти начноуть. множаншихъ да
30 дрьжетъ се соудъ и изьбрание. а ихъ же
юсть мнѣ да не послоушани боудоуть. и
къ сему[му] ници и юще иже въ ефесѣ
33 третиаго сбора правила вѣсмаго. и

скоп да управља; а римски епископ
да управља над онима који су под
Римом; а антиохијски и остали епи-
скопи над својима да управљају. Ако
неки епископ мимо воље митрополи-
та буде постављен – нека не буде
епископ, јер правила налажу да из-
бор епископа буде одлуком многих, а
ако се нека тројица успротиве – да не
буду послушана.

Тумачење. Сваки патријарх је дужан
да својим пределима влада, и ни један
од њих да не отима од друге области
која се није одозго – из почетка нала-
зила под његовом руком, јер то је
заслепљеност световне власти. А
епископи сваке области треба да
знају и поштују најстаријег међу со-
бом, то јест водећег у митрополији
епископа, и без његове воље да не
бирају епископа; а изабери ли кога
без његове воље, такав да не буде
епископ. А ако се они који су се по-
воли митрополита и сакупили да од-
луче и избор изврше, не сложе сви у
једном мишљењу, него неки почну,
расправљајући се, да се супротстав-
љају, на снази да буде одлука и избор
већине. А који су у мањини – да не
буду послушани. Потражи за ово још
и Трећег сабора у Ефесу правило

1 да владають нема гр. | 3 вла[вля]дають дитогр. | 3–4 прочиє С | 4 еп(и)с(коу)пи нема гр. | 4–5
вѣлад(а)ють Р М. нема гр. | 6 воле нема Р М | 7 да нѣсть] да не боудет(ь) Р М | 9 еп(и)с(коу)па
поставляють нема гр. | поставляють] повелѣвають Р С М | 9–10 правила быти нпв. Р М, гр.
ἀπομένῃ κατὰ κανόνα | 16 не] ни М | 17 грѣдость, τὸ φος | 19 кожеждо Р С М | 20 почитати нема
гр. | 19–20 старѣишаго ихъ. τὸν ἐαυτῶν πρῶτον | 21 соущаго, проεστῶτα | 29 начноуть нема гр. |
30 дрьжитъ се Р | 30–31 а ихъ же... боудоуть нема гр. | 31 мнѣ] мнѣє Р С | 32 и юще нема Р С М |
33 третиаго нема гр.

с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ правила .лѣ. го
 3 спора иже въ антиохіи правила .ѿ.
 6 вила третняго.

Правило .ѿ. Іер(и)с(коу)пъ іеринскыи да
 9 іестъ почитаємъ. цѣлоу соущоу и ми-
 трополие палестинскыи саноу.

Тльк(ь). Сто .кѣ.а заповѣдь новаи.
 лежечина въ прѣвѣи гранѣ прѣвыхъ ц(ѣ)-
 12 с(а)р(ь)скыхъ книгъ іер(оу)с(а)л(и)мъ-
 ского іер(и)с(коу)па. іелии бо || іер(оу)-
 с(а)л(и)мъ нарицають се. патриарха
 15 именуѣють. под(о)бають оубо по семоу
 правилоу. іеринскомоу іер(и)с(коу)поу.
 рекше іер(оу)с(а)л(и)мскомоу. патриар-
 18 рышскою почитаемоу быти чѣстною. и
 понеже кесарина глагол(е)маи страто-
 нова. прѣваи митрополии іестъ па-
 21 лестиньскаи. и под' нею іестъ и с(ве)-
 тыи градъ. под(о)бають оубо и патри-
 24 архоу іеринскомоу свою чѣсть имѣти.
 цѣлоу же съблюдаемоу быти и кесари-
 нскыи митрополии саноу. и свое имѣ-
 27 тѣ достоиніе. под' неюже бѣше прѣво
 с(ве)ты градъ и к семоу ици правила
 .вѣ. сете иже въ халкидонѣ четвѣртого
 30 спора чесо же ради іелии. с(ве)тыи градъ
 правило се имоуще. шт(ь) дрѣвнихъ
 оубо врѣмень. солима нарицаше се. и
 33 потомъ иевоуць зовѣше се. послѣжде
 же наречень выс(тъ) иеросолима. іегда

осмо, и светих апостола правило 34.
 сабора у Антиохіи правило 9. Дру-
 гог васељенског сабора у Констан-
 тинграду правила друго и треће. и са-
 бора у Средцу правило треће.

Правило 7. Епископ јелијски да буде
 поштован, с тим да се и Палестинске
 митрополије углед очува.

Тумачење. Сто двадесет трећа Но-
 вела у првој грани прве књиге Васи-
 лика јерусалимског епископа – јер се
 Јелија зове Јерусалим – назива па-
 тријархом. Треба, дакле, по овом пра-
 вилу јелијски епископ, то јест јеруса-
 лимски да буде поштован патријара-
 шком чашћу. И пошто је Кесарија,
 звана Стратонова, прва палестинска
 митрополија, а под њом је и Свети
 град, онда и патријарх јелијски треба
 да има своју част, а да се сачува углед
 и Кесаријске митрополије – да има
 своје достојанство, под којом испрва
 беше Свети град.

За ово потражи и 12. правило Четвр-
 тог сабора у Халкидону: то правило
 говори због чега је Јелија Свети град.
 Од старих времена звао се Солима,
 потом се звао Ијевус, а најзад би на-
 зван Јерусалим. Кад су дошли Римља-

1 с(ве)тыхъ нема гр. | .лѣ. | тридесети четвѣртого Р. тридесете четвѣртого С М | 2 ум. .ѿ. како
 је у гр. р., у РП је грешком β' коѣ γ' | 3–5 спора... и третняго, нема РП | 7 іеринскыи. Αἰλίαν | 8
 цѣлоу соущоу, σωζόμενου | 9 ум. палестинскыи, гр. αὐτῆς | 10 .кѣ.а | двадесете третня Р С М |
 заповѣдь новаи, νεαρά | 11 грани Р С | 11–12 ц(ѣ)с(а)р(ь)скыхъ | ц(а)р(ь)скыхъ Р М |
 ц(ѣ)с(а)р(ь)скыхъ книгъ, βιβλίου (једн.) | 13–14 ум. іер(оу)с(а)л(и)мъ. гр. ἡ πς | 17 рекше
 іер(оу)с(а)л(и)мскомоу нема гр. | 17–18 патриархашскою М | 18 чѣстною | почѣстною М. гр. τιμῇ |
 19–20 глагол(е)маи стратонова нема Аристин, има Зонара | 21 и под' нею нема РП | и' нема С |
 28 .вѣ.сете | вѣторого на десетѣ Р С М | 29 же нема С М | 30 имоуще | нарече Р С М | 32 иевоуць
 Р, 'Ιεβούς

же приишдше римляне поплѣнише | и
раскопаше и. и потомъ ц(ѣ)с(а)рь ри-
3 мьскни адрианъ нарицаемы кени. съз-
давъ градъ не нареч(е) его пакы иер(оу)-
с(а)л(и)мъ. нъ по своемуу имени проз-
6 ва его. кениа.

Правило .її. Еретици гл(агол)емни чи-
стни. приходяще къ сборнѣи цр(ь)к(ь)ви.
9 прьвое да исповѣдетъ іако повинноу-
ють се цр(ь)ков(ь)нымъ закономъ. и
пришѣтет се съ двоженцы. и простетъ
12 сьгрѣшающихъ. и аще оубо боудетъ въ
коемъ градѣ истиньныи єп(и)с(коу)пъ
града того. боудетъ же и шт(ь) сихъ
15 гл(агол)емыхъ чистыхъ. дроузы єп(и)-
с(коу)пъ поставленъ или презвѣтеръ. въ
своемъ санѣ да прѣбываетъ. нъ шба-
18 че поставленыи шт(ь) чистыхъ єп(и)-
с(коу)пъ. или іако презвѣтеръ да иматъ
чьсть. или аще хошетъ града того
21 єп(и)с(коу)пъ. да вѣдасть кмоу нѣгдѣ
в селѣ єп(и)с(коу)пни. нѣсть бо мо-
щно двѣма єп(и)с(коу)пома быти въ
24 єдиноу градѣ.

Тлькъ. Отъ приходящихъ еретикъ. къ
с(ве)тѣи б(о)жини сборнѣи и ап(о)с(то)ль-
27 сѣи || цр(ь)к(ь)ви. шви оубо кр(ь)ща-
еми бваютъ сьвршено. дроузи же
тлькмо муромъ помазуют се. ини же
30 тлькмо проклинають свою же и иные
все ереси. си же гл(агол)емни чистни
прѣльщени бывше въ таковоу ересь.
33 шт(ь) навата презвѣтера. римское

ни, попленише и раскопаше, а потом
цар римски Адријан, звани Јелиј,
сазидавши град, не назва га опет Јеру-
салим, него га по свом имени прозва
Јелија.

Правило 8. Јеретици звани *чисти*
кад прилазе Саборној цркви, прво да
се исповеде да ће се повиновати
црквеним законима, општити са дру-
гобрачницима и опростити онима
који су сагрешили. И ако у неком
граду буде прави епископ тога града,
а и од ових званих *чистих* буде по-
стављен други епископ или презви-
тер, нека остане у свом чину. Међу-
тим, епископ кога су поставили *чи-*
сти, или да има достојанство као пре-
звитер, или да му епископ тога града,
ако хоће, да епископију негде у селу,
јер није могуће да два епископа буду
у једном граду.

Тумачење. Од јеретика који прилазе
Светој Божијој саборној и апостол-
ској цркви, једни бивају потпуно кр-
штавани, други се само миром пома-
зују, док остали само проклињу своју
и све друге јереси. А ови, звани *чи-*
сти које је Нават, презвитер Римске
цркве завео у такву јерес, од кога и

2 распахше (!) М | ц(ѣ)с(а)рь | ц(а)рь Р М | 3 иадрианъ С, 'Αδριανὸς | 7 Еретици нема гр. | 7-8
чистни. Καθαροί | 9-10 повинноу(ть) се | виноу(ть) се Р | 11 пришѣцают се М | съ двоженцы.
διγάμοις | 12 сьгрѣшающихъ(ь) М | 13 истиньныи | и истин'ныи М | 25 еретикъ нема гр. | 26-27
ап(о)с(то)льстѣи Р | 29 такмо М | 30 и нема С М | 30-31 иныхъ всѣхъ М | 33-1 презвѣтера
римское цр(ь)к(ь)ве нема Аристни, има Зонара | 33 римские С

цр(ь)к(ь)ве. шт(ь) негоже и чистин на-
 реч(е)ни быше того ради. понеже не при-
 3 емлють покаиання. вбрацающих' се
 шт(ь) грѣхъ. и второе жениги се въз-
 брацають. двоженца шт(ь)ноудъ не
 6 приемилюще на вбщениѣ. таковыи аще
 пристоупеть къ с(ве)тѣи сворнѣи ап(о)-
 с(то)льсцѣи цр(ь)к(ь)ви. и исповѣдеть и
 9 двоженце приемиати на вбщениѣ и не
 хоулиги втораго брака. и сьгрѣшаю-
 щимъ и кающимъ се прашати грѣхы. и про-
 12 сто реци всѣмъ цр(ь)ков(ь)нымъ по-
 слѣдствоуютъ повелѣниемъ свою иересь
 прокляише и инше все. приети да боу-
 15 доуть. и тькмо с(ве)тымъ муромъ по-
 мажоут'се. аще же и иѣци шт(ь) ни хъ
 соутъ иеп(и)с(коу)пи. пакы въ своемъ
 18 саноу да прѣбывають. тькмо аще в
 томъ градѣ инъ иеп(и)с(коу)пъ сворныи
 цр(ь)к(ь)ве не вбрѣшет'се. таковыи бо
 21 почтенъ боудеть иже испрѣва истинныи
 иеп(и)с(коу)пъ и едины на иеп(и)с(коу)-
 пьсцѣмъ прѣстолѣ да сѣднѣ. тожде
 24 иже шт(ь) чистыи хъ нарицаемъ иеп(и)-
 с(коу)пъ. иако презвѣтеръ да почтенъ въ-
 деть. понеже недостойтъ двѣма иеп(и)-
 27 с(коу)пома въ единомъ градѣ быти.
 аще же боудеть годѣ града того иеп(и)-
 с(коу)поу. иакоже рѣхомъ да повелитъ
 30 иемоу и иеп(и)с(коу)помъ нарицати се.
 иеп(и)с(коу)пскаго же дѣла никакоже
 не прикосноути се. аще ли хошетъ да и
 33 вселѣ иѣгдѣ оустронѣтъ иго иеп(и)с(коу)па.

беху названи *чисти* зато што не при-
 хватаяу покајање оних који се кају
 због грехова, и што забрањују жени-
 ги се по други пут, не примајући уоп-
 ште другобрачника у заједницу. Ако
 такви приступе Светој саборној апо-
 столској цркви, и изјаве да ће друго-
 брачнике примати у заједницу и неће
 хулити на други брак, и да ће праша-
 ти сагрешења онима који греше и
 који се кају и, просто речено, да ће
 следити свим црквеним догмама,
 проклињући своју и све друге јереси
 – примљени да буду и само светим
 миром да се помажу. А ако су неки
 од њих епископи, опет да у свом чину
 остану, изузев ако се у том граду
 нађе други епископ Саборне цркве.
 Тај који је из почетка истински епи-
 скоп, поштован наравно да буде и
 сам да седи на епископском престолу.
 Тако, онај кога *чисти* називају епи-
 скопом, да буде поштован као пре-
 звитер, јер је недопустиво да у једном
 граду буду два епископа. Ако је по-
 вољи епископу тога града, како ре-
 космо, нека му дозволи и епископом
 да се зове, али никакву епископску
 радњу да не чини или, ако хоће, нека
 га и у селу негде постави за епи-
 скопа.

1 цр(ь)к(ь)вы М | 2 того ради нема гр. | 4–5 възвращають] възвращають Р, гр. κωλύοντες | 5–6
 двоженца... таковыи нема гр. | 7–8 с(ве)тѣи сворнѣи ап(о)с(то)льсцѣи нема гр. | 8
 исповѣдеть] спод(о)бет(ь) Р | 9 приемиати] примати Р С М | 9–10 на вбщениѣ... брака нема
 гр. | 10 втораго] въ втораго (!) М | 11 прашати грѣхы, συγχωρεῖν | 13 повелѣниемъ, δόγμασι |
 14 и нема С | 17 иеп(и)с(коу)пи соутъ инъ. С | иеп(и)с(коу)пи – у гр. следи ἡ χωρεπίσκοποι | 18
 так'мо М | 19 зворныи Р | 20 цр(ь)к(ь)ве – у гр. следи πρὸ τῆς ἐλευσεως αὐτῶν χειροτονηθεῖς | 21
 истинныи, κυρίως | 32–33 аще ли... иеп(и)с(коу)па нема гр. | 33 иеп(и)с(коу)помъ М

Правило .8. Безъ испытанна поставле-
ни бывше. и по поставлении ѿбрании
3 бывше ѿ прьвыхъ грѣсѣхъ. да прѣста-
ноуть.

Тлькь. Пче кто сьгрѣшивъ. и не испо-
6 вѣдѣвъ ѿ(ть)цоу д(оу)ховномуу тако-
выхъ грѣховъ. възбраниающіхъ || ѿмоу
ѿ(ъ) с(ве)т(ите)льства. и ѿтань се. и
9 безъ испытанна на презвѣтерьскыи. или
на ѿп(и)с(коу)пскыи степень възведенъ
боудеть. аще же и по поставлении ѿбани-
12 чень боудеть. ако сьгрѣши таковы
грѣхъ. с(ве)т(ите)льства да ѿстанеть се.

Правило .1. ѿ(ъ)падши или невѣ-
15 доущемъ или вѣдоущемъ поставль-
шимъ ихъ поставлени бывше. да из-
врьгоуть се.

Тльк(ъ). Г(оспод)а нашего ис(оуса)
х(рист)а ѿ(ъ)врьгшихъ се. и пока-
жавшихъ се. въ св(е)щенничѣство приети
21 не под(о)бають. како бо можетъ с(ве)-
т(ите)ль быти таковыи. иже с(ве)тыхъ
таниъ въ все врѣме живота своего
24 причестити се недостожень. аще тькмо
смерть не приспѣють. аще же невѣ-
доущоу поставляющему или вѣдоу-
27 щоу. св(е)щенничѣства спод(о)битъ се.
се правило изврѣщи повелѣвають та-
коваго. аще и по поставлении ѿвѣдѣнь
30 боудеть. еже бо законно бывшее пра-
вила не врѣждають.

Правило .аї. Елици же безъ всакоѣ
33 ноужде прѣстоупише. аще и м(и)л(о)-

Правило 9. Они који су без провере
рукоположени, а по рукоположењу
били оптужени за раније грехове –
да не буду у свештенству.

Тумачење. Ако је ко сагрешно, а није
исповедио духовном оцу оне грехове
који му забрањују да буде свештено
лице – и притајивши се, без провере
буде уздигнут на презвитерски или
на епископски степен, и ако по руко-
положењу буде разоткривен да је
починио такав грех – да се лиши
свештенства.

Правило 10. Отпадници који су руко-
положени у знању или незнању оних
што су их рукоположили – да се
извргну.

Тумачење. Оне који су се Господа
нашега Исуса Христа одrekli па се
покајали, у свештенство не треба
примати, јер како може бити све-
штено лице онај ко је за све време
свога живота недостојан да се при-
чести светим тајнама, сем само ако
смрт дође. Било да се свештенства
удостојио у знању или незнању онога
који га је рукоположио, ово правило
налаже таквога извргнути па и ако
по рукоположењу буде откривен, јер
оно што је [незаконито], не обесна-
жује правила.

Правило 11. Они који су без икакве
нужде преступили веру, мада су

1-2 поставлени, χειροτονούμενοι | 3 прьвыхъ нема гр. | 3-4 да прѣстаноуць, πελαγισθῶσαν |
5-8 и не исповѣдѣвъ... ѿ(ъ) с(ве)т(ите)льства нема гр. | 9-10 презвѣтерьскыи. или на ѿп(и)-
с(коу)пскыи. εἰς ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου | 12-13 ако сьгрѣши таковы грѣхъ нема гр. | 16
бывше] быше С | 21-22 с(ве)т(ите)ль. ἱερεὺς | 24 недостожень причестити се инв. Р С М | тькмо]
не тькмо Р. такмо М | 25-26 невѣдоущоу] вѣдоущоу Р. вѣдоущоу М | 26-27 вѣдоущоу]
невѣдоущоу Р М | 29-30 ѿвѣдѣнь боудеть. ὡσπερ | 30 бо нема М | законно] беззакон'но Р С М
и гр. – ἀθέτως | 30-31 правила не врѣждають. τῷ κανόνι οὐ προκρίνει. За ово οὐ προκρίνει
Зонара даје обьясњење: ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἐμποδίζει, οὐ βλάπτει, што срп. р. немају | 32 всакоѣ нема
гр.

сти бѣше недостоини ѡбаче пом(и)-
 лования иѣкоіе҃го спод(о)блени бывше
 3 .ѿ. лѣт(ѣ). да припадають.
 тѣмъ(ь). Елици же вѣры ѡт(ь)врьгоше
 се безъ всакоіе҃ поужде. аще и недо-
 6 стини члов(ѣ)колюбиа бѣше. ѡбаче
 м(и)л(о)сти иѣкиіе да спод(о)бет' се. и
 аще кто ѡт(ь) нихъ добръ и всѣмъ
 9 ср(ь)д(ь)цель каіет' се. три лѣта въ по-
 слоушающихъ да прѣбоудеть. се же іестъ
 да стонть вьнѣюдоу ц(ѣса)р(ь)скиихъ
 12 дврин. и послоушають в(о)ж(ь)ствьны-
 ихъ писани. по врѣмени же три лѣтъ.
 вьноуѣрь цр(ь)к(ь)ве да введеень боу-
 15 дет. и съ припадающими стою на зад-
 нѣи странѣ амвона .ѿ. лѣт(ь) да ство-
 ритъ. вьнегда гл(агол)еть днаконъ. іе-
 18 лико ѡглашени изидѣте и тѣ да ис-
 ходить изъ цр(ь)к(ь)ве. и по прѣшъ-
 стви .ѿ. лѣт(ь) врѣмене. дроузѣи двѣ
 21 лѣт(ѣ) с вѣрными стоіание да при-
 нмоуѣть. приѡбьцающе се с ними мо-
 л(и)твь. доже ||и до скончаниа слоу-
 24 жбы. се же іест' и до бож(ь)ствьнаго
 причещениа. нь ни в тою двѣю лѣтоу
 да не причестеть се. нь по скончани
 27 іею и ѡбщенію с(вѣ)тыхъ таинъ да
 спод(о)бет' се.

Правило .ѿ. Иже поноуждени (!) быв-
 30 ше. и мнѣе се противити се и потомъ
 приложивше се к невѣрнымъ и пакы
 воинство приемше .ї. лѣт(ь) да
 33 ѡт(ь)лоучет се. смотрити же под(о)-

постали недостојни милости, ипак,
 будући удостојени неког помило-
 вања – 12 година да *припадају*.

Тумачење. Они који су се одрекли ве-
 ре без икакве нужде, мада су постали
 недостојни човекољубља, ипак неке
 милости да се удостоје, те ако се ко
 од њих истински и свим срцем каје,
 три године да остане са *слушајућима*,
 то јест да стоји изван царских двери и
 слуша *Божаствена писма*, а по исте-
 ку три године да буде уведен унутар
 цркве и стојећи са *припадајућима*, на
 задњој страни амвона, да испуни 7 го-
 дина. Кад ђакон каже: „Који сте *о-*
глашени, изиђите“, и тај да изађе из
 цркве. А по истеку 7 година, остале
 две године да се приме са верницима
 да стоје, учествујући у молитвама са
 њима све до свршетка службе, то
 јест до божаственог причешћа, али
 ни за те две године да се не причесте,
 него по њиховом окончању да се удо-
 стоје учешћа у светој тајни.

Правило 12. Они који су били под
 притиском и сматрали да се треба
 успротивити, а потом се приклонили
 неверницима и опет ступили у војску,
 10 година да буду одлучени. Потреб-

3 .ѿ.] двѣ на десете Р С М | да припадають, ὑποπίπτειν | 5 всакоіе҃ нема гр. | 7 спод(о)быт се М | и нема М | 8 добръ, ὑψηλός | 11 ц(ѣса)р(ь)скиихъ] цр(ь)ковныхъ(ь) Р С М, гр. τοῖς βασι-
 λικοῖς | 12 двѣри М | 13 лѣта Р, лете М | 15–16 задни Р М | 16 .ѿ.] седмъ Р С М | 17–19 вьнег-
 да гл(агол)еть... изъ цр(ь)к(ь)ве, τῇ τῶν κατηγουμένων ἐκφωνήσει συνερχομένων | 20 .ѿ.]
 седми Р С М | 23 доже] даже Р М | 23–24 слоужбѣ С, μυσταγωγίας | 25 в тою] въ тоу М | двѣю]
 двоу Р С, двою М | 26 не причестит' се С М | 27 ѡбщенію, μετοχής | 28 спод(о)бит' се С М | 29
 поноуждени (!) – у овој речи и исправљено у ѿ | 31 къ невѣрнымъ, τῇ ἀσεβείᾳ | 31–32 и пакы
 воинство приемше, καὶ ἀναστρατευόμενοι | 32 .ї.] дес(ѣ)ть Р С М

- бно ксть ѡ вѣхъ шераза покаианию. и
 теплѣ кающѣмоу се приѣмшоу запрѣ-
 3 щение. чл(о)в(ѣ)колюбъзиѣ ѿп(и)-
 с(коу)пѣ да вѣдасть заповѣдь. неради-
 воу же жесточаншоу.
- 6 Тлѣк(ь). Близи же шт(ь) в(о)ж(ь)-
 ствныѣ бл(а)г(о)д(а)ти позвани бы-
 вше. и въ прѣвоѣ истезаніи поноу-
 9 денн бывше. приложити се къ нечѣ-
 стивымъ протнвише се. и поасы поврѣ-
 гоше. сирѣчь воиньскаѣ знаменнѣ. и
 12 потомъ покорше се. приложише се моу-
 дрѣствовати с' нечѣстивымъ. да быше
 ихъ пакы въ прѣвоу чѣсть оустроили
 15 и въ вои|ньство. таковин. три лѣта
 да бѣдоуть послоушающе .ї. лѣт(ь)
 припадающе. и тако сврѣшени рекше
 18 в(о)ж(ь)ствныхъ таниъ сврѣшени боу-
 доуть. достоинно же ѿп(и)с(коу)помъ
 оумалити и оумножати ѿпитиміе.
 21 рекше запрѣщеннѣ. расматрающеу по-
 каианнѣ шерашающихъ се. аще страхомъ
 в(о)жиємъ и с' трѣпѣніємъ и съ слѣз-
 24 ами бывають. таковомоу мншоу дати
 заповѣдь. аще же нерадивъ и лѣнивъ.
 таковомоу жесточаншоу заповѣдь дати.
 27 Правило .гї. Оумирающе да причестет'
 се. аще же кто шт(ь) таковыхъ оу-
 страбит' се и живъ боудеть. да боудеть
 30 тѣкмо съ приѡвѣщающимъ се м(о)л(и)-
 твы.
- Тлѣк(ь). Всакъ вѣрнын. въ ѿпитиміи
 33 сын. и шт(ь)лоучень с(вѣ)т(а)го приче-

но је за све мотрити начини покајања;
 оном ко је примно запрећење и то-
 пло се каје, епископ човекољубније
 да наложи запрећење, а немарном –
 жешће.

Тумачење. Они који су од Божије бла-
 годати били позвани и у првом наср-
 тају, изложени притиску, успротиви-
 ли се да се приклоне безбожницима,
 и побацали појасеве, то јест војничка
 знамења, а потом се, покоривши се,
 приклонили да исто мисле са безбо-
 жницима како би их опет устројили у
 првобитну част и у војниство – такви
 три године да буду *слушајући*, 10 го-
 дина *припадајући* и тако до заокру-
 жења, то јест божаствене тајне да
 буду удостојени. А епископима је
 допуштено да смањују и повећавају
 епитимије, то јест запрећења, мотре-
 ћи на покајање оних који се обраћају;
 ако то чине са страхом Божијим, и са
 стрпљењем, и са сузама – таквоме
 блажу казну дати, а ако је немарљив
 и лењив – таквоме жешће запрећење
 дати.

Правило 13. Они који су на умору –
 да се причесте; ако се неко од таквих
 опорави и остане жив, само да буде
 са онима што учествују у молитви.

Тумачење. Сваки верник под епити-
 мијом, и одлучен од светог причешћа,

1 шераза, τὸ εἶδος | 2 кающѣмъ се М | 3 чл(овѣ)колюбазиѣ М | 4 да вѣдасть заповѣдь, διατι-
 θέσθω | 8 истезание. ὀρμη | 11 сирѣчь воиньскаѣ знаменнѣ, ἥτοι τὰ τῆς στρατείας παράσημα
 нема Аристин. има Зонара | 13 нечѣстивымъ, τῇ ἀσεβείᾳ | 15 и нема Р С М | таковин нема гр. |
 16 да боудуть послоушающе, ἑστώσαν ἀκροώμενοι | .ї.] десетъ Р С М | 17 припадающе,
 ὑποπίπτοντες | 17–18 рекше в(о)ж(ь)ствныхъ таниъ нема гр. | 18–19 сврѣшени боудуть,
 ἀξιοῦσθωσαν | 19 достоинно, ἐξέστω | же] же кс(ть) М | 20 оумалити М | 21 рекше запрѣщеннѣ
 нема гр. | расматрающеу (!) С | 22 страхомъ] съ страхомъ С | 23 в(о)жиємъ нема гр., в(о)-
 жиємъ (!) С | съ трѣпѣніємъ М | 24 мншоу] поменьшоу Р С М | 24–25 таковомоу ... заповѣдь
 нема гр. | 26 таковомоу ... дати нема гр. | 28 же нема Р М | 28–29 оустрабит' се С | оустрабит'
 се и живъ боудеть, ὑγᾶνοι | 32–33 въ ѿпитиміи... причещеннѣ нема Аристин, док Зонара
 каже: καὶ ὑπὸ ἐπιτίμιον ἀκοινωνησίας ὡς τις

- ценна. въ послѣднимъ издыхани бывъ.
 бл(а)гаго провозвѣщенія да причестит
 3 се. сирѣчь прѣс(ве)т(а)го тѣла и крѣ
 г(оспод)а нашего ис(оуса) х(рист)а. аще
 || же оустрабѣть се потомъ здравъ
 6 боудеть. съ приѣбѣщающими се мо-
 л(и)твѣ да боудеть. б(о)ж(ь)ствное
 же с(ве)тыне да не причеститъ се. нъ
 9 исплннѣвъ. въ мол(и)твнѣмъ досто-
 яни врѣме. и ѡт(ь) толѣ таковыне
 бл(а)г(о)д(а)ти да спод(о)бит' се.
 12 **Правило .дѣ.** Яце кто ѡт(ь) ѡглаше-
 ных' падет се. таковыи .гѣ. лѣт(а) тѣкъ-
 мо въ послоушающихъ да прѣбывають.
 15 и потомъ съ ѡглашенными да м(о)лит' се.
 Тѣмъ(ь). Два чина яста ѡглашеныхъ.
 прѣвыи оубо иже въ новѣ прих(о)детъ къ
 18 сворѣни цр(ь)к(ь)ви. вторы же. иже
 съврѣшенѣше быше. и довол'но врѣме
 вѣрѣ наоучише се. съврѣшенни оубо
 21 ѡглашенни. аще выпаде се въ грѣхъ.
 иѣсть ѡставленъ безъ запрѣщенна. аще
 и с(ве)тоѣ кр(ь)щение доволно ясть
 24 всакоу скврѣноу д(о)ушевноу ѡт(ь)-
 мыти. нъ послоушающими. да прич-
 тет' се. и по трехъ лѣтѣхъ. съ ѡглашени-
 27 ми коупно | да молит' се. и к' селмоу
 ници правила петаго иже въ новѣи ке-
 сарни свора.
 30 **Правило .еѣ.** Отъ града въ градъ. ни
 еп(и)с(ко)пъ ни презвѣтеръ ни дна-
 конъ да не прѣх(о)дитъ. понеже пакы

кад се нађе на последнемъ издысају,
 да му добра пратиѣ буде причест, то
 јест пресвето тело и крв Господа на-
 шего Исуса Христа. А ако се потомъ
 опорави и здрав буде, да се придружи
 онима који учествују у молитви, а
 божественомъ светиномъ да се не при-
 чести, него исплннѣши у молитвенномъ
 чину време, после того да се те бла-
 годати удостоји.

Правило 14. Ако ко од ѡглашенихъ
 поsrне, таковъ само три године да оста-
 не међу слушајућима, а потомъ са ѡгла-
 шенима да се моли.

Тумачење. Две су врсте ѡглашенихъ:
 први – који су онедавно пришли Са-
 борној цркви, а други – који су поста-
 ли савршенији и за доволно време
 научили се вери. Ако, дакле, ѡглаше-
 ни, који је савршенији, упадне у грех,
 да не буде остављен безъ запрећења –
 пако је и свето крштење доволно да
 сваку душевну нечистоту спере – не-
 го да се сврста међу слушајуће и по-
 сле три године заједно са ѡглашени-
 ма да се моли. За ово потражи и 5.
 правило сабора у Новој Кесарији.

Правило 15. Из града у град да не
 прелазе ни епископ, ни презвитер, ни
 ѣакон, јер ће опет бити враћени у

1 послѣдни С | 3-4 сирѣчь ... х(рист)а нема гр. | 5 здравъ] и здравъ Р С М | 5-6 аще же...
 боудеть. ὑγιάνας δὲ | 6 съ приѣбѣщающими се Р | 7 б(о)ж(ь)ствныи С | 9-10 достояни] стоимни Р
 С М, гр. συστάσεως | 12 кто] иѣкто Р С | 12-13 ѡглашеныхъ, κατηχομένων | 13 .гѣ.] три Р С М |
 13-14 такмо М | 14 въ послоушающихъ. ἀκροάσω | 15 и нема гр. | 16 чина, εἶδη | ѡглашеныхъ]
 ѡ ѡглашеныхъ Р | 17 въ новѣ, ἄρτι | 17-18 къ сворѣни цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 20 вѣрѣ наоучише
 се. τῆς πίστεως μυηθέντες | 24 скврѣноу. ρύπον | д(о)ушевноу нема С | 24-25 ѡт(ь)мыти]
 ѡмити М | 25 послоушающими] с послоушающими Р С М и гр. – μετὰ τῶν ἀκροαμένων | 25-26
 да причтет' се, συντάττεται | 29 свора] събра се Р

вбрацѣни хотеть быти въ цр(ь)кѣви.
въ нихже поставлени быше.

- 3 **Тльк(ь).** Правило се не тькмо ѿп(и)-
с(коу)помъ прѣстоупати ѡт(ь) града
въ градъ. ѡт(ь)ноудъ ѡт(ь)рицають.
6 нъ и презвѣтеромъ и днакономъ. и
створивше иѣчто таково. въ свои
градъ и въ свое цр(ь)к(ь)ви въ нихже
9 поставлени быше. пакы възвращати
повелѣвають. прьвое же и второе пра-
вило сбора иже въ срѣдци. жесточае
12 таковыи мочитъ. ѡт(ь)ставляе сихъ
ѡт(ь) с(ве)т(а)го ѡбщениа. и таковою
ѿпитемнию запрѣщаютъ имъ.

- 15 **Правило .21.** Близи презвѣтери и дна-
кони ѡт(ь) своеи ѡтидоуть. въ инои
цр(ь)к(ь)ви да не боудють приѣтни. нъ
18 да вбратетъ се пакы въ свои прѣбыва-
лица. аще же иѣкы ѿп(и)с(коу)пъ.
ѡт(ь) иного власти поставитъ кого безъ
21 во||ле своего ѿмоу ѿп(и)с(коу)па. не
тврѣдо поставление.

- Тльк(ь).** И се правило равно прѣднемоу
24 его повелѣвають. ѿкоже никомоу
презвѣтероу и днаконоу. не ѡставити
своеи цр(ь)к(ь)ве въ нюже причтень
27 быс(ть). аще же ѡтидеть ѡт(ь) нею.
ѡт(ь) иного ѿп(и)с(коу)па да не боу-
деть приѣтъ. нъ въскорѣ да вбратитъ се
30 въ свои жилище. аще же иѣкы ѿп(и)-
с(коу)пъ. ѡт(ь) иного еп(и)с(коу)па при-
шѣдша к нему причтника приметъ.
33 и поставивъ его на болшии степень

цркве у којима су били рукополо-
жени.

Тумачење. Ово правило сасвим за-
брањује да се премештају из града у
град не само епископи, него и презви-
тери и ѿакони; а за оне који учине
тако нешто, налаже да се опет врате
у свој град и у своје цркве у којима су
били рукоположени. Прво и друго
правило сабора у Средцу такве стро-
же кажњава, лишавајући их светог
причешћа, те им том епитимијом за-
пређује.

Правило 16. Они презвитери и ѿа-
кони који од своје [цркве] оду, у дру-
гој цркви да не буду примљени, већ
да се опет врате у своја пребивали-
шта. Ако неки епископ рукоположи
некога ко је под влашћу другога, безъ
воље његовог сопственог епископа,
рукоположење није важеће.

Тумачење. И ово правило као и прет-
ходно налаже да ниједан презвитер ни
ѿакон не остави своју цркву у коју је
био причислен; а ако од ње оде — од
другог епископа да не буде примљен,
него што пре да се врати у своје жи-
лиште. Ако неки епископ прими све-
штено лице пристигло к њему од дру-
гог епископа и, рукоположивши га, по-
дигне на већи степен у својој цркви,

1 вбрацѣни хотеть быти. ἀποδοῦνται | 2 поставлени быше, κεχειροτόνηται | 7 створившен
Р С, створивше М | 9 поставлени быше, κεχειροτόνηται | 10 повелѣвають нема гр. | 11 сбора
нема М | 12 ѡставляе М | 12–14 ѡт(ь)ставляе... запрѣщаютъ имъ, ἀκοινωνήσις τοῦτους
ὁποῦντων ἐπιτίμῳ | 16 своимъ] своимъ цр(ь)к(ь)ве Р С М, гр. τῆς ἐκκλησίας, Аристин нема своимъ | въ]
и въ С М | 17 приѣтни С | 18–19 прѣбывалища, παροικίας | 20 поставитъ, χειροτονήσοι | 21–22
не тврѣдо, ἄκυρος | 25 и] ни Р С М, гр. ἢ | 27 быс(ть)] бывъ С | ѡтидеть] и ѡтидеть Р | 30 жи-
лище, παροικίαν | же нема Р М | 31–32 пришѣдша к нему нема гр. | 33 поставивъ, χειροτονήσας

- ВЪЗВЕДЕТЬ ЕГО ВЪ СВОЕИ ЦР(Ь)К(Ь)ВИ. БЕЗ
БОЛЕ СВОЕГО ІЕМОУ ЕП(И)С(КОУ)ПА. НЕ
3 ТВРЬДО ПОСТАВЛЕНІЕ. СИРѢЧЬ ДА БОУДЕТЬ
ИЗВРЪЖЕНЬ.
- Правило .ѣі. Иже лихвоу или мѣздоу
6 ПРИЕМАЕТЬ. ПО СЕМОУ ПРАВИЛОУ ЧОУЖДА
ІЕСТЬ ШТ(Ь) ЦР(Ь)К(Ь)ВЕ. И ИЗВРЪЖЕНЬ
БЫВЪ ШТ(Ь) САНА.
- 9 ТѢЛК(Ь). СЪТНЫЕ ОУБО ЛИХВЫ ИЖЕ И
БОЛ'ШЕ ВСАКОЕ ЛИХВЫ ПОЗНАВАЮТ СЕ. АЩЕ
БО КОТОРЫИ ЗАИМОДАВЦЬ ВЪ ЗАИМЬ
12 ДАСТЬ КОМОУ СТО ПѢРПЕРЬ. И ШНЬ
ВЪЗЬМЪ ІЕГДА ХОЩЕТЬ ПАКЫ ВЪЗВРАТИТИ.
ВРЪХОУ | СТА ШНОГО ВЪДАЕТЬ ИИѢХЪ .К.
15 ПѢРПЕРЬ ІЕЖЕ ІЕСТЬ СЪТНАЯ ЛИХВА. АЩЕ
ЖЕ ИѢКТО М(И)Л(О)СТИВ(Ь)НІЕ ХОЩЕТЬ.
ВЪЗЕМАЕТЬ ТОІЕ ЛИХВЫ ПОЛОВИНОУ. ІЕЖЕ
18 ІЕСТЬ ШЕСТЬ ПѢРПЕРЬ НА СТО. ТАКОВАЯ ЖЕ
И ПОД(О)БНА ТѢМЪ. ИЛИ МАЛО ИЛИ МНОГО
ЧТО ДАВШЕ. И МАЛОУ ИЛИ ВЕЛИКОУ ЛИХВОУ
21 ВЪЗЕМАЮТЬ. ТАКОЖДЕ И Ш РИЗАХЪ И Ш
ИНОМУ ДОБЫТЦѢ. СОУТЬ БО ИѢЦНИ. ИЛИ
ЗЛАТО ИЛИ ДОБЫТ'КЪ ИѢКАКЪ ДАЮЩЕ ВЪ
24 ЗАЕМЪ КОУПЦѢМЪ И ГЛ(АГОЛ)Ю. ИДѢТЕ И
КОУПЬ ТВОРИТЕ. ЛИХВЫ НЕ ВЪЗЕМЛЕМЪ. НЪ
АЩЕ ЧТО ПРИВЕРБАЕТЕ ДА РАЗДѢЛАЕМЪ
27 НА ПОЛЫ. АЩЕ ЖЕ ПРИЛОУЧИТЬ СЕ ПАГОУ-
БА ИѢКАМЪ ТО ВАМЪ ІЕСТЬ. А НАШЕ ЦѢЛО
ДА ПРѢБЫВАЕТЬ. И СЕ ТВОРЕЩЕ ГОРШОУЮ
30 ЛИХВОУ ВЪЗЕМАЮТЬ. ПРИБЫТКОУ ОУБО ПРИ-
ШЕЩАЮЩЕ СЕ. ПОГИБѢЛИ ЖЕ НИКАКОЖЕ.
ТАКОВАЯ ОУБО И СИМЪ ПОД(О)БНА ТВОРЕ

без воље његовог сопственог епи-
скопа, рукоположење није важеће,
то јест да буде извргнут.

Правило 17. Онај ко прима лихву или
мито – по овом правилу стран је Цр-
кви и лишава се чина.

Тумачење. Стотне лихве су оне које
се међу свим лихвама добро распоз-
нају. Ако неки зајмодавац да у зајам
некоме сто перпера, и тај који је у-
зео, кад буде враћао, на оних сто даје
других [12] перпера – то је стотна ли-
хва. А ако неко милостивије хоће, од
те лихве узима половину, што је
шест перпера насто. То и слично то-
ме јесте – кад мало или много нечег
дају, па малу или велику лихву узим-
ају. Исто је тако кад је реч о одећи
и другој вредности. Постоје неки ко-
ји дајући, било злато или некакву
вредност у зајам, кажу трговцима:
„Идите и тргујте, лихву не узимамо,
него ако што зарадите, на пола да де-
лимо; догоди ли се нека штета, ваша
је, а наше цело да остане“. И чинећи
то, тежу лихву узимају, јер се при-
дружују добити а губитку никако.
Ако се ко од свештеника нађе да то и
томе слично чини, или некако друга-

2–3 не тврѣдо поставленіе. ἄκυρωθήσεται ἡ χειροθεσία | 3–4 сирѣчь да боудеть извръженъ
нема гр. | 5 мѣздоу, ἡμιολίας | 9 Сѣтныѣ, ἐκαστοστιαῖοι | 11 заемъ Р. заимъ М | 12 перперъ С М |
14 ста] сто М | .К.] два на десете Р С М и гр. – δωδεκά | 15 перпера Р С М | сѣтнаѣ] сатанаѣ М |
20 или] и С | 21 такоже Р С М | 23–24 въ заимъ Р С, въ заимъ М | 24 гл(агол)ю] гл(агол)юще Р
С М | 33 и] или Р С М

- или инако како промышляе себѣ ска-
редын прибытькѣ. (!) аще кто ѿт(ъ)
3 св(е)ще|н|ныхъ ѿбръщет' се. иако за-
быв' б(о)ж(ъ)ствнаго писаниа гл(аго-
л)ющаа. сребра своего не дастъ въ ли-
6 хвоу и мзды на неповинныхъ не при-
ѣтъ. таковыи. ѿт(ъ) причта да извръ-
жет' се. и правила да боудеть чоуждъ.
9 аще и .мѣ. тоѣ правило с(ве)тыхъ ап(о)-
с(то)лъ. и десетоѣ правило шестаго
събора иже въ троуѣ полатнѣмъ. не
12 въскорѣ тѣхъ повелѣвають извръщати.
нѣ югда заповѣдь приѣмше не вста-
ноу' се то твореще.
15 Правило .иі. Динакони въ своихъ мѣри-
лѣхъ да прѣбываютъ. да ни проскоуры
проскоумисають. ни причещениа през-
18 вутеромъ да не дають. ни прѣжде ихъ
къ с(ве)тыни да не прикасають' се. и
посрѣдѣ презвутерь да не сѣдають.
21 прѣсправило бо естъ и безъчинно. аще
что таково боудеть.
Тльк(ъ). Се правило с(ве)тин ѿ(тъ)ци
24 изложише. неѣпотно нѣчто и безъчи-
нно ѿбрътъше | нѣ въ кихъ градѣхъ
бываемо снмъ исправляють. и повелѣ-
27 ваютъ динакономъ. никакоже приноше-
ниа не принести. сирѣчь проскоуры не
проскоумисати. ни давати презвуте-
30 ромъ б(о)ж(ъ)ствнаго причещениа. ни
прѣжде тѣхъ того прикасати се. нѣ по
презвутерьхъ таковое бл(а)годарение
33 приѣмати имъ. или ѿт(ъ) ѿп(и)с(коу)-

чије стиче себи срамну добит, забо-
равляјући Божественно писмо које
каже: „Сребро своје не даде на добит
и плату праведника не узе“ – такав
да се из свештенства извргне и стран
да буде правилу, иако 44. правило
светих апостола и десето правило
Шестог сабора у Трулској палати
налажу да се ти не извргну набрзину,
него ако, кад им се нареди, не преки-
ну то да чине.

Правило 18. Тако ни да остану у сво-
јим мерилима: да проскомидију не
врше, ни причешће презвитерима да
дају, ни светиње пре њих да се доти-
чу; и међу презвитерима да не седе,
јер је мимо правила и мимо реда ако
тако нешто буде.

Тумачење. Ово правило изложише
свети оци да њиме исправе нешто
што у неким градовима нађоше да је
недолично и непрописно – те наре-
ђује ђаконима да никако не приносе
жртву, то јест да не врше проско-
мидију, ни презвитерима да дају бо-
жаствено причешће, нити да се пре
њих тога дотичу, него после презви-
тера да примају такво благодарење,
или од епископа или од презвитера;

* Пс 14(15). 5

2 прибытькѣ (!), треба прибытьк као у РСМ 19 .мѣ. тоѣ] четиредесете четвртоѣ РС, четри-
дес(е)тоѣ четвртоѣ М | 16 проскоуры РСМ | 16–17 ни проскоуры проскоумисають нема гр. | 17
проскоумисають РМ | 19 ум. с(ве)тыни, гр. αὐτῆς | не нема М | 21 безъчинно, ἀταξία како пише
у Petropolit. 208. АЕ (263) 279, а не εὐταξία како грешком пише у MSyn. 237, V 1167, Panag. 132,
AL ω 30, PII | 23–24 с(ве)тин ѿ(тъ)ци изложише нема гр. | 27–29 никакоже... проскоумисати нема
гр. | 29 проскомидисати М | 32 бл(а)годарение. τὴν εὐχαριστίαν

на или ѡт(ь) презвѣтера. ни посрѣ(дѣ)
же презвѣтеръ сѣдѣти да не сѣдеице
3 выше ихъ. чѣстнѣиши мнѣт' се быти.
іеже іестъ безъчинно. аще же кто не
встанеть се сего. правиломъ симъ да
6 извѣржени боудѡуть.
Правило .ѿ. Павликиане покр(ь)ща-
вають се. и гла(агол)еми ѡт(ь) нихъ при-
9 чѣтници. аще бес порока вѣрѣшѡуть се.
покр(ь)стивше се да поставлени боу-
доуть. аще же порочни іаветъ се. да
12 извѣргоуть се. и днаконисы прѣльце-
ныи ѡт(ь) нихъ. понеже поставлениа
не имѡуть. съ мирьскими члов(ѣ)кы
15 да истѣлзани боудѡуть.
Тльк(ь). Отъ павликианьскоіе іереси
приходеиши къ сворнѣи ап(о)с(то)ль-
18 сцѣи цр(ь)к(ь)ви. да покр(ь)щают се
сирѣчь да кр(ь)щают се второіе. прѣ-
воіе бо кр(ь)щеніе. некр(ь)щеніе. по-
21 неже іеретичьско бѣ. кр(ь)стивше же се
и аще нѣци ѡт(ь) нихъ. іако іеп(и)-
с(коу)пи или презвѣтери и днакони.
24 бѣше въ павликианѣхъ. аще житіе не-
порочно имѡуть ѡт(ь) сворныи цр(ь)-
к(ь)вѣ іеп(и)с(коу)па въ нѣиже кр(ь)стише
27 се да поставлени боудѡуть кждо въ
свои чинъ. аще же недостонни вѣрѣ-
шѡуть се. да и ѡт(ь) того іеже бѣше
30 извѣргоуть се. соущіи же въ нихъ дна-
конисы. понеже никакова поставлениа
не имѡуть. аще къ сворнѣи пристѡу-
33 петъ цр(ь)к(ь)ви и кр(ь)стет се. съ

нити међу презвитерима да седе како
се не би мислило да су, седећи изнад
нихъ, почаствованији од њихъ, што ни-
је у реду. А ако се ко тога не остави.
по овом правилу извргнут да буде.

Правило 19. Павликијани се покр-
штавају; и ако се од њих звани све-
штенници нађу да су без порока, покр-
стивши се – да буду рукоположени:
покажу ли се порочним – да се извр-
гну. А ђаконисе од њих обмануте,
пошто се не рукополажу, са мирјани-
ма да буду провераване.

Тумачење. Они који из павлики-
јанске јереси приступају Саборној
апостолској цркви – да се покршта-
вају, то јест да се крсте по други пут.
јер прво крштење није крштење по-
што је било јеретичко. А крстивши
се, ако су неки од њих као епископи
или презвитери и ђакони били у пав-
ликијанима, а имају непорочан жи-
вот, да их епископ Саборне цркве у
којој су се крстили – рукоположи. да
буду сваки у свом чину, а уколико се
нађе да су недостојни – да се извргну
и из тога што су били. А ђаконисе
које су међу њима, пошто никакво
рукоположење немају, уколико при-
ступе Саборној цркви и крсте се – да

1 посрѣ(дѣ), конј. према Р С М | 3 чѣстнѣиши] ч(ь)стнѣише ихъ Р С М | 3–6 чѣстнѣиши...
боудѡуть нема Аристин | 10–11 да поставлени боудѡуть. χειροτονείσθωσαν | 13–14 постав-
лениа не имѡуть. μη χειροτονίας μετέχουσ | 19–20 провож (!) М | 19–21 сирѣчь... кр(ь)стивше
же се нема Аристин | 22–23 іако іеп(и)с(коу)пи... и днакони у гр. ὡς οἱ κληρικοὶ | 24 бѣше.
ἐν ἡρώων | въ павликианѣхъ С, παρὰ τοῖς Παυλιανισταῖς | 26–27 въ нѣиже кр(ь)стише се нема
гр. | 27–28 кждо въ свои чинъ нема гр. | 29 и ѡт(ь) того іеже бѣше нема гр. | ѡт(ь)] ѡ М |
30 соущіи Р М | 31 поставлениа. χειροθεσίαν | 32–33 цркви пристѡупеть инв. С

мирскими чловѣ)кы да причтени боу-
дохть. и ꙗще же ѿ днакоуниахъ. ири
3 шестаго и .кд. таго правила. сбора иже
въ карфагенѣ. павликиане же нарицають
се иже ѿт(ъ) павла самосатскаго
6 прѣѣмше ересь. иже смѣренаа ѿ х(ри)-
с(т)ѣ мѡдрѣствоваше и проста того
чловѣ)ка быти проповѣдаше. и начело
9 не ѿт(ъ) ѿт(ъ)ца прѣжде вѣкы. нъ
ѿт(ъ) м(а)риѣ приѣмша.

Правило .кѣ. Въ всакыи недѣ)ле и въ
12 д(ъ)ни петъдесетныи. недостоинно ꙗс(тъ)
колѣноу прѣкланати нъ прости стоѣще
вси чловѣ)ци да молет се.
15 **Тльк(ъ).** Ёже не прѣкланати колѣноу
въ всакыи недѣ)ле. и въ д(ъ)ни с(ве)-
тыи петидесетнице. се же ꙗсть ѿт(ъ)
18 въскр(ъ)с(е)ниа х(ри)с(то)ва до съшь-
ствиа с(ве)т(а)го д(оу)ха. и инѣ-
ми св(е)щеннымъ ѿт(ъ)цы повелѣно
21 быс(тъ). и великимъ василемъ. иже
и словеса прѣдлагають. илиже ѿт(ъ)-
речено ꙗсть. прѣкланати колѣнѣ въ
24 реч(е)ныхъ д(ъ)нѣхъ. сирѣчь въ всакыи
недѣ)ле. и въ петъдесетныи д(ъ)ни.
стоѣщимъ же молити се повелѣвають.
27 ꙗже ꙗсть. ꙗко въскрьсохомъ съ х(ри)-
стомъ. и вышынхъ искати дльжни
ѣсмы. || и ꙗще же к томоу. ꙗко хоте-
30 цаго быти вѣка ѿбразъ ꙗсть въскр(ъ)-
с(е)ниа д(ъ)нѣ. сирѣчь с(ве)таа недѣ)л-
а. ть бо ꙗсть д(ъ)нѣ ѣдинъ и ѿс-

буду сврстане са мирјанима. О ѣако-
нисама потражи још шесто и 24. пра-
вило сабора у Картагини. Павлики-
јанима се зову они што су примили
јерес од Павла Самосатског, који је
унижено о Христу мислио и пропове-
дао – да је Он обичан човек и да по-
четак није примио од Оца пре веко-
ва, него од Марије.

Правило 20. У све недеље и у дане
Педесетнице није допуштено клеча-
ти, него да се сви људи моле обично,
стојећи.

Тумачење. А то, да се не клечи у све
недеље и у дане Свете педесетнице,
то јест од Васкрсења Христова до
силаска Светога Духа, и други су све-
штени оци забрањивали, и Василије
Велики који и беседе прилаже, који-
ма забрањује да се клечи у речене
дане, то јест у све недеље и у дане
Педесетнице, а налаже да се стојећи
молимо, што значи да смо васкрсли
са Христом и да смо дужни да тражи-
мо оно што је вишње. Уз то још, да је
дан Васкрсења, то јест Света недеља,
слика века који долази, пошто је тај
дан један и осми, као што га је Мојси-

1 причетаны Р М | 3 .кд. таго] двадесет(е) и четвѣртаго Р С М | 4 въ карфагени Р, ἐν Καρθαγένῃ | 4-5 ум. нарицають се. гр. εἶσιν | 6 прѣѣмше. καταχόμενοι | смѣренаа, ταπεινά | 8 проповѣдаше, δογματίσαντος | 9 не ѿт(ъ) ѿт(ъ)ца прѣжде вѣкы нема гр. | 11 всакыи нема гр. | 12 петидес(е)тныи Р С М | 13 просто С | прости стоѣще, ὀρθίους | 14 вси нема гр. | 15 Ёже] Ёже Р | 17 петъдесетнице С М | 17-19 се же ꙗсть... доуха нема гр. | 22 прѣдлагають, προστίθησι | 24-25 сирѣчь... д(ъ)ни нема гр. | 30-31 въскр(ъ)с(е)ниа д(ъ)нѣ... сирѣчь с(ве)таа нема гр.

мы. іакоже и моисѣѡмъ въ бытѣи-
 3 скихъ кнѣгахъ. іединъ а не прѣвы име-
 нованъ быс(тъ). реч(е) бо и быс(тъ) ве-
 черь и быс(тъ) оутро д(ь)нь іединъ. и
 6 іединъ въ правдоу. и истинноу вѣсморн-
 цоу прообразоуіе невечерьнии д(ь)нь.
 бесконѣчнаго шного вѣка хотецаго бы-
 ти. тѣмже оустраіаюци цр(ь)кы своіе
 9 пициники. д(ь)не шного помену. и к
 томоу прооуготовати се. и стоіециемъ
 12 молити се повелѣ да на вышнее прѣ-
 бываніе възирающе. непрѣстанно то
 въ помышленіе имамъ. се оубо іестъ
 іеже не прѣкланати колѣноу въ наве-
 15 черныхъ д(ь)нѣхъ. іеже бѣ не въздѣ
 съблюдаемо. се правило хранити всѣмъ
 и влюсти законноповелѣваіеть.¹
 18 [..Ѧ.] Іже въ анкѣрѣ с(ве)т(а)го по-
 мѣстнаго свора. правилъ .кѣ.
 Прѣвѣіе всѣхъ своръ. іже въ антиѡхни
 21 сѣрс(ѣ)и быс(тъ). на павла самосат'-
 скаго. ц(ѣса)р(с)твоуіуцоу въ римѣ
 аврѣлѣаноу. по сем же и съ с(ве)ты своръ
 24 быс(тъ) въ анкѣрѣ. анкѣра же митро-
 полиа іестъ галатѣискаа. прѣвѣіи же
 іестъ сын своръ и никеискаго свора. нь
 27 власти дѣла г(о)спод(ь)скоіе вселенска-
 го свора вторыи по немъ поставленъ
 быс(тъ). вѣхоу же старѣишины свороу
 30 семоу. вителии. антиѡхніе сѣрские

је у кнѣгама *Постања* назвао – један,
 а не први, јер рече: „И би вече и би
 јутро, дан један“. И заиста, тај један,
 истинити осми, осликава незалазни
 дан оног бесконачног будућег века,
 због чега Црква, устројавајући своје
 хранитеље, помену дан онај, да се за
 њега припремамо, те заповеди стоје-
 ћи да се молимо; да, гледајући на ви-
 шње пребивање, непрестано то има-
 мо на уму. Да се, дакле, не клечи у
 [речене] дане – што не беше свуда
 сачувано – ово правило установљује
 да сви држе и чувају.¹

[6.] *Светог помесног сабора у Ан-
 кири правила 25*

Пре свих сабора био је онај у Антио-
 хији сиријској против Павла Самоса-
 тског, за царствовања Аврелијана у
 Риму. А после њега беше и овај свети
 сабор у Анкири. Анкира је митропо-
 лија галатијска. Овај сабор је био и
 пре Никејског сабора, али због над-
 моћности васељенског сабора би
 стављен као други за њим. А старе-
 шине овог сабора беху: Вителије,
 епископ Антиохије сиријске, Агрико-

* 1. Мојс 1, 5

1–2 въ бытѣискихъ(ь) М, ἐν τῇ κοσμογενείᾳ | 3–4 рече бо... іединъ нема гр. | 5 въ правдоу] въ правдоу ть Р С М и гр. – ὁὕτως ἐκεῖνην | и нема М | 8 оустраіаюци. οὐδμιζουσα | 10 прооугото-
 вити се С | стоіециемъ Р | 12 то, ἐκεῖνην | 13 въ помышлени Р С М | 14–15 навечерныхъ] нареч(е)ныхъ Р С М и гр. – ταῖς ῥηθείσαις | 16 всѣмъ нема Р | 26 никеискаго, у гр. следи – πρῶτης |
 26–29 нь власти... поставленъ бысть нема гр. | 29–30 вѣхоу же старѣишины свороу семоу. Ἡθροίσθησαν δὲ ἐν αὐτῇ Πατέρες ἱεροὶ, ὧν ἐξήρχεν | 30 вителии, Οὐϊτέλιος

¹ На доњој марг. текст: Скончаше се ѡ г(о)с(по)дѣ правила с(ве)т(а)го и вселенскаго іже въ никеи прѣваго свора. (Завршише се са Господом правила светог и васељенског Првог сабора у Никеји). Исти текст има Р на доњој марг., а С одмах у продужетку тумачења 20. прав. у основ-
 ном тексту. У М овог текста нема.

и(и)с(коу)нѣ. агриколан кесарие капа-
докиискии и св(е)щенном(оу)ч(е)н(и)кѣ
3 василан. и(и)с(коу)нѣ амасинскии.
ибо въ врѣмѣ гоненна. мнози кр(ъ)с-
тиане. не възмогаше до конца трѣ-
6 пѣти моукѣ. нѣ повинувше се м(оу)-
ч(и)т(е)лемъ и пожрѣше идоломъ. и
потомъ расказавше се пристоупише па-
9 кы къ сбориѣи цр(ъ)к(ъ)ви въ покаи-
ниѣ. съвѣпрашаниѣ оубо быс(тъ) ѡт(ъ)
с(вѣ)тыхъ ѡт(ъ)ць ѡ томъ. како по-
12 д(о)баетъ ѡт(ъ)връгшии се х(ри)с(т)а
принимати. || и ѡ семь с(вѣ)тынъ сборъ
и правила изложи. и ѡ дроугыхъ гла-
15 вахъ иже соутъ се.

Правило .а.¹ Се же и второ. Презвѣтери
и диякони иже прѣжде пожрѣше идо-
18 ломъ. и потомъ истинномъ ср(ъ)д(ъ)-
цемъ ѡбративше се. тѣкмо мѣста и
чѣсти да приѡбѣцет се. никако же къ
21 с(вѣ)тымъ прикасающе се.

Тѣк(ъ). Елици же ѡт(ъ) презвѣтеръ и
дияконъ. въ врѣмѣ гоненна поноуж-
24 деніи бывше пожрѣше идоломъ. и по-
томъ истинно пристоупише пакы къ
сбориѣи цр(ъ)к(ъ)ви кающе се ѡ ннхъ же
27 сѣгрѣшише. тѣкмо сѣдѣнниа и чѣсти
спод(о)блени быти длѣжныи соутъ.
св(е)щенническоѣ же что сѣдѣловати не-
30 достонни соутъ. іако же се хлѣбъ и
чашоу принести. или слово оученниа к
людемъ створити. и ѡт(ъ)ноудѣ ни-

ла Кесаріе кападокијске и свеште-
номученик Василије. епископ ама-
сијски.

Јер, у време гоњења многи хришћани
не могли до краја трпети муке, него
се повиноваше мучитељима и прине-
соше жртве идолима, а потом раска-
јавши се, опет приступише Саборној
цркви на покајање, па се свети оци
питаху о томе како треба примати
оне који су се одrekli Христа, те о
овоме и о другим главама Свети сабор
изложи и ова правила:

Правило I.¹ А оно је и друго. Презви-
тери и ђакони који су раније принели
жртве идолима, а потом се истин-
ским срцем обратили, само у седи-
шту и части да учествују, а никако да
свештенослуже.

Тумачење. Они презвитери и ђакони
који су у време гоњења били приси-
љени да принесу жртве идолима, а
потом опет истински приступише Са-
борној цркви, кајући се због онога
што сагрешише, треба да буду удо-
стојени само седишта и части, а недо-
стојни су да чине нешто од свештених
радњи, као што је: Хлеб и Чашу да
приносе или слово поуке да упућују

1 агриколау М. Ἀγρίκόλαος | 1–2 кпадокијске М, Καππαδοκίας | 2 ум. св(е)щенном(оу)ч(е)-
н(и)кѣ гр. ὁ μαρτυς | 4–5 хр(и)стианѣ М | 5 до конца не възмогаше инв. С | 7 и¹ нема М | 8–9
пакы нема Р | 10 сѡупрашаниѣ Р М | ѡт(ъ) нема С | 13 ѡ семь, περὶ τούτων (мн.) | с(вѣ)тынъ нема
гр. | сборъ – у гр. σπείρις αὐτῆ | 14 и¹ нема гр. | 15 се, οὗτοι (мн.) | 16 Се же нема гр. | 17 пожрѣше]
пожрѣти С | 18–19 истинномъ ср(ъ)д(ъ)цемъ ѡбративше се, ἐξ ἀληθείας ἀναπαλαίσαντες | 19
мѣста. τῆς καθέδρας | 20 приѡбѣцет се. μετεχέτωσαν | 20–21 къ с(вѣ)тымъ прикасающе се, τῶν
ἀγίων ἐπιτελοῦντες | 27 сѣдѣнниа Р С М | 29–30 св(е)щенническоѣ... соутъ нема М | 30 же нема Р | и]
или Р С М и гр. – ἢ

¹ Ово је, у ствари. 2. прав., а 1. прав. није пренето.

чтоже ѡт(ъ) с(вѣ)тое слоужбы створити.

- 3 **Правило .Г. М**(оу)ч(е)ни бывше и поноуждени въ истинѣ. и по м(оу)ч(е)нии брашно приѣмше идолюскоѣ. тако-
6 вни. ѡт(ъ) ѡбещанна да | не възбранет се. аще же боудут' и мирьсци члов(ѣ)ци таково что пострадавше. иако
9 ничтоже съгрѣшше. аще хощетъ и роукоположение приѣти. да полоучетъ. въ иномъ непорочни соущи.

- 12 **Т**ав(ъ). **И**же по моукахъ многахъ идоложрѣвнѣиѣ брашно приѣти поноуждени бывше. поноуждающимъ въ
15 оустѣ им' вѣлагающимъ с поуждею. таковожде и тѣмъже въразомъ. ливанъ въ роуцѣ ихъ вѣлагаем' приѣмше.
18 и поуждею на желѣзныи черѣнь въ немже естъ оуганіе възврѣши поноуждени бывше. исповѣдающе же въсма иако
21 кр(ъ)стѣиане соутъ. и прилоучшаго се ради плачь выноу являюще. въ хоудѣ ѡдежди и въразомъ оуныломъ и житиѣ
24 смѣреннѣиѣ. таковни. иако кроуѣ грѣха соущи. ѡт(ъ) ѡбещанна не възбранет се. нъ въ своѣи чѣсти да прѣ-
27 л. 69а бывають. аще же мирьсци || члов(ѣ)ци соутъ таковни. и хотетъ поставление св(ѣ)щенничества полоучити. аще
30 прѣждане житіе ихъ непорочно естъ. сего ради единого не възбранит' се имъ таковоѣ чѣсти полоучити.

народу, те од свете службе да уопште ништа не чини.

Правило 3. Они који су мучени и заиста присиљени после мучења да приме храну идолюску – такви да се не лишавају заједнице. А ако тако нешто и мирјани буду претрпели, пошто ништа нису сагрешили, ако хоће и рукоположење да приме – нека приме, будући да су у другом непорочни.

Тумачење. Они који су после многих мука били присиљени да приме идоложрѣвну храну, кад им насилници са присилом стављају у уста; исто тако и на исти начин да прихвате кадоницу што им је у руке стављана, и присилно били нагнани да је баце на жељезну плочу с угљевљем – а исповедали посве да су хришћани и не престано због оног што се догодило били уплакани, у бедној одећи, и тужног изгледа, и скромног живљења – такви, будући да су изван греха, да се не лишавају заједнице, него у својој части да остану. Уколико су ти мирјани и хоће свештеничко рукоположење да приме, ако је раније њихово живљење било непорочно, да им се не забрани да једино због тога такву част не приме.

6 ѡбещани Р С М | 7–8 мирьсци члов(ѣ)ци, λαϊκοί | 9 хотетъ Р С М | 10 роукоположение (!) С | 11 въ иномъ, ἄλλως | 14 поноуждающе С | 16–17 ливанъ, λιβανωτόν | 17 вѣлагаем' нема гр. | 18 на желѣзныи черѣнь, εἰς τὸν τρίποδα | 18–19 въ немже естъ оуганіе нема гр. | 20 иако въсма инв. С | 21 кр(ъ)стѣи(а)ни Р С | 22 плача Р М, λένθος | выноу, αἶψά | 22–23 въ хоудѣ ѡдежди и въразомъ оуныломъ, τῇ πάσῃ καταστολῇ καὶ τῷ σχήματι | 25 ѡбещанна] ѡбещанна Р | 27 же нема М | 27–28 мирьсци члов(ѣ)ци, λαϊκοί | 28–29 поставленна С | 29 св(ѣ)щенничество С | полоучити – у гр. следи τυγχάνετωσαν

Прав(ило). Д. Блици же ведоми съ ра-
достию вънидоше въ идольскыи храмъ
3 и іадоше .Ѣ. лѣт(ь) да припадають.

Тльк(ь). Блици же пожрѣти идоломъ
пеноуждени быше. или вечерати въ идоль-
6 сцѣи цр(ь)к(ь)ви. аще потомъ покор-
ше се. и веселомъ вбражомъ вънидоше
и вблѣкоше се въ ризы многоцѣнныи.
9 и вечероу іадоше или жрътвоу принесо-
ше. таковыи лѣто єдино съ послоуша-
ющими да причтени боудотъ. и за
12 три лѣта да припадають. и дроузѣи
двѣ лѣт(ѣ) с вѣрными стоіание да
принимають. и тькмо мол(и)твь с ни-
15 ми приобѣщающе се. по врѣмени же
шести лѣт(ѣ)хъ. съвршениа да по-
лоучеть. и б(о)ж(ь)ствныхъ | с(ве)-
18 тынь да причестет' се.

Правило .Ѣ. Иже въ плачевнѣи ѡдежди
въшѣд'шен. и іадыше съ слъзми .Г. лѣ-
21 т(а) да припадають. аще же не іадоше
.Ѣ. лѣт(а) да припадають. прьвое же
ихъ житіе и послѣд'неє. и аще потъ-
24 щаливи соутъ или не потъщаливи.
єп(и)с(коу)пъ расмотривъ члов(ѣ)ко-
любие или нечлов(ѣ)колюбие іавить.
27 Тльк(ь). Иже въ идольскою цр(ь)-
к(ь)въ вниити. пеноуждени быв'ше и
іасти въ нѣи. аще въ плачевнѣи
30 вънидоше ѡдежди. и вьнегда іадѣхоу
плакахоу се слъзно. таковыи. іако моу-
цѣ повинноуше се. и вьсма не помы-
33 шляюще іако не волею то твореть. по-

Правило 4. Они који, одвођени, с ра-
дошю уђоше у идолски храм и једо-
ше, 6 година да *припадају*.

Тумачење. Они који присиљени би-
ше да принесу жртву идолима или да
вечерају у идолском храму, ако по-
сле тога, покоривши се, и с веселим
изгледом уђоше и обукоше се у ску-
поцено одело, и вечераше или жртву
принесоше – такви једну годину да
буду сврстани са *слушајућима* а три
године да *припадају*, и друге две го-
дине да добију место стајања са вер-
ницима и само у молитвама са њима
да учествују, а по истеку шест година
да добију завршницу и да се причесте
божаственим светињама.

Правило 5. Они који су у жалобној
одећи ушли и са сузама јели, 3 године
да *припадају*, а ако нису јели, 2 годи-
не да *припадају*. А о њиховом рани-
јем и потоњем животу, и да ли су рев-
носни или нису ревносни, епископ ће,
размотривши, испољити човеко-
љубље или нечовекољубље.

Тумачење. Они који су присиљени
били да уђу у идолски храм и у њему
једу, ако су у жалобној одећи ушли и
док су јели лили сузе – такви, пови-
нујући се муци и, уопште, не мислећи
да све то невољно чине, јер је своје

2 въ идольскыи храмъ нема гр. | 3 .Ѣ.] шесть Р С М | да припадають, ὑποπλάττωσαν | 4 пожрѣтъ М | идоломъ нема гр. | 5 быше] быв'ше С М | 5–6 идольсцѣи цр(ь)к(ь)ви, ἐν τῷ εἰδωλείῳ | 8 и нема С | вблѣкоше се С М | многоцѣнныи С М | 14–15 с ними нема гр. | 16 шести лѣт(ѣ)хъ, ἑξαετίαν ταύτην | 20 въшѣд(ь)ше М | .Г.] три Р С М | 22 .Ѣ.] двѣ Р С М | 23–24 потъщаливи, σπουδαῖος – односи се на живот | 31 плакахоу се] плакахоу Р С М, плакахоу се слъзно, ἐδάκρυον | 33–2 понеже... на шт(ь)сѣчение, διὰ τὸ τοῖς οἰκείοις μέλεσι χρήσασθαι

неже свое оуды прѣдати на шт(ь)-
сѣчение. на испльнение поноуждаю-
3 щихъ безакон'ное воле. три лѣта тък-
мо да припадають. и потомъ свѣнь
швыщенна с(ве)тыхъ тинь приети да
6 боудотъ въ стоиание с вѣрными. аще
же выиноше тъкмо въ идольскою
цр(ь)ковь. не идоше же идоложрѣтъв-
9 ныхъ. || двѣ лѣтѣ да боудотъ въ при-
падающихъ. единого лѣта да стоеть с
бѣрными молеще се. и по тѣхъ трехъ
12 лѣтѣхъ съврѣшенне да примытъ. рек-
ше. да причестетъ се в(о)ж(ь)ствныхъ
тинь. иеп(и)с(коу)поу же иестъ власть
15 икоже видить ихъ или потѣцали-
вы или въ неврѣжені соущи. тако и за-
повѣдь дасть им'. или члов(ѣ)ка лювь-
18 ствовавъ скратитъ врѣме покаиання.
или паче приложитъ к томоу испыта-
иеть же и прѣждане ихъ житие како-
21 во бѣ. и шт(ь) шбоиго строенна. по-
слѣднѣго же и прѣваго. или оумалитъ
или продлжитъ иепитимню. рекше за-
24 прѣщение.

Правило 2. Моужь прѣщениа тъкмо
оубоив' се и пожрь идоломъ. и по-
27 томъ покаивъ се. петъ лѣт(ь) да при-
падають.

Тльк(ь). Иже не понесъше никакое же
30 мзкы. нь тъкмо прѣщениа оубоивше
се и пожрьше идоломъ. и на врѣме
доволно въ таковѣи лѣсти | прѣбывше.
33 и потомъ покаивше се и шбрацьше се.

удове требало да предају на одсеца-
ње, како би испунили незакониту во-
љу насилника – само три године да
припадају, а потом, без учешћа у све-
тим тајнама, да буду примљени са
верницима да стоје. А ако су само
ушли у идолски храм и нису јели од
идоложртованог, две године да буду
међу припадајућима, једну годину да
стоје са верницима, молећи се, а по-
сле те три године да добију завршни-
цу, односно да се причесте божестве-
ним тајнама. А у власти епископа је
да их посматра јесу ли ревностни или
немарни, па тако им и запрећење да:
или ће у духу човекољубља скратити
време покајања или продужити. Уз
то ће испитати какав је био њихов
пређашњи живот, те на основу обо-
јег стања – последњег и пређашњег.
или ће смањити или продужити
епитимију, односно запрећење.

Правило 6. Човек који се само од пре-
тје уплашио и принео жртву идоли-
ма, а потом се покајао, пет година да
припада.

Тумачење. Они који нису претрпели
никакве муке, него су се само од пре-
тје уплашили и принели жртве идо-
лима и дуже време остали у таквој
превари, а потом се покајали и обра-

2 на] нь (=на) орт.-јез. црта М | 2-3 поноуждающихъ безакон'ное воле, τῶν ἀπαιτουμένων
ἀθέσεων | 3 лѣтѣ Р | 6 въ стоиание нема гр. | 7 такмо М | 7-8 въ идольскою цр(ь)ковь нема гр. |
8-9 идоложрѣтвныхъ нема гр., идоложрѣтавныхъ М | 12-14 рекше... тинь нема гр. | 17 испред
или у гр. је καὶ | 17-18 члов(ѣ)ка лювьствовати] чл(о)в(ѣ)колювьствавъ Р, члов(ѣ)-
колювьствовав С, чл(овѣ)колювьствавъ М, φιλανθρωπεύσασθαι | 19 к томоу нема гр. | 20 же
нема гр. | 21 строенна, καταστάσεων | 23-24 рекше запрѣщение нема гр. | 25 такмо М | 26 и
пожрь идоломъ, καὶ θύσας | 29 никакое нема гр. | 31 пожрьше] пожрѣше Р | 33 и потомъ...
шбрацьше се нема С | шбрацьше се] шбратив'ше се М

- лѣто оубо єдино въ послоушающихъ да
боудеть. три же лѣта с припадающихи-
ми да створеть. двѣ же лѣтѣ да
стоють с вѣрными. тькмо мол(и)твь с
ними пришебцающе се. и по испълнени
всѣхъ шести лѣтѣ. приидоуть на свръ-
шениѣ. и б(о)ж(ь)ствьнаго спод(о)бет'
се причещениа.
- 9 **Правило .ѣ.** Аще кто свое брашно и-
мыи. ѣсть с погаными въ пражда(ь)ники
ихъ .в. лѣтѣ да припадають.
- 12 **Тльк(ь).** Аще кто въ пражда(ь)ники по-
ганьскыѣ. бывающихи на кыхъ мѣстѣхъ
шт(ь)лоученыхъ пражда(ь)никомъ мы-
монды прилоучи се. и свои хлѣбъ и-
мѣѣ ѣде с ними. двѣ лѣтѣ тькмо да
припадають. аще же под(о)бають кмоу
шт(ь) толѣ или мол(и)твь тькмо съ
вѣрными пришебцати се. или б(о)ж(ь)-
ствьныхъ с(ве)тынь причещати се. соу-
домъ кп(и)с(коу)па да боудеть. || и
никоѣ житиѣ того кающаго се испытав-
шоу.
- 24 **Правило .и.** Нже второкъ и третникъ
пожрьѣ идоломъ .ѣ. лѣтѣ да при-
падають.
- 27 **Тльк(ь).** [же не єдиною тькмо нь
дваши и тришин. пожрьѣше идоломъ
попоуждени бывше. таковии .д. лѣ-
т(а) да припадають. двѣ лѣтѣ безъ
причещениа да стоють с вѣрными мо-
литвы тькмо пришебцающе се. и въ
седмоѣ лѣто да приидоуть съврше-

тили, єдну годину. дакле, да буду ме-
ђу слушающихи, три године да про-
веду са припадающихи, а две године
да стоје са верницима, учествујући
само у молитвама са њима. А кад се
наврши свих шест година, приступи-
ће завршници и удостојиће се бож-
ственог причешћа.

Правило 7. Ако онај ко има своју
храну једе са поганима на њихов пра-
зник, 2 године да *припада*.

Тумачење. Ако се ко на поганске
празнике одржаване на неким издво-
јеним за празнике местима, пролазе-
ћи задесио и, поред свога хлеба, јео
са њима, само две године да *припада*.
А уколико потом треба – било у мо-
литвама само да учествује са верни-
цима, или да се божаственим светн-
ѣама причести, нека буде по одлуци
епископа који испитује и остали жи-
вот тога што се каје.

Правило 8. Онај ко по други пут, и
трећи пут, приноси жртву идолима, 7
година да *припада*.

Тумачење. Они који су не једном само
него двапут и трипут присиљени били
да принесу жртву идолима, такви 4 го-
дине да *припадају*, две године без при-
чешћа да стоје са верницима, само у
молитвама учествујући, а седме го-
дине да приме завршницу, односно да

3 да створеть нема гр. | 4 вѣрными – у гр. следи ко | такмо М | 4–5 с ними нема гр. | 5
пришебцают се М | 6 шести | 7 М | 6–7 на свръшениѣ, ἐπὶ τὸ τέλος | 7–8 спод(о)бет' се, μετὰσχῶσι |
9 брашно свое инв. С | 10 с погаными, τοῖς ἑθνεσιν | пражда(ь)никъ, ταῖς ἑορταῖς (мп.) | 11 .в.]
двѣ РСМ | 14 шт(ь)лоученыхъ, ἀφορισμένῳ (једн.) | пражда(ь)никомъ нема гр. | 14–15 мымонды
нема гр. | 16 такмо М | 18 такмо М | 21 и нема С | 25 .ѣ.] седмъ Р | 29 .д.] четыри Р | 30 двѣ]
.в. С | 33 седмоѣ] .ѣ. и С

иніе. рекше в(о)ж(ь)ств'наго тѣла и крѣе да причестет' се.

3 **Правило .Ѣ.** Иже не тъкмо самъ своею волею пожрь. нь и иніе на то поноудивъ .ї. лѣт(ь) да припадають.

6 **Тльк(ь).** Пце кто своею волею пожрь идоломъ. и самъ себе погоубивъ. и другыне поноудивъ и вьриноу вь погнѣбъ. аще вьратитъ се .ї. лѣт(а) да прѣбоудеть съ послоушающими.

9 **Другыхъ** же шесть лѣт(ь) да створитъ с припадающими. лѣто | же єдино да стонтъ с вѣрными привѣщае се с

12 **ими** мол(и)твь доже и до кон'ца в(о)ж(ь)ствыне слоужьбы. и тако вѣрменн. .ї. лѣт(ь) прѣшъд'шоу. да приметъ свръшеніе. и в(о)ж(ь)ствныхъ

15 **с(вѣ)тынь** да спод(о)бит' се. аще оубо и инако житіе єго испытаетмо не оупразнитъ єго в(о)ж(ь)ствнаго приче-

18 **щения.**

21 **Правило .ї.** Хотен днакономъ поставленъ быти. аще свѣдѣтельствоуютъ

24 **прѣдъ** єп(и)с(коу)помъ гл(агол)е. іако не могоу трѣпѣти не вженнв' се. таковыи вженнв се да боудеть днаконъ.

27 **аще** же оумальчавъ вженит се послѣжде да изврьжет' се.

Тльк(ь). Се правило повелѣваетъ аще

30 **днаконъ** прѣжде поставлении вьпрошенъ бывъ ѡт(ь) єп(и)с(коу)па свѣдѣтельствоуютъ ѡ себѣ прѣдъ прѣсто-

33 **ющими** тоу. іако не могоу д(ѣ)вѣствова-

се причесте божественим телом и крѣу.

Правило 9. Онај ко није само сѣм, својом вољом принео жртву, него је и друге на то натерао, 10 година да

припада.

Тумачење. Ако је ко својом вољом принео жртву идолима и сѣм себе погубио, натеравши и гурнувши и друге у погнѣбъ, ако се обрати, 3 године да

проведе са **слушајућима**, а другихъ шесть година да пробави са **припада-**

јућима, једну годину да стоји са верницима, придруживши им се у молитвама све до краја божествене служ-

бе. И тако, пошто прође 10 година, да прими завршницу и да се удостоји божественыхъ светиња, ако га, наравно, и остали његов проверени живот не лишн божественог причешћа.

Правило 10. Ако онај ко хоће да буде рукоположен за ѡкона, пред епископом устврди, говорећи: „Не могу издржати ако се не оженим“ – такав

да буде ѡкон пошто се ожени, а ако се, прећутавши, касније ожени, да се извргне.

Тумачење. Ово правило заповеда да се ѡкону који, упитан пре рукоположења од епископа, устврди о себи пред онима који ту стоје: „Не могу девичански живети, већ хоћу да сту-

1-2 рекше... причестет' се нема гр. | 3 такмо М | 4 и нема С | 5 .ї.] десетъ Р | да припадають Р С М и гр. – ὑποπίπτειν (једн.) | 9 .ї.] три Р | 11 же нема Р М | 14 доже] даже Р М, нема гр. | 15 слоужьб С | 16 .ї.] десети Р С М | 16-17 да приметъ С | 30-31 вьпрошенъ бывъ ѡт(ь) єп(и)с(коу)па, προαφτυράμενον τῷ ἐπισκόπῳ

ти. нь хсѣроу на шброучение бракоу
принти. да не възбранит' се кемоу и по
3 поставленн кь бракоу принти и прѣвы-
вати потомь въ тои слоужбѣ и чь-
сти. || въпрошена же бывша и оумльчав-
6 ша въ врѣме поставленна. и прием-
ша яко въ дѣвствѣ прѣбывати. и
потомь закономь брака женѣ съчета-
9 ша се. штѣ) днаконѣства изврѣци.
шбаче семоу правилоу соупротивит' се
шестомь правилоу вселенскаго свора ше-
12 стаго иже въ троуѣ полатнѣмь. не
шставляють бо штѣ)ноуѣ. неуже-
нившаго се пришѣдѣша въ иподнаконѣ-
15 скихъ или днаконѣскихъ или презвѣтеръ-
скихъ степенѣ. по поставленни брачноу
себѣ съставляти соужитиѣ. нь тако-
18 воу дръзкоуѣшаго створити. повелѣва-
емь изврѣци. дръжит' се шно прави-
ло .а се оупразнило се.
21 Правило .аї. шце шброучена соуци
дѣв(и)ца вѣсхыщена боуѣдетъ. штѣ)
дрѣгаго. прѣвоуѣ да вѣдана боуѣ-
24 деть.
Тѣмь(ѣ). Се оубо правило шброученоу
дѣвицоу моужевн. и потомь штѣ)
27 дрѣгаго вѣсхыщенѣ бывшии. повелѣва-
(ѣ)тъ штетн и вѣдати прѣвоуѣ | шброуч-
никоу. аще и штѣ) вѣсхытившаго ю
30 дѣвство кѣ растѣно бѣсѣтъ). грань
же петѣдесетъ шсмаи. шестѣ десетыхъ
цѣса)рѣ)скихъ книгъ. великими каз-
33 ными моучитъ. вѣсхыщеннѣ створшаго

пим у брачну [зајединицу]“, не забрани
да и по рукоположењу ступи у брак,
и потом остане у тој служби и части.
А онај ко је упитан и прећутао у
време рукоположења, те прихватио
да живи девичански, а потом се брач-
ним законом спојио са женом – да се
извргне из ђаконства. Међутим, овом
правилу се супротставља шесто пра-
вило Шестог васељенског сабора у
Трулској палати, јер сасвим онемо-
гућава неожењеном, који је ступио у
ипођаконски, или ђаконски или през-
витерски степен, да по рукополо-
жењу склапа себи брачни суживот,
па онога који се дрзнуо тако нешто
да учини, налажемо – извргнути. Др-
жи се оно правило, а ово је укинато.

Правило 11. Ако обручену девојку
отме други, првом да буде дата.

Тумачење. Ово правило, дакле, нала-
же да се девојка која је обручена за
неког човека, а потом од другог пре-
отета – отме и преда првом обруче-
нику, чак ако је и раздевичио преоти-
мач. Грана педесет осма шездесете
књиге *Василика* великим казнама под-
вргава преотимача девојке и оне који

[на] нь (=на) орт.-јез. црта М | шброучение] шбѣчение Р С М и гр. – κοινωνίαν | 5–6 въпрошена
же бывша и оумльчавша. τὸν δὲ σιωπήσαντα | 6 въ врѣме поставленна нема гр. | 12–13 не
шставляють Р С М | 21 шце] шце и Р | 26 ум. моужевн гр. τινί | 27 вѣсхыщеноу бывшию Р М | 27–28
повелѣва(ѣ)тъ конј. према Р С М | 31 петѣдесетъ] .ш. Р М | 32–33 казан'ми М | 33 моучитъ,
ὕποβαλλει

Д(ѣ)в(и)ци и помогшихъ ѿмоу на въс-
хъщениѣ. и всѣхъ аще кто и мало потъ-
3 щаниѣ створи въ таковы свѣтъ. и не
вставляѣтъ. аще и въсхъщениа Д(ѣ)-
в(и)ца въсхощетъ. аще и родители ѿ
6 хотетъ въсхъщившемоу ю съчетати на
бракъ. нъ аще и свѣщаютъ се родители
ѿѿ таковоѣ створити. изгнани быва-
9 ютъ въ заточениѣ.

Правило .ѿ. Прѣжде с(ве)т(а)го кр(ъ)-
щениа пожрь идоломъ неповиннь по
12 кр(ъ)щени.

Тльк(ъ). Понеже с(ве)тоѣ кр(ъ)щениѣ
всѣ калъ грѣховны ѿт(ъ)мываѣтъ. по
15 достоянию аще кто прѣжде кр(ъ)щениа
пожретъ идоломъ. по кр(ъ)щени иѣсть
повиннь. и въ св(е)щенничьскы чинъ да
71а 18 приндетъ. || аще потомъ житиѣ ѿго
вѣрѣтъ се непорочно.

Правило .ѿ. Сельскомоу ѿп(и)с(коу)поу
21 недостонть поставляти бес повелѣниа
градскаго ѿп(и)с(коу)па.

Тльк(ъ). Се оубо правило ѿт(ъ)ноудъ
24 възбранаѣтъ сельскымъ ѿп(и)с(коу)-
помъ поставляти кого. бес повелѣниа
соущаго въ градѣ ѿп(и)с(коу)па. десе-
27 тоѣ же правило сбора иже въ антих-
хъни. повелѣваѣтъ имъ чѣт(ъ)це тькмо
иподиаконы и заклантеле поставля-
30 ти. презвѣтера же и диакона не смѣти
поставити. свѣтъ воле соущаго въ
градѣ ѿп(и)с(коу)па подъ нимже ѣсть
33 страна та. великы же василли. вѣрѣтъ

су му помогли у отмици. и све који
имало суделоваше у таком догово-
ру. И не опрашта чак ако преотета
девојка и усхтедне, ако и родителѣ
нѣни хоће да је удају за преотимача.
Међутим, ако се нѣни родителѣ и
сагласе да тако нешто учине, бивају
изгнани у заточеништво.

Правило 12. Ко је пре светог крште-
ња принео жртву идолима, по крште-
њу није крив.

Тумачење. Пошто свето крштење
спира сву греховну прѣвѣштину, оп-
равдано је да неко ко је пре крштења
принео жртву идолима, по крштењу
није крив; и у свештенички чин да
ступи ако се нађе да је његов потоњи
живот непорочан.

Правило 13. Сеоском епископу није
дозвољено да рукополаже без одо-
брења градског епископа.

Тумачење. Ово правило, дакле, са-
свим забрањује сеоским епископима
да некога рукополажу без одобрења
епископа у граду. Десето правило са-
бора у Антиохији допушта им да по-
стављају само чатце, ипоѣаконе и за-
клиѣаче, а презвитера и ѣакона не
смеју рукоположити без воље епи-
скопа у граду, под којим је та област.
А Василије Велики, нашавши да су
сеоски епископи, [а много пута и

1 помогшихъ, τὸν βοηθήσαντα (једн.) | 2 и мало, οἰανδήποτε | 3 створи] створивъ тако Р |
такови М | 8 таковоѣ створити, τῷ τοιοῦτῳ συνοικεσίῳ | 8-9 изгнани бивають въ заточениѣ,
περιορίζονται | 9 бивають] вѣдѣтъ М | 10 с(ве)т(а)го нема гр. | 13 у Понеже изостављено не
додато изнад речи | с(ве)тоѣ нема гр. | 14 ум. грѣховны, гр. ψυχικὸν | ѿт(ъ)мываѣтъ] ѿмыва-
ѣтъ М, ἀποπλύνει | 14-15 по достоянию, εἰκότως | 16 пожретъ] пожрь С | 18 аще] аще и Р | 21
повелѣниа, ἐπιτροπῆς | 22 градскаго нема гр. | 23 ѿт(ъ)ноудъ, ἀδιαστίκτως | 28 повелѣваѣтъ,
συγχωρεῖ | чѣт(ъ)цѣмъ М | 29 и нема Р С | 30 и] или Р С М | 31 поставляти С, χειροτονεῖν | воле,
γνώμης | воле] воле своего М | 32-33 подъ нимже ѣсть страна та, ἢ ὑποκειται αὐτὸς τε, καὶ ἡ
χώρα

3 с(коу)пѣ не вставляють сельскихъ
 юп(и)с(коу)пѣ. безъ воле его никого же
 въ цр(ь)ков(ь)ноу службу приимати.
 6 нѣ испытovati достойные сельскимъ
 юп(и)с(коу)помъ и приимати не причи-
 тати же ихъ | въ причтъ сирѣчь. не
 9 поставляти прѣжде даже не възвѣ-
 стить емоу ѿ нихъ.

12 ЛІАЖЕ СЕ. ВЬКОУСИВЬ ТЬКМО. И ТАКО ДА
УСТАНЕТЬ СЕ. АЩЕ ЖЕ НИ ЗЕЛІІА ВАРЕНА С
МЕСЫ НЕ ХОЩЕТЬ ВЬКОУСИТИ. ДА ПРѢСТА-
15 НЕТЬ ШТ(Ь) СЛОУЖЬБЕ.

18 21 24
ТѢЛѢ(Ь). АЩЕ НЕ ІАСТ' МЕСЬ ПРЕЗВѢТЕРЬ
ИЛИ ДИАКОНЪ. ПОИѢ ДА ВЪКОУСИТЬ
ИШ(Ь) НИХЪ. И ПАКЫ АЩЕ ХОЩЕТЬ ДА НЕ
ІАСТЬ. АЩЕ ЖЕ НЕ ПОКОРИТ' СЕ ІАКОЖЕ СЕ
И ЗЕЛНІА ВАРЕНАГО С МЕСЫ НЕ ВЪХОЩЕТЬ
ВЪКОУСИТИ. ДА ИЗВРЪЖЕТ СЕ. ІАКО Б(О)-
ЖІЮ ТВАРЬ ИШ(Ь)МЕЩЕ И КЛЕВЕЩА НА НІЮ.
К СЕМОУ ЖЕ ИШИ ПРАВИЛО .ІА. С(ВѢ)ТЫХЪ
АП(О)С(ТО)ЛЪ.

Правило .ѣѢ. Аще что цр(ь)ков(ь)ное
 27 прѣзвѣтери продадѣть. да жсть не тврѣ-
 до. и да прѣбоудѣть на соудѣ юп(и)-
 с(коу)пли. рек'ше на воли.

30 ТѢК(Ь). Скончавшѹ се ѿп(и)с(коу)поу
цр(ь)ков(ь)ноу имѣниѹ цѣло и не-
врѣдно да хранеть. причѣтници тоу
цр(ь)к(ь)ве. аще ли не боудѹтъ при-
33 чѣтници митрополитъ да хранити.

презвитери и ђакони, са допуштењем тих сеоских епископа, уводили] без провере црквене служитеље – не допустити да сеоски епископи икога без његове воље примају у црквену службу, него да сеоски епископи проверавају и примају дозвољене сеоским епископима, а да их не прибројавају у свештенство, односно не рукополажу пре него што га обавесте о њима.

Правило 14. Свештеник који се уздржава од меса, нека, кад га окуси само, на томе и остане. А ако ни зелје кувано са месом неће да једе – да престане да служи.

Тумачење. Ако презвитер или ђакон не једе месо, макар нека окуси од њега, па ако хоће, поново нека не једе. А ако се не повинује, тако да ни зеље кувано са месом не усхтедне да једе, да се извргне, јер Божију твар одбацује и против ње клевеће. Уз ово потражи 51. правило светих апостола.

Правило 15. Ако презвитери продају нешто црквено, да је неважеће и да се препусти суду, односно вољи епископа.

Тумачење. Кад епископ умре, црквену имовину целу и неоштећену да чувају свештеници те цркве. Ако нема свештеника, митрополит да чува та-

1 былюще Р | 4 ѿ(и)с(коу)пы] ѿ(и)с(коу)пы. множицею же и ѡт(ь) презвѣтеръ и дна-
к(о)нь выводимы. повелѣниемъ тѣхъ сельскихъ ѿ(и)с(коу)пы. Р С М и гр. – πολλὰκις δὲ καὶ
παρὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων εἰσαγομένου, κατ' ἐπιτροπὴν τῶν αὐτῶν ἐπισκόπων |
5 цр(ь)ков(ь)ноу] црковню же М | 8-9 сирѣчь. не поставляти нема гр. | 9-10 възвѣстеть Р
С М | 10 ѡ нихъ – у гр. следи: χωρεῖσκόποιοι δὲ εἰσὶν, οἱ σήμερον ἐν τισὶ κόμαις καὶ χώρας προ-
τοπατὰδες λεγόμενοι | 12 такмо М | и нема гр. | 12-13 да ѡстанеть се, ἀπεχέσθω | 15 слоужбы Р |
17-18 понѣ да възвѣсать ѡт(ь) нихъ, ἀπογευσάσθω | 18-19 и пакы аще хоцеть да не гастъ
нема гр. | 19 се нема гр. | 22 ѡт(ь)мца Р С М | 23 к семоу нема гр. | правило .па.] правила пет-
десеть прьваго Р С М | 26 продадет(ь) презвитери инв. Р М | 28 рек'ше на воли нема гр. | 30-31
и невѣдно нема гр. | 31-32 тож цр(ь)к(ь)ве нема гр.

3 иакоже всецѣло и невѣрно да прѣ-
 дастъ хотеиоумоу поставити се еп(и)-
 6 с(коу)поу въ тои цр(ь)к(ь)ви. да ни
 9 шт(ь) митрополита ни шт(ь) причт-
 никъ wskoieho боудеть что или възето
 12 шт(ь) таковаго имѣнниа. и еше же
 15 воудовѣвшиа цр(ь)к(ь)ви. да не прѣ-
 бывають на мнози врѣмени безъ
 18 еп(и)с(коу)па. нъ въ три мѣс(е)це да
 21 боудеть поставлень еп(и)с(коу)пъ въ
 24 игѣи. а иѣкаа неизбѣжнаа ноужда
 27 врѣме продлжитъ и створить. аще же
 30 оубо что шт(ь) цр(ь)ков(ь)наго имѣ-
 33 нниа. междоу тѣмъ врѣменемъ иегда
 цр(ь)кы въдовствоуютъ. причтници
 продадуть. да боудеть не твърдо. и да
 прѣбоудеть на еп(и)с(коу)пни власти.
 и тѣ аще хоцетъ продание раздроуши-
 ти. и възети цр(ь)ков(ь)ны съсоудъ
 или ино что проданоу. или оутвърди-
 ти продание и приети цѣноу. и к се-
 мѣици правила .кѣ. петаго сбора иже
 въ халкидонѣ и .лѣ. таго правила вселен-
 скаго шестаго сбора | иже въ троулѣ
 полатнѣмъ.

Правило .гѣ. Съ бесловеснымн скоты
 27 блоудъ створивъ. прѣжде двою на де-
 сете лѣтъ възраста своего .еѣ. лѣт(ь)
 30 да припадають. аще же и таковыи
 възрасть прѣшдъ и женоу нмыи выпа-
 де се въ то .кѣ. лѣт(ь) да припадають.
 аще же и женоу имѣи и .н. лѣт(ь)
 33 сын. доже и до исхода доуше своеу да
 припадають.

1 всецѣло и невѣрно. πάντα | 2 хотеиоумоу] хотеиоу М | 3 въ тои цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 6 шт(ь)
 таковаго имѣнниа. τούτων | 7 воудовѣвшиа Р | 10 еп(и)с(коу)пъ поставлень инв. С | 11 а] аще Р
 С М и гр. – εἰ μήτοι | иѣкаа] иѣкаа С | 18 и тѣ аще хоцетъ нема гр. | тѣ] (= та) орт.-ез. црта
 М | 19–20 ум. цр(ь)ков(ь)ны съсоудъ или ино что проданоу. гр. τὸ πρῶτον | 21 продание] про-
 данниѣ С М | 22 правило М | .кѣ.] двадесете С М | 22–25 ум. правила .кѣ. петаго... полатнѣмъ у
 РП τῆς ἐν καρχιδόνι συνόδου κανόνα кѣ' | 23 .лѣ.] тридес(е)те петаго Р С М | 24 сбора] збра Р
 26–27 Съ бесловеснымн... створивъ, ὁ ἀλογουσαμενος | 27–28 двою на десете] двою десети Р.
 двою десетъ С М | 28 възраста своего нема гр. | .еѣ.] пять на десете С | 30 нмыи] илавы М | 30–31
 выпаде се] выпадеть се Р М, выпадъ се С | 31 .кѣ.] двадесете и пять С М | 32 и .н. лѣт(ь), καὶ ὑπὲρ
 τὰ πεντήκοντα τετλῶν | .н.] пяти десетъ С, петидесети М | 33 доже] даже Р М

ко, да све у целости и неоштеѣено
 преда епископу који ће се поставити
 у тој цркви, и да ни митрополит, ни
 свештеници не присвоје или узму не-
 што од те имовине. А уз то, удова цр-
 ква да не остаје на дуже време без
 епископа, него за три месеца да буде
 постављен епископ у њој, уколико
 нека неизбежна нужда не искрсне и
 продужи време. Ако, дакле, нешто
 од црквене имовине, у међувремену
 док је црква удова, свештеници про-
 дају – да је неважеће и да остане у
 епископовој власти да он, ако хоће,
 раскине продају и узме црквени са-
 суд или нешто друго што је продато,
 или да оснажи продају и прихвати
 цену.

Уз ово потражи и правила: 25. сабо-
 ра у Халкидону и 35. правило Шестог
 васељенског сабора у Трулској па-
 лати.

Правило 16. Ко је са бесловесним жи-
 вотињама починио блуд пре [двадесе-
 те] године свога узраста, 15 година да
припада. А ако је у то упao и после тог
 узраста, и има жену, 25 година да *при-*
пада. Ако, пак, има и жену и 50 годи-
 на, све до исхода своје душе да *при-*
пада.

Тлъкъ(ь). Осмьдесеть прьваа глава. тридесете седмоуе грани. шестьдесе-
 3 тыхъ ц(ѣса)р(ь)скыхъ книгъ. съ бесло-
 весными животы блвдъ творещимъ. сирѣчь съ всакыми четверъногими ско-
 6 ты. или с моу(ж)ьскоу полемъ. тако-
 вымъ повелѣвають дѣтородные оуды
 оу(р)ѣзати. иже и правило се повелѣ-
 9 вають. аще оубо соу(т)ь мнше соу(т)е
 възростомъ двоу на десете лѣтъ то
 створиши. ѿ. лѣт(ь) да припадають. и
 12 дроу(г)оу. ѿ. лѣт(ь) да стоить с вѣрны-
 ими. тъкмо молитвъ причешаю(т)и се
 с ними и потомъ с(в)е(т)ыхъ таинъ да
 15 причестеть се. прѣшд(ь)шимъ же въз-
 растъ двоу десеть лѣтъ и въ тако-
 вые стр(а)сти выпадышимъ. и жены
 18 имоу(щ)емъ. .кѣ. лѣт(ь) створити въ
 припадающихъ и дроу(г)ыхъ. ѿ. лѣт(ь)
 стоить с вѣрными причешающе се
 21 мол(и)твъ тъкмо. потомъ же полоу(ч)и-
 ти причещения в(о)ж(ь)ствныхъ с(в)е-
 тынь. прѣшд(ь)шимъ же .н. лѣт(ь)
 24 врѣме. и жены имоу(щ)емъ. и въ та-
 ковые стр(а)сти выпадышимъ. пове-
 лѣвають припадати все врѣме житиѧ
 27 своего. и въ исходъ д(о)у(ш)и бл(а)гаго
 провозждения полоу(ч)ити рекше приче-
 стити се тѣлѧ и крѡви х(ри)с(то)вѣ.
 30 Правило .ѡ. Проказивъ или самъ про-
 каженъ. съ влающими да м(о)лит(ь)се.
 Тлъкъ(ь). Понеже оубо нечистъ бѣше
 33 проказены. въ законѣ монѣшвѣ. по

Тумачење. Осамдесет прва глава три-
 десет седме гране шездесете кнѣге
Василика налаже да се таквима који
 са бесловесним животинѧма чине
 блуд, то јест са било којом четворо-
 ногом животинѧм или са мушким
 полом – одсеца децородни уд, за које
 и ово правило налаже: „Ако су, да-
 кле, узраста мањег од [двадесет] годи-
 на то учинили, 15 година да *припада-*
ју а других 5 година да стоје са вер-
 ницима, учествујући само у молитва-
 ма са њима, те потом да се причесте
 светим тајнама. А они који су пре-
 шли узраст од двадесет година и упа-
 ли у такву страст, а имају и жене, 25
 година да проведу међу *припадајући-*
ма и других 5 година да стоје са вер-
 ницима, учествујући само у молитва-
 ма, а потом да приме причешће бо-
 жаствених светиња. А онима који су
 превалили време од 50 година, и има-
 ју жене, а упали су у такву страст, на-
 лаже да *припадају* све време свога
 живота, те на исходу душе да добију
 добру пратњу, односно да се причесте
 телом и крвљу Христовом.

Правило 17. Онај ко је пренео губу или
 је сам губав, са угроженима да се моли.
 Тумачење. Пошто је у *Мојсијевом за-*
кону губави нечист био, сходно томе

2-3 шестьдесетныхъ С | 3 книгъ. βιβλίον (једн.) | 6 поломъ | полоу(ч)и М | 8 се нема Р | 10 двоу на десете] .к. Р. двоудесеть С, двоудесете М | 11 .ѿ. | петъ на десете С | 12 .ѿ. | петъ С М | стоить Р М | 13 такмо М | 16 двоу десеть] двѣю десете Р | 18 имоу(щ)имъ С | .кѣ. | двадесете и петъ С М | 19 .ѿ. | петъ Р С М | 21 такмо М | 23 .н. | пяти десеть Р М | петъдесеть С | 24 имоу(щ)имъ Р С М | 26 житиѧ] живота С М | 28 провозждения. тоу ѿфодіов | 28-29 рекше... х(ри)с(то)вѣ нема гр. | 30 Проказивъ. λεπρός | 30-31 Проказивъ или самъ проказенъ. О λεπρός ἀλογευόμενος. ἢ καὶ λεπρός | 31 съ влающими] съ влающими се Р С М

- семоу же и правило. с бесловесными
 3 вскврьншаго се. яко нечиста соуща.
 6 прокажена именованъ. повелѣваетъ
 9 оубо таковыми. иже съ женами прѣзь
 12 ество. или съ моужьскомъ поломъ.
 15 или съ бесловесными животы скарение
 18 творещимъ. и показившимъ себе и
 21 инѣхъ. рекше и инѣмъ подавшимъ и
 24 наочившимъ ихъ своен нечистотѣ. се
 27 бо есть еже глаголетъ прокаженъ и
 30 показивъ. яко прѣзь сытъ наплыви-
 33 ше се смрада грѣховнаго. таковии. съ
 влающимъ се да молетъ се. все дѣни
 живота своего. влающимъ же се соуть.
 по великому диаволу. вдръжимии
 вѣхъ дѣхъ нечистыхъ. ихъ же не в-
 ставляютъ с вѣрными молити се. нъ
 мѣста имѣють вѣхъ лоучена. и молетъ
 се въ нихъ. и к семоу ищи великаго ва-
 силна правила .ѡ. втораго .ѡ.аго. и
 вѣрещи таковыми стоудодѣни-
 емъ. мнѣше епитимие. рекше за-
 прѣщенна.
 24 **Правило .иѣ. Еп(и)с(коу)пъ** поставленъ
 27 бывъ аще не приетъ воудеть || жители
 30 прѣдѣла того въ нже поставленъ бысть.
 33 и начнетъ инѣмъ еп(и)с(коу)пиама
 стоужати. да вѣхъ лѣчитъ се. аще же
 хоцетъ да причтенъ воудеть съ пре-
 звѣтери. да причтетъ се. аще же и тоу
 соущимъ еп(и)с(коу)помъ стоужаетъ
 да изринетъ се и вѣхъ презвѣтерское
 чѣсти.

и правило осквернављеног са бесло-
 веснима, као нечистог, губавим назива.
 Налаже, дакле, таквима који не-
 природно са женом, или са мушким
 полом, или са бесловесним животи-
 њама чине скаредност, огубавивши
 себе и друге, односно и на друге пре-
 невши и научивши их својој нечисто-
 ти – јер то је оно што каже „губав гу-
 бу преноси“ – пошто се претерано на-
 пунише греховног смрада, са угроже-
 нима да се моле све дане свога жи-
 вота. А угрожени су, по Дионисију
 Великом, они који су обузети нечи-
 стим духовима, они које не оставља-
 ју да се моле са верницима, него има-
 ју одвојена места и у њима се моле.
 Уз ово потражи и Василија Великог
 правила 62, 63. и наћи ћеш за такву
 бестидност мање епитимије, односно
 запређења.

Правило 18. Ако постављеног епи-
 скопа не приме жители дотичне об-
 ласти у коју је постављен, те почне
 досађивати другим епископима, да се
 одлучи. А ако жели да буде прибро-
 јан презвитерима, да се приброји;
 ако и ту досађује постојећим еписко-
 пима, да се и свештеничке части
 лиш.

6 съ бесловесными животы] съ бесловесными скоты Р, гр. ἐν ἄλογοις | 7 творещими Р | 9–11 се
 бо есть... показивъ нема гр. | 10 прокажен Р | 11 прѣзь сытъ] прѣсытъ С | 13 молитъ се С | 16
 ихъ же] иже М | 20 .ѡ. | шестъдес(е)тъ Р С М | .ѡ. втораго – у гр. следн καὶ | .ѡ.аго] шестъде-
 сять третнаго Р С М | 22–23 рекше запрѣщенна нема гр. | 24 поставленъ бывъ, καταστάς | 27
 ум. и, гр. ἀλλ' | начнетъ нема гр. | инѣми М | 27 ум. еп(и)с(коу)пиама, гр. ἐπισκόποις | 31
 стоужаетъ, διαστασιάζοι | 32 и нема С М

Тлък(ь). Пше кто поставлень бывъ
 3 ѿ(и)с(коу)помь. и не приѣтъ боудеть
 люди града того въ немже попечение
 6 тоу соуцимь ѿ(и)с(коу)помь метеже
 творити. да ѿт(ь)лоучит се. аще хо-
 9 сѣдѣти с ними и равноу чьсть при-
 ѣти. да причтенъ боудеть с ними. аще
 12 и тоу противу соуцимь ѿ(и)с(коу)-
 скамъ нѣкамъ правлениа въсхыщаетъ.
 и таковое презвѣтерское чьсти да
 15 боудеть лишень. и ѿт(ь) цр(ь)к(ь)ве
 ѿт(ь)връжень.

Правило .ѿ. | Обещавъ се д(ѣ)вство-
 18 вати и ѿт(ь)вргъ ѿбѣтъ .д. лѣт(а)
 да ѿт(ь)лоучит се. и д(ѣ)в(и)це при-
 21 ходеще к нѣкимъ яко къ братии. к
 томоу да не приходеть.

Тлък(ь). Се оубо правило якоже ле-
 24 бещавшемоу се д(ѣ)вствовати. и
 ѿт(ь)вргшимъ д(ѣ)вство. двожен'ца
 27 запрѣщеніе испльнити повелѣваетъ.
 запрѣщеніе же двожен'ца. якоже чет-
 30 врьтоу правило с(вѣ)т(а)го василиа
 повелѣваетъ. се естъ еже за едно лѣ-
 33 т(о) ѿт(ь)лоученоу быти. аще нѣци
 с(вѣ)тыхъ ѿ(т)ць за .в. лѣт(ѣ) та-
 коваго ѿт(ь)лоучаютъ. самъ же вели-
 кы василии въ .ѿ. правилѣ своемъ

Тумачење. Ако онога ко је постав-
 лѣн за епископа не прихвате људи
 града у којем је старање њему било
 поверено, те почне на туђе еписко-
 пије насртати и епископима који су
 ту правити метеж, да се одлучи. Ако
 хоће да буде прибројан презвитери-
 ма, и да седи са њима и једнаку част
 добије, нека буде прибројан њима.
 Ако и ту против постојећих епископа
 прави смутњу и отима нека епископ-
 ска права, да буде лишен и те презви-
 терске части, и из Цркве избачен.

Правило 19. Онај ко се обећао да де-
 вичанствује а завет погази, 4 године
 да се одлучи. А девице које неким
 долазе као браћи, нека не долазе.

Тумачење. Ово правило, дакле, као
 што стоји у опширним правилима,
 ономе ко се обећао да девичанствује а
 погази девичанство, налаже да испуни
 запрећење другобрачника. А запре-
 ћење за другобрачника, како четвр-
 то правило светог Василија налаже,
 јесте ово: да на једну годину буде од-
 лучен, иако неки од светих отаца на 2
 године таквога одлучују. Сам Васи-
 лије Велики у свом 19. правилу наво-

1 поставлень бывъ, ὑεόμενος | 3 ум. града того въ немже, гр. ὅν, што се односи на људе | 4
 пороучено, ἐνεχειρίσθη | ум. и, гр. εἰ | 4-5 на чоужде ѿ(и)с(коу)пниѣ, ἐν ἀλλοτρίᾳ παροικίᾳ | 5
 наскакати, ἐπισκοπικόν τι δίκαιον ἐνεργῆσαι | 6 метежъ Р С М | 7 аще] аще же Р С | 9 чьсть]
 чьсть С | 10 аще] аще же Р С М | 11 противу тоу инв. Р С М | 12 мльвоу творити, διαστασιάζει |
 13 правлениа, δίκαια | 18 ѿт(ь)вргъ ѿбѣтъ, ἀδελῶν | .д.] чѣтыри Р С М | 19-20 приходеще нема
 гр. | 20 яко] аки С | 22-23 якоже лежить нема гр. | 23 въ пространыхъ, ἐν τῷ πλάτει (једн.) |
 23-24 ѿбещавшемоу С. ѿбещавшомоу М | 26 повелѣваетъ, ἀπατεῖ | 27 запрѣщеніе, τὸν ὅρον |
 28 ум. с(вѣ)т(а)го, гр. μεγάλου | 29 повелѣваетъ, λέγει | 31 с(вѣ)тыхъ нема гр. | 33 .ѿ.] деветѣмъ
 на дес(е)те Р

прѣдѣставляиеть гл(агол)е. іако испо-
 вѣданиа моужемъ ѡ д(ѣ)вствѣ не
 3 познахомъ. тѣмъ аще гдѣ нѣции себе
 въ мниш'скни чинъ вѣчтоше. ѡбаче и
 на тѣхъ моужьскы д(ѣ)вствовати
 6 ѡбещавающих' се. то под(о)бно мнѣ
 быті. || іеже въпросити ихъ и исповѣ-
 даніе ихъ іавѣ приимати. понеже аще
 9 исповѣданіе свое ѡт(ъ)врьгоуть. и къ
 плѣтолюбивомоу и сластолюбивомоу
 житію приложет се. блѣудничьскыю
 12 іепитимію на тѣхъ налагаиеть. скра-
 тивши оубо правило се. лежещіе въ
 пространыхъ заповѣдехъ ѡт(ъ)лоуче-
 15 ніе прѣиде повелѣвающе. ѡт(ъ)мѣ-
 тающимъ д(ѣ)вство. двожен'ца іепи-
 тимію налагати. сирѣчь запрѣщение.
 18 великаго же василиа наводимоу на
 таковыи заповѣдъ приложи. рекше по-
 велѣноіе блѣудникомъ запрѣщение на-
 21 веде. понеже и запрѣщение тѣхъ .ѣ.
 лѣт(ъ) іестъ .ѡ. оубо плачущіе се
 стварають .ѡ. же послоушающе в(о)-
 24 ж(ъ)ствныхъ писанин. дроузѣи же .ѡ.
 въ припадающихъ да прѣбоудуть.
 іединно же лѣто да стоиеть с вѣрными
 27 молитвъ тѣмъ приѡбѣщающе | се с
 ними. въ начело же ѡсмаго лѣта при-
 іети бывають на причещениіе в(о)ж(ъ)-
 30 ствныхъ тинъ. іако же .нѣ.іе прави-
 ло того великаго василиа повелѣва-
 іеть. ѡбрѣтають же се когда нѣции
 33 блѣудника запрѣщению повин'ни соущіе

ди, говорећи, да је исповедање му-
 шкараца о девичанству непознато,
 осим ако су негде неки себе у мона-
 шки ред уврстили. Међутим, и са
 тима мушкарцима који се обећавају
 да девичанствују, требало би слично
 томе да буде, а то је: упитати их, те
 њихово исповедање јавно примити,
 јер ако своје исповедање погазе и
 одају се телољубивом и сластољуби-
 вом животу, епитимија за блуднике
 на такве се налаже. Онај ко је скра-
 тило, дакле, ово правило, пропустио је
 одлучење које се налаже у опшир-
 ним правилима што за оне који пога-
 зе девичанство прописују – да се на-
 лаже епитимија, то јест запрећење за
 другобрачника, а приложио је том
 правилу оно што наводи Василије Ве-
 лики, то јест навео је запрећење про-
 писано за блуднике. А пошто је и за
 такве запрећење 7 година, онда 2 про-
 воде са плачућима, а 2 са слушајући-
 ма Божаствена писма; друге, пак, 2
 да остану са припадајућима, а једну
 годину да стоје са верницима учест-
 вујући само у молитвама са њима, те
 на почетку осме године да буду при-
 мљени на причешће божаственим тај-
 нама, како 59. правило истог Васили-
 ја Великог налаже. А наилази се по-
 некад да неки подлежу запрећењу за

1 прѣдѣставляиеть. παρίστησιν | гл(агол)е нема гр. | 3 гдѣ нема гр. | 5 моужьскы, τῶν ἀνδρῶν |
 д(ѣ)вствовати моужьскы инв. С | 11 приложет се, μεταθεῖσιν | 14 заповѣдехъ нема гр. | 17
 налагаиеть М | сирѣчь запрѣщение нема гр. | 19 заповѣди С | 19–20 повелѣноіе нема гр. | 20–21
 наведе нема гр. | 21 .ѣ.] седмъ Р С М | 22 .ѡ.] двѣ Р С М | 23 стварають нема гр. | .ѡ.] двѣ Р С
 М | 23–24 послоушающе в(о)ж(ъ)ствныхъ писанин, ἀκροαμένων | 24 .ѡ.] двѣ Р С М | 27–28
 молитвъ тѣмъ приѡбѣщающе се с ними нема гр. | 29 бывають (=выивають) орт.-јез. црта М |
 30 тинъ (=тинъ) орт.-јез. црта М | .нѣ.іе] н. и деветок С М | 32 се нема С | 33 блѣудника, τῆς
 πορνείας

и за .д. лѣт(а) запрѣщеніе илющѣ. едино оубо плачущѣ се виѣ притвора
 3 цр(ь)ков(ь)наго стоюще. второе же лѣто въ послаущающихъ приеимаемъ.
 виѣюдоу ц(ѣса)р(ь)скихъ цр(ь)ков(ь)-
 6 ныхъ дври стоюще. послаущають в(о)-
 ж(ь)ствныхъ писанин. въ третіе же лѣто. въ покаяніе. с припадающими
 9 вчиняемъ бывають. еже есть вноустръ
 цр(ь)к(ь)ве стоати. на заднѣи странѣ
 амбона. в четвертое же лѣто. стоати
 12 с вѣрными. и приобщати се с ними
 мол(и)твѣ а не причещати се. въ наче-
 ло же петаго лѣта. бл(а)г(а)го шбще-
 15 ния да полоучеть сирѣчь да причесте
 се. елици же жены имѣють wt(ь) ра-
 зли|чнѣ. рекше прѣжде съчетаннѣ. а
 18 брачнаго растлише ю. или ноуждею рас-
 тлившѣ послѣди же шженнѣ се или
 иакоже .кв. правило. тогожде с(в)ет(а)-
 21 го заповѣдають. по томоу правилу
 иакоже под(о)бно есть. рекль есть и се
 правило скративыи. мншоу ю епити-
 24 млю. сирѣчь запрѣщеніе. блочдн-
 комъ рекше .д. лѣта прѣдложивъ.
 възбраняють же правило се и д(ѣ)ви-
 27 цамъ. иже шбещашѣ се г(оспод)оу
 д(ѣ)вствовати кромѣ всякого извѣта.
 wt(ь)ноудъ съ моужи въ единомъ
 30 домѣ не прѣбывати. извѣтомъ братъ-
 ства.

Правило .к. Любодѣница или любодѣ-
 33 юць .ж. лѣт(ь) да wt(ь)лоучит се.

блудника, и да запрѣење имају на 4
 године: једну, дакле, *плачући* стоје ван
 црквене ограде, а друге године бива-
 ју примљени међу *слушајуће* да, сто-
 јећи изван царских црквених дври,
 слушају *Божаствена писма*; треће
 године бивају уврштени на покајање
 са *припадајућима*, што значи да уну-
 тар цркве стоје, са задње стране амво-
 на; четврте године стоје са верни-
 цима и учествују са њима у молитва-
 ма, а не причешћују се; у почетку
 пете године да приме благо опште-
 ње, то јест да се причесте, а као они
 који имају жене из [тајног обещча-
 шћења]¹, то јест које су пре склапања
 брака раздевичили, или насилно
 раздевичили, а после се њима оже-
 нили, како 22. правило истог Свети-
 тельа налаже. У складу са тим пра-
 вилом, како и треба, изрекао је и ово
 правило, скративши га на мању епи-
 тиміју, то јест запрѣење – пред-
 ложивши за блуднике 4 године.

А ово правило забрањује и девицама
 које су се обећале Господу девство-
 вати да, ни под каквим изговором, ни
 под изговором братства, не пребива-
 ју нипошто са мушкарцима у једној
 кући.

Правило 20. Прељубница, или пре-
 љубник, 7 година да се одлучи.

1 .д.] четири Р М | 4 въ послаущающихъ. eis akroasin | 5-7 виѣюдоу... писанин нема гр. | 6 дври] дври М | 9-11 еже есть... амбона нема гр. | 12 с вѣрными, meto tou laou | и нема С | 12-13 и при-
 шбщати се с ними мол(и)твѣ нема гр. | 13 а] и Р | не причещати се – у гр. следи kai | 15-16 си-
 рѣчь да причесте се нема гр. | причестет' се Р С М | 16 ум. же гр. os | 16-17 ум. wt(ь) различнѣ гр.
 ек diaforas laoras | 17 съчитанѣ М | а нема Р С М | 17-18 рекше прѣжде... растлише нема гр. |
 18-19 или ноуждею растлившѣ. ѣ kai bioteras | 19 послѣди же шженнѣ се или нема гр. | же нема
 Р М | 20 .кв.] .к. второе Р, двадесете второе С М | 21 заповѣдають М | 22 иакоже под(о)бно есть.
 os oiken | 25 .д.] четири Р М | 26 се и] сию Р | 27 г(оспо)д(е)ви С | 27-28 иже... д(ѣ)вствовати
 нема гр. | 29 единѣмъ Р М | 30-31 извѣтомъ братства нема гр. | 32 или] и С | 32-33 любодѣниц' С |
 33 .ж.] седмъ Р С М

¹ Можда је преводилац имао гр. предл. у којем је ум. ек diaforas грешком писало ек diaforas,
 што је и сам омашком могао то тако да прочита. из чега је настала грешка wt(ь) различнѣ.

Тѣмъ(ь). Любодѣица ієсть иже ѡт(ь) своего мужа съ инѣмъ лежить. лю-
 3 бодѣицеъ же иже ѡт(ь) своея жены съ
 иною. ѡ таковыхъ и ѡ .пѣ.е правило
 вселенскаго шестаго свора иже въ
 6 троуѣ полатнѣмъ повелѣваетъ. и за
 седмь лѣтъ наводитъ на не запрѣщеніе.
 іакоже и се | правило повелѣваетъ.
 9 іакоже да лѣто іединю плачѡтъ се .ѡ.
 же лѣтѣ да послоушають в(о)ж(ь)-
 ств(ь)ныхъ писанин .ѣ. лѣта да припа-
 12 дають. седмоє же лѣто да стоѣтъ с
 вѣрными. и по скончани .ѡ. лѣт(ь) да
 спод(о)вет се причещеніа аще съ слѣза-
 15 ми створетъ покаіание .п. тное же ѡ-
 смое правило великаго василіа за .ѣ.
 лѣт(ь) запрѣщеніе даіетъ любодѣи-
 18 цѡу. іакоже се .ѡ. лѣта да плачѡтъ се .ѣ.
 лѣт(ь) да послоушають и паки .ѡ. лѣ-
 та да припадають и .ѡ. лѣт(ь) да сто-
 21 ять с вѣрными. и потомъ да спод(о)-
 бет се ѡбщениа.

Правило .ка. Блоуднице въземлюще
 24 смрътнаа быліа .ї. лѣт(ь) да покают
 се.

Тѣмъ(ь). Блоуднице или нѣкыѣ жены
 27 иже бес(с)тоуда блоудъ твореще и хо-
 теѣ се оукрити ѡт(ь) члов(ь)къ. възе-
 млють ѡт(ь) нѣкыхъ дѣтоуѣбнаа
 30 быліа. іако да испивше оуморетъ соу-
 щенъ въ нихъ младѣн'це. та|ковыѣ
 оубо .ї. лѣт(ь) запрѣщеніе да при-
 33 моутъ .ѡ. лѣт(ь) оубо виѣ цр(ь)к(ь)ве

Тумачење. Прељубница је она која,
 поред свога мужа, са другим лежи. а
 прељубник онај ко је, поред своје же-
 не, са другом. За такве и 87. правило
 Шестог васељенског сабора у Трул-
 ској палати прописује и налаже на
 њих запрѣћење од седам година. како
 и ово правило прописује, тако да
 једну годину плачу, а 2 године слу-
 шају *Божаствена нисма*. 3 године да
припадају, а седме године да стоје са
 верницима и по свршетку 7 година да
 се удостоје причешћа ако се са суза-
 ма покају. А 58. правило Василија
 Великог 15 година ставља запрѣћење
 прељубнику. Тако је оно: 4 године да
 плачу, 5 година да слушају, и опет 4
 године да *припадају* и 2 године да
 стоје са верницима, те потом да се
 удостоје причешћа.

Правило 21. Блуднице које узимају
 смртоносно биље, 10 година да се
 кају.

Тумачење. Блуднице или неке жене
 које, без стида чинећи блуд и хотећи
 да се сакрију од мужава, узимају од
 неких децогубно биље да би, испив-
 ше умориле децу у њима – такве, да-
 кле, 10 година да добију запрѣћење: 2
 године ван цркве стојећи и плачући.

1 Любдѣица М | 1–4 Любодѣица... иною нема гр. | 4 ѡ² нема Р С М и гр. | .пѣ.е] ѡсмьдесятъ
 седмоє Р С М | 5 свора] збора Р | 6 повелѣваетъ. и нема гр. | 9 плачет се Р М | .ѡ.] двѣ Р С М |
 10–11 да послоушають в(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ писанин. ἐλακροῦσθαι | 11 .ѣ.] три Р С М | 12 лѣто
 нема С | 13 ум. и по скончани .ѡ. лѣтѣ. гр. καὶ οὐτῶ | 15 .п. тное] петидесетное Р С М | 15–16
 правило ѡсмое инв. Р | 16 .ѣ.] пет(ь) на десете Р С М | 18 .ѡ.] чѣтыри Р С М | .ѣ.] петъ Р С М |
 19 и паки нема гр. | .ѡ.] чѣтыри Р С М | 20 .ѡ.] двѣ Р С М | 22 ѡбщениа. τῆς κοινωνίας | 24
 .ї.] десетъ С М | 24–25 ум. да покают се. гр. ὑπολιτῆτωσαν | 26–28 Блоуднице... члов(ь)къ
 нема Аристин | 27 (с)тоуда. конј. према Р С М | 28 ѡт(ь) | нѣ ѡт(ь) (!) С | 29 ѡт(ь) | нѣкыхъ | нѣ
 ѡт(ь) | кыхъ М, нема гр. | 29–31 дѣтоуѣбнаа быліа... младѣн'це. δηλητήρια ἐπὶ τῷ τῷ ἐμβρυῳ
 αὐτῶν ἀνελεῖν | 31–32 таковыѣ оубо нема гр. | 32 .ї.] десетъ Р С | 33 .ѡ.] двѣ Р С

стоѣще и плачуще се .҃҃. лѣт(а) вне-
 юдоу при ц(ѣса)р(ъ)скыхъ дврехъ сто-
 3 юще. и в(о)ж(ъ)ствныхъ писанин по-
 слошающе. другога же .д. лѣта въ-
 нощрь цр(ъ)к(ъ)ве на западнѣи странѣ
 6 амбона. стоѣще. и вьнегда гл(агол)еть
 днакоу яко углашени изидѣте.
 исходеце вьнь. единоже лѣто стоѣще
 9 с вѣрными. и пришецающе се с ними
 мол(и)твь не причещающе же се. и та-
 ко по прѣшствни степенни сихъ. съ-
 12 вршениа да спод(о)вет'се. сирѣчь да
 причестеть се.

Правило .кѣ. Волею оубиство ство-
 15 ривъ на кончинѣ житиа да свршениа
 сподобит се.

Тльк(ъ). Іже своєю волею оубивъ чло-
 18 в(ѣ)ка. въ все врѣме живота своего да
 кают' се. на кончинѣ же житиа. си-
 рѣчь въ исходъ д(оу)ши. да спод(о)вит
 21 се. свршениа. и в(о)ж(ъ)ствныхъ
 с(ве)тынь да | причестить се.

Правило .кѣ. Не волею оубиство ство-
 24 ривъ. ѣ. лѣтъ да покаеть се.

Тльк(ъ). Аще кто не волею оубиство
 створить. то таковомоу оубици. се
 27 оубо правило повелѣвають .ѣ. лѣт(ъ)
 быти въ запрѣщенни. с(ве)т(а)го же
 василиа .нз. правило .в. лѣт(ѣ) плака-
 30 ти се таковомоу повелѣвають .҃. лѣта
 въ послающеихъ створити .д. же
 лѣта въ припадающихъ. и едино лѣто
 33 стоати с вѣрными. іакоже по десети

3 године споља, покрај царскихъ две-
 ри стоѣћи и *Божаствена писма* слу-
 шајући, а друге 4 године унутар цр-
 кве стоѣћи, на [заднѣй] страни од ам-
 вона. И када ѣакоу каже: „Вн који
 сте оглашени изиђите“, да излазе ван;
 а једну годину, стоѣћи са верницима
 и учествујући са њима у молитвама,
 не причешћују се. И тако, пошто пре-
 вале ове степенѣ, да се удостоје завр-
 шнице, то јест да се причесте.

Правило 22. Онај ко је хотимице
 починио убиство, на крају живота да
 се удостоји причешћа.

Тумачење. Онај ко је хотимице убио
 човека, све време свог живота да се
 каје, а на крају живота, то јест на ис-
 ходу душе да се удостоји завршнице и
 причести се божаственим светнјама.

Правило 23. Онај ко нехотимице по-
 чини убиство, 5 година да се каје.

Тумачење. Ако ко нехотимице почи-
 ни убиство, то таквome убици, дакле,
 ово правило прописује 5 година да
 буде у запређењу. А 57. правило све-
 тог Василија таквome прописује: 2
 године да плаче, 3 године да проведе
 са *слушајућима*, 4 године са *припада-*
јућима, а једну годину да стоји са
 верницима, тако да после десет годи-

1–2 внеюдоу при. парѣ | 2–3 ум. стоѣще, гр. ὑποπίπτουσαι | 4 .д.] четири Р С | 5 ум. на западнѣи странѣ, гр. ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει | западнѣи] заднѣи Р С, зад'ни М и гр. – ἐν τῷ ὀπισθίῳ | 6–8 и вьнегда... вьнь, καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων συνεξιοῦσαι | 10 не причещающе же се нема гр. | 12 спод(о)вет' се] сподит се (!) С | 12–13 сирѣчь да причестеть се нема гр. | 14–15 оубиство створивъ, ὁ ἀνδροφόνος | 17–18 члов(ѣ)ка нема гр. | 18–19 въ все врѣме... на нема гр. | 19–20 сирѣчь въ исходъ д(оу)ши нема гр. | 24 .ѣ.] петъ С | ум. да покаеть се, гр. ὑποπίπτέτω | 25 ум. Аще, гр. περὶ | не волею кто инв. М | 26 то] та С | то таковомоу оубици нема гр. | 27 .ѣ.] петъ Р С | 28 с(ве)т(а)го нема гр. | 29 .нз.] .н. седмоу Р М, петъдесетъ седмоу С | .в.] двѣ Р С | 30 .҃.] три Р С | 31 створити, διατελεῖν | .д.] четири Р С | 32 едно Р

лѣтъ да приимають свръшеніе. и спо-
д(о)вет' се вѣщениа.

3 **Правило .кѣ. Иже въ вѣх'вовани вѣ-**
роуіе. и вѣводе таковыи въ домъ свои.
на вѣрѣтении чародѣяниа. или на

6 вѣщении .ѣ. лѣт(ь) да покають се.

Тльк(ь). Иже кто вѣх'вомъ или вѣав-

9 нникомъ. или оузыл'никомъ. или дроу-

12 гымъ таковыи себе вдасть. и сие
призываетъ въ домъ свои. да вѣкри-

15 ютъ іемоу и повѣдетъ в них'же желании
имать. или вчарованоу іемоу быв-

18 шоу. вѣрѣсти хоте таковое или смы-

21 тн. іако зломъ злоиіе исцѣляють .г. лѣ-

24 т(а) да припадають. и за двѣ лѣтѣ да
стоятъ с вѣрными. тькмо мол(и)твь

27 с ними призываю се. и тако по скон-

30 чании пяти лѣт' причестить се с(ве)-
тыхъ танихъ. правило же .ѣа. шестаго

33 свора иже въ троулѣхъ полатнѣхъ.
шестъ. лѣт(ь) повелѣваетъ таковыи.

вѣщениа не приимати. рек'ше не при-

чещати се.

24 **Правило .кѣ. Д(ѣ)в(и)цоу нѣкто вѣ-**
роучивъ. растлі сestroу іеіе и вѣтежни

27 ю. и потомъ вѣроученицоу поють.
прѣваа же оудави се. и свѣдоушен .г.

лѣт(ь) да покают' се.

Тльк(ь). Нѣкто вѣроучивъ д(ѣ)в(и)цоу.
и іеіе бракъ несвръшеноу соушоу. при-

30 ложъ се растлі сestroу іеіе. и чрѣватъ
створи. и потомъ вѣжени се вѣроуче-

33 ницею своіею. прѣваа же вѣт(ь) печали

на прими завршеницу и удостоји се
причещѣа.

Правило 24. Онај ко верује у гатаре и
такве доводи у своју кућу ради чаро-

дејства или ради очишћења, 5 година
да се каје.

Тумачење. Ако неко себе препусти
гатарима или бајалицама, или узал-

ницима и другима који се као такви
представљају, и позива их у своју ку-

ћу да би му открили и испричали све
оно што жели, или да би сам, пошто

је омађијан, пронашао тако нешто
или спрао – да злом зло исцели – 5 го-

дине да *припада* и две године да сто-

ји са верницима, учествујући са њима
само у молитвама. И тако, по завр-

шетку пет година да се причести све-

тим тајнама. А 61. правило Шестог
сабора у Трулској палати шест годи-

на прописује таквome да се не приоп-

шти, то јест да се не причешћује.

Правило 25. Кад неко, обручивши

девојку раздевичи њену сестру и об-

ремени је, и потом узме обрученицу,
а прва се удави – и они који знају (за

то), 10 година да се кају.

Тумачење. Кад неко, обручивши де-

војку и, док брак још није склопљен,
приближивши се раздевичи њену се-

стру и она затрудни, па се потом оже-

2 вѣщениа, κοινωνίας | 3 вѣх'вованиіе Р М | 3–4 Иже въ вѣх'вовани вѣроуіе, ὁ καταφαντερόμενος |
6 да покають се, ὑποπίπτειν | 7 вѣх'вомъ, μάντεσιν | 7–8 вѣавникомъ, χρητεταῖς | 8 оузыл'никомъ,
φουλακτηρίοις | 8–9 дроугымъ – у гр. следи τισί | 9 вдасть] оудастъ Р С М | 9–10 и сие призываетъ
въ домъ свои нема гр. | 11 и повѣдетъ нема гр. | желаниіе нема С | 12–14 ум. или вчарованоу...
смыти, гр. ἢ ἐπὶ φαρμακείας | 14 исцѣляю Р С М | .г.] три Р С | 15 да¹ нема М | да припадають,
ὑπολεισέται | 16 тькмо М | 17 с ними нема гр. | призывающе се С | 18 пяти] .ѣ. М | 18–19
причестить се с(ве)тыхъ танихъ, μετέχει τῆς προσφορᾶς | 19 .ѣа.] шестъдесетъ прѣвои Р С. ѣ и ѣ
М | 20 свора] хѣра Р | 21 шестъ] .ѣ. М | 22–23 рек'ше не причещати се нема гр. | 26 вѣроученицоу Р
М | 27 .г.] десетъ Р М | 28. да покают' се, ὑποπίπτειν | 30–31 приложъ се нема гр. | 31–32 и
чрѣватъ створи, ὡς ἔγκυον ἐκείνην γενέσθαι | 32–33 вѣроуч'ницею М

3 смоуцѣна бывшии оудави се. и свѣ-
доуции оубо бы|вшеи и ѡт(ь) оуда-
влениа могоуцѣ възбранити и не въз-
бранише. іако повинни соуцѣ оубиист-
воу ѡсоуждають се и .і. лѣт(ь) запрѣ-
6 щеніе приѣмають. въ нихже прошь-
дыше покаиніа степени. іаже выше
множицею поменухоумь. и тако с вѣр-
9 ными стоіаиіа и мол(и)твь приѡбъ-
щивше се. и потомь в(о)ж(ь)ствьнаго
прищещеніа сподобеть се.¹

12 [7.] Иже въ новѣи кесарини. с(ве)т(а)-
го свора. правила .ѿ.

Иже въ новѣи кесарини. близъ понть-
15 скаго мора. съшды се сборь. вторы
оубо ксть по анкурьсцѣмь сборѣ. про-
чих же прьвѣи. и того прьваго вселень-
18 скаго иже въ никей свора. на томь
оубо сборѣ събравшен се с(ве)тини ѡт(ь)-
ци. с ними же бѣ и с(ве)ты св(е)-
21 щеном(оу)ч(е)н(и)к' василіи. кеп(и)-
с(коу)пъ амасинскыи. правила изгласише
на цр(ь)ков(ь)ное строеніе иже соутъ
24 се.||

а 756 Правило .а. Оженивъ се презвѣтерь. да
прѣстанеть ѡт(ь) слоужбе. аще же
27 блочдъ створить или прѣлюбодѣіаиіе.
да извржеть се ѡт(ь)ноудъ. и да
въведенъ боудеть въ мѣсто кающихъ
30 се.

муѣна од туге, удави – и они који су
знали шта се збило и били у могућ-
ности да спрече од давлѣња, а нису
спречили, као виновници убиства осу-
ђују се и добијају запрећење 10 го-
дина, у којима пролазе степене пока-
јања што напред много пута помену-
смо. И тако, прикључивши се да сто-
је и моле се са верницима, удостојава-
ју се потом божаственог причешћа.¹

[7.] Светог сабора у Новој Кесари-
ји, правила 15

Сабор одржан у Новој Кесарији бли-
зу Понтијског мора, други је по Ан-
кирском сабору а први од осталих, па
и од самог Првог васељенског сабо-
ра у Никеји. На том, дакле, сабору
сабрани свети оци – а са њима је био
и свети свештенотученик Василије,
епископ амасијски – изложише пра-
вила за црквено устројство, која су:

Правило 1. Презвитер који се ожени,
да се лиши службе, а ако учини блуд
или прелубу, сасвим да се извргне и
да буде уведен међу покајнике.

2 оубо бывшеи] и оубыв'шеи М, гр. ὅς τὸ ὑεὸς μενον | 3–4 възбран'ше М | 5 .і.] десеть Р С | 6–8
въ нихже... поменухоумь нема гр. | 8–9 стоіаиіа с вѣрными инв. Р М | 10 и нема Р С М | 10–11
потомь... сподобеть се нема гр. | 13 .ѿ.] петъ на десете Р | 14–15 близъ понтьскаго мора, катѡ
Пόντου | понтьскаго] понтиьскаго С | 16 анкурьсцѣмь Р, анкурѣ с(ве)тѣм' С, гр. τῆς ἐν
'Αγκύρας | сборѣ Р | 17 прьвѣи] прьвею М | 20–21 ум. св(е)щеном(оу)ч(е)н(и)к', гр. μάρτυς |
25 Оженивы Р | 25–26 да прѣстанеть ѡт(ь) слоужбе, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι | 26
слоужбы С | 29–30 въ мѣсто кающихъ се, εἰς μετάνοιαν

¹ Крај прав. Анкирског сабора обележен је у И Р на доњој марг., а у С М у основном тексту:
Иначаше се ѡ х(ри)с(т)ѣ правила іже въ анкирѣ с(ве)т(а)го помѣстнаго свора. (Завршише
се са Христом правила светог помесног сабора у Анкири).

ТѢЛѢ). АЩЕ ИТѢКАЯ ЖЕНА ДВѢМА БРА-
ТОМА НА БРАКѢ СЪЧЕТАЮТЬ СЕ. СИРѢЧЬ.
21 ПРѢВМОУ ОУМЪРШОУ ПОСАГНЕТЬ ЗА ДРОУ-
ГАГО. И ТАКО ВЪ БЕЗАКОНЬНѢМЪ БРАЦѢ
ПРѢБЫВАТИ НАЧНЕТЬ. ВЪ ВСЕ ВРѢМЕ ЖИ-
24 ТИЯ ІЕІЕ. ДА ИЗРИНОВЕНА БУДЕТЬ ИЗЪ
ЦРѢ)КѢ)ВЕ. И К СЕМОУ ИЩИ ПРАВИЛА
С(ВЕ)Т(А)ГО ВАСИЛІЯ .КѢ. ІАГО АЩЕ ЖЕ КЪ
27 СМРТИ ПРИШЪДЪШИ ТАКОВАЯ. УБЕЩАЕТ
СЕ РАЗДРѢШИТИ БРАКѢ. АЩЕ УЖИВЕТЬ.
ДА ПРИЕТА БУДЕТЬ ВЪ ПОКАИАНІЕ. КАКО
ЖЕ БУДЕТЬ ПРИЕТА ИЩИ ПРАВИЛА
30 .ЖВ.ГО ЖГ.ГО С(ВЕ)ТАГО ВАСИЛІЯ. АЩЕ ЖЕ
ВЪ БЕЗАКОН'НОМЪ ТОМЪ БРАЦѢ. И ВЪ НЕ-
33 ЧИСТѢМЪ СМѢШЕННИ. ІЕДИНЬ УТѢ) НЕЮ

Тумачење. Ако је нека жена склопила брак са два брата, то јест, кад први умре пође за другог и тако почне живети у незаконитом браку, за све време њеног живота да буде избачена из Цркве. Уз ово потражи и 23. правило светог Василија. Ако таква, приближивши се смрти, обећа да ће раскинути брак, уколико преживи – примљена да буде у покајање. А како ће бити примљена, тражи правила 62, 63. светог Василија. Уколико у том незаконитом браку и нечистом смешењу једно од њих сконча, то јест

207

- скончаѣтъ се. сирѣчь. моужь или жена
умреть. не оудобь възможно живоу
3 вставшю покаиание. понеже не испра-
ви се. ни ш(ь)сѣче безаконнаго брака
своею волею и хотѣниемъ.
6 **Правило .Г. Многожен'цемъ** покаиание
врѣме извѣно естъ. потѣцаливое же||
покаиание можетъ не скратити.
9 **Тльк(ь).** Многожен'це оубо тръжен'це
и четирижен'це именовѣтъ правило се.
врѣме же запрѣщениа и покаиания
12 ихъ. лежитъ въ четвѣртѣмъ и въ шсмъ-
десетнѣмъ правилѣ великаго васили-
а. пет во лѣтъ повелѣваѣтъ тръжен-
ца ш(ь)лоуцити. шбаче же не ш(ь)и)-
ноудъ ш(ь)рѣвати его ш(ь) црѣ-
к(ь)ве. нъ за двѣ или за три лѣта.
18 бож(ь)ствныхъ писаниа послоушаниа
спод(о)бити того. и потомъ доже и до
испльнениа петъ лѣтъ. стоати с вѣр-
ными. бл(а)гаго же шбщениа не при-
чещати се. и тако прилежно и вѣмъ
ср(ь)д(ь)цемъ покаивша се. на шб(ь)-
щение с(ве)тынь приѣти многожен'цемъ
24 же рекше четирижен'цемъ. иже болши
паче и бл(а)годѣаниа сьгрѣшають.
27 лѣто единое да плачютъ се. три же лѣ-
та да припадають. и лѣто единое да
стоють с вѣрными. и по | скончани пе-
30 ти лѣтъ да боудютъ приѣти на шбщ-
ение. власть же иматъ еп(и)с-
(коу)пъ. иако же правило се гл(агол)еть.
33 оумножити или оумалити врѣме по-

умре муж или жена, тяжело ће бити
покајање ономе ко је остао жив, јер
се није поправио ни прекинуо неза-
конити брак својом вољом и хтењем.

Правило 3. Време покајања много-
брачника је одређено, а предано по-
кајање може га скратити.

Тумачење. Многобрачницима ово пра-
вило назива трећебрачнике и четврто-
брачнике. А време запређења и пока-
јања њиховог лежи у четвртом и осам-
десетом правилу Василија Великог.
Налаже, дакле, да се трећебрачник
одлучи пет година, али га не треба са-
свим одбацити од Цркве, него две или
три године удостојити слушања *Бож-*
ствених писана, а потом све до испу-
њења пет година да стоји са верници-
ма, не учествујући у благодатном при-
чешћу, те се тако, пошто се приље-
жно и свим срцем покаје, прими у за-
једницу светиње. А многобрачници,
односно четвртобрачници, који су са-
грешили више него што је и блудо-
чинство, једну годину да плачу, три
године да *припадају* и једну годину да
стоје са верницима, а по свршетку пет
година да се приопште. Епископ, пак,
има власт, како каже ово правило,
продужити или скратити време пока-

1-2 сирѣчь... оумреть нема гр. | 2 не оудобь | не вдобь С | 4 безаконнаго С | 6 покаиания Р С М,
нема гр. | 7 извѣно естъ. σαφής | 9-10 Многожен'це... правило се нема гр. | 10 четворожен'це Р | 11
и покаиания нема гр. | 12 ум. ихъ. гр. τῶν τριῶν καὶ πολυῶν | 14 повелѣваѣтъ, φησὶ | 14-15
тръжен'ца Р | 19 доже | даже Р М | и² нема Р | 20 пети С, ̅ М | 21 шбщениа | обѣщаніа М | 25
рекше четирижен'цемъ нема гр. | 26 и нема Р С | 28-30 и лѣто единое... пети лѣтъ нема гр. |
30-31 на шбщение. μετὰ τῶν πιστῶν | 33 оумножити или нема гр.

каинина. възирає на житие и на вѣроу кающаго се.

3 **Правило .Д̃. Похотѣвъ женѣ не створишь же ничтоже. да вѣсть яко б(о)-гомъ избавлень бысть.**

6 **Тлък(ь).** Аще иѣкто ѡт(ь) всего ср(ь)-д(ь)ца всхотѣвъ лежати съ женою. и потыцание все имыи на то. и готовъ

9 сын. и не створи и не приде въ дѣло похотѣ его. явѣ есть яко ѡт(ь) вышн-неіе бл(а)г(о)д(ѣ)ти избавлень бысть.

12 аще же и похотѣи потыца се и близъ сквернѣнаго дѣла бывъ. съврѣшениа же потыцание его не приетъ иѣкиє ради

15 внѣшніе пакости. таковы оубо запрѣ-щеніе да приметъ якоже седмѣде-сетное правило с(ве)т(а)го василиа

701 18 пове||лѣваіеть. вскврѣншоумоу се оустъ-нала днаконоу.

Прав(и)л(о) .Е̃. Оглашениа аще съгрѣ-

21 шнѣ. аще есть с покланяющимися ко-лѣнѣ к томоу не съгрѣшае. да боудеть

въ послоушающих. аще же въ послоу-

24 шающихъ сы съгрѣшаіеть. ѡт(ь)и)-ноудъ да изринет се.

Тлък(ь). Два чина іеста ѡглашенихъ.

27 іедини оубо соутъ иже въ новѣ при-шъдше къ сворѣи цр(ь)к(ь)ви. тѣм

же яко несврѣшѣше соуще. по по-

30 слоушаниі с(ве)тыхъ писаниі. и по б(о)ж(ь)ствынѣмъ іев(а)нг(е)лин. абнє

исходеть из цр(ь)к(ь)ве. дроузи же

33 иже врѣме створише пристѣпльше къ

јања, посматрајући начин живота и веру покајника.

Правило 4. Онај ко је пожелео жену а ништа није учинио, нека зна да је Богом био избављен.

Тумачење. Ако неко из свег срца за-жели да лежи са женом и све стара-ње усмери ка томе, и спреман је, а не учини и не претвори се у дело жеља његова, јасно је да је избављен бла-годаћу одозго. А ако је и пожелео и потрудио се, и био близу нечистог дела, а труд није добио завршницу због неке спољашње препреке, та-кав, дакле, да прими онакво запреће-ње какво налаже седамдесето прави-ло светог Василија о ђакону који се уснама оскврнавио.

Правило 5. Ако оглашени сагреши, па ако, док је међу *припадајућима* не буде грешно, да буде међу *слушајућима*; а ако грешни међу *слушајућима* – сасвим да се избаци.

Тумачење. Две су врсте оглашених. Једни су, дакле, они који су тек при-шли Саборној цркви, због чега су не-савршени; после слушања *Светих писама* и после *Божаственог јеван-ђеља* одмах излазе из цркве. А други су они који су раније приступили Са-

1 житие, τὴν διαγωγὴν | 3 женѣ нема гр. | 3–4 не створи же Р С, не сътвор же М | 4 да вѣсть нема гр. | 6–7 ѡт(ь) всего ср(ь)д(ь)ца. μέχρι φιλῆς προθέσεως | 10 похоти Р | *яко* | *яко* и М | 15 пакости, ἐμπόδια | 16–17 седмидесетное Р | 18 вскврѣншомъ се М | 20 Оглашениа. Ὁ ἐν τῷ κατηχεῖσθαι | 21 с нема М | 26 чина, εἶδη | 27 новѣ, ἀρτί | 28 къ | и к С | 29 несврѣшѣи С | 30 с(ве)тыхъ писаниі, τῶν Γραφῶν | 33 иже врѣме створише, οἱ δὲ πρὸ καιροῦ | 33–1 къ сворѣи цр(ь)к(ь)ви нема гр.

сворѣи цр(ь)к(ь)ви. и быше съврше-
нѣише. тѣм' же и по кв(а)нг(е)лини
3 шлашеныхъ мол(и)твы шжидаютъ. и
егда възглашаютъ диаконъ. шглашени
главы ваше г(о)с(о)де)ви поклоните. и
6 ти колѣнѣ покланяють. да сврьше-
нѣиши оубо. іако вкоусивъше добрыхъ
б(о)жини гл(а)гол(ь). и сьгрѣшивше прѣ-
9 ставляемъ бывають шт(ь) своего
мѣста. и въ послоушающихъ поста-
вляютъ се. аще и послоушающе сьгрѣ-
12 шаютъ. из цр(ь)кве всьма да изри-
нохъ се.

Правило .Ѫ. Имоуше въ чрѣвѣ. егда
15 хоцетъ да кр(ь)щена боудетъ. кое-
ждого бо изволение соудитъ се.

Тльк(ь). Жена аще иматъ въ чрѣвѣ
18 младѣнца. егда хоцетъ да боудетъ
кр(ь)щена. не пакоститъ бо ѿи къ
кр(ь)щенію соущемъ въ нѣи штроче и
21 да не мнитъ кто. іако кр(ь)щающи се
м(а)тери и штроче крѣстятъ се с нею.
іакоже аще по рож(дѣ)ствѣ кр(ь)стятъ
24 се. мнѣти второе кр(ь)щаемоу быти.
шно оубо и еще на свѣтъ не излѣзль
ни сьстава ш себѣ не има никоего же
27 изволения.

Правило .ѫ. Недостонть презвитероу оу
30 двоженца на брацѣ асти. томоу бо
показаниа трѣбоующоу. шного кто
спод(о)бнть м(и)л(о)сти.

Тльк(ь). Презвѣтеръ бл(а)г(о)с(ло)вивъ
33 двоженца || съ женою шт(ь) трапезы да

борној цркви и постали савршенији,
због чега и очекују по Јеванђељу мо-
литву оглашених. И када ђакон уз-
гласи: „Оглашени, приклоните главе
ваше Господу” – ти клече. Они савр-
шенији, дакле, који су, пошто су по-
знали добре Божије речи, сагрѣшили,
да буду премештени са свог места и
да се стављају међу слушајуће. Ако и
као слушајући сагреше, сасвим из Цр-
кве да се избаце.

Правило 6. Она која има дете у утро-
би, крштена да буде кад хоће, јер се
свачије хтење просуђује.

Тумачење. Ако жена има у утроби
дете, крштена да буде кад хоће, јер
њу за крштење не спречава дете у
њој. И нека не мисли ко да се крште-
њем мајке са њом крштава и дете,
тако да се сматра, ако се крсти по ро-
ђењу, да је по други пут крштено, јер
оно док још није изашло на светлост,
нити засебно постојање има нити би-
ло какво хтење.

Правило 7. Недопустиво је презвите-
ру да једе на свадби другобрачника,
јер овоме је потребно покајање; ко
ће га удостојити милости?

Тумачење. Презвитер који је благо-
словио другобрачника са женом, да

⁴ диаконъ нема гр. | 6 покланяють] прѣкланяють М, гр. κλινόωσιν | 7 вкоусивъше, γεύόμενοι | 8 б(о)жини С | 9 своего] свога Р | 11 аще] аще же Р С М | 12 всьма] всьма Р М, всььма С | 14 Имоуши Р С М | Имоуше въ чрѣвѣ, ή κοίφοροῦσα | 18 млад(ѣ)н(ь)ць Р С М | 25 не излѣзъ Р С М | 26 не иматъ Р С М | 31 м(и)л(о)сти, συγγνώμης | 33 съ женою нема гр.

- ѡтидеть и да не іасть с ними. аще бо
запрѣщенію повиннь іесть двоженць.
3 котороіе боудеть презвѣтероу пом(и)-
лованіе. іеже іаденіа ради къ та-
ковомоу слагаюцѣх се бракоу.
6 **Правило .ѿ. Мирьскы члов(ѣ)къ.** іего-
же жена прѣлюбы створи. въ причть
не придетъ. аще же причтникъ свѣды
9 свою таковоіе створшоу не ѡт(ѣ)поу-
ститъ да ижденет' се.
Тѣмъ(ѣ). Аще котораго причтника же-
12 на прѣлюбы створить ѡт(ѣ) него. и
свѣды іако сѣгрѣши не ѡт(ѣ)поуститъ
іеу. да извѣржет' се. аще же мирьска-
15 го чловека жена сѣгрѣшитъ ѡт(ѣ) не-
го. таковы въ причть неприетнь¹.
Правило .ѿ. Аще исповѣсть презвѣ-
18 теръ. іако сѣгрѣши прѣжде поставле-
ніа. да не слоужитъ тѣмъ. нѣкаа во
прѣгрѣшеніа роукоположеніе праца-
21 іеть. и аще же ни исповѣсть ни ѡбли-
ченъ боудеть ѡт(ѣ) кого. самъ да
има|ть власть.
24 Тѣмъ(ѣ). Инаа оубо прѣгрѣшеніа роу-
коположеніе раздрѣшаіеть. рекше. по-
ставленіе. тѣмъ плѣтскаго грѣха
27 оустраняіеть се. аще оубо кто прѣжде
поставленіа блоудъ створивъ. и потомъ
поставленъ боудеть презвѣтеръ. и по
30 поставленіи исповѣсть грѣхъ тѣ. сѣдѣ-
ніа бо и чѣсти презвѣтерьскоіе да при-
ѡбѣщаіет' се. с(ѣ)вѣтительскаго же ни-
33 чтоже да не дѣиствіють. рекше да не

оде од трпезе и с ѿима да не једе. Јер
ако је другобрачник под запрећењем,
какав ће бити опроштај свештеника
који се ради јела сложио са таквим
браком?

Правило 8. Мирјанин чија је жена
учинила прељубу не ступа у свештен-
ство. Ако свештеник своју. знајући
да је тако нешто учинила, не отпусти
– да се избаци.

Тумачење. Ако жена неког свеште-
ника учини прељубу, а он је, сазнав-
ши да је сагрѣшила, не отпусти – да
се извргне. А ако жена мирјанина са-
грѣши према њему, такав се у све-
штенство не прима.¹

Правило 9. Ако се презвитер испове-
ди да је сагрѣшио пре рукоположења
– једино да не служи, јер нека од пре-
грѣшења рукоположење прашта. А
ако се не исповеди, нити буде разо-
бличен од кога – сам да одлучи.

Тумачење. Друга [сва], дакле, прегре-
шења разрешава рукоположење, од-
носно постављење; телесним само
грехом се потискује. Ако неко, да-
кле, учинивши блуд пре рукополо-
жења, потом буде рукоположен за
презвитера, и по рукоположењу ис-
поведи грех тај, да суделује у седи-
шту и части презвитерској, а ништа
од оног што је свештеничко да не

2 повинанъ М | 7 прѣлюбы | блоудъ Р С М | 18 іако | ко (!) С | 19 тако М | 21 и нема Р С М и гр. |
24 Инаа – у гр. следи πάντα | 25–26 рекше. поставленіе нема гр. | 27 оустраняіет се. ήτάρται |
29 презвитеромъ Р С М | 30–31 сѣданиа Р С М | 31 бо | оубо Р М | 32 с(ѣ)вѣтительскаго. іερατικός
т | 33–1 рекше да не слоужитъ нема гр.

¹ Код Аристина ово тумачење је нешто другачије речено: Εἰ ὁ κληρωμένος, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μοιχευθεῖσαν μὴ ἀπολύων, τῆς ἀξίας μετακινεῖται, πῶς ὁ λαϊκός. οὐ ἡ γυνὴ μεμοίχεται, εἰς κλῆρον παραδεχθήσεται; (Ако се свештеник, не отпустивши жену своју која је учинила пре-
љубу, лишава достојанства, како ће мирјанин, чија је жена учинила прељубу, бити примљен у
свештенство?)

слоужитѣ. аще же ни самъ исповѣсть
ни ѿт(ъ) иного ѿбличень боудеть. на
3 томъ на самомъ власти да лежить. ни
ѿставити с(вѣ)т(нѣ)льство ни слоужити.

6 **Правило .І. И** дияконъ въ таковѣмъ
прѣгрѣшеннѣи кѣтъ бывъ. въ слоужахъ
да боудеть.

9 **Тѣмъ(ъ).** **Аще** и дияконъ въ таковой
же прѣгрѣшеннѣи прѣжде поставленнѣи
выпадеть. и по поставленнѣи исповѣдѣвъ.

а 12 да прѣстанеть хлѣвъ || и чашоу прино-
сити. и люди да не оучитѣ. и ѿт(ъ-
и)ноудъ ничто же св(ѣ)щенничьскаго
15 да не слоужитѣ. слоужа же тѣмъ да
будеть цр(ъ)ков(ъ)нынѣи.

Правило .ІІ. **Аще** не боудеть .ІІ. лѣ-
18 т(ъ). да не боудеть презвѣтеръ. аще
кѣтъ и достоенъ. нѣ да имать оука-
заниѣ сп(а)сово кр(ъ)щеннѣи.

21 **Тѣмъ(ъ).** **Не** подобаетъ никоу же
мъньшоу соушоу възрастомъ .ІІ. лѣ-
т(ъ) поставленоу быти презвѣтеромъ.

24 **Аще** и зѣло достословънъ боудеть чло-
в(ѣ)къ и оучительнъ. и се правило не
повелѣваетъ. и четвъртоѣ на десете
27 правило шестаго свора иже въ троу лѣ
полатнѣмъ.

Правило .ІІІ. **Иже** болѣзни ради кр(ъ)-
30 стивъ се. да не боудеть презвѣтеръ.
аще не подвига ради иже по кр(ъ)ще-
ниѣи. и скѣдоты ради члов(ѣ)къ.

врши, то јест да не служи. А ако се
ни самъ не исповеди, ни га други ра-
зобличи, на њему самомъ јест да одлучи
– или да остави свештенство или да
служи.

Правило 10. И ѣакон, ухваћен у та-
квомъ прегрешенју, међу слугама да
буде.

Тумачење. И ѣакон, ако пре рукопо-
ложења упадне у такво прегрешене, а
по рукоположењу се исповеди, да пре-
стане хлеб и чашу да приноси, и људе
да не учи, и посве ништа од онога што
јест свештеничко да не служи, већ само
слуга црквени да буде.

Правило 11. Ако не буде имао три-
десет година, презвитер да не буде
макар и достојан био, него за пример
да има Спаситељево крштење.

Тумачење. Не треба нико испод 30
година узраста да буде рукоположен
за презвитера, макар и врло достојан
и учитељан човек био – не допушта и
ово правило, и четрнаесто Шестог
сабора у Трулској палати.

Правило 12. Онај ко јест због болести
крштен, презвитер да не буде, сем
ако по среди нијест подвиг по крште-
њу, или оскудица у људима.

2 ѿбличень – у гр. следи φανερῶς | 3 на нема Р С М | 4–5 или слоужити ејте καὶ μὴ | 9 **Аще** нема гр. | 11 исповѣдавъ М | 15 такмо М | 17 .ІІ. | тридесетъ С | 19 достоинъ Р С, достоанъ М | 22 .ІІ. | тридесетъ С | 24 достославънъ С. ἁγίος | 25 и оучительнъ нема гр. | 32 скѣдоты (!) М

ТѢК(Ь). Іже оубо безъ всакоіе ноужде
нашѣд(ь)шеіе. въсхотѣвъ с(вѣ)т(а)го
3 кр(ь)щеніа. понеже в'соу скврѣноу
д(оу)шевнѣю до|волю іестъ ѡт(ь)мы-
ти кр(ь)щеніе. таковыи презвѣтеръ и
6 іеп(и)с(коу)пъ да поставленъ боудеть.
іакоже и ѡсмѣдесетное правило с(вѣ)-
тѣхъ ап(о)с(то)лъ повелѣваіеть. и
9 второе правило иже въ никен прѣваго
вселенскаго свѣра. и третіе иже въ
лаванкин свѣра. и десетое правило
12 иже въ карѣагенѣ свѣра. болѣзніи же
ради кр(ь)стивы се. іако не ѡт(ь) сво-
іего изволеніа. нъ по ноужди пристѣ-
15 пивъ къ кр(ь)щенію. інако никакоже
въ св(ѣ)щенічѣство не боудеть приіеть.
аще не спидеть се на немъ се троіе. аще
18 боудеть скоудота члов(ѣ)къ на поста-
вленіе. тѣже боудеть достословенъ
зѣло и оучительнъ. и великомъ подви-
21 гомъ подвижав' се по кр(ь)щеніи.

Правило .гѣ. Сел'скы презвѣтеръ въ
градьсцѣи цр(ь)к(ь)ви да не слоу-
24 житъ. аще нѣсть ѡшль іеп(и)с(коу)пъ и
презвѣтери вси. аще же ѡшли боудѣтъ
нѣгдаѣ. и позванъ боудеть ѡт(ь)
27 людин да слоужитъ.¹

ТѢК(Ь). Поставленіи || презвѣтери въ
села ѡт(ь) іеп(и)с(коу)пъ. не прощеніи
30 соутъ слоужити въ градьсцѣи цр(ь)-
к(ь)ви. тоу соуцоу іеп(и)с(коу)поу и
презвѣтеромъ градьскимъ. аще же вси
33 ѡшли боудѣтъ. и позванъ боудеть

Тумачење. Онај ко је без икакве пре-
ке нужде затражио свето крштење
зато што је крштење довољно да
спере сву нечистоту душе. такав да
[не] буде рукоположен за презвитера
и епископа. како и осамдесето пра-
вило светих апостола прописује. и дру-
го правило Првог васељенског сабо-
ра у Никеји, и треће Лаодикијског са-
бора, и десето правило Картагинског
сабора. А онај ко је због болести кр-
штен тако, не по свом хтењу, него је
по нужди приступио крштењу, ника-
ко другачије да не буде примљен у
свештенство уколико се не стекне на
њему ово троје: да недостају људи за
рукоположење; да тај буде врло до-
стојан и учитељан; и да се по крште-
њу подвизавао великим подвигом.

Правило 13. Сеоски презвитер да не
служи у градској цркви ако није оти-
шао епископ и сви презвитери. А ако
негде буду отишли, и од људи буде
позван – да служи.¹

Тумачење. Презвитерима које је епи-
скоп рукоположио за села, не дозво-
љава се да служе у градској цркви
кад су ту епископ и градски презви-
тери. А ако су сви отишли, и позван
буде неки сеоски презвитер да одржи

1 всакоу] всаке С | 2 нашѣд(ь)шеіе, κατελεγειούσης | с(вѣ)т(а)го нема гр. | 5 ум. кр(ь)щеніе, гр. αὐτὸ | презвѣтеръ, εἰς πρεσβύτερον AL ω 30, РП. што V 1167 нема, а у MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, AE (263) 279 Panag. 132, CS 1121 πρεσβυτέρων | 5–6 и іеп(и)с(коу)пъ, καὶ εἰς ἐπίσκοπον AL ω 30, V 1167, РП; καὶ εἰς ἐπίσκοπὸν MSyn 237, Petropolit. 208, Patm. 207, AE (263) 279, Panag. 132, CS 1121 | 6 да нема С | да поставленъ боудеть, προαχθήσεται Аристин; не поставленъ боудеть М, οὐ προαχθήσεται Зонара | 7 правило нема гр. | 9–10 прѣваго вселенскаго нема гр. | 10 третіи С | 11 свѣра] свѣра Р | 12 въ карѣагенѣ, ἐν Καρθαγένῃ MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, CS 1121, AE (263) 279, V 1167, али у РП ἐν Σαρδικῇ | 15 никакоже] никако М | 17 на немъ нема гр. | ум. троје, гр. ἁμφότερα | 19 тѣже М | 19–20 тѣже... оучительнъ нема гр. | 20–21 великомъ подвигомъ нема гр. | подвигомъ нема С | 22 Сел'скыи С М | 31 іеп(и)с(коу)пѡм(ь) М

¹ У РП ово прав. је 14. и дуже је за једну реченицу.

- нѣкы презвѣтеръ сельскы. молитвоу
сѣтворити и принести жртвоу тогда да
3 слоужить¹.
Правил(о) .дѣ. Сельсции же ѿ(и)с(коу)-
пи соуть оубо по шбразоу .б. ап(о)-
6 с(то)ль. іакоже съслоужьбници соущіе.
постыцини ради иже къ оубогымъ по-
читаеми. да слоужетъ въ градъсцѣи
9 цр(ь)к(ь)ви.
Тльк(ь). Сп(и)с(коу)пи оубо градъсци
по образоу соуть двоу на десете ап(о)-
12 с(то)лоу. на нихъже доуноу въ г(о)-
спод(ь). реч(е) примѣте д(оу)хъ с(ве)-
тын. и имже шт(ь)поустите грѣхы шт(ь)-
15 поустет се имъ. и имже дръжите дръ-
жет се имъ. и еже по сихъ. имже да-
ровано бысть. и бл(а)г(о)д(ѣ)ть с(ве)-
18 т(а)го д(оу)ха имѣль раздавати. сель-
сции же ѿ(и)с(коу)пи соуть по шбра-
зоу седмидесетъ ап(о)с(то)ль. имже
21 нѣсть даровано бл(а)г(о)д(ѣ)ти с(ве)-
т(а)го д(оу)ха раздаваніе. и се іавѣ-
сть шт(ь) книгъ ап(о)с(то)л(ь)скы|хъ
24 дѣіанин. въ нихъже пишеть се. егда
филипъ иже шт(ь) седьми днаконъ
єдинъ сы. съшѣд' въ самарію и кр(ь)-
27 сти многыи ихъже ради послаше ап(о)-
с(то)ли. петра и ивана. и пришѣдша
полагаста роуцѣ на кр(ь)стивших' се. и
30 принимахоу д(оу)хъ с(ве)тын. не бѣше
бо и еше ни на єдиного ихъ напасть ** по
шбразоу. оубо .б. ап(о)с(то)ль. соущіе
33 сельсции ѿ(и)с(коу)пи. того ради ни

молитву и принесе жртву – тада да служи.¹

Правило 14. Сеоски епископи су на-
лик на 70 апостола; као саслужителѣи,
због старања према убогимъ, почта-
ствовани су да служе у градској цркви.

Тумачење. Градски епископи су на-
лик на дванаест апостола, на које Го-
спод дунувши рече: „Примите Духа
Светог, и коме отпустите грехе – от-
пустиће им се; и коме задржите – за-
држаће им се“, * и даље што следи.
Њима је даровано да благодат Свето-
га Духа и другима раздају. А сеоски
епископи су налик на седмидесет апо-
стола, којима није даровано раздава-
ње благодати Светога Духа, и то је
јасно из књига *Дела апостолских* у
којима пише ово: „Када Филип, један
од седам ђаконъ, сишавши у Самарі-
ју крсти многе, апостоли ради њих по-
слаше Петра и Јована који, кад при-
стигоше, полагаху руке на крштава-
не те примаху Духа Светог, јер још не
беше ни на једног од њих сишао“. **
Због тога што су сеоски епископи
налик, дакле, на 70 апостола, не руко-

* Јн 20, 22–23 ** Дела ап. 8, 5–16

1 сельскы презвѣтеръ инв. РСМ 12 да нема М 15 .б.] седмидесет(ь) РС 18–9 ум. да слоужетъ
въ градъсцѣи цр(ь)к(ь)ви, гр. προσφύροις | 11 двоу] двою М 17 и нема С | бл(а)г(о)д(ѣ)ти
Р | 30 принимахоу] приимахоу С | 32 .б.] седмидесетъ РСМ

¹ У РП ово тумачење је уз 14. прав. и дуже је.

3 презвѣтера ни днакона не поставля-
 ють. иакоже бл(а)г(о)д(ѣ)ти с(ве)т(а)го
 6 д(оу)ха подавати инѣмъ не могоуше.
 приносити же жрътвоу рекше слоужити
 въ градскихъ цр(ь)к(ь)вахъ. и при
 9 иеп(и)с(коу)пѣхъ и при презвѣтерѣхъ не
 възбранени соуть. иако съслоужьбници
 соущи. и почитаеми потѣшаниа ради
 12 иже к иншимъ. власть бо имоуше надъ
 цр(ь)ков(ь)нымъ имѣниемъ. иншимъ ра-
 здавати длъжни соуть. и пещи се ими.
 15 и то твореще почитаеми сѣть. || аще
 же сельскимъ иеп(и)с(коу)помъ. длъгъ
 18 есть цр(ь)ков(ь)ное богатство оубо-
 гымъ раздавати. колѣми паче се градъ-
 скымъ иеп(и)с(коу)помъ творити длъж-
 21 но есть.
 24 **Правило 15.** Седамъ днаконъ да боудеть.
 иакоже въ дѣяніихъ с(ве)тыихъ ап(о)-
 с(то)лъ пишеть. аще и велии градъ
 27 есть.
 30 **Гл(а)в(ь).** Иакоже шестое на десете пра-
 вило иже въ троуѣхъ полатнѣмъ. ше-
 33 стаго вселеньскаго сбора прѣдъставля-
 ють не въ слоужещимъ с(ве)тымъ таи-
 намъ. днаконѣхъ се правило повелѣва-
 ють. нь въ тѣхъ имъже вѣ пороучено
 строеніе. иже къ иншимъ. члов(ѣ)ко-
 любниа же и потѣшаниа иако и книги
 дѣяніи ап(о)с(то)льскихъ въ таковыхъ
 гл(а)г(о)лють. иже въ потрѣбахъ тра-
 пезныхъ слоужещихъ. * боле оубо сихъ
 33 слоугъ аще и великъ градъ есть. непо-

полагаю ни презвитере ни ѡаконе. јер
 не могу другимъ давати благодат
 Светога Духа. А да приносе жртву, то
 јест да служе у градскимъ црквама. и
 уз епископе, и уз презвитере – нису
 спречени јер су саслужитељи и. због
 старања према сиротињи. поштова-
 ни. Пошто имају власт надъ црквеномъ
 имовиномъ, дужни су да деле сироти-
 ма и да се старају о њима. И то чине-
 њи, поштовани су. Ако је сеоскимъ епи-
 скопима дужност да црквено богат-
 ство деле убогимъ, тимъ пре су градски
 епископи дужни то да чине.

Правило 15. Седам ѡакона да буде,
 како у *Делима светихъ апостола* пи-
 ше, па био град и велики.

Тумачење. Као што шеснаесто прави-
 ло Шестогъ васељенскогъ сабора у Трул-
 ској палати показује, ово правило не
 прописује о ѡаконима који служе све-
 те тајне, него о онима којима би пове-
 рено управљање имовиномъ, намење-
 номъ убогимъ, којима је потребно чо-
 векољубље и старање, како и књиге
Дела апостолскихъ говоре о таквимъ
 који служе за потребе трпезе. * Више,
 дакле, од овихъ служитеља, било да је
 град и велики, не треба да буде. Ђа-

* Дела ап. 6, 1–6

4–6 рекше... презвѣтерѣхъ нема гр. | 7–8 иако съслоужьбници соущи нема Аристин | 9 иже | иже
 М | 9–10 власть бо имоуше надъ цр(ь)ковнымъ имѣниемъ, τὰς γὰρ τῶν ἐκκλησιῶν. ὧν προϊ-
 σταντο, προσόδους... | 12 то нема М | 14 ум. цр(ь)ков(ь)ное богатство, гр. τὰ Κυριακὰ χρήματα |
 19–20 иакоже въ... пишеть, κατὰ τὰς Πράξεις | 20–21 ум. аще и велии градъ есть, гр. καὶ εἰς
 μεγάλην πόλιν ἔστωσαν | 25 слоужещихъ Р С | 27 вѣ нема М | 28 строеніе, οἰκονομία | иже | иже
 С | къ иншимъ, πρὸς τοὺς δεομένους

- ДОБНО ПЫТИ ДИАКОНОМЪ С(ВЕ)ТЫМЪ ТА-
 ИНАМЪ СЛОУЖЕЦИМЪ. ПРОЧИ ЖЕ ПРИЧЪТ-
 3 НИКЪ | СВОРЬ ПРОТИВОУ МѢРѢ ЦР(Ь)КОВ(Ь)-
 НАГО ИМѢННА. ДА ОУЧИНЕНИ БОУДОУТЬ.¹
 .И. С(ВЕ)Т(А)ГО ПОМѢСТНАГО СВОРА.
 6 ИЖЕ ВЪ ГАНГРѢ ПРАВИЛЪ .К. СЪ ЖЕ С(ВЕ)ТЫ
 СВОР' ПО НИКЕНСЦѢМЪ ПРѢВѢМЪ СВОРѢ
 СНИДЕ СЕ. И ПРАВИЛА ИЗЛОЖИИ.²
 9 Г(О)С(ПОД)АМЪ ПРѢЧ(И)СТЫМЪ СОУЩИМЪ
 ВЪ АРМЕНИИ СЪСЛОУЖЬБНИКОМЪ ЈЕВСЕВИИ.
 ЈЕЛИАНЫ. ЈЕВГЕНИИ. ОЛИМБИИ. ВИТИНИКЪ.
 12 ГРИГОРИИ. ФИЛИТЪ. ПАППЪ ЈЕВЛАЛИИ ИПА-
 ТИИ. ПРОЕРЕСИ. ВАСИЛИИ. ВАСЬСЪ. ЈЕВГЕ-
 НИИ. СЪШЪДЫШЕН СЕ ВЪ ГАНГРѢ. НА С(ВЕ)-
 15 ТѢМЪ СВОРѢ ѡ Г(О)С(ПОД)Ѣ РАДОВАТИ
 СЕ.
 Правило .А. ПЩЕ КТО ЗАКОН'НЫ БРАКЪ
 18 ПОРОКОУЮТЬ И ВѢРНОУ СОУЩОУ ЖЕНОУ И
 БЛ(А)ГОЧЪСТИВНОУ И ГОВѢННОУ СМѢША-
 ЮЩОУ СЕ С МОУЖЕМЪ СВОИМЪ. НЕНАВИ-
 21 ДИТЬ ИЛИ ПОРЕЧЕТЬ. ГЛ(АГОЛ)Е. ІАКО СИ
 НЕ МОЖЕТЬ ВЪНИТИ ВЪ Ц(А)Р(Ь)СТВО
 Н(Е)Б(Е)СНОЕ. ДА БОУДЕТЬ ПРОКЛЕТЬ.
 24 Прав(и)л(о). В. ПЩЕ КТО ІАДОУЩАГО МЕ-
 СА СЪ БЛ(А)ГОГОВѢННИЕМЪ И СЪ ВѢРОЮ.
 БЕСЬ КРѢВЕ И НЕИДОЛОЖРѢТЬВНАІА НИ ДА-
 27 ВЛЕНИНОУ ѡСОУЖДАЮТЬ ГЛ(АГОЛ)Е. ІАКО
 ІАДЕ||НИІА РАДИ МЕСЬ НЕ ИМАТЬ НАДЕЖДЕ
 СП(А)С(Е)НИІА. ДА БОУДЕТЬ ПРОКЛЕТЬ.
 30 Правило .Г. ПЩЕ КТО ОУЧИТЬ РАБА КО-
 ЕГО. ИЗВѢТОМЪ В(О)ГОВѢРИІА НЕРАДИТИ

који који служе светим тајнама и о-
 стали састав свештеника, у зависно-
 сти од црквеног прихода да буду по-
 стављани.¹

8. Светог помесног сабора у Гангри,
 правила 20. Овај свети сабор саста-
 де се по Првом никејском сабору и
 изложи правила²

[Пречасној] господи у Арменији, са-
 служитељима – Јевсевије, Јелијан,
 Јевгеније, Олимбије, Витиник, Гри-
 горије, Филит, Пап, Јевлалије, Ипа-
 тије, Проересије, Василије Васас, Јев-
 геније – који су се сакупили на све-
 том сабору у Гангри, у Господу да се
 радују.

Правило 1. Ако ко осуђује законити
 брак, и жену верну и благочастиву и
 побожну, која се смешава са својим
 мужем, мрзи или осуђује, говорећи
 да та не може ући у царство небесно
 – проклет да буде.

Правило 2. Ако ко осуђује онога ко-
 ји са побожношћу и вером једе месо
 без крви, и нежртвовано идолима, и
 недавленину, говорећи да због једе-
 ња меса нема наде за спасење – про-
 клет да буде.

Правило 3. Ако ко учи неког роба да
 под изговором [пoboжности] презире

3 своръ. κατάλογος | 3–4 противоу мѢрѢ цр(ь)ков(ь)наго имѢнна, πρὸς τὴν εἰσοδὸν τῆς
 ἐκκλησίας | 4 да оучинени боудуть, ταχὺ ἵσονται | 7 свор' | своръ быс(ть) М | прѣвѣмъ нема
 М | 9 прѣч(ь)стнымъ Р С М, πρῶτοις | 11 витиникъ С М, Βιθυνικὸς | 12 паппа М, Πάππος | 13
 вьсьсь орт.-јез. црта М, Βάσσοις | 15 г(о)с(под)и М | 19 и говѣнноу нема гр. | 19–20 смѣшающоу
 се. τὴν καθεύδουσαν, смѣщающии С | 21 гл(агол)е нема гр. | 22–23 н(е)б(е)сноу, нема гр. | 26 бесь
 крѣве и неидоложрѣтъвнаіа, χωρὶς αἵματος, καὶ εἰδωλοθύτου | ни, καὶ | 27 гл(агол)е нема гр. | 29
 сп(а)с(е)ниіа нема гр. | 31 в(о)говѣриіа] в(о)говѣрѣ Р, бл(а)говѣріа М и гр. – εὐσεβεΐας

¹ Крај прав. сабора у Новој Кесарији обележен је у И на доњој марг., а у Р С М у основном тек-
 сту: Прѣлѣзохомъ ѡ г(оспод)Ѣ иже въ новѣи кесарни свора правила. (Превалисмо са Госпо-
 дом правила сабора у Новој Кесарији); гр. нема. ² Овај наслов делимично има Petropolit. 208, а
 AL ѡ 30, AE (263) 279. CS 1121, V 1167. РП нема.

3 в своємъ г(о)с(поди)иѣ. и вставити
слоужбоу его и штити. и не с любо-

6 **Правило .д̃.** **Аще** кто расоуждаеть. и
не хоцетъ приѣти причещениа шт(ь)
9 гл(агол)еть яко слоужившоу томоу. не
достонѣ шт(ь) него причещениа. при-

12 **Правило .е̃.** **Аще** кто оучить. домъ
в(о)жи рекше. цр(ь)ковъ прѣшвидѣти.
и нерадити ш нѣи ни събирати се въ
15 нѣи въ врѣме мол(и)твѣ на пѣнне. да
боудеть проклетъ.

Правило .ж̃. **Аще** кто свѣнь сборныи
18 цр(ь)к(ь)ве. ш себѣ събирает се. и нера-
де ш цр(ь)к(ь)ви. цр(ь)ков(ь)наа хо-
цетъ творити. не соущоу с нимъ пре-
21 звѣтероу. ни по воли еп(и)с(коу)па.
да боудеть проклетъ.

Правило .з̃. **Аще** кто плодошениа
24 цр(ь)ков(ь)наа. рекше всакъ приносъ при-
носимы въ цр(ь)ковъ. хоте принимати
или давати виѣ цр(ь)к(ь)ве. без воле
27 еп(и)с(коу)па или пристаивника емоуже
соутъ пороучена такоуа. и не с волею
его хоцетъ творити. да боудеть про-
30 клетъ.

Правило .и̃. **Аще** кто дають или възе-
млетъ плодошениа цр(ь)ков(ь)ноу
33 свѣнь еп(и)с(коу)па или свѣнь того

свога господара, и да остави службу
свою и оде, и да не ради са љубављу
и сваком чашѣу своге господару –
проклет да буде.

Правило 4. Ако ко прави разлику и
неће да прими причешће од презви-
тера који има закониту жену, и гово-
ри да не треба примити причешће од
њега кад служи – проклет да буде.

Правило 5. Ако ко учи презирати
Дом Божији, то јест Цркву, и не ма-
рити за њу, нити се окупљати у њој
на појање у време молитве – проклет
да буде.

Правило 6. Ако се ко мимо Саборне
цркве сам за себе сакупља и. прези-
рући Цркву, хоће да чини нешто што
је црквено, без свештеника са собом,
ни по вољи епископовој – проклет да
буде.

Правило 7. Ако ко хоће плодоносје
црквено, то јест сваки принос који се
доноси у цркву, да прима или да даје
ван цркве, без воље епископа или
приставника коме је то поверено, и
неће са његовом вољом да твори –
проклет да буде.

Правило 8. Ако ко даје или узима
плодоносје црквено, изузев еписко-
па, или изузев онога коме је повере-

1 встави М | 6–7 и не хоцетъ приѣти причещениа нема гр. | 8 имоуца женоу законноу. *υψακηκότος* | 8–9 и гл(агол)еть нема гр. | 9 томоу слоужившоу инв. Р М | 13 рекше. цр(ь)ковъ нема гр. | 14 и не радити ш нѣи нема гр. | 15 въ врѣме мол(и)твѣ на пѣнне нема гр. | молитвы С | 17 сборныи нема гр. | 18 събирает се] збирает се Р | 20 с нимъ Р | 20–21 презвѣтероу Р С М | 21 ни нема Р С М и гр. | 23 плодошениа, *карпофоріа* | 24–25 рекше... въ цр(ь)ковъ нема гр. | 26 без воле, *παρὰ γνώμην* | 29 хоцетъ] хоте Р С М

3 келюже ксть пороучено строити бл(а)-
готвореннѣ. и дае и възимае. да боу-
дет' проклетъ.

Правило .Ѣ. **Ѹ**ще кто д(ѣ)вствоуеъ
или въздръжит' се. иакоже се мръзкъ
6 творе бракъ и иако гноушна ѡт(ъ)шъдъ.
и не доброты ради и с(ве)т(а)го д(ѣ)-
вствѣнаго прѣбываннѣ. да боудеть
9 проклетъ.

Правило .І. ¹ **Ѹ**ще кто мнимаго ради въз-
дръжаннѣ а не истиннаго смѣреннѣ.
12 хоуды ризы носитъ или въ врѣтище ||
ѡблачит' се. и мнит' се иако того ради
ѡправданнѣ имѣти. и ѡсуждаеъ
15 иже съ бл(а)гоговѣниемъ брачныи ризы
посецеи или въ нны въ ѡбыцеи ризы
ѡблечеи се. да боудеть проклетъ.

18 Правило .аі. ² **Ѹ**ще котора жена мнѣши
се въздръжаннѣ ради. прѣмѣнитъ ѡдѣ-
ннѣ и въ ѡбычнаго мѣсто женамъ
21 ѡдѣннѣ въ моужьскою ѡдеждоу ѡ-
блѣчетъ се. да боудеть проклетъ. (!)

Правило .вї. ³ **Ѹ**ще котораи жена ѡста-
24 вляеъ моужа своего и ѡтити хо-
цетъ. гноушаюши се брака. да боудеть
проклетъ.

27 Правил(о) .гї. ⁴ **Ѹ**ще кто ѡставляеъ
свои чѣда. и не питѣеъ ихъ до свръ-
шена възраста. и кѣлико же ксть по-
30 д(о)бно на бл(а)говѣрнѣ не наказаетъ
ихъ. нъ извѣтомъ въздръжаннѣ не-
брѣжетъ ѡ нихъ. да бѣдетъ проклетъ.

но да управља над добротворством –
проклет да буде и онај што даје и
онај што узима.

Правило 9. Ако ко девичанствује, или
се уздржава усамљујући се због тога
што сматра да је брак одвратан и гну-
сан, а не ради добра и светог девичанског живљења – проклет да буде.

Правило 10.¹ Ако ко због умишљеног
уздржања, а не истинског смирења
носи бедну одећу, или се облачи у
врећу и сматра да ће због тога имати
оправдање, а осуђује оне који с побож-
ношћу носе свилену одећу, или се у
другу, уобичајену одећу облаче – про-
клет да буде.

Правило 11.² Ако нека жена због
умишљеног уздржања промени оде-
ћу, и уместо обичне женске одеће
обуче се у мушку одећу – проклета
да буде.

Правило 12.³ Ако нека жена оставља
свога мужа и хоће да оде, гнушајући
се брака – проклета да буде.

Правило 13.⁴ Ако ко оставља своју
децу и не храни их до зрелог узраста,
и не васпитава их у благоверју коли-
ко је потребно, него се под изгово-
ром подвизавања не брине о њима –
проклет да буде.

1–2 строити бл(а)готвореннѣ. εἰς οἰκονομίαν εὐλοίας | 5 се² нема Р М | мръзакъ М | 5–6 иакоже
се... гноушна. ὡς ἂν βδελυκτῶν τῶν χάριων | 7–8 д(ѣ)вствѣнаго прѣбываннѣ. τῆς παρθενίας | 10
кто – у гр. следи ἀνδρῶν | 12–13 хоуды ризы... ѡблачит' се. περιβολαίῳ χρῆται | 14 имати М |
15 брачныи Р | брачныи ризы, гр. τοὺς βῆρους | 16 въ ѡбыцеи] въ ѡбцеи и ѡбычныи Р С М
и гр. – κοινῇ καὶ ἐν συνηθείᾳ | 17 ѡблечеи се М | 19 въздръжаннѣ. ἄσκησιν | 19–20 одѣннѣ]
одѣяннѣ М | 21 ѡдѣннѣ] одѣяннѣ М | ѡдеждау нема гр. | 21–22 ѡблачит' се М | 22 проклетъ. (!).
треба проклета као у С М | 24 своего моужа инв. М | 28 чѣда свои инв. С | чѣда М | не питѣе С |
28–29 ихъ до свръшена възраста нема гр. | 31 въздръжаннѣ. τῆς ἀσκήσεως

¹ Ово је у РП прав. 12. али овде проширено; у гр. је изостављено прав. 10. зато што је слично прав. 9.

² Ово је у РП прав. 13. ³ Ово је у РП прав. 14. ⁴ Ово је у РП прав. 15.

Правило .дї.¹ **Аще** котораа чеда. родите-
теле своіе паче же вѣрны соѹще
3 ставаше втѣ)ходеть. извѣтомъ в(о)-
говѣрша. и под(о)бною чѣсти не въз-
дають родите(ле)мъ своимъ. чѣстьнѣе
6 твореще мнимое втѣ) нихъ в(о)гочѣ-
стие. да боудеть проклеті.

Правило .ѿ.² **Аще** котораа жена мни-
9 маго ради втѣ) неіе в(о)гочѣстна.
пострижеть все власы главы своіе іаже
іестъ даль в(о)гъ на въспоминание по-
12 коренна іаже къ моужевн. іако раз-
дрѹшнвшн повелѣніе покоренна. да
боудеть проклетъ. (!)

Правило .гї.³ **Аще** кто нерадитъ с вѣ-
рою творещихъ любовь. и в чѣсть
г(о)с(подь)ню съзывающихъ братню на
18 трапезѹ. и не хоцетъ приобѣщити се
званымъ. оукараіе бывшее. да боудеть
проклетъ.

Правило .жї.⁴ **Аще** кто мнимого ради
втѣ) него въздржання. в недѣ)лю
или въ соуботоѹ. свѣнь єдиноіе вели-
24 кые соуботы поститъ се. да боудеть
проклетъ.

Правило .нї.⁵ **Аще** кто || втѣ) въздрѣ-
27 жещихъ се. кромиѣ тѣлесныіе ноужде
грьдитъ се. и прѣданыіе посты въ шбѣ-
щиноѹ и хранимыіе црѣ)ковню раз-
30 дрѣшають. іакоже се тврѣдо нмоуцоѹ
въ немъ свршеномоѹ помыслоѹ. да
боудеть проклетѣ).

Правило 14.¹ Ако нека деца, оставив-
ши своје родитеље. а поготову вер-
ники, одлазе под изговором побож-
ности. и не пружају потребно пошто-
вање своїм родитељима. сматрајући
часнијом побожност коју су умисли-
ли – проклета да буду.

Правило 15.² Ако нека жена због
умишљене побожности одсече сву
косу своје главе, дату од Бога за под-
сећање на покорност према мужу,
пошто је погазила заповест покорно-
сти – проклета да буде.

Правило 16.³ Ако ко презире оне
који са вером приређују агапе и у
част Господњу сазивају браћу за тр-
пезу, те неће да учествује са позвани-
ма, ниподаштавајући то што се чини
– проклет да буде.

Правило 17.⁴ Ако ко због умишље-
ног уздржања пости у недељу или су-
боту, осим једне, Велике суботе –
проклет да буде.

Правило 18.⁵ Ако се ко од оних који
се уздржавају узноси, па и кад се не
ради о телесној немоћи укида посто-
ве, свима предате, што Црква чува, и
то тако да у том коначном уверењу
чврсто остаје – проклет да буде.

2 же нема Р | 3–4 в(о)говѣрша] вл(а)говѣрша С, гр. θεοσεβείας | 5 родите(ле)мъ конј. према Р С М | 5–6 чѣстьнѣе... втѣ) нихъ, προτιμωμένης δηλονότι παρ' αὐτοῖς | 10 все нема гр. | главы свое нема гр. | 12 іаже къ моужевн нема гр. | 13 повелѣніа покореніе С М | 14 проклетъ (!), треба про-
клета као у Р М | 16 любовь, ἀγάπας (мн.) | в] & Р М | 17–18 на трапезѹ нема гр. | 18 не хоцете (!)
Р | 19 оукараіе, ἐξευτελίξειν | 23–24 свѣнь... соуботы нема гр. | 28 грѣдитъ се, ὑπερηφανεύοιτο |
28–29 въ шбѣщиноѹ, εἰς τὸ κοινὸν | 29–30 раздрѣшають] раздрѹшакть М, παραλύοι

¹ Ово је у РП прав. 16. ² Ово је у РП прав. 17. ³ Ово је у РП прав. 11. ⁴ Ово је у РП прав. 18.

⁵ Ово је у РП прав. 19.

- Правила(о) .ѿ. ¹ Аще кто виноу полагають. грѣдопомышление имѣе. гноушають се своровъ бывающихъ въ память с(ве)тыхъ м(оу)ч(е)н(и)къ. или бывающихъ въ нихъ слоужбы. и памяти ихъ. да боудеть проклетъ. ²
- Тякъ(ь) всѣмъ прѣждереченымъ. правиломъ. с(ве)т(а)го сего сбора иже въ галтрѣ.
- На семь с(ве)тѣмъ сборѣ с(ве)тнии
- 12 ѡ(тѣ)ци и ниѣхъ ради цр(ь)ков(ь)ныхъ потрѣбъ съшѣше се. възискавше же и ѡ ювстаѣни иѣкоемъ. и вѣрѣтъше

¹ Прав. .ѿ. у С одговара прав. .ѿ. у И.

² У С после прав. .лї. и .ѿ. следе под истим бр. прав. и тумачења „из другог законика“, која овде прилажемо:

Правиль .лї. ѿтого законника сиежде с тькомъ.

Аще ѡт(ь) въздръжешихъ се свѣнь вѣды телесны прѣразгрѣдѣтъ се и прѣданые посте въ вѣщииноу и хранимаа ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве раздрѣшають. сврышеномоу семоу ѡтвржденомоу помыслоу. проклетъ естъ.

Тякъ. | Ап(о)с(то)льско правило .ѿд. тако ѡтврждено кѣцають. аще котори причѣтники вѣрѣцет се нед(ѣ)льными д(ь)нь посте се. или сѡботоу. кромѣ единого ѡноу да извѣржет се. мирьскыи же члов(ѣ)къ да ѡт(ь)лоучит се. Паки .ѿ. ноу и .ѿ. правило. сѣхъ же ап(о)с(то)льскихъ(ь) правилъ гл(агол)еть. Четыридесетницѡу паскы постити же повелѣвають. срѣд(оу). петък(ь). тькмо аще изнеможеннемъ телеснымъ се прѣкрацають. ювсѡатию се и сѣдрѡжникомъ юго прѣданые посте раздрѣшающимъ. ако рекше мнѣцинымъ постигнувшѣ къ сврышенію. и неюже трѣбоушимъ поста. и цр(ь)к(ь)вию хранимаа. рекше свѣра вѣрныхъ. тѣмъ не послѣдоуемъ. тькмо аще за изнеможение телесно постити се кто не възможеть нь по ап(о)с(то)лскомоу правилу.

Правило .ѿ. Иже за мнѣцек въздръжание. въ нед(ѣ)лю или въ сѡботоу постити се. анафема да е.

Правило 19. ¹ Ако се ко, имајући као разлог охолост, гнуша сабора одржаваних у спомен светих мученика, или служби одржаваних на њима, као и помена њиховог – проклет да буде. ²

Тумачење свих напред речених правила светог сабора у Гангри

На овом светом сабору окупише се свети оци и ради других црквених потреба, па разматрајући и о неком Јевстатију, и нашавши да су тај Јевста-

Правило 18. из другог законика, овде са тумачењем.

Ако се ко од оних што се уздржавају превише узноси, па и кад се не ради о телесној немоћи укида постове, свима предате, што Црква чува, пошто је у том коначном уверењу непопустљив – проклет да је.

Тумачење. Апостолско 64. правило овако изричито каже: Ако се неко свештено лице нађе да пости недељу или суботу, сем оне једне – да се извргне, а мирјанин да се одлучи. И 79. правило истих апостолских правила каже да се Четрдесетница Пасхе пости, и среда и петак, изузев ако се то укида због телесне изнемоглости. Јевстатију и његовим садружницима који су предате постове укинули, сматрајући, тобоже, да су постигли савршенство и да им више није потребан пост који чува Црква, односно сабор верника – њима нећемо да следимо, изузев ако због телесне изнемоглости неко не може да пости, сагласно апостолском правилу.

Правило 19. Онај ко због умишљеног уздржавања пости у недељу или суботу – анатемисан да је.

многа безакон'на вт(ь) того иѣвстаѣна
 и вт(ь) соуцнихъ с нимъ бываемая
 3 правила сиа изложише. да не въ иересь
 ихъ выпадемъ. рек'ше въ масалианъ-
 скоую иже и мольбеници именовуют' се. |
 6 тии во и закон'ны бракъ вт(ь)мещиють.
 и месъ иденниа гноушають се. и ра-
 бы оучеть вт(ь)ходити вт(ь) г(оспо-
 9 д)ни своихъ. и готово таковыие прием-
 лють. в цр(ь)к(ь)вахъ и в вл'тарихъ.
 не вртѣють. и в бывающихъ въ нихъ
 12 спорѣхъ въ вртѣмѣ пѣнниа. и в собе
 събирати се. и въ цр(ь)к(ь)вицахъ соу-
 цнихъ въ домохъ ихъ оучеть молити
 15 се. и оученниа свои и съборы на пѣнниа
 твореще. безъ воле иеп(и)с(коу)пъ и
 презвѣтеръ. цр(ь)ков'ныи стварають
 18 тиннь. рекше слоужбы съдѣвають. и
 просто реци. все правило цр(ь)ков(ь)ное
 прѣстоупающе. законы имають всобны.
 21 паче же къждоу ихъ иже аще помыслить
 на цр(ь)ков(ь)ное вклеветанне и на
 свою пагоубоу то прилагають. таковыхъ
 24 оубо ради съ с(ве)ты своръ иересь ихъ
 всоудивше. внь извръженомъ быти
 тѣмъ вт(ь) цр(ь)к(ь)ве повелѣше. |
 27 оубо || кто или закон'ны бракъ вт(ь)-
 мещеть. или месъ идоуцаго всѣжда-
 ють. свѣнь оудавленни и мрътвѣчнны
 30 и идолжрътвѣныхъ. или рабы оучить
 вт(ь)ходити вт(ь) г(оспод)ни своихъ
 извѣтомъ в(о)говѣрниа. и в работѣ
 33 ихъ не пещи се. или расоуждають в(о)-
 ж(ь)ствныхъ тиннь причещенне прие-
 мати вт(ь) презвѣтера илюща зако-

тије и они који су са њим учинили
 многа безаконѣа – изложише ова пра-
 вила да не бисмо упали у њихову. то
 јест у масалијанску јерес. Називају се
 они и молабници, јер ти и законити
 брак одбацују; и гнушају се да једу ме-
 са; и уче робове да одлазе од својих го-
 сподара, и спремно такве прихватају;
 цркве и олтаре презиру, и окупљања у
 њима у време појања; и засебно се
 сакупљају; и уче да се моли у црквица-
 ма што су у њиховим домовима; и тво-
 рећи своја учења и окупљања за поја-
 ње, мимо воље епископа и презвитера
 врше црквене тајне, односно држе
 службе, те просто речено, преступа-
 јући свако црквено правило, имају
 сопствене законе. Шта више, свако од
 њих, уколико помисли да клевета Цр-
 кву, на своју штету то чини.

Због свега тога је, дакле, овај свети
 сабор, осудивши њихову јерес, наре-
 дио да они буду избачени ван Цркве.

Ако, дакле, неко – или законити брак
 одбацује; или осуђује онога ко једе
 месо, изузев дављенину и мртвачину
 и од жртвованог идолима; или учи
 робове да одлазе од својих господара
 под изговором боговерја, и да се не
 брину о њиховом раду; или се двоуми
 да ли божаствену тајну причешћа да
 прима од презвитера који има зако-

7–10 и рабы... приемлютъ нема гр. | 12 въ вртѣмѣ пѣнниа нема гр. | 13–14 въ цр(ь)к(ь)вицахъ
 соуцнихъ въ домохъ ихъ, ἐν τοῖς εὐκτηρίοις αὐτῶν | 15 на пѣнниа нема гр. | 16 и. ѣ | 18 тинны Р
 С М | рекше слоужбы съдѣвають нема гр. | 18–19 и просто реци. καὶ ἀπλῶς | 24 ради оубо инв.
 Р. оубо нема М | иересь – у гр. следн: καὶ τοὺς δὲ τοὺς κανόνας ἐκδεμένῃ | 25 извръженомъ нема
 гр. | 28 месѣ С М | 29 и мрътвѣчнны нема гр. | мрътвѣчнны (!) С | 32 в(о)говѣрниа. θεοσεβείας |
 33–34 в(о)ж(ь)ствныхъ тиннь причещенне, τῶν θεῶν ἁγιασμάτων μεταλαβεῖν | 33–1 женоу
 закон'ною инв. Р М

и пою жену. или домъ в(о)жи еже
 есть цр(ь)кы вставляють въ вѣмѣ
 3 пѣнія и вх(о)дитъ. яко се въ небрѣже-
 нии положишь. и в(о)с(о)бъ събирае се
 оучение творить. или безъ воле еп(и)-
 6 с(ко)па или безъ презвѣтера. якоже
 небрѣгы в нихъ. цр(ь)ков(ь)наа тво-
 рить таинства. рекше слоужбоу съдѣ-
 9 вають. понеже мнитъ мол(и)тву свою
 великоу крѣпость имоущоу. или оу-
 чить иже в(о)т(ь) прѣждыхъ вѣмѣ
 12 даемаа плодошениа цр(ь)к(ь)ви. и
 на бл(а)г(о)творение раздаваемая в(о)т(ь)
 еп(и)с(ко)па же и в(о)т(ь) поставленыхъ
 15 в(о)т(ь) него на то строение. не прино-
 сити къ цр(ь)к(ь)ви. нь себѣ же и соу-
 щимъ с нимъ яко с(в)е(т)омъ соущемъ
 18 даати такоаа. или аще кто д(ѣ)в(ь)-
 ство не тоу дѣла самоу доброу чи-
 стоты чыстѣнше брака творить. нь
 21 якоже брака гноушае се. и на женца-
 го се възнесе се и грѣде се. или не при-
 ходитъ къ позванымъ на трапезоу г(о)-
 24 спод(а) ради. по цр(ь)ков(ь)нѣмъ
 в(о)т(ь)поущению на в(о)кушение хлѣба и
 вина. нь в(о)т(ь)мещет се и пришещати
 27 се с(ь) тѣми званымъ не хоцетъ гр(ь)-
 достн. ради. или богатецаго се съ прав-
 дою и съ бл(а)г(о)творениемъ оучичь-
 30 жаетъ. или брачныя ризы носещимъ
 роугаетъ се. самъ странноу нѣкою
 одеждоу промышляетъ. якоже в(о)т(ь)
 33 таковыя оправдати се мнѣ. или аще

ниту жену; или Дом Божији, односно
 Цркву напушта у време појања и од-
 лази, јер то презире, и засебно се са-
 купљајући твори учење; или мимо
 воље епископа или мимо презвитера,
 пошто их презире, врши црквене тај-
 не, односно служи службу пошто за
 своју молитву сматра да велику снагу
 има; или учи да се плодносје, од ра-
 нијих времена давано цркви и на до-
 бротинство раздавано од епископа и
 оних које је он за то служење поста-
 вљао, не доноси у цркву него њему
 самом и онима који су са њим – као
 светима давати то; или ако ко деви-
 чанство представља часнијим од бра-
 ка, не ради саме добре чистоте, већ
 због тога што се гнуша брака, и узно-
 си се и горди се наспрам ожењеног;
 или не долази међу позване за трпезу
 Господа ради; по црквеном отпусту
 не освећује се у једењу Хлеба и Вина,
 и због гордости неће да учествује са
 тима који су позвани; или нипода-
 штава онога који се праведно и до-
 бротинством обогатио; или се руга
 онима који носе [свилену] одећу, с(а)м
 измишљајући неку необичну одећу,
 сматрајући да ће се помоћу такве о-
 правдати; или ако се нађу неке жене

1–2 еже есть цр(ь)кы, καὶ τῆς ἐκκλησίας | 2 вставляють нема гр. | 2–3 въ вѣмѣ пѣнія и нема гр. | 3 вх(о)дитъ] в(о)т(ь)ходитъ М | се нема Р | 8–9 рекше слоужбоу съдѣвають нема гр. | 11 вѣмѣ Р | 13 бл(а)г(о)творения С | 15 то нема М | строение, οἰκονομίαν | 18 аще кто нема гр. | 19–20 не тоу... чистоты, μή δι' αὐτὸ τὸ καλὸν | 20 ч(ь)стынѣнша Р | 22 възнесе се Р М | възнесе се и грѣде се, κατεπρόμενος | 23–24 на трапезоу г(о)спод(а) ради, δι' ἀγάπην | 29–30 оучичижае(ь) М | 30 ум. брачныя, гр. τὸν σπρίκην | 31 стран(н)ю нѣкъ М | нѣкою С

- жены иѣкы вѣрѣюуть се моужьскыи
 3 ризы носеще. на пороугание вѣщеще
 6 жень|скыи одежде. иакоже того ради
 мнеще се чисты быти и праведны. и
 9 вт(ь) своих моужь гноушающи се
 брака поущают' се. или чеда вставля-
 юще се и не питѣюще ихъ. и не нака-
 12 зающе ихъ иакоже же естъ под(о)бно на
 15 бл(а)говѣрїе. нь извѣтомъ въздръ-
 жання. невѣроуще в нихъ. или влас-
 12 сы владн женьскыи постризающе вт(ь)-
 18 ноудъ. иакоже се мнеще в(о)гочьстїи
 ради. или аще пакы чеда. вѣрныхъ ро-
 дитель. вставляше родителей вхождеть.
 15 и под(о)бныи чьсти родителемъ не въз-
 дають. иакоже мнеще почьстїе быти
 в(о)гочьстїе. или аще кто прѣстоупа-
 18 етъ прѣданыи намъ посты. и вѣще
 вт(ь) с(вѣ)тыи цр(ь)к(ь)ве хранити
 в'законїенїе. или кто въ нед(ѣ)лю или
 21 въ соуботоу постить се. или кто с(вѣ)-
 тыхъ м(оу)ч(е)н(и)къ паметни и иже
 въ нихъ бывающеи слоужбы. иако грѣхъ
 24 сын клеветаетъ и гноушает' се. аще
 оубо кто вт(ь) прѣжде реч(е)нныхъ.
 и почтенныхъ. вѣрѣетъ се что любо
 27 таковои творе. иакоже въз'носе се. и
 оуничжае просто живоущии. и цр(ь)-
 ковныи прѣстоупае законы. и новои
 30 иѣчто введе. вт(ь) своеи боуести да
 боудеть проклетъ. цр(ь)кы бо и д(ѣ)-
 вьство смѣреномоудриемъ похваля-
 33 ютъ. и въздръжанїе. съ бл(о)говѣрїемъ

које носе мушку одежу на изругива-
 ње обичне женске одеѣ. јер сматрају
 да ће због тога бити чисте и правед-
 не, те гнушајући се брака разводе се
 од својих мужава; или децу остављају
 и не хране их, и не упућују их на бла-
 говерје онолико колико је потребно,
 већ се под изговором подвизавања не
 старају о њима; или власи женске ко-
 се сасвим стрижу, умишљајући то као
 побожност; или, опет, ако деца верни-
 ка родитеља одлазе, остављајући ро-
 дитеље и не указујући потребно по-
 штовање родитељима, јер сматрају
 да предност има побожност; или ако
 неко преступи чувати предате нам
 постове и оне опште које је узакони-
 ла Света црква; или ко пости у неде-
 љу или у суботу; или ко помен светих
 мученика и службе њима служене,
 због гордости клевета и гнуша се –
 ако се, дакле, ко нађе да од напред
 поменутог и побројаног тако нешто
 чини, узносећи се и понижавајући
 оне који једноставно живе, те крше-
 ћи црквене законе и нешто ново уво-
 дећи из своје надмености – проклет
 да буде. Јер Црква – и девичанство са
 смиреномудрошћу похваљује; и уздр-
 жање са боговерјем и чистотом при-

1 иѣкы Р С М | 4 и²] или Р С М и гр. – ѣ | 5 гноушающе Р С М | 6 поущают' се] распоущают(ь)
 се Р С М, διαζεύγυντο | чеда] чеда своа Р С М, гр. τὰ οἰκεῖα τέκνα | 7 се нема Р С | питающе Р
 С М | 10 или, καὶ | 10–11 власы владн, гр. τὴν κόμην | 11 владн нема С | 11–12 вт(ь)ноудъ нема
 гр. | 12 в(о)гочьстїи] бл(а)гочьстїи С, гр. θεοσεβείαν | 12–13 иакоже се... ради, ὡς
 ὑποκρινόμενοι θεοσεβείαν | 14 вт(ь)хождеть Р С М | 16 быти – у гр. следн δῆθεν | 17 в(о)гочьстїи
 С | 20 в'законїенїе] оузаконїенїе Р С М | 22 паметни, συνάξεις | 25–26 реч(е)нныхъ. и
 почтенныхъ, ἀπληρώμενων | 28 оуничжае М | 31 бо нема М | 31–32 д(ѣ)вьство] д(ѣ)вьство
 съ Р М и гр. – παρθενίαν μετὰ | 32–33 похваляють, θαυμάζει

и чистотою бывающе приемлетъ. и
 3 шшѣствиѣ шт(ъ) мирьскыхъ вѣрши съ
 смѣреною моудростию оудивляють. и
 брака чистое сожитиѣ почитають. и
 богатства съ правдою и съ бл(а)-
 6 готворениемъ не похощають. и про-
 стою и хощаю одеждоу потрѣбы
 тѣмъ тѣлесныѣ носимоу безъ лице-
 9 мѣрниѣ похваляють. хощаѣ же и раз-
 драчныѣ ризы носещиѣхъ съ лицемѣрниемъ
 шт(ъ)вращають се. и домы в(о)жнѣ
 12 чисти повелѣвають. и съборы иже въ
 нихъ яко с(ве)ты и пользы шбло-||
 15 вызають. не затвараючи благочестия
 въ людьскыхъ домохъ. нь всако мѣсто
 въ имѣ в(о)жнѣ създающе почитаючи и
 въ тѣхъ цр(ъ)к(ъ)вахъ събрание на
 18 пѣнии. на швыщою пол'зоу всѣмъ
 людемъ приемлетъ. и прѣмногѣ бл(а)-
 готворение. еже твореть братиѣ ни-
 21 щимъ по дрѣвнему прѣданию. оубл(а)-
 жають. и все събравши рещи. вса иже
 шт(ъ) в(о)ж(ъ)ствыныхъ писаниѣ и
 24 шт(ъ) ап(о)с(то)лскихъ прѣданиѣ.
 прѣданаѣ цр(ъ)кы шбловызають.¹

Ѧ. Иже въ антиохии сѣр'сѣи с(ве)-
 27 т(а)го помѣст'наго сбора. правил' .кѣ.
 Два сора быста въ антиохии сѣрьсѣи.
 првы оубо при авриллианѣ ц(ѣ)с(а)ри
 30 римьсѣмъ. на павла самосатскаго.

ма; и дивн се напуштаю световног
 живота са смиреномудрошю; и чи-
 сто сужитије брака поштује; и богат-
 ства стечена праведно и са благоотво-
 рењем не куди; и просту и бедну оде-
 ѣу која се само због телесне потребе
 носи, без лицемерја, похваљује, а оне
 који са лицемерјем носе бедну и по-
 цепану одеѣу, не прихвата; и Домове
 Божије наређује да се поштују; и Са-
 боре у њима као свете и корисне ра-
 до прихвата, не затварајући побож-
 ност у људске домове. него свако ме-
 сто, саздано у име Божије поштују-
 ћи; и у тим црквама сакупљање на
 појање прихвата на општу корист
 свих људи; и премного благотворење
 које, по древном предању, чине бра-
 ћа сиротињи, велича. И све сабра-
 вши, треба рећи – све што је из *Божя-
 ствених писам*а и апостолских пре-
 дања предато Цркви, радо прихвата.¹

9. Светог помесног сабора у Антио- хији сиријској правила 25

Два су сабора била у Антиохији си-
 ријској: први, дакле, при Аврилијану
 цесару римском, против Павла Само-

¹ чистотою Р | 2 шшѣствиѣ] шт(ъ)шѣ(ъ)ствіѣ М, ἀναχώρησιν | 3 ум. смѣреною моудростию, гр. ὁσιότητος | ум. оудивляють, гр. ἀποδέχεται | 4 сожитиѣ] житиѣ С М, διοίκησιν | 8 такмо М | 11 шт(ъ)вращають се, οὐκ ἀποδέχεται | 15 всако] въ всако М | 17 събрание М | 22 вса] и вса С М | 27 .кѣ.] двадесете и петъ Р М | 29 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р

¹ Крај прав. Гангрског сабора обележен је у И на доњој марг., а у Р С М у основном тексту: Прѣидохомъ съ в(о)го)мъ иже въ гангрѣ с(ве)т(а)го помѣст'наго сбора с(ве)тыхъ шт(ъ)цѣ правила. (Превалисмо са Богом правила светих отаца светог помесног сабора у Гангри.)

ниже бѣ іереси начел'никъ. гла(гола)ше бо
г(оспод)а нашего и б(ог)а ис(оуса) х(ри-
3 ст)а. проста чловѣка быти. с(ы)на же
б(о)жиа. слово произносно бѣхоу же на
сворѣ томъ нини мнози с(ве)тии ѡ(тъ)-
6 ци | и с(ве)ты григори чоудотворѣцъ.
събраше же се въ антиѡхини. сѣрсѣи въ
нѣниже бѣ іеп(и)с(коу)пъ тѣ павѣль са-
9 мосатскы. іегоже наказаниемъ и се же
ѡт(ъ) б(о)ж(ъ)ствныхъ писаниі оуказа-
ниі. не възмогше повинѡсти. да ви
12 ѡт(ъ)стоуниль ѡт(ъ) хоулы иже на г(о-
спод)а нашего ѡбщемъ соудомъ изврѣ-
гоше и проклеше. ѡнъ же прѣстола ан-
15 тиѡхинскыи цр(ъ)к(ъ)ве не хотѣше
ѡт(ъ)стоупити. тѣмже сего свора с(ве)-
тин ѡ(тъ)ци възвѣстише ѡ семь аври-
18 лианѡу ц(ѣ)с(а)роу. ѡнъ же рилъскыи
цр(ъ)к(ъ)ве іеп(и)с(коу)поу и иже с нимъ
архиперѡмъ. повелѣ іаже ѡ павѣль ис-
21 пытати. и аще боудеть по правдѣ из-
врѣжень ѡт(ъ)гнати того ѡт(ъ) кр(ъ)-
стнианскыи цр(ъ)к(ъ)ве. іеже и бысть
24 іакоже іевсеѡни. памфилъскыи пишеть.
дроугы же потомъ сниде се своръ въ ан-
тиѡхини. при костантиѣ¹ ц(ѣ)с(а)ри.
27 с(ы)нѣ великаго костинина. по пети
лѣтъ скончаниа ѡ(тъ)ца іего. С(ве)тын
и мирны своръ || б(о)гомъ събраныи въ
30 антиѡхини ѡт(ъ) ѡбласти сѣрьскыи оу-
долии. ѡт(ъ) финикии же и палестиниі.
ѡт(ъ) араѡиі. и междоуѣчиа. ѡт(ъ)
33 киликии же. и исавриі. соѡциль по

сатског, који је био предводник јере-
си, јер говораше за Господа и Бога
Исуса Христа да је обичан човек, а за
Сина Божијег – произнесено Слово.
На том сабору беху и многи други све-
ти оци, и свети Григорије Чудотворац.
А сабраше се у Антиохији сиријској,
у којој епископ беше тај Павле Са-
мосатски, кога поукама и примерима
из *Божаствених писам*а не моглоше
убедити да одустане од хуле на Го-
спода нашега, те (га) заједничким су-
дом извргоше и проклеше. Он, међу-
тим, од престола Антиохијске цркве
не хтеде одступити. Због тога свети
оци овога сабора обавестише о томе
Аврилијана цара. А он нареди епи-
скопу Римске цркве, и архијерејима
који су са њим, да испитају све то о
Павлу, па ако је оправдано извргнут
да га одагнају из Хришћанске цркве,
што се и догодило, како пише Јевсе-
вије Памфилијски. А потом се други
сабор састаде у Антиохији, при [Кон-
стантију]¹ цару, сину Константина
Великог, пет година после смрти оца
његовог.

Свети и мирни сабор, Богом сабран у
Антиохији – од области: Удолије си-
ријске, од Финикије и Палестине, од
Арабије и Међуречја, од Киликије и

1 во нема гр. | 3 же нема М | 4 произносно, профорикὸν | 5–6 с(ве)тии ѡ(тъ)ци нема гр. | 7 сѣрсѣи
нема гр. | 8 тѣ нема гр. | павѣль М. Παῦλον | 9 ум. се же, треба іеже као у Р С М и гр. – ὁν | 10
ѡт(ъ)] ѡ М | 11 не възмогше Р | не възмогше повинѡсти, μὴ πείσαντες | 13 нашего нема гр. |
16 свора сего инв. С | 16–17 сего свора с(ве)тини ѡ(тъ)ци, οἱ τῆς συνόδου | 21 по правдѣ, δικαίως |
22–23 хр(и)стнианскыи С М | 26 костинины М, костанти С, Κωνσταντίου | ц(ѣ)с(а)ри нема гр. |
27 с(ы)на С М | 28 іего – у гр. следн: καὶ κανόνας ἐξέθετο, οἵτινές εἰσιν οὗτοι | 29 и нема С | мирны,
εἰρηνικωτάτη | 30–31 оудолии, Κοίλης | 31 и нема гр. | 32 междоуѣчиа, Μεσολοταμίας | 33 и
нема С и гр.

¹ Ум. Константина треба Константија, како је у С и РП – Κωνσταντίου.

всѣмъ вѣластемъ. єдинодѣшнымъ и
 с(вѣ)тымъ слоужьбникомъ. ѡ г(оспод)и
 3 радовати се. Бл(а)г(о)д(ѣ)ть и истина.
 ис(о)са х(рист)а г(оспод)а и сп(а)са на-
 шего. посѣтивши с(вѣ)тоѹю антиѡхин-
 6 скѹю цр(ь)к(ь)вь. и въ сѣвѣкоупленіе
 събирающіи. съсѣдиненіемъ и сгласи-
 емъ. и д(о)х(о)мъ мирномъ. многа оубо
 9 и ина исправи. въ всѣхъ же и се испра-
 вляеть. наоучениемъ с(вѣ)т(а)го и мир-
 наго д(о)х(а) іаже во добрѣ мнит' се
 12 быти. съ множаніемъ смотреніемъ. и
 соудомъ коупно всѣхъ насъ ѡп(и)с(ко)пъ.
 въ єдино събравшихъ се въ антиѡхин
 15 шт(ь) различныхъ вѣластин. къ ваше-
 моу разоуму послахомъ. вѣровавше
 х(ри)с(то)вѣ бл(а)годѣти и мирномуу
 18 с(вѣ)томоу д(о)х(о)у іако и вы тожде
 єдинод(о)шнѣо съмыслите. іакоже си-
 лою с нами соуще. и мол(и)твами съпо-
 21 спѣшествующе. паче же сѣвѣкплени с
 нами. и с(вѣ)тымъ д(о)х(о)мъ заѣ быв-
 ше. и таковаа с нами моудрествоваше
 24 и повелѣваше. и правовѣрнаа запечатлѣ-
 вающе и оутвѣрждающе. с(вѣ)т(а)го
 д(о)х(а) сгласіемъ. сохъ же изложе-
 27 наа цр(ь)ковнаа правила сии
 Правило .ѧ. Іаже в'законеноє ѡ пасцѣ
 прѣданиє. прѣложити покуситъ се.
 30 аще єсть мирьскыи члов(ѣ)къ. да из-
 ринеть се. аще ли причѣтникъ да из-
 врьжеть се.

Исаврије – єдинодушним и светим са-
 служительима по свим областима, да
 се радују у Господу.

Благодат и истина Исуса Христа, Го-
 спода и Спаса нашего, посетила је
 свету Антиохијску цркву и сабрала у
 једно, са једномишљем, и сагласјем и
 духом *мирним*, те исправила много
 шта друго, а између осталог и ово ис-
 правља поучењем Светог и *мирног*
 Духа. Са многим промишљањем и су-
 дом свих нас епископа из разних об-
 ласти заједно окупљених у Антиохи-
 ји, оно дакле што се сматра да ће бити
 добро упутисмо вама на знање, веру-
 јући благодати Христовој и *мирном*
 Светом Духу, да и ви тако једнодушно
 мислите, да сте снагом са нама и да
 сапоспешујете молитвама, а пре све-
 га саједињени са нама, и са Светим
 Духом овде присутни, да исто са нама
 мислите и одлучујете, запечаћујући и
 утврђујући сагласјем Светога Духа
 оно што је правоверно. А изложена
 црквена правила су ова:

Правило 1. Онај ко узаконено пре-
 дање о Пасхи покушава да промени,
 ако је мирјанин – да се избаци, ако ли
 свештеник – да се извргне.

2 слоужьбникомъ, συλλειτουργός | 6 въ сѣвѣкоупленіе, κατὰ τὸ αὐτὸ | 7 съ сѣдиненіемъ, μετὰ
 ὁμοноίας | 10 наоучениемъ, ἐξ ὑποβολῆς | 11 мнеть се Р С М | 17 х(ри)с(то)ви Р | 18 тожде нема
 гр. | 19 єдинод(о)шнѣо съмыслите, συμπνεύσητε | смислите М | 21 сѣвѣкплени, ἡνωμένοι | 23
 моудрествоваше, συμφωνήσαντες | 24 повелѣше С | правовѣрнаа, τὰ ὀρθῶς δόξαντα | 28 в'законеноє
 о'законеноє Р С М

- Тльк(ь). О семь реч(е)но ієсть и въ сед-
мѣмъ правилѣ с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ.
- 3 іако аще съ нюдѣи творить паскоу
прѣзвѣтеръ да изврьжетъ се. тожде
оубо и се правило повелѣваіеть. іако
- 6 аще кто мирьскыи члов(ѣ)къ. прѣстоу-
паіє възаконеноіє паскы прѣданиіє. и съ
нюдѣи или ѡ себѣ іединъ въ ино врѣ-
- л. 82а 9 ме твори|ть паскоу. да ієсть непри-
честный и ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве изрино-
вень. аще же ієсть причѣтныи таковое
12 творє. да изврьжетъ се. и да боудеть
лишень ѡт(ь)ноудъ с(ве)т(и)тель-
ское чьсти и имене. и причѣтныи іели-
15 коже ихъ приѡбыщєт' се іемоу по
изврьженни и ти да изврьжени боу-
дѣт'.
- 18 Правил(о) .Ѣ. Иже въ цр(ь)к(ь)въ въ-
ходе и послоушаіє с(ве)тыхъ писании. и
потомъ небрѣгын. и исходе вьнь и
- 21 ѡт(ь)вращаіє се с(ве)т(а)го причещени-
а. да боудеть ѡтриновень. дондѣже
показаѡ плоды покаіанна пом(и)ло-
24 ванъ боудеть. и съ лишеными ѡбыще-
ніа приѡбыщаіє се. самъ да боудеть
неприѡбыщєнь. и моле се с немолєци-
- 27 ми се въ цр(ь)к(ь)ви повиньнь ієсть. и
ѡт(ь)лоучєнаго молити се въ цр(ь)к(ь)-
ви принимаіє нѣсть безъ вины.
- 30 Тльк(ь). Отъриновень и таковы ѡт(ь)
цр(ь)к(ь)ве. иже не приѡбыщаіеть се
мол(и)т(ь)въ съ людми. нѣ | исходить
- 33 изъ цр(ь)к(ь)ве прѣжде кончанна бо-

Тумачєньє. О овомє јє речєно и у сед-
мом правилу свєтих апостола – да се
извргнє презвитєр ако са Јудєјима
празнујє Пасху. Исто то, дакле, и ово
правило налажє, ако ко од мирјана,
прєступајући узаконєно пасхално
прєдањє, и у друго врємє празнујє
Пасху, са Јудєјима или сѧм за сєбє –
да будє изопштєн и из Црквє избачєн.
А ако свєштєно лицє чини тако
нєштo – да сє извргнє и посвє да будє
лишєно свєштєнничкє части и имєна,
а она свєштєна лица која општє са
њим по извргнућу – да буду изврг-
нута.

Правило 2. Онај ко улази у цркву и
слуша Свєта писма, а потом презирє
и, излазєћи ван, гнуша сє свєтог при-
чєшћа – да будє избачєн. Помилован
да будє онда кад покажє плодове по-
кајања. И сѧм онај ко са изопштєни-
ма општи – изопштєн да будє. И онај
ко сє моли са онима који сє нє молє у
цркви подлєжє кривици. Нијє бєз
кривицє ни онај ко прима одлучєног
да сє моли у цркви.

Тумачєньє. Избачєн да будє из Црквє
и онај ко нијє зајєдно са људима на
молитви, нєго излази из црквє прє
завршєтка Божијє службє, презиру-

1 О семь нема гр. | 3 пасхоу М | 7 паскы] пакы (!) Р, пасхы М | 8 іединъ о себѣ инв. М | 9 пасхоу
М | 9–10 непричєстныи. ἀκοινωνητος | 13–14 с(ве)т(и)тельское нема гр. | 14 чьсти] чьстни (!) Р,
гр. τιμῆς | чьсти и имене, τῆς ἐν τῇ καθέδρᾳ τιμῆς | и¹ нема С М | 19 с(ве)тыхъ писании, τῇ ἱερῇ
Γραφῇ (јєдн.) | 21 ѡт(ь)вращаєт сє М | 26 и нема Р | 27–29 и ѡт(ь)лоучєнаго молити сє въ
цр(ь)к(ь)ви, καὶ τὸν μὴ εἰς ἐκκλησίαν συναχόμενον | 28 ѡт(ь)лоучєнаго] ѡт(ь)лоучєна того М | 30
и нема С | 33–1 прѣжде кончанна бож(ь)ствьныє слоужбє, πρὸ τῆς ἀπολύσεως

ж(ь)ствыныи слоужбе. яко небрѣгши и
 3 ѿт(ь)вращае се б(о)жествнаго при-
 чещенна. дондѣже покаив се добрѣ
 плоды покаинна извить. покаивъ бо се
 6 цр(ь)к(ь)ве изриновенаго ни молецаго
 се с вѣрными приеми. и въ домоу с
 9 таковыми помолви се. или въ дроу-
 зѣи цр(ь)к(ь)ви. тѣ правиломъ пови-
 ннъ ксть. якоже и съ лишенными
 12 приобщень ксть. ѿ сем же и еще
 ници правила с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ.
 десетаго и .аї.те и сбора иже въ лаѡ-
 15 дикни правила .а҃г.аго.

Правило 3. Аще которыи презвѣтеръ
 или днаконъ. и всакъ св(ѣ)щенническаго
 18 чина. ѿстави въ свое мѣсто и свою
 цр(ь)к(ь)въ на иноу страну ѿидеть
 и ѿт(ь) свое прѣсели въ се. на инон
 21 странѣ на длъзѣ прѣбывають. к то-
 моу да не слоужитъ. паче же аще зо-
 || воми ѿт(ь) своего еп(и)с(ко)па не
 24 възвратит се. нъ прѣбывають въ тако-
 вѣмъ безчиии. да изврѣжетъ се ѿт(ь)-
 и)нѣдъ и к томоу да не иматъ выннті
 27 ѡ чинъ свои. и аще которыи еп(и)-
 с(ко)пъ приметъ тако изврѣженаго.
 да приметъ запрѣщенье ѿт(ь) ѿбъ-
 30 цаго сбора. яко цр(ь)к(ь)в(ь)ныи разъ-
 дроушае законы.

Тльк(ь). Под(о)бно с(вѣ)тыхъ ап(о)-
 33 с(то)лъ петомоу на десете правилоу. и

ни и гнушајући се божественог при-
 чешћа, све док покајавши се не по-
 каже добре плодове покајања. А по-
 кајавши се топло, опет примљен да
 буде. А ко прими избаченог из Цр-
 кве, онога ко се не моли са верници-
 ма, и са таким се моли у кући или у
 другој цркви – тај подлеже правилу
 ма, јер је изопштен и онај ко општи
 са изопштенима. О овоме потражи
 још и правила светих апостола – де-
 сето и 11, и сабора у Лаодикији пра-
 вило 33.

Правило 3. Ако који презвитер или
 ђакон, и свак из свештеничког реда,
 оставивши своје место и своју цркву,
 отиде на другу страну, и преселивши
 се из своје, дуго пребива на другој
 страни – да не служи; шта више, ако
 се, позван од свог епископа, не врати,
 већ остаје у таквом бешчињу, сасвим
 да се извргне и, уз то, да не уђе у свој
 чин. А ако који епископ прими тако
 извргнутог, да добије запрећење од
 целог сабора, као прекршилац цр-
 квених закона.

Тумачење. Сходно петнаестом пра-
 вилу светих апостола и ово правило

5 пакы нема гр. | 6 изриновенаго ни нема гр. | 7-8 с таковыми Р | 9 тѣ нема гр. | 10 съ] са М | 11
 приобщает се М | 12 и нема С | 13 ници нема гр. | 14 .аї.те] прѣваго на десете Р М | 15 .а҃г.аго]
 тридесет(е) третнаго Р М, .а.те .а҃г.го С | 16-18 ум. презвѣтеръ... чина, гр. κληρικός | 18-19
 мѣсто и свою цр(ь)к(ь)въ, τὴν ἐαυτοῦ παροικίαν | 19 страну нема гр. | 21 странѣ нема гр. | 24
 ум. нъ, гр. εἰ δὲ | 25-26 ѿт(ь)н(о)у да нема гр. | 26 выннті нема Р | 26-27 и к томоу... свои,
 μηκέτι εἶναι ἀποκατάστατον | 27 ѡ] въ Р С М | 29 да приметъ запрѣщенье, ἐπιτίμιασθω | 32
 с(вѣ)тыхъ нема гр.

се правило повелѣваєть. іако никомѣмоу
же презвѣтероу или днаконоу. и ѡт(ь-
3 и)поудѣ всакому св(е)щеничскаго чи-
на. ѡставѣше свое мѣсто и свою
цр(ь)к(ь)вь. и на нѣхъ странюу ѡт(ь)-
6 шѣдшоу и тамо на длѣзѣ врѣмени
прѣбывающюу не достонѣ слоужити.
паче же аще позываєть єго єп(и)-
9 с(коу)пѣ єго. и не послоужаєть ѡбрати-
ти се. нѣ прѣбываєть въ таковѣмъ
бѣзъчиннѣ. да изврѣжет' се ѡт(ь)ноудѣ.
12 и да не имать надежде выннѣ пакы
въ тѣжде чинѣ. нѣ и єп(и)с(коу)поу
аще приимѣть тако изврѣженаго. и
15 іако причѣтнѣ/ка начнѣть имѣти. за-
прѣщєннє дати повелѣваєть ѡт(ь)
ѡбщѣаго свора. іегда сѣходет' се коупно
18 всеє ѡбласти єп(и)с(коу)пи. стезанин
ради цр(ь)ков(ь)ныхъ. и правилныхъ
възисканин. тогда запрѣщєннє да при-
имѣть. іако прѣстоупникъ цр(ь)ков(ь)-
21 ныхъ законѣ.
Правило .Д. Аще своромъ изврѣжень
єп(и)с(коу)пѣ. или презвѣтеръ или ди-
24 аконѣ. и сам' се мнѣ и не покорѣ се. нач-
нѣть слоужити. да не имать пакы
27 ѡбращєннѣ въ свои чинѣ.
Тѣлк(ь). Се оубо правило тако на-
влаєть. іакоже и второе на десете
30 правило сего свора повелѣваєть. іако
аще єп(и)с(коу)пѣ или презвѣтеръ или
днаконѣ. изврѣжень бывѣ ѡт(ь) сана
33 своего своромъ. и гл(агол)етъ іако злѣ

налаже да не приличѣ служити нијед-
ном презвитеру, или ѣакону и. посве,
ником из свештеничког реда. ко је
оставио своје место. и своју цркву. и
отишао на другу страну и тамо дуго
времена пребива. Штавише. ако га по-
зѣва његов епископ и не послуша да
се врати, већ остаје у таквом бешчи-
њу. сасвим да се извргне и да нема
наде да опет уђе у исти чин. Али и
епископу, ако прими тако извргнутог
и почне да га држи као свештеника,
заповѣда да цео сабор наложи запре-
ћење. кад се заједно окупѣ епископи
све области због црквених разилаже-
ња и канонских питања – тада да
прими запрѣћење, као преступник
црквених закона.

Правило 4. Ако је сабор извргнуо
епископа, или презвитера, или ѣако-
на, а он сам по свом мишљењу, и не
покуравајући се, почне служити – да
нема поновног враћања у свој чин.

Тумачење. Ово правило, дакле, исти-
че исто што прописује и дванаесто
правило овога сабора – да епископ,
или презвитер, или ѣакон кога је са-
бор лишѣо чина, а говори: „Рѣаву

3 всакого С М | 3–4 чина, καταλόγου | 4 ѡставѣше Р С М | 5–6 ѡшѣд(ь)шю Р | 12–13 выннѣ пакы въ тѣжде чинѣ, ἀποκαταστάσεως | 13 тѣжде] таи М | єп(и)с(коу)пѣ Р | 15 начнѣть нема гр. | 20–21 тогда запрѣщєннє да приимѣть нема гр. | 24–25 или презвѣтеръ или днаконѣ нема гр. | 25 и сам' се мнѣ и не покорѣ се, αὐθαδιαζόμενος | не покор' се М | 25–26 начнѣть слоужити, λειτουργήσει | 26–27 ѡбращєннѣ пакы пив. С | пакы ѡбращєннѣ въ свои чинѣ, ἀποκατάστασιν | 32 бывѣ] бѡудетъ Р С М | 33–1 и гл(агол)етъ... не по правоу, καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, εἰ κακῶς ἔγεγονεν

на ме соудъ изнесоше. и не по правоу.
 3 можетъ позвати гл(агол)юще на нь. и
 wt(ь) иного wt(ь) болашаго свора w-
 правдити се. аще же и по изврженн
 сам' се мне и не покоре се. прѣжде ||
 6 исправления соудцаго на нем' соуда
 дръзнуть слоужити. wt(ь) толѣ оубо
 аще и гл(агол)еть злѣ ме wсоудише и
 9 не по правоу извржень быхъ не имать
 приети своего сана. ни мѣста wt(ь)-
 вѣтъ второго. пето еже на десете пра-
 12 вило сего свора гл(агол)еть. w всѣхъ
 свщнихъ еп(и)с(коу)пъ въ wласти.
 аще извржень боудеть еп(и)с(коу)пъ.
 15 к томоу не можетъ индѣ позвати на
 соудъ ни wправдити се. нь иже на нь
 изнесоше соудъ да прѣбываетъ тврьдъ.
 18 четвертое же и петою правило свора
 иже въ срѣдци. простыню въдаваетъ
 wt(ь) всѣхъ соуднихъ въ wласти еп(и)-
 21 с(коу)пъ. изврженомоу еп(и)с(коу)-
 поу или презвѣтероу. позвати гл(аго-
 л)юще на нь. и къ бл(а)женому
 24 еп(и)с(коу)пу римскыи цр(ь)к(ь)ве
 прибѣгати и wправдити се. ни въ еп(и)-
 с(коу)пин же его иного не поставляти.
 27 дондѣже римскы еп(и)с(коу)пъ w
 судѣ испытають. и свръшении | ство-
 ритъ расоуждению. и естъ воля тако-
 30 ваа. и праведнѣиши и члов(ѣ)колюбъ-
 зиѣиши. и дръжит се и н(ы)на.
 Правило .ѳ. Всаки презвѣтеръ или дна-
 33 конъ. еп(и)с(коу)па своего прѣwбиде.

пресуду донесе против мене и по
 неправди“. може позвати оне који
 говоре против њега и пред другим,
 вишим сабором, оправдати се. А ако
 се и по извргнућу, сам по свом миш-
 лѣњу, и не покоравајући се, дрзне
 служити пре исправке постојеће
 пресуде против њега, од тада, дакле,
 ако и говори: „Рђаво ме осудише и
 бих извргнут по неправди“ – неће
 добити свој чин, нити могућност
 друге одбране. Петнаесто правило
 овога сабора говори – ако сви
 епископи у области извргну епи-
 скопа, после тога се не може другде
 позвати на суд, нити се оправдати,
 већ одлука коју су донели против
 њега да остане чврста. А четврто и
 пето правило сабора у Средцу дозво-
 љава епископу или презвитеру, извр-
 гнутом од свих епископа у области,
 да позове оне који говоре против ње-
 га, и прибегне блаженом епископу
 Римске цркве и оправда се. У еписко-
 пији пак његовој да се други не по-
 ставља све док римски епископ испи-
 тује о одлуци и не заврши пресуђење.
 Такво мишљење је и правичније, и
 човекољубивије, те се и сада држи.

Правило 5. Сваки презвитер, или ђа-
 кон који, презирући свог епископа и

[1 правоу] правилоу С | 2 позвати. ἐκκαλεῖσθαι | гл(агол)юще на нь нема гр. | 3–4 wправдити се] wправити се Р С М и гр. – διορθοῦσθαι | 4 аще же и по извржени, εἰ μήτοι καθαιρεθεῖς ἐπισκόπος | и нема Р М и гр. | 5 сам' се мне и не покоре се, κατ' οἰκείαν αὐθάδειαν | 8–9 аще и... извржень быхъ, εἰ κακῶς λέγει καθαιρεθῆναι | 9 правоу] правдѣ С | 9–10 не имать... сана, οὐδε ἀλοκατάστατον ἔξει | 11 второго] въ второго М | 12 гл(агол)еть нема М | w] wt(ь) М | 15 к томоу] к томоу немю М | позвати. ἐκκαλεῖσθαι, по позвати (!) Р | 16 ни wправдити се] ни wправити се Р С М, нема гр. | 22 или презвѣтероу нема гр. | 22–23 гл(агол)юще на нь нема гр. | 23 на] нь (=на) орг.-јез. црта М | 25 прибѣгати] прѣбегати М | ни] нь Р М | 29 воля, ἡ γνώμη | 30–31 чл(овѣ)колюбъзиѣиши М

и ѡт(ъ)стоупаіе ѡт(ъ) него и безъ воле
его зиждє иноую цр(ъ)к(ъ)вь. и позы-
3 ваіемь трици ѡт(ъ) своего ієп(и)-
с(коу)па. аще прѣбываіеть въ таковѣмь
безоумни. да боудеть изврѣженъ ѡт(ъ)-
6 и)ноудъ.

Тльк(ъ). Аще которь(ин) презвѣтеръ
или днаконъ не познавъ ничтоже на
9 своего ієп(и)с(коу)па. никоіего же прѣ-
грѣшенна. ни прѣстоупленна въ бл(а)-
говѣри и въ правдѣ. іакоже .лѣ. воіе
12 правило с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ гл(аго-
л)еть. нь грѣдостію и боуіестію въз-
несъ се. іакоже десетоіе правило сбора
15 иже въ карфагенѣ гл(агол)еть. аще
ѡт(ъ)лоучитъ се ѡт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ве и
ѡт(ъ) ієп(и)с(коу)па своего. и иноую
18 цр(ъ)к(ъ)вь поставитъ. и люди к' себѣ
привлѣчетъ. ѡсобно съвирати се на
пѣніе ствараіе. и потомъ пришьды
21 ѡт(ъ) своего ієп(и)с(коу)па || позванъ.
не послоушаіеть възвратити се. нь прѣ-
бываіеть въ безъчинни. достоннъ ієсть
24 ѡт(ъ)и)ноудъ изврѣци. и к томоу да
не имать надежде исцѣленна по-
лоучити. ни своіе чѣсти приіети.

27 **Правило .ѣ.** Отьлоученаго причѣтника
ѡт(ъ) своего ієп(и)с(коу)па. инъ ієпи-
скопъ не можетъ раздрѣшити. а аще
30 же сборъ приметъ таковаго или ѡсоу-
дитъ. да ієсть тврѣдъ соудъ.

Тльк(ъ). Свезавын и раздрѣшити мо-
33 жетъ. сего ради оубо запрѣщеніе при-

одвајајући се од њєга, безъ њєгове во-
лє зида другу цркву, и ако, трипут
позиван од свог епископа, остаје у
таквом безумљу – сасвим извржен да
буде.

Тумачење. Ако се који презвитер
или ђакон, не сазнавши ништа про-
тив свога епископа – никакво прегре-
шење, ни преступ у благоверју и у
правди, како 31. правило светих апо-
стола говори, већ се, узневши се гор-
дошћу и заслепљеношћу, како десе-
то правило сабора у Картагини гово-
ри, одвоји од Цркве и од свога епи-
скопа, и другу цркву постави и људе к
себи привуче да се особно сакупљају
на појање, а потом, [трипут] позван
од свога епископа, не послуша да се
врати, већ остаје у бешчињу, заслу-
жује да се сасвим извргне и, уз то, да
нема наде да добије исцелење, нити
да своју част прими.

Правило 6. Свештеника одлученог
од свог епископа не може други епи-
скоп да разреши. А ако таквога при-
ми сабор, или осуди, одлука да буде
на снази.

Тумачење. Онај ко свезује може и да
разрешиује. Због тога, дакле, свеште-

1–2 безъ воле его нема гр. | 3 трици С М | 5–6 да боудеть изврѣженъ ѡт(ъ)и)ноудъ, καθαιρού-
μενος ἐστὼ, καὶ ἀθεράπευτος | 7 которь(ин) конј. према Р С М | 7–8 аще... днаконъ, 'Ὁ τοιοῦτος |
8–9 на своего нема гр. | 9–10 никоіего же... прѣстоупленна нема гр. | 11 .лѣ. воіе] тридесет(е)
пръвоє Р С М | 18 и нема Р С М и гр. | 19–20 ѡсобно... ствараіе, ἰδίᾳ συνάξεις ποιοῦμενος | 20
пришьды] трици Р С М и гр. – τρισσάκις | 22 ум. нь гр. καὶ | 26 приіети, ἐπαναλαβεῖν | 28–29
инъ... раздрѣшити нема гр. | 29 а нема Р С М | 30 приметъ – у гр. следи μεῖζων | 31 соудъ, ἀπο-
φασίς

3 елшаго причѣтника. и ѡт(ь)лоученаго
 ѡт(ь) своего ꙗп(и)с(коу)па. не под(о)-
 6 баѣтъ ꙗп(и)с(коу)поу иномоу приѣти
 ѡко неѡт(ь)лоучена. аще нераздрѣ-
 шень боудеть ѡт(ь) свежавшаго и. аще
 9 же сборъ ꙗгда събирають се ꙗп(и)-
 с(коу)пи всекѣ ѡбласти въ реченое
 врѣме. ѡт(ь)лоученаго виноу испыта-
 12 ютъ. и аще оубо ѡбрѣщеть безъ вины
 ѡт(ь)лоученіе нанесено на нь ѡт(ь)
 ꙗп(и)с(коу)па ꙗго. можетъ бо сборъ
 15 злѣ бывшеѣ ѡт(ь)лоученіе исправити |
 и раздрѣшити того. и бывшии соудъ
 ѡт(ь) сбора да прѣбывають тврѣдь и
 18 нераздроушень.

Правило .ѳ. Страньнь. не имыи мирнаго
 посланника. рекше. грамать. непріе-
 18 тьнь.

21 Тльк(ь). Въ многыныхъ правилѣхъ се
 речено естъ. ꙗже ѡт(ь) иного ꙗп(и)-
 с(коу)па поставленаго не приѣмати свѣнь
 ставилныхъ и правилныхъ грамать.
 24 ꙗже аще имоутъ ѡт(ь) ꙗп(и)с(коу)-
 па своего. ѡт(ь) негоже поставленіе
 приѣше.

27 Правило .ѡ. Коѡеждо страны презвѣ-
 теръ. да не въдають ставилныхъ и пра-
 вилныхъ грамать. причѣтнику хоте-
 щоумоу далече нѣгдаѣ ѡтити. нь тѣ-
 30 кмо къ близу ꙗго соушемоу соусѣдоу
 ꙗп(и)с(коу)поу.

33 Тльк(ь). Тькмо ꙗдинѣмъ ꙗп(и)с(коу)-
 помъ. и бес порока соушимъ сельскимъ

ника који је добио запрећење и од
 свога епископа одлучен. не треба да
 прими, као неодлученог. други епи-
 скоп, ако не буде разрешен од онога
 који га је свезао. А ако сабор, кад се
 у речено време сакупе епископи целе
 области, испита кривицу одлученог и
 ако, дакле, нађе да је без кривице на
 њега нането од његовог епископа
 одлучење, сабор може рђаво донето
 одлучење да исправи и тога разреши,
 те донета одлука сабора да остане на
 снази и необорива.

Правило 7. Странац који нема мирно
 писмо, односно грамату, не прима се.

Тумачење. У многим правилима је
 речено то, да рукоположеног од дру-
 гог епископа не треба примати без
 рукоположних и препоручних писа-
 ма, ако их имају од свога епископа од
 кога су примили рукоположење.

Правило 8. Презвитер сваког поједи-
 начног места да не даје рукоположна
 и препоручна писма свештенику који
 намерава негде далеко да оде, већ са-
 мо к њему оближњем суседу еписко-
 пу.

Тумачење. Само јединим епископима
 и сеоским епископима без порока,

6-8 ꙗгда... врѣме нема гр. | 9 без вины, παρὰ λόγους | 10-11 на нь ѡт(ь) ꙗпис(коу)па ꙗго нема гр. | 11 бо нема Р С М | 13 бывшоу соуду Р | соудъ, ἀπόφασις | 14 да нема М | 14-15 тврѣдь и нераздроушень, βεβαίαι | 17 рекше, грамать, нема гр. | 22 и нема Р М | 22-23 ставилныхъ и правилныхъ грамать, ὑποτάτων | 23 ꙗже аще имоутъ нема гр. | 26 Коѡеждо страны, ὁ ἐπὶ χώρας | 28-29 хотеомъ М | 29 нѣгдаѣ далече ипш. Р С М | 29-30 тькмо нема гр.

иеп(и)с(коу)помь. достоинно ьсть ста-
 вилыи даати граматы. далече шти
 3 хотецим' шт(ь) своихъ мѣсть. причт-
 никомь. презвѣтером' же. въ коеи-
 ждо странѣ старѣишничество имоу-
 6 цимь. таковоє правленіе нѣсть досто-
 инно. нь тоу к' близъ соущемоу иеп(и)-
 с(коу)поу. рекъше къ соусѣдоу. писати
 9 ѡ таковыхъ причтеницѣхъ. и оувѣра-
 ти поставленіе и вѣроу и житіе ихъ.
 процено ьсть тѣмь.
 12 **Правило 9.** О митрополитовою волею
 под(о)баєть иеп(и)с(коу)помь творити
 все. и бес того промышлєннїа ничтоже
 15 стронти. нь тькмо въ своємь прѣдѣ-
 лѣ бывающаи творити. и поставляти
 непорочныє мѣжи въ причть.
 18 **Тльк(ь).** Тако іакоже .лѣ. правило
 с(ве)тыхъ ап(о)с(то)ль. и се правило
 оучить. почитати коіеждо ѡбласти
 21 иеп(и)с(коу)пом' своего старѣишнїоу
 рекъше митрополита и безъ іего воле.
 ни иеп(и)с(коу)па избирати ни постав-
 24 ляти. ни иного что болъшаго творити.
 іаже ѡнамо въ | ап(о)с(то)льсцѣмь
 правилѣ шт(ь) насъ речєна быше. нь
 27 тькмо прилоучающаи се коіемоуждо въ
 своємь прѣдѣлѣ творити. и постав-
 ляти презвѣтеры. и дїа(ко)ны и ієликоже
 30 снмь под(о)бно. нь ни митрополитоу
 ве(зъ) свѣта иеп(и)с(коу)пъ своихъ ни-
 чтоже творити.

допуштено је да дају *рукоположна*
писма оним свештєницима који на-
 меравају да оду далеко од својих ме-
 ста. А презвитерима сваког поједи-
 начног места у којем имају старешин-
 ство, такво право не припада. Али и
 тима је допуштено да оближњем епи-
 скопу, то јест суседу, пишу о таквим
 свештєницима и да дају потврду о
 рукоположењу, и вери. и животу њи-
 ховом.

Правило 9. Епископи треба све са во-
 љом митрополита да чине и ништа без
 његове оцєне да не предузимају, него
 да чине само оно што се односи на
 збивања у њиховој области. и да у све-
 штєнике рукополажу непорочне људе.
Тумачєње. Исто као 34. правило
 светих апостола и ово правило учи
 да епископи сваке области поштују
 свога старешину, то јест митрополи-
 та, и без његове воље нити да бирају
 нити да рукополажу епископа. нити
 да чине било шта друго више од оно-
 га што смо тамо у апостолском пра-
 вилу рекли – него сваки да чини само
 оно што се односи на збивања у соп-
 ственој области; и да рукополаже
 презвитере и ђаконе, и [да чини] све
 остало овоме слично. Али ни митро-
 полит ништа да не чини без савета
 својих епископа.

2 даати, διδόναι нема Р С М | 3 мѣсть, παροικίας | 4–6 въ коиждо... имоуцимь, τοῖς ἐπὶ
 χώρας ἰσως πρωτεύουσιν | 6–7 таковоє... достоинно, τὸ πρὸνόμιον τοῦτο οὐκ ἀνήκει | 8 рекъше къ
 соусѣдоу нема гр. | 9–10 оувѣрити Р, συνιστᾶν | 11 тѣмь | и тѣмь Р С М и гр. – καὶ αὐτοῖς | 12
 правилъ С | 13 творити, ἀναρτᾶσθαι | 15 стронти | творити Р С М, οἰκονομεῖν | 17 моужє Р С М |
 18 .лѣ.] тридєсет(є) четвѣртоу Р С | 21 иеп(и)с(ко)пъ С | старѣишнїоу, πρῶτον | 22 иго | іегове Р |
 воле, ὡμης | 25 іаже | и іаже Р | 25–26 въ ап(о)с(то)льсцѣмь правилѣ нема гр. | 26 шт(ь) | ѡ
 С | 27 комоуждо М | 29 дїа(ко)ны конј. према Р С М | 30 под(о)бно, ἀκόλουθα | митрополити
 М | 30–31 нь ни... творити нема гр. | 31 ве(зъ) конј. према С

Правило .І. Закаинатели и чѣтце и пѣв-
це и иподиаконы. поставляють сель-
3 сии иеп(и)с(коу)и презвѣтера же и ди-
акона никакоже. безъ градскаго
еп(и)с(коу)па. аще же се дрѣзнетъ прѣ-
6 стоупити да боудеть изврѣженъ. градъ-
скы же иеп(и)с(коу)пъ. поставляють
сельскаго иеп(и)с(коу)па.

9 Тлъкъ(ь). Къждо дльжынь иеть свою
мѣрѣ въдѣти. и въ своихъ прѣдѣ-
лъхъ и въ повелѣньхъ иемоу прѣбы-
12 вати. сего ради оубо селскомоу ие-
п(и)с(коу)поу еже иеть повелѣно то
да творить. да поставляють закаинна-
15 теле. чѣтце и пѣвцы. и иподиаконы.
аще же дрѣзнетъ презвѣтера или диа-
кона¹ по||ставити. да изврѣжетъ се.
18 аще инако и ѡ сихъ степенъ. великомъ
василію мнит се. иакоже пишеть въ
третіемъ на десете правилѣ. свора иже
21 въ анкурѣ и тамо ищи.

Правило .аі. Еп(и)с(коу)пъ или през-
вѣтеръ или диаконъ. самъ ѡ себѣ къ
24 ц(а)рѣви приходе. бес повелѣнниа соу-
щаго въ ѡбласти митрополита съ при-
чещениемъ. и сана да ѡт(ь)падетъ.

27 Тлъкъ. Непокорство въ всемъ с(ве)тин
ѡт(ь)ци измещоуще. и бл(а)гочинни
сблюдающе. възбраняють иеп(и)с(коу)-
30 полъ и презвѣтеромъ. и ииѣмъ всѣмъ
св(е)щенническаго чина. бес повелѣнниа
и бес писанниа митрополита своего къ
33 ц(а)рѣви ѡходити. и слоухомъ иго

Правило 10. Заклиѣаче. и чатце. и пој-
це. и ипоѣаконе постављају сеоски
епископи, а презвитере и ѣаконе –
никако без градског епископа. А
онај ко се дрзне да ово преступи, из-
вргнут да буде. Сеоског епископа,
пак, поставља градски епископ.

Тумачење. Свако је дужан да зна своју
меру, и да остане у својим границама
и у ономе што му је наложено. Због
тога је, дакле, сеоском епископу
дозвољено да чини то – да поставља
заклиѣаче, чатце и појце и ипоѣако-
не, а ако се дрзне да рукоположи пре-
звитера или ѣакона¹, да се извргне,
нако и о овим степенима другачије
мисли Василије Велики, како пише у
тринаестом правилу сабора у Анки-
ри, те потражи тамо.

Правило 11. Епископ, или презвитер
или ѣакон, који на своју руку одлази
цару, без одобрења митрополита у
области – да се, поред причешћа, и
чини лиши.

Тумачење. Непокорство у свему од-
бацивши и добар поредак сачувавши,
свети оци забрањују епископима и
презвитерима, и свима другима из
свештеничког реда, да одлазе цару
без одобрења и без писма свога ми-
трополита, и да досађују његовим

2 иподиаconi С. иподіакони М | 3 и | или Р С М, гр. καὶ | 5 ум. аще же, гр. ὁ δὲ | се нема Р | 11
и въ повелѣньхъ иемоу нема гр. | 13 то нема Р С М | 20 третіимъ М | 21 и тамо ищи нема гр. | 23
самъ ѡ себѣ. αὐτομάτως | 33 ц(а)рѣви | ц(ѣ)с(а)р(е)ви С | у речи ц(а)рѣви испод исправленог ѣ
првобитно се налазило слово к | ѡт(ь)ходить М

¹ У гр. су презвитери и ѣакони испред заклиѣача, чатаца, појаца и ипоѣакона.

- стоужати. и възвѣщати ѡ нѣкыхъ ве-
рѣхъ. и того ради **БЕЗ** воле митропо-
3 лита своего. ѡходящаго къ ц(а)рѣви
іер(и)с(коу)па или презвѣтера. и ѡт(ъ)
сана извѣрѣни повелѣвають. и ѡт(ъ)
6 причещенна оупразнити.
Правило .бѣ. | Извѣрженъ бывъ ѡт(ъ)
сана аще притоужаеѣтъ цр(ъ)к(ъ)ви
9 възвѣщае ѡ себѣ. да проситъ къ бол'-
шелоу сбороу пристоупити и соудити
се. и каковъ соудъ ти изнесоуѣтъ на нь.
12 б' толь да прѣбываеѣтъ. аще же и по-
томъ противоу гл(агол)еѣтъ. да не
имать ѡправленна.
15 Тльк(ъ). Аще который іер(и)с(коу)пъ
или презвѣтеръ или дияконъ. извѣр-
женъ бывъ збороу ѡт(ъ) сана и мнитъ
18 іако бес правды извѣрженъ бысть. се
правило не възбраняеѣтъ. нь паче по-
велѣваеѣтъ іелоу къ бол'шелоу сбороу
21 пристоупити и соудити се. и ѡт(ъ)
того исправити се. въ нѣхъже мнит' се
правъ быти на прѣвращеніе изнесенаго
24 на нь соуда ѡт(ъ) сбора іего. аще же
не хоцетъ пристоупити къ бол'шелоу
сбороу. ни прѣд' ним' исправити въ
27 нѣхъже творит' се правъ быти. нь ц(ѣ-
с)р(ъ)скыма слыхома притоужаеѣтъ
а. 85а подви||зае того на ѡтмѣщеніе. се
30 правило таковаго никоеже м(и)л(о)-
сти не сподобляеѣтъ. ни мѣста ѡт(ъ)-
вѣтоу не даеѣтъ іелоу. ни надежде іеже
33 чаати іако боудетъ исправленіе.

ушима, и обавештавају о неким ства-
рима. Због тога налажу да се епи-
скоп или презвитер. који без воље
свога митрополита одлази цару. и
чина лишн. и ускрати од причешћа.

Правило 12. Ако лишен чина доса-
ђује [цару]. обраћајући се ради себе.
да моли да се вишем сабору обрати и
суди се, на какав суд против њега ти
изнесу, у томе и да остане: а ако и по-
том говори против – да нема враћа-
ња на пређашње.

Тумачење. Ако који епископ, или
презвитер или ђакон, кога је сабор
лишно чина, сматра да је неправедно
извргнут, ово правило не забрањује.
већ штавише налаже му да се обрати
вишем сабору и суди се: и пред њим
исправи оно за шта сматра да је у
праву, ради обарања одлуке донете
против њега од стране његовог сабо-
ра. А ако неће да се обрати вишем
сабору, нити пред њим да исправи
оно за шта истиче да је у праву, него
досађује царским ушима, подижући
га на освету, ово правило таквога не
удостојава никакве милости, нити му
даје могућност за одговор, нити наду
да очекује да ће бити исправке.

3 ѡт(ъ)ходящаго М | ц(а)рѣви | ц(ѣ)с(а)рѣви С | у речи ц(а)рѣви испод исправљеног ѣ првобит-
но се налазило слово к | 6 оупразднити С М | 7 извѣрже (!) М | 8 цр(ъ)к(ъ)ви | ц(а)рѣви Р М,
ц(ѣ)с(а)р(ѣ)ви С и гр. – τῷ βασιλεῖ | 9 възвѣщае ѡ себѣ нема гр. | 10 пристоупити сбороу инв. С |
10–11 пристоупити и соудити се нема гр. | 11 изнесоуѣтъ ти инв. С | 11–12 и каковъ...
прѣбываеѣтъ, καὶ τὸ ἐκεῖθεν δόξαν στερήτο | 13 противоу гл(агол)еѣтъ, ἀποδυσπетоίη | 16 ум.
презвѣтеръ или дияконъ, гр. τὸν καθαιρεθέντα | 17 ѡт(ъ) сана сбороу инв. Р С М | 24 ѡт(ъ)
сбора іего нема гр. | 28 слыхома, τὰς ἀκοὰς | 29–30 се правило нема гр.

- Правило .г҃і. **А**ще никым же позвань.
ни оумоленъ бывъ ѿ(и)с(коу)пъ. въ
3 иноую вѣласть шьдѣ и поставитъ
презвѣтера или диакона. или правление
нѣкоѣ цр(ь)ков(ь)ноѣ створитъ. тако-
6 ваго не тврѣда и раздроушена да прѣ-
боудѣтъ. а не(!) да изврѣжетъ се.
Тльк(ь). **М**нога правила вѣрѣцѣши
9 ѡт(ь) сего възбрашающа. еже не прѣ-
ходити ѿ(и)с(коу)поу ѡт(ь) своеѣ вѣ-
ласти въ иноую. и поставляти въ нѣн
12 презвѣтеры и диаконы. или ино что
ѿ(и)с(коу)пскоѣ творити. тькмо аще
гдѣ позвань боудеть или оумоленъ
15 ѡт(ь) страны тоѣ ѿ(и)с(коу)па. та-
ковоѣ что створити. аще же ѡт(ь)
своего домоу въ иноую вѣласть при-
18 шьдѣ. поставитъ презвѣтера или ди-
акона. или строению цр(ь)ков(ь)ныхъ
вещи нѣкоѣ правление створитъ. не
21 тврѣдомъ и раздроушеномъ быти
ѡт(ь) него створенымъ. и самого из-
врѣци правила повелѣвають.
24 **П**равило .д҃і. **А**ще ѿ(и)с(коу)поу соу-
димѣ соуцоу. вѣласти тоѣ ѿ(и)с(коу)-
пи начноутъ различно гла(гола)ти. да
27 призовѣтъ ѡт(ь) ближнеѣ страны и
дроугѣ ѿ(и)с(коу)пы. на извѣстѣноѣ
раздрѣшеніи прѣкословию.
30 **Т**лькѣ. **А**ще которы ѿ(и)с(коу)пъ в-
клеветаѣмъ[ѣмъ] ієсть ѡ грѣсѣхъ. сво-
имъ сборомъ дльжанъ ієсть соудимъ
33 быти. аще же вѣласти тоѣ ѿ(и)-

Правило 13. Ако епископ, ни од кога позван, ни замолен, оде у другу област и рукоположи презвитера или ѡкона, или неку црквену управу створи – тако нешто да не остане на снази и да буде поништено, а он да се извргне.

Тумачење. Многа ћеш правила наћи да забрањују то, да епископ прелази из своје области у другу и у њој рукополаже презвитере и ѡконе, или друго нешто чини што је у епископској надлежности, изузев ако буде где позван или замолен од надлежног епископа да тако нешто учини. А ако, дошавши од свога дома у другу област, рукоположи презвитера или ѡкона, или уређењу црквених ствари да неко усмерење, правила налажу да не остане на снази и поништено да буде оно што је он учинио, а сам да се извргне.

Правило 14. Ако о епископу под судом почну епископи те области различито говорити – да дозову из оближњих места и друге епископе, ради поузданог разрешења противуречности.

Тумачење. Ако је неки епископ оклеветан за грехе, мора пред својим сабором да буде суђен. А ако почну

1-2 никым же... бывъ, μηδενὸς ἀξιούντος | 3 ѡт(ь)шьдѣ(ь) М | поставити Р | 4-5 или правление... створитъ, καὶ διοικήσῃ πράγματα | 5-6 таковаго] таковаа Р С М и гр. – αὐτῶ | 6 не тврѣда и раздроушена, ἄκυρα | 6-7 прѣбоудѣтъ] боудѣтъ Р | 7 а не(!), треба а шнь као у Р С М и гр. – κακεῖνος | 12 презвѣтеры и диаконы нема гр. | и] или С М | 14 позвань] непоу-
вань(!) М | или] и Р С и гр. – καὶ, ни М | 15-16 таковоѣ] такоѣ Р | 18 поставити М | 18-19
презвѣтера или диакона нема гр. | 20 нѣкоѣ нема гр. | правление – у гр. следи μὴ προσήκοντων
αὐτῶ | 20-21 не тврѣдомъ и раздроушеномъ, ἄκυρα | 26 начноутъ нема гр. | 32 дльжанъ М

с(коу)пи начпоуѣ равно соудити. ѡви
оубо неповинна того гл(агол)юще.

- 3 дроузи же неповинна соуца. можетъ
митрополитъ ѡт(ь) ближнеиѣ власти
дроузиѣ еп(и)с(коу)пы призвати. да
6 соуциѣ посрѣдѣ еп(и)с(коу)пъ. прѣ-
рѣканнѣ раздрѣшет'.

Правило .ѿ. Еп(и)с(коу)поу соудимоу
9 бывающоу. аце всеиѣ власти || еп(и)-
с(коу)пи съгласно рекоуѣ на нь. пакы
соудъ не бываиѣтъ.

- 12 Тѣмъ(ь). Яце которы еп(и)с(коу)пъ
ѡт(ь) всеиѣ власти еп(и)с(коу)пъ. рек'-
ше ѡт(ь) свора изврѣжень боудеть
15 ѡт(ь) сана. се правило не ѡставляиѣтъ.
ѡт(ь) иного свора соудити се немъ. нь
прѣбывати тврдо изнесеномоу на нь
18 соудоу съг(а)сно ѡт(ь) всеиѣ власти
еп(и)с(коу)пъ. повелѣваиѣтъ. ѡбаче
іакоже рекохомъ въ четвѣртѣмъ пра-
21 вилѣ сего свора. іако паче воли дрѣжет'
се повелѣвших' се. мнещемоу се іако
неправедно изврѣжень бысть. позвати
24 на сѣдъ и ѡт(ь) старѣишаго свора по-
моци' полоужити. іакоже праведнѣиѣ
іестъ и чловѣ(ѣ)колюбъзиѣиѣ.

- 27 Прав(ило) .ѿ. Іже свѣнь сврѣшенанаго
свора. и безъ самого митрополита. на
празд'ноиѣ цр(ь)к(ь)ве прѣстолю наско-
30 чивъ. аце и самъ іестъ празданъ ѡт(ь)
еп(и)с(коу)п(и)ѣ. да боудеть ѡт(ь)врѣ-
жень.

епископи дотичне области [неједна-
ко] судити – једни, дакле, да говоре да
је невин. а други да је [крив], може
митрополит из оближне области по-
звати друге епископе да разреши не-
слагање међу епископима.

Правило 15. Кад је епископ под
судом, ако се епископи целе области
сагласно изјасне против њега, суд по-
ново не бива.

Тумачење. Ако којег епископа буду
лишили чина епископи целе области,
то јест сабор, ово правило не до-
пушта да му суди други сабор, него
наређује да остане на снази одлука
против њега, сагласно донета од епи-
скопа целе области. Међутим, како
рекосмо у четвртом правилу овог са-
бора, више се као воља оних који су
прописали држи то, да се онај ко сма-
тра да је неправедно извргнут позове
на суд и од вишег сабора помоћ доби-
је, како је праведније и човекољуби-
вије.

Правило 16. Онај ко без пуног сабо-
ра и без самог митрополита ускочи
на упражњен црквени престо, па би-
ло да је и сѧм слободан, без еписко-
пије – избачен да буде.

1 ум. начпоуѣ равно соудити, гр. διαφωνοῦσιν | равно] неравно Р С М | 3 неповинна] повинна
М и гр. – ὑπεύθυνον | 6–7 прѣрѣканнѣ. ἀμφιβολίαν | 7 раздрѣшитъ Р | 13–14 рек'ше ѡт(ь) свора
нема гр. | 17 изнесеномоу Р | 18 всеиѣ] своиѣ М | 21 воле М | 23 позвати, ἐκκαλεῖσθαι | 24–25
помоци' – у гр. следи τῆς ἐκκλησίας | 26 чл(овѣ)колюбъзиѣиѣ М | 27 сврѣшенанаго] св(е)щ(е)наго Р, гр.
τελείας

Тлькь. Празднаго оубо єп(и)с(коу)па
не имоущаго єп(и)с(коу)пнє. въ пра-
3 нѣю цр(ь)к(ь)вѣ. не имоущоу єп(и)-
с(коу)па поставляти. | ѡт(ь) (с)врь-
шеннаго свора. тоу соуцоу митрополи-
6 тоу тоє ѡбласти. се правило повелѣ-
ваєть. а не самомоу ѡ себѣ прѣстола
всхънати. аще и ѡт(ь) всѣхъ люди
9 града того нѣдимъ єсть. аще не хо-
цѣть быти ѡт(ь)врьженъ. не праз(ь)д-
номоу же єп(и)с(коу)поу имоущемоу
12 свою цр(ь)к(ь)вѣ .ка.вое правило сего
свора. и другога различна. іакоже въ
.дї.сете ап(о)с(то)льсцѣмъ правилѣ
15 писано єсть. въ другоу цр(ь)ковѣ
прѣити ѡт(ь)ноудъ не повелѣвають.
нѣ прѣбывати въ цр(ь)к(ь)ви въ нѣн-
18 же испрѣва ѡт(ь) в(ог)а поставленъ
быть.

Правило .ѡї. Непричестьнъ иже по-
21 ставленъ бывъ єп(и)с(коу)пъ и абие
ѡставивъ. дондѣже покаивъ се при-
иметь.

24 Тльк(ь). Аще кто поставленъ бывъ
єп(и)с(коу)пъ и ѡставивъ не послоу-
шаєть ѡтити. въ цр(ь)к(ь)вѣ въ нѣже
27 поставленъ быс(ть). и пороученихъ
ємоу люди оучити. да боудеть ѡт(ь)-
лоу|ченъ. дондеже покаивъ се. по-
30 печение пороученихъ ємоу д(оу)шѣ
приниметь.

Правило .пї. Аще поставленъ бывъ
33 єп(и)с(коу)пъ. никако же не приєтъ

Тумачење. Слободног епископа који
нема епископију, у упражњену цркву
која нема епископа да поставља цео
сабор, и у присуству митрополита те
области – прописује ово правило, а
не самовољно да отима престо, ма-
кар да му је и од свих људи тога града
понуђен, ако неће да буде одбачен. А
епископу неслободном, који има сво-
ју цркву, 21. правило овога сабора, и
разна друга, како пише у 14. апостол-
ском правилу, нипошто не допуштају
да се премести у другу цркву, него да
остане у цркви у којој је испрва био
од Бога постављен.

Правило 17. Онај ко је рукоположен
за епископа и одмах напустно, изоп-
штен је све док, покајавши се, не при-
хвати.

Тумачење. Ако је ко рукоположен за
епископа и, напустивши, не послуша
да оде у цркву у коју је постављен и
учи поверене му људе – одлучен да
буде све док, покајавши се, не при-
хвати бригу о њему повереним душа-
ма.

Правило 18. Ако рукоположеног
епископа никако не прихвате људи

4–5 (с)връшеннаго конј. према Р С М, гр. – τελείας | 5–6 митрополитоу] и митрополитоу Р С М
| митрополитоу тоє ѡбласти, καὶ τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου | 6–7 ум. повелѣваєть, гр.
παραδέχεται | 7 ѡ себѣ Р М, гр. ἑαυτοῦ | 10–11 не праз(ь)дномоу, μὴ σχολάζοντα |
11 имоущоу Р С, имоущемоу М | 11–12 єп(и)с(коу)поу... цр(ь)к(ь)вѣ нема гр. | 12 .ка.вое]
двадесете прьвоє Р С, двадесетоє М | 13 различно Р | 14 .дї.сете] четвртѣмъ на десете Р С М |
20 Непричестьнъ, ἀκοινωνητός | 21 абие нема гр. | 27–28 и пороученихъ ємоу люди оучити,
καὶ τοῦ λαοῦ προεστάναι

- БОУДЕТЬ ЛЮДМИ ГРАДА ТОГО. ТАКОВЫ
ОУБО Ч(Ь)СТЬ ЕП(И)С(КОУ)ПСКОУ ДА И-
3 МАТЬ. И ДА СЛОУЖИТЬ ТЬКМО. ШЖИДАЕ
ИЕГДА ВСЕЕ ВБЛАСТИ ЕП(И)С(КОУ)ПИ СБО-
РОМЪ ОУПРАВЕТЬ Ш СЕЛМЪ.
- 6 ТАБК(Ь). ЯЩЕ КТО ПОСТАВЛЕНЪ БЫВЪ
ЕП(И)С(КОУ)ПЪ. И НЕ ПРИЕТЕЪ БОУДЕТЬ
ГРАДА ТОГО ЛЮДМИ ВЪ ИЖЕ ПОСТАВЛЕНЪ
9 БЫВЪ. НЕ СВОЕИЕ РАДИ ВИНЪ. НЪ ЛЮДИ
ТЪХЪ ЗЛОБОЮ. ТАКОВЫ И Ч(Ь)СТЬ
ЕП(И)С(КОУ)ПСКОУ ДА ИМАТЬ. И ДА
12 СЛОУЖИТЬ НЕВЪЗБРАН'НО. ИМЪНИА ЖЕ
ЦР(Ь)КОВ(Ь)НАГО И ИИЪХЪ ВЕЩИН ДА НЕ
ПРАВНТЬ. И НИКАКО ЖЕ ВОИИЬСКОЕ ПО-
15 МОЦИ ШТ(Ь) ВЛАСТЕЛЪ ДА НЕ ИЩЕТЕЪ. ИЪ
ДЛ'ЖИИЪ ИЕСТЪ ШЖИДАТИ. ДОНДЪЖЕ ВСЕЕ
ВБЛАСТИ ЕП(И)С(КОУ)ПЪ СВРЪШЕНЫИ СБОРЪ.
18 ИЕГДА ВЪ РЕЧЕНОЕ ВРЪМЕ СВЪИРАЕТЕЪ СЕ.
ТИ РАСМОТРИ | ВШЕ И ПО ПОД(О)БНЮ Ш
СЕЛМЪ ДА ОУПРАВЕТЕЪ.
- 21 ПРАВИЛО .Ѣ. ЯЩЕ НЕ БОУДЕТЕЪ СБОРЪ НИ
САМЪ МИТРОПОЛИТЕЪ ЕП(И)С(КОУ)ПЪ НЕ
ПОСТАВИТЕЪ СЕ. АЩЕ ЖЕ ИЪКЫЕ РАДИ НОУ-
24 ЖДЕ НЕ СВЪЕРОУТЕЪ СЕ ВСИ. ШБАЧЕ МНО-
ЖАИШАА ЧЕСТЪ ДА ПРИДЕТЕЪ. ИЛИ ГРА-
МАТАМИ ДА БОУДОУТЕЪ СЪСОУДНИ. АЩЕ ЖЕ
27 ТАКО ДЪЛОУ СВРЪШАЕМОУ РАСПРЕТЕЪ СЕ
ИЪЦИИ. МНОЖАИШИХЪ СОУДЪ ДА ИМАТЬ
КРЪПОСТЪ.
- 30 ТАБК(Ь). РЕЧЕНО ИЕСТЪ МНОЖИЦЕЮ ИЕЖЕ
НИ МИТРОПОЛИТОУ НИ ЕП(И)С(КОУ)ПОЛЪ.
БЕЗЪ ВЪДЪНИА ВСЪХЪ ЕП(И)С(КОУ)ПЪ. НЕ
33 ИЗБИРАТИ НИ ПОСТАВЛЯТИ ЕП(И)С(КОУ)-

ДОТИЧНОГ ГРАДА, ТАКАВ ДА ИМА ЕПИСКО-
ПСКУ ЧАСТ И ЈЕДИНО ДА СЛУЖИ, ОЧЕКУЈУ-
ЋИ ДОК ЕПИСКОПИ ЦЕЛЕ ОБЛАСТИ НА СА-
БОРУ НЕ РАСПРАВЕ О ТОМЕ.

Тумачење. Ако је ко рукоположен за епископа а не прихвати га људи доти-
чног града за који је рукоположен,
не због његове кривице, већ злобе
тих људи, такав, и част епископску да
има и неометано да служи. А цркве-
ном имовином и другим стварима да
не управља, и никако да не тражи вој-
ничку помоћ од властеле, него је ду-
жан да чека до пуног сабора еписко-
па целе области, кад се у заказано
време састаје; ти ће, размотривши о
томе да одлуче како треба.

Правило 19. Ако не буде сабора, ни
самог митрополита, епископ се не
поставља. Ако се због неке тешкоће
не саберу сви, ипак већи део да дође,
или путем писама да буду сагласни са
одлуком. А ако се, код тако заврше-
ног посла, неки успротиве, одлука
већине да има снагу.

Тумачење. Много пута је речено да
ни митрополит, ни епископи, не би-
рају нити постављају епископа без
знања свих епископа. Ако, пак, не мо-

1 БОУДЕТЬ] БЫВЪ М | 5 ОУПРАВЕТЕЪ. ἀποφαίνοιτο | 8 ПОСТАВЛЕНЪ. ἐχειροτονήθη | 9 БЫВЪ] БЫС(ТЬ) Р
С М | 10 И НЕМА Р С М | 14 ВОИИЬСКИЕ С | 16 ДЛ'ЖАНЪ М | 22-23 НЕ ПОСТАВИТЕЪ СЕ, μὴ γινέσθω, НЕ
ПОСТАВЛЯЕТ СЕ М | 25 ЧЕСТЪ] ЧСТЬ Р М | 26 СЪСОУДНИ, σύμψηφοι | 27 ТАКО Р С | 28 ИЪЦИИ] ΜΝΟΖΗ
Р | СОУДЪ, ψήφος | 31 МИТРОПОЛИТШМ(Ь) М | 33 ИЗБИРАТИ НИ ПОСТАВЛЯТИ, ψηφίζεσθαι

- на. аще же вси соѣцини въ власти
 11 ѿ(и)с(коу)нии снити се на поставление
 3 не могуѣтъ. иѣкыи ради ноужде. шба-
 че мнозиши да снѣдоуѣ се. аще ли
 да грамоты написавше послють. къ
 6 събравшим се на поставление гл(аго-
 л)юще единоако гл(агол)ель с вами и
 смыслимъ. и екоже изберете и поста-
 9 бите вы. и мы с вами единоако тожде
 творимъ. и тако поставленію || съврѣ-
 шаемъ. аще иѣции аки завидливи
 12 соѣще начѣуѣ въпрѣкы гла(гола)ти.
 мнозишихъ избраніе и соудъ да дръ-
 жить се.
 15 Правило .Ѣ. Цр(ь)ков(ь)ныхъ ради по-
 трѣбъ. дваши въ лѣтѣ да бывають
 сборъ въ кожеждо власти прьвое оубо
 18 въ четвертоу нед(ѣ)лю по пасцѣ.
 второе же въ десеты д(ь)н(ь) прьве-
 ретѣа.¹
 21 Тлѣк(ь). О селѣ писано естъ въ три-
 десете седмѣмъ ап(о)с(то)льсцѣмъ
 правилѣ. аки вставлено естъ еже
 24 дваши въ лѣтѣ въ кожеждо власти
 сборъ быти. и осмоу правило шеста-
 го вселенскаго сбора иже въ троулѣ
 27 полатиѣмъ. и шестоу правило сбора
 иже въ никеи второе събра се. пове-
 лѣвають единоу в' лѣтѣ ѿ(и)с(коу)-
 30 помъ кожеждо власти събирати се ме-
 ждоу паскою и октембремъ м(ѣ)с(е)-
 цемъ. и правильнаа распрѣниа и въ-
 33 прашаниа раздрѣшати. на тѣхъ же

гу сви постојеѣни у области епископи,
 због неке тешкоѣе, да се састану ра-
 ди избора, ипак веѣнна да се састане,
 или да напишу и пошалу писма са-
 бранима ради избора, изјављујуѣи:
 „Подједнако са вама говоримо и ми-
 слимо, и кога ви изаберете и поста-
 вите, исто то и ми са вама чинимо“. И
 ако неки, после тако обављеног из-
 бора, као завидљивци почну супро-
 тно говорити, да важи избор и одлу-
 ка веѣине.

Правило 20. Црквених ради потреба
 двапут годишње да се држи сабор у
 свакој области: први пут – у четврту
 недељу по Пасхи, а други пут – у
 десети дан прверетеја.¹

Тумачење. О овоме је писано у три-
 десет седмом апостолском правилу –
 установљено је то, да се двапут го-
 дишње у свакој области држи сабор.
 И осмо правило Шестог васељенског
 сабора у Трулској палати, и шесто
 правило сабора по други пут одр-
 жаног у Никеји, прописује да се епи-
 скопи сваке области једном годишње
 сабирају, између Пасхе и октобра
 месеца, и да решавају канонске ра-
 спре и питања. На те саборе долазе

² на поставление. тѣ ψηφω | 4 аще ли. ѣ | 4–10 аще ли... творимъ, ѣ δια γραμμάτων γινέσθωσαν
 τοῖς παροῦσιν ὁμόψυφοι | 5 написавши М | 7 и нема Р | 13 избраніе и соудъ, ψηφος | 16–17 да
 бывають сборъ въ лѣтѣ инв. Р | 17 прьвое нема гр. | 19 второе нема гр. | 19–20 прьверетѣа.
 Ὑπερβηρεταίου, ипрьверетѣа М | 23 вставлено естъ, συνεστάλη | еже] иже М | 27 и нема Р | 30
 кожеждо С | 32 правильнаа, κανονικάς | 32–33 распрѣниа и въпрашаниа, ζητήσεις

¹ прьверетѣа. Ὑπερβηρεταίου – у тумачењу 37. прав. апостолског дато је објашњење да је то гр.
 назив за октобар. На основу других података реч је о времену које покрива другу половину
 септембра и прву половину октобра месеца; постоји и податак о томе да се ипрверетеј у Риму
 каже септембар.

сворѣхъ. приходеть презвѣтери и ди-
1 |акони. и вси еже мнеть се неправед-
3 но повидѣни ѡт(ъ) своихъ еп(и)-
с(коу)пъ. и соудомъ всего свора оупра-
вляемъ бывають. иѣсть же достойно
6 никыи' же ѡ себѣ свора творити.
свѣнь свѣаго въ митрополи иеп(и)-
с(коу)па. рекше митрополита.

9 **Правило .кѧ.** Еп(и)с(коу)пъ ни ѡт(ъ)
люди поноуждаемъ. ни ѡт(ъ) еп(и)-
с(коу)пъ вѣдимъ. да не прѣстоупають

12 ннамо.

Тльк(ъ). ѡт(ъ)речено иестъ ѡт(ъ)ноудъ
еп(и)с(коу)помъ прѣхождение ѡт(ъ)
15 цр(ъ)к(ъ)ве въ цр(ъ)ковъ. рекше ѡт(ъ)
еп(и)с(коу)пни въ иноую еп(и)с(коу)-
пнию. и аще и ѡт(ъ) люди града того
18 молимъ иестъ. аще и ѡт(ъ) еп(и)-
с(коу)пъ поноуждаемъ. не прѣити ни-
какоже на инъ прѣстолю.

21 **Правило .кѧ.** Еп(и)с(коу)пъ ѡт(ъ) сво-
его града въ инъ градъ да не идеть
поставити презвѣтера. нь аще боудеть
24 воля еп(и)с(коу)па града того. аще ли
ини. не тврѣдо поставление. и ѡнъ
повинъи'.

27 **Тльк(ъ).** Такжеже какоже и третие || на
десете правило сего свора и се правило
гла(гол)еть еже коемоуждо еп(и)-
30 с(коу)поу въ своемъ прѣдѣлѣ владати.
и поставляти презвѣтеры и днаконы.
въ инъже прѣдѣлѣ не ити ни постави-
33 ти презвѣтера. ни иного что еп(и)-

презвѣтери и ѡакони. и сви који сма-
трају да су неправедно од својих епи-
скопа окривлени те да ће одлуком
целог сабора бити праведно суђени.
Никоме није допуштено да засебно
држи сабор, мимо епископа у митро-
полији, односно митрополита.

Правило 21. Епископ другде да не
прелази, било да га народ присиљава
или епископ принуђава.

Тумачење. Сасвим је забрањено епи-
скопима премештање из цркве у цр-
кву, односно из једне епископије у
другу епископију. Чак ако је и од љу-
ди дотичног града замољен, ако је и
од епископа присиљен, никако да не
прелази на други престо.

Правило 22. Епископ да не иде из
свога града у други град да рукопо-
ложи презвитера [или ѡакона], осим
ако постоји жеља епископа тога гра-
да; ако ли не – рукоположење није
важеће, а он је крив.

Тумачење. Исто као и тринаесто
правило овога сабора, и ово правило
говори то, да сваки епископ у својој
области управља и рукополаже през-
витере и ѡаконе; у другу област да не
иде, ни презвитера да рукополаже, ни-
ти да чини нешто друго што је ствар

3-4 ѡт(ъ) своихъ еп(и)с(коу)пъ нема гр. | 4-5 оуправляемъ бывають, τυγχάνειν | 5 достойно, ἐξείναι | 8 рекше митрополита нема гр. | 12 ннамо, εἰς παροικίαν ἑτέραν | 15-17 рекше... еп(и)с(коу)пнию нема гр. | 17 и' нема Р С М | града того нема гр. | 19-20 никакже нема гр. | 20 прѣстолю, παροικίαν | 23 презвѣтера] презвѣтера или днак(о)на Р С М, гр. τινὰς | 24 того града инъ, Р М | 27 также Р С М | и нема гр. | 30 владати, ἐνεργεῖν | 31 и поставляти презвѣтеры и днаконы нема гр. | 32-33 поставити] поставляти С М | поставити презвѣтера, χειροτονίας ποιῆσθαι | 33 ни, гр. ἢ

- с(коу)пскаго творити. свѣнь воле еп(и)-
с(коу)па прѣдѣла того. аще же дрѣ-
3 знеть и створить что таково да боу-
деть извержень. и повинень. и поставле-
ны ѡт(ъ) него. не презвѣтеръ.
- 6 **Правило .кѣ. Еп(и)с(коу)пъ** хоте оу-
мрѣти да не поставитъ иного еп(и)-
с(коу)па въ себе мѣсто. томоу бо
9 оумршоу. сборъ имѣющихъ власть.
достойнаго да поставеть.
- Тльк(ъ). **Нѣсть** достойно хощецоу
12 скончати се еп(и)с(коу)поу. на скон-
чани свселемъ еп(и)с(коу)па иного в себе
мѣсто поствити. нь по смрѣти его.
- 15 **сборъ еп(и)с(коу)п' всея** ѡбласти. по
воли митрополитовѣ. достойнаго да
поставитъ.
- 18 **Правило .кѣ. Всѣм'** | причѣтникомъ
сборноу цр(ъ)к(ъ)ве то под(о)баеть
вѣдѣти все цр(ъ)ков(ъ)ноу имѣние.
- 21 да югда оумреть еп(и)с(коу)пъ цр(ъ)ко-
в(ъ)ноу ѡсобно да хранишь се. а еже
къ еп(и)с(коу)пле. по завѣстоу его
24 да оуправит' се.
- Тльк(ъ). **Под(о)баеть** еп(и)с(коу)поу
написаноу имѣти свое имѣние. и я-
27 вляти а не танти. такожде и цр(ъ)ко-
в(ъ)ноу имѣние ѡсобно написано имѣ-
ти. и да вѣдеть ѡбоу вси презвѣтери
и диякони цр(ъ)ков(ъ)нии. да югда
30 хощеть оумрѣти. свое имѣние іакоже
хощеть да оуправит'. аще же не ство-
33 рить тако. ни имать написана. ни ѡ-

епископа, без воле епископа дотичне
области. А ако се усуди и учини не-
што тако, да буде извргнут и окрив-
лен, а онај кога је рукоположио —
није презвитер.

Правило 23. Епископ на умору да не
поставља уместо себе другога еписко-
па. Кад он умре, сабор оних који
имају власт достојног да постави.

Тумачење. Није допуштено епископу
који умире да на скончању свом уме-
сто себе постави другога епископа,
него по смрти његовој сабор еписко-
па целе области, по вољи митропо-
литовој, да постави достојног.

Правило 24. Све свештенство сабор-
не цркве треба да зна за сву црквену
имовину да се, кад епископ умре, цр-
квена чува посебно, а оном која је
епископова, да се располаже према
његовом завештању.

Тумачење. Епископ треба да има
пописану своју имовину, да је јавно
прикаже и не скрива. Такође и цркве-
ну имовину посебно да има пописану;
и за обе да знају сви презвитери и
ђакони цркве, а кад је на самрти, сво-
ју имовину да завешта како хоће. А
ако не поступи тако, и нема пописану

3 таково М | 4-5 и поставлены ѡт(ъ) него. не презвѣтеръ, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ προχθέντα μεῖναι ὀρέσθαι | 19 сборноу. нема гр., сборный РС | то нема РСМ | 19-20 ум. под(о)баеть... имѣние. гр. τὰ τῆς ἐκκλησίας θέμις διαγινώσκεσθαι | 24 да оуправит' се, διοικῆται | 26 написаноу имѣти, ἀπογραφὴν ποιῆσθαι | 26-27 и являти а не танти, καὶ φανερὰ αὐτὰ καθιστᾶν | 29 вси нема гр. | 30 цр(ъ)ков(ъ)нии нема гр. | 32 да оуправит', ἵν'... διατάξῃται | 33-2 ни имать... имѣти. нема гр.

собно своего и цр(ь)ков(ь)наго. то аще
и глаголеть нѣчто свое имѣти. все
3 цр(ь)кы да имать.

Правило .кѣ. Еп(и)с(коу)пъ г(о)с(по-
ди)нъ есть цр(ь)ков(ь)номоу имѣ-
6 нию. аще же не довлѣеть емоу еже
въземлетъ на свою потребу. нъ имѣ-
ние цр(ь)ков(ь)ное. и богатство еже
9 сходитъ се въ еп(и)с(коу)пнию. възем-
летъ и свое творить. безъ вѣдѣния ||
и безъ воле причетники своихъ. да въз-
12 дастъ шт(ь)вѣтъ въ вниѣ прѣдъ всѣмъ
своромъ. аще же и яже соуть по-
д(о)бна ницимъ раздавати себѣ въсхи-
15 цаетъ. и в томъ да въздастъ шт(ь)-
вѣтъ прѣдъ своромъ.

Гл(ь)къ. Емоу же чьстныи д(оу)ше
18 члов(ѣ)чьскыи пороучены соуть. бол-
ши того да имать власть. надъ цр(ь)-
ков(ь)нымъ имѣниемъ. якоже да
21 р(а)здаваетъ то трѣбующимъ. роука-
ми презвѣтеръ и диакоу цр(ь)ков(ь)-
ныхъ. възимати же и себѣ аще скоу-
24 днь есть. подобна на ноуждые по-
трѣбы. и на въсприетие братиѣ и го-
стии приходящихъ к емоу. да не ли-
27 шени боудоуть пице и стран'нопри-
емства. аще же не досыти емоу в' по-
трѣбныхъ нъ сходещи се прибыткъ
30 цр(ь)ков(ь)нын. хоцетъ възети и свои
творити. и того ради иконома цр(ь)-
ков(ь)наго имѣнна своего съродника
33 по|ставивъ яко да оутант' се негда

ни особно своју. ни црквену – макар
и говорио да нешто своје има. све
цркви да припадне.

Правило 25. Епископ је господар цр-
квене имовине. А ако му није дово-
љно оно што узме за своју потребу.
него црквену имовину и приходе.
што се сливају у епископију, узме и
присвоји без знања и без воље својих
свештеника, одговор за преступ да да
пред целим сабором. А ако присваја
и оно што треба сиромашнима раз-
делити – и за то да да одговор пред
сабором.

Тумачење. Онај коме су часне људске
душе поверене. тим пре власт да има
над црквеном имовином тако, да се
она раздаје рукама црквених презви-
тера и ђаконата онима којима је потре-
бна. А и за себе да узима, ако је оску-
дан, оно што му је неопходно за нужне
потребе и за пријем братије и гостију
што к њему долазе, да не би били
лишени хране и гостопримства. А ако
се не задовољи оним што је потребно.
него сливају црквени приход хоће да
узме и присвоји, те ради тога постави
за економа црквене имовине свог срод-
ника да би се утајило кад раздаје цр-

[и] ни М | 3 да имать, προσκυροῦσθαι | 8 богатство, τοὺς πόρους | 8–9 еже сходитъ се въ
еп(и)с(коу)пнию нема гр. | 9–10 ум. въземлетъ и свое творить, гр. μεταβάλλοι | 10–11 безъ
вѣдѣния и нема гр. | 12 всѣмъ нема гр.

- раздавають цр(ь)ков(ь)ное наѣниѣ. ѿ
семь ѿт(ь)бора соудъ да приметь.
3 **ІАКОЖЕ** **ІЕП(И)С(КОУ)ПИ** **ИСПЫТАЮТЬ**¹.
[.І.] **С(ВЕ)ТЫ** **СВОРЬ** **ПОЛѢСТЫНЫ** **ИЖЕ** **В'**
ЛАШДИКИИ **ФРОУГИНСЦѢИ** **СЪБРА** **СЕ.** **ѿТ(ь)**
6 **РАЗЛИЧНЫХЪ** **ѾБЛАСТИИ.** **АСИИСКАГО** **ПРАВ-**
ЛЕННА. **МНОГОМЪ** **БЛ(А)ЖЕНЫМЪ** **ѿ(ТЬ)-**
ЦЕЛЪ **СЫШѢДШИМЪ** **СЕ.** **ИЖЕ** **И** **ЗАПОВѢДИ**
9 **ЦР(ь)КОВ(ь)НЫИ** **ИЗЛОЖИШЕ.** **ІАКОЖЕ** **НА-**
ПИСАНИ **СОУТЬ** **ЗДѢ.** **СБОРА** **ИЖЕ** **ВЪ** **ЛАШ-**
ДИКИИ. **ПРАВИЛЪ** **.ИѢ.**
12 **Правило .А.** **Двоженць** **АЩЕ** **ВЪТАНИѢ** **НЕ**
СМѢСИ **СЕ** **СЪ** **ЖЕНОЮ** **ЮЖЕ** **ХОЩЕТЪ** **ПОІЕТИ.**
МАЛО **ЗАПРѢЩЕННІЕ** **ПРИЕМЪ** **И** **ИСПЛНИВЪ**
15 **ПРОЧЕ** **ДА** **БѸДЕТЬ** **БЕЗ** **ВИНЫ.**
ТАЬК(ь). **Двоженць** **ЛѢТО** **ІЕДИНО**
ѿТ(ь)ЛОУЧЕНЪ **БЫВАЕТЪ** **ПРИЩЕЩЕННА.** **И**
18 **ВЪ** **МОЛ(И)ТВАХЪ** **И** **ВЪ** **ПОСТѢ.** **ПРѢБЫВЪ.**
И **ТАКО** **С(ВЕ)Т(А)ГО** **ПРИ||ЩЕЩЕННА** **ДА**
СПОД(О)БИТЬ **СЕ.** **АЩЕ** **ЖЕ** **НЕ** **СВОБОДНО** **НИ**
21 **ЗАКОННО** **КЪ** **ВЪТОРОМОУ** **СЪВЪКОУПИТЪ** **СЕ**
БРАКЪ **НЪ** **ПРѢЖДЕ** **ВЪТАНИѢ** **СМѢСНЪ** **СЕ**
СЪ **ЖЕНОЮ.** **ЮЖЕ** **ХОТѢШЕ** **ПОІАТИ.** **И** **ПО-**
24 **ТОМЪ** **НА** **ѾБЫЩЕННІЕ** **БРАКА** **ПРИДЕ.** **ТАКО-**
БЫИ **БЛОУДНИКА** **ЗАПРѢЩЕННІЮ** **ПОВИННЪ**
ІЕСТЪ.
27 **Правило .Б.** **ИЖЕ** **РАЗЛИЧНЫМИ** **ГРѢХЫ** **ВЪ**
НЕРАЗУМНИИ **ІЕТИ** **БЫВЪШЕ.** **АЩЕ** **ПОЗНАВШЕ**
СЕ **ИСПОВѢДЕТЬ** **СЕ.** **И** **ПО** **МѢРѢ** **ПОКАЮТЪ**
30 **СЕ.** **ДА** **БѸДОУТЬ** **БЛ(А)ГОПРИІЕТИИ.**

квени иметак, за то од сабора да при-
ми пресуду онако како епископи изна-
ђу¹.

[10] *Свети помесни сабор у Лаоди-
кији фригијској сабра се пошто се
много блажени оци из разних обла-
сти Асијске управе сакупише, који
црквене прописе изложише како су
овде написани*

Сабора у Лаодикији правила 59

Правило 1. Ако се другобрачник није
тајно смешао са женом коју хоће да
узме, пошто прими и испуни мало за-
прећење, надаље да буде без кривице.
Тумачење. Другобрачник једну го-
дину бива одлучен од причешћа и, по-
што проведе у молитвама и у посту,
тек онда да се удостоји светог приче-
шћа. А ако није слободно и законито
ступио у други брак, него се претход-
но, у тајности, смешао са женом коју
је хтео да узме, а потом ступио у бра-
чну заједницу – такав подлеже за-
прећењу за блудника.

Правило 2. Они који су у неразумљу
разним гресима били обузети, ако
дођу к себи, исповеде се и ваљано по-
кају – добропримљени да буду.

¹ раздавають, κατακενοῦνται | 1–2 ѿ семь нема гр. | 3 ум. **ІАКОЖЕ** **ІЕП(И)С(КОУ)ПИ** **ИСПЫТАЮТЬ**, гр. **καὶ ὡς ἂν αὐτῇ συνίδοι** (односи се на сабор) | 5 **ФРИГИНСЦѢИ** **Р**, **ФРИГІНСЦѢИ** **М** | ум. **ФРОУГИНСЦѢИ** у **РП** **τῆς Καπαπαίνης Φρυγίας** | 6 **АСИИСКАГО** | **ВАСИИСКАГО** **Р** **М**, **τῆς Ἀσιανῆς** | 6–7 **ПРАВЛЕННА** нема гр. | 7–8 **МНОГОМЪ**... **СЫШѢДШИМЪ** **СЕ** **ИЖЕ** **НЕМА** **РП** | 8 **СЫШѢД(ь)ШЕМЪ** **СЕ** **Р** | 9 **ИЗЛОЖИШЕ**, **ἐξέθετο** (једн.), односи се на сабор | 9–10 **ІАКОЖЕ** **НАПИСАНИ** **СОУТЬ** **ЗДѢ**, **ὡς ὑποτέτακται** | 10 **ЗДѢ** | **ЗДѢ**. **СЕГО** **ЖЕ** **СБОРА** **НАЧЕЛНИЦИ** **СИИ** **ІУСЕВИ.** **ТЕШД(О)РЬ.** **НИКИТА.** **МАКЕДОНИ.** **АНАТОЛИИ.** **ТАРЬКОУДИ-**
МАНТЬ. **МОСИИ.** **ДОКИМЪ.** **АГАПИИ.** **ВАСЪ.** **ІУСТАФНИ.** **ИСИХЫ.** **ФЕВД(О)ТНИ.** **НАРКИСЪ.** **АГАПИ.** **ІЕННИА.** **МАГНЪ.** **АРХЕЛАУСЪ.** **СИРИКИИ.** **МАВРИКИ.** **МАНИКИИ.** **ІЕТЕРИУСЪ.** **АЛФИИ.** **МАГНЪ.** **И** **СЪ** **ИННЫМИ** **И**
СИХЪ **ВЪСѢХЪ** **СЪ.** **С** | 11 **.ИѢ.** | **ПЕТЪ** **ДЕСЕТ(ь)** **И** **ДЕВЕТЪ** **Р** **С** | 12–13 **АЩЕ**... **ПОІЕТИ**, **μὴ λαθραίοχα-**
μῆσας | 13 **СМѢСИТЬ** **СЕ** **М** | 14 **ПРИЕМЪ** **И** **ИСПЛНИВЪ.** **σχολλάσας** | 21–22 **БРАКОУ** **СЪВЪКОУПИТЪ** **СЕ** **ИНЪ.** **Р** **М** | 22–23 **СЪ** **ЖЕНОЮ** **ВЪ** **ТАНИѢ** **СМѢСНЪ** **СЕ** **ИНЪ.** **С** | **ХОТѢШЕ** | **ХОЩЕТЪ** **С** | **ПОІАТИ** | **ПОІЕТИ** **Р** **С** **М** | 25 **БЛОУДНИКА.** **τῆς πορνείας**

¹ Крај прав. Антиохијског сабора обележен је у И на доњој марг., а у Р С М у основном тексту: **Кончаше** **СЕ** **ѿ** **Х(РИ)С(ТѢ)** **И** **АНТИѿХИЈСКАГО** **СБОРА** **ПРАВИЛА** (**Завршише** **СЕ** **СА** **ХРИСТОМ** **И** **АНТИО-**
ХИЈСКОГ **СБОРА** **ПРАВИЛА**).

Тѣмъ. **Всѣ** сыгрѣшнѣши. въ различныхъ
грѣсѣхъ. аще покаютъ се и исповѣдѣтъ.
3 таковаа прѣгрѣшенна. и обраще-
ние ѡт(ъ) злыхъ скръшено створеть. и
противоу мѣрѣ прѣгрѣшенни. даное
6 намъ вѣрѣ на покаяние. въ мол(и)-
твахъ и въ слъзахъ скръшеть. да при-
ieti боудѣтъ и да спод(о)ветъ се
9 с(вѣ)т(а)го причещенна. бл(а)гостыне
дарн и щедротъ б(о)жии.

Правило .Г. Новопросвѣщенныи не-
12 **св(е)щенникъ.**

Тѣмъ(ъ). Аще кто новокр(ъ)щенъ боу-
детъ. не скоро выидеть въ св(е)щен-
15 чьскы чинъ. ѡ семь и второе правило
пръваго свора иже въ никен повелѣва-
еть иснѣи и тамо ици.

Правило .Д. Лиxвы и мѣзды священ-
18 **никъ да не приемлетъ.**

Тѣмъ(ъ). Не подобаетъ причѣтникомъ.
21 скаредаго приытка себѣ промышлати
ни принимати. ни въ оузымшаго въ за-
иель лиxвы великы или малы възема-
24 ти. аще се творить кто ѡт(ъ) св(е)-
щеныхъ. и не хощетъ прѣстати ѡт(ъ)
того. да изврѣжетъ се. ѡ семь ици и
27 седмаго на десете правила иже въ никен
пръваго свора.

Правило .Е. Поставление на слоусѣ
30 **людемъ не бывають.**

Тѣмъ(ъ). Мол(и)твы гл(агол)ельные
ѡт(ъ) архіерѣа надъ поставля||емыми
33 иеп(и)с(коу)пы и презвѣтеры и дна-

Тумачење. Сви који су у различитим
гресима сагрешили, ако се покају и
таква прегрешења исповеде, и испо-
ље потпуно одвраћење од зала и дато
им, према прегрешењу, време за по-
кајање проведу у молитвама и у суза-
ма – примљени да буду, и да се удо-
стоје светог причешћа, благостиње
[ради] и доброте Божије.

Правило 3. Новопросвѣщени не бива
свештеник.

Тумачење. Ако је неко новокрштен,
не ступа брзо у свештенички ред. О
овоме и друго правило Првог сабора
у Никеји јасније прописује, те потра-
жи тамо.

Правило 4. Лиxве и најамнине све-
штеник да не прима.

Тумачење. Не доликује свештеним
лицима да себи замишљају, нити да
примају, срамни добитак; ни велику
или малу лиxву да узимају од онога
ко је узео на зајам. А ако неко од све-
штених лица чини то и неће да пре-
стане – да се извргне. О овоме потра-
жи и седамнаесто правило Првог са-
бора у Никеји.

Правило 5. Рукоположење не бива
наглас (свим) људима.

Тумачење. Молитве које изговара
архијереј над рукополаганим еписко-
пима, и презвитерима и ђаконима, не

2 покаити се С | 3 и нема С | 10 дарн] радн Р С М и гр. – διὰ | 11–12 несв(е)щен'никъ. ἀνιεράτευ-
τος | 13–14 Аще кто новокр(ъ)щенъ боудеть, ὁ νεοφώτιστος | 17 ум. иснѣи и тамо ици, гр. καὶ
ἂν ἐκεῖν οὐ εἰρήται, καὶ τούτω ἀρκέσουσι | 18 и. и | мѣзды. ἡμιολίας | 22 ни' принимати нема гр. |
ни² – у гр. следн ἐπ | въ оузымшаго] оу възымшаго Р М | 22–23 въ оузымшаго въ заиель.
ἐκδανίσειν | замл' С | 29 .Е. испуштено у С | 29–30 на слоусѣ людемъ. ἐπ' ἀκροωμένοις | 32 ѡт(ъ)
архіерѣа, τῶν χειροτονουμένων | 32–1 надъ... и диаконы нема гр.

кони. не гл(агола)ют' се велегласно. иа-
коже всѣмъ людемъ слышати. нѣ тък-
мо въноуѣрь сохцимъ съ архіерѣшамъ
3 с(ве)т(ите)лемъ.
Правило .2. Еретикомъ с(ве)тлнцѣ не-
6 вѣходно.
Тльк(ь). Нѣсть достоинно еретикомъ
въ цр(ь)к(ь)въ б(о)жню вѣходити. аще
9 и великыи василни. оуалента ц(ѣ)с(а)ра
еретика сохца къ испльненню вѣрныхъ
пріѣтъ. не бѣ бо и ꙗще сего сбора. и
12 се правило не бѣ изложено.
Правило .3. Саватнне. и фотиннне. и
четыренадесетннцн. си еретици аще
15 ннѣхъ ересни не прокльнуѣтъ и с тѣми
свою. не пріѣтнн. аще же прокльнѣтъ.
помазани мѣромъ да пріѣвѣщѣтъ' се.
18 Тльк(ь). Си прѣжде речени еретици.
съ ннѣми ересми. и свою прокльнѣше.
пріѣти да боудѣтъ цр(ь)к(ь)вию. и
21 тькло с(ве)тымъ мѣромъ помазани
бывше. да причестѣтъ се. нѣ тькло на-
ватннне. и четыренадесетннцн. фотин-
24 не же с(ве)т(а)го и сп(а)снаго кр(ь)ще-
ннн трѣбоуѣтъ. рекше да кр(ь)стет'
се. начел'никъ бо ихъ штинъ многы е-
27 реси шнови. и павла самосатьскаго
ересъ. и савелѣа ливнискаго. и мон'да-
повоу. небезначел'наго гл(агола)ше б(о)-
30 жиѣ слова. нн творца вѣкомъ всѣмъ.
нн прѣвѣнша всен твари сохца. нѣ мла-
да и нова и начело бытію пріѣмѣша.
33 шт(ь) пльтьскаго рож(дѣ)ства ꙗже

изговарају се много гласно да сви љу-
ди чују, него само они који су унутра
са архіерејем светитељем.

Правило 6. Јеретичима је светили-
ште недоступно.

Тумачење. Није допуштено јерети-
цима да улазе у цркву Божију иако је
Василије Велики примио у потпуну
заједницу верника Валента цара, је-
ретика, јер још не беше овај сабор и
не би ово правило изложено.

Правило 7. [Наватијани], и фотинија-
ни и *четрнаестници* – ови јеретици
ако не прокуну друге јереси а са њи-
ма и своју, не примају се; а ако проку-
ну – помазани миром, да се приопште.
Тумачење. Ове напред поменуте је-
ретике, који са другим јересима и
своју проклеше, Црква да прими и,
само светим миром помазани, да се
причесте. Али само наватијани и *че-
трнаестници*, а за фотијане се захте-
ва и свето спасоносно крштење, то
јест да се крсте, јер њихов предвод-
ник Фотин, многе јереси обнови: и
Павла Самосатског јерес, и Савелија
Ливијског, и Монданову; говораше
да Реч Божија није беспочетна, нити
је творац свих векова, нити да посто-
ји пре све твари, него да је млада и
нова, и да је почетак бића примила

2-4 нѣ тькло... с(ве)т(ите)лемъ нема гр. | 5-6 не вѣходно, ἀνεπίβατον | 9 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра
Р М | 10 еретика сохца нема гр. | къ испльненню, τῷ πληρώματι | 11 не бѣ... сбора нема гр. |
сбора сего ннв. С | 13 Саватнне] наватннне Р М и гр. – Ναυατιανοί, даватннне С | 14
четыренадесетннцн. Теσσαρεσκαδεκαῖται | си еретици нема гр. | 15 и с тѣми нема гр. | 16 не
пріѣтнн. аще же нема С | 17 да пріѣвѣщѣтъ' се, κοινωνείτωσαν | 18 ум. прѣжде речени, гр. τὰς
τε ἄλλας | 19 и нема С | 23-24 фотиннне] фотинннне С М и гр. – Φωτεινῶν | 25-26 рекше да
кр(ь)стет' се нема гр. | 26 штинъ] фотинъ Р С М и гр. – Φωτεινός | 28 савелнн Р С, савелѣа М |
ливискаго М, τοῦ Λιβυοῦ | 29 небезначел'на бо Р, небезначела бо М | 31 прѣвѣнша сохца,
προεπάρχοντα | всеѣ Р С М | 33 ꙗже нема гр.

3 **wt(ь) d(ь)vy.** чѣтырѣнадесятникъ же
 иересь се иеть. иеиже ради и чѣтырѣде-
 сѣтници (!) нарицают' се. въ чѣтврѣты
 бо на десѣте д(ь)нь лоуны иегда пльна
 боудеть. и аще прилоучит' се д(ь)нь
 6 ть. въ понед(ь)л'никъ или въ вторникъ
 или въ срѣдоу. тогда ти сп(а)са наше-
 го ис(оуса) х(рист)а праздноу|ють
 9 въскр(ь)с(е)ние. не приѣмлют' же яко
 и ватниане. (!) вбрацающих' се грѣхъ
 своихъ. дръжеть же и почитаютъ и
 12 **wt(ь)врѣженые** книги. и ина многа та-
 коваа злѣмоудрѣствоуютъ.

Правило .їѣ. Фругни wt(ь) иереси пока-
 15 **ивше се. пакы да кр'стет' се. аще нѣ-**
ции wt(ь) нихъ и причѣтници соутъ.
Тльк(ь). И си иеретици соутъ нарицае-
 18 **ли фругни. и ти аще покаивше се и**
wt(ь) иереси ихъ вбратеть се. и къ не-
 21 **порочнѣи пристоупише вѣрѣ. и все**
иереси и с тѣми свою прокльнѣше. да
 24 **боудутъ приѣти. и съ всакымъ приле-**
жаннемъ поучени бывше. да кр(ь)-
стетъ се. аще нѣци wt(ь) нихъ и при-
 27 **чѣтници ихъ соутъ. рек'ше. попове или**
диаконы. вси да кр(ь)стетъ се. си же
 30 **фругни wt(ь) мондана и прискилы. на-**
оучише се иереси. тѣжде вканьны мон-
 33 **дань. параклита се|бе именоваше. двѣ**
женѣ имѣше с ними же блочдъ тво-
раше. име едином прискила. дроузѣи
же максимила. си же двѣ женѣ и про-
р(о)чици именоваше. градьць нѣкии въ

2-3 чѣтырѣдесетници (!); треба чѣтырѣнадесятници Р С | 4-5 игда пльна боудеть нема гр. | 7 ти нема гр. | 9-10 яко и, κατὰ τοὺς | 10 ватниане] наватниане Р С М, гр. – Ναυαπανοὺς | вбрацающих' се] вбрацающих(ь) се и кающих(ь) се Р С М, гр. – καὶ τὴν τῶν ἐπιστρεφόντων μετάνοιαν | 11-12 дръже-
 ть же... книги, κέχρηται δὲ καὶ νόθοις βιβλίοις | 12 ум. многа, гр. τινὰ | 13 злѣмоудрѣствоуютъ. φρονοῦσι | 14 Фруги Р М, Дроуги С | 14-15 **wt(ь)** иереси покаивше се, μεταμελόμενοι | 16 и нема Р С | причѣтници | причѣтници ихъ Р С М | 17 И си] Вси Р, гр. Καὶ οὗτοι | 17-18 иеретици... и ти нема гр. | 18 фруги Р, фруги С, Фругес | 20 пристоупише] пристоупише Р М, вбративше се С | вѣры М | 21 свою] и свою Р С М | 24 и нема Р С | 25 ум. ихъ, гр. τοῖς Φρουξίν | 25-26 рек'ше... да кр(ь)стетъ се нема гр. | 27 фруги Р М и гр. – οἱ Φρούγες | 28 вканьны нема гр. | 29 параклита, παράκλητον | 30 имаша Р, имаше С М | 30-31 имѣше... твораше, πορνικῶς ἔσχε | твореше М | 31 име едином нема гр. | 31-32 дроузѣи же нема гр. | 32 си же двѣ женѣ, гр. ἄς | и нема Р | 33-1 въ фругиницѣи вбласти, τῆς Φρουγίας

од телесног рођења које је од Деве.
 А јерес *чѣтрнаестника* јесте у томе,
 што у чѣтрнаести дан месеца, због
 чега се и називају *чѣтрнаестници*,
 кад је пун, било да тај дан падне у
 понедељак, или у уторак, или у среду
 – ти тада празнују Васкрсење Спаса
 нашега Исуса Христа. А не прихва-
 тају, као и [наватијани], оне који се
 обраћају [и кају] за грехе своје. Држе
 и читају и одбачене књиге, и многе
 друге сличне ствари зломишљају.

Правило 8. Фриги јеретици, кад се
 покају, поново да се крсте, било да су
 неки од њих и свештеници.

Тумачење. И ови, звани Фриги су је-
 ретици; и ти, ако се, покајавши се, об-
 рате од њихове јереси и приступе не-
 порочној вери те прокуну све јереси,
 са њима и своју – примљени да буду.
 И, поучени са сваком прилежношћу,
 да се крсте, било да су неки од њих и
 свештеници њихови, односно попови
 или ђакони – сви да се крсте. А ови
 Фриги, од Мондана и Прискиле
 научише се јереси. Тај проклетник
 Мондан назва себе *параклитом*. Две
 жене имађаше и с њима блуд чиња-
 ше: једној име Прискила, а другој
 Максимила. Ове две жене и проро-
 чицама назва. Градић неки у Фригиј-

- фригисцѣи ѡбласти. ꙗкоу же имѣ пе-
 поузанъ. и ер(оу)с(а)л(и)моу нарица-
 3 ше. моужемъ съ женами разлоушати се
 повелѣваше. и браку раздроушаше. и
 брашна оудалати се повелѣваше. па-
 6 скоу развращаше. и три съставы едино-
 соущинаго б(о)ж(ь)ства. въ едино смѣ-
 шаше съвѣкоуши лице. кровь смѣшати с
 9 моукою. и то въ причещениа мѣсто
 далати наоучи. тогоже причестившимъ
 се. срама ради танти повелѣваше.
- 12 **Правило .Ѣ.** Пще кто помолит се въ
 гробницахъ. идѣже лежатъ мнѣми
 ѡт(ь) еретикъ м(оу)ч(е)н(и)ци. или въ
 15 цр(ь)к(ь)вахъ еретичьскыхъ. или исцѣ-
 лити се хоте ѡт(ь) не||га придетъ
 тамо. да боудеть ѡт(ь)лоучень. дон-
 18 дѣже покаетъ се. и исповѣсть ꙗко
 съгрѣши. и тако пакы приѣтъ да боу-
 деть.
- 21 Се правило разоумно.
- Правило .Г.** Съ еретики въ сватѣство
 не сходит се.
- 24 Тл(ь)к(ь). В сѣи вещи различна пра-
 вила повелѣвають. ихъже сказаниѣ въ
 четвѣртѣмъ на десетѣ правилѣ. сбора
 27 вселенскаго четвѣртаго иже въ халкы-
 донѣ написахомъ. и доволна соутъ ре-
 ч(е)наа тамо. на истлъкованиѣ семъ
 30 правилу.
- Правило .аї.** ꙗко не под(о)бають гл(а-
 гол)емыхъ старицъ. рекше прѣдъсѣде-
 33 щихъ цр(ь)к(ь)ви поставляти.

ској области, којем је име Пепузан,
 називаше Јерусалимом. Мужевима и
 женама дозвољаваше да се разводе,
 и бракове растураше. И од хране уз-
 државати се налагаше. Пасху изопача-
 ваше. И три састава једнобитног
 Божества помешавши, у једно лице
 сакупи. Крв помешати са брашном –
 и то научи уместо причешћа давати;
 ономе ко се тиме причестио, наре-
 ђиваше да због срама крије.

Правило 9. Ако се ко помоли крај
 гробова где, како сматрају јеретници,
 леже мученици, или у јеретичким цр-
 квама; или је дошао тамо желећи да
 га они исцеле – одлучен да буде док
 се не покаје и исповеди (се) да је са-
 грешно, те тако опет примљен да
 буде.

Ово правило је јасно.

Правило 10. Са јеретницима се не
 орођавај.

Тумачење. [О] овој ствари разна пра-
 вила прописују, за која објашњење
 написасмо у четрнаестом правилу
 Четвртог васељенског сабора у Хал-
 кидону, и за тумачење овог правила
 довољно је оно што је тамо речено.

Правило 11. О томе да не треба зва-
 не *старице*, то јест *предводнице* по-
 стављати у цркви.

1 фригисцѣи Р М | 1–2 пепоузанъ, τὴν Πέπουζαν, акуз. М Syn. 237, Petropolit. 208, АЕ (263) 279, АЛ ω 30, V. 1167, али и: τὴν Πέπριζαν CS 1121, τὴν Πέπουσαν РП | 3 разлоушати се λύεσθαι | 4 и браку раздроушаше нема гр. | 4–5 и браку... повелѣваше нема М | 5 брашнь Р С | повелѣваше нема гр. | 5–6 паскоу развращаше нема С | 6 съставы, ὑποστάσεις | 8 съвѣкоуши, συνῆψε | 15–16 исцѣлѣти се Р | 21 се правило разоумно нема РП | 22 сватѣство] схватѣство (!) М, гр. γαμικῶς | 23 не сходит(и) се Р С М | 24 В] О Р С М и гр. – περὶ | 25 ум. повелѣвають, гр. εἰσὶν | 25 ихъже сказаниѣ, ὡν ἐν τῇ ἐξηγήσει | 27–28 халкыдонѣ С | 28 написахомъ, ἐμνήσθημεν | 29 на|нь (=на) орт.-јез. црта М | 31 .аї. – у гр. следи Περὶ τοῦ | 32 старицъ, πρεσβυτίδας | 32–33 прѣдъсѣде- щихъ, προκαθημέναις, – у гр. следи ἐν

Тльк(ь). Бѣху въ дрѣвнихъ иѣци
 3 шбычан. въ цр(ь)к(ь)вахъ бываеми.
 6 шт(ь) ннхъ же шви оубо врѣменемъ за-
 б'вени быше. нни же шт(ь)ноудъ прѣ-
 9 сташе. дроугне же правила шт(ь)реко-
 12 ше. шт(ь) ннхъ іединъ іестъ и съ шбы-
 чан. іежестарые жены въ | цр(ь)к(ь)вахъ
 поставлати. и сие прѣвосѣднице имѣ-
 новати. и да имѣють старѣишинство
 въ женахъ въходецихъ въ цр(ь)ковъ.
 іакоже оучител'нице имъ. поставлены
 12 соуше на бл(а)гочиние и како и гдѣ
 под(о)баіеть имъ стоіати наказующе
 ихъ. таковымъ оубо женамъ не по-
 15 д(о)баіеть быти ни нарицати се тако.
 правило повелѣваіеть.

Правило .бї. Іже въ вѣрѣ и въ житии.
 18 и въ словесѣхъ искоуснь. строіень
 іестъ на іеп(и)с(коу)пство.

Тльк(ь). Под(о)баіеть оубо іеп(и)-
 21 с(коу)поу. искоусноу быти въ правовѣ-
 рии. и въ непорочнѣ житии. и въ сло-
 весѣхъ б(о)ж(ь)ствныхъ писанин прѣ-
 24 моудроу.

Правило .гї. Нензбранъ іеп(и)с(коу)пъ.
 27 иже мирьскыми чловѣ)кы избранъ
 боудеть.

Тльк(ь). Соудомъ и избраниемъ ми-
 трополита и всѣхъ соуцихъ въ шбла-
 30 сти іеп(и)с(коу)пъ. поставлаіемъ быва-
 іеть іеп(и)с(коу)пъ. аще же кто не тако
 възведе|день боудеть на іеп(и)с(коу)пъ-

Тумачење. У старих беху неки обича-
 ји, упражњавани у цркви. Једни од
 њих временом се заборавише, а други
 се потпуно угасише; неке друге пра-
 вила укинуше, од којих је један обичај
 и овај – да се старе жене постављају у
 цркви. да се те називају *предводнице*
 и да имају старешинство међу жена-
 ма које улазе у цркву, као њихове
 учитељице, постављене ради доброг
 поретка, упућујући их како и где
 треба да стоје. Такве, дакле, жене
 нису потребне, нити треба да се тако
 називају – прописује правило.

Правило 12. Онај ко се потврдио у
 вери, и у живљењу, и у речима – спо-
 собан је за епископство.

Тумачење. Епископ треба да се по-
 тврди у правоверју и у непорочном
 животу, и да веома добро схвата ре-
 чи *Божаствених писама*.

Правило 13. Нензабран је епископ
 кога су мирјани изабрали.

Тумачење. Епископ бива постављен
 одлуком и избором митрополита и
 свих епископа у области. А ако неко
 не буде тако узведен на епископство,

3-4 врѣменемъ заб'вени быше. ὁ χρόνος ἡλλοίωσε | 6 и съ іестъ инв. С | 6-7 съ шбычан нема гр. |
 7 старые жены. γραιὰς γυναῖκας | 8 прѣвосѣднице Р. προκαθήμενας | 12 благочиние С | 18-19
 строіень іестъ. ἐκτιθέιος | 22-24 и въ словесехъ... прѣмоудроу нема гр. | 28 и нема М | 29-30 и
 всѣхъ соуцихъ въ швласти нема гр.

ство. нѣ мѣръскыи людемъ избранъ.
неизбранъ естъ и неприетънъ.

3 **Правило .дѣ.** Посилати с(ве)таѣ въ нѣ
прѣдѣль нѣстъ достоинно.

Тѣмъ(ъ). Аще кто хоцетъ причестити
6 се б(о)ж(ъ)ствыныхъ с(ве)тыи. рекше
прѣч(и)стаго тѣла и прѣс(ве)тыне
крѣве г(оспод)а нашего ис(о)уса х(ри-
9 ст)а. да придетъ въ цр(ъ)ковь. и
шт(ъ) слоужившаго с(ве)т(и)телѣа да
приниметъ причещение. якоже великыи
12 василии повелѣваетъ. а еже послати
с(ве)тыи дары въ нѣ прѣдѣль или въ
градъ или въ вьсь. на бл(а)г(о)с(ло)-
15 вление комоу нѣстъ достоинно.

Правило .еѣ. Безъ малыхъ ризицъ¹. ни-
ктоже на амвонѣ да не възидетъ.

18 **Тѣмъ(ъ).** Не под(о)баѣтъ на амвонѣ
възити никомоу же. ни пѣти. или б(о)-
ж(ъ)ствынаѣ словеса людемъ почита-
21 ти. аще св(е)щенничьскаго пострижения
на главѣ не имать. и бл(а)г(о)с(ло)-
вения шт(ъ) своего пастыра по с(ве)-
24 тымъ правиломъ не боудетъ приеѣль. |
аще же и приеѣль боудетъ. ѡбаче и та-
ковомоу нѣстъ инако како пѣти или
27 чисти или чисти (!) на амвонѣ. аще не
ѡблѣчетъ се въ малыи ризице. малыи
же ризице гл(агол)ють се гръч(ь)скымъ
30 ѣзыкомъ. дифѣра. или фелъниишъ.

Правило .еѣ. Бр(а)г(е)лиѣ и ап(о)-
с(то)лъ. и инаѣ писанѣа да почитаютъ
33 се въ соуботы.

него је помоћу мирјана избран – не-
избран је и неприхватљив.

Правило 14. Није достојно да се ша-
љу светиње у други предео.

Тумачење. Ако неко хоће да се при-
чести божаственим светињама, то
јест пречистим телом и пресветом
крвљу Господа нашега Исуса Хри-
ста, да дође у цркву и од служећег
свештеника да прими причешће, ка-
ко прописује Василије Велики. А то,
да се свети дарови шаљу у други пре-
део, или у град, или у село некое ра-
ди благослова – недостојно је.

Правило 15. Безъ малихъ риза¹ нико да
се не пење на амвон.

Тумачење. Нико не треба да се пење
на амвон, нити да поје, или божаст-
вене речи људима да чита, ако на
глави нема свештеног пострига и ако
по светим правилима није примио
благослов од свог пастира. А и ако је
примио, ипак, и такав не може, ако
се не обуче у малу ризу, другачије по-
јати или читати на амвону. А мале
ризе се грчким језиком кажу дифте-
ра или фелон.

Правило 16. Јеванђеље и Апостол, и
друга Писма да се читају суботом.

2 и неприетънъ] ни приет(ъ)нъ Р С М | 3–4 въ нѣ прѣдѣль, εις παροικίαν | 4 нѣстъ достоинно, ἀνάξιον | 6–9 рекше... х(рист)а нема гр. | 7 прѣс(ве)тоу С | 8 крѣви С М | 10 с(ве)т(и)телѣа, ἱερέως | 13–14 или въ градъ или въ вьсь нема гр. | 14 на]нѣ (=на) орт.-јез. црта М | 19–21 ни пѣти... почитати нема гр. | 22 на главѣ нема гр. | 23 пастыра – у гр. следи καὶ τοὺς θεῖους τῷ λαῷ λόγους ὑποφωνεῖν | 23–24 по с(ве)тымъ правиломъ, κανονικῶς | 27 или чисти (!) грешком писара поно-
вљено, гр. нема | 28 ризице – у гр. следи: ἥτοι φελωνίου | 28–30 малыи же... фелъниишъ нема
гр. | 33 соуботы Р

¹ ризице, дифѣра – према тумачењима Зонаре и Валсамона дифѣра је и кожна црквена књига.

ТѢК(Ь). Тако се мнѣть. іако не бѣ и
іеіе тогда строеніе цр(ь)ков(ь)ное.

- 3 іакоже быс(ть) потомъ. нъ іегда съби-
рахоу се вѣрнии. мол(и)твы тѣкмо
бывахоу. и приношахоу бескрвн(и)ноу
6 жрътвоу презвѣтери. сирѣчь творахоу
с(ве)тѣю слоужбоу. и того ради пове-
лѣ съборъ почитати въ соуботы. іер(а)и-
9 г(е)ланіе. и съ дроугыми с(ве)тѣыми пи-
санин. на поученіе вѣрнымъ.

- Правило .ѿ. Вьнегда събирають се въ
12 цр(ь)ковѣ на пѣніе. чтеніе пс(а)лмы
да прѣдѣлаѣть.

- ТѢК(Ь). Люде||мъ на оутрню въ
15 цр(ь)к(ь)вѣ събравшимъ се. под(о)ба-
іеть междоу пс(а)лмы чтеніе почита-
ти. а не коуино пс(а)лмовъ почестъ
18 глагол(а)ти. да не троудни бывше
събравшен се. на лѣность оуклонетъ се.

- Правило .иі. На деветыхъ часѣхъ и на
21 вечернихъ. оуставленіе молитвы да
стварають се.

- ТѢК(Ь). Свѣнь оуставленыхъ мо-
24 л(и)твъ и оуправленыхъ. и повелѣныхъ
книгъ. с(ве)тѣыми ап(о)столы и пр(ѣ)-
под(о)бнымъ ш(ть)цы. не под(о)баіеть
27 ниѣхъ мол(и)твъ. ни псал(и)мовъ чюж-
дихъ глагол(а)ти или пѣти. нъ тѣкмо
оуставленіе мол(и)твы. присно и все-
30 гда свръшати. и на деветыхъ часѣхъ и
на вечерныхъ.

- Правило .ѿі. По мол(и)твѣ шглашенихъ
33 ш соуцихъ въ покаянии под(о)ба-

Тумачење. Изгледа да црквено у-
стројство некада не беше такво ка-
кво је било потом, него кад се верни-
ци сакупљаху само молитве бежаху. а
свештеници приношаху бескрвну жр-
тву, то јест држаху свету службу, те
због тога сабор прописа да се субо-
том чита Јеванђеље и са другим Све-
тим писмима, на поуку верницима.

Правило 17. Када се сабирају у цркви
ради појања, читање псалама да се
скраћује.

Тумачење. Народ сабран у цркви на
јутрењу треба између псалама чте-
није да чита, а не све псалме без пре-
кида да говори, како не би сабрание,
кад се уморе, обузимала досада.

Правило 18. На деветом часу и на ве-
черњама установљене молитве да се
држе.

Тумачење. Осим установљених мо-
литава, и канонских и одобренних књи-
га, од светих апостола и преподобних
отаца прописаних, друге молитве и
туђе псалме не треба говорити или
појати, него само установљене моли-
тве увек и свагда обављати, и на де-
ветом часу, и на вечерњама.

Правило 19. После молитве оглаше-
них треба творити (молитву) за оне

1 Тако се мнѣть, ὅτι | 2 строеніе, τὴν κατάστασιν | 5 бывахоу. тѣ М, гр. ἐγένοντο |
6-7 сирѣчь... слоужбоу нема гр. | 8 соуботѣ М | 9 с(ве)тѣыми, нема гр. | 10 на | и на М | 11-12
Вьнегда... на пѣніе, Ἐν ταῖς συναξαῖς | 16 чтеніе, ἀναγνώσεις (мн.) | 16-17 почитати, ἵνε-
σθαι | 17 пс(а)лмовъ, αὐτοὺς | 18 глагол(а)ти, ψάλλειν | 20 На деветыхъ часѣхъ, Ἐννάταις | 21
оуставленіе, αἱ αὐταὶ | 23 оуправленыхъ, κεκυρωμένας | 24 оуправленыхъ, τὰ κεκαυωμένα |
24-26 и повелѣныхъ... ш(ть)цы нема гр. | 27 ни, гр. ἢ | псал(и)мовъ – у гр. следи ἰδιωτικούς | 28
тѣкмо нема гр. | 29 оуставленіе, τὰς αὐτὰς | 29-30 присно и всегда, αἰ | 30 деветыхъ] ветхыхъ
Р (!), гр. ἐννάταις

иеть творити. и потомъ ѡ вѣрныхъ. и
по мирѣ рекше по целованіи. прино-
3 шенію быти. тѣмъ иерѣшамъ въходе-
цимъ въ олтарь. и причещающимъ се.
Тѣмъ(ъ). Се правило чинѣ оучитъ мо-
6 л(и)твыномъ. како под(о)баиеть быти
и гла(гола)ти. прѣво оубо ѡ ѡглаше-
ныхъ съвршити мол(и)твѣ. и потомъ
9 о соущихъ въ покаіаніи творити. и
потомъ ѡ вѣрныхъ. и тако миръ да-
ти и цѣлованію быти и по селъ
12 с(вѣ)тоѣ приношеніи съвршити. и
причещати се въ оутрѣ ол'тара. тѣмъ
единѣмъ свещенникомъ.
15 Много (!) номоканона тожде правило
деветое на десете.
Под(о)баиеть иер(и)с(коу)помъ ѡ себѣ
18 прѣжде поучивше ѡглашеніе. и мо-
л(и)твѣ ѡ нихъ творити. и югда изи-
дохъ ѡглашеніи изъ цр(ъ)к(ъ)ве. ѡ
21 соущихъ въ покаіаніи мол(и)твѣ ство-
рити. и тѣмъ пристѣпльшемъ подъ
роукоу юго. и тако ѡ||шѣдшѣмъ. вы-
24 ваютъ мол(и)твы ѡ вѣрныхъ три.
юдина оубо пр'ваа въ тинѣ. втораа
же и третиа гла(сомъ) съвршають се.
27 и тако миръ дають се. и югда презвѣ-
тери дадутъ миръ иер(и)с(коу)поу. то-
гда и мирьсци чловѣци дають миръ. и
30 тако с(вѣ)тоѣ приношеніи съвршають
рекше слоужбоу. тѣмъ же единѣмъ
достойно юсть св(ѣ)щенникомъ. въхо-
33 дити въ жрътвеникъ и причещати се.

што су у покајању, па потом за вер-
нике, а по миру, то јест по целивању
приношење да буде. У олтар улазе и
причешћују се само јереји.

Тумачење. Ово правило учи какав
треба да буде молитвени поредак и
каже: прво, дакле, обавити молитву
за *оглашене*, а потом за покајнике
творити, те затим за вернике; и тако
дати мир и целив обавити. А после
тога извршити свето приношење и
унутар олтара да се причешћују једи-
но свештеници.

*Другог Номоканона исто ово, деве-
тнаесто правило:*

Епископи треба насамо прво да по-
уче *оглашене* и молитву за њих да
творе, а кад *оглашени* изађу из цркве,
да обаве молитву за покајнике; и по-
што ови приступе под његову руку и
тако оду, бивају три молитве за вер-
нике: једна, дакле, прва, у себи, док се
друга и трећа гласно чине; и тако се
мир даје, а када презвитери дају мир
епископу тада и мирјани дају мир, те
тако врше свето приношење, то јест
службу. А једино је свештеницима до-
стојно да улазе у жртвеник и приче-
шћују се.

1 ѡ] ѡт(ъ) М | 2 по целованіи Р С М | 7 и гла(гол)еть Р С М и гр. – καὶ φάσκει | 8 съвршити] творити М | 10 и тако, εἶτα | 10–11 дати нема гр. | 12 приношеніи съвршити] свръшеніи при-
нести приношеніе С | 15 Много (!), треба Иного као у Р С М | 18 поучивше] поучивше се С |
19 творити] створити Р С М, гр. ἐπιτελεῖσθαι | 24 ѡ] ѡт(ъ) М | 25 въ тинѣ, διὰ σιωνίης |
26 гла(сомъ) конј. према Р С М | 29 даю Р | 31 рекше слоужбоу нема гр. | 32 юсть достойно шив.

- Тлъкъ(ь). Дръвле оубо ѱеп(и)с(коу)ни.
 прѣжде ѱглашеніе поучахоу. бесѣ-
 3 доущіе и глаголющіе к нимъ. и по-
 томъ глаголахоу мол(и)твоу ѱ гла-
 шеныхъ. и тѣмъ излѣзшимъ изъ
 6 цр(ь)к(ь)ве. ѱ соущихъ въ покаінии.
 рекше въ припадании. дроугоу мол(и)-
 твоу творить. и прочаіа іаже правило
 9 глаголетъ. нъ и(ы)ниа ѱ соущихъ въ
 покаінии мол(и)твы не бивають. не
 вѣдѣ како ѱставлены | быше. и потомъ
 12 миръ ѱеп(и)с(коу)помъ презвѣтери
 дають. іеже іестъ цѣлованіе. люб(ь)ве
 бо ѱбразъ цѣлованіе іестъ. люб(ь)ви же
 15 послѣдоуіетъ слѣреніе. и потомъ мир-
 сци члов(ѣ)ци. презвѣтеромъ миръ
 даахоу. рекше целовахоу се с ними.
 18 іеже и(ы)ниа не биваіетъ. оупразни бо
 се. іакоже и ниа многа творимаа дрѣ-
 вле. и по семъ приношеніа биваше съ-
 21 врѣшеніе. рекше приношше се бескрв-
 наа жрътва и ѱсв(ѣ)щаше се. скончанѣ
 же бивши таковѣи жрътвѣ. причеца-
 24 хоу се ѱт(ь) неіе достоннии. вноутръ
 же жрътвеника. тѣкмо іединѣмъ
 св(ѣ)щенникомъ достонно іестъ приче-
 27 щати се. глаголетъ правило.

Правил(о) .Ѡ. Бес повелѣніа днаконъ
 да не сѣдетъ.

- 30 Тлъкъ(ь). Прѣжде презвѣтера днаконоу
 нѣстъ достонно сѣсти. аще не боу-
 деть іемоу повелѣно ѱт(ь) презвѣтера.
 33 тако||жде и ѱподіакони и прочии

Тумачење. У старо, дакле, време епи-
 скопи су најпре поучавали *оглашене*.
 беседећи и говорећи им. А потом су
 изговарали молитву за *оглашене*. и
 пошто ови изађу из цркве, другу мо-
 литву обављају за покајнике, то јест
 за *припадајуће*, и остало што прави-
 ло каже. Али сада за покајнике мо-
 литве не бивају; не знам како су изо-
 стављене. И потом презвитери дају
мир епископима, то јест целив. јер
 целив је знак љубави, а за љубављу
 следи смирење; те потом мирјани да-
 ваху *мир* презвитерима, то јест цели-
 ваху се са њима, што се сада не чини,
 јер се укинуло као и много шта друго
 што се у старо време чинило. И по
 овоме приводио се крај *приношења*.
 то јест приносила се и освећивала бе-
 скрвна жртва. А кад се заврши таква
 жртва, достојни су се њом причешћи-
 вали. Унутар жртвеника једино све-
 штеницима је достојно да се приче-
 сте – каже правило.

Правило 20. Без допуштења ѣакон да
 не седне.

Тумачење. Пре презвитера недостој-
 но је ѣакону да седне, ако му не буде
 допуштено од презвитера. Исто тако
 и ипоѣакони и друга црквена свеште-

5 пхъ] и (!) Р | 7 рекше въ припадании нема Аристин, има Зонара | 8 прочеи Р | правила М | 9 нъ
 нема Р | 10–11 не вѣдѣ] ни вѣдѣ М | 13 дають] даахоу Р С М | 14 ѱбразъ. σύμβολον, ѱбразъ
 Р | люб(ь)ви] любви С | 17 рекше целовахоу се с ними нема гр. | 18 ѱпраздни Р М | 21 приношаше
 се Р С | 24 достоннии нема гр. | 28 Бес повелѣніа. Ἀκέλευστος | 30–31 нѣстъ достонно днаконъ
 инв. С | 31 нѣстъ достонно сѣсти, μὴ καθέζεσθω | 32 повелѣно іемоу инв. С | ѱт(ь) презвѣтера.
 ὑπ' αὐτοῦ | 33 иподіакони Р С

- причѣтници цр(ь)ков(ь)нии да не се-
доу(т) прѣжде днаконь. аще не боу-
3 деть имъ повелѣно ш(ь) ннхъ.

Правило .ка. Съсоудъ св(е)щенныхъ
слоуга да не прикаснеть се.

- 6 **Тльк(ь).** Да не прикасають се слоу-
гы цр(ь)ков(ь)ныхъ вл(а)д(ы)чьскихъ
с(ве)тыхъ съсоудъ. слоугы оубо заѣ
9 поднаконн именовуютъ се. иже прика-
сати се священныхъ съсоудѣхъ правило
не повелѣваетъ. нъ презвѣтеромъ или
12 днакономъ къ с(ве)тѣи трапезѣ снѣ
приносити.

- Правило .кв.** Слоугамъ оураара не по-
15 д(о)бають носити. ни дврнн штар-
ныхъ шставляти.

- Тльк(ь).** Къждо дльжнь есть съ-
18 блюдати свои чинь. и прилежно свою
слоужбоу съвршати. сего бо ради и
слоугамъ. рек'ше днакономъ цр(ь)ко-
21 в(ь)ныимъ. шт(ь) дврнн штарныхъ не
под(о)бають шт(ь)стоупати. нъ до|же
и до конца б(о)ж(ь)ствьныхъ слоужбы
24 тоу стоѣти. и под(о)бною имъ слоу-
жбоу испльнѣти. оураара же ни тѣмъ.
ни чьтцельмъ ни пѣвцельмъ носити
27 нѣсть достоинно. то бо днаконьско есть.

Правило .кг. Не под(о)бають чьт'цельмъ
и пѣвцельмъ оураара носити.

- 30 **Се правило разоумно.**

Правило .кд. И всакъ причѣтникъ. да
не бѣдетъ крьчмникъ.

на лица да не седну пре ѡкона ако
им од ѡних не буде допущено.

Правило 21. Свештенихъ сасуда слу-
житель да се не дотиче.

Тумачење. Служители да се не доти-
чу црквенихъ светихъ владичанскихъ са-
суда. Служительма се, дакле, овде
ипоѡконн називају, којима правило
не допушта да се дотичу светихъ сасу-
да, него презвитери или ѡконн да их
приносе светој трпези.

Правило 22. Служители не треба да
носе ораар, нити да напуштају олтар-
ске двери.

Тумачење. Свако је дужан да сачува
свој положај и прилежно да изврша-
ва своју службу. Због тога служите-
љи, то јест црквени (ипо)ѡконн не
треба да напуштају олтарске двери,
него све до краја божаствене службе
ту да стоје и да испуњавају одговара-
јуће им задужење. Ни ѡнима, ни
чатцима, ни појцима није допущено
да носе ораар, јер је то ѡконско.

Правило 23. Чатци и појци не треба
да носе ораар.

Ово правило је јасно.

Правило 24. Нико од свештенихъ лица
да не буде крчмар.

2 прѣжде. ѣдпродѣн | 6 прикасають се] прикосноу(т) се Р | 8 с(ве)тыхъ нема гр. | 8–11 слоугы...
не повелѣваетъ нема Аристин | 9 ѡподнаконы Р, ѡподнаконы С, ѡподіаконы М | именовуютъ се]
именоуѣтъ Р С М | 14 оураара. ѡра́ріон, шрафъ С М, вларѣ Р | 14 Слоугамъ, 'Υπηρέτην (једн.) | 15
двернн М | 15–16 штаревьныхъ С | 17 Къждо С | 20 слоугамъ, οἱ ὑπηρέται | рек'ше днакономъ
нема гр. | ѡподнакономъ С | 21 двѣрѣи М | 22 доже] даже Р М | 24 тоу нема М | 25 испльнѣти С |
шрафъ М, ѡра́ріон | 28 под(о)бають нема Аристин | 30 Се правило разоумно нема М и гр. | 31 И
нема Р С М и гр. | 31–32 да не бѣдетъ крьчмникъ, ἀκατήλευτος | 32 крьмьчникъ М

ТѢК'. ОѢ презвѣтеръ доже и до по-
сѣднѣаго св(е)щеничскаго чина. и чрь-
3 норизыцель. всѣмъ възбранѣеть пра-
вило. да никто же ѡт(ъ) нихъ въ крь-
чмынцоу възходитъ. ꙗкоже и петъде-
6 сѣть четвертое правило с(ве)тыхъ
ап(о)с(то)лъ повелѣваетъ.

Правило .кѣ. Хлѣба и чашоу слоугы да
9 не дають.

ТѢК(ъ). ІѢже естъ дѣло презвѣтерско
и днаконское. слугамъ рекше ѡподна-
12 кономъ цр(ъ)ков(ъ)нымъ. нѣсть до-
стоинно || того творити. сего ради ни
хлѣба ни чаше. не под(о)бають имъ
15 давати людемъ. хлѣбъ же и чашоу
с(ве)тоѣ причещеніе гл(агол)еть.

Правило .кѡ. Не заклинають кто аще
18 не боудеть ѡт(ъ) еп(и)с(коу)па поста-
вленъ.

ТѢК. Заклинатели ѡт(ъ) еп(и)с(коу)па
21 приимають поставленіе. ꙗкоже и про-
чин св(е)щеничскаго чина. аще оубо не
поставленъ боудеть ѡт(ъ) еп(и)с(коу)па
24 въ тѣ степень. заклінати не можетъ. ни
въ домоухъ ни въ цр(ъ)к(ъ)ви.

Правило .кѣ. Позванъ бывъ на любовь
27 причѣтнику. чести да не възметъ сра-
мѣиаетъ бо чинъ свои.

ТѢК(ъ). Ни причѣтници ни мирь-
30 сцин члов(ѣ)ци. позвани бывше на лю-
бвь. сирѣчь к нѣкимъ дроугомъ на
трапезоу. чести въ дома свои ѡт(ъ)-
33 тоудѣ да не възмоутъ. срамота бо

Тумачење. Од презвитера на све до
последнѣг свештеничког реда, и пр-
норисцима – свима правило забра-
њује да ико од њих улази у крчму, ка-
ко и педесет четверто правило светих
апостола налаже.

Правило 25. Хлеба и Чаше да не дају
служителии.

Тумачење. Оно што је ствар презви-
тера и ђакона служителима, то јест
црквеним ипођаконима није допуш-
тено да чине. Због тога они не треба
ни Хлеба ни Чаше да дају народу. А
Хлеб и Чаша – свето причешће под-
разумева.

Правило 26. Не заклиње неко ако не
буде од епископа постављен.

Тумачење. Заклињачи од епископа
добивају постављење као и остали из
свешеничког реда. Ако, дакле, не бу-
де од епископа постављен на тај сте-
пен, не може заклињати ни у кућама,
ни у цркви.

Правило 27. Свештеник позван на
трпезу љубави да не односи нешто
од хране, јер срамоти чин свој.

Тумачење. Ни свештеници, ни мир-
јани, позвани на љубав, то јест код
неких пријатеља на трпезу, да не уни-
мају отуда нешто за своје куће, јер је
то срамота за црквени чин, него са-

1 доже] даже Р М | 2 чина. таѣматос | 2-3 и чрьноризыцель нема Аристин | 3-4 правило нема Аристин | 4-5 крьчмынцоу] крьчмынцоу Р М | 5-7 ꙗкоже... повелѣваетъ нема Аристин | 8 чаше Р С М | 10 ІѢже] Иже Р | 11 слоугамъ рекше нема гр. | 11-12 ѡподнак(о)номъ Р, ѡподнакон-омъ С, иподіакномъ. М | 15-16 хлѣбъ же... гл(агол)еть нема гр. | 18-19 поставленъ. прохѣиценоу | 21 поставленіе. тѣу прохѣирици | 26 Позванъ] Доуванъ Р | на любовь. еіс ѡхлѣп | 27 чести. мерідас | 30 бывше] быше М | на] нь (=на) орт.-јез. црта М | 31-32 сирѣчь... трапезоу нема гр.

ѣсть се цр(ь)ков(ь)номоу чиноу. нь
тъкмо ѣдыше и пивше съ бл(а)года-
3 реніемъ да штидоу(т)ь.

Правило .кѣ. Въ цр(ь)к(ь)ви трапезы
не поставляютъ се. и пирове не быва-
6 ютъ.

Тлък. Не под(о)бають домоу б(о)жиа.
домъ простаго и въщяго творити. ни
9 поставлѣти въ немъ трапезы. ни на
любовь съзывати се. и въноу(т)рь цр(ь)-
к(ь)ве ѣсти и пити.

Правило .кѣ. Всака хр(ь)стіанинъ. не
въ соуботоу прѣзд(ь)ноуѣтъ нь въ не-
д(ѣ)лю.

Тлък. Аще оубо котормъ кр(ь)стіанъ
въ соуботоу прѣзд(ь)ноуѣтъ и не дѣ-
лають. таковыи съ иудей прѣзд(ь)ноу-
18 ѣтъ. и жидовствѣють. сего ради по-
д(о)бають въ соуботны д(ь)нь дѣлати.
не дѣлати же и празновати въ не-
21 д(ѣ)лю.

Правило .л. Съ женами мыти се. беза-
коноу ѣсть.

Тлък(ь). Се непод(о)бноу дѣло. вели-
ко на ны пороуганиѣ поганымъ дають.
еже съ женами всакомоу кр(ь)стіан-
27 ниноу мыти се сего ради. сего ради (!)
оубо іако безако||нно шт(ь)речено
бысть.

Правило .ла. Не под(о)бають давати е-
ретикомъ на съчетаніе чедъ своихъ. нь
понимати шт(ь) нихъ. аще кр(ь)стіанин
33 быти шбецаютъ се.

мо, пошто једу и пију, са благодарно-
шћу да оду.

Правило 28. У цркви се трпезе не по-
стављају и пирови не бивају.

Тумачење. Не треба Дом Божији пре-
тварати у обичан и општи дом, нити
у њему постављати трпезе, ни на *тр-*
пезу љубави позивати и унутар цркве
јести и пити.

Правило 29. Сваки хришћанин да не
празнује суботу, него недељу.

Тумачење. Ако, дакле, неки хришћа-
нин празнује и не ради суботом, та-
кав са Јудејима празнује и жидов-
ствује. Због тога треба радити у су-
ботњи дан, а у недељу не радити, већ
празновати.

Правило 30. Безаконо је мити се са
женама.

Тумачење. Кад се било који хришћа-
нин мије са женама, то недолично де-
ло велику против нас поругу погани-
ма пружа. Због тога, дакле, као беза-
коно, забрањено би.

Правило 31. Не треба давати јерети-
цима своју децу ради брака, него узни-
мати њихову ако обећају да ће бити
хришћани.

1 се нема Р М | 2-3 и пивше съ бл(а)годареніемъ нема гр. | 5 пирове, ἀγάλοι | 8 простаго нема гр. | 10-11 цр(ь)к(ь)ве | с(ве)тоу цр(ь)к(ь)ве Р М и гр. – тоу іероу оікоу | 11 и пити нема гр. | 12 Всака нема гр. | 16 прѣзд(ь)ноуѣтъ Р М | 16-17 дѣлають Р М | 17-18 прѣзд(ь)ноуѣтъ. и нема гр. | 19 въ соуботны д(ь)нь, ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ | 24 Се непод(о)бноу дѣло нема гр. | 26-27 хр(и)сті-
иноу Р. хр(и)стіанинъ М | 27 сего ради (!) поновљено грешком писара | 30-31 еретикомъ давати
инв. Р | 32 хр(и)стіанинъ Р С М | 33 шбецаютъ се быти инв. М | шбецаютъ се, ἐπαγγελλόμενα

Тлък. Повелѣвають оубо правило. кр(ь)-
 стіаномъ поѣмати ѡт(ь) іеретикъ
 3 дѣщерни. аще кр(ь)стіанины быти
 ѡбѣцают се. и съвькоупляти ѡ на
 ѡбѣщаніе брака с(ь)номъ своимъ. а
 6 іеже даати кр(ь)стіаномъ дѣщеры
 своеі на съчетаніе брака іеретикомъ. въ
 многихъ правилѣхъ ѡт(ь)речено ієсть.
 9 **Правило .лѣ. Еретицьское бл(а)г(о)-**
с(ло)вленіе. небл(а)г(о)с(ло)вленіе.
Тлък(ь). Бл(а)г(о)с(ло)вленіе оубо
 12 **здѣ. проскоура нарицает' се. тѣм же не**
под(о)бають приѣти іако бл(а)г(о)-
с(ло)вленіа. ѡт(ь) іеретикъ проскоуми-
 15 **саныхъ проскоурь. небл(а)г(о)с(ло)вленіе**
бо ієсть паче тѣхъ бл(а)г(о)с(ло)вленіе.
Правило .лѣ. Съ іеретикы и съ ѡт(ь)връг'
 18 **шими се ѡт(ь) свборныи цр(ь)к(ь)ве.**
да не помолит се никто.
Тлък(ь). Аще помолит' се кто съ іере-
 21 **тикы. или съ ѡт(ь)лоучившими се сво-**
ією волею свборнои цр(ь)к(ь)ве. самъ
ѡт(ь)лоучень да боудеть. іеретици же
 24 **глаголють се иже ѡ вѣрѣ влазнет се**
и съгрѣшають. ѡт(ь)лоучивше же се
ѡт(ь) свборнои цр(ь)к(ь)ве. си именоу-
 27 **ють се ав'дѣиани. иже оубо вѣроу**
имѣють іако и свборна цр(ь)кы. мно-
 30 **жанши же ѡт(ь) нихъ въ монастырихъ**
прѣбывають. и съ всѣми на мѣстѣ не
молет' се. и хоулетъ іеп(и)с(коу)пы на-
 33 **ше богатства ради. дроугыи же инѣхъ**
ради винь. и съ иудѣи паскоу ѡсо-

Тумачење. Правило, дакле. дозвоља-
ва хришћанима да од јеретика узима-
ју кћери и здружују их у брачну зајед-
ницу са синовима својим, ако обећају
да ће бити хришћанке. А то, да хри-
шћани дају своје кћери јеретичима
ради склапања брака, у многим пра-
вилама је забрањено.

Правило 32. Јеретички благослов је
неблагослов.

Тумачење. Благослов се, дакле. овде
просфора зове. Стога не треба при-
мати као благослов просфоре про-
скомидисане од јеретика, јер су оне
више неблагослов него благослов.

Правило 33. Са јеретичима и са отце-
пљенима од Саборне цркве нико да
се не помолит.

Тумачење. Ако се ко помолит са јере-
тицима или са онима који су се своје-
вољно одвојили од Саборне цркве,
сам да буде одлучен. Јеретичима се
зову они који се у вери саблажњавају
и греше, а они који су се одвојили од
Саборне цркве и имају веру као и Са-
борна црква – ти се зову авдијани.
Већина њих у манастирима пребива,
и не моле се заједно са свима и хуле
на епископе наше због богатства, а на
друге због других разлога. И са Јуде-
јима посебно држе Пасху. А имају и

1–2 хр(и)стіѣномъ Р С М | 2 ѡт(ь) іеретикъ поѣмати инв. М | 3 хр(и)стіани Р С. хр(и)стіанѣ
 М | 6 хр(и)стіаномъ Р | 7 на съчетаніе брака, ієς συνάφειαν | 11–12 Бл(а)г(о)с(ло)вленіе...
 нарицает' се. тѣм же нема гр. | 14–15 проскоумисаныхъ проскоурь, τὰ προσκοιμένα | 17 и. ѣ |
 17–18 ѡт(ь)връ(ь)г'шими се, σχισματικοῖς | 18 свборнои Р | 19 никто] никтоже С | 20–23 Аще
 помолит' се... да боудеть, 'Ακοινώνητος ὁ τοῦτοις συνευχόμενος | 22 свборныи С | 24 влазнет се
 нема гр. | 26 ѡт(ь)] ѡ С | свборныи Р С М | 29 монастырихъ] манастирихъ Р. монастырихъ М |
 32–33 инѣхъ ради винь, ієς ἄλλα

бно твореть. имѣють же нѣкыи несо-
бныи распри. недоразумѣнаи словеса
3 в(о)ж(ь)ствѣнаго писаніа. неправо ска-
заше.

Правило .дѣ. (!) еже лживыи еретичь-
6 сныи м(оу)ч(е)ники почитаетъ. да
боудеть проклетъ.

Тѣмъ(ь). ꙗже кто ꙗко истинныи
9 м(оу)ч(е)н(и)кы. лживыи еретичь-||
скыи м(оу)ч(е)н(и)кы почитае. иже не
за правобѣрнѣю вѣроу скончаше се. и
12 чюжди соутъ ш(ь) в(о)га. таковы
чюждь ш(ь) в(о)га есть и самъ. и да
боудеть проклетъ.

15 Правило .лѣ. Сбирае се на пѣнии
свѣнь цр(ь)к(ь)ве. и нарицае анг(е)лы.
ꙗко блнзъ сын идолослужитель. да
18 боудеть проклетъ.

Тѣмъ(ь). ꙗсть нѣкаѧ ересъ. гл(агол)е-
маѧ. ан(г)еловци. или того ради еже
21 сами себе похваляюще. ꙗко чинъ и
житіе ан(г)ельское имоуще. или сего
ради понеже бледятъ гл(агол)юще. ꙗко
24 ш(ь) ан(г)ель създаъ есть миръ.
бѣхоутъ же и нѣци оущее. ꙗкоже въ
послании къ коласѣмъ великы. пауль
27 сказа. не под(о)баеъ гл(агол)ати намъ.
христомъ приведеномъ быти. къ в(о)-
гоу и ш(ь)цоу. болии бо есть рѣше
30 еже на насъ соущества х(ри)с(т)ъ. нь
ан(г)елы приводити се. тожде бѣше
ш(ь)връжение в(о)ж(ь)ствѣнаго стро-
33 ения. | покрывено слѣреномоу дриемъ.

неке своје распри кад негачно тума-
че недовольно јасне речи *Божастве-*
них писамъ.

Правило [34]. Ко лажне јеретичке
мученике поштује, проклет да буде.

Тумачење. Ако неко поштује лажне
јеретичке мученике као истинске му-
ченике, који нису скончали за право-
верну веру и Богу су туђи – такав је
и сам туђ Богу, и проклет да буде.

Правило 35. Онај ко се сакупља на
појање изван Цркве и призива анђе-
ле, тај, као близак идолослужитељу,
проклет да буде.

Тумачење. Постоји нека јерес звана
ангеловци због тога што, или сами
себе хвале да имају анђелски поре-
дак и живот, или због тога што изми-
шљају, говорећи да су анђели сзда-
ли свет. А било је и неких који су
учили да, према ономе како у посла-
ници *Колошанима* велики Павле ка-
за*, не треба да говоримо да ћемо
Христом бити приведени Богу и Оцу,
јер је, рекоше, наспрам наше приро-
де Христос узвишенији – него ћемо
анђелима бити приведени. То пак бе-
ше одбацивање божаственог прови-
ђења, прикривено смерношћу. Због

* Кол 2, 18

1-2 несобныи] и несобныи Р С и гр. – καὶ ἰδιώμα | 2 распри, φιλονεικῶν | 2-4 недоразумѣнаи...
сказаше. ἐξητάται τινὰ τῶν τῆς Θείας Γραφῆς ἐρμηνεύοντες | 5 .дѣ. (!)] .лѣ. Р С М | [Еже] Иже
Р С М | 5-6 лживыи еретичьскыи м(оу)ч(е)ники, ψευδομάρτυρα (једн.) | 8 ум. ꙗже кто. у гр.
'О | истинныи нема гр. | 9-10 ум. лживыи еретичьскыи, τοὺς ἄλλοτρίους Θεοῦ | 10 почитаетъ Р
С М | 10-11 иже не... скончаше се нема гр. | 15-16 Сбирае се... цр(ь)к(ь)ве, 'Ο παρασυνάγων | 17
идолослужитель. εἰδωλολατρείας | 17-18 да боудеть проклетъ нема гр. | 25 бѣхоутъ же] бѣхъ тѣже
М | 26 коласамъ Р С М | павль Р С М | 31 тожде] то же Р С М | 32-33 строения. οἰκονομία |
33 покрывено. ἐν προσήματι

сего ради оубо вставляіе в(о)жию
 цр(ь)к(ь)вь. и всобно събираіе се на
 3 пѣніе и на мол(и)твоу. и гл(агол)е
 іако анг(е)лъ сздаиъ быс(тъ) всь мирь.
 или анг(е)ломъ насъ приводити къ
 6 в(ог)оу и в(тъ)цоу. да боудеть про-
 клетъ. іако вставляъ г(оспод)а нашего
 іс(оуса) х(рист)а и моудрествоуіе не-
 9 далече идолослужитель.

Правило .лѣ. Вльхъвь или вбавникъ.
 или чародѣецъ. или вѣщъць. и звѣ-
 12 здочѣтъць. или оузыл'никъ. св(е)щеникъ
 и всакъ причѣтникъ да не вбрѣцет' се.
 Тльк(ь). Пце вбрѣцетъ се вт(ь)
 15 св(е)щеничѣскаго чиноу кто. таковаіа
 нѣкаіа злохитрнаіа дѣла наоучив' се и
 творе. или вльхвоуіе или вбаваіе. или
 18 призваніемъ нечистыхъ д(оу)хъ. оу-
 вѣдѣвъ нѣчто вт(ь) нихъ и прорицаіе.
 или звѣздословіемъ. рож(дъ)ство и
 21 честь чло|вѣкомъ повѣдаіе. или оузыл
 творе. и вбецаіе в шиахъ чловѣчъ-
 скихъ. или в нѣкихъ оудѣхъ. таковы
 24 вт(ь) цр(ь)к(ь)ве да изринет' се.

Правило .лѣ. Оъ нюдѣи и съ іеретикы
 никтоже да не пражда(ь)ноуіеть. и да не
 27 приметъ іаже гл(агол)ють се вт(ь)
 нихъ пражда(ь)ничѣскаа.

Тльк(ь). Нѣсть никоего вщениа свѣ-
 30 ть къ тмѣ. сего ради оубо и хр(и)-
 стианомъ не пражда(ь)новати съ іерети-
 кы или съ нюдѣи ни приеmati іаже въ

тога, дакле. онај ко оставља Цркву
 Божију и засебно се сабира на по-
 јаіе и на молитву, и говори да је сав
 свет саздан био [од] анђела. или да не
 нас анђели приводити Богу и Оцу –
 проклет да буде, јер је оставио Го-
 спода нашега Исуса Христа и разми-
 шљао блиско идолослужитељима.

Правило 36. Као врачар, или чароб-
 њак, или вештац, или чаролија, или
 звездочатац или узалник – да се не
 нађе свештеник и свако друго све-
 штено лице.

Тумачење. Ако се ко из свештенич-
 ког реда нађе да је научно и твори
 нека таква препредењачка дела, или
 врачањем, или мађијом, или призива-
 њем нечистих духова, сазнавши не-
 што од њих и проричући, или звездо-
 словљем рођење и судбину људима
 казујући, или правећи узле и везујући
 о вратове људи или о неке удове –
 такав да се избаци из Цркве.

Правило 37. Са Јудејима и са јере-
 тцима нико да не празнује, и да не
 прими оно што они говоре да је пра-
 знично.

Тумачење. Ничег заједничког нема
 између светлости и таме. Због тога,
 дакле, хришћани да не празнују са је-
 ретцима или са Јудејима, нити да

1 вставляіе оубо нив. М | 1–3 вставляіе... на мол(и)твоу; 'О παρασυνάγων | 4 іако] іако вт(ь)
 Р С М и гр. – ὕπ' ἀγγέλων | 7 вставляъ М | 8–9 недалече. ἐγγὺς | 10 Вльхъвь. μάγος | вбавникъ.
 ἐπαοιδὸς | 11 чародѣецъ нема гр. | вѣщъць. μαθηματικὸς | и] или Р С М и гр. – ἢ | 11–12
 звѣздочѣтъць. ἀστρολόγος | 12 оузыл'никъ. περιάπτης | 12–13 св(е)щеникъ... не вбрѣцет' се.
 Οὐκ ἔσται ... ὁ ἱερατεῖαν ἐπαγγεῖλάμενος | 16 злохитрнаіа дѣла. κακοτεχνίαν | 16–17 наоучив' се
 и творе. μετερχόμενος | 17–23 или вльхвоуіе... оудѣхъ нема гр. | 22–23 и вбецаіе... таковы
 нема гр. | 24 вт(ь)] изъ С | 25 .лѣ.. у РП λθ' | 26 никтоже нема гр. | да не пражда(ь)ноуіеть. οὐ
 συνεορτάσεις | 29 никоего] никоегоже М | 30–31 хр(и)стианомъ. χριστιανὸς (једн.) | 33 не прии-
 мати М

празд(ь)ники ихъ твореть. іакоже се
шпрѣсныи и что таковое.

3 **Правило .лн.** Не под(о)баєть възимати
шт(ь) іудѣи шпрѣсныи ни причещати
се нечѣстивыхъ.

6 Се разоумно.

Правило .лѣ. Нѣсть достоинно с по-
ганими празд(ь)новати. или пришеца-
ти се безбожнѣ ихъ. ш сѣмъ же ниши
правила с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ. седмъ
десетнаго и седмьдесеть | прѣваго.

12 **Правило .лм.** Позванъ бывъ єп(и)-
с(коу)пъ на сборъ. аще не придетъ не
имыи никоіею же ноужде на пакость
нѣс(ть) безъ вины.

Тльк(ь). Прилоучающихъ се ради цр(ь)-
ков(ь)ныхъ стезанин. и правилныхъ
18 възисканин. повелѣно быс(ть) сборомъ
бывати по вса лѣта. и събирати се
всею швласти єп(и)с(коу)помъ. идѣже
21 аще повелитъ митрополитъ. аще оубо
събравшимъ се єп(и)с(коу)помъ. нѣкыи
єп(и)с(коу)пъ позванъ бывъ прити не
24 въсхошеть. самъ себе въ виноу в'лага-
ють. и запрѣщеніе да приметь шт(ь)
сбора. аще гдѣ непрѣслоушаниа ради.
27 нь тѣлесныи ради немощи. или нѣкоіе
житѣискоіе печали прити не възможе.

Правило .лѣ. Се же правило и .лѣв.
30 причѣтники бес правилныхъ посланин.
и бес повелѣниа. пошти да не шьст-
воуєть.

примају оно што на њихове празнике
праве, као што су то *опреснаци* или
нешто слично.

Правило 38. Не треба узимати од Ју-
деја *опреснак*, нити се причешћивати
њиховим безбожностима.

То је јасно.

Правило 39. Недопустиво је празно-
вати са поганима или учествовати у
њиховом безбожју. О томе потражи
седамдесето и седамдесет прво пра-
вило светих апостола.

Правило 40. Ако епископ. позван на
сабор, не дође, а ничим није спречен,
није без кривице.

Тумачење. За случајеве црквених
спорова и канонских питања би на-
ређено да се сваке године држи са-
бор и сабирају епископи целе обла-
сти тамо где одреди митрополит.
Ако, дакле, кад се сакупе епископи,
неки епископ позван не дође, сам се-
бе ставља под кривицу те од сабора
да прими запређење, осим ако није
могао да дође, не због непослушно-
сти, него због телесне немоћи или
неке животне жалости.

Правило 41. Ово правило је и 42.
Свештено лице без *канонских писа-*
ма и без дозволе на пут да не иде.

1 праздник М | іакоже се. οἷον | 2 шпрѣсноки М | и] или Р М и гр. – њ, или ино С | 4 шпрѣснакъ
М | 5 ум. нечѣстивыхъ. гр. τῶν ἀσεβείας αὐτῶν | 6 Се] Се правило С | Се разоумно нема гр. | 7
Нѣсть достоинно. οὐ δεῖ | 8 или] и Р С М, гр. њ | 14 же нема М | 17 стезанин, ἀμφιβολίας (једн.) |
24 въ нема М | 27 тѣлесныи ради немощи. διὰ νόσον | 28 житѣискоіе печали, βιωτικὴν
πενίαν | 29 Правило .лѣ.] Правило .лѣв. Р. правило .н. (!) .лѣв. М | Се же правило и лѣв.
нема гр. | 30 правилныхъ. κανονικῶν | 31 и. њ | бес повелѣниа, ἀνεπίτακτος | 31–32 пошти да не
шьствоуєть. οὐ πρόεισι

Тльк(ь). Св(е)ще||нїаа правила не
працають. въ иномъ прѣдѣлѣ поста-
3 вленаго презвѣтера или дїакона въ
дрогъзмъ приѣматї. аце ставиланыхъ
граматъ не имѣютъ. сего ради ноужда
6 ıсть ходити тѣмъ с правилаными гра-
матами. на нихъже ставленїныя ихъ
написано ıсть. іакоже и причѣтникомъ
9 коїеждо сворныя цр(ь)к(ь)ве. по воли
и повелѣнїемъ іер(и)с(коу)па своего.
въ дроугы градъ или въ вѣласть шхо-
12 дити.

Правило .л҃҃҃. Слоугамъ не под(о)баєть.
ни вѣмалѣ дѣврїи вставаше помо-
15 лїти се.

Тльк(ь). Бгда свѣршають се с(в)етыя
слоужбы. не под(о)баєть ıподіако-
18 номъ. влтарныхъ дѣврїи ни вѣмалѣ
вт(ь)стоупити. и на мол(и)твоу оупра-
зд(ь)нити се. да не вѣрѣщутъ се не-
21 вѣрѣгоуцїе в лежещїи на нихъ работѣ.
и свою мол(и)твоу ч(ь)стѣнѣишоу
творецїе цр(ь)ков(ь)наго строєнїа. |

24 Правило .л҃҃҃҃. Женамъ вцѣстїлице не-
вѣходно.

Тльк(ь). Недостонно ıсть женамъ. ни
27 мїрскымъ члов(ѣ)комъ. въ с(в)еты
влтаръ вѣходити. вцѣстїлице во вл-
таръ сказаетъ се. іакоже .҃҃҃҃. правило
30 шестаго вселєнскаго свора иже въ
троулаѣ полатнѣмъ повелѣваєть.

Правило .л҃҃҃҃҃. Не под(о)баєть по двою
33 нед(ѣ)лю велїкаго поста. приѣматї на

Тумачєње. Свештена правила не одо-
браваяу да се свештеник или ѣакон.
рукоположен(и) у једномъ пределу.
прїмају у другомъ ако немају *препо-
ручна писма*. Због тога је њїма
неопходно да се крећу са *канонскимъ
писмима*, у којима је убележена пре-
порука за њїх. онако како и свеште-
ници сваке саборне цркве са вољом и
допуштењемъ свога епископа одлазе у
други град или у област.

Правило 43. Служїтељи не треба ни-
замало дѣврїи да остављају да бїи се
помолїли.

Тумачєње. Кад се врше свете служ-
бе, іпоѣакони не треба низамало да
одлазе од олтарскихъ дѣврїи и предају
се молитви, како се не бїи затекли не-
марїи у наложеномъ имъ послу, те сво-
ју молитву творе часнїомъ од цркве-
ногъ поретка.

Правило 44. Женама је очїстїлиште
недоступно.

Тумачєње. Недопустиво је женама и
мїрјанїма мушкарцїма да улазе у
свѣти олтар – јер очїстїлиште се ол-
тар зове – како 69. правило Шесто-
гъ васелєнскогъ сабора у Трулској пала-
ти налаже.

Правило 45. Не треба после две не-
дѣље Великогъ поста приѣматї на про-

2–3 въ иномъ... или дїакона. οἱ ξενοχειροτόνητοι | 4 приѣматї Р М | 4–5 ставиланыхъ граматъ.
συστατικά γράμματα | 7–8 на нихъже... написано ıсть, нема гр. | 9 коїеждо Р М | сворныя нема
гр. | 11–12 вт(ь)ходити Р М | 14 вѣмалѣ М | дѣврїи] дѣврїи М | 17–18 іподїакономъ Р. τὸν
ὑπηρέτην (једн.) | 18 дѣврїи] дѣврїи М | 21 лежещїхъ М | 23 творецїе] творецїи М | 27–28 с(в)еты
влтаръ. θυσιαστήριον | 28–29 вцѣстїлице во влтаръ сказаетъ се нема гр. | 29 .҃҃҃҃҃] шестѣ-
с(е)ть деветое Р С М и гр. – ὁ ἑξήκοστός ἔννατος

- просвѣщеніе. дѣлѣнии бо сохѣтъ при-
стоупающіи ѡт(ъ) начела постити се.
- 3 **Тѣмъ(ъ).** Правило се дваѣни может' се
разоумѣти. или іако по двою недѣ(ѣ)лю
с(вѣ)т(а)го поста. приходеце къ вѣрѣ
6 и постити се начыньше. не спод(о)бет
се кр(ъ)щеніа въ великоѹ соуботоѹ.
іако не ѡт(ъ) начетка с(вѣ)т(а)го поста
9 въздржаніе показаше. ни доволно
постивше се. или іако аще прѣжде ве-
ликаго поста || пристопивше нѣцини къ
12 вѣрѣ. и начыньше постити се. и по-
томъ прѣжде даже не спод(о)бѣти се
имъ с(вѣ)таго кр'щеніа. наста великыи
15 постъ. не ѡжидаютъ великоѹ соуботы
кр'щеніа ради. іакоже ѡт(ъ) начела
великаго поста постити се начыньшен.
18 нъ прѣжде скончанныи второѹ недѣ(ѣ)ле
поста. скончавше реч(е)нымъ постъ. да
спод(о)бѣт' се с(вѣ)т(а)го кр'щеніа.
21 аще же до толѣ не доскончаше посте-
ще се. по скончанныи второѹ недѣ(ѣ)ле
поста. не под(о)баѣтъ имъ кр(ъ)стити
24 се. нъ да ѡжидаютъ и ти. хотешихъ
кр(ъ)стити се въ великоѹ соуботоѹ.
іакоже ти тѣмъ приѣтти сохѣтъ.
27 ѡт(ъ) начела великаго поста постивше
се. іакоже се тѣмъ въздржанію съврѣ-
шеноѹ сохѣтоѹ и непостыдноѹ.
- 30 **Правило .мѣ.**¹ Да речетъ вѣроѹ прѣдъ
ѡп(и)с(коу)помъ | и прѣдъ презвѣте-
ромъ. въ четвѣрткѣ кожеждо недѣ(ѣ)ле.
33 хотен крстити се.

свећење, јер су дужни они који при-
ступају од почетка да посте.

Тумачење. Ово правило двојако се
може разумети: или – да се они који
су приступили вери и почели да по-
сте после две недеље Светог поста
неће удостојити крштења у Велику
суботу јер, недовољно постели, нису
од почетка Светог поста показали
уздржање; или – да неки који су при-
ступили вери пре Великог поста и
почели да посте, а потом, пре него
што се удостоје светог крштења, на-
стане Велики пост, не чекају Велику
суботу ради крштења као они који су
од почетка Великог поста почели да
посте, него окончавши, како је рече-
но, пост, пре завршетка друге неде-
ље поста, нека се удостоје светог
крштења. А ако до тада не окончаше
пост, после завршетка друге недеље
поста не треба да се крсте, него и ти
да чекају оне који ће се крстити у
Велику суботу, јер ће бити примље-
ни само они који су од почетка Ве-
ликог поста постили, будући да је
њихово уздржање целовито и непо-
стидно.

*Правило 46.*¹ Онај ко хоће да се кр-
сти, веру да искаже пред епископом
и пред презвитером у четвртак сваке
недеље.

3 может' се] можетъ М | 5 с(вѣ)т(а)го поста, тѣс Теосαρχοοστѣс | 9 показав'ше С | 10 аще нема
М | 12 у начыньше изнад наше додато – ч'и: у Р С М начеше | 13 даже додато изнад реда | 17 начан'шен
М | 19 реч(е)нымъ нема гр., а следи – ικανως | 21 до толѣ нема гр. | не доскончаше Р С М | 25
сохв(от)ъ Р | 26 тѣмъ] и тѣмъ М | 28 въздржанію, тѣс ασκήσεως | 29 непостыдноѹ, οὐκ
απεσχεδισμένης | 32 четвѣрткѣ М

¹ Прав. 46. у РП спојено је са прав. 47.

Тѣмъ(ь). Под(о)бають приходящаго къ
 3 кр(ь)щенію. поучати вѣрѣ прилежно.
 и еже аще навикноу(т)ь да исповѣдають
 прѣдъ іер(и)с(коу)помъ. или прѣдъ пре-
 6 звѣтеромъ. въ четвѣрткѣ коіеждо не-
 дѣ(ѣ)ле. дондѣже кр(ь)стит' се. не по-
 д(о)бають бо въскорѣ тааковинхъ
 9 кр(ь)стити. прѣжде даже вѣры не на-
 выкноу(т)ь.

Правил(о) .лѣз. Да реч(е)тъ и иже въ
 12 недоу(з)ѣ сын. оустраивъ се.

Тѣмъ(ь). И въ болѣзни сын аще кто
 въспроситъ кр(ь)щеніа. да кр(ь)стит'
 15 се. и потомъ аще ш(ѣ) болѣзни ис-
 цѣлѣеть. да наоучит' се вѣрѣ. и ш-
 разоу вѣры. еже есть вѣроу въ єди-
 18 ного б(о)га. и исповѣсть прѣдъ іер(и)-
 с(коу)помъ или прѣдъ презвѣтеромъ. и
 да познають іако б(о)ж(ь)ствыныіе
 21 спод(о)бн се бл(а)г(о)дѣти. ||

Правило .лѣн. Под(о)бають просвѣща-
 юцимъ се с(в)ѣтлымъ кр(ь)щеніемъ. въ
 24 кр(ь)щеніи мѣромъ мазати се. мастию
 н(е)б(е)сною. и причестъникомъ быти
 ц(а)р(ь)ствіа х(ри)с(то)ва.

27 Се разоумно.

Правило .лѣѡ. Въ четиридесети д(ь)-
 нни. не проскъмисати. нъ тѣмъ въ
 30 соуботоу и въ недѣ(ѣ)лю.

Тѣмъ(ь). Се правило не прѣстоу(п)ають се
 ш(ѣ)ноу(д)ѣ. нъ дръжитъ се и храни-
 33 мо есть. свѣнь бо соуботы и недѣ(ѣ)-

Тумачење. Онога који прилази Са-
 борној цркви и жели да прими кр-
 штење, треба прилежно поучити у
 вери, те да научи да је исповеда пред
 епископом или пред презвитером у
 четвртак сваке недеље дотле док се
 не крсти, јер не треба такве брзо кр-
 стити све док се не уведу у веру.

Правило 47. Да искаже (веру) и онај
 ко је у болести, пошто се опорави.

Тумачење. Ако је и у болести онај ко
 тражи крштење – да се крсти, а по-
 том, ако се од болести исцели, да се
 научи вери и Образу (Символу) вере.
 то јест: Верујем у једнога Бога, и ис-
 поведи пред епископом или презви-
 тером, и да спозна да се достојно
 божаствене благодати.

Правило 48. Просвѣћени светим кр-
 штењем треба на крштењу да се по-
 мазују миром, уљем небесним, и да
 буду судеонци Царства Христова.
 То је јасно.

Правило 49. За време Четрдесетнице
 не проскомидисати, него само субо-
 том и недељом.

Тумачење. Ово правило се уопште не
 преступа, него се примењује и чува,
 јер изузев суботе и недеље, и дана

2–3 и хотецаго приети кр(ь)щеніе, ἐπὶ τῷ βαπτισθῆναι | 3 прилежно нема гр. | 4 и еже аще навикноу(т)ь нема гр. | 6 четвѣрткѣ М | коіеждо Р | 8 бо нема М | въскорѣ, προχείρω | 9–10 не навикноу(т)ь, οὐ ... μνησθῆναι | 12 ум. оустраивъ се, гр. μετὰ βραχὺ | 16–19 и ш(ѣ) разоу... презвѣтеромъ нема гр. | 20 да познають Р С М и гр. – γινωσκέτω | 23–24 въ кр(ь)щеніи, μετὰ τὸ βάπτισμα | 24 мазати се] помазати се С М | мастию, χρίσματι | 28 четиридес(е)тъ М | 29 не проскъмисати, μὴ προσφέρειν | 32–33 нъ дръжитъ се и хранимо есть, ἀλλὰ φυλάττεται | 33 бо нема М

ле. и с(ве)т(а)го бл(а)говѣщенна д(ь)-
не. въ чѣтыредесете д(ь)ни великаго
3 поста. проскоура не приносить се. нь
прѣжде св(е)щеннаа съвршають се.
рекше постынаа слоужба бывають. а
6 еже въ с(ве)тъ бл(а)говѣщеннаа праз-
дникъ. не слоужити постыное слоу-
жбе. ни приносить проскоуру. и слоу-
9 жбу златоустаго слоужити .н. второ-
рое правило прѣдало есть. шестаго
вселенскаго сбора иже въ трѣлѣ по-
12 латиѣмъ. понеже ни д(ь)ни велика-
го поста. покаишиа соуть врѣме. и
длѣжьнь есть кждо ш сгрѣшенихъ
15 своихъ разоумѣти. и неоставля-
ше же ш тѣхъ потыщание на праз-
д(ь)ники оукланати се. и ш тѣхъ по-
18 тыщание имѣти. и д(о)уховныи радо-
сти насыщати се прѣжде врѣмене.

Правило .н. Не под(о)бають въ чѣты-
21 ридесете д(ь)ни. послѣднее нед(ѣ)-
ле чѣвѣртѣка раздрѣшати. и того ра-
ди всь постъ бечѣствовати. нь всь ве-
24 лики постъ постити се соухомъ и доухомъ.
Тѣмъ(ь). Чѣтыридесете д(ь)ни велика-
го поста. такожде и все д(ь)ни вели-
27 кое нед(ѣ)ле сп(а)сныхъ стр(а)стни
г(оспод)а нашего ис(о)уса х(ри)с(т)а.
еже гл(агол)ет' се стр(а)стынаа не-
30 д(ѣ)ла. въ постѣ и въ мол(и)твахъ. и
въ оумилении ср(ь)д(ь)ца съвршити. и
не раздрѣшати поста въ велики чѣвѣр-

светог Благовѣщенна, за време че-
трдесет дана Великог поста. просфо-
ра се не приноси, него се *Преѣосве-*
ћена врши, односно бива служба по-
ста. А то, што се на празник Светог
Благовѣщенна не служи служба по-
ста, него приноси просфора и служи
служба Златоустог, то је предадо
педесет друго правило Шестог vase-
љенског сабора у Трулској палати.
Будући да су други дани Великог по-
ста време покајања, дужан и јесте
свако да на уму има своја сагрешења,
а за она неопроштена брину да усме-
ри на празнике, и о њима да брине те
пре времена да се насити духовне ра-
дости.

Правило 50. Не треба за време Четр-
десетнице последње недеље разре-
шавати чѣвѣртак и због тога цео
пост обечашћавати, него цео Велики
пост постити једући суву храну.
Тумачење. Четрдесет дана Великог
поста, такође и све дане Велике не-
деље спасоносних страдања Господа
нашега Исуса Христа, која се зове
Страсна недеља, провести у посту и у
молитвама и у скрушености срца, и
не разрешавати пост у Велики чѣвѣр-

2 въ чѣтыридес(е)ти М | 2-3 въ чѣтыредесете д(ь)ни великаго поста, ѓν τῇ Θεσσαρακοστῇ | 3
проскоура, ἄρτος | 4 прѣжде св(е)щеннаа, προηγιασμένα (мн.) | съвршають се, у гр. следи λει-
τούργιαν | 5 рекше постынаа слоужба бывають нема гр. | 7 постыное, προηγιασμένων | 7-8
слоужбыи С | 8 ни | нь Р С М и гр. - ἀλλὰ | 12-13 великаго поста, τῆς Θεσσαρακοστῆς | 13
покаишиа, ταπεινώσεως | 20-21 въ чѣтыридесете д(ь)ни, ѓν τῇ Θεσσαρακοστῇ | 22 чѣвѣртѣкѣ
М | 23 нь, у гр. следи δεῖ | 25-26 Чѣтыридесете... такожде и нема гр. | 26-27 великое нед(ѣ)ле
нема Аристин | 28-30 г(оспод)а... недѣла нема Аристин | 30 въ мол(и)твахъ, ѓν προσευχῇ
(јелн.) | 31 въ оумилении, ѓν κατανύξει | 32 раздрѣшити Р | велики нема гр. | 32-1 чѣвѣртѣкѣ М,
у гр. следи δεῖ

тъкъ. || нѣ и въ тѣ постити се и соухο
иастн.

3 **Правило .нѣ.** Ни памети м(оу)ченикъ
творити. тъкмо въ соуботоу и въ не-
д(ѣ)лю.

6 **Тлък(ъ).** Въ четыридесети д(ъ)нии ве-
ликаго поста. свѣнь соуботы и не-
д(ѣ)ле. ни м(оу)ч(е)никомъ памети.

9 ни инѣмъ с(ве)тымъ не творить се.

Правило .нѣ. Не под(о)бають въ вели-
кни постъ. ни брака ни памети мрът-
вымъ. ни иного коего пира творити.
Се разоумно.

Правило .нѣ. Не под(о)бають кр(ъ)-
стианомъ поз'ваномъ бывшемъ на
бракъ. плескати или плесати. нѣ чѣ-
ст'но и съ говѣннемъ. вечерати или
18 вѣдovati. иакоже лѣпо есть хр(и)-
стианомъ.

Правило .нѣ. Св(е)щенникомъ же и всѣмъ
21 причѣтникомъ. под(о)бають прѣжде
даже не начнѣть глаголюти се. вт(ъ)-
тоуду вт(ъ)ходити.

24 **Тлък(ъ).** Истежаемн соуть хр(и)сти-
ане. аще на бракъ или на иноую тра-
пезу позвани бывше идоуть. с крото-

27 стию и смѣреннемъ вѣдovati или
вечерати. а не плесати тамо ни плеска-
ти роукама. се бо недостоинно есть

30 хр(и)стианскаго строенниа. того ради
оубо св(е)щенникомъ же и всѣмъ причѣт-
никомъ никоего же позора на бра-

33 цѣхъ не зрѣти. нѣ прѣжде даже не

так. него и у тај постити и јести суву
храну.

Правило 51. Не творити ни спомене
мученицима, изузев суботом и неде-
љом.

Тумачење. У четрдесет дана Великог
поста, изузев суботе и недеље. не вр-
ши се спомен ни мученицима, ни дру-
гим светитељима.

Правило 52. Не треба у Велики пост
обављати – ни венчање. ни помен
мртвима, ни друго неко светковање.
То је јасно.

Правило 53. Не треба хришћани. по-
звани на свадбу. да плескају или пле-
шу, него смерно и са побожношћу да
вечерају или обедују како приличи
хришћанима.

Правило 54. Свештеници и сва све-
штена лица треба. чак и пре него што
почну са забавом. отуда да одлазе.

Тумачење. Од хришћана се захтева.
ако иду на свадбу, или су позвани на
неку другу трпезу. са кротошћу и
смерношћу да обедују или вечерају. а
не да тамо плешу. нити да плескају
рукама. јер то је недостојно хришћан-
ског поретка. Због тога, дакле, све-
штеници и сва свештена лица да не
гледају никакве представе на свадба-
ма, него чак и пре него што уђу заба-

1 н¹ нема С | 6–7 великаго поста нема Аристин | 9 ни инѣмъ с(ве)тымъ нема Аристин | 10 Не под(о)бають. ум. οὐ δεῖ, Аристин οὐ τελεῖται | 10–11 въ великни постъ. τῇ Τεσσαρακοστῇ | 11–12 ум. ни памети мрътвымъ. гр. γενέθλια | 12 ни иного коего пира нема гр. | 14–15 хр(и)стианомъ С | 15 поз'ваномъ бывшемъ. αὐτοῖς ἐκκλησιαστέων | 15–16 на бракъ. εἰς γάμους (мн.) | 16–17 чѣст'но. σεμνῶς | 17 съ говѣннемъ нема гр. | вечерати (!) С | 20–21 и всѣмъ причѣтникомъ. ἢ κληρικοὺς τινὰς (прав.), ἢ κληρικόν (Аристин) | 21–22 прѣжде... глаголюти се. πρὸ τοῦ εἰσερχε-
σθαι τοὺς θυμелиκοὺς (прав.), καὶ πρὸ τῆς θυμελίης (Аристин) | 22–23 вт(ъ)тоуду вт(ъ)ходити. ἐγχεῖρεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναχωρεῖν (прав.), ἀπέρχεσθαι (Аристин) | 24 Истежаемн. Ἀπαιτοῦνται | 25–26 или на иноую трапезу позвани бывше нема гр. | 26–27 с кротостью и смѣреннемъ. σεμνῶς | 27–28 вѣдovati или вечерати. δεῖπνεῖν | 28–29 ни плескати роукама. ἢ βαλλίζειν τοὺς χεῖρας | 30 строенниа. καταστάσεως | 30–31 того ради оубо нема гр. | 31–32 и всѣмъ причѣтникомъ нема гр. | 32 позора. θεωρίας

вынидоути глаголы дѣющеи и плещоу-
щеи ѡт(ъ)тоудоу ѡт(ъ)ходити до-
3 мовь.

Правило .нѣ. Не под(о)баеъ св(е)щен-
никомъ по свѣщанію пира творити.
6 нъ ни мирьскыи члов(ѣ)комъ.

Тльк(ъ). Св(е)щенникомъ и всѣмъ
хр(и)стианомъ. чисто под(о)баеъ
9 жити. а еже по свѣщанію творити
пиры. еже естъ якоже мнози свѣщав-
ше дають златники. кждо ѡт(ъ) се-
12 бе. яко да коупеть брашна различнаа
и вино. и створеть богатоу || трапезоу.
и събравше се коупно идеть и пи-
15 ют(ъ). ѡт(ъ) сего възбранѣеъ прави-
л(о). яко пианства и ѡбѣдненіе и
иного безъобразна вина естъ такое
18 дѣло.

Правил(о) .нѣ. Презвѣтеръ въ ѡлтарь
прѣжде ѡп(и)с(коу)па да не выидеть
ни сѣдеть.
21

Тльк(ъ). Пришѣд(ъ)шоу ѡп(и)с(коу)поу
и слоужещу въ цр(ъ)к(ъ)ви прѣжде то-
24 го въхода да не выидет(ъ). презвѣтеръ
въ ѡлтарь ни сѣдеть. се бо бесчиніе
ес(тъ) и сметеніе.

Правил(о) .нѣ. Въ вси или въ селѣ
ѡп(и)с(коу)пъ не поставляет се. нъ
прѣходникъ аще же кто поставленъ
30 быс(тъ). да не правит(ъ) ничтоже безъ
град(ъ)скаго ѡп(и)с(коу)па.

Тльк(ъ). Въ селѣ нѣкоемъ. или въ
33 малѣ град(ъ)ци. въ немже и единый

влячи и плесачи, отуда кућама да од-
лазе.

Правило 55. Не треба свештеници
[улагањем] пир да праве, али ни мир-
јани.

Тумачење. Свештеници и сви хриш-
ћани чисто треба да живе. А то, да
[улагањем] праве пир, што значи да
многи, [уложивши] сваки понаособ,
дају златнике да купе разну храну и
вино и направе богату трпезу, и саку-
пивши се заједно једу и пију – прави-
ло убудуће забрањује, јер је такво
дело узрок пијанства, и преједанја и
других непристојности.

Правило 56. Презвитер да не уђе у
олтар, нити да седне, пре епископа.

Тумачење. Кад епископ дође и служи
у цркви, пре његовог уласка презви-
тер да не уђе у олтар, нити да седне,
јер је то бешчиње и неред.

Правило 57. У варошици или у селу
не поставља се епископ, а ако је неко
био постављен за преходника, ничим
да не управља без градског епископа.

Тумачење. У неком селу или у малом
граду у којем је и један презвитер до-

1-2 плещоушеи нема гр., плещице М | 2-3 домовъ нема гр. | домови Р С М | 4-5 св(е)щенникомъ |
св(е)щенникомъ ни причѣтникомъ Р С М и гр. – ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς | 5 по свѣщанію наста-
ло је тако што је преводилац реч ἐκ συμβολῆς схватио као ἐκ συμβουλῆς | пира творити по
свѣщанію нив. С | 10-11 свѣщавше нема гр. | 11-13 ум. златники... и вино гр. νομίσματα, ὥστε
δι' αὐτῶν | 14 събравше се М | 14-15 и събравше се... ѡт(ъ) сего нема гр. | 17 безъобразна,
ἀσχημοσύνη | такоу] таковом С М | 17-18 такоу дѣло нема гр. | 25 въ ѡлтарь нема С | 29
прѣходникъ, περιοδεύτης | 30 да не правит(ъ), μὴ διοικεῖτω | 32 Тльк(ъ) нема С | 33 град(ъ)ци |
градѣцѣ, молебныхъ храмѣхъ С, гр. πόλει | и нема М | единый М

- презвѣтеръ доволно ѿсѣ(ть) оучити. и(ѣ)сѣ(ть) потрѣбно ѿп(и)сѣ(коу)па по-
 3 ставит(и). да не оуничжаѣтъ се ѿп(и)-
 сѣ(коу)п(ѣ)ское име. нѣ прѣходни-
 6 ют(ѣ) се. на исправленіе д(оу)шев-
 ных(ѣ) грѣховъ. ѿт(ѣ) град(ѣ)скихъ
 ѿп(и)сѣ(коу)пъ послаемъ по селомъ
 9 прѣходит(и). и ѡчитити хр(и)стиани.
 аще же нѣци ѿп(и)сѣ(коу)пи поставленіи
 быше въ селѣхъ прѣжде сего правил(а).
 12 чѣсти оубо да не лишени бѣд(оу)тъ.
 иного же ничто ѿп(и)сѣ(коу)пскаго
 15 правленія да не твореть. безъ воле град(ѣ)-
 скаго ѿп(и)сѣ(коу)па подъ нимже соуд(ѣ).
 и къ сему нѣци правил(а) седмаго иже
 въ срдѣ(ѣ)ци свора.
 18 Правил(о) .нѣ. ѿп(и)сѣ(коу)пъ или през-
 вѣт(е)рь въ домоу проскоуры да не
 приносит(ѣ).
 21 Тѣмъ(ѣ). Въ дворѣхъ бескрѣвнаа жръ-
 тва не свршаѣтъ(ѣ) се. ни ѿт(ѣ) ѿп(и)-
 сѣ(коу)па ни ѿт(ѣ) презвѣтера. нѣ въ
 24 сворнѣи цр(ѣ)к(ѣ)ви под(о)баѣтъ(ѣ) при-
 носит(и) проскоуроу сирѣч(ѣ) слоужни-
 ти. ѿбаче тридесет(ѣ) прѣвое пра-
 27 вил(о). шестаго въселенскаго свора иже
 въ троѣлѣ полатн(ѣ)мъ працаѣтъ с
 повелѣніемъ ѿп(и)сѣ(коу)па. и въ соуд-
 30 ни(ѣ)хъ въ дворѣхъ. м(о)л(ѣ)бных(ѣ)
 храмѣхъ. рекше цр(ѣ)к(ѣ)в(и)цахъ.
 слоужбоу творит(и). кр(ѣ)стити же
 33 кого ѿт(ѣ)ноуд(ѣ) не повелѣ(ѣ)ваѣтъ.

волян да поучава, није потребно по-
 ставляти епископа, како се не би по-
 низавало епископско име, него да
преходнике, који се сада зову старе-
 шине, шаљу градски епископи да оби-
 лазе села ради исправљања душев-
 ных грехов и поучавања хришћана.
 А ако неки епископи беху поставља-
 ни у селима пре овог правила, нека,
 дакле, не буду лишени части, али не-
 што друго, што је у власти епископа,
 да не чине без воље градског еписко-
 па под којим су.

Уз ово потражи и седмо правило са-
 бора у Средцу.

Правило 58. Епископ или презвитер
 да не приноси просфору у кући.

Тумачење. У кућама бескрвну жртву
 не треба да врши ни епископ ни пре-
 звитер, него у саборној цркви да се
 просфора приноси, односно служи.
 Ипак, тридесет прво правило Шестог
 васељенског сабора у Трулској пала-
 ти одобрава да се са дозволом епи-
 скопа служба врши и у молитвеним
 храмовима у кућама, то јест црквица-
 ма, а неко да се крсти – сасвим забра-
 њује, већ искључиво у саборним цр-

1 доволно] доволнь С М | 2-3 поставити] поставлати С, ὑνεσθαι | 5 старѣшине, ἐξάρχους |
 8-9 по селомъ прѣходит(и), στέλλεσθαι ἐν αὐτοῖς | 9 и ѡчитити хр(и)стиани нема гр. | 11 бывше
 С М | 13 иного нема гр. | иного] и иного С | 16-17 и къ сему... свора нема Аристин | ум. сед-
 маго код Зонаре и Валсамона ст' | 19-20 проскоуры да не приносить, μὴ προσφέρτω | 25-26
 сирѣч(ѣ) слоужити нема гр. | 28 въ троѣлѣ полатн(ѣ)мъ нема гр. | 28-29 с повелѣніемъ, κατὰ
 ὑπόμην | 29-31 и въ соудни(ѣ)хъ... храмѣхъ, καὶ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἰκοῖς, τοῖς ἐνδοῦς οἰκίας
 τυγχάνουσιν | 30 м(о)л(ѣ)бных(ѣ)] рекше въ мольбенихъ С | 31 рекше нема С | цр(ѣ)к(ѣ)в(и)цахъ]
 въ цр(ѣ)к(ѣ)вицахъ С | рекше цр(ѣ)к(ѣ)в(и)цахъ нема гр.

- нѣ тѣмъ въ единѣхъ сборныхъ(ь) цр(ь)-
к(ь)вахъ прѣч(и)ст(а)го спод(о)блѣти
3 се просвѣщенѣя хотѣшимъ кр(ь)стѣти
се. иакоже .н. деветое правил(о) того-
жде сбора повелѣваетъ(ь).
- 6 Прав(и)л(о) .нѣ.¹ || Не под(о)баетъ(ь)
чуждыхъ пс(а)л(ь)мовъ гла(гол)ати въ
цр(ь)к(ь)ви. чужди же пс(а)л(ь)ми
9 гла(гол)ютъ се соломонови. и нѣхъ
нѣкихъ. ихъже не повелѣше ѡ(т)ъци
въ цр(ь)к(ь)ви гла(гол)ати. ни книгъ
12 почитати ихъже правила не повелѣше.
нѣ тѣмъ реч(е)ннѣ правнѣ. ветхаго и
новаго завѣта. иакоже под(о)баетъ(ь)
15 книгъ чисти ветхаго и новаго завѣта.
се соуд(ь). бытиє мироу. исход(ь) изъ
египта. левитика. числа. вторы за-
18 конь. ис(х)съ навгинь. соудѣ. роуфъ.
иестирь. ц(а)р(ь)ства четыри. пара-
липомена. двое книги ездра. двое
21 книги пс(а)л(ь)мовъ .рн. притче соло-
моне. еклисиастъ. пѣснь пѣснемъ.
ишвъ. два на десет(е) прор(о)ка. иса-
24 нѣ. иеремѣя. вароуховъ плачь. и по-
сланиє. иезекиль. и даниль. Новаго же
завѣта книги се соудъ. еванг(е)лиа
27 четыри. м(а)т(е)ѡво. и м(а)рково.
луккѣ. иваново. дѣяния ап(о)с(то)ль-
ска. послани сборныхъ семь. иже
30 соуд(ь) се иакоже едно. петровѣ двѣ.
иванова три. иудино едно. павлова
посланиа четыри на десет(е). къ рим-
33 лианомъ едно. къ коринѣишмъ двѣ. къ

квама да се удостојавају пречистог
просвѣщенѣя они који желе да се кр-
сте. како педесет девето правило
овог сабора прописује.

*Правило 59.¹ Не треба туђе псалме
изговарати у цркви. А туђим псалми-
ма зову се Соломонови. и неких дру-
гих, које оци не дозволише да се из-
говарају у цркви. Не читати ни књи-
ге које правила не прописаше, него
само поменуте правилима Старог и
Новог завета.*

Књиге *Старог* и *Новог завета* које
треба читати јесу: *Постање света,*
Израак из Египта, Левитска, Бро-
јева, Други закон, Исус Навин, Суди-
је, Рут, Јестир, Царства – четыри,
Паралипомена – две књиге, Ездра –
две књиге, Псалама 150, Приче
Соломонове, Јеклисијаст, Песми над
песмама, Јов, Дванаест пророка,
Исаија, Јеремѣја, Варухов плач и
посланица, Језекиљ и Данило.

А књиге *Новог завета* су: четыри је-
ванђеља – *Матејево* и *Марково, Лу-*
кино, Јованово; Дела апостолска, се-
дам саборних посланица које су – Ја-
ковлева – једна, Петрове – две, Јова-
нове – три, Јудина – једна, Павлових
посланица четрнаест – Римљанима –
једна, Коринћанима – две, Галаћани-

4 .н.] петдесетъ С | 7 ум. чуждыхъ. гр. ἰδιωτικούς | 12 ихъже правила не повелѣше, ἀκανόνιστα |
13 реч(е)ннѣ правнѣ. та кеканонισμένα (Аристин), та κανονικά (Зонара) | 17 левитикъ С | 18
навгинь] навгунъ М. τοῦ Ναυῆ | соудѣ С | 19 исфир С, 'Εσθῆρ | ц(а)р(ь)ства] и ц(а)р(ь)ства
С. Βασιλείων | 19–20 паралипомена. Παραλειπομένων | 22 пѣсин С, 'Ασμα | 23 пророкъ М | 24
вароуховъ М | 24–25 вароуховъ плачь. и посланиє, Βαρούχ, Θρήνοι καὶ ἐπιστολαὶ (мин.) | 25
иезекиль М. 'Ιεζεκιήλ | даниль – код Аристина следн: ὁμοῦ εἰκοσιδύο τὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς |
28–29 ап(о)с(то)льска. 'Αποστόλων нема Аристин | 29 послани С | иже] иже М | 30 единно С М |
31 единно С М | 33 единно С | коринтеумъ М. Κορινθίους

¹ Прав. 59. садржи и 60. прав. које је у РП засебно.

галаатомъ едино. къ ефесемъ едино.
къ филипписимъ едино. къ коласимъ

3 едино къ солоунѣномъ двѣ. къ еврѣ-
имъ едино. къ тимо(т)ѡ(е)ю двѣ. къ
тиѡу едино. къ филимоу едино¹.

6 Тѣмъ(ъ). Снѣ оубо кнѣгы достойныѣ
чѣсти. се правил(о) написа. правила же
с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ шесѣдесет(ъ)

9 пето. к сѣмъ и канѣнтоу написаныѣ
заповѣди. къ почитаѣмымъ кнѣгамъ
притчѣ. ихъ же шестынъ вѣсел(е)ньскы

12 сборъ ниже въ троуѣхъ полатѣмъ. въ
вторѣмъ правилѣ не повелѣваѣтъ чи-
сти. яко вѣ(ъ) еретикъ искажены бы-

15 ше. ти бо приложише к нимъ. непѣса-
наѣ нѣкаѣ и развращѣнаѣ.

Кончаше² се в г(о)сп(о)дѣ и лавдики-

18 искаго сбора правила.

А҃І. С(вѣ)ты вѣселеньскыи вѣторы
сборъ. || выс(тъ) при ц(а)ри велицѣмъ

(л. 95а)

21 ѡвѣд(о)снѣ. въ константинѣ градѣ.
съшѣд(ъ)шемъ се стоу и петѣдесет(ъ)

с(вѣ)тыхъ вѣ(ъ)цъ вѣ(ъ)хъ различныхъ
24 мѣс(тъ). на д(о)уховорцѣ. иже и прави-

ла изложише.

Възглашеніе того с(вѣ)т(а)го сбора. къ

27 вл(а)гоч(ъ)стивоу ц(а)роу ѡвѣд(о)-
снѣ великому. к немѡу же приписаше и
изложена вѣ(ъ)хъ нѣхъ правила.

30 В(о)голюбивоу и вл(а)гочѣстивоу
ц(а)роу ѡвѣд(о)снѣ. с(вѣ)ты сборъ
еп(и)с(ко)пъ. иже вѣ(ъ)хъ различныхъ

33 вѣластнѣхъ съшѣд(ъ)шихъ се въ констан-

ма – една, Ефесѣма – една, Фили-
ппѣма – една, Колошѣма – је-
дна, Солунѣма – две, Евреѣма –
една, Тимотеѣ – две, Титу една и
Филимону – една¹.

Тумачѣне. Те, дакле, кнѣге треба
читати, написа ово правило. А осам-
десетъ пето правило свѣтихъ апостола
овимъ кнѣгама за читаѣне приброѣа и
Заповѣсти што је написао Климент.
које Шести вѣселеньски саборъ у Трул-
ској палати, у другомъ правилу, не до-
зволѣ читати зато што ихъ искварише
жеретици, јер они додадоше ѣма не-
што што није написано и што је изо-
пачено.

Завршише се са Господомъ и Лаоди-
киѣскогъ сабора правила.

II. Свети вѣселеньски Други саборъ
би при царѣ Теодосіѣ Великомъ у
Константиноу, када се изъ разнѣхъ
мѣста сакупи противъ духоворца сто
и пѣдесетъ свѣтихъ отаца коѣи и прави-
ла изложише.

Поздравъ тогъ Светогъ сабора благоча-
стивомъ царѣ Теодосіѣ Великомъ, ко-
ме и приписаше одъ ѣхъ изложена
правила.

Боголюбивоу и благочастивомъ царѣ
Теодосіѣ, Свети саборъ епископа изъ
разнѣхъ области сакупленѣхъ у Кон-
стантиноу.

2 едино С | коласимъ С, Колоσσαεῖς | 3 едино С | 4 едино С | 5 титѡ С, τῖτῳ М, Τίτον | едино¹
С | едино² С | 6–7 достойныѣ чѣсти. ἀναγνώστει | 7 чѣсти | чисти С | правило С М | 11 притчѣ |
притчѣ М и гр. – συναπρίδμησεν | 14–15 искажены выше. νοθευθείσας (Зонара) | 15 ти бо не-
ма гр. | 17 Кончаше се | Скончаше се М | 17–18 Кончаше се... правила нема гр.

¹ У некѣмъ р. Аристинѡвогъ Номоканона следѣ: καὶ ἡ ἀποκάλυψις ἰωάννου τοῦ θεολόγου.
MSyn. 237; AE (263) 279, што AL ω 30, V 1167, PII нема. ² Краѣ: Кончаше се... правила у осно-
вномъ текстѣ је и у С М.

- тинъ градъ. начело оубо намъ писанию.
 иже къ твоѣмоу бл(а)гоч(ь)стию. бл(а)-
 3 годареніе къ б(ог)оу. показавшемоу ва-
 шего бл(а)гочьстия ц(а)р(ь)ство. на
 общини миръ цр(ь)к(ь)валъ. и здравѣи
 6 вѣрѣ на оутврѣжденіе. ѡт(ь)дающе же
 б(о)гови дѣлжнѡе. бл(а)годареніе с
 потѣщаниємъ и бывшаа на с(ве)тѣмъ
 9 сборѣ. къ твоѣмоу бл(а)гочьстію пи-
 саниємъ послаемъ. и яко съшѣд(ь)ше
 се въ константинь градъ. по писанію
 12 твоѣго бл(а)гочьстия. прѣвое оубо
 ѡбновихомъ. еже дроугъ къ дроугоу
 съединеніе. потомъ же и правила въ-
 15 кратцѣ изложихомъ. с(ве)тыхъ ѡт(ь)ць
 вѣроу иже въ никеѣ оутвѣрдивше. и
 въздвигшии се на ню ереси проклѣнше.
 18 къ симъ же и ѡ блгочинни (!) с(ве)тыхъ
 цр(ь)к(ь)въ. извѣствна правила пове-
 лѣхомъ. иже оубо вса къ симъ. нашен
 21 граматѣ приписахомъ. М(о)лимъ се
 н(ы)ни твоѣи кротости граматѡю
 твоѣго бл(а)гоч(ь)стия. оутвѣрдити
 24 соудъ с(ве)т(а)го сбора да якоже съз-
 вавшими нас(ь) граматами цр(ь)к(ь)въ
 почьстиль еси тако и на сборѣ ство-
 27 реныхъ запечатлѣши концъ. г(оспод)ь
 да оутвѣрдитъ ц(а)р(ь)ство твоѣ. въ
 мирѣ и въ правдѣ. и да приложитъ ти
 30 къ земльнѣи дръжавѣ. и ц(а)р(ь)ства
 н(е)б(е)снаго наслажденіе. здрава те
 соуща. и въ всѣхъ добрыхъ спяюща.
 33 б(ог)ъ дароуетъ въселенѣи. м(о)л(и)-

Почетак нашег писма Твојој благо-
 частивости јесте благодаренје Богу
 који је царство Ваше благочастиво-
 сти показао на општи мир црквама и
 на утврђење здраве вере. Узвраћајући,
 пак, Богу дужну благодарност, мар-
 ливо писмом шаљемо Твојој благо-
 частивости и оно што се збило на
 Светом сабору, када смо се сакупили
 у Константинограду. По писму Твоје
 благочастивости, најпре, дакле, јед-
 ни с другима обновисмо јединство, а
 потом и правила укратко изложисмо,
 светих отаца веру из Никеје утвр-
 дивши и против ње подигнуте јереси
 проклевши. А уз ово, и о благочини-
 ју светих црква јасна правила про-
 писасмо, која, дакле, сва уз ову нашу
 грамату приложисмо.

Сада молимо Твоју кротост да гра-
 матом Твоје благочастивости потвр-
 ди одлуку Светог сабора да – као
 што си, сазвавши нас граматама, Цр-
 кву почаствовао, тако и крај, оном
 што је учињено на Сабору, потврдиш
 печатом.

Господ нека учврсти царство Твоје у
 миру и у правди, и нека ти земаљској
 моћи придода и небеског царства на-
 сладу; здрава и у свим добрима бли-
 става Бог нека те дарује васељени

2 иже] еже М | 7-8 с потѣщаниємъ. ἀναγκαίως А 1370 | 9-10 писаниємъ послаемъ, ἀναφέρομεν
 А 1370 | 14-15 правила въкратцѣ. συντόμως бровъ А 1370 | въкрацѣ С | 15 с(ве)тыхъ нема гр. |
 с(ве)тыхъ же С М | 16 никеи С М | 17 въздвигшии С | 20 симъ] сѣи С М | 26 тако] тѣко (=такѡ)
 орт.-јез. црта М | зборѣхъ М | 27 г(оспод)ь] г(оспод)ъ же С М

твами с(ве)тыхъ. иако въ истинѣ бл(а)-
гочѣстива и б(о)голюбиваго ц(а)ра.

3 Сиа правила изложише иже въ констан-
тинѣ градѣ бл(а)годатию б(о)жиею

6 сѣшд(ь)шени сѣ||еп(и)с(коу)пи. сто и
пет(ь)десеть ѡт(ь) различныхъ ѡбла-
сти. повелѣниемъ бл(а)гочѣстиваго
ц(а)ра ѡсѣд(о)сиа великаго.

9 Правил(о) .а. Иже въ никей с(ве)тыхъ
ѡ(т)ъцъ вѣра твърдо да дрѣжит се и
прѣбываетъ. реченаи же и писанаи на
12 ню ѡт(ь) еретикъ. и съ еретики да
боуд(оу)тъ проклета.

Се разоумно.

15 Правил(о) .б. Прѣд(ѣ)лъ ради никтоже
да не смѣшаетъ цр(ь)к(ь)вь. ни поста-
вляетъ еп(и)с(ко)па ни презвѣтера. соу-
18 щие же въ языцѣхъ б(о)жие цр(ь)к(ь)-
ви с(ве)тыхъ ѡт(ь)цъ ѡбичан да дрѣ-
жетъ.

21 Тѣх(ь). Въ многихъ правилѣхъ реч(е)-
но есть. иако не под(о)бають еп(и)-
ск(оу)поу на чоуждоу еп(и)с(коу)пни
24 находити. нъ кждо въноуטרъ своихъ
прѣд(ѣ)лъ да прѣбываетъ. и въ сво-
ихъ прѣд(ѣ)лѣхъ да поставляютъ

27 еп(и)с(коу)пы оубо презвѣтеры и дна-
коны. такожде и митрополит(ь).
еп(и)с(коу)пы въ свои ѡласти. и да

30 не прѣскачутъ прѣзь прѣд(ѣ)лъ. и
цр(ь)к(ь)ви считаютъ. соущие же въ
иноязычницѣхъ б(о)жие цр(ь)к(ь)ви.

33 иже въ егѣптѣ и ливии. и въ пен-

молитвама светихъ, као уистину бла-
гочѣстива и боголюбива цара.

Ова правила изложише сто и педесет
епископа који су се, благодаћу Божи-
јом, из разних области сакупили у
Константинограду, са одобрењем бла-
гочастивог цара Теодосија Великог.

Правило 1. Вера светих отаца у Ни-
кеји чврсто да се држи и остане, а све
што су јеретици рекли и написали
против ње, са јеретичима да буде
проклето.

То је јасно.

Правило 2. Нико ради граница да не
меша цркву, нити да поставља епи-
скопа, ни презвитера. А за Божије
цркве, које су међу незнабошцима,
да се држи обичај светих отаца.

Тумачење. У многим правилима је
речено да не треба епископ да наспр-
е на туђу епископију, него сваки
унутар својих граница да остане; и у
својим, дакле, границама епископ да
поставља презвитере и ђаконе; тако-
ђе и митрополит – епископе у својој
области. И да не прескачу преко гра-
нице и цркве мешају. А Божије цр-
кве које су међу незнабошцима, у
Египту, и Ливии, и у Пендапољу,
стари отачки обичај да држе, како

2 ц(а)ра] ц(ѣ)с(а)ра С | 4 бл(а)годѣтнѣ С | 8 ц(а)ра] ц(ѣ)с(а)ра С | 10–11 твърдо да дрѣжит се
и прѣбываетъ, κρατεῖται | 11–12 реченаи же и писанаи на ню ѡт(ь) еретикъ, τὰ δὲ τῶν
αἱρέσεων | 12 и съ еретики нема гр. | 14 Се разоумно, σαφῆς има AL ω 30, а MSyn. 237, Patm. 207,
AE (263) 279, V 1167 нема | 15 Прѣд(ѣ)лъ ради, Ὑπερόριος | 16–17 ни поставляютъ еп(и)с(ко)па
ни презвѣтера, иже χειροτονῶν, иже ἐνθρονίζων | 18 б(о)жие нема гр. | 19 с(ве)тыхъ нема гр. |
25–29 и въ своихъ... въ свои ѡласти нема гр. | 29 въ нема M | 32 б(о)жие нема гр. | 33 лѣви
M, Λιβύη

даполи. дрѣвни шьычан шт(ь)чьски да
дръжеть. іакоже шестоє правило прѣ-
3 ваго вьселеньскаго сбора иже въ никей
повелѣвають.
Правил(о) .г. Константинѣ град(а)
6 ѳеп(и)с(коу)пъ по римьсцѣмъ почтень
єсть.
Тльк(ь). Тогожде старѣишнѣства. и
9 тожежде чѣсти юже имать римск(и)
ѳеп(и)с(коу)пъ и костантинѣ града
ѳеп(и)с(коу)пъ причецають се. и тако-
12 жеде почитаємъ. єсть іакоже и дваде-
сет(е) шмоє правило. иже въ халки-
донѣ сбора. семоу правилу равно по-
15 велѣвають(ь). понеже єсть костантинѣ
градъ новы римъ. и почтень выс(ть)
ц(а)р(ь)ства ради и болярства. ц(а)рѣ
18 бо и боляре шт(ь) рима тоу прѣселише
се. а еже реч(е) правил(о) по римь-
сцѣмъ почтень єсть. не ш томъ гл(аго-
21 л)еть іакоже римьскомоу чѣстию бол-
шю быти и по немъ костантинѣ гра-
д(а) почтеноу быти. нь ш сказанни
24 врѣмене се реч(е)но єсть. іакоже се ре-
кль би иѣкто. іако по многихъ || лѣ-
т(ѣ)хъ. равноє чѣсти римьскомоу
27 ѳеп(и)с(коу)поу и костантинѣ град(а)
ѳеп(и)с(коу)пъ спод(о)би се.
Правил(о) .д. Максимъ гл(агол)емы
30 кирикъ. шт(ь) ѳеп(и)с(коу)пъ чоуждѣ. и
всакъ несв(е)щень. иже шт(ь) него въ
причьть приеть бысть.

шесто правило Првог васеленьског
сабора у Никеји прописује.

Правило 3. Епископ Константиногра-
да после римског је почаствован.

Тумачење. У истом старешинству и у
истој части, коју има римски епископ,
учествује и епископ Константиногра-
да, и исто је поштован, како и два-
десет осмо правило сабора у Халки-
дону, равно овом правилу, прописује,
зато што је Константиноград Нови
Рим и беше почаствован због цар-
ства и бољарства, јер се цар и бољари
ту из Рима преселише. А оно што ре-
че правило „после римског је почаств-
ован“, не говори о томе да римскога
част буде већа а да константиноград-
ски буде после њега почаствован, не-
го због исказивања времена то је ре-
чено – како би то неко рекао – да се
после много година и епископ Кон-
стантинограда удостоји равне части са
римским епископом.

Правило 4. Максим, звани Кирик, туђ
је епископима, и несвештен је сваки
кога он прими у свештенство.

8 Тогожде] тогоже С | 11–12 и такожде почитаємъ нема гр. | 14 семоу правилу равно, τὸν κανὼνα τοῦτον ἐνόησε | 17 и болярства, καὶ συγκλήτῳ | 17–19 ц(а)рѣ бо... прѣселише се нема гр. | 18–19 прѣселише се тоу инв. С | 19–23 а еже рече... почтеноу быти, τὸ γὰρ, μετὰ, ἐνταῦθα, οὐ τῆς τιμῆς | 29 гл(агол)емы нема гр. | 30 кирикъ, Κυρικὸς

Тльк(ь). Се максимъ кииникъ. кииникъ же
 3 сказает се бестоудный. цр(ь)ковъ б(о)-
 жи(ю) раздара. и многа метежа и
 млывы(!) сню испльни. влькъ въ па-
 6 стыра мѣсто явль се. и все грѣхы
 працати готовъ сьгрѣшающимъ. еди-
 ного ради еже чѣствовать въ повелѣ-
 9 нихъ. рекше прѣстоупати заповѣди.
 12 и вси поставлени вт(ь) него. презвѣ-
 терн и днак(о)ни и прочи причѣтници
 чюжди св(е)щенниа.
 15 Правил(о) .ѣ. Западныхъ ѱеп(и)с(коу)пъ
 повелѣнии. еже в(т)ьца и с(ы)на и
 с(ве)таго д(оу)ха единосочина и едино
 18 б(о)ж(ь)ство исповѣдают(ь). се бо из-
 ложивше на свитѣцѣ написаше. и да
 боудеть бл(а)гопріетно вт(ь) всѣхъ.
 21 Правил(о) .ѣ. О зловѣрнѣ аще прѣв-
 бидѣнь да гл(агол)еть на ѱеп(и)с(коу)-
 па. аще же боудеть в цр(ь)ков(ь)нѣмъ
 24 сьгрѣшени еда не гл(агол)еть. да не
 гл(агол)еть же ни инъ. иже прѣжде въ
 пороцѣ познанъ быс(т)ь. да не гл(аго-
 27 л)еть ни вт(ь)врѣжены вт(ь) вбѣще-
 нниа. или вклеветаемы въ нѣчель. дон-
 30 дѣже вт(ь)ложитъ свое. да гл(аго-
 л)еть же правовѣрныи. и приобѣщени.
 и незнаемы въ пороцѣ. и не вклевета-
 ныи. и да явнѣ сьгрѣшении соущимъ
 33 въ власти. аще же не възмогутъ

Тумачење. Тај Максим Кииник – а ки-
 иник се зове бестидник – поцепа Цр-
 кву Божију и многим метежом и вре-
 вом је испуни; уместо пастира, као
 вук се показа, готов и све грехе да
 прашта грешницима ради једног – да
 хуле на догме, односно да крше за-
 повести, како каже Григорије Вели-
 ки Богослов. Туђ, дакле, да буде епи-
 скопима и тај Максим и сви од њега
 рукоположени презвитери и ђакони.
 и остала свештена лица – туђи да бу-
 ду свештенству.

Правило 5. Западних епископа догма
 је да Оца и Сина и Светога Духа за
 једнобитне и за једно божество испо-
 ведају, јер то изложивши, на свитку
 написаше, те да буде од свих добро
 прихваћено.

Правило 6. [И] зловерник. ако је о-
 штећен, нека тужи епископа. А ако
 се ради о црквеном сагрешењу, нека
 не тужи. А ни други, за кога се
 одраније зна да је порочан био, нека
 не тужи. Нека не тужи ни одбачени
 од заједнице или у нечему оптужени,
 док не одбаци своје (преступе). А
 нека тужи правоверни, и приопште-
 ни, и непорочни, и неоптужени, и не-
 ка обелодани сагрешење онима у
 области; ако не могу исправити, нека
 се обрате вишем сабору, али да без

1 Се, ὅτι περ οὗτος | 1–2 максимъ... бестоудный нема гр. | 2–3 б(о)жи(ю) нема гр. | 4 млывы(!)
 треба млывы као у С М и гр. – δουρῶν | 7 чѣствовать] нечѣствовать С М и гр. – ἄσεβειν | 7–8
 въ повелѣнихъ, ἐν τοῖς δογμασὶ | 8 рекше прѣстоупати заповѣди нема гр. | 11 ум. вт(ь)
 ѱеп(и)с(коу)пъ, гр. τῆς ἐπισκοπῆς | 12–14 презвѣтерн... св(е)щенниа, ἐν οἰκῳίῳ τοῦ βασιλῆως καὶ τῶν
 ἀνείρων | 16 повелѣнии, гр. τόμος | 17–20 и едино б(о)ж(ь)ство... и да боудеть нема гр. | 18–19
 изложивше М | 20 всѣхъ, као тумачење у AL ω 30 и РП следн σαφῆς, што MSyn. 237, Patm. 207, AE
 (263) 279, V 1167 нема | 21 О] И С М и гр. – καὶ | 22 да гл(агол)еть, ἐγκαλεῖται | 25–26 прѣжде
 въ пороцѣ познанъ быс(т)ь, προκατέγνωσται | 26 познанъ] позванъ М | 28 въ нѣчель] нѣ въ
 чель С М | 32 да явнѣ, κινεῖσθω | 32–33 соущимъ въ власти, τοῖς ἐπαρχιώταις

исправити. къ болшемоу сбороу да
идетъ. и бес писаниа еже реши се.
3 пострадаоу аще криво гл(агол)ю. да не
оуслышанъ боудеть прѣзъ сицеваа же
къ ц(а)рви. приходе и мльвы творе.
6 шт(ь)вржень.
Тльк(ь). Под(о)бають лица и житиа
истезати. шклеветающихъ и гл(а)г(о)-
9 лющихъ на еп(и)с(коу)па или || на при-
чѣтника. да не боудетъ(ь) еретикъ та-
ковы. или нѣ въ которѣмъ пороцѣ
12 знаемъ. или шт(ь)вржень шт(ь)
цр(ь)к(ь)ве. или шт(ь) причещенна.
или шт(ь) инѣхъ шклеветаемъ ш грѣ-
15 сѣхъ. и и еще свои вины не шправивъ.
и аще таковы боуд(оу)тъ клеветующи.
не приети ихъ на шбиенне еп(и)-
18 с(коу)па. аще же правовѣрнъ есть. и
житиемъ непорочнъ. и пришещникъ
сбориши цр(ь)к(ь)ви. иже цр(ь)ков(ь)-
21 нюю виною наносе на еп(и)с(коу)па
приеть да боудетъ(ь). и да повѣсть
сыгрѣшенне его. прѣдъ всѣми соущи-
24 ми въ шласти еп(и)с(коу)пы. аще же
ти не възмогутъ(ь) исправити. наноси-
мыхъ сыгрѣшени на еп(и)с(коу)па.
27 тогда гл(агол)ен клеветы на еп(и)-
с(коу)па. да пристоупитъ(ь) къ болше-
моу сбороу и да вдасть прьвое сбороу
30 хартию. написавъ на нѣи. яко аще
шбличень боуд(оу) въ лжоу клевете на
еп(и)с(коу)па да пострадаоу сню или
33 сню казнъ. и тако съставит се и оувѣ-

писма у којем се каже ово: „Нека по-
страдам ако криво говорим“ – не бу-
де прихваћен. Онај, пак, ко и преко
тога цару одлази и прави метеж – од-
бачен да буде.

Тумачење. Треба испитивати лица и
живот оних који оптужују и говоре
против епископа или против свеште-
ника – није ли такав јеретик, или по-
знат по неком пороку, или одбачен
од Цркве, или од причешћа, или од
других оптужен за грехе, а још и своје
кривице није исправно. И ако такви
буду клеветници, не примити их да
оптужују епископа. А ако је онај ко
приписује кривицу епископу право-
веран, и животом непорочан и члан
Саборне цркве – примљен да буде и
да исприповеда његово сагрешење
пред свима епископима у области.
Ако ти не узмогну да исправе епи-
скопу приписана сагрешења, тада
онај ко износи оптужбе против епи-
скопа да приступи вишем сабору, и
најпре хартију да да сабору, написав-
ши на њој: „Ако будем разобличен у
лажи, оптужујући епископа, нека
претрпим ову или ону казну“. И кад
се тако састави, биће и уверљива

1 исправити нема гр. | 1–2 да идеть, *τρεπέσθωσαν* (мн.) | 2–3 и бес писаниа... гл(агол)ю, *καὶ οἱ ἐγγραφῆς τῆς ταῦτοπαθείας* | 5 ц(а)рви] *цр(ь)к(ь)ви* С, гр. *τῷ βασιλεῖ* | 5 и мльвы творе, *καὶ ἐνοχλῶν* | 7 житиа С М | 11–12 нѣ въ которѣмъ пороцѣ знаемъ, *καταγνωσμένος* | 12–13 или шт(ь)вржень шт(ь) цр(ь)к(ь)ве, *καὶ ἀποβεβλημένος* | 13 или шт(ь) причещенна, *καὶ ἀκοινώνητος* | 15 шправивъ] *шправивъ* С | 25 ти, у гр. *ἵσως* | 27–28 тогда гл(агол)ен клеветы на еп(и)с(коу)па нема М | гл(агол)ен клеветы на еп(и)с(коу)па, *ὁ κατηγορὸς* | 29 прьвѣе С | 30 хартию. написавъ на нѣи, *ἐγγραφῆς* | 30–33 яко аще шбличень... сню казнъ, *ὡς τὴν ταῦτοπαθειαν ὑποστήσεται, εἰ συκοφαντῶν ἐλεγχῶν* | 33–1 и оувѣрено боудетъ(ь) нема гр.

рени боудет(ь) вгл(агол)ани него. аще
же не творе сице. нь къ ц(а)реви при-
3 ходе. и мльвы творить гл(агол)е на
ип(и)с(коу)па или на соуднице мирь-
скихъ болѣрь в семь приходе. таковыи
6 неприетнь на вклеветание ип(и)-
с(коу)па. иеретикъ же аще побѣдѣнь
боудет(ь) вт(ь) ип(и)с(ко)па. иѣс(ть)
9 възбранено иемоу гла(гола)ти на нь и
вправити се.

Правил(о) .ѳ. Четыренадесетници же и
12 срѣдници гл(агол)ют се. и ариане. и
наватриане. и македонриане. и савати-
риане. и аполинаритѣ. писание въдавшѣ
15 приети помаз(а)юще тъкмо¹ вса чювь-
ства.

Тлъкъ. Ти вси иеретици соут(ь) и аще
18 пристопет(ь) къ сборнѣи цр(ь)к(ь)ви
и написавше иересь свою и прочт(ь)ше
прѣдъ всѣми и прокльн'ше. и с нею все
21 иньне ереси. да приети боуд(оу)тъ. тъ-
кмо с(ве)тымъ мѣромъ помазающеи
чело и вчи. и ноздри. и оуста. игда
24 же знаменаемъ ихъ || мѣромъ. гл(аго-
л)емъ сице. печат(ь) даръ с(ве)т(а)го
д(оу)ха. срѣдници же нарицають се
27 понеже въ срѣдоу мяса иадет(ь). а въ
соуб(о)тоу постет се. си же и четыре-
надес(е)тници именовють се. занеже въ
30 четвъртын на десет(е) д(ь)нь лоуны.
празнуоють. паскоу.

Правил(о) .н.² Иже единѣмъ погроу-
33 жениемъ кр(ь)щающе се. ивномириане. и

оптужба његова. А ако не поступи
такое него оде цару и изазива метеж,
оптужујући епископа, или због тога
оде на суд мирскихъ бољара – такав да
се не прима са оптужбом против епи-
скопа. Буде ли јеретик оштећен од
епископа, није му забрањено да под-
несе тужбу против њега и обештети
се.

*Правило 7. Четрнаестници који се и
средници зову, и аријани, и навати-
јани, и македонијани, и саватијани, и
аполинарити – примају се пошто дају
писмо, само¹ помазујући сва чула.*

*Тумачење. Сви ти су јеретици, и ако
приступе Саборној цркви, пошто
опишу своју јерес, и прочитају пред
свима, и с њом прокуну и све друге
јереси – примљени да буду, само
помазујући светим миром чело и очи,
и ноздрве и уста. А кад их знаменује-
мо миром, овако говоримо: „Печат
дара Духа Светога“.*

*Називају се средници зато што сре-
дом једу месо, а суботом посте. А они
се и четрнаестници зову због тога
што у четрнаести дан месеца празну-
ју Пасху.*

*Правило 8.² Они који се једним по-
гружењем крштавају – евномијани, и*

[1 вгл(агол)ани] оглашение С, оглаголаніе М и гр. – τὴν κατηγορίαν [2 ц(а)реви] цр(ь)к(ь)ви С, гр. τῷ βασιλεῖ [9 гла(гола)ти, ἐγκαλεῖν] [10 и вправити се нема гр.] [11 четыренадесетници, Τεσσαρεσκαίδεκάτται] [12 срѣдници, Τετραδίται] [14 писание въдавшѣ, μετὰ λιβέλλων (мл.)] [15 тъкмо, δηλαδῇ] [17 Ти] сы М, гр. Οὗτοι [17–19 вси иеретици... цр(ь)к(ь)ви и нема гр.] [19 написавше иересь свою, λιβέλλους δίδοντες] [19–20 и прочт(ь)ше прѣдъ всѣми нема гр.] [20 и¹ нема С] [с нею нема гр.] [23 ноздри – у гр. следн ѿта, а на крају је чело, μέτωπον] [24 знаменаемъ ихъ мѣромъ, σφραγίζειν αὐτοὺς] [33 ивномириане М]

¹ Овде се у V 1167 текст прекида све до 13. прав. Халкидонског сабора. ² Код Аристина ово прав. је настало из 7. прав.

- савелијане. и фриги. іако јеліни приіети да боуд(оу)ть.
- 3 Таьк(ь). И ти јеретици соутъ. нъ једнѣмъ погрѣженіемъ кр(ь)щають се. а не трѣмъ іакоже правовернии. си же
- 6 аще пристѣпет(ь) къ соборѣи цр(ь)-к(ь)ви іакоже погании приіети бывають. и прѣжде кр(ь)щеніа. врѣме до-
- 9 боано да поощають(ь) се. и б(о)ж(ь)-ствныхъ писанин да послоушають. и пот(о)мъ свр(ь)шено кр(ь)щаєми бы-
- 12 вают(ь). и помазаєми. Сице же приіемлемъ ѿ іако јеліни. въ прьвы оубо д(ь)нь стварѣемъ ѿ хр(и)стианы. въ
- 15 вторыи же творимъ ѿ углашеніе. да оучають(ь) се вѣрѣ. въ третіи же д(ь)нь заклінаніе имъ творимъ и доуовеніе
- 18 трици на лице и въ уши. и тако поощаємъ ихъ и повелѣваємъ врѣме доволно створити имъ въ цр(ь)к(ь)ви.
- 21 и послоушати б(о)ж(ь)ствныхъ писанин. и тогдѣ ѿ кр(ь)щаємъ. нъ прѣжде сего всего да прокляноуть свою
- 24 іересь писаниемъ и иныѣ все. іакоже и прѣжде именовани јеретици.
- И сего с(ве)т(а)го и вселенскаго вѣт(о)-
- 27 раго сб(о)ра правил(а). къ прьвымъ(ь) пр(и)л(о)жиш(е) се ѿ г(о)с(по)дѣ.
- .ѢІ. Правила с(ве)т(а)го и вселенска-
- 30 го третіаго свора. иже въ ѿфесѣ съшьд(ь)шихъ се с(ве)тыхъ ѿт(ь)ць¹.
- Третіи вселенски с(ве)тынъ сборъ
- 33 быс(ть) въ ц(а)р(ь)ство ѿеуд(о)сна ма-

савелијани, и Фриги – да буду примани као Јеліни.

Тумачење. И ти су јеретици, али се крштавају једним погружењем, а не тројним као правоверни. Ако они приступе Саборној цркви, да бивају примани као незнабошци и доста времена пре крштења да се поучавају, и *Божаствена писма* да слушају, а потом да целовито бивају крштени и помазани. На тај начин их примамо као Јеліне, те их тако првог дана чинимо хришћанима, другог дана чинимо их оглашенима да се уче вери, а трећег дана их заклинемо и трипут дувамо на лице и у уши; и тако их поучавамо и налажемо да довољно времена проведу у Цркви и да слушају *Божаствена писма*, па их тада крштавамо. Али пре свега тога – да писмено прокуну своју јерес, и све друге, као и напред именовани јеретици.

И овог Другог светог и васељенског сабора правила се, са Господом, приложише првим.

12. Правила Трећег светог и васељенског сабора светих отаца, сакупљених у Ефесу¹

Трећи свети и васељенски сабор би за царства Теодосија Малог кад се у

¹ у р. Аристиновог *Номоканона* натпис је обично: Τῶν ἐν Ἐφέσῳ συνελθόντων πατέρων κανόνες θ'. 1 Фриги С. Фруѣс | 7–8 бивають | да боуд(оу)ть М | 9–10 б(о)ж(ь)ствныхъ писанин, τῶν γραφῶν | 14 ѿ нема С | 16 оучають(ь) се | поощають се С М | 24 и² нема С | 26–28 И сего... ѿ г(о)с(по)дѣ нема гр. | 30–31 съшьд(ь)шимъ се С М | съшьд(ь)шихъ се с(ве)тыхъ ѿт(ь)ць нема РП

² у р. Аристиновог *Номоканона* натпис је обично: Τῶν ἐν Ἐφέσῳ συνελθόντων πατέρων κανόνες θ'.

лаго. съшьд(ъ)шем се въ ѳесѣ двѣма
стома с(ве)тыхъ ѡт(ъ)ць. на несто-
3 рниа. трѣклетого. иже проста чл(о)-
в(ѣ)ка гл(агол)аше х(ри)с(т)а в(ог)а
нашего. съединити же се томоу по
6 люб'ви с(ъ)ноу в(о)жию проповѣда-
ш(е). || тѣмъ ни в(огороди)цоу имено-
вати с(ве)тоую д(ѣ)воу не хотѣше. нь
9 хр(и)стородицоу. иегоже с(ве)ти ѡт(ъ)-
ци извѣргоше и проклеше. на томъ же
сборѣ и правнѣ деветъ изложице (!)
12 Написаннѣ с(ве)тыхъ ѡт(ъ)ць сего с(ъ)-
бора къ всѣмъ правовѣрнымъ.
С(ве)тын и вселенскни великни сборъ
15 въ ѳесѣ събравы се повелѣннѣмъ бл(а)-
гочьстиваго ц(а)ра теодосіа къ
всѣмъ соущимъ въ всѣхъ вѣластехъ и
18 въ градѣхъ иер(и)с(коу)полъ же и през-
витеромъ и днак(о)номъ и всѣмъ лю-
демъ събравшем се намъ по бл(а)гочь-
21 стивомоу писанню. рекше по повѣле-
нню бл(а)гоч(ъ)стиваго нашего ц(а)ра.
въ ѳесѣсцѣи митрополини. ѡт(ъ)стоу-
24 пише нѣции ѡт(ъ) нас(ъ). соущѣ чи-
словъ тридесете и мало к томоу. иже
къ цр(ъ)ков(ъ)номоу ѡбщению никакоже
27 имоуще вѣласти. іако ѡд(ъ) г(оспо)дъ-
ства св(е)щенничьскаго могоуще нѣкни
врѣдити или пользоу с(ъ)творити. по-
30 неже нѣции ѡт(ъ) нихъ быше извѣр-
жени прѣжде всѣхъ оубо несториіева и
келестинова моудрованнѣа въ себѣ по-
33 сеце. ѡт(ъ) сего іавѣ показаше се.

Ефесу окупи две стотине светих ота-
ца против триклетог Несторија који
говорахше да је Христос Бог наш оби-
чан човек, а проповедаше да се Он
по љубави сјединио са Сином Божи-
јим. Стога не хтеде ни свету Деву
именовати Богородицом, него Хри-
стородицом. Њега свети оци изврго-
ше и проклеше на том сабору, и девет
правила изложише.

*Посланица светих отаца овога са-
бора свима правовернима*

Свети и васељенски велики сабор у
Ефесу, сабран по заповести благоча-
стивог цара Теодосија, у свим обла-
стима и градовима свима епископима
и презвитерима и ђаконима и свим
људима:

Кад смо се сабрали на основу благо-
частивог писма, односно по заповести
благочастивог нашег цара у Ефеској
митрополији, неки, којих је нешто
више од тридесет, и који у односу на
црквену заједницу никакву област
немају да би свештеничким положа-
јем некимма могли наштетити или
корист створити – одступише од нас.
Пошто неки од њих беху извржени,
пре свих оних који су у себи носили
Несторијева и Келестинова мишље-
ња, сада се отворено показаше јер не
хтедоше са нама осудити и проклети

2-3 несторија – у РП следи: πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, што неки гр. р. немају | 6-7 проповѣдаш(е). ἐδοματίζε | 5-6 по люб'ви. κατὰ σχέσιν | 10-11 на томъ... изложице (!) нема РП | 11 изложице (!) треба изложише као у С М | 12 Написаннѣ] Писаннѣ М | 16 ц(а)ра] ц(ѣ)с(а)ря С | 22 ц(а)ра] ц(ѣ)с(а)ря С | 23 въ ѳесѣи (!) С | 25 тридесете] 30 М | 27 ѡм. вѣласти. Α1370 ἄδειαν | ѡд(ъ)] ѡт(ъ) С М | 27-28 ѡд(ъ) г(оспо)дства. ἐξ αὐθεντείας | 31 несториіева] не с(ъ)твори ева М – погрешно читање писара | 32 моудрованнѣа М. φρονήματα Α 1370

- понеже не въсхотѣше с нами несториѡ
 3 вѡсхѡдити и проклетѣ ихъ же вѡбщѣемъ
 цр(ь)ков(ь)наго вѡбщѣннѡ чюжде ство-
 рѣ. и все дѣѣство рекше властѣ. св(е)-
 6 щеннч(ь)скоу вт(ь)и вт(ь)и ихъ. ꙗкоже
 можахоу вѣдѣти. или ползоу ство-
 рити комоу.
- 9 Правил(о) .ѧ. Пще которы митропо-
 литъ. или ꙗп(и)с(коу)пъ вставъ и не
 пришѣдъ на сборъ. келестинова моу-
 12 дрѡжеть. или моудрѣствовати хоцетъ
 вт(ь)връжень да боудеть. и вт(ь)
 цр(ь)к(ь)ве изриновень.
- 15 Правил(о) .Ѣ. Пще которы ꙗп(и)с(коу)пъ
 ꙗдинако съ несториѡмъ моудрѣствоу-
 18 жетъ и ꙗдиномыслень ꙗмоу юсть. да
 боуд(е)тъ вт(ь)връжень.
- Правил(о) .Ѧ. Пще которы ꙗп(и)с(коу)пъ
 ил презви||теръ или дѣѡк(о)нъ вт(ь)
 21 несториѡ св(е)щеннч(ь)ства лишень. тѣ
 прѣвсв(е)щень юсть. а ꙗкоже онъ
 приѣлъ тѣ неосв(е)щень.
- 24 Прав(и)л(о) .Ѧ. Пще которы причѣтѣни-
 ци. келестиновы и несториѡвы ꙗреси
 повелѣннѡ моудрѣствоуютъ. да извѣр-
 27 гоутъ се.
- Правил(о) .Ѣ. Пще которы причѣтѣникъ
 вѡсхѡжденъ бывъ вт(ь) своего ꙗп(и)-
 30 с(коу)па. и вт(ь) несториѡ приѣтъ
 бысть. тѣ паки непотребны.
- Тльк(ь). Пети прѣжде реч(е)ныхъ пра-
 33 вил(ь). ꙗгда събраше се св(е)ти

Несториѡ. Їихъ општом одлуком
 Свети сабор отуђи од чигаве цркве-
 не зајединице и свако деловање, од-
 носно свештеничку власт са којом су
 могли штетити или корист створити –
 одузе од њих.

Правило 1. Ако неки митрополит
 или епископ, изоставши и не дошав-
 ши на сабор, расуђује, или ће расуђи-
 вати као Келестин, одбачен да буде и
 из Цркве избачен.

Правило 2. Ако неки епископ са Не-
 сториѡмъ истоветно расуђује и исто-
 мишљеник му је – одбачен да буде.

Правило 3. Ако је кога епископа,
 или презвитера или ђакона Нестори-
 је лишио свештенства – тај је прео-
 свештен, а кога је он примио – тај је
 неосвештен.

Правило 4. Ако који од свештених
 лица заступају догме Келестинове и
 Несторијеве јереси – да се извргну.

Правило 5. Ако је који свештеник
 осуђен од свог епископа а примљен
 од Несториѡ – тај више није потре-
 бан.

Тумачење пет напред поменутих пра-
 вила.

2 вѡсхѡдити и проклетѣ. καταψηφισαυσαι | 6 вт(ь)иетъ С М | 10 или ꙗп(и)с(коу)пъ нема гр. |
 10-11 вставъ и не пришѣдъ. ἀπολειφθεῖς | 15 Пще | И аще С М | ум. Пще которы, гр. καὶ ὅστις |
 ꙗп(и)с(коу)пъ нема гр. | 19 ум. Пще которы, гр. ὅς | 22 прѣвсв(е)щень юсть, ἱερώτατος | 29 бывъ
 нема М | 31 тѣ паки непотребны, ἀναφέλτος | 32-33 Пети... правилъ, нема гр. | 33-1 ум.
 ꙗгда... сборъ, гр. Τινὲς τῶν συναυροισθέντων ἐν τῇ Ἐφέσῳ συνόδῳ

3 в(ть)ци. на ѿфесъсѣмъ сворѣ иѣци
 вт(ь) митрополитъ. вт(ь)лоучише се
 6 вт(ь) правовѣрныхъ. и моудровахоу
 повелѣннѣа иеретичьскаѣа. злоч(ь)стива-
 го несторниѣа иеп(и)с(коу)па константиѣ
 9 град(а). въ чл(о)в(ѣ)ка вѣроуѣщаго и
 жидовьскаѣа смыслецаго. и келестина
 иеп(и)с(коу)па римьскаго. иѣци же
 12 вт(ь) иеп(и)с(коу)пъ всташе и не при-
 доше на сборъ. и не въсхотѣше всоу-
 дити ни проклети не вьсв(е)щенною сею.
 15 и злочестивою иеп(и)с(коу)поу. нь паче
 побарахоу и помагалоути има сего ра-
 ди оубо повелѣ с(ве)ты сборъ. пома-
 гающеи несторнию и келестиноу. и тою
 18 иересь дръжещи(хъ) и такожде смысле-
 щихъ. изврѣци вт(ь) сана и вт(ь)
 цр(ь)к(ь)ве изрини(хъ)ти. иеп(и)с(коу)пом'
 же и презвѣтероумъ ихъ же вѣ несторни
 или келестинъ вт(ь) свещеничества из-
 21 врыгль. занеже право смыслиахоу и
 вѣровахоу. тѣмъ паки приети свои
 чинъ. такожде и пакы. иже вт(ь) сво-
 24 ихъ иеп(и)с(коу)пъ изврѣжени быше за
 иѣкаѣа злая дѣла. и вт(ь) несторниѣа и
 вт(ь) келестина приети и оправдани
 27 быше. пакы не вьсв(е)щени. и абие да из-
 врьжети боуд(оу)тъ.
 Правило(о) .ѣ. Мирьски чл(о)в(ѣ)къ не-
 30 причестънь. иже противит се вьсороу.
 аще же прич(ь)тникъ да изврѣжет' се.
 Тльк(ь). Иже с(ве)ти в(ть)ци на ѿфе-
 33 сьсѣмъ сворѣ. заповѣд(ѣ)ше и пове-

Када се сабраше свети оци на Ефе-
 ском сабору, неки од митрополита се
 одвоише од правоверних и засту-
 паше јеретичка учења злочастивог
 Несторија, епископа Константиграда,
 који верује у човека и жидовски
 размишља, као и Келестина епископа
 римског. Неки, пак, од епископа ост-
 таше и не дођоше на сабор и не хте-
 доше осудити ни проклети те несве-
 штене и злочастиве епископе, него
 их још подржаваху и помагаху. Због
 тога, дакле, свети сабор одлучи да
 оне који помажу Несторија и Келе-
 стина и оне који држе њихову јерес и
 исто мисле, лише чина и избаце из
 Цркве. А епископи и презвитери ко-
 је Несторије или Келестин лишине
 свештенства због тога што исправно
 мишљаху и вероваху, поново да при-
 ме сопствени чин. Тако, опет, они ко-
 ји од својих епископа бише извргну-
 ти због неких рђавих дела а примље-
 ни од Несторија и Келестина, и опра-
 вдани, поново су несвештени и одмах
 да буду извргнути.

Правило 6. Мирјанин који се проти-
 ви сабору бива изопштен, а ако је
 свештено лице – да се извргне.

Тумачење. Покуша ли неко да изопаш-
 чи или сасвим промени оно што су

3 ум. вт(ь) правовѣрныхъ. гр. ἐαυτοὺς | правѣрныхъ (!) С | 6 въ чл(о)в(ѣ)ка вѣроуѣщаго. тоу
 ἀνθρωπολάτρου | 7 жидовьскаѣа смыслецаго, ἰουδαϊόφρονος | 9 вт(ь) иеп(и)с(коу)пъ нема гр. |
 9–10 всташе и не придоше на сборъ. ἀπελείφθησαν | 15–17 и тою иересь... смыслецихъ. καὶ
 τὰ ἐκείνων φρονοῦντας | 17 изврѣци вт(ь) сана. ἀποκηρύκτους εἶναι | 18–19 иеп(и)с(коу)пом'
 же и презвѣтероумъ, τοὺς δὲ | 21–22 и вѣровахоу нема гр. | 23 иже] и и М | 24–25 за иѣкаѣа злая
 дѣла нема гр. | 25–26 вт(ь) несторниѣа и вт(ь) келестина, παρ' αὐτῶν | 27 пакы нема гр. | 27–28
 изврѣжени СМ | 30 иже противит се. ὁ ἀντοφθαλμῶν | 31 же нема М | 32 Иже] Юже СМ | с(ве)ти
 в(ть)ци нема гр. | 32–33 на ѿфестѣмъ С. παρὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ | 33 заповѣдаше М | 33–1
 заповѣд(ѣ)ше и повелѣше. τὰ πρᾶχθέντα

лѣше. аще покоушит¹ се кто прѣвра-
тити. или въсма прѣложити. аще естъ
3 кеп(и)с(коу)пъ или причѣтникъ. своего
степене ѡт(ъ)ноуд(ъ) да ѡт(ъ)па-
дет(ъ). аще же(е)|| естъ мирьски чл(о)-
6 в(ѣ)къ да боудет(ъ) ѡт(ъ)лоучень.
Правил(о) .ѣ. Иже к никенсцѣи вѣрѣ
иноу прилагает(ъ). кеп(и)с(коу)пъ оу-
9 бо чюждь кеп(и)с(коу)пие. мирьски же
чл(о)в(ѣ)къ и ѡт(ъ)врьжень.
Тлък(ъ). Иже паче вѣры иже с(ве)тнии
12 ѡт(ъ)ци въ никен съшѣд(ъ)ше се и сло-
жише. еже естъ вѣроу въ единого
б(о)га. к селю аще ино сложенне зло-
15 вѣрно приложитъ кто на развращение
и на погубѣль иже ѡт(ъ) елинь или
ѡт(ъ) жидовъ или ѡт(ъ) иноу ереси.
18 ѡбращающих² се въ разоумъ истин-
нын. аще естъ кеп(и)с(коу)пъ или причѣ-
тникъ. ѡт(ъ) кеп(и)с(коу)пие да боудеть
21 изгнанъ и ѡт(ъ) сана да боудет(ъ)
изврьжень.
Правил(о) .п. Въ коенждо ѡбласти
24 соущие кеп(и)с(коу)пие. иже соут(ъ)
под нею правды. да съблюдаютъ се чи-
сто и недвижно. аще же оуставоу се-
27 лю противно въводит(ъ) кто въсоуе
троуждает³ се.
Тлък(ъ). Юанко же кеп(и)с(коу)пъ
30 ѡт(ъ) иноу ѡбласти ѡт(ъ)еши что. и
под(ъ) свои роуцѣ възеше. еже не бѣ
испрва под(ъ) (ни)ми или село или ви-
33 поград(ъ) или землю или ино что. еже

свети оци на Ефеском сабору нало-
жили или одобрили – ако је то епи-
скоп или свештено лице, сасвим да се
лиши свог степена, а ако је мирјанин
– да буде одлучен.

Правило 7. Онај епископ који никеј-
ској вери другу прилаже, туђ је, нара-
вно, епископији, а мирјанин – и одба-
чен.

Тумачење. Онај ко преко вере коју
свети оци, окупљени у Никеји, сас-
тавише – а то је *Верујем у једнога*
Бога – приложи томе други зловерни
состав на рзвраћење и на погубељ
оних који се из јелинства, или из жи-
довства, или из друге јереси обраћају
к познању истине – ако је епископ
или свештено лице, изгнан да буде из
епископије и лишен чина да буде.

Правило 8. У свакој области права
епископије која је под њом да се са-
чувају чисто и ненарушиво. А ако ко
ради противно овом уставу, узалуд се
труди.

Тумачење. Оно што отеше епископи
од друге области и узеше под своје
руке, што испрва није било под њима
– или село, или виноград, или земљу
или друго нешто што од друге епи-

¹ аще покоушит¹ се кто. еѣ пнес βουληθεῖεν (прав.), Аристин нема | 1–2 прѣвратити παρασ-
χεῖν прав., ἀνακρίων Аристин | 4 ѡт(ъ)ноуд(ъ) М | 7 никенсцѣи С | 9 чюждь кеп(и)с(коу)пие,
ἡλλοτριῶται | 11 Иже] Юже С М | 14–15 сложенне зловерно, σύμβολον δυσσεβές | 15 на нема М |
18–19 истиннын – у гр. следи: εἰ μὲν λαϊκός ἐστιν, ἀναθεματίζέσθω | 23 коенждо С | 24 соущие С |
26 недвижно] неподвижно С М. ἀβίαστα | оуставоу, τύπον | 27–28 въсоуе троуждает³ се,
ἀνόνητος | 32 (ни)ми конј. према С М. гр. αὐτοῦς | 32–1 ум. или село... въсхитише, гр. ἡ
προνομίον τι ἐπισκοπῆς ἐτέρας ὑφῆρπιασαν

- 3 **wt(ь)** иноу **iep(и)c(коу)пие** въсхитише
 ництоже **wt(ь)** того своего да не ство-
 реть ни да оудръжеть. да възвратеть
 въскорѣ въ **iep(и)c(коу)пие** под нимниже
 бѣше и прѣжде была. яко ч(и)сто и
 6 неподвижно под(о)баиеть. блюсти. ко-
 еиждо въласти соуциаа под(ь) нею
 стежання. да не боуиеть мирьскіе
 9 власти извѣтомъ с(ве)т(ите)льства
 вѣлѣзет(ь) въ не. аще же оуставъ инъ
 введ(е)тъ кто. повелѣнымъ на семъ
 12 сворѣ противоу глагол(е) и боре се
 ництоже оуспѣиеть. нь въсоуе троу-
 жаиеть се.
 15 Тогождо свора **wt(ь)** послання къ соу-
 цимъ въ памфилини **iep(и)c(коу)помъ**.
 се же и деветоуе правил(о). Трьпѣти
 18 под(о)баше **ievсѣатниевн** въ **iep(и)c(коу)-**
пни крѣпко. се бо всакомоу **iep(и)c(коу)-**
 поу дльжнѣио іестъ. **wn** же плещи давъ
 21 непользно **wt(ь)реч(е)** се. **ѣед(о)р'** же
 въ того мѣсто поставлень **быс(тъ)**. **wn'**
 же плаче се и **л(о)ле** се чьсти просе.
 24 неповиннь. поставлен же въ него мѣ-
 сто. **имын** **іавѣ** того **wt(ь)реч(е)ниіе**
 без грѣха іестъ.
 (1. 99a) 27 **Тльк(ь)**. **Съ** **ievсѣатни** || **iep(и)c(коу)пъ**
бѣ **памфилинскіи**. **памфилиа** же **въ-**
ласть іестъ **ат'талиискаа**. **ѡбогъ** сын. и
 30 не могын **цр(ь)ков(ь)ныхъ** **вещи** **пра-**
вит(и). и **находещаго** на нь **попеч(е)ниа**
строи. и **оуправляти** **таковых(ь)**
 33 **wt(ь)рече** се **цр(ь)ков(ь)ныхъ** **вещи**

скопије отеше. ништа од тога да не
 присвоје нити да задрже. [него] од-
 мах да врате епископији под којом су
 и пре били. Јер чисто и ненарушиво
 треба сачувати имовину сваке обла-
 сти којој припада; да се охолост све-
 товне власти не уноси под изговором
 светитељства. А ако неко уведе дру-
 ги устав који противречи и коси се
 одлукама донетим на овом сабору,
 ништа неће успети, него се узалуд
 труди.

*Истога сабора из Посланице епи-
 скопима у Памфилији, а то је и девето
 правило*

Јевстатију је требало да много отрпи
 у епископији, јер то је сваког еписко-
 па дужност, а он, окренувши леђа
 олако, даде оставку. Уместо њега би
 постављен Теодор. А онај је, плачу-
 ћи и молећи тражио част; да због по-
 стављеног уместо њега, без кривице
 буде, сматрајући, наиме, да његова о-
 ставка не представља грех.

Тумачење. Тај Јевстатије беше пам-
 филијски епископ, а Памфилија је
 аталијска област. Будући убог и не-
 могавши да усмери црквене ствари и
 бриге пале на њега да распореди и
 њима управља – одрече се управе
 црквеним стварима, то јест, писмено

2-3 да не створеть ни да оудръжеть. οὐδὲν δικαιωθήσονται | 3-4 да възвратеть] нь да възвратеть
 М и гр. – ἀλλ' ἐπανασωθῶσιν | 4 ум. въ **iep(и)c(коу)пие**, гр. πρὸς τοὺς ἐπίσκοπους | 4-5 под нимниже
 бѣше и прѣжде была. ἔχοντας δίκαιον | 5 была] и была М (и накнадно дописано изнад реда) | 8
 стежання, τὰ δίκαια | 9 с(ве)т(ите)льства, ἱερουργίας | 13-14 нь въсоуе троужаиеть се нема гр. | 15
 Тогожде С М. у гр. следн ἁγίας καὶ οἰκουμένης τρίτης | **wt(ь)** нема гр. | **wt(ь)** послання]
wt(ь)посланиѣ М | 16 ум. **iep(и)c(коу)помъ**, гр. πρὸς τὴν εὐαγγέλιον | 17 се же и деветоуе правил(о).
 нема гр. | 18 под(о)баше. ὀφείλων | 19 крѣпко, καρτερῶς | 20 **wn'** и **wnъ** С | 21 непользно, ἀφελῶς |
 22 поставлень **быс(тъ)**. κεχειροτόνηται | 25 **имын**] и **имын** С | 26 без грѣха іестъ. ἀντ' ἐγκλήματος |
 28-29 бѣ **памфилинскіи**. **памфилиа** же **въласть** іестъ **ат'талиискаа**, ἢ τῆς Παμφυλίας. Παμφυλία
 δέ ἐστιν ἡ τῆς Ἀτταλείας ἐπαρχία има Зонара, нема Аристин | 29 **ѡбогъ**, ἀπράγμων | 30-31 **правит(и)**.
 ἀντέχεσθαι | 32 **строи**ти и **оуправляти**. ἀνδίστασθαι καὶ διακροῦεσθαι

правлєннѣ. рекше ѡстави єп(и)с(коу)-
 нию писаниємъ. и поставленъ быс(тъ)
 3 въ него мѣсто инъ ѡсѡд(о)рь. и потомъ
 на єфесьски своръ приде. м(о)ле се и
 кланѣе се. не єп(и)с(коу)ниє пакѣ хо-
 6 те приєти. аще бо би просилъ єп(и)-
 с(коу)ниє пакѣ. не быше єго послоу-
 шани. єдиноу тоє ѡт(ъ)рекша се и
 9 ѡже въ него мѣсто въ нѣи поставле-
 нѡу соущѡу. нъ ч(ъ)сть єп(и)с(коу)пъ-
 скоу просе имѣти и ѡбщєннє. и ѡ-
 12 правданъ быс(тъ) въ нѣи и ѡт(ъ) с(вє)-
 т(а)го свора безъ всакаго прѣкословнѣ.
 ꙗкоже и єп(и)с(ко)помъ именувати се
 15 ємоу и ч(ъ)сть с(вє)т(и)тельскоу и
 сѣдалище имѣти. и слоужити и по-
 ставляти презвѣт(е)ри и диак(о)ны. не
 18 по своємъ г(о)спод(ъ)ствоу. ни своєю
 волею ꙗгда тѣ хошет(ъ). нъ ꙗгда
 братъ нѣкы єп(и)с(коу)пъ повелитъ
 21 ємоу. въ своєи цр(ъ)к(ъ)в(и) слоужити
 или поставити кого. по прѣд(ъ)ложе-
 нию и любе ради х(ри)с(то)вы. м(и)-
 24 л(о)ср(ъ)днємъ же сего с(вє)т(а)го сво-
 ра ѡт(ъ)ци. и се слово приложише. къ
 соущемоу въ памфили свороу рекше.
 27 аще же ѡ немъ лоучьше нѣчто свѣща-
 юте. или н(ы)ни или и по сємъ. се же
 єсть или въ празд(ъ)ноу цр(ъ)к(ъ)вѣ не
 30 имоущоу єп(и)с(коу)па. въвести то-
 го. или инако нѣкако. дарованиємъ
 помощи ємъ.

остави епископију, а вместо њега би
 поставленъ други, Теодор. Потомъ
 дође на Ефески сабор молећи и
 клањајући се, не да епископију поно-
 во прими, јер ако би и тражио епи-
 скопију опет, не би га послушали по-
 што се једном ње одрекао, и пошто
 већ вместо њега у њој постоји поста-
 вљени – него молећи да част еписко-
 пску има и заједницу. И доби право
 без икаквог поговора од Светога са-
 бора да буде у њој, и да се епископом
 назива, и част епископску и седиште
 да има, и да служи, и да рукополаже
 презвитере и ђаконе, али не по својој
 власти ни по својој вољи – када хоће,
 него када му неки брат епископ доз-
 воли у његовој цркви да служи или
 рукоположи кога, према [располо-
 жењу], а љубави ради Христове. А
 оци овог Светог сабора са милосрђем
 приложише и ову реч сабору у Пам-
 филији, рекавши: „Ако за њега не-
 што добро саветујете, или сада или
 касније, то је – или да се уведе у упра-
 жњену цркву која нема епископа,
 или некако другачије даровањем да
 му се помогне”.

1–2 рекше... писаниємъ нема гр. | 4–5 м(о)ле се и кланѣе се нема гр. | 5–6 пакѣ хоте приєти, ἀνακαλούμενος | 8 тоє] тоу М | 9 ѡже нема гр. | 12–13 въ нѣи... свора нема гр. | 15 с(вє)т(и)тельскоу нема гр. | 15–16 и сѣдалище] сѣдалище С, гр. καὶ τῆς καθέδρας | 16–17 и поставляти презвѣт(е)ри и диак(о)ны нема гр. | 18 по своємъ] по своємѡу СМ | 18–19 ни своєю... хошет(ъ) нема гр. | 19 тѣ нема С | 21–22 въ своєи... кого нема гр. | 22–23 по прѣд(ъ)ложению] по прѣложенію М, κατὰ διάθεσιν | 23–24 м(и)л(о)ср(ъ)днємъ, κατὰ συμπάθη δὲ λόγον | 26 соущемоу М | рекше нема гр. | 28 и нема СМ | 30 не имоущоу єп(и)с(коу)па нема гр. | въвести. προχειρίσασθαι | 31–32 дарованиємъ помощи ємоу, χειραγωγῆσαι αὐτόν

Бл(а)г(о)д(а)тно б(о)жию. прѣстѣни-
ше къ прѣвымъ и сего с(вѣ)т(а)го и въ-
3 селеньскаго сбора иже въ ефесѣ пра-
вил(а).

Г҃І. Правила. с(вѣ)т(а)го и въселень-
6 скаго четвертаго сбора иже въ халки-
донѣ тридесете.

Г(вѣ)тѣи и въселеньски четверты сборъ.
9 быс(тъ) въ врѣмена ц(а)ра маркиана.
шести сът' и тремъ десетемъ с(вѣ)-
тымъ ш(ъ)цемъ. събравшем се въ хал-
12 кидонѣ на диоскора архиеп(и)с(коу)па
прѣименитаго. александрьскаго град(а)
и на иевтиха архимандрита констан-
15 ти|нѣ град(а). та бо г(оспод)а нашего
ис(оуса) х(ри)с(т)а єдиносоуцна оубо
ш(ъ)цоу исповѣдаста. ш въчл(о)в(ѣ)-
18 чени же єго хоулоу гла(гола)ста. и бѣ-
жеща несториѣва раздѣленниа два с(ы)-
на гл(агол)ющаго въ иноє зло шт(ъ)
21 раздѣленниа въпадоша. нбо двѣма
ис(тъ)ствома б(о)ж(ъ)ствоу же и чл(о)-
в(ѣ)ч(ъ)ствоу. по сѣвѣкоупленни смѣси-
24 ти се и въ єдино створити се ис(тъ)-
ство. неч(ъ)стиво проповѣдаста. намже и
къ б(о)ж(ъ)ствоу стр(а)сти прилагаста.
27 нъ и пльть неєдиносоуцнагоу намъ
приєтъ г(оспод)ъ гл(агол)аща. ни
шт(ъ) д(ѣ)в(и)ч(ъ)скихъ крѣвни сѣгоу-
30 стившоу се. нъ неизреч(е)н'но нѣкако и
б(о)ж(ъ)ств(ъ)нѣє въплътит(и) се то-
моу гла(гола)ста. и ино много бле-
33 дословѣста. сею же изврѣже и про-

Благодаѣу Божию приклучише се
претходнимъ и правила овогъ Светогъ и
васеленьскаго сабора у Ефесу.

13. Четвертогъ светогъ и васеленьскаго сабора у Халкидону правила три- десет

Четверти свети и васеленьски сабор
би у време цара Маркијана, када се
сакупи у Халкидону шест стотина
тридесет светихъ отаца противъ Дио-
скора. архиепископа чувеногъ града
Александрије, и противъ Јевтиха,
архимандрита Константинограда, јер
они исповедаху да је Господъ нашъ
Исусъ Христосъ єдиносѣитанъ Оцу а о
очовечењу његовомъ хулаху. И беже-
ћи одъ раздѣленія Несториѣва, који је
говорио да су два сина, упадоше у
друго, супротно раздѣленію зло. Јеръ
нечастиво проповѣдаху да су се две
природе, божество и човѣчество, по
сѣдинѣнію помешале и створиле јѣ-
дну природу, чиме су и божеству при-
давали страдања. Али говораху да и
тело, које је приміо Господъ, није јѣд-
носѣитно нама, ни ти се одъ Девицанске
крви згуснуло, него некако неизрѣ-
чиво и божественно се Онъ оваплотио,
говораху, и много шта друго брбѣла-
ху. Ове сврже и прокле свети саборъ,

1-4 Бл(а)г(о)д(а)тно... правил(а) нема гр. | 6 четвертаго] 4.го М | 7 тридесете] .л. С | 9
быс(тъ) нема М | ц(а)ра] ц(ѣ)с(а)ра С | 10 десетомъ С | 17-18 въчл(о)в(ѣ)чени] члов(ѣ)чени С |
20 гл(агол)ющаго. єіσαχοντος | 20-21 шт(ъ) раздѣленниа, ек διαμετρου | 23 сѣвѣкоупленны М |
25 неч(ъ)стиво проповѣдаста. ασεβως εδοματισον | 29-30 сѣгоустившоу се. συμπλαγεισαν | 32
гла(гола)ста, ανεπλαττον | 32-33 бледословѣста. εφλυαρουν

клетъ с(ве)ты сборъ. и свръшена б(ог)а.
и свръшена чл(о)в(ѣ)ка. г(оспод)а на-
3 шего ис(о)уса х(ри)с(т)а проповѣд(а).
въ двою кст(ь)ствоу. нераздѣлно и не-
смѣсно. изложише и правила иже соутъ
6 написана здѣ.

Правила(о) .а. С(ве)тыхъ вт(ь)ца пра-
вила. на коемже сборѣ изложенаа.
9 доже и до н(ы)ня. да дрѣжет се тврѣ-
до.

Се разоумно.

12 Правила(о) .б. Коупен и продаю. по-
ставление даже и цр(ь)ков(ь)ного ключа-
ря. своихъ степенни да вт(ь)падоутъ.
15 ходатанствоующе иже. причѣтници збо-
сана да вт(ь)падоутъ. мирьски же
чл(о)в(ѣ)ци или чрьноризьци. да боу-
18 д(о)утъ проклети.

Тльк(ь). По великомюу василию. горни
ксть македонниа д(о)хоборца. иже не-
21 продаемоу б(о)жню бл(а)г(о)д(ѣ)тъ
продають. того ради оубо. аще кото-
рыи еп(и)с(ко)пы поставитъ кого по-
24 мьздѣ. или еп(и)с(ко)па или презвѣ-
т(е)ра или днак(о)на. или иного нѣ-
кого вѣченаго въ причѣт(ь). и до
27 цр(ь)ков(ь)наго ключаря. самъ оубо и
поставлены вт(ь) него. чюжда да боу-
дета своего сана. и еще и ходат(а)-
30 иствоующен ѿ таковыхъ поставленнихъ.
аще оубо соут(ь) причѣтници. да
вт(ь)падоутъ своего сана. аще же мир-

проповедајући да је Господ наш Исус
Христос – и Бог савршен и човек
савршен, у двома природама нера-
здельно и непомешано. Изложише и
правила која су овде написана.

Правило 1. Правила светих отаца,
изложена на сваком од сабора све до
сада, чврсто да се држе.
Ово је јасно.

Правило 2. Онај ко купује и продаје
рукоположење, све до црквеног кљу-
чара, да се лиши својих чинова. Све-
штена лица, дакле, која посредују, да
се лише чина, а мирјани или црнири-
ски – да буду проклети.

Тумачење. По Василију Великом, од
Македонија Духоборца горн је онај
ко продаје благодат Божију која се
не продаје. Због тога, ако који епи-
скоп рукоположи некога за новац –
или епископа, или презвитера, или
ђакона, или неког другог уврштеног
у свештенство, све до црквеног кљу-
чара – сам, дакле, и онај кога је ру-
коположио, да буду лишени свога
чина. Још и посредници у таквим ру-
коположењима, ако су свештена ли-
ца – да се лише свога чина, а ако су

1 сборъ – у гр. следи αὐτῇ | 3 проповѣд(а). δογματίσασα | 5–6 иже соутъ написана здѣ, τοὺς ὑποταγμένους | 8 коемже С М | 8–9 изложенаа. доже и до н(ы)ня нема гр. | 9 доже] даже М | 9–10 да дрѣжет се тврѣдо, κρατεῖταισαν | 11 Се разоумно, σαφῆς MSyn 237, AL ω 30, што Palm. 207, AE (263) 279. РП нема | 12–13 поставление, χειροτονίαν | 13 и] и до С М и гр. – μέχρις καὶ | 13–14 цр(ь)ков(ь)ного ключаря, проσμοναρίου | 14 своихъ степенни да вт(ь)падоутъ, περὶ τοὺς βαθμοὺς ἐκκλῆσιων | 20 ксть] кс(ть) и С М и гр. – ἐστὶ καὶ | 22–29 ум. того ради... своего сана, гр. ἔσται οὖν καὶ ὁ χειροτονῶν, καὶ ὁ χειροτονούμενος ἐπὶ χρήμασι, τοῦ οἰκείου βαθμοῦ ἀλλότριος, καὶ ἐν ἐσχάτῳ βαθμῷ τοῦ κλήρου κεχειροτονῆται | 24 мьздѣ М | 29 своего] вт(ь) своего С | 29 и еще и. ἀλλὰ καὶ

сци чл(о)в(ѣ)ци или мниси да боуд(оу)тъ || проклети.

- 3 Правил(о) .҃. Иже мирьскихъ домовъ
правление приѣмлюще на се. запрѣще-
ние да примоут(ь). ѿбаче аще позо-
6 ветъ законъ. на хранение не дошъ-
д(ь)шихъ възраста дѣтин. да не ѿтре-
коут' се. или аще ѿп(и)с(коу)пъ по-
9 велитъ сиротамъ и въдовицамъ приле-
жаніе творити.
Тѣмъ(ь). Соущен въ причтѣ цр(ь)ко-
12 в(ь)нѣмъ. рекше презвѣтери и диа-
к(о)ни. и прочии причѣтници. въ до-
мы мирьскихъ чл(о)в(ѣ)къ оучения ра-
15 ди дѣтемъ и рабомъ ихъ да боуд(оу)тъ
принети. іакоже десетоє правило по-
велѣваетъ. седмаго вселенскаго собора
18 иже въ никен събра се второе. стро-
еніи же и инѣхъ вещи. и правленіи
иже ѿ имѣнни или ѿ селѣхъ. въ до-
21 мохъ мирьскихъ властель причѣтникъ
таковаго попеч(е)ніи на се да не въз-
метъ. аще ли же ни цр(ь)к(ь)в(ь)ныхъ
24 правилъ запрѣщеніе да приметъ. аще
же повелитъ имъ свои ѿп(и)с(коу)пъ.
оубогимъ сиротамъ же и въдовицамъ.
27 правление творити. да не ѿтрекоут' се.
такоже и соудникъ своихъ дѣти да
хранет(ь). аще не свръшени соут(ь)
30 възрастомъ и родители ихъ оумирающе
ѿставають имъ пещи се или. аще
законъ сродства праведно сихъ на то
33 позоветъ. ѿп(и)с(коу)пи же и мниси ни

мирјани или монаси – да буду про-
клети.

Правило 3. Који узимају на себе упра-
ву мирскихъ домовъ, запрећење да
приме. Међутим, ако закон позове
ради чувања недорасле деце – да не
одрекну, или ако епископ дозволи –
да се старају о сиротама и удовицама.

Тумачење. Они који су у црквеном
свештенству, то јест презвитери и
ђакони и остала свештена лица – да
буду примани у домове мирјана ради
учења деце и робова њихових, како
прописује десето правило Седмог
васељенског сабора, сабраног по
други пут у Никеји. А устројство и
друге ствари. и управу око имовине
или око поља, у домовима мирске
властеле – такво старање да не уз-
ма на себе свештено лице, у против-
ном, запрећење црквених правила да
прими. А ако им сопствени епископ
дозволи да воде управу над убогимъ,
сиротама и удовицама – да не одбију.
Такође и децу својих сродника да чу-
вају, ако су малолетна, када им их њи-
хови родитељи на самрти остављају
да се брину о њима, ако их по праву
сродства закон на то позове. А епи-
скопима и монасима се не дозвољава

4 правление, ἐπιμέλειαν | 6 хранение, διοίκησιν | 6–7 не дошъд(ь)шихъ възраста, ἀφελίκων | 9–10
прилежаніе творити, ἐπιμέλειαν ἀναδεχόμενοι | 11 Соушин С | 11–12 Соушен въ причтѣ
цр(ь)ков(ь)нѣмъ, οἱ τοῦ κλήρου | 12–13 рекше... причѣтници нема гр. | 18–21 стрѣнниа...
причѣтникъ нема гр. | 19 и¹ нема М | 20 иже] еже М | 23 аще ли же ни, εἰ μὴ βούλονται | 23–24
цр(ь)к(ь)в(ь)ныхъ правилъ нема гр. | 24–27 ум. аще же повелитъ... да не ѿтрекоут' се.
'Ορφανῶν δέ, καὶ χηρῶν, καὶ ἄλλων ἐλεεινῶν διοίκησιν ἐπιτρέπεσθωσαν | 27 да не ѿтрекоут' се
нема гр. | 28 такоже] такоже М | соудникъ] сродникъ С, сарод'никъ М, συγγενῶν | 28–29 да
хранет(ь) нема гр. | 29–30 не свръшени соут(ь) възрастомъ, ἀφελίκων ὄντων | 31 пещи се или,
κηδεμονίαν | 33 и, ἢ

своихъ сродникъ печальниці быти не
процѣни сохът(ь). аще же нѣкто при
3 смр(ь)ти сын. вставитъ имъ имѣніе.
да по смрѣти ѿего раздадетъ нищимъ
за д(оу)шю ѿего. таковаго правленіа
6 стронтели да бывають(ь). нарицають
же се и ти печальниці. іакоже шестиде-
сѣть вѣсма новаа заповѣдь гл(аго-
9 л)ет(ь). ц(а)ра левна философа. къ се-
моу же ници правила с(вѣ)тыхъ ап(о)-
с(то)лъ. вѣсма десѣть прѣваго вѣсма-
12 десѣть(ь) третнаго.
Правил(о) .Ѧ. М(о)литвѣны храмъ или
монастырь. без(ь) вѣд(ѣ)ніа іеп(и)-
15 с(коу)па не поставліаетъ се. всакъ же
мнихъ да повинуетъ се іеп(и)с(коу)-
поу. и ш(ь) монастыря бес повелѣ-
18 нна ѿего да || не изидеть. рабъ без воле
г(осподи)на своѿго да не пострижет(ь)
се.
21 Тльк(ь). Без воле сохъцаго въ тои вѣ-
ласти іеп(и)с(коу)па. не под(о)бають
монастыря или цр(ь)к(ь)ве създати. нъ
24 и вѣсма мнихомъ повинovati се
іеп(и)с(коу)поу. и ш(ь) монастыря въ
немже пострижени быше инамо не
27 вѣд(ь)ходити. аще не повелитъ имъ
іеп(и)с(коу)пъ дрѣгнмъ на пользоу
пзити. рабъ же без вѣд(ѣ)ніа г(оспо-
30 ди)на своѿго въ монастырь да не боу-
дет(ь) приѣтъ на постриженіе. аще
кто прѣстоупит(ь) повелѣнаа прави-
33 ломъ. да боудет(ь) безъ вѣщеніа.

ни својим сродницима да буду стара-
тели; а ако им неко на самрѣти остави
иманье, по смрѣти ѿеговој да разделе
сиромашини за душу ѿегову. У та-
квом управљању да бивају и стројите-
љи, па се и ти називају старатели, ка-
ко каже шездесет осма *Новела* цара
Лава Мудрог. Уз ово потражи прави-
ла светих апостола – од осамдесет пр-
вог до осамдесет трећег.

Правило 4. Молитвени храм или ма-
настир без знања епископа се не по-
ставља, а сваки монах да се повинује
епископу и без ѿеговог одобрења да
не изађе из манастира. Роб да се не
постриже без воље свога господара.

Тумачење. Без воље обласног епи-
скопа не треба зидати манастир или
цркву; али и сви монаси да се повину-
ју епископу, и из манастира у којем
бише пострижени другде да не одла-
зе уколико им не одобри епископ да
изађу, на корист другима. А роб да не
буде примљен у манастир на постри-
жење без знања свога господара. Ако
ко преступи ово што је прописано
правилом, да буде без општења. А и

1 печальниці. ἐπίτροποι ἢ κοινῶτορες | 6 стронтели нема гр. | 8 новаа заповѣдь, τὴν νεαράν | 9
ц(а)ра] ц(ѣ)с(а)ря С | философа, φιλοσόφου | 9–12 къ семоу... вѣсма десѣть(ь) третнаго нема
Аристин | 13 М(о)литвѣны храмъ. εὐκτήριος οἶκος | 15 не поставліаетъ се, ἀσύστατα | 19–20 да
не пострижет(ь) се. μὴ μοναζέτω | 25 ш(ь)] ω М | 28 дрѣгнмъ на пользоу, δι' ἐτέραν ὠφέλειαν |
29 изити нема гр. | 31 на постриженіе. ἐπὶ τῷ μονάσαι | аще] аще же С, гр. ὁ δὲ | 32–33 пра-
виломъ нема гр.

под(о)баѣтъ же и ѿ(и)с(коу)полъ по-
д(о)бное промышление монастыремъ

3 творити.

Прав(и)л(о) .ѣ. Прѣходеице из град(а)
въ градъ. иже о нихъ правиломъ повин-

6 ни соуть.

Тльк(ь). Реч(е)но ѣстъ и въ третиемъ
на десет(е) правилѣ. иже въ антиωхнии
9 сбора. иакоже не дрѣзхъти ѿ(и)с(коу)-
поу прѣити. ѿт(ь) своеѣ власти въ
иноу. и поставити презвѣтера или

12 дѣак(о)на. безъ воле соуцаго въ вла-
сти тои ѿ(и)с(коу)па. или иноѣ что
ѿ(и)с(коу)пское правление творити.

15 аще бо и створитъ нѣчто таково праз-
д(ь)но и не тврьдо да прѣвоудет(ь). и
тъ мьсть да приметъ своего безчинниа.

18 изврѣженъ бывъ ѿт(ь) своего сана
с(вѣ)тоу тронцею. тако бо и здѣ напи-
саноѣ правило повел(ѣ)ваѣтъ.

21 Правил(о) .ѣ. Въ цр(ь)к(ь)ви и въ мо-
настыри. а не просто тако поставление
бываѣтъ. аще ли же ни непоставленъ

24 тако поставлены.

Тльк(ь). Хотѣцаго поставити се през-
вѣт(е)ромъ или дѣак(о)номъ. или въ

27 нѣки причѣтънич(ь)ски чинъ вънити.
инако не приѣт(и) на поставление. нъ

въ цр(ь)к(ь)ви въ нѣиже работаѣт(ь)
30 или въ градѣ или въ селѣ или въ мо-
настыри и коего с(вѣ)т(а)го цр(ь)ки.

то прѣжде да вѣрѣшет се. тако да

33 поставлѣет се. въ книждо степенъ

епископ треба да испољава према
манастирима одговарајуће старање.

Правило 5. Они који прелазе из гра-
да у град, подлежу правилима која го-
воре о њима.

Тумачење. Речено је и у тринаестом
правилу Антиохијског сабора да се
не дрзне епископ прелазити из своје
области у другу, и рукополагати пре-
звитера или ђакона без воље постоје-
ћег епископа у тој области, или неко
друго епископско право спроводити.
јер ако и учини тако нешто, ништа-
вно и неважеће да остане, а он казну
да прими за своје бешчиње – лишен
да буде свога чина од Свете Тројице.
јер тако прописује и овде написано
правило.

Правило 6. У цркви и у манастиру, а
не било како, да бива рукоположе-
ње; ако ли не, тако рукоположен је
нерукоположен.

Тумачење. Онај ко хоће да се руко-
положи за презвитера или ђакона,
или у неки свештенички чин да уђе,
да не пристане другачије на рукопо-
ложење него у цркви у којој ради,
било у граду, или у селу или у мана-
стиру; и којег је светитеља црква – то
најпре да се види. Тако да се рукопо-
лаже у сваки степен црквени, да би

2 монастырѣмъ М | 5–6 повинни соуть, ὑποπλήττωσαν Ρατμ. 207, ум. ὑποβλεπέτωσαν РП | 7
трѣтѣимъ М | 11–12 ум. презвѣтера или дѣак(о)на. гр. τινὰς | 15–16 празд(ь)но и не тврьдо.
ἄκουα | 16 да прѣвоудет(ь) | да воудет(ь) М | 19 и – у гр. следи οὗτος | 21–22 монастыре С М |
22 не просто тако, οὐκ ἀπολύτως | 23 непоставленъ. ἀχειροτόνητος | 26–27 въ нѣки] нѣ въ кѣи
М | 27 вънити. συγκαταλεγῆναι | 29 цр(ь)к(ь)въ С | 29–30 въ нѣиже работаѣт(ь) или. нема гр. |
31–1 ум. и коего с(вѣ)т(а)го... въ немъ, гр. εὐρίσκειτο πρότερον ὑπὸ βαθμόν τινα τελεῶν ἐκκλη-
σιαστικόν, καὶ δουλεύων ἐν αὐτῇ

цр(ь)ковныи. да работает(ь) въ немь.
 аще же нѣкто не сы въ цр(ь)к(ь)ви. и
 3 ни въ кожи иже работѣ цр(ь)ков(ь)-
 нѣи. прѣстъ сын чл(о)в(ѣ)къ. през-
 вѣт(е)рь или || днаконъ поставленъ боу-
 6 дет(ь). пол'зы не имать нъ праздно да
 боудет(ь). еже на немь роукоположе-
 ние. рек(ь)ше да ничтоже свещ(е)ни-
 9 чьскаго не створит(ь).
 Прав(и)л(о) .ѣ. Причѣт(ь)ниц(!) или
 мнихъ въ воинство. или въ которыхы
 12 санъ ш(ь) своег(о) истоупивъ про-
 клет'.
 Тльк(ь). Аще которыхы мниси. или
 15 прич(ь)т(ь)ници цр(ь)ков(ь)ни. мниси
 оубо шставляше монастырь. или при-
 чѣтници причѣть и ризы измѣн'ше. въ
 18 воинскыи чинъ внидоуть. или мирь-
 ски санъ примоуть и не покают' се ни
 шбратеть се ни вьсхотеть вьзети свое-
 21 го шбраза югоже прѣжде в(о)г(а) ради
 изволише. да боуд(о)уть проклети. по-
 д(о)бно же семоу правилоу повелѣва-
 24 ють. шсмаи заповѣдь новаи. ц(а)ра
 леина философа. не пращающы мнихомъ
 мирьскаго шбраза пакы на се вьземати.
 27 аще и прьваи на десете заповѣдь въ
 шестьдесятъ вьторѣи главѣ лежещи
 прьвои грани четвьртыхъ ц(а)р(ь)скихъ
 30 книгъ. и самоу правилоу и новѣи за-
 повѣди противет' се.
 Правил(о) .и. Соушени въ жилищихъ
 33 идѣже живоуть ници. или въ мона-

радио у ъему. А ако неко ко није у
 цркви и ни у којој служби црквеној,
 као обичан човек буде рукоположен
 за презвитера или ѡкона, нема ко-
 ристи, него ништавно да буде његово
 рукоположење, односно ништа од
 свештених радиѣи да не чини.

Правило 7. Свештено лице или мо-
 нах, кад иступи из свога звања у вој-
 ску или у неко друго звање – проклет
 је.

Тумачење. Ако неки монаси или
 црквено свештенство – монаси, нара-
 вно, напустивши манастир, а свеште-
 на лица – свештенство, па изменивши
 одећу – ступе у војно звање или при-
 ме мирски чин, а не покају се и не
 врате се, нити хоће да узму свој лик
 који раније Бога ради понеше, про-
 клети да буду. Слично овом правилу
 прописује осма *Новела* цара Лава
 Мудрог, не дозвољавајући монасима
 поново да приме лик мирјанина, мада
 се једанаеста заповест у шездесет
 другој глави прве гране четврте књи-
 ге *Василика* противи– и овом пра-
 вилу и новели.

Правило 8. Свештена лица у жили-
 штима где живе сироти – или у мана-

2 ум. нѣкто не сы въ цр(ь)к(ь)ви. гр. ἀπολελυμένος τις ὢν | 6 пол'зы не имать – у гр. следн ѣк
 тоῦτοу | 7–8 роукоположеніе. χειροθεσία | 9 не створит(ь) не творить С | 10 Причѣт(ь)ниц (!).
 треба Причѣтники као у С М. ὁ κληρωθεὶς | 11 въ которыхы санъ нема гр. | 12 истоупивъ. εἰ...
 ἐλατῶν αὐτοῦ | 15–16 мниси оубо нема гр. | 16 монастырь, τὸν μονήρη βίον | 20 ни вьсхотеть
 нема гр. | 24 заповѣдь новаи. νεαρά | ц(а)ра | ц(ѣ)с(а)ра С | 25 философа, τοῦ φιλοσόφου | 29
 ц(а)р(ь)скихъ | ц(ѣ)с(а)рьскихъ С | 29–30 ц(а)р(ь)скихъ книгъ М, гр. τῶν βασιλικῶν | 32 Соушени
 С | 32–1 ум. Соушени въ жилищихъ... цр(ь)к(ь)вахъ, гр. Ὁ ἐν πτωχείῳ ἢ ἐν σερνείῳ (једн.)

- стырихъ или въ инѣхъ црѣкѣвахъ
причѣтѣници да соутъ подѣ вла-
3 стнiю еп(и)с(коу)па град(а) того. аще
же кто не боуд(е)тъ въ воли еп(и)-
с(коу)па. да познаетъ епитимию.
- 6 Тлъкъ. Идѣже оубожи живоутъ въ
таковыхъ жилицихъ црѣкѣви вели-
ки соутѣ. и причѣтъ не малъ быва-
9 етъ. сего ради оубо повелѣваетѣ.
правил(о). да и тѣхъ црѣковѣ причѣ-
тници и монастырѣсци и инѣхъ црѣ)-
12 ковь. да соутѣ подѣ властнiю еп(и)-
с(коу)па град(а) того. аще же не поко-
рет се под нимъ быти по своемоу са-
15 моуствоу. аще оубо соутъ причѣт-
ници. правилнымъ запрѣщенiемъ да
боуд(оу)тъ|| повинни. аще же мниси
18 или мирѣсци чловѣци. да боудоутъ
безъ ѡбщениа. сирѣчь да ѡтѣлоучет
се.
- 21 **Правило .ѿ.** Причѣтници междоу собою
распрю имоуще. аще вставльше своего
еп(и)с(коу)па къ мирѣскимъ соуднiамъ
24 пристоупетъ. по правиломъ виноу да
примоутъ. причѣтници же аще имѣ-
ють что на еп(и)с(коу)па да ѡжидаютъ
27 свора. аще же еп(и)с(коу)пъ на ми-
трополита. константи града патри-
архоу да възвѣститъ.
- 30 **Тлъкъ.** Аще причѣтникъ имать нѣ-
что на причѣтника. не под(о)баетъ
емоу соудити се прѣдъ мирѣскими
33 соуднiами. нѣ ѡтѣ своего еп(и)-

стирима, или у другимъ црквама. да
буду под влашћу епископа дотичног
града, а ако ко не послуша епископа,
да искуси епитимију.

Тумачење. У таквимъ жилиштима гдѣ
живе убоги, цркве су велике и свеш-
тенство не бива малобројно. Тога ра-
ди, дакле, правило налаже да и тихъ
црква свештеници, и манастирскихъ
и другихъ црква, буду под влашћу
епископа дотичногъ града. Не покоре-
ли се самовольно да под њимъ буду –
ако су, дакле, свештеници, да подле-
гну канонскомъ запрећењу, а ако су
монаси или мирјани, да се лише заје-
днице, односно да се одлуче.

Правило 9. Ако свештена лица, кадъ
међу собомъ имају распру, оставивши
свога епископа приступе мирскимъ су-
дијама, по *правилима* да приме ка-
зну. А ако свештена лица имају не-
што противъ епископа, да чекају са-
бор; ако ли епископъ противъ митро-
полита – да се обрати патријарху
константиградскомъ.

Тумачење. Ако свештеникъ има не-
што противъ свештеника, не треба да
се суди предъ мирскимъ судијама, него
кодъ свогъ епископа. А ако, оставивши

2 причѣтѣници, κληρικὸς (једн.) | 3–4 аще же кто не боуд(е)тъ въ воли, ὁ δὲ τοῦτου ἀφηνιάζων | 5 епитимию, τὸ ἐπιτίμιον | 6–13 ум. Идѣже оубожи... град(а) того, Ἀριστίν: Ὑποκεῖσθαι καὶ οὗτοι ὀφείλουσι τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως | 14–15 по своему самосиљствоу, κατ' οἰκείαν αὐθάδειαν | самосиљствоу М | 21–22 междоу собою распрю имоуще, διαδικαζόμενοι | 23–24 къ мирѣскимъ соуднiамъ, κοσμικοῖς κριτηρίοις | 25 причѣт-
ци, κληρικὸς (једн.) | 29 да възвѣститъ, ἐξαίτεῖτω

с(коу)па. аще же вставльше своего
 3 еп(и)с(коу)па. къ мирьскомоу соуд-
 цюу пристоупеть. по правиломъ за-
 прѣценіе да примоуть. такожде и
 6 причѣтнику аще имать нѣчто на сво-
 его еп(и)с(коу)па. егда въ реч(е)ное
 врѣме събероуť се всею евла|сти еп(и)-
 9 с(коу)пи. прѣдъ съборомъ да сѣдит'
 се. нѣ аще и еп(и)с(коу)пъ или при-
 чѣтнику. с митрополитомъ имать
 12 нѣкоу распроу. ѡт(ъ) патриарха всею
 соудъ еп(и)с(коу)пи и митрополити.
 всѣхъ евластни и страны тою. или
 15 ѡт(ъ) патриарха константи града да
 соудитъ се. си бо власть никоу же
 ѡт(ъ) инѣхъ патриархъ дана бысть.
 18 ни ѡт(ъ) правилъ ни ѡт(ъ) закона.
 еже соудити митрополита подъ инѣмъ
 патриархомъ соудѣ. дроугомоу патри-
 21 архоу. нѣ тъкмо константи града
 патриархоу се. дано есть.

Правило .І. Въ двою градоу едины
 24 причѣтнику да не боудеть. аще же и
 причтет' се въ првы да възвратитъ се.
 аще же кто ѡт(ъ)ноудъ прѣиде въ
 27 дроуги. да не пришеуитъ се никымъ
 же евразомъ || къ ждрѣбию првыне
 цр(ъ)к(ъ)ве.

30 Тьк(ъ). Се правило не вставляють
 причѣтника подъ двѣма еп(и)с(коу)по-
 ма быти. рекше въ двою градоу. еже
 33 есть и в' того града сворѣти цр(ъ)-

свога епископа, доу на мирски суд,
 по правиламъ да приме запреѣне.
 Исто тако и свештеник, ако има не-
 што против свога епископа, пред
 саборомъ да се суди, кад се у речено
 време сакупе епископи целе области.
 Али и ако епископ, или свештеник
 има неку распру са митрополитомъ, да
 се суди код патриарха целе те
 земље, под којим су епископи и ми-
 трополити свих области те земље,
 или код патриараха константиград-
 ског да се суди. Та власт, заправо, ни-
 ком од другихъ патриараха не беше
 дата – ни по правиламъ, ни по закону,
 то јест да се митрополиту који је под
 другимъ патриархомъ суди код другоу
 патриарха, него је само константи-
 градскомъ патриарху то дато.

Правило 10. Да не буде један све-
 штеник у два града, а ако се и при-
 броји, да се врати у први. Ако је неко
 сасвим прешао у други, ни на који на-
 чин да се не меша у ствари прве цр-
 кве.

Тумачење. Ово правило не допушта
 да свештеник буде под двама еписко-
 пима, то јест у два града, што значи,
 и у саборној цркви дотичног града, и

1-2 аще же вставльше своего еп(и)с(коу)па нема М | 3 пристоупеть] прїидеть М | 6-7 егда
 въ реч(е)ное врѣме събероуť се нема гр. | 10 имать нема М | 11-12 ум. ѡт(ъ) патриарха всею
 тою земле. гр. ἡ παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἥτοι τῷ πατριάρχῃ | 13 митрополити и
 еп(и)с(коу)пы инв. М | 14 и нема М | и страны тою нема гр. | 15-16 да соудеть се М | 16 си бо
 власть. ѡлер проноуион | 18 правилъ] правилныхъ С | 22 се. дано есть у гр. се не понавља | 23
 ум. Въ двою градоу, гр. δύο πόλεων ναοῖς | 25 причтет' се, καταλεχθεῖν | 26 ѡт(ъ)ноудъ
 прѣиде. μετετέθη | прѣидеть М | 30 Се правило нема гр. | 31 ум. причѣтника, гр. ὁ αὐτός | 32-5
 ум. рекше... и ѡт(ъ) шноу, гр. καὶ ἀμφότερων εἶναι κληρικός

- к(ь)ви. и в сего въчтеноу быти въ при-
чть. и въ шбою спорноу цр(ь)к(ь)воу
3 слоужити. и прилоучающоу се честь
причтникомъ примати. и wt(ь) сеи
цр(ь)к(ь)ве и wt(ь) шнои. нь аще по-
6 хоти ради соуіетноіе славы. къ болшии
цр(ь)к(ь)ви прѣидеть. да възвращень
боудеть. аenie въ цр(ь)к(ь)въ въ неже
9 прѣжде поставлень бысть. аще же по
воли своего іеп(и)с(коу)па. къ инои
сбориѣи цр(ь)к(ь)ви прѣсели се. и въчтень
12 быс(ть) въ причть. да не имать при-
честіи wt(ь)ноудъ. възимати каковоу
любо честь wt(ь) приходецаго въ прѣ-
15 воу цр(ь)к(ь)въ имѣнни. аще ли
несытьствомъ начнеть възимати что.
| своего степене да wt(ь)падеть.
18 **Правило .Ѧі. Трѣбоуѣи помощи ни-**
цини. с послани мирными да шходеть.
а не съ ставил'ными. ибо ставил'наи
21 посланиа причтникомъ дають се.
Тльк(ь). Мирноіе послание іестъ. рекше
грамата іеп(и)с(коу)па. да іегда оубо
24 хотеть трѣбоуѣи ницини. wtети (!)
нѣгда и просити м(и)л(о)стыне. възе-
млетъ wt(ь)поушенье wt(ь) еп(и)-
27 с(коу)па. рекше мирноу грамату. да
идѣже ходеть показаютъ. и видеце
кр(ь)стиане іако с миромъ пѣшени
30 соутъ wt(ь) іеп(и)с(коу)па. дають имъ
м(и)л(о)стыню и помагаютъ іелико
кто можетъ. ставил'наи же писаниа

прибројан у свештенство овог. те да
у обема саборним црквама служи и
део који припада свештеницима при-
ма и од ове и од оне цркве. Али ако
је ради похоте за сујетном славом
прешао у већу цркву, одмах да буде
враћен у цркву у којој је претходно
рукоположен. А ако се по вољи сво-
га епископа преселио у другу саборну
цркву и био уврштен у свештенство,
уопште да нема удела, или да узима
било какав део иметка који присти-
же првој цркви. Ако ли због похлепе
почне нешто узимати, да се лиши
свога чина.

*Правило 11. Сиромашни, којима је
потребна помоћ, да се са мирним пи-*
смима крећу, а не са препоручним,
јер се препоручна писма свештеним
лицима дају.

Тумачење. Мирно писмо јесте звана
епископска грамата – да сиромашни
којима је потребно, кад хоће негде да
оду и моле за милостињу, узимају одо-
брење од епископа, односно мирну
грамату, да показују тамо куда иду, а
хришћани, видећи да су с миром од
епископа пуштени, дају им милости-
њу и помажу колико ко може. А пре-
поручна писма се свештеним лицима

1 въчтеноу] въчиненъ М | 4 сеи] в'сеи М | 6 соуіетныи С | 9 поставлень бысть. ἐχειροτονήθη |
9–10 по воли, μετὰ γνώμης | 11 прѣсели се. μετετέθη | въчтень] въчиненъ М, гр. ἐκκληρώθη | 13
каковоу] таковыю М | 13–14 възимати каковоу] любо честь нема гр. | 16 несытьствомъ, δι'
ἀπληστίαν | нач'не М | 19 wt(ь)ходеть Р С М | 20 съ ставил'ными, συστατικάις | 21 ум.
причтникомъ, гр. τοῖς ἐν ὑπολήψει μόνοις | 22–23 рекше грамата іеп(и)с(коу)па нема гр. | 24
wtети (!), треба wtити као у Р С М | 29 хр(и)стиане Р С М | 33 писаниа] посланиа Р С М

причѣтникомъ дають се. да когда хотеть
прѣйти въ ннѣ градъ. презвѣтерн или
3 диякони. и вѣнннн въ причѣтъ того
града цр(ь)к(ь)ве. да имѣють шт(ь)
своего еп(и)с(коу)па ставнннна послан-
6 ннн. рекше граматы. || въ ннхъ же ьсть
написано поствление и свѣдѣтельство.
яко непорочнн соуть житннемъ. и пра-
9 ви вѣроу. и показавше града того
еп(и)с(коу)поу. и тако принѣти быва-
ють. и к' селюхъ нщн правила с(ве)тыхъ
12 ап(о)с(то)лъ. петаго на десете и ше-
стаго на десете.

Правило .ѳі. Ёдина ѡбласть на двѣ
15 ѡласти не дѣлнт' се. аще кто раз-
дѣлнтъ нѣсть еп(и)с(коу)пъ. градъ же
аще ц(ѣ)с(а)р(ь)скиими граматами по-
18 чтень ьсть еп(и)с(коу)пъ его чьсть
тъкмо единоу да имат'. истинны же
митрополитъ своа правлениа цѣла да
21 дрѣжить.

Тльк(ь). Аще пристоупитъ къ власте-
лемъ еп(и)с(коу)пъ. и потѣщавъ се
24 молнт' се да почтена бѣдетъ еп(и)-
с(коу)ппа его чьстню митрополитъ-
скою. и тѣ да именовѣть се митропо-
27 литъ. и того ради раздѣлити се еди-
нон ѡласти на двѣ. таковы бо свое-
го да шт(ь)падетъ степене великоже |
30 еп(и)с(коу)ппн почтены быше прѣжде
сего митропольскою чьстню. не потѣ-
щаниемъ еп(и)с(коу)пъ нѣ паче добро-
33 дѣтели ихъ ради. или чьсти ради гра-

дају; ако презвитери и ѡакони хоће
да пређу у други град и уђу у свеште-
нство цркве того града – да имају од
свог епископа *препоручна писма*, од-
носно грамате у којима је наведено
рукоположење и сведочанство да су
непорочног живота и исправни у ве-
ри, те показавши епископу того гра-
да, тако бивају примљени.

Уз ово потражи и правила светих
апостола – петнаесто и шеснаесто.

Правило 12. Једна област се не дели
на две области; ако ко раздели – ни-
је епископ. А ако је град почаствован
царским граматама, његов епископ
само част да има. Стварни митропо-
лит своја права цела да сачува.

Тумачење. Ако епископ отиде вла-
стели и, заложивши се, замоли да ње-
гова епископија буде почаствована
митрополитском чашћу, а он да се
назива митрополитом и да се, ради
тога, једна област раздели на две –
такав да се лиши свога чина. Све оне
епископије које пре овога почасто-
ване бише митрополитском чашћу,
не залагањем епископа, већ прева-
сходно њихове добродетељи ради, или
части ради градова који царевим гра-

4 имають М | 7 поставление и | поставленіе ихъ и М | 8–9 прави | правою М | 15 аще | аще же
Р С | 15–16 аще кто раздѣлнтъ | аще кто раздѣлнт(ь) на двоѣ Р С, гр. ὁ δὲ τεμὼν | 16 нѣсть
еп(и)с(коу)пъ. ἀνεπίσκοπος | 17 ц(ѣ)с(а)р(ь)скиими граматами, ὑράμματα βασιλικῶ (једн.) | 20 ум.
митрополитъ, гр. τῇ μητροπόλει | 20–21 да дрѣжить цѣла ннв. С | 26–27 и та да имѣнѣют се
митроп(о)лит(ы) М. нема гр. | 28 таковы бо нема гр. | бо нема Р С М | 30 еп(и)с(ко)пѣ М | 30–31
прѣжде сего нема гр. | 33 ради² нема С

довъ. иже ѡт(ъ) ц(ѣ)с(а)ра граматѣми
почтени быше. и ѡп(и)с(коу)пи ихъ
3 почтени быше ѡко митрополити. ти
оучьсть тѣмъ единоу да имѣють. да
именоуютъ се митрополити. истинныи
6 же прѣвыи митрополитъ. под' нимже
бѣху ти прѣвѣе. своеие митрополие
правление и власть да дръжить. и
9 послѣжде его почтенѣго ц(ѣ)с(а)ремъ
митрополита выше да сѣдають. и всеие
власти ѡп(и)с(коу)пни. того единого
12 митрополита дають. и да не раздѣ-
ляють се и ти по раздѣленію власти.
и еже аще что и иноие правление
15 кажда ѡп(и)с(коу)пни власти его
имѣше. цѣло емоу да съблюдаютъ се.
и ѡт(ъ)ноудъ ничто||же да не ѡтн-
18 метъ се ѡт(ъ) владанія его. ни дасть
се почтенѣмоу митрополитоу.

Правило .ГІ. Причѣтныи бѣ(зъ) ста-
21 **виноие граматѣ. въ нъ градъ пришедь**
непрічестныи.

Тѣмъ(ъ). Се въ многыхъ правилѣхъ ре-
24 **чено естъ. аще ѡт(ъ) иного ѡп(и)-**
с(коу)па поставленъ прѣзвѣтеръ или ди-
аконъ. въ нъ градъ приндеъ не имыи
27 **ставилныи граматѣ ѡт(ъ) ѡп(и)-**
с(коу)па своего. нѣсть прощенъ слоу-
жити.

30 **Правило .ДІ. Чѣтьць или пѣвѣць ѡре-**
тичскоу поемъ. и чеда с нею ѡбрѣтъ.
да приведеъ е къ ѡбщению. аще
33 соуть тамо кр(ъ)щенѣ. аще ли соуть

матама почаствовани бише. а епи-
скопи нѣхови као митрополити по-
частвовани бише – ти једино [част] да
имају и да се називају митрополити-
ма, а стварни, први митрополит. под
којим ти одраније беху. да држи упра-
ву и област своје митрополије. и да
седа више митрополита кога је после
њега цар почаствовао; а епископије
цале области само њега да [имају] за
митрополита, и да се према разделе-
њу области не разделеју и те, него
уколико и неку другу управу свака од
епископија његове области имаше.
цела да му се сачува и ништа ни по-
што да се не отме од његове власти.
нити да се да почаствованом митро-
политу.

Правило 13. Свештено лице. доша-
вши у други град без *препоручне гра-*
матѣ, бива изопштено.

Тумачење. У многимъ правилѣхъ је
речено то, да се презвитеру или ђа-
кону које је други епископ рукопо-
ложио, ако дођу у други град, а нема-
ју од свог епископа *препоручне гра-*
матѣ, не дозволи служити.

Правило 14. Чатац или појак који
узме јереткињу и с њом добије децу,
да их приведе заједници ако су тамо

1 ѡт(ъ) | ѡд(ъ) Р | ц(ѣ)с(а)ра | ц(а)ра Р М | 2-3 и ѡп(и)с(коу)пи ихъ почтени нема М | и
ѡп(и)с(коу)пи ихъ... ѡко митрополити нема гр. | 3-5 ти оучьсть... митрополити нема гр. | 4
оучьсть | оубо чьсть Р С М | да² нема Р, и да Р С М | 6 прѣвыи нема гр. | ум. митрополитъ. гр.
митрополѣи | 8 правление и власть. та δίκαια | дръжить С | 9 ц(ѣ)с(а)ремъ | ц(а)ремъ Р М | 12
дають | да имѣютъ(ъ) Р С М и гр. – εἶπον | 13 ум. ти, гр. αὐται – односи се на митрополије | 14
иъ, каі | что нема М | и нема С | 15 ум. кажда ѡп(и)с(коу)пни власти, гр. ἐν πάσῃ τῇ ἐπαρχίᾳ |
18 владанія. проворіон (мн.) | 20 бѣ(зъ) – наша конј. | 20-21 бѣ(зъ) ставилноѣ граматѣ. δῖχα
συστατικῶν (мн.) | 23 Се | Не С. гр. Тоуто | 23-24 речено | се речено М | 24-25 ѡт(ъ) иного
ѡп(и)с(коу)па поставленъ. οἱ ἑξουχαιοὶ τῶν τοῦ τοῦ | 25 поставленъ | поставленъ и М | 25-26 прѣзвитеръ
или диаконъ. κληρικοὶ | 27 ставилныи граматѣ. συστατικὰ | 30-31 ѡретичкоу Р М | 31 поемъ |
поемъ С | 32 и | ю М

- некр(ъ)щена. к томоу да не боудоуть
кр(ъ)щена ѡт(ъ) еретикъ.
- 3 Тѣмъ(ъ). Иже помати на съчетаніе
брака правовѣрномоу еретичьскоу же-
ноу. или дѣщеръ дати за еретика. и
- 6 десетоу и тридесете прьвое | правило
сбора иже въ лавдикни. и второе пра-
вило шестаго вселенскаго сбора иже въ
- 9 тѣмъ(ъ) полатнѣмъ. и се правило ѡтри-
цаѣтъ. аще же нѣкыи чѣтць или пѣ-
вѣць. прѣжде сего правила. ѡт(ъ) ино-
- 12 вѣрныхъ женѣмъ вѣзе и чеда с нею ство-
ри. и аще боудеть кр(ъ)стиль ꙗко въ
еретицѣхъ живыи. да приведеѣ ꙗко къ
- 15 причещенію сборныи цр(ъ)к(ъ)ве. аще же
некр(ъ)щена имать. к томоу съ ере-
тики да живеть. нъ въскорѣ ѡт(ъ)-
- 18 тоудѣ ѡд(ъ)шѣдѣ. къ сборнѣи цр(ъ)-
к(ъ)ви да приведеѣ ꙗко и в(о)ж(ъ)ствъ-
номоу да спод(о)бѣтъ кр(ъ)щенію.
- 21 Правило .ѣ. Діакониса. прѣжде четы-
ридесети лѣт(ъ) не бываѣтъ. аще же
брака ради слоужбѣ пороугаѣтъ се. да
- 24 боудеть проклета.
- Тѣмъ. Не под(о)баѣтъ жены прѣжде
.м. лѣтъ поставляти діаконисы. аще
- 27 же .м. лѣт(ъ) соуши поставлена боу-
дѣтъ. и по поставленіи || идѣтъ замоужь.
ѡко пороугавши се в(о)жи бл(а)год(ъ)-
- 30 ти да боудеть проклета.
- Правил(о) .ѣ. Чръноризци и чрънори-
знице. да не женѣтъ се ни посагають. по-
неже аще то сторѣтъ. боудоуть ѡт(ъ)-
лоучени.

крштена; ако ли су некрштена, онда
да не буду крштена од јеретика.

Тумачење. То да правоверни узима
за склапање брака јеретичку жену,
или даје кћер за јеретика, забрањује
и десето и тридесет прво правило са-
бора у Лаодикији, и друго правило
Шестог васељенског сабора у Трул-
ској палати, и ово правило. А ако је
неки чатац или појац пре овог прави-
ла узео иноверну жену и с њом децу
створио, и ако их буде крстио живе-
ћи међу јеретицима, да их приведе у
заједницу Саборне цркве. Буде ли их
држао некрштене, више са јеретици-
ма да [не] живе, него отишавши брзо
отуда, да их приведе Саборној цркви
и удостоји божаственог крштења.

Правило 15. Ђакониса не бива пре
четрдесете године. Ако се брака ра-
ди наруга служби, проклета да буде.

Тумачење. Не треба жену пре 40. го-
дине постављати за ђаконису. А ако
са 40 година буде постављена и по
постављењу се уда, проклета да буде,
јер се наругала Божијој благодати.

Правило 16. Црнорисци и црноризи-
це да се не жене нити удају, јер ако то
учине, биће одлучени.

3 Иже] Юже Р С М | съчетаніе] сачтѣніе М | 4 еретич'кѣ М | 8 вселенскаго нема гр. | 11 прѣжде
сего правила. τὸ τῶν κανόνων τούτων (мн.) | 12-13 створи. ἐτέκνωσεν | 13 и нема Р | кр(ъ)стиль
ѣ] крѣстиль и Р | ꙗко нема М | 14-15 къ причещенію] къ кр(ъ)щенію С, гр. τῇ κοινῳνίᾳ | 16-17 к
томоу са еретикъ да живеть]... да не живеть Р С М, гр. μηκέτι παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς ποιού-
μενος τὴν ἀναστροφὴν. βαπτίζεσθαι | 26 поставляти, χειροτονεῖσθαι

- Тлъкъ). Чръноризъць и чръноризица.
 3 единою шбещавше се б(о)гоу работа-
 ти въ ч(и)стотѣ и въ д(ѣ)вѣствѣ. все
 д(ѣ)ни живота своего. и потомъ шт(ѣ)-
 6 падоутъ шбещание свое штврѣгше. ре-
 кше. или чръноризъць шженит' се. или
 чръноризица посагнетъ. шт(ѣ)лоучению
 повинни боудутъ. правило же шесть
 9 десетное великаго васила. таковымы
 прѣлюбоудниичское запрѣщение да-
 ти повелѣваетъ.
 12 **Правило .ѡ.** По срѣдѣ сель прѣдѣль.
 или на краинѣ гдѣ. аще тридесети
 лѣт(ѣ) дръжанъ есть бес поминания. да
 15 дръжитъ се. аще же вьноутрѣ | триде-
 сети лѣт(ѣ) вьспоменеть се ш немъ. да
 соудеть се. аще же поставит' се градъ
 18 ц(ѣ)са(р(ѣ)скимъ повелѣниемъ. градъ-
 скимъ и людскимъ оустановомъ. да
 послѣдоуетъ и чинъ. цр(ѣ)ков(ѣ)ныхъ
 21 прѣдѣль.
 Тлъкъ). Аще оубо подѣ цр(ѣ)ковноу
 властѣ. рекше подѣ еп(и)с(ко)п(и)ю прѣ-
 24 идеть мирьскихъ людн село. или прѣ-
 дѣль нѣкакъ. или ино что шт(ѣ) та-
 ковыхъ. и за четыридесети лѣт(ѣ).
 27 оумльчаше г(о)спод(и)е. никакоже по-
 меноуше ш таковыхъ дръжецимъ е. к
 томоу не могоутъ вьзети таковыхъ.
 30 того ради шт(ѣ)гонимн. понеже за то-
 лико лѣтъ не вьспоменоуше. аще же
 цр(ѣ)кы шт(ѣ) дроугое цр(ѣ)к(ѣ)ве. ре-
 33 кше еп(и)с(ко)п(и)а шт(ѣ) еп(и)с(ко)п(и)-

Тумачење. Црноризац и црноризица
 који су се једном обећали да служе
 Богу у чистоти и девичанству све да-
 не свога живота, а потом отпадно,
 одбацивши своје обећање, односно
 или се црноризац ожени или црнори-
 зица уда, да буду подвргнути одлу-
 чењу. А шездесето правило Василија
 Великог налаже да се такви подвр-
 гну запрећењу за прељубочинство.

Правило 17. Ако је [црквени] предео
 који је усред насеља, или негде на
 крају, држан тридесет година неоме-
 тано – да се и даље држи, а ако се у
 току тридесет година покрене реч о
 њему – да се суде. Ако се, пак, цар-
 ском наредбом оснује град, грађан-
 ским и јавним указима да следи и
 поредак црквених подручја.

Тумачење. Ако, дакле, под црквену
 власт, односно под епископију, пређе
 насеље мирјана, или неки предео или
 нешто слично томе, а власници [три-
 десет] година ћуте, никако не поми-
 њући о томе онима који их поседују,
 више не могу узети нешто од тога,
 ради чега се одбијају пошто толико
 година нису помињали. А ако црква
 од друге цркве, односно епископија

1 и] или Р С М и гр. – ѡ | 1–7 Чръноризъць... посагнетъ, οὗτοι τῆς ἐπαγγελίας αὐτῶν ἐκπεσόντες, καὶ τὰς συνθήκας αὐτῶν ἀνέτησαντες | 8 боудутъ] да боудутъ Р С М | да боудутъ повинни инв. Р М | 12 По срѣдѣ сель. 'Ευχώριος | прѣдѣль, παροικία | 13 или на краинѣ гдѣ, καὶ ἀγροικίῃ | тридесети] ᾗ. С М | 15–16 аще же... ш немъ, εἰ δὲ ταύτης ἐντὸς | тридесети] ᾗ. С | 17 поставит' се, κεκαίνισται | 18 повелѣние М | 19 оустановомъ, τύποις | 20 чинъ, τάξις | 22–26 аще оубо... шт(ѣ) таковыхъ, Εἰ μὲν κατὰ ἰδιωτῶν ἔσχον ἀγωγὰς αἱ ἐκκλησίαι περὶ τινῶν ἀκινήτων | 26 четыридесети] тридесети С М, Р-л. и гр., осим у РП | 27 г(о)спод(и)е С | 28 таковымы С | 28–31 ум. к томоу... не вьсполеноуше, гр. οὐκ ἔτι ταύτας ἐνδυνάμως κινεῖν, δύνανται, παραφραστικῶς ἐκβαλλόμεναι | 32 цр(ѣ)к(ѣ)вы М | 31–8 ум. аще же цр(ѣ)кы... оумльчаше, гр. εἰ δὲ ἐκκλησία ἔχει κατὰ ἐκκλησίας, ἐπὶ ἰσοῦ δικαίου εἰσὶ καὶ ἀμφοτέραι, εἰς τὴν τριακονταετίαν οὐκ ἐλάλησεν, ἀλλὰ ἡσύχασεν· εἰ μετὰ ταῦτα κινήσει, διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραγραφῆς ἐξωθεῖται

3 пинѣ. имать възето нѣкоже ради винны
 село или винограды. или ино что тако-
 во. и за .л. лѣт(ь) не въспомоуѣтъ в
 6 таковыхъ г(оспод)и не оумлачеть.
 аще потомъ начнуѣтъ нѣчто гла(го-
 ла)ти || в томъ. да вт(ь)рновени
 боудуѣтъ. понеже за толико врѣме
 оумлачаше. повелѣваѣтъ оубо и се
 9 правило. яко аще нѣкы еп(и)с(коу)пъ.
 вт(ь) дроугаго еп(и)с(коу)па. или вт(ь)
 соудѣтъ своихъ. или вт(ь) живущихъ
 12 на краниѣ гдѣ. по нѣкоимъ распри.
 възметъ или село или винограды или
 ино что таково. по прѣшъстви .л.
 15 лѣт(ь). аще не въспомоуѣтъ в немъ да
 дръжитъ твердо. аще же прѣжде ис-
 полненна .л. лѣт(ь). възисканне и ра-
 18 спра боудеть в томъ. дръжеще тако-
 ва не оправдетъ се самъ. нъ съ възис-
 кающимъ таковыхъ соудеть се прѣдъ
 21 сборомъ всеи шласти еп(и)с(коу)пъ.
 аще же ц(ѣ)с(а)рь съзидеть новъ
 градъ. да не имать распри в томъ иже
 24 естъ близъ него еп(и)с(коу)пъ. и подъ
 свою власть повинюти его да не ищетъ.
 нъ градскимъ и людскимъ обы-
 27 чаемъ да послѣдоуѣтъ. нъ да имать
 его подъ собою тои шласти еп(и)-
 с(коу)пъ. под нимже быти повелѣ-
 30 нию ц(ѣ)с(а)ревоу написанъ бысть.
 Правило .нѣ. Причѣтници мниси. аще
 вѣрѣшюѣтъ се или свѣтъ зѣль твореще.
 33 или клетвою свѣзаше се на еп(и)-

од епископије држи узето због неких
 разлога – ивиу, или виноград или
 нешто друго слично, и власници 30
 година не помену него ѣте – ако
 потом почну нешто о томе да говоре,
 да се одбију зато што су толико вре-
 мена ѣтали. И ово правило, дакле,
 прописује: ако неки епископ од дру-
 гог епископа, или од својих суседа,
 или од оних који живе негде на кра-
 јини, после неке распри, узме или
 поле, или виноград или нешто друго
 слично, па ако по истеку 30 година о
 томе не помињу, и даље нека држи.
 Али ако пре испуњења 30 година до-
 ђе до потраживања и распри о томе,
 држиоци тога неће се сами оправ-
 дати, него ће се са потражноцима
 тога судити пред сабором епископа
 целе области.

А ако цар сазида нов град, нека о то-
 ме нема распри епископ у његовој
 близини и да не тражи да га под своју
 власт повинује, него да следи грађан-
 ским и народним обичајима, тако да
 га под собом има оне области епи-
 скоп, у коју је царским указом био
 уписан да буде.

Правило 18. Ако се свештеници и мо-
 наси затекну да се на нешто лоше до-
 говарају, или се заједно заклињу про-

1 възети С | 2 что | нѣчто Р С | 3 .л.] тридесет(е) Р | 4 г(оспо)ды С | 9 аще | аще оубо С | нѣкы
 еп(и)с(коу)пъ. τινὲς τῶν ἐπισκόπων (мн.) | 10 ум. дроугаго еп(и)с(коу)па, гр. ἐτέρων ἐπισκόπων | 10–12
 или вт(ь) соудѣтъ... на краниѣ гдѣ, ἀροικίας παροικίας, ἢ ἐυχωρίους | 12–16 по нѣкоимъ распри...
 твердо нема гр. | 14 .л.] тридесети Р | 15–17 аще не въспомоуѣтъ... испльнення .л. лѣт(ь) нема М |
 17 .л.] тридесете Р | 17–18 възисканне и распра, ἀμφιβολία | 18 дръжеще Р | 19 ум. не оправдетъ се самъ,
 гр. οὐκ ἐκβλήθησονται | 21 ум. всеи шласти еп(и)с(коу)пъ, гр. τῆς ἐπαρχίας са објашењем о томе
 шта се подразумева под сеоским и оним крајњим местима | 22 ц(ѣ)с(а)рь | ц(а)рь Р М | 22–23 новъ
 градъ – у гр. следи: ἢ καὶ αὐτὸς καίνισοι | 26–27 градскимъ и людскимъ обычаемъ, τοῖς πολιτικοῖς
 καὶ δημοτοῖς τοῖς | 27 нъ да. ѡστε | 28 шласти, τῆς ἐπαρχίας, ἢ παροικίας | 30 ц(ѣ)с(а)ревѣмъ С,
 ц(а)ревоу Р М | 31 Причѣтници | Причѣтници и С М и гр. – κληρικοὶ καὶ | 32 свѣтъ зѣль твореще,
 φητριάζοντες | зѣль | зѣль М | 33 клетвою свѣзаше се, συνονύμενοι

с(коу)па. своего степене да wt(ь)па-
доуць.

- 3 **Тльк(ь).** **Ще** нѣции свецавають свѣтъ
зъль. и клетвами оутвърждають се. да
не прѣстоупеть еже свецаше. на оуби-
6 ениие нѣкоего болярина. или иного
кого. болше нѣхъ всѣхъ грѣховъ
wt(ь) градскаго закона wсоуждение
9 имоуць. того ради и правило повелѣ-
вають. причѣтникомъ и мнихомъ. аще
свѣтъ зъль твореть. и клетвами оутвр-
12 ждаютъ се на иеп(и)с(коу)па. wбличени
бывше wt(ь) своего сана да изврѣ-
гоуць се.

- 15 **Правило .Ѣ.** Двацни || въ лѣтѣ сборъ
да бывають. идѣже повелить иеп(и)-
с(коу)пъ иже есть въ митрополни. и
18 да раздрѣшаютъ се распре и всако пре-
кословнѣ.

- Тльк(ь).** **И**коже прѣжде реч(е)но
21 быс(тъ). двацни въ лѣтѣ(ѣ) сбороу бы-
вати сходити се всею wбласти иеп(и)-
с(коу)помъ. идѣже повелить митропо-
24 литъ. на раздрѣшениие и на исправле-
ниие възискаемыхъ цр(ь)ков(ь)ныхъ ве-
щни. възбранено же бысть еже двацни
27 сбороу бивати. wt(ь) шестаго правила
седмаго вселеньскаго свора иже въ ни-
кен второие събра се. и wt(ь) wсмаго
30 правила шестаго вселеньскаго свора иже
въ троулѣ полатнѣмъ. троуда ради и
многыхъ потрѣбъ. еже хотеть имѣти
33 на поутноие шѣствнѣ събирающен се

тив епископа, лишени да буду свога
чина.

Тумачење. Ако се неки договарају да
чине нешто лоше и заклетвама се
обавезују да неће преступити оно
што су се договорили ради убиства
неког болярина, или другог неког.
осуђује их *Грађански закон* више
него за све друге грехове. Ради тога и
правило налаже да се свештеници и
монаси, ако се договарају да чине не-
што лоше и заклетвама се обавезују
против епископа, кад се разобличе,
извргну од свога чина.

Правило 19. Двапут годишње да бива
сабор тамо где одреди епископ ми-
трополије, и да се разрешавају распре
и свака несугласица.

Тумачење. Онако како је раније било
речено – двапут годишње сабор да би-
ва; да се састају епископи целе обла-
сти тамо где одреди митрополит ра-
ди разрешења и исправљања искр-
слих црквених питања. А то да два-
пут бива сабор, би забрањено ше-
стим правилом Седмог васељенског
сабора, сабраног по други пут у Ни-
кеји, и осмим правилом Шестог васе-
љенског сабора у Трулској палати –
због тешкоћа и многих потреба што
ће за путовање имати епископи који
се сакупљају, те би наређено да јед-

1 стѣпена М | 3–5 **Ще** нѣции... свецаше. 'H συνωμοσία, καὶ ἡ φρατρία | 4 зъль] зъль М | 5–7
на оубиениие... иного кого. ἐπὶ ἀναίρεσει τινὸς τῶν οἰωνδήποτε συγκλητικῶν | 9 имат(ь) М | 10
ум. причѣтникомъ и мнихомъ. гр. τοῖς ποιουμένοις | 11 клетвами] **клевѣтамы** М | 12–13
wбличени бывше нема гр. | 16 повелить, докеї | 18–19 распре и всако прекословнѣ. τὰ ἀνακύ-
πτοντα | 20 прѣжде, ἐμπροσθεν | 22 всею, καθ' ἑκάστην | 23–24 митрополитъ. ὁ τῆς μητροπόλεως
ἐπίσκοπος | 24–26 на раздрѣшениие... вещни, καὶ διορθοῦν ἑκάστα τὰ ἀνακύπτοντα | 29 wсмаго
Р | 32 еже] иже С | 33 събирающен С

ѣп(и)с(коу)ни. и повелѣно быс(тъ)
ѣдиною въ лѣт(ѣ) свороу бывати.
3 ѡт(ъ) с(вѣ)т(а)го праздника паскы.
доже до скончаниа ѡктем'бра | м(ѣ)-
с(ѣ)ца.

6 **Правило .к̄.** Причѣтѣникъ иного града
въ дроуѣмъ не причтеть се. аще же
свое ѡт(ъ)чѣство погоубивъ. въ дроу-
9 гоу. цр(ъ)ковъ придетъ. не имать за-
прѣщенна. ѣп(и)с(коу)пъ же чюждего
причѣтника приѣмъ. и самъ и ѣгоже
12 приѣт' да имата ѡт(ъ)лоученнѣ.

Тѣмъ(ъ). Въ многыхъ правилѣхъ се ре-
чено естъ. ѣже не принимати причѣт-
15 ника. ѡт(ъ) иного града пришьдѣша безъ
воле своего емоу ѣп(и)с(коу)па. ѣп(и)-
с(коу)пъ оубо аще приметъ чюждего
18 причѣтника. бес писаниа ѣп(и)с(коу)па
ѣго. и въ свою еп(и)с(коу)пнѣ прич-
теть. и самъ и ѣгоже приѣтъ да боуде-
21 та ѡт(ъ)лоучена. дои'дѣже тѣ причѣт-
никъ възвративъ се въ свою цр(ъ)ковъ
ѡтидетъ аще погоубивъ свое ѡт(ъ)чѣ-
24 ство причѣтникъ или варваромъ нашед'-
шѣмъ поплѣнено боудеть. или инако
како запоустѣеть. и придетъ въ инъ
27 градъ || такового аще приметъ ѣп(и)-
с(коу)пъ не имать запрѣщенна.

Правило .к̄а. Ненскоушенъ причѣтникъ.
30 или мирьскы члов(ѣ)къ. гл(агол)е на
ѣп(и)с(коу)па. не приѣтънъ.

Тѣмъ(ъ). Аще кто клевететь на ѣп(и)-
33 с(коу)па или на причѣтника. рек'ше на

ном годишнѣ сабор бива, од светог
празника Пасхе па до краја месеца
октобра.

Правило 20. Свештено лице једног
града да се не причислава другом; а
ако, изгубивши своје отачаство, дође
у другу цркву, нема запрећења. А
епископ који туђе свештено лице
прими – и сѣм, и онај кога је примио,
да буду одлучени.

Тумачење. У многимъ правилима је
речено то да се не прима свештено
лице из другог града, приспело безъ
воле сопственог епископа. Ако епи-
скоп, дакле, прими туђе свештено
лице без писма његовог епископа и
причисли у своју епископију, и сѣм и
онај кога је примио да буду одлучени
све док то свештено лице не отиде,
вративши се у своју цркву. Ако све-
штено лице, изгубивши своје отача-
ство, или поплѣнено услед налета
варвара, или запустело некако друга-
чије, дође у други град – такво, ако
прими епископ, не добија запрећење.

Правило 21. Непроверен свештеник,
или мирјанин, који говори против
епископа, неприхватљив је.

Тумачење. Ако ко клевета на еписко-
па или на свештено лице, то јест на

3 пасхы М | 4 доже] даже Р М | ѡктем'бра С. ѡктембрѣа М | 12 приѣт'] прѣѣмъ Р М | 18–19 бес
писаниа ѣп(и)с(коу)па ѣго нема гр. | 19 и нема С | 23 аще] аще же Р С М | 24–25 нашьд(ъ)шѣмъ
Р С М | 24–26 ум. или варваромъ... запоустѣеть, гр. ἀπό τινος ἀνάγκης | 33–1 рек'ше на
презвѣтера и диакона нема гр.

- презвѣтера и днакона. под(о)баѣтъ ис-
тезати прѣжде житие ихъ. и не безъ
3 испытанна принимати ихъ на клеветан-
ние ѿ(и)с(коу)па. аще причѣтници
соу(т)ь клеветающе. или мирсци
6 члов(ѣ)ци. да некогда боуду(т)ь вт-
вржени в(ѣ) цр(ѣ)к(ѣ)ве. или приче-
щенна лишени. или в грѣсѣхъ нѣкыхъ
9 сами клеветаеми. и себе и ѿце не
вправивше. или инако како житие
имоще порочно или вѣроу чюжди.
12 рекше еретици. мнози бо таковни
цр(ѣ)ков(ѣ)ноѿ бл(а)гочинниѿ смести и
прѣвратити хоще. клеветами вини
15 съшивають. на | непорочныѿ и правовѣр-
ныѿ. ѿ(и)с(коу)пы и причѣтники. та-
ковни на клеветаниѿ неприѣтны.
18 **Правило .кѳ. Оумьрьшоу ѿ(и)с(коу)-**
поу. аще кто в(ѣ) соуцихъ ѿго вѣс-
хытитъ что. вѣ свои степенъ съгрѣ-
21 **шитъ.**
Тльк(ѣ). Аще ѿ(и)с(коу)пъ оумреть. и
вт(ѣ) всобнаго ѿмоу именина. при-
24 чѣтници нѣчто расхытеть. в своемъ
степенѣ вѣдоу приимуть. рекше да
изврьгоут' се.
27 **Правило .гї. (!) Безъ вѣдѣннѿ ѿ(и)-**
с(коу)па. вѣ константи градѣ прѣвы-
вающе. причѣтници и мниси. и метеже
30 **въздвизающе. из града да изжденоутъ**
се.
Тльк(ѣ). Иже бес повелѣннѿ своего
33 ѿ(и)с(коу)па вѣрѣтают' се вѣ констан-

презвитера и ѿкона, претходно тре-
ба проверить живот тих, а не прима-
ти их без проверки у клевети еписко-
па. Ако су свештена лица, или мирја-
ни они што клеветају, да нису можда
раније избачени из Цркве или лише-
ни причешћа; или и сами оптужени
за неке грехе а још себе нису оправ-
дали; или другачије некако имају по-
рочан живот; или су туђи вером, то
јест јеретици? Јер многи су такви
који хоће да помуте и изврну цркве-
но благочиније, који клеветама при-
шивају кривице на непорочне и пра-
воверне епископе и свештенике. Та-
кви су неприхватљиви у клеветању.

Правило 22. Кад умре епископ, ако
ко отме нешто од онога што је њего-
во, огрешиће се о свој степен.

Тумачење. Ако епископ умре и све-
штеници разграбе нешто од његове
сопствене имовине, на свој степен ће
навући беду, то јест биће извргнути.

Правило [23.] Свештеници и монаси
који без знања епископа у Констан-
тинграду бораве и метеже подижу,
да се протерају из града.

Тумачење. Они свештеници и монаси
који се без одобрења свога епископа

1-2 прѣжде истезати пшв. С | 4 ум. ѿ(и)с(коу)па. гр. αὐτῶν | причѣтници] притѣтници (!) М | 7-8
причещенна лишени, ἀκοινῶνῆτοι | 8 нѣкыхъ нема Р М | 12 рекше еретици нема гр. | 16-17
таковни... неприѣтны нема гр. | 23-24 причѣтны (!) Р | 25 вѣдоу приимуть, κινδυνεύουσι |
25-26 рекше да изврьгоут' се нема гр. | 27 .гї.] .кѳ. Р С М и гр. - ку | 28 константиѣ М | 29
метежи Р | 32 повелѣннѿ, γνῶμης

тини градѣ прѣбывающе. причѣтници
и мниси. и метежъ твореть цр(ь)ков(ь)-
3 номоу строению. таковни мѣстникоу
костантина град(а) цр(ь)к(ь)ве. шт(ь)
града да ижденоути се. мѣстникъ же
6 казнитель ска|заетъ се. егоже поста-
вляютъ патриархъ или митрополитъ.
казнити твореци ихъ безъчинни въ цр(ь)-
9 ковиѣмъ строении.

Правило .кѣ. Монастырь с волею
еп(и)с(коу)па поставленъ. да прѣбыва-
12 ютъ непрѣтворень. и яже соути к не-
моу да боудути нешт(ь)емна. аще же
иѣкто инако начнетъ творити. иѣсть
15 безъ вины.

Тѣмъ. Монастырыя иже безъ бл(а)г(о)-
с(ло)вленна еп(и)с(коу)па създани бы-
18 ше. не съставлени соути и не шсв(е)-
щенни. повелѣниемъ же и съ бл(а)г(о)-
с(ло)вленнемъ еп(и)с(коу)па създани
21 монастыри. яко б(о)ж(ь)ствына
мѣста и б(о)гоу пороучени соущи. да
прѣбываютъ непрѣтворени и нешвиди-
24 ми. и мирская жилища николиже да
не боудути въ нихъ. да схраняють же
се и имѣния ихъ и стежания. села и
27 виногради. и вся прочая. нешт(ь)емна
и нешт(ь)ходна шт(ь) нихъ. аще же
кто прѣстоупитъ повелѣния са (!).
30 шт(ь) пр(а)виль. запрѣщению да боу-
детъ повиннь.

Правило .кѣ. Въноутрь трин м(ѣ)с(е)ць
33 еп(и)с(коу)помъ да стварають поста-

нају да пребивају у Константиногра-
ду. и праве метежъ црквеном устрој-
ству, такве масникъ Константиноград-
ске цркве да протера из града. А ма-
сникъ се каже казнитель кога поста-
вля патриархъ или митрополитъ да ка-
зни оне који творе бешчиње у цркве-
ном устројству.

Правило 24. Манастир поставлен во-
ломъ епископа – непретворен да оста-
не и неотуђиво да буде оно што му
припада. А ако неко почне другачије
творити – није без кривице.

Тумачење. Манастири који без бла-
гослова [и дозволе] епископа бише
саздани – непостојећи су и неосвеће-
ни. А манастири, саздани са одобре-
њем и благословом епископа као
божествена места, и Богу посвећени,
да остану непретворени и неоштеће-
ни, и нипошто у њима да буду мирска
жилишта; да се њихова имовина и
посед, поља и виногради, и све оста-
ло сачува неотуђиво и неодвојиво од
њих. А ако ко прекрши ове наредбе,
да буде подвргнут запрећењу по пра-
вилама.

Правило 25. У року од три месеца да
се врши рукоположење епископа, а

2 твореть] творецѣ С | 3 строению] имѣнию С, гр. κατὰστασιν | 5–9 мѣстникъ же... строении
нема гр. | 6 скажетъ се] нарицаетъ се М | 12 яже] иакоже Р | 16–17 бл(а)г(о)с(ло)вленна]
бл(а)гос(ло)вленна и бес повелѣния Р С М, гр. διὰ νόμου | 21 монастырь С М | 23–24 неш-
видими нема гр. | 24 николиже нема гр. | 26 се нема М | и² нема М | и стежания нема гр. | 28 и
нешт(ь)ходна шт(ь) нихъ нема гр. | 29 повелѣния са (!)] повелѣние се Р С М, гр. ταῦτα | 32
трин] трѣхъ М | 33–1 поставление. αἱ χειροτονίαι (мн.)

вѣщеніе. продлѣжаєтъ же вѣрѣме бѣда
нѣкаѣа вѣтрочна. аще же къ оуреченоу
3 вѣрѣме не поставитъ запрѣщеніе да
приниметъ. попеченіе же да прѣбыва-
ѣетъ на икономѣ.

- 6 Тѣмъ. Нѣци вѣтр(ѣ) митрополитъ
нерадеѣше ѿ пороученыхъ имъ пастырихъ.
рекше ѿ соудихъ подъ ними ѣп(и)-
9 с(коу)пѣхъ. и по оумрътви ѣп(и)с(коу)-
па. не хотеть иного вѣскорѣ постави-
ти. повелѣваєтъ правило. не скончавъ-
12 шемъ се тремъ мѣс(ѣ)цемъ. по сконча-
ни ѣп(и)с(коу)па. другоу ѣп(и)-
с(коу)па поставити. аще нѣкаѣа бѣда
15 велика и невѣтрочна продлѣжитъ вѣрѣ-
мене. аще же боле три мѣсець. вдовъ-
ствоѣетъ цр(ѣ)кы безъ ѣп(и)с(коу)па
18 кромѣ нѣкыне ноуде великы. митро-
политъ запрѣ||щеніе да приметъ.
попеченіе же и строеніе все вдовъ-
21 ствѣюще цр(ѣ)к(ѣ)ве. мѣждоу тѣмъ
вѣременемъ. икономъ да дрѣжитъ. и
цр(ѣ)ков(ѣ)ное имѣніе. цѣло да хра-
24 нитъ. хощецоу поставити се ѣп(и)-
с(коу)поу.

Правило .кѣ. Икономъ въ всѣхъ сбор-
27 ныхъ цр(ѣ)к(ѣ)вахъ. вѣтр(ѣ) причта да
бываєтъ. аще же ѿ семь нерадитъ ѣп(и)-
с(коу)пѣ. нѣсть безъ грѣха.

- 30 Тѣмъ. Под(о)баєтъ всѣмъ ѣп(и)-
с(коу)помъ причтника своеѣ цр(ѣ)к(ѣ)-
ве. сирѣчь презвѣтера или дѣакона.
33 поставляти икономиа въ ѣп(и)с(коу)-

време продужава нека [неодложна]
неволя. Ако се, пак, не рукоположи
у одреѣено време – да добиѣе запрѣ-
щење (онај ко рукополаже). А ста-
рање да остане на економу.

Тумачење. Неки од митрополита, не
бинуѣи о поверенимъ имъ пастырима,
то јестъ о епископима који су подъ ѣи-
ма, по смрти епископа неће брзо дру-
гогъ да рукоположе. Правило налаже:
пре истека три месеца, од скончања
епископа, рукоположити другоу епи-
скопа, уколико нека велика и неод-
ложна неволя не продужи време.
Ако, пак, више од три месеца удов-
ствује црква безъ епископа, изузевъ
неке велике нужде, митрополитъ да
добиѣе запрѣщење. А старање и уре-
ђење читаве удове цркве, у томъ межу-
времену, економъ да држи, и црквену
имовину целу да чува епископу који
не се рукоположити.

Правило 26. У свимъ саборнимъ црква-
ма економъ изъ свештенства да бива. А
ако о овоме не брине епископъ – није
безъ греха.

Тумачење. Сваки епископъ треба изъ
своѣ цркве за економиа да поставља
свештено лице, то јестъ презвитера
или ѣакона, да у епископији управља

2 вѣтрочна] невѣтроч(ѣ)на Р С М и гр. – ἀπαράιτητος | 2–3 аще же... не поставитъ. εἰ δὲ μὴ | 5
иконѣ (!) С | 4 приметъ – у гр. следи ὁ χειροτονῶν | 7 нерадеѣше] нарадеѣше М. гр. ἀμελοῦντες | 8
w] вѣтр(ѣ) М | 8–9 рекше ѿ... ѣп(и)с(коу)пѣхъ нема гр. | 9–11 и по оумрътви... поставити. καὶ
τὰς τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας ἀναβαλλόμενοι | 11 повелѣваєтъ правило. ὡρίσθησαν | 14–15
бѣда велика и невѣтрочна. ἀπαράιτητον ἀνάγκην | 15 невѣтрочна] невѣтр(ѣ)речна М | 16 же] ли М |
20 попеченіе же и строеніе все нема гр. | 23 имѣніе, прѣсѣдоу | 24 хощецоу Р С. хоще-
моу М | 24–25 хощецоу поставити се ѣп(и)с(коу)поу нема гр. | 26 .кѣ.] .σι. (!) М. гр. котъ |
32 сирѣчь презвѣтера или дѣакона нема гр. | 33–1 въ ѣп(и)с(коу)пѣи нема гр.

ниш. да править цр(ь)ков(ь)ное илѣ-
 ние. елико вѣходить и елико исходит'
 3 изъ еп(и)с(коу)пие. и вѣшнинаа при-
 тежанна. да править вса по воли его.
 аще же шбрѣцет' се нѣкы еп(и)с(коу)пѣ.
 6 не илын иконома шт(ь) прич'та цр(ь)-
 ков(ь)наго. нѣ самъ собою цр(ь)ков(ь)-
 ныи таковыи бещи праве. таковыи иако
 9 клеветоу възлагае | на с(в)ет(и)тель-
 ство. понеже невѣдомо и бс(ь) свѣ-
 дѣтель строение дръжить. по прави-
 12 ломъ запрѣщеніе да принимать. к се-
 моу ици правила прѣваго на десете. сед-
 маго вселеньскаго сбора иже въ никеи
 15 второе събра се.

Правило .кѣ. Причѣтныи въсхыщае же-
 ноу. да изврьжетъ се. мирьскы же
 18 члов(ѣ)к' да боудеть проклетъ. и вси
 помагающи емоу.

Тльк(ь). Въсхыщающи оубо жены на
 21 съчетаніе брака. и шдѣ градьскаго
 закона велико илѣють шсоуденіе. не
 мало же и шт(ь) св(е)щен'ныхъ правилъ
 24 илѣють запрѣщеніе. аще оубо есть
 причѣтныи въсхытивши д(ѣ)в(и)цоу
 да изврьжетъ се. иакоже се правило
 27 гл(агол)еть. аще есть мирьскыи чло-
 в(ѣ)кѣ. и помог'шен ема и дѣломъ и
 словомъ. на въсхыщеніе д(ѣ)в(и)це.
 30 да боудеть проклети. дондѣже въс-
 хыщеноу шт(ь) нишъ д(ѣ)в(и)цоу.
 аще есть шброученица да поставеть ю
 въ своего шброученика. | аще ли не бѣ

црквеном имовином: колики је улаз
 и колики излаз из епископије и спољ-
 ни приходи – све да се управља по
 његовој вољи. А ако се нађе неки
 епископ да нема економа из цркве-
 ног свештенства, него сам, лично у-
 правља таквим црквеним стварима,
 такав је, као онај ко навлачи клевету
 на свештенство. Пошто незнано и
 без сведока држи газдинство, по пра-
 вилима да прими запрећење. Уз ово
 потражи једанаесто правило Седмог
 васељенског сабора, одржаног по
 други пут у Никеји.

Правило 27. Свештено лице које
 отима жену – да се извргне, а мирја-
 нин – да буде проклет; и сви који му
 помажу.

Тумачење. Отмичаре жена за скла-
 пање брака, дакле, и *Грађански за-*
кон веома осуђује; а и свештена пра-
 вила им дају не мало запрећење. Ако
 је, дакле, свештено лице отело деви-
 цу, да се извргне, како каже ово пра-
 вило; ако је мирјанин, и они који му
 помажу у отмици девице, и делом и
 речју – проклети да буду све дотле
 док девицу коју су отели, ако је обру-
 ченица, не врате њеном обрученику.
 Ако ли није била обручена, да је пре-

2–4 елико... да править вса нема гр. | 9 клеветоу] клетвоу (!) С, гр. λοιδορίαν | 9–10 на
 с(в)ет(и)тельство, τῇ ἱεροσύνῃ | 10 бс(ь) конј. према Р С | 11 строение, οἰκονομίαν | 12–15 к
 семоу ици... събра се нема Аристин | 17 да изврьжетъ се, ἀνεκκλησίαστος | 19 помагающи С |
 20–21 на съчетаніе брака нема гр. | 21 шдѣ] шт(ь) Р С М | 23 св(е)щен'ныхъ] св(е)щен'ныхъ
 скровищъ правила С | св(е)щен'ныхъ нема гр. | 27 аще] аще же М | 28–29 и дѣломъ и словомъ
 нема гр. | 32 шброуч'ница М | да поставеть. ἀποκαταστήσωσιν | 33 шброуч'ника М | 33–1 аще ли
 не бѣ шброучена нема С | не бѣ шброучена, σχολάζουσα

вѣроучена. да прѣдадеѣ ю родителемъ
 3 великаго василіа повелѣваеѣ. при-
 чѣтники же здѣ. чѣтѣ и пѣвце име-
 6 томъ женеть се. презвѣтери же и дна-
 кони ѡженивше се прѣжде и потомъ
 поставлени бывають'.
 9 **Правило .кѣ. Новаго рима** еп(и)с(коу)п'
 вет'хомоу равночѣстнѣ. дръжавы ради
 12 прѣложеніа. тѣмъ же понѣтѣсци. и
 асинѣсци. и фрикисци. и вар'варѣсци.
 ѡт(ѣ) константина града поставліають
 се.
 15 Тѣмъ(ѣ). Равночѣстнѣ констан'тиніа
 града еп(и)с(коу)пъ. римскому еп(и)-
 с(коу)поу да естъ. и равное томоу да
 18 имать старѣшиннѣство. понеже ц(ѣ)-
 с(а)р(ѣ)ство и болярѣство ѡт(ѣ) рима
 въ константинъ градъ прѣсели се. тѣмъ-
 21 же константинъ градъ. ц(ѣ)с(а)ремъ и
 боляры почтенъ бытъ. и еп(и)с(коу)пъ
 его да четъ се. и да пови|ноуѣють се
 24 емоу. тѣмъ понѣтѣсци. и асинѣсци.
 и фрикисци митрополите. и да по-
 ставліають се ѡт(ѣ) него. такожде и
 27 соушци въ вар'варѣскыхъ земліахъ еп(и)-
 с(коу)пи. ибо македонѣсци. и нахри-
 чѣсци. и фетѣсци. и афинѣсци. и
 30 пелопонѣсци. и всеіе тоіе земле. и
 соушци въ нѣи іезыци. тогда подѣ римъ-
 скымъ еп(и)с(коу)помъ вѣхоу. и тѣ
 33 дръжаше правленіе ихъ.

дају њеним родителѣма, како дваде-
 сет и друго правило Василија Вели-
 ког налаже. А свештеним лицима.
 овде, чатце и појце именује. јер они
 су ти који се жене пошто се поставе,
 док презвитери и ѣакони, пошто се
 претходно ожене, потом бивају руко-
 положени.

Правило 28. Епископ Новога Рима
 равне је части са оним Старога због
 премештаја власти. Стога Понтијце
 и Азијце, и Тракијце, и Варваре
 рукополаже константиградски.

Тумачење. Раван части да је епископ
 Константинограда са римским епи-
 скопом, и њему равно старешинство
 да има. јер се царство и бољарство
 пресели из Рима у Константиноград.
 Стога Константиноград би почаство-
 ван царем и бољарима, те епископ
 његов да се поштује и да му се пови-
 нују само понтијски, и азијски, и тра-
 кијски митрополити, и да их он ру-
 кополаже; такође и епископи у вар-
 варским земљама. Јер и македонски,
 и илирски, и тесалијски, и атински, и
 пелопонески, и све те земље и наро-
 ди у њима тада под римским еписко-
 пом беху, и тај управљаше њима.

1 родителема С | 2 двадесете Р, двадесетъ М, .кѣ. -те С | и нема Р С М | второе] .в. роіе С | 3-8 причѣтники же... бывають нема гр. | 10 дръжавы, τῶν σκῆπτρων, дръжи (!) М | 12 фрикисци Р М, οἱ Θράκης, таракисци С | 16 градъ М | 18-19 ц(ѣ)с(а)р(ѣ)ство] ц(а)р(ѣ)ство Р М | 18-23 по- неже ц(ѣ)с(а)р(ѣ)ство... да четъ се. и. διὰ τὸ βασιλείᾳ τε καὶ συγκλήτῳ ταύτην τιμηθῆναι | 21 ц(ѣ)с(а)ремъ] ц(ѣ)с(а)рми С, ц(а)ремъ Р М | 23 да чат(ѣ)т се М | 24 понѣтѣсци С, τοῦ Πόντου | 25 тракиисци М τῆς Θράκης | митрополити М | 27 вар'варьскыхъ] варьскыхъ С, τῶν βαρβάρων | 28 и нема Р | 29 фетѣсци] тефальсци Р С М, гр. θετταλίας | ум. афинѣсци, гр. Ἀττικῆς | 30 и всеіе тоіе земле, καὶ πάσης Ἠπείρου

- Правило 28.** Пше сводить еп(и)с(коу)-
па въ презвѣтерство. с(ве)тотатѣць
3 кѣсть. аще бо повинѣнь и неосв(е)щенъ.
сведенъ же безъ вины. да боудеть
еп(и)с(коу)пъ.
6 **Тльк(ь).** С(ве)тотатѣство кѣсть. еже
красти св(е)щенныѣ съсоудъ(!) цр(ь)-
ковныѣ. или ино нѣчто еже въ даръ
9 б(ог)у принесено бысть. равно же то-
моу и сие кѣсть. аще которыи митро-
политъ. сведеть еп(и)с(коу)па въ пре-
12 звѣтерскыи санъ. аще бо кѣсть пови-
нѣнь в нѣкоємъ грѣсѣ. то || не тъкмо
еп(и)с(коу)пни лишень боудеть. нь и
15 шт(ь) презвѣтерства изъврѣжеть се.
аще же кромѣ нѣкожего грѣха. не по-
д(о)баетъ его подвижноути шт(ь)
18 еп(и)с(коу)пскаго сана. аще ли безъ
вины сведенъ бысть. да приметъ пакы
и свои санъ и еп(и)с(коу)пю.
21 **Правила(о) .л.** Обычаи кѣсть егѣптѣ-
номъ. аще архиеп(и)с(коу)пъ не пове-
литъ. не подьписовати. того ради бес-
24 порока соуща. не подьписаше посланна
пр(ѣ)под(о)бнаго лешна дондѣже архи-
еп(и)с(коу)пъ ихъ боудеть.
27 **Тльк(ь).** Обычаи дръжахоуť егѣптѣска-
го правления еп(и)с(коу)пи. бес пове-
лѣнна архиеп(и)с(коу)па своего. неподь-
30 писовати. подьписаниѣ же кѣст' сичево.
аще написана боудеть грамата ѡ нѣ-
кихъ потрѣбныхъ вещьхъ. и повелѣва-
33 ють послоухомъ. подь тѣмъ писани-

Правило 29. Ако [ко] своди епископа
на презвитера – светотатац је, јер
ако је крив – и неосвештен је, а без
кривице сведени – да буде епископ.

Тумачење. Светотатство значи кра-
сти свештене сасуде црквене, или
друго нешто што је на дар Богу било
принето. А томе је равно и ово, кад
који митрополит сведе епископа на
презвитерски чин, па ако је крив за
неки грех, то не само да ће епископи-
је бити лишен, него ће се и из презви-
терства извргнути. А ако је без неке
кривице, не треба га померати из
епископског достојанства. Ако ли је
без кривице сведен био – опет да
прими и свој чин, и епископију.

Правило 30. Обичај је код Египћана
да се не даје потпис ако архиепископ
не одобри. Зато су исправни они који
нису потписали писмо преподобног
Леона све док им буде био архиепи-
скоп.

Тумачење. Епископи египатске упра-
ве држали су обичај да се не даје пот-
пис без одобрења свога архиеписко-
па. А потпис је овакав: Кад написана
буде грамата о неким потребним
стварима, наложи се сведоцима да
испод тог писма напишу крстове и

1 [пше] пше бо М | пше сводить. 'Ο καταβιβάζων | 2 презвѣтерство, πρεσβύτερον | 2-3 с(ве)то-
татѣць кѣсть. ἱερόσυλος | 3 аще бо повинѣнь, ὁ ἄρ ὑπαίτιος | 6-9 кѣсть. еже... принесено бысть
нема гр. | 7 съсоудъ(!), треба съсоуды као у Р С М | 10 сие] се Р С М | 12 санъ, βαθμόν | 13 в
нѣкоємъ] нѣ въ коємъ Р С М | в нѣкоємъ грѣсѣ нема гр. | 13-14 то не тъкмо... нь нема гр. |
15-16 изъврѣжеть се] изърѣжень С | 16 грѣха, ἐκλήματος | 18 сана. ἀξιώματος | 18-20 аще ли
без... и еп(и)с(коу)пни нема Аристин | 20 и' нема Р М | 27 дръжахоу М | 30 подьписованіе М | же
нема Р М | 30-3 подьписаниѣ же кѣст'... на оутврѣдженіи написаными, нема гр. | 31-32 ѡ нѣ-
кихъ] нѣ ѡ кыхъ Р С М | 33 подь] по С

1 еамъ написовати кр(ъ)сты и имена
 своа. въ свѣдѣтельство и на | оу-
 3 тврѣдѣніе написанымъ. понеже съ-
 иже въ хал'кыдонѣ с(ве)тын и вселень-
 скихъ четверты сборъ. при маркианѣ
 6 бл(а)гоучастивѣмъ ц(ѣ)с(а)ри събра се.
 на злочестиваго и сквернаго еретика
 диоскора. иже бѣ тогда архіеип(и)-
 9 с(коу)пъ александрьскы. тѣ бо нечѣ-
 стивыи. привидѣніемъ плѣть понесъ-
 ша г(оспод)а нашего баснословляше.
 12 и въ еднномъ іест(ъ)ствѣ и по съеди-
 неніи того быти гла(гола)ше. и къ
 б(о)ж(ъ)ствоу стр(а)сти прилагаше.
 15 того ради оубо с(ве)тинъ ш(тъ)ци. сего
 ш(ъ) прѣстола извръгоше и проклеше.
 и не бѣ и ещѣ въ того мѣсто нечѣсти-
 18 ваго. дроугыи архіеип(и)с(коу)пъ по-
 ставленъ на сего же и с(ве)т(а)го папы
 римскаго левна. правовѣрноіе посла-
 21 ніе. подысати повелѣніи бывше іегу-
 п'тѣсцинъ іеп(и)с(коу)пъ. ш(ъ)рекоше се
 24 гла(гол)юще. швычанъ іестъ намъ ничто
 же творити цр(ъ)ков(ъ)наго. бес по-||
 велѣніи александрьскаго архіеип(и)-
 с(коу)па. и не приноуждени бывше к
 27 томоу. нѣ дано быс(тъ) намъ врѣме
 прѣжданію. дондѣже поставленъ боу-
 деть александрьскыи архіеип(и)с(коу)пъ.
 30 и тако повелѣніемъ іего подыпишоутъ.
 въпрошени же быше ш(ъ) архіерѣи и
 ш(ъ) воіарь соуцихъ на сборѣ. дати
 33 на севѣ пороучники. іако да не шти-

своја имена као сведочанство и као
 потврду написаног. Кад се овај у Хал-
 кидону Свети и васељенски Четврти
 сабор сабра при Маркијану, благо-
 частивом цару, против злочастивог и
 осквернављног јеретика Диоскора.
 који тада беше архиепископ александ-
 ријски, јер тај нечастиви басносло-
 вљаше да је Господ наш понео приви-
 дно тело. И да је и по сједињењу био
 у једној природи – говораше. и стра-
 дања приписиваше божавству. Тога ра-
 ди, дакле, свети оци га извргоше од
 престола [архиепископског] и прокле-
 ше, а још не беше уместо тог неча-
 стивог други архиепископ постављен.
 И кад је против овога египатским
 епископима наложено да се потпишу
 на правоверном писму тог светог
 папе римског Леона – одрекоше гово-
 рећи: „Обичај нам је да ништа што је
 црквено не творимо без одобрења
 александријског архиепископа“, те
 зато не бише присиљени, него им би
 дозвољено да чекају док не буде по-
 стављен александријски архиепископ
 и тако, по његовом одобрењу, да
 потпишу. А архијереји и бољари, ко-
 ји су били на сабору, затражише да
 за себе дају заложнике да неће отићи

3 написанымъ] писанымъ Р С М | 4 и нема Р М | 4–5 и вселеньскы четверты нема гр. | 6 ц(ѣ)-
 с(а)ри] ц(а)ри Р М | 7 злочестиваго и сквернаго, тоу βεβήλου | 9 тѣ] та орт.-јез. црта М | 11
 нашего нема гр. | баснословѣше Р М | 12 едѣнѣмъ (!) Р. единемъ М | 14 прилагаше. προσέμιον-
 тоς | 15 сего] сего же Р М | 16 прѣстола] прѣстола архіеип(и)с(ко)пскаго Р С М | архіеип(и)-
 с(ко)пскаго нема гр. | и проклеше нема гр. | 18 ум. архіеип(и)с(коу)пъ, у РП πατριάρχης | 19 сего
 же нема гр. | 22–26 ш(ъ)рекоше се... архіеип(и)с(коу)па. нема Аристин | 24 цр(ъ)ков(ъ)наго
 нема М | 26 бывше] быше Р С | 31 быше] бывше С | 31–32 ш(ъ) архіерѣи... на сборѣ нема
 Аристин | 33 пороучники, ἐγγυητάς | 33–2 іако да не штидоутъ... пороучникъ нема Аристин

доуѣть ѡт(ѣ) константиѣ града. аще
же не имѣють пороучѣникѣ. да какъ-
3 ноуѣ се ц(ѣ)с(а)ревою главою и сп(а)се-
ниемъ его. такоже ѡжидати и не ѡти-
ти дои(дѣ)же александ(р)ьскыи архие-
6 п(и)с(коу)пѣ поставленъ боудеть.¹
„Дѣ. Правила с(ве)т(а)го помѣстнаго
сбора. иже в сардакии. рекше въ срѣд-
9 ци. правилъ двадесет и едно.
Иже въ срѣдци с(ве)тыи помѣстныи
сборъ бысть. ц(ѣ)с(а)р(ѣ)ствоующюу ко-
12 стантинюу. с(ѣ)ноу великаго констан-
тина. тѣ бо приложъ се къ ари(ан)ъ-
сцѣи ереси. потѣшание твораше. иже
15 въ никей на прѣвѣмъ сборѣ изложе-
ноуу вѣроу развратити. се оубо оувѣ-
дѣвъ братъ его коста. стараго рима
18 самодрѣжцѣ. съ свѣтоу тогда соу-
щаго папы. грамотоу написавъ попрѣ-
ти братоу гл(агол)е. аще не престанеши
21 смѡущае цр(ѣ)ковѣ. и вѣроу правовѣр-
ноуу поколѣбае. брань въздвигоувъ
придоу на те. ѡнѣ же противоу то-
24 моу посла къ братоу гл(агол)е испытан
извѣстно ѡ вѣрѣ. тѣ же извѣщению
быти съ тышаниемъ повелѣ. свѣцста
27 оубо самодрѣжца ѡба събрати се архи-
ерѣшмѣ. и ѡт(ѣ) тѣхъ избраноуу
вѣроу дръжати. тѣмъ же повелѣни-
30 емъ реч(е)ноуу братоу и ц(ѣ)с(а)роу.

из Константинограда, а уколико нема-
ју заложнике, да се закупу у цареви
главу, његовим спасењем, да не че-
кати и неће отићи све док александ-
ријски архиепископ не буде постав-
лен.¹

**14. Правила светог помесног сабо-
ра у Сардикији, то јест у Средицу.
Двадесет и једно правило**

Свети помесни сабор у Средицу би за
царствовања [Константија], сина Кон-
стантина Великога, јер се тај, при-
друживши се аријанској јереси, зала-
гаше да разврати веру изложену на
Првом сабору у Никеји. Сазнавши,
дакле, то, његов брат [Констас], са-
модржац Старога Рима, у договору
са тадашњим папом, написавши гра-
мату, запрети брату говорећи: „Ако
не престанеш да узбуркаваш Цркву
и колебаши правоверну веру, поди-
гавши рат, кренућу на тебе.“ А он на
то посла одговор брату, говорећи:
„Испитај тачно о вери“. Тај, пак, на-
реди да се с марљивошћу извештај
уради. Оба се, дакле, самодрѣжца до-
говорише да се сакупе архијереји и
да се држи од њих вера изабрана. Сто-
га се по наредби речене браће и ца-
рева, сабраше источни и западни епи-

3ц(ѣ)с(а)ревою] ц(а)ревою РМ | 3-4 и сп(а)сениемъ его нема Аристин | 5 александ(р)ьскыи конј.
према РСМ | 7 с(ве)т(а)го] с(ве)т(а)го и Р | 8 в сардикии РСМ, ἐν Σαρδικίῃ | 9 правилъ нема
М | двадесет и едно] .ка. С | 10 с(ве)тыи помѣстныи нема гр. | 11 ц(ѣ)с(а)р(ѣ)ствоующюу]
ц(а)р(ѣ)ствоующюу РМ | 11-12 ум. константиноу, гр. Κωνσταντίου | 14 ре у ереси додато накла-
дно изнад иси | 16 разврати М | 17 ум. коста, гр. Κώνστας | 19 грамотоу, διὰ γραμμάτων (лин.) |
грамотоу написавъ] грамотоу пославъ писаноу С | 19-20 попрѣти – у гр. следи πόλεμον | 20
прѣстанеше(!) М | 21-22 правовѣроу(!) Р, правѣроу(!) М | 22-23 брань... на те нема гр. |
23-24 противоу томоу посла, ἀντελέσθειλε | 24 гл(агол)е нема гр. | 26 повелѣ нема гр. | 28
избраноуу, δοκίμασθεῖσαν | 30 реч(е)ноу Р | ц(ѣ)с(а)роу] ц(а)роу РМ

¹ На доњој марг. л. 102а налази се текст: Помощиоу б(о)жиеу пондоше къ третимъ и четвертаго
вселенскаго сбора правила иже въ халкидонѣ (Помоуу Божијом уследише Трѣтем и правила Че-
твертог васеленског сабора у Халкидону), који је у РСМ унет у основни текст са варијантом дои-
доше ум. пондоше у Р.

- сѣбраше се ѿп(и)с(коу)ни вѣсточнии же
и западнии. числомъ. триста и .мѣ. в
3 сардакии иже н(ы)ниа гл(агол)ет' се
срѣд'ць. и сѣв'прашанию бывшоу. ѿ
повелѣнихъ || иже въ никен. и сѣгл(а)сно
6 всни извѣстише снѣ. заповѣдь изло-
живъше. оутвѣрждающеу с(ве)тои сло-
женнѣ вѣры. иже въ никен с(ве)тни
9 ѿ(тъ)ци изобразивше. и то дръжати и
не прѣтвориющеу быти томоу повелѣше.
моу дръствоу ющихъ же наче того. и не
12 тако вѣроу ющихъ. ѿ(тъ)мѣроу юще и
проклѣнающе.
Снѣ же с(ве)тни ѿ(тъ)ци иже въ срѣд'-
15 ци сѣбраше се. и правила изложише на
цр(ъ)ков(ъ)нои строеннѣ. иже соутъ
се.
18 **Правило .ѣ. Не** вѣрѣшет се ѿп(и)-
с(коу)пъ ѿ(тъ) велика града въ великъ
прѣшьдь. иже оубо ѿ(тъ) сѣв'ренаго
21 въ высокы прѣскочитъ. иако грѣдь и
лихонм'ць вѣрѣтъ се. все д(ъ)ни жи-
вота своего да боудеть безъ вѣщце-
24 ннѣ.
Тл(ъ)к(ъ). Еже прѣходити ѿп(и)-
с(коу)помъ ѿ(тъ) града въ градъ. си-
27 рѣчь вставльше свою ѿп(и)с(коу)пни
и иноу възимати. се правило ѿ(тъ)ни-
ноу дъ таковомоу дѣлоу не повелѣва-
30 ютъ быти. нѣ аще и боудеть. жестокаи
прѣходѣниѣ моу чинѣ. познавъше оубо
с(ве)тни ѿ(тъ)ци ѿ(тъ) сеи вѣщи. иако
33 ни едины' же ѿп(и)с(коу)пъ ѿ(тъ) вели-

скопи. на броју триста четрдесет и
један. у Сардикији која се сада зове
Средац и, пошто се расправило о
догмама у Никеји, сви их сагласно
потврдише, изложивши став који
утврђује *Свето сложеніе (Символ)*
вере, што у Никеји свети оци изобра-
зише; то да се држи и непромењено
да буде наредише, а оне који су дру-
гачије мислили и не тако веровали,
одбацише и проклеше.

Ови свети оци, што се сабраше у
Средцу, изложише и следећа прави-
ла за црквено устројство:

Правило I. Да се не нађе епископ
који прелази из великог града у већи.
Онај, дакле, ко из невеликог у већи
пређе, показавши се као горд и ла-
ком, све дане живота свога да буде
изопштен.

Тумачење. То, да епископи прелазе
из града у град, то јест, остављајући
своју епископију узимају другу, ово
правило уопште не дозвољава да
тако нешто постоји, али ако и буде,
жестоко кажњава оне који се премеш-
тају. Сазнавши, дакле, свети оци о
овој ствари – како се ниједан епископ
не труди да се премести из великог у

1–2 вѣсточнии же и западни нема гр. | 2 .мѣ.] четиредесет(е) и јединъ Р С М | 4 срѣд'ць. тѣ
Τριαδίτῃ | 5 повелѣнихъ. τῶν δογματισθέντων | 5–6 и сѣгл(а)сно всни нема гр. | 6 заповѣдь. ὅρον |
6–7 изложише М | 7–8 сложеннѣ] изложение М. σύμβολον | 8 с(ве)тни нема гр. | 9 изобразивше
нема гр. | 11–12 и не тако вѣроу ющихъ нема гр. | 14 Снѣ] Си Р С М. нема гр. | с(ве)тни нема
гр. | 19 ум. въ великъ. εἰς μέζονα како је и у AL ω 30, V 1167, у M, MSyn. 237, Panag. 132, AE (263)
279, РП је въ мѣи'ши. εἰς μέιονα. а у Paim. 207 ἡττονα. док је у CS 1121 инв. εἰς μέιονα ... ἐκ
μέζονος | 21 высокы. ὑψηλότεραν | 22 вѣрѣтет се М | 22–23 все д(ъ)ни живота своего. διὰ βίου
παντός | 23–24 безъ вѣщаниа да боудеть инв. С | безъ вѣщениа. ἀκοινώνητος | 25 Еже] Иже
Р | 25–28 Еже прѣходити... възимати нема гр. | 28 и нема С М | се правило – код Аристина следн:
τὰς μεταθέσεις τῶν ἐπισκόπων | 30 жестокаи. αὐστηρῶς | 32 с(ве)тни нема гр.

ка града въ мѣнѣшии градь тырѣнт' се
прѣити. нѣ ѡт(ѣ) мала градѣца въ вышѣ-
3 шѣи и въ болѣшии градь желаетъ прѣ-
скочити грѣдыне ради и лихонѣства.
повелѣше таковоуѡу. ни с мирьскими
6 члов(ѣ)кыи равнопричеѣнниа имѣти.
нѣ по изврѣженни сана. и причеѣнниа
ѡт(ѣ)лоуѣченъ быти.

9 **Правило .Ѣ.** **Ѳце** кто ѡт(ѣ) града въ
градъ прѣшѣдъ и мѣлѣви творить.
ѡт(ѣ) народа принимае себѣ поборни-
12 кы. да гл(агол)ют(ѣ) желаемъ и м(о)-
лимъ те да боуѣши намъ ѡп(и)с(коу)пѣ.
тъ ни на самѡи кон'чинѣ непричѣ-
15 стѣнѣ.

Тѣмъ(ѣ). **Ѳце** которы ѡп(и)с(коу)пѣ въ
толико шетаниѣ и неистовѣство при-
18 шѣдъ и дръзнетъ просити ѡт(ѣ) града
въ градъ прѣити. гл(агол)е ѡко хотеть
мене людиѣ града того. и ѡт(ѣ)тоуѣдоу
21 възѣмъ граматѡу показа||етъ. напи-
саноѣ к немѡу ѡт(ѣ) всѣхъ гражданъ
моленіѣ. ѡкоже да би ѡп(и)с(коу)пѣ
24 имъ былъ. ѡже ѡвѣѣ кетъ ѡко слы-
шеніѣмъ и хитрѡстию таковоѣ быстъ.
мало иѣкыхъ мѣздою и чѣстию възѣ-
27 мѡгъ привлѣѣци к себѣ. да въ црѣк'ви
ставше мол(и)твоу створеть. гл(агол)ю-
ще велегласно. просеѣе имѣти того
30 ѡп(и)с(коу)па. таковоѡ оуѡо ѡко зѣло
смѣѣвша. и таковоѣ створ'ша и поз-
нана быв'ша въ томъ вел'ми съ с(вѣ)-
33 тыи свѡрѣ ѡсоудѣи. ѡт(ѣ)реч(ѣ) ѡ то-

мали град, него из малѡг града у ви-
ши и у веѣи град жели да прѣѣе гор-
дѡсти ради и лакомѣства – наложише
да такав ни са мирѣанима нема равно
заѣднѣштво, него по изврѣнуѣу чи-
на, и од причешѣа да буде одлучен.

Правило 2. Ако ко, прѣлазеѣи из гра-
да у град твори и метеж, придѡбиѣа-
јуѣи за себе поборники из народа да
говѡре: „Желимо и молимо те да нам
будеш епископ“ – таѣ ни на самрѣти да
не буде причешѣен.

Тумачеѣе. Ако се коѣи епископ, за-
павши у толику смѡлѡст и безумѣе,
дрзне тражити да прѣѣе из града у
град, говѡреѣи: „Мене хоѣе ѣуди то-
га града“ и, узевши отуда писмо, по-
казуѣе ѣему написану молѡу од свѣх
граѣана да им, наводно, буде епи-
скоп, што ѣе ѣасно да ѣе тако нешто
настало измѣнѣлаѣем и лукавѣством,
узмогавши да мѣтом и додворѣем
привуче к себи неколицину да, устав-
ши у Црѣкви, [метеж] створе бучно
говѡреѣи да моле да тога имаѣу за
епископа – таковоѡ, дакле, као веѡма
смѡлог, коѣи ѣе тако нешто починно и
у томе био сасвим препознат, ѡваѣ
свѣти сабор осуди, ѣер му забрани да

2 прѣити, μετατεῖναι | 3 и въ болѣшии нема Аристѣи | 5–6 с мирьскими члов(ѣ)кыи, λαϊκοῖ
(ѣди.) | 7 по изврѣженни сана, σὺν τῷ καθαιρεῖσθαι | 7–8 и причеѣнниа ѡт(ѣ)лоуѣченъ быти, καὶ
ἀφορισμένον εἶναι | 8 ѡт(ѣ)лоуѣченоу Р С М | 11–13 ум. ѡт(ѣ) народа... ѡп(и)с(коу)пѣ., гр. τῷ πλή-
θει ἀρέσκων, καὶ συμμαχοῦμενος | 12–13 молимо Р | 14–15 непричѣстѣнѣ Р С М | 19–20 ѡко хо-
теть... града того, ὡς ἀρέσκοντα τῷ πλήθει | 21 възѣмъ М | граматѡу, γράμματα (мн.) |
показѣет(ѣ) М. нема гр. | 21–22 написанѣю М | 21–24 написаноѣ... имъ былъ, ἀξιοῦντα ἔχειν αὐτὸν
ἐπίσκοπον | 27 ум. привлѣѣци к себѣ, гр. διαφθεῖραι | 28 мол(и)твоу] мѣвоу Р С М и гр. –
συναίξειν | 28–29 ум. гл(агол)юще велегласно, просеѣе, гр. ὡς δῆθεν αἰτεῖν | 29 вельгласно Р | 30
оуѡо нема гр. | 31–32 ум. и таковоѣ... въ томъ, гр. καὶ ἀπονενοημένον | 33 с(вѣ)тын нема гр.

моу ни въ исходѣ ѡт(ъ) житиѧ до-
стоинноу быти причещенна. и назнаме-
3 нан. странно бо се и страшно есть
еже и въ исходѣ житиѧ не сподобити
се причещенна егоже не ѡбръщеши въ
6 всѣхъ правилѣхъ написана. ѡ нѣхъ
ни ѡ кихъ же грѣсѣхъ такова запрѣ-
щенна.

9 **Правило .г.** Никоторыи же еп(и)-
с(коу)пѣ. непозванъ въ нинѣ градъ да не
приндетъ. и еп(и)с(коу)пѣ съ еп(и)-
12 с(коу)помъ аще имать проу | чоуждего
еп(и)с(коу)па да призоветъ. аще ли же
нини. да соудитъ римскы. тоу боудотъ
15 и чоуждини.

Тѣмъ. Въ различныихъ правилѣхъ ре-
ч(е)но есть. еже никомоу же дръзнути
18 ѡт(ъ) своего прѣдѣла въ иноую ѡвласть
прѣходити. аще не боудеть позванъ
ѡт(ъ) ѡвласти тоѣ митрополита. и
21 ѡт(ъ) соущихъ с нимъ еп(и)с(коу)пѣ.
тоже оубо и съ с(ве)тынъ своръ по-
вѣлѣваетъ. нь аще и которыи еп(и)-
24 с(коу)пѣ. съ дроугымъ еп(и)с(коу)помъ.
ѡ нѣкоѣи вѣщи распроу имать. и съ
нимъ да соудитъ се прѣдъ своромъ тоѣ
27 ѡвласти въ нѣниже есть. и не под(о)-
баѣтъ ѡт(ъ) иноѣ ѡвласти разоума
ради нѣкыхъ еп(и)с(коу)пѣ призы-
30 вати. нь ѡт(ъ) единѣхъ тоѣ ѡвласти
еп(и)с(коу)пѣ соудити се. и аще неоу-
годньнъ емоу боудеть соудъ. и мнѣтъ
33 не по правоу ѡсоужденъ бывъ. соудивыи

се удостоѣи причешѧ и на исходу
живота. И знаѣ, дакле, да је чудно и
страшно не удостоѣити се причешѧ
ни на исходу живота; такво запреће-
нѣ неѣши наѧи нигде у правилама
написано ни за било које друге гре-
хове.

Правило 3. Ниједан епископ непо-
зван да не прелази у други град. А
епископ који има распру се еписко-
пом, туђег епископа да [не] *призове*.
Ако ли не – да суди римски: ту да бу-
ду и они са стране.

Тумачење. У разним правилама је
речено то, да се нико не дрзне да из
свог подручја прелази у другу област
ако не буде позван од митрополита
те области, и од епископа који су са
њим. Исто то, дакле, и овај свети
сабор налаже. Али, ако који епископ
и има око неке ствари распру са
другим епископом, са њим и да се су-
ди пред сабором те области у којој је,
те не треба из друге области призи-
вати неке епископе мишљења ради.
него само те области епископи да
суде. И ако му одлука не буде по во-
љи и сматра да није по правди осуђен,
митрополит и епископи који су му су-

4 и] ни Р С М и гр. – μηδὲ | 6–7 ѡ нѣхъ ни ѡ кихъ же. ἐν ἄλλῳ τινὶ κεῖμενον | 11–12 ум. и
еп(и)с(коу)пѣ... имать проу, гр. καὶ ὁ ἐπαρχιώτης, εἰ ἐπὶ τὴ δικάζοιτο | 12 имата Р | 13 да при-
зоветъ] да не призоветъ Р. да не призовета С М и гр. – οὐκ ἐπικαλέσεται | 13–14 ум. аще ли же
нини. да соудитъ, гр. εἰ δὲ ἐπικρίνοι | 18 прѣдѣла. παροικίας | въ] и въ М | ѡвласть нема гр. | 20
ѡвласти тоѣ нема гр. | 22 с(ве)тынъ нема гр. | 25 ѡ нѣкоѣи] не ѡ коѣи Р С М | и нема Р | 27 въ
нѣниже есть нема гр. | 28–29 разоума ради. διαγνώμονας | 32 боудеть емоу инв. С | 33 не по
правоу ѡсоужденъ бывъ. ἀδικηθῆναι | бывъ] быти Р | 33–4 ум. соудивыи его... того соудъ.
гр. ἐκκαλεῖσθαι, καὶ τῷ Ῥώμης ᾧ ἡ τοιαύτη ὑπόκειται ἐπαρχία, προσέρχεσθαι

его митрополитъ и еп(и)с(ко)пи. да
възвѣстеть римьскомоу папѣ писани-
3 нью. виноу и соудъ како усоудитише и.
и не въ|схотѣ того соуда. и тѣ или
самъ рассмотривъ соудъ. и аще право
6 усоуджень есть. възвѣстити имъ пи-
саниемъ. аще ли же ни тамъ близъ
ихъ соудити власти еп(и)с(ко)помъ
9 повелитъ. да створише сборъ соудеть
его паки второе.

Правило .д. Еп(и)с(ко)па извръжена
12 соудца. и крѣпещя се и глаголюща.
яко не по правоу ест' соудъ. аще римь-
скы не повелитъ. не поставити иного.
15 тѣ бо да рассмотритъ извръжение. или
посланники или грамотами.

Тльк(ь). Аще извръжень боудеть
18 еп(и)с(ко)пъ. ѿт(ь) всѣхъ соудцихъ
еп(и)с(ко)пъ. и аще лнит' се не по
правды усоудень. и паки хоцетъ
21 соудити се. въ еп(и)с(ко)пинъ его. не
поставит' се ни еп(и)с(ко)пъ. дондѣ-
же римьскыи папа ѿ извръжении ис-
24 пытаетъ. томоу бо подроучень есть
усоудивы его сборъ. достоинно же есть
папѣ римьскомоу. елици же соудъ |
27 по семь правилѣ. елико власти соуд-
ци близъ ихъ написати да вси еп(и)-
с(ко)пи власти тоу събравше се. ра-
30 смотреть еп(и)с(ко)па того извръже-
ние. или презвитеры свои да послеть къ
еп(и)с(ко)помъ тѣмъ. и таковы соудъ
33 паки да посоудеть.

длин. писмом да сообщите папи рим-
ском кривицу и одлуку како га осу-
дише, и да није прихвотно ту пресуду.
А он, или сам разматра одлуку, и ако
је по правди осуђен – писмом их оба-
вештава; (или), ако ли није – налаже
епископима који су близу њихове
области да му, сазвавши сабор, поно-
во суде – по други пут.

Правило 4. На место извргнутог епи-
скопа који и тврди и говори да одлу-
ка није правична, ако римски не од-
реди – другога не поставити, јер он
ће размотрити извргнуће, или преко
посланика, или преко писма.

Тумачење. Ако епископа извргну сви
епископи [у области], и ако сматра да
није по правди осуђен, па хоће опет
да се суди – у његовој епископији да
се не постави други епископ док о
извргнућу не размотри римски папа,
јер њему је подручан сабор који га је
осудио. Допуштено је, међутим, папи
римском, у границама овог правила,
да напише онима у оближњој обла-
сти да сви епископи те области, по-
што се окупе, размотре извргнуће
тог епископа, или да пошаље своје
презвитере тима епископима те та-
кву одлуку поново да просуде.

2 да възвѣстити М | 5–7 и аще право... аще ли же ни, нема гр., већ следи њ | 9–10 ум. пове-
литъ. да... второе. гр. τὸ τῆς ἐκκλησίας δικαστήριον ἀναθήσει | 12–13 ум. и крѣпещя се... соудъ.
гр. καὶ διαβεβαιουμένου φέρειν ἀπολογία | 18 всѣхъ нема гр. | 19 еп(и)с(ко)пъ | еп(и)с(ко)пъ
въ власти Р С и гр. – τῶν ἐπαρχιωτῶν | 19–20 не по правды | не право М | 20 правды | правоу
Р С | 24 подроучень Р С | 25–26 достоинно же есть папѣ римьскомоу нема М | 26 елици же
соудъ. ὅσον | 27 правила С | правилѣ – у гр. следи њ | елико | елики С, или къ М, гр. ἢ πρὸς | 31
послеть | пошлеть С | 32 таковыи М | 32 соудъ. ἀπόφασις

Правило .ѧ.¹ **А**ще мирьскыи чловѣ-

комъ изѣравшемъ еп(и)с(коу)па. и

3 еп(и)с(коу)пи вси придоуть. единъ же
штѣ) людии встанеть. да призванъ
боудеть и тѣ. аще же позванъ не при-

6 деть. възискаемъи да поставитъ се.

Тѣмъ(ь). Се оубо бѣ прѣвѣе. еже при-

чѣтникомъ и старѣшинамъ града из-

9 бирати еп(и)с(коу)па. и(ы)иже то не
дѣйствоуеть се. нѣ штѣ) митропо-

литъ и штѣ) еп(и)с(коу)пъ избраніе

12 бываеть. ти бо избирають и поста-

вляють. іакоже и вѣторое на десете

правило иже въ лаудикии свора пове-

15 лѣбаетъ и деветою на десете правило
иже въ антиохии свора и ина многа||

под(о)баетъ оубо всѣмъ соущимъ въ

18 вѣласти еп(и)с(коу)помъ принти на

избраніе и на поставленіе еп(и)-

с(коу)па. аще же не вси сндоуть се гра-

21 матами да сложетъ се къ пришедьшимъ

на поставленіе.

Правило .ѧ.² **Е**гда поставляють се ми-

24 трополитъ ближнихъ странъ митро-

полити да сндоуть се.

Тѣмъ(ь). Егда хотеть митрополита

27 поставити. всѣхъ вѣласти митропо-

лити. іакоже ихъ іестъ въ правленіи

томъ. рекъше въ всѣи странѣ тѣи. не

Правило 5.¹ **А**ко мирјанима који су

изабрали епископа приђу и сви епи-

скопи. а један од њих изостане. да се

и тај позове. А ако, позван, не дође,

предложени да се рукоположи.

Тумачење. Најпре је. дакле, било то,

да свештена лица и градске стареши-

не бирају епископа. али сада то није

на снази. већ митрополити и еписко-

пи врше избор; они бирају и рукопо-

лажу, како и дванаесто правило Лао-

дикијског сабора налаже. и девет-

наесто правило Антиохијског сабо-

ра, и многа друга. Треба, дакле, сви

епископи у области да дођу на избор

и на рукоположење епископа. а ако

се не сакупе сви, да се око поставље-

ња са присутнима сложе преко пи-

сама.

Правило 6.² **К**ад се поставља митро-

полит, да се окупе митрополити об-

лижњих предела.

Тумачење. Кад хоће митрополита да

поставе, на његово постављење не

бывају позвани митрополити свих

3-4 единъ же штѣ) людии, εἷς δὲ τις | 4-5 да призванъ боудеть и тѣ] да призовоуть и того М | 5-6 ум. не придеть, гр. οὔτε ῥάφειν, οὔτε ἐνδημεῖν βούλοιο | 6 да поставитъ се, χειροτονείσθω | 7 Се оубо бѣ прѣвѣе нема гр. | 8-9 изъбрати М | 12-13 ти бо избирають и поставляютъ нема гр. | 17-18 въ вѣласти нема гр. | 19-20 и на поставленіе еп(и)с(коу)па нема гр. | 20 аще же не вси сндоуть се, ἢ καὶ τοὺς ἀπόντας | вси не сндоуть(ь) се инв. Р С М | 21 къ пришедьшимъ, τοῖς παροῦσιν | 22 на поставленіе нема гр. | 27 поставити, ψηφισθῆναι | 27-28 митрополите Р М | 28 правленіи] оуправленіи С | 29 рекъше въ всѣи странѣ тѣи нема гр. | 32 да събероуть се] да сндоуть се М, нема гр. | 32-1 ум. шнѣмъ бо... принти, гр. ἐκεῖνο γὰρ καὶ ἀδύνατον γενέσθαι

¹ У РП ово је под 6. прав. ² У РП ово је такође под 6. прав.

принити. аще по скончании еп(и)с(коу)-
па. прѣжде кончаниа трии м(ѣ)с(е)цъ.
3 поставляють се въ него мѣсто дру҃гы
еп(и)с(коу)пъ. въ вдовѣствоу҃ющихъ
цр(ь)к(ь)вахъ ꙗкоже двадесе|те петое
6 правило повелѣвають четврьтаго все-
ленскаго собора иже въ хал'кидонѣ.

Правило .ѣ.¹ Въ малѣ градѣ и въ вси
9 идѣже довлѣють єдинъ прѣзвѣтеръ на
оучениѣ. еп(и)с(коу)пъ не поставляють
се. аще же многочлов(ѣ)чнь боудеть
12 градъ. да поставит' се.

Тл(ь)к(ь). Нѣсть потрѣбно въ селѣ
или въ малѣ градѣ. еп(и)с(коу)па по-
15 ставити. идѣже можетъ єдинъ прѣ-
звѣтеръ люди оучити. да не оучнича-
ють се еп(и)с(коу)пскоѣ име и г(о)-
18 спод)ѣство. аще же и малъ градъ мно-
гочлов(ѣ)чнь боудеть. под(о)бають и
въ томъ поставити еп(и)с(коу)па.

21 Правило .й.² Аще сирота или вдовица.
или въ коѣи напасти ноуждею страж-
доуше. помолеть се еп(и)с(коу)поу по-
24 мощи имъ. да дръзнуть еп(и)с(коу)пъ и
пристоупитъ къ ц(ѣ)с(а)ревн. и м(о)-
лит' се ꙗкоже можетъ да пом(и)лоуѣтъ
27 ихъ. нь да не извѣтомъ тоѣ вины
прѣбоудеть длго врѣме въ воихъ. ||
нь паче днакона да посилають.

30 Правило .ѡ.³ Прибѣгающимъ въ цр(ь)-
к(ь)въ да помагаютъ.

Тл(ь)к(ь). Иже оубо застоупати сироты
33 и вдовице. и печалныѣ оутѣшати. и въ

по скончау епископа, на место ѿе-
га пре истека три месеца поставља
други епископ у удовим црквама, ка-
ко налаже двадесет пето правило
Четвртог васељенског сабора у Хал-
кидону.

Правило 7.¹ У малом граду и у селу,
где је довољан један презвитер, не
поставља се епископ да учи, а ако
град буде многољудан – да се постави.

Тумачење. Није потребно у селу или
у малом граду поставити епископа
где може један презвитер да учи на-
род, како се не би понижавало епи-
скопско име и власт. А ако и мали
град буде многољудан. треба и у
њему поставити епископа.

Правило 8.² Ако сирота, или удови-
ца, или приморани у некој невољи да
страдају замоле епископа да им по-
могне – да има смелости епископ те
да приступи цару и моли да им помо-
гне колико може, али да под из-
говором тог разлога не остане дуго
време међу војском, него боље је ђа-
кона да пошале.

Правило 9.³ Да (епископи) помажу
онима који прибегавају у цркву.

Тумачење. То, дакле, да заступају си-
роте и удовице, и уцвелење да теше,

1–2 аще по скончании еп(и)с(коу)па нема гр. | 2 скончаниа М | 3 въ него мѣсто нема гр. | 5 цр(ь)-
к(ь)вахъ. ἐπισκόπων | двадесете петое] .ѣ. тоѣ С, двадес(е)тоѣ М | 8 Въ малѣ] и въ малѣ С |
9–10 на оучениѣ нема гр. | 12 да поставит' се. οὐκ ἀνάξιον | 16 люди оучити нема гр. | 17–18 и
г(о)спод)ѣство нема Аристин | 22 или въ коѣи напасти ноуждею. καὶ ἀπερίστατον MSyn. 237, Rei-
gorolit. 208, Patm. 207, Panag. 132, AE (263) 279, AL w 30, CS 1121 V 1167, а у РП καὶ ἀπρόστατον | 23
помолит се С | 23–24 помолеть се... имъ нема гр. | 24 да дръзнуть] да дръзнуть имъ С | 25–27 и
м(о)лит' се... да пом(и)лоуѣтъ ихъ нема гр. | 32 Иже] Еже Р | 33–1 въ напастехъ ноуждоу приѣм-
ляющимъ, καὶ ἀπερίστατον βιάζομένων

¹ У РП и ово је под 6. прав. ² У РП ово је под 7. прав. ³ У РП ово је такође под 7 прав.

- напастехъ ноуждоу приѣмлюцимъ по-
магати. **І**еп(и)с(коу)пи дльжни сѣтъ
3 такожде и въ цр(ь)к(ь)въ прѣбгаю-
цимъ. своихъ ради прѣгрѣшени. и трѣ-
боущимъ м(и)л(о)сти. и приходити
6 ихъ ради къ цр(ь)к(ь)ви (!) и молити
се ѿмоу. да мьститъ шендимыхъ. и
да проститъ шсужденые нѣкыхъ ради
9 прѣгрѣшени. се правило тако пове-
лѣваетъ **І**еп(и)с(коу)помъ. таковыхъ
же ради винъ. не шставляти имъ на
12 дльзѣ своихъ цр(ь)к(ь)въ. не ходити
въ воихъ дльго врѣме. или инѣдѣ идѣ-
же ц(ѣ)с(а)рь ѿстъ. и стоужати ѿмоу
15 ш нихъ. іако наведещоу сего ради **І**е-
п(и)с(коу)помъ порокъ и шклеветание.
не працаѣтъ томоу быти правило. нъ
18 своимъ днакономъ молвоу посилати
къ ц(ѣ)с(а)реви повелѣваетъ.
Правило 10.¹ Братоу къ братоу посла-
21 ющоу. митрополитъ посѣлника да
оукрѣпитъ. и да пишетъ **І**еп(и)с(коу)помъ
к нимъ же ѿстъ мольба посѣлниковъ по-
24 магати.
Тл(ь)к(ь). **І**еп(и)с(коу)пъ хоте послати
нѣкоіе дѣла молвы къ ц(ѣ)с(а)реви. и
27 ш томъ грамотоу пише къ братоу сво-
ѿмоу. рекше **І**еп(и)с(коу)поу. иже ѿстъ
въ станоу ц(ѣ)с(а)ревѣ югоже ц(ѣ)-
30 с(а)рь призва да прѣбываетъ и ходитъ
с нимъ. и аще хоцетъ к томоу по-
слати дльжнь ѿстъ да придеть прѣ-
33 жде къ своѿмоу митрополитоу. и на-

и оне који у невољи трпе насиље да
помажу – епископи су дужни; такође
и прибеглим у цркву због својих пре-
грешења, и онима који траже ми-
лост, те да њих ради одлазе [цару] и
моле га да освети оне којима је нане-
та неправда, и да опрости осуђенима
због неких прегрешења. Тако ово
правило налаже епископима. Због
таквих, пак, разлога, да не остављају
задуго своје цркве; да не иду међу
војску на дуго време, или другде где
је цар и досађују му због њих, навла-
чећи ради тога епископима бруку и
оптужбу – правило не дозвољава да
се то догађа, него налаже да преко
свог ђакона шаље молбу цару.

Правило 10.¹ Кад брат брату шаље,
митрополит да подржи изасланика и
да пише епископима, код којих је мол-
ба, да помогну изасланика.

Тумачење. Кад епископ жели ради
некакве молбе да пише цару, о томе
пише и писмо своме брату, то јест
епископу који је у царевом станишту,
кога је цар позвао да пребива и иде с
њим. И ако жели томе да напише, ду-
жан је да претходно дође своме ми-

1 приѣм'лющѣхъ) М | 4 прѣгрѣшени Р | 6 цр(ь)к(ь)ви (!) | ц(а)реви Р М, ц(ѣ)с(а)реви С и гр.
– τῷ βασιλεῖ | 9 тако нема Р и гр. | 12 цр(ь)к(ь)ви С | 14 ц(ѣ)с(а)рь | ц(а)рь Р М | 15 сего ради нема
гр. | 16 порокъ и шклеветание, μέψιν καὶ λοιδορίαν | 17 правило нема гр. | 18 своимъ днакон-
омъ, διὰ τῶν ἰδίων διακόνων (мн.) | молвоу, τὰς δεήσεις (мн.) | послати] приносити М, гр.
στέλλεσθαι | 19 ц(ѣ)с(а)реви] ц(а)реви Р М | 26 нѣкоіе дѣла молвы, δεήσεις τινάς |
ц(ѣ)с(а)реви] ц(а)ревѣ Р М | 28 рекше **І**еп(и)с(коу)поу нема гр. | 29 ц(ѣ)с(а)ревѣ] ц(а)ревѣ Р М |
29–30 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | 30 да прѣбываетъ и ходитъ, συνδιᾶν | 31 к нема М | 31–32 и
аще... послати нема гр.

¹ У РП ово је 9. прав.

писаное къ цѣс(а)роу моление пока-
жетъ. и днакона егоже хоцетъ по-
3 слати. да самъ митрополитъ писанне
моления истежетъ. еда неправедно
иѣкое прошение имать. и тако испы-
6 тавъ. и грамоту свою напишетъ. и
ставиланое писанне въдавъ. тѣмъ по-
силаемаго оукрѣпить. и помолитъ
а 1052 9 соущемъ || оу цѣс(а)ра еп(и)с(коу)пы.
да хранеть и помагають днаконоу.

Правило .ѿ.¹ Трьговникъ мирьскы чло-
12 вѣкъ или богатыи. аще св(е)щен'ныхъ
степенни не прѣидеть. еп(и)с(коу)пъ не
поставитъ се. степенемъ же растоимние
15 не зѣло мало. имъже искоушение вѣ-
ры и бл(а)гости его испытають се. аще
бо инако. новосаждень естъ.

18 Тльк(ь). Се правило повелѣваетъ. мирь-
скимъ чловѣкомъ. иже на тръжни-
щихъ прѣбываютъ. и тоу оупражниають
се. или иѣкимъ богатымъ и коуп'цель
21 аще еп(и)с(коу)пскы санъ хотеть при-
ieti. инако не повелѣваетъ поставити
се. аще прѣжде не поставеть се чѣт'ци.
24 ѹподиакоу. днакоу. и презвѣтери. и
такоу оуслужбоу съвршеть. и въ ко-
27 емъ же степенн да прѣбоудотъ врѣме
не мало. да и житие ихъ и вѣра на
толицѣ врѣмени искоуситъ се. седмоу
30 на десете | правило. иже въ константи-
градѣ. въ цр(ь)к(ь)ви с(ве)тыхъ ап(о)-
с(то)ль сбора. гл(агол)емаго прьваго и
33 втораго. никто же ѡт(ь) мир'скихъ

трополиту и покаже молбу написану
цару. и ѣкона којежелн да поща-
лъ. самъ митрополитъ да процени на-
писане молбе како не би имале неки
неоправдани захтев. И тако проценив-
ши. да напише и своју грамоту. и
препоручно писмо давши. тиме да
подржи послатога и замоли еписко-
пе код цара да чувају и помажу ѣа-
кона.

Правило 11.¹ Трговац – обичан човек
или богаташ, ако не превали свеште-
не степене, за епископа да се не по-
стави. А размак за степене, кроз који
се искуство вере и благости његове
испитује, није уопште мали, јер ако
је другачије – новообраћени је.

Тумачење. Ово правило обичним љу-
дима, који пребивају на трговима и
ту обављају послове, или неким бо-
гаташима и трговцима, ако хоће да
приме епископски чин – налаже да се
другачије не рукополажу уколико се
претходно не поставе као чатци, ино-
ѣакони, ѣакони и презвитери те
такву службу обаве. А време које
проведе у сваком чину није мало, да
би се у толиком времену проверили
и живот и вера њихова. Седамнаесто
правило сабора у Константинограду, у
цркви Светих апостола, званог Пр-
вог и другог, не дозвољава да се ико
од мирјана, па било да је и добар ње-

3 писанне] послание С | 8 оукрѣпить] оукрѣтъ (!) М | 9 цѣс(а)ра] цѣ(а)ра Р М | 10 да хранеть и помагають, ἀντιλαβεσθαι | 11–12 мирьскы чловѣкъ, σκολαστικὸς | 15 мало] не мало С | 16 бл(а)гости] бл(а)гоч(ь)стые С | 17 новосаждень (= новосаждень) орт.-јез. црта М | новосаждень естъ, νεόφυτος | 18 повелѣваетъ нема гр. | 21 коуп'цель, ἀγοραῖος | 22 санъ, ἄξιωμα | 24 прѣжде нема гр. | 26–27 коемъже] коемъждо Р С М | 28 не мало, χρονίατον εἶναι | 29–30 седмоу на десете] .ζτ'. те же С | 33 никто] никого Р С М

¹ У РП ово је 10. прав.

чловѣкъ. аще и житие его добро есть.
 нь ни мнѣха. на еп(и)с(коу)п(ь)скаго
 3 сана высоту въскорѣ възвѣсти не пра-
 праить. нь прѣвѣе св(е)щеничскыя
 степенѣ да проидеть. въ коемъждо чи-
 6 поу оузаконеное. исполнае врѣме. и
 тогда еп(и)с(коу)п(ь)ское поставление
 приметъ.

9 **Правило .ѳі.¹** Позванъ еп(и)с(коу)пъ
 ѡт(ь) еп(и)с(коу)па. позвавшоумоу е-
 го невѣждноу соуцоу. да не гл(аго-
 12 л)еть почестоу въ людехъ. пороку бо
 есть се невѣждномоу. и вброучение
 еп(и)с(коу)пие его. и вбои не бес по-
 15 рока.

Правило .гї.² Без ноужде тяжкы бѣдно
 есть еп(и)с(коу)поу на дльзѣ свою
 18 цр(ь)к(ь)въ вставлати.

Гл(ь)к(ь). Ѡбѣма правилома. ꙗже ко-
 торы еп(и)с(коу)пъ въ другы градъ
 21 приидеть. позванъ бывъ еп(и)с(коу)помъ
 страны тоѣ. аще же боу||деть позвавы
 его еп(и)с(коу)пъ невѣжда не вѣдын
 24 добрѣ в(о)ж(ь)ствныхъ писанин. и
 оучительствоу неискъснь. позванъ
 еп(и)с(коу)пъ да не оучить прилежно
 27 людин. и да не гл(агол)еть много въ
 народѣ ѡ в(о)ж(ь)ствныхъ писанин.
 таковое бо дѣло метежъ оуставля-
 30 ьтъ. и пришедѣние творить позвавъ-
 шемоу его еп(и)с(коу)поу. мнѣтъ же
 се оуказаниемъ такового оучения. чоу-
 33 ждоу себѣ вброучае цр(ь)к(ь)въ. и

гов живот. али ни од монаха, брзо
 узводи на висину епископског чина.
 него прво свештене степенѣ да пре-
 вали, у сваком чину испуњујући уза-
 конено време, те тада епископско
 рукоположење да прими.

Правило 12.¹ Епископ позван од епи-
 скопа, будући да је онај који га је по-
 звао неук – да не говори често народу.
 јер је то брука за неугог и за обру-
 чење епископије његове, те обоје ни-
 су без бруке.

Правило 13.² Без велике нужде не
 ваља да епископ задуго оставља сво-
 ју цркву.

Тумачење обома правилима. Ако не-
 ки епископ дође у други град, позван
 од епископа тога места, па ако епи-
 скоп који га је позвао буде неук – не
 зна добро *Божаствена писма* и неи-
 скусан је у учитељству, позван епи-
 скоп да не учи људе прилежно и да у
 народу не говори много о *Божа-*
ственим писмима, јер такав посту-
 пак збрку ствара и наноси презир епи-
 скопу који га је позвао. Сматра се да
 истицањем таквог учења туђу цркву

2–3 еп(и)с(коу)п(ь)скаго сана. τῆς ἐπισκοπῆς | 10 позвавшемоу Р С М | 11 невѣждноу соуцоу.
 μῶμος ἰδιώτου τυγχάνοντος | 14–15 и вбои не бес порока нема М | не бес порока] не с порока (!)
 С | 18 вставити С | 19 Ѡбѣма правилома нема гр. | 22 страны тоѣ. κατὰ χώραν | 23–24
 невѣжда... писанин нема гр. | 26 ум. прилежно. гр. συνεχέστερον | 27–28 ум. и да не гл(аго-
 л)еть... писанин. гр. καὶ δημηγορίας ποιεῖτο | 28 ѡ] ѡт(ь) М | 29 таковое бо дѣло, τοῦτο γὰρ |
 29–30 оуставляеть] вставляеть(ь) С. гр. εἴωθε προξενεῖν | 30 прѣшедѣние Р С М | 31 же нема
 С | 32 оуказаниемъ, διὰ τῆς ἐπιδείξεως | оучения нема гр.

¹ У РП ово прав. је под 11. прав. ² У РП ово прав. је такође под 11. прав.

люди к' себѣ привлекае. и тыце се прѣ-
данюю кѣмъ цр(ь)к(ь)вѣ встанити. и
3 въ тоу прѣити. сего ради оубо повелѣ
съ с(вѣ)ты соборъ. позованы еп(и)с(коу)пъ.
еще три нед(ѣ)ль вт(ь) своею цр(ь)-
6 к(ь)вѣ да не встанеть. нъ къ пороу-
ченымъ кѣмъ людемъ да възвратит' се.
аще нѣкаа ноужда тежка или вещь
9 неоходна. не створитъ его вещь того
прѣбыти вт(ь) своею цр(ь)к(ь)вѣ.

Правило .дѣ.¹ Еп(и)с(коу)пъ стежаниа
12 притежавъ прѣс прѣдѣл'. | аще хо-
цетъ вынѣ ходити. боле трин нед(ѣ)ль
да не прѣбоудеть тамо. тако бо и
15 свое стадо wobогатитъ. и самъ кромѣ
боуести прѣбоудеть.

Тл(ь)к(ь). Аще нѣцин еп(и)с(коу)пи
18 села имѣють въ прѣдѣлѣхъ инѣхъ
еп(и)с(коу)пинъ сѣдѣща. не възбранено
естъ имъ ходити и призирати ихъ. и
21 събрание плодомъ створити. вбаче и
тѣхъ боле трин нед(ѣ)ль въ чуждемъ
прѣдѣлѣ прѣбывати. правило не пра-
24 цають. да не тѣмъ тамо закьснѣвшемъ.
цр(ь)ковъ ихъ вещи нѣкыи погы-
бнотъ. ниже боу(е)сти ради н(и) грѣ-
27 дості грѣха на се наведоу. на дльзѣ въ
чуждихъ градѣхъ прѣбывающе.

Правило .еѣ.² Иже вт(ь) своего еп(и)-
30 с(коу)па вт(ь)лоучена соуща свѣдын
вбъщениа спод(о)блѣе. нѣсть безъ ви-
ны.

себи обручује и људе привлекаи себи,
и трудн се да остави предату му
цркву и пређе у ту. Због тога, дакле,
нареди овај свети сабор да позвани
епископ не одсуствује више од три
недеље од своје цркве, него да се
врати повереном му народу, уколико
га нека тешка нужда или непријатна
ствар не примора да дуже од тога
одсуствује од своје цркве.

Правило 14.¹ Епископ који је стекао
имовину ван границе, ако хоће изван
да иде, дуже од три недеље да не пре-
бива тамо, јер тако ће и своје стадо
обогатити и сам изван гордости оста-
ти.

Тумачење. Ако неки епископи имају
поседе који леже у пределима других
епископија, није им забрањено да иду
и надзиру их и сакупљају плодове.
Међутим, ни њима више од три неде-
ље правило не дозвољава да преби-
вају у туђем пределу да не би, док се
они тамо задржавају, страдале неке
ствари у њиховим црквама, нити да
надмености ради и гордости навуку
на себе грех, пребивајући дуже у
туђим градовима.

Правило 15.² Онај ко одлученог од
свог епископа свесно заједнице удо-
стојава – није без кривице.

5 нед(ѣ)ле С М | 7 кѣмъ | его С | 9 неоходна. δυσχερὲς | не створитъ, εἰ μὴ πλου... ἐκβιάσσοι | 10 прѣбыти. ἀπολιμπάνεσθαι | 13 вынѣ, гр. ἐν ταῦταις (мн. – односи се на имања) | нед(ѣ)ле М | 15–16 кромѣ боуести. ἄτιφος | 20 имъ естъ инв. С М | 21 створити | творити Р С М | 22 нед(ѣ)ле М | 23 прѣбывати, ἐκχρονίζειν | 24 закьснѣвшемъ, διὰ τὴν ἀπουσίαν | закьснѣвшемъ Р М | 25 цр(ь)ковъ ихъ вещи | цр(ь)ковныхъ вещи Р М, цр(ь)ковныи вещи С, гр. τὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν πράγματα | нѣкыи нема гр. | 26 боу(е)сти копј. према Р С М | н(и) копј. према Р С М | 27 наведоу Р С М | 30 свѣдын. μετὰ ὑψώσιν

¹ У РП ово прав. је под 12. прав. ² У РП ово је 13. прав.

Тл(ь)к(ь). **И**еп(и)с(коу)пъ аще прииметь
презвѣтера или днакона. или коего
3 причѣтника. свѣдѣн. іако ѡт(ь) свое-
го іемоу || іеп(и)с(коу)па ѡт(ь)лоученъ
ієсть ѡбщєннѣ. и приѡбщити ѣго.
6 рек'ше повелити іемоу съ собою слоу-
жити. таковыи нѣсть безъ вины. нъ и
самъ и іегоже приѣтъ. ѡба да боудѣта
9 ѡт(ь)лоучена. іакоже второѣ на десѣте
правило. с(вѣ)тънѣхъ ап(о)с(то)лъ пове-
лѣваієтъ.

12 Правил(о) .21.¹ **И**же ѡт(ь) гнѣвлива
іеп(и)с(коу)па ѡсоужденъ бывъ. помо-
щи трѣбоує да боудѣтъ оуслышанъ.
15 дондѣже помощи не покажетъ. непри-
ѡбщєнъ.

Тлѣк(ь). **И**же ѡт(ь) іеп(и)с(коу)па по
18 гнѣвоу ѡт(ь)лоученъ боудѣтъ ѡт(ь)
ѡбщєннѣ. презвѣтеръ или днаконъ.
или ннѣ причѣтникъ. и пристоупити
21 къ митрополитоу подъ нимже ієсть
іеп(и)с(коу)пъ іего. моле се іемоу испы-
тати виноу ієже ради ѡт(ь)лоученъ
24 ієсть. аще по правдѣ ієсть или ннѣ. да
не боудѣтъ приѣтъ' на ѡбщєннѣ. аще
же прѣжде неистєзанъ боудѣтъ. ни рас-
27 мотрити се ѡ немъ. аще добрѣ ѡт(ь)-
лѡченъ ієсть. или ннѣ. да не боудѣтъ
приѣтъ' на ѡбщєннѣ. нъ в томъ за-
30 прѣщєннѣ да боудѣтъ.

Правило .21.² Чоуждего слъгоу чоуждѣ
іеп(и)с(коу)пъ. бес повелѣннѣ своего

Тумачєње. Ако епископ прими пре-
звитера, или ѡкона или друго све-
штєно лице, знајући да га је његов
епископ одлучно од зајєднице, те га
приопшти, то јєст дозволи му да с
њим служи – такав није без кривице.
него и сѧм и примљєни – оба да буду
одлучєна, како дванаєсто правило
свєтих апостола налаже.

Правило 16.¹ Онај ко је осуђєн од
гневљивог епископа, тражећи по-
моћ, услышен да буде; дотлє док по-
моћ не потражи, неприопштен је.

Тумачєње. Онај ко због гнева епи-
скопа буде одлучєн од зајєднице –
презвитер, или ѡкон или друго све-
штєно лице – и приступи митрополи-
ту под којим је његов епископ, молећи
га да испита кривицу због које је од-
лучєн, да ли оправдано или не. [па ако
се нађе да је у праву] – примљєн [да
буде] у зајєдницу. А ако не буде прѣ-
ходно саслушан, нити се о њєму раз-
мотри да ли је исправно одлучєн или
није – да не буде примљєн у зајєдницу,
него да буде у том запрєћєњу.

Правило 17.² Кад туђєг служитеља
туђ епископ, без одобрєња сопствє-

5–7 и приѡбщити ѣго... слоужити, καὶ συκοινωνήσας, ἤτοι συλλειτουργήσας αὐτῷ | 7 таковыи
нема гр. | 8–9 ѡба да боудѣта ѡт(ь)лоучена, ἀλλ' ἀφορισθήσεται καὶ αὐτός | 10–11 повелѣваієтъ
нема гр. | 12–13 ѡт(ь) гнѣвлива іеп(и)с(коу)па, παρ' ὀξύχολου | 15 ум. не покажетъ, гр. δηλαδὴ |
17–18 по гнѣвоу – у гр. слєди ὡς ἔτυχє κινουμένου | 19–20 ум. презвѣтеръ... причѣтникъ, гр.
κληρικός | 20 ум. и, гр. εἰ | 23 ієже ради нема гр. | 23–24 ум. ѡт(ь)лоученъ ієсть, гр. τοῦ ἀφορισμοῦ |
24 или ннѣ] или ннѣ аще же ѡбрѣщєтъ се прав Р С М, гр. εἴτε καὶ μὴ | 24–25 ум. да не боудѣтъ
приѣтъ', треба да боудѣтъ приѣтъ' као у Р С М и гр. – παραδεχθήσεται, изузєв Patm. 207 гдє је οὐ
παραδεχθήσεται – грєшка настала услєд изостављєног дєла: παραδεχθήσεται πρὸ δὲ τοῦ
ἐξєτασθῆναι καὶ διαγνῶσθῆναι, εἴτε καλῶς ἀφορίσθῃ, εἴτε καὶ μὴ | 25 на ѡбщєннѣ нема гр. | 29
томъ нема гр. | 32 повелѣннѣ, γνώμη

¹ У РП ово је 14. прав. ² У РП ово је 15. прав.

ѣмоу. поставитъ въ коемъ либо степенѣ поставилъ. нѣ не тврѣдо.

- 3 **ТѢК(Ь).** Не под(о)баетъ ѣп(и)с(коу)поу чуждего причѣтника приѣмлати ни въ степенѣ въ кии либо причисти безъ воле
6 своего ѣмоу ѣп(и)с(коу)па. да никтоже того не створитъ. и чуждего въ свои причѣтъ вѣчетъ. не тврѣдо бо и
9 неизвѣстно есть таковое строеніе. **Правило .лї.¹** О ѣп(и)с(коу)пѣсцѣмъ закѣсѣнни. и ѡ презвѣтерѣсцѣмъ и
12 днакоуѣсцѣмъ. изложеніе заповѣди да имѣють слоу.

- ТѢК(Ь).** Да некоторые же ѣп(и)с(коу)пѣ.
15 своего стада не вѣставлѣютъ. и въ иномъ градѣ вѣще три недѣ(ѣ)ль да не прѣбывають. се оубо и прел(ѣ)звѣтеромъ
18 и днакономъ се правило повелѣвають. да и ти боле три недѣ(ѣ)ль не вѣставлѣютъ свою цр(ь)ковъ.

- 21 **Правило .ѡ.²** Безъ правды ѣп(и)с(коу)пѣ изгнанъ. аще въ чуждему прѣдѣлѣ прѣ-
24 бывають. приѣтънѣ. дондѣже досажденіе мымондетъ.

- ТѢК(Ь).** Отъ боуѣсти и ѡт(ь) грѣдо-
сти възбранѣюще с(вѣ)ти ѡ(тѣ)ци. по-
27 велѣше ѣп(и)с(коу)помъ въ реченое врѣме въ инѣхъ ѣп(и)с(коу)пиахъ прѣбывати. аще же нѣкы ѣп(и)с(коу)пѣ.
30 исповѣданнѣ ради чистою нашею вѣ-
ры. или понеже поборникъ вѣ истинѣ. рекше противе се властеломъ не тво-
33 рещимъ истинны. и того ради ѡт(ь)

ног епископа, постави у било који степен – поставио је, али је неважеће.

Тумачење. Не треба епископ туђе свештено лице да прими, нити у било који степен причисли безъ воље његовог епископа. Нитко то да не чини и туђег да убраја у своје свештенство, јер је неважеће и непостојано такво устројство.

Правило 18.¹ Изложени прописи о одсуствовању епископа, снагу да имају и за презвитере и ђаконе.

Тумачење. Ниједан епископ да не оставља своје стадо и да не пребива у другом граду више од три недеље. То, дакле, и презвитерима и ђаконима ово правило налаже – да и ти не остављају своју цркву дуже од три недеље.

Правило 19.² Ако неправедно изгнани епископ пребива у туђем пределу, прихваћен да буде све док се не исправи увреда.

Тумачење. Сузбијајући надменост и гордост, свети оци наложише епископима да у реченом времену пребивају у другим епископијама. А ако неки епископ исповедања ради наше чисте вере, или зато што је био поборник истине, то јест противио се властели која не твори истину, па због тога изгнан био из свога града и до-

1 поставитъ въ коемъ либо степенѣ. ἐμβαθμον καθίστας | 4 приѣмлати Р С М | 5 причисти, τὰ τεῖν. причѣсти М | воле. γούνης | 6–7 никтоже. εἰ δὲ τις | 8 бо нема гр. | 10 ѣп(и)с(коу)пѣсцѣмъ Р | 12 изложеніе заповѣди. ὁροι | 14 ум. Да некоторые же, гр. ὡρισται | 16 три] трехъ Р | недѣ(ѣ)ль М | 20 свою] своихъ М | 23–24 досажденіе. τὴν ὕβριν | 24 мымондетъ, ἐπανασώσαιτο | 27–28 ум. въ реченое врѣме, гр. μὴ ἐφ' ἱκανὸν καιρὸν | 28 въ инѣхъ, ἐν ἄλλοτρίᾳ | 29 ѣп(и)с(коу)пѣ нема гр. | 30 исповѣданнѣ – у гр. претходи ѣ | чистою нема гр. | 31 вѣ] бывъ М | поборникъ вѣ истинѣ, διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδίκσιν | 32 властеломъ] и властелемъ Р, властелемъ С | 32–33 рекше... и того ради нема гр. | 33 ѡт(ь) нема С

¹ У РП ово је 16. прав. ² У РП ово је 17. прав.

своего града изгнанъ бывъ. и въ дроу-
гы градъ придетъ. не възбранит се тоу
3 прѣбывати емоу. дондѣже примирение
верѣсти възможеть. и прѣмѣнение
бывшаго на немъ досаждения.

6 **Правило .Ѡ.**¹ **Непри|етънъ** причь-
тникъ. не прѣбывае въ своен цр(ъ)-
к(ъ)ви. въ нюже възчтенъ бысть. евти-
9 хнанъ же и моуѣн. иеп(и)с(коу)пъ-
скаго имени не приметъ. въщениа же
съ мирьскими члов(ѣ)кы равноспод(о)-
12 бита се.

Тльк(ъ). **Многими** правила се речено
иеть. и просто реци. всѣми своры.
15 иже не приимати чоуждаго причьт-
ника. и въ своен цр(ъ)к(ъ)ве степень въ-
водити того. томоу оубо оучитъ и се
18 правило. евтихнана же и моуѣна
иеп(и)с(коу)па. расколника бывша и из-
връжена аще покаета се иеп(и)с(коу)пъ-
21 скаго възицета сана или имени. въ томъ
да не послышана боудета. аще же хоше-
та привъщити се яко же мирьсци
24 члов(ѣ)ци. да боудета приета.

Правило .Ѡа. **Иже** добрѣ и в(о)гопри-
иетнѣ изведенаа боуиестноу поколѣвати
27 покоушають се. иѣсть иеп(и)с(коу)пъ.
видѣвъ же бывъ иеп(и)с(коу)пъ греды
въ станъ || пакости да не приметъ.
30 аще познанъ боудеть прѣжде реч(е)и-
ныхъ ради гредыи. аще же и инако. да
оубѣсть яко безъ въщениа иеть.

шао у други град – да му се не забра-
ни ту да пребива све док не узмогне
да нађе примирење и ослобођење од
нанете му увреде.

Правило 20.¹ Не прихвата се све-
штено лице које не пребива у својој
цркви у коју је убројано. Евтихијан.
пак, и Мусеј не прихвативши епископ-
ско звање, изравнали су се са заједни-
цом мирјана.

Тумачење. У многим правилима и го-
тово на свим саборима речено је то,
да се не прима туђе свештено лице и
у својој цркви не узводи на степен.
Томе, дакле, учи и ово правило. А
Евтихијан и Мусеј, епископи, који су
постали расколници и извргнути, ако
се покају и затраже епископски чин
или звање – у томе да не буду послу-
шани. Припоште ли се као мирјани –
примљени да буду.

Правило 21. Онај ко у надмености
покуша да уздрма оно што је добро и
богоугодно изведено – није епископ.
А епископу, примећеном да иде у во-
јно станиште, нека не чине сметње
ако претходно [позван] буде за оно
ради чега иде; а ако је, пак, другачи-
је, нека зна да је без општења.

2 тоу нема М | 3–4 ум. примирение... прѣмѣнение, гр. ἀπαλλαγὴν εὐρεῖν δυνατὴν | 4 прѣменени
М | 7 своен нема гр. | 8 възчтенъ, κεκληρωται | 9 моуѣн, Μουσαῖος | 10 имени, κλησιν | не приметъ,
οὐκ ἐκδικήσουσι | 11–12 равноспод(о)бита се, ἐπιτεύζονται – претходи εἰς τὸ ἐλθόν | 13–14
речено иеть, ὅρισται | 14 ум. просто реци, гр. σχεδὸν | 15 не примати Р | чоуждаго С М | 15–16
причтника – у гр. следи παρ' ἐπισκόπων ἑτέρων | 16 въ своен нема гр. | ум. цр(ъ)к(ъ)ве, гр.
ἐκκλησιαστικὸν | 19 иеп(и)с(коу)па нема гр. | 20–21 иеп(и)с(коу)пъскаго] и иеп(и)с(коу)пъскаго М |
27 покоушають се М | 28 видѣвъ] видѣи Р С М | 29 въ станъ, εἰς στρατόπεδον | 30 познанъ] поз-
ванъ Р С М и гр. – μετακαλοῖτο | 31 и нема С М | 31–32 да оубѣсть, προαγγελλέτω | 32 яко безъ
въщениа иеть, τὸ ἀκοινωνητον

¹ У РП ово је 19. прав.

3 Тѣхъ. Иже не хранишь добръ и б(о)-
 гоугодно исправленыхъ заповѣднн. нь
 боуѣстнн и грѣдостнн ино нѣчто паче
 6 заповѣданныхъ дръзнеть творити. и
 чѣстн и сана ѿ(и)с(коу)пскаго да изъ-
 9 врьжеть се. понеже оуже исправлено
 ксть. инако не ходити ѿ(и)с(коу)пъ въ
 станъ ц(ѣ)с(а)ревъ. аще не ц(ѣ)с(а)р(ъ)-
 12 скыми граматами позванъ боудеть.
 аще оубо мымо греды ѿ(и)с(коу)пъ
 хоте ити въ станъ ц(ѣ)с(а)ревъ. шби-
 15 таетъ оу дроугаго ѿ(и)с(коу)па. по-
 д(о)баетъ оубо ѿ(и)с(коу)поу оу него-
 же шбитель ксть. въпросити вины
 18 шьствнн его чесо ради гредеть. и аще
 шбрѣщеть него по томоу шбразоу.
 иакоже прѣжде рѣхомъ. или шбиди-
 21 мыхъ ради сиротъ же и вдовицъ да
 помолит се ш ннхъ. или ннѣхъ ради
 таковыхъ пользныхъ вещей. | въ станъ
 24 ц(ѣ)с(а)ревъ гредеть да не спакоститъ
 нмоу никакоже. нь и съ чѣстнн шт(ъ)-
 поуститъ его. и да пишеть ш немъ къ
 27 соущимъ въ швласти своен ѿ(и)с(коу)-
 помъ всѣмъ. примати того неза-
 зорно. иако шьствоуѣща по правиломъ
 30 же и безъблжна. аще же инако шбрѣ-
 щеть того въ станъ ц(ѣ)с(а)ревъ гре-
 доуща. или показати се хотеца ц(ѣ)-
 с(а)ревн. или ш нѣкыхъ непотрѣбныхъ
 вещей молити се. иаже не под(о)бна
 33 сохъ архіерѣшмъ. не пришбѣшати се

Тумачење. Онај ко не чува добро и
 богоугодно установљена правила,
 него се у надмености и гордости др-
 зне да друго нешто изван прописаног
 твори – да се лишн и части и достојан-
 ства епископског. Пошто је већ уста-
 новљено да епископ, ако не буде поз-
 ван царским граматама, другачије не
 одлази у цареву станиште, онда ако,
 дакле, епископ, намеравајући да иде у
 цареву станиште, успут одседне код
 другог епископа, треба епископ код
 кога је одсео да упита за разлоге ње-
 говог одласка због којих иде, па ако
 нађе да он одлази у цареву станиште
 на начин како напред рекосмо – или
 ради сиротих и удовица којима је на-
 нета неправда, да за њих моли, или
 ради других сличних корисних ства-
 ри иде – никако да га не омета, него
 да га са чашћу отпрати, те да напише
 о њему свим епископима у својој о-
 бласти да га као неподозривог при-
 мају, као оног ко путује по правил-
 ма, и као несаблажњивог. Ако, пак,
 нађе да тај друкчије одлази у цареву
 станиште – или да се покаже цару,
 или да моли за неке непотребне ства-
 ри које не приличе архијереју – да не

2 исправленыхъ заповѣднн. τὰ καὶνισθέντα | 3 ино] и ино С | 6 исправлено, κεκανόνισται | 8
 ц(ѣ)с(а)ревъ] ц(а)ревъ Р М | 8-9 ц(ѣ)с(а)р(ъ)скыми] ц(а)р(ъ)скими Р М | 11 хоте ити въ станъ
 ц(ѣ)с(а)ревъ нема гр. | ц(ѣ)с(а)ревъ] ц(а)ревъ Р М | 13 оу] въ С | 15 чесо] что М | чесо ради гре-
 деть нема гр. | 17-20 иакоже прѣжде... вещей нема гр. | 20-21 въ станъ ц(ѣ)с(а)ревъ. εἰς τὸ
 στρατόπεδον | 21 ц(ѣ)с(а)ревъ] ц(а)ревъ Р М | пакоститъ(ъ) М | 24 своен] братни своен Р М |
 24-25 ѿ(и)с(коу)помъ, τοῖς συναδελφοῖς

к нѣмоу. ни грамоти ѿго подыписовати.
ни промышлениа ни единого же вѣтъ-
3 н)ноудѣ спод(о)бити того¹.

**.ѿ. Правила с(вѣ)т(а)го и помѣстнаго
свора иже въ карфагенѣ .р.л.н.**

6 Иже въ карфагени с(вѣ)тыи сборъ
бысть. ц(ѣ)са)р(ѣ)ствоующоу тогда въ
римѣ внорию. въ константиинѣ же гра-
9 дѣ вѣдосию маломоу. снисходе се въ
кархидонѣ с(вѣ)т(и)и вѣтъ)ци. || двѣстѣ
и седмь на десете. вѣтъ) африкии и
12 вѣтъ) соущиу под нею странѣ. кар-
фагена бо градъ. честь кархидонская.
кархидонъ же вѣласть и митрополиа
15 вѣсть африкинская. африкиа бо на мно-
гы чести раздѣлена вѣсть. вѣтъ) ниу-
же единая ест' кархидонъ. вѣхуотъ же
18 съ с(вѣ)тыми вѣтъ)цы на семь сборѣ.
и вѣлостели мѣста вѣтъ) папы рим-
скаго послани. вѣлостели же мѣста се-
21 го ради нарицають се. понеже вѣтъ) папы
посилаемъ соуть. по вѣсѣмъ стра-
нама и по градомъ. творити повелѣ-
24 наа имъ. и мѣсто ѿго исплъняюще. и
вѣтъ) вѣсѣхъ почитаемъ въ папы мѣ-
сто. и смотрѣше и съблюдающе въ вѣсѣхъ
27 странахъ правовѣрне. ап(о)с(то)льское
бо сѣдалище римскни прѣстолю наре-
коше. иво вѣрховни ап(о)с(то)ль петръ

општи с ѿим. нити да потпише ѿго-
ве грамоте, нити уопште да га удо-
стоји некаквог старана.¹

**15. Светог и помесног сабора у Кар-
тагини правила 138**

Свети сабор у Картагини би за цар-
ствујућег тада у Риму Онорија, а у
Константинограду – Теодосија Малог.
У Кархидону се сакупише свети оци
– двеста и седамнаест из Африкије и
из земаља које јој подлежу, јер је град
Картагина део Кархидона, а Кархи-
дон је област и митрополија аф-
рикијска, а Африкија је на многе де-
лове раздељена, од којих је један
Кархидон. Са светим оцима на овом
сабору беху намесници, послати од
папе римског. Намесницима се зову
због тога што су од папе послати по
свим областима и по градовима да
чине оно што им је он наложио, и
његово место попуњавају, мотрећи и
чувајући правоверје у свим области-
ма, те сви да их поштују уместо папе.
Апостолским седиштем римски пре-
сто назваше, јер је у њему врховни
апостол Петар заблестао и иза себе

4 и нема Р 15 .р.л.н.] сто тридесете и вѣсѣмъ Р С М 17 ц(а)рствоующоу Р М 19–10 въ кархи-
донѣ] въ карфагенѣ Р С, гр. ἐν Καρχηδόνι 10–11 двѣстѣ и седмь на десете] .с. .xj. М 11
африкии] априкии С 13 градъ нема гр. | честь] честь вѣсть Р С М и гр. – μέρος ἐστὶν 14
вѣласть, ἐπαρχία 14–15 и митрополиа вѣсть нема гр. 15 африкинская (!) Р. априкунская С 1
африкии] априкии С. τῆς Ἀφρικῆς 18 с(вѣ)тыми нема гр. 19 вѣлостели] вѣлостители М 20–27
вѣлостели же... правовѣрне нема гр.

¹ На доњој марг.: Кон'чаше се в г(оспод)и сего с(вѣ)т(а)го помѣстнаго свора иже въ срѣдци
правила (Завршише се са Господом овог светог помесног сабора у Средцу правила). У Р С М
ово је у основном тексту.

въ немъ просиашъ ксть и по севѣ пръ-
ваго архіерѣа | лина. въ немъ постави.
3 вѣше же старѣшина свороу аврили
ѣп(и)с(коу)пъ кархидоньскыѣ цр(ь)-
к(ь)вѣ. ѣгоже и папоу именовахоуѣ.
6 и валентинъ. прѣвопрѣстолиникъ. ноу-
мидикинскыѣ страны. и нини ѣп(и)с(коу)-
пи. ѡт(ь) ноумидикиѣ же и визакіи-
ниѣ. ѡт(ь) мавританиѣ. и кесаринниѣ.
9 ѡт(ь) триполіа. и анѣипатнаниѣ. влю-
стели же мѣста римьскыѣ цр(ь)к(ь)вѣ
12 вѣху фаустинъ ѣп(и)с(коу)пъ ѡт(ь)
пикена понтентиньскыѣ цр(ь)к(ь)вѣ.
италинскыѣ страны. филипъ же. и асель.
15 прѣзвѣтера. и нини же влюстели мѣ-
сто мѣ африкинскыѣ вѣласти. при-
доше мѣста испльняюще не възмогъ-
18 шихъ прити на сворѣ ѣп(и)с(коу)пъ.
тѣмъ же и блуденна мѣстнаго име
потрѣби се. ѣже не послаати въ себе
21 мѣсто иного. наплъняюща пославшаго
мѣсто. рекше сѣдеца на мѣстѣ ѣго
въ сворѣ. Съшѣд'шоу же се свороу || и
24 правила изложише. написанаа здѣ.
Си три правила ѡсобна соуѣ. и прѣдъ-
словіе соуѣ соуцимъ въ числѣ пра-
27 вилѣмъ.
Правило .ѧ. Аще изврѣгоуѣ ѣп(и)-
с(коу)па ѣп(и)с(коу)пи. и аще римь-
30 скому изврѣжены възвѣститъ. боу-
детъ оуслышанъ. римьскому писавшоу
или повелѣвшоу ѡ немъ.

1 просиашъ ксть. διατρέψαντος | по севѣ нема гр. | 4 кархидон(ь)скіе М, ἐν Καρχηδόνι | 6 вѣлентинъ (=валентинъ) орт.-ѣз. црта М | прѣвопрѣстолиникъ, τῆς πρώτης καθέδρας | 6-7 ноумидикинскыѣ. Νομιδικῆς | 8 ум. ѡт(ь) ноумидикиѣ, гр. τῶν τε Νομιδίων τῶν δύο | ноумикиѣ С | 8-9 визакіиѣ М. τῆς τε Βυζακηνῆς | 9 ѡт(ь) мавританиѣ, τῆς Μαυριτανίας τῆς Σιτιφώνσης РП | мавританиѣ Р | кесаринниѣ. Καισαρειανῆς | 10 ум. ѡт(ь) триполіа и анѣипатнаниѣ, гр. Τριπόλεως τῆς Ἀνθουπαιανῆς μοῖραι δὲ καὶ αὐταὶ τῆς Ἀφρικῆς | 10-11 влюстели] влюстителі М | 12 фаустинъ] паоустинъ С. Φαυστίνος | 13 понтентиньскыѣ. τῆς Ποντινῆς | 14 италинскыѣ] италикинскыѣ С | италинскыѣ страны. τῆς χώρας τῶν Ἰταλῶν | 15 и нема С | влюстели] влюстителі М | 16 африкинскыѣ] африкы-нскыѣ С | 18 ѣп(и)с(коу)пъ нема гр. | 19 блуденна мѣстнаго. τοποτηρησίας | 20-23 потрѣби се... въ сворѣ. ἐξελήφθη, ἐκ τοῦ τηρεῖν δηλαδὴ, ὅ ἐστι φυλάσσειν, ἤτοι ἀναπληροῦν τοὺς τόπους τῶν στελλόντων αὐτοὺς | 23 сворѣ] саборѣ М | 23-27 и правила... въ числѣ правилѣмъ нема гр. | 25 три] .γ. М | 25-26 прѣдъсловіе С | 28-29 ѣп(и)с(коу)пи ѣп(и)с(коу)па нин. С | 30 възвѣститъ, ἐκκλητοῦ ἐπαγοῦτο

Лина, првог архіереја у њему по-
ставно.

А старешина сабора беше Аврилиѣ, епископ Кархидонске цркве, кога и папом називаху, и Валентин првопрестолник нумидикиѣске области, и други епископи од Нумидикиѣ и Визакіниѣ, од Мавританиѣ и Кесариѣ, од Трипола и Антипатијаниѣ. Намесници, пак, Римске цркве беху: Фаустин, епископ пикенски Понтентинске цркве, области италиѣске, па Филип и Асел, прѣзвитері. А и други намесници африкиѣскихъ области дохоше, попуњавајући места епископа који нису могли да дођу на сабор. Стога се потисну име намесништва, што значи да се не шаље уместо себе други који попуњава место пошнѣлаоца, то јест онај ко у сабору седи на његовомъ месту.

Кад се сабор састаде, изложише и правила овде написана.

Ова три правила су посебна и предговор су побројанимъ правилима

Правило 1. Ако епископи извргну епископа, и ако извржени уложи призив римскомъ (епископу), биће услишан кад римски напише или наложи о њему.

Тѣмъ(ъ). И се правило такоже и четвер-
тоє правило иже въ срѣдци сбора.
3 дають власть римьскомоу еп(и)с(коу)-
поу. аще котораго еп(и)с(коу)па или
презвѣтера. еп(и)с(коу)пи и свои емоу
6 митрополитъ изврьгоуть ѡт(ъ) сана.
да възвѣститъ изврьжены папѣ римь-
скомоу. и тѣ да послетъ свое причѣт-
9 ники. иѣкыѣ ѡт(ъ) презвѣтеръ или
ѡт(ъ) днаконъ. да шѣд'ше къ изврьг'-
шемоу его сбороу. рекше къ митро-
12 политоу и къ еп(и)с(коу)помъ его. да
испытають изнесены ѡт(ъ) нихъ соудъ
на еп(и)с(коу)па припад'шаго къ папѣ.
15 аще по правоу изврьжень быс(тъ) или
безъ вины. аще ли да пишеть. въ соу-
щюю баню ихъ ѡбласть къ митропо-
18 литоу и къ еп(и)с(коу)помъ. да събрав-
ше се исправеть соудъ бывшаго на
немъ изврьжениа.

21 **Правило .б̄.**¹ Понеже не вѣрѣтоше се въ
никии съдѣѣѣѣѣ написана. достонѣ
римьскомоу къ константина града и къ
24 александрьскомоу писати. и ѡт(ъ)тоу-
дѣ сѣѣ приѣти и намъ показати.

Тѣмъ(ъ). Отъ римьскаго папы на сборъ
27 послани блюстели мѣстоу его. рекше
въ него мѣсто. начеше въ сборѣ помѣ-
нати иже въ срѣдци сбора правило
30 четвертоє. иже повелѣвають. ако из-
врьженомоу еп(и)с(коу)пу. или презвѣ-
тероу ѡт(ъ) своихъ еп(и)с(коу)пу сво-
33 ра. к римьскомоу папѣ припадати по-

Тумачење. И ово правило, као и че-
тверто правило сабора у Средцу. даје
власт римском епископу – ако кога
епископа или презвитера извргну од
чина епископи и његов сопствени ми-
трополит, извржени да уложи *призив*
папи римском и тај да пошаље своја
свештена лица – неке од презвитера
или од ђакона да, идући на сабор који
га је извргао, то јест митрополиту и
епископима његовим, испитају њихо-
ву донету одлуку против епископа
који је уложио *призив* папи – да ли је
оправдано био извржен или без кри-
вице; или, ако јесте, да пише митро-
политу и епископима у њему оближ-
њој области да, сабравши се, исправе
изречену против њега одлуку о изврг-
нућу.

Правило 2.¹ Пошто се не нашође за-
писници сачињени у Никеји, потребно
је (епископ) римски да пише констан-
тинградском и александријском, те
отуда да се они добију и нама покажу.
Тумачење. Од римског папе послани
на сабор његови намесници, то јест
уместо њега, почеше у сабору да по-
мињу четверто правило сабора у Сред-
цу, које прописује да епископ или
презвитер, извржен од сабора својих
епископа, треба папи римском да се

[И] [Р] и² нема М | 1–2 четвертоу] .д̄. к М | 3 дають] да ис(тъ) М | 5 и нема М | 4–8 аще котора-
го... римьскомоу, проερχομένω παρὰ τοῦ καθαιρεθέντος ἐπισκόπου – Аристин | 8 ум. и тѣ. Ари-
стин | 9–16 ум. иѣкыѣ ѡт(ъ) презвѣтеръ... безъ вины аще ли. гр. καὶ τηρεῖν μετὰ τῶν ἐπισκόπων
κατ' ἐκκλησίαν τὴν ἐξενεχθεῖσαν παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐκκαλεσαμένου καθαιρεσίν. и |
14 припад'шаго] пришѣд(ъ)шаго Р М. гр. τοῦ ἐκκαλεσαμένου | 16–20 ум. въ соущюю... изврьже-
ниа, гр. τοῖς υἱεὶσὶν ἐπισκόποις τῇ ἐπαρχίᾳ, καὶ παρ' ἐκείνων τὰ τῆς ἐκκλησίας τηρεῖσθαι |
17–18 митрополитомъ(ъ) М | 21 се нема М | 22 сдѣѣѣѣѣ М | достонѣ, ἅγιος | 26 Отъ] И Р | 27
блустели] блуститѣли М. блустеле С | его нема гр. | 27–28 рекше въ него мѣсто нема гр. | 28–29
ум. начеше въ сборѣ помѣнати, гр. προβαλλόμενοι | 29–30 ум. правило четвертоє, гр. τεθέντα κα-
νόνα | 30 ум. иже повелѣвають, гр. περὶ τοῦ | 30–33 ум. изврьженомоу... сбора, гр. τὸν καθαιρεθέν-
τα | 33–1 под(о)вають нема гр.

¹ У РП ово прав. је иза следећег.

д(о)баєть. || іакоже и никенскии сборъ
 повелѣ. и выпросише събравшѣ се на
 3 сборѣ вт(ь)цѣ. извѣстити имъ. аще
 никенскаго сбора єсть правило таково.
 понеже в(ь)ци ни на памяти имѣ-
 6 ихъ аще вт(ь) никенскаго сбора из-
 ложено бысть. нъ ни правилъ никен-
 скаго сбора написаныхъ же и извѣ-
 9 стьныхъ не имоуще. вт(ь)вещаше же
 не вѣмы. и свѣщаше вси іако досто-
 инно єсть римському папѣ писати. къ
 12 архієп(и)с(коу)поу константи града.
 и къ александрьскому. и вт(ь) тою
 никенскаа правила приєти извѣстно.
 15 и к нимъ сиа прѣписавше послати.
 вбаче таковое правило дръжати вьсхо-
 тѣше. дондѣже истинна яже извѣ-
 18 стьнаа. никенскаго сбора правила прѣ-
 писана вт(ь) папы примочуть югда. же
 та прислана быше к нимъ. вт(ь)
 21 с(в)ет(а)го кѣрила архієп(и)с(коу)па
 александрьскаго. и вт(ь) атьтика ко-
 нстанти града архієп(и)с(коу)па. и
 24 не вбрътоше въ тѣхъ заповѣди. пра-
 вилѣ іако можетъ римскии папа по-
 силати свое причѣтники и тѣмъ и(с)-
 27 тежовати соудъ. извръжєныхъ своимъ
 сборомъ єп(и)с(коу)пъ или презвѣтеръ.
 написаше же к тогда соущемоу папѣ
 30 римскаго града келестиноу. вт(ь) то-
 лѣ да не вьсхоцетъ тако творити. и
 да не посилаєть причѣтники своихъ. на
 33 испытаныє соуда. извръжєныхъ єп(и)-

обрати, како је и Никејски сабор
 прописао. И затражише од окупље-
 них на сабору отаца да им потврде да
 је правило Никејског сабора такво.
 Пошто оци ни у сећању немаху да ли
 је то од Никејског сабора било
 изложено, а немајући ни написана и
 потврђена правила Никејског сабора
 – одговорише: „Не знамо“. И сви се
 договорише да је достојно да римски
 папа пише архиепископу константин-
 градском и александријском и од
 њих добије проверена никејска пра-
 вила и, преписавши их, њима пошаље.
 Пристадоше, ипак, да држе такво
 правило док она преписана, истин-
 ска, проверена правила Никејског
 сабора не приме од папе. А када им
 та посла свети Кирило, архиепископ
 александријски и Атик, архиепископ
 константиградски, те не нађоше у
 тим прописима правило да може
 римски папа да шаље своја свештена
 лица да проверавају одлуку, о извр-
 гнутим од свог сабора епископима
 или презвитерима – написаше тада-
 шњем папи римског града, Келести-
 ну, да отада неће тако чинити, и да не
 шаље своја свештена лица ради про-
 веравања одлуке о извргнутим епи-

[іакоже] іако М | 3 сборѣ] съборъ М | извѣсти С | извѣстити имъ, βεβαιῶσαι αὐτὸν | 5 ум.
 от(ь)ци. гр. οἱ τοὶ | ни нема гр. | 7 ум. правилъ, гр. τὰ λεγόμενα | 8 написаныхъ, ὑπογεγραμμένα |
 и нема С | 9 же нема Р С М | 10–11 и свѣщаше вси іако достоинно єсть, ἄξιον ἔκριναν | 14
 извѣстно. βεβαίους (мн.) | 15 ум. и к нимъ сиа прѣписавше послати, гр. καὶ ἐμφανίσαι τοῦ-
 τους αὐτοῖς | 16–17 вьсхотѣше дръжати инв. С | 19 вт(ь) папы нема гр., а следи: καὶ ἐτέθη καὶ
 παρ' αὐτῶν ἐνταῦθα πρῶτος | 20 та] тѣ (= та) орт.-јез. црта М | 24 не вбръше (!) М | ум. въ тѣхъ
 заповѣди. гр. ἐν αὐτοῖς | 24–25 правилѣ, κεκανονισμένον | 25–26 послати Р М | 26–27 и(с)тежо-
 вати конј. према Р С М | 28 презвѣтеръ нема гр.

с(коу)пъ или презвѣтеръ. да не смрадъ
миръское боуести въ х(ри)с(то)воу
3 цр(ь)к(ь)въ въведеть.

Правило .Г.¹ Презвѣтеръ или днаконъ.
wt(ь)лоученъ бывъ. волю иматъ соу-
6 щимъ въ wбласти тои iеп(и)с(коу)помъ
възвѣстити. и wt(ь)лоучивши его iе-
п(и)с(коу)пъ бе(з) злобы да приметъ
9 iакоже ти соуднше.||

Тльк(ь). Се правило сметению и съ-
блазноу вина iеть. аще бо wt(ь)лоу-
12 чить iеп(и)с(коу)пъ своего причѣтника.
къ митрополитоу wбласти тои да при-
бѣгнеть. тако бо под(о)в(ь)но iеть и
15 по правиломъ. митрополитоу же wt(ь)-
шь(дь)шоу къ ближнимъ iеп(и)с(коу)-
помъ. wt(ь)лоученомоу припадати на
18 своего iеп(и)с(коу)па. и поставляти
тѣхъ истезателе iеп(и)с(коу)поу иже
иѣсть под нимъ. таковое дѣло прѣзъ
21 под(о)воу iеть и съблазн' ствара-
iеть (!) того ради оубо. не с'борно iеть
правило се. и въ ниѣхъ странъ цр(ь)-
24 к(ь)вахъ не дръжит' се. нъ iако помѣ-
стное въ карфагенинъ въ африкинъ.
приетно iеть.

27 По числу правило .А.² Ни iедно же въ
тро(и)ци различие познавають се. ни
наоучають се. по никенскомъ извѣщенію.
30 Тльк(ь). Iакоже на никенцѣмъ сворѣ
с(ве)тнѣи w(ть)ци. вѣроу оутвѣрдише.
и прѣдаше | тако прѣиэхомъ. тако вѣ-
33 роуемъ. тако слышамъ. ни iеди(но)го

скопима или презвитерима како се
не би смрадъ световне охолости уво-
дно у Цркву Христову.

Правило 3.¹ Одлученомъ презвитеру
или ѡкону на воли је да уложи при-
зивъ епископима дотичне области. а
епископъ који га је одлучио безъ лут-
нѣ да прими оно како ти судише.

Тумачење. Ово правило узрокъ је по-
метѣе и саблазни. Ако, дакле. епи-
скопъ своје свештено лице одлучи –
оно да [се обрати и] уложи призивъ ми-
трополиту дотичне области. јер тако
следи и по правилима. А кадъ је митро-
полит одсутанъ па одлучени уложи
призивъ оближњимъ епископима про-
тивъ свога епископа. и њихъ постави за
иследнике епископа који имъ не под-
леже – такво дело је бесмислено и
саблазанъ ствара. Збогъ тога, дакле,
ово правило није саборно и у црква-
ма другихъ области се не држи, већ је
као помесно у Картагини, у Африки-
ји прихваћено.

По редоследу правило 1². Ни за једну
се разлику у Тројици не зна, нити се
учи – према Никејскомъ потврђењу.

Тумачење. Онако како на Никејскомъ
сабору свети оци веру утврдише и
предадоше – тако примисмо, тако
верујемо, тако мислимо – ни једне.

1 или презвѣтеръ нема гр. | 1–2 смрадъ миръское боуести, κατνώδης τοῦ κόσμου τύφος | 6 тои нема С | 7 възвѣстити, ἐγκαλεῖν | 8 бе(з) конј. према Р С М | 13 тои wбласти инв. Р М | 13–14 при-
бѣгнеть] прибѣгнеть и припадеть Р С М и гр. – προσφεύγειν καὶ ἐγκαλεῖν | 16 wt(ь)шь(дь)шъ
конј. према Р С М | 20 таковое дѣло нема гр. | 20–21 прѣзъ под(о)воу iеть. παράλογον ἔστι | 21–22
съблазн' ствараиеть, θορύβου παραίτιον | ствараиеть (!) – треба ствараиеть као у Р С М | 22 не
с'борно, οὐδὲ καθολικός ἔστι | 23 правило се нема гр. | 25 въ африкинъ. καὶ ἐν Ἀφρικῇ | 26 приетно
iеть нема гр. | 27 По числу нема гр. | 29 наоучають се С | 30 никенскѣмъ М | 30–32 Iакоже на...
и прѣдаше нема гр. | 32–33 тако вѣроуемъ нема гр. | 33 ни iеди(но)го конј. према Р С М | 33–2
ни iеди(но)го же... ни оучимъ, μηδεμίαν διαφορὰν ἐπὶ τῆς ἀγίας ᾠνώσκειν ἢ διδάσκειν Τριάδος

¹ У РП ово прав. је испред претходног. ² У РП ово прав. је 2.

- же различниа иѣсть ѿ с(ве)тѣи тро(и)-
ци. инако не знаемъ. ни оучимъ. нѣ
3 неразлучноу и единосоуцноу и едино-
силюу. и равноч(ь)стноюу. свѣдаемъ
и исповѣдаемъ.
- 6 **Правило** (о) .ѿ.¹ Прѣписанна повелѣнна
иже въ никен. иже ѿ(ть)ци наши ѿ(ть)
того свора съ собою принесоше. да боу-
9 доу(ть) хранима.
- Тльк(ь). Нѣции ѿ(ть) ѿ(ть)ць сего
сбора прилѣчивше се быти и на никен-
12 сцѣмъ сборѣ. и изложенаа с(ве)тыми
ѿ(ть)цы правила. прѣписавше съ со-
бою ѿ(ть)тоудѣ принесоше та оубо
15 правила и съ с(ве)тынъ сборъ оутврѣ-
ждають. и повелѣвають хранити.
- Правило** .г. Еп(и)с(коу)пи и презвѣтери
18 и диякони. в' чистотѣ и въ оудръжа-
нии да прѣбывають.
- Се развѣмно.
- 21 **Правило** .д. И ѿ(ть) женѣ да боудоу(ть)
оудалѣюще се. да игоже про||сѣть оу
б(ог)а молеще се оулоучеть.
- 24 Тльк(ь). Се оубо правило и .кѣ. тоє се-
го свора. слагаетъ се к седмодесетно-
моу правилу сего свора. си же прави-
27 ла не являють' се нигдѣ же повелѣ-
вають еп(и)с(коу)помъ. и презвѣте-
роу и диякономъ. раздрѣшати брака
30 и ѿ(ть) женѣ своихъ ѿ(ть)лоучати се
ѿ(ть)ноудѣ. нѣ въ ѿсобнаа врѣмена
въздрѣжати се ѿ(ть) нихъ. сирѣчь. и҃г-
33 да въ мол(и)твахъ и въ постѣхъ оупра-

дакле, разлике нема код Свете Тро-
јице. Другачије не знамо, ни ти учи-
мо, него – неразлучну, и једнобитну, и
једносилну, и равночасну познајемо
и исповедамо.

Правило 2.¹ Преписане у Никеји од-
луке које са тог сабора наши оци са
собом донеше – да буду чуване.

Тумачење. Неки од отаца овог сабо-
ра били су у прилици да буду и на
Никејском сабору, те правила која су
изложили свети оци, преписавши,
донеше отуда са собом. Та, дакле,
правила и овај свети сабор потврђује
и налаже да се чувају.

Правило 3. Епископи, и презвитери,
и ђакони у чистоти и у уздржању да
пребивају.

То је јасно.

Правило 4. И од жена да буду на
одстојању, да би, молећи се, добили
од Бога оно што траже.

Тумачење. Ово правило, дакле, и 25.
овог сабора, слажу се са седамдесе-
тим правилом овог сабора. Та се,
пак, правила нигде не јављају да на-
лажу епископима, и презвитерима, и
ђаконима да разведу брак и од својих
жена се сасвим одвоје, него да се у
одређено време уздржавају од њих,
односно кад упражњавају молитву и

3 и единосоуцноу нема гр. | 5 и нема Р | 10–15 Нѣци... та оубо правила, Та тоїс ѓν Νικαία
ієроїс πατρός συνελθούσι τὸ πρῶτον δογματισθέντα καὶ κανονισθέντα | 17–18 Еп(и)с(коу)пи...
диякони, елїкопос ... діаконос (једн.) | 18–19 оудръжани Р С, въздръжани М | 20 се разоу-
мо нема гр. | 22–23 оу б(ог)а нема гр. | 23 молеще се нема гр. | оулоучеть] полоучеть Р С М | 24
.кѣ тоє] двадесетъ петом Р С | 24–25 сего] сего же Р | сего свора нема гр. | 26 сего] сего же С
М | 27 нигдѣ же нема гр. | 27–28 повелѣвають, ἀπαγοῦντες | 31 въ нема М

¹ У РП ово прав. је 1.

жиають' се. и с(ве)тыхъ даровъ тво-
 реть приношение. рекше съвршають
 3 с(ве)тоую слоуж'боу. второе же на де-
 сете правило. шестаго вселеньскаго сбо-
 ра иже въ троуѣхъ полатнѣмъ. иеп(и)-
 6 с(коу)помъ не працають съ своими же-
 нами жити по поставленнѣ иеп(и)-
 с(коу)пства. нъ раздрѣшати иже к
 9 ннмъ съвькоупленнѣ. се же не на вт(ъ)-
 врьженнѣ бракоу ни на развращеннѣ |
 ап(о)с(то)льскыхъ правилъ повелѣваше.
 12 нъ на промышленнѣ сп(а)сеннѣ. и на
 лоучьшеннѣ съвршеннѣ людемъ. и не
 дадоуще никоего же порока на св(е)-
 15 щеннчскоу стро(е)ннѣ. третнѣ же на
 десете правило того шестаго сбора. и
 порока наноситъ. понеже въ правила
 18 мѣсто въ римьсцѣхъ цр(ъ)к(ъ)ви прѣ-
 дано естъ. да игда хоцетъ поставити
 се днаконъ. или презвѣтеръ. исповѣда-
 21 етъ гл(агол)е иако вт(ъ) селѣ съ же-
 ною своею не имамъ съвькоупленнѣ. и
 повелѣвають тожде второе на десете
 24 правило. св(е)щен'ныхъ моужъ зако-
 н'наго съвькоупленнѣ не раздроушати.
 нъ прѣбывати и не разлоучати се съ
 27 своими женами. нъ тькмо въ врѣмена
 всобнама вт(ъ) своихъ соужитницъ въз-
 дръжати се. иакоже ап(о)с(то)ль па-
 30 вль прѣдалъ естъ. и пакы || съвькоу-
 плати се.

л. 110а

Правило .Ѣ. И мирьскы члов(ѣ)къ аще
 33 възнимають лихвы. порокъ великъ имать.

пост, и творе приношене светих да-
 рова, то јест врше свету службу.

А дванаесто правило Шестог насе-
 љенског сабора у Трулској палати не
 дозвољава епископима да по рукопо-
 ложењу живе са својим женама, него
 да се брак са њима разводи. Ово, пак,
 прописаше не ради одбацивања бра-
 ка, нити ради извртања апостолских
 правила, него ради промишљања о
 спасењу и ради бољег усавршавања
 људи, те да се не омогући никакав
 потсмех на свештенички положај.

А тринаесто правило тога Шестог са-
 бора и прекор изазива, будући да је
 уместо правила у Римској цркви пре-
 дано да се ђакон или презвитер при-
 ликом рукоположења исповеди го-
 ворећи: „Од сада се са својом женом
 нећу зближавати“. А исто то налаже
 дванаесто правило – да свештени љу-
 ди законите бракове не раскидају.
 већ да остају и не раздвајају се од
 својих жена, а да се само у посебно
 време уздржавају од својих сужитни-
 ца – како је апостол Павле предао –
 те да се поново зближавају.

Правило 5. И мирјанин, ако узима
 лихву, велики порок има; много ви-

2–3 рекше съвршають с(ве)тоую слоуж'боу нема гр. | 7–8 по поставленнѣ иеп(и)с(коу)пства. метὰ τὴν προελθοῦσαν χειροτονίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐπ' αὐτοῖς | 9 съвькоупленнѣ М | 11 повелѣваше | повелѣше С | 12 на промышленнѣ. ἐπὶ проμηθείᾳ | 14 же нема Р | 15 стро(е)ннѣ конј. према Р С М | же | иже М | 16 того нема Р С М. гр. τῆς αὐτῆς | 17 порокъ Р С М | 17–18 понеже въ прави-
 ла мѣсто, τὸ ὡς ἐν τάξει κανόνος | 23–24 ум. тожде второе на десете правило. гр. τὰ κατὰ νόμους | 25 съвькоупленнѣ, συνοικέσια | 26 прѣбывати, ἐρῶσθαι | 26–27 съ своими женами. ἀπ' ἀλλήλων | 28 соужитницъ, τῶν συμβίων | 30–31 съвькоуплати се, συνέρχεσθαι | 33 ум. порокъ великъ имать. гр. τὸ ἐπιλήψιμον

- бол'ми того паче причѣтници всоуж-
дени соуть.
- 3 **Тльк(ь).** И двадесете второе правило
с(в)е)тыхъ ап(о)с(то)лъ. и седмоє на
десете иже въ никей вселен'скаго прьва-
6 го сбора и десетоє правило шестаго все-
леньскаго сбора иже въ троѣлѣ полат-
иѣмъ. такожде и се правило въземлю-
9 праго вт(ь) заѣмники лихвы. презвѣ-
тера или диакона. и не хотеца вста-
ти се вт(ь) таковаго дѣла. изврже-
12 ния соудомъ всоуждають таковаго.
аще бо мирьсци члов(ѣ)ци се твореще.
понижи соуть срамнаго ради тако-
15 ваго прибытка. и лихонмства порока
на се приѣмлють. нь ни въ свещени-
чьскы чинъ не приѣтны соуть. аще не-
18 праведнаго прибытка оубогымъ не ра-
сто|четъ. ни вбещают' се к томоу въ
таковыи сребролюбнии недѣгъ выпасти.
21 по четвертомоу на десете правилоу ве-
ликаго василія. бол'ми паче того при-
чѣтници повин'ни соуть.
- 24 **Правило .ѣ.** И помазанию твореніе.
рекше мѣросъвршеніе. и д(ѣ)виць
св(е)щеніе и смиреніе въ народѣ слоу-
27 жбы. вт(ь) презвѣтера да не боудеть.
Тльк'. С(в)етоє миро творить и свръ-
шати. или в(с)в(е)щати д(ѣ)в(и)це. или
30 съвршеноє прощеніе соущимъ въ по-
каянии творити. икоже стоати имъ
несоумен'но съ вѣрными. и б(о)ж(ь)ствъ-
33 ныхъ причещати се даровъ презвѣтерохъ

ше од њега су свештена лица за
осуду.

Тумачење. И двадесет друго правило
светих апостола, и седамнаесто Пр-
вог васеленског сабора у Никеји, и
десето правило Шестог васеленског
сабора у Трулској палати, такође и
ово правило, таквога презвитера или
ѡкона који узима лихву од дужника,
и који неће да прекине такав посао,
одлуком извргнућа осуђују. Јер, ако
су мирјани, који творе то, за осуду
због таквог срамног добитка, и по-
рок лихварења узимају на себе, па се
ни у свештенички чин не примају ако
неправедни добитак не разделе убо-
гима и ако уз то не обећају да више
неће упасти у такву болест сребро-
љубља, по четрнаестом правилу Ва-
силија Великог, тим пре су свештена
лица под осудом.

Правило 6. И прављење помазања,
то јест справљање мира, и посвећење
девица, и мирене на јавној служби –
да не врши презвитер.

Тумачење. Справљати и освећивати
свето миро, или посвећивати девице,
или давати потпуно праштање онима
у покајању, тако да безусловно стоје с
верницима и причешћују се божествен-
ним даровима – то се презвитеру не

1 того нема гр. | 3 двадесетъ М | ум. двадесете второе, треба мѣ' како је у Patm. 207 и РП, а не
мѣ' како је у MSyn 237, Peitopolit. 208, AE (263) 279, AL ω 30, V 1167 | правило (!) М | 4 с(в)е)тыхъ
нема гр. | 5 вселен'скаго нема гр. | 6 шестаго нема С | 6–7 вселеньскаго нема гр. | 8–9 такожде...
лихвы нема гр. | 10–11 вставити се Р С М | 11 вт(ь) таковаго дѣла нема гр. | 12 таковаго нема
гр. | 14–15 срамнаго ради таковаго прибытка нема гр. | 15 лихонмства, αἰσχροκερδείας καὶ
πλεονεξίας | 20 та(ко)выи Р | 25 миръ съвршеніе Р С М, μύρου κατασκευή | 26 смиреніе.
καταλλαγή τινος | 26–27 въ народѣ слоужбы. εἰς δημοσίαν λειτουργίαν | 28 творити Р С М | 29 или,
гр. καὶ | 32 ум. несоумен'но, гр. δημοσίᾳ

НЕ ВСТАВЛЯЮТ ТОГО ТВОРИТИ. НЬ
 WT(Ь) ІЕП(И)С(КОУ)НЬ ТАКОВЫМЬ ПОД(О)-

3 БАИЕТЬ БЫВАТИ. А ИЖЕ ГЛ(АГОЛ)ЕТЬ ПРА-
ВИЛО УСВ(Е)ЩАТИ Д(Ъ)В(Н)ЦЕ. СЕ ИСТЬ

6. обычаю ильхуть правовѣрнии чл(о)-
вѣци. испрѣва и до селѣ шт(ь) дышени

своихъ || единомуъ въручити б(о)г(о)у.
или сами иѣкыи а(ѣ)в(и)ше, желя-

9) НИИЕМЬ Б(О)Ж(Ь)СТВЫНЫМЬ РАЖДЕГШЕ
СЕ ИВЕРИВАЮМЪ СЕ Б(О)С(ПОД)ЕВЪ А(Ѣ)ВЪ-

СТЕВОВАТИ ВСЕ Д(Ь)НИ ЖИВОТА СВОЄГО. И

рѣшамъ. и ти всв(е)щахочуть ie м(о)-

5 сборные цр(ь)к(ь)ве даахоуъть нмь. и

да стоиѣть поюще и слав(е)ще б(ог)а. и

8 ХРАНЕТЬ Е ѠПАСНО. И ВСѢМЪИ ПОТРЕБАМЪИ
ИХЪ ПЕЧАХОУ СЕ. ТААКОВЫЕ ЖЕ ГРЬЧЬСКИМЪ

1 **Правило .ѣ. Соущаго въ бѣдѣ нѣкоимъ.**

нирѣи хотѣ примирити къ с(вѣ)томоу
жрьтвьникоу. да въпроситъ іер(и)с(коу)–

4 па. іакоже повеліть іемоу да створить.
Тльк(ь). Прѣжде писаное правило

7 вѣтъ быти. се же правило повелѣ-

ВАІЕТЬ. ПО ВОЛИ | ІЕП(Н)С(КОУ)ПА. И ПРЕ-
ЗВУТЕРОУ ТАКОВОІЕ ТВОРИТИ. ГЛА(АГОЛ)ЕТЬ

БО. АЩЕ НѢКТО ВЪ ЗАПРѢЩЕННИ СЫН.
РАЗБОЛИТ' СЕ КЪ СМРТИ. ИЛИ В НѢКОЮ

НАПАСТЬ ВЪПАДЕТЬ. СЪ ВЪПРОШЕННІЕМЪ
ѦП(И)С(КОУ)ПА. ДА РАЗДРѢШИТЬ ЕГО ПРЕЗ-

дозвољава да чини него епископ тако нешто треба да врши.

А оно што каже правило – посвећивати девице, значи да су правоверни

људи имали обичај испрва и све до
сада, да од својих кћери једну оброче

Богу; или да се неке девице саме,
разгоревши се божаственом жељом.

обећаваху Господу девичанствовати
све дане живота свога. И те биваху

довођене архијерејима, а овни их посвећиваху молитвама и даваху им по-

себно жилиште близу саборне цркве,
и издвојено место у цркви да стоје

поједни и славећи Бога. И чуваху их
всима, и свим потребама их снабда

важу. А такве се грчким језиком на-

збивају истиније.

Правило 7. Јереј који хоће да измири

са светим жртвеником онога који је у некој опасности – епископа да уишта;

Тумачење. Претходно писано прави-

ло прописује да праштање епископ даје. А ово правило прописује да по

вољи епископа и презвитер тако нешто твори. Јер каже, ако се неко, бу-

дући у запрећењу, разболи на смрт или упадне у неку невољу, са дозво-

лом епископа да га од запрећења разреши његов презвитер, и да му да

1твори(ти) Р12-3 подобаетъ таковымъ шив. С15 выбачи РСМ | имѣхъсть | имѣхъотъ РС
М17 вбручати РСМ | 12 вывахъ | вѣхъ С | 15 длахъ С | 17 слав(е)ше | хвалеше М | 18 хра-
нетъ | хранехъотъ РСМ | 21 нѣкои нема гр. | 24 якоже повелитъ. κατὰ τὸ λεχθὲν | немъ нема
гр. | сатворитъ М | 31 самръти М | в нѣкоу | нѣ въ кою РС. въ некою М

вѣтеръ ѡт(ъ) запрѣщеніа. и с(ве)тыхъ даровъ причестіе подасть іемоу. тѣ бо
3 іест' еже гл(агол)еть къ ѡл'таревн при-
мирениіе.

Правило .ӣ. Мръзкыми винами ѡпле-
6 тьшихъ се. клеветы не послоушати. не
приѣтнн бо таковы на ѡклеветаниіе.

Тлъкъ. Реч(е)но іестъ и въ шестѣмъ
9 правилѣ втораго вселенскаго собора
ниже въ константини градѣ. събравшихъ
се с(ве)тыхъ ѡт(ъ)цъ. безъ истезаніа
12 на ѡп(и)с(коу)па клеветаниа не при-
имати. аще прьвое не истезани боу-
доутъ ѡклеветающе и. какова ихъ вѣ-
15 ра. да не боудоутъ іеретици. и потомъ
да испытають се || жити(и) ихъ. іеда
како познани боудоутъ. ѡт(ъ)връжени
сѣще ѡт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ве. и причещениа
недосто(и)ни. или сами ѡ своихъ грѣ-
18 сѣхъ ѡт(ъ) инѣхъ ѡклеветаѣми. и себе
и ꙗще не ѡправльше. ни ѡтложше
21 вины грѣховныѣ. ѡ нѣниже ѡклеветани
быше. тако оубо и се правило повелѣ-
24 вають. никого же повинна соуща и
ѡклеветаѣма ѡ нѣкыхъ прѣ(грѣ)шенихъ
на ѡклеветаниіе ѡп(и)с(коу)па не
27 приимати.

Правило .ѡ̄. Неприѡбщенимоу приѡбщ-
цае се. и самъ неприѡбщень.

30 **Тлъкъ(ъ).** Пше котораго презвѣтера или
диакона ѡт(ъ)лоуचितъ свои еп(и)-
с(коу)пъ и дроугы ѡп(и)с(коу)пъ вѣды
33 яго ѡт(ъ)лвчена и приметъ. и спо-

причешће светихъ дарова. јер то је
оно што каже: „Са олтаром измире-
ње“.

Правило 8. Не примати ѡптужбе
уплетенихъ у мрске престуне, јер су
такви неприхватљиви у ѡптуживању.
Тумачење. И у шестом правилу Дру-
гогъ васељенскогъ сабора светихъ ота-
ца, сабранихъ у Константинограду, ре-
чено је да се безъ провере не примају
ѡптужбе противъ епископа ако најпре
нису саслушани клеветници његови,
и каква је њихова вера – да нису јере-
тици. А потомъ да се провери њиховъ
живот – нису ли некада доживели да
буду избачени изъ Цркве, и недостой-
ни причешћа; или су и сами од другихъ
ѡптужени за своје грехе, те јошъ себе
нису оправдали, нити су одбацили
греховне кривнице за које бише ѡпту-
жени. Тако, дакле, и ово правило на-
лаже да се ѡптужба противъ епископа
не прима ни од кога ко је окривљенъ и
ѡптуженъ за нека прегрешења.

Правило 9. Ко се неприпоштенѡмъ
припошти, и самъ је неприпоштенъ.

Тумачење. Ако некогъ презвитера или
ѡкона одлучи сопствени епископъ, а
други епископъ, знајући њега одлуче-
на – прими и удостоји га служити са

5 Мръзкими винами. "Едоѡе τούς εις μύση | 6 не послоушати, μη ἀποτίθεσθαι | 8 шестомъ Р С |
12 клеветаниа. τούς κατηγορούς | клеветаниа] клевети Р С М | 13–15 аще прьвое... ихъ вѣра,
ἀλλὰ πρῶτον ἐξετάζειν τὴν ὀρησκεῖαν αὐτῶν | 16 жити(и) конј. према Р С М | 17 познани боу-
доутъ. κατηγορώμενοι εἰσὶ, καὶ | 20 ѡклеветаѣми С | 20–21 и себе и ꙗще не ѡправльше, καὶ
μηδὲ αὐτοὺς ἑαυτοὺς ... ἀλέδειξαν | 23 ум. тако. гр. τοῦτο | 23–24 повелѣвають, δοκεῖ | 24–25 и
ѡклеветаѣма нема гр. | 25–26 прѣ(грѣ)шенихъ конј. према Р С М | 27 приимати] приѣмати С |
28–29 приѡбщѣетъ се М | 30 или] и Р С М | 30–4 ум. Пше котораго... недостойна соуща, гр. 'Ο
τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθέντα δεχόμενος, καὶ συλλειτουργῶν αὐτῷ, ἐν εἰδήσει ὡν τοῦ
ἀφορισμοῦ, ἀφορισμένος καὶ αὐτὸς ἔστω

- Д(о)бнѣ ꙗго слоужити съ собою. и сам' ѡт(ъ)лоужень. и тѣ ꙗгоже спод(о)-
 3 бнѣ ꙗсть слоужити съ собою. недо-
 стоѣннѣ соущѣ. такожде аще кто ꙗре-
 тникомъ приѡбщѣиетъ се. и молитъ се
 6 с ѿишѣ. съ вѣрными не приѡбщѣитъ
 се. нѣ ѡт(ъ) цр'к(ъ)вѣ да изринетъ се.
 Правило(о) .Ѳ. Иже ѡт(ъ) своего ꙗеп(и)-
 9 с(коу)па ѡт(ъ)лоужень бывъ. и ѡт(ъ)-
 тоудѡу ѡт(ъ)стоуживъ. жрътвенникъ
 въдроужитъ. или жрътѡу принесетъ.
 12 моужкоу приметъ.
 Тѣмъ(ъ). Еп(и)с(коу)пъ аще своего пре-
 звѣтера. нѣкоѣе ради винѣ ѡт(ъ)лоуж-
 15 чить. ѡнъ же не приндетъ къ свороу
 тоѣ ѡбласти ꙗеп(и)с(коу)пъ. въ нѣже
 и ꙗеп(и)с(коу)пъ ꙗго ꙗсть. ни възвѣ-
 18 ститъ ѡ своемъ ѡт(ъ)връженнѣ. да
 испытавшѣ ꙗеп(и)с(коу)пи. неподѡбно
 бывшѡю винѡу на немъ исправетъ. нѣ
 21 грѣдынею и вѣѣстнѡю своею възнесъ се.
 ѡ таковѣмъ оубѡ нераде. нѣ ꙗко ра-
 сколникъ ѡт(ъ)трѣгнетъ се. ѡт(ъ) свор-
 24 нѡе цр(ъ)к(ъ)вѣ. и ѡсобнѡ цр(ъ)к(ъ)вѣ
 поставивъ. и с(вѣ)тыѣ дары в(о)гѡви
 принесетъ. таковыи. ꙗко сворныѣ цр(ъ)-
 27 к(ъ)вѣ вѣрѣ и строѣннѡ порѣгаѣ се.
 безъ моужкы не боудетъ. || нѣ да боудетъ
 проклетъ.
 30 Правило .Ѳ. Презвѣтеръ аще бѣдетъ
 ꙗеп(и)с(коу)помъ своимъ ѡт(ъ)лоужень.
 ѡбласти тоѣ митрополитѡу и ꙗеп(и)-
 33 с(коу)помъ припадати не възбранитъ се.

ним, одлучен да буде и сам, и тај ко-
 га је удостојио служити са њим, бу-
 дући да је недостојан. Такође, ако се
 ко јеретичима приопштава и са њима
 моли, верницима да се не приопшти,
 него из Цркве да се избаци.

Правило 10. Ко је од свога епископа
 одлучен, па отуда, разишав се, оснује
 жртвеник или принесе жртву – казну
 да прими.

Тумачење. Ако епископ свог презви-
 тера одлучи због неке кривнице, а он
 се не обрати Сабору епископа те об-
 ласти у којој је и његов епископ, ни-
 ти обавести о свом извргнућу, како
 би епископи, проверивши, исправили
 неосновано бачену кривицу на њега
 – него узневши се гордошћу и сује-
 том то занемари, дакле, па се као
 расколник отргне од Саборне цркве
 и посебно оснује цркву и свете даро-
 ве принесе Богу – такав, пошто се
 вери и уређењу Саборне цркве под-
 смехнуо, да не буде без казне, већ про-
 клет да буде.

Правило 11. Ако презвитер буде од
 свог епископа одлучен, неће се забра-
 нити да уложи *призив* митрополиту и
 епископима те области. А ако не уло-

2 тѣ] та орт.-јез. црта М | 7 нѣ ѡт(ъ)] нѣ и ѡт(ъ) М | 9 ѡт(ъ)лоужень бывъ, κατανωσθεῖς |
 9–10 и ѡт(ъ)тоудѡу ѡт(ъ)стоуживъ, εἰτα διαστᾶς | 15 ѡнъ же нема гр. | 17 и нема Р | 17–18 ни
 възвѣститъ... ѡт(ъ)връженнѣ нема гр. | 19 ꙗеп(и)с(коу)пи нема гр. | 19–20 ум. неподѡбно быв-
 шѡю винѡу гр. τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ τὸ παραλόγως γενόμενον | 20 испра(пра)вет (!) М | 22 не-
 раде] пероде Р С М, гр. καταφρονήσει | 22–23 нѣ ꙗко расколникъ нема гр. | 23 ѡт(ъ) нема С |
 23–24 сворныѣ Р М, сворноѣ нема гр. | 25 с(вѣ)тыѣ дары, ἄλλα | 26–27 ум. сворныѣ цр(ъ)к(ъ)вѣ, гр.
 τῆς ἐκκλησιαστικῆς | 27 пороужаѡтъ се М, гр. ταῦτα ποιῶν | 31 ѡт(ъ)лоужень, κατανωσκόμενος |
 32 ум. ѡбласти тоѣ, гр. τοῖς πλησίον | митрополитѡу и нема гр. | 33 припадати, ἐκκαλεῖν

- аще же к тѣмъ не припадетъ. нѣ рас-
 колоу творен грѣде се. с(вѣ)тыню б(о-
 3 го)ви принесетъ. рекше пакы начнетъ
 слоужити. да боудеть проклетъ.
 Тѣмъ(ъ). Се правило тѣже разоумъ
 6 иматъ іакоже и прѣво правило.
Правило .вї. Еп(и)с(коу)па в нѣкои
 винѣ соужа аще не всѣ сборъ ѡбласти
 9 тою. ѡбаче два на десете еп(и)с(коу)па
 да соудитъ. презвѣтера же шесть.
 днакона трыє.
 12 Тѣмъ(ъ). Аще на еп(и)с(коу)па боудеть
 клевета ѡ коемъ любо грѣсѣ. под(о)-
 баеть всею ѡбласти еп(и)с(коу)помъ
 15 сѣдити того сборомъ. аще же нѣсть
 моцно всѣмъ снити се. ѡбаче десеть
 еп(и)с(коу)пъ да соудеть. мынше же
 18 сего да не бѣдетъ. презвѣтера же ѡ
 грѣсѣ ѡклеветаемъ. имже естъ конь-
 ченіе извѣрженіе. шесть еп(и)с(коу)пъ
 21 да соудеть. седмы свои емоу еп(и)-
 с(коу)пъ. днакона же трыє еп(и)с(коу)пи.
 и свои емоу четвѣтын. и тако исте-
 24 заютъ се вины ихъ и соудими бывають.
Правило .гї. Старѣишемоу повелѣвшоу
 и трыє еп(и)с(коу)пи поставеть еп(и)-
 27 с(коу)па. а иже своемоу исповѣданію
 или писанію противитъ се. ѡт(ъ) до-
 моу да иматъ бѣчьстие.
 30 Тѣмъ(ъ). Всею ѡбласти еп(и)с(коу)-
 помъ подобають снити се. игда хотеть
 избрати и поставити еп(и)с(коу)па. въ
 33 вдовѣствоющихъ цр(ъ)к(ъ)вахъ. іако-

жи *призив*, него творѣни раскол и
 гордеѣи се принесе свѣтѣню Богу, то
 јест опет почне служити. проклет да
 буде.

Тумачење. Ово правило исти смисао
 има као и прѣходно правило.

Правило 12. Епископу који је нешто
 скривно, ако не сав сабор те области,
 ипак дванаест епископа да суде; а
 презвитеру – шесть; ѱакону – три.

Тумачење. Ако на епископа падне
 оптужба за некакву кривицу, сабор
 епископа целе области треба да му
 суди, а ако није могуће свима да се
 састану, ипак дванаесторица да суде;
 мање, пак, од овога да не буде. Пре-
 звитеру оптуженом за кривицу којој
 је исход извргнуће – шесторица епи-
 скопа да суде и седми сопствени епи-
 скоп, а ѱакону – три епископа и че-
 тврти сопствени. И тако се ислеђују
 њихове кривице и бивају суђени.

Правило 13. Кад предстојник наложи
 – и три епископа да поставе еписко-
 па; порекне ли ко своју изјаву или по-
 тпис, сѣм ће себе лишити части.

Тумачење. Целе области епископи
 треба да се састану кад хоће да иза-
 беру и поставе епископа у удовим
 црквама, како и четврто правило

1 не припадетъ. мѣ ἐκκαλέσει | 1–2 расколоу творен, σχίζων | 3–4 рекше... слоужити нема гр. | 7
 в нѣкои] нѣ въ кои Р С М | 7–8 в нѣкои винѣ соужа. ἐγκληθέντα | 8–9 ѡбласти тою нема
 гр. | 9 два на десете] вї. М | 10 да нема С | да соудеть М | шесть] ̅. М | 11 днакона] и днакона
 Р С | 12–13 аще на... грѣсѣ. τὸν κατηγοροῦμενον ἐπίσκοπον | 14 еп(и)с(коу)помъ нема гр. | 16
 ум. ѡбаче десеть. гр. παρὰ δώδεκα | десеть] ̅. Р М | 17–18 мынше же... боудеть нема М. гр. τὸ
 ἐλάχιστον | 19–20 имже естъ коньчненіе извѣрженіе нема гр. | 20 шесть] ̅. М | 21 да соудеть]
 да соудитъ С М, соудитъ Р | седмы] ̅. М | 21–24 ум. седмы свои... соудими бывають, гр.
 ὁφείλοντος ἐπέκεινα καὶ τοῦ ἰδίου τῶν κατηγορουμένων ἐπίσκοπου συμπαραῖναι καὶ
 συνεξετάζειν τὰς κατ' αὐτῶν αἰτιάσεις | 23 четвѣтын] ̅. Д. ти М | 28 писанію, τῇ ὑπογραφῇ |
 28–29 ѡт(ъ) домоу, οἴκοθεν | 29 бѣчьстїе М | 31 снити се, παρεῖναι, εἰ δυνατόν

же и четвертоє правило повелѣваєтъ
 прѣваго вселенскаго сѣбора иже въ
 3 никен. и деветоє на десете правило
 сѣбора иже въ антиохин. аце же нѣстъ
 6 моцноу всѣмъ събрати се. или за дль-
 9 готоу пѣти. || или инше нѣкыи ради
 поужде нѣ аце и мало то понѣ трыи
 еп(и)с(коу)п(и) повелѣниємъ своего ми-
 12 трополита. соудѣ и поставленіи да тво-
 реть. сложившем се грамотами и всѣмъ
 неприншѣд'шимъ еп(и)с(коу)помъ. іако-
 15 же любити и оугодно имѣти избраніи.
 и поставленіи іеже ти твореть. аце же
 нѣкыи ѡт(ъ) еп(и)с(коу)п(и) исповѣсть и
 18 извѣстити ѡ нѣкоємъ гл(агол)е іако
 недостоинъ іестъ еп(и)с(коу)пскаго сте-
 пене. и потомъ нѣкоіею ради стр(а)-
 21 стьнаго гнѣва. противоу своемоу испо-
 вѣданію и подыписанію начнеть гла-
 (гола)ти. недостоинна соудѣ еп(и)-
 24 с(коу)п(и)и нарицає. іегоже самъ избра-
 ни прѣжде не свѣды іего каковы бѣше
 таковы. свое чѣсти да боудеть лишень.
 27 рек'ше да боудеть изврѣжень. нбо и
 градскы законъ лъжно или противно
 себѣ свѣдѣтельствующиѣхъ на то
 30 поставленыи | соуд(и)иамъ моучити.
 іакоже и четвертаѣ на десете глава
 прѣвое грани двадесете прѣвѣхъ ц(ѣ-
 са)р(ъ)скыѣ книгѣ повелѣваєтъ.
 Правило .дѣ. Понеже въ триполи мало
 еп(и)с(коу)п(и). и іединъ еп(и)с(коу)п(и)
 33 на блюденіи мѣста довольнъ іестъ.

Првог васеленског сабора у Никеји
 налаже. и деветнаесто правило сабо-
 ра у Антиохији. А ако није могуће
 свима да се сакупе. или због дужине
 пута или због неке друге невоље, онда
 макар и три епископа, по допуштењу
 свога митрополита, іако је и то ма-
 ло, избор и постављање да врше, по-
 што се путем писама сложе и сви не-
 приспели епископи – да одобравају и
 прихватљивим сматрају избор и по-
 стављење које ти врше. Ако, пак, не-
 ки од епископа изјави и потврди, го-
 ворећи за неког да је [достојан] епи-
 скопског степена, а потом због неког
 огорченог гнева, супротно својој из-
 јави и потпису, почне говорити, изјав-
 љујући за онога кога је сам изабрао,
 да је недостојан епископије, не зна-
 јући га ни раније какав беше – такав
 да буде лишен своје части, то јест да
 буде извргнут. Јер и *Грађански закон*
 оне који лажно или противно себи
 сведоче, кажњава помоћу судија по-
 стављених за то, како и четрнаеста
 глава прве гране двадесет прве књи-
 ге *Василика* налаже.

Правило 14. Пошто је у Трипољу ма-
 ло епископа, и један епископ је дово-
 љан за намесништво.

1 повелѣваєтъ. докѣ | 3 правило нема гр. | 4–5 аце же... събрати се. еἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτο | 6 поужде М, пити (!) Р | 8 еп(и)с(коу)п(и) нема гр. | повелѣниємъ. ἐπιταγή καὶ γνώμη | 8–9 митро-
 полита] еп(и)с(коу)п(и) М | 9 соудѣ. τὴν ψήφον | 11 еп(и)с(коу)помъ нема гр. | 11–13 іакоже
 любити... ти твореть нема гр. | 15 ѡ нѣкоємъ] нѣ ѡ коємъ Р С М | 16 недостоинъ] достоинъ
 Р С М и гр. – ἄξιον | недостоинна] нестоинна (!) Р | 19–23 ум. начнеть ... таковы. гр. χωρίσει. καὶ
 ἀνάξιον τοῦτον τὸν παρ' αὐτοῦ ἐπλεχέντα καλοῖη. μὴ ἀγνοούμενον παρ' αὐτοῦ καὶ πρῶην.
 ὁποῖος ἦν | 21 іегоже самъ избра нема гр. | 24 рек'ше да боудеть изврѣжень нема гр. | 25 градскы
 законъ. ὁ νόμος | 26 на то нема гр. | 27 соуд(и)иамъ конј. према Р С М | 28 четвертаѣ на десете]
 .дѣ. те С | 29–30 ц(ѣса)р(ъ)скыѣ] ц(а)рьскыѣ Р М, нема гр. | 31 мало. τὴν ἐνδειαν | 33 на блю-
 деніи мѣста. εἰς τοποτηρησίαν

- Тѣхъ). Инѣхъ оубо вѣласти прѣ-
 3 вѣстоупици. рекше митрополите
 два ѿ(и)с(коу)па или боле. на вѣлю-
 дение мѣста поставляти повелѣни
 6 с(коу)пы всея вѣласти тою на сборъ.
 иже на всако лѣто събираетъ се въ
 кархидонѣ. ѡт(ъ) триполия же едины
 9 ѿ(и)с(коу)пы до вѣдѣть. за все ѿ(и)-
 с(коу)пы вѣласти тою приходити на
 12 сборъ. понеже мало естъ ѿ(и)с(коу)пы
 въ тои вѣласти.
 Правило .ѿ. ѿ(и)с(коу)пы или презвѣ-
 15 теръ или дияконъ. въ грѣховныхъ ве-
 щехъ. вклеветаемы соущи. аще воста-
 вѣше || цр(ъ)к(ъ)въ къ мирьскимъ соу-
 18 доу. свои чинъ погоубеть. аще же и
 ѡправлени бывше градьскимъ соудомъ.
 и томоу приложыше се свои погоубеть
 21 чинъ. соудъ же цр(ъ)ковныи. аще не
 вѣличени боуду. по м(и)л(о)сти.
 или по вражде. прѣжде ѡт(ъ)гнани
 24 своромъ бывше. да не противеть се.
 аще же вѣѣ странѣ изберата соудъ.
 соуда ихъ да не прѣстоупеть.
 27 Тѣхъ). ѿ(и)с(коу)помъ и презвѣте-
 ромъ и диякономъ не под(о)баеть
 ѡт(ъ)рицати се цр(ъ)ков(ъ)наго соуди-
 30 ца. аще же кто ѡт(ъ) нихъ вкле-
 ветаемъ ѡ грѣсѣ. цр(ъ)ковныи воста-
 вить соудъ. и къ градьскимъ соуди-
 33 амъ пристоупить. и прѣдъ тѣми испо-

Тумачење. Док су других области првопрестолници, то јест митрополи-
 ти одређени да за намеснике поста-
 вљају два или више епископа, и да
 такве шаљу као епископе целе те об-
 ласти на Сабор који се сваке године
 сакупља у Кархидону – из Трипоља
 је, пак, довољан један епископ да за
 све епископе те области долази на
 Сабор, пошто је у тој области мало
 епископа.

Правило 15. Епископ, или презвитер,
 или ђакон, оптужени за кривичне
 ствари, ако, оставивши Цркву, при-
 бегну световним судијама и буду осу-
 ђени, свој чин ће изгубити. Ако их је,
 пак, и оправдао грађански суд, те се
 њега држе – свој чин ће изгубити. А
 црквене судије, уколико нису разо-
 бличене у наклоности или нетрпе-
 ливости, и раније одагнани од сабора
 – да се не противе. А ако обе стране
 изаберу судије – њихову одлуку да не
 преступе.

Тумачење. Епископи, и презвитери, и
 ђакони не треба да се одричу цркве-
 ног суда. Ако, пак, ко од њих, оптуж-
 ен за кривице, остави црквени суд и
 приступи грађанским судијама, те
 пред тима изложи кривицу и суди се,

1 Инѣхъ] От(ъ) инѣхъ Р | 2 рекше митрополите нема гр. | 4 поставляти, ἐπιλέγεσθαι | 5 послати
 М | 5–6 ѿ(и)с(коу)пы всея вѣласти тою нема гр. | 6 всея] тою С | тою] всея С | 8 едины] и је-
 динъ С | 13–14 ум. презвѣтеръ или дияконъ. гр. ἢ κληρικὸς | 14–15 грѣховныхъ вещей.
 вклеветаемы соущи. ἐκκλησιαστικῶν κινουμένου πράγματος | 16–17 мирьскимъ соудомъ, τοῖς
 δημοσίοις | 19 градьскимъ соудомъ. ἐπὶ πολιτικοῦ κεφαλαίου | 20 ум. и, гр. εἰ | 23 вражде] прав'де
 М. гр. κατὰ ἀντιπάθειαν | 24 своромъ – у гр. следи ἐκκλητος γενομένη | бывше своромъ илив. С |
 25 изберата Р С М | 26 соуда ихъ да не прѣстоупеть, τούτων μὴ ἀφίστάσθωσαν | ихъ нема М |
 не нема Р | 27–28 ум. и презвѣтеромъ и диякономъ, гр. ἢ κληρικὸν | 30–31 вклеветаемъ нема
 М | 31 ѡ грѣсѣ. ἐκκλησιαστικῶς | 32–33 градьскимъ соудомъ, πολιτικοῖς δικαστηρίοις | 33–1
 исповѣсть виноу и соудитъ се. γυνάσθαι τὰ τῆς αἰτίας

вѣсть виноу и соудит' се. аще и непо-
 виннѣ явит' се. и всоуджень боудеть
 3 ѡт(ъ) градскихъ соудни. свои погоу-
 беть степень. аще же не ѡ грѣсѣхъ
 боудеть на нь вина. нь ѡ имѣнии или
 6 ѡ златѣ или ѡ нѣкихъ мирьскихъ ве-
 щехъ. и прилѣчит' се ямоу ѡ таковыхъ
 прѣпрѣти и ѡправданю быти. под(о)-
 9 бное ямоу соуднище ѡставляшоу. и къ
 мирьскимъ соуднямъ пристопляшоу.
 и ѡт(ъ) тѣхъ соудившоу се. аще оубо
 12 хоцеть тѣхъ соудъ дръжати. и въспро-
 сить имѣния или злата или ино что ѡ
 немже прѣпрѣвъ ѡправданъ бысть.
 15 свои степень погоубить. аще же прѣ-
 ѡбидѣвъ мирьскы соудъ. и не възметь
 ни въспросить ничто ѡ нихъ же ѡправ-
 18 данъ бысть. въ своея степени да
 прѣбывають. аще же кто ѡт(ъ) яп(и)-
 с(коу)пъ соуджень. и всоуджень бывъ
 21 ѡт(ъ) нихъ. къ бол'шимъ цр(ъ)ков-
 нымъ соуднямъ пристопить. и въз-
 можетъ прѣвратити соудъ прьвы. рек-
 24 ше посоудити его. ни единого же
 а 113а врѣда || нанесеть. цр(ъ)ков(ъ)нымъ
 соуднямъ иже всоуднише его прьвое
 27 аще не боудоуть ѡбличени. или по
 гнѣвоу или по любви. или по нѣкоимъ
 мздаѣ соудъ створше. в томъ соудѣ
 30 всоудженыи да прѣбывають. и велико
 же ѡт(ъ) повинныхъ яп(и)с(коу)пъ или
 причѣтникъ. аще ѡба соупьника. и ѡ-
 33 клеветаемыи. и ѡклеветаемъ. ѡба избе-

па ако се покаже и невин да је, а суде
 му грађанске судије – изгубиће свој
 чини. Не буде ли оптужба против ње-
 га за кривце, него за имовину, или
 злато или за неке друге световне ства-
 ри, те му се догоди да у томе добије
 спор и буде у праву – остављајући
 њему надлежни суд и приступајући
 световним судијама да му они суде,
 ако, дакле, хоће њиховог суда да се
 држи и устражи имање или злато или
 нешто друго у чему је, добивши спор,
 био у праву – свој чин ће изгубити.
 Ако је, пак, пренебрегао световни
 суд, и ништа није узео нићи устражио
 што је добио у спору – да остане у
 свом чину.

А ако ко од епископа суђен и од њих
 осуђен, приступи вишим црквеним
 судијама и узмогне да обори прву
 пресуду, то јест да му суде, никакву
 штету неће нанети црквеним судија-
 ма који га први пут осудише. Уко-
 лико нису разобличени да су, или из
 гнева или из наклоности, или за неку
 добит донели пресуду – осуђени да
 остане са том пресудом. А и – коли-
 ко год да је оптужених епископа или
 свештених лица – ако оба супарника,
 и тужени и тужилац, изаберу цркве-
 не судије и пред њима хоће да се суде,

2–3 ум. и всоуджень... соудни, гр. καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις ἐξενεχθῆ | 3–4 погоубить Р С М |
 4 ѡ грѣсѣхъ, ἐγκληματικῇ | 5–7 ум. нь ѡ имѣнии... вещехъ, гр. ἀλλὰ χρηματικῇ | 8 и ѡправданю
 быти нема гр. | 9 ямоу, αὐτοῖς (мн.) | 11 соудившоу се, κρινέντας (мн.) | 12 тѣхъ нема С | 13 ум.
 имѣния или злата или ино что, гр. τὸ πρῶμα | ино Р С | 15–16 прѣѡбидѣвъ, καταφρονούσι |
 16 мирьскы соудъ, τῆς δικαιοσύνης | 16–18 ум. и не възметь ни... ѡправданъ бысть, гр. καὶ ἀτο-
 лέσαι αἰροῦνται τὸ εἰς ὃ ἐνίκησαν | 17 въпросить Р | 19–20 осоуджень ѡт(ъ) яп(и)с(коу)пъ инв. М |
 20 соуджень] осоуджень М | 21 ѡт(ъ) нихъ нема гр. | 21–22 соуднямъ цр(ъ)к(ъ)внымъ инв. С |
 22 пристопить, ἐκκαλέσεται | 22–23 и възможетъ, ἰσχύσει | 23 ум. прьвы, гр. αὐτῶν | 23–24 рекше
 посоудити его нема гр. | 25 нанесеть, τοῦτο ἐπάξει | 26 ум. иже всоуднише его прьвое, гр. ἐκείνοισ.
 ὧν ἡ ἀπόφασις ἀνατρέπεται | 27–28 по гнѣвоу, κατ' ἐχθρὰν | 28 по любви, κατὰ προσπάθειαν | 31
 повинныхъ М | 32 соупар'ника М | 32–33 аще ѡба... ѡба нема гр. | 33–1 избежета Р С М

рата цр(ь)ков(ь)ныи соуднии и въсхо-
 щета соудити се прѣд ними. аще и мьне
 3 ихъ есть. еп(и)с(коу)па оубо ѡклевет-
 аема два на десете еп(и)с(коу)па да
 соудита. презвѣтера же шесть еп(и)-
 6 с(коу)пъ и седмьи свои емоу. и дна-
 кона трьи и четвѣртыи свои емоу
 еп(и)с(коу)пъ. иакоже въ вторѣмъ на
 9 десете правилѣ сего свора написахомъ.
 соудивша же се прѣд ними. и ѡсоу-
 ждена бывша. не имата како на соудъ
 12 ихъ припадати. нъ прѣбывати въ томъ
 иакоже ти соудише. | небо своръ испра-
 вляеть. невѣждьство или неправдоу
 15 соудни. како оубо приеть боудеть. иже
 самъ избравъ цр(ь)ков(ь)ныи соудни и
 словомъ и дѣломъ непорочни. и гл(а-
 18 гол)е иако не добръ ни по правдѣ ѡсоу-
 жденъ быхъ ѡт(ь) нихъ. или ино нѣ-
 кое поречение наносе на св(е)щенныи
 21 моуже ихъ же самъ избра.

Правило .21. Еп(и)с(коу)пи и презвѣ-
 тери и днакони. редници не бываютъ.
 24 ни приставници. въ оузрастѣ чѣт(ь)цъ
 или бракъ изволить. или въздръжание
 да исповѣсть.

27 Тлѣк(ь). Иже наимовати или искоу-
 повати. ѡт(ь) боляръ села или иная
 нѣкая стежаниа. да оудавше мало
 30 многъ прибытъкъ себѣ ѡт(ь) нихъ
 събероуть. или въ домохъ болярскихъ
 приставникоу быти или попечение нѣ-
 33 кое имѣти. еп(и)с(коу)помъ и презвѣ-

па било да ихъ је и мање, оптуженом
 епископу, дакле, дванаест епископа
 да суди, а презвитеру – шест еписко-
 па и седми његов сопствени, и ѡкону
 – три и четврти његов сопствени
 епископ, како у дванаестом правилу
 овог сабора написасмо. Онај ко је
 суђен предъ њима и осуђен, нипошто
 да не уложи *призив* противъ њихове
 пресуде, него да остане на томе како
 су ти судили, јер сабор исправља не-
 знање или неправду судије. Како,
 дакле, да буде прихваћен онај ко иза-
 бравши самъ црквене судије словомъ и
 деломъ непорочне, говори: „Нису ме
 како ваља, нити по правди осудили“,
 или други неки приговоръ износи про-
 тивъ свештенихъ људи које самъ избра.

Правило 16. Епископи, и презвитери,
 и ѡкони не бивају предузетници, ни-
 ти приставници. Одрасли чатац, или
 да се одлучи за брак, или уздржање
 да обећа.

Тумачење. То да се изнајмљују или
 откупљују од бољара поседи или не-
 ка друга имовина, да давши мало, ве-
 лику зараду од тога себи прикупе;
 или да у бољарскимъ домовима буде
 приставник, или да старање некакво
 има – епископима, и презвитерима, и

4 два на десете] вѣ. те С | 5–8 презвѣтера же... свои емоу еп(и)с(коу)пъ, ἐπὶ δὲ πρεσβυτέρων.
 καὶ διακόνων. τῶν ἐπτά, ἢ καὶ τεσσαράων | 6 свои емоу] свои емоу еп(и)с(коу)пъ Р С М. гр. не-
 ма | 10 же нема М | 10–13 ум. соудивша же се... небо, своръ, гр. οὐκ ὀφείλουσι καταδικασθέντες,
 ἐκκαλεῖσθαι κατὰ τῆς κρίσεως αὐτῶν ἢ γὰρ ἑκκλητος | 13–14 исправляти Р | 14 невѣждьство
 М. ἀπειρίαν | 15 како] тако С, гр. πῶς | 22–23 Еп(и)с(коу)пи презвѣтери днакони, ἐπίσκοποι,
 πρεσβύτεροι, διάκονοι (једн.) | 23 редници, ἐκλήτορες | 24 приставници, проκουράτορες | 27–6
 ум. Иже наимовати... не повелѣвають, Аристин: τὸ πακτωναρίου, ἢ μισθωτὰς κτιμάτων
 τινῶν, ἢ καὶ προνοητὰς γίνεσθαι ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὁ παρὼν
 καὶ οὗτοι κανόν. καὶ ἕτεροι διάφοροι | 30 прибытакъ М | себѣ] к себѣ С

- теромъ и днакономъ. и се правило въз-
 брашають. иакоже и осмьдесеть прьвое
 3 правило с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ. и тре-
 тние праволо (!) || четвертаго вселен-
 скаго сбора иже въ халкыдонѣ и ина
 6 многа не повелѣвають. чѣтца же до-
 ш'а'ша въ оузрасть. рекше по четвер-
 темъ на десете лѣтѣхъ ѿт(ъ) рождениа
 9 его. и аще хоцетъ поставити се. ѹпо-
 днаконъ. поноудити его под(о)бають.
 или женоу прѣжде поставлениа да пон-
 12 метъ. или д(ѣ)вѣствовати да швец-
 ять се. и въ. ꙗ. лѣтъ въздраста до-
 шьдъ да поставитъ се не под(о)бают'
 15 во прѣжде испльнениа двоудесете
 лѣт(ъ) поставляти ѹподнакона. иакоже
 петое на десете правило повелѣвають
 18 шестаго вселенскаго сбора иже въ троу-
 лѣ полатнѣм'. по поставлени же. ни
 презвѣтеръ ни днаконъ. ни поднаконъ.
 21 брачнаго себѣ съставити соужитиа не
 многоутъ. се во тѣмъ чѣтцемъ и пѣв-
 цемъ прощено ьсть. еже по поставле-
 24 нию женити се. иакоже шестою правило
 шестаго вселенскаго сбора иже въ
 троу|лѣ полатнѣмъ повелѣвають.
 27 Правнло .ѡ. ¹ Причѣтннкъ въ заѣмъ давъ.
 или тожде или толикожде да възметъ.
 и прѣжде двоудесетоу и пяти лѣтъ по-
 30 ставлени днаконъ. не днаконъ. и
 чѣтци и пѣвци народу да не покла-
 няют' се. и мавританиа ситифеньскаа.

2 прьвое нема М | 4 праволо (!) грешка писара | 7 оузрасть Р С М | 7–10 рекше... его нема Аристин.
 нма Зонара: ἡρουν μετὰ τὸν 18' ἐνιαυτὸν, али код Аристина следн: καὶ ἐγγὺς τοῦ τῶν εἴκοσι χρόνων
 γενόμενος | 9–10 ѹподнаконъ, ὑποδιάκονος – у MSyn. 237, Petropolit. 208 (ἡρουν ум. οὐδὲ γάρ). AL ω
 30, V 1167, РП следн: (οὐδὲ γὰρ ἡττων τῶν εἴκοσι χρόνων χειροτονεῖται ὑποδιάκονος, καθὼς ὁ πεν-
 τεκαίδεκατος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἐκτῆς συνόδου διαλαμβάνει), што је овде ниже у тексту од
 чега Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121 нема: οὐδὲ γὰρ ἡττων τῶν εἴκοσι χρόνων χειροτονεῖται
 ὑποδιάκονος | 10 поноудити его под(о)бають нема гр. | 11 прѣжде нема М | 13 ꙗ.] двадесете С М |
 13–14 дош'а'ша М | 15 двоудесете] ꙗ. Р М | 16 ѹподнакони С | 22 ум. се во, гр. ἀλλὰ | чѣцемъ С |
 23–24 еже по поставлению женити се нема гр. | 25–26 въ троу|лѣ полатнѣмъ нема гр. | 26
 повелѣвають нема Р | 28 тожде] тоже С М, гр. τὸ χρῆσθ' ἐν | толикожде] толикоже С М | 29 и¹ нема
 гр. | петъ Р | двоудесетоу и пяти] ꙗ. М | 31 и пѣвци нема гр. | 32 ситифеньскаа, Σιτιφένσης,
 ситипеньскаа С

¹ У РП ово прав. је под 16. прав.

ѡаконима забрањује и ово правило,
 као што не дозвољавају – и осамде-
 сет прво правило светих апостола и
 треће правило Четвртог васељенског
 сабора у Халкидону и многа друга.
 А одраслом чатцу, то јест после
 четрнаесте године од рођења њего-
 вог, ако жели да се постави за ипоѡа-
 кона, треба понудити – или да пре
 постављења узме жену, или да се
 обећа девствовати, а доспевши до
 узраста од 20 година – да се постави,
 јер не треба пре навршења двадесете
 године постављати ипоѡакона, како
 петнаесто правило Шестог васељен-
 ског сабора у Трулској палати нала-
 же. А по рукоположењу ни презви-
 тер, ни ѡакон, ни ипоѡакон не могу
 склопити брачно сужитство, јер само
 чатцима и појцима је дозвољено то
 да се по постављењу жене, како ше-
 сто правило Шестог васељенског са-
 бора у Трулској палати налаже.

*Правило 17.*¹ Свештеник који је дао
 на зајам, да узме или исто то, или исто
 толико.

Пре двадесет пете године рукополо-
 жени ѡакон – није ѡакон.

И чатци и појци да се не клањају народу.

своего стареншиноу имѣти повелѣна
єсть. оудаленна ради землє.¹

- 3 **Тльк(ь).** Пше причѣтники нѣкыи дасть
въ заємь нѣкомѹ злато. или пше-
ницѹ. или ино что. боле того ничто-
6 же да не въземлетъ. нѣ толико елико-
же єсть въдалъ. дльжнь єсть пакы
приѣти. днакона же прѣжде двоудесе-
9 те и пети лѣтъ нѣсть достоинно поста-
вити. чѣтци же и пѣвци въ врѣме
слѹжбы народовѹ покланяти се не
12 повелѣни соутъ. и подь властїю наро-
да да не бывають. повелѣнаѹ ѡт(ь)
нихъ твореще. и любеще с ни|ми прѣ-
15 быванїе. да не боудетъ же подь ми-
трополитомъ нѹмидикинские страны.
и мавританїа ситифеньскаѹ понеже
18 далече ѡт(ь) неє лежить. нѣ своего ми-
трополита и тои ѡвласти имѣти по-
велѣно єсть.²
- 21 **Правило .лїі.** Иже на сборѣхъ испра-
влена с(ве)тыми ѡ(т)цы поставля-
емьѹи да вноушнѣ мрътвоу же тѣлеси
24 бл(а)годаренїе не дають се. не пастъ бо
ни пиють. и въ невѣдѣнии презвѣтеръ
да кр(ь)ститъ скончавшаго се. по за-
27 повѣдемъ иже въ никеѹ сборѣ на всако
лѣто да събирають се. и да послаютъ
се ѡт(ь) митрополитѹ соуци въ коєи-
30 ждо ѡвласти. два или трыє или ели-
коже ихъ изберетъ на блюденїе мѣста.
Тльк(ь). Хотєи поставити се єп(и)-
33 с(коу)пѣ или презвѣтеръ. дльжнь єсть

А Мавританїї ситифенској дозво-
лено је да има свог предстојника
због удаљености землє.¹

Тумачење. Ако неко свештено лице
да некое на зајам злато или пше-
ницу или нешто друго, више од тога
ништа да не узме, него толико коли-
ко је дао дужан је да онет прими.

А ѡкона пре двадесет и пете године
није дозвољено рукоположити.

Чатцима и појцима није дозвољено
да се у време службе клањају народу,
и нека не бивају под влашћу народа,
чинећи оно што он захтева и желећи
да се са њим мешају.

Да не буде под митрополитом Нуми-
дикијске области Мавританїја сити-
фенска, пошто далеко од ње лежи,
него је и тој области дозвољено да
има свога митрополита.²

Правило 18. Оно што су свети оци на
саборима изложили, рукоположени
да прихвати.

Мртвом телу се евхаристија не даје,
јер не једе нити пије. И у незнању
презвитер да [не] крсти скончалог.

Према одлукама у Никеји, сваке го-
дине сабор да се сабира и да се од ми-
трополита сваке области шаљу два,
или три, или онолико колико их иза-
бере за намеснике.

Тумачење. Ко хоће да се рукоположи
за епископа или презвитера, дужан је

3-8 ум. Пше причѣтники... пакы приѣти. гр. Πλεῖον οὐκ ἐδωκέ τι καὶ κληρικὸς εἰς δάνειον, ἢ εἰς χρῆσιν, λαβεῖν οὐκ ὀφείλει· ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον τὸ δοῦν, ἢ, ἐκείνου μὴ περισωζομένου, ἕτερον τῆς αὐτῆς ὄν καλλοῦς καὶ ποιότητος καὶ ποσότητος | 6 въземлетъ] възметъ Р С М | 8-9 двоудесете и пети] .кѣ. Р М | 9-10 нѣсть достоинно поставити, οὐδὲ χειροτονεῖται | 10-11 и пѣвци въ врѣме слѹжбы нема гр. | 11 ум. покланяти се, гр. συντάττεσθαι | 12-13 ум. народа, гр. ἐκείνου | 13 да нема М | 13-14 ѡт(ь) нихъ нема гр. | 14-15 прѣбыванїе, τὴν ἀναστροφὴν | 17 ситипеньскаѹ С, Σιτιφένσης | 19 имѣти нема М | 21-22 исправлена, τὰ δόξαντα, исправленїа С | 26 да кр(ь)ститъ] да не кр(ь)ститъ Р С М и гр. -οὐ βαπτίσει | 26-27 по заповѣдемъ, κατὰ τοὺς ὅρους | 29 ѡт(ь) митрополитѹ, ὑπὸ τῶν πρωτεύοντων | соуцихъ Р С М | 30 или трыє нема гр. | 31 на блюденїе мѣста, τοποτηρηταὶ | с'блюденїе С

¹ и мавританїа... ради землє у РП је под 16. прав. ² да не боудетъ же... повелѣно єсть у РП је тумачење 17. прав.

с(ве)тыми ѡ(тъ)цы повелѣнаа на спо-
рѣхъ. рекше въроу и все цр(ь)ков(ь)-
ныне заповѣди въ слоуха своа при-
имати. оучецоу его поставляющеу
его. и да ѡбещаетъ се та вса храни-
ти. и оумьршихъ тѣлесемъ да не да-
ють причещенна. г(о)с(под)оу рекшоу
принимѣте и ядите. како оубо нѣкто
мрътвомоу б(о)ж(ь)ствнаго тѣла и
кръве причещенне подасть. ни приети
бо ни ясти мрътвы не можеть. нъ да
ни кр(ь)ститъ никтоже оумьршаго.
презвѣтерское бо неразоумие. не по-
можетъ скончавшему се. по смърти
бо кр(ь)щень бывъ ѡт(ь) него. нѣсть
кр(ь)щень. си же ѡ(тъ)ци. иже въ ни-
кен с(ве)тыхъ ѡ(тъ)ць послѣдствоу-
юще сбороу. на всако мѣто въ кархи-
донѣ повелѣвають сбороу бывати. и
послати ѡт(ь) коеждо ѡбласти ми-
трополитоу. два или иеинко же избере-
тѣ ие(и)с(коу)пъ. въ всѣхъ ие(и)с(коу)пъ
мѣсто соущихъ въ ѡбласти.
Правила(о) .ѿ. Оклеветаемы еп(и)-
с(коу)пъ и позываемъ на соудъ. да има
два м(ѣ)с(е)ца на прѣждание. аще
нѣкые ради ноу||жде закьснить. по-
том же аще не приндетъ безъ ѡбще-
нна ест'. аще же приндетъ ѡклеветае-
мы. ѡклеветан же ѡт(ь)бегнетъ. то
да боудеть безъ ѡбщениа. аще же боу-
детъ самъ гл(агол)ен на ие(и)с(коу)па
ѡклеветанъ. неприетънъ.

* Мт 26,26; Мр 14,22

1 повелѣнаа, τὰ δεδομένα | 2-3 рекше... заповѣди нема гр. | 3 въ слоуха, εἰς ἀκοάς | 5 да ѡбещаетъ се, ὑπομνήσκεσθαι | 6-7 и оумьршихъ тѣлесемъ да не дають причещенна нема гр. | 7 причещенна – у РП следн: οὐ γὰρ ἐσθίει, ἢ πίνει. Καὶ ἄνοια πρεσβυτέρου οὐ βαλτίσει τὸν τελευτήσαντα | 8 и нема Р С М | 14 скончавшоумоу се Р М, τοὺς τελευτήσαντας (мн.) | 14-16 ум. по смърти... нѣсть кр(ь)щень, гр. ὥστε βεβαπτισμένους λογίζεσθαι | 15 ѡт(ь) него] ѡт(ь) нѣкого М | 20 коеждо Р С | 21 же нема Р | 22 въ нема М | 22-23 ум. въ всѣхъ... въ ѡбласти, гр. τοποτηρητάς | 23 мѣсто[сто] днтогр. М | 24-25 Оклеветаемы ие(и)с(коу)па Р | 25 има] имать Р С М | 26 на прѣждание, ἐνδοσίω | 26-27 аще... закьснить, εἴπερ ἐτέρωθεν ἐστὶ τῆς βραδύτητος βοήθεια | 28-29 безъ ѡбщениа ест', ἀκοινώνητος ἔξει | 29 приндетъ] и приндетъ Р | 30-31 то да] тогда Р М | 32 гл(агол)е Р | 33 не приетънъ, οὐ κατήγορος

да оно што су свети оци на саборима утврдили, то јест веру и све црквене одредбе, прими у своје уши како га учи онај који га рукополаже. и да се обавеже да ће све то чувати.

А телима умрлих да не дају причешће. Пошто је Господ рекао: „Примите и једите“ – како, онда, може неко да мртвоме да причешће божаственог тела и крви? Јер мртав не може ни да прими, ни да једе. Али нико – ни да крсти умрлог, јер незнање презвитера неће помоћи умрлом; по смрти, дакле, од њега крште ни – није крштен.

Ови, пак, оци, следећи свете оце сабора у Никеји, налажу да сваке године бива сабор у Кархидону, и из сваке области митрополит да шаље два, или онолико колико изабере епископа, уместо свих епископа у области.

Правило 19. Оптужен и позван на суд епископ да има два месеца за одлагање, ако због неке нужде закасни, па ако потом не дође – да буде без општења. Ако оптужени дође, а тужилац избегне, овај да буде без општења. Ако онај ко говори против епископа буде сам осуђен – неприхватљив је.

- Тлъкъ) Пце нѣкто клевететь на еп(и)с(коу)па. сворь под' нимже ксть еп(и)с(коу)пъ. писаниемъ да позоветь его на шт(ь)вѣть принти. аще же приемъ грамотоу не придетъ на соуднице за м(ѣ)с(е)ць. възбраненъ бывъ шт(ь) нѣкою ноуждною бѣды. да имать на прѣздание дроугы м(ѣ)с(е)ць. аще же и дроугы м(ѣ)с(е)ць прѣидеть вѣтьце. и ть на соуднице не придетъ. да боудеть шт(ь)лоучень дондѣже исправитъ се.
- 12 противно же семоу аще оклеветанъ еп(и)с(коу)пъ тоу есть. и исправленна проситъ еже на немъ бывшаго оклеветанна. клеветникъ же нигдѣ же явить се нь бѣгають. самъ клеветникъ да приметъ шт(ь)лоучение. | сего ради оубо
- 18 длжно ксть оклеветающе истезати. како вѣроуютъ. и како ксть житие ихъ. и аще боудоутъ сами оклеветанми ш нѣкыхъ злыхъ. таковни на оклеветание цр(ь)ков(ь)ныхъ вещей не приетни.
- 24 **Правило .к. Презвѣтероу оклеветаемоу.** ближнихъ еп(и)с(коу)пъ шесть. и его седмы. да расмотритъ ш немъ диакона же трѣхъ и четверты свои емоу да соудеть. прочее же причѣтники самъ единый еп(и)с(коу)пъ да истезеть.
- 30 **Тлъкъ).** Се речено ксть и въ вторѣмъ на десете правилѣ сего свора. аще нѣкаа клевета боудеть на презвѣтера. шесть

Тумачење. Ако неко оптужује епископа, сабор под којим је епископ писмом да га позове да дође на одговорност. А ако, примивши писмо не дође на суд за [цео] месец, спречен неким неизбежном невољом, за продужење рока да има други месец. Уколико и други месец прође напразно, и тај не дође на суд, одлучен да буде док се не поправи. Насупрот овоме, ако је оптужени епископ ту, и тражи да се изврши исправка оптужбе против њега, а тужилац се нигде не појављује, већ бежи, сам тужилац да добије одлучење. Ради тога, дакле, мора тужиоци да се проверавају како верују и какав је њихов живот, па ако и сами буду оптужени за нешто лоше, такви се, у оптуживању за црквене ствари, не прихватају.

Правило 20. Кад је презвитер оптужен, о њему да размотре шест оближњих епископа и његов седми, а ђакону три, и четврти његов сопствени, да суде; остала, пак, свештена лица, само један епископ да испитује.

Тумачење. То је речено и у дванаестом правилу овога сабора; ако нека оптужба буде против презвитера,

2-3 еп(и)с(коу)па нема гр. | 5-6 за м(ѣ)с(е)ць, μέχρις ὅλου μηνὸς ἐνὸς | 6 възбраненъ – у гр. следи ἴσως | 7 ноуждною бѣды, ἀναγκαστικῶν αἰτίων | на нема Р М | 7-8 на прѣздание дроугы м(ѣ)с(е)ць, εἰς ὑτέρου μηνὸς ἐνὸς προθεσμίαν | 8 дроугы] и дроугы С М | 11 исправитъ се, ἀνεύθυνος φανῇ | 18 оклеветавоуцине С, оклеветавоуцине М | 20-21 оклеветанми ш нѣкыхъ злыхъ, διαβεβλημένοι εἰσὶν | 25 ближнихъ Р | шесть] ̅. М | 26 да расмотритъ, συνδιαγνώσονται | 27-28 и четверты... соудеть нема гр. | 28 прочии С М | самъ] и самъ Р С М | 31 сего свора нема гр. | 32 шесть] ̅. М

ієп(и)с(коу)пъ да соудеть ієго. и свои
іємоу ієп(и)с(коу)пъ с ними да боудеть
3 сѣразоуѣмникъ. днакона же трыє да соудеть
и четвѣрты свои іємоу ієп(и)-
с(коу)пъ. прочии же вси причѣтници.
6 нижыши соудцеіє ѡт(ъ) днаконъ и ѡт(ъ)
ієдинного своієго ієп(и)с(коу)па да соудеть
се. ѡ нихъ же грѣсѣхъ ѡклеветаетъ
9 ѡ || бѣвають.

Правило .ка. Єретикомъ или поганомъ.
причѣтници чедъ своихъ да не съчета-
12 ютъ.

Тѣкъ(ъ). Причѣтници чедъ своихъ іере-
тикомъ или поганымъ на четаніе бра-
15 ка да не дають. такожде и мирѣсци
чловѣ(ѣ)ци.

Правило .кѣ. Єп(и)с(коу)пи и причѣт-
18 ници іеретикомъ аще и сродници имъ
соудѣтъ. да не дароудють ѡт(ъ) своієго ни-
чтоже. ни прибытка имъ створеть.

21 **Тѣкъ(ъ).** Достонно ієстъ ієп(и)с(коу)-
помъ и причѣтникомъ. своіє имѣніє
даровати имъ же хотеть. нъ правовѣр-
24 нымъ кр(ъ)стианомъ. іеретикомъ же
аще и сродници имъ соудѣтъ. ничто же
ѡт(ъ) своієго не даровати ни въ жи-
27 вотѣ ни по смѣрти не ѡставити ни
иначе никако же тѣмъ ѡт(ъ) своієго
богатѣства прибытка не створити.¹

30 **Правило .кѣ.** Єп(и)с(коу)пъ да не идетъ
на ѡнъ полъ мора. аще ѡт(ъ) старѣи-
шины своієго ѡт(ъ)поустѣноѣ грамоты
33 не възъметъ прѣхожденію.

шест епископа да му суде а са ѣима и
їегов соіствени епископ заједно да
даје мишлєње; ѣакону, пак, три да
суде и четвѣрти ѣегов соіствени епи-
скоп, а свим осталим свештеним ли-
цима која су испод ѣакона да суди
само соіствени епископ за кривице
због којих су оптужени.

Правило 21. Свештена лица да не
сједињују своју децу са јеретичима
или поганима.

Тумачєње. Свештена лица да не дају
своју децу јеретичима, или поганима,
за склапање брака. Такође и мир-
јани.

Правило 22. Епископи и свештена
лица ништа од свога да не дарују
јеретичима, нити да им омогућавају
добитак, било да су им и сродници.

Тумачєње. Дозвољено је епископима
и свештеним лицима да своју имо-
вину дарују коме хоће, али – право-
верним хришћанима. А јеретичима,
било да су им и сродници, ништа од
свога да не дарују, ни за живота ни по
смрти да не оставе, нити да им било
како другачије од свога богатства
стварају добитак.¹

Правило 23. Епископ да не иде на
другу страну мора ако од свог пред-
стојника не узме отпусно писмо за
прелазак.

1 ієго] іємоу С | 4–5 ум. и четвѣрты... ієп(и)с(коу)пъ, гр. καὶ ὁ ἴδιος | 6 нижыше Р С М | 7 ієп(и)-
с(коу)па своієго инв. Р М | 8 грѣсѣ С | 10 поганымъ Р С М | 11 своихъ нема гр. | 13–16 ум.
Причѣтници... чловѣ(ѣ)ци, гр. 'Ἀλλ' οὐδὲ λαϊκῶν καὶ δεσ ἀρετικῶς εἰς γάμου κοινωνίαν συνά-
πτονται, на шта се у MSyn 237, Petropolit. 208, AE (263) 279 наставља τοῦτο γὰρ χριστιανοῖς
ἀλλότριον | 14 четаніє] съчетаніє Р С М | 19–20 ничтоже] ничесоже С | 20 ни прибытка имъ
створеть, ἢ συνεισάξουσιν | 23 нъ нема гр. | 23–24 правовѣрнымъ кр(ъ)стианомъ. τῶν ὀρθόδο-
ξων | 24 кр(ъ)стианомъ] хр(и)стианомъ С М | 26–27 ни въ животѣ ни по смѣрти не ѡстави-
ти нема гр. | 28 иначе же никако инв. М | 32 своієго] страны своѣ Р С М, гр. τῆς χώρας | 32
ѡт(ъ)поустѣныє Р М | ѡт(ъ)поустѣноѣ грамоты. ἀπολυτικὴν | 33 прѣхожденію. παράθεσιν

¹ Ово тумачєње нема РП, а MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, AE (263) 279, AL ѡ 30, V 1167, CS 1121 има

ТѢК(Ь). Ни ꙗко(и)с(коу)поу ни причь-
тннкоу. далече ѡдѣходити ѡт(ь) сво-
3 ꙗко цр(ь)к(ь)ве. иѣсть достоинно. бес
повелѣннѣи и безъ ѡт(ь)поустыноу гра-
маты. митрополита своего. ꙗкоже
6 срѣдѣчскыи и лаодикискии сборъ
повелѣвають.

Правило .кѣ. Ничтоже свѣнь имено-
9 ванныхъ книгъ оу правилѣхъ. въ цр(ь)-
к(ь)ви да не почитаютъ се. въ име
б(о)жѣствныхъ писанин. се же соутъ
12 правныи именованныи книги. ветъхаго
завѣта. бытиѣ. исходъ. левитикъ. чи-
сла. вторы законъ. ис(оус)ъ навгиннъ.
15 соуднѣ. роуфъ. ц(ѣ)с(а)р(ьс)тва четири.
паралипомена книги. двоѣ. иѡвъ.
пс(а)льтырь. солломоне книги петоры.
18 два на десете прор(о)ка книги исанѣ.
иеремѣи. иезекиль. даниль. товиѣ.
иудѣ. есфиръ. ѣздра книги двоѣ.
21 новаго же завѣта ѡв(а)нг(е)лѣи чети-
ри. дѣѣлѣи ап(о)с(то)льскаѣ книги
ѣдинны. посланиѣ павлова четири на
24 десете. петровѣ посланиѣ двѣ. иѡано-
ва три. ѡковле посланиѣ ѣдино. иу-
дино ѣдно. ѡт(ь)крѣвение иѡана б(о)-
27 гословца книги ѣдинны. иже нарицаютъ
се грѣчьскыи ѣзыкомъ апокалиѣсѣ.

ТѢК(Ь). О книгахъ которыи под(о)-
30 бають чисти въ цр(ь)кѣви. ѡсмыдесетъ
петокъ правило с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)ль
скажають. и петъдесетъ деветоу прави-
33 ло иже въ лаодикискии сбора. и великы

Тумачење. Ни епископу ни свеще-
ном лицу није допущено да одлази
далеко од своје цркве без дозволе и
отпусног писма свога митрополита,
како Средачки и Лаодикијски сабор
прописује.

Правило 24. Ништа изван имено-
ваних канонскихъ књига не читати у
Цркви у име *Божественныхъ писамъ*. А
ове су именоване канонске књиге
Старога завета: Постање, Излазакъ
Левитикъ, Бројеви, Други законъ, Исусъ
Навинъ, Судије, Рутъ, Царства – чети-
ри, *Паралипомена* – две књиге, *Јовъ,*
Псалтирь, Соломоновыи пет књига,
књиге Дванаест пророка: *Исаија, Је-*
ремија, Језекиль, Данило, Товија, Ју-
дитъ, Јестиръ, Јездра – две књиге. А
Новог завета: четири Јеванђеља, Де-
ла апостолска – једна књига, четр-
наест *Павловыхъ посланица,* две *Пе-*
трове посланице, три *Јованове,* јед-
на посланица *Јаковљева,* једна *Јуди-*
на, Откривење Јована Богослова –
једна књига која се грчкимъ језикомъ
зове *Апокалипсисъ*.

Тумачење. О књигама које треба чи-
тати у Цркви говори осамдесет пето
правило светихъ апостола и педесет
девето правило сабора у Лаодикији.
И Атанасије Велики набраја колико

4 повелѣннѣи, γωμης | 4–5 ѡт(ь)поустыноу граматы, γραμμάτων | 5 митрополита, τοῦ πρωτεύοντος |
ѡкожъ М | 7 повелѣвають. докѣ | 8–9 именованныхъ нема РП | 9 оу правилѣхъ, τῶν κανονικῶν | 10
почитають се, ἀναγνώσκειται (једн.) | 12 правныи, αἱ κανονικαὶ | именованныи нема РП | 13 леве-
тикъ М, Λευιτικὸν | 14 навгиннъ, τοῦ Ναυῆ | 15 ц(ѣ)с(а)р(ьс)тва] ц(а)р(ь)ства Р М | 18 два на
десете] εἰ. М | 21–22 четири] ἄ. М | 24 посланиѣ нема РП | 24–25 иѡанова, Ἰωάννου ἀποστόλου | 25
иѡковле, Ἰακώβου ἀποστόλου | ѣдно Р | 25–26 иудино, Ἰούδα ἀποστόλου | 26 ѣдинно Р С М | 26–27
б(о)гословица нема РП, где се наставља текст: Τοῦτο δὲ τῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν Βονι-
φατίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν αὐτῶν μερῶν ἐπισκόποις, πρὸς βεβαίωσιν τοῦ προκειμένου κανόνος
γωρισυῆ, ἐπειδὴ παρὰ τῶν πατέρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα ἀναγνωστέα παρελάβομεν | 27–28 иже
нарицаютъ се... апокалиѣсѣ нема гр. | 30 ѡсмыдесетъ] и ѡсмыдесет(ь) Р С | 30–31 ум. ѡсмыде-
сѣтъ петокъ, гр. ὁ τελευταῖος

- афанасии исчисляють. колико книгъ
под(о)бають чисти. и великий григории
3 бо(го)словьць и с(ве)тын амфилохиин.
паче же сихъ реченыхъ книгъ. и нынѣ
кые лжепрписаныи книги нечести-
6 выхъ. равно с(ве)тыи книгамъ въ
цр(ь)к(ь)ви да не почитаютъ се яко
с(ве)ты. аще же нѣкии причѣтныи въ
9 цр(ь)к(ь)ви вънесъ почитеть. да извр-
жетъ се. | якоже шесть десетное правило
с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ повелѣвають.
12 **Правило .кѣ. Иже св(е)щенныхъ при-**
касающе се въ(ь) своихъ женъ въ по-
д(о)бнаи врѣмена да въздержеть се.
15 **Тльк(ь).** Под(о)бають влтаревн слоу-
жециимъ рекше презвѣтеромъ и ди-
акономъ и подиакonomъ. въ врѣме
18 ягда хотеть с(ве)тыи прикасати се.
рекше слъжити. и прикасати се св(е)-
щенныхъ и приимати и прилагати с(ве)-
21 таи и причещати се ихъ. и въ(ь) сво-
ихъ женъ въздержати се. яко да въз-
могутъ въскорѣ полоучити ягоже оу
24 в(о)га просеть. аще же того не тво-
реть. цр(ь)ков(ь)наго чина лишени
боудутъ.
27 **Правило .кѣ. Непродаемы соуть цр(ь)-**
ковныи вещи. аще же ни въ(ь) коудѣ
же нѣсть прихода въ цр(ь)ковь. иеп(и)-
30 с(коу)пъ по свѣтоу всѣхъ иеп(и)с(коу)пъ
да продасть нѣчто. аще же ноужда не
дасть пождати свѣщаниа. хотен про-

книга треба читати, и Велики Гри-
горије Богослов, и свети Амфило-
хије. Сем овихъ реченихъ книга, друге,
безбожника, и сада неке лажно насло-
вѣне кыиже, да се попут светихъ кыи-
га у Цркви не читају као свете. А ако
неко свештено лице, уневши у Цркву
почне да чита, да се извргне, како
шездесето правило светихъ апостола
налаже.

Правило 25. Који се дотичу свеште-
нихъ предмета, да се у одговарајуће
време уздрже од својихъ жена.

Тумачење. Који служе олтару. то
јестъ презвитери. и ѱакони и ипоѱако-
ни, у време кадъ хоће да се дотичу све-
тиња, то јестъ да служе и да се дотичу
свештенихъ предмета; да примају и
приносе свете дарове и ѱима се при-
чешћују – да се и од својихъ жена уз-
држе, како би узмогли убрзо да доби-
ју оно што моле од Бога. А ако то не
чине, биће лишени црквеногъ чина.

Правило 26. Црквене ствари се не
продају. Ако у цркви ни од куда нема
прихода, епископъ да по саветовању
са свима епископима прода нешто.
Ако пакъ нужда не допушта да се са-
чека на саветовање, онај ко хоће да

1 исчисляють] съчитаютъ С | 3 бог(о)словаць М | 3–4 ум. и нынѣ кые, гр. ἑτέρα | 6 равно
с(ве)тыи книгамъ нема гр. | 8 ум. аще же нѣкии, гр. ἀλλ' ὁ τοῦτο | 9 ум. вънесъ почитеть, гр.
ποιῶν | почитеть] почитаетъ(ь) М | 10 шесть десетное] 3 М | 11 ум. повелѣвають, гр. διαλαμβάνει.
καὶ ἑτεροὶ πολλοὶ | 12 Иже] Иже въ | 12–13 прикасающа Р | 13–14 въ под(о)бнаи врѣмена, κατὰ
τοὺς ἰδίους ὁρους | 14 въздержитъ се М | 15–16 слоужециимъ, τοὺς προσεδρεύοντας | 16–17 рекше
презвѣтеромъ... и подиакonomъ нема гр. | 19–21 рекше слъжити... и причещати се ихъ нема гр. |
20 прилагати] прѣлагати М | 23 въскорѣ, ἀπλῶς | 24–25 твореть] створеть С | 24–26 аще же
того... боудутъ нема гр. | 29 въ цр(ь)ковь нема гр. | 29–30 иеп(и)с(коу)пъ нема гр. | 30 свѣтоу
С М. γῶμῃ | 31 нѣчто нема гр. | 32 хоте Р

дати соуспѣды да съзо||веть. аще же не
 тако б(о)гови и сбороу повинныи естъ.
 3 **Тѣмъ(ь).** Нѣсть достоинно еп(и)с(коу)с-
 помъ. цр(ь)ковныхъ' вѣщин. и стежанин
 продавати. б(о)жииа бо соуть таковаа
 6 стежанин. и того ради не продаема
 соуть. аще же нѣкы еп(и)с(коу)с(коу)пъ село
 имыи. или ино что ш(ь) таковыхъ.
 9 въ немже нѣсть прибытка. и цр(ь)кы
 боудеть штежычана дльгомъ или инѣ-
 ми нѣкыми напастыи стоужаема. и
 12 въсхошеть таковое продати. иако да
 цѣноу его възьмъ ш(ь)дасть дльгъ.
 или ины нѣкыи нашьд'шеи ноужде
 15 тѣмъ оуправить. да не продасть того
 безъ свѣта митрополита и соушнихъ въ
 шбласти тои еп(и)с(коу)с(коу)пъ. аще же не
 18 имать врѣмене належешее ради ноу-
 жде. съ всѣми свещати ш томъ еже
 хотеть продати. понѣ близъ его соу-
 21 шее еп(и)с(коу)с(коу)пы да съзоветь на свѣ-
 дѣтельство. да приключышее | се
 емоу цр(ь)ков(ь)ныи напастн оувѣ-
 24 деть. ихъже ради таковое стежанин
 продають. и ти потомъ сбороу тако-
 ваа да възвѣстеть. аще же сихъ нес-
 27 хранитъ нь самъ по своен воли ство-
 ритъ проданин. и б(о)гови и сбороу по-
 винныи боудеть. и своеи чѣсти чоуждъ.
 30 **Правил(о) .кѣ.** Презвѣтеръ или днаконъ
 шбличенъ бывъ въ грѣсѣ и покаивъ се
 33 второе не кр(ь)ститъ се. иако оуже

продает, да сазове суседе; уколико не
 буде тако, одговоран је Богу и сабору.
Тумачење. Није достојно да еписко-
 пи продају црквене ствари и имо-
 вину, јер је таква имовина Божија и
 због тога се не продаје. Ако, пак,
 неки епископ, који има посед или
 друго нешто слично томе, од чега не-
 ма приноса, а црква буде оптерећена
 дугом или неким другим недаћама
 притешњена – усхтедне то да прода,
 како би, добивши за то цену, вратио
 дуг или друге неке искрсле потребе
 са тим подмирио – да не прода то без
 мишљења митрополита и епископа у
 тој области. Ако, пак, због притисле
 невоље нема времена да се са свима
 посаветује о томе што хоће да прода,
 за сведоке да сазове бар њему обли-
 жње епископе, да сазнају о невољама
 које су се догодиле његовој цркви,
 због којих продаје такву имовину, да
 они потом то изнесу сабору. Али ако
 се не држи тога, већ по својој вољи
 направи продају, биће одговоран и
 Богу и сабору, и лишен своје части.

Правило 27. Презвитер или ђакон
 који је разобличен у гресима па се
 покајао, по други пут се не крштава,

[съзоветь] зоветь С. призоветь М | 4 цр(ь)ковныхъ' вѣщин. и стежанин, τὰ τῶν ἐκκλησιῶν
 πράγματα | 5 продавати] продавати М | б(о)жииа, θείου δικαίου | 7 еп(и)с(коу)с(коу)пъ нема гр. | село,
 κτῆμα | 10 штежычана Р С М | 16 митрополитъ М | 19 ум. съ всѣми, гр. τοῦτοις περὶ τοῦ προσόδου
 ἀκινήτου | 20 хотеть] хошеть М | 21 съзоветь] призоветь С | 22 приключышие Р С | 25–26 таковаа
 сбороу инв. С | 29 чѣсти] чти(!) С | 30 или днаконъ нема гр. | 31 шбличенъ бывъ въ грѣсѣ,
 ἐλεγχόμενος грѣсѣхъ С | 33 оуже] же С | 33–1 иако оуже избывъ грѣха, ὡς προκόψων

избывъ грѣха. ни яко мирьскы чло-
вѣкъ пакы не поставитъ се.

3 Тѣмъ. Аще презвѣтеръ или днаконъ.
нѣкоіею ради грѣха изврженъ бывъ
втѣ сана. и покаетъ се ш томъ. оуже

6 к томоу не можетъ яко мирьскы чло-
вѣкъ поставити се пакы и слоужити.
нѣ да ни крѣститъ се второіе. тѣмъ

9 хотѣ втѣмыти грѣхы. и степенъ пре-
звѣтерьскы и днаконьскы пакы полоу-
чити. едино бо || крѣщение свѣмъ

12 и исповѣдаемъ.

Правило .кѣ. Причѣтници соудивше се.
аще виною полагають на соудившаго.

15 шбонъ поль моріа да не припадають. нѣ
къ ближнимъ ихъ еп(и)с(коу)помъ и къ
своемоу. аще ли же ни. въ африкии не
18 пришвѣщеніи боудють.

Тѣмъ. Бл(а)гоушное с(ве)тнѣ ш(тѣ)-
ци. въ всемъ съблюдающе и еже по при-

21 лоучаю не троуждати се еп(и)с(коу)-
помъ. повелѣ иже въ африкии съ с(ве)-
тынъ своръ. аще причѣтници нѣкыхъ ра-

24 ди винъ. втѣ своихъ еп(и)с(коу)пъ
шсоуждени бывше. и мнѣт' се не по прав-
дѣ шсоуждени соуше. шбонъ поль моріа

27 к римскомоу папѣ да не припадають.
или къ инѣмъ прочимъ. нѣ прѣдъ соу-
щими близъ ихъ еп(и)с(коу)пы волею

30 своего еп(и)с(коу)па соущаи междоу
или исправѣти и раздрѣшет' се. аще же
обонъ поль моріа. или индѣ къ дал'нимъ

жер је већ ослобођен од греха. нити се
као мирјанин поново рукополаже.

Тумачење. Ако је презвитер или ђа-
кон због неког греха извржен из
чина. и за то се покаје. више не може
као мирјанин да се поново рукопо-
ложи и служи. али ни да се по други
пут крсти, желећи тиме да спере гре-
хе и презвитерски [или] ђаконски
чин поново добије, јер једно крште-
ње знамо и признајемо.

Правило 28. Свештена лица која се
суде, ако кривицу поверавају судији.
призив да не улажу преко мора, већ
њиховим оближњим епископима и
својем; у противном, у Африкији не-
ће бити приопштени.

Тумачење. Онако како свети оци – у
свему чувајући оно што је благолеп-
но, па и то да се епископи не труде
насумице – тако и овај свети сабор у
Африкији одлучи да свештена лица.
ако су осуђена од својих епископа
због неких разлога, а сматрају да ни-
су по правди осуђена – не улажу при-
зив римском папи преко мора. или
неким другима, већ њиховим оближ-
њим епископима, по вољи свога епи-
скопа, да исправе и разреше оно што
постоји међу њима. Ако, пак, преко
мора или другде удаљенима уложе

2 не поставитъ се, οὐδὲ χειροτονεῖται | 7 и нема Р | и слоужити нема гр. | 8–9 тѣмъ хотѣ
втѣмыти, ἐπὶ τῷ ἀποπλῦναι | 9 шмнѣти М | 10 и] или Р С М и гр. – ѿ | пакы] и пакы Р, гр. αὐτὸς |
10–11 полоужити Р М | 11 бо нема М | и нема М | 15 да не припадають, μὴ ἐκκαλεῖσθωσαν | 16
ближнимъ] ближнимъ Р | 26 соуше нема М | 27 да не припадають, μὴ ἐκκαλεῖσθαι | 28 инѣмъ
прочимъ, τοὺς λοιποὺς | 31 исправѣти, τηρεῖσθαι | раздрѣшет' се] раздрѣшетъ С | 31–1 ум. аще
же... припадоутъ(ъ), Αριστὶν εἰ δὲ μὴ

припадоу(ъ). | не приѣтти боудоу(ъ) на
вѣщание въ всѣхъ африкии.

- 3 **Правило .кѣ. Неприовѣщанныи овѣщивъ**
се. самъ себе осудилъ.

Тлъкъ(ъ). Пше котораго презвѣтера или
6 днакона вт(ъ)лоу(ч)итъ свои ѱ(и)-
с(коу)пъ. и прѣжде даже не раздрѣ-
шитъ его внь вт(ъ) втлоу(ч)енниа дрѣ-
9 знетъ слоужити. самъ на се нанеслъ
ѱсть всоужденіе. рекше изврженіе.

- Правило(о) .л. Оклеветаен. или вклеве-**
12 **таемъи ноужде бою се. да избере(ъ) мѣ-**
сто небогазньно.

Тлъкъ(ъ). Причѣтникъ на причѣтника.
15 аще клеветѣтъ в нѣкоѣи винѣ. и вонт'
се принти на соудище. да не постра-
ждетъ нѣчто зло вт(ъ) помощникъ
18 вклеветаемаго вт(ъ) него. или пакы
противно томоу. вклеветаемъи. бою
се помощникъ клеветцоу(ч)аго на нь. еже
21 хотеть мѣсто да избороу(ч)тъ на оутврѣ-
жденіе себѣ иакоже оудобно имѣти.
свѣдѣшми(ъ) се свѣдѣтелемъ бесѣдо-
24 вати. и безвѣдно на соудище принти.
да не страха ради или вклеветаен за-
прит' се гла(гола)ти вины. или вкле-
27 ветаемъи таи вт(ъ) соудища вт(ъ)вѣ-
гнетъ. и не пришьде всоужденъ боу-
детъ.

- 30 **Правило .ла. Иже бол'шоу(ч)ю чѣсть вт(ъ)-**
рѣвае. к томоу и юже иматъ погоу-
бити.

призив, у читавој Африкији неће би-
ти приопштени.

Правило 29. Неприопштѣн приоп-
штѣн се – сам је себе осудио.

Тумачење. Ако неког презвитера
или ђакона одлучи сопствени епи-
скоп, а он се дрзне да служи, чак и пре
него што га разреши од одлучења, сам
себи је нанео осуду, односно извр-
гнуће.

Правило 30. Тужилац или тужени,
бојећи се насиља, нека избере место
безбедно.

Тумачење. Ако свештеник оптужује
свештеника за неку кривицу и боји
се да дође на суд да не би претрпео
нешто лоше од помоћника оптуже-
ног; или опет супротно томе, оптуж-
ени се боји помоћника његовог ту-
жиоца – ради своје сигурности, нека
изаберу место које желе, тако да бу-
ду сигурни кад се састану са сведоци-
ма да разговарају и да безбедно на
суд дођу, како тужилац не би због
страха одустао да изложи кривицу,
или оптужени тајно из суднице побе-
гао и, не дошавши, био осуђен.

Правило 31. Ко већу част одбија,
изгубиће и ону коју има.

2 африкии] априкии С, тѣ 'Африкѣ | 3–4 овѣщивъ се – у гр. следи: πρὸ συμπλαθείας | 4 самъ себе
всоудилъ, αὐτοκατάκριτος | 5–7 ум. Пше котораго... ѱ(и)с(коу)пъ, гр. 'Ο ἀφορισθεὶς | 6–7
ѱ(и)с(коу)пъ свои инъ. С | 8–9 дрѣзнетъ нема гр. | 10 рекше изврженіе нема гр. | 14–15 ум.
Причѣтникъ... винѣ, гр. 'Ο κατηγορῶν τίνος | 15 в нѣкоѣи] в нѣкои Р, нѣ в коѣи СМ | 15–18
ум. и вонт' се... вт(ъ) него, гр. ἐὰν βίαν ὑποπτεύῃ πλεῖν παρὰ τοῦ μέρους τοῦ κατηγο-
ρουμένου | 18–20 или пакы... на нь, тѣ τὸ ἀνάπαλιν ὁ κατηγορούμενος παρὰ τοῦ κατηγοροῦ | 19
противно томоу] противномъ С | 23 ум. свѣдѣшми(ъ) се, гр. καὶ τοῖς ἴσως ὑποῦσιν αὐτοῖς | 26
заприт' се гла(гола)ти вины, тѣς αἰτιάσεως ἀποστῆ

Тѣмъ(ь). Еп(и)с(коп)ъ аще своего прич-
 3 ботника оусмотри. достонна соудити
 ков(ь)ныне вины. на сню хощеть того
 6 вѣннѣ ради нѣ небрѣженнѣмъ. аще
 9 есть иподиаконъ. и оусмотривъ его
 12 цр(ь)к(ь)ви его не довол'номъ соудѣмъ
 15 житнѣмъ непорочна. и словомъ искоу-
 18 слоужит'. вслоужаннѣ ради да и тѣ по-
 гоубитъ.

Правило .лѣ. Прѣжде поставленнѣ ни-
 21 чтоже имѣвъ. и по поставленнѣ село
 24 коупивъ. цр(ь)к(ь)ви снѣ да вѣдасть.
 аще не вт(ь) прѣданинѣ родителѣ. или
 вт(ь) чистаго дарованнѣ. таковоѣ к
 немѣ приде.

Тѣмъ(ь). Иже прѣжде еп(и)с(коп)ъства
 27 не имѣвъше своего имѣннѣ. или при-
 30 чотники прѣжде вѣченнѣмъ въ причѣтъ
 оубожи бывше. аще по поставленнѣ село
 или винограды коупеть. цр(ь)к(ь)ви снѣ
 да вѣдасть. иако вт(ь) цр(ь)ков(ь)-
 наго прибытка таковоѣ стежавше. аще

Тумачење. Ако епископ оцени да је
 његово свештено лице достојно веће
 части и хоће да га због црквене по-
 требе на њу уздигне, па ако не послу-
 ша, не побожности ради него из
 презрења – ако је ипођакон а његов
 епископ, оценивши да треба да доби-
 је виши степен, усхтедне да га руко-
 положи за ђакона; или ђакона да уз-
 веде на презвитерство због тога што
 у цркви његовој нема довољно ђако-
 на или презвитера, а не може да нађе
 томе сличног и по животу непоро-
 чног и искусног у речи, па овај не
 усхтедне да буде померен из степена
 у којем служи – због непослушности
 и тај да изгуби.

Правило 32. Немајући ништа пре
 рукоположења, а по рукоположењу
 купивши имање – то цркви да да ако
 му тако нешто није од родитеља
 дато, или као чист поклон припало.

Тумачење. Који пре епископства ни-
 су имали своју имовину; или свеште-
 ници који су пре убрајања у свештен-
 ство били сиромашни, ако по руко-
 положењу купе њиву или винограде
 – то цркви да оставе, јер су од цркве-
 ног прихода тако нешто стекли. Ако

7–9 его еп(и)с(коп)ъ... вѣхощеть нема гр. | 8 потрѣвань М | 10–11 ум. или днакона ...
 вѣзвести. гр. καὶ ἢν τοῦτο ἀναγκαῖον γενέσθαι τῷ ἐπίσκοπῳ | 16–17 да прѣставленъ бѣдетъ.
 μετακινήσεται | 18 вслоужаннѣ ради нема гр. | 21 поставленнѣ] поставленнѣ же С | село.
 ἄγρον | 24 чистаго. τῇ ἀληθείᾳ | 27 имѣннѣ. πράγματα | 28 вѣченнѣ] вѣчистнѣнѣ (ст додато
 изнад речи) М | 29 по поставленнѣ, метὰ τὸ προκοῦσαι | 29–30 ум. село или винограды. гр. ἀκίνητα
 τινὰ | 30 или] и М | 31 вѣдасть] вѣтъ (!) С | 31–32 ум. цр(ь)ков(ь)наго, гр. αὐτῆς

- же ѡт(ь) наслѣдѣна ѡт(ь) ѡ(ть)цѣ и ѡт(ь) прадѣдѣ. или ѡт(ь) нѣкоѹго истиннаго и ѡсобнаго || или дарованна. таковоѹ что к нимъ прѣиде. свою волю да имѣють въ нихъ. и к селѹици правила четырѣдесѣтнаго с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ. и двадесѣте четвѣртаго правила. иже въ антиохѣнѣ сѡбора.
- 9 **Правил(о) .л҃г. Презвѣтерѣи цр(ь)ковныхъ** вещей безъ ѣп(и)с(ко)па да не продають. ни ѣп(и)с(ко)пъ села безъ вѣдѣнна всего сѡбора.
- 12 **Тѣмъ(ь).** Цр(ь)ков(ь)наго имѣнѣна или села. продати или ѡт(ь)дати нѣсть
- 15 достойно. аще же нѣкаѣа нужда боудеть. и вьсхоцѣть еп(и)с(ко)пъ продати село. безъ вѣдѣнѣна всѣхъ соуцихъ въ ѡбласти ѣп(и)с(ко)пъ сѡбора да не продасть. аще ли самъ ѡ себѣ то створитъ. б(о)г(о)ви и сѡборѹ повинна себе поставитъ. и своѣе чѣсти боудеть чѹждѣ. по двадесѣте и шестѹмѹ правилѹ сѣго сѡбора. такожде ни презвѣтеръ нѣкоѹ строѣнѣе ѡт(ь) ѣп(и)с(ко)па приѣмъ. безъ | вѣдѣнѣна своего ѣп(и)с(ко)па цр(ь)ков(ь)ноѹ вещь ни малы ни великы да не продасть.
- 27 **Правило .л҃д. Ничтоже** иже въ ип'понѣ¹ сѡбора. не трѣбоуѣть исправленѣа. ни приложенѣа. нѣ тъмѹ д(ь)нѣ паскы въ вѣрѣмѣ сѡбора да знаѣть се.
- 30 **Тѣмъ(ь).** Различни сѡборѣ быше по всѣи африкистѣи странѣ. въ прѣжд(ь)нихъ

је, пак, од очева, или од прадедова или од неког истинског и особног поклона њима тако нешто припало, слободно да располажу тиме.

А уз ово потражи правила – четрдесето светих апостола и двадесет четврто правило сабора у Антиохији.

Правило 33. Презвитери да не продају без епископа црквене ствари, нити епископ посед без знања целог сабора.

Тумачење. Црквену имовину, или поседе, није допуштено продати или поклонити. Ако пак нека нужда буде, и епископ усхтедне да прода некретнину, без знања сабора свих епископа у области да не прода. Учинили то самовољно, пред Богом и сабором ће себе учинити одговорним, и биће лишен своје части по двадесет и шестом правилу овога сабора. Такође, ни презвитер који је од епископа примио неко управљање, без знања свога епископа да не прода ни мале ни велике црквене ствари.

Правило 34. Ништа сабору у Ипону¹ не треба исправљати ни додавати, већ само то – да се дан Пасхе у време сабора зна.

Тумачење. Разни саборѣ беху у целој Африкијској земљи у ранијим годи-

1 ѡт(ь)² нема М | 1–2 ум. ѡт(ь) ѡ(ть)ца и ѡт(ь) прадѣдѣ, гр. ἀπὸ κληρονομίας | 5–8 и к селѹици... сѡбора нема Аристѣи | 7 двадесѣте].к. Р | 11 села, χωρίον | 13–15 ум. Цр(ь)ков(ь)наго... достойно, гр. τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεκποίητα μένειν ὀφείλουσιν | 17 безъ] бес С | 17–18 всѣхъ... ѣп(и)с(ко)пъ нема гр. | 20–21 себе повинѣа инв. Р. себе повинѣа М | 22 двадесѣте].к. Р | и нема С М | 24 строѣнѣе] стрѣнѣе (!) Р, οἰκονομίαν | 25 безъ] бес С | 26 цр(ь)ков(ь)ныѣ Р М, цр(ь)ковно[вно]ѣ (!) С | 27 ум. ни малы ни великы, гр. ἢ ἀκίνητον, ἢ αὐτοκίνητον | не продасть] не продаѣтъ М | 28 въ ип'понѣ. ἐν Ἰπλῶνι | 30 такѹ М | паскы] пасхы М | 33 африкистѣи Р

¹ На доњој марг. л. 1176 примедба писара: Ип'пон' град(ь) ѣст(ь) въ африкистѣи странѣ (Ипон је град у Африкијској земљи). Исто у Р С М.

лѣтѣ(ѣ)хъ прѣжде сего сабора. и прине-
сены быше всѣхъ сборовъ тѣхъ заповѣ-
3 ди и почтѣны на семь сборѣ. и почтѣше
с(ве)тѣи ш(тѣ)ци ип'поньскаго сабора за-
повѣди. и разоумѣвше яко добрѣ из-
6 ложены соуть. и рекоше не трѣбоуеи
съ сборъ ни исправления ни приложе-
ния нѣ тъкмо да възвѣщаеи' се д(ѣ)нѣ
9 с(ве)тѣи паскы. въ вѣрѣе сабора иже бы-
ваеи въ кархидонѣ. въ кнѣ д(ѣ)нѣ ко-
торого м(ѣ)с(ѣ)ца хоцет' быти паска.
12 да иѣци не съблазнет' се ш неи.
Правило .лѣ. Еп(и)с(ко)пи и причѣтѣни-
ци. своимъ || чедомъ прѣжде оустано-
15 вления права да не дають воле.
Тѣмъ. Дѣлѣи соуть еп(и)с(ко)пи и
причѣтѣици. своимъ чедомъ хрании и оу-
18 чѣти страху в(о)жию. и ш(тѣ) своимъ
роукомъ не испушати. ни творити ихъ
самовластномъ быти прѣжде сврше-
21 наго въздара. и прѣжде правомъ и
въычаеи оустановления.
Правило .лѣ. Еп(и)с(ко)пѣ и презвѣтеръ
24 и дѣакоу. не имать поставленъ быти.
аще прѣжде не створитъ все соущее въ
домъ своимъ кр(ѣ)стианы правовѣр-
27 ныи. Се разоумно.
Правило .лѣ. Хлѣбъ и вино с водою
смѣшено то да приноси се тъкмо.
30 Тѣмъ. Ничтоже боле. прѣс(ве)т(а)го
тѣла и прѣч(и)стѣе крѣве г(оспод)а на-
шего. не принесет' се на штаръ игда бы-
33 ваеи с(ве)таи слоужба. нѣ хлѣбъ

нама пре овог сабора; и беху донете
одредбе свих тих сабора и прочитане
на овом сабору. И уважише свети
оци одредбе Ипонског сабора и схва-
тише да су добро изложене. И реко-
ше да овај сабор не треба ни да ис-
правља ни да додаје. већ само да се
зна, у време сабора који бива у Кар-
хидону, дан свете Пасхе – у који дан
којег месеца ће бити Пасха, да се не-
ки о њу не огреше.

Правило 35. Епископи и свештена
лица да не дају самосталност својој
деци пре него устале нарав.

Тумачење. Епископи и свештена ли-
ца су дужни да своју децу чувају и уче
страху Божијем и из својих руку не
испуштају, нити да им дају самостал-
ност пре пунолетства и пре него уста-
ле нарав и навике.

Правило 36. За епископа, презвитера
и ђакона неће бити рукоположен ако
претходно све у свом дому не учини
правоверним хришћанима.
То је јасно.

Правило 37. Хлеб и вино помешано
са водом – то само да се приноси.

Тумачење. Ништа више од пресветог
тела и пречисте крви Господа нашег
не приносити на олтар кад бива све-
та служба, него само хлеб и вино са

1–3 прѣжде сего сабора... заповѣди нема гр. | 3 и почтѣше нема гр. | 4 ип'поньскаго. ἡ ἐν Ἰπλῶνι
'Ρεγίω | 5 разоумеше М | 5–6 добрѣ изложены соуть. καλῶς ἔχειν | 6 рекоше. ὡρίσαν | 7 съ нема М |
9 паскы] пасхы М | 10 въ кнѣ д(ѣ)нѣ нема гр. | 11 паска] пасха М | 12 ум. съблазнет' се. гр. ἵσως
σφάλλονται | 13 и нема Р | 14–15 оустановления] оуставленїа М | оустановления права. τῶν
τρόπων σταθερότης | 15 да не дають воле. μὴ ἐμαγκλεύετωσαν | 17–18 хрании и оучѣти
страху в(о)жию нема гр. | 22 оустановления | оуставленїа М | 23–24 ум. Еп(и)с(ко)пѣ и...
быти. гр. Οὐ χειροτονεῖται ὁ μὴ | 25 прѣжде нема гр. | соущие Р М | 27 Се разоумно. σαφὴς има
Petropolii. 208. а MSyn. 237, Patm. 207. АЕ (263) 279. AL ω 30. V 1167. CS 1121. РП нема | 30
прѣс(ве)т(а)го нема гр. | 31 прѣч(и)стѣе нема гр. | 31–32 нашего нема гр. | 32–33 на штаръ...
слоужба нема гр.

- тѣмъ и вино с водою смѣшено. яко-
же и самъ г(оспод)ъ намъ прѣдалъ.
- 3 **Правило .лѣ. Причѣтници и въздръжни-**
ци. къ вдовицамъ | или къ д(ѣ)вицамъ
да не въходятъ. аще ѱеп(и)с(коу)пъ и
6 презвѣтери не повелѣтъ. нъ аще и тако
не ѱедини нъ с ними же презвѣтери и дн-
и(ко)ни въходятъ к нимъ.
- 9 **Тѣмъ(ъ). Под(о)баѣтъ съ всакымъ оут-**
брьждениемъ. и безъ блазна быти д(ѣ)-
вицамъ и вдовицамъ. ѱсв(е)щеннымъ и
12 оученикымъ въ цр(ъ)к(ъ)ви. и ѱт(ъ) не
питѣющимъ се. да ни причѣтници ни
лини. ни инъ кто ѱт(ъ) чисто живоу-
15 щихъ члов(ѣ)къ вънидетъ к нимъ. бес
повелѣнна ѱеп(и)с(коу)пъ и презвѣтеръ.
аще же и повелѣно имъ боудѣтъ. ѱди-
18 ни да не вънидоутъ. нъ с ними же ѱбы-
кли соутъ ѱеп(и)с(коу)пи и презвѣтери.
въходити к нимъ с тѣми и ти да въхо-
21 детъ.

Правило .лѣ. Пръвыи ѱеп(и)с(коу)пъ не
начелникъ с(ве)т(и)тельскъ. ни краини
24 с(ве)т(и)тельскъ. нъ ѱеп(и)с(коу)пъ пръваго
сѣдалища наречетъ се.

Тѣмъ(ъ). С(ве)т(и)тельскни санъ ѱединъ
ѱсть. || и тѣжде на всѣхъ. и не наре-
четъ се. съ оубо съвршень с(ве)тительскъ.
ѱиже несвршень с(ве)т(и)тельскъ. нъ вси
30 равни с(ве)т(и)тели вси ѱеп(и)с(коу)пи.
якоже и бл(а)г(о)д(а)тъ с(ве)т(а)го
д(оу)ха. равно приѱемше. ѱеп(и)с(коу)пъ
33 же иже въ митрополи. яко пръвоѱ

водом помешано, како намъ је и сѣмъ
Господъ предао.

Правило 38. Свештена лица и уздр-
жаници да не одлазе удовицама или
девицама ако епископ и презвитери
не дозволе; али буде ли и тако – не
сами, већ презвитери и ѱакони са
њима да одлазе к ѱима.

Тумачење. Треба да су сасвим без-
бедне и несаблажњиве девице и удо-
вице посвећене и предате Цркви и од
ње хранене; ни свештена лица, ни
монаси ни ико други од ѱуди који чи-
сто живе да не уђе код ѱих без допу-
штења епископа и презвитера. А буде
ли им и допуштено, сами да не уђу,
већ са ѱима епископи и презвитери
који уобичавају да одлазе к ѱима; са
њима и ти да улазе.

Правило 39. Први епископ ѱије на-
челник епископима, нити врховни
епископ, већ ће се епископом првог
седишта назвати.

Тумачење. Епископски чинъ је један и
исти за све. И неће се, дакле, овај на-
звати потпуним епископом а онај не-
потпуним епископом, већ су сви под-
једнако јереји, сви – епископи као
што и благодат Светог Духа подјед-
нако примише. А епископ у митро-
полији, пошто држи прво седиште,

6 презвѣтери. πρεσβυτέρου (једн.) | 7 с ѱими – у РП следи ἐπίσκοπος | 7–8 и днѱ(ко)ни нема РП |
днѱ(ко)ни конј. према Р С М | 10 безъ блазна нема гр. | 11–12 ѱсв(е)щеннымъ и оученикымъ, τῶν
τεταγμένων | 13 питающимъ се М | 14–15 чисто живоущихъ, τῶν σεμνотέρων | 16 ѱеп(и)с(коу)па С |
20–21 с тѣми и ти да въходятъ нема гр. | 22 Пръвыи. Ὁ πρωτεύων | 23 начелникъ, ἑξάρχος |
с(ве)т(и)тельскъ. ἱερέων | краини, ἄκρος | 26–27 ѱсть ѱединъ инв. Р | 28 съвршень, ἄκρος | 30
с(ве)т(и)тели, ἱερεῖς | 31 ум. с(ве)т(а)го, гр. τοῦ παναγίου

имѣіе сѣдалище. того ради и съ прило-
женіемъ наречеть се іер(и)с(коу)пъ ми-
3 тропольскыи. рекъше митрополитъ.
митрополити же мати градомъ сказаѣтъ
се. митрополитъ же матере градомъ
6 іер(и)с(коу)пъ. рекъше старѣишего града
в тои власти.

Правило .лѣ. Причѣтникъ на поутѣ сын.
9 въ крѣчмынцоу вѣнндетъ. инакоже ни-
какоже.

Тѣмъ(ъ). Аще причѣтникъ на стран'нѣ
12 земли прѣбываѣ. и не имын ни гдѣже
чиста мѣста вѣннати. и потрѣбнаа жи-
вотоу своему вѣрѣсти. и въ крѣч-
15 мынцоу вѣнндетъ іасти и пити. не имать
запрѣщенна. а ниже по своѣи волѣ. |
въходитъ въ крѣчмынцоу причѣтникъ.
18 и с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ петьдесетъ
четвертоѣ правило. възбранно іестъ. и
шестаго вселенскаго свора ниже въ троу-
21 лѣ полатнѣмъ деветоѣ правило ш семь
рече.

Правило .лѣ. Аще не альчнь кто с(ве)-
24 тыхъ да не принесесть.

Тѣмъ(ъ). Аще оубо и г(оспод)ъ нашъ по
вечери оученикомъ паскоу прѣдасть. и
27 тинѣ слоужбе наоучи іе. нь по в(о)го-
словномоу гласоу не под(о)баѣтъ намъ.
ниже ш насъ оуказаниемъ под(о)бити
30 се. нь цр(ъ)ков(ъ)нымъ шбываемъ по-
слѣдовати. и альчномъ соуцремъ. рек'-
ше не іадьшимъ иерѣшмъ. прѣдста-
33 ти шл'таревн и принести с(ве)таа. си-

има, ради того, додатни назив – ми-
трополитски епископ, то јест митро-
полит. Митрополија се, пак, назива
мајком градова, а митрополит је епи-
скоп мајке градова, односно најглав-
нијег града у тој области.

Правило 40. Свештено лице кад је на
путу – у крчму да уђе; другачије –
никако.

Тумачење. Ако свештено лице, пре-
бивајући у страној земљи и немајући
нигде пристојног места да обитава и
да нађе за свој живот што је потре-
бно, уђе у крчму да једе и пије – није
му запрећено. А да свештено лице по
својој вољи улази у крчму – то је
забранило и светих апостола педесет
четврто правило; и Шестог васељен-
ског сабора у Трулској палати деве-
то правило о томе говори.

Правило 41. Ако је ко јео и пио, све-
те дарове да не приноси.

Тумачење. Иако и Господ наш по Ве-
чери ученицима предаде Пасху и
научи их тајној служби, ми не треба
по богословском гласу да се прила-
гођавамо нашим примерима, већ цр-
квеним обичајима да следимо и гла-
дни, односно јереји који нису јели да
приступе олтару и принесу свете да-

3–7 рекъше митрополитъ... тои власти нема гр. | 6 старѣишаго Р С М | 12–13 ни гдѣже чиста мѣста, ἐν τινὶ σεμνῷ | 16–22 а ниже по своѣи волѣ... ш семь рече нема Аристин | 17 причѣтникомъ Р С М | 23–24 с(ве)тыхъ, ἁγία | 24 приносит(ъ) М | 26 паскоу] пасхоу М | 26–27 прѣдасть. и тинѣ слоужбе наоучи іе, ἐμυσταχῶμεν | 27 тинѣ Р С М | 31–32 рекъше не іадьшимъ нема гр. | 32–33 прѣдстати нема гр. | 33 с(ве)таа, τὰ ἅγια | 33–1 сирѣчь с(ве)тоу слоужбоу свръшати нема гр.

рѣчь с(вѣ)тоу слоужбоу свръшати и
хотѣиши припечатати се с(вѣ)тыхъ да-
ровъ. такоже не идъшеми быти. ѡ семъ
же ици .кѣ. таго правила шестаго все-
леньскаго сбора иже въ троуѣ полат-
нѣмъ.

**Правило .лѣ. Еп(и)с(ко)пъ и при-
чѣтники въ цр(ь)к(ь)ви непировники
аще нѣгда не ноужде ради странства
тоу шбитають. и мирьскимъ же чло-
в(ѣ)комъ се възбранено естъ.**

**Тльк(ь). Не под(о)бають св(ѣ)щеныхъ
домовъ шбышихъ храмовъ творити. и
небреженіе ѡ нихъ имѣти. и въ нихъ
исти. и трапезы поставляти. икоже и
въ двадесете шмѣмъ правилѣ пишеть
иже въ лаудикии сбора. тькмо аще кто
поушьствоуіе и мимондын. ноужде
ради дѣжда или снѣга. вьѣзъ въ цр(ь)-
к(ь)въ шбитають. не имын индѣ нигдѣ
же виталища.**

**Правило .лѣ. Каюшимъ се противоу грѣ-
хомъ. еп(и)с(ко)пъ дають запрѣщеніе.
презвѣтеръ же безъ воле его ни ноужди
нашѣши не раздрѣшитъ кающаго се.
Тльк(ь). Иже шт(ь) б(ог)а приєм'ше
власть еп(и)с(ко)пи везати и раздрѣ-
шати. противоу числоу грѣховъ. и
противоу шбращенію кающаго се шт(ь)
грѣхъ. запрѣщеніа повелѣвають. пре-
звѣтеръ же бес повелѣніа еп(и)с(ко)п-
паіа ни оумножити. ни оумалити. за-
прѣщеніа не можеть. ни кающихъ се и**

рове, то јест да врше свету службу. И
они који хоће да се причесте светим
даровима, такође да не једу. О овоме
тражи 29. правило Шестогъ васелен-
скогъ сабора у Трулској палати.

Правило 42. Епископ и свештено
лице у цркви да не гозбује, сем ако по
нужди, због туђине, ту негде не од-
седне. И мирјанима је то забрањено.

Тумачење. Не треба од свештених
домова стварати јавне храмове и
пренебрегавати их, и у њима јести и
трпезе постављати, како и у двадесет
осмом правилу сабора у Лаодикији
пише, осим ако ко путујући и мимо-
идући, из нужде због кише и снега
ушавши у цркву, одседне, немајући
нигде другде коначишта.

Правило 43. Онима који се кају за
грехе епископ даје запрећење, а пре-
звитер без његове воље ни у искрслој
нужди не разрешава покајника.

Тумачење. Епископи, примивши власт
од Бога да везују и разрешују, према
броју грехова и према обраћењу по-
кајника од грехова, одређују запреће-
ња. А презвитер без епископовог до-
пуштења не може ни увећати ни ума-
њити запрећење, нити покајнике који

2 хотѣишихъ Р М | 3-6 ѡ семъ же ици... полатнѣмъ нема Аристин | 4 кѣ.] кѣ. деветаго Р.
двадесете деветаго С М | 7-8 ум. Еп(и)с(ко)пъ и причѣтники, гр. Κληρικὸς | 8 непировники.
ἀσπιτοσάκτος | 9 не нема гр. | 11 се] не М | възбранено] оузбранено Р С М | 13 шбышихъ храмовъ
творити. κοινολογεῖν | 16 двадесете] кѣ. Р. двадесетемъ М | 18 поушьствоуіе и мимондын. пар-
οδεῖων | 19-20 дѣжда... шбитають нема гр. | 21 виталища, καταλύσαι | 23 дають запрѣщеніе.
ὀρίσει τὰς μετανοίας | 28 ум. числоу, гр. τὴν ποιότητα | 29-30 кающаго се шт(ь) грѣхъ, тоу
ἡμαρτηκότος | 30 повелѣваю М | 31 повелѣніа, γνῶμη | 32 шмалѣти Р, оумалати С М | 32-33 ум.
запрѣщеніа, гр. αἰτά | 33-1 и въ заповѣди соуцихъ нема гр.

въ заповѣди соудихъ раздрѣшати. ни
б(о)ж(ь)ствныхъ даровъ спод(о)бити
3 ихъ. аще и вт(ь)шль боудеть иеп(и)-
с(коу)нь.

Правило .лѣд. Иже д(ѣ)вства ради
6 вт(ь) в(ть)ца вт(ь)стоупись. чсть-
нымъ женамъ да боудеть прѣдана.

Тльк(ь). Под(о)бають иеп(и)с(коу)поу
9 св(е)щеннымъ д(ѣ)вницамъ творити про-
мышление. и аще и вт(ь) своихъ в(ть)ць
таковыи вт(ь)лоучетъ се вт(ь) нихъ же
12 хранили бѣху. пр(ѣ)ч(ь)стнымъ же-
намъ сие на съблюденіе да прѣдани
боудеть. іако да живоутъ коупно с ни-
15 ми. речено же іестъ в семь. и въ ше-
стѣмъ правилѣ сего свора.

Правил(о) .лѣ. Болѣзни ради не могутъ
18 вт(ь)вещати за се. тогда кр(ь)щень
боудеть іегда своимъ изволениемъ дастъ
свѣдѣтельство. и глоум'ць же аще в-
21 братитъ се приеть въ покаианіе.

л. 114б

Тльк(ь). Под(о)бають кр(ь)щающу-||
моу се. бл(а)г(о)д(ѣ)ть въ човѣствѣ
24 имѣти. и тanno въпросимаа вт(ь) него
разумѣти. и вт(ь)вещавати к нимъ.
аще кто немоущаго вт(ь)вѣщати не-
27 доуга ради. въпроситъ аще хоцетъ
кр(ь)стити се тогда да кр(ь)стит' се.
іегда самъ того въпросивъ. в бѣдѣ
30 своен свѣдѣтельствуют'. по своен во-
ли. вѣдѣти же извѣстно болещаго ка-
ко проситъ кр(ь)щеніа и прѣбывають

су под забраном разрешити, нити их
удостоити божественных дарова, на
било да је епископ и одсутан.

Правило 44. Која девства ради оде од
оца, предата да буде часним женама.

Тумачење. Епископ треба да се стара
о свештеним девицама. И ако се та-
кве одвоје од својих очева који су их
чували, предате да буду на старање
часним женама тако да заједно са
њима живе. А о томе је речено и у
шестом правилу овога сабора.

Правило 45. Који због болести не мо-
же да одговара за себе, крштава се та-
да кад по својој вољи да посведочење.
А и глумац, ако се обрати, прима се у
покајање.

Тумачење. Треба онај ко се крштава
да осећа благодат, и да разуме кроз
тајну постављена му питања и да на
њих одговори. Ако неко немоћног да
одговара, због болести, упита да ли
хоће да се крсти – да се крсти тада
када сам, пошто га упита – о својој
болести посведочи својевољно, тако
да се тачно зна да болесник тражи
крштење и да остаје упоран желећи
то.

10 н² нема Р С М | 11 них' же | нихъ Р | 13 сие нема гр. | на съблюденіе сие инв. М | 15 и нема
Р | 15–16 речено же... сего свора нема Аристин | 20 глоум'ць, σκληρός | 22–23 кр(ь)щающому
се М | 23–24 въ човѣствѣ имѣти. ἐλασθάνεσθαι | 26 аще | аще же Р С | 28 да нема М | 29 іегда
и іегда М | въпросивъ Р, въпроситъ М | 32 кр(ь)щеніе М

- того желаніе. всакъ же съгрѣшакъ кае
се. приѣтъ да боудеть въ покаианіе. аще
3 кѣсть шпнл'манъ рекше глаголющъ. аще
кѣсть плещь или гоудьць. или свирал'-
никъ или инако нѣкако житіе имыи.
6 **Правило .мѣ.** Стр(а)сти с(ве)тыхъ м(оу)-
ч(е)н(и)къ. въ памяти ихъ достойно
кѣсть почитати.
9 **Тльк(ь).** Въ двадесете четвертѣмъ пра-
вилѣ сего сбора. с(ве)тѣи ш(тъ)ци изъ-
чтоше кнѣги. которыя под(о)бають въ
12 цр(ь)к(ь)ви почитати вет'хаго писанна
и новаго. соуцѣи же кромѣ числа въз-
бранише почитати. н(ы)ни же къ почи-
15 таемымъ кнѣгамъ приложише. и въспо-
минанна стр(а)стѣи с(ве)тыхъ м(оу)-
ч(е)н(и)къ. достойно кѣсть рекше въ мо-
18 льбныя памяти ихъ почитати.

Правило .мѣ. Иже въ младѣнствѣ.
шт(ь) донатіанъ кр(ь)щеннымъ и шбра-
21 щающимъ се ничтоже того ради не спа-
коститъ. и с(ве)таа иакоже кѣсть до-
стойно. тькмо шт(ь) альчныхъ да при-
24 несоутъ се.

Тлькь. Донатиане иретици соутъ.
шт(ь) доната нѣкогю въ африкинцѣи
27 странѣ. начело иреси приѣмше. съ бо
денать прѣдалъ имъ кость нѣкакоу на
роуцѣ ихъ дръжати. игда хотеть при-
30 честити се. приношенія с(ве)тыхъ да-
ровъ. и тоуоу кость прѣжде цѣловати
повелѣ. и потомъ причестати се имъ.
33 иже оубо шт(ь) тѣхъ иретикъ въ мла-

И свако ко грѣши и каје се, примљен
да буде у покајање, било да је шпил-
ман, то јест глумац, било да је пле-
сач, или гудач, или свирач, или било
како другачији живот да има.

Правило 46. Страдања светих муче-
ника достојно је на њихов спомен чи-
тати.

Тумачење. У двадесет четвртом пра-
вилу овога сабора свети оци побро-
јаше књиге *Старог писма* и *Новог*
које треба читати, а оне које су ван
овог броја – забранише читати. Са-
да, пак, побројаним књигама прило-
жише и успомене на страдања светих
мученика, то јест молабна сећања на
њих, да се читају.

Правило 47. Они који су у детињству
крштени од донатіјана, па се обра-
тили, ништа због тога да не претрпе.
А свете дарове, како је достојно, да
принесу само они који нису јели.

Тумачење. Донатијани су јеретици;
од неког Доната у Африкијској зем-
љи заче им се јерес, јер овај Донат им
је предао некакву кост да држе на
руци својој кад хоће да се причесте
при приношењу светих дарова; и ту
кост претходно да пољубе – нареди –
и потом да се причесте. Они, дакле,
који су од тих јеретика у детињству

3 шпил'манъ, οκτινικός | рекше глаголющъ нема гр. | 4 гоудецъ М | 4-5 свирѣльникъ С М | 7-8 до-
стойно кѣсть нема гр. | 9 ум. Тльк(ь), код Аристѣи Σαφής | двадесети Р | 10 с(ве)тѣи ш(тъ)ци
нема гр. | 13 числа, ἀριθμημένων | 15-16 въспоминаніе С | 16 с(ве)тыхъ нема гр. | 17 достойно
кѣсть нема гр. | 17-18 ум. рекше... почитати. гр. ἐν ταῖς ἐτησίαις μνήμαῖς αὐτῶν ἀναγνώσκε-
σαι ὀφείλοντα | 20 донатіанъ М | 22 с(ве)таа, τὰ ἄλλα | 23 тькмо | не тькмо С | 25 иретици
соутъ нема гр. | 26 африкинцѣи | африкѣи С, ἐν τῇ Ἀφρικῇ | 27 странѣ нема гр. | начело иреси
приѣмше. ἐναρξάμενοι | 28 денать | донать Р С М, нема гр. | 29-30 причестити се, μετασχεῖν |
30-31 с(ве)тыхъ даровъ, ἁγιασμάτων | 31 тоу Р С М | кость нема гр. | 32 повелѣ нема гр. |
причестати се, μετέχειν

- денствѣ кр(ъ)щеніи бывше. и обраща-
юице се къ правовѣрнѣи вѣрѣ. съ всѣ-
3 ми іересми || и свою іересь проклѣи'ше.
шт(ъ) прѣльсти родителей своихъ не
имѣют' пакости. и въ св(е)щеннѣскоу
6 слоужбоу да вынидоутъ. а еже с(ве)-
тыхъ даровъ по вѣдѣ не приносить.
сирѣчь иад'шимъ іерѣямъ слоужбы въ
9 цр(ъ)к(ъ)ви не творити. нъ неиад'шеть
и алычюмъ с(ве)тыи дары приносить.
нѣци бо шт(ъ) дрѣвнихъ приѣмше
12 обычан дръжахоу. еже по вѣдѣ тво-
рити в(о)ж(ъ)ствннѣюу слоужбоу. паче
же въ великыи четвр'тъкѣ. г(оспод)ъ-
15 ские вечера се творахъ. извѣтъ имоу-
ще. іако г(оспод)ъ наш' іс(оусъ) х(рист)ъ
по вечери таиноуу слоуж'боу прѣдалъ
18 оученикомъ своимъ. ѡ семъ же и в че-
тыредесете прѣвѣмъ правилѣ сего свора
писано іестъ.
21 **Правило .лѣи. Второе** кр(ъ)щеніе и вто-
рое поставленіе и прѣхожденіе іеп(и)-
с(коу)помъ не бываіеть. кресконни оубо
24 іеп(и)с(коу)пъ своихъ людн шт(ъ)-
стоупль. и на кенѣиские цр(ъ)к(ъ)ве
прѣстоуль наскочивъ. понеже цр(ъ)ков(ъ)-
27 ныи заповѣд'ми възбраніаіемъ не
шт(ъ)стоупи. властельскоу роукою въз-
браненъ бытъ'.
30 **Тльк(ъ). Иже шт(ъ) правовѣрныхъ** крѣ-
щенъ бывъ. или въ св(е)щеннѣскыи чинъ
поставленъ бывъ. втораго кр(ъ)щеніа
33 или втораго поставленіа не приѣм-

били крштени, па обраћајући се пра-
воверној вери, проклели са свима је-
ресима и своју јерес, не спречавају се
да, због заблуде својих родитеља, и у
свештеничку службу ступе.

А то, да се свети дарови не приносе
по обеду, значи да јереји који су јели
не творе службу у цркви, него они
који нису јели и пили, свете дарове да
приносе. Јер неки, примивши од
старих, обичај држаху, а то је да по
обеду творе божаствену службу, шта
више, на Велики четвртак Господње
вечере чиняху то, имајући изговор
да је и Господ наш Исус Христос по
Тајној вечери предао службу учени-
цима својим. О томе је писано и у че-
трдесет првом правилу овога сабора.

Правило 48. Друго крштење, и друго
рукоположење, и премештање епи-
скопа – не бива. Зато, Кресконіје
епископ, одступивши од свог народа
и престо Кенејске цркве зграбивши,
пошто спречаван црквеним наредба-
ма не одступи – би спречен властел-
ском руком.

Тумачење. Крштен од правоверних,
или у свештенички чин рукополо-
жен, друго крштење или друго руко-
положење не прима.

2-3 съ всѣми іересми нема гр. | 3 и нема Р С | 5 имають(ъ) Р | 6 вынидоутъ, проκόλτειν | 8
иерѣямъ Р С | 8-9 сирѣчь... не творити нема гр. | 9-10 неиад'шеть и алычюмъ, ἀπὸ νηστικῶν |
10 с(ве)тыи дары приносить, ταῦτα ἱερέων ἵνεσθαι | 11-18 нѣци бо... оученикомъ своимъ
нема гр. | 14 четвр' (!) С | 15 вечера] вече (!) С | 17 прѣдалъ таиноуу слоуж'боу инв. Р | 18 ѡ семъ
же нема гр. | 18-19 четыредесете прѣвѣмъ] лѣа. Р | 19 сего нема гр. | 22 прѣхожденіе, μετα-
κινήσεις | 23 кресконни] креснони С, Κρεσκώνιος | 24 іеп(и)с(коу)пъ нема Аристни | 26 наскочивъ]
наскочъ Р, ἐπιβὰς | 26-27 цр(ъ)ков(ъ)ныи заповѣд'ми възбраніаіемъ, ἐκκλησιαστικῶς
καταγγελλόμενος

ω избран'иѣмъ. другога два иеп(и)-
с(коу)па да призовоуть. и тако иже ω
3 немъ ти да истежоуть. и аще иавит' се
чистъ ωт(ъ) ωглашениа. да поставлень
боудеть иеп(и)с(коу)пъ.

6 Се разоумно.

Правило .нѧ. По вса лѣта на сборѣ. да
вызвѣщаются се д(ъ)нъ паскы. въ кархи-
9 дон'цѣи цр(ъ)к(ъ)ви.

Тѣмъ(ъ). Еже по вса лѣта на сборѣ.
иже бывають въ кархидон'цѣи цр(ъ)-
12 к(ъ)ви. д(ъ)нъ с(ве)тыне паскы пропо-
вѣдѣти и .лѧ. тоѣ правило сего сбора
повелѣвають.

15 Правило .нѧ. Икоже иже въ ип'пониѣ
сборъ повелѣль есть. на сборѣ по вса лѣ-
та коенждо ωвласти посѣщати.

18 Тѣмъ(ъ). На сборѣ бывающимъ по вса
лѣта въ кархидонѣ. повелѣше с(ве)тнии
ωт(ъ)ци. послѣдоующе повелѣниемъ

21 ип'поньскаго сбора. иеликоже есть цр(ъ)-
к(ъ)въ. въ коенждо ωвласти. да при-
блудаютъ ихъ и посѣщаютъ иеп(и)-

24 с(коу)пи ихъ. и еже аще не доврѣ ство-
ри се въ нихъ да исправляютъ. и нераз-
дрѣшеная прѣдложеныхъ правилныхъ

27 оупрашаниа. нъ единаче ωставлена быв-
ша. за не||доразоумие или за недо-
оумѣниие. таковаа раздрѣшати и на

30 разоумноѣ сказаниие приводити.

Правило .нѧ. Иже сборомъ позвань и
ωт(ъ)рекъ се. и надѣе се на свое мно-

распре. да призову друга два епи-
скопа. те тако. оно што се односи на
нега ти да испитају. па ако се покаже
чист од приговора – да буде руконо-
ложен за епископа.

То је јасно.

Правило 51. Сваке године на сабору
да се објављује дан Пасхе у Кархи-
донској цркви.

Тумачење. То. да се сваке године на
сабору који бива у Кархидонској цр-
кви обзнајује дан свете Пасхе. и 34.
правило овога сабора прописује.

Правило 52. Онако како је и сабор у
Ипону прописао – за време сабора,
сваке године, посетити сваку област.
Тумачење. На сабору који се сваке
године држи у Кархидону свети оци.
следећи одлуке Ипонског сабора.
прописаше да цркве, колико их има,
у свакој области надзиру и посећују
њихови епископи. па ако нешто није
добро урађено у њима да исправљају.
и неразрешена, предложена канон-
ска питања, а иначе остављана било
због неразумљивости, или због дво-
умљења – да се разреши и доведу до
јасноће.

Правило 53. Онај ко је од сабора поз-
ван и није се одазвао, а уздајући се на

1-2 иеп(и)с(коу)па нема гр. | 2 да призовоуть. προσευχήτωσαν | 4 ωт(ъ) ωглашениа нема гр. |
4-5 да поставлень боудеть. χειροτονείσθω | 5 иеп(и)с(коу)пъ нема гр. | 8 паскы] пасхы М | 10
еже] иже Р С | по] на С | 11 въ кархидон'цѣи С. ἐν Καρχηδόνι | 12 с(ве)тыне нема гр. | паскы]
пасхы М | 12-13 проповѣдѣти] проповѣдати М. ὑπορίξεσθαι | 13 .лѧ. тоѣ] тридесети четвь-
тоѣ С, тридесете четвьртоѣ М | сего нема гр. | 16 повелѣль есть] повелѣваѣт(ъ) М | 17 ко-
енждо С | 19 с(ве)тнии нема гр. | 21-22 иеликоже есть цр(ъ)к(ъ)въ, τὰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πεπραγμένα |
23-24 иеп(и)с(коу)пи ихъ нема гр. | 24 и нема Р | 24-25 створи се] строит' се Р, сътворет се М |
25 въ нихъ нема гр. | 29-30 на разоумноѣ сказаниие, πρὸς σαφήνειαν | 32 и нема Р

жъство. братьскыѣ любѣвѣ небрѣжеть.
и своѣѣ чѣсти лишитъ се властельскою
3 силою.

Тлък(ь). Иже чохъждихъ желаетъ. та-
ковы и своихъ ѡт(ь)падение поды-
6 метъ. аще оубо иѣции ѡп(и)с(коу)пи
или презвѣтерн привлѣкше к' себѣ
люди много чохъждего прѣдѣла. и
9 оувецають ихъ лъстивыми словесы и
ласканиемъ. да ѡт(ь)стоупеть ѡт(ь)
ѡп(и)с(ко)па под нимже бѣ прѣжде тѣ
12 прѣдѣлъ. и да поставеть ихъ оучители
и наставники рекше ѡп(и)с(коу)пы. и
позываемы сохъще своромъ на соудъ.
15 иако да ѡт(ь)вещаютъ ѡ нихъ же гл(а-
гол)ють на не. и таковыи ради вины
не въсхотеть прити. таковин. иако брать-
18 скыѣ любѣвѣ небрѣгохъше. и на мно-
жъство народа надѣюхъсе се. властнию
кнеза ѡ власти тою. и своихъ цр(ь)-
21 к(ь)въ лишени боудохъ.

Правило .нѣ. Епигонѡва чѣтца. иоули-
ианъ поставивъ дѣакономъ. аще сво-
24 емъ его г(о)с(поди)ноу не прѣдѣста-
вить. ѡсоудженнемъ своего самоволь-
ства ѡбогатитъ се.

Тлък(ь). Отноудъ въ всѣхъ сворѣхъ
повелѣно есть се еже никомоу же
ѡп(и)с(коу)поу чохъждего причѣтника не
30 приѣмати бес повелѣния своего емъ
ѡп(и)с(коу)па. и своего створити то-
го. сего ради бо и съ ѡп(и)с(коу)пъ иоу-
33 лианъ. ѡп(и)с(коу)па епигона приѣмъ

своѣ мноштво (народа) пренебрегао
братску ѡубав, и властельском силомъ
да се лиши своѣ части.

Тумачење. Ко жели туђе, такав и сво-
је да изгуби. Ако, дакле, неки еписко-
пи, или презвитери, привукавши се-
би народ другоѣ, туђеѣ подручја, за-
веду га варљивимъ речима и ласка-
њемъ да одступе од епископа под ко-
јимъ то подручје раније беше, и да
њихъ поставе за учитеље и настав-
ники, односно епископе, а позвани од
сабора на судъ како би одговарали за
оно што се говори противъ њихъ, и
збогъ такве кривице неће да дођу –
такви, будући да су презрели братску
љубавъ и поуздали се на мноштво на-
рода, уз помоћ власти кнеза тѣ обла-
сти да буду лишени и својихъ црква.

Правило 54. Јулијан, који је рукопо-
ложио за ѡкона Епигонѡва чѣтца,
ако његовогъ господара није обаве-
стио, навући ће осуду сопственѡмъ
самовольѡмъ.

Тумачење. Скоро на свимъ саборима
прописано је то, да ниједанъ епископъ
не прима туђе свештѣно лице и при-
сваја га као своје безъ допуштења ње-
говогъ сопствѣногъ епископа. Збогъ то-
га, дакле, и овај епископъ Јулијан, при-
мивши свештѣно лице – чѣтца еписко-

2 своѣѣ чѣсти, τῶν ἰδίων | 4 ум. желаетъ, гр. ἀφιέμενος | 5 своихъ, τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ | 6 оубо] бѡ М | 8 ум. много чохъждего, гр. πνὸς | прѣдѣла, παροικίας | 9 оувецають ихъ, παραλείσαντες αὐτὸν | лъстивыми словеси, ἀπάτη | 11 тѣ нема Р М | 14 своромъ нема, гр. | 15–16 гл(агол)ють на не, ἐλεγκαλοῦνται | 16 и таковыи ради вины, ἐνεκεν ταύτης τῆς ὑποθέσεως | 17 таковин нема гр. | 20–21 цр(ь)к(ь)вин Р | 24 не прѣдѣставитъ М | 25–26 самовольства, μονοτονίας | 27 ѡтн-
ноудъ С. σχεδόν | 28 никомоу же Р | 30 приѣмат(и) Р С М | бес повелѣния, παρὰ γνῶμην | 31 ство-
ритъ Р С М | 32 бѡ] оубо Р С М

причѣтника чѣтца соуѣца. и дѣакономъ
того поставивъ. повелѣно бысѣтъ) ѣмоу
3 пакы възвратити того въ црѣ)ковъ въ
иоже прѣжде причтенъ бысѣтъ. аще ли
не хоцѣтъ възвратити ѣго. да боудѣтъ
6 ѡтѣ)лоученъ. по двадесетномоу прави-
лоу иже въ халкѣдонѣ сбора. іако пра-
вилоу противникъ. и своєю воли по-
12 1216 9 моцини|къ. седмоѣ же на десете прави-
ло шестаго сбора иже въ троѣ)лѣ полат-
нѣмъ. ѣп(и)с(коу)па приѣмша чѣжде-
го причѣтника. и поставльшаго того
дѣакономъ или презвѣтеромъ. изврѣ-
15 щѣи повелѣваѣтъ и того и поставленаго
ѡтѣ) него.

Правило .ііѣ. Достойт' кархидоньскомоу
пръвомоу прѣстол'никоу. и х'же аще
18 хоцѣтъ поставляѣтъ старѣишиноу въ
црѣ)кѣ)вахъ. аще кто и єдино҃го тѣкмо
имать презвѣтера старѣишиньства до-
21 стонна. єдин'бо ѣп(и)с(коу)пъ многы
презвѣтеры поставити можеть. не оу-
добъ же вѣрѣтаѣтъ се. иже на ѣп(и)-
24 с(коу)пство подобьнъ.

Тѣмъ)къ. Се оубо сборъ помѣстныи сы.
а не вселеньскыи повелѣваѣтъ. каѣ по-
27 дѣ)баѣтъ въ кархидонѣ дръжати. ав-
рилии бо кархидоньскыи ѣп(и)с(коу)пъ
правиломъ послѣдоуѣ. и вес повелѣниа
30 ѣп(и)с(коу)па не хоте причѣтника ѣго
ѡтѣ)ѣти. и въ иноу градѣ при)чѣт-
ника того или ѣп(и)с(коу)па постави-
33 ти. боѣ же се пакы єда како нѣци

па Елигона, и рукоположивши га за
ѣакона, доби нареѣење да га опет
врати у цркву у ко҃јој је раније био
прибројан. Не хтедне ли да га врати.
одлучен да буде по двадесетом пра-
вилу сабора у Халкидону. као про-
тивник правила и упоран у свом хте-
нѣу. А седамнаесто правило Шестог
сабора у Трулској палати налаже да
се епископ, ко҃ји прими ту҃ђе свеште-
но лице и рукоположи га за ѣакона
или презвитера, извр҃гне – и он и од
нѣга рукоположени.

Правило 55. Дозвољава се кархидон-
ском првопрестолнику да у цркви за
старешину поставља оне ко҃је хоће,
чак ако ко и једно҃го само презвитера
има достојна старешинства, јер један
епископ многе презвитере може да
рукоположи, а тешко се налази онај
ко је подобан за епископство.

Тумачење. Овај сабор, дакле, будући
помесни а не васељенски, прописује
шта све у Кархидону треба држати.
Јер Аврилије, епископ кархидонски,
следећи правила и не желећи да без
допуштења епископа отме његово
свештено лице, и постави га у другом
граду за свештеника или епископа, а
бојећи се, опет, да можда неки од

2 постави П | 3 пакы възвратити, ἀποκαταστήσαι | 5 възвратити ѣго, нема гр. | 6 двадесет-
номоу] ѣ. Р | 7 халкѣдонѣ С | 8–9 помощникъ ἀντεχόμενος | 11–12 чѣждаго М | 12 того нема
Р М | 13 дѣаконоу или презвѣтеромъ нема гр. | 14 и' нема Р | того повелѣваѣтъ инв. С | и'
нема М | и того нема гр. | 14–15 и поставленаго ѡтѣ) него, σὺν τῷ χειροτονηθέντι | 16
кѣрхидон'скомоу М | 17 пръвомоу прѣстол'никоу] пръвопрѣстолникоу Р С М, προέδρῳ | 20
старѣишиньства, προστασίας | 22–23 не оудобъ же вѣрѣтаѣтъ се, δυσεύρετος | 23 же] бо | 30 не
хотеть С | 32–33 поставит(и) или ѣп(и)с(коу)па инв. Р М | 33 боѣ же се, εὐλαβούμενος

3 ѡт(ь) соѡцихъ под њимъ еп(и)с(коу)пъ
 не послаѡшають. дати нѣкихъ ѡт(ь)
 6 причѣтнѣихъ своихъ. да въ иномъ градѣ
 причтени боѡдохъ. въ немъ же естъ
 9 скоѡдота презвѣтеръ или дѣаконъ. или
 въ еп(и)с(коу)пскы санъ поставлени
 боѡдохъ достонни того соѡце. ѡже ѡ
 12 селъ въ спорѣ извѣща. и оѡсоѡдише
 вси ѡ(т)ци. власть имѣти кархидонъ-
 15 скомоу прѣвопрѣстолиникоу. понеже все
 попечение соѡцихъ тамо цр(ь)ковъ на
 18 немъ лежить. да ѡт(ь) соѡцихъ под
 њимъ еп(и)с(коу)пъ. которыя причѣт-
 21 нѣи старѣишинствоу цр(ь)ков(ь)но-
 моу вѣрѣцетъ достонны. да въземлетъ
 и поставляють е. и аще кто не многы
 презвѣтеры иматъ нѣ единого тѣкмо. и
 24 строи на того на еп(и)с(коу)пство оѡ-
 смотритъ. безъ възбраненія да поста-
 вить его. понеже неоѡдобъ естъ || ѡв-
 21 рѣсти на еп(и)с(коу)пство искоѡше-
 наго. единомоу же еп(и)с(коу)поу мо-
 цно естъ многы презвѣтеры постави-
 24 ти.

Правило 56. Прѣдѣль аще хоцетъ имѣ-
 27 ти своего еп(и)с(коу)па по воли власть
 имѡщаго и по повелѣнню его да иматъ.
 таковы же на прочее прѣдѣлы да не
 находятъ.
 30 Тѣмъ. Повелѣно естъ въ коеиждо ѡв-
 ласти безъ воле митрополита. нигдѣ же
 33 никого не поставити еп(и)с(коу)па. нѣ
 ни въ селѣ нѣкоемъ. ни въ малѣ градѣ.

епископа, који су под њим, неће по-
 слушати да дају неке од својих све-
 штених лица да буду у другом граду
 приборјани, у којем је несташница
 презвитера или ђакона, или да у епи-
 скопски чин буду рукоположени они
 који су тога достојни – све то на са-
 бору саопшти. И сви оци одлучише
 да кархидонски првопрестолник има
 власт, пошто све старање о постоје-
 ћим црквама тамо на њему лежи, да
 од епископа који су под њим узима и
 поставља свештена лица која се нађу
 да су достојна црквеног старешин-
 ства. Ако ко и нема више презви-
 тера, већ само једног, а уочи га да је
 способан за епископство, без забра-
 не да га рукоположи, пошто је тешко
 наћи провереног за епископство; а
 један епископ може многе презви-
 тере да рукоположи.

Правило 56. Ако подручје хоће да
 има свог епископа, нека га има по
 вољи и по допуштењу онога који има
 власт; а такав да не одлази на остала
 подручја.

Тумачење. Прописано је да се без
 воље митрополита, у свакој од обла-
 сти нигде нико не рукоположи за
 епископа; али ни у неком селу или у

2 не послаѡшають. οὐ παριστάσι | 5 скоѡдота] скоѡдо (!) P | 6 поставлени, προαχθῆναι | 7 ѡже]
 ѡкоже C | 8 извѣщаше C | оѡсоѡдивше M | 9 власть имѣти, ἐπ' ἀδείας ἔχειν | 14 старѣи-
 шинствоу. προστασίαν | 18 строи] строена, ἐπιτήδειον | 19 възбраненна] оѡзбраненна P,
 оѡбраненна C, оѡз'бранѣ M | 22–24 многы презвѣтеры мощно ис(т)ь] поставити нив. P | 25
 Прѣдѣль, διοίκησις | 28 прочіе M | 28–29 не находятъ, μὴ ἐπιβαλέσθω | 31 ум. митрополита. гр.
 τοῦ πρωτεύοντος | нигдѣ же нема гр. | 32 не] же P | не поставити] поставити C и гр. – γίνεσθαι

въ немъ же и единый презвѣтеръ довлѣ-
 3 ти. аще не оумножит' се въ таковыхъ
 народъ. и достойно явет' се нареци се
 6 иеп(и)с(ко)пие. аще же въ прѣдѣлѣ
 иѣкоемъ въ немъ же прѣжде не бѣ бы-
 валь иеп(и)с(ко)пъ. прошеннемъ лю-
 9 дии. и волею имоущаго власть въ вѣ-
 ласти тои митрополита. поставленъ
 боудеть иеп(и)с(ко)пъ. ты люди. тъкмо
 да др'житъ въ нихъ же поставленъ іестъ
 12 иеп(и)с(ко)пъ. иного же прѣдѣла да не
 занять.

Правило .лѣ. Скоудоты ради. ѿт(ъ)
 15 **донатианъ младѣици кр(ъ)щенн быв-**
 ше аще покаивше се и іересь ихъ про-
 кльн'ше. и по иномоу достойни боу-
 18 доуть. да боудоуть причѣтници.

Тльк(ъ). Иже младѣици соущіе. и ни-
 чесоже разоумѣюще. кр(ъ)щенн быше
 21 **ѿт(ъ)** **донатианъ.** и своею волею ни-
 чтоже не съгрѣшише. аще вѣративше
 се свою іересь. прокльноуть. и къ сбор-
 24 нѣи пристоупеть цр(ъ)к(ъ)ви. начноуть
 же и житіе имѣти непорочно. въ св(ѣ)-
 щеничскыи степенъ да внидоуть. по-
 27 неже скоудно іестъ причѣтникъ въ афри-
 книскѣи странѣ.

Правило .лѣ. Останци идольскыи до
 30 **конца да скрушеть се.**

Тльк(ъ). Идолскѣи лъсти ѿт(ъ)гнанѣ
 бывши. и правовѣрню вѣснѣвшоу. и
 33 **в(а)гочь||стию** **вдръжецоу.** **ѿт(ъ)**

градишу. у којемъ же и једанъ презвитеръ
 довољанъ да поучава. не постављати
 епископа ако се у њима не умножи
 народъ и не покажу се достојнимъ да се
 назову епископијама. Ако. дакле. у
 некомъ подручју у којемъ раније није
 постојао епископъ, по молби народа и
 по вољи митрополита који у тој об-
 ласти има властъ, буде постављенъ епи-
 скопъ – да држи само тај народъ за који
 је рукоположенъ као епископъ. а друго
 подручје да не присваја.

Правило 57. Оскудице ради. деца
 крштена од донатијана ако се покају
 и њихову јересъ прокуну, а иначе буду
 достојна – да буду свештена лица.

Тумачење. Који као деца, не разуме-
 вајући ништа, крштени бише од до-
 натијана, а својом вољом ништа не
 сагрѣшише, ако, обративши се, своју
 веру прокуну и приступе Саборној
 цркви. и почну да воде непорочан
 живот – да уђу у свештенички сте-
 пен, пошто је оскудица у свештенимъ
 лицима у Африкијској земљи.

Правило 58. Идолски остаци до краја
 да се скруше.

Тумачење. Пошто се идолска лаж
 одагна и правоверје засија, и побо-
 жност учврсти, идолски храмови из

1 и нема Р | 2 оучити нема гр. | 2–3 не постављати. μη καθίστασθαι | 3 оумножит' се – у гр. следн
 ἴσως | 3–4 въ таковыхъ народъ. αὐταί | 4 нареци се] нареци Р С М | 7–8 прошеннемъ людн
 нема гр. | 9–10 поставленъ боудеть. γενέσθαι ἐπίτροπῳ | 10 ты] и те Р | 11 да др'житъ – у гр.
 следн οφεῖλει | 12 иеп(и)с(ко)пъ нема гр. | 13 занять. διεκδικεῖν | 15–16 бывше] быше С | 16–17
 прокльн'ше. ἀναθέματι παραπέψαντες | 19–20 ум. и ничесоже разоумѣюще гр. καὶ... μηδὲν
 ἀμαρτήσαντες | 20 разоумѣюще] не разоумѣюще М | быше] бывше Р С | 22–23 вѣративше се]
 вѣратив'ше М | вѣративше се нема гр. | 23 свою] своєю М | 24–25 начноуть же нема гр. | 27–28
 африкнискѣи] африкнискѣи С. τὴν Ἀφρικὴν | 29 Останци] Остатци Р С М | 31–32 Идолскѣи...
 вѣснѣвшоу. и нема гр.

- вспованниа ихъ да искоренет' се ндо-
 сции хралаи. и никакъ же встан'къ вт(ъ)
 3 съблазиъ ихъ да не встанеть се.
Правило .нѡ. Причѣтннкъ вещь соу-
 дивъ. аще неоугоднъ боудеть. да не
 6 позоветь се в томъ. пошѣствовати на
 соуднице и всакого цр(ъ)ков(ъ)ника ли-
 ца не приводити на послоушество.
 9 Тльк(ъ). Аще нѣкаа два соуपर्ника.
 прѣдъ нѣкимъ причѣтникомъ изволи-
 та соудити се. и виноу ра(с)прѣниа
 12 прѣд нимъ вбываиа и потомъ раска-
 явша се вставита соудъ его. и вти-
 дѣта на под(о)бною нма соуднице. да не
 15 позовета на свѣдѣтельство соудивша-
 го его прѣжде причѣтника. вбо оубо
 іако вт(ъ)речено емоу естъ вт(ъ) за-
 18 кона. и не под(о)бають ему поудити не
 волею свѣдѣтельствувати. иже бо на
 св(е)щеноу соужбоу оупражниають' се.
 21 не волею не свѣдѣтельствуютъ. вбо
 же. іако вниѣ же вѣщи | вба соуपर्-
 ника изброста его соудню соудни же
 24 възбранено естъ свѣдѣтельствувати.
Правило .ѡ. Елиньскаа пированн да
 прѣстаноуть. своего ради безъвбраиа.
 27 и еже многы привлачити кр(ъ)стианы.
 и въ д(ъ)ни памети м(оу)ч(е)н(и)к'
 томоу бивати.
 30 Тльк(ъ). От(ъ) дрѣвнихъ вобычи при-
 елше члов(ѣ)ци еже събирати се на на-
 рочитыхъ мѣстѣхъ. или при цр(ъ)квахъ
 33 въ памети с(в)етыхъ. моужи и жены

темелъа њихових да се искорене и
 никакав остатак од њихове саблази
 да не остане.

Правило 59. Свештеник који је судно
 предмет, ако није задовољно, да се
 не позове да о томе [сведочи] у суду;
 и ни једно лице од црковника да се не
 приводи на сведочење.

Тумачење. Ако нека два супарника
 хоће да се пред неким свештеником
 суде и пред њим открију узрок ра-
 спре, а потом се покају и напусте ње-
 гов суд, и оду на суд који им одгова-
 ра, на сведочење да не позову све-
 штеника који им је раније судно –
 једно због тога што му је, дакле, за-
 коном забрањено и не треба га при-
 сиљавати да сведочи ако неће, јер
 они који свештену службу обављају
 не сведоче ако неће, а друго – због
 тога што су га за судију у тој ствари
 изабрала оба супарника, а судији је
 забрањено да сведочи.

Правило 60. Јелинска пировања да
 престану због своје бестидности и
 због тога што многе хришћане при-
 влаче да и у дане спомена мученика
 то бива.

Тумачење. Од древних примише љу-
 ди тај обичај да се сакупљају на наро-
 читим местима, или при црквама, на
 спомен светих – мушкарци и жене,

1–2 ндоластии Р | 2 никако М | 3 встанеть се] встанет(ъ) Р | 6 пошѣствовати] послоушество-
 вати Р С М. εἰς μαρτυρίαν | 7 соуднищи С М | 9 соупар'ника М | 10 причѣтникомъ] соуपर्никомъ
 С. гр. τὸν κληρικόν | 11 ра(с)прѣниа конј. према Р С М | 18–20 не волею свѣдѣтельствувати...
 оупражниають' се нема М | 21 не² нема М | 22–23 соуपर्ника] соуприя Р | 26 безъвбраиа Р | 27 и
 нема Р | кр(ъ)стианы] хр(и)стианы Р С М | 30–2 вт(ъ) дрѣвнихъ... и оупивше се нема гр. | 31
 събрати се М | 32 при нема Р

схощеи се пиренниа твореть. и оупнише
се плеиоуть срамно. и ина нѣкаа безъ-
3 вбразнаа твореть. иже соуть вобычан
иелниьскыи прѣльсти. вт(ь) селѣ ни въ
св(е)щениихъ мѣстѣхъ и дѣже бывають
6 памяти мѹч(е)н(и)къ. ни на нѣхъ мѣ-
стѣхъ таковыи бывати. правило не
працають. нѣ до конца таковыи пире-
9 ние вт(ь)сѣкають. иако многы кр(ь)-
стианы привлекаеи и веоуще въ по-
гыбѣль.

12 **Правило 60. Позорища въ все нед(ѣ)ле**
и въ пражда(ь)ники не събирают' се. ||
Тльк(ь). Всакаа оубо нед(ѣ)ла въ-
15 скр(ь)с(е)ниемъ х(ри)с(то)вомъ почте-
на ьсть. и вси д(ь)ни г(оспод)ьскыхъ
пражда(ь)никъ. свобода всѣмъ кр(ь)сти-
18 аномъ соуть. да въ ты оубо въ свѣт-
лыи д(ь)ни. лѣпо ьсть въ цр(ь)к(ь)ви
събрати се кр(ь)стианомъ. и въ тако-
21 выхъ въ ч(ь)стныхъ д(ь)нехъ не под(о)-
бають творити позорища ни коньнаго
оурисканниа. ни иного никоегоже игри-
24 ща.

Правило 61. Причѣтники иеп(и)с(коу)па
своего соудомъ всоуджень бывъ. ни
27 вт(ь) коего же не имать вт(ь)мѣ-
щенна.

Тльк(ь). **Ще нѣкоего причѣтника свои**
30 иелюу иеп(и)с(коу)пъ всоудитъ ѡ грѣ-
сѣ. и мнит' се иако неправдоу всоуджень
бысть. прѣдъ всѣхъ иеп(и)с(коу)пъ сво-

окупляјући се праве пирове и. опија-
јући се. плешу срамно и друге неке
бестидности чине, што су обичаји је-
линске прелести. Од сада, ни у све-
штенним местима, где бивају спомени
мученика, ни на другим местима та-
ко нешто не дозвољава правило да
бива, него сасвим укида такво пирова-
ње, јер многе хришћане привлачи
и води у погибѣль.

Правило 61. Позоришта се не оку-
пљају у недеље и на празнике.

Тумачење. Свака је, дакле, недеља
почаствована Васкрсењем Христо-
вим, и сви дани Господњих празника
слободни су за све хришћане, јер је у
те светле дане лепо хришћанима да
се сакупљају у цркви; и у тим часним
данима не треба правити позоришта,
ни коњске трке, нити икакве друге
игре.

Правило 62. Свештеник који је одлу-
ком свог епископа осуђен, ни од кога
да не буде брањен.

Тумачење. Ако неког свештеника
осуди сопствени епископ за кривцу,
а онај сматра да је неправедно осуђен
– да се пред сабором свих епископа

2 плешють М | 4 вт(ь) селѣ нема гр. | 5 мѣстѣ С | 7 бывати] быти Р | 9–10 кр(ь)стианы] хр(и)стианы Р С М | 10 въ нема М | 14 Тльк(ь). Всакаа] ль саа (!) Р | 14–18 Всакаа оубо... кр(ь)стианомъ соуть нема гр. | 15 х(ри)с(то)вѣмъ М | 16 дѣнии Р С М | 17 свобода] свободна М | 17–18 кр(ь)стианомъ] хр(и)стианом С М | 18 въ нема Р | 20 кр(ь)стианомъ] хр(и)стианомъ С М | 21 ум. въ ч(ь)стныхъ д(ь)нехъ, гр. ἐν αὐταῖς | 22 коньнаго] коньскаго Р С | 22–24 ум. позорища... игрища, гр. ἰπποδρόμια | 23 оурисканниа] ристанниа Р. вѣрисканниа С М | 25 .ѡв.] ѡа С | 27 коего же] кого же Р С М | 31 неправдоу] не въ правдоу Р С М | 32–1 ум. прѣдъ всѣхъ... да соудитъ се, гр. ἐκκαλεῖσθαι

ромъ да соудитъ се. ѿт(ь) мнрьскихъ
же властель никтоже не можетъ ѿт(ь)–

3 мьстити его.

Правило 62. Ѽт(ь) ш'ннаманьские
моудрости. на потыцаливоє прѣшъдъ
6 житиє. пакы къ прьвоу да не при-
ваѣчетъ се.

Тльк(ь). Скомрахъ. или гоудъць. или
9 свирал'ни|къ. или инъ нѣкы таковы
глаголюць. дше свое житиє вставъ-
ше. къ иномоу прѣбыванию приложетъ
12 се еже есть лѣпо кр(ь)стианомъ. да не
поноуждени боудотъ пакы. скомра-
шьское дѣло творити. вѣхоутъ бо нѣ-
15 ции выписани. въ таковыє смѣхотвор-
ныє хитрости. и тегость себѣ наѣа-
хоу такова творити.

18 **Правило 63.** Выпросити под(о)баєтъ
ѿт(ь) ц(ѣ)с(а)ра ѿ бывающимъ въ
цр(ь)к(ь)вахъ освобождение.

21 **Тлькь.** Законъ тогда дръжашетъ се. сво-
бождаемымъ рабомъ. индѣ свобожде-
ния не приимати. нъ тъкмо въ стль-
24 нѣхъ ц(ѣ)с(а)р(ь)скыхъ. свещаше сего
сбора ѿ(тъ)ци. поустити посъл'ники къ
ц(а)р(е)ви. и помолити се да не тѣмъ
27 закономъ бывающимъ въ цр(ь)к(ь)вахъ
свобождение разараєтъ се. нъ власть
дати извѣ цр(ь)к(ь)вахъ освобождение
30 рабомъ приимати.

Правило 64. Екитии еп(и)с(ко)пъ ѿт(ь)
давна ѿсоуде||нъ бывъ. всѣхъ еп(и)–

суди. А нико од мирске властеле не
може га одбранити.

Правило 63. Ко је са шннманске ве-
штинє прешао на частан живот – да
се првоме не приволи опет.

Тумачење. Лакрдијаш или гудач, или
свирач или други неки такав забав-
љач, ако напусте свој живот и преда-
ју се другом понашању које приличн
хришћанима, да не буду присилени
да опет лакрдијашку забаву творе.
Јер неки беху уписани у такве смехо-
творне вештине, па су имали тешко-
ћа да тако нешто творе.

Правило 64. Треба измолити од цара
(да се уважава) ослобађање које би-
ва у црквама.

Тумачење. Тада је на снази био закон
да ослобођени робови не примају
другде слободу него само у царским
тремовима. Оци овога сабора се до-
говорише да пошаљу цару посланике
и моле да се ослобађање, које бива у
црквама, тим законом не укида, него
да јавно да власт да у црквама робови
добивају слободу.

Правило 65. Екитије епископ, који је
одавно био осуђен вољом свих епи-

5 моудрости. ἐπιτηδεύματος | 6 пакы] и пакы Р | ум. къ прьвоу, гр. πρὸς αὐτὸ | 8–11 ум. Ском-
рахъ... вставаше, гр. Ὁ καταλὼν τὸν σκηνικὸν βίον | 9 свирѣл'ники С М, свиралники Р | 10
глаголюць М | 11 прѣбыванию, διαγωγὴν | 11–12 прѣложетъ се С М, μετερχόμενος | 12 лѣпо, πρέπου-
σαν | кр(ь)стианомъ] хрестианомъ Р С М | 13–14 скомрашьское, τὸ παρηνώδες | 14 дѣло, ἐπιτη-
δεύμα | вѣхоутъ] вѣхоу Р | 14–15 выпис(а)ни нѣции инв. С | 15–16 смѣхотворныє] смѣхотворниє
М, παρηνώδη | 16 хитрости, ἐπιτηδεύματα | 19 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | ѿ бывающимъ Р, ѿ бываю-
щихъ С | 20 освобождению Р С М | 21 тогда] тогда Р С | дръжаше Р М | 23 такмо М | 23–24 въ
стльнѣхъ. ἐν ταῖς στήλαις | 24 ц(ѣ)с(а)р(ь)скыхъ] ц(а)рьскыхъ Р М | свещаше] свѣщаше се М |
24–25 сего сбора ѿ(тъ)ци. ἡ σύνοδος αὐτῇ | 28 разараєтъ се] раздрѣшает се М, гр. ἀνατρέπονται |
нъ] на орт.-јез. црта М | 29 дати] дати Р | ум. цр(ь)к(ь)вахъ, гр. ταύταις | цр(ь)к(ь)вахъ] къ
цр(ь)к(ь)вахъ Р | 29–30 ум. освобождение рабомъ приимати, гр. τοῦτο πράττειν | 31 Екитии] нѣкы (!)
Р. Αἰκύτιος | 32 всѣхъ нема гр.

с(коу)пъ воиен бестѣдѣствоуѣ ѡ цр(ь)-
ков(ь)нѣмъ строенни. соупостать ієсть.
3 Тѣмъ(ь). Осоуждѣнъ бывъ ієп(и)с(коу)пъ
ѡ грѣсѣхъ. и изврѣженъ ѡт(ь) сана.
аще мнит'се не по правоу ѡсоуждѣнъ.
6 къ большему совору припасти длѣжнь
ієсть. а ієже бестоудѣствовати и г(о-
спод)ьскы и по насилію т'цати се па-
9 кы с(ве)т(и)тельство имѣти. нио ни-
чтоже ієсть нъ тѣмъ противити се
цр(ь)ков(ь)ному строенію. се бо ство-
12 ривъ и съ іекитин. ип'поньскаго сѣда-
лица ієп(и)с(коу)пъ. по изнесѣмъ на
нъ соудѣ. ѡт(ь) ієп(и)с(коу)пъ. и по
15 изврѣженни бестоудно пакы потѣцѣвъ
се с(ве)т(и)тельскыи санъ дръжати. іако
противникъ ѡсоуждѣнъ высть цр(ь)ко-
18 в(ь)номъ строенію.
Правило 22. Под(о)баѣтъ крот'ко и
мирно приближати се и бесѣдовати ко
21 донатіаномъ. аще и ѡт(ь)сѣцают' се
сами ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве. да некли оу-
стыдѣвшѣ се многіе кротости. ѡт(ь)
24 плѣнениа | ѡбратѣтъ се.
Тѣмъ(ь). Под(о)баѣтъ кроткаго и мир-
наго х(ри)с(т)а оучеником' попеченіе
27 велико имѣти ѡ ѡт(ь)сѣцающихъ се
ѡт(ь) сворныи цр(ь)к(ь)ве. и всацьскы
пѣци се с кротостію же и длѣготрѣ-
30 пѣніемъ. съвькоуплати и съѣдинити
пакы тѣхъ къ сворнѣи цр(ь)к(ь)ви. не
своего же оубо тѣмъ искати. а ѡ
33 инѣхъ сп(а)сении небрѣци. сего ради

скопа. бестидно се понашајући про-
тив црквеног устројства – неприја-
тель је.

Тумачење. Осуђени епископ за кри-
вицу и извргнут од чина, ако сматра да
није по праву осуђен, дужан је вишем
сабору да уложи *призив*. А то, да се
бестидно и господарски понаша;
насилно да се труди поново да има
епископство – није ништа друго него
само противљење црквеном у-
стројству. То је, дакле учинио и овај
Екитије, епископ ипонског седишта,
после изнете против њега одлуке
епископа и после извргнућа, бестид-
но се трудећи да опет епископски
чин има, те би осуђен као противник
црквеног устројства.

Правило 66. Треба кротко и мирно
прилазити донатіјанима и разгова-
рати, іако се сами од Цркве отце-
пљују, не би ли се, застидевши се мно-
ге кротости, обратили из ропства.

Тумачење. Треба ученици кротког и
мирног Христа много да се труде ра-
ди оних који се отцепљују од Сабор-
не цркве те на сваки начин да се бри-
ну, с кротошћу и дуготрпељивошћу,
да сакупе и сједине опет те са Сабор-
ном црквом; не да траже, дакле, само
своје, а да се не старају о спасењу дру-
гих. Тога ради, дакле, и донатіјанима

1 воиен] волею Р С М и гр. – ὑπόμνη | бестѣдѣствоуѣ, καταναίσχυντων | 4 ѡ грѣсѣ Р С | 5 не по
правоу ѡсоуждѣнъ, ὁδικεῖσθαι | 6 припасти, ἐκκαλεῖσθαι | 9 с(ве)т(и)тельство, τὴν ἱερωσύνην |
13 по] и по М | 14 нъ нема М | 14–16 и по изврѣженни... санъ дръжати нема гр. | 20 и бесѣ-
довати нема гр. | ко] къ Р С М | 23 многои – у гр. следи ἡμῶν | 30 съвькоуплати] съвькоуплати
се Р | 32 оубо нема С | тѣмъ нема Р

оубо и донатинаны ѡт(ъ)сѣкшеи се
ѡт(ъ) г(о)с(подъ)ниа тѣлесе. и прѣ-
3 лъстниѡ сvezаны соѹще. повелѣ съборъ. с
кротостию приходить и бесѣдовати к
нимъ. и молити се да ѡставеть прѣ-
6 лъсть и да познають истинноѹ. да еди-
наче любве и кротости оустыдѣвъше се
молецаго се имъ. възвратеть се ѡт(ъ)
9 паѣнениа дивволиа.

Правило 66. Граматами сворными по-
да(о)бають молити властеле. да пома-
12 гаютъ ѡбѣщаниа м(а)тери сворниѣи цр(ъ)-
к(ъ)ви. въ винахъ въ ни|хъже ѡп(и)-
с(коу)пское г(осподъ)ство прѣѡбиди-
15 мо есть.

Тлък(ъ). Непокорещен се словеси. ни
правильнымъ повелѣниемъ. властел-
18 скою роукою да исправлени боудоуть.
сего ради оубо и събора сего ѡ(тъ)ци.
пода(о)бно расоудише. писати къ афри-
21 кинскимъ властеломъ. и молити се имъ.
да помогоуть ѡбѣщаниа м(а)т(е)ри свор-
ниѣи цр(ъ)к(ъ)ви. въ винахъ въ нихъже
24 ѡп(и)с(коу)пи св(е)щенническою властною
не могуць оуправити. прѣѡбидими
соѹще единаче ѡт(ъ) ѡретик'. или и
27 ѡт(ъ) вѣрныхъ непокоривыхъ.

Правило 67.¹ Иже ѡт(ъ) поганьскихъ
ѡбычаи ствараемъ пирове. да боудоуть
30 ѡт(ъ)връжени.

Тлък(ъ) Ничтоже ѡбѣще вѣрномоу с
невѣрными. по сему оубо и иже ѡт(ъ)

који су се отцепили од тела Господ-
нег, и прелешу сvezани, заповеди
сабор да се с кротошћу приступа и с
ними разговара, и да се моле да оста-
ве прелест и познају истину; да се,
постидевши се, једнако љубави и кро-
тости онога који их моли. врате из
ђавољег ропства.

Правило 67. Саборским граматама
треба молити властелу да помаже
заједничкој мајци, Саборној цркви,
код престопа у којима се нишодашта-
ва епископска власт.

Тумачење. Они који се не покуравају
речи, ни канонској наредби, властел-
ском руком да буду исправлени.
Због тога, дакле, и оци овога сабора
подобно расудише да напишу афри-
кијској властели и замоле их да по-
могну заједничкој мајци, Саборној
цркви, код престопа у којима еписко-
пи, нишодаштавани подједнако од је-
ретика или од непокоривих верника,
не могу свештеничком влашћу да се
користе.

Правило 68.¹ Они који по поганском
обичају праве пирове, одбачени да
буду.

Тумачење. Ништа заједничко нема
верник с неверником. По томе, дакле,

1 и нема Р | донатинани Р | ѡт(ъ)сѣкшеи се] ѡт(ъ)връгыше се Р, гр. ἀποσχίσαντας ἑαυτοὺς | 2 ѡт(ъ) нема Р | 3 съборъ] съ съборъ С | 4–5 и бесѣдовати к нимъ нема гр. | 8 молецаго] и молецаго С | 29–30 ум. да боудоуть ѡт(ъ)връжени, гр. παρὰ πιστῶν ἐνεργεῖσθαι μὴ συχωρίσθωσαν | 31 вѣрномоу, πιστοῖς (мн.)

¹ Ово прав. и тумачење нема РП, а MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, AL ω 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 има.

поганьскыѣхъ обычаи творими пирове.
вѣрнымъ творити не прощены быше.

3 Правил(о) .ѡ.¹ Иже ѡт(ъ) донатіанъ
поставлени. аще и ѡт(ъ) римскаго сабо-
ра пока|авше се неприетни въ св(е)ще-
6 ничество. нъ понеже сп(а)сти се всѣмъ
добро іестъ. въ исправление. пришьдѣше
да боудѣть приети.

9 Тѣмъ(ъ). Си оубо іеретици донатіане.
аще боудѣть поставлени. своими іеп(и)-
с(коу)пы. или диякони или презвѣтери.

12 пристѡупавше же къ правовѣрѣнѣи вѣ-
рѣ. и свою іересь прокльнѣше. свою чѣсть
имѣти и въ своемъ степеніи прѣбыва-
15 ти прощени быше. и въ причѣтъ сабо-
рныи цр(ъ)к(ъ)ве вѣчинаемъ быти. по-
неже въ африкии велѣмъ скоудно іестъ
18 причѣтныи.

Правило .ѡ.² Оугодно всѣмъ. молѣбни-
кы послати. да проповѣдетъ донати-
21 анѡмъ миръ и съединение. аще прѣло-
жет' се на правовѣрїе.

Тѣмъ(ъ). Си с(ве)тныи ѡ(тъ)ци изволи-
24 ше. не тѣмъ своею волею приходе-
щихъ ѡт(ъ) донатіанъ къ саборнѣи
цр(ъ)к(ъ)ви принимати. нъ и посольни-
27 кы к нимъ послаше. да моле||тъ и про-
повѣдають. миръ и съвькоупление ѡт(ъ)
всѣхъ цр(ъ)к(ъ)въ к нимъ. аще пока-
30 явше се прѣложетъ на се правовѣрїе.

Правил(о) .ѡа. Еп(и)с(коу)пы и през-
вѣтери и диякони. ѡт(ъ) своихъ соу-
33 житницъ да оудалиають'се. аще ли нини.

и онима који по поганскимъ обычай-
ма творе пирове – буду ли верници,
неће се опростити.

Правило 69.¹ Уколико и римски сабор
рукоположене од донатіјана не при-
ми у свештенство иако су се покајали
– пошто је добро сви да се спасу – ре-
шени да се поправе, примљени да буду.
Тумачење. Овим, дакле, јеретицима
донатијанима, ако буду рукоположе-
ни од својих епископа, или за ђаконе,
или за презвитере, пошто приступе
правоверној вери и своју веру про-
куну – дозвољено би да задрже своју
част и остану у свом степену. те да
буду уврштени у свештенство Сабо-
рне цркве пошто је у Африкији ве-
лика оскудица у свештеним лицима.

Правило 70.² Свима је по вољи да се
пошаљу изасланици да донатіјанима
проповедају мир и сједињење, уко-
лико се преокрену на правоверје.

Тумачење. Ови свети оци решише не
само да примају од донатіјана оне
који својом вољом прилазе Саборној
цркви, него и посланике послаше к
њима да моле и проповедају мир и
свих цркава сједињење са њима, ако
се, покајавши се, преокрену на пра-
воверје.

Правило 71. Епископи, и презвитери
и ђакони да се удаљују од својих су-
житница; ако ли не, да буду лишени

4 ѡт(ъ) римскаго, τῇ πέραθεν | 5–6 неприетни въ св(е)щенничество, ἀποκέκληνται | 7 въ испра-
вление пришьдѣше, διορθούμενοι | 10–11 аще боудѣтъ... или презвѣтери нема гр. | 12–13 ум.
пристѡупавше же къ правовѣрѣнѣи вѣрѣ, гр. μεταμελόμενοι | 15 выше] бывше С | причать М | 16
вѣчинаемъ М | 17 африкии] априкии Р С | 19–20 молѣбники, πρέσβεις | 24 своею волею нема гр. |
27–28 к нимъ послаше да моле||тъ и проповѣдають, στείλαι παρακαλέσοντες καὶ κηρύσσοντας
τὴν πρὸς αὐτοὺς како је и у MSyn. 237, Petropolii 208, Paim 207, AL ω 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121.
што је у РП нетачно допуњено: ἀποστείλαι κηρύσσοντας | 28–29 и съвькоупление ѡт(ъ) всѣхъ
цр(ъ)к(ъ)въ к нимъ, τὴν πρὸς αὐτοὺς εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐνότητά | к ним ѡт(ъ) всѣхъ
цр(ъ)к(ъ)въ инв. Р С М | 29–30 покајавше се нема гр. | 30 прѣложет' се на инв. Р С М | 31 и нема Р

¹ У РП ово прав. је 68. ² У РП ово прав. је 69.

цр(ь)ков(ь)наго чина лишени боудоуть.
 прочи же причѣтници на се не ноудн-
 3 ли соуть. нъ обычан да съблюдают' се.
 Тлък(ь). Се правило всѣмъ по редоу
 повелѣвають. ѿп(и)с(коу)помъ презвѣ-
 6 теромъ и днакономъ. въ повелѣнаи
 врѣмена. не приближати се къ своимъ
 женамъ. въ врѣме чрѣды ѿгда хотеть
 9 прѣдѣстати ѡлтаревн. и прикасати се
 с(вѣ)тыхъ. второе же на десете прави-
 ло шестаго свора иже въ троу(лѣ) пола-
 12 тнѣмъ. не прашаетъ ѿп(и)с(коу)помъ.
 по поставленни ѿп(и)с(коу)пства. съ
 своимъ женами жити. да не того ради
 15 боудоуть прѣтыканниа и съблазнь лю-
 демъ по(л)ожьше. третие же на десете
 правило тогожде свора повелѣваетъ.
 18 презвѣтеромъ и днакономъ. вѣгда
 хотеть спод(о)бити се поставленниа. не
 ѡбещавати се ѡт(ь)стоупити ѡт(ь)
 21 своихъ женъ. ѿкоже римскаѿ цр(ь)кы
 въ чиноу правила се дръжитъ. нъ жити
 съ своимъ женами. и въ врѣме под(о)-
 24 бно не лишати се приближенниа к нимъ.
 дръжет' се оубо правила ѡна. и по тѣмъ
 и до д(ь)ньшняго д(ь)не цр(ь)кы прѣ-
 27 бываютъ и править се.
 Правил(о) . ѡв.¹ Не под(о)бають ни еди-
 номъ же ѿп(и)с(ко)поу ѡставити г(о)-
 30 спод(ь)скоѿ сѣдалище. и на ино прѣсе-
 лити се. или въ своихъ вещьхъ въпра-
 жняющоу се. ѡ своемъ прѣстолѣ не-
 33 радити.

црквеног чина. А остала свептена
 лица да се не присиљавају на то. већ
 обичај да се чува.

Тумачење. Ово правило налаже сви-
 ма редом – епископима, презвитери-
 ма и ѿаконима да се у одређено време,
 у време *чреде* кад хоће да стану пред
 олтар и дотакну се светих сасуда, не
 приближавају својим женама. Двана-
 есто правило Шестог сабора у Трул-
 ској палати не дозвољава епископи-
 ма да по рукоположењу у епископ-
 ство живе са својим женама, да не би
 због тога постали људима камен спо-
 тичања и саблазни. А тринаесто пра-
 вило истог сабора прописује да пре-
 звитери и ѿакони, кад желе да се удо-
 стоје рукоположења, не обећавају да
 ће се одвојити од својих жена, како
 то у равни са правилом држи Римска
 црква, него да живе са својим жена-
 ма и да се у подобно време не лиша-
 вају приближавања њима. На снази
 су, дакле, она правила, те по њима и
 до данашњег дана Црква живи и у-
 правља се.

Правило 72.¹ Ниједан, пак, епископ
 не треба да оставља владичанско се-
 диште и на друго се пресели или да,
 бавећи се сопственим стварима, не
 брине о свом престолу.

1 чина] сана Р | боудоуть] да боудоуть Р | 4 по редоу всѣмъ инв. С | 5 повелѣваетъ С | 5–6
 прохвитеромъ Р. и прѣзвѣтеромъ С | 6–7 въ повелѣнаи врѣмена, катѧ тоуѧ идиѡуѧ ѡроуѧ | 8–10
 въ врѣме... с(вѣ)тыхъ нема гр. | 10 второе] второе же Р С М | 15 боудеть Р | прѣтыканниа Р
 С М | 19 спод(о)бити се поставленниа] поставити се спод(о)бленниа (!) С | 21 цр(ь)к(ь)ви М |
 25 по тѣмъ] по томъ Р | 26–27 прѣбываютъ и править се, политеѡетѧ | 31 или] и С, гр. ѿ |
 32–33 нерадити] нерадитъ Р М | неродити С, гр. ѡцелеѡ

¹ У РП ово прав. је 71.

Тѣмъ(ь). Не тѣмъ(ь) града въ
 3 градѣ прѣходити ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 6 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 9 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 12 личными правилами възбранено ѿ(и)с(коу)поу. раз-

Правило .ѿг.¹ Недоразумѣвающихся аще

15 кр(ь)щеніи быше. или ни. годѣ быс(ть)
 кр(ь)стити. да некако дворазоуміиель.
 лишет' се б(о)ж(ь)ствнаго wчищеніа.
 18 Тѣмъ(ь). Еже второе кр(ь)стити кого.
 кр(ь)щеніе првое приѣм'ша wт(ь) пра-
 вовѣрныхъ. различна правила wт(ь)ри-
 21 цають тѣмъ(ь) аще не боудеть wт(ь)
 неч(ь)стивыхъ ѿретики кр(ь)щень. тѣхъ
 бо кр(ь)щенье. сквернение ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 24 нежелан wчищение. аще же кто wт(ь)
 правовѣрныхъ соумнит' се и недовѣсть.
 аще кр(ь)щень ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 27 того свѣсть младѣнчскаго ради
 въздрасна. ни иного не имать изъсѣ-
 ствоуѣща ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 30 въ истинноу іако кр(ь)щень ѿ(и)с(коу)поу. раз-
 ваго б(о)ж(ь)ствнаго wчищеніа. да не размысленіа ради ли-
 33 шить се б(о)ж(ь)ствнаго wчищеніа.

Тумачење. Не само то, да епископ
 прелази из града у град. што је раз-
 ним правилами забрањено, него и ста-
 ру епископију, где је од искони био
 престо цркве његове, да остави и пре-
 лази у другу цркву која је у његовом
 подручју, те част оне у ову преводи –
 ово правило не дозвољава; али ни сво-
 јим особним стварима не допушта да
 се бави више него што је потребно да
 се бави; забрањује и небригу о стара-
 њу и о учењу свога народа.

Правило 73.¹ Оне који не знају да ли
 су крштени или нису, добро је крсти-
 ти, како се због двоумљења не би ли-
 шили божаственог очишћења.

Тумачење. То, да се по други пут кр-
 сти неко ко је прво крштење примио
 од правоверних – разна правила за-
 брањују, изузев ако није био крштен
 од нечастивих јеретика, јер је њихо-
 во крштење пре сквернављење него
 очишћење. А ако неко од правовер-
 них сумња и не дозна да ли је крштен
 или није, а ни сам то не зна због де-
 тинѣг узраста, нити има другог ко би
 му потврдио и посведочио да је уис-
 тину крштен – таквога без сумње
 треба крстити, да се не би због недо-
 умице лишно божаственог очишћења.

4 ум. вет'хъне, гр. τὴν κυρίως οὐσαν | 7 него нема гр. | 8 wноје нема гр. | 10 ѿ(и)с(коу)поу нема М | 13 нера-
 дити] неродити Р С, гр. ἀμελεῖν | възбраняють нема гр. | 15 или ни] аще ли ни Р, гр. ἢ μή | 17
 лишет' се М | 22–24 тѣхъ бо ... wчищение нема гр. | 24–25 wт(ь) правовѣрныхъ нема гр. | 25
 и недовѣсть нема гр. | 26 аще] аще же М | или ни нема гр. | 27 ради] ради того С | 28 възрас-
 та Р | 28–29 изъсѣствоуѣща] изъсѣстоуѣща Р С М, гр. διαβεβαιουμένων | 31 б(о)ж(ь)ствнаго] безъ Р

¹ У РП ово прав. је 72.

Правило .од.¹ Годѣ бысть и се. да въ
д(ь)нь бывающаго по вса лѣта сбора.
3 еже ксть прѣжде десети каландь сеп-
тембра д(ь)нь с(ве)тыне паскы проно-
вѣдѣти.

6 Тльк(ь). Въ различныхъ правилѣхъ се-
го сбора се повелѣно ксть. еже днь
с(ве)тыне пасхы възвѣщати на сборѣ
9 иже бывають по вса лѣта въ африкни.
прѣжде десети калан'дъ септембра. се
же кст' въ двадесете прьвы авгоуста.

12 Правило .бѣ.² Подобно ксть даномоу
еп(и)с(коу)поу на смирение людемь.
коіе ради любо вины или расколы. не
15 дръжати сѣдалища емоу же ксть хо-
да|тан. нь по лѣтѣ единомъ оустро-
ити еп(и)с(коу)па. аще ли ни иного
18 еп(и)с(коу)па ходатаа избрати.

Тльк(ь). Аще оумьршоу еп(и)с(коу)поу
въ нѣкоемъ градѣ. вьстаноу'т' людине
21 сами на се. и раздрьше се на двоіе
расколы и брани въздвигоу'тъ междоу
собою и посланъ боудеть своромъ нѣ-
24 кы еп(и)с(коу)пъ на ходатанство іако
да смирить е. не подобають емоу имѣ-
ти прѣстола града того. емоу же данъ
27 ксть ходатаа. нь да потыщитъ се в'
то лѣто оуставити метежъ и оумири-
ти люди и оувѣщати е іако да при-
30 имоу'тъ себѣ еп(и)с(коу)па. аще же
прѣзь все лѣто не възможеть никакоіе
же пол'зы створити людемь. по лѣтѣ

Правило 74.¹ Добро беше и то што се
на дан кад бива сабор сваке године,
то јест десетог каланда пре септем-
бра, оглашавао дан Пасхе.

Тумачење. У разним правилима ово-
га сабора прописано је то, да се дан
свете Пасхе обзнани на сабору који
сваке године бива у Африкији десе-
тог каланда пре септембра, а то је
двадесет првог августа.

Правило 75.² Епископ, додељен ради
смиривања народа због неког пре-
ступа или раскола, не треба да држи
седиште у којем је посредник, већ
после једне године да се постави епи-
скоп; ако ли не – други посредник
епископ да се изабере.

Тумачење. Ако у неком граду, кад
умре епископ, људи устану једни на
друге и поделе се на два раскола, и
заподену сукоб међу собом, а од са-
бора буде послат неки епископ ради
посредништва како би их смирио, он
не треба да држи престо тога града
којем је дат као посредник, већ да се
потруди да у тој години заустави ме-
теж и умири народ и убеди га да при-
хвати себи епископа. А ако преко це-
ле године не узмогне никакву корист
народу да створи, по тој години други

1 и се нема Р | 3–4 септембра С | 4 паскы] пасхы М | 4–5 проповѣдити Р | 6 ум. Въ различныхъ
правилѣхъ, гр. Διφόρος | 7 се нема М | 8 с(ве)тыне нема гр. | 9 бывають Р С М | африкни] афри-
кни С | 10 септембра С | 10–11 прѣжде десети ... авгоуста нема Аристин; та објашњења даје Зо-
нара | се же] еже Р | 11 двадесете прьвы] кѧ. Р | 13 на смирение] смирение Р, гр. εἰς μεστέαν |
14 ум. вины, гр. σπουδᾶς | 16 единомъ] М | 17 аще ли ни – у гр. следи: μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν | 18
избрати ходатаа инв. Р | 19 оумьршоу еп(и)с(коу)поу нема гр. | 20 въ нѣкоемъ] нѣ въ коемъ
С М | 21 сами] и сами С | раздрьше се] раздѣлише се М | 23 своромъ нема гр. | 24 на ходатан-
ство] ходатанствомъ Р С М | 29 ум. люди, гр. αὐτοὺς | оувѣщати, κείσθαι | е нема гр. | 32 полагае
Р | по лѣтѣ] нь по л (!) Р, гр. μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν

¹ У РП ово прав. је 73. ² У РП ово прав. је 74.

томы нѣ въ него мѣсто да поущень бѣ-
детъ ходатан.

3 Правило .ѡѣ.¹ Да не стоужають иеп(и)-
с(коу)поу да боуд(оу)ть мѣстници.

Тѣмъ(ь). Оубожи | ѡт(ь) снѣнѣишихъ

6 ѡзлбленна и ѡбиды подѣи махоу. и
того ради приходеце къ иеп(и)с(коу)-
помъ стоужахоути нѣмъ. молеце се по-

9 моци нѣмъ. изволише ѡ(тъ)ци сѡра
сего. просити оу ц(ѣ)с(а)ра до с промы-

12 шленнемъ иеп(и)с(коу)нѣ избереи и по-

ставити мѣстники. мѣстники же ка-

затели соутъ цр(ь)ков(ь)нии. да проти-

вет' се насилію и моучительствоу бога-

15 тыхъ. и ѡтѣмѣають оубожиѣ ѡт(ь)

насилія ихъ. и иеп(и)с(коу)пи того ради

не стоужаеми прѣбывають.

18 Правило .ѡѣ.² Не приходецеи по вса лѣ-

та на сѡрѣ. аще неволи не възбранити

нѣмъ. своеие цр(ь)к(ь)ве ѡбѣщание до-

21 вѣѣти нѣмъ.

Тѣмъ(ь). Еликоже еп(и)с(коу)пѣ въ ко-

ениждо ѡбласти не придѣтъ на сѡрѣ.

24 иже бываеи по вса лѣта. ни старости-

ю ни болѣзнию. ни иною никакою же

тежкою поуждею възбраніеи. нѣ лѣ-

27 ностию ни небрѣ||женіемъ се твореце.

таковыѣ повелѣ сѡрѣ братьскы на-

казати. се же правило и ѡбразъ нака-

занию полагаеи. повелѣваеи' бо иеп(и)-
с(коу)помъ братни ихъ. не приѡбѣщати

посредникъ уместо ѣега да буде иза-
бран.

Правило 76.¹ Да се не би узнемира-
вао епископ, нека постоје масници.

Тумачење. Убоги од моћних трпѣаху
злобу и увреде, те долазеи због тога
епископима узнемираваху их. моле-
и да им помогну. Оци овога сабора
наѡше да је добро да се тражи од ца-
ра да, уз мишѣење епископа, избе-
ре и постави маснике. А масници су
црквени казнители – да се супрот-
стављају насиљу и мучительству бо-
гатих, и штите убоге од ѣиховог на-
сиља, а епископи да остану неузне-
миравани због тога.

Правило 77.² Они који не долазе сва-
ке године на сабор, уколико их нево-
ља не спречи, довољно им је опште-
ње у својој цркви.

Тумачење. Сабор наложи да се сви
они епископи, из сваке од области,
који не дођу на сабор који бива сваке
године, неспречени старошћу, ни бо-
лешћу, ни другом неком тешком ну-
ждом, већ из лењости или немарно-
сти чине то, братски казне. А ово пра-
вило и врсту казне одређује, јер на-
лаже епископима и ѣиховој братији
да не опште ниш да служе са ѣима.

1-2 да поущень бѣдетъ, ψηφισέσθω | 2 ходатан] ни ходатан Р. гр. μεσίτης | 4 да боуд(оу)ть
да не боуд(оу)ть М, гр. ἔστωσαν | 6 и ѡбиды нема гр. | 6-7 и того ради приходеце, καὶ ὑπ'
αὐτῶν διὰ ταύτας | 8 стоужахоу Р | 8-9 молеце се помочи нѣмъ нема гр. | 9 ум. ѡ(тъ)ци сѡра
сего, гр. τῇ συνόδῳ | 10 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | до] да Р С М | 11-12 и поставити нема гр. | 12-13
мѣстники же... цр(ь)ков(ь)нии нема гр. | казатели] казнители Р С | 14 насилію и моучи-
тельствоу, τῆς τυραννίδος | насилію и м(оу)чительство С | 15-16 и ѡтѣмѣають оубожиѣ
ѡт(ь) насилія ихъ нема гр. | 18 по] на Р | 19 ум. неволи, гр. ἀβουλῆτος | не нема Р | 23 не при-
детъ М | 25 никакою] никакою Р С М | 28 зѡрѣ брат(ь)скы повелѣ нѣв. Р | 29 и нема С | 30 бо
нема гр. | 30-31 иеп(и)с(коу)помъ – у гр. следи καὶ | 31 брати Р С

¹ У РП ово прав. је 75. ² У РП ово прав. је 76.

- своиѣхъ цр(ь)к(ь)вахъ таковыи. да имоуѣтъ
всѣщении и слоужетѣ въ нихъ.
- 3 **Правило .ѡн.¹** Граматами позыванъ бывъ
на сборъ кресконии иеп(и)с(коу)пъ. аще не
приндетъ да вѣст' яко соудъ на нь
6 изнесенъ хоцетъ быти. Се разоумно.
Правила(о) .ѡѡ.² Изволише ш(ть)ци сбо-
ра сего. по шсоуждени и по извржени
9 иекитиивѣ. по оумолени всѣхъ иеп(и)-
с(коу)пъ. иеп(и)с(коу)па въ ип'понѣ по-
ставити. и никакоже имъ не испакости-
12 ти на поставление иеп(и)с(коу)па. на
пол'зоу цр(ь)к(ь)ви. за толико врѣме
безъ иеп(и)с(коу)па вставленѣ бывшии.
15 Се разоумно.
Правила(о) .п.³ Обычаемъ (!) причѣтнику
ш грѣсѣ и аще глаголеть исправити
18 се. | того лѣта да исправитъ се. по
лѣтѣ же да боудеть неприетънъ.
Тльк(ь). Аще нѣкы причѣтник' шкле-
21 ветаемъ боудеть ш грѣсѣхъ. и оуже
шсоуждаемъ на соудици стоиѣ възгла-
голеть. пождѣте ми. и иеце моогоу
24 шправдѣти се и неповинъ на себе поста-
вити. в то лѣто длъжныи ьсть потѣ-
шатѣ се да шправдѣтъ се. по лѣтѣ же
27 томъ ни единого же шправданіе словесъ
его не принетно ьсть на соудици томъ
нь шсоужденъ ьсть. аще же хоцетъ при-
30 пасти къ большемоу сбороу. в то лѣто
да створитъ то. по изложени прѣваго
соуда. по лѣтѣ же не принетно шправ-
33 даніе.

5 ако нема М | 8 и по извржени нема гр. | 9 иекитиивѣ С, иекитиивѣ М, Αικυτίου | оумолению Р С М | 9–10 иеп(и)с(коу)пъ нема гр. | 10 въ ип'понѣ, ἐν 'Ιπῶνι | 10–11 поставити, προχειρισθῆναι | 11–12 спакостити Р С М | 12 на | и на Р | на поставление – у гр., изузев V 1167, следи крај прав. прѣдворн тῇ ἐκκλησίᾳ | 12–14 иеп(и)с(коу)па на... вставленѣ бывшии као у V 1167, што чини крај тумачења | 15 ум. Се разоумно, у гр. тумачење: Ἦρεσε... καταλειφθεῖσθαι, што V 1167 нема, али нема ни σαφὴς | 16 Обычаемъ (!) – треба Обичаемъ као у Р С М и гр. Ἐλεγχόμενος | 17 ш грѣсѣ, ἐπ' ἐκλήματι | 18–19 по лѣтѣ же, μετὰ δὲ τοῦτο | 21 оуже | юже Р | 23 пождѣте ми | пождѣте ме Р | ум. пождѣте ми и иеце, гр. ἐὰν ἔτι λέγῃ | и иеце | аще Р | 24 шправдѣти се | шправити се М, гр. δικαιολογησασθαι | 25–26 потѣшати се длъжныи ьс(ть) шив. Р | 26 шправдѣти се | шправит се М | 29–30 припасти къ большемоу сбороу, ἐκκαλεῖσθαι | 30 в то лѣто | по лѣто Р | 30–33 ум. в то лѣто... шправданіе, гр. ποιείτω τοῦτο

¹ У РП ово прав. је 77. ² У РП ово прав. је 78. ³ У РП ово прав. је 79.

него такви само у својим црквама да имају општење и у њима да служе.

Правило 78.¹ Путем писама би позван Кресконіје епископ на сабор да зна, уколико не дође, да ће се против њега изрећи суд.

Ово је јасно.

Правило 79.² Решише оци овога сабора, по осуди и по извргнућу Јекитија, после молбе свих епископа, да у Ипону поставе епископа и да их ништа не спречи у рукоположењу епископа на корист цркве која је толико време на била остављена без епископа.

Ово је јасно.

Правило 80.³ Свештено лице оптужено за кривицу, ако каже да ће се поправити – те године да се поправи. Протекне ли година, да не буде примљено.

Тумачење. Ако неко свештено лице буде оптужено за кривицу и, већ осуђено, стојећи на суду изјави: „Причекајте ме, још се могу оправдати и показати да сам без кривице“ – дужно је да се потруди те године да се оправда, а по истеку те године никакво се правдање његово неће прихватити на том суду, него ће бити осуђено. А ако хоће да уложи *призив* вишем сабору, те године то да учини по изрицању прве пресуде, а по истеку године оправдање се не прима.

Правило .пѣ.¹ Отъ чюждаго нѣкоѣго мо-
настыра аще поставитъ того причѣт-
ника или въ своеѣмъ монастыри игоу-

мена. да ієсть неприѡбѣщенъ.
Тѣмъ. Чрьноризьци тоѣѡ власти дѣ-
жии || соутъ покарати се. и трѣпѣти въ
монастырнѣхъ въ нѣхъже постригоше се.
и не ѡставляти ихъ. аще нѣгдаѣ не
ієп(и)с(коу)пъ града того под нимъже
соутъ. ноуждѣныи ради потрѣбы
повелитъ имъ изити. рекъше или игоу-
мена нѣгдаѣ поставити. или инако како
по под(о)бнѡ нѣгдаѣ ѡт(ъ)поуститъ.
іакоже четврьтоѡ правило иже въ
халкыдонѣ свора повелѣваієтъ. аще же
нѣкоѣго мниха ѡт(ъ) чюждаго прѣ-
дѣла монастыра ієп(и)с(коу)пъ при-
иметь. и причѣтника створитъ. или въ
своеѡ прѣдѣла монастыри игоумена.
того поставитъ. таковыи съ своеѡ бра-
тнієѡ съ ієп(и)с(коу)пы не имать ѡб-
щєннѡ. нѣ тѣмъ въ своєѡ іємоу цр(ъ)-
к(ъ)ви да слоужитъ. и съ своимъ люд-
ми да приѡбѣщаієтъ се.

Правило .пѣ.² Еп(и)с(ко)пъ ієретиномъ или
ієлїномъ наслѣднѡ пише. да боудетъ |
проклетъ.

Тѣмъ. Еретиномъ и ѡт(ъ) градъска-
го закона възбранєно ієсть. ѡт(ъ) хр(и)-
стіанъ ничтоже възимати. ни по за-
вѣтоу наслѣднѡ ни полога не принима-
ти. аще же боудутъ ѡставлєни наслѣ-
дници имѣннѡ ѡт(ъ) нѣкоѣго ієп(и)-

Правило 81.¹ Ако ко из неког туђег
манастира постави неког за свеште-
ника или за игумана у свом мана-
стиру – неприопштен да буде.

Тумачєње. Црнорисци одређене обла-
сти дужни су да се покоравају [епископу] и истрају у манастирима у ко-
јима се постригоше, и да их не остав-
љају уколико им епископ града, под
којим су, ради неопходне потребе, не
дозволи да изађу, односно или да их
негде постави за игумана или дру-
гачије некако негде по потреби отпу-
сти – како четврто правило сабора у
Халкидону прописује. Ако, пак, не-
ког монаха из манастира туђег под-
ручја прими епископ и учини га све-
штенним лицем, или га постави за игу-
мана у манастиру свог подручја – та-
кав са својом братијом да нема са
епископима општења, већ само у со-
пственој цркви да служи и са својим
народом да општи.

Правило 82.² Епископ који јеретици-
ма или Јелинѡма пише наслеђе, про-
клет да буде.

Тумачєње. Јеретѡцима је и грађан-
ским законом забрањєно да ишта од
хришћана узимају; да не примају на-
слеђе ни по основу завештања, ни ле-
гата. А уколико буду остављєни за на-
следнике имања од неког епископа,

1 чюждего С | 1–2 монастыря Р | монастыря – у гр. следи δεχόμενος | 2 поставитъ. ἄποι | 4 непри-
ѡбѣщенъ Р | 5 Чрьноризьць Р | ум. тоѡ ѡ власти. гр. τῷ κατὰ χώραν ἐπισκόπῳ | 5–6 дѣжнии |
ієп(и)с(коу)поу дѣжнии Р С М и гр. – ἐπισκόπῳ ὀφείλουσιν | 11 имъ нема С | 11–13 рекъше
...ѡт(ъ)поуститъ нема гр. | 12 поставитъ С М | 15 халкыдонѣ С | же нема С | 16 чюждаго Р |
22–23 нѣ тѣмъ... да слоужитъ нема гр. | 23 и – у гр. следи δὲν | 24 да приѡбѣщаієтъ се. τῇ
κοινωνίᾳ ἀρκεσθῆσεται | 28 ум. Еретиномъ, гр. Οὔτοι | 29–30 ум. ѡт(ъ) хр(и)стіанъ ничтоже
возимати, гр. διατίθεσθαι | 31 ни полога, ἢ λεγόντων | 32 ѡставлєни нема Р | 33 имѣннѡ нема гр. |
нѣкоѣго нема гр.

¹ У РП ово прав. је 80. ² У РП ово прав. је 81.

- с(коу)па. иже оумирае встави ихъ на-
 слѣдники богатствоу своемуу. аще
 3 же емоу соуть и сродници. ти оубо еже
 приеши ничтоже вт(ь) того приверѣ-
 цюу. и' людскии побор'ца иже бе-
 6 реть на людехъ ц(ѣ)с(а)р(ск)ыне дани.
 вса вставлена имъ да възметъ иеп(и)-
 с(коу)пъ же или инъ причѣтникъ. напи-
 9 савши тѣхъ наслѣдники. своемуу имѣ-
 нию. наслѣдникъ есть еже слышати
 да боудеть проклетъ.
 12 **Правило .пг.¹** О бывающимъ въ цр(ь)-
 к(ь)вахъ освобождение рабомъ. вт(ь)
 ц(ѣ)с(а)ра испрошение бывають.
 15 **Тльк(ь).** Раби нѣкихъ дѣла винъ при-
 бѣгающе къ цр(ь)к(ь)вамъ освобожде-
 ние принимающе. се иеп(и)с(коу)помъ пра-
 18 ведно || быти мнѣцель. ихъ же г(оспо-
 д)е похвахоу се пакы въ работу
 привлѣци. в семь оубо и изволише
 21 в(ть)ци поменоути цр(ь)к(ь)ви.
Прав(и)л(о) .пд.² Жрътвенници. иже въ
 селѣхъ или въ нивахъ или въ виногра-
 24 дѣхъ. въ нихъ же не лежеть моци с(ве)-
 тыхъ м(оу)ч(е)н(и)къ. нь тькмо людь-
 скии бывають метежъ и елици же жръ-
 27 твенници вт(ь) привидѣнниа и вт(ь)
 соуѣтнаго вт(ь)кръвненниа съставлени
 быше вси да раскопають се.
 30 **Тльк(ь).** Еликоже мол(и)тв(ь)ныхъ до-
 мовъ. рекше цр(ь)к(ь)въ. без воле и безъ
 мол(и)твы иеп(и)с(коу)пле създамо бысть
 33 въ нихъ же ни моци с(ве)тыхъ м(оу)-

који на самрти нѣх остави за наслед-
 нике свог богатства, па ако су му и
 сродници, ти, дакле, оно што су при-
 мили, ништа од тога да не добију, не-
 го државни порезник који од људи
 убира царски данак, све што је он о-
 ставио, да узме. А епископ или друго
 свештено лице, које их је писало за
 наследнике свог имања, наследник је
 оног што треба да чује: „Проклет да
 буде“.

Правило 83.¹ За ослобађање робова
 што бива у црквама, да се цару под-
 носи молба.

Тумачење. Робови су, прибегавајући
 цркви због неких разлога, добијали
 слободу. Епископи су исправно расу-
 ђивали о онима које господари поку-
 шаваху опет да одвуку у ропство; о то-
 ме, дакле, оци нађоше за сходно да
 подсети [цара].

Правило 84.² Жртвеници у пољима,
 или у њивама, или у виноградима, у
 којима не леже мошти светих муче-
 ника, већ само јавни метеж бива; и
 они жртвеници који се поставише по
 привиђењу и помоћу сујетног откри-
 вења – сви да се раскопају.

Тумачење. Молитвени домови, то јест
 цркве које су саздане без епископове
 воље и молитава, у које ни мошти
 светих мученика нису положене – те

1 встави (и)хъ Р | 1–3 иже оумирае... и сродници нема гр. | 3 же нема Р | и нема Р | 3–4 еже при-
 еше нема гр. | 4 вт(ь) того нема гр. | 4–5 приверѣшоу, κερδίσοουσιν | 5 людскии побор'ца, ὁ δη-
 μόσιος | 5–6 иже беретъ... дани. вса нема гр. | 6 ц(ѣ)с(а)р(ск)ыне] ц(а)р(ь)скыне Р | 7–8 ум. иеп(и)-
 с(коу)пъ же или инъ причѣтникъ, гр. οἱ δὲ | 9–10 своемуу имѣннию нема гр. | 10–11 ум. наслѣдникъ
 есть еже слышати, гр. κληρονομήσουσι | 12 бывающимъ Р | 13 освобождени Р М | 14 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)-
 ра Р М | 15 дѣла нѣкихъ инв. С | винъ] ради винъ С | 17–18 праведно иеп(и)с(коу)помъ инв. Р | 18
 мнѣцимъ Р С М | 19 похвахоу Р | 20 в семь. περὶ τούτων (мн.) | и нема Р | 21 цр(ь)к(ь)ви] ц(а)рєви
 Р М, ц(ѣ)с(а)рєви С, гр. τὸν βασιλέα | 22–23 въ селѣхъ нема гр. | 24 не лежеть] лежеть Р, гр. οὐ... ἀλβ-
 κείται | 25 тькмо нема гр. | 25–26 людскии, δημόσιος | 26 и елици] нєлицѣ Р, гр. καὶ ὅσα | же нема С |
 29 вси нема гр. | 30–31 домовъ] мѣсть Р, гр. οἴκων | 31 рекше цр(ь)к(ь)въ нема гр. | без воле нема гр.

¹ У РП ово прав. је 82. ² У РП ово прав. је 83.

ч(е)н(и)къ положени быше. ты цр(ь)-
к(ь)ви нес(ве)щены соу(т)ь. сего ради
3 оубо иже на полихъ и или въ шивахъ
или въ виноградѣхъ. съзидаемые цр(ь)-
к(ь)вы. без' воле иеп(и)с(коу)пле. и бес
6 положенна моцни с(ве)тыхъ м(оу)-
ч(е)н(и)къ. аще есть моцно. да раско-
пають се. аще же людьскы метежъ
9 възбрани(т)ь семоу быти. понѣ наказа-
ние да принимають. не творити въ нихъ
мльвы. ни пиренна иелиньскаго ни пле-
санина вѣсовьскаго. да раскопають же
12 се и иже сын(а)го ради привидѣнна. и
шт(ь)крывенна ради соу(т)наго създа-
15 ные цр(ь)к(ь)ви. днавол' бо тма сын.
въ привидѣнии въ свѣтъ прилагает' се.
и извѣтомъ бл(а)говоизньства прѣл'-
18 шають члов(ѣ)чьскы д(оу)ше.

Правило .пѣ.¹ Аще въ изваиныхъ. или въ
мѣстѣхъ нѣкыхъ или въ чешахъ. или
21 въ лоузѣхъ. или въ дрѣвѣхъ встан'ци
идолослоуженна да потрѣбует' се.

Тльк(ь). Не тькмо идольскаи тѣлица
24 под(о)бають скроушати же и потрѣ-
бляти. и трѣбница рекше цр(ь)к(ь)вица
ихъ раскопавати. нь аще котормъ из-
27 быт'къ идолослоуженна не встал' се.
или въ мѣстѣхъ нѣкыхъ. или въ лѣ-
сѣхъ и въ доубравахъ. || или въ дрѣ-
30 вѣхъ. ибо нѣкаи таковаи почита-
ху(т)ь иелни. въходеще въ нѣ и слоу-
жеще идоломъ ихъ. лѣсти же шт(ь)-
33 гнанѣ бывши. аще мѣсто или вльшь-

су цркве несвещене. Због тога, да-
кле, на пољима, или на њивама или у
виноградима сазидане цркве без епи-
скопове воле и [без молитве] и без
полагања моштију светих мученика.
ако је могуће да се раскопају. Уколи-
ко, пак, јавни метеж спречи то да бу-
де, бар поуку нека приме да у њима
не творе метеж ни јелинске пирове,
ни бесовска плесања. А да се раско-
пају и цркве саздане по сновиђењу и
по сујетном откривењу. јер ђаво, бу-
дући да је тама, у привиђењу се у све-
тлост претвара и под изговором бо-
гобојажљивости вара људске душе.

Правило 85.¹ Ако су међу киповима,
или у неким местима, или у честари-
ма, или у луговима, или међу дрвети-
ма остаци идолослужења – да се уни-
ште.

Тумачење. Не само да идолске кипе-
ве треба скрушити и уништити, и жр-
твенике, односно храмове њихове
раскопавати, него ако је и какав траг
идолослужења остао, било у неким
местима, или у шумама, или у лу-
говима, или међу дрветима. јер тако
нешто поштоваху Јелини, улазећи у
њих и служећи идолима њиховим. А
пошто се заблуда одагна, уколико се

1 ты] те Р | 1–2 ты цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 3 на полихъ нема гр. | и грешка писара | или] и Р С. гр.
н | 5 без' воле] безъ воле и безъ молитвы Р С М, гр. χωρίς ευχης | 6–7 с(ве)тыхъ м(оу)ч(е)н(и)къ
моцни шив. С | 7–8 да раскопають се. καταστροφείσθωσαν | 8 людьскы, δημότης | 11 ни²] не Р |
11–12 ни пиренна... вѣсовьскаго нема гр. | 14–15 созданыи Р | 15 цр(ь)к(ь)ви. θυσιαστήρια | 16 въ
привидѣнии нема гр. | въ свѣтъ Р | прѣлагает' се С | 17 извѣтомъ – у гр. следи δῆθεν | бл(а)гово-
изньства] богов(о)изньства С, гр. εὐλαβείας | 19 въ изваиныхъ. ἐν ξοάνοις | 20 въ чешахъ. ἢ
ἀλσεῖν | 20–21 или въ лоузѣхъ нема гр. | 23 тѣлица, τὰ ξόανα | 25 рекше цр(ь)к(ь)вица нема гр. |
27 не нема Р С М | встал' се] вставль се Р, гр. ὑπελείφθη | 28 мѣстѣхъ нема гр. | 28–29 лѣсѣхъ]
селѣхъ Р С, гр. ἀλσεῖν | 30–31 почитаху Р | 31 въ нѣ] въ ина С | 31–32 ум. въходеще въ нѣ...
идоломъ ихъ, гр. ἢ ἐμαντεύοντο ἐν αὐτοῖς | 33 ум. аще мѣсто, гр. ἢ ὁ τρίπους

¹ У РП ово прав. је 84.

бноє нѣчто избыло єсть. да потрѣ-
бит' се до коньца и то. ꙗкоже не вста-
3 ти се ни памети ихъ.

Правила(о) .пѣ.¹ Изволи се ш(ть)цель.
ꙗко потрѣбныє граматы бывающе
6 ш(ть) свора. кархидон'скы єп(и)-
с(коу)пъ ш имени всѣхъ єп(и)с(коу)пъ.
да пишетъ и подьписаетъ.

9 **Тльк.** Пръвы єсть ш(ть) всѣхъ єп(и)-
с(коу)пъ въ африкии. кархидон'скыє
цр(ь)к(ь)ве єп(и)с(коу)пъ. и тако изво-
12 лише всѣ ш(ть)ци свора сего. да потрѣ-
бныє сворныє граматы. ꙗже хощетъ
послати. къ африкиискимъ властеломъ
15 донатіанъ ради. или къ дроугымъ нѣ-
кымъ. кархидон'скомоу єп(и)с(коу)поу
ш(ть) лица всѣхъ єп(и)с(коу)пъ писати
18 и подьписовати. се же | створише того
ради. понеже неохудбно єсть и брѣме
тежко. вьнегда послати граматы къ
21 ц(ѣ)с(а)ремъ. или къ болгаромъ. всего
свора ш(ть)цель подьписання ра(ди)
сѣбрати се.

24 **Прав(и)л(о) .пѣ.²** Да не почтеша себе
бол'ши соуцаго прѣжде тебе. нъ да по-
слѣдствоуєши. неврѣгы же ш пр'вѣн-
27 шимъ ш(ть) него. самъ неврѣгомъ боу-
детъ.

Тльк(ь). Въ африкии тогда и въ инѣхъ
30 странахъ правовѣрныє єп(и)скоупиє не
имахоу по прѣстоломъ различни чѣсти.
нъ всебѣхоу равночѣстни. єп(и)с(коу)пъ
33 же прѣжде поставленыи. поставленаго

место или нешто магијско појавило
– да се и то потпуно уништи тако да
ни помена о њима не остане.

Правило 86.¹ Решише оци да потреб-
на писма, која саставља сабор. кархи-
донски епископ пише и потписує у
име свих епископа.

Тумачење. Први међу свим еписко-
пима у Африкији је епископ Кархи-
донске цркве, те тако решише сви
оци овога сабора да потребна сабор-
ска писма која желе да пошаљу афри-
кијској властели због донатіјана,
или другима некима, пише и потпи-
сує кархидонски епископ у име свих
епископа. А ово учинише због тога
што је неугодно и тешко бремене да се,
кад се царевима или бољарима шаљу
писма, сакупљају оци целог сабора
ради потписа.

Правило 87.² Да не поштујеш себе
више од онога који је испред тебе,
него да следиш. А ко презире стари-
је од себе, сам ће бити презрен.

Тумачење. У Африкији тада, а и на
другим странама, правоверне еписко-
пије немаху, према престолу, разли-
чите части, већ су све биле равноча-
сне. Епископ, пак, раније рукополо-

[1 избыло єсть. ἐναπέμεινεν | 2–3 встати се] вставити се Р С М, гр. ὑπεῖναι | 3 ни памети ихъ] до до (!) ни памети ихъ Р | 5 ꙗко] ꙗко да Р С М | бывающе Р С, γίνεσθαι | 6–7 єп(и)с(коу)пъ нема гр. | 9 Пръвы єсть. Ὁσ ἄρ πρωτεύων | 10 африкии] априкии С | 10–12 кархидон'скыє... свора сего нема гр. | 11 тако] тько (= тако) орт.-јез. црта М | 13 хощетъ] хотетъ Р С М | 14 африкиискимъ] априкиискимъ С, τῆς Ἀφρικῆς | властеломъ С М | 15–17 нѣкымъ... єп(и)с(коу)пъ нема гр. | 21 ц(ѣ)с(а)ремъ] ц(а)ремъ Р М | или] и Р С М, гр. ἢ | 22 ра(ди) конј. према Р С М | 29 африкии] априкии С | 29–30 и въ инѣхъ странахъ. ἀλλὰχοῦ | 30 правовѣрныє нема гр. | 32 равночѣстни. ἰσότητοι

¹ У РП ово прав. је 85. ² У РП ово прав. је 86.

по немъ и сѣданиемъ и въ правилъныхъ
възисканиихъ и въ ѡт(ъ)вѣтѣхъ ч(ъ)-
3 стынѣи вѣше. и тако иже по нихъ. по
лѣтомъ поставлениа ихъ послѣдоваа-
ху. не хотецаго же по томоу оуста-
6 воу творити ѡп(и)с(коу)па въ афри-
кисцѣи странѣ. нъ грѣѣца се и само-
мнива || соуца. и ѡ стареншихъ его не
9 брѣгоуца. повелѣше ѡ(т)ци. небрѣ-
гомоу быти таковомоу ѡт(ъ) всего
сбора.

12 **Правило.** пн.¹ Понеже коу двоу людѣи.
противникоу его въпросившоу. прѣдъ
нашъ своръ вѣннѣи. прѣвоіе оубо вѣннѣи
15 ти ѡбѣца се. послѣди же не оугодно ми
ієсть рекъ ѡтиде. да боудеть безъ ѡбѣ-
щеніа. дондѣже вещь скончаієть се. из-
18 врьженоу бо быти прѣжде ѡсоужденіа
нѣсть праведно.

Глѣк(ъ). Не под(о)баієть въскорѣ с(ве)-
21 т(и)т(е)лѣи извѣщѣи. ни простомъ извѣ-
томъ. аще бо и съ кѣ двоу людѣи.
кентиріята града ѡп(и)с(коу)пъ. прѣдъ
24 сборомъ сѣмъ соудити се ѡбѣщавъ. соу-
пѣринкоу его того въпросившоу. и по-
томъ ѡтиде рекъ. не оугодно ми ієсть
27 прѣдъ сѣмъ сборомъ соудити се. да
боудеть оубо безъ ѡбѣщеніа. дондѣже
соудъ приметъ. и гла(гола)наа на нъ
30 въ концъ приндоутъ. іако | нѣсть пра-
ведно прѣжде ѡсоужденіа извѣщѣи
кого ѡт(ъ) сана.

жен, беше веће части од рукоположе-
ног после њега – и у седишту, и у ка-
нонским питањима, и у одговорима.
А тако и они после њих: следили су
према години свога рукоположења.
Онај епископ који није хтео по том
уставу да поступа у Африкијској зе-
мљи, него се гордио и самохвалисао и
старије од себе презирао, оци нало-
жише да од свег сабора буде презрен.

Правило 88.¹ Пошто Куодвулудеј,
кад га је његов противник замолио да
пред наш сабор дође, прво обећа, да-
кле, да уђе, а после, рекавши: „Неуго-
дно ми је“, отиде – изопштен да буде
дотле док се ствар не оконча: јер није
праведно да извргнут буде пре осуде.

Тумачење. Не треба брзо, нити јед-
ноставним изговором епископа извр-
гнути. Иако је, и тај Куодвулудеј, епи-
скоп града Кентиріјата обећао да се
пред овим сабором суди, кад га је ње-
гов супарник то замолио, а потом
отишао рекавши: „Неугодно ми је да
се пред овим сабором судим“ – без
општења, дакле, да буде док не при-
ми пресуду и док се не приведе крају
оно што се против њега говори, јер
није праведно извргнути некога од
чина пре осуде.

1 и въ – у гр. следи таῖς λοιπαῖς | 2 и въ ѡт(ъ)вѣтѣхъ нема гр. | 2–3 ч(ъ)стынѣи вѣше, прое-
тиμῶτο | 3 и нема P | 5–6 не хотецаго... ѡп(и)с(коу)па, τὸν γοῦν μὴ κατὰ τὸν τύπον τοῦτον
ποιοῦντα ἐπίσκοπον | 6–7 африкисцѣи] априкисцѣи C | 7–8 грѣѣца се и самомнива, ἀπαυδα-
διαζόμενος | 12 коу двоу людѣи] коу двоу людѣи P M. Κουδβουλτδέος | 20 въскорѣ, εὐκόλως |
20–21 с(ве)т(и)т(е)лѣ въскорѣ инв. P | 21 простомъ, τυχούσης | 23 кентиріята] кентирѣита P,
κεντυριάτου | кентаріята града ѡп(и)с(коу)пъ нема Аристин | 24 сборомъ се сѣмъ соудити
инв. P | 26 рекъ ѡтиде инв. C | 29 гла(гола)наа – у гр. следи τὴν δ' ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ἀφαιρεθήσε-
ται, ἀλλὰ καθέξει αὐτήν

¹ У РП ово прав. је 87.

Правило .пѣ.¹ О максиміанѣ вагени-
сисцѣльмъ ѿ(и)с(коу)пѣ. оугодно быс(тъ)
3 свороу. да послають граматы. и к томоу
и къ людемъ града того. да ѡнъ изъ
ѿ(и)с(коу)ппе изидеть. ти же себе
6 иного ѿ(и)с(коу)па да изидиють.
Се разоумно.

Правило .ѡ.² Въ африки поставленъ бывъ.
9 да носить грамату. написану роукою
поставляшаго и ѿ(и)с(коу)па врѣме и
д(ь)нь илюцю и иже воєводино.
12 Тл(ь)к(ь). Сего ради повелѣше ѡ(тъ)-
ци. да не боудеть никоего же прѣрѣ-
канія въ ѿ(и)с(коу)пѣхъ. ѡ поставле-
15 нии. кто ѡт(ь) нихъ прьвое поставленъ
быс(тъ). или кто послѣжде. под(о)-
бають оубо поставляющемоу ѿ(и)-
18 с(коу)пи въ африки. да вдають гра-
маты написавъ своею роукою поста-
вляющимъ се ѡт(ь) него ѿ(и)с(коу)-
21 помъ. сказыюще || въ которое лѣто и
коего м(ѣ)с(ѣ)ца въ который д(ь)нь. и
при которѣмъ властели поставлени
24 быше.

Правило .ѡа.³ Аще и единою въ цр(ь)-
к(ь)ви почеть книги. ѡт(ь) дроугое
27 въ причеть не приетъ.

Тльк(ь). Чоуждего причѣтника прие-
ти. вси собори възбранили соуть. аще
30 оубо причѣтникъ и единою почель иеть
св(ѣ)щенныи книги въ цр(ь)к(ь)ви лю-
демъ. ни таковомоу ѡт(ь) иного цр(ь)-

Правило 89.¹ Сабор нађе да је добро
да се Максиміјану, вагеніјском епи-
скопу пошалу писма – и њему и на-
роду тога града, да он изађе из епи-
скопје, а они себи другог епископа
да потраже.

Ово је јасно.

Правило 90.² У Африкији рукопо-
ложени, да носи написану руком епи-
скопа што га је рукоположио грама-
ту, која има време и дан и име вој-
воде.

Тумачење. Како не би било никаквог
препирања међу епископима око ру-
коположења – ко је од њих пре или
после рукоположен, ради тога нало-
жише оци да онај ко рукополаже
епископе у Африкији даје епископи-
ма које рукополаже грамате написа-
не својом руком, назначивши у којој
години, којег месеца, у који дан и при
којем властелину бише рукополо-
жени.

Правило 91.³ Ако је и једанпут у (јед-
ној) цркви читао књиге, од друге се у
свештенство не прима.

Тумачење. То, да се туђе свештено
лице прима, сви сабори су забранили.
Ако је, дакле, свештено лице и један-
пут читало свештене књиге народу у
цркви, таквome правило не дозвоља-

1 максиміанѣ. Μαξιμιανῷ | 1–2 вагенисисцѣльмъ] вагенісисцѣльмъ Р, вагенісисцѣльмъ С, вагенісисцѣльмъ М, тоу Вагенісίου | 3 послають] пошальють С | 4 града того нема гр. | 6 ѿ(и)-с(коу)па нема гр. | 8 африкии] априкии С | 11 иже воєводино, τὸν ὡτάτον | 12 сего] I сего Р | 12–13 Сего ради повелѣше ѡ(тъ)ци нема гр. | 13–14 прѣрѣканія, ἀμφιβολίαν | 14 въ ѿ(и)-с(коу)пѣхъ нема гр. | 15 прьвое поставленъ] прьво поставленъ Р | 17 ум. поставляющемоу] поставляшюмъ С, гр. τοὺς χειροτονοῦντας (ми.) | 17–18 ум. ѿ(и)с(коу)пи въ африкии, гр. αὐτοὺς | 18 африкии] априкии С | 19–21 ум. поставляющимъ се ѡт(ь) него ѿ(и)с(коу)помъ, гр. αὐτοῖς | 21–22 въ которое лѣто и коего м(ѣ)с(ѣ)ца нема гр. | 23 властели] властелинѣ Р, властеле М | 26 почеть книги. ἀναγνούς | 28–29 приети – у гр. следи ѡφ' ἑτέρου ἐπισκόπου | 32 ни таковомоу нема гр.

¹ У РП ово прав. је 88. ² У РП ово прав. је 89. ³ У РП ово прав. је 90.

к(ъ)ве въ причѣтъ приетоу быти пра-
вило не працають.

- 3 **Правило .ѢѢ.**¹ Кыждо ѿп(и)с(коу)пъ въ
своемъ градѣ. съ старѣишными. до-
натианъ да сходит' се. или аще и соу-
6 сѣда поимъ да събирает' се с ними.
Тл(ъ)к(ъ). Тыцеце се в(о)ж(ъ)ствънии
в(тъ)ци. приединити къ сворѣи цр(ъ)-
9 к(ъ)ви донатианы. иже себе вт(ъ) не
хлѣ вт(ъ)трыгноуше. не прѣстаихоу
молеце ихъ. вт(ъ)стоупити вт(ъ) вет-
12 хъне прѣлѣсти. и въсприѣти исти-
ноу. изволише и еце под(о)вно быти.
да кыждо ѿп(и)с(коу)пъ въ своемъ
15 градѣ. в себѣ съ старѣишными донати-
ианъ да сходит' се. или и до дру-
гаго ближняго ѿп(и)с(коу)па съ собою
18 прием'. и с тѣмъ да събирает' се с ни-
ми. и гл(агол)еть к нимъ. иже соутъ
по семь правилѣ ясно написана. и аще
21 не послушають тако молими. ц(ѣ)-
са)р(ъ)скою властью изгнати тѣхъ
изъ цр(ъ)к(ъ)въ въ неже внидоше.
24 **Правило .ѢГ.**² Да боудеть къ донати-
ианомъ гл(агол)емаи сице. желаемъ
порадовати се в вашемъ исправлении.
27 повелѣно бо есть намъ и къ нехоте-
цимъ быти братии нашен гл(агол)ти.
братия наша есте. тѣмъже сходим' се
30 с вами и въспоминаемъ яко аще нѣкое
вправданіе въ словесѣхъ мните се имѣ-
ти. изверѣте моуже таковаи свѣдоу-
ще. и нарѣцѣте мѣсто и врѣ|ме. въ

ва да га друга црква прими у све-
щенство.

Правило 92.¹ Сваки епископ у своемъ
граду да се састаје са старешинама
донатијана, или и са суседом, ако га
узме, да се окупља са њима.

Тумачење. Трудѣи се да присаједине
Саборној цркви донатијане који се
на своју несрећу од ње отценише, бо-
жаствени оци не престајаху молити
их да одступе од старе преваре и при-
ме истину. Нађоше да би било потре-
бно још, да се сваки епископ у своемъ
граду засебно састаје са старешина-
ма донатијана или да се, узевши са со-
бом и другог, оближњег епископа, и
са тим сакупљају са онима и говоре
им о ономе што је после овог прави-
ла јасно написано, па ако, тако замо-
љени, не послушају, царском влашћу
да их изгоне из цркве у коју уђоше.

Правило 93.² Донатијанима да буде
речено ово: „Желимо да се порадује-
мо вашем исправљењу; наложено
нам је да и онима који неће да буду
наша браћа говоримо – наша сте
браћа. Зато се састајемо с вама и
подсећамо да, уколико сматрате да
имате неко оправдање у речима, иза-
берете људе који тако нешто знају, и
наведете место и време у које ће до-

5 сходит' се] исходит' се С | аще нема гр. | 6 поимъ] поимъ Р С | 8 приединити] приединити
се С | 12–13 истинноу – у гр. следи διὰ τοῦτο | 16 и до нема Р С. до нема М | 20 правилу С |
написана] писана С | 21 тако] тамо М, гр. οὕτω | 21–22 ц(ѣ)с(а)р(ъ)скою] ц(а)р(ъ)скою Р М | 23
цр(ъ)к(ъ)ве Р, цр(ъ)к(ъ)въ М, τῶν ἐκκλησιῶν (мп.) | въ неже] въ нуже Р, въ неже М | 31 въ
словесѣхъ нема гр. | мнит се С М | мнит се въ словесѣхъ нив. С | 32–33 моуже таковаи свѣ-
доуше, τοὺς ταύτην πιστευθεμένους | свѣдоуцие С М | 33–3 ум. и нарѣцѣте... раздрѣшитъ
се, гр. ἀπαντῆσαι ὁφείλοντας ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ καὶ καιρῷ

¹ У РП ово прав. је 91. ² У РП ово прав. је 92.

неже приидоуѣтъ и бесѣдуюѣтъ с нашими. да всако прѣкословнѣе раздрѣшнѣтъ се. аще ли же ни. невѣрнѣе ваше ѡт(ъ) толѣ познано боудеть.¹

Прав(н)л(о). **҃҃.**² Рожьшен се въ бл(а)-
6 гочьстни. и въ вѣрѣ въспитѣни быв-
ше ц(ѣ)с(а)ри. роукоу даати цр(ъ)-
к(ъ)вама дльжни соуѣтъ. понеже и па-
9 влоу помолшоу се воиньскаиа роука безъчинныхъ раздроуши единодоушнѣе.
Тл(ъ)к(ъ). **Бл(а)гочьстивыхъ ц(ѣ)-**
12 **с(а)рь** пособниа и помощи. цр(ъ)к(ъ)ви
всегда трѣбоуѣтъ. ц(ѣ)с(а)ри же дль-
жни соуѣтъ таковаиа подаати нма. иако
15 вѣрѣ соуѣще поборници. да не ѡт(ъ) еретикъ или ѡт(ъ) безъчинныхъ чло-
в(ѣ)къ прѣвбидниа бываюѣтъ. ибо и
18 ап(о)с(то)лъ павль. кгда клетвами св(ѣ)щаше се безъчинниа иврѣи оуби-
ти его въ цр(ъ)к(ъ)ви. воиньскою си-
21 лоу сиухъ единод(оу)шни свѣтъ раз-
дроуши.

Правило 94. **҃҃.** Изволише ѡ(тъ)ци грама-
24 тами послати къ | властеломъ. иако да
потъщет се дати нма помощь изгнати
донатианы. ѡбъци потрѣбѣ бывши.
27 граматы да силаюѣтъ се. къ г(о)спод(ъ)-
скомоу прѣстолау. и сворь да бываюѣтъ
идѣже ксть под(о)бно. аще же не ѡб-
30 цниа потрѣбы. въ своихъ ѡбластеухъ да
творетъ сворь и соудеть се.

Тльк(ъ). **҃҃.** Еже оубо въ кожеждо ѡбла-
33 сти свороу бивати по вса лѣта съби-

ни и разговарати са нашими, да се свака несугласица разреши; ако ли не, ваше ће неверје од сада бити знано.“¹

Правило 94.² Роженн у благочастиво-
сти и отхрањени у вери, цареви су
дужни да црквама пружају руку, јер и
кад је Павле замолио, војничка рука
је разрушила једнодушност изгред-
ника*.

Тумачење. Благочастивих царева по-
дршку и помоћ цркве увек траже. А
цареви су дужни, као поборници ве-
ре, то да им дају, како не би од јере-
тика или од изгредника биле непо-
даштаване, јер и апостол Павле је,
када су се заклињали изгредници Је-
вреји да га убију у цркви, војничком
силом разрушио њихов једнодушни
договор.**

Правило 95. Оци нађоше да је добро
да пошаљу писма властели, да се по-
брине и даје им помоћ да изагнају до-
натијане. Кад је потреба општа, да се
пошаљу писма господарском престо-
лу и да се одржи сабор где је по-
годно. А ако потребе нису опште, у
својим областима да се држи сабор и
да се суде.

Тумачење. То, дакле, да у свакој об-
ласти бива сабор – да се сваке године

¹ Дела ап. 23, 17–24; уп. 21, 30–32; 23, 27; 26, 21–22 ** Дела ап. 23, 12 сл.

6 въспитани М | 7 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М. ц(ѣ)с(а)р(е)ви С | 11–12 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | 13 ц(ѣ)с(а)ри] царне Р. ц(а)ри М | 16–17 безъчинныхъ члов(ѣ)къ. τὸν ἀτάκτων | 17 и нема М | 18–20 ум. кгда клетвами... въ цр(ъ)к(ъ)ви. гр. τὸν ἀτάκτων | 21 единод(оу)шно Р | 23 ѡ(тъ)ци нема гр. | 23–24 граматы Р С М, гр. ὑπάματα | 24 властелемъ Р С М | 27 да нема М | силаюѣтъ се] поси-
лают се М | 30 потрѣбы, αἰτία | 30–31 да творетъ сворь и нема гр. | 32 Еже] Иже М

¹ Ум. тумачења у MSyn 237, Petropolit. 208, РП следи σαφής, што Patm. 207, AE (263) 279, AL ω 30, V 1167, CS 1121 нема. ² У РП ово прав. је 93.

рати се іеп(и)с(коу)помь. и вса прилоу-
 чившаа се въ нихъ ѡсобно цр(ь)ко-
 3 в(ь)наа стезанна. по правиломъ изи-
 сковати же и раздрѣшати. и съ сборъ
 6 повелѣвають. а іеже ѡт(ь) всѣхъ ѡбла-
 стии соуцниихъ въ африкии іеп(и)с(коу)-
 помь. сходити се в иѣкоємь мѣстѣ и
 9 ѡбщцаа вина іеже ради длѣжни соутъ
 снѣти се. инако таковомоу быти сбо-
 роу не працають. троѹда ради шѣствна
 12 длѣготы поѹти. іегда же боу||деть
 иѣкаа ѡбщцаа потрѣба. іеже ради
 ѡбщлемоу сбороу быти. длѣжни соутъ
 15 вси еп(и)с(коу)пи къ дръжецемоу прѣ-
 выи прѣстолю іеп(и)с(коу)поу. граматы
 послати. и тѣ иѣже аще избереть стро-
 18 іено мѣсто снѣти се. тоу да събероутъ
 се.

Правило 92. Единномоу ѡт(ь) двою
 21 соупрѣнникѹ припадавшоу. аще же ѡба
 изволѣта избрати соуднию. ѡт(ь) толѣ
 да не припадаѣта.
 24 **Тлък(ь).** Градъскыи оубо законъ тако
 моудръствоуѣтъ ѡ изволеныхъ соуд-
 27 наахъ. іакоже инако не съставити изво-
 лѣнаго соуднища. аще не въпросеть прѣ-
 30 жде ѡт(ь) ѡбою соупрѣнникоу гл(аго-
 л)юще. сама изволѣста соудити се ѡт(ь)
 насъ. аще же іединъ ѡт(ь) ваю не при-
 33 иметь соуда нашего. толико злато да
 въдасть соупрѣнникоу своѣмоу прием-
 люцемоу съдѣ нашъ. и ѡбѣма рек'ше-

сакупљају епископи и сва код њих
 посебно искрсла црквена питања по
 канонима испитају и разреше – и
 овај сабор налаже. А тада кад се епи-
 скопи свих области у Африкији са-
 стану у неком месту и општи сабор
 образују, уколико разлог ради којег
 су дужни да се сакупе не би био оп-
 шти, у том случају се такав сабор не
 дозвољава због тешкоћа у превали-
 вању дугог пута. Када, пак, нека оп-
 шта потреба постоји да се састане
 општи сабор, сви епископи су дужни
 да епископу који држи први престо
 пошаљу писма, и где он изабере одго-
 варајуће место да се састану – ту да
 се сакупе.

Правило 96. Кад се један од два су-
 парника жали, ако су обојица реши-
 ла да изаберу судију, убудуће да се не
 жале.

Тумачење. Грађански, дакле, закон
 тако просуђује о изабраним судија-
 ма, да се другачије не образује иза-
 брани суд док се претходно обојици
 супарника не постави питање, гово-
 рећи: „Сами сте изволели да вам ми
 судимо; ако један од вас не прихвати
 наш суд, да свом супарнику, који је
 наш суд прихватио, да толико и
 толико новца“. И кад оба кажу:

1–2 прилоуѣшаа се М | 6 африкии | априкии С | 7 в иѣкоємь | иѣ въ коємь С М | 8 ѡбщи Р |
 9 вина, αἱ αἰτίαι (мн.) | 11–12 троѹда ради... поѹти нема гр. | 12 поѹти Р. поѹта С. поѹте М |
 17–18 стронно Р С М, ἐπιτίθειον | 22 изврати нема Р М | 24 тако | таково С, тѣко (= тако) орт.
 -јез. црта М | 27 въпросеть | въпросѣсь (!) М | 30 ѡт(ь) ваю, ἐξ αὐτῶν | 31 злата М, τὸ πρῶτον
 33–3 и ѡбѣма рек'шема... соудита се нема гр.

ма тако да боудеть. и положита то-
 3 лико | злато междоу собою и тако соу-
 дита се. и аще которыи шт(ь) нею не
 хоцетъ прѣбыти въ всоужденнии изво-
 6 ленаго шт(ь) нею соудне. възьмъ злато
 вѣдасть соупьрникъ своемоу. иже при-
 емлетъ соудъ его и прѣбываетъ въ немъ.
 9 не поудима бо кста приети соудъ его
 нь по воли иею се есть. сего ради ни
 градьскыи соудне соуда его не посоу-
 12 ждають. понеже и кромѣ соудниа их'
 можетъ иемоу же есть неохгодынь соудъ
 реченоу злато давъ штити шт(ь)тоудѣ.
 15 глаголетъ же и се градьскыи законъ.
 ако под(о)бьнь сынъ шѣма соупьрни-
 кома соудн. рекыше соуродьнь и могын
 соудити по своен власти. изволены соу-
 18 дна не бывають. правила же не тако ш
 изволеныхъ соуднахъ повелѣвають. нь
 аще шѣа свпьрника ип(и)с(коу)па или
 21 причтника. изверета иѣкыи шт(ь) ие-
 п(и)с(коу)пъ изволеныи соудне. и прѣд
 ни||ми соудити се вьсхоцета. вьсжде-
 24 ны шт(ь) ихъ. аще не хоцетъ приети
 всоужденниа ихъ. и индѣ припадъ не-
 приетьнь есть. нь да прѣбоудеть и не
 27 хоте в'толь всоужденни. вина же иже
 по нашемоу смотренню. иеже ради не
 прощено есть на соудъ ихъ припадати
 30 посоужденниа ради. написано быс(ть) на-
 ми въ петѣмъ на десете правилѣ сего сво-
 ра.

„Нека тако буде“, онда да положе
 межу собом толико новца, и тако се
 суде. А ако који од њих неће да оста-
 не при одлуци судије којег су избра-
 ли, нека, узевши новац, да свом су-
 парнику који прихвата његов суд и
 остаје при њему. Не приспѣлавају се,
 дакле, да прихвате његов суд, него
 им је то остављено на вољу. Због то-
 га ни грађанске судије накнадно не
 суде његову одлуку. пошто и без
 њиховог суда може онај коме пресу-
 да није по вољи, давши речени новац,
 да отуда оде. А *Грађански закон* ка-
 же и то, да судија који је обома су-
 парницима прихватљив, то јест спо-
 дан и може по својој власти да суди –
 не бива изабрани судија. Правила,
 пак, не прописују тако о изабраним
 судијама, већ ако оба супарника, од
 епископа или свештених лица избе-
 ру неке од епископа као изабране
 судије и хоће пред њима да се суде,
 уколико осуђени од њих неће да при-
 хвати њихову пресуду, и уложи *при-*
зив другде – да се не прими, него, и
 ако се не слаже, да остане у тој осу-
 ди. А разлог због којег, по нашем
 мишљењу, није дозвољено на њихов
 суд улагати *призив* ради поновног
 суђења, написасмо у петнаестом пра-
 вилу овога сабора.

3 аще и инв. Р | 4 въ всоужденни, τῇ ἀποφάσει | 5 възьмъ нема гр. | 6 ум. соупьрникъ своемоу, гр. πρὸς τὸν ἑτερον | 7 его нема гр. | и прѣбываетъ въ немъ нема гр. | 9 се есть, τοῦτο κεῖται | 9–11 ум. ни градьскыи... не посоуждають, гр. οὐδὲ ἐκκλητος κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ χώραν ἔχει | 11 ум. кромѣ соудниа их', гр. χωρὶς ἐκκλητου | 13 шт(ь)тоудѣ Р | 14 градьскыи законъ, ὁ νόμος | 15 шѣ(о)банъ М. ὁ πρόσφορος | 15–16 шѣма соупьрникома, τοῖς μέρεσι | 16 рекыше соуродьнь нема гр. | средьн' Р М. родьнь С | 17 соудити – у гр. следи αὐτοῖς | 20 ип(и)с(коу)па] ип(и)с(коу)па кста Р | 23 вьсхоцета соудити се инв. Р С М | 24 не хоцета Р | 25 всоужденниа, τῆς ἀποφάσεως | ихъ] шт(ь) ихъ С | и нема Р С | индѣ нема гр. | припадъ, ἐκκαλούμενος | 27 всоужденни нема гр. | иже] иже Р С М | 29–30 припадати посоужденниа ради, ἐκκαλεῖσθαι | 30 написана Р С М | 31 петом Р

Правило .Сѹ. Отъ цѣс(а)ра да испро-
сѣ. съг(агол)ьникъ рек'ше помо-
3 щникъ застоупленію. ѡ цр(ь)ков(ь)-
ныхъ главизнахъ. иже хитрость имѣ-
ють ѡт(ь)м'цати вещи цр(ь)ков(ь)ныѣ.
6 и іако с(ве)т(ите)ли ѡ приключающих' се
оудобьно възвѣцати могоуть.

Тльк(ь). И пакѣ изволи се ѡ(ть)цель
9 свора сего. іакоже въ седмьдесятъ пе-
тѣль правилѣ оудбно быс(ть). про-
сѣти ѡт(ь) цѣс(а)ра. іако да въдасть
12 нль власть | поставлѣти мьст'ники
въ цр(ь)к(ь)ви. іеже соуть казнители и
соудіе. то самое слоужение и хитрость
15 нмоуше. цр(ь)ков(ь)ныѣ вещи ѡт(ь)-
м'цати. и іако с(ве)т(ите)ли да про-
тиветь се прилочающим' се. коль кра-
18 ти аще ноужда боудеть. и оудобьно
могоуть въ соуднища въходити. и цѣс(а)-
р(е)ви ѡ таковыхъ възвѣцати. и
21 ѡт(ь)тоудоу помоуць принимати.

Правило .Сѹ. Иже николиже не имѣв-
ше своего іеп(и)с(ко)па въспросеть да
24 боудеть. аще не сворь іеп(и)с(коу)пъ ѡв-
ласти тоіе. и старѣишихъ іеп(и)с(коу)пъ.
повелеть. и напишоуть. по волни того
27 іеп(и)с(коу)па. въ іегоже власти іестъ
цр(ь)кы та. інако не примоуць.

Тльк(ь). Аще прѣдѣль нѣкы подь іеп(и)-
30 с(коу)помъ іестъ. и въсхоуцетъ прѣдѣ-
ла того народъ. іеп(и)с(коу)па себѣ по-
ставити ѡсобна. не просто оуслышани
боудоуць. нъ съ искоушение||мъ всего

Правило 97. Од царева да се затражи
заступник, односно помоуник у за-
ступању око црквених ствари, вичан
да заштити црквене ствари и да мо-
же, као свештено лице, како треба да
обавештава о ономе што се догађа.

Тумачење. И опет оци овога сабора
нађоше да је добро, како у седмьдесят
петом правилу би ваљано, да се тра-
жи од цара да им да власт да у цркви
постављају маснике, који су казните-
љи и судије, што имају посебно ту
службу и вештину— да заштите црк-
вене ствари и да се, као свештена ли-
ца, супротставе искрслим догађањи-
ма сваки пут ако буде нужда, те да
лако могу да улазе у судове, и о томе
обавештавају царева и отуда помоу
да примају.

Правило 98. Они који, немавши ника-
да свог епископа, затраже да имају,
другачије да не добију уколико сабор
епископа дотичне области, и најста-
рији епископи, не дозволе и не напи-
шу, по мишљењу оног епископа у чи-
јој је власти та црква.

Тумачење. Ако је неко подручје под
епископом и народ тог подручја ус-
хтедне себи засебног епископа да по-
ставѣ — да не буду послушани како
било, него са рассмотрењем целог

д. 1305

1 цѣс(а)ра] ц(а)ра Р М | 2 съг(агол)ьникъ, συνήγορον ἀντίληψις | 2-3 рек'ше помоуникъ застоу-
пленію нема гр. | 5 цр(ь)ков(ь)ныѣ нема гр. | 8-9 ум. ѡ(ть)цель свора сего, гр. τῇ συνόδῳ | 9
іакоже — у гр. следи καὶ | въ седмьдесятъ] въ .δ. и Р | 11 цѣс(а)ра] ц(а)ра Р М | 13-14 іеже соуть
казнители и соудіе нема гр. | 16 с(ве)т(ите)ли, ἱερεῖς | 19 въ соуднища въходити нема гр. | 19-20
цѣс(а)реви] ц(а)реви Р М | 20 възвѣцати] вѣцати Р С М | 22 николиже, μηδέποτε | 23-24 въспро-
сѣть да боудеть нема гр. | 26 повелеть нема гр. | по волни κατὰ γνώμην | 30-31 ум. прѣдѣла
того, гр. ἐν αὐτῇ | 31-32 поставити, σχεῖν | 32 не просто, ὡς ἔτυχεν | 33 съ искоушениемъ, μετὰ
δοκιμασίας

сбора. да аще митрополитъ вѣласти
тою. и вси соѹщен с нимъ еп(и)с(ко)у-
3 пи. по воли того еп(и)с(ко)па под
нимже естъ прѣдѣль тѣ. повелеть и
написоути да поставит' се имъ еп(и)-
6 с(ко)у(п)ъ.

Правило 98. Иже ѿт(ъ) донатіанъ
вѣрацьше се. да имѣють свое еп(и)-
9 с(ко)у(п)ы. аще и не с волею сбора тѣхъ
имѣху. оумьрьшоу же еп(и)с(ко)у-
поу. аще не хотеть иного в того мѣ-
12 сто поставити. къ дроугомоу да при-
ложет' се. достоинно естъ. и еп(и)с(ко)у-
пи иже прѣжде съединенниа вѣративше
15 се. люди еже имѣяху да имѣють. по
повелѣнии же ц(ѣ)с(а)рьсцѣмъ еже ѿ
съединенни. каажде цр(ъ)кы своа ѿ-
18 правданниа да ѿт(ъ)мьститъ.

Тльк(ъ). Донатиане ѿт(ъ)врьг'ше се.
ѿт(ъ) сборныи цр(ъ)к(ъ)ве. и свое имѣ-
21 ху еп(и)с(ко)у(п)ы. повелѣно быс(тъ)
имъ. аще вѣратет' се сами же и еп(и)-
с(ко)у(п)и ихъ къ сборнѣи цр(ъ)к(ъ)ви.
24 бес(с)оумненниа пакы | да соутъ еп(и)-
с(ко)у(п)и. аще и не по воли сбора поста-
влени быше. аще же скон'чаютъ се ти
27 еп(и)с(ко)у(п)и. рек'ше изъмрютъ. да не
поставеть ниѣхъ въ тѣхъ мѣсто еп(и)-
с(ко)у(п)ъ ѿт(ъ) своихъ кого. нь подъ вла-
30 стию и подъ правлениемъ ниѣхъ нѣ-
кыхъ еп(и)с(ко)у(п)ъ да боудоути. иакоже
да не нарекоути се пакы раскол'ници и
33 по своен воли живоуше. нь ѿт(ъ) сбор-

сабора, како би митрополит те обла-
сти, са ѿим и сви епископи, по воли
оног епископа под којим је то подру-
чје, одобрили и написали да им се
постави епископ.

Правило 99. Они који се обраћају од
донатијана, своје епископе да имају
па било да их и мимо воље сабора
имаћаху; а кад епископ умре, ако не-
ће другог на његово место да поста-
ве, дозвољено је да се другом припо-
је. И епископи који су се пре сједиње-
ња обратили, да имају народ који су
имали. А после царске наредбе о сје-
дињењу, свака црква своја права да
одбрани.

Тумачење. Донатијанима који су се
отцепили од Саборне цркве, а имали
су своје епископе, би допуштено, уко-
лико се Саборној цркви врате, сами
пак, и епископи њихови – да ови опет
свакако буду епископи, нако нису по
воли сабора били постављени. А ако
ти епископи скончају, то јест умру,
да не поставе друге неке од својих,
уместо тих епископа, него под вла-
шћу и под управом неких других епи-
скопа да буду, како се не би опет на-
звали расколницима и живели по сво-
јој воли, већ да се од Саборне цркве

1 сбора – у гр. следи τῆς ἐπαρχίας | 2 соѹщии Р С М | 2–3 и вси соѹщен с нимъ еп(и)с(ко)у(п)и
нема гр. | еп(и)с(ко)у(п)и с нимъ инв. Р | 3 ум. по воли, гр. πρὸς δὲ καὶ συναίνεσεως | 4 тѣ нема
М | повелѣти Р С | 8 вѣраць се М | 11–12 в того мѣсто поставити, ἀντικαταστήναι | 13 и нема Р |
16 ц(ѣ)с(а)рьсцѣмъ | ц(а)рьсцѣмъ Р М | 17 кааждо С | 19 ѿт(ъ)врьг'ше се | ѿт(ъ)трыгшен се С
М | 20 сборныи нема гр. | 21 еп(и)с(ко)у(п)и М | повелѣно быс(тъ), ὁρίσθησαν | 22 и нема С | 25 не
по воли. παρὰ γνῶμην | 25–26 поставлени быше. ἑγρόνασιν | 27 рек'ше изъмрютъ, нема гр. | 32 не
нарекоути се, μὴ λογίζεσθαι

ныне цр(ь)к(ь)ве поставляти се. до-
 3 стонно ьсть тако творити имь. нь и
 ц(ѣ)с(а)рева закона вбрацьше се люди
 6 ьже имѣху пакы да имѣють и боу-
 ь доуть въ нихъ ьп(и)с(коу)пи. законъ же
 9 и повелѣнии ц(ѣ)с(а)рево сице. цр(ь)-
 к(ь)вы и правлениа ьже дръжеть до-
 12 натиане. сборныхъ цр(ь)к(ь)въ ьп(и)-
 с(ко)помь да вдадеть се. ихъ же бѣху
 15 мѣста та испрва. и люди свое да
 имѣють пакы подь своими ьп(и)с(коу)-
 18 пинами. по таковѣмъ же ц(ѣ)с(а)рь-
 сцѣмъ повелѣнии. аще вбратетъ се
 къ соборѣн цр(ь)к(ь)ви донатiane.
 аще ли же не вбратетъ се. кажда
 цр(ь)кы свое люди и своя мѣста да
 възметъ.

Правило .р. От новыне германие. при-
 21 шьдше гла(гола)ху иподiakони три-
 ци възискани бывше и не вбрѣтоше
 се. соудъ под(о)баше изнести на нѣ и'
 24 цр(ь)ков(ь)ныне ради кротости. да вх-
 доуть послани въ вещи тои разсмѣти
 дльжни соуде.
 Тл(ь)к(ь). Ти diaconi маврен'тina
 27 ьп(и)с(коу)па. новыне гер'мание вклеве-
 таше. и повелѣно быс(ть) имь на сборъ
 30 принти. и прѣдложити вины ьже гла-
 (гола)хъ на ьп(и)с(коу)па. и тогда два-
 33 ци и трици поискани бывше не вб-
 рѣтоше се. и хотѣху ако клеветници
 всоуджени быти. нь цр(ь)ковныне ра-

поставляју. Омогуѣно им је тако да
 чине. Али и донатiјански епископи.
 који су се обратили пре Царског за-
 кона, опет да имају народ који су
 имали и да њему буду епископи. А
 закон и наредба царева је оваква:
 Цркве и управе које држе донатiјани
 да се дају епископима Саборних
 цркава, чија та места беху испрва; и
 свој народ опет да имају под својим
 епископијама. А после такве царске
 наредбе, било да се обрате донат-
 iјани Саборној цркви, било да се не
 обрате, свака црква да узме свој на-
 род и своја места.

Правило 100. Ипоѣакони који. доша-
 вши од Нове Германије. оптуживаху,
 трипут су тражени и нису нађени.
 Требало је суд против њих изнети.
 Али црквене ради благости. да буду
 послани они који су дужни о тој ства-
 ри да расуде.

Тумачење. Ти ѣакони оклеветаше
 Маврентија, епископа Нове Герма-
 није, и би им наложено да дођу на са-
 бор и изнесу кривице којима су оптуживали епископа. И тада је, пошто
 двапут и трипут бише тражени и не
 нађоше се, требало да као клеветни-
 ци буду осуђени, али благости ради

4 ц(ѣ)с(а)рева] ц(а)рева Р М | закона ц(а)рева пив. Р М | 4-7 ум. люди... сице. гр. τοῦ κελεύσαν-
 тоς | 7 ц(ѣ)с(а)рево] ц(а)рево Р М | 8 и нема М | правлениа] справлениа Р С | 8-9 донатiяны М | 10
 да вдадеть се, προσενωῖναι | 11 и нема гр. | 12-13 ум. подь своими ьп(и)с(коу)пинами. гр.
 ἔσονται οἱ ἐπίσκοποι ἐν αὐτοῖς | ьп(и)с(коу)пина(ми) Р | 13-14 ц(ѣ)с(а)рьцѣмъ] ц(а)рьскомъ Р |
 19 От новыне германие, ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ | 20 иподiakоны С | 22 на нѣ нема гр. | 24 разъ-
 мѣти. διαγῶναι | 26 ум. diaconi. гр. ὑποδιάκονοι | 27 новыне гер'мание нема гр. | 29-30 гла(го-
 ла)хъ, εἰσῆγον | 33-1 нь цр(ь)ковныне ради кротости повелѣше] нь рекоше цр(ь)ковныне ра-
 д(и) кротости Р. гр. ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμερότητα ὠρίσθη

- ди кротости повелѣше ѡ(ть)ци посла-
ти нѣкыѣ соудити ѡ(ть) свора въ градѣ
3 тѣ. и тамо расмотрѣти винны гл(аго)-
лемыѣ на еп(и)с(коу)па. пришедшиимъ
и тѣмъ гл(аго)лющимъ на нь. и под(о)-
6 бно вѣщемъ да вѣда(д)еть ѡсужденіе.
Правило .рѣ. Изволише послати грама-
ты. къ иннокентію. смирити се дроугъ
9 къ дроугоу. римьскѣи и александрь-
сцѣи цр(ь)к(ь)ви.
Тѣмъ(ь). Нѣкыхъ ради винъ. раскола
12 выс(ть) междоу римскою и междоу
александрьскою цр(ь)ковню. и гнѣвъ
имѣста междоу собою римскы и алек-
15 сандрьскы папа. изволише ѡ(ть)ци
граматы послати къ иннокентію. папѣ
римьскомоу. іако да съмирита се дроугъ
18 къ дроугоу. ѡбѣ цр(ь)к(ь)ви. и да хра-
нита мир'. иже г(оспод)ъ прѣдалъ іестъ
рекъ. миръ даю вамъ миръ мой ѡста-
21 вляю вамъ. и пакы. смиранте се ме-
ждоу собою.
Правило .рѣ. Мал'жен'ца распоуцающа
24 се. аще не смирита се да прѣбываѣта
тако. аще ли же ни. къ покаіанію да
поноуждена бѣдетъ.
27 Тѣмъ(ь). Оугодно быс(ть) ѡ(ть)цем'
свора сего. по ѡв(а)нг(е)льскомоу || и
ап(о)с(то)льскомоу оученію. никомоу
30 же своеѣ жены не изгнати просто ни
разлоучати се ѡ(ть) неѣ. аще же при-
лоучит' се. или моужоу всхотѣвшоу.
33 или женѣ разлоучити се ѡ(ть)

црквене, оци наложише да пошалу
неколике судије са сабора у тај град и
тамо да размотре кривице изговорене
против епископа, пошто доју и ти ко-
ји га оптужују, те у складу са стварима
да донесу пресуду.

Правило 101. Нађоше (оци) да је до-
бро да пошалу Инокентију писма да
би се једна с другом помирили Рим-
ска и Александријска црква.

Тумачење. Због некаквих разлога би
раскол међу Римском и међу Алек-
сандрійском црквом, и разгневише се
међу собом римски и александријски
папа. Оци нађоше да је добро да по-
шалу писма Инокентију, папи рим-
ском, како би се једна с другом обе
цркве измирили, те да чувају мир ко-
ји је предао Господ, рекавши: „Мир
вам дајем; свој мир вам остављам“.
И опет: „Смирујте се међу собом“.

Правило 102. Брачници који се ра-
спуштају, ако се не измире, да остану
тако, а ако ли не, да се присиле на
покајање.

Тумачење. По вољи би оцима овога
сабора да по јеванђелском и апо-
столском учењу нико тек тако не
изгони своју жену, нити да се од ње
раздваја. Уколико се, пак, догоди да
или муж или жена усхтедне да се ра-
здвоји од сужитства, и не измире се, и

* Јн 14, 27 ** І. Сол 5, 13

І ум. повелѣше ѡ(ть)ци. гр. ὡρίσθη | 2-3 въ градѣ тѣ нема гр. | 3 расмо(три)ти Р | 5 гл(а-
гол)ющимъ. τῶν κατηγορούντων | гл(агол)ющимъ Р | 9 римьскѣи С | и нема С | 9-10 александрьскѣи
С. александрьскѣи М | 11 Нѣкыхъ ради винъ. раскола. διὰ τὰς παρεμπροσούσας διχονοίας | 12
междоу² нема гр. | 13 александрьскою М | 13-15 и гнѣвъ... папа нема гр. | 14-15 александрьскимъ
М | 16 послати граматы инв. Р | 17 смирити се М | 17-18 ѡбѣ цр(ь)к(ь)ви дроугъ къ дроугоу
инв. С | 17-19 іако да... мир', Аристин: ὥστε πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην φυλάττειν ἐκατέρως τὰς
ἐκκλησίας | 19-22 иже г(оспод)ъ... собою нема Аристин | 21 смирѣните се М | 27 ѡ(ть)цем' нема
гр. | 28 ѡв(а)г(е)льскомоу Р М

соужитѣства. и не смирита се и не
 въсхоиѣта пакы снити се и коуино
 3 жити. да прѣбоудета тако въ единѣ-
 ствѣ и къ другомоу браку не съче-
 таѣта се. понеже иже поуцѣнцоу помъ
 6 прѣлюбы творить. аще же моужь
 помаеть иною жену. или жена иного
 моужа. въ покаиание да приведоут' се.
 9 и любодѣнства запрѣщенье да при-
 нмоут'. к' селмоу нци правила всмѣде-
 сетъ шестаго. шестаго свора иже въ
 12 троуаѣ полатиѣм'. и с(ве)таго васили-
 а правило. деветою и тридесете петою.
 чотыредесете всмюю. седмьдесетъ сед-
 15 мюю. в семь глаголеть. |

Правило .р҃г. Годѣ быс(тъ) вт(ъ)цель.
 да оутвържденые своромъ мол(и)твы.
 18 вт(ъ) всѣхъ съвршають се. или
 начелныи. или прѣложенію или роукъ
 положеніи. и вт(ъ)ноуади нѣхъ на
 21 вѣроу николиже. не приносяти.
 Галк(ъ). Иже вт(ъ) всѣхъ своровъ.
 оутвържденаа с(ве)таа писаниа. и мо-
 24 л(и)твы еже цр(ъ)кы прѣела ҃сть. вси
 хр(и)стиане творити дльжни соутъ. се
 же ҃сть иже въ начелѣ с(ве)тыи слоу-
 27 жьбы до ҃в(а)нг(е)ліа пѣниа. и почи-
 тание св(е)цѣныхъ писаниа. или прѣ-
 30 ложеніи. се же соутъ еже в углаше-
 ныхъ мол(и)твы. илиже тѣхъ г(о)с(по-
 де)ви прилагаемъ. и роукъ положеніи
 еже ҃сть поставленіи. и потомъ бы-

не усхтедну опет да се састану и
 заједно живе – да остану тако у зајед-
 ници и у други брак да не ступају, за-
 то што онај ко распуштеницу узме
 прељубу твори. Уколико, пак, муж
 узме другу жену. или жена другог
 мужа – да се приведу у покајање и да
 приме запрећење за прељубу. Уз ово
 потражи правило осамдесет шесто
 Шестог сабора у Трулској палати: и
 светог Василија правило девето. три-
 десет пето, четрдесет осмо и седам-
 десет седмо о овоме говори.

Правило 103. По вољи би оцима да
 сви врше молитве сабором утврђене:
 или почетне, или приложне, или
 полагања руку, а уопште друге про-
 тив вере нипошто не приносити.

Тумачење. Од свих сабора утврђена
 Света писма и молитве што је Цр-
 ква примила дужни су сви хришћани
 да држе, то јест песме које су у поче-
 тку свете службе до Јеванђеља; и чи-
 тање *Свештених писма*, или *прило-*
жење, а то су молитве за оглашене, са
 којима те прилажемо Господу; и *по-*
лагање руку, односно рукоположење,

3–4 въ единѣствѣ, ἀπολύτους | 5 понеже – у гр. следи καὶ | 7 иною (!) M | 10 к' селмоу нема гр. |
 10–11 всмѣдесетъ шестаго] .п.ѣ. –го P, всмѣдесетъ и шестаго C | 11 ум. шестаго, MSyn. 237,
 Petropolit. 208, Patm. 207, AL ω 30, AE (263) 279, V 1167, CS 1121, РП ѣвдоуон | 12 ум. с(ве)таго. гр.
 μεγάλου | 13 деветою] .ѡ. M | тридесете петою] .л. и пет(о)у P, тридесети петою C, тридесетъ
 петою M | 14 чотыредесете всмюю] .м. и всмюю P, чотыридес(е)тъ всмюю M | 14–15 седмьде-
 сетъ седмою] .ѡ. и сед'мою P, седмьдес(е)тъ сед'мою M | 15 в семь глаголеть нема гр. | 19
 начелныи, прооіѣа | прѣложенію, παράθεσις | роукъ M | 20 и нема M | 24 прѣела] прѣла M | 25
 хр(и)стиане нема гр. | 27 пѣниа C | 29 еже] и иже P, иже M | 31 прилагаемъ] прѣдлагаемъ C,
 прѣлагаемъ M, παρὰ τὴν μετὰ | 31 роукы C | 32 еже ҃сть поставленіи нема гр. | ум. и потомъ, гр.
 ἕρουν

- важущее людехъ бл(а)г(о)с(ло)вление.
 ѿп(и)с(коу)плею роукою.
- 3 **Правило .рѣ. Людскаго соузда оу ц(ѣ)-**
с(а)ра просе неѿп(и)с(коу)пъ.
Тльк(ь). Ёп(и)с(коу)пъ или причѣт-
 6 **никъ ѿ грѣсѣхъ ѿклеветаемъ. и ѿтри-**
цаетъ се цр(ь)ковь|наго соудица. и
 9 **проситъ оу ц(ѣ)с(а)ра мирьскыхъ соу-**
днн. таковыи своеие чѣсти да боудеть
лишенъ. Се разоумно.
Правило(о) .рѣ. Пце въ африкии безъ ѿб'-
 12 **щениа сын. къ соуцимъ ѿбѣнъ полъ**
мора. оутанв се приѿбѣщитъ се. непри-
чѣтникъ.
 15 **Тльк(ь). Иже въ африкии ѿт(ь)лоученъ**
бывъ ѿт(ь) слоужбы ѿп(и)с(коу)пъ или
 18 **причѣтникъ. аще на ѿнъ полъ мора**
прѣшьдъ. и оутанв се. тамо соуцимъ
ѿп(и)с(коу)пы приѣтъ боудеть на ѿб'-
 21 **щение. свои степень погоубитъ.**
Правило .рѣ. Нѣкые ради ноужде хо-
 24 **те къ ц(ѣ)с(а)реви ѿтити. да ѿѿбѣ снѣ**
створитъ къ архидоньскомоу с(вѣ)т(и-
те)лю и римьскомоу. и ѿт(ь)поустъ-
ное послание да въземлетъ. аще ли ни.
безъ ѿбѣщениа ѿстъ.
 27 **Тльк(ь). Ёп(и)с(коу)пъ или причѣт-**
никъ. аще въсхоцетъ понти къ ц(ѣ)-
 30 **с(а)реви. да скажетъ прьвое виноу кар-**
хидоньскомоу | ѿп(и)с(коу)поу ѿеже
 33 **ради идеть. и възметъ ѿт(ь) него гра-**
матоу ѿт(ь)поуст'ноу ю и въ римъ при-
шьдъ покажетъ ю ѿп(и)с(коу)поу римь-

1 бл(а)г(о)с(ло)вѣнїе М | 3 Людскаго, Δημοσίαν | 3-4 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | 5-6 причетникъ Р | 6 ѿ грѣсѣхъ, ἐπ' ἐγκλήμασι | 8 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | 10 Се разоумно у Р после прав. 105. | 11 африкии] априкии С | 11-12 безъ ѿбѣщениа] безъ ѿсѣженїа Р, гр. ἀκοινωνήτος | 12-13 къ соуцимъ ѿбѣнъ полъ мора, τοῖς πέραν | 13 оутанв се] и оутанв се Р С | 13-14 не причѣтникъ, ἀκλήρωτος | 15 африкии] априкии С | 16 ѿт(ь) слоужбы нема гр. | 17 на] (=на) нь орт.-јез. црта М | 17-20 ум. на ѿнъ полъ... на ѿбѣщение, гр. πέραν θαλάσσης ὑφ' ἑρπον, ἤγουν ἀπερχόμενος, τοὺς ἐκεῖσαι ἐπισκόπους ὑποσύρη, καὶ εἰς κοινωνίαν αὐτὸν προσδέξονται | 20 погоубитъ, ζημιωθήσεται | 22 ц(ѣ)с(а)реви] ц(а)реви Р М | 23 къ архидоньскомоу] кархидоньскомоу С М | 23-24 с(вѣ)т(и)те)лю, τῷ ἱερεῖ | 27-29 ум. Ёп(и)с(коу)пъ... ц(ѣ)с(а)реви, гр. Ὁ ἀπὸ Ἀφρικῆς δι' ἀνάγκην τινὰ μέλλον ἀπελθεῖν ἐν τῷ κοινῷ, τοὔτεστιν, ἐνθα ὁ βασιλεὺς ἐστὶ καὶ κληρικὸς ἐστὶ καὶ ἐπίσκοπος | 28-29 ц(ѣ)с(а)реви] ц(а)реви Р М | 29 прьвое нема гр. | 33 ум. ю, гр. αὐτὸν | 33-1 римьскомоу] ѿп(и)с(коу)поу инв. Р М

а потомъ благословъ који се даје наро-
 ду епископовомъ рукомъ.

Правило 104. Ко од цара тражи јавни
 суд – није епископъ.

Тумачење. Такав епископъ, или све-
 щеникъ, који је оклеветан за криви-
 цу, а одриче се црквеног суда и тра-
 жи од цара мирске судије – да буде
 лишен своје части.

Ово је јасно.

Правило 105. Онај ко је у Африкији
 без општења и, притајивши се, при-
 општи се код оних преко мора – не-
 свештен је.

Тумачење. Епископъ, или свештеникъ,
 који је у Африкији одлучен од служ-
 бе, прешавши на ону страну мора и,
 притајивши се, ако буде примљен од
 постојећих тамо епископа у опште-
 ње – изгубиће свој чинъ.

Правило 106. Онај ко хоће да оде ца-
 ру због неке невоље, нека је обело-
 дани кархидонском и римском епи-
 скопу, и отпусно писмо да узме: ако
 ли не – без општења је.

Тумачење. Ако епископъ или свеште-
 но лице усхтедне да пође цару, прво
 да каже кархидонском епископу раз-
 лог због којег иде, и отпусно писмо
 од њега да узме. А дошавши у Римъ, да
 га покаже римском епископу и да му

скомоу и да явнѣ иемоу и винѣ иеже
ради идеть къ цѣс(аре)ви и тѣ да
3 расоудитѣ и аще боудетъ под(о)бна ви-
на. да възметѣ и ѡт(ѣ) того грама-
тоу. иеуже ѡт(ѣ) цѣс(а)ра приметѣ
6 помоуи аще же кто ѡт(ѣ) иеп(и)с(коу)пѣ
или ѡт(ѣ) причѣтнику. инако къ цѣс(а)-
с(а)реви ѡтндетѣ. да боудетѣ безъ ѡбѣ-
9 цѣнна сирѣчь да ѡт(ѣ)лоучитѣ се. ѡ
сем же ици правила прѣваго на десете
въ антиѡхини сбора. и деветаго прави-
12 ла иже въ срѣдѣци сбора.

Правило .рѣ.¹ Все оубо иже мѣстѣни
блжстелн потрѣбно изволетѣ. на дон-
15 тианы и на иелины и на вѣроу ихъ. да
просетѣ ѡт(ѣ) цѣс(а)ра.

Тѣмъ. Посла'ници иеп(и)с(коу)пи ѡт(ѣ)
18 сбора послани быше къ цѣс(а)роу. и
бесѣдовавше винны || ѡ нихъ же вѣхоу
послани. нспросише на иелины и на
21 донатнианы власть ѡт(ѣ) цѣс(а)ра.
иако да илнже винами хотетѣ ѡбра-
тетѣ ие ѡт(ѣ) невѣрства ихъ. аще и
24 не бѣ имъ ѡсобно пороучено ѡ томъ.

Правило .рп.² Един' иеп(и)с(коу)пѣ сво-
имъ соудомъ да не ѡт(ѣ)мьститѣ.

27 Тѣмъ. Не тѣмъо иединого иеп(и)с(коу)па
соудъ не довлѣетѣ. нѣ и два недовлѣ-
иета на изврженне презвѣтера или
30 днакона. нѣ аще оубо иетѣ иеп(и)-
с(коу)пѣ ѡклеветаемъ. аще иѣстѣ мо-
щно всѣмъ иеп(и)с(коу)помъ сннѣи се.
33 мѣн'шеиѣ ѡт(ѣ) двою на десете иеп(и)-

каже разлог због којеи иде цару. те
тај да просуди. И ако разлог буде
умесан. да и од њега узме писмо са
којим ѡе добити од цара помоу. Ако
пак ко од епископа или од свештених
лица другачије оде цару. без ѡпште-
ња да буде. то јест да се одлучи. О
истом овом потражи правила: једна-
наесто сабора у Антиохији и девето
правило сабора у Средцу.

Правило 107.¹ Све оно. дакле. што на-
месници сматрају да треба чинити про-
тив донатијана и против Јелина. и про-
тив вере њихове – да траже од цара.

Тумачење. Посланици епископи би-
ше послани од сабора цару. и река-
вши разлоге због којих бежу послани.
измолише од цара да их овласти да
Јелине и донатијане. на начин како
нађу за сходно. обратѣ из неверства
њихова. иако им то није било посеб-
но наложено.

Правило 108.² Један епископ својом
одлуком да не пресуди.

Тумачење. Не само да једног еписко-
па одлука није довољна. него и двоји-
ца нису довољна за извргнуће през-
витера или ѡкона. Али ако је. дакле.
епископ оптужен. уколико није могу-
ћно свима епископима да се окупѣ.
(не) мање од дванаест епископа да

1 да явнѣ, λεγέτω | 2 цѣс(а)реви | ц(а)реви Р М | ум. тѣ. гр. τοῦ Ῥώμης | тѣ] та М | 3 и нема Р С | под(о)бна, εὐλογον | 4-5 граматоу. γραμμάτα (мн.) | 5-6 ум. иеуже... помоуи, гр. προστασίαν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα παρέχοντα | 7-8 ум. къ цѣс(а)реви. гр. πρὸς τὸ κοινάτοу | цѣс(а)реви | ц(а)реви Р М | 9 сирѣчь да ѡт(ѣ)лоучитѣ се нема гр. | 9-10 ум. ѡ сем же. гр. καὶ | 10 прѣваго на десете] .αἱ. Р | 11-12 правн(ла) М | 14 блжстелн | властеле Р. блжстители М. гр. τοῖς τοποτηρηταῖς | 14-15 донатниане Р | 16 цѣс(а)ра | ц(а)ра Р М | 17-18 ѡт(ѣ) сбора послани быше къ цѣс(а)роу] ѡт(ѣ) ц(а)ра послани быше къ сбороу Р. гр. ἐκ τῆς συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα σταλέντες | 18 цѣс(а)роу] ц(а)роу М | 18-19 и бесѣдовавше... вѣхоу послани нема гр. | 21 власть ѡт(ѣ) цѣс(а)ра – у гр. следи: πάν ὁ, τι ἀν συμφέρον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ συνίδωσι. κατὰ τῆς ὑποκειμένης τῶν ἐλλήνων, καὶ τῶν δονατιστῶν | цѣс(а)ра | ц(а)ра Р М | 22 хотетѣ нема Р | 22-23 иако да... невѣрства ихъ нема гр. | 23 невѣрства | невѣждыства С | и нема Р | 28 не довлѣетѣ нема гр. | 29 прозвитера Р | прѣзвѣтероу С | 30 днаконоу С

¹ У РП ово прав., са тумачењем, у саставу је 106. прав. и тумачења. ² У РП ово прав. је 107.

с(коу)поу да соудит' се. аще же през-
 3 звѣтеръ. ѡт(ъ) шести ѡп(и)с(коу)пъ и
 седми свои ѡмоу. аще ли днакоу ѡд(ъ)
 три и четвѣртыи свои ѡмъ ѡп(и)-
 с(коу)пъ. тако ѡ извѣрженни соудими
 6 да бывають. ѡкоже второе на десете
 правило. и двадесетное сего сбора по-
 велѣва|еть. да не поставитъ оубо себе
 9 соудни едины ѡп(и)с(коу)пъ на извѣр-
 жение презвѣтера или днакона. и сво-
 его соуда разоумом'. въ дѣло сего да
 12 не изведеть. рекъше сам едины да не
 извѣржеть. аще же естъ инъ причѣтныкъ
 соудимы. мни чѣстнѡ сы ѡт(ъ) днако-
 15 на. на таковыхъ власть имать соуд-
 ни едины мѣста того ѡп(и)с(коу)пъ.
 ѡкоже на концѣ. двадесетнаго правила
 18 сбора сего повелѣваетъ.

Правило(о) .рѣ.¹ Свободномъ изволеннемъ
 кждо въздржаніе да приѣмлетъ.

21 Тѣмъ(ъ). Своєю волею кждо чловѣ(ѣ)къ
 бл(а)гоу да дѣлаеть. а не по ноужди.
 сего ради никтоже по ноужди не при-
 24 водитъ се къ въздржанію и къ кр(ъ)сти-
 занствѣ. нъ своимъ изволеннемъ. и сво-
 бодною волею и хотѣніемъ.

27 Правило .рї.² Иже прьвозданнаго чло-
 вѣ(ѣ)ка гл(агол)ють. и бес творенна
 грѣховнаго оумрѣти хоте|ще ноуждею
 30 ест(ъ)ствьною да боудотъ проклети.

Тл(ъ)к(ъ).³ Пелагїа и калестина иже
 бѣста единомысльна несторию соуде-
 33 мѣдрьномѣ. нъ и нечѣстивыхъ ма-

му суди; а ако је презвитер – од шест
 епископа и седмог сопственог; ако ли
 је ђакон – од три и четвртог соп-
 ственог епископа. Тако у извргнућу
 да бивају суђени, како двагесто и
 двадесето правило овога сабора
 налаже. Један, дакле, епископ да не
 постави себе за судију у извргнућу
 презвитера или ђакона, и да то не
 спроводи у дело према своме суду, то
 јест само он један да не извргава. А
 уколико је друго свештено лице под
 судом, које је ниже по части од
 ђакона, над таквима власт да суди
 има само један – дотичног места
 епископ, како се на крају двадесетог
 правила овога сабора прописује.

Правило 109.¹ Свако по слободној во-
 љи да прима уздржање.

Тумачење. Сваки човек својом во-
 љом добро да чини, а не принудно.
 Тога ради нико се принудно не при-
 води ка уздржању и ка хришћанству,
 већ по свом избору, и слободном во-
 љом и хтењем.

Правило 110.² Они који за првосаз-
 даног човека говоре да би и без учи-
 њеног греха умро, по природној не-
 миновности – проклети да буду.

Тумачење.³ Пелагија и Келестина, ко-
 ји беху једномишљеници са сујетним
 Несторијем, али и безбожних манихе-

1-2 прозвѣтеръ Р | 3 седми] .ѡ. Р | 5 тако] тѣко (= тако) орт.-јез. црта М, тако и С | 6 да нема Р |
 второе на десете] .бї. Р | 7 двадесетное] .р. тѣное Р | 8 оубо нема С | 9-10 ум. на извѣржение.
 гр. ἐπ' ἐκλήμασι | 10 прозвѣтера Р | и нема Р | 10-12 и своего... не изведеть. καὶ εἰς ἔργον ταύτην
 ἀνάγῃ | 12-13 рекъше сам едины да не извѣржеть нема гр. | 13 инъ причѣтныкъ, τῶν λοιπῶν
 κληρικῶν (мн.) | 14 соудимы. мни] соудимы Р | 16 едины. καὶ μόνος εἰς | 17 на конць Р | 19 Сво-
 бодномъ] Свободономъ С | 21 ум. кждо чловѣ(ѣ)къ, гр. τις | 22 по ноужди, ἀναγκαστικῶς | 23 ум.
 никтоже, гр. ἕκαστος | сего ради никтоже по ноужди нема М | 25-26 своимъ... хотѣніемъ,
 αὐτοπροαιρέτῳ ᾧμῃ καὶ ἐλευθέρῳ | 27 иже, гр. Ὁ (једн.) | 28 гл(агол)ють, δογματίζων (једн.) |
 28-29 творенна грѣховнаго, τῆς ἀμαρτίας | 29-30 ноуждею ест(ъ)ствьною, διὰ ἀνάγκην τῆς
 φύσεως | 31 келестина С М, Κελεστίνου | 33-1 манихен С М, τῶν Μανιχαίων

¹ У РП ово прав. је 108. ² У РП ово прав. је 109. ³ У РП Аристинѡво тумачење овог прав. ста-
 вљено је уз 113. прав.

нахѣн. такоаѣа соуѣть моудрованиа и
 3 проклинаеѣтъ никтоже оубо такоаѣа
 смысле съ хр(и)стианаѣ не причтет' се. нѣ
 6 ѡт(ъ) съборныѣ цр(ъ)к(ъ)вѣ изъврѣжет'
 се. рѣше нѣци ѡ сею ѡкан'ною ѣре-
 9 тикоу. ѡ калестинѣ же и ѡ пелагинѣ.
 іако не бѣста ни іеп(и)с(коу)па ни пре-
 12 звитера. и ѡт(ъ)ноудѣ ничтоже свецѣ-
 ницьскаго чина немѣста нѣ іакоже се
 15 мнѣхѣа соуѣца прѣхѡждаста грады и се-
 ла. оучеѣаа злѣ и разъврацаюѣа исти-
 18 ноу вѣста же на цр(ъ)ковѣ. при
 ѡеѡфилѣ іеп(и)с(коу)пѣ александрь-
 21 сѣѣмѣ. и при инокен'тин римьсѣѣмѣ.
 и по многыѣхъ подвижѣхъ и троудѣхъ
 24 ѡт(ъ) тою іеп(и)с(коу)поу ѡсоудѣна и
 проклѣта бѣста. адама оубо в(о)г(ъ) не
 27 сьмрѣтна створи ни бесьмрѣтна же.
 по срѣдѣ величѣства и смѣреннѣа. и
 30 самовластѣна того створиѣ ѡстави
 іакоже камо хоцѣтъ ѡбратити се. аѣ
 33 на добродѣтель. наслѣдитѣ бесьмрѣт-
 нѣ. аѣ ли на злобоу сьмрѣтъ да при-
 нѣмѣтъ. аѣ бо и плѣт(ъ) нѣмѣше тогда
 36 чловѣк(ъ). нѣ не такоу іакоже н(ъ)ниа.
 и се рече в(о)гословѣцъ гл҃гориѣ гл҃(а-
 39 гол)іе. іеже вѣ кожыныѣ ризы ѡвлѣци
 се іемоу іединачѣ вѣ дебелѣ(ншю) плѣтъ
 42 и мрѣтъвѣноу и не такоу же іакоже
 пр(ѣ)жде прѣстоуплениа. ни дебела бѣ-
 45 іашѣ плѣтъ. адамова ни іес(тъ)ствомѣ
 48 сьмрѣтна. бѣхѡу же нѣци гл҃(аго-

ја размишлѣаѣа и учеѣа, као и сва
 она што после тога сабор проклиѣе
 – такѣа су да се нико. дакле, ко тако
 мисли, не сврстаѣа са хришћанима,
 него да се из Саборне цркѣе избаци.
 Рекоше неки о овим бедним јерети-
 цима, о Келестину и Пелагију, да не
 беху ни епископи ни презвитери. и да
 уопште никакаѣ свештенички чин
 немаху, него да као монаси обигра-
 ваху градове и села, учеѣи наопако и
 развраћајуѣи истину. Усташѣ и на
 Цркѣу, при Теофилу епископу алек-
 сандријском и при Инокентију рим-
 ском, те после многих подвига и тру-
 да тих епископа беху осуђени и про-
 клѣти.

Бог. у ствари. Адама не створи ни
 смртна а ни бесмртна; између велико-
 сти и скромности. А створивши га
 самовласна, остави да крене куда хо-
 ће: ако на добродѣтель – наслѣдиће бе-
 смртност; ако ли на зло – примиће
 смрт. Јер, нако је тело и тада човек
 имао, оно није било такво какво је
 сада. Ово рече и Григорије Богослов.
 казујуѣи: „Ко се у кожную одеђу обуче.
 њему је тело једнако у дебљини, и у
 смртности, и не исто као пре преступа
 – нити дебело беше Адамово тело, ни-
 ти по природи смртно.“ А беху неки

1 соуѣтъ нема гр. | 2 по сѣхъ, καθ' ἑξῆς нема CS 1121, РП, а MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279 има | 4 смысле] мысле С | 5–6 изъврѣжет' се – у гр. следи: ὡς ἄλλοτριος καὶ χωρισμένος ἀπὸ ταύτης, καὶ τοῦ Θεοῦ οὐ κληρώσεται | 6 рѣше] решѣ же С | ѡкан'ною] ѡканниѣю М, ἀνοσίους | 7 калестинѣ С М, τὸν Κελεστῖνον | 9 ничтоже нема С | 10 немѣста] не имѣѣста С, не имѣѣста М | 11–12 и села нема гр. | 12–13 ум. оучеѣа... вѣста же, гр. καὶ συμφωνοῦντας | 14 ѡеѡфилѣ] ѡ ѡеѡфилѣ С | ум. іеп(и)с(коу)пѣ, AE (263) 279 ἀρχιεπισκόπου | 16 подвижѣхъ и троудѣхъ, ἀγῶνας | 17–18 ум. ѡсоудѣна и проклѣта бѣста, гр. ἐγγράφως κατακριθέντας | 26 тако С | 29 іемоу нема гр. | дебелѣ(ншю), оштеѣеѣе; конј. према С М | 30 и не такоу же, καὶ ἀντίτυλον | іакоже] іако М | 31 пр(ѣ)жде, оштеѣеѣе; конј. према С М

а)юще. іако мрѣтвенъ испрѣва сѣзданъ
 быс(ть) адамъ и оумрѣти хотѣше аще
 3 и не би заповѣди прѣстоуниль. сего
 рад(и) оубо иже гл(агол)еть. іако адамъ
 мрѣтвенъ испрѣва. шт(ь) в(ог)а
 6 сѣзданъ быс(ть) и ноуждею кс(ть)ства
 сѣгрѣши аще не сѣгрѣши оумрѣти
 хотѣше или гл(агол)ет(ь) іако мла-
 9 дѣныци. не въ вставлєннє грѣховъ.
 крѣщяют^{*} се. іако ничтоже шт(ь) ада-
 мовъ прародителнаго грѣха имоуше и
 12 ш селъ іасно ап(о)с(то)лоу въпиующоу
 іако єдино҃го ради члов(ѣ)ка грѣхъ въ
 всь || миръ вниде. и грѣха рад(и)
 15 сьмрѣть. или пакы моудрѣствяють
 иѣкто іако крѣщеннє прѣвымъ оубо
 грѣхомъ дають шт(ь)поущеннє. помо-
 18 ци же не дають к томоу не сѣгрѣшати.
 нь тѣкма шт(ь) нашего потыцання се
 исправляють^{*} се аще ли оубо кто и се
 21 приємляють. и бл(а)г(о)д(ѣ)ть в(о)-
 жию славить. оукрѣпляющоу нас(ь) на
 твореннє заповѣди. оучить же іако и
 24 крѣмѣ. бл(а)год(ѣ)ти в(о)жикѣ. испра-
 вити заповѣди єго можемъ. шбаче съ
 троудомъ да боудеть проклетъ. не ре-
 27 ч(е) бо г(оспод)ь іако безъ мене съ троу-
 домъ можете створити сие. нь рече
 іако безъ мене не можете творити ни-
 30 чєсоже.^{**}
 Пра(ви)л(о) .рѣи.¹ Иже гл(агол)ет(ь) іа-
 ко млад(ѣ)н(и)ци крѣщяєми. не имоутъ
 33 ничтоже шт(ь) адамьскаго грѣха єже

који су говорили да је Адам испрѣва
 био саздан као смртан, и да би умро и
 да није преступно заповести. Тога
 ради, дакле, кад ко говори да је Адам
 испрѣва као смртан саздан био од
 Бога, а по неминуѣности природе са-
 грешно, и да би умро и да није сагрѣ-
 шно; или говори, да се деца крштава-
 ју не за опроштај грехова, јер ништа
 од прародитељског Адамовог греха
 немају – а апостол о томе јасно узви-
 кује, да због једног човека грех уђе у
 сав свет, и због греха – смрт;^{*} или
 опет кад ко сматра да крштење даје
 опроштај за раније грехове, а уз то
 не даје помоћ да се даље не грѣши,
 него да се само нашим трудом то
 исправља; ако ли ко, дакле, и то при-
 хвата, а славѣ благодат Божију која
 нас снажи у испуњавању заповести и
 учи да и без благодати Божије може-
 мо испунити Његове заповести, али
 са трудом, – проклет да буде, јер Гос-
 под не рече да без мене ово са тру-
 дом можете учинити, него рече да
 „без мене не можете ништа чини-
 ти“.^{**}

Правило 111.¹ Онај ко говори да
 крштавана деца немају од Адамовог
 греха ништа што треба крштењем

^{*} Рм 5, 12 ^{**} Јн 15, 5

2 адамъ нема гр. | 3 и нема М | заповѣди. τὴν ἐντολὴν (једн.) | 3–4 сего рад(и) нема гр. | 4 гл(агол)еть, δογματίζει | 7 сѣгрѣши] аще сѣгрѣши С М | ум. сѣгрѣши, гр. τεθνηξόμενον | 7–8 аще не сѣгрѣши оумрѣти хотѣше. καθ' τε ἡμαρτε καθ' τε μή | 10 ничтоже] никтоже М, гр. μηδέν | 11 прѣродителнаго М | 12 іасно нема гр. | 16–17 прѣвымъ оубо грѣхомъ. τῶν μὲν ἤδη ἡμαρτημένων | 17 шт(ь)поущеннє] шпыщеннє (!) С | 19 тѣкмо С М | 24 в(о)жикѣ нема гр. | 24–25 исправити. καθορθοῦν | 25 можемъ] можеть С | 25–26 съ троудомъ, δυσχερῶς | 28 сие] се С | рече нема гр. | 29 творити] створити С М | 31 .рѣи.] .рѣ. (!) С | 33 грѣха – у гр. следи ὁφείλον

¹ У РП ово прав. је 110.

очистити крѣщениемъ да боуд(еть) проклет(ь). единого ради члов(ѣ)ка
3 грѣхъ въ вѣсь миръ выиде. и грѣха ради члов(ѣ)ка грѣхъ въ вѣсь миръ выиде. и грѣха ради(и) смръть.

6 Прав(и)л(о) .рѣ.¹ Иже гл(агол)ет(ь) иако бл(а)год(ѣ)тъ б(о)жия юже при-
емлемъ крѣщение. тѣмъ прѣждьнимъ

9 грѣхомъ даиеть прощение. потомъ же бо даиеть намъ помощи на възвраще-
ние ш(ѣ) грѣха да боуд(е)тъ проклетъ.

12 Прав(и)л(о) .рѣ.² Иже гл(агол)ет(ь) иако бл(а)год(ѣ)тъ б(о)жия. на се тѣ-
мъ помагаиеть намъ. иже вѣдѣти

15 что под(о)баиеть творити намъ и ш(ѣ) чело оуклапати се. не даиеть же силы иако любити намъ иже познахомъ

18 || доброи и творити ие. да боудеть про-
клетъ.

Правило .рѣ.³ Иже проповѣдаиеть иако
21 и кромѣ бл(а)г(о)д(ѣ)ти б(о)жии можемъ творити заповѣди его нъ с
троудомъ. да боудеть проклетъ. безъ
24 мене бо рече г(оспод)ь не можете тво-
рити ничесоже.

Он же четири правила. сто прьвое на
27 десете. сто второе на десете. сто тре-
тне на десете. сто четвьртои на десе-
те. истлъкована соутъ въ сто десетѣмъ
30 правилѣ сего свора.

Правило .рѣ.⁴ Б(о)гословцоу гл(агол)ю-
щоу. ацие реч(е)мъ иако грѣха въ насъ

очистити – проклет да буде. [Јер] због једног човека грех уће у сав свет, а због греха – смрт.

Правило 112.¹ Онај ко говори да Божија благодат коју примамо крште-
њем даје опроштај само за раније гре-
хове, а потом нам [не] даје помоћ у
одбрани од греха – проклет да буде.

Правило 113.² Онај ко говори да нам благодат Божија помаже само у то-
ме да сазнамо шта треба да творимо
и од чега да се клонимо, а не даје моћ
да волимо добро које познасмо и тво-
римо га – проклет да буде.

Правило 114.³ Онај ко проповеда да
и без благодати Божије можемо тво-
рити заповести Његове, али са тру-
дом – проклет да буде. јер Господ ре-
че: „Без мене не можете чинити ни-
шта“.

Ова четири правила: сто једанаесто.
сто дванаесто, сто тринаесто, сто че-
тринаесто – протумачена су у сто де-
сетом правилу овога сабора.

Правило 115.⁴ Онај ко изначује оно
што је говорио Богослов: „Ако рече-
мо да у нама нема греха, себе вара-

¹ Рм 5, 12 ** Јн 15, 5

1–2 да боуд(еть) проклет(ь), ἐπάρατος | 2 единого | единого бо С М | ради. διὰ | 3 вѣсь нема Ари-
стин | 3–5 и грѣха ради... выиде поповлено | 4 члов(ѣ)ка нема Аристин | 4–5 въ вѣсь миръ
выиде нема Аристин | 5 и грѣха ради смръть нема Аристин | 6 .рѣ.] .рѣ. (!) С | 8 крѣщение] въ
кр(ѣ)щении С М | 9–10 ум. потомъ же бо. гр. ἀλλὰ μὴ καὶ | 10 бо нема С М | даиеть] не даиеть С М
и гр. – μὴ παρέχειν | на] нъ (= на) орт.-јез. црта М | 13 б(о)жия] б(о)жия юже приемлемъ въ
кр(ѣ)щении С | 17 любити намъ] любити намъ исть С | 22–23 с троудомъ] δυσχεροτέρως | 23 да
боудеть проклетъ, τρισκατάρατος | 24 г(оспод)ь нема Р | 26–30 сто прьвое... сего свора има V
1167, а MSyn. 237, Petropolii. 208, Patm. 207 нема, док AL ω 30, E (263) 279, РП нема цео тај текст: Он
же четири... сего свора | 27 сто второе на десете нема Р | 28–29 сто четвьртои на десете] .рѣ.
Р | 30 сего нема Р

¹ У РП ово прав. је 112. ² У РП ово прав. је уз 112. ³ У РП ово прав. је 113. ⁴ У РП ово прав. је 114.

иѣсть себе съблажніаємь. * развращае
ѡубо. іако не по истинѣ. нѣ смѣрено-
3 моудриємь реч(е)но іестъ се. да бѣдетъ
проклетъ.

Тлѣк(ь). Понеже вси въ грѣсѣхъ іесмы.
6 и никто же чистъ ѡт(ь) скверны. аще
и единъ д(ь)нь животъ его іестъ.
проклетію іестъ повиннь гл(агол)ен.
9 смѣреномоудриємь а не по | истинѣ
ап(о)с(то)ль иѡанъ се реч(е). аще ре-
чємь іако грѣха въ насъ иѣсть събла-
12 жніаємъ се. аще бо смѣреномоудриємь
се рекъ би. не би рекъ іако себе съ-
блажніаємь. ** нѣ рекъ би себе възно-
15 сымъ. ѡнъ бо себе съблажніаетъ иже
прѣлѣщаетъ се и лъжетъ. гл(агол)ен же
истинноу не съблажніаетъ се.

18 Правило .рѣі.¹ Развращае иже рещи
ѡстави намъ дѣлгы наше. *** многымъ
гла(гола)ти. а не комоуждо и свое. да
21 боудеть проклетъ. съ многими и дани-
ла виде гл(агол)юща. исповѣдаю грѣ-
хы мое и грѣхы людни моихъ. ----
24 Тлѣк(ь). Развращаен. іако с(ве)тын
ѡстави намъ дѣлгы наше гл(агол)юще.
не ѡ себѣ молеще се сего гл(агол)ють.
27 іакоже не имоуще грѣха. и того ради
не трѣбоюще таковаго прощенія. нѣ
ѡ грѣшницѣхъ таковою мол(и)твѣю
30 приносеть б(ог)ѡу. да боудеть проклетъ.
с(ве)тъ бо и праведнь бѣ іаковъ ||
ап(о)с(то)ль братъ г(о)с(подь)нь и-
33 гда гла(гола)ше. много бо съгрѣшаємь

мо“ – да то није истинито, већ је по
смиреноумљу речено – проклет да
буде.

Тумачење. Пошто смо сви у гресима
и нико није чист од нечистоте, па био
његов живот и један дан, проклет-
ству подлеже онај ко говори: „По
смиреноумљу, а не истински апостол
Јован рече ово: „Ако речемо да у на-
ма нема греха, себе варамо“”. ** Јер
ако би по смиреноумљу то рекао, не
би рекао да себе варамо, него би ре-
као – себе вазносимо. Себе, дакле, ва-
ра онај ко је у заблуди и лаже, а онај
ко говори истину себе не вара.

Правило 116.¹ Онај ко изопачује оно
што се каже: „Опрости нам дугове на-
ше“ *** – да многи изговарају, а не свак
понаособ, и за своје (дугове) – про-
клет да буде, пошто виде и Данила ка-
ко са многима говори: „Исповедам
грехе моје и грехе мога народа“.

Тумачење. Онај ко изопачује – да све-
титељи док изговарају: „Опрости нам
дугове наше“ не говоре то молећи се
за себе, као да немају грехе те да им
због тога не треба такво мољење,
већ да за грешнике приносе Богу та-
кву молитву – проклет да буде. Јер
свет и праведан би апостол Јаков, брат
Господњи, кад говораше: „Јер сви

* I Јн 1, 8 ** I Јн 1, 8 *** Мт 6, 12 **** Дан 9, 20

1 съблажніаємь, ἀπατῶμεν | 7 д(ь)нь – у гр. следи: ὅλος | 8 повинъ іес(тъ) ппв. С | 11–12
съблажніаємъ се] себе съблажніаємъ Р С М | 13 рекъ би нема гр. | 17 не съблажніаетъ се] себе
съблажніаетъ Р. гр. οὐ μὴν | 18 Развращае, Ὁ παραφράζων | рещи] рещи намъ Р | 22 исповѣ-
даютъ Р | 24 Развращаен, Ὁ παρερμηνεύων | 26 сего нема Р | 27 іакоже] іакоже и Р С М

¹ У РП ово прав. је 115.

всн." и даниль прор(о)къ въ мол(и)твѣ
своиен въ мнозѣ гл(агол)еть. сѣгрѣ-
3 шихомъ и безаконовахомъ" и прочаи.
и по селѣ шобно наводитъ. исповѣ-
даю грѣхы мое. и грѣхы люднн моихъ
6 г(о)с(поде)ви и в(ог)оу моемоу.***
Прав(и)л(о) .рѣі.¹ Иже колиждо вт(ъ)
донатианъ вбрацающе се. и при-
9 еднинающе се къ сворнѣи цр(ъ)к(ъ)ви.
подъ тѣмъ прѣстоломъ да вѣдоутъ.
идѣже естъ близъ ихъ сворнаи цр'кы.
12 Тльк(ъ). Понеже многы распре бывахоу
междоу иеп(и)с(коу)пы. ѡ донатна-
иѣхъ. вбрацаюцихъ се къ сворнѣи
15 цр(ъ)к(ъ)ви. къ которому прѣстолоу
тѣмъ под(о)бно причитаемому быти.
прѣжде во ц(ѣ)с(а)р(ъ)скаго закона. иже
18 повелѣваше ѡ съединеннн цр(ъ)ковъ.
томоу иеп(и)с(коу)поу повиновахоу се
иже вт(ъ) лѣстн вбрацение приеше.
21 и къ сворнѣи цр(ъ)к(ъ)ви приобъщаше
се. по ц(ѣ)с(а)р(ъ)сцѣм' же законѣ.
тѣмъ иеп(и)с(коу)помъ повиновахоу се.
24 иже вѣхоу близъ мѣсть тѣхъ. иже
дръжахоу донатниане. повелѣ оубо
своръ сѣ. раздрѣшае распре бывающе
27 междоу иеп(и)с(коу)пы. томоу прѣсто-
лоу повиновати се. подѣ коіеюждо свор-
ною цр(ъ)ковню вѣхоу и прѣжде были.
30 Правило .рѣі.² Обращаше се вт(ъ) до-
натнианъ. да раздѣлають прѣдѣлы.
старѣишин да дѣлать. а мѣнши да из-
33 впаіетъ.

* Як 3, 2 ** Дан 9, 5 *** Дан 9, 20

7 колиждо, ὁτεδήποτε | 9 къ сворнѣи цр(ъ)к(ъ)ви, нема гр. | 10 да вѣдоутъ, ἀνηκέτως | 11 ум.
идѣже естъ... цр'кы. гр. ὃ καὶ ἡ ἐκκλησία ἐκεῖσαι καθολικῇ | сворнаи цр(ъ)кыи близъ ихъ пнв. С |
14 вбрацаюцихъ се] вбраце се М | 14–15 къ сворнѣи цр(ъ)к(ъ)ви нема гр. | 17 ц(ѣ)с(а)р(ъ)скаго]
ц(а)р(ъ)скаго Р М | 21–22 приобъщаше се се (!) С | 22 по ц(ѣ)с(а)р(ъ)сцѣм' же законѣ, μετὰ δὲ τοῦς
νόμους ἐκεῖνους (мн.) | 23 повиновахоу се, ἦσαν ἀνήκοντες | 24 иже] иже Р | тѣхъ нема гр. | 25
дръжахоу донатниане] вѣхоу близъ донатнианъ Р | оубо нема гр. | 26 сѣ нема Р | бывающе М | 28
повиновати се, ἀνήκειν | коіеюжде М | 28–29 подѣ... были, ὃ τινι καὶ ἡ ἐκκλησία ἐκεῖσαι ὑπάρξασα
καθολικῇ ἐκκλησίᾳ διαφέρει | 29 вѣхоу] вѣше С | 30–31 вт(ъ) донатнианъ, ἀπὸ δονατιστῶν Patm.
207; ἀπὸ δονάτων CS 1121; ἀπὸ δονάτου MSyn. 237, Petropolit. 208. AL ѡ 30. V 1167. AE (263) 279

¹ У РП ово прав. је 118. ² У РП ово прав. је уз 118.

много сагрешујемо".* И пророк Да-
нило у својој молитви у множини го-
вори: „Сагрешисмо и безакоње чини-
смо“,** и тако даље, а по овом посебно
наводи: „Исповедам грехе моје и гре-
хе мога народа Господу и Богу мом“.

Правило 117.¹ Сви, колико год да их
се од донатјана обратe и присаједи-
не Саборној цркви, да буду под оним
престолом где је близу њих Саборна
црква.

Тумачење. Пошто међу епископима
многе распре биваху о донатјанима
који се обраћају Саборној цркви –
којем престолу их треба припојити,
јер пре Царског закона, који пропи-
сиваше о сједињењу цркава, повинов-
вали су се оном епископу од кога
примише обраћење из преваре и
приопштише се Саборној цркви; а по
Царском закону повиноваху се они-
ма епископима што беху близу тих
места која држаху донатјани – овај
сабор, дакле, наложи, разрешавајући
распре које бивају међу епископима,
да се повинују оном престолу под
којим у Саборној цркви беху и пре
били.

Правило 118.² Они који се обраћају
од донатјана – да разделе подручја;
старији да дели, а млађи да бира.

ТАБЬ(Ь). АЦЕ ДОНАТИАНЬСЦИН ІЕП(И)-
 С(КОУ)НИ ВБРАТЕТЬ СЕ КЪ СВОРИ҃НИ
 3 ЦР(Ь)К(Ь)ВН. И МЕЖДОУ ТѢЛН И НИ҃ЛН
 СБОРНЫМН ІЕП(И)С(КОУ)НЫ. ПРѢДѢЛН НѢ-
 ЦИН СОУТЬ. ВЪ НИХЪЖЕ ШБА ІЕП(И)С(КОУ)-
 6 НА ВЛАСТЬ ИМАТА. ДА БОУДЕТЬ РАЗДѢ-
 ЛЕНІЕ ТАКОВЫМЪ ШБЦНМЪ ПРѢДѢЛОМЪ
 ЖЕ И ПРАВЛЕНІЕМЪ. РАВНО МЕЖДОУ ИМА.
 9 ШБАЧЕ ЖЕ СИЦЕ. ДРѢВНИН ОУБО ІЕП(И)-
 С(КОУ)НЪ ДА СТВОРИТЬ РАЗДѢЛЕНІЕ. НА
 ДВѢ ЧЕСТИ. || ПОСЛѢДНИН ЖЕ ИЖЕ ПО
 12 НЕМА БЫВЪ ІЕП(И)С(КОУ)НЪ. ИЗВЕРЕТЬ
 ЧЕСТЬ. АЦЕ ЖЕ ІЕДИНО БОУДЕТЬ ПРИКЛЮ-
 ЧШЕН СЕ МѢСТО. ВЪ НЕМЪЖЕ ВѢХОУ ЖИ-
 15 ВОУЩЕ И ДОНАТИАНЕ И ПРАВОВѢРНИН.
 АЦЕ ОУБО БЛИЖЕ ІЕСТЬ ІЕП(И)С(КОУ)ПОУ
 ИЖЕ ШТ(Ь) ДОНАТИАНЪ ШБРАЩШЕМОУ
 18 СЕ. ТОМОУ ЦѢЛО ВСЕ ДА ПРѢЛОЖИТ' СЕ.
 АЦЕ ЖЕ ПАЧЕ СБОРНЫЕ ЦР(Ь)К(Ь)ВЕ ІЕП(И)-
 С(КОУ)ПОУ ПРИБЛИЖАЕТ' СЕ. ТОМОУ ТА-
 21 КОЖДЕ ВСЕ ЦѢЛО ДА ПРИЛОЖИТ' СЕ. АЦЕ
 ЖЕ МѢСТО ТО ШБѢМА ПРѢСТОЛОМА ПРИ-
 БЛИЖАЕТЬ СЕ РАВНО. И СОУЩИН ВЪ НЕМЪ
 24 ИСКОНН ПРАВОВѢРНИН СВОЕГО ВЪСХОТЕТЬ
 ИМѢТИ ЕП(И)С(КОУ)ПА. ДОНАТИАНЕ ЖЕ
 ПAKЫ ШБРАЩЕН СЕ НА ВѢРОУ СВОЕГО
 27 ВЪСХОТЕТЬ МНОЖАНШНХЪ ВОЛІА ДА БОУ-
 ДЕТЬ. АЦЕ ЖЕ ШБѢ ЧЕСТИ РАВНѢ ІЕСТА
 ПРѢВѢШЕМОУ ІЕП(И)С(КОУ)ПОУ ВСЕ ТО
 30 МѢСТО ДА ПРИЛОЖИТЬ СЕ.

Правило .рѣі. ОБРАЩАЕН НА ПРАВОВѢ-
 РНІЕ. И ДРѢЖАВЪ ТРИ ЛѢТА ШБРАЩЕНОУЮ
 33 ИМЪ СТРАНОУ. | БЕЗЪ ШСОУЖДЕНІИ ІЕСТЬ.

Тумачење. Ако се донатијански епи-
 скопи обратe Саборној цркви, а нека
 подручја беху међу тима и другим
 саборним епископима, у којима оба
 епископа имаху власт, да се равно
 међу њима изврши подела таквих за-
 једничких подручја и управе, али
 овако: најстарији епископ да изврши
 поделу на два дела, а следећи који је
 после њега постао епископ да бира
 део.

Уколико се деси да једно место, у
 којем живљаху и донатијани и пра-
 воверни, буде ближе епископу који
 се обратио од донатијана – њему це-
 ло да се уступи; уколико се пак више
 приближава епископу Саборне цр-
 кве – томе такође цело да се уступи.
 А ако је то место обома седи-
 штима подједнако близу, и они у
 њему од искони правоверни усхтедну
 свог епископа да имају, а опет дона-
 тијани који су се обратили у веру
 усхтедну свог – воља већине да буде.
 А уколико су оба дела равна, стари-
 јем епископу цело то место да се
 уступи.

Правило 119. Онај ко се обратио на
 правоверје, и три године држи подру-
 чје које је он обратио – без осуде је;

1 донатианьсти С | 3 и². њ | 9 же нема С | 10–11 на двѣ чести нема гр. | 12 іеп(и)скоуны нема гр. | 12–13 извереть чeсть. εχειν την επιλογην | 13 же нема Р М | 13–14 приключьшене се нема РП, а MSyn. 237. Petropolit. 208. Patm. 207. AL ω 30, V 1167, AE (263) 279 CS 1121 има | 15 и¹ нема Р | и² нема Р | 18 прѣложит' се] приложит се Р С М | 20–21 такоже С М | 20–23 томоу такоже все цѣло... равно. εκεινω ωσαντως προσχωρησει ει δε ο τοπος επισης αμφοτεροις πλησιάζει τοις υρβανοις | 22 же нема Р М | 22–23 равно приближает се инв. Р С М | 23 соуцим(ь) М | 26 пакы нема Р | на вѣроу нема гр. | 26–27 вѣсхотеть своего инв. Р | 27 воля, ή γνώμη MSyn 237. Petropolit. 208. Patm. 207. AL ω 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121; ή ψήφος РП | 29 то нема М | 31 обра-
 щает се М

и вбрацаіе се іеп(и)с(коу)пъ ѡт(ъ) до-
натіанъ аце прѣжде скончання три
3 лѣтъ. ѡт(ъ) неѣже вбрати се въз-
ицетъ своего да възметъ.

Тѣмъ(ъ) Прѣжде оубо ц(ѣса)р(ъ)скаго
6 закона. іакоже и въ сто седмѣмъ на
десетѣ правилѣ писано іестъ. аце ко-
торыи іеп(и)с(коу)пъ. ѡт(ъ) іереси нѣ-
9 кыи на правовѣрніе вбратитъ прѣдѣлъ
нѣкыи. ѡт(ъ) толѣ да владетъ имъ. и
не можетъ іеп(и)с(коу)пъ под нимъ же
12 вѣ правленіе прѣдѣла того възискати
іего. по ц(ѣ)с(а)рьсцѣмъ же законѣ иже
того ради изложенъ быс(тъ). изволише
15 ѡ(тъ)ци свора сего. іеп(и)с(коу)поу вб-
ративышемоу на правовѣрніе прѣдѣлъ
нѣкыи дръжати и три лѣта и вблада-
18 ти имъ. и аце не възпоменетъ ни въз-
ицетъ іего кто за три лѣта. по трехъ же
лѣт(ѣ)хъ. аце и іестъ еп(и)с(коу)пъ
21 хотен възискати іего. и за три лѣта
оумальча и не възпо||меноу ѡ немъ.
ѡт(ъ) толѣ аце и възицетъ не възметъ
24 іего. нъ да дръжитъ и безъ вѣзъни
іеп(и)с(коу)пъ вбративы іего на право-
вѣрніе. аце же вдова іестъ цр(ъ)кы не
27 имоуци еп(и)с(коу)па. подъ неюже бѣ
прѣдѣлъ тѣ. вбративыи се на пра-
вовѣрніе. не спакоститъ іен прѣходъ
30 вѣрмене искати своего прѣдѣла. нъ
аце поставленъ боудетъ въ нѣи іеп(и)-
с(коу)пъ. по поставленіи прѣжде скон-
33 чання трини лѣт(ъ) да възицетъ прѣ-

а епископ који се обраћа од донаті-
яна, ако пре истека три године од
обраћења затражи своје – да узме.

Тумачење. Пре Царског закона, дак-
ле, како је и у сто седамнаестом пра-
вилу написано, ако је који епископ
обратио из неке јереси у правоверје
неко подручје, од тада да њиме упра-
вља и не може га затражити епископ
под којим је била управа тога подру-
чја. А после Царског закона, који је
ради тога био изложен, оци овога са-
бора нађоше да је добро, кад епископ
неко подручје обрати у правоверје,
да га држи три године и њиме управ-
ља. И ако га ко за три године не по-
мене, нити затражи, по истеку три
године, уколико и постоји епископ
који жели да га затражи, а за три го-
дине је ћутао, и није о њему поми-
њао, од тада ако и затражи – да га не
узме, већ без бојазни да га држи епи-
скоп који га је обратио на правовер-
је. Уколико је пак, немајући еписко-
па, удова црква под којом је то под-
ручје било обраћено на правоверје –
њој истек времена не штети да тра-
жи своје подручје. Али ако у њој буде
постављен епископ – по поставље-
њу, пре истека три године, да затра-

1–2 ум. донатіанъ, гр. Δονάτου | 3 ѡт(ъ) неѣже | ѡт(ъ) неѣже Р С М | вбратит се М | 4 свое-
го | слово іего (!) С | 5 ц(ѣса)р(ъ)скаго | ц(а)рскаго Р М | 5–6 ц(ѣса)р(ъ)скаго закона, τοῦ βασιλικοῦ
νόμου Patm. 207; τῶν βασιλικῶν νόμων (мн.) MSyn. 237, AL ω 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121. РП:
τῶν βασιλικῶν Περίορι. 208 | 6–7 въ сто седмѣмъ на десетѣ | въ сто сѣдмѣмъ М | 10 да вла-
детъ | да влаждетъ Р, κατεῖχε | 11 ум. іеп(и)с(коу)пъ, гр. τῆς τῶν ἐπισκόπων | 13 ц(ѣ)с(а)рьсцѣмъ С,
ц(а)рьсцѣмъ Р М | иже | иже и Р С М | 13–14 ум. по ц(ѣ)с(а)рьсцѣмъ же законѣ... быс(тъ), гр.
μετά δὲ τοῦς περὶ τοῦτου νόμου | 14–15 изволише... сего, гр. ἤρεσε τῇ συνόδῳ | 15 іеп(и)с(коу)поу
нема гр. | 17 нъ | нема М | 17–18 и вбладати имъ нема гр. | 18 не възпоменетъ | не възпоменет(ъ) кто
М | 18–26 ум. и аце не възпоменетъ... на правовѣрніе, гр. μὴ παρὰ τινος ὀχληθέντα, ὡς ταύτην
ἀναζητήσαντος, μένειν ἀνέγκλητον, καὶ μηκέτι ταύτην ἀναζητεῖσθαι ἀπ' αὐτοῦ, εἰπερ ἐντὸς τῆς
τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος, ὁ μέλλων ἀναζητῆσαι αὐτήν, καὶ ἡσύχασεν | 26 вдова | ѡдова Р С
М | 27–29 подъ неюже... на правовѣрніе, гр. ἡ δικαιομένη ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τῇ ἀπὸ τῆς αἰρέσεως
μεταστραφείσῃ

дѣла своѣе цр(ь)к(ь)ве. нѣ аще и прѣ-
дѣла нѣкъи донатіаньскыхъ ѿп(и)-
3 с(коу)пъ. къ сборнѣи цр(ь)к(ь)ви вѣра-
тит' се. и за много вѣ́ме вѣладаѣтъ
имѣ ѿп(и)с(коу)пъ вѣративъи ѿго на
6 правовѣрїе. потомъ же пристоупитъ
къ единенїю вѣры сборныи цр(ь)к(ь)ве
и донатіаньскыи ѿп(и)с(коу)пъ ѿгоже
9 вѣ прѣдѣла достѡит' | ѿмоу прѣжде
скончаниа три лѣтъ вѣзети прѣдѣла
своѣе цр(ь)к(ь)ве прѣстола.

12 **Правило .рѣ.** Никто же себе да не
вт(ь)мьститъ самъ. мнѣ се правъ бы-
ти. нѣ ѿп(и)с(коу)пѣи да соудеть. или
15 илиже повелитъ митрополитъ. или
ближнии ѿп(и)с(коу)пѣи по свѣтоу. аще
же мнит се вт(ь) митрополита гра-
18 матоу вѣзъмъ ѡ томъ ѡкоже вѣзети
своѣ самъ се прѣлѣцаѣтъ.

Тѣмъ(ь). Я́ще которыи ѿп(и)с(коу)пъ.
21 вт(ь) своѣго правлениа. или село или
люди. или ино что вт(ь) таковыхъ.
въ нѣ́коємъ прѣдѣлѣ имать вт(ь)
24 иного ѿп(и)с(ко)па дръжимо. близъ
ѿго соущимъ ѿп(и)с(ко)помъ принти и
ѡ томъ припасти дѣлѣныи єсть. самъ
27 же себѣ да не бѣдетъ мьстѣникъ. и
г(оспод)ьскыи вѣзети да не покоушит' се
ѿже мьнитъ своѣ соущѣ. аще же и гра-
30 матоу вѣзметъ вт(ь) митропо|лита.
ѡ томъ ѡко да втѣметъ люди своѣ
вт(ь) ѿп(и)с(коу)па того. самъ се прѣ-
33 лѣцаѣтъ. никѡеже бо пол'зы вт(ь)

жи подручїе своѣе цркве. Ако се пак
и донатіјанских епископа неко под-
ручїе обрати Саборној цркви. и дуго
времена га држи епископ који га је
обратно на правоверје, а потом при-
ступи у јединство вере Саборне цркве
и донатіјански епископ чије је било
подручїе, допустиће му се да пре ис-
тека три године узме област престо-
ла своје цркве.

Правило 120. Нико сам себи да не
пресуђује, сматрајући да је у праву,
већ епископи да суде, или они којима
наложи митрополит, или суседни епи-
скопи, по договору. А онај ко сматра
да, кад узима од митрополита грама-
ту, тиме узима своје – сам себе обма-
њује.

Тумачење. Ако који епископ од оног
што је под његовом управом – или
посед, или народ или нешто слично
томе има у неком подручју што држи
други епископ, дужан је да се обрати
својим суседним епископима и то по-
тражује, а не сам себи да досуђује, и
да не покуша попут господара да узме
оно што сматра за своје. А ако и гра-
мату узме од свог митрополита о то-
ме да од тог епископа узме свој на-
род, себе обмањује, јер никакве ко-
ристи од тога неће имати уколико тај

1 своѣе] своѣ си Р | 2–3 ѿп(и)с(коу)пъ, ἐπισκόπου (једн.) | 7 вѣры нема гр. | ум. цр(ь)к(ь)ве, гр.
λίστεως | 8–9 ѿгоже вѣ прѣдѣла нема гр. | 11 своѣе цр(ь)к(ь)ве прѣстола, гр. τὴν ἀνήκουσαν
τῷ ὑβρίῳ αὐτοῦ | 15 повелитъ, δώσει | 20 ѿп(и)с(коу)пъ – у гр. следи οἶεται | 21–22 ум. вт(ь)
своѣго... вт(ь) таковыхъ, гр. δίκαιον | 23 въ нѣ́коємъ прѣдѣлѣ] нѣ въ коємъ прѣд(ѣ)лѣ
С | 23–24 вт(ь) иного] вт(ь) нѣ́когого М

того приметъ. аще не самъ ть иеп(и)-
с(коу)пъ иже не имать. мирно не въсхо-
3 цетъ ѡт(ъ)стоуиити ихъ. да соудомъ
иеп(и)с(коу)пъ побѣжденъ бывъ възвра-
титъ.
6 Прав(и)л(о). рѣка. Иже под(о)бныхъ имъ
вещи не брѣгоуть. да въспоменеть се
ѡ нихъ. аще же до скончання шести
9 мѣс(е)ць не створеть ничтоже. к
могоущимъ не прихвѣсти да приложеть
се. аще же по смотренію небрѣгоми
12 быше. іако да не раздражеть іеретикъ.
и се іавитъ се соудеиель иеп(и)с(коу)-
помъ. или данымъ или избранымъ
15 тѣхъ сѣдалищюу да поставеть се.
Тльк(ъ). Аще нѣци ѡт(ъ) иеп(и)-
с(коу)пъ. ѡ мѣстѣхъ своего сѣдалища
18 не брѣгоуть. въ нихъже живоуть іере-
тици. и въспоменуоть имъ близъ соу-
щіе еп(и)с(коу)пи. прилежати ѡ своихъ
21 иеп(и)с(коу)пинахъ іако да въздвигъше
се и всачьскы потыцетъ се тоу соущіе
іеретикы вбратити на правовѣріе. аще
24 же по въспоминанніи за шесть мѣс(е)-
с(е)ць ничтоже не створеть. нь въ та-
ковѣль небрѣженніи. и въ лѣности прѣ-
27 бывають. иномоу иеп(и)с(коу)поу мо-
гоущемоу сие прихвѣсти таа мѣста
да оудадеть се. аще же по смотренію
30 не подвигоше се. на прилежаніе оуче-
ніи ихъ. да ни іединаче іеретикъ на
болшеіе противленіе въздвигнуть. нь
33 надѣюще се кротостию паче и дль-

епископ који га држи, сам не усхтед-
не мирно од њега да одступи: будући
судом епископа побеђен – да врати.

Правило 121. Они који се не старају
о стварима што су им у надлежности.
да се због њих опомену, а уколико до
истека шест месеци ништа не учине,
да се припоје онима који их могу при-
добити. А уколико због процене, да
не би раздражили јеретике, беху не-
марни и то се открије уз помоћ епи-
скопа који суде, било додељених или
изабраних, да се седишту тих дају.

Тумачење. Ако се неки од епископа
не старају о местима свог седишта, у
којима живе јеретици, а опомену их
оближњи епископи да се постарају за
своје епископије како би се покрену-
ли и на сваки начин побринули да ту
постојеће јеретике обратe на право-
верје – уколико после опомене ништа
за шест месеци не учине, већ остану
у таквој немарности и лењости, дру-
гом епископу, који је у могућности да
те придобије, та места да се припоје.
Ако се пак на прилежност за њихово
поучавање не покренуше, због про-
цене да не би, можда, јеретике по-
дигли на веће противљење, већ, узда-
јући се да ће их више кротошћу и ду-
готрпељивошћу придобити, ућута-

2 иже] іеже С | не нема С | 3 ѡт(ъ)стоуиити – у гр. следи η | 3–4 соудомъ иеп(и)с(коу)пъ нема гр. | 6
под(о)бныхъ, τῶν ἀνηκόων | 7 вещи не ма гр. | да въспоменеть се] да въспоменет' се имъ Р
С М | 8 же нема М | шесть Р М | 9 не] ни Р | ничтоже] ничесоже С | 9–10 к могоущимъ, τῶ
δυναμένῳ (једн.) | 11 по смотренію, οἰκονομικῶς | 18–19 въ нихъже живоуть іеретици нема гр. |
20–21 ум, прилежати ѡ своихъ иеп(и)с(коу)пинахъ, гр. ἐπιμελῶν | 22 потыцетъ се, σπείρειν MSyn.
237, Petropolit. 208, Patm. 207, AL ω 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121, а у PII грешком λείπει | 22–23
тоу соущіе іеретикы] тисоущіоу іеретикъ Р, гр. τοὺς ἐκείσε ὄντας αἰρετικούς | 24 по] и С | 26–27
прѣбывають Р | 27–28 могоущемоу Р | 28 таа мѣста нема гр. | 29 да оудадеть се] да соудет
се М, гр. προσκυρῶσονται | смотренію] самотрѣнію М | по смотренію, κατ' οἰκονομίας
λόγον | 31 ни] не Р С М и гр. – μη | 32 противленіе, ἀναισχυντίαν

- готрыпѣицею снхъ прихвѣрѣсти оу-
мълаше. и междоу тѣмъ врѣменемъ
3 инии иѣции еп(и)с(коу)пи приле-
жаниемъ на хвращении створише. и
приложише се к нимъ мѣста въ нихъже
6 еретици живоуѣтъ. и се аще явити се
прѣдъ соудиами. соудие же соуѣтъ
еп(и)с(коу)пи. или ѡт(ъ) митрополита
на то вѣдани. или || ѡт(ъ) ѡбою соу-
пърникоу избрани. и аще хвѣрѣцетъ се
яко такового ради строенниа ѡ оучени
12 ихъ нехвѣргоше. пакы къ еп(и)с(коу)-
пиамъ ихъ да хвзвратетъ се таковоа
мѣста.
- 15 **Правило .рѣв. Иже ѡт(ъ) ѡбою соу-**
пърникоу изволены соудиа. нехвѣ-
ложьнь.
- 18 **Тѣмъ(ъ). Еп(и)с(коу)пи и причѣтници.**
аще иѣкъю проу имоуше междоу собою.
ѡбщемъ свѣтомъ соудие избероуѣтъ
21 иѣкъю ѡт(ъ) еп(и)с(коу)пъ. и прѣд-
ними соуджени бывше. на соудъ ихъ не
могоуѣтъ индѣ нигдѣ же припасти. не-
24 хвѣложьнъ бо юсть. и се не хдѣ тѣмъ
нъ и въ инѣхъ правилѣхъ сего събора
повелѣно юсть.
- 27 **Прав(ило) .рѣг. Нехвѣргын еп(и)с(коу)пъ**
ѡ еретицѣхъ прилежаниа. и хвспомни-
нание приеъмъ ѡт(ъ) инѣхъ еп(и)-
30 с(коу)пъ и въ своємъ нехвѣргынн прѣ-
бывае хдѣ шесть мѣ(ѣ)с(ѣ)ць не попечетъ
се ѡ тѣхъ хвращениа. да боудетъ безъ
33 хвѣщениа. |

ше, а у том межувремену неки други
епископи са прилежношћу предузе-
ше обраћење, и припојише се њима
места у којима живе јеретици, па ако
се то открије пред судијама, а судије
су епископи, или од митрополита да-
ти за то, или избрани од оба супар-
ника, те ако се нађе да се за њихово
поучавање не постараше због таквог
става, опет да се врате њиховим епи-
скопијама таква места.

Правило 122. Од оба супарника иза-
брани судија – не мења се.

Тумачење. Епископи и свештена ли-
ца, која између себе имају неки спор,
ако заједничким договором изаберу
за судије неке од епископа и пред
њима буду суђени, против њихове
одлуке нигде другде не могу уложити
призив, јер је неизмѣњива. А то је
не само овде, него и у другим прави-
лима овога сабора прописано.

Правило 123. Епископ који занема-
рује старање о јеретичима, а опоме-
нут од других епископа за шест месе-
ци се не побрине о обраћењу тих,
остајући у свом немару – без опште-
ња да буде.

3-4 прилежаниемъ на хвращение створише. τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν προσέλαβων | 7 ум. прѣдъ
соудиами. гр. κρίνοντων ἐπισκόπων | 7-8 соудие же соуѣтъ еп(и)с(коу)пи нема гр. | 8 ум. ѡт(ъ)
митрополита. гр. παρὰ τοῦ πρωτεύοντος | 9 на то нема гр. | 9-10 соупърникоу] соупърникоу (!) С.
соупарникъ М | ум. соупърникоу. гр. τῶν ἐπισκόπων | 10 и аще хвѣрѣцетъ се нема гр. | 12-14
пакы... таковоа мѣста. гр. ἀποκαταστῶσιν αὐτοὺς τῇ καθέδρᾳ αὐτῶν οἱ τοιοῦτοι ἐπίσκοποι | 19
иѣкъю... собою нема гр. | 22-23 индѣ не могуѣтъ инв. Р | 23 индѣ нигдѣ же нема гр. | припа-
сти. ἐκκαλεῖσθαι | 23-24 нехвѣложьнъ бо юсть нема гр. | 24 тѣмъ Р | 25 и нема Р

Тѣмъ(ь). Прѣжде оубо написано сто
 3 двадцете прѣвое правило. не брѣгоу-
 ціаго іеп(и)с(коу)па ѡ исправленіи іере-
 6 тикъ ни же по въспоминаніи за шесть
 мѣс(ѣ)ць не попекъша се ѡ ѡбращеніи
 9 нхъ. ѡсоуджають ѡт(ь)ieti ѡт(ь) него
 таковаа мѣста иноу еп(и)с(коу)поу
 12 многоуцелюу ѡбратити нхъ къ вѣрѣ
 15 сборныи цр(ь)к(ь)ве. се же правило та-
 ковыи ѡт(ь) ѡбщениа ѡт(ь)лоучити
 повелѣвають. дондѣже под(о)бноіе имъ
 18 дѣло съврѣшетъ. и мнитъ се іако пра-
 вило се противитъ се сто двадцете прѣ-
 21 вомоу правилу. иноу паче ѡного на-
 воде запрѣщеніе на іеп(и)с(коу)па. не-
 24 радецаго ѡ ѡбращеніи іеретикъ. нь
 ѡбаче ѡно правило семоу нѣсть про-
 27 тивно. нь іегда оубо ѡбрѣцетъ се іеп(и)-
 с(коу)пъ инъ. прилежаніе іеже пооу-
 чати іеретикъ на се приеъмъ. да ѡти-
 30 мотъ се мѣста въ нхъже имѣаше
 власть не брѣ||гы ѡ сп(а)сеніи нхъ
 іеп(и)с(коу)пъ и да приложитъ же се къ
 24 ѡбратившему нхъ на вѣроу іеп(и)-
 с(коу)поу. іегда же ни инъ іеп(и)-
 с(коу)п(ь) попеченіа нхъ на се възметъ.
 27 нь тѣ ѡ ѡбращеніи нхъ не прилежитъ.
 тогда ѡт(ь)лоученіа запрѣщеніе по-
 виннъ боудеть. аще же и по ѡт(ь)-
 30 лоучени въ таковѣи лѣности прѣбы-
 ваютъ. да боудеть извръженъ. по пе-
 33 т(ь)десетъ ѡсмомоу правилу. с(ве)-
 тыхъ ап(о)с(то)лъ.

Тумачење. Напред написано, дакле, сто двадцет прѣвое правило, епископа који се не стара о исправленіу јеретика, нити се, пак, после опомене за шест месеци не побрине о њиховом обраћењу – осуђује тиме да се од њега одузму таква места и уступе другом епископу који може да их обрати вери Саборне цркве. Ово пак правило прописује да се такви одлуче од заједнице све дотле док не изврше посао који им припада. И сматра се да се ово правило противи сто двадесет првом правилу, налажући друго – веће од њега запрећење на епископа који занемарује обраћење јеретика. Али ипак, оно правило није у супротности са овим, већ кад се, дакле, нађе други епископ који бригу о поучавању јеретика прима на себе, да се одузму места у којима имаше власт онај епископ који се не стара о њиховом спасењу, те да се припоје епископу који их је обратио на веру. Кад ни други епископ [не] узме на себе старање о њима, па се [ни] он не брине о њиховом обраћењу, тада да буде подвргнут запрећењу одлучења. А ако и после одлучења остаје у таквој немарности, извргнут да буде по педесет осмом правилу светих апостола.

[Прѣжде оубо написано] Прѣжде оубо нап(и)с(а)но ие(ть) Р С, гр. 'Ο μὲν προῤῥαφεὶς | 1–2 сто двадцете] К. (!) Р | 4 по] ни С | 5 ѡбращеніи] ѡсоуджені Р, гр. ἐπιστροφῆς | 6–7 ѡт(ь)ieti... мѣста, eis τὸ προσκυροῦναι τοὺς τόπους αὐτοῦ | 10 ѡбщениа] ѡбещаниа Р | 10–11 ум. ѡт(ь) ѡбщениа ѡт(ь)лоучити повелѣвають, гр. ἀκοινωνησίαν αὐτῷ ἐπάγει, καὶ ἀφορισμένον εἶναι προστίττει | 12 съврѣшетъ] съврѣшаютъ Р, πληρώσει (једн.) | 13 сто] р и Р | 14 паче нема гр. | 15–16 нерадецаго] неродецаго Р С, гр. τῷ ἀμελοῦντι | 16–17 нь ѡбаче... семоу, οὐκ ἔστι δὲ ἐναντίος | 19–20 ум. прилежаніе... іеретикъ, гр. τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν | 21–22 ум. мѣста въ нхъже имѣаше власть, гр. ὅπερ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπισκοπικὸν δίκαιον | 23 да приложет се С М | же нема С М | 23–25 ум. къ ѡбратившему... іеп(и)с(коу)поу, гр. ἐκείνῳ | 26 възметъ] не възметъ С М и гр. – οὐτε... ἀναδέχεται | 27 нь] ни С М и гр. – οὐτε | 28 запрѣщеніу С М

- Прав(и)л(о) .рѣд. Реки приѡбычена бы-
ти ꙗкоже вѣдѣше неприѡбычена не-
3 ꙗн(и)с(коу)пъ.
Тл(ь)к(ь). Аще которы ꙗн(и)с(коу)пъ.
донатианы вѣды къ сборнѣи цр(ь)кы
6 не ѡбратише се. приѡбырнѣти се с ни-
ми. рекше слоужитъ. гл(агол)иѣ ѡб-
ратити ꙗ на правоѡрнѣи и не ѡбра-
9 титъ таковы ꙗко съльгавъ ѡ ѡбещани
ихъ. и цр(ь)ковъ б(о)жию прѣльстивъ.
да бѡд(е)тъ изъбръженъ.
12 Прав(и)л(о) .рѣе. Презвитерь или ди-
аконъ. аще имать нѣчто на своего
ꙗн(и)с(коу)па. къ ближнимъ ꙗн(и)-
15 с(коу)помъ да припадають и да не прѣ-
плавають поучины морьскыѣ. безъ ѡбъ-
щениа бо таковы бѡдѡуть въ афри-
18 кии.
Тл(ь)к(ь). Се въ двадесет(е) и ѡсмѣмъ
правилъ сего сбора повелѣно ꙗс(ть).
21 ꙗже презвитерѡу или диаконѡу ѡт(ь)
своего ꙗн(и)с(коу)па ѡсѡжденѡу бывъ-
шѡу. и сѡда ꙗго не приѡмлющѡу. и хо-
24 тещѡу на нь припадати поучины афри-
кинскаго моря. да не прѣплавають. и
ѡ томъ примъшомѡу да не ходет(ь).
27 нь къ ближнимъ ꙗн(и)с(коу)помъ. да
припадетъ. и ѡт(ь) тѣхъ да сѡдет се.
аще ли же нии. неприѡбырнѣнъ бѡд-
30 деть въ африкии се же възьбраннено
быс(ть) ꙗкоже мню морьскыѣ ради
бѣды. и скрѡшениа многаго рад(и) и

Правило 124. Ко каже да је приоп-
штен онај кога зна као неприопште-
ног – није епископ.

Тумачење. Ако се који епископ, зна-
јући за донатијане што се не обрати-
ше Саборној цркви, са њима приоп-
шти, то јест служи, говорећи да ће их
обратити на правоверје а не обрати,
такав, као онај ко је слагао о њиховој
заједници и обмануо Цркву Божију,
да буде извргнут.

Правило 125. Презвитер или ђакон
ако има нешто против свога еписко-
па, оближњим епископима да уложи
призив, а не да плови преко пучине
морске, јер такви ће бити изопштени
у Африкији.

Тумачење. То је и у двадесет осмом
правилу овога сабора прописано –
презвитер или ђакон који је од свога
епископа осуђен и његову одлуку не
прихвата, и хоће против ње да уложи
призив, преко пучине Африкијског
моря да не плови, и да за то не одлази
[римском] епископу, него оближњим
епископима да уложи *призив* и они да
му суде; ако ли не, у Африкији непри-
општен да буде. Ово, како сматрам,
би забрањено због морске опасности,
и због многе изнурености, и трошко-

2 вѣдаше С М | 7 слоужити М | рекше слоужитъ нема гр. | 7–8 ѡбратити] ѡбрати С М | 8–9 и
не ѡбратитъ нема гр. | 9 ѡ ѡбещани] ѡ ѡбещаны С, ѡбѣщани М, гр. περὶ τῆς κοινωνίας | 12
Презвитерь] Презвѣтеръ С М, Πρεσβύτεροι (мн.) | ум. или, гр. καὶ | 12–13 диаконъ, διάκονοι
(мн.) | 15 да припадають, ἐκκαλεῖσθαι | 17 таковы нема гр. | 17–18 африкии] априкии С | 19
Се] Се и С М и гр. – Τοῦτο καὶ | и нема С М | 20 повелѣно ꙗс(ть)] повелѣвають М | 21
прѣзвѣтерѡу С М | 24 припадати, ἐκκαλεῖσθαι | 24–25 африкинскаго] априкинскааго С | 26
примъшомѡу] къ римскомѡу С М и гр. – τῇ Ῥώμῃ | 27–28 да припадають, ἐκκαλεῖν | 28 да
сѡдит се С | да сѡдет се. γυνάξειν τὴν ἐκκλησίαν | 30 африкии] априкии С | 33 бѣды, τοὺς
κινδύνους | многаго] и многаго С М

- стыщенна иже на потрѣбоу вѣѣма
соупръникома приет(и) на странѣи
3 земли далечаго ради шьствна.
Прав(и)л(о) .рѣз.¹ На мноуѣ немогоу-
цѣмъ трыпѣти. пришьд(ь)шнмъ на
6 сборъ иеп(и)с(коу)помъ по трии вт(ь)
кожеждо вбласти да избероу(ь).
Тл(ь)к(ь). Многомъ прѣдложеномъ
9 бывшемъ. правильнымъ въ|зисканиемъ.
и съвыпрашаниемъ. и иеце не вѣѣмъ
раздрѣшеномъ соуцѣмъ. изволи се
12 в(ть)цѣмъ сбора сего к томоу не вжи-
дати вѣѣмъ събравшимъ се на сборъ
иеп(и)с(коу)помъ. понеже довольно
15 вѣѣме иже прѣшло бѣше. нь вт(ь)
кожеждо вбраза вбласти. по три иеп(и)-
с(коу)пи изьбрати и вставити. да коу-
18 пно съ аврилиемъ иеп(и)с(коу)помъ кар-
хидоньскыи цр(ь)к(ь)ве. прочаи сконь-
чают(ь). и нини же домовъ да втидоу(ь).
21 Прав(и)л(о) .рѣз.² Ице кто покри или
покрыти хоцетъ д(ѣ)в(и)цоу прѣжде
двѣюдесяте(е) и пяти лет(ь). се же иес(ть)
24 въ чрны ризы вблѣци ю ноужде ра-
д(и). или се иако рачителя ради силна.
или хнщника. или съмрътоносныи ради
27 болѣзни. молецим(ь) се родителемъ
ие. в сихъ лѣт(ь)хъ никакоже вт(ь)
сбора не вѣѣдн(ь)се.
30 Тл(ь)к(ь). Осмои оубо на десете пра-
вило великаго василиа в приводѣци
себе къ господ(е)ви д(ѣ)вици вт(ь)ри-
33 цаюци се браака. и иеже въ с(ве)тыи

ва што треба оба супарника да под-
несу у туѣој земљи због далекаго пу-
товања.

*Правило 126.*¹ Пошто епископи, при-
стигли на сабор, не могу дуго издр-
жати, из сваке области да се изаберу
по три.

Тумачење. Пошто се предложи мно-
га канонска разматрања и питања, и
док још сва нису разјашњена, оци
овога сабора нађоше да је добро да
на то не чекају сви епископи окупље-
ни на сабору, будући да је [већ] доста
времена прошло, него из сваке обла-
сти да се изаберу и оставе по три епи-
скопа, да заједно са Аврилијем, епи-
скопом Кархидонске цркве, заврше
што је остало, а други да оду кућама.

*Правило 127.*² Ако је ко покрито, или
хоће да покрије девицу пре двадесет
пете године, а то значи да је обуче у
црну ризу невоље ради – или због
насилног љубавника, или отничара,
или због смртоносне болести, на мол-
бу њених родитеља, сабор због ових
година ништа да не ремети.

Тумачење. Осамнаесто, дакле, пра-
вило Василија Великог за девицу која
себе приводи Господу, одричући се
брака, и која живот у освећењу сма-

1 стыщенна, κενотоμία AE (263) 279, CS 1121; καινотоμία MSyn. 237, Petropolii. 208, AL ω 30, V 1167, RP. а у Patm. 207 изнад њ написано је αι | 2 приет(и), ὑφίστασθαι | 3 далечаго M | 7 кожеждо C | 8 Многымъ M | 9 бывшнмъ C | 9–10 ум. възисканиемъ, и съвыпрашаниемъ, гр. ζητημάτων | 13 събравшем се M | на | нь (=на) орт.-јез. црта M | 15 иже] оубо C M и гр. – ἢδη | 16 кожеждо M | вбраза нема C M и гр. | 20 и нема C M | и нини же домовъ да втидоу(ь) нема гр. | 23–24 двѣюде-
сет(е) и пяти лѣт(ь)] двоудесятоу и пяти лѣт(ь) C. двадес(е)ть и пять лѣт(ь) M | 24 вблѣци.
περιβαλεν ἢ περιβάλει | 25 или се иако, οἶον | или се иако рачителя] иакоже се или рачителя C M |
27 молецимъ се C M | 27–28 ум. молецим(ь) се родителемъ ие, гр. οἱς αὐτῆς μέλει | 28–29 в сихъ...
не вѣѣдн(ь) се, οὐδὲν ὑπὸ τῆς περὶ τοῦτου τοῦ ἐνιαυτοῦ συνόδου βλαβήσεται | 30 Осмои на десете
оубо ии. C | 32–33 вт(ь)рицаюци се | и вт(ь)рицаюции се C M и гр. – καὶ ἀποταττομένης

¹ У РП ово прав. је 127. ² У РП ово прав. је 126.

- житиѣ чѣстѣноѣ того вѣлѣниѣши.
скажаѣтъ и повелѣваѣтъ въ шестое на
3 десете или въ седмоѣ на десете лѣт(о)
възраста ие томоу бивати. дѣтѣни бо
гл(агол)омъ ѡ таковыхъ вѣщехъ не по-
6 велѣваѣтъ вѣровати не тврди бо соутъ.
се же правило скажаѣтъ. ѡ д(ѣ)вицахъ
ѡброчившихъ се юже г(о)с(поде)ви. и
9 брака ѡт(ъ)рекишихъ се и д(ѣ)вство-
вати ѡбещавшихъ се. и повелѣваѣтъ
никожегоже врѣда приѣти. ѡт(ъ) сбора
12 ѡп(и)с(коу)поу. аще тако приводещоу-
||ю се б(о)гови д(ѣ)в(и)цоу. ѡблечетъ въ
ѡбразъ прѣжде двоудесетоу и пяти
15 лѣт(ъ). и покрѣтитъ ю с(в)ещенною
тоу красотоу. поужде ради д(ѣ)в-
ствѣнаго цѣломоудриѣ. аще бо сил-
18 ныи нѣкто речениѣ имѣше на ню. и
сѣчетати се бракомъ на соужитѣни въ-
схотѣ. или инъ нѣкто хыщникъ свѣща
21 въсхытити ю. и того ради да не
имѣють извѣта на свршениѣ похоти
своѣ. гл(агол)юще иако и иже ходитъ
24 безъ ѡбраза. и невѣдомо естъ аще
ѡброчни се б(о)гоу. потыща се ѡп(и)-
с(коу)пъ покрѣтити ю св(е)щеннымъ ѡб-
27 лѣчениемъ. да никто же не имать ѡт(ъ)-
вѣтоу привѣжища ни ѡт(ъ)връжениѣ.
нъ вси ѡвѣдетъ. иако невѣста естъ
30 б(о)жѣ. или пакы ѡмрѣти. хотѣше и
сѣродничи ие ѡмолѣше ѡп(и)с(коу)па.
и прѣжде двоудесете и пяти лѣтъ съ-

тра часниѣм од того – каже и нала-
же да то бива у шеснаестој или се-
дамнаестој години ѡнег узраста, јер
детѣним речѣма за такве ствари не
дозвољава веровати, пошто нису
чврсте.

А ово правило говори о девицама
које су се већ обручиле Господу, и
брака се одрекле, и обећале се дев-
ствовати, те налаже да епископ који
тако приведену Богу девицу обуче у
монашки лик пре двадесет и пете
године и покрије је. нужде ради, том
свештенѡм красотѡм девственѡг це-
ломудрија – не претрпи никакву
штету од сабора. Јер ако је неки на-
силник њу обљубио и усхтедне да
склопи брак ради сужитѣја, или нека-
кав отмичар наумно да је отме, па да
ради тога, за извршење своје похоте
немају изговор, говорећи да још иде
без монашког лика и не зна се да ли
се обручила Богу – епископ да по-
хита да је покрије свештенѡм одећѡм
да нико нема прибежиште за изговор
и оповргавање, већ сви да знају да је
невеста Божија; или, опет, кад је на
самрти, па њени сродници умолише
епископа да је и пре двадесет пете

2 повелѣваѣтъ – у гр. следи μὴ παραδέχεσθαι | 4 дѣтѣниѣмъ Р С | 6 вѣровати, λογίζεσθαι | не
тврди бо соутъ нема гр. | 8 ум. ѡброчившихъ се юже г(о)с(поде)ви, гр. ἤδη προσελθούσης |
13 ум. д(ѣ)в(и)цоу, гр. εαυτήν | 13–14 въ ѡбразъ, τὸ σχῆμα | 14 двадесети и петъ М | 19 на
соужитѣни Р С М | 21 да нема Р | 27 же нема гр. | 27–28 ѡт(ъ)вѣта привѣжищоу Р | 29 нъ вси
ѡвѣдетъ нема гр. | 30 ум. пакы, гр. πολλάκις | ѡмрѣти. хотѣше, καὶ ἐτελεύτα | 32 двоудесете
и пяти лѣтъ] двѣю десет(е) и пяти лѣт(ъ) Р, двоудесети и пяти лѣтъ С, двадесет(ъ) и петъ
лѣт(ъ) М | 32–1 свршѣти ю. τελειωθῆναι

връшнѣти ю. да ꙗко не ѡтѣдетъ ѡбраза не
прѣмъши.

- 3 **Правило .рѣи. Не свидѣтельствуютъ**
ѡтѣлоученныи.

- Тѣмъ.** Непорочноу подѣбають быти
6 послоушествоующемоу. сего ради оубо
ни причѣтныи ни мирьскыи чловѣкъ.
аще и естъ ѡтѣлоученъ. на иеп(и)с(коу)-
9 па или на причѣтника клеветати или
послоушествовати неприетныи естъ.

- Правило .рѣѡ. И рабъ и свободже-**
12 **ныи. ни прѣжде ѡклеветаны. ѡ нѣ-**
кыхъ неприемлемыхъ людьскыи соу-
домъ. и сколрахъ и елнныи. и еретикъ.
15 и жидовныи. неприетныи.

- Тѣмъ.** Не подѣбають безъ испытѣ-
18 нна. на иеп(и)с(коу)пы и на причѣтны-
и. ѡклеветанныи или послоушества
принимати. по шестомоу правилу иже
въ константиинградѣ втораго вселен-
21 скаго сбора. и аще оубо житие имѣ-
ють непорочно и вѣроу правовѣрноу.
||приети таковыи. аще же или раби
24 соутъ. ти бо и ѡтѣ градьскыхъ
законъ ни по которѣи же винѣ ни по
црѣковѣнѣи ни по мирьсцѣи клеве-
27 тати или послоушествовати не могутъ.
ни свободженни же на свою г(о)-
сподоу. възбранено бо естъ и тѣмъ
30 градьскыи законы. на свободившии
ихъ ѡтѣ работы. клеветати или по-
слоушествовати ѡ грѣсѣхъ. подѣба-
33 ютъ бо имъ чѣстныи и с(вѣ)ты сво-

године замонаши – да не оде не при-
мившии монашки ликъ.

Правило 128. Одлучени не сведочи.

Тумачење. Сведокъ треба да буде не-
порочан; тога ради, дакле, ни свеш-
тено лице ни мирјанин, ако је одлу-
чен, не прихвата се да против еписко-
па или против свештеногъ лица под-
носи тужбу или сведочи.

Правило 129. И робъ, и ослобоженъ, и
претходно оптуженъ за неке ствари
неприхватливе од јавногъ суда, и ла-
крдијашъ, и Јелинъ, и јеретикъ, и Жидовъ
– не прихватају се.

Тумачење. По шестомъ правилу Дру-
гогъ васељенскогъ сабора у Константино-
граду, не треба безъ проверавања при-
мати противъ епископа и противъ свеш-
тенихъ лица оптужбе или сведочења.
А уколико имају непорочанъ живот и
веру правоверну – такве прихватити.
Ако се, пакъ, ради о робовима – ти и
по грађанскимъ законима не могу ни
за коју кривицу, ни црквену, ни мир-
ску да оптужују или сведоче: ни осло-
божени, наравно, противъ својихъ го-
сподара, јер и њима је грађанскимъ
закономъ забрањено да оне који су ихъ
ослободили ропства оптужују или
сведоче за кривице – они треба, да-
кле, за часне и свете да сматрају оне

1–2 ѡбраза не приѣмъши] ѡбраза приѣмъши Р. гр. χωρίς τοῦ σχήματος | 13–14 сѡдомъ.
δικαστήριον РП, што MSyn. 237, Petropolii. 208, Patm. 207, AL ω 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121
нема | 15 неприетни, ἀπόσδεκτοι нема РП | 18 ѡклѣветаніе М | 19 принимати нема Р, у гр. следи
ἀλλ' ἀνακρίνειν τοὺς κατηγοροῦντας, ἢ μαρτυροῦντας, ὁποῖοι εἰσι | 22 и правовѣрноу вѣроу инв.
Р | 23 аще же] аще ли же М | или] и Р, гр. εἰ δὲ ἢ | 25 законъ ни] законѣи М, гр. νόμων οὐδὲ |
25–26 ум. ни по которѣи... ни по мирьсцѣи. гр. οὐδὲ καὶ οἰοῦσθαι ἐκκλησιαστικῶς, ἢ
χρηματικῶς | 29 възбранено бо Р С М | възбранено бо Р С М | 32–33 подѣбають бо
имъ, διὰ τὸ ἀπατεῖσθαι

бодивше ихъ имѣти. ни прѣжде того
самнѣ всоудженнѣ бывше. и еще не в-
3 правднвше се. или на людсцѣмъ всоуд-
женнѣ бывше соудни. и цѣса)р(ь)-
скимъ бл(а)годѣианнемъ вт(ь) своего
6 запрѣщеннѣ и еще неоудроени соудце.
или житнѣ пороугано достоинно имоуд-
це. такоже се скомраси и глаум'ци. или
9 наше вѣры чюжди соудце. такоже се и
юдѣи и еретици же и елини. | тако-
вни не приетни на вклеветаниѣ. или
12 на послоудство на еп(и)с(коп)а или
на причтнника. понеже ти в иномъ ни
в чемъ же тыцанинѣ не имоудъ. нъ
15 тько пороукъ и пороуганиѣ. с(ве)т(и)-
те)льсцѣи чьсти прилагати. и метежъ
на цр(ь)ковъ наводити.

18 **Правило .рл. Оклеветанъ въ мнозѣ. и**
ни въ единомъ же вбличивъ. непослоу-
шанъ.

21 **Тльк(ь).** По достоиннѣ оубо и съ на
вклеветаниѣ или на послоудство не-
приетнъ естъ. тако клеветникъ явлъ
24 се. и того ради безъ чьсти сын. понеже
гл(агол)е на нѣкого многы прѣдла-
гаютъ вины и ни въ единомъ же вбли-
27 чить.

Правило .рла. Ни четыре на десете лѣтъ
втрокъ. неприетнъ.

30 **Тльк(ь).** И съ на послоудство не при-
етнъ естъ. несвршенаго ради въздра-
ста. под(о)бакетъ бо послоудствоудуше-
33 моу. чьстнмоу и || правовѣрноу быти

који су их ослободили; ни они који су
и сами пре тога осуђени па се још
нису оправдали. или су осуђени на
јавном суду а царскимъ добротчи-
ством од свогъ запрећенъа још нису по-
миловани; или животъ достојан по-
руге воде, као што су то лакрдијаши
и глумци; или су туђи нашој вери, као
што су то Јудеји, и јеретици и Јелини
– такви се не прихватају у оптужи-
вању или у сведочењу против епи-
скопа или противъ свештеног лица,
пошто ти ни за шта друго не брину,
него само да потсмехъ и поругу при-
пишу свештеничкој части, и метежъ
нанесу Цркви.

Правило 130. Онај ко оптужује за
много шта, а ни једно не докаже – да
се не послуша.

Тумачење. Оправдано се и тај не при-
хвата у оптуживању или у сведоче-
њу, јер се показао као клеветникъ па
је због тога нечастан, пошто говоре-
ћи противъ некога многе кривице
предлаже, а ни једну не разобличава.

Правило 131. Ни четрнаестогоди-
шњак се не прихвата.

Тумачење. И тај се за сведочење не
прихвата због малолетства, јер онај
ко сведочи треба да буде частан, и
правоверан, и чврст ум да има, а онај

1–2 прѣжде того сами всоудженнѣ бывше] прѣжде того сами себе всоуднше С, гр. прокатη-
γορηθέντες | не нема Р | 7 пороугано] пороуга Р М, пороуганиу С | пороугано достоинно. гр.
ἐφύβριστον | 14 в чемъ же] в чesомъ же С | тыценіа М | 15 пороуганиѣ. σπῖλον | 15–16 с(ве)-
т(и)тельсцѣи. τῶν ἱερέων | 16 и нема Р | 19–20 непослоудшанъ нема гр. | 21 По достоиннѣ. Εὐλό-
γως | 25 гл(агол)е нема гр. | нѣкого Р С М | 26 ни въ единомъ] въ единомъ же С, гр. μὴδὲν
π | 28 четыре Р С М | 29 неприетнъ нема гр. | 31–32 възраста Р М | 32–33 послоудствоуду-
шемоу Р

и тврды оумъ имѣти. несвршении же възрастомъ пльзкъ исть помы-
 3 шленииъ. въторое же изложение сед-
 мое на десете главы прьвое грани. двадесете прьвыхъ цѣса)рьскихъ книгъ
 6 гл(агол)еть. аще не боудеть двоуде-
 сетоу лѣтъ възрастомъ. такоаго на
 9 послоушство ѡ грѣсѣ на нѣкоаго не
 приеmati.

Правило .рлѣ.¹ Клеветникъ ѡт(ъ) своего
 домоу послоухъ не поставляаетъ.

12 Тльк(ъ). Своего домоу послоуси ѡт(ъ)-
 вержени соутъ и градъскими законы. гл(агол)еть бо двадесете прьваа глава
 15 прьвое грани двадесете прьвыхъ цѣ-
 са)р(ъ)скихъ книгъ. иавѣ сице. клевет-
 никъ домашнихъ своихъ послоухъ не
 18 можетъ привести. и двадесете петаа
 глава тоаже грани тѣхъ)же цѣса)рь-
 скихъ книгъ гл(агол)еть. иако дома-
 21 шнаа свѣдѣтел'ства ѡт(ъ)мѣтаема
 соутъ. домашние же свѣдѣтеле ра-
 зоумѣи. иже соутъ подь властню нѣ-
 24 коаго и могоуше повелѣнаа имъ ѡт(ъ)
 него творити. таакови нбо. ни по немъ
 самоу ни на иного на негоже ѡнъ
 27 клевететь. въ свѣдѣтельство непри-
 етно. ни ѡ грѣховныхъ ни ѡ инѣхъ
 иже ѡ имѣнии винахъ. аще же инъ
 30 соудимъ бывае. и въсхошетъ ѡт(ъ) ино-
 го домоу свѣдѣтеле привести не въз-
 бранитъ се иемоу ѡт(ъ) единого бо до-
 33 моу. и ѡт(ъ)ць и с(ы)нъ подь властню

ко је малолетан — клизава је ума.
 Други пак став седамнаесте главе пр-
 ве грани двадесет прве кнѣге Васи-
 лика каже, ако не буде узрастом два-
 десет година, таава да се на сведоче-
 ње за нечију кривицу не прихвата.

Правило 132.¹ Тужилац да не узима
 сведока из своаго дома.

Тумачење. Сведоци из своаго дома су
 и грађанским законом одбачени, јер
 двадесет прва глава прве грани два-
 десет прве кнѣге Василика гласи
 овако: „Тужилац не може да доведе
 за сведоке своје домаће“. И двадесет
 пета глава исте грани, истих кнѣга
 Василика, каже да се домаћа сведоче-
 ња одбацују. А под домаћим сведоци-
 ма схвати оне који су под влашћу не-
 кога и који могу оно што им он наре-
 ди да чине; такви се, дакле, ни у при-
 лог њему самом, ни против другога
 кога он тужи не узимају у сведочењу,
 било у кривичним или другим — имо-
 винским преступима. А ако се неком
 другом суди и жели да из другог дома
 доведе сведоке — не забрањује му се;
 јер, из једног дома и отац и син који
 је под његовом влашћу, и два брата

1 тврды оумъ имѣти, σταθερότητα ἔχειν | 1–2 несвршении же възрастомъ, ὁ δὲ ἀνήρως | 2–3 пльзкъ исть помышленииъ, ὀλισθηρός ἐστὶ τὴν διάνοιαν | 3 изложение, θέμα | 3–4 седмое на десете] жї. Р | 5 двадесете] .к. | цѣса)рьскихъ] ц(а)рьскихъ. Р М, нема гр. | 6–7 двоудесетоу] .к. Р, двадес(е)те М | 8 ѡ грѣсѣ, ἐπ' ἐγκλήμασι | нѣкоаго] некога Р С М | 8–9 не приеmati Р С М | 14 двадесете] .к. Р | 15–16 цѣса)рьскихъ] ц(а)рьскихъ Р М, нема гр. | 18 двадесете] к Р, двадесети С | 19 тоаже] тоаже С М | тѣхъ)же] тѣхъ)же М | ум. тѣхъ)же, гр. καὶ | 19–20 цѣса)рьскихъ] ц(а)рьскихъ Р М, нема гр. | 20 гл(агол)еть нема гр. | 25 нбо] бо Р | 27–28 неприетни Р С М | 28 ни ѡ инѣхъ нема гр. | 29 иже ѡ] иже ѡт(ъ) Р | ѡ имѣнии] ѡ имѣныхъ М, ἐπὶ χρηματικῇ | винахъ, αἰτιάσει | инъ, ἕτερός τις | 30 соудимъ бывае, ἐνάγει | 33–1 подь властню его сын, υἱοῦ οὐοῖος

¹ У РП ово прав. је сврстано под 131. прав.

3 ьго сын. и два брата подь властню
 ш(ть)чею сохща. или на кого или по
 6 комь могохуть свѣдѣтельствовать. иа-
 коже двадесете петаа глава тоиже гра-
 ны. рекше прьвые. двадесете прьвыхъ
 9 ц(ѣса)р(ь)скихъ книгъ повелѣваеть.
 Правило .рлг.¹ Гл(агол)ен ѡп(и)-
 с(коу)пъ. иако || мнѣ единомуъ причь-
 12 тникъ грѣхъ исповѣдѣ. аще же причь-
 тникъ заприть се не (!) невѣрьныъ есть.
 Тльк(ь). Не под(о)баеъ вѣровати.
 15 аще възгл(агол)еть ѡп(и)с(коу)пъ на
 нѣкогого причьтника. иако шнѣсца
 причьтникъ мнѣ единомуъ исповѣдѣ
 18 грѣхъ. и того ради грѣха хошюу ѡго
 или шт(ь) сана изврѣщи. или шт(ь)
 шбѣщенна шт(ь)лоучити. аще бо въпро-
 21 шень бывъ причьтникъ ть. ѡгоже рече
 ѡп(и)с(коу)пъ иако исповѣдѣ ѡмоу
 грѣхъ. заприть се гл(агол)е иако нѣсьмъ
 24 ти исповѣдѣль таковаго грѣха. не по-
 д(о)баеъ ѡмоу шсоудити ѡго. ни то-
 го въ досаждение себѣ вѣмѣнити. иако
 27 ть единыъ ѡп(и)с(коу)пъ невѣръныъ есть.
 Правило .рлд.² Не шбличенаго ш грѣсѣ
 шбѣщенна лишныъ ѡп(и)с(коу)пъ. ли-
 30 шень и самъ такожде шбѣщенна къ
 дроугымъ.
 Тлькъ. Аще которыи ѡп(и)с(коу)пъ при-
 33 чьтника своего шт(ь)лоуचितъ. не шб-
 личена бывша шгрѣсѣ. нъ тькмо шт(ь)
 своеѡ свѣсти шсоудитъ ѡго. шт(ь)лоу-
 чень боудеть и самъ. и ниѣхъ ѡп(и)-

која су под очевом влашћу, могу све-
 дочити – и против некога, и у прилог
 некое, како двадесет пета глава и-
 сте грани, то јест прве, двадесет прве
 књиге *Василика* прописује.

*Правило 133.*¹ Епископ који говори:
 „Мени је насамо свештено лице ис-
 поведило кривицу“, па ако свештено
 лице пориче – није уверљив.

Тумачење. Не треба веровати ако
 епископ устврди против неког све-
 штеног лица – да то и то свештено
 лице насамо мени исповеди кривицу
 и због те кривице хоћу да га или из-
 чина извргнем или од заједнице од-
 лучим, па ако то свештено лице за-
 које епископ рече да му је исповеди-
 ло кривицу, упитано, порекне гово-
 рећи: „Нисам ти исповедио такву
 кривицу“ – не треба да га осуди, нити
 то да урачуна као увреду себи, јер тај
 један епископ није уверљив.

*Правило 134.*² Епископ који је нера-
 зобличеног за кривицу лишно оп-
 штења, и сам такође да буде лишен
 општења са другима.

Тумачење. Ако који епископ одлучи
 своје свештено лице неразобличено
 у кривици, и само по свом мишљењу
 га осуди – да буде и сам одлучен и
 лишен општења са другим еписко-

1–2 и два брата... сохща. συνεπεξούσιοι υἱοὶ ἀδελφοῖ | 2 кого] коего М | 4 двадесете петаа] .ῥ.
 и петаа Р | ум. двадесете петаа, MSyn. 237. Petropolit. 208, Patm. 207, AL ω 30, V 1167, E (263) 279 τὸ
 πεντεκαίδεκάτων, а у CS 1121 ὡς τὸ πεντεκαίδεκάτων... διαλαμβάνει нема | тоиже] тоижеде Р С М |
 5 рекше, ἥτοιμα MSyn. 237. Petropolit. 208, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, а AL ω 30, РП нема |
 двадесети Р | 6 ц(ѣса)р(ь)скихъ] ц(а)рьскихъ Р М, нема гр. | повелѣваеть нема Р | 8 иако] иакоже
 С | 8–9 ум. причьтникъ, гр. πῆλας | 9 грѣхъ, ἐγκλημα | аще же] аще Р М | 10 заприть се, ἀρνεῖται |
 не (!) сувишно | 12–13 на нѣкогого причьтника нема гр. | 14 исповеда М | 15 грѣхъ, ἐγκλημα | грѣха
 нема гр. | 16 изврѣщи нема гр. | 17–18 ум. аще бо... бывъ гр. εἰ γὰρ ἀρνεῖται | 18 ум. причьтникъ
 ть, гр. ἐκείνος | 18–20 ум. ѡгоже... грѣхъ, гр. ὁν ὁμολογήσαι λέγει | 22 ни] нь Р, гр. ἡ | 23 себѣ нема
 гр. | 31 ш грѣсѣ, ἐν πταίσματι | шт(ь)] ш М | 33 боудеть] бывъ Р | н² нема С | ниѣхъ] ниѣхъ же Р

¹ У РП ово прав. је 132. ² У РП ово прав. је 133.

3 с(коу)пъ иже к немюу ѿбѣщенна лишитъ
се. яко да хранитъ се иже въскорѣни
на кого же не гл(агол)ати. игоже ѿбл-
чити не можеть.

Правило .рлѣ.¹ Оураванъ иеп(и)с(коу)пъ
6 сиккинскихъ. аще не исправитъ иже дль-
жнъ есть исправити. или вт(ь)лоу-
ченъ боудеть или въ римъ позванъ.
9 Тавк(ь). Прѣжде даже не бѣше приеми
вт(ь)ци свора сего. истинно прѣписан-
ныхъ никенскаго свора правилъ. вт(ь)
12 с(ве)т(а)го кѹрила иеп(и)с(коу)па алек-
сандрьскаго. и вт(ь) аттика иеп(и)-
с(коу)па константинна града. срѣдъчъ-
15 скаго свора четвертое правило. иже по-
велѣвають соудешии се иеп(и)с(коу)-
помъ къ римскыи цр(ь)к(ь)ве иеп(и)-
18 с(коу)пъ вт(ь)ходити. се яко никен-
скаго свора правило дръжахоу и того
ради и иеп(и)с(оу)поу сиккинскомуу
21 оураваноу повелѣше аще не исправитъ в
немже дльжнъ есть исправити се.
вт(ь)лоученъ да боудеть. аще же про-
24 тивитъ се в вт(ь)лоученни. да по-
званъ боудеть въ римъ. и в томъ
вт(ь) папы да истежетъ се.
27 Всписаніе кѹрила александрскаго. къ
вт(ь)целю сего свора.
Прав(и)л(о) .рлѣ.² Икоже писасте к
30 намъ прѣвсвещеннаи братіи. извѣстн
и вѣрно прѣписати г(оспод)ьскаго сво-
ра правила. иже въ никен градѣ вѣн-
33 нисцѣмъ с(ве)тн вт(ь)ци изложише.

пима око себе, како би се чувао да тако олако ни против кога не говори. кога не може да разобличи.

Правило 135.¹ Ако Урван, епископ
сикитјски, не исправи све што мора
исправити – да буде или одлучен, или
у Рим позван.

Тумачење. Пре него што оци овога сабора беху примили од светог Кирила, епископа александријског, и од Атика, епископа константиноградског, веродостојно преписана правила Никејског сабора, држаху четврто правило Средачког сабора, које прописује да епископи што се суде одлазе епископу Римске цркве, за правило Никејског сабора, те због тога и Урвану, сикијском епископу одредише, ако не исправи што је дужан сам да исправи, да буде одлучен, а ако се противи због одлучења – да буде позван у Рим и о томе од папе саслушан.

Преписи Кирила Александријског
оцима овога сабора

*Правило 136.*² Како нам писасте, преосвештена браћо, да тачно и верно препишемо правила меродавног сабора, која изложише свети оци у витинијском граду, у Никеји, те пре-

1 *иже к немомъ нема* гр. | *ωβ'ισηινα*] *ωβ'ισηι'α* М. гр. *κοινωνίας* | 5 *Оурвань*] *Ουρвань* *иc(т)ъ* Р | 9 *не вѣше*] *не вѣхосъ* Р, *не выше* М | 10 *ум. ω(т)ъци*, гр. *τὴν ἐν Καρθαγένῃ* | 15–16 *повелѣвають* С | 15–18 *иже повелѣвають...* *ωт(ъ)хродити*, гр. *περὶ τῶν ἐκκλητῶν τῶν ἐπισκόπων πρὸς τὸν τῆς Ῥωμᾱϊκῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοπον* | 18 *се нема* гр. | 19 *правила* С | 22 *длѣжаны* М | 23–24 *противить се. амфиβάλλει* | 27 *Всписание. Ἀντίγραφα* (мн.) | 27–28 *къ ω(т)ъцель сего свора* нема гр. | 31 *г(оспод)ьскаго, αὐθεντικῆς* | 32 *иже*] *иже* С | 32–33 *ви-иинисцѣмъ*] *вितिинисцѣмъ* С. *ви-и-иинисцѣмъ* М. гр. *τῆς Βιθυνίας* | 32–1 *иже...* *прѣписавъше* нема гр.

¹ У РП ово прав. је без броја, после 133. прав. ² У РП ово прав. је без броја, такође после 133. прав.

и си прѣписавыше. вашѣи любѣи по-
слахомъ.

- 3 **Посланиѣ атѣтика ѿ(и)с(коу)па.** ко-
стантиѣна града. к' селмоу же свороу.
Правила(о) .рлѣ.¹ Иже въ никен вселень-
6 скаго свора правила. | іакоже ѡт(ь)
ѡт(ь)ць повелѣна быше. тако истинно
прѣписавыше. сѣи послахомъ к вам'
9 чѣстнаѣ братіѣ. іакоже писасте к
намъ.

- Иже въ никен свора. с(ве)тын ѡбразъ
12 вѣры. вѣроуемъ въ єдино҃го б(о)҃га
ѡт(ь)ца вседръжителѣа. видимымъ же и
невид(и)мымъ творца. и въ єдино҃го
15 г(о)спода нашего іс(оу)са х(рист)а
с(ы)на б(о)жїѣа. рождена ѡт(ь)
ѡт(ь)ца єдино҃чедна. се же єсть ѡт(ь)
18 соуцѣства ѡт(ь)ца. б(о)҃га ѡт(ь)
б(о)҃га. свѣта ѡт(ь) с(ве)та. б(о)҃га
истинна ѡт(ь) б(о)҃га истинна. ро-
21 ждена не створена. єдиносоуцѣна
ѡт(ь)цоу иже вса быше. іаже на
и(е)б(е)си и іаже на зем(ь)ли. насъ
24 ради чловѣ(ѣ)къ. и за наше сп(а)сенїе.
сѣхъдѣша и възвѣхъша се. и възло-
в(ѣ)хъша се. страдавша и третїи
27 д(ь)нь възкрѣс(ь)ша. и възвѣдѣша на
и(е)б(е)са. и пакы гредоуца соудити
живымъ и мртвымъ. || и въ д(оу)ха
30 с(ве)т(а)го. гл(агол)юще еже бѣ врѣме
їгда не быс(ть). и іако ѡт(ь) не-
соуцїхъ быс(ть). или ѡт(ь) иного съ-
33 става. или соуцѣства. или прѣложна.

писавши их, посламо вашој љубави.

*Посланица Атика, епископа кон-
стантиноградског, овом сабору*

*Правило 137.¹ Правила васелѣенског
сабора у Никеји – онако како од ота-
ца бише прописана, тако веродостој-
но преписавши, ова посламо вама,
часна браћо, како нам написасте.*

Свети образац вере сабора у Никеји
Верујемо у једнога Бога Оца, сведр-
жителѣа, творца свега видљивог и не-
видљивог.

– И у једнога Господа нашега Исуса
Христа Сина Божијег, једночедног, од
Оца рођеног, то јест од суштства О-
чевог, Бога од Бога, Светлост од Све-
тлости, Бога истинитог од Бога исти-
нитог, рођеног, не створеног, једно-
битног Оцу, кроз кога је све постало –
што је на небу и што је на земљи; који
је ради нас људи и за наше спасење
сишао и оваплотни се и постао човек;
који је страдао и трећи дан васкрсао; и
који се вазнео на небеса; и који ће
опет доћи да суди живима и мртвима.
– И у Духа Светога.

Оне који говоре да је било време ка-
да није постојао, и да је од непосто-
јећих постао, или од другог *састава*
или суштства; или да је претворив,

3 Посланиѣ нема гр. | ѿ(и)с(коу)па нема гр. | 4 к' селмоу же свороу нема гр. | 5–6 вселеньскаго
нема гр. | 7–8 тако истинно прѣписавыше сѣи нема гр. | 8–9 к вам' чѣстнаѣ братіѣ нема гр. |
9–10 к намъ нема гр. | 11–12 Иже въ никен... вѣры нема гр. | 15 нашего нема гр. | 25 и¹ нема гр. |
30 гл(агол)ующи Р С М | 31–32 и іако ѡт(ь) несоуцїхъ быс(ть) нема М | 32–33 сѣстава,
ѿлостѣсѣхъ

¹ У РП ово прав. је без броја, као и претходно, после 133. прав.

- или прѣписана с(ы)на в(о)жна. тако-
вые проклинають сворнаа и ап(о)-
3 с(то)льская цр(ь)кы.
Тльк(ь). Се и правила никенскаго сво-
ра. прѣписана бывше. wt(ь) прьво-
6 вбразныхъ правилъ. лежеиныхъ въ
александрьскѣи цр(ь)к(ь)ви. и въ ко-
стантинѣи градѣ. и оутврѣждена бывше
9 wt(ь) вбою иеп(и)с(коу)поу сею. wt(ь)
кѣрла александрьскаго. и wt(ь) ат(и)ка
костантина града. извѣстѣствована.
12 къ свороу семѣ послана бывше.
Ѡт(ь) посланна сего свора. иже къ
римьскомуу папѣ келестиноу.
15 Правило .рлн.¹ Иже wt(ь) нас(ь)
wt(ь)лоучени соутъ вбыщенна wt(ь)
селѣ на вбѣщенне таковыхъ не мוזѣте
18 примати. иакоже и никенскии своръ по-
велѣ. се во и апиарѣ. прие|тъ бывъ то-
бою. свороу противляше се. и досаж-
21 денне нанесе. и на послѣд'къ вбративъ
се. и самъ себе вблнчи и степеннел'
свърши.
24 Тльк(ь). Приемше сии с(ве)тѣи w(ть)ци
прѣписана никенскаго свора правила.
безъблазна же и прѣнстин'на. и не вб-
27 рѣт'ше въ правилѣхъ тѣхъ. повелѣ-
вающаго имъ. иже папѣ послати свое
диаконы. и всоужденне иеп(и)с(коу)пъ
30 или презвѣтеръ истезовати wt(ь) на-
шего свора. написаше келестиноу папѣ
римьскомуу. wt(ь) толѣ wt(ь)лоуче-
33 ныхъ или wt(ь) вбыщенна. оудовъзно

или променлив Сии Божији – такве
проклине Саборна и апостолска
црква.

Тумачење. Ево и правила Никејског
сабора, која су преписана са првоо-
бразних правила што се налазе у
Александријској цркви и у Кон-
стантинграду, и која су потврђена од
оба ова епископа, од Кирила Алек-
сандријског и од Атика Константин-
градског – и проверена послана би-
ше овом сабору.

*Из Посланице овога сабора римском
папи Келестину*

*Правило 138.*¹ Такве које смо одлу-
чили од општења, од сада не можете
примати у општење, како је и Никеј-
ски сабор прописао. Јер, ево и Апиар,
кога си примио, противљаше се сабо-
ру и увреде нанесе, а на крају, обра-
тивши се, сам себе разобличи и са је-
цајима заврши.

Тумачење. Када ови свети оци при-
мивши преписана правила Никејског
сабора, неискривљена и најверодо-
стојнија, и не нашавши у правилима
та којима он налаже да папа шаље
своје ђаконе и да пресуде нашег са-
бора над епископима или презви-
терима они претресају – написаше
Келестину папи римском да од сада
оне које они одлуче од општења

4 Тльк(ь) – ово тумачење нема V 1167, а MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, AL ω 30, AE (263) 279, CS 1121, РП има | и нема Р | правила нема гр. | 5 ум. прѣписана бывше. гр. τὰ ἴσα | 6 правилъ нема гр. | 7 александрьскѣи | александриисѣи Р С | 8 бывшии Р | 9 вбою нема гр. | wt(ь) сею вбою иеп(и)с(коу)поу инв. Р | 11 извѣстѣствована нема гр. | 13–14 Ѡт(ь) посланна... келестиноу нема гр. | 14 римьскоу (!) Р | 15 Правило .рлн. – ово прав. нема V 1167, а MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, AL ω 30, AE (263) 279, CS 1121, РП има | 15–16 Иже wt(ь)лоучени соут(ь) wt(ь) нас(ь) инв. Р | 17 таковыхъ | на вбыщенне инв. С | 19 апиарѣ. 'Απιδριος | 25 прѣписана, τὰ ἴσα | 26 безъблазна, ἀναμφοβος | 27 тѣхъ, αὐτῆς (једн. – односи се на сабор) | 28 послати | послати Р С | 29 диаконы, ὑπηρετας | ум. всоужденне, гр. τὰς ἐκκλησίας | 30 или | и Р | презвѣтеръ Р | истезовати – у гр. следи παρ' αὐτοῖς | 30–31 wt(ь) нашего свора нема гр. | 31 келестиноу Р. πρὸς τὸν Κελεστίνον

¹ У РП ово прав. је без броја, такође после 133. прав.

ни іакоже подобаєть къ вѣщенію не
приводити. ни сбороу ихъ осужде-
3 ные на извѣрженіе еп(и)с(коу)пы ни
причѣтники приимати. и своѣ презвѣ-
теры послаати. и искоушеніе свора
6 възлагати на не. нѣ кыждо ѡт(ѣ)
осужденоу къ сбороу своѣе вѣласти
да припадаєть аще || хоцетъ. ни и
9 еше. да къ вселенскому сбороу. да не
мирску боуєсть въоде въ цр(ѣ)ковъ
х(ри)с(то)въ. вѣмѣниши се. и пороу-
12 ганіе цр(ѣ)к(ѣ)вамъ наведе. се же
прѣдставише емоу ѡт(ѣ) самѣхъ
делъ. презвѣтера бо апиара. соуше въ
15 сини цр(ѣ)к(ѣ)ве. съ сбороу достонныи
радн вини. ѡт(ѣ) презвѣтерства извѣр-
же. ѡн же потомъ къ келестноу папѣ
18 римскому пришѣдъ и приєтъ бывъ
ѡт(ѣ) него. и съ фаустиномъ еп(и)-
с(коу)помъ посланъ быс(тъ) къ африки-
21 нскому сбороу. писаніе нмын іако да
вдадетъ емоу пакы презвѣтерство. да
истежеть же фаустинъ. и іаже ѡт(ѣ)
24 него бывшаа. ѡт(ѣ) тавракинскихъ
члов(ѣ)къ. нанесенаа на нѣ съгрѣше-
ніа. бестоуднѣе сего. и съ тѣцани-
27 емъ оуказа. іако недостоннъ єст' на
вѣщеніи приєти. и сборъ пороуганіе
наводитъ. іако не хотецоу приєти его
30 на вѣщеніе. понеже клеветници сто-
яхоу прѣд лицемъ его и вѣличахоутъ
его. и по многыхъ прѣрѣканиихъ и
33 бестоудныхъ ѡт(ѣ)врженіихъ. въ

олако и како не треба не уводи у за-
једницу; или да од ныховог сабора
осуѣне на извргнуће епископе или
свештена лица прима; и да своје пре-
звитере шаље и њима налаже прове-
ру сабора, него свако од осуѣених са-
бору своје области да уложи *призив*,
ако хоће, или још и васељенском са-
бору, како се не би сматрало да се
мирска гордост уводи у Цркву Хрис-
тову и увреда наноси црквама.

То му, пак, представише самим при-
мером, јер презвитера Апиара у Си-
кијској цркви овај сабор због оправ-
даног разлога изврже из презвитер-
ства, а он потом, дошавши Келести-
ну папи римском, би од њега прим-
љен, и са Фаустином епископом би
послан африкијском сабору, са пи-
смом да му опет да презвитерство, и
да испита Фаустин све оно што је чи-
нио и за шта су га таравракински љу-
ди окривили. Бестидније од тога је
то, што са пружањем отпора показа
да је недостојан да се прими у зајед-
ницу, те да сабору наноси увреде по-
што неће да га приме у заједницу, за-
то што тужиоци стајаху пред лицем
његовим и разобличаваху га. И после
многих расправљања и срамних по-

4-5 прозвитеры Р | 5 послати М | ум. искоушеніе свора, гр. τὴν τῆς ἐκκλησίας δοκιμασίαν | 8 да
припадаєть, ἐκκαλεῖσθαι | 10-11 въ х(ри)с(то)въ цр(ѣ)ковъ нив. Р С М | 14 прозвитера Р | апи-
ара] вапиара Р. апира М. Ἀπίριον | 15 въ сини] въ синен Р, ἐν Σίκκῃ | 16 прозвитерства Р | 17
къ нема Р | 20-21 африкинскому] априкинскому С | ум. къ африкинскому сбороу, гр. εἰς τὴν
'Αφρικτὴν | 21 писаніе нмын нема гр. | 22 прозвитерство Р | 23 фаустинъ] паустинъ С, нема
гр. | и нема Р | 23-24 ум. и іаже ѡт(ѣ) него бывшаа, гр. καὶ τὰ παρ' αὐτῶν δὴ | 24 тавракин-
скихъ] тавриньскихъ Р, тавракианьскихъ С, гр. Θαραβρακηνῶν | 25-26 съгрѣшеніа, ἐγκλήματα |
27 іако недостоннъ єст', καὶ ὡς οὐκ ἔδει

тѣснотѣ приидѣ. ѡбо оубо **шт(ъ)**
 ѡбличениа. ѡбо же и **шт(ъ)** своіе
 3 свѣсти ѡбличаемъ прѣдѣ всѣмъ сво-
 ромъ исповѣдѣ. іако вса съгрѣшеніа
 іаже на ме си гл(агол)ють мною ство-
 6 рена соуть. и на стенание и на плачь
 ѡбрати се.

М(и)л(о)стнѣю б(о)жнѣю пондоше къ
 9 **прѣвымъ и сего помѣстнаго сбора**
правила иже въ карфагени африки-
исцѣи.

12 **.21. Ѡ створѣшии се въ константини**
градѣ. ѡ агапни. и гавадни прецѣма се
ѡ прѣстоли іеп(и)с(коу)пни въстрѣскаго
 15 **града. въ ц(ѣса)р(ъ)ство аркадіево.**
с(ы)на теодосіа великаго. Бѣхѣ же
събравшии се іеп(и)с(коу)пни нектарни.
 18 **константина града іеп(и)с(коу)пъ. ѡеу-**
филь александрьдскы. флавианъ анти-
 19 **ѡхин|скни. іеладни. кесаріе кападо-**
 21 **киискиѣ. геласни. кесаріе палестинь-**
скыѣ. григоріе. нѣсъскы. амфилохин
иконнискии. павѣль. ираклискии. ара-
 24 **вианъ анкѣрьскии. ам(и)монъ адрианополь-**
скы. фалерни тар(ъ)сскии. лоукѣи иера-
польскии. іелпидни лаодикнискии.
 27 **диѡсгоръ іермоупольскии. павѣль ѡксѣ-**
искии. проватни вероникнискии. ѡеу-
доръ момѣоуѣстнискии. визъ селевки-
 30 **искии. іепагаѡъ. маркианъпольскии. ге-**
ронтии клаудіѡупольскии. и нни мно-

рицаѣа, заповни у теснаѣ, једно због
 разобличеѣа, друго због своје
 савести, пред целим сабором приз-
 наде: „Све кривице које против мене
 ови говоре, починих“ – те окрете на
 јечаѣе и на плач.

Милошћу Божијом припојнише се пр-
вим и овог помесног сабора у Карта-
гини африкијској правила.

16. О оном што се збило у Кон-
стантинограду, о Агапију и Гавадију
који су се спорили о престо еписко-
пије града Востра за царствоваѣа
Аркадија, сина Теодосіа Великог
 Епископи који су се сабрали, беху: Не-
 ктарије, епископ константиноградски,
 Теофило Александријски, Флавијан
 Антиохијски, Јеладіје Кесарије капа-
 докијске, Геласије Кесарије палестин-
 ске, Григорије Ниски, Амфилохије
 Иконијски, Павле Ираклијски, Ара-
 вијан Анкирски, Амон Адријанопољ-
 ски, Фалерије Тарсијски, Лукије Јер-
 апољски, Јелпидије Лаодикијски, Дио-
 скор Јермопољски, Павле Оксејски,
 Проватије Вероникнијски, Теодор Мон-
 суестијски, Виз Селевкијски, Јепагат
 Маркијанопољски, Геронтије Клау-
 диопољски и многи други епископи, а

5–6 мною створена соуть нема С | 10–11 африкисцѣи | африкисцѣи С | 12 ум. ѡ створѣшии се.
 гр. ἐρηνεῖα τῶν ἐκ τῶν πρᾶχθέντων ὑπομνημάτων V 842; ἐκ τῶν πρᾶχθέντων ὑπομνημάτων P11.
 што MSyn. 237, Patm. 207, AL ω 30, AE (263)279, V 1167, CS 1121 нема | 13 гавадни, Γαβαδίου Patm.
 207, AE (263)279, CS 1121; у MSyn. 237, Panag. 132, AL ω 30, V 1167, V 284. PП Βαχαδίου | прѣцима
 се P, ἀντιποιοῦμένων MSyn 237, Patm 207, V 1167, AE (263)279, CS 1121: ἀντιποιοῦμένου AL ω 30;
 ἐκατέρου ἀντεχομένου V 842. PП | 14 ѡ прѣстоли нема гр. | 14–15 въстрѣскаго града. Βόστρων | 15
 ц(ѣса)р(ъ)ство | ц(а)р(ъ)ство P M | 15–16 ум. въ ц(ѣса)р(ъ)ство... великаго, у PП Ἐπὶ ὑπατείας ...
 καὶ Ὀνωρίου τῷ δευτέρῳ | 15–2 въ ц(ѣса)р(ъ)ство аркадіево... изложише једино нема MSyn. 237,
 Petropolit. 208, Patm. 207, Panag. 132, AL ω 30, AE (263)279, V 1167, V 842, CS 1121 | 16–17 ум. Бѣхѣ
 же... іеп(и)с(коу)пни, у PП τῇ πρὸ τριῶν καλῶνδῶν ... τῶν ἀρχαιότατων ἐπισκόπων | 20 кесаріе |
 кесаріе C, Καισαρείας | 22 григориин P C M | нѣсъскы | нисъскы P, Νύσσης | амфилохѣ M, Ἀμφιλοχίου |
 24–25 адрианопольскы | андріанопольскы C M, адрианъскы P, Ἀδριανουπόλεως | 25 лоукѣи | лоу-
 кыи P C M, Λουκίου | фалерни, Φαλερίου | 27–28 ѡксѣискии, Ἀλεξανδρῶν | 29 момѣоуѣстнискии |
 момѣистинскии C, Μομουεστίας | 30 іепагаѡъ | іепагаѡ(ъ) P, Ἐπαγάθου | 31 клаудіѡупольскии |
 клаудіѡупольскы P, Κλαυδιανουπόλεως | 31–2 мнози... једино нема гр.

- зи ѱ(и)с(коу)пи и по ниѣхъ многыхъ
винахъ. и се правило изложише једино.
3 **Правило .а. Не под(о)баєть по селъ.**
ни ѱт(ь) двою ни ѱд(ь) трини ѱ грѣ-
ховнѣи винѣ соудимоу ѱ(и)с(коу)поу
6 изврѣженоу быти. нъ множаншаго сво-
ра соудомъ. тоу соуцоу и митро|по-
литоу. іакоже и ап(о)с(то)льскаа пра-
9 вила побелѣше.

- Тлькъ. Понеже ѱ(ть)ци сего сбора**
ѱерѣтоше. ѱ(и)с(коу)па въстрѣскаго
12 **ѱагадина. ѱт(ь) двою ѱ(и)с(коу)поу-**
оу изврѣжена бывша ѱт(ь) сана. и въ
него мѣсто агапина поставлена ѱ(и)-
15 с(коу)помъ бывша. оубоавше се да не
боудеть потомъ напослѣдъкъ. таковоє
дѣло. хотеиє быти оутвѣдише. и
18 повелѣше ѱклеветаемоу соуцоу ѱ(и)-
с(коу)поу ѱ грѣсѣхъ. и дошъдышоу къ
изврѣженію. не ѱт(ь) двою ни ѱт(ь)
21 трини ѱ(и)с(ко)пъ соудимоу быти. нъ
аще єсть моцно ѱт(ь) всѣхъ соуци-
ихъ въ ѱвласти ѱ(и)с(коу)пъ. аще ли
24 ни. понѣ да ѱт(ь) многыхъ. іакоже да
не боудеть числомъ мнѣше двою на
десете ѱ(и)с(коу)поу. іакоже и второє
27 на десете правило сказаєть иже въ
срѣдци сбора. и се правило приложи се
къ прѣднимъ ѱ г(оспод)ѣ.

30 .Ѱі. **Правила шестаго все|леньскаго**
сбора иже въ коньстантини град(ѣ) въ
трѣхлѣ полат'нѣмъ.

- 33 **Пра(ви)л(о) .а. Ап(о)с(то)льскаа вѣра**
непрѣлож'на. и иже въ никеи с(ве)-
тыхъ ѱт(ь)ць цѣла да прѣбываєть.

2 винахъ] моѣхъ Р | 4 ѱт(ь)] ѱ С | 4-5 ѱ грѣховнѣи винѣ соудимоу. τὸν ὑπεύθυνον δοκ-
μαζόμενον | 5 ѱ(и)с(коу)поу нема гр. | 7 тоу нема М | и нема М | 7-8 ум. тоу соуцоу и митро-
политоу. гр. καὶ τὸν τῆς ἐπαρχίας | 10 ум. ѱ(ть)ци сего сбора. гр. ἡ σύνοδος αὐτῇ | 12 ѱагадина]
гавадина Р | 14-15 бывша ѱ(и)с(коу)помъ инв. Р М | 23 ѱ(и)с(коу)пъ въ ѱвласти инв. Р | 25
число М | 25-26 двою на десете] в Р | 26 ум. ѱ(и)с(коу)поу. гр. αὐτοὺς | 27-28 въ срѣдци -
такое и MSyn. 237. Patm. 207. Panag. 132. AL ω 30. V 1167. AE (263)279. CS 1121. а у РП ἐν Καρ-
θαγένῃ | 28 приложи се] прѣложи се Р | 28-29 и се правило... ѱ г(оспод)ѣ нема гр. | 29 ѱ
г(оспод)ѣ нема Р | 31 въ константиѣ М | 34 непрѣлож'на, ἀκαὶνοτόμητος | никеи] никее М |
34-35 с(ве)тыхъ ѱт(ь)ць нема гр. | 35 да прѣбываєть нема гр.

поводом и многих других преступа,
те изложише ово једино правило.

Правило I. Не треба после овога (са-
бора) ни двојница ни тројница да извр-
гну епископа коме се суди за грехо-
вне кривце, већ одлуком саборске
већине и у присуству митрополита —
како и Апостолска правила пропи-
саше.

Тумачење. Пошто оци овога сабора
нађоше да су востроског епископа
Вагадија двојница епископа извргла
из чина и да је уместо њега за епи-
скопа рукоположен Агапије, бојећи
се да се таква ствар онет не понови,
утврдише и наложише да убудуће епи-
скопу оптуженом за грехе и доспе-
лом до извргнућа, не суде два или три
епископа, већ, ако је могућно, сви епи-
скопи у области; ако ли не, бар већи-
на, тако да на броју не буде мање од
дванаест епископа, како и дванаесто
правило сабора у Средцу казује.

*И ово се правило са Господом прило-
жи предњим.*

17. Правила Шестог васељенског
сабора у Константинограду, у Трул-
ској палати

Правило I. Апостолска вера је неиз-
мењива; целовита да остане и она у
Никеји светих отаца који Аријево

ниже ариново повелѣние низъврьгоше
 степени въводецїе. | в(о)ж(ь)ствоу
 3 єдиносоуцїна рад(и).
 Таи(ь). Съ сборъ при оустинианѣ
 крьноносѣмъ събрав'се. и ап(о)с(то)ль-
 6 скыми и прѣжде него бывъшихъ въсе-
 леньскихъ шести сборъ. и помѣсть-
 нихъ седми. снхъ всѣхъ правиломъ
 9 тврьдо прѣбывати повелѣвъ и непрѣ-
 ложно и непрѣврат'но хранилкомъ бы-
 тн. и изложи же и оучинїенаа здѣ пра-
 12 вила. на исцѣлїение д(оу)шамъ. и на
 врачеванїе стр(а)стемъ. и пръвѣе здѣ
 ап(о)с(то)льскихъ правилъ прѣданїе
 15 оутврждають. потомъ же и въселень-
 скихъ и помѣстныхъ сборъ св(е)щен'-
 ныхъ правила запечатлѣють.
 18 .А. Быс(ть) же првы въселеньскы сборъ
 въ никеи ниже въ с(ве)тыхъ при ц(а)-
 ри велицѣмъ коньстатинѣ на ариа
 21 нечѣстиваго. язычское инобожїе. или
 паче рецїи многов(о)жїе. повелѣваю-
 цаго и с(ы)на в(о)жїа г(оспод)а на-
 24 шего ис(оуса) х(ри)с(та) истин'наго
 в(о)г(а). тварь рецїи разоумѣв'ша. а не
 єдиносоуцїна в(о)гоу и в(ть)цоу. съ
 27 же събора правило изложи.
 .Б. Вторы же въселеньскы съборъ.
 ниже въ коньстатини град(ѣ) быс(ть)
 30 въ ц(а)р(ь)ство ѡеѡдосїа великаго. на
 македонїа д(оу)хобор'ца. хоулив'шаго
 д(оу)хъ с(ве)ть и не в(о)га того бы-
 33 т(и) гл(агол)ющаго. нь в(ть)ча божьст-

учење, што уводи степенє божества,
 уништише благодарєнї єднобїтно-
 сти.

Тумачење. Овај сабор се при Јусти-
 нијану Крьносом сабра, наложив-
 ши да и апостолска. и пре њега одр-
 жаних шест васељенских сабора, и
 седам помесних – свих њих правила
 остану чврста и сачувана непромє-
 њлива и неизмєњива; а изложи и овде
 подведена правила за исцєлєње ду-
 ша и за излечєње патњи. И по први
 пут овде утврђује предање *Апостол-*
ских правила, а потом и васељенских
 и помесних сабора свєштєна правила
 запечаћује.

1. Први васељенски сабор би у Нике-
 ји. при светом цару Константину Ве-
 ликом, против Арија безбожног, који
 је незнабожачко инобоштво или бо-
 ље рећи многобоштво учио, те Сина
 Божијег Господа нашег Исуса Христа
 Бога истинитог [дрзну] се назвати
 тварју, а не једнобїтна Богу и Оцу.
 Овај, дакле, сабор изложи правила.

2. Други васељенски сабор би у Кон-
 стантинграду, за царства Тедосїа
 Великог, против Македонїа духобо-
 рца, који је хулио на Духа Светог и го-
 ворно да Тај није Бог, већ је туђ Оче-

1 повелѣние, δογμα | низъврьгоше] изъврьгоше М. катѣстрѣѣν (једи. – односи се на учење) | 3
 єдиносоуцїна рад(и), διὰ τοῦ ὁμοουσιου | 4 оустинїаны М | 5 крьноносѣмъ, τοῦ ῥινόκητου |
 събрави се М | 9–10 непрѣложно, ἀκαίνωτον | 10 непрѣврат'но, ἀπαράτρεπτον | 11 оучинї-
 наа, τοὺς ὑποταγμένους | 16–17 св(е)щен'ныхъ] с(вє)щенїа М | 17 запечатлѣвають М и гр. –
 ἐπισφραγίζει (једи. – односи се на сабор) | 20 констан'тинѣ М | констан'тинѣ велицѣмъ инв. М |
 22–23 повелѣваюцаго, δογματίζαντος | 25 разоумѣв'ша] дрзнух'ша С М и гр. – τομήσαντος |
 26–27 съ же... изложи нема гр. | 27 съборъ С М | правило] и правила С | 29 въ констан'тинѣ С
 М | 32 с(ве)тын С М | 33–1 нь в(ть)ча... соуцїа нема РП

ва чѣжда сѣща. к селѣ же и еце и
на (а)поллинарна лавкидин'скаго и саве-
3 лна лѣвниискаго. мѣдрѣствоуѣщихъ же
и га(а)гѣлющихъ безъ(а)шнѣи быти
и неѣмнѣ. г(оспод)а и б(о)га и сп(а)-
6 са нашего ис(а)са х(рист)а плѣт(ь). съ
же съборъ и правила изложи.

Г. Третин же въселенскн съборъ
9 быс(ть) въ ефесѣ въ ц(а)р(ь)ство ѳеу-
д(о)сина малаго. на несторина въ чло-
в(ѣ)ка вѣроуѣщаго хр(и)ста зло-
12 чѣстивно раздѣляющаго и съсѣцаю-
щаго и проста быти того члов(ѣ)ка
га(а)гѣлющаго а не б(ог)а въплѣщена.
15 и два с(ы)на и два състава ѡ единомъ
х(ри)с(т)ѣ б(о)зѣ нашемъ повелѣ-
вающаго. тѣмъ же ни б(огороди)цоу нъ
18 х(ри)стородицоу именоваше. прѣс(ве)-
тоу д(ѣ)воу. рождъ||ждъ]шоу
того б(ог)а г(оспод)а нашего ис(а)са
21 х(ри)с(та). сего же збора ѡ(ть)ци и
правила изложише.

Д. Четвертин же въселенскн съборъ.
24 иже въ халкидонѣ. быс(ть) въ ц(а)-
р(ь)ство маркиана бл(а)гочѣстиваго
ц(а)ра. иже бѣ зетъ по сестрѣ ѳеу-
27 д(о)снѣ маломѣ на диоскора. и евъ-
тиха. иже въчлов(ѣ)чение г(оспод)а и
сп(а)са нашего ис(а)са х(ри)с(та) при-
30 видѣниемъ быти баснословѣста. и въ
единомъ ис(те)ствѣ томоу быти гла-
(гола)ста. прилагающа къ б(о)ж(ь)ст-

вом божеству. А уз ово још – и про-
тив Аполлиарија Лаодикијског и Са-
велија Ливијског, који су мислили и
говорили да је недушно и неумно
тело Господа и Бога и Спаса нашега
Исуса Христа.

Овај сабор и правила изложи.

3. Трећи васељенски сабор би у Ефе-
су за царства Теодосија Малог, про-
тив Несторија који је веровао у чове-
ка, безбожно раздѣливао и сасецао
Христа и говорио да је Он обичан
човек а не оваплоћени Бог; и два си-
на и два *састава* у једном Христу
Богу нашем учно. И стога не Бого-
родицом, већ Христородицом имено-
ваше Пресвету Деву која је родила
Тога – Бога Господа нашег Исуса
Христа.

И овог сабора оци правила изло-
жише.

4. Четврти васељенски сабор би у
Халкидону за царства Маркијана бла-
гочастивог цара, зета по сестри Тео-
досију Малом – против Диоскора и
Јефтиха који измишљаху да је очове-
чење Господа и Спаса нашега Исуса
Христа привиђење, и да је једна при-
рода – говораху, приписујући страда-
ња божеству.

1 и² нема М | 2 лавкидин'скаго] лавкидинискааго С М и гр. – τοῦ Λαοδικέως | 3 лѣвниискаго]
ливѣискаго М. τοῦ Λιβυοῦ | 4 безъ(а)шнѣи быти, ἄψυχον εἶναι | 5 неѣмнѣ, ἄνουν | 6–7 съ
же... изложи нема гр. | 7 и нема С | 9 въ ц(а)р(ь)ство] при ц(а)р(ь)ствѣ С | 10–11 въ члов(ѣ)ка
вѣроуѣщаго, τοῦ ἀνθρώπου λόγιου | 13 проста, ψιλόν | 14 ваплѣщена М | 15 състава, ὑποστάσεις |
16 нашемъ нема РП | 18–19 прѣс(ве)тоу] прѣч(и)стоу С, гр. τὴν ὑπεραγίαν | 19
рождъ||ждъ]шоу дитогр. | 21 збора] свора С, събора М | 21–22 сего же... изложише нема гр. |
26 ц(а)ра] ц(ѣ)с(а)ria С | 28–29 г(оспод)а и сп(а)са, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος MSyn. 237, V 1167;
у АЕ (263)279 τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος, а у Petropolit. 208, Patm. 207, Panag. 132, AL ω 30.
CS 1121, РП τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος

воу стр(а)сти. на сем' же зборѣ
ѡ(тѣ)ци правила изложише.

- 3 .Ѣ. Петы же вселеньскы съборъ выс(тѣ)
въ коньстатини град(ѣ) въ ц(а)р(ѣ)-
ство ноустиана великаго. на безоумна-
6 го ѡригена и ѡвагриа же и диди[ди]-
ма ѡлиньскаа. ѡбновившихъ бас-
нотворениа и снмъ телесемъ и мнже
9 и(ы)на ѡбложены есмы не въскрьс'ноу-
ти. безоумно рекъшема. и раа чоувъ-
ствнаго нѣс(тѣ) ѡт(ѣ) б(о)га. ни
12 быбати емоу. и въ пльти не създан(ѣ)
выс(тѣ) адамъ. и коньць боудеть моу-
ч(е)нню. и бѣсомъ на дрѣвнюю чьсть
15 оустронти се. инаа тьмами хоуленна
блѣдословившихъ. на сем же зборѣ пра-
вила изложише.
- 18 .Ѣ. Шесты же вселеньскы съборъ
выс(тѣ) въ коньстатинѣ град(ѣ). въ
ц(а)р(ѣ)ство коньстатина брадатого.
21 на ѡевдора ѡп(и)с(коу)па фараньскаго.
и ѡноурина папоу римьскаго. и кѣра
александрьскаго. сьргина же и пѣра.
24 павла и петра. бывшихъ ѡп(и)с(коу)пъ
коньстатинна град(а). и на дроугыне
ѡересь ихъ || ѡбновившиє. ти бо б(о)-
27 говорци и нечъстивыє. ѡдиноу волю и
ѡдино дѣиство имѣти г(о)спод(оу) на-
шемоу ис(оу)соу х(ри)с(т)оу и по
30 въплъщенни повелѣвающе. ѡт(ѣ) збора
сего проклети быше. правила же ни на
семъ шестѣмъ зборѣ иже при костан-
33 тинѣ брадатѣмъ събра се не изложена

И на овом сабору оци изложише
правила.

5. Пети васеленьски сабор би у Кон-
стантинграду за царства Јустинијана
Великог, против безумног Оригена.
и Јевагрија, и Дидима, који су обно-
вили јелинске измишљотине и бе-
зумно рекли да ова тела којима смо
сада обложени неће васкрснути. и да
чулног раја нема од Бога и неће га
бити, и да Адам није био саздан у
телу, и да ће бити крај мучењу. и да
ће се беси воспоставити у древни по-
ложеј, и друге безбројне хуле бр-
бљаху.

А на овом сабору [не] изложише пра-
вила.

6. Шести васеленьски сабор би у Кон-
стантинграду за царства Константи-
на Брадатог, против Теодора еписко-
па фаранског, и Онорија папе рим-
ског, и Кира Александријског, Сер-
гија и Пира, Павла и Петра који су
били епископи Константинграда, и
против других који су њихову јерес
обновили. Јер ти богоборци и без-
божници, због тога што учаху да и по
оваплоћењу Господ наш Исус Хри-
стос једну вољу и једно дејство има –
бише проклети од овог сабора.

А правила ни на овом, Шестом сабо-
ру, који се сабра при Константину
Брадатом, не беху изложена.

1–2 на сем' же... изложише нема гр. | 4 костанѣтнини С | 5 ноустиана, гр. 'Ιουστινιανού | 6 и¹
нема М | ѡвагриа] ѡвагриа С М, гр. Εὐαγρίου | 6–7 диди[ди]ма, дитогр. | 11–12 ни быти С | 12
и] ни М | 14–15 на дрѣвнюю чьсть оустронти се, εις τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν | 15 инаа] и
инаа М и гр. – καὶ ἑτέρας | 17 изложише] не изложише С, не изложив'ше М | 16–17 на сем же...
изложише нема гр. | 18 вселеньскы] и вселеньскыи М | 19 въ костанѣтнини С М | 19–20 ум. въ
ц(а)р(ѣ)ство, гр. ἐπὶ | 20 костанѣтнина С | брадатого, τοῦ Πατριάρχου | 21 фараньскаго, τῆς Φαράν |
22 ѡноурина] ѡноурина С М и гр. 'Ονωρίου | кѣра, Κύρου | 23 пѣра] пира М, Πύρρου | 27 и¹ нема Р |
31 правила же ни на – у РП следи τῆς πέμπτης συνόδου, τῆς ἐπὶ 'Ιουστινιανού τοῦ Μεγάλου
γενομένης | 33 брадатѣмъ, τοῦ Πατριάρχου

быше. гл(агол)ет' же се иже при ко-
 3 стантии брдатѣмъ своръ шестын. и
 своръ иже при с(ы)нѣ него ноусти-
 ннианѣ крѣпностѣмъ бысть шестын.
 гл(агол)еть се. понеже иако едины своръ
 6 мнѣта се шба. понеже по двадесети и
 седмь лѣтъ по шномъ своръ бысть. и
 тѣмъ равномъ быти или множаншемъ
 9 еп(и)с(коу)помъ. иже на семъ сворѣ и
 на шномъ събравшимъ се. и тѣхъ же
 възисканиихъ и повелѣниихъ схождение-
 12 ние твореще.

Тоже првое правило. Иже при Феодосии велицѣмъ. своръ непрѣложнь.
 15 иже македонина изъ|врьже рекшаго рабъ
 естъ с(ве)тъи д(оу)хъ.

Се истлъковано въ пръвѣмъ правилѣ.
 18 Иже при Феодосии маалѣмъ. въ ефесѣ
 съшѣдъшен се. слоугы присноч(ъ)стныи.
 несторина изъгнавшѣ. рекшаго члов(ѣ)-
 21 ка шсобно и б(ог)а шсобно быти г(о-
 спод)а.

И се истлъковано въ пръвѣмъ правилѣ.
 24 Иже въ халкидонѣ съ маркианомъ.
 съшѣдъше се приснопамятнии. ѡвтухима
 дръзноушшаго рещи. иако привидѣни-
 27 емъ съврши се великое таинство.
 изврѣгше и несторина и диоскора. иже
 шт(ъ)чести равно томъ повелѣваю-
 30 щихъ.

И се въ пръвѣмъ истлъковано.

Иже въ ц(ѣ)с(а)ри градѣ .рѣе. при (и)-
 33 оустиннианѣ съшѣдъшен се. иже шригена

2 и] и съ СМ и гр. – καὶ ἡ παροιῶσα | 3 с(ы)ноу С | 6–7 двадесети и седмь] .к. и седмѣ Р, двадесети и седмѣ С, двадес(е)те и сед'мь М | 7 своръ] съ сворѣ Р, съ сворѣ СМ, гр. ταύτην | 10 тѣхъ же] ш тѣхъ же Р СМ, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν | 13 Тоже првое правило нема гр. | 15 изъврѣже] низврѣже С | 17 ум. Се... правилѣ, Рпаг. 132 ἡρμηνεύθη, што Patm. 207, V 1167, AE 263(279), CS 1121, РП нема | 18 ефесѣ] ефесѣ С | 19 слоугы. διάκονοι Petropolit. 208, V 1167, али ум. тога у MSyn. 237, Patm. 207, Рпаг. 132, AE (263)279, CS 1121, РП; εὐσεβεῖστας Petropolit. 208, Patm. 207 | 23 И се... правилѣ нема Patm. 207, Рпаг. 132, V 1167, AE (263)279, CS 1121, РП, а ум. тога у MSyn. 237, Petropolit. 208 ἡρμηνεύθη ομοίως | 25 приснопамятнии (!) С | ѡвтухима С, Εὐτυχία | 29 шт(ъ)чести, ἐκ διαμέτρου (= ἐξ ὁλοκλήρου) | 29–30 повелѣвающихъ. φρονήσαντας AE (263)279, али παρτηρήσαντας MSyn. 237, Рпаг. 132, V 1167, CS 1121; παρτηρήσαντας ομοίως Petropolit. 208; παραληρήσαντας Patm. 207; παραληρήσαντας РП | 31 прввомъ Р | И се... истлъковано нема гр. | 32 ц(ѣ)с(а)ри градѣ] ц(а)риградѣ Р М | 32 .рѣе.] сто шестъ десеть и пет(ъ) Р, шестъ десеть и петъ СМ

За сабор који је био при Константи-
 ну Брадатом каже се да је Шести, а и
 за сабор који је при његовом сину Ју-
 стинијану Крѣносом био, каже се –
 Шести, зато што се оба сматрају као
 један; зато што је двадесет и седам го-
 дина био по оном те су они равни, а и
 зато што се већина епископа на овом
 сабору сабрала и на оном, и што се
 због истих питања и учења окупѣше.

Исто то – прво правило.

Неизмѣнив је сабор при Теодосију
 Великом што изврѣже Македонија ко-
 ји је рекао да је Дух Свети – роб.

Ово је протумачено у првом правилу.
 При Теодосију Малом окупљене у
 Ефесу свагдапоштоване слуге изгна-
 ше Несторија који је рекао да је Го-
 спод особно човек и особно Бог.

И ово је протумачено у првом пра-
 вилу.

Они свагдапомињани, који се са Мар-
 кијаном окупѣше у Халкидону, извр-
 гоше Јевтиха који се дрзнуо да каже
 да се као привиђење изврши Велика
 тајна; и Несторија, и Диоскора, који
 делимично једнако њему учаху.

И ово је у првом протумачено.

У Царском граду, при Јустинијану,
 окупљених 165. проклеше Оригена

проклеше. тѣлесемъ и д(оу)шамъ прѣ-
хожденіе гл(агол)ющаго. и ѿеѿдорита
3 иже на двѣ на десете главѣхъ с(ве)-
т(а)го крѣпила шетавшаго се.

И се таможе истлъковано.||

1496 6 Въ константини градѣ при константиѣ
брадатѣмъ събра се своръ. иже ѿноріа
римскаго и сръгїа константина града
9 ѿт(ъ)врже єдиноу волю и єдино
дѣїство повелѣваюцихъ.

И семъ въ прѣвѣмъ тлък(ъ).

12 Правило .ѿ. Иже ѿт(ъ) иновѣрныхъ
татѣбно вѣрженихъ. въ ап(о)с(то)-
льскыѣ заповѣди прѣданыѣ климен'-
15 томъ.

Тлък(ъ). Въ ап(о)с(то)льскыхъ прави-
лѣхъ къ нѣмъ книгамъ вѣт(а)го же и
18 новаго завет(а). и заповѣди ап(о)с(то)-
льскыѣ климентомъ сложеныѣ въ ѿ-
сморяхъ книгъ. чѣстны и с(ве)ты
21 имѣти повелѣно бысть намъ. се же
правило за нѣкаа лѣтана иже соутъ
чюжда бл(а)гочѣстїю. ѿт(ъ) иновѣ-
24 рныхъ приложена въ нихъ. на вѣдѣ
цр(ъ)к(ъ)ви. ѿт(ъ)врѣши сїа повелѣ-
ваєть. на създанїе и на оутвѣр-
27 жденїе хр(и)стиан'скомъ стадоу.

Правило .҃҃. Презвѣтери двоже|н'ци и не
раскаивше се. да измещоутъ се зло ꙗже
30 ѿт(ъ)гнавше. въ речено вѣмѣ да прѣ-
станоутъ. не бл(а)г(о)с(ло)вѣмаєть бо
ѿстроупленїе. и иже беззаконено жени-
33 в'шен се. и иже по поставленїи съв'коу-

што је заступао прелажєње тела и
душа. и Теодорита који се дрзнуо
против *Дванаест глава* светог Кири-
ла.

И ово је исто тамо протумачено.

У Константинограду, при Константи-
ну Брадатомъ, сабра се сабор који
одбаци учење Онорїа Римског и
Сергија Цариградског о једној вољи
и једном дѣјству.

И овоме је тумачење у првом.

Правило 2. Све што је од иноверника
краћом убачено у *Апостолске запо-
вести*, које је предао Климент – [да
се одбаци.]

Тумачење. У *Апостолским* прави-
ма, уз друге књиге *Старог* и *Новог*
завета, наложено нам је да за часне
и свете држимо и *Апостолске запо-
вести* које је саставио Климент у
осам књига. А ово правило због не-
ких неистинитости које су туђе бла-
гочашћу, од иноверника у њих унете
на штету Цркве, прописује да се од-
баце, ради надградње и учвршћења
хришћанског стада.

Правило 3. Презвитери другобрачни-
ци, који се не покају – да се извргну;
они који су зло одагнали, да престану
[да служе] у речено време, јер ра-
њени не благосиља. И они који су се
беззаконно оженили; и они који су се

1–2 прѣхожденїе. περίοδος (мн.) | 3 двѣ на десете] .ѿ. Р | 3–4 с(ве)т(а)го нема гр. | 5 И се
таможе истлъковано нема гр. | 6 константини градѣ. Κωνσταντινούπολιν, у V 1167 грешком
Κωνσταντίνου | 7 брадатѣмъ нема гр. | 11 И семъ... тлък(ъ) нема гр. | 14–15 климен'томъ] кли-
мень-ѿом(ъ) да ѿт(ъ)врѣх'т' се Р С М и гр. – διὰ Κλήμεντος ... ἀποκλήρυκτα | 19 сложеныѣ] сло-
жимѣ М. συντεθείσας | 22 правила Р | лѣжана Р С М | 24 приложена] приложенихъ(ъ) С | 25–26
повелѣваєть (=повелѣваєть) орт.-јез. црта М | 30 ѿт(ъ)гнавше – у РП следи τῆς λειτουργίας,
што MSyn. 237, Petropoli. 208, Panag. 132, Patm. 207, AL ω 30, V 1167, CS 1121 нема | 32 ѿстроу-
плєны Р С М и гр. – ὁ τραυματίας | и нема С | беззакон'но Р С М | 33–1 съв'коу-плєни Р

3 пильше се. по реч(е)нѣ врѣмени степень
 да познають. безъ оуспѣха прѣбываю-
 щіе. сирѣчь съвѣкоупленіа вставльше
 се. и иже по заповѣди съвѣкоупляюще
 се. изврѣженіи да прѣбывають.
 6 Тѣмъ(ъ). Сбора сего вѣ(ть)ци. и вѣв-
 шее зло исправляюще. и хощемоу
 быти възбраніающе и оутврѣждающе.
 9 се правило изложише. и повелѣвають
 іако ієлиці же оубо презвѣтери и дна-
 коніи. вѣтороу поѣше женоу прѣжде
 12 сихъ сбора. и прѣбывше доже пришь-
 ствіа ихъ. не расказавша се. в беза-
 конныхъ брацѣхъ. и не распоустивше
 15 се. изврѣженію по правиломъ повинни
 сѣть. || и вѣ мирьскыи чловѣ(ѣ)кы
 прѣложеть се. ієлиці же прѣжде сбора
 18 ихъ расказавше се. пользноу познаше. и
 чощеде и блазньное таковое съпре-
 женіе вѣ(ъ)гнаше. вѣ(ъ) свѣ(е)щеничѣ-
 21 ства оубо прѣстаноу(ть) тѣмъ же ч(ъ)-
 сть да имѣють по сѣдалищу и по
 стоіанію. и доволно имъ ієсть прѣдѣ-
 24 сѣданіе. къ г(о)с(поде)ви плачущемъ
 се. да проститъ имъ ієже вѣ(ъ) невѣ-
 дѣніа безаконіе. не под(о)бно бо вѣ-
 27 строупѣвшемоу иного вѣ(а)гос(ло)вли-
 ти. нѣ и иже прѣжде поставленіа пре-
 звѣтери и днаконіи. ѹподіаконіи. съ
 30 ієдиною оубо женоу съвѣкоупльше се.
 жена же таа вдовица ієсть. такожде и
 по поставленіи. ієдиномоу брацѣ съвѣ-
 33 коупльше се. свѣ(е)щеничѣства оубо

по рукоположењу оженіли, после ре-
 ченог времена да знају свој положај –
 остају без напредовања, односно они
 који су оставили брак, а који се после
 (ове) одлуке ожене – извргнути да
 пребивају.

Тумачење. Оци овога сабора, исправ-
 ляјући и постојеће зло, а забрању-
 јући и предупређујући и оно што мо-
 же бити, изложише ово правило, па
 прописују да сви, дакле, презвитери и
 ђакони који узеше другу жену пре
 њиховог сабора и осташе све до њи-
 ховог доласка не покајавши се због
 незаконитих бракова и не развевши
 се – подлежу извргнућу по правилу и
 у мирјане се свде. А сви који се пре
 њиховог сабора покајаше, познаше
 корисно и туђу и саблажњиву такву
 спрегу одагнаше, свештенослужење
 дакле да прекину, а само част да има-
 ју у погледу седишта и места стајања,
 и доволно им је седење испред док
 плачу пред Господом да им опрости
 безаконје из незнања, јер неподобно
 је да рањени другог благосиља. Али
 и презвитери, и ђакони и ипођакони
 који су пре рукоположења са једном
 женом склопили брак, а та жена је
 удовица; такође и који су по рукопо-
 ложењу један брак склопили, све-
 штенства се, дакле, односно службе не

1 реч(е)нѣмъ С | степень, τοὺς βαθμοὺς (мл.) | 3–4 вставльше се | вставльше се Р | 4 по запове-
 ди, μετὰ τὸν ὅρον | 7 хощемоу С | 7–8 ум. и хощемоу... оутврѣждающе, гр. καὶ τὸ μέλλον
 ἐξασφαλίζόμενοι | 9 правила С | 10 прозвѣтери Р | 11 поѣше | поѣм'ше Р М | 12 доже | доже и до
 Р С. даже и до М | 12–13 пришьствіа, τῆς παρούσης | 15–16 повинни сѣть, ὑποβληθήσονται |
 19 блазньное, νόθον | 21 прѣстаноу(ть) – у гр. следи ἐπιτηθέντες καὶ ἐπὶ ρητὸν ἤδη χρόνον, од
 чега С S 1121 нема καὶ ἐπὶ ρητὸν ἤδη χρόνον | 23–24 прѣдѣданіе, τῇ προεδρίᾳ | 26–27
 встроупившомъ М | 27 иного | иномоу Р | 28 и нема С | поставленіа, χειροτονίας | 28–29 прозви-
 теріи Р | 29 днаконіи – у гр. следи καὶ | 30 съвѣкоупльше се Р М, προσομιλήσαντες | 31 таа | тѣ (= та)
 орт.-јез. црта М | вдовица | оудовица Р М

рекише слоужбы. ѡт(ъ)ноудъ не ѡста-
ноуѣ се. нѣ въ реч(е)ноіе нѣкоіе вѣ-
3 мѣ запрѣщениіе приѣмше. и ѡт(ъ)
с(вѣ)щениіе слоужбы възбранени быв-
шемы и пакы въ своіе вѣстоуѣте стѣ-
6 пенн. иавѣ разоужающе безаконіе
соужитѣство. рекше распоуѣтивше се.
и никакоже на нѣ на болши степенъ
9 не възведоуѣ се. нѣ въ немже ѡбрѣто-
ше се чиноу в' томъ да прѣбывають.
и сицевымъ быти оубо повелѣше. чло-
12 в(ѣ)колюбна ради и м(н)л(о)ср(ъ)дна.
прѣжде сбора ихъ сице створшимъ. по
сворѣ же и по повелѣнии семь и по
15 правилѣ. ничемоу же быти таковомъ
не працають. нѣ и двѣма женама съче-
тавшемъ се по кр(ъ)щениіи. или налож-
18 ницоу имоуѣмоу. или вдовоу поѣм-
шемоу женѣ. или ѡт(ъ) иного поуѣ-
ноую. или влоуѣницоу или рабоу. или
21 плесницоу. таковымъ немоу быти.
іер(н)с(коу)помъ или презвѣтеромъ или
днѣакономъ или ѡподнѣакономъ заповѣ-
дають. по седмоу на десете и ѡ-||
смомоу на десете ап(о)с(то)льскомоу
правилоу.

27 Правило .Ѧ. Причѣт'никъ невѣстоу
б(о)жию съчетаѣ себѣ. да извръжетъ
се. мирьскы же члов(ѣ)къ да ѡт(ъ)-
30 лоуѣитъ се.

Тльк(ъ). Се оубо правило бракомъ
съчетаваго се д(ѣ)в(и)ци. ѡсв(е)ще-
33 нѣи и оуневѣстивши се в(о)гови. аще

ускрајуу потпуно, веѣ примивши за
неко речено време запрѣщење. и бу-
дуѣи да су ставлѣни под забрану све-
штене службе, опет у своје степенѣ
да ступе, јавно растурајуѣи безаконо
сужитство, односно распуштајуѣи се,
и никако да се на други, на веѣи сте-
пен не узведу, веѣ да остану у оном
чину у којем су се нашли. А да тако
нешто буде, прописаше дакле, чове-
кољубља ради и милосрђа за оне
који пре ѣиховог сабора то учинише;
а после сабора и после ове одлуке и
после правила, ништа тако не дозво-
љавају да бива. Али налажу и то, да
онај ко се са двѣма женама по крште-
њу спајао, или наложницу имао, или
за жену узео удову, или од другога от-
пуштѣну, или блудницу, или робиню,
или плесачицу – не може бити епи-
скоп или презвитер, или ѣакон или
ипоѣакон, по седамнаестом и осам-
наестом апостолском правилу.

Правило 4. Свештено лице које је
невѣсту Божију припојило себи – да
се извргне, а мирјанин – да се одлучи.

Тумачење. Ово правило, дакле, онога
ко се браком припојио девици што се
посветила и увѣстила Богу – ако

4 възбранени нема М | 4–5 бывшемъ] бывше Р С М | 5 вѣстоуѣте въ своіе инв. Р М | 7 рекше
распоуѣтивше се нема гр. | 8 на² нема М и гр. | 9 не нема С | 11 сицевымъ] синовымъ Р | 13 ихъ –
у гр. следи ѡς εἶρηται | сице створшимъ нема гр. | створшемъ С | 13–14 ум. по сворѣ же. гр.
ἐκτοτε δὲ | 16 не працають С | 18 имоуѣмоу С | вдовоу] оудовоу Р С М | 19 жену Р | 19–20
поуѣноую, ἐκβεβλήμενν | 21 плесницоу, τὼν σκηνῆς | таковымъ нема гр. | 22 презвитеромъ Р |
23 ѡподнѣакономъ] подѣакономъ Р | 24 седмоу на десете] .ζι. Р | 24–25 ѡсмомоу на
десете] ѡ .ηι. Р

- ѡѡбо причѣтннкъ кѣтъ. измѣцетъ се
 ѡт(ѡ) сана. аще же мирьскы члов(ѣ)к'
 3 се творить. ѡт(ѡ)лоѡчають таковаго.
 ѡсмоѡ же на десете правило с(вѣ)т(а)го
 василана. іако прѣлюбодѣнца таковаго
 6 вѡмѣнають. и на ѡбѣщенье того ина-
 ко не приѡмлетъ. аще прѣжде такова-
 го грѣха не ѡстанетъ се.
- 9 Правило .Ѣ. Аще и скоп'ць презвѣтеръ.
 рабы или иноѡ жены. да не дръжит'
 развѣ не зазорныхъ лицъ.
- 12 Тѡкъ(ѡ). Ѣже имѣти рабы или иноѡ
 жены въ себе въ домоѡ. св(ѣ)щенымъ.
 рекше презвѣтеромъ. аще и скоп'ци
 15 соѡтъ. аще и зѣло соѡтъ стари. и се
 правило възбраняють. | и великаго васи-
 лана къ григорию презвѣтероѡ послание.
- 18 запрѣщають томоѡ бывать тѡкмо аще
 кто имать въ себе въ домоѡ женоѡ
 ѡт(ѡ) незазорныхъ лицъ. въ нихже
 21 нѣтъ боѡзѡни ни порока. іакоже се
 м(а)теръ. или сестроѡ. или тет'коѡ по
 ѡт(ѡ)ци. или по м(а)тери. или иноѡ
 24 нѣкоѡю ѡт(ѡ) таковыхъ. прѣстоѡпаю-
 щамъ же правила си. извѣщи повелѣ-
 ваютъ. на скоп'це же бол'ми и се пра-
 27 вило наводитъ. іако аще и мирьскы
 члов(ѣ)ци сѡтъ. и живоѡтъ въ домоѡ
 съ чоѡждими женами. иже несоѡтъ
 30 ѡт(ѡ) незазорныхъ лицъ и сроднице
 имъ. да ѡт(ѡ)лоѡчени боѡдоѡтъ.
- Правило .Ѥ. Поставлень бывъ аще ѡже-
 33 нит се. да извѣржет'се. аще бо хо-

је, дакле, свештено лице, лишава чи-
 на; а ако је то мирјанин учинио – та-
 квог одлучује. А осамнаесто правило
 светог Василија таковога сматра као
 прѣлюбочинца и у заједницу га дру-
 гачије не прима уколико се, претхо-
 дно, таковога греха не остави.

Правило 5. Било да је презвитер и
 ушкопљеник, робинју или другу же-
 ну да не држи, изузев незазорних лица.
Тумачење. То, да код себе у дому
 имају робинје или друге жене свеш-
 теници, то јест презвитери, било да
 су и ушкопљеници, било да су и вео-
 ма стари – забрањује и ово правило.
 И Василија Великог *Писмо Григори-
 ју* запређује да се то догађа, изузев
 ако ко код себе у дому држи жену од
 незазорних лица за која нема бојаз-
 ни, ни порока, као што су то: мајка
 или сестра, или тетка по оцу или по
 мајци, или нека друга од таквих. А
 они који преступају – ова правила
 налажу – да се извргну. Ово правило
 се односи више на ушкопљенике.
 Уколико су и мирјани, па живе у
 кући са туђим женама које нису од
 незазорних лица, нити њихове срод-
 нице – одлучени да буду.

Правило 6. Рукоположени ако се оже-
 ни – да се извргне, јер ако хоће (брак)

1 измѣцетъ се] измѣцет(ѡ) него Р С М, и гр. – καθαιρεῖ αὐτόν | 3 се творить нема гр. | тво-
 ритъ] створить Р С | таковаго нема гр. | 4 ум. с(вѣ)т(а)го, гр. μεγάλου | 6–7 инако не приѡм-
 летъ] вѡмѣнають Р | 8 не ѡстанет' се] не ѡставит' се Р М | 10 жены нема гр. | 12 ум. рабы или
 иноѡ, гр. ἐλευθέρους | 13 жень М | въ?] ѡѡ М | 14 рекше презвѣтеромъ нема гр. | прозвѣтеромъ
 Р | 16 правило] прало (!) М | 18 запрѣщають томоѡ бывать нема гр. | 21 се нема С | 23 по
 м(а)тери, прѡς μητρός после чега у Р С М следи рекше ѡт(ѡ)ца своѡго сестроѡ или м(а)т(ѣ)ре |
 24–25 прѣстоѡпающыи С | 25 правила си, τὰ ὀρισθέντα | 26 же] іаже М | и нема Р | 29 чоѡжди-
 ми] тоѡждими С, нема гр. | 30 и] ни Р С М, и нема гр.

цетѣ. прѣжде ѡженити се дѣлѣнь
иестѣ.

3 **Тѣмъ**. Десетоѣ оубо правило. иже въ
анѣре сѣора. повелѣваетъ хотѣемъ
быти презвѣтероу или днакоу. и

6 прѣжде свѣдѣтельствовавшемоу ѡ
себѣ. иакоже не женити се. и поставле-
ноу бывшоу. невѣзможеть трѣпѣти

9 небрачнѣ. нѣ въсхощеть поѣти женоу
и по поставленни къ браку приити пра-
цаиеть. и въ своѣи прѣбывати слоу-

12 жѣ. се же правило таковоѣ ѡт(ъ)-
вращаетъ и ѡт(ъ)ноудѣ оупражниа-
иеть. по поставленни презвѣтероу и дна-

15 коноу и ѡподнаконоу. брачноѣ себѣ
составляти соужитѣство. двадесете
шестомоу ап(о)с(то)льскомоу правилу

18 послѣдоуѣ. и заповѣдаиеть по поста-
вленни дръзновшаго то створити из-
врѣши. даи волю комоуждо. прѣжде

21 поставленниа закономъ брака съчетати
се женѣ.

Правило 7. И власть иѣкѣю цр(ъ)ковь-
ноу дръже днаконѣ. тѣмъ аще не
боудеть посѣль патриаршь или

24 иеп(и)с(ко)плѣ. выше презвѣтерѣ аще
сѣдѣть. всѣхъ послѣднии да боудеть.

Тѣмъ. Мирьскоу грьдыню. и прѣ-
дѣсѣданниа. в(о)ж(ъ)ствни ѡт(ъ)ци
ѡт(ъ) цр(ъ)ве ѡт(ъ)рѣвлюще пове-

30 лѣвають никоторомоу же днаконоу.
аще и кии любо цр(ъ)ковныи сан'
имать. выше презвѣтерѣ не сѣдати.

– дужан је претходно да се ожени.

Тумачење. Десето, дакле, правило
сабора у Анкири прописује и дозво-
љава ономе ко жели да буде презви-
тер или ѣакон, а претходно изјави за
себе да се неће женити, па када се
рукоположи не узмогне небрачан
трѣсти, него усхтедне да узме жену –
да и по рукоположењу ступи у брак и
остане у својој служби. А ово прави-
ло поништава такво [правило] и
сасвим забрањује да по рукополо-
жењу презвитер, и ѣакон и ипоѣакон
себи заснивају брачно сужит-
ство, следећи двадесет шесто *Апо-
столско правило*, те налаже да се из-
вргне онај ко се по рукоположењу
дрзнуо то да учини, дајући слободу
свакоме да се пре рукоположења бра-
чним законом припоји жени.

Правило 7. Ђакон и власт неку црк-
вену да има, осим ако није посланик
патријархов или епископов, ако седне
испред презвитера последњи од свих
да буде.

Тумачење. Одбацујући од Цркве мир-
ску гордост и *председење*, божастве-
ни оци налажу да ниједан, наравно,
ѣакон, било који црквени чин да има,
не седи испред презвитера, осим ако

1 ѡженити се. προευνθῆναι | 4–5 быти хотѣемъ инв. С | 6 свѣдѣтельствовавшемоу – у гр.
следи ἐν τῷ γίνεσθαι | 6–7 ѡ себѣ нема гр. | 7 не женити се | жени се Р С | 7–9 ум. иакоже не
женити се... поѣти женоу. гр. μὴ δύνασθαι μένειν ἄγαμον, ἀλλὰ λαβεῖν ἐθέλειν γυναῖκα | 10–11
працаиеть нема гр. | 11–12 слоужбы М | 12–13 ѡт(ъ)вращаетъ | ѡт(ъ)вращаетъ правило Р С М
и гр. – ἀνατρέπει κανόνα | 15–16 составляти себѣ инв. С | 20 волю. ἄδειαν | 23–24 власть иѣкѣю
цр(ъ)ковноу. ὀφίκιον | 26 презвитера Р | 28 и нема Р М; има гр. – καὶ | 28–29 прѣдѣсѣданниа.
πρωτοκλισίας | 29 ѡт(ъ)ци нема М | 30 ѡт(ъ) | ѡ М | 32 сан', ὀφίκιον | 33 презвитерѣ Р

тъкмо аще боудеть днаконъ мѣст'нын
 блюстель рекше посылъ. таковы бо ли-
 3 це имать своего патриарха. или ми-
 трополита или еп(и)с(коу)па. въ инъ
 градъ посланы бывъ. правилныхъ ради
 6 и цр(ь)ков(ь)ныхъ съвѣрашанин. то-
 гда бо іако въ много мѣсто пославшаго
 и почтенъ боудеть. аще же инако дръ-
 9 знеть иѣкто ѡт(ь) днаконъ моучи-
 тельское шетаніе имы. выше през-
 вѣтеръ сѣсти. ѡт(ь) своего степене да
 12 сведеть се. и всѣхъ днаконъ послѣднии
 да боудеть.

Правило .їѱ. Понеже не мощно дваци.
 15 единою на всако лѣто да бывають
 сборъ. || срѣдѣ паскы и ѡктембра
 м(ѣ)с(ѣ)ца.

18 Тльк(ь). Прилоуչающихъ се ради на-
 пасти еп(и)с(коу)помъ. и варварьскаго
 21 нахождениа. еже дваци въ лѣтѣ бы-
 вати сбороу ѡт(ь) сего правила ѡт(ь)-
 ложено єсть и повелѣно бысть единою
 коєгожде лѣта бивати сбороу. междоу
 24 паскою и ѡктембрель м(ѣ)с(ѣ)цемъ.

Правило .ѱ. Аще вълазитъ въ крьчъ-
 мницоу. възбранено єсть причѣтни-
 27 комъ. то паче и имѣти ю възбранити
 се. или оубо ѡстанеть се ѡт(ь) того.
 или да извржеть се.

30 Тльк(ь). Не достонть причѣтнику
 крьчмнаго храма имѣти. ни дѣство-
 вати въ немъ. рекше не продавати ви-
 33 на. крьчмница бо винопродавни хра-

ѣкон буде намесник, относительно посла-
 ник, пошто такав, послат у други град
 ради канонских и црквенных питања,
 представља свога патријарха или ми-
 трополита, или епископа, јер тада
 бива поштован уместо онога ко га је
 послао. Ако се, уосталом, неко од ђа-
 кона, испољавајући насилничку др-
 кость, усуди да седне испред презви-
 тера – да се скине са свог степена и
 од свих ђакона последњи да буде.

Правило 8. Пошто није могућно два-
 пут, једном сваке године да бива са-
 бор, између пасхе и месеца октобра.

Тумачење. Због тешкоћа које искр-
 савају епископима, и варварских упа-
 да, то – да двапут у години бива са-
 бор овим правилом је ограничено, те
 би прописано да једном сваке године
 бива сабор, између пасхе и месеца
 октобра.

Правило 9. Ако је свештеним лица-
 ма забрањено да улазе у крчму, тим
 пре ће им се забранити да је имају;
 или, дакле, да се тога оставе, или да
 се извргну.

Тумачење. Недопустиво је свеште-
 ном лицу да има крчмарску радњу,
 нити да ради у њој, то јест да продаје
 вино, јер крчма се винопродајном

[тъкмо] нь тъкмо С | 1–2 мѣст'нын блюстель, τοποτηρητής | 2 блюстель] блюститель М | ре-
 кше посылъ нема гр. | бо нема Р | 4 или еп(и)с(коу)па нема гр. | 6 съвѣрашанин] съвршенин Р.
 гр. ζητημάτων | 9–10 моучительское, τουργικόν | 10–11 прозвиртеръ Р | 11 сѣсти] сѣдети С | 16
 срѣдѣ, μέσον | 19 въ'варьскаго (=варварьскаго) орт.-јез. црта М | 20 нахождениа] ради нахож-
 деніа М | 20–21 бивати въ лѣтѣ инв. С | 23 коєгождо Р С М | 25 вълазити Р С М | 28 или нема
 Р | 31 ни] и Р и гр. – καὶ | храма, ἐρχοστήριον | 32–1 рекше не продавати... именуѣть се нема
 гр.

- мѣ именовѣть се. аще бо възбранено
 3 ьсть причѣтницѣ въ чѣждѣ крѣчѣ-
 мницѣ възходити. аще не поужде ради
 се створит'. множае паче самолю
 6 нѣти крѣчѣмницѣ. и нѣмѣ въ нѣи
 слоужити не под(о)баеъ. дръзѣнѣ
 же то творити. и послѣшавъ не вста-
 нетъ се. да извѣржетъ се.
 9 **Правило .Ѣ.** Іѣп(и)с(коу)пѣ или презвѣ-
 теръ или дѣакѣ лихѣвъ въземле. аще
 не прѣстанетъ да извѣржетъ се.
 12 **То разѣмно.**
Правило .Ѥ. Опрѣснѣци и юдѣисци
 ѡт(ѣ)вѣрженѣ. призывае же и врачѣ
 15 ихъ или мѣе се с нимъ ѡт(ѣ)вѣрженѣ.
 Тѣм(ѣ). Нѣдѣнногѣ же нѣсть хр(и)-
 стианѣмъ приѡбѣщенѣ кѣ жидѣмъ.
 18 сѣго ради оубѣ аще кто ѡвѣрѣет' се.
 тѣхъ ѡпрѣснѣкѣ и дѣи. или врачѣ ихъ
 призывае. на цѣлѣѣ себѣ или мѣе се
 21 с нимъ въ банѣ. или инако како при-
 свае се к' нимъ. аще оубѣ ьсть причѣ-
 тникъ да извѣржетъ се. аще же мирѣскѣ
 24 члѣв(ѣ)кѣ да ѡт(ѣ)лѣчит' се.
Правило .Ѧ. Аще и реч(е)но ьсть не
 поѣцѣти женѣ. нѣ на лѣчѣшенѣ поспѣ-
 27 шенѣ про||мышляѣще. поставляе-
 момъ іѣп(и)с(коу)помъ. оубѣ к томоу
 не жити съ жѣною заповѣдаеъ.
 30 **Тѣм(ѣ).** Ап(о)с(то)лѣскоѣ оубѣ петѣѣ
 правило. ни іѣп(и)с(коу)поу ни презвѣ-
 33 терѣ ни дѣакѣмъ. своѣѣ женѣ поѣ-
 стити извѣтоъ гл(а)говѣрѣи не по-

радѣомъ назива. Ако је, дакле, све-
 штенѣмъ лицѣ забранѣно да улази у
 туђу крѣму. уколико то нужде ради
 не учини. тимъ више не треба сѣмъ да
 има крѣму и да у њѣј служи. А ѣнај
 ко се дрзне то да чини. и не послуша
 да престане – да се извѣргне.

Правило 10. Епископ, или презвитер
 или ѣакѣнъ који узима лихѣву, ако не
 престане – да се извѣргне.

То је јасно.

Правило 11. Опреснаци јудѣјски се
 одбацују; а ко и врачѣ њихѣве познѣ-
 ва, или се са њима мије – да буде
 одбачѣн.

Тумачѣње. Нѣма никакѣвогъ ѣпѣшенѣ
 хришћана са Жидѣвима. Збогъ тогѣ,
 дакле, ако се нађе ко да њихѣве ѣп-
 реснаке једе, или њихѣве врачѣ познѣ-
 ва ради свогъ лечѣња, или се са њима
 мије у банѣ. или се некако другѣчије
 зближава са њима – ако је, дакле,
 свѣштѣно лице, да се извѣргне, а ако је
 мирјанинъ, да се одлучи.

Правило 12. Иако је речѣно да се
 жѣна не ѣпѣшта, али промишљајући
 ради бољѣгъ усавршавања, ко се руко-
 положи за епископа, налажемо, убу-
 дуће да не живи са жѣномъ.

Тумачѣње. Апѣстѣлѣско, дакле, петѣѣ
 правило не допѣшта ни епископу, ни
 презвитѣру, ни ѣакѣну да под ѣзѣво-
 ромъ благоверѣја ѣпусти своју жѣну,

4–5 множае паче самолю и нѣти крѣчѣмницѣ нѣма Р | 10 лихѣвъ. τόκους | 12 То разѣмно. σαφής има Petropolit. 208, РП, а MSyn. 237, Panag. 132, Patm. 207, AL ѡ 30, V 1167, AE (263)279, CS 1121 нѣма | 14 и нѣма Р С | 19 опрѣснѣкѣ М | 20 на цѣлѣѣ себѣ нѣма гр. | 21 въ банѣ нѣма гр. | 25–26 не поѣцѣти, μὴ ἐκβάλλειν | 27–28 поставляеѣмомъ іѣп(и)с(коу)помъ, τῷ χειροτονουμένῳ προέδρῳ | 31–32 прозвѣтерѣ Р

вѣлѣваѣтъ нѣ и творѣиемоу то рекше
поустившему женоу запрѣцаѣтъ. по
3 запрѣщенн же не исправѣца се ни пакы
не хотеца поѣти ѣе. изъмѣцетъ ѡт(ъ)
сана. се же правило не праѣаѣтъ по по-
6 ставленнн ѣп(и)с(коу)пства. жити
ѣп(и)с(коу)помъ съ своимн женами. не
на ѡт(ъ)врѣженннн ни на развращенннн
9 ап(о)с(то)льскн прѣжде възаконенымъ
се творе. нѣ на сп(а)сенинн и на лоучь-
шенн поспѣшеннн людемъ промыш-
12 лѣи. и ни дадын никогого же порока на
св(е)щенническоу строеннн. реч(е) бо
б(о)ж(ъ)ствны ап(о)с(то)ль вса въ сла-
15 воу б(о)жнн творите. бес прѣтыканнн
боудете. и нюдѣмъ и нелиномъ и
цр(ъ)к(ъ)ви б(о)жнн. иакоже и азъ всѣмъ
18 въ всемъ оугаждаю. не ище себѣ
пользнаго. нѣ многымъ да сп(а)соутъ
се. под(о)бни ми боудѣте иакоже азъ
21 х(ри)с(т)оу.* тоже творещаго ѣп(и)-
с(коу)па и по поставленнн ѣп(и)с(коу)-
пства съ своею женою живоуца. из-
24 врѣши повелѣваѣтъ.

Правило .гѣ. Ище и римляне на днаконь-
ство и на презвѣтерство приводи-
27 мымъ поустити женоу повелѣвають.
мы же цѣлоу быти днаконьскомоу и
презвѣтерскомоу сохжитиу повелѣва-
30 емъ.

Тльк(ъ). Ище и въ римьцѣи цр(ъ)-
к(ъ)ви. иако въ чиноу правила дръжитъ
33 се. ѣже хотецемоу быти презвѣте-

вѣи онога ко то твори, односно оно-
ме ко отпусти жену налаже запреће-
нѣ, а ако се по запрећењу не попра-
ви, и неће опет да је узме – лишава
чина. Ово, пак, правило не дозвоља-
ва да епископи по рукоположењу у
епископство живе са својим женама,
творѣи то не ради одбацивања или
оповргавања оног што је претходно
апостолски узаконено, вѣи проми-
шљајући ради спасења и бољег уса-
вршавања народа, а и да никаква по-
руга не падне на свештенички ред.
Јер божаствени апостол рече: „Све у
славу Божију творите. Не будите на
саблазан ни Јудејима, ни Јеллинима ни
Цркви Божијој. Као што и ја свима у
свему угађам, не тражећи за себе
што је корисно, него за многе – да се
спасу. Уподобите ми се као ја Хри-
сту“.* Епископа који исто то твори, а
по рукоположењу у епископство
живи са својом женом – налаже из-
вргнути.

Правило 13. Иако Римљани налажу
да они који се узводе на ђаконство
или презвитерство отпусте жену, ми
пак налажемо да очувано буде сужи-
тије код ђакона и презвитера.

Тумачење. Иако се у Римској цркви у
равни правила држи то, да се онај ко
жели да постане презвитер или ђа-

* 1. Кор 10, 31–11, 1

1 творѣиемоу М | 3–4 ни пакы не хотеца поѣти ѣе нема гр. | 4–5 изъмѣцетъ ѡт(ъ) сана, καθαιρεῖ | 6 жити] житиѣ М | 7 ѣп(и)с(коу)пъ С | 8 развращеннн (!) Р | 13 строеннн, τῆς καταστάσεως | 15 бес] безъ Р С М | 20 под(о)бни ми, μίμηταί μου | 21 тоже] тожде Р С М | ум. творѣиаго, πράσσοντα у РП грешком тарάσσοντα | 27 повелѣвають, βεβούληται | 28 цѣлоу быти. ἐφρώσθαι | 29 презвѣтерьскои(оу) Р | сохжитиу, συνοικήσια (ми.) | 29–30 повелѣваемъ – у РП следи Ὁ δὲ βιάζομενος λύσαι, καθήρημένος | 33 хотецоуемоу С | 33–1 прозвѣтероу Р

роу или днаконоу. прѣжде поставле-
 нна исповѣдѣти оуже к томоу не сн-
 3 мати се съ своею женою. нъ раздрѣ-
 шати иже к нѣи съвькоупление. нъ се
 оубо іако противно іев(а)нг(е)льскомоу
 6 и ап(о)с(то)льскомоу извѣщенію. || не
 приетно іестъ и семоу правилоу и по-
 велѣваіеть правило. никакже презвѣ-
 9 теромъ или днакономъ иже по законоу
 съвькоупленого соужитиѣ раздрѣшати.
 нъ къ своимъ женамъ съвькоупление
 12 имѣти. оудалиати же се иже к нимъ
 смѣшениѣ въ вѣлме под(о)бно. се же
 іестъ въ вѣлме пост(о)ноіе. и іегда прика-
 15 саіеть се с(ве)тыхъ. рекше іегда в(о)-
 ж(ь)ствноуію стварають слоужбоу.
 іако да възмогутъ іегоже просеть оу
 18 в(о)г(а) въскорѣ полоучити. въсхотѣвъ-
 шого же извѣстоу бл(а)говѣрніа. свою
 женоу поустити. ѡт(ь)лоучити повелѣ-
 21 ваіеть. и потомъ несправлена прѣвы-
 ваюца. рекше хотеца поіети іеіе.
 изврѣци ѡт(ь) сана по ап(о)с(то)ль-
 24 скомоу петомоу правилоу.

Правило .дї. Презвѣтеръ прѣжде три-
 десети лѣтъ. и днаконъ прѣжде двоу-
 27 десетоу и пяти лѣтъ. днакониса прѣ-
 жде .лї. лѣт(ь).

Правило .еї. И прѣжде двоудесетоу |
 30 лѣтъ иподнакони. да изврѣгоутъ се.
Тльк(ь). Ѡбѣлѣма правилома.

Ище и зѣло нѣциѣ ѡбрѣтають се до-
 33 стонни. нъ никто же прѣжде оуреченаго

кон, пре рукоположења исповеди да
 се више неће спајати са својом женом,
 него ће раскинути брак са њом, али
 то је, дакле, као противно јеванђел-
 ској и апостолској тачности. непри-
 хватљиво и за ово правило. Правило
 налаже да се никако не разводи сужи-
 тије презвитера или ѡкона, које је
 по закону склопљено, већ да буду у
 браку са својим женама, а удаљавање
 се живљења са њима у потребно вре-
 ме, то јест у време поста и када се до-
 тичу светиња, односно кад врше бо-
 жажству службу, како би узмогли
 што пре да добију оно што моле од
 Бога. А онога ко под изговором по-
 божности хоће своју жену да отпусти
 – налаже одлучити, и, потом, пошто
 остаје непоправљив, односно [неће]
 да је врати – извргнути из чина по пе-
 том апостолском правилу.

Правило 14. [Постане ли] презвитер
 пре тридесете године, ѡкон пре два-
 десет и пете, ѡкониса пре 40. годи-
 не, [да се извргну].

Правило 15. И ипоѡкони пре дваде-
 сете године да се извргну.

Тумачење обома правилима. И ако
 се нађе да су поједини веома достој-
 ни, ипак нико пре одређеног време-

2–3 снимати се. συνάπτεσθαι | 6 извѣщенію, τῇ ἀκριβείᾳ | 10 соужитиѣ] житиѣ Р. гр. συνο-
 κείσθαι | 14–15 прикасают' се Р С | 15–16 рекше ... слоужбоу нема гр. | 16 слоужбоу стварають
 шив. Р | 18 въскорѣ, ἀλλῶς | 19 же нема Р | 21 и нема Р | 22 рекша М | 22 хотеца] не хотеца Р С
 М | рекше хотеца поіети іеіе нема гр. | 23 изврѣци ѡт(ь) сана. καθαιρεῖσθαι | 25 Презвѣтеръ
 Р | прѣжде. ἐνδέων | 25–26 тридесети] .лї. Р М | 26 прѣжде нема гр. | 26–27 двоудесетоу и пяти
 лѣтъ] двѣю десетоу лѣт(ь) и петъ Р. двоудесети и пяти лѣтъ С. .кѣ. М | 27 днакониса] и
 дѡкониса М и гр. – καὶ διακόνισσα | 27–28 прѣжде нема гр. | 28 .лї.] четири десети С | 29
 двоудесетоу] двѣю десетоу Р, двоудесети С. .кѣ. М | 31 Ѡбѣлѣма правилома нема гр.

врѣмене. коємоуждо чиноу. степене не
полоучить. нѣ аще кто или презвѣте-
3 ромъ. прѣжде .л̃. лѣт(ь). станеть. или
диакonomъ прѣжде двоудесетоу и пяти
лѣт(ь). да изврѣжет' се. такоже и ди-
6 акониса аще прѣжде .л̃м̃. лѣт(ь)
поставлена бѣдетъ.

Правило .ѧ. Да разоумѣють гл(аго-
9 л)ен. седми диаконъ быти по реч(е)но-
моу въ дѣяниихъ. іако не ѡ слоуже-
циимъ с(ве)тыимъ тиннамъ слово. нѣ
12 ѡ слоужецинихъ трапезамъ.

Тл(ь)к(ь). Четврьтое правило иже въ
новѣи кесарин сбора. ѡт(ь) книгъ
15 дѣянии ап(о)с(то)льскыхъ мнѣ се из-
ымъ. седми диаконъ въ коємъждо гра-
дѣ аще и зѣло великъ єсть. поставля-
18 ти повелѣ с(ве)тыимъ тиннамъ слоуже-
цихъ. се же правило гл(агол)еть. не
добрѣ разоумѣ||ше того сбора ѡт(ь)-
21 ци. иже въ книгахъ дѣянии ап(о)-
с(то)льскыхъ. ѡ седми диаконъ леже-
цаго словеси. не ѡ слоужецинихъ во реч(е)
24 б(о)жествнымъ тиннамъ моужихъ
бѣше попечение тогда с(ве)тыимъ
ап(о)с(то)ломъ. нѣ ѡ слоужецинихъ въ
27 трапезахъ. имже бѣ пороучено строе-
ние ѡбщєе потрѣбы тогда събравшихъ
се. сего ради оубо цр(ь)к(ь)вы не исте-
30 зани бѣдоутъ по ѡномоу правилоу. по
седми диаконъ имѣти въ слоужбоу
б(о)ж(ь)ствныхъ тиннъ. нѣ каіаждо
33 цр(ь)кы противоу имѣнию сходящемоу

на, у сваком од редова, чин да не до-
бије, него ако ко постане или презви-
тер пре 30. године, или ѡакон пре
двадесет и пете године – да се извр-
гне; такође и ѡакониса ако пре четр-
десете године буде постављена.

Правило 16. Нека схвати онај ко го-
вори: „Седам ѡакона да буде“ – како
је речено у *Делима [апостолским]** –
да није реч о онима који служе све-
тим тајнама, већ о онима који служе
трпезама.

Тумачење. Четврто правило сабора у
Новој Кесарији прописано – очигледно
из књига *Дела апостолских* изву-
чено – да се у сваком граду, било да
је и врло велики, седам ѡакона поста-
вља, који ће служити светим тајнама.
Ово правило, међутим, говори да
оци тога сабора нису добро разумели
оно у књигама *Дела апостолских* где
је реч о седам ѡакона, јер не рече о
мужевима што божаственим тајнама
служе – њихово служење тада беше
светим апостолима – већ о онима ко-
ји служе за трпезама, којима би по-
верено уређење заједничких потреба
тада окупљених. Тога ради, дакле,
цркве неће бити одговорне по оном
правилу – да се по седам ѡакона др-
жи за службу божаствених тајни, већ
свака црква наспрам прихода који се

* Дела ап. 6, 2–6

1 не нема М | 2–3 прозвѣтеромъ Р | 3 .л̃.] тридесети С | 3–5 или диакonomъ прѣжде двоуде-
сетоу и пяти лѣт(ь)] .к̃. и пяти лѣт(ь) или подиакonomъ прѣжде .к̃. лѣт(ь) Р, или
иподиакonomъ прѣжде двоудесет' лѣт(ь) С. или иподиакonomъ прѣжде .к̃. лѣт(ь) М, гр. –
ἢ ὑποδιάκονος πρὸ τῶν εἰκοσὶ | 5 лѣт(ь) нема гр. | такоже] такоже Р С М | 6 .л̃м̃.] четиридесети
С | 7 бѣдетъ поставлена инв. М | 9 седми] .ѧ. М | 10–11 слоужецинихъ М | 11 с(ве)тыимъ нема гр. |
12 слоужецинимъ С | 13 ум. четврьтое. гр. 18' (= 14), што је исправно | 15 мнѣ се, δῆθεν | 15–16
изымъ. ὀρμηθεὶς | 16 седми] .ѧ. Р М | 18–19 слоужецинимъ С | 20–21 ѡт(ь)ци нема гр. | 25
с(ве)тыимъ нема гр. | 28 ѡбщєе С М | 29 оубо нема М | 29–30 не истежани, οὐκ ἀλατῆθησονται | 33
цр(ь)кы нема гр. | 33–1 ум. противоу имѣнию сходящемоу се к неи, гр. πρὸς τὰς εἰσόδους αὐτῆς

- се к нем. да имать колико можетъ
презвѣтеръ и днаконъ. и прочихъ при-
чѣтниківъ.
3 **Правил(о) .ѳі.** Приемле чюждего причѣт-
ника и поставлен. с поставленнымъ
6 злѣ и самъ да извержетъ се.
Глѣк(ъ). Никто же ѡт(ъ) причѣтниківъ
безъ воле своего еп(и)с(коп)а въ иноу
9 цр(ъ)ковъ причтенъ быти не про|щень
иестъ. аще же которы еп(и)с(коп)ъ чю-
ждего причѣтника приметъ. безъ
12 ѡт(ъ)поуст|ное грамоты еп(и)с(коп)а
его. и въ свою цр(ъ)ковъ причтетъ.
аще въ томъ саноу въ немже бѣ имать
15 его. аще въ больши степень поставитъ
его рекше презвѣтера или днакона. да
извержета се и ѡба.
18 **Правило .лї.** Иже варварскаго ради
нахожденна. прѣселнвъ се прѣставшоу
нахожденню пакы да възвратитъ се въ
21 цр(ъ)к(ъ)въ въ нюже причтенъ быс(тъ).
аще ли ни съ приемшимъ его да
ѡт(ъ)лѣчитъ се.
24 **Глѣк(ъ).** Причѣтниківъ оубо никое|еже
ради напасти ѡставивъ цр(ъ)к(ъ)въ въ
нюже причтенъ быс(тъ). и къ дроуѣи
27 цр(ъ)к(ъ)ви ѡшѣдъ. и ѡт(ъ) соуцаго
тамъ еп(и)с(коп)а приетъ бывъ. и къ
причѣтникомъ его причтенъ. да извер-
30 жетъ се и съ приемшимъ его. акоже
прѣжде писаное седмо|е на десете пра-
вило¹ повелѣваетъ. аще же на||хожде-
33 нна ради варварскаго или ино|е ради

к ѡ|о слива, да има колико може пре-
звитера и ѡкона и остальных свеште-
них лица.

Правило 17. Онај ко прими туђе све-
штено лице и рукоположи, са наопа-
ко рукоположением и сам да се из-
вергне.

Тумачење. Никоме се од свештених
лица не дозвољава да безъ воље свога
епископа буде прибројан у другу
цркву. Уколико који епископ прими
туђе свештено лице односно презви-
тера или ѡкона, безъ *отпусне грама-
те* његовог епископа, и приброји у
своју цркву, било да га држи у чину у
којем је било, било да га рукоположи
у виши степен – оба да се извергну.

Правило 18. Онај ко се због вар-
варске најезде преселио, кад најезда
престане опет да се врати у цркву у
којој је био прибројан; уколико не –
да се одлучи са оним који га је при-
мио.

Тумачење. Свештено лице, дакле,
које ни због какве опасности остави
цркву у којој је било прибројано и
оде другој цркви, и од тамошњег епи-
скопа буде примљено и прибројано
његовим свештеним лицима – да се
извергне са оним ко га је примио, ка-
ко напред написано седамнаесто пра-
вило¹ прописује. Уколико пак због
варварске најезде, или због друге

1 колико можетъ, τὸ πόσον | 2 прозвѣтеръ Р | 4 Приемлен Р С М | чюждаго Р | 5 поставлен |
поставлен Р М | 10–11 чюждаго Р | 15 поставитъ, χειροτονῆσθ | 16 рекше презвѣтера или
днакона нема гр. | 22 приемши Р | 25 напасти, περίστασιν | 27 соуцаго нема гр. | 31 седмо|е на
десете] .ѳі. Р | 31–32 правило повелѣваетъ] правило иже въ срѣдци повелѣваѣтъ Р С, гр. ὁρίζε-
ται | 33 ино|е] (и)но|е Р

¹ Реч је о 17. прав. сабора у Средцу.

напасти. прич'тннкѣ ѡт(ь) своеѣ цр(ь)-
к(ь)вѣ прѣсѣльннкѣ бывѣ. аще прѣ-
3 ставшоу. нахожденню варварскоу. или
иное напасти иже ради ѡтїде. не въ-
схоцїеть възвратїти се въ свою цр(ь)-
6 к(ь)вѣ. въ нюже прич'тень быс(ть). да
ѡт(ь)лоуцїт' се и приелшнмъ иго
и(н)с(коу)помъ. дондѣже въ свою
9 цр(ь)к(ь)вѣ възвратїт' се. вина же
иже ради сѣ оубо ѡт(ь)лѣченъ бы-
ваєть. ѡн же изврженъ. под(о)бна
12 єсть нбо не іакоже ѡнъ. иже въ сед-
мѣмъ на десете правилѣ. тако и сѣ. ѡн'
бо прѣжде ѡтїде ѡт(ь) своеѣ цр(ь)-
15 к(ь)вѣ безъ под(о)бныѣ вины. и велико
иже на немъ роукоу свою положышаго
посрами и пороуга се имоу. сѣ же по
18 ноужди то створи иже ѡтїде ѡт(ь)
своеѣ цр(ь)к(ь)вѣ.

Правило .ѡ. Старѣшннн цр(ь)ков(ь)-
21 **нын.** изреднѣ въ всакоу недѣлю.
да оуцїть люди б(о)ж(ь)ствнымъ по-
велѣнїемъ. и да сказыєть не ѡт(ь)
24 себе н іакоже б(о)ж(ь)ствннн ѡ(ть)-
ци достигнуше.

Тльк(ь). Еп(н)с(коу)пи оубо по все
27 д(ь)ни длжны соутъ оуцїти причть
цр(ь)ков(ь)нын и люди свое. бл(а)го-
вѣрїю и б(о)ж(ь)ствнымъ повелѣнї-
30 емъ. паче же и ннѣхъ д(ь)ни и въ вса-
коу недѣлю. аще же кто въпросїть
нхъ словесе ѡт(ь) б(о)ж(ь)ствныхъ
33 писаннн. да не ѡт(ь) своего оума того

опасности свештено лице – преселъ-
ник из своје цркве, кад варварска на-
језда престане, или друга опасност
због које је отишло неће да се врати
у своју цркву у којој је било при-
бројано – да се одлучи са епископом
који га је примїо све док се не врати
у своју цркву. А разлог због којег
овај бива одлучен а онај извргнут
разумљив је, пошто овај није као
онај у седамнаестом правилу, јер онај
раније отиде из своје цркве без
оправданог разлога. И колико у томе
онога који је положио своју руку на
њега посрами и поруга му се, овај
пак учини то по нужди због које оти-
де из своје цркве.

Правило 19. Црквени старешннн
сваке недеље знатно више да учи на-
род божаственим догмама и да казу-
је не по свом, већ како су божаствени
оци поимали.

Тумачење. Епископи су дужни, да-
кле, да у све дане уче свештенство цр-
квено и свој народ благоверју и бо-
жаственим догмама, а више од дру-
гих дана – сваке недеље. Уколико их
пак неко упита за одељак из *Божаст-
ствених писана*, да га не тумаче како
га они разумеју, већ онако како су

1–2 бывѣ ѡт(ь) своеѣ цр(ь)к(ь)вѣ прѣсѣльннкѣ инв. Р | 3 варварскѣ (=варварскѣ) орт.-јез. црта М | 3–4 ум. нахождению... напасти. гр. τοῦ αἰτίου | 10 оубо нема Р М | 11 подобнь Р | 11–12 под(о)бна єсть, εὐλογος | 12–13 иже въ... правилѣ нема гр. | седмѣмъ на десете] .ѡ. Р | 13 тако] тько (=такѡ) орт.-јез. црта М | 15–19 ум. и велико иже...цр(ь)к(ь)вѣ, гр. Καὶ ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, τὸν τῇ χειροτονίᾳ αὐτῷ ἐπιτεθεικότα οὐ περιύβρισε καὶ κατήσχυνεν ἀλλὰ δι' ἀνάγκην τοῦτο πεποιήκεν | 18 створи то инв. Р М | 21 изреднѣ, кат' ἐξάρετον | 22–23 повелѣнїемъ, τὰ δόγματα | 23 да сказыєть, διερμηνεύτω | 27–28 причть цр(ь)ков(ь)нын] люди цр(ь)к(о)-в(ь)нынн С | 28 цр(ь)ков(ь)нын нема гр. | 28 и нема Р | и люди свое нема С | 30 и¹ нема С | и ннѣхъ д(ь)ни и нема гр. | и² нема С | 31 же нема М | въпросїть С | 33 ѡт(ь) своего оума, οἰκοῦεν | того] то С

сказаютъ. нѣ ꙗкоже цр(ь)ков(ь)нии
свѣтланици же и оучители. своими
3 списанныи истъковаше. то бо имѣ есть
бл(а)говолно. ꙗже вѣдѣти и оумѣти
прѣданиа б(о)гоносныхъ ѡт(ь)ць. и
6 по тѣмъ раздрѣшати оупрашаемаа.
да некако недооумѣюще. ѡт(ь) себе
раздрѣшати таковыхъ. истиннаго ска-
9 зання далече ѡт(ь)падоуть. неврѣгоу-
щаго же еп(и)ск(оу)па ни оучецаго же
причѣтнику ни людинъ своихъ бл(а)го-
12 вѣрнѣю. прьвое оубо ѡт(ь)лоучае||тъ
пѣтъдесетъ ѡслоиѣ правило с(вѣ)тыхъ
ап(о)с(то)лъ. и потомъ аще въ лѣно-
15 сти прѣбываеѣтъ измѣеѣтъ се ѡт(ь)
сана.

Правило .кѣ. Еп(и)ск(оу)пъ въ иноумъ
18 градѣ. въ народѣ да не оучитъ. аще
же ѡбрѣеѣтъ се. да прѣстанетъ ѡт(ь)
еп(и)ск(оу)пства. и презвѣтерьскаа
21 дѣйствиоуеѣтъ.

Тльк(ь).¹ Еп(и)ск(оу)пъ въ иноумъ гра-
дѣ въ народѣ. оуче. понеже грѣдѣсти
24 и боуеѣсти радн. прѣввидитъ тоу соу-
щаго еп(и)ск(оу)па въ народѣ оуче.
ꙗко тыще се посрамѣти ꙗго и оуничъ-
27 жити. и чоужди прѣстолю себѣ ѡброу-
читѣ. по достоѣанию да прѣстанетъ
ѡт(ь) еп(и)ск(оу)пства. ꙗже бо чоуж-
30 дихъ жалаеѣтъ и своихъ лишень въ-
детъ. и на презвѣтерьскоѣ мѣсто свести
того. и презвѣтерьскаа да дѣйствиоу-
33 еѣтъ. и назнаменае се. когда еп(и)-

црквени светилници, а и учители, протумачили у својим списима, јер њима је дато то – да знају и поимају предања богоносних отаца, те према њима разрешују постављена питања како се не би некако, у недоумици, тумачећи их по свом, далеко удаљили од истинског објашњења. А епископа који се не стара, нити пак поучава свештенство и свој народ благоверју, недесет осмо правило светих апостола, дакле, прво одлучује, а потом, ако остаје у лењости, [лишава] чина.

Правило 20. Епископ да не поучава народ у другом граду; уколико се, пак, затекне – да престане од епископовања и да дејствује као презвитер.

Тумачење.¹ Епископ који у другом граду поучава народ, пошто из гордости и сујете презире ту постојећег епископа који учи народ, и труди се да га посрамѣ и понизи и туђ престо себи обручи – оправдано да престане од епископовања, јер онај ко туђе жели, и свог да буде лишен; и тај да се сведе на презвитерско место; и да дејствује као презвитер. И нека се забележи када се епископ своди на место през-

1–3 нѣ ꙗкоже цр(ь)ков(ь)нии... истъковаше нема гр. | 3 списанныи] пис(а)ни Р | 4 и оумѣти нема гр. | 6 по тѣмъ раздрѣшати] по томъ разоумѣти Р, гр. κατ' αὐτὰς λύειν | 7 ѡт(ь)] ѡ М | 7–8 ум. да некако... таковыхъ, гр. καὶ μὴ οἰκείους λόγους συντάττειν ἵνα μὴ ἀπόρως ἴσως ἔχοντες πρὸς τὸ ἀφ' ἑαυτῶν λῦσαι ταῦτα | 8 истиннаго] и истиннаго М | 9–10 ум. неврѣгоуцаго же еп(и)ск(оу)па ни оучецаго же, гр. Τὸν δὲ ἀμελοῦντα | 10 же² нема Р С М | 11 своихъ нема гр. | 12 прьвое] прьвое же Р | 14 и нема Р | 15 измѣеѣтъ се] измѣеѣтъ Р С М, καθαιρεῖ | 18 въ народѣ нема М, гр. δημοσίᾳ | да нема Р | 17–21 Еп(и)ск(оу)пъ ... дѣйствиоуеѣтъ нема С | 20 и нема гр. | 22–23 ум. въ иноумъ... оуче, гр. Ὁ τοῦτο ποιῶν... δημοσίᾳ διδάσκει | 23 въ народѣ оуче нема гр. | 26–27 оуничжити М | 30–31 въдетъ] да въдетъ С | 32 прозвѣтерьскаа Р | ум. презвѣтерьскаа, гр. κατ' αὐτὸν | 33 назнаменан се М

¹ У С ово тумачење је у склопу 20. прав.

- с(коу)пъ на презвѣтерьскоѣ мѣсто ско-
днѣ се нбо .кѣ. тоѣ правило иже въ
3 халкыдонѣ сбора. с(ве)то|татѣство
вт(ъи)ноудъ нарицають иже еп(и)-
с(коу)па на презвѣтерьскы свести сте-
6 пенъ. и имѣи се правило прѣвол'ше
вселеньскаго шного правила.
Прав(ило) .кѣ. Иже вт(ъи)ноудъ из-
9 врьжень. и въ просты люди втринно-
вень. покавъ се. да стрижет' се ть-
кмо. аще ли ни. власы да растить.
12 Тьм(ъ). Презвѣтеръ или днаконъ. аще
боудеть вт(ъ) сана изврьжень. чьсть
же да имать и сѣдалище. іакоже и
15 прочии соуши въ причтѣ. главоу да по-
стригають. рекше соушеіе на главѣ гоу-
мьн'це. аще же грѣховныи ради вины
18 боудеть изврьжень вт(ъи)ноудъ. и с
простыми люд'ми. на мѣстѣ поста-
вленъ. аще оубо своею волею вста-
21 вить грѣхъ. іакоже ради бл(а)г(о)дати
в(о)жнѣ лиши се и чьсти. и аще на
вѣрашеніи зрѣть. іакоже причѣтници||
24 главоу да стригають. аще же своею
волею не вт(ъ)стоупить. нь творити
грѣхъ хоцетъ. іакоже мирьсци чло-
27 в(ѣ)ци власы да растить. іако възлю-
бивъ мирьскоѣ прѣбываніе паче н(е)бе-
сныи жизни.
30 Правило .кѣ. Еп(и)с(коу)пъ и презви-
теръ и днаконъ. и всакъ причѣтникъ.
поставленъ бывъ на мѣздѣ. да изврь-
33 жетъ се. и с поставшимъ его.

витерско, јер 29. правило сабора у Халкидону отворено светотатством назива свођење епископа на презви-терски степен. и држи ово правило изнад оног васељенског правила.

Правило 21. Онај ко је сасвим извр-гнут и међу обичне људе одбачен, кад се покаје – само да се стриже; ако ли не – власи да пушта.

Тумачење. Презвитер или ђакон ако буде из чина извргнут – да задржи част и седиште као и остали који су у свештенству; главу да стриже, односно *гуманце* на глави. А ако због кривичних разлога буде сасвим извр-гнут, и на место обичних људи поста-вљен, односно, уколико се својево-љно одрекне кривице због које би лишен Божије благодати и части, и уколико управи поглед на обраћење – главу да стриже као свештеници; а уколико не одступи својевољно, већ хоће да твори кривицу – власи да пушта као мирјани, јер је мирско пре-бивање заволео више од небесног живота.

Правило 22. Епископ, и презвитер, и ђакон и свако свештено лице које је рукоположено за новац – да се извр-гне са оним који га је [рукоположио].

2 .кѣ. тоѣ] ꙗже деветомъ Р. двадесете деветомъ С, двадесеть деветомъ М | 4 вт(ъи)ноудъ, ἀντίκρου | 5-6 степень свисти (!) инв. Р | степень] санъ М, гр. βαθμόν | 6 и нема С | се] и се Р | 7 вселеньска-го, τοῦ καθολικοῦ | 8 вт(ъи)ноудъ, διηγεῖται | 10 да стрижет' се, κείρεσθαι у РП грешком – καθαιρεῖσθαι | 10-11 тькмо] такмо М | 12 прозвѣтеръ Р | 14 же нема С | да нема Р С М | іакоже, κατὰ τοὺς | 15 главоу – у гр. следи ὁφείλει | 16-17 рекше... гоу'мьн'це нема гр. | 17 ум. аще же, гр. 'О де | вины нема Р | 17-18 грѣховныи ради... вт(ъи)ноудъ, гр. ἐπ' ἐγκλήμασι γεγινώς ὑπεύθυνος, καὶ καθαιρεθεῖς | 18-19 с простыми люд'ми, καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν | 22 в(о)жнѣ нема гр. | аще нема гр. | 24 главоу, гр. τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας | 24-25 своею волею, οἰκεῖα γνῶμη – у гр. следи τοῦ πταίσματος | 26 ум. грѣхъ, гр. τοῦτο | хоцетъ, αἰρεῖται у РП грешком арнеїται | 30-32 ум. Еп(и)с(коу)пъ... поставленъ бывъ, гр. 'Ο χειροτονηθεῖς | 32-33 изврьжетъ се Р | 33 поставшимъ] поставльшимъ Р С М и гр. – τῷ χειροτονήσαντι

Се разоумно.

3 **Правило .кѣ. Иже** прѣч(и)стымъ та-
иннымъ. рекше прѣс(ве)томоу тѣлоу и
прѣч(и)стѣи крѣви г(оспод)а нашего
6 ис(оуса) х(рист)а. приѡбращаетъ люди. и
аще въспроситъ мѣднице или иного
нѣчто ѡт(ъ) причецающаго се. да из-
връжетъ се.

9 **И** се разоумно.

Прав(и)л(о) .кѣ. Причѣтники или мни-
хъ. на иподроміе въсходе. или на
12 брацѣ хотещемъ выннати игръцель.
прѣжде того не изидеть да извръжетъ
се.

15 **Тльк(ъ). Не** скоро извръжень бывають
причѣтн(и)къ. аще иегда позванъ бывъ на
бракъ. и хотещемъ выннати игръцель.
18 глаголюти и съблажнати члов(ѣ)кы. не
встанеть прѣжде того ни ѡтидеть.
ни иегда то творен наказанемъ не по-
21 слышають ни встанеть се. аще же не
встанеть се да извръжет се. такоже
оубо и на иподроміе ходещи на по-
24 зоры. иподроміе же именуѡуть се.
идѣже кони и колеснице оутѣчют'се.

Прав(и)ло .кѣ. На икраихъ (!) и посрѣ-
27 дѣ сель прѣдѣли за .л. лѣт(ъ) дръ-
жили бывше да дръжеть се. вноу(т)рь
же .л. лѣт(ъ). распроу имѣють.

30 **Тльк(ъ). Краинне** прѣдѣлы гл(аго-
л)еть. такоже и въ седмѣль на десете
правилѣ иже въ халкыдонѣ свора на-

Ово је јасно.

Правило 23. Онај ко причешћује на-
род пречистим тајнама, то јест пре-
светим телом и пречистом крѣљу Го-
спода нашего Исуса Христа, ако тра-
жи бакрењак или друго нешто од
онога ко се причешћује – да се из-
вргне.

И ово је јасно.

Правило 24. Свештено лице или мо-
нах који одлази на хиподроме, или на
свадбу где намеравају да уђу музи-
канти, не изађе ли пре тога – да се
извргне.

Тумачење. Не извргава се набрзину
свештено лице, позвано на свадбу.
ако онда кад намеравају да уђу музи-
канти да глуме и саблажњавају на-
род не устане пре тога и не отиде.
већ да се извргне онда кад, чинећи
то, опоменут не послуша и не остави
се тога. Исто тако, наравно, и они
који одлазе на хиподроме и на позо-
ришне представе. А хиподром се зо-
ве оно где се коњи и кола утркују.

Правило 25. Крајња и посред насеља
подручја која су 30 година држана – и
даље да се држе. Расправе да се по-
крећу пре истека 30 година.

Тумачење. Крајњим подручјима нази-
ва (правило), како и у седамнаестом
правилу сабора у Халкидону написа-

1 Се разоумно. σαφής има Petropolit. 208, AL ω 30, PΠ. а MSyn. 237, Patm. 207, Panag. 132, V 1167, AE (263)279, CS 1121 нема | 2–3 прѣч(и)стымъ таиннымъ. гр. τῆς ἀχράντου | 3 прѣс(ве)томоу] прѣч(и)стомоу C | 3–5 рекше ... х(рист)а нема гр. | 5–6 аще и инв. P | 6 иного] ино P | 7 нѣчто] нѣща C | 7–8 да извръжетъ се – у CS 1121 следи παντάπασι | 9 И нема P | И се разоумно нема C | ум. И се разоумно, у MSyn. 237 καὶ οὗτος ὁ κανὼν ὁμοίως σαφής. а у Petropolit. 208, AL ω 30, PΠ σαφής. док Patm. 207, Panag. 132, V 1167, AE 263(279), CS 1121 нема | 11 иподроміе] подроуміе P | 12 игръцель, θυμέλικων | 16 позванъ] званъ P | 17 хотещимъ C | игръцель, παῖγων | 18 глаголюти] и глаголюти P. и глаголюти се C | ум. глаголюти и съблажнати члов(ѣ)кы. гр. πρὸς ἀπάτην | 20 то нема M | наказанемъ нема гр. | не] и не M | 22 тако же] такоже P C M | 23 оубо нема гр. | ипо-
дроміе] подроуміе P | подроуміе C | 23–24 на позори нема гр. | 24 иподроміе] иподроуміе P. подроуміе C | 24–25 иподроміе... оутѣчютъ се нема гр. | 26 На икраихъ, Ἀγροικαὶ | икраихъ] краихъ P C M | 27–28 дръжили бывше, ἐρχόμενοι MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, V 1167, AE (263)279, CS 1121; ἀνερχόμενοι Panag. 132, Patm. 207; у PΠ грешкомъ ἐρχόμενοι | 28 бывше нема P | 32 халкыдонѣ C

- писаномъ. ѡсобно стоящаа цр(ь)-
ковныя нивы или мѣста нѣкаа. и не
3 имоуще ѡт(ьн)ноудъ ѡбщинны. ни къ
которымъ же градомъ или селомъ. яже
и единоживоущіе гл(агол)ють н(ь)ніа.
6 мѣстныя же || гл(агол)ють. иже по
срѣдѣ селъ и градовъ. лежещіе нивы
или села или нѣкаа мѣста. аще оубо
9 кто ѡт(ь) ѡп(и)с(коу)пъ приѣмъ тако-
вы прѣдѣль. или посрѣдѣ селъ или на
краинѣ гдѣ лежеть. иже естъ иномоу
12 ѡп(и)с(коу)поу приходьнъ. дръжить и
за .л. лѣт(ь) и не въспоменеть ѡ немъ
ѡп(и)с(коу)пъ. ѡго. потомъ да дръ-
15 жить и неподвижно. аще же прѣжде
испльненна .л. лѣт(ь). распра боудеть
ѡ немъ междоу ѡбѣма ѡп(и)-
18 с(коу)пома достоинно естъ ѡп(и)с(коу)-
поу иже гл(агол)еть свои быти прѣ-
дѣль. прѣдъ сборомъ всѣхъ ѡп(и)-
21 с(коу)пъ ѡбласти тоѡ соуди се ѡ немъ.
Правило .кѡ. Презвѣтеръ въ безаконьнъ
бракъ выпады. и изврѣженъ бывъ. сѣда-
24 **ниа с презвѣтеры да имать тѣк'мо.**
ѡбаче прѣжде раздрѣшеноу бывшоу
скврѣн'номоу бракоу.
27 **Тѣк(ь). Аще который презвѣтеръ прѣ-**
жде поставленна женоу поють. или
вдовицоу или блѡх'дницѡу. или пле-
30 **сицоу. или иноу нѣкою ѡд(ь)реченыхъ**
соушнимъ въ чистотѣ. ѡт(ь) слоужбы
оубо да прѣстанеть. сѣдѣниа же с
33 **презвѣтеры да имать. раздрѣшеноу**

1 стояще Р С | 2 или мѣста нѣкаа нема гр. | 2-3 и не имоуще ѡт(ьн)ноудъ ѡбщинны, καὶ μὴ ἀνακεκοινωμένους ὄντας | 3 къ | ка М | 5 единоживоущіе С, μονοίκα | гл(агол)ють нема гр. | 7-8 ум. нивы... мѣста. гр. αὐτοὺς | 8 или нѣкаа Р, или ина каа мѣста М | 9 приѣмъ, κατέσχε | 10 или нема гр. | посрѣдѣ селъ, ἐν μέσῳ | ум. или², гр. ἢ καὶ | 10-11 краинѣ, αὐτοκτικὴν παροικίαν | 11 гдѣ лежеть нема гр. | 12 приходьнъ, διαφέρουσιν | 14 ѡп(и)с(коу)пъ ѡго нема гр. | потомъ нема гр. | 14-15 да дръжить, ταύτην καθέξει | 15 и нема гр. | неподвижно, ἀπαρασαλεύτως | 16-17 распра боудеть | ἀμφιβολία γέγονε | 19-20 ум. иже... прѣдѣль, гр. τῷ οἰομένῳ | 20 всѣхъ нема гр. | 21 соуди се | соудити се Р С М | ѡ немъ соудити се инв. Р | 22 Презвѣтеръ Р | 24 с презвѣтеры нема гр. | 26 ум. скврѣн'номоу бракоу, гр. τοῦ μιᾶσαντος | 28 поставленна, τῆς χειροτονίας | 29-30 или плесницѡу, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς | 30 ѡд(ь)реченыхъ | ѡт(ь) реченыхъ Р С, гр. τῶν ἀπὸ ἡγορευμένων | 31 ум. въ чистотѣ, ἐν ἀρεῖα AL ѡ 30, CS 1121, треба ἐν ἀγνοίᾳ (у незнаѣу) MSyn. 237, Petropolit. 208, Papag. 132, Patm. 207, V 1167, AE (263)279 | слоужбы, τῆς ἱερωσύνης | 32 сѣдѣниа | сѣдѣниа С | 33 презвѣтеры Р

смо, одвојене црквене њиве или нека места, која уопште нису у заједници ни са којим градовима или селима, и која сада саможивећим зову; месним, пак, зову оне њиве или пољане, или нека места која посред села и градова леже. Ако, дакле, ко од епископа, добивши такав предео, што лежи или посред села, или негде на крају, који приходује другом епископу и држи га 30 година, а о њему не помене његов епископ – и даље да га држи неометано. Уколико, пак, пре истека 30 година дође до распре око њега међу обома епископима, дозвољено је епископу који говори да је предео његов, да се пред сабором свих епископа те области око њега суди.

Правило 26. Презвитер који је упао у незаконити брак и извргнут, једино седење са презвитерима да има, али само пошто се претходно разведе од нечистог брака.

Тумачење. Ако који презвитер пре рукоположења узме жену – било удовицу, било блудницу, било плесачицу или неку другу [од забрањених, у незнању], служење, дакле, да прекине, а да задржи седиште са презвитерима,

бывшюу и беззакон'номуу бракоу. игоже ради св(е)щен'наго д'инства лишень
3 бысть.

Прав(и)л(о) .кѣ. Всакъ причѣтникъ. ни
в домѣ своемъ ни на поутѣ. въ не-
6 под(о)бныи емоу ризы да не облачитъ
се. аще же облачит'се. нед(ѣ)лю еди-
ноу да шт(ѣ)лоучит'се.

9 Се развѣсно.

Правило .кѣ. Гроздїе шт(ѣ) иѣкыхъ. съ
бескврьною жрътвою съвькоупляють
12 се. сего же к томоу никомоу же дръз-
ноути повелѣваемъ.

Тльк(ѣ). Гроздїе оубо въ врѣме по-
15 д(о)бно къ жрътвѣннику приносити. и
бл(а)го(сло)вленоу быти емоу шт(ѣ)
презвѣтеръ. и просецимъ сїе разда-
18 тїи. с(вѣ)тыхъ ап(о)с(то)лъ третїи
правило працїють. а еже съ бескврьною
жрътвою сїе съвькоупляти. || и коу-
21 пно оубо раздавати людемъ. се пра-
вило штрицають. и повелѣвають к то-
моу никто же шт(ѣ) презвѣтеръ да не
24 дръзнеть сего створити. аще ли нїи.
изврѣци се створшаго.

Прав(и)ло .кѣ. Иѣци шт(ѣ) шт(ѣ)ць.
27 въ д(ѣ)нь б(о)ж(ѣ)ствьныи вечера. по
вечери приношахоу бескврьноюу жрът-
воу. изволи се оубо сбороу. семоу не
30 възможно бывати. ни въ велики постъ
последнеи нед(ѣ)ле четвѣртка раздрѣ-
шати. и всего поста бечьствовати.

33 Тльк(ѣ). Карфагенскы оубо своръ. по-
велѣ въ четыредесете прѣвѣмъ правилѣ.

4 ум. Всакъ причѣтникъ, Аристин Кληρικὸς | 5-6 непод(о)бныи. ἀνοίκειον (једн.) | 6 емоу нема
М | 7 ум. аще же облачит' се, гр. εἰ δὲ μὴ | 9 Се развѣсно, σαφὴς има MSyn. 237, Petropolit. 208.
Papag. 132, AL ω 30, РП, а Patm. 207, V 1167, AE (263)279, CS 1121 нема | 10 шт(ѣ) иѣкыхъ | иѣ
шт(ѣ) кихъ Р С М | съ нема М | 11 бескврьною – треба бескр'в'ною као у С М и гр. – τῇ
ἀναίμακτῳ | 12-13 к томоу никомоу же дръзноути, μηκέτι τολμάσθαι | 13 повелѣвает(ѣ) М | 16
емоу быти нив. С | 17-18 раздавати | раздавати Р | 19 съ нема М | бескврьною – треба бескврьною
као у М и гр. – τῇ ἀναίμακτῳ | 23 прозвѣтеръ Р | шт(ѣ) презвѣтеръ никто же нив. С | 28
приношахоу бескврьноюу жрътвѣ, προσήγον | бескврьноюу – треба бескр'в'ноюу као у М | 28-29
бескврьноюу жрътвѣ нема гр. | 29-30 не възможно бывати, μὴ γίνεσθαι | 30 въ велики постъ,
ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ | 34 въ четыридесети Р

пошто се и незаконити брак растури,
због којег је лишен свештенодејства.

Правило 27. Ниједно свештено лице,
ни у свом дому, ни на путу да се не
облачи у одећу њему неподобну; уко-
лико се обуче – једну недељу да се
одлучи.

Ово је јасно.

Правило 28. Грождје неки спајају са
[бескрвном] жртвом; то, нико више
да не покуша, прописујемо.

Тумачење. Грождје, дакле, у одгова-
рајуће време приносити ка жртвени-
ку да га благослови презвитер и дели
онима који га траже, дозвољава тре-
ће правило светих апостола. А то, да
се оно спаја са [бескрвном] жртвом и
обоје да се заједно деле људима, ово
правило забрањује и уз то прописује
да се више нико од презвитера не усу-
ди да то учини; у противном – почи-
нилац да се извргне.

Правило 29. Неки од отаца на дан
Божаствене вечере, по вечери при-
ношаху [бескрвну] жртву. Овај сабор
нађе, дакле, да то не може да остане;
нити да се у Велики пост, последње
недеље, разрешава четвртак и цео
пост обещашује.

Тумачење. Картагински сабор, дак-
ле, прописа у четрдесет првом прави-

- 3 ѡт(ѣ) пѣадшихъ члов(ѣ)къ съврѣшати
 се б(о)ж(ѣ)ствѣнѣи слоужбѣ. развѣ
 6 рахоу с(вѣ)тоу слоужбоу. се же пра-
 вѣло хранѣ еже естъ тврѣдо. ни того
 9 н | вѣ тѣ д(ѣ)нѣ рекше вѣ великы чет-
 врѣткѣ. с(вѣ)тителемъ не ѡдѣшѣмъ бес-
 скръвноу жрѣтвоу сврѣшати. и людемъ
 12 такожде не ѡдѣшѣмъ тоѣ причѣсти-
 ти се. да не прѣстоупленѣи ради еди-
 ного д(ѣ)нѣ всѣ постѣ бѣчѣствоуемъ.
 15 Прав(ило) .л. Иже вѣ варварскыхъ
 цр(ѣ)к(ѣ)вахъ св(ѣ)щенѣици. аще по
 18 свѣтоу къ женамъ своимъ приближе-
 нѣи оудалиють се. нѣ ѡт(ѣ) селѣ оубо
 никымъже шбразомъ къ нимъ да не при-
 ближетъ се.
 21 Тѣмъ(ѣ). Извѣтомъ бл(а)говѣрниа свою
 женоу изыгнавшѣго презвѣтера или ди-
 24 акона. ап(о)с(то)льское правило по-
 велѣ ѡт(ѣ)лоучити. аще же не послоу-
 шають. ни поимѣтъ еѣ вѣскорѣ. из-
 27 врѣши такового. нѣци же презвѣтери
 вѣ варварскихъ цр(ѣ)к(ѣ)вахъ соущѣ. и
 болѣше нѣчто ап(о)с(то)льскаго прави-
 ла творити мнѣше се. своихъ оубо женъ
 30 не ѡт(ѣ)гоняхоу. свѣща|вахоу же с
 нѣмѣи дроугъ къ дроугоу шбщенѣи
 оудалѣати се. такового оубо свѣщава-
 33 нѣи. варварскихъ тѣхъ презвѣтеръ

лу да Божествену службу врѣше люди
 нѣаште, осѣмъ јѣднога дана у години
 – у који се Господнѣа вечера обавѣла,
 јер на Велики четврѣтак по вечерѣи
 твораху свету службу. А ово прави-
 ло, чувајуѣи оно што јѣ утврѣжено, ни
 тај дан не изузима, вѣћ прописујѣ да и
 у тај дан, односно на Велики четврѣтак,
 свѣштѣници нѣаште врѣше [бескрвну]
 жрѣтву; такође и люди нѣаште ѣомъ да
 се причѣшћују, да не бѣсмо због пре-
 ступаѣа јѣдногъ дана цѣо пост обѣшча-
 стѣи.

Правило 30. Свѣштѣници у варвар-
 скѣи црквама наѣо се по договору
 удаѣлавају од приближаваѣа својѣмъ
 женама, од сада, дакле, ни на који на-
 чѣн да ѣмъ се не приближавају.

Тумачѣѣе. Презвѣтера или ѣкона
 који под изговоромъ благоверја изго-
 ни своју жену, апостолско [пѣто] пра-
 вило налаже одлучити, а аѣо не по-
 слуша и не врати јѣ што пре, такав да
 се изврѣгне. Неѣи пакъ презвѣтери, у
 варварскѣи црквама, наумѣше и не-
 што више од апостолскогъ правила да
 чѣне; не изгаѣаху, дакле, своје жѣне,
 а договораху се с ѣима да се јѣдно од
 дроугогъ удаѣлавају од општеѣа. Не од-
 бацујуѣи такавъ договор, дакле, тихъ
 варварскихъ презвѣтера, ово правило

2 б(о)ж(ѣ)ствѣнѣи слоужбѣ, τὰ ἄλλα | 4–6 вѣ великы бо... слоужбоу нема гр. | 10–11 бес-
 скръвноу – треба бескрв'ноу као у М и гр. – τὴν ἀναιμάκτων | 11–13 и людемъ... причѣсти
 се нема гр. | 14 постѣ, τὴν Θεσσαρακοστήν | 15 варварскихъ] варьскихъ (!) Р | 16 св(ѣ)щенѣици,
 ἱερεῖς | 22 изыгнавшѣго] ѡт(ѣ)гнавшѣго Р | 23 ап(о)с(то)льское – у гр. слѣди πέμπτος | 25
 вѣскорѣ, αὐτίς | 26 такового нема гр. | 26 презвѣтери, ἱερεῖς | 27 варварскихъ] варьскихъ (!) Р |
 30 свѣщавахоу] свѣщевахоу Р, συνεφώνουν | 32–33 свѣщеванѣи Р | 33 презвѣтеръ, ἱερέων

правило се не ѡт(ь)мѣтаіе. повелѣваіе
тѣмъ. к томоу же съ женами не жити
3 ни по коемоу же ѡбразоу. іако да цѣ-
ло и свршено ѡбѣщаніи ихъ дадеѣ
оуказаніи. ѡслабляіеѣ же имъ к се-
6 моу своръ съ. оучоужденаго ради ѡбы-
чаіа ихъ и не тврѣдаго и малод(оу)-
шыное воле.
9 Прав(и)л(о) .лѧ. Піе не с волею іеп(и)-
с(коу)па. въ цр(ь)к(ь)вици иже іестъ
внѡутрѣ домоу. не принесеши жрь-
12 твы.

Тѧкъ. Петѣдесетъ ѡсмоіе правило иже
въ лавданіи свора. възбраніаіеѣ въ
15 цр(ь)к(ь)вици соуци внѡутрѣ домоу.
іеп(и)с(коу)поу или презвѣтероу б(о)-
ж(ь)ствнѡю слоужбоу творити. се же
18 правило то ѡт(ь)врацаіеѣ. и повелѣ-
ваіеѣ с повелѣніемъ того мѣ|ста
іеп(и)с(коу)па. презвѣтероу слоужити
21 въ цр(ь)к(ь)вицахъ соуцихъ внѡутрѣ
домовъ. бес повелѣніи же іеп(и)-
с(коу)па се творецаго презвѣтера. из-
24 мещетъ.

Правило .лѧ. Водѣпрѣдѣстоіецихъ іе-
ресь потрѣбляіе златооустѣць. ігда
27 реч(е) пострада г(оспод)ь и вскр(ь)се.
вино приіетъ и прѣдастъ се възмыше
армѣниіе. вино приносет' іедино. не вѣ-
30 доуше іако и самъ златооустын. и ва-
силіи. и іаковъ. вино смѣшено с во-
дою приношахоу въ бескрвнѣи жрь-
33 твѣ. и намъ тако прѣдаше приносити.

им налаже да више са женами не жи-
ве никако, с тим да у потпуности и
савршено за своје обећање дају до-
каз. Попушта им, пак, овај сабор у
томе због отуђеног и не чврстог оби-
чаја њиховог, и малодушности.

Правило 31. Ако није са вољом епи-
скопа, у црквици унутар дома не при-
носи жртву.

Тумачење. Педесет осмо правило са-
бора у Лаодикији забрањује еписко-
пу или презвитеру да у црквици уну-
тар дома врши божаствену службу.
А ово правило то преиначава и про-
писује да, са допуштењем епископа
дотичног места, презвитери служе у
црквицама унутар домова, а презви-
тера који то чини без допуштења епи-
скопа, извргава.

Правило 32. Јерес водослужећих по-
ништи Златоусти када рече: „По-
страда Господ и васкрсе. Вино узе и
предаде“. Узевши то Армени, вино
само приносе, не знајући да и сам Зла-
тоусти, и Василије, и Јаков приноша-
ху вино помешано са водом у [бескр-
вној] жртви; тако и нама предадоше
да приносимо. Уколико, дакле, неко,

1 правило Р | ѡт(ь)мѣтаіеѣ М | повелѣваіеѣ Р С М и гр. – ὁρίζει | 2 же нема Р С М | 5 оуказаніе Р С М и гр. – τὴν ἀπόδειξιν | 8 воле. τῆς γνώμης | 10 въ цр(ь)к(ь)вици, εἰς ἐκκλήριον | 11–12 жрѣтвы нема гр. | 13 правило] оубо правило Р С М и гр. – Ὁ μὲν κανὼν | 15 соуше М | 16 прозвѣтероу Р | 17 слоужбоу, λειτουργίαν | 20 прозвѣтероу Р | 23 прозвѣтера Р | 23–24 измещетъ, καθαιρεῖ | 25 Водѣпрѣдѣстоіецихъ, Ὑδροπαραστάτων | 27 пострада, πέπονθεν | 28 ум. приіетъ и прѣдастъ, гр. ἐχρήσατο | 29 армѣни Р С, армѣны М οἱ Ἀρμένιοι | 30 златооустын] оусты златы Р, гр. τὸν Χρυσόστομον | 30–31 василіи] всиліи (=василии) орт.-јез. црта М | 31–32 с водою смѣшено инв. С | 32 бескрвнѣи – треба бескрвнѣи као у С М | 32–33 въ бескрвнѣи жрѣтвѣ нема гр.

аще оубо кто. или вино едино. или
водоу единоу. а не смѣшено прине-
3 сетъ. да изврѣжет' се.

Тльк(ь). От(ь) яванг(е)лїа. иже шт(ь)
ла(т)ф(е)н. тлькованїемъ златооу-
6 стаго. армѣни прѣльстивше се. въ нем-
же тлькованни. водѣпрѣдстоѣщихъ
єресъ тѣцаше се потрѣбити. иже во-
а 1470 9 доу тькмо безъ вѣна въ бескрвнѣи жрь-
твѣ слоужеть. ти же вино едино безъ
воды приносетъ. не разоумѣвшие зло-
12 чьстивни. іако на се зрїть все съста-
вленїе слова с(ве)таго єже потрѣбити
єресъ водою слоужещихъ. и оутолити
15 ихъ. и вино приносить въ с(ве)тыхъ та-
иннахъ. нѣ мнѣвшие іако въздражає єже
водоу вливати въ с(ве)тые танны. на
18 шбличенїе противъ имъ ста. вино
едино приносетъ не вѣдоуще. и самъ
златооустыи. и великы василїи. и
21 братъ б(о)жи іаковъ. вино смѣшающе
с водою бескрвнѣю жрьтвоу прино-
шааху. и намъ тако слоужити прѣ-
24 даше. аще которы оубо єп(и)с(коу)пъ
или презвѣтеръ. не по прѣданию семоу.
с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ и б(о)гоносныхъ
27 шт(ь)ць. пр(ѣ)ч(и)стоу приносетъ
жрьтвѣ. да изврѣжет' се. іако просто
танныство исповѣдає. и шт(ь)мѣтає
30 прѣданиа.

Правило .л҃г. Иже поставленїа досто-
инь. и св(е)щеничьскаго аще єсть ро-
33 доу или иного коєго. да поставит' се. и

или само вино или само воду, а не
помешано, принесе – да се изврѣгне.

Тумачење. Армени. који су се прева-
рили у Златоустовом тумачењу *Јеван-
ђеља по Матеју*, у којем се трудно да
поништи јерес *водослужећих*, што
водом само, без вина служе у [бескр-
вној] жртви – а ти приносе само вино,
без воде – не разумевши, безбожни,
да читав састав беседе Светитеља
смера на то, да поништи јерес оних
који служе водом и да их увери да у
светим тајнама приносе и вино, већ
помисливши да, противећи се томе
да се вода сина у свете тајне, стаде
њих да разобличава што вино само
приносе, не знајући да и сѣм Злато-
усти и Василије Велики и Јаков, брат
Божији, приношаху за [бескрвну] жр-
тву вино са водом помешано, те и на-
ма тако предадоше да служимо. Ако
који, дакле, епископ или презвитер
не приноси по овом предању светих
апостола и богоносних отаца пречи-
сту жртву – да се изврѣгне, јер упро-
шћено исповеда Тајну и одбацује пре-
дање.

Правило 33. Онај ко је достојан ру-
коположења, било да је свештени-
чког рода или неког другог – да се

7 тлькованїи нема гр. | 9 безъ вина нема гр. | бескрвнѣи – треба бескрвнѣи као у С М и гр. –
тї ἀναιμάκτω | 10 ти же нема гр. | 12–13 сьставленїе Р | 13 слово Р | 14 оутолити, λείσαι | 15
приносити. ὑπακούει | 16 въздражає] въздрѣжає. Р, възрѣжає С, въздрѣжанїе М | 17 ум. въ
с(ве)тыхъ танны. гр. ἐν αὐτοῖς | 22 бескрвнѣю – треба бескрвнѣю као у С М; гр. нема | 24 оубо
нема Р | 25 семоу] оубо семоу Р | 27 принесѣтъ М | 31 поставленїа, χειροτονίας | 31–32 достоинъ]
дох(т)оуанъ М, недостоинъ Р С, гр. ἐλάγιος | 32 и нема Р | 33 или, καὶ | иного коєго, ἑτέρου |
коєго] кого Р | да поставит' се] да не поставит' се Р С, гр. χειροτονείσθω

нестрижень. ни бл(а)г(о)с(ло)вления по-
лоучивъ. на амвонѣ св(е)щеныхъ сло-
3 вѣхъ да не почитають.

Тлък(ь). Иудѣйскыи послѣдоующе
обычаи въ армѣнскихъ странѣхъ.
6 тъкмо единыи же соуть ѡт(ь) св(е)-
щенническаго чина въ причѣтъ прием-
лють. нь и ещѣ к томоу и не приемшихъ
9 бл(а)г(о)с(ло)вления. ѡт(ь) иеп(и)с(коу)-
па. и св(е)щеннаго постриженна не
имлющихъ. св(е)щеннѣвце твореть. и
12 на амвонѣ св(е)щенныи книги почитати
людемъ повелѣвають. того ради се
ѡбои се правило ѡтрицають. и пове-
15 лѣвають ни народъ зрѣти. ни испы-
товати аще св(е)щенническаго есть ро-
доу. или иного коего. хотеца въ при-
18 чѣтъ поставити се. нь тъкмо сего еди-
ного истезовати аще есть || достоинъ.
и никого же не працати чисти или
21 пѣти на амвонѣ. аще ѡт(ь) своего
иеп(и)с(коу)па бл(а)г(о)с(ло)вления не
приниметь. ни св(е)щенническаго гоумъ-
24 нца пострижеть. творещаго же прѣзъ
сина повелѣнна ѡт(ь)лоучаютъ.

Правило .лѣ. Аще котории причѣтници
27 или мниси. свѣщаваютъ се клетвами
оутврждающе се. или свѣты твореть
на зло. или свѣщаваютъ на еп(и)с(коу)-
30 па или на друга своего причѣтника.
степене своего да ѡт(ь)падхъ.
Се разоумно.

рукоположи. А онај ко није постри-
жен нити је добио благослов – на ам-
вону да не чита свештене речи.

Тумачење. Следећи јудејским обича-
јима, у Арменској земљи примају у
свештенство само оне који су из све-
штеничког реда; али уз то творе све-
штенопојцима и оне који још нису
добили благослов од епископа, и који
немају свештени постриг, те налажу
да на амвону народ чита свештене
књиге. Због тога, то обоје ово прави-
ло забрањује и прописује да се не
гледа ни народ, нити да се испитује
да ли је свештеничког рода или не-
ког другог онај ко хоће да се уведе у
свештенство, него једино то да се
испитује – да ли је достојан; и никоме
да се не допусти да чита или пева на
амвону уколико не добије благослов
од свога епископа, ни постриг све-
штеничког гуманца. Оног ко мимо
овог прописа поступа – одлучује.

Правило 34. Ако се која свештена
лица или монаси договарају да се за-
клињањем учврсте – или да праве
зле завере, или устају против еписко-
па или против свог свештеног сабра-
та – да се лише свог степена.
Ово је јасно.

3 почитають] почиеть (!) P | 7 ум. чина, гр. γένους | 8 ещѣ] ещѣ же C | 13 се нема P | 15 народа P | 15–17 ум. ни народъ... иного коего, гр. μήτε εἰς τὸ γένος ἀφορᾶν | 17 хотецаго P C M | 18 такмо M | 24 же нема P | 25 ѡт(ь)лоучаютъ] ѡт(ь)лоучаютъ се P | 27–29 свѣщаваютъ се... на зло, гр. συνωμοσίαις, ἢ πατριᾶς ποιήσαιεν | 28 оутврждающе се] оутврждают се M | 29 свѣщаваютъ] свѣщаваютъ се M | 30 или на друга своего причѣтника, ἢ συγκληρικοῦ | 32 Се разоумно, σαφὴς има Petropolit. 208, AL ω 30, a MSyn. 237, Patm. 207, Panag. 132, V 1167, AE (263) 279, CS 1121, PP нема.

- Правило .лѣ.** Скончавшоу се єп(и)с(ко)поу, причѣтници да хранеть имѣнїе.
- 3 аще же не встал' се причѣтникъ. митрополитъ сїа да хранить. до поставленїа дрѹгаго єп(и)с(ко)па.
- 6 **Тльк(ь).** По смрѣти єп(и)с(ко)па. ни причѣтникомъ его. ни митрополитоу достоинно єсть възети себѣ что вт(ь) имѣнїа. вт(ь) оудовѣвшеє цр(ь)к(ь)вє. | нь всецѣло длѣжни соутъ хранити цр(ь)к(ь)вє тоє причѣтници. дондѣже
- 9 дрѹгы єп(и)с(ко)пъ поставлень боудеть. аще же по прилоучаю причѣтникъ цр(ь)к(ь)ви тоє не всталь боудеть.
- 12 митрополитъ сїа да хранить неприкосновен'на. дондѣже прѣдасть вса хощемоу се поставити єп(и)с(ко)поу.
- 15 **Правило .лѣ.** Костантинїа града по римьсцѣмъ да боудеть равно приємле старѣишиньство. по нем'же александрьскы. и потомъ антиохїнскыи. и по семь іер(о)с(а)л(и)мьскыи.
- 18 **Тльк(ь).** Иже костантинїа града єп(и)с(ко)поу равно приѣти старѣишиньство по рим'сцѣмъ. се правило истьковано єсть въ третїемъ правилѣ иже
- 21 въ костантинїа градѣ втораго вселен'скаго сбора. и въ двадесете вѣсмѣмъ правилѣ иже въ халкыдонѣ сбора. ꙗкоже
- 24 не чьстїю второю быти по || римьсцѣмъ. нь по лѣтомъ. тако оубо и здѣ под(о)баєть разоумѣти. ꙗже бо реци
- 27 по римьсцѣмъ. вѣременемъ быти ꙗ

л. 1405

4-5 поставленїа. χειροτονίας | 5 єп(и)с(ко)па] митрополитаа С, нема гр. | 8 възети себѣ что] нечто възѣти себѣ М | 9 оудовѣвшеє] оудовѣвшиє С М, оудовыє Р | 12-13 поставлень боудеть. χειροτονηθή | 13 же нема М | по прилоучаю. ὡς | 14 тоє] тои Р С М | 15 да хранить сїа шв. С | 15-16 неприкосновен'на. ἀμείωτα | 21 и' нема Р М | 22 по семь, εἴτα | 25 ум. се правило, гр. οὕτως | 26 въ трѣтимъ М | 27 въ костан'тинѣ Р | 28 въ двадесете вѣсмѣмъ] въ .лѣ. вѣсмомъ Р | 33 римьсцѣмъ] римьстѣмъ С | 33-1 вѣременемъ быти ꙗ вавлїаєть, πρόθεσιν τοῦ χρόνου εἶναι δηλωτικῇν

Правило 35. Кад умре єпископ, свештеници да чувају имовину; уколико није остао свештеник, њу митрополит да чува до рукоположења другога єпископа.

Тумачење. По смрти єпископа није допуштено ни његова свештена лица ни митрополит да себи узимају нешто од имовине удове цркве, него свештена лица те цркве су дужна да (је) у целости чувају док други єпископ не буде рукоположен. А уколико се деси да не буде остало свештено лице те цркве, њу митрополит да чува неприкосновену док је сву не преда єпископу који ће се рукоположити.

Правило 36. Константиноградски (єпископ) по римском да буде, уживајући равно старешинство, а по њему александријски, и потом антиохијски, а по овом јерусалимски.

Тумачење. Ово правило – о томе да єпископ Константинограда ужива исто старешинство по римском – протумачено је у трећем правилу Другог васељенског сабора у Константинограду и у двадесет осмом правилу сабора у Халкидону, тако да, не у части, него по годинама буде други по римском. Тако, дакле, и овде треба разумети, јер то што каже, „по римском“, означава време а не част, по-

иавлѣиеть а не чѣсти. по многыхъ бо
лѣтѣ(ѣ)хъ равна старѣишинѣства римъ-
3 сѣи црѣ(ѣ)к(ѣ)ви. и съ прѣстолю кс-
тантинна града полоучи. понеже цѣ(ѣ)-
с(а)реми и боляры почтенъ бысть градь
6 съ. и равно прииеть старѣишинѣство
ветхолоу римоу.

Прав(и)л(о) .лѣ. Еп(и)с(ко)пъ варварь-
9 скаго ради нахождениа не дошѣдъ на
прѣстолю. сѣдалище свое да имать. и
да поставлѣиеть и вса св(е)ц(и)еничѣская
12 да сѣдѣиеть извѣстно.

Тльк(ѣ). Пше которыи еп(и)с(ко)пъ
поставленъ бывъ. и варварскаго ради на-
15 хождениа. не възможеть донти въ градь
въ нже поставленъ бысть. иако да въ
немъ оуставить св(е)ц(и)еничѣское стро-
18 иише и на прѣстолю сѣдеть. не възбра-
ни(т)ь се немоу дѣиствовати иже соутъ
еп(и)с(ко)п(о)мъ под(о)бна. нь вса да
21 творить и сѣдѣиють. и на сѣдалищи
свою чѣсть да имать. и поставление
причѣтники всѣхъ по правиломъ да тво-
24 рить. и все нже шт(ѣ) него створеное
по правил(о)моу извѣщенню. да иеть
твердо. ноужда бо врѣмене на пакость
27 томоу не боудеть. иакоже еп(и)с(ко)пъ-
ства его оуинчѣжити самъ.

Прав(и)л(о) .лѣ. Пше которыи градь
30 обновить се цѣ(ѣ)с(а)реми. или съзи-
ждеть се градьскыи и людьскыи
закономъ. и црѣ(ѣ)ков(ѣ)ныхъ вещи чинъ
33 да послѣдоуютъ.

што после много година исто старе-
шинство са римском црквом доби и
овај престо Константинограда, зато
што овај град би почаствован царем
и болярима, те ужива исто старешин-
ство са Старим Римом.

Правило 37. Епископ који због вар-
варске најезде није дошао на престо,
своје седиште да има, и да рукопо-
лаже, и све што је у вези са свештен-
ством да чини поуздано.

Тумачење. Ако је који епископ руко-
положен, а због варварске најезде не
може да дође у град за који је ру-
коположен како би у њему узаконио
свештеничко уређење и сео на пре-
сто, да му се не узбрани да дејствује у
ономе што епископу припада, већ све
да твори и да управља и у седишту
част своју да има, и рукоположење
свих свештених лица по правилима
да твори, и све оно што по канонској
тачности чини нека је постојано, јер
невоља времена неће му нашкодити
да умањи чин његовог епископства.

Правило 38. Ако који град обнови
цар, или сазиде, грађанским и јавним
законима да следи и црквених ствари
поредак.

4-5 цѣ(ѣ)с(а)реми, гр. βασιλεία | 11 и нема Р | 12 да нема Р | 16 въ²] оу С | 16-18 въ немъ...
сѣдеть, гр. ἐν αὐτῇ ἐγκαταστῆναι, καὶ ἐκκαθιδρυθῆναι ἱερατικῇ καταστάσει | 20 под(о)бна,
ἀνῆκει | 21 сѣдѣиють - треба сѣдѣиеть као у Р С М и гр. - μεταχειρίζεσθαι | 23 ум. всѣхъ, гр.
διαφόρων | 24 створеное] строение С. строение М, гр. πρᾶχθεν | 26 тврѣдъ С | 27 не боудеть]
боудеть Р, гр. οὐ γενήσεται | 28 самъ, ἑξῆς | 30 цѣ(ѣ)с(а)реми] ц(а)реми М | 30-31 съзидеть се,
καίνισθείη | 32 закономъ, τύποις | 33 послѣдоуютъ С

Тлъкъ(ь). Иже ѡт(ь) ц(ѣ)с(а)ра ветхы
 градъ ѡбновленъ боудеть. или новъ на
 3 иѣкоемъ мѣстѣ съзиждеть се. подѣ
 прѣдѣломъ того да боудеть иеп(и)-
 с(коу)па. подѣ нимже написанъ бысть.
 6 и положенъ данъ дати. аще бо и прѣ-
 дѣлъ дроугаго иеп(и)с(коу)па паче при-
 ближаетъ се. || къ градоу томоу. не по-
 9 можеть иемоу иеп(и)с(коу)пъ иго. нъ
 градъскымъ и людъскымъ закономъ да
 послѣдоуеть. иакоже въ седмѣмъ на
 12 десете правилѣ повелѣно есть иже въ
 халкыдонѣ сбора.

Правило .лѣ. Новыи ноустиинианъ градъ.
 15 ѡбладание да иматъ костан'тина гра-
 да. и того прѣвопрѣстолюникъ. всѣмъ
 елиспонѣтскымъ к нимже прѣсели се
 18 да старѣишнѣствоуеть. и ѡт(ь) своихъ
 иеп(и)с(коу)пъ да поставляють се.
 иакоже въ ефесѣ ѡ(ть)ци заповѣдѣше.
 21 **Тлъкъ(ь). И** иже в то врѣме кѹпрьска-
 го ѡстрова прѣвопрѣстолюникъ ивань
 24 варварскыхъ ради нахожденни и сво-
 бодити се хоте ѡт(ь) иезычскыи ра-
 боты и чисто дръжавѣ хр(и)стиан'-
 27 скаго ц(ѣ)с(а)ра повинovati се. прѣ-
 сел'никъ ѡт(ь) ѡстрова того бывъ. | и
 въ елиспонѣтскоу прѣшьдѣ ѡбласть.
 30 и повелѣно бысть иемоу. ѡбладание
 имѣти костантина града. на лиспонѣ-
 33 тьскыхъ иеп(и)с(ко)пиахъ. и всѣмъ соу-
 щимъ въ ѡласти тон. иеп(и)с(коу)помъ

Тумачење. Стари град који цар об-
 новил, или кад нов на неком месту са-
 зида, да буде под подручјем оног епи-
 скопа под којим је био уписан и одре-
 ђен да даје дажбине. А у случају да се
 подручје другог епископа више при-
 ближава томе граду, његов епископ
 не може да га има, већ грађанским и
 јавним законима да следи, како је
 прописано у седамнаестом правилу
 сабора у Халкидону.

Правило 39. Нови Јустинијанград да
 има право Константинограда и његов
 првопрестолник да старешинствује
 свим Јелиспонтијцима ка којима се
 пресели, и његови епископи да га
 рукополажу, како прописаше оци у
 Ефесу.

Тумачење. Тај Јован, у то време
 првопрестолник Кипарског острва –
 јер оно је Нови Јустинијанград – због
 варварске најезде, хотећи да се осло-
 боди од незнабожачког ропства и да
 се јасно повинује власти хришћан-
 ског цара, постаде пресељеник са тог
 острва и пређе у Јелиспонтску област,
 те му би дозвољено да над Јелиспонт-
 ским епископијама има право Кон-
 стантинграда, и свим епископима у
 тој области да буде првопрестолник,

1 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра М | ветхы нема гр. | 2 боудеть] бывъ С | 3–4 подѣ прѣдѣломъ] подѣ
 прѣстолюмъ С. гр. ὑπὸ τὴν ἐνορίαν | 6 и положенъ данъ дати. καὶ ὑπετέθη τελεῖν | данъ нема
 Р | 7 бо и нема гр. | 8 къ градоу томоу нема гр. | 8–9 ум. не поможетъ иемоу иеп(и)с(коу)пъ иго.
 гр. οὐκ ἐκδικήσει αὐτὴν οὗτος (у РП грешком οὕτως) ὁ χεινιάζων | 11–12 седмѣмъ на десете]
 зї Р | 14 Новыи ноустиинианъ градъ. 'Η νέα 'Ιουστινιανούπολις | 15 ѡбладание, τὸ δίκαιον | 19 да
 поставляють се М. χειροτονείσθω | 20 въ ефесѣ ѡ(ть)ци, οἱ ἐν 'Εφέσῳ | 21 И нема Р С М и гр. | в
 то врѣме нема гр. | 26 дръжавѣ. σκήπτροις | 26–27 дръжавѣ повинovati се хр(и)стианьскаго
 ц(а)ра иив. Р | 31 коньстатинна Р | 31 на] нь (= на) орт.-јез. црта М | 31–32 лиспонѣтскихъ]
 елиспонитъскыхъ Р. елиспонѣтскихъ С М. 'Ελλησποντίαις

прѣвопрѣстолиноу быти. и ѡсобноу
власть имѣти. и ѡт(ь) своихъ еп(и)с-
3 <коу>пѣ поставляти се. ꙗкоже и ефе-
сѣкы съборъ повелѣ. и понеже кипрь ѡт(ь)
ѣзыхъскыи свободи се роуки. възвра-
6 тише се пакы ѣлиспонѣтѣскыи митро-
поліе. къ прѣстолау кѡнѣнтинна града.

Правило .м̃. Иночѣствоуе. да иночѣ-
9 ствоуеѣтъ десетѣ лѣт(ь). б(о)ж(ь)ствъ-
ны бо василіи. постригати се прѣжде
седми на десете лѣтъ ѡтрицаеѣтъ. нѣ
12 понеже ап(о)с(то)лау шести десетѣ лѣтъ
соуццоуѣ вдовицоу цр(ь)к(ь)ви пороу-
чаюцоу. и ѡ(т)ъци днаконисоу пове-
15 лѣше .м̃. лѣт(ь) поставляти крѣпчѣ-
ншемъ цр(ь)ков(ь)нымъ || бывшемъ. и
мы ѡстрѣнишоу печать инокомъ зна-
18 менаемъ.

Тлък(ь). **Ослоиѣ** на десете оубо прави-
ло великаго василіиа выше шести на
21 десетенни седми на десете лѣт(ь) гла-
гол(ь)етъ дльжна естѣ д(ь)в(и)ца. хо-
тециаа привести себ(ь) г(о)с(по)деви и
24 ѡтрицаюци се брака. да и ѡбѣти еиѣ
извѣстни боудуѣтъ. и аще ѡт(ь)врѣ-
жетъ еи неизвѣжно моучима боудетъ.
27 дѣтнимъ бо гла(голо)мъ реч(ь) непо-
добно естѣ ѡ таковыхъ истинномъ
быти. се же правило не м'н'ша десети
30 лѣт(ь) хотецаго пострѣци се приеи-
летъ възлагаиѣ врѣме искоушениа на
соудъ игоуменоу. аще мнитъ пользиѣиѣ
33 възрасти емоу въ мнишьсцѣмъ житни

и своју власт да има, и да га ѣегови
епископи рукополажу. како и сабор
у Ефесу прописа. А кад се Кипар
ослѡбѡди незнабожачке руке, опет
се Јелиспонѣтске митрополиѣ врати-
ше престолу Кѡнѣнтинграда.

Правило 40. Онај ко инокуѣ – да
инокуѣ од десете године. ꙗко бѡжа-
ствени Васи́лиѣ забрануѣ да се пре
седамнаесте године постригава. Али,
пошто Апостол одређуѣ да удовица
која се заручуѣ цркви има шездесет
година. а оци допустише да се од 40
година поставља ѣакониса, будући да
је Црква постала снажнија, то и ми
оштрији печат иноку знаменуѣмо.

Тумачење. Осамнаесто правило Ва-
силија Великог, дакле, каже да више
од шеснаест или седамнаест година
треба [да има] девица која себе жели
да приведе Господу и да се одрекне
брака, како би њена обећања била
поуздана. А ако их одбаци, ѡбавезно
да буде кажњена, јер дечијим речима
није својствено. рече, да у таквим
стварима буду истинске. Али ово
правило прихвата онога ко нема ма-
ње од десет година и жели да се по-
стриже, препуштајући време иску-
шеништва игуману да просуди, уко-
лико сматра да му је корисније да

3 поставляти се, χειροτονεῖσθαι | 3–4 ефесѣкы] епесѣскы Р, ἡ ἐν Ἐφέσῳ | 4 и нема гр. | 7 кѡнѣ-
татинна Р | 9 десетѣ] .ῑ. М | 13–14 пороучаюцоу, ἐγγυῶντος | 14 и нема гр. | 14–15 повелѣше.
ἐφῆσαν MSyn. 237, Petropolii. 208, Patm. 207, Panag. 132, V 1167, CS 1121; ἐφῆσαν РП; AL ω 30, AE
(263)279 нема | повелѣше днаконисоу инв. Р М | 15 .м̃.] четирѣдесет' Р С М | 15–16 крѣпшѣи-
шемъ С | крѣпчѣншемъ цр(ь)ков(ь)нымъ бывшемъ, κραταιότερον τῆς ἐκκλησίας γινόμενον AL
ω 30, V 1167; κραταιότερας τῆς ἐκκλησίας γινόμενης MSyn 237, Petropolii. 208, Patm. 207, Panag.
132, AE (263) 279, CS 1121, РП | 16 бывшимъ С | 17 инокомъ, τῷ μονάζοντι | 17–18 знаменемъ]
знамениемъ Р | 19 Ослоиѣ оубо на десете инв. Р | 21 седми на десете] .ῑῑ. Р | 22 естѣ] ест(ь)
быти Р С М | 24 ѡтрицаюцихъ се М | 28 истинномъ, κυρίας | 29 десети] .ῑ. Р М | 30 пострици
се М

и строжені. оумалиають же врѣме оу-
тавленое великымъ васнанемъ. понеже
3 цр(ь)к(ь)въ бл(а)г(о)д(а)тню б(о)жию
крѣпчаншоу видѣть. и на прѣдѣ ндоу-
цоу и прѣспѣваю|цоу. и вѣрныє къ
6 сьбаюдению б(о)ж(ь)ствныхъ заповѣ-
днн. тврѣдѣнше и крѣпченше являюще
се. того бо ради словесе іако на лоуць-
9 шеіє цр(ь)кы прѣспѣла єсть. и врѣме
днѣконисѣ св(є)щєнаіа правила оум-
алише и .м̃. лѣт' поставлѣати сню прѣ-
12 дашє. аще и ап(о)с(то)ль .ж̃. лѣт(ь).
быти вдовици хотецини въ цр(ь)к(ь)въ
причисти се повелѣвають.
15 **Правило .м̃а.** Хотєи затворити се. три
лѣта прѣжде да прѣбоудеть въ мо-
настыри. и прѣжде затворєния ино
18 єдиію лѣто скончавъ. тако да в(ь)ни-
детъ. и не изидеть аще не поноудитъ
смерть. или вбщаіа пол'за.
21 **Тльк(ь).** Въ затворъ вьнити хотеще-
моу. и себе єдиіномоу вьнимати. по-
д(о)бають прѣжде въ монастырь вьни-
24 ти и пострѣци се. и три лѣтъ врѣме
повиновати се монастыра того игоу-
меноу въ страстѣ в(о)жи. и тако стра-
27 ны тоє кп(и)с(коу)пъ изво||лєніє єго
испытаетъ. аще волею и вт(ь) своєго
ср(ь)д(ь)ца таковоє житіє любитъ. и
30 прѣбывають исповѣдає таковымъ вб-
разомъ жєлає єго. и дроугоє єдиіно
лѣто прѣбывъ вѣт затвора. іако аще
33 болшеє покажетъ извѣщєніє. іако не

узраста у монашкѣмъ животу и по-
ретку, а умањує време коє є пропи-
саѡ Василиє Велики зато што види
Цркву да благодаћу Божиємъ јача и
идє напред и успева, а вернике – да се
у очувану божѣствєнихъ заповєсти по-
казују поузданиємъ и чвршћимъ. Због
того, дакле, разлога – будући да є
Црква ка ономъ што є болѣє узнапре-
довала, свєштєна правила умањише
време ѣаконисє и предадоше да се она
са 40 година поставља, іако Апостол
налажє да 60 година има удовица која
жєли да се приброји Цркви.

Правило 41. Онај ко жєли да се
затвори у кєлију, прєтходно да
останє три годинє у манастиру, а прє
затварања, пошто још јєдну годину
испуни – да уѣє тако и да не изаѣє
уколико на то не присили смрт или
општа корист.

Тумачєнє. Онај ко жєли да уѣє у
кєлију и сам брине о себи, прєтходно
требѡ да уѣє у манастир, да се пострѣ-
жє и за време од три годинє да се по-
винує игуману тога манастира у стра-
ху Божиємъ, тє тако єпископ дѡтичнє
области да испита њєгов избор – да
ли са вољом и од [свєг] срца воли та-
кав живот и истрајава, исповєдајући
на тај начин своју чєжњу за њимъ. И
провєвши још јєдну годину изван кє-
лијє, како би пружио вєћи доказ – да

[оумалиають] оумалиють Р | 7 крѣпчанше Р С М | 11 .м̃.] чєтири дєсєти Р С М | сню] соую (!)
С | 12 .ж̃.] шєстѣдєсєтъ Р, шєстидєсєтъ С | 13 цр(ь)кви Р | 16 да прѣбоудєт(ь) прѣждє инв. М |
да нєма Р | 16–17 въ манастири С | 20 вбщаіа. прѡс то кѡινѡν | 24 и пострѣци се нєма гр. |
пострици сє М | врѣмє нєма Р | 25–26 игоуменѡу, проєстѡтѣ | 27 єго нєма Р | 28 своєго] вєсєго Р
М и гр. – ἕξ ὀλῆς | 29 ум. и. гр. καὶ εἰ

соуіетныіе ради славы млѣчаниіе го-
 нитъ. нѣ своего дѣла добра. по скон-
 3 чаниіи же толнка вѣрѣмене аще вѣрѣ-
 цет' се іединаче въ таковѣи воли сто-
 іе. да затворет' іего. и к томоу шѣ-
 6 тоудѣ никакоже да не изидеть. аще не
 вѣрѣцаи нѣкаіа пол'за прѣдлежитъ.
 или инаіа нѣкаіа бѣда смрътию прѣ-
 9 теірні іемоу. аще бо что таково при-
 лоучит' се ема. тогда съ бл(а)г(о)с(ло)-
 вленіемъ страны тоіе іеп(и)с(коу)па
 12 изидеть. аще же свѣнь реч(е)ныхъ винъ
 самъ изидеть. прѣвое оубо и не хоте
 затворен' боудеть. потом же постъ и
 15 иное жестокоіе житіе наложеть | на
 нь. и того ради малод(оу)шню свое-
 моу исцѣлениіе вѣрѣцетъ. вѣды по
 18 писаноу. іако никто же възложь роу-
 кы своеіа на рало и вѣраць се въспеть.
 оуправленъ іестъ въ ц(ѣ)с(а)р(ь)ство
 21 н(е)бесноіе.

Правило .мѣ. Чрън'ць власы расте поу-
 стын'никъ. аще не вѣстрижет' се ни въни-
 24 деть въ монастырь. из града да иж-
 денет' се.

Тльк(ь). Иже грады вѣхоще. іакоже
 27 се мнѣше се поустыиници. и власы гла-
 вы своеіе вѣрастивше. и скльчивше и
 на дльзѣ поустивше и чръны ризы или
 30 вѣртица носеце. таковни или въ мо-
 настырь да вънидоутъ. и власы своеіа
 вѣстригоутъ. вѣразъ мнишьскыи на про-
 33 чеіе въсприемше. аще ли того не хотеть.

тиховање тражи не ради сујетне сла-
 ве, већ свога ради добра. А по истеку
 толико времена, ако се нађе да оста-
 је у истој жељи, да га затворе у кели-
 ју и више отуда никако да не изађе.
 уколико не предстоји нека општа
 корист или нека друга невоља која
 му смрћу прети. Ако му се тако не-
 што догоди, тада са благословом над-
 лежног епископа да изађе. А ако по-
 ред речених разлога изађе сам, прво
 зато што не жели да буде затворен, а
 затим што му је пост и други строг
 живот наложен, па кроз то да нађе
 исцељење свом малодушју, [нека]
 зна, према написаном, да: „Нико ко
 положивши своје руке на рало, а ок-
 реће се назад, није усмерен ка цар-
 ству небесном“.

Правило 42. Црноризац – пустињак
 дугих власи, ако се не остриже и не
 уђе у манастир – из града да се про-
 тера.

Тумачење. Они који обигравају гра-
 дове, сматрајући себе за пустињаке и
 своје главе у дуге власи обрастајући,
 и увијајући и пуштајући, и црне ризе
 или вреће носећи – такви, или у мана-
 стир да уђу и острижу своје власи, и
 приме монашки лик као остали, или,
 ако то неће – да се протерају из гра-

* Лк 9, 62

12 винъ, проφάσεων | 12–13 аще же... самъ изидеть нема Р М | 13 не хоте] не хоте пакы Р М, гр.
 ἄκων | 16 и того ради, καὶ δι' αὐτῶν | 19 и нема Р | 20 ц(ѣ)с(а)р(ь)ство] ц(а)р(ь)ство Р М | 22
 Чрън'ць, μελανεῖμων – у гр. следи καὶ | 23 ни] не М | 27 се мнѣше се, δῆθεν | 27–29 ум. и власи
 главы... поустивше, гр. καὶ τὰς κεφαλὰς κομῶντες | 29–30 ум. и чръны ризы или вѣртица носеце,
 гр. καὶ μελανεῖμονοῦντες | 30 таковни нема гр.

шт(ь) градовъ да ижденоуть се. да
своемоу шпецианию не роугают се. и въ
3 поустыняхъ да живоуть. шт(ь) ннх'же
и име себѣ стежаше. ||

Правило .лѣ. Волю да имать в(ь)сакъ
6 иже боуре житѣискыи бѣже. и въ мо-
настырь вѣнннн хощеть.

Тльк(ь). Г(о)с(под)оу и сп(а)соу наше-
9 моу рек'шоу. гредоуцаго къ м'нѣ не
ижденоу вѣнн. достонт' всакомоу хр(и)-
стианоу. многометежныи боуре жи-
12 тнн сего бѣгатн. и въ монастырь шт(ь)-
ходнтн и пострѣци се. и аще всакъ
грѣхъ створи. присно бо кающее се
15 приимлетъ б(о)г(ь). и ннкы же шбразъ
да не пакоститъ имъ на испльненнне сво-
еи воле.

Правило .лѣ. Мннхъ женен се или
блгоудъ творе. да приметъ запрѣщенне
блгодннка.

21 Тльк(ь). Равно мннхъ запрѣщенне при-
имлетъ. аще блгоудъ створитъ. аще же
и шбѣщеннємъ брака женоу пометъ.
24 запрѣщенне же блгодннкомъ. седмъ
лѣтъ по петъдесетъ деветомоу пра-
вилоу великаго василнн. двѣ | бо лѣ-
27 т(ѣ) плачет' се. двѣ же послоушають.
и двѣ припадають. и єдино стонтъ с
вѣрными. и въ шслоу лѣто приетъ
30 блдетъ на шбѣщенне. рекше на при-
чещенне. б(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ таинъ.

Правило .лѣ. Да не шблѣкоуть роди-
33 тели въ брачинныи рнзы хощее се

дова, како се не бн ругали свои обещанью, и у пустынямъ да живе. од коихъ су и име себн стекли.

Правило 43. Слободу да има свако
ко, бежећи од животне буре, жели да
уѣ у монастыр.

Тумачење. Пошто је Господ и Спаси-
тель наш рекао: „Онога који долази
мени нећу истерати напоље“, дозво-
љено је сваком хришћанину да бежи
од многометежне буре овога живота
и у монастыр одлази и постриже се,
било какав грех да је починио, јер
Бог прима оне који се искрено кају, и
ни на који начин да им се не спречава
испуњење сопствене жеље.

Правило 44. Монах који се ожени
или чини блуд, да прими запрећење
за блудника.

Тумачење. Монах подједнако запре-
ћење да прими – и ако почини блуд,
и ако склапањем брака узме жену. А
запрећење блудницима је седам годи-
на, по педесет деветом правилу Васи-
лија Великог, јер две године плаче, а
две слуша, и две *припада*, и једну сто-
ји са верницима, те ће у осмој години
бити примљен у општење, то јест на
причешће божаственим тајнама.

Правило 45. Да не облаче родитељи
у свилене ризе оне које желе да се

* Јн 6. 37

5 Волю. *Αδειαν | 6 боуре. τὴν ζάλην | 8 ум. Г(о)с(под)оу, гр. Θεοῦ | ум. сп(а)соу, σωτήρος у Patm.
207 грешком πατὴρ | 10–11 хр(и)стианоу] хрьстианиноу Р М | 13 пострици се М | 14 присно,
γρησῶς | 16 пакоститъ] спакоститъ Р С М | 17 воле, σκοποῦ | 21 Равно, ἑλισσῶς | 24 седмъ] .ζ.
Р | 25 деветомоу] .ϥ. Р | 28 и' нема Р | 30–31 рекше... таинъ нема гр. | 33 брачинныи] врачныи
С М, гр. σπρίκοις | хощее се. τὴν προελογένην (једи.) | 33–1 се пострици М

пострѣци. и тако вбразъ възложеть.
вспоминание бо се есть мымотекоу-

3 цаго мира.

Тѣмъ. Оувѣдѣшиѣ ш(ть)ци. іако нѣ-

6 въ мнишъскыи вбразъ. прѣжде въ бра-
чииныѣ ризы вблачеть се ш(ть) при-

9 златомъ и каменіемъ драгымъ измъ-
чтаномъ. и тако оукрашены многоцѣн'-

12 толикихъ вѣщи вѣдѣни свѣкше. въ
тѣ часъ мнишъскаго вбраза в(ла)г(о)-

15 зы вбл(а)г(о)четъ се. повелѣвають же ш(ть)-
ци томоу ш(ть) селѣ не быти. не-

18 бл(а)городно бо есть и не пр(ѣ)под(о)-
бно. еже своею волею ш(ть)врѣшии же

21 непрѣложныи оутвѣрдившии и тако
къ монастыревѣи пришѣдшии. пакы на

24 вѣспоминание. таковыѣ ради тѣнны-
иѣ и мымотекоуцїиѣ красоты приити.

27 нѣже оу же въ забытъ положи. и д(оу)-
шоу іакоже вѣльнѣи потаплаіемоу смоу-

30 цати. и сѣмо и швамо прѣвращати
ю. іакоже ни слъзы испоустити. и соу-

33 влениемъ игоуменение и не іедина. нѣ съ

постригу и тако навлаче схиму, јер
то је подсећање на пролазност света.

Тумачење. Кад су оци сазнали да они
који приводе неке од жена, што желе
да се постригу у монашки лик, прет-
ходно облаче у свилене ризе и у сву
другу одећу златом и драгим каме-
њем прошарану, те се тако скупочено
украшене приводе олтару и, потом,
свлачећи толике делове одеће, истог
часа примају благослов монашког
лика и облаче се у црне ризе – нало-
жише да се то од сада не чини. Јер,
није благородно и није свето да се
она која је својом вољом одбацила
овоземаљску красоту и заволела жи-
вот по Богу, и своје мисли непроме-
њиво учврстила, и тако дошла у ма-
настир, опет враћа у сећање због такве
трулежне и пролазне красоте коју је
већ у заборав бацила, те душу, као
таласима потапану узбуркава и о-
креће је тамо и овамо, а да ни сузу не
пусти и не [покаже] у срцу скруше-
ност.

Правило 46. Да не изађе инокиња из
манастира ако нема благослов игу-
маније. И не сама, већ са другом ста-

1 вбразъ възложеть, σχῆμα περιθήσουσιν | 5 се пострѣци инв. Р, пострици М | 6-7 брачииныѣ] брачїиѣ М, гр. σπρίκα | 9-10 измъчтаномъ, πεποικιλμένην | 10 оукрашены] оукрашено и Р М | 12 вѣщи, ὕλης (једн.) | вѣдѣни] вѣдѣниѣ Р, вѣдѣниѣ С, вѣдѣниѣ М | свѣкше] свѣкшоше се С | 15-16 же ш(ть)ци нема гр. | 16 ш(ть) селѣ томоу инв. С | не быти] не бывати М | 17 и нема гр. | 17-18 не пр(ѣ)под(о)бно, οὐδὲ ὁσίον | 18 ш(ть)врѣши – у гр. следи πᾶσαν | же нема Р С М | 20 възлюбльшии] възлюбившии С | 28 испоустити] испоустити Р | 29 оумиление, κατάνυξιν | 29-30 споустити – треба показати као у Р С М и гр. – ἐπιδείξασθαι | 33 игоуменение, τῆς προεστώσης

дрогую старницею. в'нѣ же вѣсма ни-
колиже да не вблещеть. по семоу же
3 вбразоу и мнѣхъ бес повелѣ|ннѣа игоу-
мена из монастыра да не изидеть.

Тавк(ь). Иже оубо прѣбыти ноць в'нѣ
6 монастыра кое ради любо вины чрьно-
ризици. шт(ьн)ноудъ правило се шт(ь)-
рече. аще же ноужда велика прилоучить
9 се кн. и вьсхоцеть изити из монасты-
ра. по повелѣнню и съ бл(а)г(о)с(ло)вле-
ннелъ игоумени да излѣзеть. и пакы
12 вьзвративши се да спитъ вьноутрь. не
вьзбраняеть нъ и повелѣваеть семоу
бывати. шбаче и се прилагають. еже не
15 едином исходити. нъ с нѣкыми стари-
цами еже соуть прьвые вь монастыри.
такоже и мнѣхомъ. бес повелѣннѣа игоу-
18 мена своего исходити из монастыра не
повелѣвають. на прѣстоуपाющаа же
повелѣннѣа под(о)бнаа запрѣщениа на-
21 лагають.

Правило .лѣ. Ни женѣ не под(о)бають
прѣспати ноци вь моужьсцѣмъ мона-
24 стьри || такоже ни моужевн вь жен-
сцѣмъ.

Се разоумно.

27 Правил(о) .лѣ. Распоустившиа се с хо-
тецимъ приети кп(и)с(коу)пское прь-
вое сѣданиѣ. по поставлении его да
30 вьидеть вь монастырь. иже естъ дале-
че шт(ь) кп(и)с(ко)пие. и да прие-
млетъ потрѣбоу шт(ь) кп(и)с(коу)па.

рицом, а ван нишошто да не оконча-
чи. На исти начини и монах – без до-
пущенѣа игумана да не изаѣе из ма-
настира.

Тумачење. То, дакле, да црниоризца
проведе ноћ ван манастира, било из
ког разлога, ово правило сасвим за-
брани. А ако јој се догоди велика не-
воља и усхтедне да изаѣе из манасти-
ра, по допуштењу и са благословом
игуманије да изаѣе и опет, вративши
се, да спава унутра – то не да забра-
њује, већ и прописује да бива. Чак
додаје и ово – да не излази сама, него
са неким од старица које су прве у
манастиру. Тако исто и монаху не до-
звољава да без допуштења свог игу-
мана излази из манастира. На оне ко-
ји преступају прописе налаже одго-
варајућа запрећења.

Правило 47. Не треба ни жена да
преспава ноћ у мушком манастиру,
као ни мушкарац у женском.

Ово је јасно.

Правило 48. Разведена од онога који
ће да прими епископско прво (!) се-
диште, по његовом рукоположењу
да уђе у манастир који је далеко од
епископије, а од епископа да добија
што је потребно.

2-3 по семоу же вбразоу. κατὰ τοῦτο | 3-4 игоуменоу Р | 5 Иже | Иже С | прѣбыти | прѣбывати Р. μεῖναι ποτε | 6 кое ради любо вины, καθ' οἰονδήποτε τρόπον | ради любо | оубо ради М | 6-7 чрьноризици Р | 8-9 прилоучить се | прилоучить С | 9 вьсхоце Р | 10 по повелѣнню, μετὰ γνώμης | 11 игоумени, τῆς προεστῶσης | 13 и нема Р | 16 прьвые, προτεγουσῶν | 17 такоже | такоже Р | 17-18 игоумена, τοῦ προεστῶτος | 20 повелѣнаа Р М, τὰ ὀρισθέντα | 23 ноць М | 24 такоже | такоже Р | моужевн | моужемъ С | 26 Се разоумно, σαφὴς има AL ω 30, а MSyn. 237, Reigopolit. 208. Palag. 132. Patm. 207, V 1167, AE 263 (279), CS 1121, РП нема | 27-28 с хотецимъ, τοῦ μέλλοντος | 28-29 ум. кп(и)с(коу)пское прьвое сѣданиѣ, гр. ἐπισκοπὴν | прьвое сѣданиѣ | прьво-сѣданиѣ Р М, прьвосѣданиѣ С | 29 по поставлении, μετὰ τὴν χειροτονίαν | 31-32 да приемлетъ, ἀπολαύτω

Тл(ь)к(ь). Понеже да не боудеть съ-
блазна и прѣтыканія людемь. под(о)-
3 баиеть хотеиемоу поставлену быти
іеп(и)с(ко)помь. по шб(и)емоу свѣтоу
распоустити се съ своею женою. тако
6 же шт(ь)поуцѣна бывши. по поставле-
ніи его да выидеть въ монастырь иже
шт(ь)с(тои)ть далече шт(ь) іеп(и)с(коу)-
9 пие. потрѣбоу же свою всю да приеи-
леть шт(ь) еп(и)с(коу)па.

Правило .лѣ. Слѣци же монастыри с
12 повелѣніемь іеп(и)с(ко)па създани бы-
ше. к томоу да не боудуць мирьская
жнѣца и мирь(скимь) члов(ѣ)комь да
15 не шт(ь)дадет' се.

Тл(ь)к(ь). Под(о)бно двадесетечетврто-
моу правилу иже въ хал'кидонѣ сбо-
18 ра. и се правило гл(агол)еть. четвртоє
же правило тогоже хал'кыдонскаго
сбора. възбраняеть здати монастырь
21 бес повелѣніа мѣста того іеп(и)с(ко)па.

Правило .н. Мирьскимь члов(ѣ)комь
играти непод(о)бно.¹

24 Правил(о) .на. Ни шпил'маномь быти.
ни позориць гледати. ни лова дѣяти.
шт(ь)лоуцаиеть бо се. причѣтници же се
27 твореще измещоуць се.

Тл(ь)к(ь). Обѣма правилума. И мирь-
сци члов(ѣ)ци хр(и)стиане соуце чи-
30 сто житіе имѣти истезаѣми соуць. то-
го ради правило се. аще кто шт(ь) нихъ
играиеть. или плесаниа творитъ. или
33 шпил'манитъ. рекше глоуьмы дѣють. и

Тумачење. Како не би било саблазни
ни камена спотицања народу, треба
онај ко ће се рукоположити за епи-
скопа, после заједничког договора,
да се разведе од своје жене. Такође,
разведена по његовом рукоположе-
њу да уђе у манастир који је удаљен
од епископије, а све што јој је потре-
бно – да добија од епископа.

Правило 49. Сви манастири, саздани
са допуштењем епископа, више да не
буду жилишта мирјана и да се не
уступају мирјанима.

Тумачење. Слично двадесет четвр-
том правилу сабора у Халкидону го-
вори и ово правило. А четврто пра-
вило истог тог Халкидонског сабора
забрањује да се зида манастир без до-
пуштења епископа дотичног места.

Правило 50. Мирјани не треба да се
коцкају.¹

Правило 51. Ни глумац бити, ни позо-
риште гледати, ни ловом се бавити,
јер се због тога одлучује, а свештена
лица која то творе – извргавају се.

Тумачење обама правилума. И мир-
јани хришћани обавезни су да чист
живот имају. Зато ово правило – ако
се ко од њих коцка, или плеше, или
шпилманује, односно бави се глумом

2–8 под(о)баиеть... иже шт(ь)с(тои)ть далече, гр. δεῖ τὴν κατὰ κοινὴν συμφωνίαν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς διαζευχθεῖσαν, τοῦ πρὸς ἐπισκοπῆς προεδρίαν ἀναγομένου, εἰς μοναστήριον εἰσερχεσθαι, μετὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ, πόρῳ κεῖμενον | 8 шт(ь)с(тои)ть конј. према Р С М | 9–10 приеиелеть] имать М, гр. γίνεσθαι | 14 жнѣца, καταγωγή | мирь(скимь) конј. према Р С М и гр. – κοσμικοῖς | 21 повелѣніа, βουλή | 22 Мирьскимь] Ни мирьскимь Р С М и гр. – Οὐδὲ τὸν λαϊκὸν | 23 играти, κυβεῖν | 26 шт(ь)лоуцають Р С М, гр. ἀφορίζεται | причѣтници, ὁ κληρικὸς (једн.) | же нема Р | 28 Обѣма правилума нема гр. | 30 истезаѣми, ἀπαιτοῦνται | 32 или плесаниа, гр. ἢ ὀρχήσεις ἐπὶ σκηνῆς | 33 рекше глоуьмы дѣють нема гр. | глоуьми дѣють Р С М

¹ Ум. тумачења у MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, РП σαφής, што Panag. 132, Patm. 207, V 1167, CS 1121 нема, а у AE (263) 279 као прав. 50. представљено је тумачење 49. прав.

на видѣннѣ чловѣкы събирають. или
ловитвѣмъ прилежитъ. таковыя ѡтѣ-
3 лоучаютъ. причѣтницѣ же аще что ѡтѣ
реченыхъ сихъ твореть да извергоуть се.
Правило .нѣ. Въ всѣ великы посты. ра-
6 зѣбѣ соуботы и недѣле и дѣне || сѣвѣ-
таго блѣговѣщеннѣ. прѣжде сѣвѣ-
нныи слоужбоу да съдѣвають.

9 Тѣмъ. Бѣна ꙗже ради въ всѣ вели-
кыи посты. свѣтъ суботы и недѣле и
дѣне сѣвѣтѣаго блѣговѣщеннѣ. про-
12 сфѣра не приносить се. нѣ прѣжде сѣ-
сѣвѣнныи слоужетъ. написана ѣсть
по нашѣмъ разоумѣ. въ чѣтыридѣсѣте
15 деветѣмъ правилѣ иже въ лавдикии
сбора.

Правилѣ .нѣ. Въсприимлющихъ¹ дѣти
18 междоу собою ѡтѣ сѣвѣтѣаго крѣ-
щеннѣ. не оставиши съчетати се дѣ-
тѣмъ тѣмъ мѣтеремъ. аще же кто и
21 съчетаютъ се по распоущеннѣ и запрѣ-
щеннѣ познають.

Тѣмъ. Иже по дѣоухоу сродѣства
24 болѣе ѣсть. тѣлеснаго сродѣства. се-
го ради оубо блѣдника запрѣщеннѣ
повинѣна стварають правило се. ѡбѣ-
27 щеннѣ брака съчетавашаго се мѣтѣри
ѡтрочѣте. ꙗже самъ въсприетъ ѡтѣ
сѣвѣтѣаго крѣщеннѣ. прѣжде оубо
30 раздрѣшивъ | безаконѣноу соужитѣство.
и потомъ запрѣщеннѣ блѣдника да
приметъ.

и окупѣла люде да глѣдаю, или се
бави ловом – такѣе одлучуе; а све-
штѣна лица, ако нешто од овихъ рече-
нихъ (ствари) чинѣ – да се извергну.

Правило 52. Цѣлогъ Великого поста,
изузеѣ субѣте и недеѣле и дана светогъ
Блѣговѣштѣна – да прѣѣосвѣщеннѣмъ
(даровима) врѣше службу.

Тумачѣне. Разлогъ збогъ коѣегъ се цѣлогъ
Великого поста. изузеѣ субѣте и неде-
ле и дана светогъ Блѣговѣштѣна, не
приноси просфѣра, веѣ служѣе прѣ-
ѣосвѣщеннѣмъ (даровима), написанъ ѣ,
према нашѣмъ схватаюу, у чѣтрѣсѣт
деветѣмъ правилу сабора у Лаодикиѣи.

Правило 53. Онѣма коѣи прихватаю¹
междоу собою децу на светѣмъ крѣштеюу,
не дозволи да скѣлаюу бракъ са маѣка-
ма те деце. Ако ко и скѣлопи бракъ, по
разводу и запрѣщеннѣ да позна.

Тумачѣне. Сродѣство по духу веѣе ѣе
од телѣсногъ сродѣства. Збогъ тога, да-
кле, ово правило запрѣщеннѣмъ за блѣ-
дника окривлюе онога што се заѣд-
ницѣмъ брака споѣио са маѣкомъ детѣта
коѣе ѣе самъ прихватио на светѣмъ крѣ-
штеюу. Пошто прѣтходно раскѣне
незаконѣно сужитѣство, потомъ и за-
прѣщеннѣ за блѣдника да прими.

3 что] кто Р | 3–4 ум. ѡтѣ реченыхъ, гр. τῶν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου | 4 сихъ нема гр. | 6–7 сѣвѣтаго
нема гр. | 7–8 прѣжде сѣвѣнныи, τὰ προῤῥασθέντα | 11 сѣвѣтѣаго нема гр. | 11–12 просфѣра]
просфѣра Р М. фроскоура С. гр. ἄρτος | 12–13 прѣжде сѣвѣнныи, προῤῥασθέντα | 14 чѣтыри-
дѣсѣте] чѣтыридѣсѣти и Р | 15 въ лавдикии] въ лавдикии правила и М | 18 междоу собою нема
гр. | сѣвѣтѣаго нема гр. | 19 съчетати. συναριθμεῖν | 23 сродѣства] сродѣство М, οἰκειότης | 24
сродѣства] сродѣство Р С, συγγενείας | 30 раздрѣшивъ] раздрѣшенъ М, гр. διαλύων | 31–32 и
потомъ... да приметъ нема гр.

¹ Под овимъ прихватаюу подразумѣва се кумство на крѣштеюу.

Правило .нѣ. Не простиши братоучедохъ
братоучеды поети. ни ѡ(тъ)цоу и с(ы)-
3 поу дѣщерѣ и м(а)т(е)рѣ. ни двою д(ѣ)-
вицоу сестрѣницоу с(ы)нови и ѡ(тъ)-
цоу. ни двѣма братома м(а)т(е)рѣ и
6 дѣщерѣ. ни двою сестрѣницоу двѣма
братома аще же и боудеть что тако-
вое. по раздрѣшени брака сед'мь лѣтъ
9 да покаѣта се.

Тльк. И сии браци іако ѡт(ъ)речени
соуше да раздрѣшеть се. и съв'коупль-
12 шен се тако. по распоущеніи іею по се-
моу правилу. и по сед'мьдесятъ ѡсмо-
моу правилу великаго василіа. іедино
15 лѣто да плачета се. двѣ лѣт(ѣ) да
посоушаѣта. три лѣта да припадаѣ-
та. и седмоѣ лѣто станета с вѣрны-
18 ми. и тако аще съ слъзми покаѣта се.
в(о)ж(ъ)ствьныхъ с(ве)тынь да сподо-
бита се. рек'ше пр(ѣ)ч(и)стаго тѣла и
21 прѣс(ве)тыне крѣве г(оспод)а наше||го
ис(оуса) х(рист)а.

Правило .нѣ. Римляне въ великы постъ
24 постеть се въ соуботы. помнинають
оубо сборъ и ѡ снхъ. ап(о)с(то)льское
правило дръжати.
27 **Тльк(ъ).** Оувѣдѣвъ съ с(ве)тыи сборъ.
іако въ римьсцѣмъ градѣ прѣстоупа-
ють шестъдесятъ четвртоѣ с(ве)тыхъ
30 ап(о)с(то)ль правило. иже повелѣвають
свѣиъ великыи соуботы. въ иноую соу-
ботоу или въ недѣ(ѣ)лю не постити се.
33 повелѣ и въ римьсцѣи цр(ъ)к(ъ)ви не-

Правило 54. Не допусти да братучедъ
узме братучеду; ни отац и сии ѣрку
и маіку; ни две сестре девојке сии и
отац; ни два брата маіку и ѣрку; ни
две сестре два брата. А уколико се и
догоди тако нешто, по раскиду брака
седам година да се кају.

Тумачење. И ти бракови, као забра-
њени, да се раскину, а они који су та-
ко склопили брак, после развода,
према овом правилу и према седам-
десет осмом правилу Василија Вели-
ког, једну годину да плачу, две го-
дине да слушају, три године да при-
падају, а седме године да стану са вер-
ницима, те тако, ако се са сузама по-
кају, да се удостоје божествених све-
тиња, то јест пречистог тела и пресве-
те крви Господа нашег Исуса Христа.

Правило 55. Римљани у Велики пост
посте суботом. Сабор, међутим, под-
сећа да се и за то држи апостолско
правило.

Тумачење. Сазнавши то, да у Риму
граду преступају шездесет четврто
правило светих апостола, које нала-
же да се, изузев Велике суботе, друге
суботе или недеље не пости, овај све-
ти сабор прописа да се и у Римској

3-5 ни двою д(ѣ)вицоу... ѡ(тъ)цоу нема гр. | 8 сед'мь] .ѣ. Р М | 9 да покаѣта се.
ὑποπλῆτέωσαν | 10 И сии] В'си М, гр. Καὶ οὗτοι | 14 правилу нема Р С М и гр. | 16-17 да при-
падаѣта, ὑποπεσοῦνται | 17 станета] да станета М | 19 в(о)ж(ъ)ствьныхъ с(ве)тынь] с(ве)ты-
нихъ таниъ С, гр. τῶν θεῶν ἀγασμάτων | 20 пр(ѣ)ч(и)стаго] прѣч(ъ)стнаго С | 20-22 рек'ше...
х(рист)а нема гр. | 23 въ великы постъ, τῆς Τεσσαρακοστῆς | 25 и нема Р | 28 римьсцѣ Р | 33
повелѣ] повѣлѣва М, гр. ὥρισε

- подвижно таковомоу ап(о)с(то)льско-
моу правилу хранимоу быти.
- 3 **Правило .лѣ.** Прѣдѣни въ с(ве)ты ве-
лики постъ. сырѣ и яица ѣдѣтъ. по
все соуботы. повелѣ оубо сворѣ съ. и
6 **шт(ь)** того оудалати се. аще же кто
прѣслоушает' се. да шт(ь)лоучит се.
аще ли причѣтникъ да изврѣжет се.
- 9 Се разоумно.
- Правило .нѣ.** Въ ѡлтарь не под(о)ба-
ѣтъ медоу и млѣка приносити.
- 12 **И** се разоумно.
- Правило .лѣ.** Мирьскыи члов(ѣ)къ. не
причѣщаютъ самъ себе. аще ли ни.
- 15 **седмъ д(ь)ни** да шт(ь)лоучитъ се.
- Тльк(ь).** Не под(о)баѣтъ мирьскомоу
члов(ѣ)коу. самомоу себе причестити.
- 18 **в(о)ж(ь)ствныхъ таинъ.** пр(ѣ)ч(и)сто-
моу тѣлоу. и прѣс(ве)стѣи крѣви г(о)-
спода нашего ис(оуса) х(рист)а. тоу
- 21 соуцоу ѡп(и)с(коу)поу или презвѣте-
роу. или днаконоу. аще же створитъ
се. повелѣ сворѣ. за єдиноу нед(ѣ)лю
- 24 шт(ь)лоучити такового. да накажетъ
се не моудровати. паче ѡже под(о)ба-
ѣтъ моудровати.
- 27 **Правило .нѣ.** Въ цр(ь)к(ь)вицахъ въ-
ноутрѣ домоу. да не створѣтъ кр(ь)-
щенна. аще же сего кто не съхранитъ.
- 30 аще єсть причѣтникъ да изврѣжетъ се.
мирьскыи же члов(ѣ)къ да шт(ь)лоу-
чит' се.

цркви непромѣнливо чува то апостол-
ско правило.

Правило 56. Армени у свети Велики
пост сваке суботе једу сир и јаја.
Прописа, дакле, овај сабор, да се и
тога клонимо; а ако се ко оглушује
– да се одлучи; уколико је свештено
лице – да се извргне.

Ово је јасно.

Правило 57. У олтар не треба при-
носити мед и млеко.

И ово је јасно.

Правило 58. Мирјанин да не причеш-
ћује сам себе; у противном седам да-
на да се одлучи.

Тумачење. Не треба мирјанин сам
себе да причести божаственим тајна-
ма – пречистим телом и пречистом
крви Господа нашега Исуса Христа у
присутству епископа, или презвитера
или ђакона. Уколико то учини, сабор
прописа да се такав одлучи на једну
недељу, како би се поучио да не
мудрује више него што треба мудро-
вати.

Правило 59. У црквицама унутар
дома да се не врше крштења. Уко-
лико ко ово не очува – ако је свеште-
но лице да се извргне, а мирјанин да
се одлучи.

1–2 ап(о)с(то)льскомоу] и ап(о)с(то)льскомоу М, гр. ἀποστολικὸν | 3 с(ве)ты нема гр. | 3–4
велики постъ, τῆς Τεσσαρακοστῆς | 5 ум. сворѣ съ, гр. πᾶσαν τὴν οἰκουμένην | 6–7 ум. аще же
кто прѣслоушает' се, гр. εἰ δὲ μή | 8 аще ли причѣтникъ да изврѣжет се нема Аристин | 9 Се
разоумно, σαφῆς има Petropolii. 208, AL ω 30, а MSyn. 237, Patm. 207, Panag. 132, V 1167, AE (263)
279, CS 1121, PP нема | 10 Въ ѡлтарь, Ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ | 12 И се разоумно, σαφῆς има Peti-
ropolii. 208, AL ω 30, PP, а MSyn. 237, Patm. 207, Panag. 132, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 15
шт(ь)лоучитъ се] шт(ь)лоучает' се Р | 17 причестити] причѣтати С, гр. μεταδιδόναι | 18–20
пр(ѣ)ч(и)стомоу тѣлоу... х(рист)а нема гр. | 21–22 прозвѣтероу Р | 22–24 ум. аще же, гр. τὸν
δὲ | 23 єдиноу] єдноу Р | 27–28 вноутрѣ] соуциихъ вноутрѣ Р С М, гр. ἐνδον | 30 аще єсть
причѣтникъ, κληρικὸς μὲν

- Тлък(ь). Иже оубо въ цр(ь)к(ь)ви соу-
 цини въноу(т)рь домоу. слоужити с по-
 3 велѣниемъ страны тоіе іеп(и)с(коу)па.
 тридесете прѣвое правило сего свора по-
 велѣло іестъ. аце и пет' || дес(е)тъ ѡс-
 6 моіе правило. иже въ лавдикии свора.
 възбранило селмоу бивати ѡт(ь) іеп(и)-
 с(коу)па или ѡт(ь) презвѣтера. а іеже
 9 кр(ь)щеніе творити дѣтемъ въ цр(ь)-
 к(ь)вицахъ соуцихъ въноу(т)рь домовъ.
 таковоіе дѣло се правило ѡтрицаєтъ. и
 12 повелѣваєтъ хотещимъ спод(о)бити се
 в(о)ж(ь)ствѣнаго просвѣщеніа. къ
 сворнымъ цр(ь)к(ь)вямъ приходити. и
 15 въ нихъ таковыи дары примати. аце
 прѣстоупитъ кто повелѣнаіа. причѣт-
 никъ оубо да извръжетъ се. мир'скы же
 18 чловѣкъ да ѡт(ь)лоучитъ се.

Правило .ѡ. Иже своею волею вѣсит' се.
 вѣсноующихъ се запрѣщеніе да при-
 21 метъ.

- Тл(ь)к(ь). Пше прилѣпиає се г(о)с(по-
 де)ви іединъ д(оу)хъ іестъ по ап(о)с-
 24 (то)лоу. іавѣ іестъ іако иже днаволоу
 себе присваіаєтъ іединъ д(оу)хъ іестъ
 съв'коупленіемъ к нелмоу. сего ради иже
 27 самъ своею волею вѣсьн' се | творе. и
 вѣсноующихъ се дѣла творе ѡбразоуєтъ
 се. таковоіе на того жестокоє прѣбыва-
 30 ніе наложити и троуды и постъ. іакоже
 на истин'но вѣсецаго се. да прѣмѣнит'
 се ѡт(ь) днавольскаго дѣинства.

- 33 Правило .ѡа. Иже себе сътникомъ¹ или
 демономъ вѣдаєтъ. іакоже се неизречен-

¹ 1. Кор 6, 17

3 страны тоіе. κατὰ χώραν | 4 тридесете] тридесети и Р | 4–5 повелѣло іестъ. προετρέψατο | 8 про-
 звѣтера Р | 9–10 ум. соуцихъ въноу(т)рь. гр. τοιούτοις | 10 домовъ] домоу М. гр. οἰκοῖς | 11 таковоіе
 дѣло нема гр. | правило се шив. Р С М | 15 въ нихъ] въ них'же Р | дары – треба даръ као у Р С М и
 гр. – τῆς δωρεᾶς | примати. ἀπολαύειν | аце] аце же Р С М | 15–16 аце прѣстоупитъ кто пове-
 лѣнаіа. гр. εἰ δὲ μὴ, τὸν παραβαίνοντα τὰ ὀρισθέντα, εἰ | 17–18 мир'скы же чловѣкъ. εἰ δὲ λαϊκὸς |
 19 ум. иже. гр. εἴ τις | ум. своею волею. гр. ὑποκρίνεται | 20–21 да прѣимитъ М. гр. ὑποστήσεται | 24
 іако иже] іакоже и Р. гр. ὡς ὁ | 25 присваіаєтъ. οἰκεῖων | 26–27 иже самъ... творе. τὸν ὑποκρι-
 νόμενον δαιμονῶν | 29 на того нема Р | 29–30 жестокоє прѣбываніе. σκληραγωγίαις | 30 и постъ не-
 ма гр. | 33 сътникомъ. ἐκατοντάρχοις | 34 іакоже] іако М | 34–1 неизреченноє. τῶν ἀπορρήτων (мн.)

¹ У средіѣм веку сатници су врста врачаца.

Тумачење. То, дакле, да се у цркви
 која је унутар дома служи са дозво-
 лом обласног епископа, дозволило је
 тридесет прво правило овога сабора,
 іако је педесет осмо правило сабора
 у Лаодикији забранило да то чине
 епископи или презвитери. А то, да се
 врши крштење деце у црквицама
 унутар домова – тако нешто ово
 правило забрањује и налаже онима
 који ће се удостојити божаственог
 просвећења, да долазе саборним црк-
 вама и у њима такав [дар] да приме.
 Ако преступи ко то што је прописано –
 свештено лице, дакле, да се из-
 вргне, а мирјанин да се одлучи.

Правило 60. Ко бесни зато што хоће
 – запрећење за бесне да прими.

Тумачење. Ако је онај ко се сједињу-
 је са Господом један дух, према Апо-
 столу, јасно је да онај ко се са ђаво-
 лом зближава, постаје један дух спа-
 јањем са њим. Због тога на онога ко
 сѣм, зато што хоће, изиграва бесног и
 опонаша поступке бесних, да се нало-
 жи тако жесток живот, и рад и пост,
 као на уистину бесног, да би се осло-
 бодно ђавољег дејства.

Правило 61. Ко себе сатницима¹ или
 демонима препусти како би нешто

- ноє иѣчто оувѣдѣти ѡт(ъ) нихъ. шесть
лѣт(ъ) запрѣщениє да приимѡут'.
3 такоже и къ хранециимъ медвѣды и къ
шбавникомъ. и шблакы гонециимъ при-
лѣнающен се. и въ родословіє. и въ
6 полоучан вѣроующен. ѡт(ъ) цр(ъ)-
к(ъ)ве да ижденоутъ се.
Тльк(ъ). Иже послѣдоуютъ погань-
9 скымъ шбываемъ. и къ влѣхвомъ или
къ шбавникомъ ходеть. или в дома
своє тѣхъ призывають. хотеце оувѣ-
12 дѣти ѡт(ъ) нихъ иѣкаа неизречен'наа.
также и крь||меще и хранеце ме-
двѣды. или ина иѣкаа животнаа. на
15 глаголеніє и на прѣльщеніє. про-
стѣишихъ члов(ѣ)к'. и иже въ полоу-
чан вѣроуют'. и въ родословіє. рекше
18 въ рожданице. и въ шбаианна. иже
гл(аго)лють се шблакы гонещен.¹ тако-
ваа творецимъ и въ таковаа вѣроу-
21 юциимъ. повелѣ сборъ. шесть лѣтъ
запрѣщениє даати. такоже за четири
лѣта да стоють с припадающими. дроу-
24 зѣи же двѣ лѣтѣ да стоить с вѣ-
рными. и тако да спод(о)бет' се в(о)-
ж(ъ)ствныхъ даровъ. аще же неиспра-
27 вленн прѣбоудутъ. и по запрѣщени
иєлїнскихъ сихъ хитрости не вста-
ноут' се. ѡт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ве всоудѣ и
30 всачьскы да ижденоутъ се.

* 1. Тим 1, 4

1 шесть] 5 М | 2 приметь Р М, гр. ὑποπλήτω | 3 также] также Р М | ум. хранециимъ. гр. ἐπισυρόμενος | 3-4 къ шбавникомъ, ὑπερταῖς | 4 шблакы гонещимъ, νεφροδωκταῖς | 5 въ родословіє. εἰσαρμένῃ | 8-9 поганьскимъ шбываемъ послѣдоуютъ инв. Р | 10 къ шбавникомъ, ἐπαιδοῖς | 10-11 или в дома своє тѣхъ призывають нема гр. | 12 неизречен'наа нема С | 13 также] также С | ум. крьмеще и хранеце. гр. τοὺς ἐπισυρόμενους | 15 глаголеніє, παίρνιον | 15-16 простѣишихъ члов(ѣ)к'. τῶν ἀπλουτέρων | 16 и нема С | 17 въ родословіє, γενεαλογίας, у гр. следи λεγόντας | 17-18 рекше въ рожданице нема гр. | 18 рожданице] рождальнице С | иже] и иже М | 18-19 иже гл(аго)лють се, καὶ τοῖς λεγόμενοις | 19-20 таковаа творецимъ... вѣроуциимъ нема гр. | 21 шесть] 5 М | 22 четири] .д. М | 24 двѣ] .б. М | да стоить Р | 29-30 всоудѣ и всачьскы, παντάλας | 30 да нема Р

¹ За шблакы гонещен на доној марг. налази се следеће објашњење: шблакы гонещен ѡт(ъ) селанъ влѣкодлаци нарицают' се. да югда оубо погнѣнѣт лѡуна или сл(ъ)н(ъ)це. гл(агол)ють влѣко-
длаци лѡуноу изѣдоше. или сл(ъ)н(ъ)це. си же вса басни и лжа соутъ (Селани облакогонитеље
вукодлацима називају. па кад зађе месец или сунце говоре: „Вукодлаци месец поједоше“; или сунце.
Све су то измишљотине и лажи). Исти текст на марг. С и М, док је у Р убачен у основни текст О
вльсвѣхъ...

што је недокучиво сазнао од њих,
шест година запређење да прими.
Исто тако, и који се повезују са чува-
рима медведа, и врачарима, и обла-
когонитељима, те верују у родослов'
и у судбину – из Цркве да се избаце.

Тумачење. Онима који следе поган-
ским обичајима и одлазе врачарима
или гатарима, или те у своје домове
позивају, желећи да од њих неке тај-
не сазнају; такође и онима који хране
и чувају медведе или друге неке жив-
отиње ради забаве и ради преваре
простијих људи и оних који верују у
судбину, и у родослов, то јест у рож-
данике, и у бајања; онима који се зо-
ву облакогонитељи¹ – тима који та-
ко нешто творе, и који тако нешто
верују, сабор прописа да се даје за-
пређење шест година, с тим да чети-
ри године стоје са *припадајућима*, а
друге две године да стоје са верници-
ма, те тако да се удостоје божастве-
них дарова. А ако непоправиви оста-
ну и после запређења, и не оставе се
тих јелинских лукавстава, из Цркве
свуда и свакако да се избаце.

О вльсвѣхъ бо и ѿ ѿбавницѣхъ. рѣше
в(о)гноснии ѿ(тъ)ци и цр(ъ)ков(ъ)ни
3 оучители. паче же инѣхъ златооустии
гл(агол)еть. иако вльшьствоу(ю)щен и
ѿбавниие твореще. аще и с(ве)тыне тро-
6 (и)це име нарицають. аще и с(ве)тыне
призываютъ. аще и знаменне ч(ъ)стна-
го кр(ъ)ста х(ри)с(то)ва твореть. бѣ-
9 гати под(о)бають ѿ(тъ) нихъ и ѿ(тъ)-
вратиати се.

Правило 62. Да ѿ(тъ)връжена боу-
12 доу(тъ) ѿ(тъ) вѣрныхъ житиѧ. вота. и
вроумалиѧ. и каланди. и плесаниѧ иже
на почьсть в(о)голь. и комицьскаѧ и
15 сатѣрьскаѧ. и козлиѧ лица и надъ то-
чнлы дионисово призывание. и надъ
кръчагалии смѣхъ. прѣбывающен же въ
18 си(хъ) по селѣ правилѣ. причѣтници оу-
бо да изврьгоутъ се. мир'сци же чло-
вѣ(ѣ)ци да ѿ(тъ)лоу(ч)етъ се.

21 Тьльк(ъ). Каланди соу(тъ) прѣвни въ ко-
иельждо м(ѣ)с(е)ци дньи. въ нихъ же
вбычан бѣ иелиномъ творити жрътвы.

24 и вота же. и вроумалиѧ. иелиньсци бѣ-
хоу(тъ) праздници. вроум бо порекло исть
дионисово. и ина вса иже соу(тъ) идоль-

а 134а 27 ское прѣльсти и соу(етъ) || ства ѿ(тъ)-
мещоу(ще) с(ве)тнѣ ѿ(тъ)ци ѿ(тъ) вѣр-
ныхъ житиѧ възбраняють хр(и)сти-

30 ианомъ таковаѧ творити. оупражниають
же и женьскаѧ иже въ назоу(ѣ) (!) пле-
саниѧ иже раждение на блодъ

33 твореть зрещимъ на не. и иелико же

Јер. о врачарима и о чаробѣацима
рекоше богоносни оци и црквени
учители, а више од других Злато-
усти говори, да од оних који врачају
и који се баве бајањем – иако и Све-
те Тројице име изговарају, иако и
светитеље призивају, иако и знак Ча-
сног крста Христовог творе – треба
бежати и гиушати се.

Правило 62. Да се избаце из живота
верника *вота*, и *врумалија*, и *калан-*
де и *плесања* што су у почаст богови-
ма; и *комични*, и *сатирски* и *козји*
ликови; и над *точилима* призивање
Диониса; и над *крчазима* смех. Они,
пак, који после овог правила остају у
томе – свештена лица, дакле, да се
извргну, а мирјани да се одлуче.

Тумачење. Каланде су први дани
сваког месеца, у које обичај Јелина
беше да творе жртве. А *вота* и *вру-*
малија беху јелински празници. Јер
Врум је надимак Дионису. И све дру-
го што је идолска превара и сујета,
избацујући из живота верника, свети
оци забрањују хришћанима да тако
нешто творе и да упражњавају у на-
роду; и плесање жена, којим распа-
љивање блуда изазивају код оних
што у њих гледају; и све оно што
јелински мушкарци и жене твораху

1 О вльсвѣхъ бо и ѿ ѿбавницѣхъ нема гр. | бо нема С | ѿ нема Р С | 4 гл(агол)еть нема гр. | 4–5
ум. иако вльшьствоу(ю)щен и ѿбавниие твореще. гр. τοῖς τοιοῦτοις | 5 ѿбавниие твореще] ѿбавкы
гонецен Р | и нема Р | 7 аще] и аще С, гр. καθ' | 9 ум. ѿ(тъ) нихъ, гр. τὰ τοιαῦτα | 12 вота. τὰ Βότα |
13 вроумалиѧ, τὰ Βρουμάλια | вроумалиѧ М | каланди, αἱ καλάνδαι | плесаниѧ, αἱ ὀρχήσεις | 14
комицьскаѧ, τὰ κομικά | 15 сатѣрьскаѧ, σατυρικά | козлиѧ, τραγικά | 15–16 надъ точнлы. ἐπὶ
ληνοῖς | 16 дионисово] дионисовы Р, дионисово М, гр. τοῦ Διονισοῦ | 18–20 ум. причѣтници... да
ѿ(тъ)лоу(ч)етъ се. Αριστίν υπεύθυνοι | 19 же нема М | 23 ум. жрътвы. гр. τινὰς τελετάς | 24
иелиньсци] и иелиньсци Р, гр. ἑλληνικά | 25 порекло. ἐπίθετον | порекло] рекъ Р | 26 и нема С | иже]
иже Р | 26–27 идольские Р С | 26–28 иже соу(тъ)... с(ве)тнѣ нема гр. | 27 прѣльсти] льсти Р М |
27–28 ѿ(тъ)мещоу(ще) ѿ(тъ)мѣтоу(ще) М | 28–29 ѿ(тъ) вѣрныхъ житиѧ нема гр. | 29–30 ум.
хр(и)стианомъ, гр. παρὰ τῶν πιστῶν | 31 въ назоу(ѣ) (!) грешка писара, треба въ *народѣ* као у Р С
М и гр. – δημοσίᾳς | 32 ум. иже, гр. ὡς | раждение. ἐρεῖσιον

- 3 келинѣсции моужии и жены творахоу
 на праздниѣкъ лѣженненихъ богъ
 6 свонхъ. и не повелѣвають моужемъ
 шблѣтити се въ женѣскыи ризы. ни же-
 намъ въ моужѣскыи еже творахоутъ
 9 на праздниѣкъ дионисовъ плешоуѣе. ни
 лицъ же косматыхъ възлагати на се.
 ни козанихъ ни сатирѣскыхъ. косматаи
 12 оубо лица соутъ на пороугании оухи-
 ирена. козлаи же. яко жалостна и
 на плачь подвижающе. сатирѣскаи же.
 15 дионисовъ праздниѣкъ творещихъ бѣ-
 хоу. сатири бо яко плесци школо дио-
 ниса скверныи ликъ гла(гола)хоу бы-
 18 ти. ни | имене оубо дионисова въ то-
 чилѣхъ югда вино тыпѣоутъ не при-
 зывати. ни югда въ крѣчагы лѣють
 21 вино ни приицати ни смѣха грохо-
 таниемъ творити. дионисъ же б(о)гъ
 именоваше се въ келинѣхъ. оучитель
 24 пианѣствоу и винѣдавць. иже и н(ы)ни
 твореть селѣне. не вѣдоуѣе что тво-
 рет'. се же правило повелѣвають. иже
 27 кто разоумѣе се творить. аще естъ
 причѣтникъ. да изврѣжет' се. простын
 же чловѣкъ да шт(ъ)лоуचितъ се.
 30 **Правило 63. Иже шт(ъ) келинѣ сложе-**
наи м(оу)ч(е)нии с(ве)тыхъ. въ цр(ъ)-
к(ъ)въ да не вносет' се.
 33 **Тльк(ъ). Не под(о)бають въ цр(ъ)к(ъ)ви**
 почитати. нѣ паче и шгнемъ съжещи.
 иже на пороугании м(оу)ч(е)никъ х(ри)-
 с(то)въ. шт(ъ) келинѣ лѣжно списанаи

на празнике своѣхъ лажнихъ богова; и
 мушкарцима не дозвољавају да се
 облаче у женску одежу, нити женама
 у мушку, што твораху они коѣи су
 плесали на Дионисов празник; а ни
 космате ликове да стављају на себе,
 ни козје, ни сатирске. Космати лико-
 ви су, дакле, изумљени на поругу
 [неким], а козји – као жалосни, да и
 на плач подстичу, а сатирски беху
 онихъ коѣи Дионисов празник празну-
 ју. Јер сатири, као плесци око Диони-
 са, треба да изгледају као изопачен
 лик. Ни име Дионисово, дакле, на то-
 чилима кад вино претачу, не призи-
 вати, нити се, кад у крчаге уливају
 вино, савијати, нити грохотом смеја-
 ти, што и сада чине селѣни, не знају-
 ћи шта чине. А Дионис се зваше бог
 у Јелина – учитель пијанства и ви-
 нодавац. Ово, пак, правило пропису-
 је за оног ко свесно то чини – ако је
 свештено лице да се извргне, а оби-
 чан човек да се одлучи.

Правило 63. Мучења светитеља ко-
ја су саставили Јелини, у цркву да се
не уносе.

Тумачење. Не треба у црквама чита-
 ти, већ напротив, огњем спалити што
 су Јелини на поругу мученика Хри-

5 творахоутъ] творахоу тии Р. творахоу С, гр. ἐποίουν | 6 плешоуѣе, οἱ βακχεύοντες | 6 на
 праздниѣкъ дионисовъ, гр. τῷ Διονύσῳ | 8 сатирѣскыхъ] сѣтѣрѣскыхъ (=сатѣрѣскыхъ) орт.-јез.
 црта М | 9 оубо нема Р | на пороугании] на пороугании иѣкимъ Р С М и гр. – εἰς σκώματα
 τινῶν | 11 ситѣрѣскаи Р. сатурѣка | 13 яко плесци, ὡς αἱ Βάκχαι | 14 скверныи ликъ, ἐμπλήκτου
 χορείας | 14–15 гла(гола)хоу быти, ἐλέγοντο εἶναι | 15 ни | имене] ни именоуѣе С, гр. Μῆτε μὴν
 τὸ ὄνομα | 16 югда вино тыпѣоутъ нема гр. | 20 въ келинѣхъ] въ людѣхъ келлиѣнскихъ М, гр.
 τοῖς Ἑλλήσιν | ум. оучитель, гр. ἐφορος | 21 винѣдавць, οἶνου δοτήρ | и² нема Р С; има гр. – καὶ |
 21–22 твореть, н(ы)ни инв. Р | 23 правила повелѣвають М | 24 разоумѣе, ἐν γνώσει | 27–28
 сложеннаи] сложеннаи М, гр. τὰ συμπλασθέντα | 28 м(оу)ч(е)нии с(ве)тыхъ, μαρτυρολόγια |
 28–29 въ цр(ъ)к(ъ)въ да не вносет' се, μὴ ἐκκλησιάσῃτο | 31 паче нема гр. | и нема С | 32–33
 х(ри)с(то)въ М | 33 шт(ъ)] и шт(ъ) М, гр. παρὰ | списанаи] списанаи М, гр. γραφέντα

м(оу)ч(е)ння ихъ. аще кто вѣрѣеть
се сиа приемяе и почитае. да боудеть
3 проклетъ.

Прав(и)л(о) .ѡд. Мир'скыи члов(ѣ)къ
да не оучитъ. || не вси бо пр(о)р(о)ци.

6 ꙗко оубо вси ап(о)с(то)ли.

Тльк(ъ). Всакъ оубо длъжьнь ꙗсть
свои чинъ вѣдѣти. и не творити себе

9 пастыра вѣче сын. и глава да не мнит'
се нога сын. нь повинovati. се прѣ-

12 даномоу вт(ъ) г(оспод)а чиноу. и оу-

ши свои вт(ъ)връзати. на послоуша-

15 ннѣ приемишихъ бл(а)г(о)д(ѣ)тъ оучи-

тельскаго словесе. не вси бо прор(о)ци.

18 ни вси же ап(о)с(то)ли. сего ради мирь-

сци члов(ѣ)ци да не оучеть. ни словесъ.

ѡ заповѣдехъ да не подвижаютъ. тѣмъ

21 сани оучительскыи к себѣ привлекае.

Правило .ѡд. Иже прѣдъ кѣпильныи
храмы на новъ м(ѣ)с(е)ць. творимаа

24 запаленна. и сиа прѣскачущѣ. да оу-

празнет'се.

Тльк(ъ). Нѣци прѣдъ храмы своимъ.

27 идѣже коупеть и продають. или прѣдъ

враты домовъ своихъ. пожаръ запалив-

ше | прѣскакааху. по дрѣвнемоу нѣ-

30 колемоу вѣчаю. и се оупражняюще

вт(ъ)ци. повелѣвают' аще оубо вѣрѣ-

цетъ се причѣтныи таковои нѣчто тво-

ре. да изврьжеть се. мирьскыи же чло-

стових лажно написали њихова му-
чења. Ако се ко нађе да то прихвата
и чита – проклет да буде.

Правило 64. Мирјанин да не поучава,
ѣр нису сви пророци, а још мање –
сви апостоли.

Тумачење. Свак је, према томе, ду-
жан да зна свој чин и да себе не тво-
ри пастиром а овца је, и да не сматра
да је глава а нога је, већ да се пови-
нује предатом од Господа чину, и уши
своје да отвори да би слушао оне
који су примили благодат учитељске
речи, јер нису сви пророци, нити су
сви апостоли. Зато мирјани да не
уче, нити да покрећу реч о догмама,
учитељски чин тиме себи навлачећи.

Правило 65. Ватре које се пале пред
радњама за нов месец, и они који ове
прескачу – да се забране.

Тумачење. Неки пред својим радња-
ма где купују и продају, или пред вра-
тима својих домов, запаливши ватру,
прескакаху, по неком древном оби-
чају. А оци, за оне који то упражња-
вају, прописују: Нађе ли се свештено
лице да тако нешто твори – да се из-
вргне, а мирјанин – да се одлучи, јер
и Манасија цар, проведши своју децу
кроз пламен, и гатајући – разгњевни
Бога.

1 ихъ нема гр. | аще] аще же М и гр. – εἰ δὲ | 1–2 вѣрѣеть се – у гр. следи ὡς ἀληθῆ | 2 сиа
приемяе] сиа творѣ М, гр. ταῦτα παραδεχόμενος | и почитае нема гр. | 6 ꙗко оубо, гр. μὴ | оубо
нема Р М | 8 вѣдѣти] видѣти Р, гр. εἰδέναι | 9 и, ѣ | 10–11 вт(ъ) г(оспод)а прѣданомъ шив. М |
11 и нема Р; гр. има – καὶ | 12 свои] свои М | 12–13 на послоушание нема гр. | 15 ни] не М | 17
ѡ заповѣдехъ, δογματικῶς | да нема Р | тѣмъ] тѣ Р М, гр. ἐντεῦθεν | 18 к себѣ привлекае,
ἐαυτοῖς περιποιούμενοι | 19–20 прѣдъ кѣпильныи храмы, ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις | 20 на новъ
м(ѣ)с(е)ць, ἐν νομηνίαις | 21 прѣскачущѣ] прикаючающе Р, гр. ὑπεραλλόμενοι Р | 23–24 ум.
храми... и продають, гр. τῶν ἐργαστηρίων | 24–25 ум. или прѣдъ... своихъ, гр. ἢ τῶν οἰκῶν | 25
своихъ] ихъ Р С М; гр. нема | 25–26 запалившие – у гр. следи ἐν αὐτοῖς | 28–29 причѣтныи
вѣрѣет се шив. Р | 31 ибо] ибо и С М и гр. – καὶ γὰρ | 32 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | скрозѣ] сквозѣ
С М | 33 вльшьствоује, οἰωνίζομενος

- Прав(и)л(о) .**ѡ**. Иже по въскр(с)е(н)ии
вс(о)у н(е)д(ѣ)лю въ цр(ь)к(ь)ви всакъ
3 вѣрныи да прѣбывають.
Тльк(ь). Къ с(ве)тымъ цр(ь)к(ь)вамъ
под(о)бають вѣрнымъ оупражнати се.
6 и въ пс(а)лмѣхъ и въ пѣннихъ весели-
ти се. вс(о)у нед(ѣ)лю иже по с(ве)тѣмъ
въскр(ь)с(е)нии х(ри)с(т)а б(о)г(а) на-
9 шего.

У С је после овог прав. додато још једно 66. (**ѡ**) прав., које следи:

Шт(ь) иного закона правило .**ѡ**. От(ь) с(ве)-
т(а)го въскр(ь)сенна х(ри)с(т)а б(о)г(а) нашего.
доже и до новыѣ нед(ѣ)ле. вс(о) нед(ѣ)лю въ
с(ве)тоу цр(ь)к(ь)вѣ оупражнати се под(о)-
бають и без прѣстани вѣрнымъ. въ пс(а)л-
мѣхъ и въ пѣннихъ. и пѣснехъ д(о)х(о)вныхъ
веселецнмъ се ш х(ри)с(т)ѣ. и праздн(о)у-
цнмъ. и с(ве)тыи тнннмъ въспнтѣвающнмъ
се. бодемы оубо тако съ х(ри)с(то)мъ въскрѣ-
шамъ же и съвзыноснмъ нн шт(ь)ноу д(ь)
оубо въ прѣдлежаще снѣ д(ь)ни. иподромъ-
скаа игрица или на спорна позорица творити
не под(о)бають.
Тльк(ь). Празднествовати иже шт(ь) х(ри)-
с(т)а названыи дѣлжнѣ ксмын. не въ пищахъ и
красотахъ и въ сѣдалищнхъ оугаждающе себѣ.
нѣ д(о)х(о)вно веселеце се. д(о)х(о)вно же
кс(т)ъ веселне иже пѣти г(о)сподеви и славн-
ти его ш чюдесѣхъ иже кс(т)ъ створилъ. изба-
вивъ насъ шт(ь) работн днзvole. тако оубо
и паскын праздннкъ вѣщають праздновати
правило. Кс(о) нед(ѣ)лю въ цр(ь)к(ь)вахъ оу-
пражняющнмъ се г(о)сподеви. и тако ш х(ри)-
стѣ праздн(о)уцнмъ. и поученнмъ съблю-
дающнмъ б(о)ж(ь)ствныхъ тнннъ и тѣмъ
въспнтающе се. и тако гл(а)голетъ бодемы
съ х(ри)с(то)мъ съвъскрѣшамъ и съвзыноснмъ.
въскрѣшамъ оубо изко шт(ь) паденна грѣхов-
наго и шт(ь) ннжнеѣ земльнныѣ жнзннн.
възноснмъ же изко къ вышнемуу и д(о)х(о)в-
номуу истинномуу прѣбыванню. сего ради нн
иподромъскыхъ игрыщъ. въ пасцѣ бывшн
нед(ѣ)ли. иже кс(т)ъ до антипаскы бивати
раздрѣшають. нн ннѣмъ позорнщемъ спор(и)нн-
нмъ въ ннхъже вѣдомо изко споръ събывають се
зреще бывающнхъ.

2-3 въ цр(ь)к(ь)ви... да прѣбывають. ἐκκλησιαζέσθω | 4 ум. Къ, гр. 'Εν | 6 пѣннихъ] пѣснехъ С, гр.
ὕμνοις | 7 иже] иже С | 8 х(ри)с(т)а – у гр. следи τοῦ ἀληθινοῦ

Правило 66. Целу недељу по Вакр-
сењу, сваки верник да пребива у цр-
кви.

Тумачење. У светим црквама верни-
ци треба да проводе време и да се
веселе, у псалмима и у појањима, це-
лу недељу по светом Вакрсењу Хри-
ста Бога нашега.

Из другог закона правило 66. Од светог Ва-
крсења Христа Бога нашега па све до нове
недеље, целу недељу, верници треба непре-
кидно у светој цркви време да проводе у псал-
мима и појањима и у духовним песмама, ве-
селећи се у Христу и празнујући, и светим
тајнама се наслађујући. Тако ћемо, дакле, са
Христом бити васкрснути и савазнети. Ни-
пошто, према томе, у те предстојеће дане не
треба правити хиподромске трке или друга
јавна позоришта.

Тумачење. Ми који смо од Христа призвани,
дужни смо празновати не у храни и красота-
ма и у удобним седиштима угађајући себи,
већ веселећи се духовно. А духовно весеље
је у томе – да се пева Господу и да се Он слави
за чудеса која је створио, избавивши нас од
ропства ђавола. Тако, дакле, и правило саве-
тује да празник Пасхе празнујемо – целу не-
дељу у црквама проводећи време са Госпо-
дом, те тако са Христом празнујући, и поуча-
вањем чувајући божствене тајне, и њима
се наслађујући. И тако ћемо бити, каже, са
Христом саваскрснути и савазнети; васкр-
сли, дакле, од греховног пада и од приземног
земаљског живота, и вазнети ка вишњем и
истинском духовном пребивању. Због тога,
дакле, нн хиподромске трке да не бивају у
седмници Пасхе – што значи да дозвољава да
бивају до Антипасхе; нн друга јавна позори-
шта за која је јасно да се народ сакупља да
би гледао оно што се догађа.

Правило 67. Б(о)ж(ь)ствѣное намѣ пи-
сание заповѣдало єсть. оудалати се

3 ѡт(ь) крѣве. и ѡт(ь) оудавленины. и
ѡт(ь) блѡда иѣци оубо оугождениа
ради чрѣвнаго. крѣвь коего любо жи-
6 вотна. хитростию иѣкоюю стварають
снѣдноу. || іеже гл(агол)ють клѣбасы.
и тако крѣвь іадеть. под(о)бно оубо
9 запрѣщеніемъ таковымъ. аще оубо кто
ѡт(ь) и(ь)на крѣвь животнаго кымъ
любо ѡбразомъ начнеть іасти. аще єсть
12 причѣтникъ да изврьжеть се. аще же
миръскыи члов(ѣ)къ да ѡт(ь)лоучить се.
Се разоумно.

15 Правило 68. Не раздереши кынигы ни
даси на растрѣзание. дондѣже сам(ы)
до конѣца истаѣють.

18 Тлѣк(ь). Не достонть николюже вса-
кыхъ кынигы вет(х)аго же и новаго завѣ-
та. и прѣлюдрыхъ и с(ве)тыхъ оучи-
21 тель нашихъ. расказити и растаити или
книжнымы роугателемъ. или воле(!) про-
дающимъ ѡт(ь)дати. на расказание и
24 на растрѣзание. аще не самы до конца
растаѣють. или модемъ изѣдены быше.
или ѡт(ь) воды. или инѣмъ ѡбразомъ.
27 прѣстоупаи же повелѣнаа. за єдино
лѣто да ѡт(ь)лоучить се.

Правило 69. Тлѣмо | ц(ѣ)с(а)рь єдинъ.
30 ни же никто же ѡт(ь) миръскихъ чло-
в(ѣ)къ въ ѡцѣстѣнѣице да не выни-
детъ.

Правило 67. Божественно писмо нам
је заповедило да се удалявамо од кр-
ви и од давленине и од блуда. Неки,
међутим, ради угађања стомаку, од
крви било које животиње справљају,
на неки вѣшт начин, храну коју зову
кобасице, те тако једу крв. Таквима,
дакле, запређујемо како доликује.
Ако ко, према томе, почне од сада да
једе животињску крв било на који
начин – уколико је свецитено лице,
да се извргне, а ако је мирјанин, да се
одлучи.

Ово је јасно.

Правило 68. Не цепај књиге, нити дај
да се кидају све док саме докраја не
пропаду.

Тумачење. Ником није дозвољено да
иједну од књига *Старог* и *Новог за-
вета*, и премудрих и светих учитеља
наших, уништава и упропаћује, или
даје онима који ниподаштавају књиге,
или онима који продају мирисе да би
се цепале и уништавале, уколико се
нису саме докраја распале – или од
мољца поједене, или од воде, или на
други начин. Онај ко преступа ово
што је прописано, на једну годину да
се одлучи.

Правило 69. Једини цар само, и нико
други од мирјана да не уђе у очисти-
лиште.

1–2 пис(а)ние намѣ инв. С | 3 ѡт(ь) нема Р | 4 оубо] бо Р М | 5 коего любо] коего год(ѣ) Р. гр. οἰοῦδὴποτε | 6 хитрости Р | 7 снѣдноу] снѣдъ Р. гр. ἐδωδμον | іеже гл(агол)ють клѣбасы нема гр. | 8 ум. крѣвь, гр. τοῦτο | 9 запрѣщеніемъ] запрѣщаніемъ Р С М и гр. – ἐπιτιμῶμεν | таковымъ. нема гр. | оубо нема гр. | 11 іасти начнеть инв. Р С М и гр. – ἐσθίειν ἐπιχειρήσαι | аще] аще же М. гр. εἰ μὲν | 12 аще] аще ли М. гр. εἰ δὲ | 14 Се разоумно, σαφὴς има MSyn 237, Petropolit. 208, AL ω 30, РП, а Panag. 132, Palm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 15 кынигы. θεῶν βιβλίον | 16–17 до конѣца сами инв. Р С М | 19 же нема Р | 20 ум. прѣлюдрыхъ. гр. τῶν ἐκκρίτων | 21 раскази-ти] расказати (!) Р. гр. нема | 22 книжнымы роугателемъ. τοῖς βοβλιοκαπήλοις | 22–23 воле (!) продающимъ] воне продающимъ Р С М и гр. – τοῖς μυρεψοῖς | 23 на расказание] на расказание же С, πρὸς τὸ καταλῦσαι | 24 и на растрѣзание. καὶ ἀφανίσαι | 25 быше] вывше Р С М | 27 прѣстоупаи Р С М | 29 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М

Тлъкъ. Не достоитъ никоу же ѡт(ъ)
всѣхъ въ мирьсцѣмъ жити живоу-
3 цинхъ. вноу тръ св(е)щенъ ѡлтаръ въхо-
дити. тѣмъ же се никакоже не въз-
бранено естъ ц(ѣ)с(а)рьсцѣи власти и
6 г(оспод)ьствоу. ꙗгда хоцетъ принести
дары създавшемоу ꙗго. по нѣкоуемоу
прѣданию дрѣвнихъ ѡт(ъ)цъ.

9 **Правил(о) .б.** Женамъ гла(гола)ти въ
цр(ъ)к(ъ)ви не повелѣно естъ.

Тлъкъ(ъ). Аще бо и хотеть нѣчто же-
12 ны оувѣдѣти въ домохъ своихъ моу-
жин да впрашають.

Правило .бѣ. Отлоучень бывають за-
15 коу оуче се въбываемъ ѡлиньскимъ
прядрже се. и на позорища хode и
играе. или паче въбывихъ ризъ въ ины
18 въбывае се.

Тлъкъ(ъ). Обычаемъ ѡлиньскимъ аще
приметъ се кто. оучен се градъскимъ
21 закономъ. и по при||лоучаю на позо-
рище възидеть. и съдѣваемыѣ тоу иг-
ры створить. или въ ѡдеждоу нѣкоу
24 иже естъ свѣтъ въбываго въбываѣ въ-
лѣчетъ се. да ѡт(ъ)лоучить се.

Правило .бѣ. Не тврѣдь съ ѡретики
27 бракъ. съв'коупльше иже се прѣжде сего
правила. аще хотеть да прѣбывають.

Тлъкъ(ъ). Не под(о)бають правовѣрно-
30 му ѡретижице поимати жены. или
правовѣрнѣ женѣ ѡретника моужа. аще
же нѣци невѣрны соуще закон'нымъ
33 бракомъ съв'коупльше се. и потомъ

Тумачење. Никоме од свихъ који живе
животомъ миряна није допуштено да
улази унутаръ свештеногъ олтаръ; а то
једино царској власти и господству
није забрањено кадъ хоће да принесе
дарове своѣмъ Творцу, према некомъ
предању древнихъ оцаца.

Правило 70. Женама није дозвољено
да говоре у цркви.

Тумачење. Ако жене, дакле, и хоће
нешто да сазнају, у кући да питају
своје мужеве.

Правило 71. Одлученъ бива зналацъ за-
кона који се држи ѡлиньскихъ обичаја
и одлази и игра у позориштима, или
се мимо обичне одеће у другу обла-
чи.

Тумачење. Ако ко, познавајући гра-
ђанске законе, упражњава ѡлиньске
обичаје, па се догоди да се попне на
позорицу и заигра игре које се ту
изводе, или се облачи у неку одећу
која је изванъ општегъ обичаја – да се
одлучи.

Правило 72. Неважећи је бракъ са ѡ-
ретицима, а они који су га склопили
пре овогъ правила, ако хоће – нека о-
стану.

Тумачење. Не треба правоверникъ за
жену да узме ѡреткињу, или жена
правоверна – ѡретика за мужа. А ако
су се неки који су неверници свезали

1 ѡт(ъ) | ѡ С | 3 св(е)щенъ Р С М | ѡлтаръ, θυσιαστήριον | 5 ц(ѣ)с(а)рьсцѣи | ц(а)рьсцѣи Р |
7 създавшемоу Р С М | ꙗго нема гр. | по нѣкоуемоу – у гр. следи ἀρχαιοτάτην | 8 дрѣвнихъ
ѡт(ъ)цъ нема гр. | 14–15 закоу оуче се, νομομαθής | 15 оуче се | оуче се и М | 17–18 паче
въбывихъ ризъ въ ины въбывае се, παρὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν στολιζόμενος | 21 по прилоучаю,
ἰσως | 22 съдѣваемыѣ, λεγόμενος | 22–23 игры тоу инв. С | игры, κυλίστρας | 24 въбываѣ | житица
Р. гр. χρῆσιν | 27 иже | же и Р | 27–28 съв'коупльше... правила, οἱ δὲ προλαβόντες | 29–30
правовѣрноу ѡретижице | съ ѡрѣтики правовѣрномъ М | 30 ѡретижице | ѡретице С | поимати
поимти Р | 31 правовѣрнѣ С | 31–32 аще же нѣци невѣрны | аще женѣ невѣрноу Р, гр. εἰ δὲ
τινες ἄπιστοι ὄντες | 32 закон'номъ С

- моужь оубо пристоупитъ къ вѣрѣ. же-
на же и иере льстиво удръжима естъ.
3 и аще волитъ вѣрный моужь жити с
невѣрною женою. илии. вѣрнаа жена
с моужемъ невѣрнымъ. да не разлоу-
6 чають се. по в(о)ж(ь)ств'номоу ап(о)-
с(то)лоу. с(ве)титъ во се реч(е) моужь
невѣрный женою вѣрною. и жена не-
9 вѣрна моужемъ вѣрнымъ.
Правило .оѣ. Иже на зем(ь)ли кр(ь)сть
написанъ. да загладит'се.
12 **Глѣк(ь).** Всако пот'щание под(о)баеъ
намъ имѣти. еже достоинною чьсть
wt(ь)давати животворещемоу кр(ь)-
15 стоу иже вет'хаго прѣстоупления
сп(а)с(е)ни выхоль. и аще на зем(ь)ли
вбразъ кр(ь)ста wt(ь) нѣкого напи-
18 санъ боудеть или сложенъ. да потренъ
боудеть или развръженъ. да не wt(ь)
члов(ѣ)къ не вѣдоущиихъ или wt(ь)
21 животнъ поправъ боудеть и пороугано
боудеть побѣднои наше вроужие.
Правило .оѣ. Пирове въ цр(ь)к(ь)вахъ
24 не творет' се. ни трапезы не поста-
вляют' се. нь иже аще не встануть се
wt(ь) того да wt(ь)лоучет' се.
27 **Глѣк(ь).** Не под(о)баеъ в(о)жнина до-
моу вѣщаго домоу творити. ни в'
немъ. пировъ творити. ни трапезы по-
30 ставляти. ни в(ь)ноутрь его ясти.
дрьзноювыи же се творити. аще не
прѣстанеть да wt(ь)лоучит' се.

* 1. Кор 7, 14

1 моужь, о мѣн | 1-2 жена, ѣ дѣ | 3 вѣрный моужь, о πιστὸς | 3-4 с невѣрною женою, τῇ ἀπίστῳ | 4-5 ум. илии... невѣрнымъ, гр. ἢ τὸ ἀνάλογον | 6-7 ап(о)с(то)лоу – у гр. следи Παῦλον | 11 написанъ нема гр. | 13 иже | иже Р | 16 и нема Р | 17 wt(ь) нѣкого | нѣ wt(ь) кого Р С М | 17-18 ум. написанъ боудеть или сложенъ, гр. κατεσκευάσθη | 19 или развръженъ нема гр. | 19-21 wt(ь) члов(ѣ)къ... wt(ь) животнъ нема гр. | 21 животнъ М | 21-22 и пороугано боудеть нема М | 22 наше побѣднои шив. С | 23 Пирове, Ἀγάται | ум. въ цр(ь)к(ь)вахъ, гр. ἐν Κυριακοῖς | 24 ни | ни на М | 27 [Т]лѣк(ь) С | [Н]е С | 30 его нема гр.

законитим браком, па потом муж
приступи вери, док је жена још обу-
зета заблудом, и ако муж верник хо-
ће да живи са женом неверником или
верница жена са мужем неверником
– да се не разводе јер се, према бож-
ественем *Апостолу*, рече да се муж
неверник освећује женом верником
и жена неверница мужем верником.

Правило 73. Крст нацртан на земљи
да се избрише.

Тумачење. Свако старање треба да
покажемо да би се достојна част ода-
вала Животворном крсту којим беја-
смо спасени од давнашњег преступа.
И ако неко буде нацртао или саста-
вио на земљи облик Крста, да се по-
тре или растури, како људи који не
знају, или животиње, не би погазили
и поругали наше победно оружје.

Правило 74. Пирове се у црквама не
приређују, нити се трпезе поставља-
ју; они, међутим, који не прекину то
– да се одлуче.

Тумачење. Не треба од Божијег дома
правити јавни дом, нити приређивати
у њему пирове, нити трпезе поста-
вљати, нити у њему јести. А ко се
дрзнуо да то твори, ако не престане –
да се одлучи.

- Правило .бѣ. Безъчин'нынъ въплъ || по-
 ющаго въ цр(ь)к(ь)ви. не приѣтънь.
 3 такожде и прилагае къ црковномуу
 пѣнню не под(о)бнаа не приѣтънь.
 Табк(ь). Съ оумилениемъ и съ въни-
 6 маниемъ многомъ. под(о)бають пѣ-
 ние приносить танныхъ видцоу б(о-
 г)оу. а не канцати безъчиннымъ въ-
 9 племъ. и ест(ь)ство поноуждати на
 въплъ. бл(а)гоговѣнномъ бо и смѣре-
 номъ быти с(ы)номъ из(ран)левымъ.
 12 св(е)щеное наоучають слово. нь ни пѣ-
 тии ничтоже непод(о)бнаго. и цр(ь)ко-
 в(ь)номуу строению не съчетан'наго.
 15 Прав(и)л(о) .бѣ. Въ св(е)щенѣмъ при-
 творѣ крч'мница да не съставит се. и
 продаемаа брашна сохѣт'на сохѣтъ. и
 18 шбои се творе. да шт(ь)лохчит' се.
 Табк(ь). Сп(а)съ нашъ и б(ог)ъ пове-
 лѣ. б(о)жиа домоу не творити домоу
 21 кохпил'наго. рекше ни кохпити ни про-
 даати въ немъ. сего ради не под(о)-
 бають вънохтръ св(е)щен'ныхъ при-
 24 творъ цр(ь)ков(ь)ныхъ. крч'мнице
 съставляти. рек'ше вина продаати. ни
 брашнь прѣдлагати на продаание.
 27 иного никоего же кохплениа творити.
 аще же кто таковое что явить се
 съгрѣшае. да шт(ь)лохчит' се.
 30 Правило .бѣ. Всакъ хр(и)стианъ съ же-
 нами въ бани да не мыеть се. аще же
 се творить причѣтникъ да изврѣжетъ
 33 се.

Правило 75. Неприкладаи глас појца
 у цркви није прихватљив; такође је
 неприхватљив и онај ко црквеном
 појању придодаје оно што не треба.
 Тумачење. Са скрушеношћу и са ве-
 ликом пажњом треба приносити по-
 јање тајновидцу Богу, а не викаати не-
 прикладним гласом и своје биће при-
 сиљавати на вапај, јер свештено сло-
 во поучава да побожни и смерни бу-
 ду синови Израилеви. Али – ни поја-
 ти нешто што је неподобно и што у
 црквено служење није уврштено.

Правило 76. У свештеном ограђеном
 простору да се не подиже крчма; и
 храна која се продаје узалудна је. А
 ко обоје ово твори – да се одлучи.
 Тумачење. Спаситељ наш и Бог на-
 редио је да се од Божијег дома не
 прави трговачки дом, то јест да се у
 њему нити купује, нити продаје. Због
 тога не треба унутар свештених о-
 грађених црквених простора подиза-
 ти крчму, односно продавати вино,
 ни храну излагати на продају, нити
 пак другу неку продају творити. А
 ако се ко појави да тако нешто гре-
 ши – да се одлучи.
 Правило 77. Ни један хришћанин да
 се са женама не мије у купалишту.
 Ако то чини свештено лице – да се
 извргне.

1 Безъчин'нынъ] безъчин'ны С | 3 такожде нема гр. | 3–4 ум. къ црковномуу пѣнны, гр. таῖς ἐκκλησίαις | 6–7 приносить пѣнние ипв. С | 8 канцати, χρῆσθαι | 8–9 въплемъ, βοαῖς (мн.) | 9–10 на въплъ, πρὸς κραυγὴν | 15–16 притворѣ, περιβόλῳ | 21 кохпил'наго М | 21–22 рекше ни кохпи-
 ти ни продаати въ немъ нема гр. | продаати] продати С | 24 цр(ь)ков(ь)ныхъ нема гр. | 25
 рек'ше вина продаати нема гр. | 25–26 ум. ни брашнь, гр. καὶ τὰ διὰ βρωμάτων εἶδη | 26
 прѣдаание Р | 28 аще] и аще Р | что нема С | явит се таковое ипв. С | 30 Всакъ нема гр. |
 хр(и)стианинъ Р М | 30–31 въ бани съ женами ипв. С | 31 въ бани да не мыеть се, οὐ συλ-
 λούεται | 31–32 ум. аще же ... да изврѣжетъ се, гр. κληρικὸς μὲν γὰρ, καθαιρεῖται λαϊκὸς δὲ
 ἀφορίζεται | 32 творит] створить Р

Се разоумно.

Прав(ило) .ѿн. Хотен просвѣтити се.

3 вѣроу да исповѣсть. въ четвертъкъ ко-
ижеждо недѣ(ѣ)ле.

Тѣмъ(ъ). Под(о)баиеть приходецелюу къ

6 в(о)ж(ъ)ствьномлюу кр(ъ)щению. иакоже
четыредесете шестоие правило иже въ
лауданкии сбора повелѣваиеть. вѣрѣ

9 оучити се. сирѣчь навьикноути. вѣроу
въ единого в(о)г(а) и въ четвертъкъ ко-
ижеждо недѣ(ѣ)ле. прѣдъ кр(ъ)щениемъ

12 его. прѣдъ исп(и)с(коу)помъ или прѣдъ
презвѣтеры. || исповѣдати таковоие
сложение вѣры.

15 Правило .ѿѿ. Отлоучень биваиеть иже
по рож(дъ)ствѣ х(ри)с(то)вѣ въ праз-
д(ъ)ниикъ с(ве)тъице в(о)городи)це. моу-
18 коу варити или ино что творити. ре-
кше рож(дъ)ства ради.

Тѣмъ(ъ). Нѣсть се чѣсть пр(ѣ)ч(и)-

21 стѣи и приснодѣ(ѣ)в(и)ци. паче оуми и
слова невѣмѣстнаго слово рождѣшии
пальтию. по обычаю и инѣхъ обыихъ

24 женъ. рождениа иже по нашемлюу ие-
ст(ъ)ствоу. тако и ѿ неизречениемъ ие
рожд(дъ)ствѣ повелѣвати и творити.

27 сего ради аще кто по с(ве)тѣмъ ро-
ж(дъ)ствѣ х(ри)с(т)а в(о)г(а) нашего на
оутриа моукоу варе и сню и дроугымъ

30 нѣкымъ раздаваи. извѣтомъ иакоже се
почитае по р(о)ж(дъ)ствѣ пр(ѣ)ч(и)-
стою дѣ(ѣ)воу м(а)терь. аще оубо

33 причѣтъникъ иеть да изврѣжетъ се.

Ово је јасно.

Правило 78. Онај ко хоће да се про-
свети, веру да исповеди у четвртак
сваке недеље.

Тумачење. Онај ко приступа Божаст-
венном крштењу треба, како пропису-
је четрдесет шесто правило сабора у
Лаодикији, да се поучи у вери, то јест
да научи *Верујем у једнога Бога* и у
четвртак сваке недеље, пре свог кр-
штења, пред епископом или пред
презвитерима, да исповеда такво
Сложеније (Символ) вере.

Правило 79. Одлучен бива онај ко по
Христовом Рождеству, на празник
свете Богородице, кува брашно или
друго нешто твори наводно ради Ро-
ждества.

Тумачење. Није част за Пречисту и
Приснодевицу, која је изнад ума и ре-
чи телесно родила несместву Реч,
то да се по обичају и других, обичних
жена, код рађања која су својствена
нашој природи – подједнако и за ње-
но неизрециво рађање проповеда и
твори. Због тога, ако ко по светом
Рождеству Христа Бога нашега кува
сутрадан брашно, па то и неким дру-
гима дели под изговором како се ти-
ме одаје част рађању Пречисте Деве
Марије – ако је, дакле, свештено ли-
це, да се извргне, а ако је мирјанин,

2 Хотен просвѣтити се. 'Ο φωτισθεῖς | 3–4 коижеждо нема гр. | 6 кр(ъ)щению. φωτίσματος | 7
четыредесете] .м. и Р, четырыдесеты С, четиридес(е)тъ М | 9–10 сирѣчь... в(о)г(а) нема гр. |
10–11 коижеждо нема гр. | 11–12 прѣдъ кр(ъ)щениемъ его. καθ' ἣν μέλλει φωτισθῆναι | 13–14
ум. исповѣдати таковоие сложение вѣры. гр. ταύτην ἀπαγγέλλειν | 14 вѣры нема Р | 16 по
рожд(дъ)ствѣ х(ри)с(то)вѣ нема Аристин | 18 варити нема гр. | 18–19 ум. рекше рож(дъ)ства
ради, гр. διὰ τὰ λεγόμενα ἐπιλόγια | 20–21 пр(ѣ)ч(и)стѣи] прѣс(ве)тѣи Р | ум. пр(ѣ)ч(и)стѣи и
приснодѣ(ѣ)в(и)ци, гр. τῇ Παρθένῳ | 21 и¹ нема Р С | 23 и нема Р | 23–25 ум. по обычаю...
иет(ъ)ствоу. гр. ἐκ τῶν κοινῶν τε καὶ καθ' ἡμᾶς | 25–26 рождѣствѣ ие инв. Р | 26 творити.
ὑπογράφειν | 28–29 на оутриа нема гр. | 29 и² нема С | 31 по нема Р | рождѣство Р | 31–32
пр(ѣ)ч(и)стою] прѣс(ве)тоу Р. гр. τῆς ἀχράντου | 32 дѣ(ѣ)воу м(а)терь. Παρθενομήτορος

аще же мирьскыи чловѣкъ да ѡтѣ-
лоуचितъ се. безъ болѣзни бо исповѣда-
3 юмь еже ѡтѣ дѣвы божества
вномъ рожество. иакоже и бесѣме|не
зачетіе.

6 **Правило .п̄.** Аще не поужде ради ѡста-
нетъ кто ѡтѣ црѣкѣве за три не-
дѣле. непришъщенъ да боудеть.

9 **Тлькѣ.** Иже за три недѣле кромѣ
црѣкѣве прѣбоудеть. безъ всакоѣ
поужде или великоѣ напасти. аще ієсть
12 причѣтѣникъ да изврѣжетъ се. аще же
мирьскыи чловѣкъ да ѡтѣлоучитъ
се.

15 **Правило .п̄а.** Къ трьсвѣтомоу пѣнню
прилагаю. распъныи се. иновѣрныи
ієсть.

18 **Тлькѣ.** Гл(агол)еть се іако при цѣ-
са)рѣствѣ ѡсѡдосна маалаго. изъ-
шѣдшемъ на поле съ крѣсты. цѣ)-

21 с(а)роу же и патриархоу и всѣмъ лю-
демъ. въсхъщено бысть ѡтроче на въз-
доухъ. и на многы часы на высотѣ

24 прѣбысть. и слыша божестваыи
гласъ повелѣва(ю)щъ. не прилагати въ
трьсвѣтоу пѣснь. распъныи се насъ

27 ради. аще оубо кто таковыи гл(агол)ъ
къ трьсвѣтомоу пѣнню приложить
іако иновѣрникъ проклетъ да боудеть.

30 **Правил(о) .п̄в.** || Не напишеша агнѣца
въ ѡбразъ х(ри)с(т)а. нь тъкмо са-
мого.

да се одлучи. јер исповедамо да је
безболно од Деве божаствено Рож-
даство, као што је и зачеће бесемепо.

Правило 80. Уколико неко, не нужде
ради, три узастопне недеље изостане
од цркве – да буде неприштен.

Тумачење. Онај ко три узастопне
недеље не дође у цркву без икакве
нужде или велике тешкоће – ако је
свештено лице, да се извргне, а ако је
мирјанин, да се одлучи.

Правило 81. Ко Трисветој песми до-
даје: „Који је распет“ – иновѣрник је.

Тумачење. Говори се како за царства
Теодосија Малог, кад су са крстови-
ма изашли на поље цар и патријарх и
сав народ, би подигнуто дете у ваз-
дух, и много часова остаде на висини;
и чуше божаствени глас који запове-
даше да се у Трисвету песму не дода-
је: „Који је распет ради нас“. Уколи-
ко неко, дакле, дода такве речи Три-
светој песми, као неверник проклет
да буде.

Правило 82. Не сликај јагње у лику
Христа, већ [Њега] самог.

2 безъ болѣзни. ἀλόχευτον | 4 бесѣмене] бесѣме (!) Р, бесѣменоіє С | 7 три] .п̄. М | 7–8 за три
недѣле ѡтѣ црѣкѣве ипв. С | 8 да нема Р | 10 всакоѣ С | 11 великоѣ Р М | 15
трьсвѣтомоу] с(вѣ)томоу Р, гр. τῷ τρισάγιω | 18–19 цѣса)рѣствѣ] ц(а)рѣствѣ Р М | 19–22
изъшѣдшемъ... людемъ нема гр. | 20–21 цѣс(а)роу] ц(а)роу Р М | 22–23 ум. на въздоухъ, гр.
ἐν τῇ τοῦ κάμπου λίτῃ | 23–24 на высотѣ прѣбысть, μετέωρον γέγονε | 25 повелѣва(ю)щъ конј.
према Р С М, гр. нема | 26–27 насъ ради – у MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, Panag. 132, AE
(263) 279, CS 1121 следи ὡς ὁ παράφρων Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς ἐληρώδη, што AL ω 30, V 1167
нема | 29 да боудеть – у MSyn. 237, Petropolit. 208, Patm. 207, Panag. 132, AE (263) 279, CS 1121
следи Εὐρήσεις δὲ καὶ ἐν τῷ Δαμασκηῶν γγ' κεφάλαιον, διαλαμβάνον πλατύτερον περὶ τοῦ τρις-
αγίου, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἦρθη τὸ παιδίον, што AL ω 30, V 1167 нема | 31 тъкмо] того Р С М
и гр. – ἐκείνον

ТѢЛѢ(Ь). АГНЦѢ ПРѢДАНЪ ВЪС(ТЬ). ВЪ
 3 ВЪБРАЗѢ ИСТИННАГО Х(РИСТ)А Б(О)ГА НА-
 ШЕГО. И НЕ ПОД(О)БАЕТЕ ВЪБРАЗА ПОЧИ-
 ТАТИ ПАЧЕ ИСТИНЫ. И АГНЦА НА Ч(Ь)-
 6 СНЫХЪ ИКОНАХЪ НАПИСОВАТИ ПРѢСТОМЪ
 ПР(Ѣ)Д(Ь)Т(Е)ЧЕВОМЪ ПОКАЗАЕМА. НЪ СА-
 МОГО Х(РИ)С(Т)А И Б(О)ГА НАШЕГО. И
 ШАРОВАНЫМИ ПИСАНИИ ПО ЧЛОВ(Ѣ)КЧЬС-

9 КОМОУ (!) ВЪБРАЗОУ НАПИСОВАТИ.

Правило .пѣ.¹ СВОБОЖДЕНЬ БЫВЪ РАБЪ
 12 УТ(Ь) СВОЕГО Г(О)С(ПОД)ИНА ПРѢДЪ ДѢ-
 МА ПОСЛОУХОМА. ДА БОУДЕТЬ НЕПОРА-
 БОЩЕНЬ НИКИМЪЖЕ.

СЕ РАЗОУМНО.

15 Правило .пѣ.² ТѢЛЕСИ МРЪТВОУ НЕ ПО-
 Д(О)БАЕТЕ ДАТИ ПРИЧЕЩЕНИЯ.

ТѢЛѢ.³ ПОНЕЖЕ ПИСАНО ІЕСТЬ ПРИМѢТЕ
 18 И ІАДНТЕ.⁴ МРЪТВЫХЪ ЖЕ ТѢЛЕСА НИ ПРИ-
 ІЕТИ НИ ІАСТИ МОГЯТЬ. НИКТОЖЕ ОУБО ДА
 НЕ ПРИЧЕСТИТЬ СКОНЧАВШАГО СЕ ОУЖЕ
 21 Б(О)Ж(Ь)СТВНЫХЪ ДАРОВЪ.

Прав(и)л(о) .пѣ.⁴ ІЖЕ НЕ ВѢДЕТЬ НИ
 ПОСЛОУХЪ НЕ ИМѢЮТЬ. АЩЕ КР(Ь)ЩЕНИ
 24 БЫШЕ ДА КР(Ь)СТЕТЕ СЕ.

ТѢЛѢ(Ь). БЛНЦИ НЕ ВѢДЕТЬ. АЩЕ ВЪ
 27 МЛАДѢНЬЧЬСЦѢМЪ ВЪЗДРАСТѢ КР(Ь)ЩЕНИ
 БЫШЕ НЕ ВЪРѢТАЮТЪ ЖЕ СЕ НИ ПОСЛОУСИ
 НѢЦНИ ДОСТОВѢРНИИ. БЕЗЪ ИЗВѢСТА ТѢМЪ
 ИЗВѢСТЬСТВОЮЩЕ. ІАКО КР(Ь)ЩЕНИ
 30 СОУТЬ. БЕЗЪ ВСАКОГО ПРѢТЫКАНИИ ДА
 КРѢСТЕТЕ СЕ.

Правило .пѣ.⁵ ІЖЕ СЪБИРАЕТЕ БЛОУД-

33 НИЦЕ И ДРЪЖИТЕ ВЪ ДОМОУ СВОЕМЪ. НА

* Мт 26, 26

5 НАПИСОВАТИ, ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙΝ | 8 ШАРОВЫМИ Р С М | 8-9 ЧЛОВ(Ѣ)КЧЬСКОМУ (!) ГРЕШКА ПИСАРА | 13
 НИКИМЪ ЖЕ НЕМА ГР. | 14 СЕ РАЗОУМНО. σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, Panag. 132, а AL ω 30.
 V 1167, AE (263) 279, CS 1121 НЕМА | 16 ДАТИ | ДАТИ С | 19 ОУБО НЕМА ГР. | 20 СКОНЧАВШАГО СЕ, τοῖς
 τελευτήσασιν (МН.) | 23 НЕ ИМАЮТЪ С | 26 ВЪЗРАСТѢ Р | 33 НА | И НА Р С М | 33-1 НА ПОПЪЩЕНИИ НА
 ГРѢХЪ, ГР. ἐπ' ὀλίσθω

¹ .пѣ. – као у MSyn. 237; у V 1167 то је пѣ' прав., а у РП пѣ' прав. ² .пѣ. – као у MSyn 237; у
 Petropol. 208, Panag. 132, V 1167, AE (263) 279, РП пѣ' прав., а у CS 1121 пѣ' прав. (неки бројеви
 прав. накнадно мењани). ³ У С испуштен текст тумачења 84. прав. ⁴ .пѣ. – као у MSyn 237; у
 Petropolit. 208, Panag. 132, V 1167, AE (263) 279, РП пѣ' прав., а у CS 1121 пѣ' прав. (број
 исправљен). ⁵ .пѣ. – као у MSyn. 237, РП; у Petropolit. 208, Panag. 132, V 1167, AE (263) 279 – пѣ',
 а у CS 1121 пѣ' прав. (број преправљен).

Тумачење. Јагње је предато било у
 лику истинског Христа Бога нашег,
 и не треба слику поштовати више од
 истине и на часним иконама сликати
 јагње, показано прстом Претечевим,
 већ сѧмога Христа и Бога нашега, те
 бојама према људском лику сликати.

Правило 83.¹ Роб кога је ослободио
 његов господар пред двојицом сведо-
 ка, да не буде ни од кога поробљен.
 Ово је јасно.

Правило 84.² Мртвом телу не треба
 дати причешће.

Тумачење.³ Пошто је написано
 „Примите и једите“, а мртва тела не
 могу ни примити ни јести, нико,
 дакле, већ умрлог да не причести
 божаственим даровима.

Правило 85.⁴ Они који не знају а ни
 сведоке немају да беху крштени – да
 се крсте.

Тумачење. Сви они који не знају да
 ли у детињем узрасту крштени беху,
 а ни сведоци се неки веродостојни не
 налазе да би им без сумње потврдили
 да су крштени – без икакве препреке
 да се крсте.

Правило 86.⁵ Ко скупља блуднице и
 држи у свом дому ради склизнућа ду-

попльзении на грѣхъ д(оу)шамъ. да
вт(ь)лѣчит' се.

3 Се разоумно.

Правило .пѣ. Иже вт(ь) моужа поу-
щена бывши жена. за другы поидеть.

6 прѣлюбодѣнца есть. и поустивши
жену свою и иною поимъ. прѣлюбы
творить. по г(о)с(под)ню гласу.

9 Се разоумно.

Прав(и)л(о) .пѣ. Вьноутрь с(в)етилища
да не въведеть се скотина. аще не

12 постигнеть на пошти нѣкаа ноужда.

15 Тлѣк(ь). Аще бо без великы ноужде
кто не имыи иного вшитѣлица.

15 вьноутрь св(е)щенныи цр(ь)к(ь)ве. конь
или всьль свои въведеть. аще оубо
ест' причѣтныи да изврѣжет' се. аще

18 ли простын члов(ѣ)къ да вт(ь)лѣчит' се.

Правило .пѣ. Вь великую соуботоу. до
21 полоунощии постити се довольно есть.

Тлѣк'. Матѣи оубо позаѣ вь соу-
боту вьскр(ь)сьша гл(агол)еть г(о)

24 спод)а. лоука же зѣло рано. по-
д(о)бають оубо вь великую соуботоу.

до полоунощии постити се. и вт(ь)
27 толѣ иже хоцеть да в'коушають пи-
це. понеже наоучаеи' се. вт(ь) сею

ѣв(а)нг(е)листъ гл(агол)ъ. яко вь по-
30 лоунощи вьскр(ь)сьль есть г(оспод)ъ.

Правило .ѣ. По вечернимъ вьходѣ вь
соуботоу. не поклонити колѣноу. вь

33 нед(ѣ)лю до вечерниаго вьхода.

ше у грех – да се одлучи.

Ово је јасно.

Правило 87. Жена пуштена од мужа,
која пође за другога, прелюбница је; а
онај ко пусти своју жену и узме дру-
гу, прелубу твори, по речима Го-
сподиим.*

Ово је јасно.

Правило 88. Унутар светилишта да
се не уведе животиња, сем уколико
се на путу не догоди нека невоља.

Тумачење. Ако ко без велике нужде,
немајући друго обиталиште, уведе
унутар свештене цркве свог коња
или магаре – уколико је, дакле, све-
штено лице, да се извргне; уколико
ли буде обичан човек, да се одлучи.

Правило 89. У Велику суботу дово-
љно је постити до поноћи.

Тумачење. Матеј, дакле, каже да је
позно у суботу васкрсао Господ **, а
Лука – да је „врло рано“ ***. Према
томе, у Велику суботу треба постити
до поноћи, а од тада, ко хоће – нека
једе храну, пошто смо из речи ових
јеванђелиста научили да је у поноћ
васкрсао Господ.

Правило 90. По вечернем входу у
суботу, не клечат до вечернег вхо-
да у недељу.

* Мт 5, 32; уп. 19, 9 ** Мт 28, 1–2 *** Лк 24, 1

1 попльзение Р С М | 3 Се разоумно, σαφής има MSyn. 237, Panag. 132, AL ω 30, РП, а Petropolit. 208. V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 4–5 поущена нема гр. | 6–7 и поустивши... поимъ, гр. καὶ ὁ ἀπὸ γυναικὸς ἐπ' ἄλλην | 7 поимъ Р С М | 7–8 прѣлюбы творить, ομοίως μοιχὸς | 8 по г(о)с(под)ню гласу, κατὰ τὸν Κύριον | 9 Се разоумно, σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, Panag. 132, РП, а Patm. 207, AL ω 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 11–12 не постигнеть, μὴ καταλαβοῦσης | 12 нѣкаа – у гр. следи μερίστης | 13 бо нема Р М, има гр. – δὲ | великы нема гр. | 15 цр(ь)к(ь)ве, ναοῦ | 15–16 конь или всьль, гр. τὸ ὑποζύγιον | 16 всьль] всаль М | 26 полоунощи Р М | 31 вечернемъ Р С

Тлъкъ(ь). Гот(ь) б(о)гоносныхъ ѡт(ь)ць.
 3 правило приехомъ. иже не покланати
 колѣноу въ всякыи недѣ(ѣ)ле. иако
 чтоуше г(о)с(под)не въскр(ь)с(е)ннѣ. и
 да не поудеть оубо невѣ(ѣ)домо съблю-
 6 деннѣ се. иавѣ се ѡ(т)ѣци вѣрнымъ
 правиломъ силъ оуказаше. иакоже въ
 соуботоу на вечерни. по въходѣ св(е)-
 9 щенич(ь)стѣмъ въ ѡлтарь. не покланя-
 ти колѣноу. до въхода св(е)щенич(ь)хъ въ
 ѡлтарь въ недѣ(ѣ)лю на вечерни быва-
 12 ющаго. иако да цѣлоу ношъ и д(ь)нь
 тръжествѣемъ г(о)с(под)не въскр(ь)-
 с(е)ннѣ.

15 Правило .Ѣа. И даиен приимлющия
 дѣтоуоубнаѣ зелаѣ. оубнище соутъ.
 Тлъкъ(ь). Разбонничьскомоу запрѣще-
 18 нию повинни соутъ. и жены иже възе-
 млютъ ѡтравленнѣ да оумореть мла-
 денце соушеи въ чрѣвѣ ихъ и дающе
 21 нѣмъ таковаѣ.

Правило .Ѣв.¹ Моужевѣ безъ вѣсти быв-
 шоу. и не оувѣдѣвши ѡ немъ жена
 24 идеть за иного. прѣ(лю)бы творить.
 възвративъ же се моужъ аще въсхо-
 щеть да поиметь ю.

27 Тлъкъ(ь). Под(о)бно ѣсть семоу прави-
 лоу. и седмаѣ на десете иоустиниѣанова
 новаѣ заповѣдѣ. иже въ седмѣи грани
 30 двадесете ѡсмы|хъ цѣ(ѣ)са(р)ь(ь)скыхъ
 книгъ лежеть. повелѣвають бо и ѡна.
 иако аще жена имѣеть моужа воина. и
 33 на воинскоу ѡтидеть. и оуслышитъ его

Тумачење. Од богоноснихъ отаца пра-
 вилно примисмо то – да се ни једне
 недеље не клечи, јер поштујемо Ва-
 скрсење Господње; и да не буде не-
 познато ово упозорење на које оци
 верницима овимъ правиломъ јасно ука-
 заше – да се у суботу на вечерњи. по
 входу свештеника у олтар, не клечи
 до входа свештеника у олтар, који
 бива у недељу на вечерњи, тако да
 целу ноћ и дан славимо Васкрсење
 Господње.

Правило 91. И она која даје [и] она ко-
 ја прима чедоморне траве – убице су.
 Тумачење. Запређењу за разбојнике
 подлежу – и жене које узимају отро-
 ве да уморе децу у својој утроби, и
 оне које им те дају.

Правило 92.¹ Кад о мужу нема вести
 и кад жена, не сазнавши о њему, пође
 за другог – твори прелубу. А муж
 када се врати, ако хоће, нека је узме.

Тумачење. Слична овоме правилу је
 и [сто] седамнаеста Јустинијанова
 новела, која се налази у седмој грани
 двадесет осме књиге *Василика*, јер и
 она налаже да жена, ако има мужа
 војника, и оде у рат, па чује за њега

2 правило] правило Р, гр. κανονικῶς | приехомъ] прѣихомъ Р С М | иже] иже М | 8–9 св(е)-
 щенич(ь)скомоу Р, св(е)щенич(ь)стѣмъ М | 10 до – у гр. следи τῆς ἐφεξῆς | 10–11 св(е)щенич(ь)хъ къ ѡл-
 таръ нема гр. | 15 даиен – у гр. следи καὶ | 16 дѣтоуоубнаѣ зелаѣ. ἀμβλωδρίδια | 17 Разбонни-
 чьскомоу, тоу фонѣс | 18 и жены нема М | 22 безъ] бес С | 22–23 безъ вѣсти бывшоу, ἀφαντου-
 μένου | 23–24 и не оувѣдѣвши... иного. ἢ πρὸ τοῦ πεισθῆναι λαβοῦσα | 24 прѣ(лю)бы конј. пре-
 ма Р С М | 25 възвративъ] и възвративъ М | 28 и – у MSyn. 237, Petropolit. 208, Panag. 132, AL ω 30,
 AE (263) 279, CS 1121, RP следи ἡ ἐκατοστῇ, што V 1167 нема, а у Patm. 207 испуштен је цео број
 ριζ' | 29 новаѣ заповѣдѣ. νεαρά | 30 двадесете] .Ѣ. и Р | цѣ(ѣ)са(р)ь(ь)скыхъ] цѣ(а)р(ь)скыхъ Р М | 31
 лежить Р С

¹ .Ѣв. – у РП 4γ' прав.; у MSyn. 237, Petropolit. 208, Panag. 132, V 1167, AE 263 (279), 4α' прав.; у
 CS 1121 4' прав. (број преправљен).

оумрѣша. инако иѣсть ии како за инѣ
моужѣ понти. аще извѣщенна не при-
3 иметь. ѡт(ѣ) старѣишины числа въ
немже моужѣ ие воннѣствоваше. прѣд-
лежѣиоу и с(вѣ)томоу ив(а)нг(е)лию. и
6 ѡ дѣяниихъ въспоминаниемъ исповѣ-
дающею. иако въистиноу моужѣ ие
оумрѣ. и таковаа въспоминаниа при-
9 иметь. и по таковѣмъ извѣщенни.
прѣбоудеть ѡжидающи за единого лѣ-
то. аще же не съблюдыши заповѣди за
12 иного идеть. и самоу и поемшаго ю
иако прѣлюбодѣице моучити. аще же
таковомоу ѡжиданию бывшѣ и тои
15 замощѣ шѣдши. ѡбрѣщутъ се лѣже-
ве иже с клетвою извѣстовахоуть иако
моужѣ ие оумрѣ. ти оубо ѡт(ѣ)
18 воннѣства | ѡбнажени да боудють. и
десеть литръ злата да въдадутъ ѡно-
моу. на негоже сълагаше иако оумрѣть.
21 тѣ же аще въсхоцють свою женоу
поети не възбранитъ се иемоу.

Правило .ѡг.¹ Ёлиньскими клетвами
24 кльниши се. запрѣщеніе да приметь и
ѡт(ѣ)лоучение.

Се разоумно.

Правило .ѡд.² Въсхыщающен жены на
27 бракъ. и дѣиствоующен с ними и по-
магающе имъ. причѣтници оубо да из-
30 врьгуютъ се. мирѣсци же члов(ѣ)ци
проклети да боудють.

Тльк(ѣ). Под(о)бно повелѣвають семоу
33 правилоу. и двадесете седмоу правилу.

да је умро, може да пође за другог му-
жа само уколико прими обавештење
од старешина јединице у којој њен
муж војинствовао, пошто испред
Светог јеванђеља посведоче сећа-
њем на догађаје да је њен муж заиста
умро; па пошто таква сећања прими,
и после таквог обавештења, да оста-
не чекајући још једну годину. Уколи-
ко, пак, не држећи се прописа, пође
за другог – и њу сѣму и онога који је
узео казнити као прељубнике. А ако
се, кад чекање прође и кад се та уда,
нађу лажови који су под заклетвом
обавестили да је њен муж умро – ти,
дакле, да буду лишени војске и десет
литри злата да дају ономе за кога
слагаше да је умро. А ако тај усхте-
дне да узме своју жену – не забрању-
је му се.

Правило 93.¹ Онај ко се куне јелин-
ским заклетвама – да добије запре-
ћење и одлучење.

Ово је јасно.

Правило 94.² Они који отимају жене
ради брака, и они који са њима са-
рађују и помажу им – буду ли све-
штеници, дакле, да се извргну, а мир-
јани проклети да буду.

Тумачење. Слично овом правилу про-
писује и двадесет седмо правило са-

1 како нема С | 2 извѣщенна. πληροφορίαν | 3 ѡт(ѣ) старѣишины. παρὰ πρῶτων (mn.) | 4 воннѣствоваше моужѣ ие инѣ. Р | 6 ѡ | ѡт(ѣ) С, гр. ἐπὶ | 11–12 за иного идеть. εἰς ἕτερον ἑλθὲν γάμον | 12 и² нема Р. има гр. – καὶ | поемшаго М | 13–15 ум. аще же таковомоу... шѣдши, гр. Εἰ δὲ τῆς παρατηρήσεως ταύτης γενομένης | 16 извѣстовахоуть | извѣстовахоуть М, извѣстовахъ тѡ Р | 17 оумрѣть М | 19 десеть | .ῖ. Р | литръ М | да въдадутъ злата инѣ. С | ум. да въдадутъ, гр. ποινὴν καταθεῖναι παρακελεύεται | 21 тѣ же | тѣже Р М | 22 не възбранитъ се иемоу, оὐ κωλύει (односи се на препис) | 24 и нема С М и гр. | 24–25 и ѡт(ѣ)лоучение, ἀφορίζεται γὰρ | 26 Се разоумно. σαφὲς има MSyn. 237, Petropolit. 208, Panag. 132, а AL w 30, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 27–28 на бракъ нема гр. | 32 Под(о)бно. τὰ αὐτὰ | 33 двадесете | двадесети и Р

¹ .ѡг. – у РП 4Δ' прав.; у MSyn. 237, Petropolit. 208, Panag. 132, V 1167, AE (263) 279 4β' ; у CS 1121 (број преправљен). ² .ѡд. – у РП 4β' прав.; у MSyn. 237, Petropolit. 208, Panag. 132, Vat. 1167, AE (263) 279 4γ' прав.; у CS 1121, РП 4β' прав.

ниже въ халкидонѣ сбора. писано же
 3 высь(ть) вт(ь) насъ въ шномъ. яко
 дондѣже въсхыщеное д(ѣ)в(и)це. не
 поставеть въсхитившен ю. аще оубо
 6 есть прѣжде вбручѣна комоу. въ сво-
 ель вбручѣнии. аще же есть празды-
 на давь родитель еіе. причѣтници оубо
 11 изврѣженіи мѣрьсци же члов(ѣ)ци
 9 проклетіи не извѣгнууть.

Правило 95. Обрацающіхъ се вт(ь)
 12 еретикъ. снѣце приимемъ. арианы.
 македоніаны. наватианы ниже чисти
 имензють се. несторианы. и четырена-
 десетники ниже соуть срѣдѣнцы. и а-
 15 полинаріаны. и несторианы. и іже
 вт(ь) под(о)бныи имъ ереси. прокли-
 нающе все ереси и с ними свою. пома-
 18 заемъ с(ве)тымъ мѣромъ. тѣмѣна вчи
 ноздри оуста и оуши. и знаменающе
 гл(агол)емъ. печать дара с(ве)т(а)го
 21 д(оу)ха.

Тльк(ь). Нѣци оубо вт(ь) еретикъ
 кр(ь)щаеми бывають. инни же тькмо
 24 мѣромъ помазають се. дроузи же все
 ереси и с ними и свою прокльн'ше. на
 вѣщеніи приимлемъ бывають. котори
 27 же соут' иже кр(ь)щаеми бывають.
 котори же мѣромъ тькмо помазаеми.
 котори же иже свою ересъ и съ инѣ-
 30 ми прокльн'ше и тѣмъ тькмо до-
 вѣлюще. и на вѣщеніи приимлемъ
 33 ариане оубо. и македоніане. и нава-

бора у Халкидону. У ономъ смо напи-
 сали, да свѣштена лица неће избећи
 извргнуће, а мирјани проклетство
 све дотле док отету девојку отмицари
 не врате у преѣшнѣ стаѣ: уколико
 је, дакле, раније некое обручѣна – у
 своје обручѣне, а уколико је слобод-
 на – њенимъ родителѣма да је дају.

Правило 95. Оне који се обраћају од
 јеретика, овако примамо: аријане,
 македоніјане, наватијане који се и
 чисти називају, и четрнаестнике који
 су и средници, и аполинаријане, и не-
 сторијане [и јевтихијане и севиријане]
 и њима сличне јереси – пошто проку-
 ну све јереси и своју са њима, помазу-
 јемо светимъ миромъ чело, очи, ноздрве,
 уста и уши, и знаменујући говоримо:
 „Печат дара Духа Светога.“

Тумачење. Неки од јеретика, дакле,
 бивају крштени; други се само светимъ
 миромъ помазују; а остали, пошто про-
 куну све јереси и своју са њима, бива-
 ју примљени у заједницу. А о онима
 који бивају крштавани, и онима који
 се само миромъ помазују, и онима који
 своју јерес са другимъ проклеше и са-
 мо тиме задовољше, те бивају при-
 мљени у заједницу – говори се у овомъ
 правилу. Аријани, дакле, и македо-
 нијани, и наватијани, звани чисти, и

5–6 въ своемъ вбручѣнии. τῷ οἰκεῖφ μνηστῆρι | 7 давь нема гр. | 8 члов(ѣ)ци] члов(ѣ)ци соуце
 Р С М и гр. – λαῖκοι οὐτες | 12 навѣтианы М | 12 иже] же (!) Р | 12–13 иже чисти имензють се,
 τοὺς καὶ Καθαροὺς | 15 несторианы] несторианы. и евтѣхѣианы. и севирианы. Р С М | 15–16
 и несторианы... ереси нема гр. | 17 и с ними свою нема гр. | свою] и свою С | 19 знаменаю-
 щие. σφραγίζοντες | 20–21 с(ве)т(а)го д(оу)ха – у AL ω 30. AE (263) 279. CS 1121. RP следи ἀμῆν,
 што MSyn. 237. Petropolit. 208. Patm. 207. Papag. 132. V 1167 нема | 22 оубо нема гр. | 23–24
 с(ве)тымъ миромъ тькмо инв. Р | 24 мѣромъ] с(ве)тымъ миромъ Р С М и гр. – τῷ ἀγίῳ μύρῳ |
 28 тькмо мѣромъ инв. С | 29 иже нема Р | и нема Р М | 33–1 навѣтиане (= наватиане) орт. –
 јез. црта М

вѣщають се в(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ та-
инь.

3 **Правило .᠘᠒.** Иже власы плетуще. и
виюще. или моудростию нѣкоіею ша-
реце. на вѣдѣ зрещимъ. да вт(ь)-

6 лоучеть се.

Тѣкъ. Растеиен власы главы своіе. и
на дѣхѣ поущающе. и плетуще или

9 виюще. или шареце и твореце вѣлы
чрьны. или чрьмы. или роусы. на
вѣдѣ простѣишихъ и лѣниво живоу-

12 щихъ члов(ѣ)къ. таковыиіе своръ вт(ь)-
лоучати повелѣ. под(о)бають бо намъ
чисто житиіе имѣти. и въ страстѣ къ

15 в(о)г(о)у приближати се. іакоже моцно
іестъ намъ ч(и)стотою житиіа. и до-
бродѣтеліи оукрашати вноутрънаго

18 и внѣшнаго члов(ѣ)ка.

Правило .᠘᠓. Иже женоу имыи и прѣ-
вѣнде цр(ь)к(ь)въ в(о)жию. въ при-

21 творѣ живеть или вноутрь. да из-
риновень боудеть и вт(ь) углашенихъ.

аце же не схранить. да изврьжет' се.
24 или да вт(ь)лоучить се.

Тѣкъ(ь). Иже іако вѣщеіе домы тво-
реце. и прѣвѣндеце цр(ь)к(ь)вы. и въ

27 притворѣхъ живоще. или вноутрь въ
цр(ь)к(ь)вахъ. аце и жень не имѣють.

да изриновени боудуть и вт(ь) угла-
шенихъ. такоже и съ женами живоу-

30 щен. и прѣвѣваюце въ цр(ь)к(ь)вахъ.
|| и аце кто сего не схранить. нь не-

33 вѣрженіе имать ѡ таковыхъ в(о)-

општавају се божественим тајнама.

Правило 96. Они који плету и увијају
власи или неким изумеваньем боје, на
штету оних који гледају – да се од-
луче.

Тумачење. Такве који растуће власи
своје главе пуштају дугачке, те плету-
ћи, и увијајући, или бојећи и беле тво-
рећи црним, или црвеним, или русим,
на штету простијих људи који лениво
живе – сабор наложи одлучити, јер ми
треба чист живот да имамо и у страху
да се приближавамо Богу, према на-
шим моћима; чистотом живљења и
добродетелима да украшавамо чове-
ка изнутра и споља.

Правило 97. Онај ко има жену и ни-
подаштава цркву Божију, живећи у
припрати или унутра – и из оглашених
да буде избачен; уколико то не ис-
пунн – да се извргне или да се од-
лучи.

Тумачење. Они који [свету] цркву чине
општим домом и ниподаштавају, па
живе у припратама или унутар црка-
ва, іако немају жене, да буду избаче-
ни и из оглашених; исто тако и они
који са женама живе, а пребивају у
црквама. Уколико ко ово не држи,
већ је немаран за такве божствене

3–5 ум. плѣтѣще... шареце, гр. ἐν πλοκῆς ἐπινοία ... ἐργαζόμενοι | 5–6 вт(ь)лоучит се М | 7–10
ум. Растеиен... или роусы, гр. τοὺς κομῶντας τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς τρίχας αὐτῶν ἐν πλοκῇ διε-
υθεύοντες | 8 и плетуще нема М | 12–13 вт(ь)лоучити С М | 13 бо нема Р; има гр. – γὰρ | 14
чисто] чисто бо Р | 19–21 ум. и прѣвѣнде... вноутрь, гр. καὶ καταφρονητικῶς μένων ἐν τῷ ναῷ |
25–26 ум. іако вѣщеіе домы твореце. и прѣвѣндеце, гр. κοινοποιοῦντες | 26 цр(ь)к(ь)вы]
с(вѣ)тые цр(ь)к(ь)ви Р С М и гр. – τοὺς ἱεροὺς οἴκους | 26–28 ум. и въ притворѣхъ живоще.
или вноутрь въ цр(ь)к(ь)вахъ, гр. καὶ ἐν αὐτοῖς καταφρονητικῶς καταμένοντες | 29 изринове-
но (!) Р | и нема С; има гр. – καὶ | 30 такоже] такожде Р, такожде М | 31 прѣвѣвающе С | ум.
въ цр(ь)к(ь)вахъ, гр. ἐν αὐτοῖς | 32 сего кто инв. Р С М | 33 имать] кто имать Р

ж(ь)ств(ь)ныхъ храмѣхъ. аще ест'
причѣтникъ да извръжеть се. аще ли
3 мирьскыи члов(ѣ)къ да ѡт(ь)лѣчитъ
се.

Правило .ѿѿ. Прѣлюбодѣи естъ. иже
6 иномѡу ѡбручѣноу помѣть. живоу
соуцѡу ѡбручѣнникоу иеѣ.

Се разѡмно.

9 **Правило .ѿѿ. Еврѣискы оубо нѣции въ**
с(ве)тилищнихъ вареть мяса. аще оубо
кто сѣмоу простит' быти. или принимаетъ
12 что ѡт(ь) нихъ. непрезвѣтеръ. аще же
кто из домоу принесеть. презвѣтеръ же
еже годѣ принесешемоу то да при-
15 метъ. вѣ цр(ь)к(ь)ве бывающоу та-
ковомѡу приношенню.

Тльк(ь). Нѣции въ армѣн'сцѣи стра-
18 **нѣ. мяса варѣце въноутрь с(ве)тыхъ**
цр(ь)к(ь)въ. приношахоу ѡт(ь) нихъ
ѡт(ь)лоучена нѣкаа презвѣтеромъ. по
21 иудѣискомѡу законѡ творѣце. се оубо
ѡт(ь)ци ѡвѣдѣвъше. възбраняють
томоу бывати. и повелѣвають. яко
24 не достоятъ презвѣтеромъ. ѡт(ь)лоу-
ченыхъ честии месныхъ просити. нѣ то
да довлѣють имъ. еже любить дати
27 имъ принесыи. приношению же сихъ
вѣ цр(ь)к(ь)ве бывати. аще ли инако
начнетъ кто творити да ѡт(ь)лоучитъ
30 се.

Правило .ѿѿ. Иже на срамнаа дѣла
подвижаютъ видѣннѣ писаннѣа. да не

храмове – ако је свештено лице, да
се извргне, ако ли мирјанин, да се
одлучи.

Правило 98. Прелюбник је онај ко
узме обрѣчену за другога, за живота
њеног обрѣченника.

Ово је јасно.

Правило 99. Неки, попут Јевреја, у
святилиштима пеку месо. Ако ко,
дакле, то дозвољава, или од њих
нешто прима – није презвитер. А ако
ко од куће донесе, презвитер то да
прими по жељи доносноца онда када
се ван цркве обави такво доношење.

Тумачење. Неки у арменској земљи,
пекући [комаде] мяса унутар светих
цркава, доношаху неке од њих, одво-
јене за презвитере, творѣћи то по ју-
дејском закону. Сазнавши, дакле то,
оци забрањују да се тако нешто чини
и налажу да се не дозвољава презви-
терима да траже издвојене комаде
меса, него да се задовоље оним које
жели да им да доносилац, а доноше-
ње тих да буде ван цркве. Уколико
другачије почне ко творити – да се
одлучи.

Правило 100. Оне слике које побу-
ђују поглед на срамна дела – да се не

6–7 живоу соуцѡу ѡбручѣнникоу иеѣ нема гр. | 8 Се разѡмно, σαφής има MSyn. 237, Petropolit.
208, Papag. 132, AL. ѡ 30, PП. а Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 9 оубо нема гр. | 10
меса вареть инв. С | 12 что] нѣчто Р | прозвѣтеръ Р, ἱερεὺς | 13 презвѣтеръ нема гр. | 14 при-
несешомѡу Р | 17 въ] и въ М | 18 варѣце – у гр. следи μέλη | 31 срамнаа дѣла, τὰ αἰσχρὰ | 32–1
не пишѡуть се] не напишѡуть се М

пишоуѣ се. прѣстоуѣе же се да
wt(ъ)лоуѣтитъ се.

- 3 **Тѣмъ(ъ).** Очи твои право да гледаѣта.
и всѣмъ храненіемъ блюди ср(ъ)д(ъ)це
свое. прѣмудрость повелѣваѣтъ. * сего
6 ради оубо и wt(ъ)ци повелѣше. иже на
дѣскахъ или на стѣнахъ да не пишоуѣ
се върази. иже на срамнаа дѣла под-
9 вижаютъ гледающихъ на не. и раст-
лѣютъ имъ оумъ. непод(о)бно ѣсть
томоу бивати. прѣстоуѣающе же се
12 повелѣвають wt(ъ)лоуѣтити.

- Правило .рѣ.** Длани кр(ъ)ста въразно
да имать хотен при||честити се. и
15 оусты да приметь ч(и)стаа. творен
же приемницюу златоу или wt(ъ) иное
нѣкое вещь въ роуки мѣсто. да
18 wt(ъ)лоуѣтитъ се.

- Тѣмъ(ъ).** Всеіе чювъствєныіе твари бо-
лиіе ѣсть иже по въразоу б(о)жїю съз-
21 даныи члов(ѣ)къ. и тѣлоу х(ри)с(то)-
воу. и цр(ъ)кы б(о)жїа естъ по б(о)-
ж(ъ)ствєномоу ап(о)с(то)лоу. ** аще оубо
24 кто б(о)ж(ъ)ствєнаго въщєнїа приче-
стити се хоте. и не приметь іего оу-
сты кр(ъ)ста въразно простѣрь роуцѣ
27 свои. нъ съсоудѣць златъ или wt(ъ)
ныіе нѣкоіеіе вещь створитъ въ роуки
мѣсто. іакоже тѣмъ приѣти б(о)ж(ъ)-
30 ствєныи даръ. и причєщенїа спод(о)-
бити се іемоу. таковыи да wt(ъ)лоуѣ-
читъ се самъ же и давыи іемоу. іако
33 ч(ъ)ствєнїе творє б(о)ж(и)а въраза.

сликају. а ко то преступи – да се
одлучи.

Тумачєње. Очи твоје право да гледа-
ју и са свакомъ будношћу чувај срце
своје – налагає *Премудростъ*. Овога
ради. дакле, оци прописане то. да се
на даскама или на зидовима не сли-
кају ликови који на срамна дела по-
буђују њихове гледаоце и кварє им
ум. Неподобно је то да бива. Оне који
то преступају, наложише одлучити.

Правило 101. Дланове у виду крста
да држи онај ко хоће да се причести и
устима да прими светињу. А ко уместо
руку прави *приѣмницу* од злата или
од неке друге ствари – да се одлучи.

Тумачєње. Више од свихъ чувствєнихъ
ствари човєкъ је саздан по лику Божи-
јемъ, и тело Христово је. и храм Божи-
ји је. по божаствєномъ Апостолу. **
Ако ко. дакле. желећи да се причести
божаствєнимъ причєшћемъ. а не прими
га устима, поставивши у виду крста
своје руке, него место руку направи
сасуд од злата или од друге неке ства-
ри да би тимє примио божаствєни
даръ и причєшћа се удостоїио – такавъ
самъ да се одлучи, а и онај ко му је дао,
јер су наспрамъ Божијегъ лика пред-

* Приче Сол 4, 23, 25 ** 1. Кор 6, 19; 2. Кор 6, 16; 12, 27; 1. Кор 6, 15; 10, 16; 11, 27; Еф 4, 24; Фил 1, 20; 3, 21

5 свое] твоє Р и гр. – σὴν | 6 и нема Р и гр. | повелѣше, δέον ἔκριναν | иже] или Р | 7 на стѣнахъ. ἐν τοίχοις | 9 ум. гледающихъ на не, гр. τὴν ὄρασιν | 10 имъ нема гр. | 10–11 непод(о)бно ѣсть томоу бивати, гр. κωλύεσθαι | 11 прѣстоуѣающе же] прѣстоуѣающихъ иже Р. прѣстоуѣающихъ же С | прѣстоуѣающихъ же М. гр. τὸν δὲ παραβαίνοντα | 13 кр(ъ)ста въразно, εἰς σταυρὸν τυποῖ | 15 приметь] приемлеъ Р С М | ч(и)стаа] с(вє)таа Р С М. нема гр. | 16 приемницюу. δοχεῖον | wt(ъ) нема Р | иное] иное Р. гр. ἄλλης | 21 тѣло х(ри)с(то)во Р С М | 22 цр(ъ)кы М, ναὸς | б(о)жїа нема гр. | 22–23 б(о)ж(ъ)ствєномоу нема гр. | 24 въщєнїа] причєщенїа Р | 24–25 б(о)ж(ъ)ствєнаго въщєнїа причєстити се, τῆς κοινωνίας μετασχεῖν | 26 простѣрь М. гр. σχηματίσας | 28 нѣкыіе иное инв. С | 33 ч(ъ)ствєнїе творє, προτιμώντες

- за бездоушноѣ злато. или иноу кѣю
вѣщѣ даноу на работу чловѣкоу.
- 3 **Правило .рѣ.** Створенна грѣховнаго
вина. надѣ всѣмѣ да смотритѣ се. и
вбрацѣнне | каюцаго се. да познава-
6 ютъ се. и тако мѣритѣ се милость.
- Тѣмъ.** Запрѣщенна оубо ѡ коемъждо
грѣсѣ заповѣдѣше ѡ(тѣ)ци. соудъ же
9 всѣ възложише. на приѣмшаго власть
ѡт(ѣ) б(о)га везати и раздрѣшати.
иако да тѣ смотритѣ на множество и
12 на малѣство грѣховъ. и на вбрацѣнне
сѣгрѣшившаго и каюцаго се. и тако
да размѣраютѣ м(и)лость. и врачѣвоу
15 да приносятѣ под(о)бноу болѣзни иво
все слово б(о)гови и немоу же пороучено
юсть пастырское вл(а)д(ы)чество.
18 в(с)емъ юсть. еже вбратити блѣдѣщеніе
ѡвче. да не вѣроутитѣ се въ пропасть
ѡт(ѣ)чаѣннѣ. и оуязвленнаго ѡт(ѣ)
21 змиѣ исцѣлѣти. или лютеишими и
трыпкыми. или слабѣишими и мекькы-
ми быти.
- 24 **И сего вселенскаго шестаго собора.**
св(ѣ)щеннаѣ правила. гредѣще прѣдѣ
петыми. теченіе ѡ х(ри)с(т)ѣ доврѣ
27 скончаше. ||
- .иѣ.** Правила седмаго вселенскаго со-
бора. иже въ никей в(о)торое събра се .кѣ.
- 30 **Правило .а.** С(в)ѣтаѣ правила ѡблѣ-
бызающе приѣмлемъ и дръжимъ.
с(в)ѣтыхъ ап(о)с(т)олъ и шести вселен-
33 скихъ соборъ. к симъ же и помѣсть-

ност дали злату недѣшном или некоу
другоу ствари датоу чловеку за рад.

Правило 102. Изнадъ свега разлогъ чи-
щенѣ грѣха да се гледа. и обращеніе
покаяника да се сагледа. те тако да се
одмерава милост.

Тумаченіе. Запрѣщенѣ за сваки грѣх.
дакле. прописаше оци. а сав судъ пре-
неше на оноу ко је примѣ власт од
Бога да везује и разрешава. тако да
тај гледа на велики и на мали број
грѣхова. и на обращеніе сагрѣшнѣла
и покаяника. те тако одмерава ми-
лост и пружа леченіе одговарајућоу
болести. Јер је за Бога и оноу коме
је поверено пастырское воженіе сав
смысѣ у томе – да се заблудѣла овца
обрати. да се не гурне у провалију
очаѣнѣ и да се уједени од змиѣ ис-
цѣли. било најљућим и опорим. или
благим и меканымъ билемъ.

И овоу Васеленскоу шестомъ сабора
правила. идући испредъ Петомъ. добро
са Христомъ окончае ток.

**18. Седмомъ васеленскоу сабора. коју
се по други путъ сабра у Никеји. пра-
вила 22**

Правило 1. Пригрливиши прѣмамо и
држимо свѣта правила апостола све-
тихъ. и шестъ васеленскихъ сабора. а са

1 за нема Р С М | ум. злато. гр. ὄλγην | 1–2 ум. или иноу кѣю... чловѣкоу. гр. καὶ ὑποχείριον | 2
чл(о)в(ѣ)към(ѣ) М | 3 Створенна нема гр. | 4 ум. вина. гр. ποιότης | да смотритѣ се] да рас-
мотритѣ се Р С М | 5 вбрацѣнне Р | 5–6 да познаваютѣ се. καθορᾶται | 6 тако] тѣко (= тако)
орт.-јез. црта М | мѣритѣ се] варитѣ се Р. гр. μετρεῖται | 9 приѣмшаго С | 11–12 ум. на
множество и на малѣство. гр. τὴν ποιότητα | 13 и каюцаго се нема гр. | 14 да размѣраютѣ Р |
16 слово. λόγος | 18 в(с)емъ] въ всемъ Р М. гр. ἐν τούτῳ | 19 вѣроутитѣ се] вѣриноутѣ се М; гр.
ὠθησῶν | пропасть. κρημνῶν (мн.) | 20 оуязвленнаго М | 21 исцѣлѣти М | лютеишими. διὰ τῶν
αὐστηροτέρων | 22 трыпкыми. (διὰ τῶν) στυφόντων | слабѣишими. διὰ τῶν ἀπαλωτέρων | 23
были. φαρμάκων | 24 с(в)ѣта шестаго инв. Р | 28 седмаго] .ῥ. го М | 29 .кѣ.] двадесети и двѣ
Р С | 31 приѣмлемъ и дръжимъ. ἐνσπέρνιζόμεθα | 32–33 в(с)еленскы Р | 33 к симъ же нема гр.

ныхъ. и ієіє же и с(ве)тыхъ вт(ь)цѣ
 нашихъ. іако вт(ь) ієдино҃го с(ве)т(а)-
 3 го д(оу)ха вѣдѣхновена. ихъже прокле-
 ше прокланіаємъ. ихъже извр҃гоше.
 измѣтаємъ. ихъже вт(ь)лоу҃чише.
 6 вт(ь)лоу҃чаємъ. имже запрѣтише се.
 запрѣцаємъ.
 Тѣмъ(ь). При константиѣ ц(ѣ)с(а)ри.
 9 вноу҃цѣ трѣклетого и в(о)гоненависть-
 наго лѣа гноетѣзнаго. и при ієринѣ
 м(а)тери ієго иже бѣ вт(ь) аѣниѣни. съ
 12 седмыи сворѣ бысть. три съть и ше-
 стидесеть и седми в(о)гоносныхъ
 вт(ь)цѣ. свѣтомы и оумоленіемъ та-
 15 расна. св(е)щеннаго архіепископа
 константина град(а) | сворѣ же снхъ
 бысть на иконоворѣце. рекше на вкле-
 18 ветаютіи хр(и)стианы. и снхъ про-
 кланіише. цр(ь)кы же дрѣвнюю красотѣ
 ієіє дароваше и иконнаа вѣвбраженіа
 21 тои имѣти. и любезно вѣлобызати
 снѣа добрѣ заповѣдѣше. такоже и вѣ-
 разоу ч(ь)стнаго кр(ь)ста покланати
 24 се. вѣлобызавше и оутвѣрдивше с(ве)-
 тыхъ и прѣхвалныхъ ап(о)с(то)ль пра-
 внаа. с(ве)тыхъ же и вселенскихъ ше-
 27 сти сворѣ. к снмѣ же и по мѣстоми
 събравшихъ се. проклеты ієже вт(ь)
 ннхъ прокланіають и снѣ. всоу҃жденые
 30 же вт(ь) ннхъ нѣко҃го ради грѣха на
 извр҃женіе. такоже и снѣ всоу҃жда-
 ють. вт(ь)лоу҃ченіе же вт(ь) ннхъ
 33 вт(ь)лоу҃чаютъ. и запрѣщеніемъ по-

овима и помесних, још и светих ота-
 ца наших, као надахнута од једног [и
 истог] Светог Духа. Оне које прокле-
 ше – проклињемо; оне које извр҃гоше
 – извр҃гавамо; оне које одлучише –
 одлучујемо; онима којима запрећење
 дадоше – запрећујемо.

Тумачење. При Константину цару.
 унуку трикетог и богомрсца Лава
 Гнојетазног, и при Јерини матери
 његовој, која бејаше из Атине, беше
 овај Седми сабор са три стотине и
 шездесет седам богоносних отаца, по
 савету и умољењу Тарасија, свеште-
 ног архиепископа Константинограда.
 А сабор ових беше против иконобо-
 раца, односно против клеветника на
 хришћане, те проклевши ове, Цркви
 дароваше њену древну красоту: и та
 да има изображене иконе и ове са љу-
 бављу да се целивају – како ваља на-
 реднише; исто тако и лику Часног кр-
 ста поклањати се. Пригрливши и утвр-
 дивши правила светих и прехвалних
 апостола, па шест светих и васељен-
 ских сабора, уз ове и оних сабраних по
 местима, те оне које они проклеше –
 проклињу и они; које они осудише на
 извр҃гнуће због неког греха – и они
 такође осуђују; које одлучише – од-
 лучују, и које су подвргли запрећењу

1 н¹ нема Р и гр. | 2 ієдино҃го] ієдино҃го и того Р С М и гр. – ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ | 6 запрѣтише
 се] запрѣтише Р С М и гр. – ἐπετίμησαν | 8 коньстатинѣ Р | ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри М | 10 гноетѣз-
 наго] гноетѣзнаго М, Κοτρωνύμου | ієрини С | 11 иже] иж М | 12 бысть – у гр. следи ἐν Νικαίᾳ
 τὸ δεῦτερον, συνελθόντων | трне] трехъ Р | 12–13 три съть и шестидесеть и седми] .τῶν. М |
 шестидесеть С | 14 оумоленіемъ, παραίνεσι | 15 св(е)щеннаго нема гр. | архіепископа]
 патриарха С; нема гр. | 16 коньстатинна Р | 17–18 вклеветаютіи] вклеветаютіе Р, вкѣвѣ-
 таютіихъ іє (!) М | вклеветаютіи хр(и)стианы, χριστιανοκατηγόρων | 19 цр(ь)к(ь)ви Р М | 20 и
 нема Р М; има гр. – καὶ | иконнаа вѣвбраженіа, εἰκονικὰς ἀνατυλάσεις | 21 любезно, σχετικῶς |
 22 снѣ] сіе М | такоже] такожде Р С М | 27 к снмѣ же] к снхъ же Р, нема гр. | 30 грѣха, πταίσμα | 31
 такоже] такожде Р С

- внн^нымъ ѡт(ъ) ннхъ запрѣцають рав-
но. ничтоже приложивше. или ѡт(ъ)-
3 иел^нше ѡт(ъ) с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ. и
ѡт(ъ) б(о)гоносныхъ || ѡт(ъ)ць изло-
женныхъ и повелѣныхъ.
- 6 **Правило .б.** Хотен^н быти еп(и)-
с(коу)пъ. да оумѣеть пс(а)л(ъ)тырь. и
да разоумѣеть все еже чтеть. не
9 просто нъ съ испытаниемъ. св(е)щеннаа
правила. и с(ве)тоае ев(а)нг(е)лие. и
ап(о)с(то)льскыя книги. и все б(о)ж(ъ)-
12 ствн^ное писанне. аще ли ни. да не
поставит^н се.
- Тльк(ъ). Хотецемоу на еп(и)с(коу)-
15 п(ъ)скы степень възведеноу быти.
под(о)бають ѡт(ъ)ноудъ пс(а)л(ъ)-
тырь оумѣти и тльковати его. да и
18 соущи под нимъ причтъ тако оумѣ-
ти наоучить. да истезанъ же боудеть
извѣстно и ѡт(ъ) митрополита. аще
21 прилежно и добрѣ можетъ св(е)щеннаа
правила почитати. и с(ве)тоае ев(а)н-
г(е)лие. и б(о)ж(ъ)ствнаго ап(о)-
24 с(то)ла книги. и все б(о)ж(ъ)ствн^ное
писанне. и оумъ его испытovati. и ра-
зоумѣти писаннаа. понеже съставление
27 и богатство с(ве)т(ите)льства естъ
б(о)ж(ъ)ств(ъ)ныхъ пи|санин истиннаа
хитрость. по великому диаволу. и
30 аще имать таковъ разоумъ. поставити
его еп(и)с(коу)помъ. аще ли не оумѣ-
еть ни разоумѣеть. не поставити
33 того. рече бо прор(о)комъ б(о)г(ъ). ты

– исто запрећују, ништа оном изло-
женом и прописаном од светих апос-
тола и богоносних отаца не додавши
или одузевши.

Правило 2. Онај ко ће бити епископ,
да зна *Псалтир* и да разуме све што
чита, не просто, већ са разбирањем:
Свештена правила и *Свето јеванђе-*
ље, и *Апостолске књиге*, и читаво
Свето писмо; у противном да се не
рукоположи.

Тумачење. Онај ко ће бити узведен
на епископски степен треба сасвим
Псалтир да зна, и да га тумачи, како
би и свештенство које је под њим
умео тако научити. А испитан да бу-
де поуздано и од митрополита, да ли
прилежно и добро може да чита *Све-*
штена правила, и *Свето јеванђеље*, и
божаственог *Апостола књиге*, и це-
ло *Свето писмо*; и ум његов да испи-
та, те да разуме оно што је написано,
јер суштина и богатство архијереј-
ства јесте, према великом Дионисију,
истинско познавање *Божаствених пи-*
сама. И ако има такво знање, рукопо-
ложити га за епископа, ако ли не зна
нити разуме, не рукоположити га.
Јер рече Бог преко пророка: „Ти си

1 запрѣцають] запрѣцаемъ С; гр. ἐπιτιμῶσιν | 9 нъ] нъ и С; гр. ἀλλ' | 12–13 да не поставит^н
се. μὴ χειροτονείσθω | 18–19 оумѣти наоучить, μαρθάνειν διδάσκει | 19 наоучить] начынетъ (!)
Р | 20 и нема С; има гр. – καὶ | аще] аице и Р | 21 и добрѣ нема гр. | 23 б(о)ж(ъ)ств(ъ)н^не М | 23–24
ап(о)с(то)ла – у гр. следи Παύλου | 25 писанна М | его, αὐτῶν (мн.) | 26 съставление, σύστασις |
27 богатство. οὐσία | с(ве)т(ите)льства. τῆς ἀρχιερωσύνης | 29 и нема Р М; има гр. – καὶ | 30
ум. аще. гр. οὕτως | 31 ли] л' С | 31–32 ум. аще ли не оумѣеть ни разоумѣеть, гр. εἰ δὲ μὴ | 33
того нема гр.

разоумь мон ѡтѣрьже. азъ же
ѡтѣриноу тебе. да не боудеши ми
3 служителъ.

Правило .Г. Исако избрание и поста-
вление бывающе ѡтѣ мирьскихъ
6 властель не твърдо естъ.

Тѣмъ. Въ многыхъ правилѣхъ рече-
но естъ. еже ѡтѣ всѣхъ еп(и)-
9 с(коу)пъ соущихъ въ власти аще
есть моцно. под(о)бають соуду и
избранию быти хощемоу поставлену
12 быти еп(и)с(коу)пу. аще ли не въз-
можно всѣмъ съвкоупити се. по нѣ
ѡдѣ трии еп(и)с(коу)пъ да поставитъ
15 се. съчетавшемъ се посланиемъ грамотъ
и не пришедшемъ еп(и)с(коу)помъ.
аще же кто мирьскими вла||стелы
18 избранъ боудеть. и тѣмъ црѣкѣвъ
нѣкою приметъ. рекше по изволенію
ихъ поставленъ боудеть еп(и)с(коу)-
21 помъ. не тѣмъ не твърдо естъ та-
ковоѣ поставление. нѣ и извръжение и
ѡтѣлоучение наводитъ. на полоучив-
24 шаго тѣмъ ѡбразомъ с(ве)т(ите)ль-
ство.

Правило .Д. Повелѣваемъ. никакоже не
27 замышлати еп(и)с(коу)пу просити
злата и сребра. или иного нѣкоѣго ви-
да. ѡтѣ соущихъ под нимъ еп(и)-
30 с(коу)пъ или причѣтникъ. или чрьнори-
зъць. аще оубо котормъ еп(и)с(коу)пъ.
за истезание злата. или иного вида.
33 или нѣкоѣго ради своего страстьнаго

одбацио моје знаѣе, а ја ѣу одбацити
тебе, да ми не будеш служителъ”.

Правило 3. Сваки избор и рукополо-
жење које бива од мирске властеле –
неважеће је.

Тумачење. У многимъ правилима је
речено то, да сви епископи у обла-
сти, ако је могућно, треба да доносе
одлуку и бирају онога који ће бити
рукоположен за епископа; ако ли
није могућно да се сви сакупе, бар
три епископа да рукоположе, а да се
слањемъ писамъ сагласе и неприспели
епископи. Буде ли ко помоћу мирске
властеле избран и преко њих прими
неку цркву, то јест по њиховој вољи
буде постављен за епископа, такво
постављење не само да је неважеће.
већ и извргнуће и одлучење навлачи
на онога који је на такав начин добио
јерејство.

Правило 4. Наређујемо да епископ
никако не помишља да тражи злато
и сребро, или нешто у другомъ виду,
од епископа, или свештенихъ лица, или
црноризаца који су под њимъ. Ако се,
дакле, нађе који епископ да због тра-
жења злата или нечега у другомъ виду;
или да због некогъ свогъ страстногъ

* Осија 4, 5

1 мон нема гр. | 4–5 ум. избрание и поставление. гр. ψῆφος | 10–11 ум. соуду и избранию быти, гр. ψηφισθαι | 12 еп(и)с(коу)помъ Р М; гр. εἰς ἐπισκοπὴν | 12–13 ум. аще ли не възможно всѣмъ съвкоупити се, гр. εἰ δὲ μὴ | не възможно] не възможно ис(тъ) М | 14 ѡдѣ] ѡтѣ Р С М | трии] трехъ Р | 14–15 да поставитъ се нема гр. | 15 съчетавшимъ се Р М | 16 при- шѣдѣшимъ Р | 17 ум. аще же, гр. τὸ δὲ | же нема С | 18 избранъ боудеть, χρῆσθαι | 19–21 рекше... еп(и)с(коу)помъ нема гр. | 21–22 таковоѣ поставление нема гр. | 22 и¹ нема Р С М; има гр. – καὶ | 23–24 полоучившаго] полоучившихъ Р; гр. τῶ τυχόντι | 24–25 с(ве)т(ите)льство, τῆς ἱερωσύνης | 28 и. ἡ | 28–29 вида. εἶδος | 32–33 вида. или нема М | 33 ради нѣкоѣго нив. М | страстьнаго своего нив. С | 33–1 страстьнаго оугодна, ἰδιόπαιδα

- о҃ггодина. ѡбрѣцѣть се о҃упражняе
 ѡт(ь) слоужбы. или ѡт(ь)лѣчае кого
 3 со҃щихъ под нимъ ѡп(и)с(коу)пъ. или
 причѣтникъ. или чрьноризъць. или
 ч(ь)стыноу цр(ь)к(ь)вь затворить. не |
 6 бывати въ нѣи св(е)ценымъ в(о)-
 жинамъ слоужбамъ. тои же страсти
 самъ повинънъ боудеть. реч(е) бо
 9 врѣховни ап(о)с(то)лъ петръ. пасѣте
 стадо в(о)жине не с ноуждею. не възе-
 мляюще ничтоже. не срамнаго ради
 12 прибытка. нъ ѡт(ь) всего ср(ь)д(ь)ца.
 не яко вбладающе причтомъ. нъ яко
 вбразъ бывающе стадоу.*
 15 Тлѣк(ь). Иже запрѣщати и ѡт(ь)лоу-
 чати. сего ради дано естъ ѡт(ь) св(е)-
 ценыхъ правилъ ѡп(и)с(коу)помъ. да
 18 прѣгрѣшениа со҃щихъ под нимъ при-
 чѣтникъ и прочихъ людн. д(оу)ховно
 же коупно и ѡт(ь)чѣски исправляють.
 21 аще же нѣци ѡп(и)с(коу)пн. на власть
 сню надѣюще се. ѡт(ь)лѣчетъ нѣкыне.
 или запрѣщенне дадеть. или о҃упраз-
 24 нетъ кого ѡт(ь) слоужбы. или цр(ь)-
 к(ь)вь затвореть. якоже не быти въ
 нѣи слоужбѣ. своею ради стр(а)с-
 27 т(ь)ныи воле. или истезаниа ради зла-
 та. или иного нѣкоего вбра||за. та-
 кови въ правдоу тоиже стр(а)сти
 30 повинни боудють. да приметь ѡп(и)-
 с(коу)пъ о҃бо ѡт(ь)лоучение ѡт(ь)
 33 митрополита. аще же митрополить се
 творить. да приметь ѡт(ь)лоучение

ужитка одсуствује од службе; или да
 одлучује некога од епископа, или
 свештених лица, или црноризаца
 који су под њим; или да часну цркву
 затвори да у њој не бива свештена
 служба Божија – истом ће страдању
 сѣм бити подвргнут. Јер врховни
 апостол Петар рече: „Пасите стадо
 Божије не са принудом, не узимајући
 ништа; не ради срамног добитка, већ
 од свег срца; не као да господарите
 свештенством, већ да постанете узор
 стаду“.*

Тумачење. Свештена правила дала су
 епископима то, да запрећују и одлу-
 чују ради тога да би прегрешениа све-
 штених лица и осталих људи који су
 под њима, духовно, уједно и очински
 исправљали. А ако неки епископи,
 уздајући се на ту власт, одлуче неке,
 или запрећење дају, или лише кога
 службе, или затворе цркву како у
 њој не би било службе ради свог
 страстног прохтева или ради изнуђи-
 вања злата или нечег у другом виду –
 такви по правди истом страдању да
 буду подвргнути: епископ, дакле, да
 прими одлучење од митрополита, а
 ако митрополит то твори, одлучење
 да прими од патријарха да би се бо-

* 1. Петр 5, 2–3

3 со҃щихъ] ѡт(ь) со҃щихъ С; нема гр. | 6–7 в(о)жинемъ С | 7 тои] и тои С | 7–8 тои же страсти
 самъ, тѣ таυτοπαθεια | 11 ничтоже] ничесоже С | 14 стадоу] стоуду (!) Р | 15 Иже] Еже Р | 19
 и прочихъ людн, καὶ λοιπῶν | 22 надѣюще се. καταχρώμενοι | 23–24 или о҃упразнетъ кого
 ѡт(ь) слоужбы нема Аристн | о҃упразнить М | 26–27 стр(а)ст(ь)ныи воле, ἐμπάθειαν | 28
 вбраза, εἰδους | 28–29 такови нема гр. | 30–31 да приметь... ѡт(ь)лоучение нема гр.

3 вт(ь) патриарха. да вбратитъ се бо-
 лѣзнь его на главоу его. іако на прѣ-
 стоу(и)ника в(о)жние заповѣди. и
 апо(о)с(то)лскихъ повелѣнии. и да
 наоучеть се не запрѣцати непод(о)бно.
 6 Прав(и)л(о) .ѣ. Хвалецнх' се іако да-
 рованна ради златнаго в'чтени выше
 въ цр(ь)ковь. и бечствоуцнхъ иже
 9 добродѣтели ради избраные. и свѣнь
 дара златнаго причтены въ цр(ь)-
 к(ь)вь. повелѣваемъ таковымъ. по-
 12 слѣднии степенъ приети своего чина.
 аще же прѣбоудеть не встануцше се.
 запрѣцение да примоутъ. поставле-
 15 ные же по мьздѣ. вт(ь)сѣцати вт(ь)
 вбъцении. іакоже вт(ь) петра* симо-
 на влѣхъ.
 18 Тавк(ь). Слово и добродѣтель под(о)-
 бають ч(ь)стынѣншоу имѣти. | аще же
 вбѣцють се нѣцни се вбоіе нмоуше.
 21 и свѣнь дара златнаго. под(о)бають
 таковыне оучиниати въ причть цр(ь)-
 к(ь)выныи. и да непоносими бывають
 24 вт(ь) причтеныхъ въ цр(ь)к(ь)вь нѣ-
 коего ради дарованна. нь паче да хва-
 лими соутъ. іако добродѣтелнаго ради
 27 житна вт(ь) с(ве)т(а)го д(оу)ха из-
 брани соуше. аще же нѣцни хвалеце се
 в таковѣмъ безакон'нѣмъ дарѣ и в
 30 лоукавнѣмъ обычан. оустраіаюцимъ
 вт(ь) в(ог)а и вт(ь) всакого св(е)ще-
 ннчства. бестоудными оусты и непо-
 33 крвеномъ лицемъ. поносити начноутъ

лест негова обила њему о главу као
 о преступника Божије заповести и
 Апостолскихъ установа, те да се
 науче да не запрећују неподобно.

Правило 5. За оне који се хвале да
 даровањем злата бише уврштени у
 Цркву и обещашћују оне који су
 добродетели ради и без поклона у
 злату прибројани у Цркву – пропи-
 сујемо да добију последњи степен
 свога реда. А уколико остану упорни
 – запрећење да добију. Рукоположе-
 не за паре одстрањивати од заједни-
 це као Симона врачара од Петра*.

Тумачење. Реч и добродетель треба
 сматрати за најчасније. А ако се нађу
 неки да ово обоје имају, такве треба
 и без поклона у злату уврштавати у
 црквено свештенство, и њих да не
 исмејавају они који су прибројани у
 Цркву због некаквог даровања, него
 да су више хваљени, јер су добродетелног ради живота изабрани од
 Духа Светог. Уколико неки, пак, хва-
 лећи се за такав безаконни дар и за лу-
 кави обичај, туђ Богу и сваком све-
 штенству, почну бестидним устима и
 неприкривеним лицем исмејавати

* Дела ап. 8, 9–24

1 патриарха – у гр. следи οἷς ὑπόκεινται | 5 непод(о)бно, ἀλόγως | 10 златнаго нема гр. | 11
 таковымъ нема гр. | 12 чина, τάχματος | 13 аще же прѣбоудеть не встануцше се. Εἰ δὲ
 ἐπιμένουσιν | встануцше се М | 14 да нема Р | 16 вбъцении] вбещании Р; гр. τῆς κοινωνίας | 21 и
 свѣнь дара златнаго нема гр. | 22 оучиниати] оучинити С, τάττεσθαι | 25–26 хвалими] хвалми (!)
 С | 30 оустраіаюцимъ] и оустраіаюцимъ С; гр. τῇ ἄλλοτρίουσῃ | 32–33 непокрывѣнемъ М

БЕЗЪ МЪЗДЫ ВЪЧТЕНЫМЪ ВЪ ПРИЧТЬ
 ЦР(Ь)КОВ(Ь)НЫИ. ТАКОВИИ ПОСЛѢДНЕЕ
 3 МѢСТО ВЪ СВОЕМЪ ЧИНОУ ДА ПРИИМОУТЬ.
 АЩЕ И ПОТОМЪ ПРѢБЫВАЮТЬ ПОНОСЕЦЕ
 ИМЪ. ЗАПРѢЩЕНИЕ ПРИЕЛМШЕ ДА ИСПРА-
 6 ВЕТ' СЕ. И СИЦЕВАІА ОУБО Ѡ ВЪВОДИМЫХЪ
 ВЪ ПРИЧТЬ. || ІЕЛНИЦИ ЖЕ ПО МЪЗДѢ
 ПОСТАВЛЕНН БЫШЕ ІЕП(И)С(КОУ)ПИ. ИЛИ
 9 ПРЕЗВУТЕРИ. ИЛИ ДИАКОНИ. ДА ИЗВР'ГОУТЬ
 СЕ И ТИ. И ПОСТАВЛШЕЕ НИХЪ ІЕП(И)-
 С(КОУ)ПИ.
 12 **Правило .Ѣ.** ПОНЕЖЕ НЕ ВЪЗМОЖНО ПО
 ДРѢВНЕМУ ПОВЕЛѢНІЮ ДВАЦНИ ВЪ
 ЛѢТ(Ѣ) СБОРОУ БЫВАТИ. ДА БЫВАЮТЬ
 15 ІЕТЬ (!) ІЕДИНОЮ. ПО ПОВЕЛѢНІЮ ШЕСТАГО
 СБОРА. И ВЪЗБРАНИВЫ ВЛАСТЕЛЬ ДА
 ѠТ(Ь)ЛОУЧИТЬ СЕ. И НЕВРѢГЫИ ІЕП(И)-
 18 С(КОУ)ПЬ ДА ПРИИМЕТЬ ЗАПРѢЩЕНИЕ.
 СБОРОУ ЖЕ БЫВШОУ. АЩЕ МИТРОПОЛИТЬ
 ВЪЗМЕТЬ ЧТО ѠТ(Ь) ІЕП(И)С(КОУ)ПА. ДА
 21 ИСТЕЗАНЬ БОУДЕТЬ ЧЕТВЕРИЦЮ.
 ТЛЫК(Ь). ОУТВРѢЖДАЮТЬ И СБОРЪ. ІЕЖЕ
 ІЕДИНОЮ ВЪ ЛѢТ(Ѣ) БЫВАТИ СБОРОУ ВЪ
 24 КОЕИЖДО ѠБЛАСТИ. И АЩЕ ОУБО ѠВРѢ-
 ЦЕТ' СЕ СТРАНЫ ТОЕ ВЛАСТЕЛЬ ВЪЗБРАНИАЕ
 ІЕП(И)С(КОУ)ПОМЪ СХОДИТ СЕ НА СБОРЪ.
 27 ІЕЖЕ ПРАВИЛ'НЫХЪ РАДИ ІЕВ(А)НГ(Е)Л'С-
 КЫХЪ ВЕЩНИИ. ТАКОВАГО ѠТ(Ь)ЛОУЧАЮТЬ.
 МИТРОПОЛИТА ЖЕ НЕВРѢГОУЩАГО СБОРОУ
 30 БЫВАТИ. СВѢНЬ ІЕКОЕИ БѢДЫ И ПОУ-
 ЖДЕ. ПРАВИЛ'НЫМЪ ЗАПРѢЩЕНИЕМЪ ПО-
 ВИНОУЮТЬ. ПОВЕЛѢВАЮТ' ЖЕ. НЕ ИМѢТИ
 33 ВЛАСТИ МИТРОПОЛИТОУ. ВЪЗЕТИ ЧТО

оне који су без пара уврштени у цр-
 квено свештенство – такви последње
 место у свом реду да приме. Ако и
 потом наставе да им се подсмевају,
 примивши запрећење – да се испра-
 ве. И све то је, дакле, о онима који се
 уводе у свештенство. А сви они који
 за паре бише рукоположени – епи-
 скопи, или презвитери, или ђакони,
 да се извргну – и ти, и епископи који
 су их рукоположили.

Правило 6. Пошто није могућно да,
 по древном пропису, двапут годишње
 бива сабор, нека бива једном, по про-
 пису Шестог сабора, а властел који
 забрањује – да се одлучи; немарни
 епископ да прими запрећење. А по-
 што се сабор одржи, ако митрополит
 узме што од епископа – да надокнади
 четвороструко.

Тумачење. И [овај] сабор утврђује да
 једном годишње бива сабор у свакој
 области. А ако се, дакле, нађе да вла-
 стел дотичне области забрањује епи-
 скопима да се окупе, сабор који бива
 ради канонских и јеванђелских ства-
 ри таквога одлучује; митрополита,
 пак, који се не стара да се сабор одр-
 жи, изузев ако је по среди нека нужда
 и насиље – подвргава канонским за-
 прећењима. А наређује да митрополит
 нема право да узима нешто од онога

1 мѣзды. χρυσίου | 2 цр(ь)ков(ь)нын нема гр. | таковии нема гр. | 4 аще] аще же Р С М и гр. –
 Еі δε | 6 сицеваіа] сиковаіа Р | 8–9 іеп(и)с(коу)пи. или презвѣтери. или диакоии нема гр. | 10 и²
 нема М | поставлше Р С. поставлшени М | 13 повелѣнію. τὸ δόξαν | 13–14 въ лѣт(ѣ)] въ лѣ (!)
 С | 15 іеть (!) грешка писара; поновлен последний слог претходне речи | 16 свора нема гр. | 20–21
 да истезань боудеть. ἀποτίσει | 21 четворицею Р | 22 и] и съ С М и гр. – καὶ αὐτῇ | 23 въ² нема
 Р | 25 властель] властелинь Р | 27 иже] иже бывають Р С М и гр. – ὑπομένειν, бывыють М | пра-
 вил'ныхъ. κανονικῶν | 28 таковаго нема гр. | 29 ум. сбороу, гр. тоѣто | 31 правил'нымъ, кано-
 νικοῖς | 32–33 митрополитоу не имѣти власти ииив. Р | 33 власти, ἄδειαν | что] иѣчто Р

шт(ь) ни́хъ же ꙗп(и)с(коу)пи принесоше
съ собою. или скотиноу. рекше конь
3 или шсле. или инъ нѣкы видъ. аще же
шблнченъ боудеть възьмъ нѣчто шт(ь)
ни́хъ. да възвратитъ четверницею.

6 Прав(и)л(о) .ѣ. Да полагают' се м(оу)-
чен(и)къ с(ве)тыше моцн. въ цр(ь)-
к(ь)вахъ иже безъ ни́хъ св(е)щенн быше.

9 по шбычнѣи молитвѣ. аще же с(ве)-
титъ безъ моцн. да изврѣжет' се. ꙗко
прѣстоу́пникъ цр(ь)ков(ь)ныхъ прѣда-
12 нн.

Тльк(ь). Шлики же оубо цр(ь)к(ь)ви
прѣжде сего сбора. безъ шбычныше мо-
15 литвы. творимыше шт(ь) ꙗп(и)с(коу)-
па. и бес положеннн моцнн с(ве)тыхъ
м(оу)ч(е)н(и)къ създаны быше. повелѣ

18 шборъ полагати въ ни́хъ моцн с(ве)-
тыше. и шбычноую мол(и)твоу ꙗп(и)-
с(коу)помъ творити. ꙗлнцн же шт(ь)

16.7a 21 ꙗп(и)с(коу)пъ || по шборѣ семь шбрѣ-
цоу́тъ се безъ с(ве)тыхъ моцнн св(е)-
щающе цр(ь)ковъ. шборомъ снмъ на

24 изврѣженнн шсоу́жденн соу́тъ. ꙗко прѣ-
стоу́пникъ цр(ь)овнымъ прѣданиемъ.

Правило .ѥ. Шврѣи рекше жидовъ. не
27 под(о)бають примати. ни на шбыще-
нннн ни на мол(и)твоу ни въ цр(ь)ковъ.
аще не ꙗвет' се истин'но и шт(ь) всего
30 срьд(ь)ца. шбрацающе се къ правѣи
нашен вѣрѣ.

Се разоумно.

што су епископи донели са собом –
было животи́ну, односно ко́ня или
магарца, или другу неку врсту. Уко-
лико, пак, буде опту́жен да је узео не-
што од њих, да врати четвороструко.

Правило 7. Да се полагају свете мо-
шти мученика у цркве које без њих
беху освећене, после уобичајене мо-
литве; а ако [ко] освећује без мошти-
ју – да се извргне као преступник цр-
квеног предања.

Тумачење. За оне, дакле, цркве што
пре овог сабора беху сазидане без
уобичајених молитава које творе
епископи, и без полагања моштију
светих мученика, сабор прописа да се
у њих полагају свете мошти и да епи-
скоп твори уобичајену молитву. Сви
од епископа који се после овог сабо-
ра нађу да без светих моштију осве-
ћују цркву, овим сабором су осуђени
на извргнуће као преступници цркве-
ног предања.

Правило 8. Јевреје, односно Жидове,
не треба примати ни на општење, ни
на молитву, ни у цркву, уколико се не
покажу да се истински и од свег срца
обраћају правој нашој вери.

Ово је јасно.

1 ни́хъ] ни (!) С | 2–3 рекше конь или шсле нема гр. | 5 четверницею Р | 9 ум. аще же. гр. 'Ο δὲ |
14 шбычноу С М | 15 творимыше нема гр. | 15–16 ꙗп(и)с(коу)па. τῶν ἐπισκόπων (мн.) | 16 моцнн
нема М | 17–18 ум. повелѣ шборъ, гр. ὡρίσθη | 18–19 с(ве)тыше] с(ве)тыхъ Р С М и гр. – ἁγίων |
23 шборомъ снмъ нема гр. | 26 Шврѣи] Шврѣискы Р | 27 ни] нь Р | 27–28 ни на шбыщенннн ни на
мол(и)твоу ни въ цр(ь)ковъ нема гр. | 29 истин'но и нема гр. | 30 правои Р | 30–31 къ правѣи
нашен вѣрѣ нема гр.; CS 1121 πρὸς τὸν Θεὸν | 32 Се разоумно, σαφὴς има Petropolit. 208, AL ω
30, V 1167, РП, а MSyn. 237, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121 нема

Правило .Ѣ. Пше которы еп(и)с(коу)пъ
или презвѣтеръ. или днакон' и всакъ
3 ѡт(ъ) св(е)щеннычскаго чина. аще ѡбрѣ-
щет' се крне ѱетич'скыи кныгы. иже
списаше на с(ве)тыи иконы. св(е)щен-
6 ци оубо да изврѣгоутъ се. аще же
миръсци члов(ѣ)ци и мниси се тво-
реть да ѡт(ъ)лоучет' се.

9 И се разоумно.

Правило .І. Причѣтныи ѡстави въ свою
зем(ъ)лю. и на иноу страну ѡт(ъ)-
12 шѣдъ. бес повелѣния своего еп(и)-
с(коу)па и константина града. | да не
боудеть приетъ ни въ домъ ни въ
15 цр(ъ)к(ъ)въ. се же творе. и прѣвываетъ
да изврѣжетъ се. аще же свѣдѣниемъ
ѱже рекохомъ се створше. миръскыхъ
18 попечени на се да не примоутъ. аще
ли приише. да ѡстаноутъ' се. не ѡста-
вше же се. да изврѣгоутъ се.

21 Тлък(ъ). Чоуждего причѣтника. при-
шѣдша въ ц(а)рьградъ. бес повелѣния
еп(и)с(коу)па ѱго. и константина града
24 патриарха. не под(о)бають въ кии
любо домъ или въ цр(ъ)к(ъ)въ приети.
аще же ѡт(ъ) нѣкого приетъ боудеть.
27 безъ вѣдѣния сею. и прѣвываетъ не
хоте ѡбратити се въ свою страну. да
изврѣжетъ се. аще же с вѣдѣниемъ
30 сею. в нѣкы домъ къ болариноу б(о)-
гохранимаго того града внидетъ. не
под(о)бають ѱмоу строителю или ста-
33 рѣшениѣ или приставникоу быти. нъ

Правило 9. Ако се нађе да који епи-
скоп, или презвитер, или ѡакон, и
свако из свештеничког реда, крије је-
ретичке кынге које написае против
светих икона – свештеници, дакле, да
се извргну, а ако мирјани или монаси
то творе – да се одлуче.

И ово је јасно.

Правило 10. Свештено лице које о-
стави своје пребивалиште и отиде на
другу страну без допуштења свога и
константиградског епископа, да не
буде примљено ни у кућу ни у цркву.
А ко то твори и упоран остаје – да се
извргне. Ако, пак, са знањем оних
које поменуемо то учинише, миранско
старање на себе да не приме; уко-
лико су примили – да напусте, а ако
не напусте – да се извргну.

Тумачење. Туђе свештено лице, при-
стигло у Цариград без допуштења
свог епископа и константиградског
патријарха, не треба примити ни у
коју кућу или у цркву. А ако га неко
прими без знања ових, и упорно оста-
је да пребива, не хотећи да се врати у
своје пребивалиште – да се извргне.
Уколико је, пак, са знањем тих ушао у
неки дом боларина тог богочуваног
града, он не треба да буде надзорник
или старешина или старатељ, него да

1 аще] и аще Р; гр. Εἰ | 1–3 ум. еп(и)с(коу)пъ... чина, гр. τίς | 3 ѡт(ъ) нема М | 4 ѱетич'скыи] св(е)-
щеннычскыи Р. нема гр. | кныгы. βιβλίον (једн.) | иже] ѱже Р | 5 списаше, συντεθέν (једн.) | 5–6 ум.
св(е)щеници. гр. τοῦ μὲν ἱεροῦ ὧν καταλόγου | 6 аще нема гр. | 7 миранские члов(ѣ)ци, λαϊκός
(једн.) | и] или Р С М и гр. – ἢ | мниси, μοναχός (једн.) | 7–8 твореть] створеть Р | 9 И се разоумно,
σαφές има Petropolit. 208, AL ω 30, РП, а MSyn. 237, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 11
зем(ъ)лю, παροικίαν | страну нема гр. | 11–12 ѡт(ъ)шѣдъ] ѡшѣдъ Р | 12 повелѣния нема гр. | 18
попечениа С | примоутъ] въсприймоутъ М | 20 се' нема Р | 22 ум. въ ц(а)рьградъ, гр. ἐν τῇ βασιλίδι
ταύτῃ τῶν πόλεων | 24. ум. патриарха, гр. ἐπισκόπου | 26 ѡт(ъ) нѣкого] нѣ ѡт(ъ) кого Р С М | 28
хоте нема гр. | страну, παροικίαν | 30 в нема М | в нѣкы] нѣ въ кии Р С | 32 строителю, проно-
ητής | 32–33 старѣшениѣ, μεζότερος | 33 приставникоу] причѣт'никоу С | приставникоу, κουράτωρ
у гр. следи ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων καὶ τῶν οἰκετῶν εἶναι

на оучение дѣтемъ и рабомъ его
быти. аще || же прѣжде реченаа попе-
3 ченна на се приметъ. или да встанетъ
се или да изврьжетъ се.

Правило .ѧі. Митрополитоу не хоте-
6 цюу поставити иконома въ митропо-
ли. да створить патриархъ. іеп(и)-
с(коу)поу же не хотецоу. митрополитъ
9 да створить. по повелѣнію хал'кы-
донскаго свора. такоже и въ мона-
стырнхъ да іестъ.

12 **Тѣмъ.** Въ коєждо цр(ь)к(ь)ви. под(о)-
баіеть икономоу бывати вт(ь) своєго
прич'та. по повелѣнію іеп(и)с(коу)па
15 цр(ь)ков(ь)ное имѣніе правити мо-
гоуца. іакоже и двадесете шестоє пра-
вило иже въ хал'кыдонѣ свора повелѣ-
18 баіеть. аще же которыи іеп(и)с(коу)пъ.
не хоте поставити иконома. самъ со-
бою таковаа строити хоцетъ. въ ми-
21 трополи оубо патриархъ да поста-
вляіеть иконома въ іеп(и)с(коу)пи же
митрополитъ. такоже и въ монасты-
24 рнхъ не имоуцихъ иконома. іеп(и)-
с(коу)пи да поставляють.

Правило .ѧі. По повелѣнію с(ве)тыхъ
27 ап(о)с(то)лъ. проданоє іеп(и)с(коу)-
поль или игоуменомъ вт(ь) имѣніа
цр(ь)ков(ь)наго нѣчто или вт(ь) ма-
30 настырьскаго. не тврьдо да іестъ. и се
творе іеп(и)с(коу)пъ. или игоумень да
ижденетъ се.

буде ради учења његове деце и робо-
ва. Ако прими на себе напред поме-
нута старања – или да прекине или
да се извргне.

Правило 11. Кад митрополит неће да
постави економа у митрополији – да
учини патријарх; а кад епископ неће
– да учини митрополит по одлуци
Халкидонског сабора. Исто да важи
и за манастире.

Тумачење. У свакој цркви треба да
постоји економ из сопственог све-
штенства, који може, по допуштењу
епископа, да управља црквеном имо-
вином, како двадесет и шесто прави-
ло сабора у Халкидону прописује.
Уколико који епископ, не хотећи да
постави економа, сам хоће тако не-
што да води, тада у митрополији,
дакле, патријарх да поставља еконо-
ма, а у епископији – митрополит. Та-
кође и у манастирима, који немају
економа, епископи да постављају.

Правило 12. По одлуци светих апо-
стола, нешто што је продао епископ
или игуман од црквене или мана-
стирске имовине, да је неважеће; а
епископ или игуман који то твори –
да се избади.

5–6 не хотецоумоу | 10 такоже] такоже Р М | 12 коєждо Р С М | 14 по повелѣнію, κατὰ
γνώμην | 15–16 могоуца, ὁφείλοντα | 16 и нема Р | двадесете шестоє] .к. и шестоє Р | дваде-
сеть М, гр. κς' | 18 которыи іеп(и)с(коу)пъ, τινὲς τῶν ἐπισκόπων (мн.) | 20 строити] створити С;
гр. οἰκονομεῖν | 24–25 іеп(и)с(коу)пи да поставляють нема гр.

- Тлъкъ(ь). Цр(ь)ков(ь)наго имѣннѣ. или
 сьсоуда или завѣса или ѡт(ь) инѣхъ
 3 вещи что. или ѡт(ь) животинь. или
 ѡт(ь) иного что. не под(о)баѣтъ про-
 дати ни ѡт(ь)дати. ѣп(и)с(коу)поу
 6 или игоуменъ ѣлика же соу(т)ь недвижи-
 маѣ. рекше села или нивы. или вино-
 гради. въ нихъ же нѣсть прибытка. нь
 9 пакость цр(ь)к(ь)ви наводитъ. ни того
 не продати властелемъ мѣста того. нь
 причѣтникомъ. или зем(ь)лю дѣлаю-
 12 щемъ рекше селяномъ иже шроу(т)ъ зе-
 м(ь)лю. прѣстоу(п)аѣ же повелѣнаѣ.
 аще оубо ѣп(и)с(коу)пъ ѣсть. да иж-
 15 денеть се изъ ѣп(и)с(коу)пинѣ. аще же
 игоумень изъ монастыра. іако злѣ || ра-
 стачающа ихъ же не събраса.
 18 **Правило .гѣ. Овѣщѣе дома створивше.**
 ѣп(и)с(коу)пинѣ или монастыре. аще не
 възвратеть ѣп(и)с(коу)помъ и игоу-
 21 меномъ. вещи бывъшихъ въ ѣп(и)-
 с(коу)пинѣ или въ монастыри. не тврѣ-
 до ѣсть то. и св(е)щеници оубо соу(т)е.
 24 да изврьгоу(т)ъ се. мирьсции же чло-
 вѣ(т)ци или мниси. да ѡт(ь)лоу(ч)етъ се.
 Тлъкъ(ь). **Аще** цр(ь)ков(ь)наго имѣннѣ.
 27 продати или ѡт(ь)дати не под(о)ба-
 ѣтъ. множаѣ паче самѣхъ цр(ь)ковъ и
 монастырь. не под(о)баѣтъ въсхыща-
 30 ти. и быти въ нихъ мирьскимъ жи-
 лищемъ. аще оубо въсхотеть дрѣже-
 щенъ ѣ възвратити ѣ и оустроѣтъ ѣ по
 33 дрѣвнемѡу ѡбрзоу добрѣ створеть.

Тумачење. Од црквене имовине, или сасуда, или завеса, или од других ствари нешто, или од животиња или од другог нечег не треба да прода нити да поклонѣ епископ или игуман. А ону која је непокретна, то јест пољане или њиве, или винограде са којих нема прихода, већ штету цркви наносе – ни ту да не продаје властели дотичног места, него свештеним лицима или земљоделцима, то јест сељанима који ору земљу. Онај, пак, ко преступа то што је прописано – уколико је епископ, да се изагна из епископије, а уколико је игуман – из манастира, као они који лоше расипају оно што нису сакупили.

Правило 13. Ако они који су епископије или манастире учинили општим домовима, не врате епископима или игуманима оне ствари које су биле у епископији или у манастиру – то је неважеће. Буду ли, дакле, свештеници – да се извргну, а мирјани и монаси – да се одлуче.

Тумачење. Ако црквену имовину не треба продати или поклонити, тим пре не треба саме цркве и манастире отимати да би у њима била мирска жилишта. Ако, дакле, они који их држе хоће да их врате и уреде их по древном изгледу – добро чине; ако ли не-

1–6 ум. Цр(ь)ков(ь)наго... или игоуменъ. гр. τὰ τῶν ἐκκλησιῶν πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι ὀφείλουσι | 3 животинь] живот'нь Р | 5 ни] или Р С М | 6 ѣлика] коѣ Р | ум. ѣлика же соу(т)ь недвижимаѣ, гр. καὶ μάλιστα τὰ αὐτοῦργα | 7–8 рекше села... виногради нема гр. | 8 нь] на орт.-јез. црта М | 9 пакости Р | 10 властелемъ] властемъ Р; гр. ἄρχουσιν | 11–12 дѣлающимъ Р С М | 12–13 рекше селяномъ... зем(ь)лю нема гр. | 18 створивше] створьше Р | 20 и] или Р М и гр. – ѣ | 27–28 продати или ѡт(ь)дати не под(о)баѣтъ, ἀνεκποίητα εἶναι ὀφείλουσι | 30–31 жилищемъ] жищемъ (!) С | 31 ум. аще оубо въсхотеть, гр. εἰ οὐ βούλονται | 32 възвратити ѣ и оустроѣтъ ѣ, гр. ἀλοκαταστήσαι | 33 добрѣ створеть нема гр. | створеть] твореть Р

аце ли ни. св(е)щенничьскаго оубо чина
соуше. да изврьгоут' се. мниси же или
3 мир'сци члов(ѣ)ци соуше да wt(ь)лоу-
четь се. иако домъ б(о)жи домъ коуп-
льнын твореще.

6 Правило .дѣ. Бес поста|влениа иеп(и)-
с(коу)па. да не чтеть ни поеть на
амвонѣ. се же да дръжитъ се и на мни-
9 сѣхъ. игоумен' же поставление илы
wt(ь) иеп(и)с(коу)па. тькмо въ своемъ
монастыри да поставліаетъ чѣтце.
12 поставліаетъ же чѣтце и сельскыи
иеп(и)с(коу)пъ.

Тьк(ь). Аще и пострижение кто мни-
15 шское имать. аще же wt(ь) иеп(и)-
с(коу)па поставления не приметъ. да
не чтеть въ сворѣ на амвонѣ св(е)-
18 щеныхъ б(о)жихъ книгъ. такоже ни
мнихъ того да не творить. игоумени
же аще соутъ презвѣтери. и поставле-
21 ниемъ иеп(и)с(коу)па старѣишничество
въ монастырихъ приеше власть дана
иестъ иль поставліати чѣтце тькмо
24 въ своихъ монастырихъ. нь и сельскыи
еп(и)с(коу)пы чѣтце да поставліають.
иакоже десетоіе правило иже въ анти-
27 ѡхні свора повелѣвають. и иподиакоы
и заклантеле || ти поставліають. аще
и великы василані не працають ихъ. бес
30 повелѣниа иего въ цр(ь)ковноую слоу-
жбоу николиже не принмати. понеже
ти небрѣженіемъ и лѣнностію. ѡ из-
33 брани таковыхъ не прилежеть.

ѣе – који су свештеничког реда, да се
извргну, а који су монаси или мир-
јани – да се одлуче као они који од
дома Божијег творе трговачки дом.

Правило 14. Без постављења од
стране епископа да не чита, нити да
поје [ко] на амвону. Ово да важи и за
монахе. А игуман, будући да има по-
стављење од епископа, само у свом
манастиру да поставља чатце. Чатце
поставља и сеоски епископ.

Тумачење. Ако ко и пострижење мо-
нашко има, уколико од епископа ни-
је примио постављење, да у молитве-
ном скупу не чита на амвону свете
Божје књиге. Такође ни монах то
да не чини. А игуманима, ако су пре-
звитери, и постављењем од епископа
примише старешинство у манастиру,
дата је власт да постављају чатце
само у својим манастирима. Али и
сеоски епископи да постављају чат-
це. Како десето правило сабора у
Антиохији прописује, ти постављају
и ипођаконе, и заклињаче, иако им
Василије Велики никако не дозвоља-
ва да без његовог допуштења прима-
ју у црквену службу [некога], пошто
се ти око избора таквих са немарно-
шћу и лењошћу опходе.

1 чина оубо инв. С | 2–3 да изврьгоут' се... члов(ѣ)ци соуше нема С; има гр. – καθαιρεθήσονται
ἢ δὲ λαϊκοὶ ἢ μοναχοὶ τυγχάνουσιν | 4–5 коупльнын] коупелнын М | 6 Бес] Безъ С | поставления.
χειροθεσίας | 7 ум. да не чтеть ни поеть, гр. οὐκ ἀναγνώσεται τις | 11 чѣтце, ἀναγνώστην
(једн.) | 12 же нема М и гр. | 12–13 сельскыи иеп(и)с(коу)пъ, χωρεπίσκοπος | 16 поставления.
χειροθεσίαν | 17 въ сворѣ, ἐν τῇ συνάξει | 18 такоже] такожде Р М | 19 да нема С | 20 презвѣ-
тери Р | 20–21 поставленіемъ, διὰ χειροθεσίας | 21 старѣишничество, τὴν προστασίαν | 23
поставліати, χειροθετεῖν | чѣтце, ἀναγνώστην (једн.) | 25 да поставліають, χειροτονήσουσιν |
27 повелѣвають Р С М, гр. διαλαμβάνει | 30–31 слоужбоу – у гр. следи τινὰ | 31 николиже] нико-
го же Р С М, гр. τινὰ

- Прав(ило) .ѿ. Причѣтникъ въ двѣ**
цр(ь)к(ь)ви. прочеѣ да не вчитаетъ се
 3 **въ константини градѣ. вѣѣ же града се**
шт(ь)поушено ьсть скоудоты ради
члов(ѣ)къ.
- 6 **Тльк(ь). Не можетъ равѣ двѣма г(о)-**
с(поди)нома работати. ибо или єди-
ного възненавид(и)тъ. а дроугаго въз-
 9 **любнѣ. по г(оспод)ьскомоу гласоу.**
или єдиномоу послонжитъ а ш дроу-
зѣль нерадитъ." сего ради бывающе
 12 **въ цр(ь)ков(ь)ницѣхъ вещи лихаго**
ради прибытка. іако чоужде в(ог)оу.
сборъ съ шт(ь)мещетъ. и не пращенѣтъ
 15 **въ константини градѣ идѣже ьсть**
множество св(е)щенникъ. въ двѣ цр(ь)-
к(ь)ви єдиномоу причѣтнику вчитат-
 18 **ти се. нь | въ єдиной цр(ь)к(ь)ви прѣ-**
бывати. аще же не досыти ьмоу на
житѣискоу потрѣбоу даемаа шт(ь)
 21 **цр(ь)к(ь)ве. хоужд(ь)ство дроугое**
иѣкоє дѣлати томоу повелѣвають. и
шт(ь) того примати потрѣбоу тѣлес-
 24 **ноу. тако бо твораше и ап(о)с(то)ль**
павль. іакоже самъ гл(агол)етъ. по-
трѣбамъ моимъ и соущимъ съ мною
 27 **си роуцѣ поработаста."**
- Правило .ѿі. Єп(и)с(коу)пи или през-**
в(у)тери или диякони. оукрашающе се
 30 **свѣтлыми ризами. или муромъ пома-**
зающе се. рек'ше. бл(а)гоухан'ными
вониами. да прѣставше шт(ь) того

Правило 15. Свештено лице у Кон-
 стантинграду убудуѣ да се не при-
 бројава у две цркве, а изван града то
 је допуштено због оскудице у људи-
 ма.

Тумачење. „Не може слуга двома го-
 сподарима да ради, јер или ће једног
 омрзнути а другог заволети – према
 гласу Господњем – или ће једноме по-
 служити, а другог пренебрећи.“* Због
 тога, оно што се догађа са црквеним
 стварима ради сувишног добитка,
 као туђе Богу овај сабор одбацује. И
 не дозвољава да се у Константиногра-
 ду, где је много свештеника, један
 свештеник приброји у две цркве, не-
 го у једној цркви да пребива. А ако
 му није довољно за животне потребе
 оно што му црква даје, дозвољава да
 ради други неки посао и од тога да
 прима оно што му је на телесну по-
 требу, јер тако и апостол Павле тво-
 раше, како самъ каже: „Мојим потре-
 бама, и онима који су са мном, ове
 руке послужише“.**

Правило 16. Епископи, или презви-
 тери, или ђакони који се украшавају
 светлим ризама, или се помазују ми-
 ром, то јест пријатним мирисима,

* Мт 6. 24; Лк 16, 13 ** Дела ап. 20, 34

3 ум. града. гр. ταύτης | 10 послонжитъ. ἀνδέξεται | 11 нерадитъ] неродитъ Р С; гр. καταφρονήσει |
 12 цр(ь)ков(ь)ницѣ Р М | 15 коньстанътини Р | ьсть нема М | 20–21 шт(ь) цр(ь)к(ь)ве нема гр. |
 22 повелѣвають. διορίζεται (једн.) | 23 примати С | 24 и нема Р | 25 самъ] и самъ Р М, гр. αὐτός |
 28–29 презв(у)тери конј. према Р С М, проужитери Р | 31–32 рек'ше. бл(а)гоухан'ными вониа-
 ми нема гр. | 32 прѣставше шт(ь) того нема гр.

исправеть се. прѣбывающе же въ томъ
запрѣщенье да приемоутъ.

3 Се разоумно.

Правило .ѣі. Иже хоцетъ създати мо-
настырь. или мирьскыи чловѣкъ или
мнихъ. аще имѣеть все еже на свръ-
шеніе его. да нач'нетъ дѣло. и до кон'-
ца да свръшитъ. аще ли не имать еже
къ свръшению. да възбранитъ емоу
здати иеп(и)с(коу)пъ страны тоіе.

Се разоумно.

12 Правило .ііі. Не под(о)баєть женамъ
прѣбывати въ иеп(и)с(коу)пнахъ или въ
монастырихъ. аще оубо кто дръзнетъ
се створити. запрѣщенье да приметъ.
аще же прѣбываєть да извржет се. нь
аще гдѣ и придеъ иеп(и)с(коу)пъ или
18 игоумень. ни едина жена тоу да не
слоужитъ. ни да явитъ се. нь да
криетъ се дондѣже ѡтидоутъ.

21 Тлъкъ). Бес прѣтыканіи под(о)баєть
намъ быти и къ оуиѣшнимъ по в(о)-
ж(ь)ствьномоу ап(о)с(то)лоу. * сего ра-
24 ди не под(о)баєть женамъ жити въ
иеп(и)с(коу)пнахъ или въ моужьскыхъ
монастырихъ. нь аще которыи иеп(и)-
27 с(коу)пъ или игоумень дръзнетъ имѣти
рабоу. или свободноу въ иеп(и)с(коу)-
пни. или игоумень въ монастыри. нѣ-
30 кые ради работы. таковомоу запрѣ-
тити повелѣвають ѡ(тѣ)ци. аще | же
по запрѣщеніи. не ѡт(ь)женеть ихъ.
33 нь въ иеп(и)с(коу)пин или въ монасты-

прекинувши то – да се поправе, а о-
стајући у томе – да приме запрећење.
Ово је јасно.

Правило 17. Онај ко хоће да сазида
манастир, било мирјанин или монах,
уколико има све што треба за њего-
во завршење, нека посао почне и
приведе до краја, а уколико нема оно
што води завршавању, да му епископ
те области забрани да зида.

Ово је јасно.

Правило 18. Не треба жене да преби-
вају у епископијама или у манастири-
ма. Ако се ко, дакле, дрзне то да чи-
ни – да прими запрећење; а ако пре-
бива – да се извргне. Али ако и дође
негде епископ или игуман, ниједна
жена ту да не служи, нити да се поја-
ви, него да се крије док не оду.

Тумачење. Без саблазни треба да бу-
демо према онима са стране, по бо-
жественем Апостолу. * Ради тога, не
треба жене да живе у епископијама
или у мушким манастирима. А дрзне
ли се који епископ или игуман да има
робинју или слободну у епископији,
или игуман у манастиру, ради неког
посла, таквome наложити запрећење
– оци наређују. Ако их по запрећењу
не отера, већ оставља да и даље живе
у епископији, или у манастиру –

* 1. Кор 10, 32

3 Се разоумно, σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ѡ 30, РП, а Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 5–6 или мирьскыи чловѣкъ или мнихъ – у гр. је на крају прав.: τοῦτου κρατοῦντος καὶ ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ μοναχῶν | 7 его нема гр. | 8 да свръшитъ – у гр. следи тоῦτο | 8–9 аще ли не имать еже къ свръшенію, εἰ δὲ μὴ | 8 не има С | 10 здати нема Р и гр. | 11 Се разоумно, σαφής има Petropolit. 208, AL ѡ 30; ум. σαφής у MSyn. 237 ὁμοίως, а Patm. 207 V 1167, AE (263) 279, CS 1121, РП нема | 15 се створити нема гр. | 17 и нема Р; гр. има – καὶ | 18 тоу нема гр. | 19 ни] нь Р | 21–22 намъ под(о)баєть инв. С | 22 оуиѣшнимъ] оуиѣшьникомъ Р | 27 игоумень нема гр. | 29 игоумень, нема гр. | 30 таковомоу нема гр.

- ри и ѿце жити ѡставляющаго. изврѣ-
 ции повелѣвають. аще же въ село соу-
 3 щие подъ ѿп(и)с(коу)пнию или въ мо-
 настырьско. ѿп(и)с(коу)пъ или игоумень
 изидеть. и прилоучитъ се быти тамо
 6 женамъ. ты да не слоужеть. дондѣже
 прѣбываетъ тамо ѿп(и)с(коу)пъ. или
 игоумень. нъ въ иноу мѣстѣ ѡсобно
 9 да криють се. дондѣже ти ѡтхоутъ
 ѡт(ъ)тоудѣ. да нѣсть никоегоже по-
 рока.
- 12 **Правило .ѿ. Иже злата ради приимлетъ**
 приходящаго въ св(е)щеничскы чинъ.
 или въ мнишьское житиѣ. ѿп(и)-
 15 с(коу)пъ оубо или игоумень или всь
 св(е)щеническаго чина. или да прѣста-
 нетъ ѡт(ъ) того. или да изврженъ
 18 боудеть. игоуменни же аще се створить.
 да ижденетъ се из монастыра. и да
 прѣдана боудеть въ иноу мо||насты-
 21 ри въ покореніѣ. такоже и игоумень
 аще нѣсть презвѣтеръ. принесеное же
 ѡт(ъ) приходящихъ имѣніѣ да ѡста-
 24 нетъ. аще и сами тоу соутъ. или изи-
 доутъ тъкмо аще не боудеть вина
 игоуменѣ.
- 27 **Тльк'. Истежающе злата ѡт(ъ) при-**
 ходящихъ въ св(е)щеничскы чинъ. или
 въ мнишьское житиѣ. аще же ѿп(и)-
 30 с(коу)пи соутъ или игоумени. или
 ѡт(ъ)ноудѣ ѡт(ъ) св(е)щеническаго
 чиноу. или да прѣстаноутъ се твореще.
 33 аще ли ни. да извргоутъ се. аще же

налажу да се извргне. Уколько пак
 дође епископ или игуман у село које
 је под епископијом, или у манастир-
 ско. а деси се да су тамо жене — оне да
 не служе док тамо пребива епископ
 или игуман, већ да се у другом месту
 посебно крију док ти отуда не оду,
 како никаквог порока не би било.

Правило 19. Онај ко ради злата при-
 ма приступајућег у свештенички ред
 или у монашки живот — било да је
 епископ, дакле, или игуман, или било
 ко из свештеничког реда — с тим да
 прекине или извржен да буде. А учи-
 ни ли то игуманија, да се избаци из
 манастира и да буде предата у други
 манастир на покоренје. Исто тако и
 игуман, ако није презвитер. А име-
 так који су донели они што присту-
 пају, да остане, било да су и сами ту,
 или ће изаћи, изузев ако кривица не
 буде до игумана.

Тумачење. Они који захтевају злато
 од приступајућих у свештенички ред,
 или у монашки живот — уколико су
 епископи, или игумани, или било ко из
 свештеничког реда — или да престану
 то да творе; ако ли не — да се извргну.

2 въ село. ἐν προαστείῳ | 2-3 соущие подъ ѿп(и)с(коу)пнию, τῆς ἐπισκοπῆς | 4 ум. ѿп(и)с(коу)пъ
 или игоумень, гр. οὗτοι | игоумень Р | 5-6 тамо быти женамъ инв. Р М | 6 ты] те Р, αὐτοὶ | ты
 нема М | 7 тамо прѣбываетъ инв. С | 7-8 или игоумень. нъ нема Р | 10 ѡт(ъ)тоудѣ нема гр. |
 10-11 да нѣсть никоегоже порока, διὰ τὸ ἀνεπίλητον | 12 приимлетъ Р С М | 13 приходящаго,
 τοὺς προσιόντας (мн.) | чинъ, τάγματι | 15 игоумень Р | всь, ὅλως | 16 чина] сы чиноу Р С М, гр.
 ἱερατικὸς ὢν | 17 ѡт(ъ) того нема гр. | 19 из] и изъ Р | 19-20 да прѣдана боудеть] да прѣда-
 д(оу)тъ ю Р | 20-21 въ иноу монастыри нема Аристин; има саборско правило | 21 въ поко-
 реніѣ] въ покаіаніѣ Р; гр. εἰς ὑποταγήν | такоже] такожде Р М | 22 презвѣтеръ, ἱερεὺς | прине-
 сеное] приносецѣ Р | же нема Р | 23-24 да ѡстанеть] да не ѡстанеть М; гр. μενέτω | 26 игоу-
 менѣ, τοῦ προεστῶτος | 33 ум. аще ли ни, гр. ἢ | же] ли М

3 игоумениа естъ се твореци. и злата
 истезаюци **шт(ь)** приходецнхъ пост-
 рѣци се. да ижденет' се из монастыра.
 и да прѣдана боудеть въ инъ мона-
 6 стырь повинovati се. такожде и игоу-
 менъ да ижденеть се аще нѣсть през-
 вѣтеръ. и въ иномъ монастыри въ по-
 9 коренне да постраждеть. презвѣтероу
 оубо соуцоу доваѣеть | на усоуде-
 нне извѣрженне. елика же нѣци сво-
 12 ию волею или за себе или за чеда свои
 приносеть нѣкнне или что въ мона-
 стырь. и б(о)гови снѣ **ш(ве)теть**. по-
 д(о)бають томоу быти въ монастыри
 15 по шбѣранию ихъ. аще и сами прине-
 сши таковаа. тоу живоуще прѣ-
 18 трыѣвають. аще и изидоуть и из мо-
 настыра. тькмо аще не вины ради
 игоумение изидоше.

Правило .к. Да не боудоуть соугоуби
 21 монастыри. и да не живоуть въкоупѣ
 чьноризци съ чьноризциами. и на-
 24 едннѣ да не бесѣдоуютъ. нѣ аще и что
 принесеть моужь нѣкын чьноризци.
 внѣ стоѣ да в'дасть. и сродницоу аще
 хоцеть видѣти кто при игоумени да
 27 видѣть.

Тьлк(ь). **Всако** оутвѣрженне положи-
 30 ше **шт(ь)ци**. да не приложитъ се порокъ
 33 ннкын же къ мнишьскомоу житию. и
 повелѣше. чьн'цель и чьнн||цямъ не
 жити въ единомъ монастыри. ни
 въкоупѣ исти. ни шсобно бесѣдовати.

А игуманија која ово чини и која зла-
 то тражи од приступајућих на пост-
 риг. да се избаци из манастира и да
 буде предата у други манастир на по-
 виновање. Такође и игуман да се из-
 баци, ако није презвитер, и у другом
 манастиру покорност да издржи.
 Ономе, дакле, ко је презвитер, дово-
 льна осуда је извргнуће.

А сви они који својом вољом, било за
 себе или за своју децу приложе у
 манастир иметак или нешто друго, и
 ово посвете Богу – то треба да буде у
 манастиру, према њиховом завешта-
 њу, било да сами ти који су то прило-
 жили постојано живе ту, било да и
 изађу из манастира, осим ако не иза-
 ђу кривицом игумана.

Правило 20. Манастири да не буду
 двоструки и да не живе заједно црно-
 рисци са црноризцима; нити насамо
 да разговарају, него ако неки мушка-
 рац и хоће нешто да донесе црнори-
 зци, ван стојећи да преда. А жели ли
 ко сродницу да види, у присуству игу-
 маније да види.

Тумачење. Сваку предострожност по-
 ставише оци како се никакав порок
 не би приписао монашком животу,
 те наредише да цнорисци и цнори-
 зице не живе у једном манастиру, ни-
 ти заједно да једу, нити насамо раз-

1–3 ум. и злата... пострѣци се, гр. Εἰ δὲ ἡγουμένη ἐστὶν ἡ τοῦτο ποιοῦσα, καὶ ἀποταχὰς ἀπα-
 τοῦσα τὰς ἐπὶ τὸ μονάσαι προσερχομένας | 5 повинovati се, εἰς ὑποταγὴν | такожде] такоже С |
 6–7 прозвѣтеръ Р | 7–8 въ покоренне, εἰς ὑποταγὴν | 10 елика Р | 12 что] ино что С М, исно (!)
 что Р, гр. нема | 15–16 принесъше | 17 и¹ нема Р С М | и² нема С М и гр. | 21 въкоупи Р | 23 и что]
 что и шив. Р С М | 24 чьноризци, κανονικῇ | 25 сродницоу] соуродницоу Р | 26 при, ἐπὶ πα-
 ρουσίᾳ | 30 ум. ннкын, гр. τίς | 31 чьн'цель] чьноризъцель С | чьнницамъ] чьноризциамъ С

3 и ꙗкоже кто и сродницѣхъ свою чернори-
 4 зницѣхъ хощеть видѣти. при игоуменни
 5 да бесѣдоуеѣтъ с нею. и ꙗкоже что пох-
 6 жданныхъ потребѣхъ шѣхъ) моужьскаго
 7 монастыра принесетъ мѣнѣхъ кь черно-
 8 ризницѣхъ. вѣдѣ монастыра стоѣ да
 9 прѣдастъ игоуменни.

Правило .ка. Чрьноризцоу или чрьно-
 9 ризници. не под(о)бають вставляти
 своего монастыра. и въ дроуѣмъ
 приетоу быти. аще же идеть нѣгдѣ въ
 12 монастырь. да погостеть иего. да не
 боудеть же приять без' воле игоумена
 своего.

15 **Тякъ.** Иже приѣти и погостити чрьно-
ризицоу въ дроугы монастырь пришь-
дшоу. се правило повелѣваетъ. да не
18 ноуждею шшьдши въ мирьскихъ чло-
вѣкъ шблечеть. а еже приѣти и при-
чисти къ сестрамъ. бес повелѣнина |
21 нгоушениѣ свою. не повелѣваетъ.

Правило .кв. Мирьскимъ оубо моужемъ
съ женами ѿсти не вклеветанъ юсть.
24 инокомъ же не под(о)бають единѣмъ
съ женами ѿсти. аще гдѣ не съ
б(о)гобоазнивыми и говѣнными моу-
27 жи же и женами. на поутѣ же мнѣхъ
или св(е)щенникъ моужь. не носече по-
трѣбныхъ въ гостиници да шбита-
30 ютъ.

33 Тл(ь)к(ь). Сь бл(а)годареннємь оубо и сь страхомь б(о)жнємь. и не блѣдн- чьскихъ ради ни сотониньскихъ пѣс-

говарају, него ако ко и своју срод-
ницу црноризицу хоће да види, у при-
суству игуманије са њом да разговара.
И ако што неопходно потребно до-
несе из мушког манастира монах цр-
норизицама, стојећи ван манастира,
да преда игуманији.

Правило 21. Црноризац, или црноризица, не треба да оставља свој манастир и да у други буде примљен: оде ли негде у манастир – нека га погосте, а да не буде примљен без воље свог игумана.

Тумачење. То, да се прими и погости црноризица која је дошла у други манастир – ово правило дозвољава како не би, отишавши, по нужди код мирјана одсела. А то, да буде примљена и приброджана сестрама без дозволе своје игуманије – не дозвољава.

Правило 22. Док мирјанима мушкарцима није на осуду да једу са женама, иноцима не приличи насамо са женама да једу, уколико то није са богобојажљивим и побожним мушкарцима и женама. А монах или мушко свештено лице, који не носе оно што је потребно за пут, у гостионици да обитују.

Тумачење. То, да са благодарењем и страхом Божијим, а не ради блудних и сатанских песама мирјани му-

1 ум. кто, гр. μοναχὸς | сроднищѣ свою, гр. συγγενῇ πνα | 3 с нею] ш нею Р | и нема С | 3–4
нощныхъ потрѣбъ, гр. τῶν ἀναγκαίων τοῦ βίου | 9 вставляти] вставити М | 9–10 своего
монастиря вставляти пив. С | 11 приеѣхъ быти, гр. προσίεναι | 11–12 ум. аще же идеть нѣгда
въ монастырь, гр. εἰ δ' ἀφίκοιτο | 13 же нема С | приеѣхъ – у гр. следи καὶ ξενοδοχεῖσθω | 14 свое-
го нема гр. | 15 Иже] еже Р | погостити – у гр. следи μοναχὸν ἢ | 18 вт(ь)шьд(ь)ши М | 19–20
причьсти М | 20 безъ М | 21 свое нема гр. | 24 единѣми М | 29 въ гостин'нищи] гостилнищи
М, гр. ἐν παντοχείῳ | 29–30 да шбитають, καταλύσουσιν | 32 и нема Р М и гр. | 32–33 влохд-
ничьскыхъ, гр. ὑμελικῶν

111. мирьскымъ моужемъ съ женами
 3 иасти бес порока естъ. мльчан'ное же
 житие имоуцремъ и единокое. иже
 6 шбещаше се б(о)гви едиини сѣдѣти и
 мльчати. едиинѣмъ съ женами шт(и)-
 9 поудъ не под(о)баеъ иасти. аце же
 гдѣ с иѣкыми съ б(о)гобоазиивыми
 моужи же и женами иасти всхотеть.
 12 не възбранитъ се имъ. да и то иадение
 къ || исправленню д(оу)ховномуу воу-
 деть. мниухъ же нли св(е)щеникъ мвжъ.
 15 на поутн аце не носетъ потрѣбныхъ.
 въ гостин'ици или въ домоу шбитати
 прощени соутъ. належешие ради потрѣ-
 бы.

И сего с(в)ет(а)го и вселен'скаго сед'-
 18 маго сбора правила скончаше с(е) ш
 г(о)с(по)дѣ.

.ѿ. Правила иже в константиин градѣ
 21 бывшаго прьваго и втораго сбора. въ
 цр(ь)к(ь)ви с(в)етыхъ ап(о)с(то)лъ.
 правилъ .ѿ.¹

Своръ съ надъписаетъ се снце. с(в)етын
 24 великы прьвыи и вторын своръ. иже въ
 константиин градѣ събравын се. въ
 27 всеч(ь)стиѣмъ храмѣ с(в)етыхъ и
 прѣхвалныхъ ап(о)с(то)лъ.

Сказ'. Недооумѣти се естъ здѣ. како
 30 едиинъ сы своръ съ. прьвыи и вторын
 глаголеть се. тожде имать снце.
 своръ въ прѣжде реченѣмъ събра се
 33 храмѣ. и съпрѣше се правоѣрнии иако
 прѣпрѣше. хотѣхоу писати гла(гол)а-

шкарци једу са женама – непорочно
 је. А они који имају живот тиховања
 и самавања, који су се обећали Богу
 да сами седе и тихују, насамом са же-
 нама нипошто не треба да једу. Ус-
 хтедну ли негде са богобојажљивим
 мушкарцима и женама да једу – не
 забрањује им се; нека и то једенје бу-
 де на духовно исправљење. А монаху
 или мушком свештеном лицу, ако на
 пут не носе што је потребно, дозво-
 љено је због искрсле потребе, да оби-
 тују у гостионици или у дому.

И овог Седмог светог и васељенског
 сабора правила завршише се са Го-
 сподом.

*19. Правила Првог и другог сабора,
 одржаног у Константинограду у цр-
 кви Светих апостола. Правила 17¹*

Овај сабор се насловљава овако:
 Свети и велики Први и други сабор,
 окупљен у Константинограду у свеча-
 сном храму Светих и прехвалних
 апостола.

Објашњење. За недоумицу је овде то,
 како се овај сабор, будући један, зове
 Први и други? А ствар је у овоме: Са-
 бор се окупи у напред реченом храму.
 И разиђоше се правоверни са [иновер-
 нима]. Као надмоћнији, [правоверни

2 бес порока естъ, τῶν ἀδικοβλήτων ἐστὶ | мльчан'ное] мльчальное Р С М, ἡσύχιον | 3 имоуцимъ Р С М | иже] иже С | 4 шбещаше се] шбещав'ше се С | 5 едиинѣмъ] едиинѣмъ же Р | 12 носитъ С | 13 гостин'ици М | 16–18 И сего... ш г(о)с(по)дѣ нема гр. | 22 .ѿ.] сед'мъ на дес(е)тъ С. нема Р | 23 с(в)етын] с(в)етын въселен'скын М | 24 великы нема М | 28 Сказ' нема гр. | Сказ'] тл(ь)к(ь) Р | се естъ] сеи М | 29 съ нема Р | 32 правоѣрнии] правоѣрнии съ иновѣрники Р С М и гр. – τοὺς ὀρθοδόξους τοῖς ἑτεροδόξοις | 32–33 иако прѣпрѣше] и мнеше се правоѣрныи Р С М, гр. – καὶ δοξάντων τῶν ὀρθοδόξων ἐπικρατεστέρων

¹ У сваком грчком препису постоји понека разлика у овом наслову.

наа | на сворѣ. и не дадѣхуѣ ино-
вѣрѣнии селюу быти. на (то)лицѣ же
3 противише се не дадоуше писати. яко-
же и мѣче изети и бранѣ творецѣнимъ
междоу собою. и тако разиде се сворѣ
6 тѣ. неписаномъ вставшимъ гла(гола)-
нымъ на немъ и потомъ прѣшд'шюу
врѣмени вторы сворѣ бысть в тожде
9 ц(рь)к(ь)ви и пакы ѡ тѣхъжде сло-
весѣхъ подвиже се бесѣда. тогда же
исписана быше гла(гола)наа. тѣмъ и
12 рѣше селюу свороу единомуу соуцоу
по истинѣ прѣвоу и в'тороу име-
новати се. яко двацни засобъ бывшоу
15 съшѣствию с(ве)тыхъ ѡт(ь)цѣ. на
вторѣмъ же сворѣ списаномъ бывшемъ
гла(гола)нымъ. игда и оучиненаа здѣ
18 правила изложена быше.

Правил(о) .ѧ. Бес повелѣннѣа иеп(и)-
с(коу)па никоу же не достонѣ мона-
21 стыра здати. нѣ да вѣсть иеп(и)с(коу)пѣ
и мол(и)твоу створитѣ. и созданы мо-
настырь и вса соуцаа въ немъ вьноу||-
24 трьнаа и внѣшняа. на хартию да
напишоуѣ се. и да боудоуѣ подѣ вла-
стнѣю иеп(и)с(коу)поу. и без воле иеп(и)-
27 с(коу)пле не под(о)баѣтъ ни самоу
създавшемъ игоуменити въ немъ ни
игоумена поставляти.

30 Си правила вса разоумна.

Правило .Ѣ. Пще кто вбрѣщет'се по-
стригаѣ кого въ чрьн'це. не пришь-
33 д'шоу хотецемъ его приѣти въ по-

беху мишлѣнѣа] да се запише оно што
се на сабору говори. А иноверни не
дадоше да то буде; до те мере се
успротивише, не дозвољавајући да се
запише, да се и мачева латише и међу
собом сукобише. И тако се разиђе тај
сабор, оставивши незаписано оно што
се на њему говорило. А потом, пошто
је протекло време, у истој цркви одр-
жа се други сабор. И опет се о истим
питањима поведе разговор. Тада би
записано што је говорено, те стога ре-
коше да се овај сабор, будући занста
један, назове Први и други, јер су се
двапут узастопно сакупили свети оци,
а на другом сабору записали оно што
је говорено, када и овде подведена
правила изложена бише.

Правило 1. Без дозволе епископа
ником није допуштено да зида мана-
стир, него да епископ зна и да моли-
тву твори. А сазидани манастир и све
што у њему постоји, унутра и споља,
на хартију да се испише и под влашћу
епископа да буде. И без воље еписко-
па није допуштено ономе ко је сази-
дао – ни да игуманује у њему, нити да
игумана поставља.

Сва ова правила су јасна.

Правило 2. Ако се нађе ко да постри-
же некога у црнорисца без присуства
игумана који ће га узети на поко-

2 на (то)лицѣ конј. према Р С М, гр. ἐς τοσοῦτον | 3–5 *якоже и...* собою, гр. ὡς καὶ μέχρι ξιφῶν
προελθεῖν τοὺς μαχομένους | 5 *такѡ*] *такѡ* (=такѡ) орт.-јез. црта М | 6 *вставшемъ* Р С М | 7
пришд(ь)шюу Р | 8 *въ тожде (!)* М | 9 и нема Р М; има гр. – καὶ | 9–10 ѡ тѣхъжде словесѣхъ,
περὶ τῶν αὐτῶν | 10 *бесѣда*. διάλογον καὶ | 11 *гла(гола)наа* – у гр. следи περὶ δογμάτων | 13 *по*
истинѣ, κυρίως | 14 *засобъ* нема гр. | 16 *быв'шимъ* С | 17 *гла(гола)нымъ* – у гр. следи καὶ συν-
δοξαζόντων | *оучиненаа*] *вчинѣнаа* Р С М | 19 *Бес повелѣннѣа*, Παρὰ γνώμην | 20–21 *здати мо-*
настыря инв. Р | 22 *створитѣ*] *да створит'* Р; гр. τελοῦντος | 22–25 и созданы монастырь... *да*
напишоуѣ се, гр. τὸ κτισθὲν μετὰ τῶν αὐτῶν διαφερόντων βρεβίω ἐγγραφέσθω | 25 *боудеть* Р С М |
26 *ум. иеп(и)с(коу)поу*, гр. τῇ ἐπισκοπῇ | 28 и нема Р | 30 *Си правила вса разоумна* нема гр. | 32
въ чрьн'це нема гр. | 33 *хотецоу* Р | 33–1 *покореніе* М

корении игоуменовъ. тѣ оубо постригын
да извържеть се. постриженны же да
3 прѣданы бѣдѣть іер(и)с(коу)помъ въ
покореніе въ монастырь.

Правило .Г. Аще которыи игоумень.

6 ѡт(ъ)бѣгающихъ ѡт(ъ) монастыра
мнихъ не възискають ни врацають ни
врачуютъ д(оу)ховно. да ѡт(ъ)лоучит'
9 се.

Правило .Д. Аще которы мнихъ. ѡт(ъ)

своего монастыра ѡт(ъ)бѣгъ. или въ
12 ны монастырь выидеть. или въ миръ-
сцѣмъ жилищи ѡбитають. самъ же |
и с приѣмшими его да ѡт(ъ)лоучит' се.
15 дондеже възвратитъ се въ свои мона-
стырь. аще же ѡт(ъ) іер(и)с(коу)па
посланы бѣдѣть или поставлены гдѣ.
18 безъ вины іест'.

Правило .Е. Никто же да не спод(о)-

бѣтъ се мнишескомоу ѡбразоу аще за
21 три лѣта не искоуситъ се. и явит' се
достонны. ѡбаче аще не скратитъ врѣ-
мене тежка болѣзнь. моужевн же го-
24 вѣнны иже и въ мирѣ сын мниш'кы
живеть. досыти шесть м(ѣ)с(ѣ)ць на
искоушенье. аще же прѣзь се врѣме
27 пострижень бѣдѣть кто. испадеть
оубо изъ игоуменьства игоумень. и да
бѣдѣть въ покореніи. пострижены же
30 въ извѣстны монастырь прѣданы бѣ-
дѣть.

Правило .Ж. Аще кто пострѣци се хо-

33 те. не оуправитъ ни завѣщаетъ прѣ-

рност, тај који је постригао, дакле, да
се извргне, а постриженог епископ да
преда манастиру на покорност.

Правило 3. Ако који игуман одбегле
монахе из манастира не потражи, ни-
ти врати, нити лечи духовно – да се
одлучи.

Правило 4. Ако који монах, одбе-
гавши од свог манастира, или у други
манастир уђе, или у мирском жили-
шту обитава, и он сѣм, и онај који га
је примио да се одлучи све дотле док
се не врати у свој манастир. Буде ли
га епископ негде послао, или негде
поставио – без кривице је.

Правило 5. Нико да се не удостоји
монашког лика ако се три године не
искушава, те се покаже достојним,
изузев ако тешка болест не скрати
време. А за човека побожна који, бу-
дући и у свету, монашки живи, дово-
љно је за искушење шест месеци. А
уколико мимо тог времена буде ко
пострижен – игуман да испадне из
игуманства и да буде у покорности, а
пострижени да буде предат у узоран
манастир.

Правило 6. Ако ко, желећи да се по-
стриже, претходно не распореди ни-

7 ии¹, гр. καὶ | ии врацають нема Р М; гр. καὶ ἀναλαμβάνοι | ии², гр. καὶ | 8 д(оу)ховно нема гр. | 12
монастырь Р | 14 приѣмшими М | 17 гдѣ] иѣгдѣ Р М | 21 искоуситъ се(!) М | 25–26 на
искоушенье нема гр. | 26 прѣзь] прѣсь М | 26–27 ум. аще же прѣзь... кто, гр. Εἰ δὲ παρὰ τοῦτο
γένηται | 28 игоуменьства Р | игоумень Р | 32 пострици се М | 32–2 ум. Аще кто... всѣмъ
и мѣниемъ его, гр. Ἐξὸν ὃν τοῖς μονάσαι βουλομένοις διαθέσθαι πρότερον· εἰ μὴ διάδοιντο, τῶν
αὐτοῖς προσόντων

жде ѡ ѡмѣнии своеѣмъ. по постриже-
 ннѣ же. всѣмъ ѡмѣниѣмъ ѡго ѡбла-
 3 даѣтъ монастырь. || аще же что свое
 створить. и не ѡбѣщаѣтъ монасты-
 реви. еп(и)с(коу)пъ или игоумень. ѡвѣ
 6 таковоѣ да продаѣтъ. и да раздаѣтъ
 нищѣмъ. и оутанвыи. запрѣщеніе да
 примѣтъ. да дрѣжитъ се правило се и
 9 на чрьноризницѣхъ.

Правило .ѣ. Никомоу же ѡт(ъ) еп(и)-
 с(коу)пъ не под(о)баѣтъ ѡсобно себѣ
 12 монастыря здати. на разореніе и на
 истыщаніе еп(и)с(коу)пнѣ своеѣ. аще
 же кто дрѣзнетъ то створити. запрѣ-
 15 щеніе да примѣтъ. и созданыи мона-
 стырь ѡко простое и людское жи-
 лище подѣ еп(и)с(коу)пноу да прѣ(да)нь
 18 боудѣтъ.

Правило .и. Аще которы еп(и)с(коу)пъ
 или презвѣтеръ или дѡнаконъ скопитъ
 21 иѣкого. или своиѡ роукама или пове-
 лѣниѣмъ. да изврѣжитъ се. аще же
 мѡрьскы члов(ѣ)къ се створить. да
 24 ѡт(ъ)лоучитъ се. ѡбаче аще недоуѣга
 ради иѣкоѡго на ѡтрѣзаниѣ поноу-
 жденъ боудѣтъ. непови(и)ньнѣ ѡсть. врачѣ-
 27 ба бо ѡсть се. а не злодѣиство.

Правило .ѡ. Аще с(вѣ)т(и)тели или вѣ-
 рныѣ сьгрѣшше или невѣрныѣ прѣ-
 30 ѡбидѣвшѣ вѣютъ. или своею роукою
 или повелѣвшѣ комоу. да изврѣгоутъ
 се. бо(о)баѣтъ бо оучениѣмъ и нака-
 33 заниѣмъ. и цр(ъ)ков(ъ)ныи запрѣще-

ти завѣшта своју имовину, по постри-
 жењу чѣтаѡм ѡегоѡм имовиноѡ
 господари манастир. А аѡ нешто
 задржи за себе и не завѣшта мана-
 стиру, еписѡп, или игуман јавно то
 да прода и да раздели сѡромашниѡма,
 а онај ѡ утаји – да прими запрѣщење.
 Оѡ правило да се примењуѣ и на
 црноризѣце.

Правило 7. Нѡко од еписѡпа не
 треба себи посебно да зида манастир
 на разорење и на осѡромашење своје
 еписѡпије. Уѡлиѡ се ѡ дрзѡне то
 да учини, запрѣщење да прими, а са-
 зидани манастир ѡако обѡчно и наро-
 дно жилиште да буѡе предат под епи-
 скопију.

Правило 8. Аѡ ѡји еписѡп, или
 презвѣтер, или ѣакон ушкопи неѡга,
 било својѡм руѡама или по наредѡи –
 да се изврѣгне. Уѡлиѡ то мѡрјанин
 учини – да се одлучи. Међутѡм, аѡ
 зѡг неѡе болѡсти буѡе принуђѡн на
 одсеѡање – није крѡв, јѡр то је лече-
 њѡе а не злоѡѡло.

Правило 9. Аѡ свѡштѡна лиѡа ѡију,
 својѡм руѡом или наредѡвши неѡѡе,
 било верниѡе ѡји су сагрѡшили или
 неверниѡе ѡји су нанѡли неправѡу –
 да се изврѣгну. Јѡр поѡѡама и саѡѡѡи-
 ма и цркѡвѡм запрѣщењѡм треба ѡа-

3–4 створить свое инв. С | 6 таковоѣ нема гр. | 8 правила Р | се нема Р | ум. правило се, гр. таῦτα |
 11 ѡсобно Р | 12 монастыря Р | здати. νεοφυεῖν | 12–13 и на истыщаніе нема гр. | 13–14 аще же
 нема гр. | 14 же нема Р | 15 созданыи С М | созданыи, τὸ νεοφυεῖν | 15–16 монастырь нема гр. |
 16–17 ѡко простое и людское жилище, гр. ὡς ἰδιωτικὸν | 17 прѣ(да)нь конј. преѡа Р С М | 23
 се створить, εἶη | 27 злодѣиство, ἐπιβουλὴ | 28 аще с(вѣ)т(и)тели, гр. οἱ ἱερεῖς | 31 повелѣвшѣ |
 повелѣше Р | повелѣвшѣ комоу, ἐπιτάγματι | 32 бо] оубо М

нын безъчин'ныи наказовати. а не ра-
нами или извами. аще же не послоу-
3 шають. властельскою роукою да нака-
жоу'т' се слыслити.

Правило .І. Иже слоужьбнын с(ве)тын
6 потирь. или блюдо. или ендитию¹ или
л'жицоу. или гл(гол)емыи аниерь. рекше
въздоухъ. и просто реири. аще и едно
9 что вт(ь) св(е)щенныихъ съсоудъ. или
вт(ь) покриваль. севѣ на прибытькы
всхъщающе. или на потрѣбоу несв(е)-
12 щеноу расказаше. да извргыть се.
вбо оубо вскръщающе. вбо же св(е)-
щенна крадоуше. аще же соуциаи вѣ
15 олгара цр(ь)ков(ь)ныи съсоуды или
завѣсы. или вѣшние висещеи въ
цр(ь)к(ь)ви. на потрѣбоу несв(е)ще-
18 ноу възнамающе севѣ или нѣмъ да-
юще. да вт(ь)лѣчет' се. аще же
вт(ь)ноу въсхъщють. яко св(е)-
21 тотат'ци. да боуду'тъ всоудени.

Правило .Аї. Иже которыи презвѣтерь
или днаконъ. въ мирьскыи власти при-
24 мѣшають се и стронть что таковое.
или въ домохъ болярьскыхъ. или при-
ставникъ. или старѣшина или прави-
27 тель. надъ чимъ боудеть. да изгнанъ
боудеть вт(ь) прич'та. не можетъ во
работати в(ог)оу и мамонѣ.

30 Правило .вї. Никто же вт(ь) презвѣ-
терь. въ цр(ь)к(ь)вици соуции вноу-
тръ домоу. да не слоужить. ни дѣтти

спитавати изгреднике, а не ранама
или повредама. А уколико не послу-
шаю – властельском руком да се ура-
зуме.

Правило 10. Они који службаи све-
ти путир, или таѣириѣ, или јендити-
ју¹, или жилицу. или звани аијер, то
јест ваздух и, просто рећи, ако било
шта од свештених сасуда, или од по-
кривала на сопствену корист отимају
или за несвештену употребу препра-
вљају, да се извргну – једно, дакле,
због тога што оскврнављују, а друго,
што краду свештене ствари. А ако од
онога што је изван олтара – црквене
сасуде или завесе, или одежде које
висе у цркви присвајају за несвеште-
ну употребу себи, или другима дају –
да се одлуче. А уколико сасвим оти-
мају – да буду осуђени као светотат-
ци.

Правило 11. Ако се који презвитер
или ђакон у мирску власт умеша, или
слично нешто спроводи како би у
бољарским домовима или над нечим
постао надзорник, или старешина
или управитељ – из свештенства да
буде изгнан, јер не може да ради Бо-
гу и мамону².

Правило 12. Нико од презвитера да
не служи у црквици која је унутар до-
ма, нити децу да крсти без дозволе

¹ Мт 6, 2; Лк 16, 13

1 наказовати, παιδάγουεῖν | 2 извами, μάστιγι | 3–4 властельскою роукою да накажоу'т' се слыслити, διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἀρχοντας ἐγκλήσεως αὐτοὺς σωφρονίζειν | 5 слоужьбнын нема гр. | 6 потирь] пастырь (!) Р, поутнерь М, потирион | блюдо, δίσκον | ендитию, ἐνδυτήν | 7 л'жицоу, λαβίδα | аниерь, ἄερα | 7–8 рекше въздоухъ нема гр. | 8 едно] једино Р | 8–9 и едно что, ἐν τι | 10 покриваль, ἀμφιασμάτων | 12 расказаше, гр. ἀποκρίσεναι | 13–14 св(е)щенна крадоуше, ἱεροσυλῆσαι | 15–16 или завѣсы нема гр. | 16 вѣшние] вѣшаніе М, ἀμφία | 16–17 висещеи въ цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 17 на] ни (!) Р, гр. εἰς | 22–23 презвѣтерь или днаконъ, гр. τῶν ἐν κλήρῳ κατελεγεμένων | 24 и стронть что таковое нема гр. | 25–27 ум. или въ домохъ... надъ чимъ боудеть, гр. ἢ τὰς ἐν τοῖς οἰκοῖς ἢ προστείοις κουράσσειας | 26–27 правитель] припатель (!) Р | 27–28 да изгнанъ боудеть нема С, гр. ἐκδιωκεῖσθαι | 28–29 не можетъ в(ог)оу работати и мамонѣ нив. Р | 29 мамонѣ, μαμωνᾶ | 32 дѣтти нема гр.

¹ ендитию, ἐνδυτήν – назив за прекривач часног престола у олтару.

- да не кр(ъ)ститъ. бес повелѣннѣ ѿп(и)-
с(коу)па. измѣцет' бо се. изврѣжени бо
3 ѿт(ъ) прич'та ѿп(и)с(коу)помъ да боу-
доутъ. иже въ црквицахъ соуцихъ
въноуѣрь домоу слоужени. дръзюу'в'-
6 ше | иже прѣзъ се. да изврѣгоуѣт' се. и
пришвѣцающе се к нимъ. да ѿт(ъ)-
лоучет' се.
- 9 **Правило .гѣ.** Аще которыи презвѣтеръ
или дѣакоуъ. ѿкоже се мѣне се свѣдѣни
своего ѿп(и)с(коу)па съгрѣшѣша. прѣ-
12 жде соудѣ и оуѣвѣдѣннѣ всѣхъ ѿп(и)-
с(коу)пъ свора. и ѿт(ъ)стоуѣтитъ ѿт(ъ)
швѣщеннѣа ѿго. и не помѣнаѣтъ имене
15 ѿго въ слоужбѣ. да изврѣжетъ се. и
всеѣ св(е)щенничьскыѣ чѣсти да боу-
детъ лишень. послѣдоуѣющѣи же оубо
18 кмѣ. аще соуѣтъ св(е)щенници. своеѣ
чѣсти да ѿт(ъ)падоуѣтъ. мѣниши же и
мѣришѣи члов(ѣ)ци. да ѿт(ъ)лоучет'
21 се. доидѣже швратетъ се.

Правило .дѣ. Аще которы ѿп(и)с(коу)пъ
тожде сице дръзнетъ створити на
24 своего мѣтрополита. да изврѣжетъ се.
под(о)баѣт' бо комоуждо своѣа мѣрила
вѣдѣти.

- 27 **Прав(и)л(о) .еѣ.** Таакоже аще которы
ѿп(и)с(коу)пъ или мѣтрополитъ. на
своего патрѣарха таковаѣа дръзнет'. ||
30 всего с(вѣ)т(и)тельства да боудетъ
лишень. аще же иѣции ѿт(ъ)стоуѣпетъ
ѿт(ъ) иѣкоѣго ѿп(и)с(коу)па. не грѣ-
33 ховнаго ради извѣта. нѣ за ѣресъ ѿго.
ѿт(ъ) свора или ѿт(ъ) с(вѣ)тыхъ

епископа, јер ће бити лишен (чина).
Из свештенства, дакле, да извргне
епископ оне који служе у црквицама
што су унутар дома. Они који се ми-
мо тога дрзну – да се извргну, а они
који им се приопштавају – да се од-
луче.

Правило 13. Ако који презвитер или
ђакон, сматрајући да зна свога епи-
скопа као сагрешитеља, пре суда и
сазнања сабора свих епископа исту-
пи из његове заједнице и његово име
не помиње на служби – да се извргне
и лишен да буде сваке свештеничке
части. Они, пак, који му следе, уко-
лико су свештеници – да се лише сво-
је части, а монаси и мирјани – да се
одлуче све док се не преобрате.

Правило 14. Ако се који епископ
дрзне исто то да учини против свог
митрополита – да се извргне. Свако,
дакле, треба своја мерила да зна.

Правило 15. Такође, ако се који
епископ или митрополит дрзне у
тако нечем против свога патријарха,
свег светитељства да буде лишен. А
уколико неки одступе од неког епи-
скопа не под изговором кривице, не-
го због јереси његове – а такав је по-
знат сабору или светим оцима – до-

1 да нема Р | бес повелѣннѣ, παρὰ νόμιον | 3-4 да боудетъ Р | 5 домоу, οἴκων (мп.) | 9 прозвѣтеръ
Р | 10 ѿкоже се мѣне се | ѿкоже соу мѣне се М; гр. ὡς δὴ δειν | 12-13 ум. и оуѣвѣдѣннѣ всѣхъ
ѿп(и)с(коу)пъ свора. и, гр. πρὸ συνδικῆς διαγνώσεως | 13 и нема Р С М и гр. | ѿт(ъ)стоуѣтити
М | 17 оубо нема Р, гр. δὲ | 23 створити нема гр. | 30 с(вѣ)т(и)тельства, ἱερατείας | 31 ѿт(ъ)стоу-
петъ иѣци инв. Р М | 32 ѿп(и)с(коу)па нема гр. | 32 ѿт(ъ) иѣкоѣго | иѣ ѿт(ъ) коѣго Р С М |
32-33 не грѣховнаго ради извѣта, οὐ διὰ πρόφασιν ἐγκλήματος

wt(ь)ць вѣдомоу соуцоу. такови.
чѣсти и приетниа достонни соутъ іако

3 правовѣрнии.

Правило .ѣі. Ни по котормоу же вѣ-
разоу. да не възидеть кто на іеп(и)-
с(коу)пнио. іеіеже іеп(и)с(коу)пъ и іеіе
6 живѣ іестъ. под(о)баіеть бо виноу изи-
скати того іегоже хотеть изъгнати. и
9 по извѣрженни іего дроугаго поставити.
аіе же которми іеп(и)с(коу)пъ не ра-
дитъ ѡ своіемъ стадѣ. и ни болѣзнии
12 ни ц(ѣ)с(а)ревом' или патриаршемъ по-
велѣниємъ ѡдръжимъ. вѣще шести м(ѣ)-
с(е)ць вѣрѣме wt(ь) своіеіе цр(ь)к(ь)ве
15 wt(ь)шѣдъ створить. іеп(и)с(коу)пска-
го сана и чѣсти да боудеть чоуждъ.

Правило .ѣі. Хотен поставлен' быти
18 wt(ь) мирьскыхъ члов(ѣ)къ еп(и)-
с(коу)пъ. не скоро да възведенъ боу-
детъ | на іеп(и)с(коу)пскы прѣстољ.

21 такожде и мнихъ не скоро да възидеть
на таковоуо высоту. нь въ конемъ-
ждо чиноу св(е)щенничьскыхъ степенни.
24 оузаконоеноіе вѣрѣме испльнити. рекше
въ ѹподиаконствѣ. и въ днаконъ-
ствѣ. и въ презвѣтерствѣ. аіе бо и
27 нѣции въскорѣ възнесъше се на тако-
воуо высоту. добрѣ скончаше. нь
нѣсть то цр(ь)ков(ь)нын законъ иже
30 рѣд'ко бываіеть.

И сего сабора правила иже въ цр(ь)-
к(ь)ви с(в)е(т)ыхъ ап(о)с(то)лъ скон'ча-
33 ше с(е) ѡ г(оспод)ѣ.

стојни су части и прихватања. као
правоверни.

Правило 16. Ни на који начин да се
не уздигне ко на епископију чији је
епископ још жив. Јер треба испитати
кривицу тога кога хоће да изагнају,
те по његовом извргнућу другог да
поставе. А уколико се који епископ
не стара о свом стаду, а није спречен
ни болешћу, ни царском, ни патрија-
рашком наредбом, те отишав из сво-
је цркве проведе време више од шест
месеци, епископски чин и част да му
буду туђи.

Правило 17. Онај мирјанин који ће
бити рукоположен за епископа, да не
буде наједном узведен на епископски
престо. Такође и монах, да се не по-
пне наједном на такву висину, већ у
сваком реду свештеничких степеня
да испуни узакоњено време, то јест у
ипођаконству, и у ђаконству, и у пре-
звитерству. Јер нако су и неки, да-
кле, узневши се наједном на такву
висину, добро завршили, ипак оно
што ретко бива није црквени закон.

И овога сабора правила, у цркви
Светих апостола, завршише се са Го-
сподом.

1 ум. вѣдомоу соуцоу. такови, гр. κατεγνωμένῳ | 10–11 не радить] не родить Р; гр. ἀμελοῖν | 11 и нема Р | 12 ни нема Р | 17 Хотен поставлен' быти. Ὁ χειροτονησόμενος | 19 да нема Р | възведенъ] не възведенъ С | 19–22 ум. не скоро да възведенъ... высоту, гр. μὴ ἀφ' οὐκ ἐκ λαϊκῶν, ἢ μοναχῶν ὑψοῦσθω | 21 такожде] такоже С | да нема Р | 23 чиноу, τάξι | 24–26 рекше... въ презвѣтерствѣ нема гр. | 25 ѹподиаконствѣ] подиаконствѣ Р, ѡпод(о)диакон'ствѣ С | 25–26 и въ днаконствѣ. и въ презвѣтерствѣ нема М | 26 и² нема Р М; има гр. – καὶ | 28 добрѣ скончаше, гр. διέπρεψαν | 29–30 иже рѣд'ко бываіеть, τὸ σπάνιον | 31–33 И сего... ѡ г(оспод)ѣ нема гр.

1.К. Правила три иже въ константини градѣ. въ прѣименитѣи цр(ь)к(ь)ви
3 б(о)жиемоудрости. рекше въ с(ве)тѣи
софи. събравшаго се събора. иже и
седмыи сборъ оутвърди.¹

6 Правило .А. Иже въ своузѣ. или въ из-
връженіи. или въ проклетіи. ѡт(ь) па-
9 пы римскаго бивѣ. и ѡт(ь) патриар-
ха константина града въ томъже да
прѣбывають. такожде и ѡт(ь) патри-
арха константина || града. аще кто
12 свезанъ или извръженъ или проклетъ. и
ѡт(ь) римскаго папы в' томъже да
прѣбывають.

15 Правило .В. Аще которыхи иеп(и)-
с(коу)пъ или презвѣтеръ или дияконъ.
въсхоцетъ сннѣи въ мнишьскыи чинъ.
18 и стати на мѣстѣ покаяніи. рекше
пострѣци се. иеп(и)с(коу)пъ ѡт(ь) то-
лѣ оуже да не имать архиерѣискаго
21 сана. мнишьскии бо ѡбѣти покореніи.
имѣють словеса и оученичества. а не
оучительства ни прѣвопрѣстољства.
24 ни паствити нъ пасомоу быти ѡбѣща-
вають се. сего ради иакоже прѣжде ре-
чено естъ. повелѣваемъ. архиерѣиска-
27 го чиноу и пастыремъ соущемъ. въ
пасомыхъ и кающихъ се страноу себе не
сводити. аще же се кто дръзнетъ ство-
30 рити по изглашеніи и по разоумѣ.
и(ы)и изреченаго соуда. иже самъ себе
с(ве)тительскаго сана лишивъ. к томоу

20. Три правила сабора сабраноу у
Константинограду, у чувеной Цркви
Божіе мудрости, то јест у Светој
Софији, који и Седми сабор утврди¹

Правило 1. Онај ко је свезан, или под
извргнућем, или под проклетством од
папе римског, у истом да пребива и од
патријарха Константинограда. Тако-
ђе, и ако је ко од патријарха Кон-
стантинограда свезан, или извргнут,
или проклет, у истом да пребива и од
папе римског.

Правило 2. Ако који епископ, или
презвитер, или ђакон усхтеди да сиђе
на монашки чин и да стане на место
покаяња, то јест да се постриже, већ
од тада епископ да нема архијерејски
чин. Јер, монашки завети садрже речи
покораванја и учеништва, а не учитель-
ства и првопрестолства; нити да па-
ствују, него се заветују да напасани бу-
ду. Овога ради, како је напред речено,
прописујемо да они који су из архи-
јерејског реда и пастири, не своде себе
на место оних што се напасају и кају.
А ако се ко дрзне то да учини после
објављивања и после поимања сада
изречене одлуке, лишивши сам себе
архијерејског чина, више да се не вра-

1 три] .Г. М | 3-4 рекше въ с(ве)тѣи софиі нема гр. | 4 и нема Р | 9 коньстантина Р | въ томъже] въ томъже С | 10-14 такожде... да прѣбывають нема Аристин | 11 коньстантина Р | 13 в' томъже] въ томъже С | 16 ум. или презвѣтеръ или дияконъ, гр. ἢ εἴ τις ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος | презвѣтеръ] прозвѣтеръ Р | 17 ум. чинъ, гр. βίον | 18-19 рекше пострѣци се нема гр. | 19 пострици се М | 19-21 иеп(и)с(коу)пъ... сана, μηκέτι τοῦτον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας | 20 оуже нема С | 22-23 а не оучительства ни прѣвопрѣстољства нема М | 23 оучи-тельства] оученичества (!) Р; гр. διδασκαλίας | 24 паствити, ποιμαίνειν – у гр. следи ἄλλους | 26-27 ум. архиерѣискаго... соущемъ, гр. μηκέτι τίνα τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμένων ἐξεταζομένων | 28 страноу. χώραν | 29 кто се инв. Р С М | 32 с(ве)тительскаго, τοῦ ἀρχιερατικοῦ

¹ У гр. овај наслов је краћи и обично гласи: Τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ ναῷ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας, ἧτις δὲ τὴν ἐβδόμην ἐκύρωσε σύνοδον.

на прѣвыи | степень не възвратитъ се.
егоже самѣмъ дѣлеси ѡт(ъ)врьже се.

- 3 **Правило .г.** **Ѳце** которыхъ мирьскыи
члов(ѣ)къ. Ѳп(и)с(коу)па въ тѣмницѣ
въврьжетъ. или биетъ. или безъ вины
6 или сплетъ нѣкакоу виноу. да боудеть
проклетъ.

- И** сего свора иже въ с(ве)тѣи софи
9 правила три тро(и)цею направляема.
достигоше къ прѣдним'.

- .кѧ.** С(ве)т(а)го и великаго василія.
12 ѡ послании иже къ амфилохию Ѳп(и)-
с(коу)поу иконинскомоу. и къ диодо-
роу. и къ нѣм' нѣкымъ посланыхъ
15 правилъ .ѡа.¹

- Правило .а.** Еретики естъ иже вѣроу
чюждъ. а еже по нѣкоемоу незнаемоу
18 съвѣпращанию. тѣ естъ расколники.
събирающен же сихъ или ѡнѣхъ непо-
кориви. си соутъ подѣцр(ъ)ков(ъ)ници.
21 иже ѡт(ъ)лоучивше се сами ѡт(ъ) сбор-
ныне цр(ъ)к(ъ)ве. и нѣю създавше ѡсо-
бно събираютъ се. || иже ѡт(ъ) ерети-
24 ка кр(ъ)щеніе не приетно. ѡт(ъ) рас-
колника же и ѡт(ъ) подѣцр(ъ)ков(ъ)-
ника приетно.

- 27 **Тльк(ъ).** Еретици гл(агол)емни. пепоу-
зини. иже начелника ихъ мондана оут-
ѣшителемъ именовють. тѣмже и в'
30 того кр(ъ)щающе се. некр(ъ)щени соутъ.
наватіанъ же рекше чистыхъ. и во-
дѣпрѣдѣстоющіихъ и въздръжецихъ
33 се кр(ъ)щение. аще и неприетно естъ.

ти на први степен којег се самим по-
ступцима одрекао.

Правило 3. Ако који мирјанин баци
епископа у тамницу, или бије, било
безъ разлога или измисливши неки
разлог – проклет да буде.

И овог сабора у Светој Софији три
правила, Тројицом усмераваиа. при-
појише се предњим.

21. Из посланица светог и Великог
Василија, упућених Амфилохију епи-
скопу иконинском, и Диодору и не-
кимиа другимъ. Правила 91¹

Правило 1. Јеретик је онај ко је по
вери туђ, а онај ко је по неком мање
важном питању туђ – тај је раскол-
ник. Они, пак, непокорни који саку-
пљају ове или оне – ти су подѣцрков-
ници који су се сами одвојили од Са-
борне цркве и, створивши другу, за-
себно се сакупљају. Крштење од је-
ретика се не прима, а од расколника
и од подѣцрковника – прима.

Тумачење. Јеретици зваии пепузини,
који свог начелника Мондана назива-
ју и утешителем, самим тим што
се и у њега крштавају – нису крште-
ни. А крштење наватіјана, то јест
чистих и водослужећих и уздржа-
них, нако се не прима зато што им

1 на прѣвыи] на прави С; гр. πρὸς τὸ πρότερον | 6 сплетъ, συμπλασάμενος | 8–10 И сего... къ
прѣднимъ] нема гр. | 12 ѡ] ѡт(ъ) Р С М | 15 правилъ. .ѡа. нема Р | 17 ум. незнаемоу, гр. ἴσχυον |
18 съвѣпращанию] въпращанию Р С | тѣ естъ, нема гр. | 19 ѡнѣхъ] нема М | 20 подѣцр(ъ)ков(ъ)-
ници, παρασυνάγωγοι | 21 иже] ил(и) М | 21–22 сборные] зборные С | 21–23 иже ѡт(ъ)лоучивше
се... събираютъ] се нема гр. | 23 иже] еже Р М | 27 Тльк(ъ) нема гр. | 31 чистыхъ, τῶν καθαρῶν |
31–32 водѣпрѣдѣстоющіихъ, ὕδροπαράστατων | 32 въздръжецихъ, ἑγκρατιῶν

¹ У гр. преписима овај наслов се разликује; обично гласи: „Τοῦ Μεγάλου Βασιλείου κανόνες ἐκ
τῆς πρώτης ἐπιστολῆς“. Постоје разлике и у броју прав.

понеже вставляиет' снхъ д(оу)хъ с(ве)-
тын. нъ смотренниа ради да воудеть
3 приетно.

И еце тльк(оу). Не приѡбъщающен се
къ сворнѣи цр(ь)к(ь)ви. на три чести
6 раздѣляють се. на еретики. на рас-
колники. и нады (!) подьцр(ь)ков(ь)ники.
еретици оубо сохть. иже б(о)жие вѣ-
9 ры ѡт(ьн)ноудь оучоуждивше се. иако-
же се пепохъзини. и манихѣи. и оуба-
лентиниане. и маркионити. и ини
12 мнози. пепохъзини оубо. мондана
охтѣши|телѡ нарицають. и съвькоу-
пльшини се юмоу блудомъ двѣ женѣ.
15 прискилоу. и максимилоу. иако проро-
чници имѣють. браки безъ расоужде-
ниа. раздроужають. паскоу развраща-
18 ють три съставы единосочъснаго
б(о)ж(ь)ства. въ едино смѣшаютъ ли-
це. и дроугаи нѣкаа нечѣстиваа тако-
21 ваа моудръствоуютъ. манихѣи же
двѣ начелѣ въводятъ. противнѣ себѣ и
равномошнѣ. и гл(агол)ють иако еди-
24 но начело свѣтъ створи. дроугое же
т'моу. и сл(ь)нѣце. и лоуноу. в(ог)а
твореть. и днавола именоуютъ всѣмъ
27 вещьствьнымъ властель. и брачное за-
коноположение вѣсовьско нарицають.
и трѣбоужущимъ подание безаконие
30 гл(агол)ють. и г(оспод)а нашего ис(оу)-
са) х(ри)с(т)а ничтоже члов(ѣ)чьскаго
не приѣмша югда выпльти се. рек'ше не
33 приеть плъти нашею ѡт(ь) с(ве)тыи

недостаје Дух Свети, али целисход-
ности ради, да буде примљено.

И још тумачења. Они који се не при-
општавају Саборној цркви, деле се на
троје: на јеретике, на расколнике и
на подцрковнике. Јеретици су, дакле,
они који су се потпуно отуђили од
Божје вере, као што су то: пепузи-
ни, и манихеји, и валентинијани, и
маркионити и многи други.

Пепузини, дакле, Мондана називају
утешитељем, и блудом спојене с њим
две жене, Прискилу и Максимилу,
држе као пророчице: брак без про-
мишљености разводе; Пасху изопачу-
ју; три састава једнобитног Бож-
ства спајају у једно лице и друге неке
сличне безбожности заступају.

А манихеји два начела уводе, међусо-
бно супротна и подједнако моћна; и
говоре да једно начело створи све-
тлост, а друго таму; и сунце и месец
творе за бога; и ђавола називају го-
сподарем свега материјалног; и бра-
чну установу називају бесовском; и
давање онима који моле као безако-
ње оцењују; и да Господ наш Исус
Христос ништа људско није примио
када се оваплотио, односно није при-
мио наше тело од Свете Деве – гово-

2 нъ] не Р С М | смотренниа ради, οἰκονομίας χάριν | 2–3 да воудеть приетно, гр. ἔστω | 4 И еце тльк(оу) нема гр. | 7 и нады (!) грешка писара, треба и на као у Р М | нады (!) под(ь)цр(ь)к(ь)вники С; гр. καὶ παρασυναχώρους | 9 се нема гр. | 12 мондана] монда Р | 15 прискилоу] прүскилоу Р, прискоулоу С, Πρίσκαλλον | 16–17 безъ расоуждениа, ἀδιαφόρως | 17 паскоу] пасхоу Р | 22 противнѣ себѣ, ἐναντίας | 25 и¹ нема С | 25–26 в(ог)а твореть, θεοποιοῦντες | 26–27 всѣмъ вещьствьнымъ, τῆς ὕλης | 27 вещьствьнымъ М | властель] властеле Р М, властели С, ἄρχοντα | 28 вѣсовьско, τοῦ δαίμονος | 29 трѣбоужущимъ, εἰς τοὺς δεομένους | безаконие нема С | 30 гл(агол)ють, κρίνουσιν | 32–1 рек'ше... д(ѣ)вы нема гр.

- дѣ)вы гл(агол)ють. и кр(ъ)сть и смръть
 ||и въскр(ъ)сєніе. іако не истинюу
 3 бывше вклеветаваютъ. и тмами ина
 нечѣстиваа повелѣваютъ. оуваенти-
 ннани же. тѣлєсемь втрицають въс-
 6 кр(ъ)сєніе. вет'хын завѣтъ вт(ъ)ме-
 цюуть прор(о)кы почитающе и на свою
 іерєсь тѣхъ прор(о)чѣства тлькоующе.
 9 баснословна нѣкаа слагають. и х(ри)-
 с(т)а с н(е)б(е)се снесша плть гл(а-
 гол)ют'. и іако скрозѣ троубоу про-
 12 шѣдша с(ве)тоую дѣ)вицу. и ина
 нѣкаа такова хоулаа бледоуть. мар'-
 киниите же соуть. масалиане иже и
 15 мольбници сказыють се. иже многогла-
 ватоую и многоименитоую іерєсь имѣ-
 ють. сн оубо вси вт(ъ) ерєси своіе
 18 вбращающе. се. и къ непорочнѣи вѣрѣ
 пристоупльше. кр(ъ)щають' се. понеже
 вт(ъ)връжено ієсть нами кр(ъ)щєніе
 21 нхъ. расколници же соуть. иже вт(ъ)
 цр(ъ)к(ъ)ве себе вт(ъ)ставльше. іакоже
 и донатіане. и гл(агол)ємни чистин. и
 24 водѣпрѣдѣста|тели. и въздръжници.
 тни бо аще вбратеть се. къ сборнѣи
 цр(ъ)к(ъ)ви. и іерєси нхъ прокльноуть.
 27 іако кр(ъ)щєни приєти бывають. и
 тькмо с(ве)тымь мұромь помазають
 се. подьцр(ъ)ков(ъ)ници же соуть. и-
 30 же всоуждєни бывше в нѣкыхъ грѣ-
 сѣхъ. ієп(и)с(коу)пи или презвѣтери. и
 вт(ъ)ставлєни бывше вт(ъ) слоужбы и
 33 не повиноувше се правиломь. нь себе

ре; и Крст, и Смрт. и Васкрсење кле-
 ветају – да нису уистину били; и тму
 других безбожности проповедају.

А валентинијани одричу васкрсење
 тела; одбацују *Стари завет*, читају-
 ћи пророке, и према својој јереси ту-
 маче њихова пророштва; бајке неке
 измишљају; и за Христа говоре да је
 с неба тело спустио и као кроз трубу
 прошао свету Девницу. И друге неке
 такве хулне ствари бунцају.

А маркионити су масалијани који се
 и молабници зову, који многоглавату
 и многоимену јерес имају.

Сви ови, дакле, обративши се из сво-
 је јереси и приступивши непорочној
 вери, крштавају се, јер смо ми одба-
 цили њихово крштење.

Расколници су, пак, они који су себе
 од Цркве удаљили, као и донатјани,
 и звани чисти, и водослужећи, и уздр-
 жаници. Ти, дакле, ако се врате Са-
 борној цркви, и јереси њихове проку-
 ну, биће примљени као крштени, па
 се само светим миром помазују.

А подцрковници су епископи или
 презвитери који су осуђени за неке
 кривице и одстрањени од службе, и
 нису се повиновали правилима, већ

3 вклеветовают С М | 4 повелѣваютъ, δογματίζουσιν | 4–5 оуваенти-
 ннани С М; гр. Οὐαλεντινιανοὶ | 7–8 ум. на свою іерєсь, у РП πρὸς τὴν αἵσθησιν αὐτῶν | 8 тлькоующе
 тлькоующе (!) Р | 9 слагають, ἀναπλάττουςι | 11 скрозѣ] сквозѣ С М | 11–12 скрозѣ троубоу
 прошѣдша] скрозѣ трѣбоу прошѣд(ъ)шоу Р; гр. διὰ σωλῆνος διελθεῖν | 13 такова нѣком иив.
 Р | такова нема М | 13–14 мар'киниити С | 14 масалиане] маласиане С; гр. Μασαλιανοὶ | и нема
 Р | 17 вси оубо иив. С | 22 вставльше Р С М | іакоже] іако Р | 23 и² нема Р С М и гр. | 24 водѣ-
 прѣдѣстатели, Ὑδροπαραστάται | въздръжници, Ἐγκρατῖται | 26 іерєсь С | 29 подьцр(ъ)ков(ъ)ни-
 ци, παρασυνάγωγοι | 30–31 грѣсѣхъ, πταισµασιν | 32 вт(ъ)ставлєни, μετακινήθέντες

- г(оспод)ьскы ѡт(ь)мьстивше. и ѡп(и)-
с(коу)пи нарицають се и слоужеть. и
3 цр(ь)кѣвъ създавше дроугоу. и въ
своиѣ воли быти нѣкыѣ оувецавшѣ. и
сборноу ѡставити цр(ь)к(ь)въ. ти
6 оубо прѣложише. и покаианиемъ досто-
инно и ѡбращениемъ оудобрише се.
сѣв'коупляють' се пакы ѡко єдино тѣло
9 къ сборнѣи цр(ь)к(ь)ви.

Правило .Ѣ. Хитростию растлившѣ.
єгда аще оуморить оубница єсть.

- 12 **Тл(ь)к(ь).** Жена чрѣвата соуци. єгда
аще приметъ пагоубное зѣлїе. ѡко
да оуморить соуци въ чрѣвѣ мла-
15 дѣнцѣ. оубница єсть. и не испытѡу-
емъ аще въѡбразилъ. сѣбѣ младѣнцѣ
или не въѡбразилъ. понеже множицею
18 оумирають с младѣнцемъ и жены. и
єлико по хитрости нхъ двѣ бываєта
оубниствѣ. єдино оубо хотещи роди-
21 ти женѣ. дроугоѣ же младѣнцоу. де-
сѣть оубо лѣтъ таковыѣ запрѣщениє
да приимѡуть. двѣ оубо лѣт(ѣ) да
24 плачѡтъ се. три же лѣта въ послоу-
шающихъ да створеть. и чѣтыри лѣ-
та да припадають. и єдино лѣто да
27 стоєтъ с вѣрными. и тако по десѣти
лѣтъ врѣмени. в(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ та-
инъ да причестеть се.

- 30 **Правило .Г.** Дѣаконъ влоудъ створивъ.
и въ мирьскыхъ члов(ѣ)кѣ прѣстоу-
пивъ мѣсто. да боудеть ѡт(ь) ѡбщѣ-
33 нѣи невѣзбранъи'.

попут господара себе осветили – и
єпископима се називају. и служе. и
сздали су другу цркву, и завели неке
да буду у њиховој воли и да оставе
Саборну цркву. Ти, дакле, променив-
ши се, и достојнимъ покајањемъ и обра-
ћењемъ поправивши се, опет се спаја-
ју као једно тело са Саборномъ црквомъ.

Правило 2. Она која смишљено извр-
ши побачај, уколико умори – убица је.
Тумачење. Трудна жена, уколико уз-
ме пагубно биле да би уморила дете
у утробѣ – убица је. И не проверава-
мо да ли се дете уобличило или није
уобличило, јер много пута са дете-
томъ умиру и жене. А што се тиче њи-
ховогъ смишљања, двострука убиства
чине: једно, дакле, жене која треба
да роди, а друго – детета. Такве, пре-
ма томе, да добију запрећење десѣт
година: две године да плачу, три го-
дине да проведу међу слушајућима,
чѣтыри године да припадају и једну
годину да стоје са верницима те тако,
кад прође време од десѣт година, да
се причесте божаствѣнимъ тајнама.

Правило 3. Баконъ који је починио
блуд и прешао на место мирјана, да
не буде ускраћенъ заједнице.

1 г(оспод)ьскы, αὐθεντικῶς | ѡт(ь)мьстивше ἐκδικήσαντες – у гр. слѣди τὴν προεδρίαν | 1–2 и
ѡп(и)с(коу)пи нарицають се нема гр. | 3 цр(ь)кѣвъ, θυσιαστήριον | 3–4 въ своиѣ воли быти
нѣкыѣ оувецавшѣ – у гр. слѣди ὥστε συνακολουθῆσαι αὐτοῖς | 4 оувецавшѣ, παραλείσαντες |
оувецавшѣ нѣкыѣ инв. М | 6 прѣложише] прѣложыше се Р С М и гр. – μεταμεληθέντες | 7 оудо-
брише се, βελτιωθέντες | 9 сборнѣи нема РП | 13 пагоубное зѣлїе, φάρμακον | 14–15 соуци въ
чрѣвѣ младѣнцѣ] соуци чрѣвѣ ꙗко младѣнцѣ Р С М; гр. τὸ ἐγκυμονοῦμενον | 17 или] или
и М и гр. – ἢ καὶ | 19 бываєта] бывають С | 20–21 хотещи родити женѣ, τῆς τικοῦσης | 21
младѣнцоу. тоу ѣмбруу | 21–22 десѣть] .Г. М | 22 лѣт(ѣ) оубо инв. Р | 25 да створеть, διατε-
λοῦσαι | 27 десѣти] .Г. М | 29 да причестеть се, μετέξουσιν | да причестит се Р | 30 створивъ
влоудъ инв. С | 32–33 ѡбщениа, τῆς κοινωνίας | 33 невѣзбранъи', ἀκόλυτος

Тѣмъ(ь). Блѣдъ створ'шемоу днако-

3 ноу. | довлѣеть ѡсѡужденіе еже ест'
днакоуства изврѣженіе. іакоже не
надѣати се мѣста въсприети пакы
6 ѡт(ь) негоже испаде. и сего ради не
навѣдет' се на нь ѡсѡужденіе второе.
нь невѣбран'но в(о)ж(ь)ствынаго да
спод(о)бляет' се. ѡбщениа.

9 **Правила(о)**. .Ѧ. Двоженъцъ лѣто іедино
или двѣ да ѡт(ь)лоучит' се. трѣженъцъ
же три или четири лѣта. и петъ. по
12 н(ь)нашнемѡу ѡбщачю.

Тѣмъ(ь). Не ѡт(ь) правила нь ѡт(ь)
ѡбщача. приеми великыи василии.
15 трѣженъцемъ петъ лѣтъ ѡт(ь)лоуцае-
момъ соущемъ. приемиет' то и самъ.
ѡбще повелѣваетъ. не ѡт(ь)ноуць
18 снхъ изриноути. изъ цр(ь)к(ь)ве. и с
плачуицими се причитати. нь двѣ
лѣтъ или три в(о)ж(ь)ствыныхъ пи-
сани послоушаниа спод(о)бляти ихъ.
21 и потомъ повелѣваетъ стоати имъ с
вѣрными. и молитвъ тѣмъ приѡб-
щати || се с ними. ѡбщениа же бла-
а 171a 24 гаго не приимати. и тако плоды нѣкыи
покаяниа показавшемъ. на мѣсто
27 причещающихъ се вл(а)д(ь)ч(ь)на тѣ-
лесе же и крѣви оустрѡити снхъ.

Правило .Ѧ. Еретику на кончинѣ каіе
30 се. приетъ да боудетъ с испытаниемъ.

Тѣмъ(ь). На кончиноу житіа дошѣд'-
шаго еретика и кающа се. безъ расѡу-
33 жденіа и безъ испытаниа. не по-

Тумачење. Бакону који је починио
блуд довољна је осуда извргнуће из
ѡконства – да се не нада да ће опет
заузети место из којег је испао; и
због тога да се на њега не наложи
друга осуда, него да се без забране
удостојава божаствене заједнице.

Правило 4. Другобрачник једну или
две године да се одлучи, а трећебра-
чник – три или четири године. па и
пет по садашњем обичају.

Тумачење. Не из правила, него из
обичаја узевши Василије Велики. да
се на пет година одлучују трећебра-
чници, и сѧм то прихвата. Ипак, про-
писује да се ови не избаце сасвим из
Цркве и са плачуица уврсте, него
две или три године да се удостоје слу-
шања *Божаствених писам*, па по-
том им дозвољава да стоје са верни-
цима и само молитвама да учествују
са њима, а да благо причешће не при-
мају. Те тако, ако покажу неке пло-
дове покајања, да се ставе на место
са онима што се причешћују Господ-
њим телом и крвљу.

Правило 5. Јеретик који се на крају
живота покаје, са провером да буде
примљен.

Тумачење. Јеретика који је доспео до
краја живота и који се каје, не треба

1 Блѣдъ створ'шемоу нема гр. | 1–2 Блѣдъ створ'шемоу днакоу] Блѣд створ'шемоу
члов(ѣ)коу Р | Блѣдъ сѣтворивъ дѧконоу М; гр. δῆκονος πορνείας | 3 днакоуства изврѣ-
женіе, η καὶ αἰρεσις | 5 и нема Р | 6 второе ѡсѡужденіе инв. С | 7 невѣбран'но] невѣбран'наго
Р; гр. ἀκωλύτως | 8 ѡбщениа] ѡсѡужденіа Р; гр. κοινωνίας | 10 трѣженъцъ Р | 11 три] .Ѧ. М |
четири] .Ѧ. М | петъ] .Ѧ. М | 12 н(ь)нашнемѡу. ἄρτι | 14 ѡбщачю Р | 15 трѣженъцемъ Р | петъ]
.Ѧ. М | 18 изриноути] ѡт(ь)риноути Р | изъ] ѡт(ь) Р М | 19 двѣ] .Ѧ. М | 20 три] .Ѧ. М | 21 ихъ
нема гр. | 22 имъ нема С | 24 ѡбщениа] ѡбщаниа Р; гр. κοινωνίας | 26 мѣстѣ С | 28 оустрѡити]
оустрѡити се Р; гр. ἀποκαθίστασθαι | 33 безъ испытаниа. ἀβασανίστως

д(о)бають приѣти. нѣ испытати по-
 каіанна єго аще истинно ієсть. и аще
 3 плоды имать свѣдѣтельствующіе на по-
 тыщаніе къ сп(а)сенію. что же соуть.
 аще шблнчають свою іересь. и грѣ-
 6 хы єго съ слѣзѣми и скроушеномъ
 ср(ъ)д(ъ)цемъ исповѣдають. м(и)л(о)-
 стыне творить. и ина таковаѧ сп(а)-
 9 с(ъ)наѧ показаютъ дѣла. да воудеть
 приѣт'.

Правило .Ѫ. Чрьноризица аще гдѣ съче-
 12 **тають се моужевн да распоуститъ се.**
Тльк(ъ). Иже д(ѣ)вство|вати шбещав-
 шн се и исповѣдѣвши. и шт(ъ)рекши
 15 се брака. и еже въ св(е)тыни житіе
 паче мнрьскаго възлюбѣши и почѣт'-
 шн. аще исповѣданіе свое шт(ъ)врьгъ-
 18 шн. и сластемъ блѣуднымъ себе нздасть.
 и рек'ше зако(но)мъ брака моужевн
 съчетають се. не бракъ се наречет' се нѣ
 21 любодѣіаніе. паче же реши прѣлюбо-
 дѣіаніе. по шсмомъ на десете пра-
 вилоу. сего же великаго василіа. сего
 24 ради оубо всачьскимъ шбразомъ. да
 растрьгнет' се съчетаніе нхъ.

Правило .Ѫ. С мѣжьскомъ поломъ
 27 **блѣудъ створивъ. или съ скотиншю.**
 или съ ннѣмъ нѣкымъ животнымъ. и
 прѣлюбы створивъ. таковин .Ѣ. лѣт(ъ)
 30 запрѣщение да приимоуть. разбоини-
 ци же и чародѣици и идолослѣужи-
 тели .Ѣ. лѣт' по дрѣвнемѣ шбычаю

примити без размншлѣаѧ и без про-
 вере, него испытати да ли је истинско
 ѧегово покајане и да ли има плодова
 који сведоче о труду ка спасеню, а то
 су: ако разобличава своју іерес; и сво-
 је грехе са сузама и скрушеннимъ срцемъ
 исповеда; твори милостныѧ и друга
 слична спасоносна дела показује –
 (тада) примљен да буде.

Правило 6. Ако се негде црноризица
 споји са мушкарцем – да се раздвоји.
Тумачење. Она која се заветовала и
 исповедила да ће девствовати, и од-
 рекла се брака, и која је живот у све-
 тињи заволела и ценила више од
 мнрьског, ако одбаци своје испове-
 дање и преда себе блуднимъ сластима
 и, тобоже брачнимъ закономъ, споји се
 са мушкарцем – то се неће назвати
 бракомъ већ блудочинствомъ, боље
 рећи прѣлубочинствомъ, према осам-
 наестомъ правилу истогъ овогъ Василија
 Великогъ. Збогъ тога, дакле, на сваки
 начинъ да се раскине ѧнхѣвъ спој.

Правило 7. Онај ко са мушкимъ поломъ
 твори блуд, или са скотомъ, или са не-
 комъ другомъ животиншю, и учини пре-
 лѣубу – такавъ да прими запрећење 15
 година.

А разбојници и гатари и идолослѣ-
 жителѣи да, по дрѣвномъ обичају, при-

1–2 показани Р | 3–4 потыщаніе М | 3–4 что же соуть. тѣ ѡр | 5 аще нема гр. | шблнчають. ѡрѡмѣуеи
 іересь свою инв. Р | 6 съ] со С | 8–9 сп'сънаѧ таковаѧ инв. С | 10 приѣт'] приѣтънъ Р | 12 моужев-
 нн да распоуститъ се нема С | 13–14 шбещавши се нема гр. | 14 исповѣдѣвши] исповѣдѣти Р |
 14–15 шт(ъ)рѣк'шихъ се М | 15 еже нема гр. | еже] се же Р | житіа Р | 16–17 възлюбѣши и
 почѣт'ши. прѡтѣіаαα | 19 рек'ше] рек'ше и С; гр. δῆθεν | зако(но)мъ копј. према Р С М | 21
 любодѣіаніе. лорвеіα | паче] пече (!) Р | 21–22 прѣлюбодѣіаніе. μοιχεіα | 26–27 С мѣжьскомъ
 поломъ блѣудъ створивъ. Ἀρρενοφύδρους | 28 животншю Р С М | 29 таковин нема гр. | .Ѣ.]
 петъ на десете С | 29–30 .Ѣ. лѣт(ъ) запрѣщение да приимоуть. πεντεκαδεκαετία | 31 и
 чародѣици. καὶ φαρμακοὺς | 32 .Ѣ.] двадесети С

запрѣщениѣ да приѣмоуѣтъ.

Се разꙋмѣно. ||

- 3 **Правило .II.** Иже на женоу сѣкироу
вѣзѣмъ. волнын оубица ієсть. иже ка-
мень врьгъ на пса. и въ чловѣка
6 оулоуचितъ. и наказаніа дѣла реме-
немъ или проутомъ бивъ и съ невол-
нын оубица. а иже разгнѣвавъ се дрѣ-
9 вою или роукою оударитъ кого въ
смъртноѣ мѣсто и оубиетъ. близъ ієсть
волнаго оубице. иже мѣчь изъмъ или
12 ножъ оударитъ кого. съ ѡт(ъ)ноудъ
волнын оубица ієсть и разбоиникъ и
соуѡстатъ. и за иноую виноу давъ
15 ѡтравоу. аще оуморитъ вол'ны оубица
ієсть. и дѣтогубнаа зєлѣна дающе и
въземлюще жены волныѣ оубице
18 соуѣтъ.

- Тѣмъ.** Оубиства оубо соуѣтъ. ѡва вол'-
наа. дроуѣгаа же невол'наа. инаа же
21 вѣзъ (!) вол'ныхъ. аще оубо кто
врьжетъ сѣкироу на нѣкого. и оубиетъ
ієго. и иже мѣчь вѣзѣмъ или ножъ и
24 оубивъ кого. и разбоиници и соуѡ-
статѣ. ѡви оубо богатѣства ради оу-
бивають. ѡви же іавѣ оубити хотеть
27 протѣвѣицѣхъ се имъ. ти же вол'ныѣ
оубице нарицають се. понеже волею
оубивають. такоже иже дають дѣто-
30 губнаа зєлѣна. іако да оуморетъ мла-
дѣн'це соуѡиє въ чрѣвѣ. и дающіѣ и
въземлющіѣ. волею оубивають. и хо-
33 теицѣ да више ѡт(ъ) нѣкогого моужа

ме 20 година запрѣщење.

Ово је јасно.

Правило 8. Онај ко потегне секиру
на жену – хотимични је убица. Онај
ко, бацивши камен на пса, погоди чо-
века; и онај ко, да би казнио, удари
бичем или прутом – нехотимични је
убица. А онај ко, разгнѣвивши се,
дрветом или руком удари некога у
смртно место и убије, близу је хоти-
мичног убице. Онај ко, потегавши
мач или нож, удари некога, тај је пра-
ви хотимични убица. И разбојник, и
непријатељ и онај ко због другог
разлога да̑ отраву – ако умори, хоти-
мични је убица. И жене које чедо-
морне траве дају, и оне које узимају,
хотимичне су убице.

Тумачење. Убиства су, дакле, једна
хотимична, друга нехотимична, а
нека близу хотимичних. Ако ко, да-
кле, баци секиру на некога и убије га;
и онај ко узевши мач или нож те уби-
је некога; и разбојници, и непријате-
љи – једни ради богатства убијају, а
други јавно хоће да убију оне који им
се протѣве – ти се називају хотими-
чним убицама, јер хотимично убија-
ју. А тако исто и оне које дају чедо-
морне траве како би умориле дете у
утробѣ – и које дају и које узимају
хотимично убијају. И оне које би хте-
ле да од неког мушкарца буду воље-

1 запрѣщениѣ да приѣмоуѣтъ, εἰσδεῖσθαι | 2 Се разꙋмѣно, σαφὴς има Petropolit. 208, AL ω 30, V 1167, PΠ, а MSyn. 237, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121 нема | 4 ум. волнын оубица ієсть, гр. φονεὺς | ієсть] ієст(ъ). невольны же оубица P C, невол'нин, оубица M | 7 и съ нема гр. | 9 въ кого инв. C | 9-10 въ смъртноѣ мѣсто, ἐπὶ τὰ καίρια | 10 близъ ієсть, ἄγχι | 11 изъмъ, χρησάμενος | 11-12 ум. или ножъ, гр. ἢ τοιοῦτω τινί | 12 съ] се C | 13 волнын оубица ієсть, ἐκούσιος | 15 ѡтравоу, φάρμακον | аще оуморитъ] и оуморитъ C; гр. εἰ ἀνέλῃ | 17-18 волныѣ оубице соуѣтъ нема гр. | 20 инаа же, οἱ δὲ | 21 вѣзъ (!) грешка писара; треба вѣзъ као у P C M и гр. – ἐγγὺς | 22 нѣкого] кого P | 22-23 и оубиетъ ієго, εἰς ἀνάγκην | 23 вѣзѣмъ] изъмъ P C M; гр. χρησάμενος | или ножъ нема гр. | 28-29 понеже волею оубивають нема гр. | 29 такоже] такожде P M | 30 зєлѣна, φάρμακα | 30-31 іако да... въ чрѣвѣ и дающіѣ нема гр. | 31 соуѡиє C M | 32 волею оубивають нема гр. | 33 ѡт(ъ) нѣкогого] нѣ ѡт(ъ) коієго P C M | 33-1 да више ѡт(ъ) нѣкогого моужа любымы были, φίλτρον τινὸς πρὸς αὐτάς ἐφελκύσασθαι

любимы были. и смѣшивше таковои
 зѣлие и то давши ѣмоу пшти ѡмраче-
 3 ннѣ твореть оумоу ѣго. и аще оумре-
 ть ѡт(ъ) зѣлиа того. и се волнои
 оубиство вѣмѣниають се. аще же ка-
 6 мѣнь врьгъ на пса и дрѣво хоте въз-
 бранити ѣмоу ѡт(ъ) себе. и погрѣшивъ
 пса оударитъ члов(ѣ)ка и ѡт(ъ) того
 9 оумреть. неволнои оубиство ѣсть.
 или плодъ нѣкакъ хоте ѡт(ъ) дрѣва
 оубразити. іакоже се кроушкоу или іав-
 12 лькоу или ино что ѡт(ъ) таковыхъ. и
 погрѣшивъ дрѣва оуда|рить члов(ѣ)-
 ка. и ѡт(ъ) (то)го оумреть. и се не-
 15 волнои оубиство. или аще кто хоте
 наказати створшаго виноу. биеть реме-
 нѣмъ или проутомъ. и ѡт(ъ) того
 18 оумреть. и съ в' неволныхъ оубицахъ
 вѣмѣниають се. аще же раскаравъ се
 кто и въ гнѣвѣ дрѣвомъ или роукою
 21 раноу нѣколоу нанесь нещедно. въ
 смъртнои мѣсто и оубив' ѣго. близъ
 ѣсть волнаго оубиства. аще бо и не
 24 хоте оубити кто карающаго се с нимъ
 се створи. нъ іако ѡзловити ѣго хоте.
 и ѡт(ъ)ноу(дъ) оубити ѣго. нъ оубо
 27 іавниають се. и стр(а)стию іаростною
 ѡдръжимъ бывъ. и того ради нещедно
 нанесь раноу на члов(ѣ)ка дрѣвомъ
 30 теж(ко)мъ и оубивъ. и нѣсть се ѡ-
 т(ъ)ноу(дъ) неволнои оубиство. нъ
 близъ волнаго.

не, те справивши такве траве и дав-
 ши му то да пије изазову помрачење
 његовог ума – па ако умре од те тра-
 ве, и то се сматра хотимичним уби-
 ством.

А ако ко потегавши камен или дрво
 на пса у намери да се одбрани од ње-
 га, па промашивши пса удари човека
 те од тога умре, убиство је нехотими-
 чно; или плод неки са дрвета жели да
 обори, као што је то крушка или
 јабука или нешто слично па, про-
 машивши дрво, удари човека те од
 тога умре, и то је нехотимично уби-
 ство; или ако ко, желећи да казни по-
 чиниоца кривице, бије кајишем или
 прutom, те од тога умре – и тај се
 урачунава у нехотимичне убице.

А ако ко расрдивши се, те у гневу
 дрветом или руком некое нештеди-
 мице нанесе рану на смртном месту и
 убије га, близу је хотимичног уби-
 ства. Јер, ако ко и не желећи да убије
 онога који се са њим свађа, учини то,
 желећи само да му нанесе увреду, а
 никако [не] и да га убије, али показу-
 је се да је и страшћу јаросном обузет,
 те пошто због тога нештедимике на-
 нео човеку тешким дрветом рану, и
 убио – то већ није потпуно нехоти-
 мично убиство, него је близу хотими-
 чног.

1 таковои нема гр. | 2 пшти нема гр. | 3 ѣго, нема гр. | 3–4 и аще оумреть ѡт(ъ) зѣлиа того, ει
 ἀνέλωσι τὸν δεξάμενον | 5 вѣмѣниають се] оумѣниѣют се М | ум. аще же, гр. 'Ο δὲ | 6 и] или Р С
 М и гр. – η | 6–7 ум. хоте възбранити ѣмоу ѡт(ъ) себе, гр. ἐπὶ τῷ τῷ θυρίον ἀμύνεσθαι, а даље
 следи: η τὸν καρπὸν κατασεῖσαι | 7–9 ум. и погрѣшивъ... оумреть, гр. καὶ αὐτομάτως φονεύσας
 ἄνθρωπον | 10–15 или плодъ нѣкакъ... и се неволнои оубиство нема гр. | 11 кроушкоу]
 кроушоу С | 15 хоте кто инв. Р | 15–19 или аще кто... вѣмѣниають се, η ὁ λῶρφ, η βεργίφ τύψας
 πινὰ ἐπὶ τῷ βελτῶσαι αὐτὸν ἀμαρτάνοντα, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν, ἐν τοῖς ἀκουσίοις εἰσὶ φονευταῖς |
 19–20 ум. аще же раскаравъ се кто и въ гнѣвѣ, гр. 'Ο δὲ ἐν μάχῃ | раскаравъ се кто нема Р С
 М и гр. | 21 нанесь некомоу инв. М | 24 кто нема Р С М и гр. | карающаго се] которающаго се Р
 С М; гр. τὸν μαχόμενον | 25 нъ нема гр. | 26 ѡт(ъ)ноу(дъ) не ѡт(ъ)ноу(дъ) Р С М; гр. μὴ μέντοι
 δὲ καὶ παντελῶς | 31 нъ] нъ и Р | 31–32 нъ близъ волнаго нема гр.

Правил(о) .ѿ. По г(о)с(подь)ню словес-
 3 на развѣ любовѣиinna распоуцающе се.
 обычан же прѣлюбодѣиa и любовѣиa |
 не распоуцають съ женою. аще же
 6 нѣкаа поуценомоу ѡт(ъ) жены моуже
 ны (!) моужевн съчетають се. нѣсть
 прѣлюбодѣица. вина бо на ѡномъ исть
 9 иже безъ вины ѡстави моужа. и прѣ-
 любодѣица исть аще за иного пондесть.
 поуцены же моужь прощень исть. аще
 12 же моужь женоу поустивъ. иноую по-
 ниметь. и самъ прѣлюбодѣи. и тои
 прѣлюбы дѣяти творить. и живоу-
 15 цина с нимъ жена прѣлюбодѣица исть.
 Тѣмъ(ъ). Аще и г(о)сподь и моужь ра-
 споустившаго се ѡт(ъ) своеие жены.
 18 развѣ словесе прѣлюбодѣиinnaго. и же-
 ноу свѣнь под(о)бныи вины ѡт(ъ)лоу-
 чившоу се ѡт(ъ) своего моужа. равно
 21 ѡсуждають. нь обычан цр(ъ)ков(ъ)-
 ныи инако бывати селмоу повелѣвають.
 моужа оубо и блодѣ творециa и
 24 прѣлюбы дѣиуца. своени женѣ ѡт(ъ)-
 лоучити се не повелѣвають. жена же
 аще ѡсквернитъ се || съ инѣмъ моужемъ.
 27 поустити ю повелѣвають и к то-
 моу не дрѣжати ие моужевн. тѡ оуже
 аще жена своего моужа ѡставитъ.
 30 извѣтъ имоуци на нь поне въ блодѣ
 живеть. и ѡнъ дроугоу женоу пои-
 метъ. винъ и грѣхъ на женѣ исть иже
 33 поустити моужа своего. иегоже дльжна

Правило 9. По речима Господнимъ.
 подједнако се осуђује и муж и жена
 кад се разводе, осим код прелѹбе.
 Према обичају, пак, прелѹбник и
 блудник се не разводи од жене. Скло-
 ни ли нека са мужем разведеним од
 жене брак, није прелѹбница, јер кри-
 вица је на оној која је без разлога о-
 оставила мужа, и прелѹбница је ако
 за другог пође; остављеном мужу се
 прашта. А уколико муж, оставивши
 жену, узме другу, сам је прелѹбник и
 њој омогућава да твори прелѹбу. И
 жена која са њим живи прелѹбница
 је.

Тумачење. Иако Господ подједнако
 осуђује и мужа који се развео од сво-
 је жене, осим кад је реч о прелѹби, и
 жену која се без оправданог разлога
 одвојила од свог мужа, црквени оби-
 чај, међутим, налаже да другачије то
 бива: мужа, дакле, који твори блуд и
 који је прелѹбник, не дозвољава од-
 лучити од своје жене, а жену, уколи-
 ко се осквернави са другим мужем, до-
 звољава да њен муж остави и да је ви-
 ше не држи. Али, ако жена остави
 свог мужа, имајући изговор против
 њега да у блуду живи, и он узме другу
 жену, узрок и кривица је на жени ко-
 ја је пустила свога мужа кога је дужна

* Мт 5, 32; 19, 9

5 ум. не распоуцають у РП грешкомъ διαζευγνυσι | 6 ѡт(ъ) жены нема гр. | 6-7 моуже ны (!)
 нема Р С М и гр. | 9 безъ вины. αλόως | 10 пондесть. ζευγνυται | 11 поуцены же моужь. ο δε
 αφειδεις | 12 иноую] и иноу Р С М и гр. - καὶ ἐπ' ἄλλην | 14 прѣлюбы дѣяти] прѣлюбодѣяти
 Р | 15 прѣлѣбодѣица (!) Р | 16 моужа Р С М | 22 бывати] быти М | повелѣвають. προτάσει |
 24 женѣ нема Р, жены М | 25 же нема Р М | 27 повелѣвають, ἐπιτρέπει | 28 тѡ оуже] то юже Р;
 гр. λοιπὸν | 30 поне] понеже Р С М, нема гр. | 31 и нема Р

- бѣше дръжати аще же и прѣлюбы тво-
ритъ. моужь бо проциень есть иноюю
3 женоу поимъ. такоже и съчетавшиа се
с нимъ. не нареч(е)тъ се прѣлюбодѣица
поуциенъ селюу соуцоу ѡт(ъ) прѣвны
6 жены. аще же ѡставляшиа его идеть
за ннъ моужь. прѣлюбодѣица есть
безъ всякого извѣта. аще же противно
9 селюу. моужь свою женоу поуститъ.
кромѣ словесе прѣлюбодѣннаго. и
иноюю поиметь. и самъ иако прѣлюбо-
12 дѣи ѡсоудитъ се. понеже поуциенъ
ѡт(ъ) него же/иѣ творитъ прѣлюбы
дѣиати. аще за ннъ моужь поидеть. и
15 живущиа с нимъ жена прѣлюбодѣица
есть. понеже чуждего моужа поить.
и таковаа соутъ правила сего. понеже
18 власть бѣше соуциимъ тогда ѡт(ъ)
закона. моужевн и женѣ и свѣнъ по-
д(о)бны вины законными гл(агол)ы
21 разлоуцати се дроугоу ѡт(ъ) дроуга.
д(ъ)нъс(ъ) же ни моужь ни жена раз-
дроушити се неможе. аще не боудеть
24 каа под(о)бнаа вина. ѡ нихъ же явѣ
поустиннианова новаа заповѣдь пове-
лѣвае.тъ.
27 **Правило 11. Не поноудиши кльн'шаго се**
не поставити се.
Тльк(ъ). Избрана соуца на кп(и)-
30 ск(оу)пство. и еше же не поставлена.
и нѣкыи ради приключеши се напа-
сти. кльн'ша се поставлениа не при-
33 кти. таковаго на поставление не

била да држи, па и ако прелѹбу тво-
ри, јер се мужу који је узео другу жену
прашта; а тако и она која се са њим
свезала неће се назвати прелѹбни-
цом пошто је он остављен од прве
жене. Уколико она која га је остави-
ла пође за другог мужа, прелѹбница
је без икаквог оправдања. А ако
супротно овоме, муж остави своју
жену – изузев ако је реч о прелѹби –
и узме другу, и сѧм се за прелѹбника
сматра, јер жену коју је оставио
доводи у прелѹбу, уколико пође за
другог мужа. И жена која са њим
живи прелѹбница је, пошто је туђег
мужа узела. Тако је што се тиче овог
правила, због тога што закон тада бе-
ше омогућио да се мужевн и жене и
без оправданог разлога, помоћу за-
конске речи, разводе једно од другог.
А данас, ни муж ни жена не могу ра-
скинути [сужитије] уколико не пос-
тоји неки оправдан разлог, о којима
јасно прописује Јустинијанова но-
вела.

Правило 10. Онога који се заклео да
се не рукоположи – не принуђавај.
Тумачење. Таквога који је изабран у
епископство, а још није рукополо-
жен, и због неке искрсле тешкоће се
закуне да неће прихватити рукопо-
ложење, не принуђавај на рукополо-

1 ум. аще же и. гр. καὶ | же нема Р С М | 2 иноюю | и иною Р | 3 поимъ | поимъ Р С | такоже |
такоже Р М | 5–6 ѡт(ъ) прѣвны жены нема гр. | 6–7 идеть за ннъ моужь | и идеть за ннъ
моужь Р; гр. εἰ συζευχθῇ ἐτέρῳ | 8 безъ всякого извѣта, ἀναμφιβόλως | 8–9 противно селюу,
τοῦναντίον | 13 творити С | 13–14 прѣлюбодѣиати С М | 16 чуждего С | 17 таковаа соутъ прави-
ла сего | таковаа соужитиѧ правила ѡтврѣгоше С; гр. Καὶ ταῦτα μὲν τοῦ κανόνος | 18 власть,
ἄδεια | соуциимъ тогда, τῷ τότε (једн.) | 19 моужевн и женѣ, τοῖς συνοικοῦσι | 20 законными
гл(агол)ы, διὰ τυπικῶν ἐρημάτων | 21 разлоуцати се М | 22–23 раздроушити се | раздроушити
соужитиѧ Р С М и гр. – διαλύειν τὸ συνοικέσιον | 24 явѣ, ῥητῶς | 27 Не поноудив'ши Р | 30 и еше
же не поставлена нема гр. | 31 приключеши се | прилоуеши се Р М; гр. παρεμπροσῶσαν | 32
поставлениа | въ поставление Р М; гр. τὴν χειροτονίαν | 33 таковаго нема гр.

- приноудниши. ѡбаче под(о)баѣтъ смо-
трити. и ѡбразъ || клетвы и гл(агол)ы.
3 и вины ѡ нѣниже клетъ се. и еже по
тън'коу въ гл(агол)ѣхъ приложение. и
аще боудеть ѡт(ъ) нѣкоудѣ нѣкое
6 оутѣшениѣ ѡ клетвѣ. простити ѣмоу
мнимоѣ заклѣтнѣ. и поставити ѣго
іер(и)с(коу)па повелѣваѣтъ. аще же ни
9 единого не боудеть ни ѡт(ъ) коудоу
же приѣжища. нѣ ѡт(ъ) всоудоу за-
клѣн' се ѡбрѣтаѣтъ се. аще поставити
12 се процѣнь боудеть. под(о)баѣтъ ѡт-
(ъ)ноудѣ ѡставити таковаго.
Правило .аѣ. Иже неволею оубиство
15 **створитъ. ѣ. лѣт(ъ) да каѣтъ се.**
Се разоумно.
Правило. вѣ. Двожен'ць въ причтъ не
18 **приѣтънъ.**
Тльк(ъ). И ина многа правила дво-
женцоу ѡт(ъ) св(е)щенничества възь-
21 бранише. іако не достонтъ іемаѣ быти
іер(и)с(коу)поу или презвѣтероу. или
анаконоу.
24 **Правило .гѣ. Воинъ на брани за бл(а)-**
говѣрнѣ аще оубиеть. три лѣта да не
примет' ѡбѣщенна.
27 **Тльк(ъ). Иже на | бранехъ бывающаѣ**
оубиства. не оубиства оумѣнише се
ѡт(ъ) с(вѣ)тыхъ ѡт(ъ)ць. іакоже и ве-
30 ликыи аѣанаси къ амоноу мнихоу въ
послании гл(агол)еть. чѣстни великихъ
достонни соутъ иже въ бранехъ храбро-
33 вавше. и ѡбразы под(о)бни ихъ

жење. Напротив, треба сагледати и
врсту заклѣтве, и речи и разлоге због
којих се заклео, и потанко оно што је
у речима додато, па уколико однекуд
буде нека утеха за заклѣтву. опрости-
ти му наводну заклѣтву и дозволити
му да се рукоположи за епископа. А
ако ниоткуда не буде ниједног при-
бежишта, већ се показује да се вазда
заклиње, уколико проштен буде за
рукоположење – таквога коначно
треба оставити.

Правило 11. Онај ко нехотимично
убиство почини, 10 година да се каје.
Ово је јасно.

Правило 12. Другобрачник се у све-
штенство не прима.

Тумачење. И многа друга правила
другобрачнику забранише свештен-
ство, јер недостојно је да он буде епи-
скоп, или презвитер, или ђакон.

Правило 13. Ако војник у рату за
благоверје убије, три године да не
прими причешће.

Тумачење. Убиства која бивају у ра-
ту свети оци не сматраху убиствима,
јер и Атанасије Велики у *Посланици*
Амону монаху говори да су велике
части достојни они који у ратовима
храброваше, и лепо је подизати им

1 ѡбаче под(о)баѣтъ, Хρῖ δὲ | 3 ум. вины, гр. τὴν διάθεσιν | 4 приложение] приношение Р; гр. προσθήκας | 5 ѡт(ъ) нѣкоудѣ] нѣ ѡт(ъ) коудоу Р, нѣ ѡт(ъ) коудѣ С М | 6 ѡ клетвѣ] ѡт(ъ) клетвѣ С | 7 ѣго нема гр. | 8 повелѣваѣтъ, ἐπιτρέπει | 14 Иже неволею, 'Ο ἀκούσιος у АЕ (263) 279 грешком 'Ο ἐκούσιος | 15 каѣтъ се] покаѣтъ Р М, покаѣтъ се С | 16 Се разоумно, σαφῆς има АІ. ѡ 30, РП, а MSyn. 237, Petropolit. 208, Palm. 207, V 1167, АЕ (263) 279, CS 1121 нема | 21–23 іако не достонтъ... анаконоу нема гр. | 25 три] .ѣ. С М | 27 бывающаѣ М | 28 оумѣнише се] въмѣнише се С | 30–31 въ посланиихъ(ъ) С | 32–33 храбровавше, ἀριστεύσαντες | 33 ѡбразы под(о)бни, στήλας | под(о)бни (!) М

поставляти лѣпо есть. проповѣдающе
храбрѣство ихъ. яко оубиваютъ про-
тивныи. и дѣло твореть законно и по-
хвалы достойно. ни съ же великы моужь
тѣхъ соудъ не ѡт(ъ)меиетъ. понеже за
цѣломоудрии и за бл(а)говѣрии хра-
брь на брани оубиваетъ. ѡбаче све-
щавають. добро есть гл(агол)е тако-
вомоу. три лѣта причещениа тѣкмо не
примати. понеже нечистѣ имать
роуцѣ.

12 Прав(ило) .дї. Иже лихвъ въземлетъ.
аще се исправитъ. да боудеть приетъ
въ св(е)щенничество.

а 1786 15 Тлѣк(ъ) Испра|вление же его се есть.
еже раздати нищимъ. събраное
ѡт(ъ) лихвы неправедное богатство.
18 и ѡбещати се к томоу въ таковыи сре-
бролюбни недоу҃гъ выпасти.

Правило .ѳі. Птице неб(е)сныи и рыбы
21 морьскыи. коупно нарече б(о)ж(ъ)ст-
внѡе писаниѣ. яко ѡт(ъ) мора есть
бытиѣ ѡбои сего. приводитъ же. и
24 прѣходещеи поутѣ морьскыи. киты ве-
ликии гл(агол)еть и яко чрѣпеноу и-
моушеи кожоу. ѡт(ъ) нихъ же ни едино
27 иѣсть рыба.

Прав(и)л(о) .ѳі. Пишетъ се неиманъ
сирьскыи великѣ ѡт(ъ) г(о)спод(а). не
30 ѡт(ъ) б(о)г(а). нѣ ѡт(ъ) г(о)спод(а) сво-
его. рекъше. ѡт(ъ) ц(ѣ)с(а)ра своего
великѣ и чьстьнѣ.

споменики који говоре о њиховој хра-
брости како убијају противнике и
творе дело законито и похвале до-
стојно. А ни овај велики муж не од-
бацује њихов суд, зато што за цело-
мудрије и за благоверије храбар уби-
ја у рату, али саветује, говорећи да је
добро за таквог да три године само
причешће не прими због тога што
има нечисте руке.

Правило 14. Онај ко узима лихву, у
свештенство да буде примљен уко-
лико се исправи.

Тумачење. Његово исправљење је у
томе – да разда сиромашнима од ли-
хве неправедно стечено богатство и
обећа да више неће упасти у такву
болест среброљубља.

Правило 15. За птице небесне и рибе
морске уједно рече Свето писмо, да
из мора постање обоје имају; а дода-
је и оне што преваљују морске путе-
ве – велике китове, каже, и оне што
имају кожу попут оклопа, од којих
ниједно није риба*.

Правило 16. Пише да је Нејеман Сир-
ски велики од господ(а); не од Бога, већ
од господ(а) свог, односно од цара свог
велики и поштован.

* 1. Мојс. 1, 21–22; Пс 104, 26

1 проповѣдающе] проповѣдавше С | 2 храбрѣство ихъ, гр. τὰ κατόρθωματα | 4 великѣ Р М | 6–7 ум. храбрь на брани оубиваетъ, гр. ἀμυνεσθαι τὸν πολέμιστήν | 7–8 свещаваиетъ Р С М | 8 гл(агол)е нема гр. | 9 три] .҃ї. М | тѣкмо] такмо М | 12 лихвъ] лихоу Р | 18–19 к томоу... выпасти] к томоу... не выпасти Р С М; гр. μηκέτι τῷ τοιοῦτῳ τῆς φιλοχρηματίας νοσήματι ἐμπεσεῖν | 23 ѡбои] ѡбоиго Р С М | 24 прѣходещеи] ходещи Р | 25 гл(агол)еть нема гр. | 1. како и инв. Р | чрепниоу Р | 26 ѡт(ъ)] ѡд(ъ) М

- Сказъ. Сима двѣма главама нѣсть
 тлькоуѹ понеже си паче сказаниѹ
 3 еста. недоуѹмѣемыхъ иже въ писани
 глагола. ѡт(ъ) с(вѣ)т(а)го амфило-
 6 хииа къ великомуѹ василию. къ выпра-
 шаниемъ бо. недоуѹмѣваемъ ѡт(ъ)
 него. и ѡт(ъ)вѣты тво|ритъ. великы
 василли.
 9 Прав(и)л(о) .ѿї. Презвѣтеръ вианоръ.
 каынъ се и раскаявъ се. за оуѹскорѣние
 таковыѹ клетвы.
 12 Тлкъ(ъ). Съ презвѣтеръ вианоръ.
 ѡт(ъ) нѣкого приѹжаемъ. и не мо-
 15 гы того стоуѹжениа трыпѣти. и ѡт(ъ)
 слоуѹженниа клеть се к томоу не слоуѹ-
 жити. и потомъ раскаявъ се слоуѹжи-
 18 ти въсхотѣ. и въпрошенъ бывъ ѡ семъ
 великы василли. аще приѣтънъ естъ. и
 побелѣваетъ. аще каиетъ се ѡ оуѹско-
 21 рении клетвы приѣти еѹго. ѡбаче не въ
 сборныхъ цр(ъ)к(ъ)вахъ слоуѹжити да не
 24 боуѹдетъ съблазнь многымъ. нъ ѡсобно
 презвѣтерьскаа дѣиствовати рекше
 слоуѹжити.
 Прав(и)л(о) .її. Д(ѣ)вицоу сѹгрѣшив-
 27 шоуѹ по ѡвѣтовании. или чрнори-
 зицоу. с(вѣ)ти ѡ(тъ)ци по єдиноѹ
 лѣт(ѣ) приимахоу покаиание ихъ. по-
 30 неже н(ы)на силѣиши естъ цр(ъ)кы.
 33 даиетъ же се д(ѣ)вѣствовати седми на

Объяснение. Ове две главы немају ту-
 мачење јер су више објашњење за
 нејасне речи у Писму, које је свети
 Амфилохије упутио Василију Вели-
 ком око питања која су му стварала
 недоумицу, те Василије Велики сачи-
 ни одговоре.

Правило 17. Презвитер Вијанор који
 се заклео, па показао због исхитрене
 такве заклетве, [да се прихвати].

Тумачење. Овај презвитер Вијанор,
 од неког узнемираван, не могавши
 досађивање тога да трпи, из несмо-
 трености се закле да више неће слу-
 жити, а потом, покајавши се, усхтеде
 да служи, те Василије Велики упитан
 о томе, да ли да се прихвати, пропи-
 сује: „Уколико се каје за исхитрену
 заклетву примити га, с тим да не
 служи у саборним црквама како не
 би био саблазан многима, већ засеб-
 но да врши презвитерске радње“, то
 јест да служи.

Правило 18. Покајање девице која је
 сагрешила после завета, или црнори-
 зице, свети оци примаху по истеку је-
 дне године. Пошто је Црква сада јача,
 блудницом именујемо девојку која
 после завета сагреша, а блудником
 називамо онога који је има. А завету-
 је се деиствовати она која има седам-

1 Сказъ нема гр. | главама – у гр. следи ἡ ὁὐν τῷ τε καὶ τῷ ιστ' | 3 недоуѹмѣваемыхъ, τῶν ἀπορηθέντων | 5–6 выпрашаниемъ] прашаниемъ Р | 6 недоуѹмѣваемымъ Р С М, гр. διηπορεῖτο | 7–8 великы василли нема гр. | 9 Презвѣтеръ Р | вианоръ, Βιάνωρ | 10 за оуѹскорѣние, διὰ τὴν εὐκολίαν | 11 клетвы, τοῦ ὅρκου – у гр. следи δεκτέος | 13 ѡт(ъ) нѣкого] нѣ ѡт(ъ) кого М | 15 слоуѹженниа, ὀλιγορίας | 18 и нема гр. | 20 ѡбаче нема гр. | 20–21 въ сборныхъ цр(ъ)к(ъ)вахъ, ἐν διμοσίαις συνάξει | 23 презвѣтерьскаа, τὰ τῶν πρεσβυτέρων | дѣиствовати] дѣяти Р | 23–24 рекше слоуѹжити нема гр. | 25 Д(ѣ)вицоу, παρθένοῦς (мн.) | 26–27 или чрноризицоу нема гр. | 27 с(вѣ)ти нема гр. | 29 н(ы)на нема гр. | силѣише М | 30 иже] иже Р | 32 нарицаемъ] нарицаемъ Р С М | 33–1 седми на десете] ѿї. Р

десете лѣтъ соѹци и аще истезаема
прѣбывати молит' се.

3 **Т**аѡкъ. Понеже любодѣнцоѹ именоѹ-
иеть приведшоѹю себе г(о)с(поде)ви. и
вт(ь)рекшоѹ се брака. и въ с(ве)тыни
6 възлюбавшоѹю житиѣ. аще прѣстоѹ-
пиль вѣѣты. и къ женихоѹ. хр(и)стоѹ
сѣчетаннѣ вѣчѣствоѹиет'. сластемь
9 блоуднымь себе издавши. не приѣта
боудеть инако въ цр(ь)ковь. аще не
встанет' се грѣха и раздрошнѣть беза-
12 конное соѹжитнѣ. се бо растрьг'ноѹ-
вши и показавши се. врѣме прѣлюбо-
дѣннаго грѣха испльнѣть. иакоже .ѣ.
15 лѣт(ь) быти ии безь вѣщениа с(ве)-
тыхь даров' за чѣтыри оубо лѣта
вт(ь) тѣхь пѣти на десете. плачоѹщи
18 се. пѣть же лѣтъ послоѹшаѹщи в(о)-
ж(ь)ствныхь писани. и чѣтыри лѣта
припадаѹщи. и двѣ лѣтѣ с вѣ|рными
21 стоѹщи. и мол(и)твь тькмо привѣ-
щаѹщи се. и по пѣтѣмь на десете
лѣтѣ. свършениа полоѹчить. и в(о)-
24 ж(ь)ствнаго причещениа спод(о)вити
се. аще и правило се. вѣще шести на
десете лѣтъ или седми на десете лѣтъ
27 повелѣваѣтъ быти иже молит' се при-
ѣта быти оѹ чинь д(ѣ)вичьскы. да
иако в' таковой врѣме г(о)спо)жда соѹ-
30 щии помысломь. и словоѹ свършени-
е имѹщи. аще вт(ь)врьжетъ вѣѣты
неизбѣжно моѹчиа боудеть. нь чѣты-
33 ридесетное правило. шестаго вселеньска-

наест година; и ако је испитана, да
остане да се моли.

Тумачење. Пошто (правило) блудни-
цом именује ону која је себе привела
Богу и одрѣкла се брака, и заволела
живот у светињи, на преступивши за-
вете и сједињење са женихом Христом
обещасти, предавши себе блудним
сластима, уколико се не остави греха
и не раскине незаконито сужитство,
другачије у Цркву да не буде прим-
љена. Раскинувши то, дакле, и пока-
јавши се, да испуни време за грех
прељубочинства, тако да 15 година
буде без причешћа светим даровима.
Од тих петнаест, према томе, чѣтыри
године да плаче, а пет да слуша
Божаствена писма, на чѣтыри годи-
не да *припада*, и две године са вер-
нициа да стоји и само молитвама да
се приопштава. А после петнаесте
године да има завршницу и светог
причешћа да се удостоји. Иако ово
правило прописује да преко шеснаест
или седамнаест година има она која
моли да буде примљена у девичански
ред, да би будући да је у том добу
господарица мислима и има зрелину
говора, уколико погази завете, неиз-
бежно била кажњена, али четрде-
сето правило Шестог васељенског

1 истезаема. ἀνακρινόμενῃ | 2 молит' се. ἐκλιπαροῦσα | 11 раздрошнѣть διαλύσει | 12 соѹжитнѣ
C | 12–13 растрьг'ноѹвши. διασπάσασα | 13–14 прѣлюбодѣннаго M | 14 .ѣ.] пѣть на десете P |
15–16 с(ве)тыхь даров', τῶν ἁγιασμάτων | 18 пѣть] .ѣ. M | же нема M | 19 писани – у гр. следи
συντασσομένην | чѣтыри] ἄ M | 20 двѣ] .ѣ. M | 21 стоѹще M | тькмо нема гр. | 22 пѣтомь P |
пѣтѣмь на десете] .ѣ. M | 23 свършениа полоѹчить, τοῦ τελείου τυχεῖν | 24 причещени(а) C |
25–26 шести на десете] .ѣ. P M | шести] шѣсть C | 26 седми на десете] .ѣ. P M | лѣтъ нема P
C | 28 оѹ] въ P C M | д(ѣ)вичьскы. τῶν παρθένων (мн.) | 29 г(о)спо)жда, κυρία | 30 помысломь,
τῶν λογισμῶν | 31 вт(ь)врьжетъ] вт(ь)врьжет се M | 32 нь] на орт.-јез. црта M

го свора иже въ константини градѣ въ
тролѣ (!) полатнѣмъ. и десети лѣтъ
3 соѣца хотецаго приети мнишькын
иарѣмъ приеимлетъ. понеже црѣкы
в(о)жнѣи крѣпчѣиши иестъ. и вѣрныхъ
6 сынѣмъ къ съблюденію заповѣди бл(а)-
г(о)дѣтнѣи в(о)жнѣи. тврьдѣ и не-
поколѣблемъ иестъ.

л. 174^в 9 **Правил(о) .ѿ.** || **Ѿ**трицае се мира.
выпрошенъ да боудеть. аще можетъ
безъ жены трыпѣти. и иавѣ да испо-
12 вѣсть да иегда втѣ(ь)врьжетъ се. за-
прѣщение да приметъ.

Глѣкъ. Моужин втрицающихъ се бра-
15 ка. и дѣ(ѣ)вствовати извол'шихъ. по-
д(о)бно иестъ въпрашати ихъ страны
тои еп(и)с(коу)поу аще въ истинноу та-
18 ковое житіе любіетъ. и исповѣданиіе
ихъ иавѣ приимати. да аще прѣстоу-
петъ втѣ(ь) толѣ къ сластьномоу и
21 пльтолюбивомоу житію. блочдѣ тво-
рецихъ запрѣ(ще)ниіе да приимотъ.

Правил(о) .кѣ. Въ иереси соѣци дѣ(ѣ)вица.
24 и потомъ покаивши се. и замоужъ
шѣд'ши не повин'на иестъ. ибо велико
же законъ гл(агол)еть соѣциимъ въ за-
27 конѣ гл(агол)еть.

Глѣкъ(ь). Вѣрныіе жены дѣ(ѣ)вствова-
ти обещавше се. аще обѣты свое
30 втѣ(ь)врьготъ. прѣлюбодѣианниа за-
прѣщению повин'ни соутъ. соѣциіе же
въ иереси. и обещавше се дѣ(ѣ)вство-
33 вати. и потомъ посагоше замоужъ. и

сабора у Константинограду, у Трул-
ској палати, прихвата и од десет годи-
на онога ко жели да прими монашки
јарам, будући да је Црква Божија
јача и скуп верника је, у очувању
заповести Божијом благодаћу, чврст
и непоколебив.

Правило 19. Онај ко се одриче света,
да буде упитан да ли може без жене
да издржи, и отворено да се изјасни.
тако да онда кад се одрекне, прими
запрећење.

Тумачење. Мушкарце који се одричу
брака и који су се определили деви-
чанствовати, треба епископ дотичног
подручја да пита, да ли уистину воле
такав живот, и њихово отворено испо-
ведање да узме тако да, ако од тада
пређу на сластни и телољубиви жи-
вот, приме запрећење за блуднике.

Правило 20. Девица која је у јереси, а
потом се покаје и уда, није крива, јер
све оно колико закон говори, говори
онима који су у закону.

Тумачење. Жене вернице које су се
заветовале девствовати, уколико
своје завете одбаце, подлежу запре-
ћењу за прељубу. А оне из јереси ко-
је се обећаше девствовати, па потом
се удадоше и Саборној цркви присту-

1 въ конѣстатинѣ Р. въ конѣстѣтинѣ С | 1-2 въ тролѣ (!) палатнѣмъ нема гр. | 2 тролѣ (!) грешка писара, треба троѣлѣ као у Р С М | десети] .ѿ. М | 6 сынѣмъ, σύντημα | 7-8 непоколѣблемъ, ἀσφαλές, непоколѣбимъ М | 9 Ѿтрицае се мира, ὁ ἀποτασσόμενος | 10-11 ум. аще можетъ безъ жены трыпѣти, гр. περὶ ἀρχαίας | 11 иавѣ, ἐναργῶς | 12 втѣ(ь)врьжетъ се, μεταπύθεμενος | 13 да нема М | 14 втрицаютъ се Р | 15 извол'шихъ] обещаютъ се Р | 18 у любить – и преправљено у к | 19 иавѣ, φανερὰν | 22 запрѣ(ще)ниіе конј. према Р С М | 24-25 и замоужъ шѣд'ши, καὶ λαμβάνουσα | 29 обѣты, τὰς ὁμολογίας | 30 втѣ(ь)врьготъ, ἀθετήσασαι | 31 соѣциіе же] соѣциіе ж М

пристоупише къ сворѣни цр(ъ)к(ъ)ви.
не wсоудет' се. нъ кр(ъ)щаюцѣ се не
3 повин'ни сѣтъ. иже бо и ѣще іар'ма
х(ри)с(то)ва несѣше. ни закона іего не
знають.

6 **Правило .ка. Моужа блондѣ створша.**
своя жена прииметь wсквр'нишюу же се
женоу wт(ъ) иного моужь wт(ъ)-
9 поуститъ. блондѣникъ бо а не любодѣни
иже съ свободною паде се wт(ъ) жены.

Тльк. Не іако любодѣни моужь wсоу-
12 **дѣтъ се. аще живы съ женою. и съ**
иною съ свободною брака съгрѣшитъ.
нъ іако блондѣникъ wмѣнитъ се. и сего

15 ради. ни любодѣниаго запрѣщениа
прииметь. боле же блондѣника запрѣще-
нию повин'ны іестъ. се же дрѣжецаго

18 ради wбычаіа. женоу оубо съ инѣмъ
моужемъ wсквр'нишюу се. моужевѣ
іе повелѣвають wт(ъ)гнати. моужа

21 же блондѣ тво||реца женѣ не повелѣ-
вають wставаати нъ приимати того.

Правило .кѣ. Оброученоуу wсхищаіе.
24 да поставитъ ю въ wброученика. аще
же неwброучена іестъ. оу своихъ іеи да

27 поставитъ ю. и по тѣхъ воли да ство-
ритъ се соужитѣство. аще хотеть. и
прѣжде брака въ таниѣ или ноуждею

растливъ. и съчетав' се блондѣника за-
30 прѣщение да прииметь.

Тльк(ъ). Се оубо правило истезають.
неwброученоу женоу wсхищеноу wтъ
33 нѣкого своимъ ю прѣдѣставити. аще

пише, неће се осудити, већ крштава-
јући се, остају без кривице, јер оне ја-
рма Христова још нису понеле, нити
закон Његов знају.

Правило 21. Мужа који је починио
блуд, сопствена жена да прими. А же-
ну која се оскврнавѣла са другим, муж
да отпусти. Јер блудник је, а не пре-
љубник онај ко се са слободном уда-
љио од жене.

Тумачење. Неће се као прељубник
осудити муж ако живи са женом а са-
грѣши са другом, слободном од бра-
ка, већ ће се сматрати као блудник,
те због тога ни запрећење за пре-
љубника неће примити, а подвргнуће
се запрећењу већем него за блудни-
ка. А ово – због важећег обичаја.
Жену, пак, која се оскврнавѣла са
другим мужем (правило) прописује
да њен муж одагна, а мужа који је
починио блуд не прописује да жена
остави, већ да га прими.

Правило 22. Онај ко отима обручену,
да је врати обрученику, а ако није об-
ручена, да је врати њенима и по вољи
тих, уколико желе, сужитство да се
оствари. А који је пре брака у тајно-
сти или насилно раздевичио и венчао
се, запрећење за блудника да прими.

Тумачење. Ово правило, дакле, за-
хтева да се необручена жена коју је

1 пристопив'ше С | сворѣни нема гр. | 2 wсоудит' се С | 4 несѣше] не понесѣше Р С, не понесѣши М | 7 своя жена. ѣ ідіа | wскр'нишюу Р | 8 wт(ъ) иного нема гр. | 10 паде се Р С М | 12 н] или М | 16 прииметь. ѱοβλѣѣσεται | 18 оубо] и оубо М, гр. μὲν γάρ | 19 wсквр'ниш'шюу се С | 20 іе] ю Р, іеи М | 24 да поставитъ, ἀποκαταστήσει | wброученика С | 25 іеи] іею М | 25–26 да поста-
вить, ἐγκαταστήσει | 27–30 ум. и прѣжде... да прииметь, гр. ὁ δὲ τὸ τῆς πορνείας ἐπιτίμιον
εἶσεται | 30 да нема Р С М | 32–33 wтъ нѣкого] нѣ wт(ъ) кого С М

3 родители иеи боудути или братия или
 сиротства иеи дѣлаи пѣци пристав-
 ници. даиетъ же имъ власть вѣ(ѣ)
 толѣ. аце хотеть съ вѣхытившимъ ю
 6 бракъ створити. петъдесетнаи же вѣ-
 лаи грань. шестъдесетныхъ цѣ(ѣ)с(а)-
 р(ѣ)кыхъ книгъ. не працаиетъ томоу
 быти. аце и вѣхыщеннаи вѣ(ѣ)схоиетъ
 9 жена. аце и родители иеи вѣхытивше-
 моу ю съчетати на бракъ. нѣ повелѣ-
 ваиетъ. заточити вѣ иноу строу ро-
 12 дителя таковы бракъ хотеца створи-
 ти. девѣдесетное же второе правило
 шестаго вселенскаго свора иже вѣ ко-
 15 стантини градѣ вѣ троу(ѣ) полат-
 нѣмъ. проклѣтню повинѣна творитъ ми-
 рскаго чловѣ(ѣ)ка вѣхыщаюцаго же-
 18 ноу на съчетание брака. и под(о)баиетъ
 разоумѣти правило то по силѣ сего
 правила. повелѣваиетъ бо и се правило.
 21 вѣ(ѣ) вѣхыщеннаи женоу имоуцаго.
 не прѣжде приети вѣ цр(ѣ)ковѣ. нѣ
 игда сню аце иеть вѣроучена вѣ свое-
 24 го вѣроучника поставитъ. аце же не
 вѣроучена. вѣ своихъ ии родителей. или
 в' братиѣ. или вѣ приставникъ сирот-
 27 тства иеи. аце во сице оустронѣ вѣ
 нѣи. || клѣтва лѣста не имать. аце
 же кто прѣжде брака вѣ таниѣ или
 30 ноуждею растанѣ женоу. и потомъ
 закономъ брака съчетаиетъ се с нею.
 ноужда естъ таковомоу вѣлоучника по-
 33 знати запрѣщение. за чѣтыри лѣта.

неко отео, врати својима, било да су
 то њени родители, или браћа, или
 њеног ради сиротства неки старате-
 ли – и овлашћује их од тада, ако хо-
 ће, да заснује брак са њеним отмича-
 рем. А педесет осма грана шездесете
 књиге *Василика* не дозвољава то да
 буде, било да отета жена и усхтедне,
 било да и родители њени (хоће) да је
 вежу браком са отмичарем, већ про-
 писује да се родитељ, који хоће да се
 такав брак оствари, заточи у другу
 област. Деведесет друго, пак, прави-
 ло Шестог васељенског сабора у Кон-
 стантинграду, у Трулској палати, про-
 клетству подвргава мирјанина који
 отима жену ради склапања брака. И
 то правило треба разумети према
 снази овога правила, јер и ово прави-
 ло прописује да се онај ко има жену
 из отмице не прими у Цркву пре него
 што њу, ако је обручена, не врати сво-
 ме обрученику, а ако није обручена –
 њеним родитељима или браћи, или
 старатељима сиротства ради њеног,
 јер ако овако поступи са њом, места
 клетви нема.

А ако ко пре брака, у тајности или
 насилно, раздевичи жену и потом бра-
 чним законом се ожени њом, неопход-
 но је да такав позна запрећење за блу-

1 родители С | боудеть С | или братия] братия ли Р | 2 дѣлаи ие иив. Р | 5–6 петъдесетнаи же
 wcmala] .н. и .н. М | 6–7 цѣ(ѣ)с(а)р(ѣ)кыхъ] ц(а)рьскихъ Р М | 8 вѣхытившимъ С | 9–10 вѣхы-
 тившимъ Р | 13 девѣдесетное же второе] .сѣ. М | 14 шестаго] .с. го М | 14–15 конста-
 тини Р | 14–16 шестаго... полатнѣмъ, гр. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου | 16 повинѣна творитъ,
 ὑποβάλλει | 18 на съчетание брака, ἐπὶ ὀνόματι | 23 вѣ] оу Р С М | 24 вѣроучника С М | 25 вѣ]
 оу Р С М | 26 в'] оу Р С М | 26–27 ум. вѣ приставникъ сиротства ии, гр. ἄλλοις προεστῶσι |
 сиротства иеи] сродства и С | 27 во] оуво Р | оустронѣ] оустворитъ С | 27–28 аце во сице
 ш иеи Р | 32–33 познати, ἐπιγινῶναι | 33 чѣтыри] .д. М

єдино оубо при дврехъ цр(ь)ков(ь)ныхъ
да плачеть се. вѣто(ро)е же лѣто с по-
3 слошаюцими в(о)ж(ь)ствьныхъ писа-
нии. приять боудеть. въ третие же с
припадаюцими в'чинень. и в четврѣ-
6 тое стоє с вѣрными. и мол(и)твь
тъкмо с ними причецають се. и тако
по четьрехъ лѣт(ѣ)хъ бл(а)гаго шеще-
9 ния спод(о)битъ се.

Правило .кѣ. Брата приснаго женоу
понмъ прѣвѣе не приять боудеть. аще
12 не прѣжде ѡт(ь)поуститъ єє.

Правило .кѣ. Аще идеть замѣжъ вдов-
вица. вѣчтенаа въ цр(ь)ков(ь)ныи
15 вдовице. да прѣзрима боудеть. и
ѡт(ь) толѣ да не възмѣтъ потрѣбы
ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве. аще же вдовыцъ
18 ѡженитъ се. тъкмо двоженца запрѣ-
щениє да приметъ. аще же по шес-
ти (!) лѣтъ вдова идеть замоужъ. безъ
21 ѡбщениа да боудеть дондѣже ѡт(ь)-
стоупитъ нечистоты. аще же котора
вдовица не имать шестидесятъ лѣтъ.
24 не под(о)баєтъ єє в'чинъ вдовицъ
в'чисти. аще же шести десетъ лѣтъ
соуши вдовица. и вѣчена соуши въ
27 цр(ь)к(ь)вь. възхоцеть паки ити за-
моужъ. дондѣже ѡт(ь) стр(а)сти не-
чистыи прѣстанеть. бл(а)гаго шещениа
30 не спод(о)битъ се.¹

Правило .кѣ. Аще кто имать юже са-
мъ растли. прощенъ бывъ имѣти ю.
33 запрѣщениє да познаєтъ.

дника на четири године: једну, дакле,
при црквеним вратима да плаче, а
друге године да буде примљен са они-
ма који слушају *Божаствена писма*;
треће, пак, да се уброји са *припада-*
јућима, и четврте, стојећи са верници-
ма, само у молитвама да учествује са
њима, те тако да се, после четири го-
дине, удостоји благог причешћа.

Правило 23. Ко узме жену присног
брата, да не буде примљен пре него
је претходно не отпусти.

Правило 24. Ако се уда удовица која
је уврштена у црквене удовице, през-
рена да буде. и од тада да не узима
потребштине од цркве. А ожени ли
се удовац, само за другобрачника за-
прећење да прими. Уколико се, пак,
после [шездесете] године удовица
уда, да буде без општења док не од-
ступи од нечистоте. А ако која удо-
вица нема шездесет година, не треба
је уврштавати у ред удовица. Уколи-
ко, пак, удовица која има шездесет
година, а уврштена у цркву, хоће
опет да се уда – док од нечисте стра-
сти [не] одустане благог причешћа
да се не удостоји.¹

Правило 25. Ако ко има ону коју је
сам раздевичио, дозвољено му је да је
има; запрећење да искуси.

2 вѣто(ро)е конј. према Р С М | 2–4 ум. лѣто... приять боудеть, гр. μετὰ τῶν ἀκροωμένων | 5 в'чинень] в'чинъ Р. о'чинень С | 10–12 ум. Брата приснаго... єє, гр. Ἀδελφὸν ἀδελφοῦ γυναῖκα εἶναι, ἀδύνατον. σαφῆς | σαφῆς има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, a V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 13–14 вдовица] о'довица Р С М | 13–15 Аще идеть... вдовице, Εἰ γῆμε διακονουμένη χήρα | 15 вдовице] о'довице Р С М | 15–17 и ѡт(ь)... цр(ь)к(ь)ве нема гр. | 16 потрѣбы да не възмѣтъ инв. С | 17 вдовыцъ] о'довыцъ Р С М | 19–20 шести (!) – треба .ж. (шести десетъ) као у Р С М и гр. – ἐξήκοντα | 20 вдова] о'дова Р С М | 22 нечистоты] ѡт(ь) нечистоты Р М | же нема Р М | 23 вдовица] о'довица Р С М | 24 єє] єи С | вдовицъ] о'довицъ Р С М | 25 в'чисти] причисти Р, гр. ἐγκαταλείπειν Р | шести десетъ] ж. М | 26 вдовица] о'довица Р С М | вѣчена] вѣчетана М | 27 възхоцеть] и възхоцеть С | 29 прѣстанеть] не прѣстанеть М | 33 да познаєтъ] да позна М

¹ У V 1167 ово прав. је краће, а такође обухвата део тумачења, док је у MSyn. 237, Petropolit 208, AL ω 30, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121 исто као у РП, тј. прав. и тумачење

- Тѣмъ(ь). Прѣ кто хоцетъ женоу имѣ-
ти. юже прѣжде брака растли. да про-
3 ститъ се юмоу имѣти ю. за растлѣние
же запрѣщение да приметъ за чѣтыри
лѣта іакоже въ два|десете вторѣмъ
6 правилѣ написахомъ.
Правило .кѣ. Иже съвѣковивъ се съ
женою по блудодѣіанію. ацѣ распоу-
9 ститъ се добрѣіе іестъ. ацѣ же нерас-
трѣженію съчета се. да процень боу-
детъ приемъ запрѣщение.
12 Тѣмъ(ь). Бракъ в семѣ имать чистоту
и чѣсть. іеже вчищати се вт(ь) блуд-
да. и сего ради блудъ не бракъ іестъ.
15 ни бракоу начело. нѣ грѣхъ и прѣстоу-
пленіе закона б(о)жия. іакоже аще
кто по блудодѣіанію съвѣковитъ се съ
18 женою. да вт(ь)стоупитъ вт(ь) неіе
іако іестъ моцно. оуише бо іестъ се.
ацѣ же всѣмъ вбразомъ невт(ь)трѣ-
21 женію имата дроугъ къ дроугоу. и хо-
цѣта вт(ь) толѣ жити врачнаго соу-
житіа любовію. блудодѣіаніа оубо
24 приметъ запрѣщение. вставлена же
боудета тако жити. да не горше что
боудеть.
27 Правило .кѣ. Въ безаконнѣ бракъ
выпадъ презвѣтеръ. тѣмъ сѣдѣніе
да иматъ слоужбы лишень бывъ.
30 Тѣмъ(ь). Аще кто прѣжде презвѣ-
терства. женоу поіетъ. не свѣды іако
вдовица іестъ. или плесица. или вт(ь)
33 глоумьць нѣкаа. или ина вт(ь)

Тумачење. Ако ко хоће да има жену
коју је пре брака раздевичио, нека му
се дозволи да је има, а за раздевичење
да прими запрѣћење на четири
године како у двадесет другом пра-
вилу написасмо.

Правило 26. Онај ко је склопио брак
са женом по блудочинству, ако се
разведе добро је, а уколико се нера-
скидиво ожени, пошто прими запрѣ-
ћење – нека му буде опроштено.

Тумачење. Чистота и част брака је у
томе – чистити се од блуда. Због то-
га блуд и није брак, нити почетак
брака, већ грех и преступ закона Бо-
жијег, па тако, ако ко по блудочин-
ству склопи брак са женом, да одсту-
пи од ње ако је могуће, јер то је боље.
А ако на сваки начин једно према дру-
гом стоје неодвојиво и хоће од тада
да живе брачно сужитије у љубави,
запрећење, дакле, за блудочинство
да приме, а да буду остављени тако
да живе како не би нешто горе било.

Правило 27. Презвитер који је упао у
незаконити брак, пошто буде лишен
службе, седиште само да има.

Тумачење. Ако ко пре презвитерства
узме жену, не знајући да је удовица,
или плесачица, или нека од глумица,
или друга од забрањених свештени-

4 примитъ М | чѣтыри] д. М | 5 двадесете вторѣмъ] к. и вторѣмъ Р, кѣ М | 6 написахомъ, гр. ἐγράφη | 9 же нема Р | 9–10 неастрѣжен(ь)ноу М | неастрѣженію, ἀδικοπατέρας | 10 съчета се] с'четаѣта се С | 11 приемъ] пріетъ М | 12 в семѣ] въ всемъ Р М | 13 и чѣсть нема Р | 17 съвѣковитъ се, συμφυεῖται | 19 оуише, κράτιστον | 20–21 невт(ь)трѣженію, ἀδικοπατέρας | 21 имать М | 22 жити] житиа Р | 23 любовію, διαδέσει | 25 тако жити, οὕτως εἶχειν | 27 бракъ – у гр. следи ἐν вдовица] оудовица Р С М | 33 нѣкаа нема гр. | ина – у гр. следи τίς

- вѣзбраненыхъ свѣщенникомъ. и потомъ
въ презвѣтерьскы вьидеть степень. и
3 позвань боудеть въ безакон'нынъ бракъ.
чьсть оубо и сѣдѣнии с презвѣтеры да
имать. ѡтѣ) слоужьбы же ѡтѣ)и)-
6 поудъ да оупразнит' се. доваѣеть бо
кмоу прощению невѣдѣнниа ради. а
еже ниѣхъ бл(а)г(о)с(ло)влати не-
9 под(о)бно естъ. дльж'ноу соуцоу ѡ
своихъ строупѣхъ промыслъ имѣти.
бл(а)г(о)с(ло)влению бо даръ естъ
12 с(вѣ)тынни. не имын же того грѣха
ради иже въ невѣдѣнни. како ниѣмъ
то дасть. рекше. не имын бл(а)г(о)-
15 с(ло)влениа како ниѣхъ бл(а)г(о)с(ло)-
внть.
Прав(и)л(о) .кѣ. Иже свинныхъ месь не
18 ясти ѡбещавъ се. посмѣшенъ естъ.
при||иеть же боудеть. аще начнеть я-
сти.
21 **Тльк(ь).** Аще нѣкто ѡбещает' се сви-
ныхъ месь не ясти. посмѣшенъ естъ
таковын. яко безоумно моле се и ѡбе-
24 щавая се. ни единыа бо тварь б(о)жия
не ѡтѣ)метна съ бл(а)годарениемъ
ядоуцимъ под(о)бають оубо простити
27 его. да ясть меса их'же ѡбещая се не
ясти наоучити же его да не безоумно
къ б(о)г(у) ѡбещанниа творить.
30 **Прав(и)л(о) .кѣ.** Аще ѡтречено естъ
еже клети се. еже ѡзлобити кого па-
че. еже не тькмо дѣло вѣзбраниши. нъ
33 и самоу клетвоу юже ѡтригають.

цма, па потом ступи у презвитерски
степен и [сазна] за незаконити брак,
част, дакле, и седиште са презвите-
рима да има, а службе потпуно да се
лиши, јер довољан му је опроштај
због незнања. А то да друге благоси-
ља недолочно је, будући да је дужан
да се о својим ранама стара, јер бла-
гослов је дар светиње, а онај ко то
нема због греха из незнања, како ће
другима то дати, односно како ће да
благослови друге онај ко нема благо-
слов?

Правило 28. Онај ко се заветовао да
неће јести свињско месо, за потсмех
је. А прихваћен да буде ако почне је-
сти.

Тумачење. Ако се неко заветовао да
неће јести свињско месо, тај је за пот-
смех пошто се неразумно моли и за-
ветује, јер ни једна твар Божија није
за одбацивање онима који са благо-
дарношћу једу. Треба му, дакле, доз-
волити да једе месо за које се завето-
вао да неће јести, а научити га да не
твори неразумне завете према Богу.

Правило 29. Ако је забрањено клети
се да би кога озлобио више, тиме не
само последицу да спречаваш, већ и
саму клетву коју бљује. А лек овоме

[вѣзбран'ныхъ Р | 3 позвань] познанъ Р С М и гр. – ἐπιγνωσθῆ | въ нема Р С М | 4 сѣданіе М |
презвѣтеры Р | 6 бо] оубо С | 7–8 а еже] иже Р | 11 даръ, μετάδοσις | естъ даръ инв. Р М | 14 то,
нема гр. | 18 ѡбещавъ се, ἐπευξάμενος | 23 безоумно, ἀπαίδευτα | 23–24 ѡбещавая се,
ἐπαγγελλόμενος | 26 ядоуцимъ, μεταλαμβάνοντες (једн.) | 27 их'же] иже М | 29 ѡбещанниа къ
б(о)г(у) инв. С | 32 вѣзбраниши] съхраниши Р, гр. κωλύσῃς

врачевание же сегоу двою на(ка)зание
еже не клети се. и възбранение еже
3 вбразомъ клетвы творити злое ѿ
нелже клетъ се.

Тлък. Властеле да не вѣрѣцують се
6 ка'ноуще се. и тѣмъ извѣтомъ зло
твореще вбладаемымъ ѿт(ъ) нихъ.
что бо іако клетъ се нѣкто ѿзловити
9 нѣкого соуцихъ подь роукою его. и
вбразомъ вл(а)гочьстна лоукавство ие
хощеть оутвѣрдити. оуврачюи оубо
12 такового дваѣни. прьвое оубо наоучи
его не клети се набрызѣ. второе же не
прѣбывати дръжеще клетвы іеюже клет'
15 се на зло. іако нини родоу не бысть
пол'зы свръшившоу клетвоу. понеже бо
не всхотѣ прѣстоупити клетвы. оу-
18 бинца бысть прор(о)коу. шноу бо кле-
твоу нѣкто длъжнъ іестъ неприло-
жноу хранити іеюже клетъ се схранити
21 соудьбы ѿправдани б(о)жни. а еже на
грѣхъ исходецюю и на ѿзловление
комоу. всачьскы разарати под(о)бають
24 и погоубляти.

Правило .л̃. Вьсхыцае. три лѣта да
припадають. аще же вдова послѣдоу-
27 ють. безвин'но зло.

Тлък(ъ). Таковымъ оубо повиннъ іестъ
вьсхыцаи || женоу. писано іестъ вь
30 двадесете вторѣмъ правилѣ шестаго
вселенскаго собора иже вь константи
градѣ вь троулѣ полатнѣмъ. се же
33 правило наводитъ и се. еже вьсхыти-

је двојак: поука – не клети се, и спре-
чавање да се под видом клетве твори
зло због којег се заклиње.

Тумачење. Да се не нађе властела ко-
ја се заклиње и под тим изговором
чини зло онима којима влада. Јер
шта ако се неко заклиње да би озло-
био некога ко је под његовом руком,
на своје лукавство хоће да утврди
под видом побожности? Лечи, дакле,
таквога двоструко: прво, научи га да
се не куне олако, а друго, да не оста-
је држећи заклетву којом се на зло
куне. Ни Ироду не беше користи кад
испуни заклетву, јер како није хтео
да прекрши заклетву, постао је уби-
ца Пророка. Ону, пак, заклетву ко-
јом се неко заклео да сачува судове
Божје правде*, дужан је непроме-
њену да чува; а ону која води на грех
и на зло некоме, свакако треба раза-
рати и истребљивати.

Правило 30. Отмичар три године да
припада. А ако удовица следи – нема
кривце.

Тумачење. Да се тако, дакле, окрив-
љује отмичар жене, написано је у два-
десет другом правилу [ове посланице
и у деведесет другом правилу] Шестог
васеленског сабора у Трулској пала-
ти. А ово правило наводи и то да от-

* Пс 118 (119), 106

1 на(ка)зание конј. према Р С М | 3 вбразомъ, проσχήματι | 3–4 ѿ нелже клетъ се – у гр. следи
ἀτοπον | 5 Властели М | 8 іако клетъ се, "ὡμοσε | 10 іе] свок С М, нема Р | 13 набрызѣ, προχείρων |
14 клетвы, ταῖς εὐορκίαις (мн.) | 18 шноу] шномъ М | 19 длъжанъ М | 19–20 непрѣложноу М | 21
соудьбы, τὰ κρίματα | 23 разарати, ἀκροῦσθαι | 24 погоубляти, ἀφορίζεσθαι | 25 три] ἑ. М | 26
вдова] оудова Р С М | 28 Таковымъ, τοῖς | 29 писано] писано бо С | 29–30 вь двадесете вто-
рѣмъ] вь .л̃. и вторѣмъ Р, вь двадесети вторѣмъ С, вь кѣ М | 30 правилѣ] правилѣ сего
посланиа и вь деветьдесетъ вторѣмъ правилѣ Р С (на маргини) | правилѣ – у гр. следи: τῆς
παρούσης ἐπιστολῆς, καὶ ἐν τῷ ἑβ' κανόνι | шестаго] ἕ. го М | 31 вь константинѣ С

вшемоу и помог'шемоу иемоу на всхы-
цение. три лѣта вѣ мол(и)твь бы-
3 ти. и с припадающими съчетаномъ.
вбаче же се запрѣчение дастъ имъ
потом'. игда д(ѣ)в(и)цоу поставеть въ
6 своих' инако не боудоутъ приѣти въ
цр(ь)ковъ. и снѣваиа оубо ѡ всхыще-
нѣи женѣ. аще же вдовица послѣдоу-
9 етъ моужевн. прѣжде того не смѣси-
вши се с нимъ ни волею ни по ноужди.
без вины естъ бывше.

12 **Правило .лѧ. Жена.** аще ѡтидеть
моужь ие и без вѣсти боудеть. и не
испытавши ни оувѣдѣвши добрѣ иако
15 оумрѣтъ. за инъ моужь идеть. прѣ-
любы творить.

Се разъмно.

18 **Правило .лѧв. Къ смръти съгрѣши|въ**
причѣтникъ. и ѡт(ь) степене сведень
бывъ. с мирьскими людми да приче-
21 цають се. не ѡт(ь)мъстиши бо рече
дваци за едино."

Тльк(ь). Къ смръти естъ сводеции.
24 грѣхъ. плѣтская сласть. аще оубо
которы причѣтникъ блоудъ створить.
ѡт(ь) степене оубо св(е)щеничьскаго
27 сведень боудеть. ѡт(ь) б(о)ж(ь)ствъ-
наго же причещениа не възбранить се
иемоу. нь с мирьскими члов(ѣ)кы да
30 причещаютъ се.

Правил(о) .лѧг. Жена аще на поути
родить. и ѡ рождьшим се ѡтрочети не

мичар, и они који су му у отмици по-
могли. три године буду ван молитава
и уврштени са *припадајућима*. То за-
прећење ће им [се], међутим, дати по-
том – кад врате девицу њенима, [јер]
другачије неће бити примљени у Црк-
ву. Толико, дакле, о отетој жени. А
ако удовица иде за мушкарцем. не
смешавши се пре тога са њим ни по
вољи, ни по присили, нема кривице у
томе што се догодило.

Правило 31. Жена која се – ако њен
муж оде и буде без вести, а не испита
и не сазна добро да је умро – уда за
другог мужа, твори прељубу.
Ово је јасно.

Правило 32. Свештеник који је смрт-
но сагрешио, пошто се лиши чина, са
мирјанима да се причешћује, јер је
речено: „Не свети се двапут за ис-
то“¹.

Тумачење. Грех који се своди на смрт-
ни, јесте телесна сласт. Ако, дакле,
који свештеник почини блуд, све-
штеничког чина да буде лишен, а да
му се не забрани божаствено приче-
шће, већ са мирјанима да се причеш-
ћује.

Правило 33. Ако жена роди на путу,
и не бринући се о рођеном детету ос-

¹ Наум 1, 9

1 помог'шимъ Р С М | 2 три] Ὶ. М | мол(и)т'вы С | 3 припадающих С | 4 же нема Р | 4 дастъ] дастъ
се Р С М, гр. ἐπιγύσσονται | имъ] моужемъ Р, гр. нема | 5 поставеть – у гр. следи: τὴν ἀρπαγεῖ-
σαν | въ] оу Р С М | 6 инако] инако во Р С М и гр. – ἄλλως γὰρ | 7 снѣваиа] сиковаиа Р |
8 женѣ нема гр. | вдовица] оудовица Р С М | 12–15 Жена аще... иако оумрѣтъ, гр. Ἡ ἀναχωρή-
σαντος τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀφανοῦς ὄντος, πρὸ τοῦ πεισθῆναι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ | 17 Се ра-
зъмно. σαφὴς има MSyn. 237, Petropolit. 208, РП, а AL ѡ 30, V 1167, Patm. 207, AE (263) 279 нема |
21 бо рече нема гр. | 22 за едино, ἐπὶ τὸ αὐτὸ | 26 св(е)щеничьскаго] св(е)щен'наго М | 28 же нема
С М | 29 нь] и М, гр. ἄλλὰ

брѣгоуци вставиѣ ѿ. оубиства грѣ-
хоу повинна ієсть.

3 Се разоумно.

Правило .лѣ. Въ таниѣ оубо прѣлю-
бодѣиание створеши. и вбличаемы
6 оубѣдѣхомъ. безъ вбщениа же сие
поставляемъ. дондѣже запрѣщение
скончаєть.

9 Тлък(ь). Жена прѣлюбы створши въ
таниѣ. и не||вбличена соуци грѣхъ
своихъ исповѣсть съ говѣниемъ. или
12 инако нѣкако ѡт(ь) д(оу)ховнаго
ѡ(тъ)ца своего вбличена бывши. не
под(о)баєть прѣдъ всѣми вбличити
ієі. и іако любодѣици ѡт(ь) своего
15 моужа познанѣ быти. да не боудеть
ієі се винна смъртнаа. безъ вбщениа
18 же сѣи повелѣвають прѣбывати ѡ(тъ)-
ци. с вѣрными женами стоєщи. до
скончаниа лѣтъ ієже ѡ прѣлюбодѣ-
21 іанинъ сѣгрѣшениа. аще бо с плачу-
цими се и с послушающими по-
ставлена боудеть зазорна боудеть моу-
24 жевъи своимъ. и ієдиначе оубиєть ю.

Прав(и)л(о) .лѣ. Аще безъ винны воста-
вити жена моужа своего. та оубо по-
27 винна ієсть. ѡнъ же прѣтрьпѣвъ не-
повиннь.

Тлък(ь). Оставшиа моужа своего. и
30 безъ винны ѡт(ь)шѣдши ѡт(ь) него. въ
запрѣщєныхъ боудеть. и паче аще | за-
инъ моужь идеть. тогда бо іако прѣ-
33 любодѣица ѡсоуждена боудеть. моужь

тави га. подлеже греху за убиство.
Ово је јасно.

Правило 34. Оне за које сазнамо да
у тајности починише прѣлубу и ра-
зобличише се – безъ општења држи-
мо док не окончају запрећење.

Тумачење. Жену која – у тајности по-
чинивши прѣлубу и будући нера-
зобличена – свој грех исповеди с по-
божношћу; или другачије некако од
свог духовног оца разобличена буде,
не треба пред свима разобличавати
те да њен муж сазна да је прѣлюбни-
ца. како јој то не би узрок смрти био.
Оци налажу да она пребива без оп-
штења, стојећи са женама верницама
док се не окончају године за грех
прѣлубочинства, јер буде ли ставље-
на са плачућима и слушајућима, биће
сумњива своме мужу и намах ће је
убити.

Правило 35. Ако жена без разлога
остави свог мужа, та је, дакле, крива,
док он, будући да је претрпео, није
крив.

Тумачење. Она која остави свога му-
жа и без разлога оде од њега, у за-
прећењима да буде, а тим пре ако се
за другог уда, јер тада ће као пре-
љубница бити осуђена. Муж, пак,

1 вставиѣ ѿ нема гр. | 3 Се разоумно, σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ѡ 30. РП. а V 1167, Palm. 207. AE (263) 279, CS 1121 нема | 5 створ'шиє M | 10 и нема C | 11 своихъ] своихъ P C M | 15 иєі нема гр. | 17 винна. αἰτιον | 20 скончаниа, συμπληρώσεως | 25–26 вставиѣ жена моужа своего, ἀνεχώρησεν | 27–28 ѡнъ же прѣтрьпѣвъ неповиннь нема гр. | 30 ѡшѣд(ь)ши P C | 32 іако] іако и P C, и іако M | 32–33 прѣлюбодѣица] любодѣица C | 33 ѡсоуждена боудеть – у гр. следн: κατὰ τὸν θ' κανόνα

- же вставлены ѡт(ъ) неже прощениа
 3 есть достоинъ. и сего ради аще и иноу
 женоу поиметь. безъ запрѣщенна есть.
 Правило 12. Воинничьскыя жены. иже
 6 моужемъ ихъ безъ вѣсти бывшемъ. за
 ныне ѡт(ъ)ходяще. пом(и)лованѣише
 соуть ѡт(ъ) инѣхъ. иже ѡт(ъ)шѣд-
 шемъ моужемъ не ѡжидаютъ.
 9 Тѣмъ(ъ). Единнако прѣлюбоудѣянна за-
 прѣщенію повинны соуть ѡбои жены.
 аще бо и не воиниче. нъ коупца нѣко-
 12 его жена или иного проста члов(ѣ)ка.
 ѡт(ъ)шѣдшоу моужеву іеи на иноу
 15 странѣ. и прѣжде извѣщенна ѡ смръ-
 ти его. за ны моужь пондетъ. и вои-
 нича жена. аще и та не оувѣдѣвши
 прѣжде извѣст'но ѡ смрти моужа
 18 своего съ инѣмъ съчетають се. како же
 воинничьскыя жены. оувѣ||дѣвши ѡ
 21 моужихъ своихъ іако скончаше се.
 дльжны соуть испытovati ѡ смръ-
 ти ихъ. иоустинианова сто седма на
 десете новаіа заповѣдъ повелѣвають.
 24 иже въ седмѣи грани двадесете ѡ-
 смыхъ ц(ѣса)р(ъ)скыхъ книгъ лежить.
 іеіеже сила и въ деветѣдесетъ прѣвѣмъ
 27 правилѣ писана есть. шестаго вселен-
 скаго свора иже въ константи градѣ
 въ троуѣ полатнѣмъ. се же правило.
 30 пом(и)лованна нѣкоіе спод(о)бляють
 воинничьскыя жены. паче инѣхъ ихъже
 33 моужи ѡт(ъ)ходятъ на коуплю. или на
 иноу нѣкоіу работѣ. аще и к' второ-

кога је она оставила достојан је
 опроштаја, па због тога, ако и другу
 жену узме – без запрѣћења је.

Правило 36. Жене војника које, бу-
 дући без вести о својим мужевима,
 оду за друге, помилованије су од дру-
 гих које не чекају отишле мужеве.

Тумачење. Подједнако запрѣћењу за
 прѣлюбочинство подлежу обе жене
 – и која није војникова, већ жена
 неког трговца или другог обичног
 човека кад њен муж оде на другу
 страну, а пре обавештења о смрти
 његовој пође за другог мужа, и жена
 војникова, уколико и та, не сазнавши
 претходно извесно о смрти свога му-
 жа, са другим склопи брак. А како су
 жене војника, сазнавши за своје му-
 жеве да су скончали, дужне да испи-
 тују о њиховој смрти, прописује сто
 седамнаеста *Јустинијанова новела*,
 која лежи у седмој грани двадесет
 осме књиге *Василика*, чија је важност
 записана и у двадесет првом правилу
 Шестог васељенског сабора у Кон-
 стантинграду, у Трулској палати.
 Ово, пак, правило удостојава жене
 војника некаквог помиловања више
 од других чији су мужевы отишли у
 трговину или на неки други посао,
 уколико у други брак ступе, кад

3 запрѣщенна] прѣщенна Р | 4 Воинничьскыя жены, Αἱ στρατιώτιδες | 6 помилованѣиши Р | 7 ѡт(ъ) инѣхъ нема Р | 9 Единнако] Единна бо С | 11–14 ум. аще бо... на иноу странѣ, гр. ἢ τε τοῦ ἀστρατεύτου καὶ ἀποδημοῦ ὄντος | 13 ѡшѣд(ъ)шоу Р С | моужеву] моужоу С | 15 пондетъ] идеть С | 16 та не] таинѣ (!) М | 22 иоустинианова] иоустинова С | 22–23 сто седма на десете] рѣи. М | 27 шестаго] 5.го М | 28 иже нема Р | въ констан'тинѣ М | 31 ихъже] иже М | 31–33 ум. паче инѣхъ... работѣ. гр. παρὰ τὰς γυναῖκας τῶν ἄλλως ἀποδημούντων

моу бракоу придоути моужемъ ихъ
безвѣсти съиѣмъ. понеже паче къ смръ-
3 ти есть воиничьское шшѣствие на
брань. и велико даѣтъ примыслие аще
безвѣсти боудоути. иакоже или оум-
6 рѣше или оубиени быше.

Правило .лѣ. | Иже чоуждоу поустивъ. и
пониметь свободноу. запрѣщение при-
9 метъ прьвые ради. в'торое же ради
неповинныи'.

Тльк(ь). Прякто женоу понимать wt(ь)
12 иного поущеноу. и потомъ тоу поу-
стивъ. другоу свободноу соущоу wt(ь)
моужа закон'но понимать. за прьвою
15 оубо прѣлюбодѣяния запрѣщению по-
винныи' есть. понеже иже поущеницоу
понимъ прѣлюбы творить. за второу
18 же не повинныи' есть.

Прав(и)л(о) .лн. Без воле w(ть)ца свое-
го. послѣдовавши моужевн. блудница
21 именуюеть се. аще же и родители ие
смиреть се. и бывшее исцѣление имѣ-
ти мнѣтъ се. вбаче три лѣта пови-
24 нныи' соутъ.

Тльк(ь). Иже подъ властїю соуща без
воле имоущихъ ие. съ соущими подъ
27 властїю съчетати брака не могути.
аще же и съчетають се. ничто||же ство-
рише. не тврдо бо есть съчетанїе.
30 повинныи' же соут' и блудодѣяния за-
прѣщению. и без воле родителей своихъ.
послѣдовавши моужем' д(ѣ)в(и)це. аще
33 же и потомъ родители без воле ихъ

немају вести о њиховим мужевима,
зато што је војнички одлазак у рат
ближи смрти и велику сумњу изази-
ва, уколико буду без вести – да ли су
умрли или су убијени.

Правило 37. Онај ко остави туђу (же-
ну) и узме слободну, прима запрећење
због прве, а због друге није крив.

Тумачење. Ако ко узме жену коју је
други оставио, а потом, оставивши
ту, законито узме другу, слободну од
мужа, због прве, дакле, подлеже за-
прећењу за прељубочинство зато
што прељубу твори онај ко је узео
распуштеницу, а због друге није крив.

Правило 38. Она која се без воље
свога оца уда, назива се блудницом.
А уколико се њени родители и по-
мире, и сматра се да има исцелења за
то што се догодило, ипак три године
подлеже кривци.

Тумачење. Они који су под влашћу,
не могу без воље оних чији су скло-
пити брак са онима који су под
влашћу, а уколико и склопе, ништа
нису учинили, јер склапање није ва-
жеће. Запрећењу, пак, за блудочин-
ство подлежу и девице које су се без
воље својих родитеља удале. А уко-
лико родители потом и прихвате

3 wt(ь)шд(ь)стиѣ М | на] и на С | 2-4 къ смръти есть воиничьское шшѣствие на брань.
прѣс θάνατον εἶναι αὐτοὺς | 4 даѣтъ] да ѣс(ть) М | примыслие] промыслие Р М, гр. ὑπόνοιαν |
8-9 прьвые ради примѣтъ инв. С | 9 в'торое] и второе С | 21 и нема Р | 22-23 имѣти] мнѣ-
ти (!) С, гр. ἔχειν | мнѣтъ се имѣти инв. М | 23 мнѣтъ се] мнѣтъ се С | три] .҃. М | 23-24 по-
винныи' соутъ, ὑποπίπτει | 26 имоущихъ ие – у гр. следн ὑπεξουσίους | 26-27 съ соущими подъ
властїю нема гр. | 28 ничтоже] ничесоже С | 29 ум. бо, гр. ἀλλ' | 31 и] иже Р С М | 33 же нема Р

бывшее сужитѣство приемоуѣ. и въсхотѣть томоу прѣбывати нераздорѣшимоу. шбаче понеже шт(ѣ) начела не по воли ихъ бысть. не въскорѣ на шбщеніе приети боудоуѣ. нь три лѣта запрѣщениіе да приемоуѣ.

Правило .лѣ. Живоуциѣ с прѣлюбо-дѣлемъ въ всемъ житіи своемъ прѣлюбы творить.

Тльк(ѣ). Того ради оубо и неприѣтна єсть таковаѣ въ цр(ѣ)к(ѣ)въ. ꙗгда бо прѣстанеть шт(ѣ) грѣха. тогда боудеть въ запрѣщеніи. и исправитъ се грѣхъ ꙗе. аще же прѣбываєтъ въ прѣлюбо-дѣиіи. несправлена єс(тъ) | и неприѣтна

Правило .лѣ. Раба издавши себе моужевѣ блодъ творить. съчетаєтъ же се по воли г(оспод)ни своихъ. соушихъ бо подѣ властїю не тврѣда соутъ.

Тльк(ѣ) **Аще** подѣ властїю родитель своихъ соуше дѣти. безъ воле ихъ съставити брака не могуѣтъ. множає паче раби того не могуѣтъ створити. сего ради и раба издавшиѣ себе мѣжеви безъ воле г(оспод)ни своихъ. ꙗко блодница запрѣщеніе приметъ. аще же потомъ по воли г(оспод)ни своихъ съчетаєтъ се ꙗмоу законно посагла єсть.

Прав(ило) .лѣ. Безъ вины єсть вдовица идоуциѣ замоужь.

Тльк(ѣ). Самовластѣна єсть вдовица. аще оумреть моужь ꙗе. сего ради аще

сужитство учинѣно безъ ѣихове воле и усхтедну да то остане нераскидно, ѣпак, због того што се ѣиє од почетка по ѣиховой воли збило, ꙗе брзо бити прихваѣени у заєдиницу. него ꙗе примити три године запрѣѣе.

Правило 39. Она коѣ живи са прелѣбником, целог свог живота твори прелѣбу.

Тумачеѣе. Таква је, дакле, због того и неприхватѣива у Цркву. А кад одустане од греха, тада ꙗе бити у запрѣѣу и исправиѣе се ѣен грех. Уколико, пак, остає у прелѣбчинству – ѣиє исправѣена и ѣиє прихватѣива.

Правило 40. Робиѣа коѣ себе преда мушкарцу, твори блуд. Брак склапа по воли своѣих господара. Јер нису важеѣе (радѣе) оних коѣ су под влашћу.

Тумачеѣе. Ако деца коѣ су под влашћу своѣих родителя не могу без ѣихове воле да склопе брак, тим преробови не могу то да учине. Због того и робиѣа коѣ себе преда мушкарцу безъ воле своѣих господара, као блудница прима запрѣѣе. А уколико се потом, по воли своѣих господара уда за ѣега – законито се удала.

Правило 41. Удовица коѣ се уда, безъ кривице је.

Тумачеѣе. Самовласна је удовица ако ѣен муж умре. Због того, ако се уда

7 Живоуциѣ] Живоуциѣ с моужемъ С | 22–23 брака не могуѣтъ съставити ѣив. С | 25 себе] се Р | 30–31 вдовица] оудовица Р С М | 31 идоуциѣа за моужа С, гр. λαμβάνουσα | 32 Съмо-властѣна (= самовластѣна) орт.-јез. црта М | вдовица] оудовица Р С М

идеть за други мужь без грѣха
иеть. тѣмъ ѡ г(о)сподѣ по в(о)ж(ь)-
3 ствѣномъ ап(о)с(то)лу.

Правило .мѣ. Подъ властїю соуден
с(ы)нъ подѣ ѡ(тѣ)чею. рабъ подѣ г(о)-
6 с(под)ѣскою. и аще || безъ воле ѡ(тѣ)ца
своего. с(ы)нъ ѡженитъ се. или рабъ
безъ воле г(о)с(поди)на своего. не соудъ
9 безъ вины. нѣ запрѣщенїе да приимуть.
Се разъмно.

Правило .мѣ. Оударивы кого до смръ-
12 ти. аще самъ начьнъ. или бране се.
оубица иеть.

Тѣмъ(ь). Пше нѣкто раскаравъ се. въ
15 гнѣвъ раню нанесетъ на кого. и оуби-
иеть аще прѣвое начель иеть и вдалъ
раню. или аще и ѡт(ь) ѡного оуда-
18 рень бывъ. и мьстит ити себе хоте.
смрътною раню нанесетъ на нь. оубица
иеть. аще же волны. аще же неволныи.
21 ѡбои се познаетъ се. ѡт(ь) съсоуда
илиже оудари. рекше мчель или дрѣ-
вомъ. или нѣмъ чимъ ѡт(ь) прочихъ.
24 илиже познаниа прѣдана соудъ въ ѡс-
мѣмъ правилѣ сего посланиа. и тамо
расоудетъ се.

Правило .мѣ. Диакониса. съ иелиномъ.
рекше с поганымъ блудъ створиши. и
покаивши | се. седмъ лѣт(ь) запрѣще-
30 нїе да прииметь.

Тѣмъ(ь). Се за двѣ запрѣщенїи въкоу-
пѣ даиета се. измечетъ во се ѡт(ь) сте-
33 пене своего диакониса. и за седмъ

за другою мужа, само у Господу је безъ
кривице, по божественѣмъ Апостолу.

Правило 42. Они који су под властїю
– син под очевом, роб под господа-
ревом – нису безъ кривице, већ запре-
ћење да приме, уколико се син ожени
безъ воље свога оца, или роб безъ воље
свога господара.
Ово је јасно.

Правило 43. Онај ко удари некога на
смрт, било да је сам почео, или бра-
нећи се, убица је.

Тумачење. Ако неко, расрдивши се, у
гневу нанесе рану некоме и убије,
било да је први почео и задао рану,
или је од онога ударен, па хотећи се-
бе да освети нанесе му смртну рану –
убица је. А да ли је хотимични или
нехотимични – то обоје ће се расуди-
ти према предмету којим је ударно,
односно мачем, или дрветом, или
другим нечим чије су особине дате у
осмом правилу ове *Посланице* и та-
мо ће се расудити.

Правило 44. Ђакониса која је са Је-
лином, односно са поганином почи-
нила блуд и покајала се, седам годи-
на запрѣћење да прими.

Тумачење. Ево, овде се два запрѣће-
ња заједно дају: лишава се, дакле, ђа-
кониса свог степена и седам година

* 1. Кор 7, 39; Рм 7, 2

1–2 без грѣха иеть. ἀνέκλητός ἐστι | 2–3 в(о)ж(ь)ствѣномъ нема гр. | 5–6 с(ы)нъ подѣ ѡ(тѣ)чею... г(о)с(под)ѣскою, гр. υἱὸς καὶ δοῦλος | 6–8 ум. и аще безъ воле... г(о)с(поди)на своего, гр. διὰ τῶν κυρίων ζευγνύμενοι | 9 нѣ запрѣщенїе да приимуть нема гр. | 10 Се разъмно, σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ѡ 30, а V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121, РП нема | 12 аще самъ начьнъ, или бране се, καὶ ἀρχόμενος, καὶ ἀμυνόμενος | 14 раскаравъ се] раскотеравъ се Р С М | 14–15 ум. раскаравъ се. въ гнѣвъ, гр. ἐν μάχῃ | въ гнѣвъ] въ гнѣвѣ Р С М | 15 нанесетъ раню инв. Р | на кого – у гр. следи каіріан | 15–16 ум. и оубиеть, гр. θάνατον ἀπειλοῦσαν | 17 аще и] аще Р М | ѡного] ѡного С | 18 мьстит ити] мьстити Р С М и гр. – ἐκδικῶν | 19 смрътною раню нанесетъ на нь, καίρως ἀντέπληξε | 20–22 аще же волны... илиже оудари, εἴτε δὲ ἐκούσιοι καὶ ἀμφότεροι, εἴτε ἀκούσιοι, ἀπὸ τοῦ ὀργάνου τοῦ πληξαντος κριθήσονται | 21 ѡт(ь)] и ѡтѣ Р М | 22–23 рекше мчель или дрѣвомъ нема гр. | 24–25 ѡсмомъ Р | 25–26 и тамо расоудетъ се нема гр. | 28 рекше с поганымъ нема гр. | створиши Р | 29 седмъ] 7. Р М | 30 приимуть С | 31 запрѣщенїи двѣ инв. Р М | 33 седмъ] .7. М

лѣт(ь) запрѣщениѣ приимаетъ. и б(о)-
ж(ь)ственыхъ даровъ лишаѣтъ се. поне-
же с поганымъ блѣудъ створи.

Правило 45. Хр(и)стіанъ сын и роугаѣ
се х(ри)с(т)оу. ѡт(ь) нареч(е)нна пол-
зы не принимаетъ.

Тѣмъ. Вѣра безъ дѣла мрътва єсть.
никака же бо полъза ѡт(ь) нареченна.
єже нарицати се хр(и)стіаномъ. хр(и)-
с(то)вы же заповѣди ѡт(ь)мѣтати. и
дѣлы злыми томоу роугати се.

Правило 46. Иде ижекаѣ въ невѣдѣ-
нии замѣждъ. єгоже ѡстави жена. и
потомъ прѣваѣ възврати се. си же
поущена быс(тъ). блѣудница вѣмѣна-
єтъ се по невѣдѣнню. и аще хоцетъ
да посагнетъ. добрѣе же єсть аще не
посагнетъ.

Тѣмъ(ь) ѡставленъ быс(тъ) мѣждъ
ѡт(ь) своеѣ || жены на вѣмѣ. ѡн же
лиѣвъ іако до конца раздрѣши се
ѡт(ь) ѡноѣ. дроугѣю поѣтъ. не вѣ-
доущоу іако на вѣмѣ ѡставленъ быс(тъ)
ѡт(ь) неѣ. възврати се к немоу прѣ-
ваѣ. и приѣмъ тоу. второу же ѡт(ь)-
поустн. іако блѣудница соудитъ се си
ѡт(ь)поущенаѣ. ѡбаче в невѣдѣнии
ѡшла бѣ за нѣ. и того ради аще хо-
цетъ ѡбѣщеніемъ брака съчетати се съ
дрѣгымъ. не възбранит се єи. не вѣмѣ-
наѣтъ се поушеница. іако ни ѡнъ исти-
нынъ бѣ мѣждъ єе иже ю ѡт(ь)поу-
стн. аще же вѣсхоцетъ прѣбывати безъ

запрѣщење прима, и божественныхъ да-
рова се лишава зато што је с погани-
ном блѣуд починила.

Правило 45. Хришћанин који вређа
Христа, од имена (хришћанин) неће
имати користи.

Тумачење. Вера без дела је мртва.
Јер, никаква корист од имена; чему
звати се хришћанином, а Христове
заповести одбацивати и рђавим по-
ступцима вређати Га.

Правило 46. Уда ли се нека из незна-
ња за мужа кога је оставила жена, и
потом се прѣва врати, а ова буде от-
пуштена – сматра се блудницом из
незнања, те ако хоће нека се уда, али
боље је ако се не уда.

Тумачење. Кад муж, остављен од
своје жене за време, сматрајући да је
сасвим од ње разведен, узме другу
која није знала да је за време од ње
остављен, а прѣва се врати њему, те
њу примивши, отпусти другу – ова
отпуштена ће се сматрати као блуд-
ница. Међутим, због тога што је у не-
знању отишла за њега, ако хоће у
заједницу брака да ступи са другим –
да јој се не забрани; неће се сматрати
распуштеницом, јер ни онај који је
отпустио, не беше њен истински муж.
А уколико усхтедне да пребива безъ

4 Хр(и)стіанѣ М | 5 ѡт(ь) нареч(е)нна, ἀπὸ τῆς κλήσεως | 7 дѣла] дѣла М | єсть нема С | 8 бо
нема С | 9 єже нарицати се хр(и)стіаномъ, гр. τῷ χριστιανῷ | хр(и)стіанѣ М | 10–11 ум. и
дѣла злыми томоу роугати се, гр. καὶ τοὺς θεῖους αὐτοῦ νόμους καταλατοῦντι, καὶ πραγ-
ματικῶς αὐτὸν ἐνυβρίζοντι | 12 Иде] иже С, гр. Ἐγὼματο | 13 єгоже ѡстави жена, ἀφεμένῳ | 14
возвратит се М | 15–16 вѣмѣнаѣтъ се] ѡуѣмѣнаѣтъ се М | 16 и нема Р | аще] аще же Р | 21 лиѣвъ
нема гр. | до конца нема гр. | 28 ѡшла] ѡт(ь)ш'ла М | 30–31 невѣмѣнаѣтъ се] не вѣмѣнаѣтъ
бо се Р С М и гр. – οὐ γὰρ λογίζεται

брака. и не ити за инъ моужь. добръіе
ієсть се.

- 3 Правило .лѣз. Въздържники и вѣрѣ-
щники. и апотактиты. да кр(ь)стиши.
аще бо и гл(агол)ють. іако въ ѡ(тъ)ца
6 и с(ы)на и с(ве)т(а)го д(оу)ха кр(ь)-
стихом' се. нь понеже злоу творца б(ог)а
нарицающе хоуле|ть. по маркыинову
9 оучению. некр(ь)щеніи же неприетни.
Глѣк(ь). Въ прѣвѣмъ оубо правилѣ
своемъ по смотренію словесе. въздър-
12 жники. и наватіанъ. гл(агол)ельныхъ
чистыхъ. великы съсвѣтланикы цр(ь)-
ков(ь)ныи приетъ кр(ь)щеніе. и пове-
15 лѣ тѣмъ с(ве)тымъ мѣромъ сиѣхъ
помазovati. іегда прихѡдетъ къ сбор-
нымъ цр(ь)к(ь)ве вѣрѣ. и іереси свое
18 проклінають. зѣѣ же исправленіе ієже
по смотренію ѡнамъ приетъ. повелѣ-
ваіетъ въздържники. и прочіе кр(ь)-
21 стити. понеже іересъ ихъ ѡт(ь)расъ
ієсть маркыиновскыіе іереси. ненавиdetъ
бо си. іакоже ѡни брака. и ѡт(ь)бра-
24 цають се вина. и тварь б(о)жню скврѣ-
н'ноу быти гл(агол)ють. ѡбаче седь-
мое правило иже въ лаудикии сбора. и
27 седмоіе иже въ костантини градѣ
второго вселенскаго сбора. и деветь-
десетъ петоіе шестаго вселенскаго
30 сбора иже въ костантини градѣ въ
троуѣмъ полатнѣмъ. наватіанъ. рекше
чистыхъ. и четыринадесетникы. кр(ь)-
33 щеніе приеллеть. прихѡдецемъ имъ

брачна и да се не уда за другог – то је
боље.

*Правило 47. Уздржанике, и вреће-
носце и апотактите да крштаваш,
јер іако говоре: „У Оца, и Сина и
Светога Духа крстисмо се“, међутим,
по Маркииновом учењу хуле. назива-
јући Бога творцем зла. Некрштени
да се не примају.*

*Тумачење. У првом, дакле, свом пра-
вилу, целисходности ради, Велики
свѣтилник црквени прихватао је кр-
штење уздржаника и наватијана, зва-
них чистих, и прописао само свѣтим
миром ове помазивати кад прилазе
верни Саборне цркве и своје јереси
проклињу. А овде, исправљајући оно
што је тамо по целисходности при-
хватно, прописује да се уздржаници и
остали крсте, зато што је јерес њихо-
ва изданак маркионске јереси. јер
ови као и они мрзе брак и гнушају се
вина и говоре да је твар Божија не-
чиста. Ипак, седмо правило сабора у
Лаодикији и седмо Другог васељен-
ског сабора у Константинограду, и
деведесет пето Шестог васељенског
сабора у Константинограду, у Трул-
ској палати, прихвата крштење нава-
тијана, односно чистих и четрнаесни-
ка кад приступају Цркви и проклињу*

л. 180а

1 и нема Р | и не ити за инъ моужь, καὶ μὴ ἐπ' ἄλλον ἐλθεῖν γάμον | 3 Въздържники, 'Εγκρατίτας |
3–4 вѣрѣщники, Σακκοφόρους | 4 апотактиты, 'Αποτακτίτας | да кр(ь)стиши, ἀναβαπτίσεις | 5
въ] въ имѣ С | 6–7 кр(ь)стихом' се, ἐβαπτίσθησαν | 7 злоу, κακῶν (мн.) | 8–9 по маркыинову
оучению, κατὰ Μαρκίωνα | 9 некр(ь)щеніи, μὴ ἡναβαπτίζόμενοι | неприетни] ни приетни М |
11–12 въздържники Р С М, гр. τῶν 'Εγκρατῶν | 12 наватіанъ] натианъ (!) Р | гл(агол)ельныхъ,
ἵτοι | 13 великы – у гр. следн οὗτος | 16 іегда] и егда М, гр. нема | 16–17 къ сборнымъ цр(ь)к(ь)ве
вѣрѣ] събор'нѣи цр(ь)к(ь)вы М, гр. τῇ καθολικῇ πίστει | 28 второго вселенскаго сбора нема
гр. | 29 шестаго] 2. го М | вселенскаго нема гр. | 30 въ костантини градѣ нема гр. | 31
наветіанъ (!) М | ум. рекше, гр. καὶ | 32 четыринадесетникы Р С М | 33 прихѡдецимъ Р С

къ цр(ь)к(ь)ви. и проклинаящимъ. все
ереси и свою. мажотъ же тькмо
3 с(ве)тымъ муромъ. тѣмена. шчи. ноу-
дри. оуста. и оуши.

Прав(и)л(о) .мѣ. Иже ш(ь) моужа поу-
6 **щена. да прѣбывають тако. шче бо**
пондетъ за иного. прѣлюбы творить.
по г(о)с(под)ню гласоу.

9 **Тльк(ь). шче поущеноу поимъ. прѣ-**
любы творить. паче боудеть и жена прѣ-
любодѣица. иже шбщениа ради иже к
12 нѣи. и моужа прѣлюбодѣиа стварѣ-
ють. и сего ради поущениа шт(ь) моу-
жа. прѣбывати безъ моужа дльжна ьсть.
15 рекше за инъ моужь не ити.

Правило .мѣ. Растлѣние по насилію
неповин'но. | и раба ноудима шт(ь)
18 г(о)с(под)и)на. безъ вины ьсть.

Тльк(ь). Д(ѣ)в(и)ца ноуждею растлѣ-
на бывши. и жена срамотоу приємши.
21 насиліемъ нѣкоѣго. неповинны соуть.
и по ноужди раба смѣсивши се съ
г(о)с(поди)номъ своимъ. безъ запрѣ-
24 щениа ьсть.

Правило .н. Трѣженць беззакон'нь. іако-
же скврненіа цр(ь)ков(ь)наа таковаа
27 прѣзримъ безъ шбщениа. горша соу-
ща прилежцихъ блудодѣиію.

Тльк(ь). Градъскыи оубо законъ. третии
30 **бракъ приємлетъ. и иже шт(ь) него**
рождаше се дѣти. закон'ныи имать и
въ наслѣдіи зоветь. правила же тре-
33 тиаго брака не приємлють. нь іакоже

све јереси и своју. а само помазују
свѣтимъ миромъ чело, очи. поздрве. у-
ста и уши.

Правило 48. Она коју је муж отпу-
стио – тако да пребива, јер ако пође
за другог, прелубу твори по речима
Господњимъ.

Тумачење. Ако онај ко узме распу-
штеницу, твори прелубу, тим пре ће
жена бити прелубница која и мужа
чини прелубникомъ због општења с
њомъ. Због тога, дакле, отпуштена од
мужа, дужна је [безбрачна] да преби-
ва, односно за другог да се не удаје.

Правило 49. Раздевичење по присили
некажњиво је; и робиња силована од
господара – безъ кривице је.

Тумачење. Девица силомъ раздевиче-
на и жена која је доживела срамоту
насиљемъ некога – нису криве. И ро-
биња која се по присили смешала са
својимъ господаромъ – безъ запрећења је.

Правило 50. Трећебрачникъ је беззакон-
никъ. Као скврнављење Цркве презри-
мо такве; безъ разобличавања горни су
од онихъ који се одају блудочинству.

Тумачење. Грађански законъ, дакле,
прихвата трећи бракъ, и децу рођену
изъ њега држи за закониту и у наслеђе
позива. Правила (црквена), пакъ, трећи
бракъ не прихватају, већ га као сквр-

* Мт 5, 32

14 безъ моужа] безъ брака Р С М, гр. ἐν ἀγαμίᾳ | 15 рекше за инъ моужь не ити нема гр. | 19–21
Д(ѣ)в(и)ца ноуждею растлѣна... неповинны соуть нема гр. | 25 Троженць Р | 25–26 іакоже]
іако М | 28 прилежцихъ блудодѣиію. ἀνεμίνης πορνείας κρινόμενα | 30 приємлетъ,
ἐπιγνώσκει

сквернения цр(ь)ков(ь)наа сего имѣ-
 ють. иакоже слабаго и раслабленаго
 3 блочдоуѣннаа ієсть горни. в народѣ
 оубо всоудженнаа не налагають на нь.
 се же ієсть || с плачущими се. не
 6 оучинають тръженца ни вбличають
 прѣдъ члов(ѣ)кы іако всоуджена. ина-
 ко же за петъ лѣт(ѣ) запрѣщєнне при-
 9 емлетъ. за двѣ оубо лѣтѣ или за три
 в(о)ж(ь)ствыныхъ писани послочшаниа
 спод(о)блїемъ. въ ц(ѣ)сарскыхъ дврехъ
 12 стоїє. дроуѣи же двѣ лѣт(ѣ) с вѣр-
 ными стоїє. и приѡбщанє се с ними мо-
 литвъ. и тако поставленъ боудеть на
 15 мѣстѣ. съ причецающими се в(о)ж(ь)-
 ствыныхъ танихъ.

Послание третїе.

18 Правило(о) .нѣ. Причѣтници съгрѣша-
 юще. степенє своего вт(ь)падають. аще
 слзгы соуть. аще же и поставлєннї.
 21 Тѣмъ(ь). Слзгы цр(ь)ков(ь)ныє. аще
 въ степенї соуть. презвѣтери. дїако-
 ни. и иподїакони. пѣвци и чѣтци.
 24 аще же и непоставлєнн соуть іакоже се
 стражеве. и кандїла въждижающє. и
 нїже храненїє пороучено с(вє)тыхъ
 27 дврїи вѣтарныхъ. | аще впадоуть въ
 блочдъ. іединъ моукоу приимочуть. ієже
 вт(ь)пасти слзжбы своеїє.
 30 Правило .нѣ. Жена не вѣг'ши. в ро-
 ждѣшнимъ се вт(ь) нею втрочети на
 поустыни. и вставльши іє тако. оуби-

навльєне Цркве сматрају; као горег и
 од слабог и раслабљєног блудочин-
 ства. У јавности, дакле, на њега не
 налажу осуду, што значи, треѣбра-
 чника не уврштавају са плачућима,
 нити га пред људима разобличавају
 као осуђєног. А иначе, на пет година
 прима запрѣщење: две или три године
 удостојава се слушања *Божественыхъ*
писамъ, стојећи код царскихъ двери, а
 друге две године стоји са верницима
 и приопштава се њима у молитвама,
 те ће тако бити постављєн на место
 са онима који се причешћују бож-
 ственнимъ тајнама.

Трећа посланица

Правило 51. Свештена лица која са-
 грешују, да се лише свог чина, било
 да су служитељи, било да су рукопо-
 ложени.

Тумачење. Црквени служитељи, би-
 ло да су по чину презвитери, ђакони,
 ипођакони, појци и чатци; било да су
 нерукополагани, као што су то реда-
 ри, кандилопалитељи и они којима је
 поверено чување светих олтарскихъ
 двери, ако упадну у блуд, једну казну
 добијају – да се лише своје службе.

Правило 52. Жена која се не брине о
 детету што је родила у пустарїи и та-
 ко га оставила – убица је; а ако ли

2 ум. и, гр. ἴτοι | 3 горни, αἰρετώτερος | въ народѣ, δημοσίαις (мн.) | 8 петъ] 5. М | 11 въ
 ц(ѣ)сарскыхъ, ἐν τοῖς βασιλικοῖς | дврехъ] дворѣхъ, гр. πυλῶν | 12 дроуѣи] дроуѣи М |
 лѣт(ѣ) нема С и гр. | 18 Причѣтници М | 19–20 аще слзгы соуть, εἴτε ὑπηρετοῦσιν | 20 аще же
 и поставлєнн, εἴτε κεχειροτόνηται | 23 и¹ нема С | и иподїакони нема гр. | 25 кандїла
 въждижающє] кандїла въждижающє С, гр. κανδυλάπτει | и² нема М | 27 дврїи] дврїи М | 28
 іединъ] іедноу Р | 29 своеїє М | 30–31 рождѣшнї Р | 30–2 Жена не вѣг'ши... *вѣз* вины ієсть,
 Аристїн: 'Н ἀμελήσασα τοῦ κυήματος δι' ἐρημίαν, ἢ ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων, ἀνεύθυνος. У
 MSyn. 237, AL ω 30 следї σαφῆς, што V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121, RP нема | 31 нею]
 неїє С

- ца єсть. аще ли скоудоты ради и не имѣюци потрѣбныхъ. безъ вины єсть.
- 3 **Правило .нѣ. Не великъ грѣхъ.** аще вдовица раба къ второму браку всхыщена боудеть. шбаче двоженца запрѣ-
- 6 ннє имать.
- Тльк(ь). Понеже рабы бес повелѣннѣ г(оспод)и своихъ. съставити брака не
- 9 могуць. по сему оубо великий съ не вѣнчѣють грѣхъ. вдовици рабѣ всхыщенѣ бывши шт(ь) нѣкогого. и еже к
- 12 нѣи бракъ изволиши прочее ни ш всхыщеннѣ свободныхъ женъ запрѣщеннѣ на сѣи мѣста не имоуць. понеже аще и
- 15 мнѣше се всхыщена соуци. нь своєю волею послѣдова. и правила. не шбразы нь || изволение соудеть да боудеть
- 18 оубо бракъ кє тврьдъ. аще и г(о)с(по)ди)нь кє повелѣ. шбаче двоженца запрѣщеннѣ да принимаетъ.
- 21 **Правило .нѣ. Оубинствѣна запрѣщеннѣ.** по собѣствоу напасти. продлѣжають се или оумалѣють се.
- 24 **Тльк(ь) Оуставлена оубо запрѣщеннѣ** за волна оубинства и за неволна. великы съ цр(ь)ков(ь)ны оучитель по-
- 27 ложн. таковаа же продлѣжати или скращати по прилоучивши се ноужди. на воли положиць єсть везати и рѣ-
- 30 шати приѣмьшаго власть.
- Правило .нѣ. Иже противу разбоини-**комъ изышдше. внѣ цр(ь)к(ь)ве прѣ-
- 33 бывающе. бл(а)гаго шбщеннѣ оупра-

због оскудице и немајући оно што је потребно – без кривице је.

Правило 53. Није велики грех ако робинѣ удовица буде отета у други брак; ипак, примиће запрѣћење за другобрачника.

Тумачење. Пошто робинѣ не могу без дозволе својих господара да склопе брак, по томе, дакле, не сматра се за велики грех удовици робинѣ то кад је неко отме и жели с њом брак. Уосталом, ни код отимања слободних жена у овоме нема места запрѣћењу, зато што, иако се сматра отетом, али својом вољом је следила. А правила не суде начини већ намеру. Нека њен брак, дакле, буде важећи уколико је и њен господар дозволио; ипак, запрѣћење за другобрачника да прими.

Правило 54. Запрѣћења за убиства се према околностима случаја продужују или смањују.

Тумачење. Прописана, дакле, запрѣћења за хотимична и за нехотимична убиства постави овај велики црквени учитељ; а да се та продужују или скраћују према искрсној потреби, повери на вољу ономе који је примио власт да везује и разрешиује.

Правило 55. Они који крену на разбојнике, ако су ванцрквена лица ли-

3-4 вдовица] оудовица Р М. оудова С | 5 двожен'ць С | 5-6 запрѣннѣ] запрѣщеннѣ Р С М и гр. - ἐπίτιμον | 10 вдовици] оудовици Р М | 12 изволивши Р М | ш] шт(ь) М | 14 аще] и аще С и гр. - καὶ | 21 Оубинствѣна. τῶν φονευτῶν | 27 таковаа же] таковааже Р М | 29-30 рѣшити М | 32 ум. цр(ь)к(ь)ве. гр. τῆς κοινωνίας | 33 шб'щеннѣ нема гр.

- знеть се. причѣтници же соуше ѿт(ъ)
степене да изврьгоуть се.
- 3 ТАБК(ъ). Понеже по г(оспод)ьскомоу
гласу. всакъ приемъ ножъ ѿт(ъ) но-
жа оумреть. и на разбоинику изышь-
- 6 д'ше. и тѣмъ противеце се. и сихъ
оубивающе. подѣ запрѣщеніемъ соуть
миръсци оубо члов(ѣ)ци соуше в(о)-
- 9 ж(ъ)ствыныихъ даровъ не причестеть се.
причѣтници же соуше да изврьгоуть се.
Правило .нѣ. Иже волею оубивъ .к.
12 лѣт(ъ) запрѣщение да приметъ. нево-
лею же оубивъ .ї. лѣт(ъ) прѣлюбоудѣи
.ѣ. лѣт(ъ) блудникъ .з. лѣт(ъ). и
- 15 сыгрѣшающе по шещанин д(ѣ)в(и)це
или чрноризице .ѣ. лѣт(ъ). запрѣще-
ние да примоуть.
- 18 ТАБК(ъ). Иже волею оубивъ. и потомъ
покаявъ се .к. лѣт(ъ) да боудеть безъ
шещениа с(ве)тыхъ танихъ. двадесете
- 21 же лѣтъ сице оустроить се ѿ немъ. за
четыри лѣта плакати се дльжьнь іестъ.
внѣ дврин цр(ъ)ков(ъ)ныхъ стоіе. и
- 24 въходящимъ вѣрнымъ моле се мол(и)-
твоу творити за нь. исповѣдаіе свое
безаконіе. по тѣх' же четырехъ лѣ-
- 27 тѣхъ. въ послушающіи в(о)ж(ъ)-
ств(ъ)ныхъ писанин прие||ть боудеть.
и петь лѣтъ с ними створивъ. седмъ
- 30 же лѣт(ъ) с припадающими моле се
створить. и четыри лѣта станеть
тъкмо с вѣрными. шещениа же не
- 33 приметъ. скончавшемъ же се сими

шавају се благог причешћа, а све-
штена лица – да се извргну из чина.
Тумачење. Пошто, по Господњим ре-
чима, свако ко се лати ножа од ножа
ће умрети¹, и они који пођу на разбој-
нике и супротставе им се и убијају их
– под запрећењем су; па ако су, да-
кле, мирјани неће се причестити бо-
жаственим даровима, а ако су све-
штена лица – да се извргну.

Правило 56. Онај ко хотимично уби-
је, 20 година запрећење да прими, а ко
нехотимично убије – 10 година; пре-
љубник – 15 година; блудник – 7 годи-
на, а девице или црноризице, које
после завета сагреше – 15 година за-
прећење да приме.

Тумачење. Онај ко хотимично убије,
а потом се покаје, 20 година да буде
изопштен од светих тајни. А двадесет
година овако ће се распоредити
за њега: четири године дужан је
плакати, стојећи ван црквених двери
и молећи вернике који улазе да тво-
ре молитву за њега, исповедајући сво-
је безакоње. После те четири године
да буде примљен међу оне који слу-
шају *Божаствена писма* и са њима
пет година да проведе; а седам годи-
на молећи се, са *припадајућима* да
проведе; четири године само да стоји
са верницима, а да не прима приче-

¹ Мт 26, 52

1 соуше нема М и гр. | 1–2 причѣтници же... да изврьгоуть се нема С | 13 же нема Р М и гр. |
[.ї.] десеть Р | 20–21 двадесете же] двадесети же Р С, к. М | 21 оустроит' се Р | 22 четыри] д.
Р М | 23 дврин] двѣры М | 26 четырехъ] четыры М | 27 въ послушающихъ С | 27–28 в(о)-
ж(ъ)ств(ъ)ныхъ нема гр. | 29 петь] ѣ. | седмъ] з. М | 31 четыри] д. М | 33 скончавшимъ Р М

лѣтомъ. причеститъ се с(ве)тыхъ та-
инъ.

- 3 **Правило** (о) .нѣ. Неколею оубивъ .ї. лѣт(ь)
безъ ѡбщениа да боудеть. сирѣчь двѣ
да плачеть се. и двѣ да послоушають.
6 четири да припадають. едино да стоить
с вѣрными. и потомъ да причеститъ се
с(ве)тыхъ таинъ.

- 9 **Правило** .нѣ. Прѣлюбы створивъ .ѣ.
лѣт(ь) безъ ѡбщениа прѣбоудеть. че-
12 тыри да плачеть се. петъ же лѣтъ да
послоушають б(о)ж(ь)ствныхъ писа-
нин. четири да припадають. и двѣ лѣ-
15 т(ь) да стоить съ вѣрными. мол(и)твь
тѣмъ съ ними причещаетъ се. и потомъ
да приѡбщитъ се б(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ
таинъ.

- 18 **Се разоумно.**

- Правило** .нѣ. | Блоудникъ седмъ лѣтъ
запрѣщение да приметъ. двѣ плаче
21 се. и двѣ послоушае б(о)ж(ь)ств(ь)-
ныхъ писанин. и двѣ припадае. и
едино стои с вѣрными безъ ѡбщениа.
24 въ ѡслоуе лѣто приетъ боудеть на
ѡбщение.

- Правило** .ѣ. Ѡбещавши се д(ѣ)в(ь)-
27 ствовати. или въ чрьноризице постри-
гше се. и потомъ выпадышемъ въ
блоудъ .ѣ. лѣт(ь) запрѣщение да при-
30 моутъ. четири лѣта да плачутъ се.
петъ же да послоушають. и четири лѣ-
т(а) да припадають. и двѣ да стоить

ше. Кад се те године испуне, приче-
стише се светим таинама.

Правило 57. Онај ко нехотимично
убије, десет година изопштен да бу-
де, то јест: две да плаче и две да слу-
ша, четири да *припада*, једну да стоји
са верницама, а потом да се причести
светим таинама.

Правило 58. Ко учини прељубу, 15
година да остане изопштен: четири
да плаче, пет година да слуша *Бо-
жаствена писма*, четири да *припада*
и две године да стоји са верницама,
учествујући са њима само у молитва-
ма, а потом да се причести божестве-
ним таинама.

Ово је јасно.

Правило 59. Блудник седам година
запређење да прими: две плачући, две
слушајући *Божаствена писма*, две
припадајући и једну стојећи са верни-
цима, без причешћа; осме године да
буде примљен на причешће.

Правило 60. Оне које су се завето-
вале девствовати, или које су се по-
стригле у црноризице и потом на ле у
блуд, 15 година запређење да приме:
четири године да плачу, пет да слу-
шају, четири године да *припадају* и
две да стоје са верницама, без приче-

3 .ї.] десетъ P | 4 да боудеть безъ ѡбщениа инв. P | 5 ум. двѣ, гр. τρία | 6 четири да припада-
ють нема C | четири] .ѣ. M | едино] едно P | да нема C | 7 с вѣрными нема гр. | 10 безъ ѡбщениа]
запрѣщениа M | прѣбоудеть] да боудеть C. да прѣбоудеть M, гр. нема | 11 петъ же] .ѣ. P, .ѣ. же M |
лѣтъ нема C и гр. | 12-13 б(о)ж(ь)ствныхъ писанин нема гр. | 14 съ вѣрными нема гр.; у гр. следи:
ἀνευ κοινωνίας | 18 Се разоумно, σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, RP, а V 1167, Patm.
207, AE (263) 279, CS 1121 нема | 19 седмъ] .ѣ. P M | 20 запрѣщение да приметъ нема гр. | 25 ѡбще-
ние - у MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30 следи σαφής, што V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121,
RP нема | 26 Ѡбещавши се] ѡбещавшение се P | 27-28 или въ чрьноризице постригше се нема гр. |
постригши се P M | 28 выпадыше P C M | 28-29 и потомъ выпадышемъ въ блоудъ, гр. καὶ
ἐκπεσοῦσα | 29-2 ум. .ѣ. лѣтъ... б(о)ж(ь)ствныхъ таинъ, гр. τὸν χρόνον τοῦ μοιχεύσαντος πληρώ-
σει. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν μονάζειν ἐπαγγελαμένων, καὶ ἐκπεσόντων, после чега у MSyn. 237, Petro-
polit. 208, AL ω 30, RP следи σαφής, што V 1167, Patm. 207, AE 263 (279), CS 1121 нема | 32 стоить C

- с вѣрными безъ ѡбщениа и потомъ да причестеть се в(о)жъствѣнныхъ таинъ.
- 3 **Правило .ѡа.** Крадь и покаивъ се. лѣто едино. ѡбличенъ же бывъ. и другоѡе едино.
- 6 **Такъ(ь).** Аще крадынъ. самъ въ себѣ покаивъ се. и татѡвоу юже створи исповѣсть. едино лѣто запрѣщениа да приметъ. аще же ѡбличенъ бывъ ѡт(ь) || нѣкихъ. покаиеть се. двѣ лѣт(ѣ) запрѣщениа да приметъ. такоже раздѣлитъ се юмоу. юкоже едино лѣто да стоитъ съ припадающими. второе же да стоитъ съ вѣрными. приобщае се молитвѣ ихъ. безъ ѡбщениа и тако по скончаннѡ двохъ лѣтоу. спод(о)бити се причещениа.
- 18 **Правило .ѡб.** Оскверненъ се съ мѡжъскоу полѡмъ. рекше мѡужеложникъ. аще покаиеть се .ѡ. лѣт(ь) да приметъ запрѣщениа ѡт(ь) нихъ же чѡтыри да плачетъ се. петъ же да прѣбоудеть въ послоушающихъ. чѡтыри же лѣта да припадають. и двѣ да стоитъ съ вѣрными безъ ѡбщениа. и потомъ на причещениа приеть боудеть.
- 27 **Се разоумно.**
- Правило .ѡг.** Иже съ бесловесными животы блѡудъ створивъ. рекше. съ чѡтврѣногими скотинами или съ инѣми животыны. аще покаиеть се. и свое нечъ|стие исповѣсть. такоже запрѣщениа приметъ юкоже и мѡужеложникъ.

шѡа, а потомъ да се причесте божественимъ таинама.

Правило 61. Онај ко је украо и покајао се, једну годину да се каје; а ако је разобличен – још једну.

Тумачење. Ако се крадљивац сам у себи покаје и исповеди за почињену крађу, једну годину запрећење да прими. А ако се покаје пошто га неки разоткрију, две године запрећење да прими – да му се то подели тако да једну годину стоји са *припадајућима*, другу пак годину да стоји са верницима, учествујући у њиховим молитвама, без причешћа, те тако по истеку две године да се удостоји причешћа.

Правило 62. Онај ко се оскврнавио са мушким полом, односно мужеложник, ако се покаје, 15 година запрећење да прими, од којих: чѡтыри да плаче, пет да буде са *слушајућима*, чѡтыри године да *припада* и две да стоји са верницима, без причешћа, а потомъ да буде примљен на причешће.

Ово је јасно.

Правило 63. Ко са бесловесним животињама почини блуд, односно са чѡтвороножним скотинама или са другим животињама, ако се покаје и своје безчашће исповеди, исто запрећење да прими као и мужеложник.

6–11 Аще крадынъ... да приметъ, Тѡ κλέψαντι, καὶ μὴ ἄφ' ἑαυτοῦ μεταμεληθέντι, καὶ ἦν ἐποιήσατο κλοπὴν ἐξομολογησάμενος, ἀλλ' ἐλεγχθέντι ὑπὸ τινῶν, τὸ τῆς διατίκας ἐπιτίμιον | 8 лѣто нема Р | 9–10 ѡт(ь) нѣкихъ | нѣ ѡт(ь) кихъ Р | 11 запрѣщениа С | такоже | такоже Р М | 11–12 раздѣлитъ се | да раздѣлитъ се С | 12 лѣто едино инв. С | 15 безъ ѡбщениа нема гр. | 15–16 по скончаннѡ С | 16 двохъ | двѣю Р, двою С М | 19 рекше мѡужеложникъ нема гр. | 18–26 ум. Оскверненъ се... приеть боудеть, гр. 'Ο ἁρσενοκοίτης, ὡς μοιχὸς | 27 Се разоумно нема С; 28–33 ум. Иже съ бесловесными... юкоже и мѡужеложникъ, гр. 'Ο ἐν ἀλόγοις τὴν αὐτοῦ ἄσέβειαν ἐξαγορεύων, ὁμοίως | 29–31 рекше... животны нема гр. | 30 скотинами | скоты Р | 32 тако же | такоже Р С М | 33 юкоже | юко Р

И се разоумно.

- Правило 64. Клетвьникъ. рекше. кльный
3 се въ л'жоу. или прѣстѣпакъ истинноу ю
клетвоу десеть лѣтъ приметъ запрѣ-
щеніе. двѣ лѣтъ да плачетъ се. три
6 да послоушають в(о)ж(ь)ствныхъ пи-
сани. четири же лѣта да припадають.
и едино лѣто да стоитъ с вѣрными.
9 и потомъ в(о)ж(ь)ств(ь)наго вбъще-
ніа причеститъ се.

Се разоумно.

- 12 Правило 65. вбавникъ. и чародѣи. іако
оубице соуть.

Тльк'. Волнаго оубиства запрѣщеніе.

- 15 вбавники и чародѣи да примоутъ.

Правило 66. Гробныхъ тать. десеть лѣтъ
запрѣщеніе да приметъ. двѣ лѣт(ѣ)

- 18 да плачетъ се. три да послоушають
в(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ писани. четири да
припадають. и едино лѣто да стоитъ
21 с вѣрными || безъ вбъщеніа. и потомъ
да причеститъ се в(о)ж(ь)ствныхъ та-
инь.

- 24 Правило 67. Братъ съ сестрою смѣсив'
се. іако оубица повиньнъ.

Тльк(ь). Пще оубо присна ксть сестра

- 27 с неюже смѣси се братъ. вт(ь) то-
гожде в(ть)ца и тожде м(а)т(е)ре
рождаши се с нимъ .к. лѣт(ь). іако
30 волны оубица запрѣщеніе да при-
метъ. нь прѣжде того да вт(ь)стоу-
пить скврн(ь)наго и безакон(ь)наго дѣла.
33 аще же инородна ксть сестра. вт(ь)

И ово је јасно.

Правило 64. Кривоклетник, односно
онај ко се лажно куне или ко престу-
па истинску заклетву, десет година
запређење да прими: две године да
плаче, три да слуша *Божаствена пи-*
сма, четири године да *припада* и јед-
ну годину да стоји са верницима, те
потом да учествује у божаственом
причешћу.

Ово је јасно.

Правило 65. Врачар и чаробњак су
исто што и убице.

Тумачење. Врачари и чаробњаци за-
пређење за хотимичног убицу да
приме.

Правило 66. Гробокрадица десет го-
дина запређење да прими: две године
да плаче, три да слуша *Божаствена*
писма, четири да *припада*, једну го-
дину да стоји са верницима, без при-
чешћа, а потом да се причести божа-
ственным тајнама.

Правило 67. Брат који се смеша са
сестром, крив је као убица.

Тумачење. Ако је, дакле, присна се-
стра са којом се свезао брат, рођена
са њим од истог оца и исте мајке, 20
година као хотимични убица запре-
ђење да прими, али пре тога да од-
ступи од скврнавог и безаконог дела.
А уколико је инородна сестра, од
истог оца а друге мајке, или од исте

1 И се разоумно] Си вѣ разоумнѣ С, гр. σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, РП. а V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS нема | 2-4 рекше кльный се... клетвоу нема гр. | 4 десеть] Т. М | приметъ] иматъ Р, нема гр. | 4-5 десеть лѣтъ приметъ запрѣщеніе, δεκαετία | 5 лѣтѣ нема гр. | 6-7 в(о)ж(ь)ствныхъ писани, нема гр. | 8 и нема гр. | с вѣрными нема гр. | 9 и нема гр. | в(о)ж(ь)ств(ь)наго нема гр. | 9-10 вбъщеніа причеститъ се, τῆς κοινωνίας ἀξιοῦμενος | 11 Се разоумно, σαφής има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, а V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121, нема | 15 ум. вбавники и чародѣи, гр. οἱ τοῖ | 16 десеть] Т. Р С М | 16-17 десеть лѣтъ запрѣщеніе да приметъ, ἐν δεκά ἔτεσιν ἀκοινωνήτος ἔσται | 17 лѣт(ѣ) нема гр. | 19 в(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ писани нема гр. | 21 с вѣрными безъ вбъщеніа нема гр. | 21-23 ум. и потомъ... тинь, гр. καὶ τότε δεχθῶμενος, у Petropolit. 208, AL ω 30 следи σαφής, што MSyn. 237, V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121, РП нема | 25 повиньнъ нема гр.: повиньнъ ксть] М | 27-28 тогожде] того же С | 30 да нема Р | 31-32 нь прѣжде того да вт(ь)стоупитъ, μετὰ δὲ τὸ ἀποστῆναι | 33-3 вт(ь) единоного... иного же в(ть)ца, ἀπὸ μόνου πατρὸς, ἢ ἀπὸ μόνης μητρὸς

1 единого ѡ(тъ)ца иныѣ же м(а)тере.
 или ѡт(ъ) единого м(а)т(е)ре иного же
 3 ѡ(тъ)ца. таковы .ѿ. лѣт(ъ). запрѣще-
 ние да приметъ. три лѣта да плачет
 се. и три лѣта да послоушаетъ б(о)-
 6 ж(ъ)ствныхъ писани. три же лѣта
 да припадаетъ. и в' десетоѣ лѣто при-
 етъ боудеть с вѣрными. с тѣми же
 9 вѣрными. двѣ лѣт(ъ) стоимъ. и мо-
 литвъ послоушавъ. и тако ѡт(ъ) толѣ
 бл(а)гаго ѡбѣщание спод(о)битъ се. | иа-
 12 коже седмьдесятъ петое правило сего
 с(ве)т(а)го повелѣваетъ.

15 **Правило 67.** ѡт(ъ)реч(е)ны въ сродъ-
 ствѣ бракъ. любодѣяния запрѣщениѣ
 имать.

18 **Тлък(ъ).** Иже възбраненъ бывъ зако-
 номъ брака поети женоу сродства ра-
 ди. тѣ аще съгрѣшитъ с нею прѣлю-
 бодѣискаѣ запрѣщениѣа приметъ. по-
 21 неже различна соуть запрѣщениѣа. по-
 виннѣющнхъ се любодѣяния соудоу. къ
 приближенно сродства приметъ тако-
 24 ваѣа. заѣ бо іакоже седмьдесятъ сед-
 моѣ и ѡсмьдесятъ ѡсмоѣ правило
 повелѣваетъ. иже закон'ноу женоу
 27 свою поустивъ. и дроугоу поимъ. и
 двѣ сестрѣнни въ различна врѣмена
 поимъ женѣ. прѣлюбодѣяния повн-
 30 ннн соуть соудоу. нѣ не запрѣщаетъ се
 имъ за .ѿ. лѣт(ъ) іакоже прѣлюбы
 дѣявшемоу с моужатицею. нѣ седмь
 33 лѣтъ. ѡт(ъ) ѡбѣщениѣа оупражниѣ-

мајке а другоѣ оца, такав дванаест
 година запрѣщење да прими: три го-
 дине да плаче и три године да слуша
Божествена писма, а три године да
припада и десете године да буде
 примъен са верниѣама, па пошто
 одстоји са тим верниѣама две године.
 слушајући молитве, тако од тада да
 се удостоји благог причешѣа, како
 седамдесет пето правило овог свети-
 теља прописује.

Правило 68. Забраенъ брак по срод-
 ству запрѣщење за прѣлюбника да
 има.

Тумачење. Онај ко је због сродства
 законом о браку спречен да узме
 жену, тај, уколико са њом сагреши,
 да прими запрѣщење за прѣлюбчин-
 ство. Пошто су различита запрѣщења
 за оне који су одговорни суду за прѣ-
 любчинства, таква прима према
 блискости сродства. Овде, дакле,
 како седамдесет седмо и осамдесет
 осмо правило прописује, онај ко за-
 кониту своју жену пусти и узме дру-
 гу, и онај ко у различито време узме
 две сестре за жене, одговорни су суду
 за блудочинство, али им се не за-
 прећује 15 година као прѣлюбнику са
 удатом, већ седам година причешѣа
 се ускраћују: једну годину плачу, две

3-4 таковы .ѿ. лѣт(ъ) запрѣщениѣа да приметъ нема гр. | 4 прѣимитъ М | 5 и нема Р и гр. |
 да послоушавъ М | 5-6 ум. да послоушавъ б(о)ж(ъ)ствныхъ писани, гр. παραδεχθήσεται εις
 ακρόασην | 8-9 с тѣми же вѣрными нема М | 8-10 с тѣми же... послоушавъ, και μετ' αυτων
 ἔτερα δύο ἔτι συστάς εις ευχήν | 9 стоимъ] стоиати С | 12 седмьдесятъ петое] .ѿ. петое Р. .ѿ.
 и петое С. .ѿ.ѿ. М | 12-13 сего с(ве)т(а)го нема гр. | с(ве)т(а)го] с(ве)т(а)го събора (!) М | 15-16
 любодѣяния запрѣщениѣа имать. ката μοιχόν | 16 имать] приметъ Р | 24 заѣ бо] заѣ же М |
 іакоже] іакож М, іако С | 25 ум. ѡсмьдесятъ, гр. ὁ ἑβδομηκοστός | ѡсмьдес(е)тъ М | 27 поимъ]
 поимъ Р; у гр. следн: εις συνοικέσιον | 31 .ѿ.] пять на десете С | 31-32 прѣлюбодѣяв'шюмоу
 С | 32 с моужатицею. μετὰ υπάνδρου | нѣ] на М | седмь] .ѿ. С

ють се. || єдино лѣто плачущіе се. двѣ
послушающіе б(о)ж(ь)ствныхъ писа-
3 нн. три лѣта нападающе. въ седмоє
же лѣто стоюще с вѣрными и мо-
л(и)твь тькмо с ними пришецающе се.
6 и потомъ с(ве)тыхъ танихъ причестеть се.
Правило (о) .ѿ. Прѣжде брака чьтьць
смѣсив се съ вбрученицею. по єди-
9 номъ лѣт(ѣ) приеть бывъ. да прѣ-
боудеть чьтьць. несврѣшенъ же. оукра-
ды же бракъ. ш(ѣ)ринновень такожде и
12 слоуга.
Тльк(ь). Чьтьць. аще женѣ вбруч-
чивъ. и прѣжде брака растливъ ю. за
15 єдино лѣто да оупразнитъ се ш(ѣ)
степене. и тако приеть боудеть пакы
почитати кнѣгы. на большеє сврѣше-
18 ннє не мogy възити. нь на томъ прѣ-
быває степені. аще же прѣжде вбруч-
чєннѣ смѣсив се. и потомъ
21 закономъ брака понметъ ю. ш(ѣ)н-
нѣдь степенє своєго лишитъ се. се же
запрѣщєннє и на непоста|влєныхъ слоу-
24 гахъ цр(ь)к(ь)в(ь)ныхъ да дръжитъ
се.
Правило .ѿ. Исповѣдѣвъ презвѣтеръ
27 или дѣаконь. іако въ оустѣноу сыгрѣ-
ши. ш(ѣ) слоужбы да оупразнитъ се.
с(ве)тыхъ же даровъ да причєщаєтъ се.
30 аще же что болє сєго явить се сыгрѣ-
шивъ. да изврѣжєтъ се.
Тльк(ь). **Иже** оустѣнама шкврѣннѣ
33 се. разлѣчно тлькочєтъ се. шбачє пи-

слушају *Божественна писма*, три го-
дине *припадају*, а у седмој години
стоје са верницима и само у молитва-
ма са њима учествују, те се потом
причєшћују светим тајнама.

Правило 69. Чатац који се пре брака
смєшао са обрученицом, после једне
године, пошто буде примљєн, да оста-
не чатац, без напредовања; онај, пак,
ко је прикривао брак, да се одбаци.
Такође и служитељ.

Тумачєње. Чатац, ако је жену обру-
чио и пре брака је раздевичио, јєдну
годину да се лиши чина, те тако
примљєн да буде да опет чита кнѣге;
на веће напредовање не може да
узиђе, већ на том степену да остане.
А уколико се пре обручєња тајно
смєшао, и потом по брачном закону
је узме, сасвим да се лиши свог чина.
Ово, пак, запрєћєње да се држи и код
нерукоположєних црквєних служи-
тєља.

Правило 70. Кад презвитер или ђа-
кон исповєди да је уснама сѣгрєшио,
нека прекине да служи, а светим да-
ровима да се причєшћује. Уколико
се, пак, покаже да је више од тога сѣ-
грєшио – да се изврєгне.

Тумачєње. Оскврнављєње уснама ра-
злѣчито се тумачи. Ипак, не треба

1 лѣто нема гр. | двѣ] двѣ лѣтѣ Р М и гр. – διέτιον | 2 послушающихъ) М | 4–6 и мо-
л(и)твь... причестеть се нема гр. | 5 с ними нема Р | 6 и нема Р | 10 несврѣшенъ же, ἀπρόκοπος | 13
проβιβαζόμενος

- саннѣмъ прѣдати сего не под(о)баѣтъ.
 за срамотоу вещи. аще же кто ѡт(ь)
 3 днаконъ или ѡт(ь) презвѣтеръ въ та-
 ковыи грѣхъ выпадеѣтъ. ѡт(ь) слоужбы
 оупразнитъ се. с(ве)тыхъ же даровъ да
 6 причаѣтъ се. аще же боле сего явить
 се съгрѣшивъ. да извержеть се.
Прав(и)л(о) .бѣ. Свѣдынъ нѣкоѣго съ-
 9 **грѣшеніе и скривае. равно томоу за-**
прѣценіе принимаетъ.
Такъ. Аще кто свѣдынъ нѣкоѣго.
 12 ѡт(ь) прѣжде реченыхъ грѣхъ нѣчто
 съгрѣшивъша. и не исповѣсть его. || нъ
 ѡбличень боудеть безаконіе скривае.
 15 тожде принимаетъ запрѣценіе. и въ то-
 лико вѣрѣме. въ ѣликоже злоу дѣлатель
 запрѣценіе приметъ.
 18 **Правило .бѣ. Иже влѣхвомъ или нѣ-**
кымъ таковымъ себе вдавъ. вѣременемъ
оубице оустроенъ боудеть.
 21 **Такъ(ь).** В'дав' оубо себе влѣхвомъ.
 или ѡбавьникомъ. или чародѣицемъ.
 на оученіе злохитрѣства ихъ. іако во-
 24 лею оубивыи. запрѣценіе приметъ.
 вѣроуіе же въ влѣхвы. или въводе ихъ
 въ домъ свой. ѡбѣтениа ради нѣко-
 27 ѣго. или ѡчищеніа ѡтравленіи. или
 ѡт(ь)крѣвленіа ради нѣкихъ неизрече-
 н'ныхъ. шесть лѣтъ запрѣценіе да
 30 приметъ. іакоже .ѣѣ. воіе правило по-
 велѣваѣтъ. шестаго вселенскаго сбора
 33 іаже въ константи градѣ въ троулаѣ
 полатнѣмъ. и ѡсмыдесетъ третіе

ово написмено предати због срамоте ствари. Ако, пак, ко од ѣкона или презвитера упадне у такав грех, да се лишн службе, а светим даровима да се причешѣује. Уколико се покаже да је више од тога сагрешно – да се извергне.

Правило 71. Онај ко сазна нечије сагрешеніе, и скрива – да прими томе равно запрећеніе.

Тумаченіе. Ако ко зна за некога да је нешто од напред речених грехова сагрешно и није их исповедио већ, скривајући безакоуе, буде разобличен, исто то запрећеніе да прими и за онолико времена колико је запрећеніе добио и починилац зла.

Правило 72. Ономе ко је себе препустио врачарима или таквима некима – време за убице да буде одмерено.

Тумаченіе. Онај, дакле, ко се препустио врачарима, или чаробѣацама, или травотрѡвачима ради изучавања њихове зле вештине, прима запрећеніе као хотимични убица. А онај ко верује врачарима, или их уводи у свој дом да нешто пронађу, или очисте отраве, или да открију неке тајне – шесть година запрећеніе да прими, како прописује 61. правило Шестог васеленског сабора у Константинограду, у Трулској палати, и осамдесет

2-3 ѡт(ь) прозвѣтеръ. или ѡт(ь) днаконъ инв. Р М | 4-7 ум. ѡт(ь) слоужбы... да извержеть се, гр. κατὰ τὸν παρόντα κανόνα τὸ ἐπίτιμιον δέξεται | 6 же нема С | 13 съгрѣшивъша] съгрѣшивъша М | 10 принимаетъ] да принимаетъ С | 15-16 толико] толи(!) Р | 18 Иже] Или М | 20 оустроенъ боудеть, οἰκονομῆσεται | 25 въ нема С | 28-29 неизречен'ныхъ, ἀπορρήτων | 29 шесть] ̅. С М | 30 .ѣѣ. воіе] шестьдесетъ и првоіе Р М (и нема М) | 33 ѡсмыдесетъ третіе] .iii. С

правило в' семь | послании великаго Васи-
лиа.

3 **Правило .ог. Х(ри)с(то)въ ѡт(ъ)мет-**
никъ. въ всемъ житии своемъ да каеѣ
се.

6 **Тльк(ъ). Иже ѡт(ъ) х(ри)с(т)а ѡт(ъ)-**
врьжеть се. въ все врѣме живота сво-
его. длъжьнь иеть плакати се. на ис-

9 **ходѣ же житиа спод(о)бити се с(ве)-**
т(а)го причещенна.

Правило .од. Везати и раздрѣшати
12 **власть приеми. недоугоуциимъ грѣ-**
хы. велико скроушение виде. едино
ѡт(ъ) прѣжде реч(е)ныхъ оумалить
15 **врѣме.**

Тльк(ъ). Запрѣщенна оубо положена
быше ѡ коиемъждо грѣсѣ. пороучены
18 **же ѡт(ъ) б(ог)а везати и раздрѣша-**
ти. на исповѣдание и на скроушение
ср(ъ)д(ъ)ца коегождо кающаго се въ-
21 **зирае. аще оумалить запрѣщению врѣ-**
ме. не боудеть вины достоинъ.

Правило .ое. Иже съ сестрою по ѡ(тъ)-
24 **ци или по м(а)тери вскръннвъ се. да**
не выидеть въ домъ мол(и)твыныи.
рекше въ цр(ъ)ковь. дондѣже ѡт(ъ)-
27 **стоупить ѡт(ъ) безакон'наго дѣла. и**
потомъ истрѣ||звивъ се. три лѣта да
плачет' се. три лѣта да послоушають
30 **б(о)ж(ъ)ствныхъ писании. и три лѣта**
да припадають. и десетое лѣто приеѣ
боудеть безъ ѡбѣщениа. и инѣ двѣ
33 **лѣт(ѣ) стоиавъ с вѣрными и мо-**

треѣе правило у овој *Посланици*
Василија Великог.

Правило 73. Христов одметник це-
лог свог живота да се каје.

Тумачење. Ко се одметнуо од Хри-
ста, све време свог живота дужан је
да плаче, а на крају живота да се удо-
стоји светог причешћа.

Правило 74. Онај ко је добио власт
да везује и да разрешиује грехе боле-
снима, видећи велику скрушеност.
скратиће време – једно од напред ре-
чених.

Тумачење. Запређења, дакле, бише
дата за сваки грех. Онај, пак, коме је
од Бога поверено да везује и да ра-
зрешиује, гледајући на исповедање и
скрушеност срца сваког од покајни-
ка, ако скрати време запређења неће
заслужити осуду.

Правило 75. Ко се оскврнавнo са се-
стром по оцу или по мајци, да не уђе
у молитвени дом, односно у цркву све
док не одступи од безаконог дела. А
потом, отрезнивши се, три године да
плаче, три године да слуша Божас-
твена писма и три године да припа-
да, а десете године да буде примљен,
без причешћа, те после две године,
пошто одстоји са верницима и приоп-

1 ум. в' семь. гр. τῆς ἀνὰ χεῖρας ταύτης τρίτης | 4 своимъ нема гр. | 6 ѡт(ъ) нема Р С М | 8 плакати
се] плати се(!) Р | 8–9 исходѣ] исхождение С | 9 же нема Р | сподобити се Р | 22 вины,
καταγνώσεως | достоинъ М | 26 рекше въ цр(ъ)ковь нема гр. | 27 и нема гр. | 29 три] .ї. М | 30
б(о)ж(ъ)ствныхъ писании нема гр. | и нема гр. | 32 безъ ѡбѣщениа, χωρίς προσφορᾶς | 32 инѣ
нема гр. | 33–1 ум. стоиавъ... приѡбѣщивъ се, гр. συστάς εἰς εὐχὴν | молитавъ М

- л(и)твѣ ихъ приѡбщивъ се. прочее
спод(о)вити се с(ве)т(а)го ѡбщениа.
- 3 **Правило .оѣ.** Тѣ же оуставъ запрѣще-
ниемъ да приимѡуть. иже поимають
снѣхы свои.
- 6 **Тѣмъ(ъ).** Се же правило. истѣковано
есть. въ шестидесят седмѣмъ прави-
лѣ. сего посланна.
- 9 **Правило .оѣ.** Иже свою женоу ѡставъ
и другою поимъ. прѣлюбоудѣи сын.
седмѣмъ лѣтъ запрѣщениа да прииметь.
- 12 **лѣто** едино плаче се. двѣ лѣт(ѣ) по-
слоушае в(о)ж(ъ)ствныхъ писанин.
три лѣта припадае. и седмоуе стои с
вѣрными. безъ ѡбщениа. и потомъ да
15 причестить се с(ве)тыхъ даровъ.¹
- Правило .оѣ.** Пще кто поиметь двѣ
18 сестрѣницѣ. | въ различна врѣмена. ре-
кше оумреть прѣваа. ѡнъ же поиметь
сестроу ие. седмѣмъ лѣтъ запрѣщениа
21 да прииметь. лѣто едино да плачетъ
се. двѣ лѣт(ѣ) послоушае в(о)ж(ъ)ст-
вныхъ писанин. три лѣта припадае. и
24 седмоуе стои с вѣрными. безъ ѡб-
щениа. и потомъ да причестить се
с(ве)тыхъ даровъ.²
- 27 **Правило .оѣ.** Пще кто с мацехоу
своею ѡсквернитъ се. иакоже ѡскверни-
вы се съ сестроу. запрѣщениа при-
30 метъ.

шти се ѡиховим молитвама, убудуће
да се удостоји светог причешћа.

Правило 76. Исти тај вид запрећења
да приме они који узимају своје сна-
хе.

Тумачење. Ово правило је протума-
чено у шездесет седмом правилу ове
Посланице.

Правило 77. Онај ко је оставио своју
жену и узео другу. будући прѣлюбник,
седам година запрећење да прими:
једну годину да плаче, две године да
слуша *Божаствена писма*, три године
да *припада*, а седме године да стоји са
верницима. без причешћа, те потом да
се причести светим даровима.¹

Правило 78. Ако ко узме две сестре,
у различита времена, то јест, умре
прва па он узме њену сестру, седам
година запрећење да прими: једну го-
дину да плаче, две године да слуша
Божаствена писма, три године да
припада, а седме да стоји са верници-
ма, без причешћа, те потом да се
причести светим даровима.²

Правило 79. Ако се ко са својом ма-
ћехом ѡсквернаво, прима запрећење
као онај ко се са сестром ѡсквернаво.

2 ѡбщениа – у MSyn. 237, Petropolit. 208 следи σαφής, а у AL ω 30, РП – Οὗτος ὁ κανὼν συνηρη-
νεύθη τῷ ἐξηκοστῷ ἐβδόμῳ κανόνι (AL ω 30 нема κανόνι) | 3 Тѣ же | Тѣжде Р С М | 3–4 ум. Тѣ же
оуставъ запрѣщениемъ да приимѡуть, гр. 'Ο αὐτὸς τύπος καὶ περὶ (Василијево прав.); Τὰ αὐτὰ
καὶ περὶ (Аристин) | 4 поимають | поимать М | 5 снѣхы свои – у AL ω 30, РП ум. тумачења следи
σαφής | 7 шестидесят седмѣмъ | .ѣ. С | 8 посланна – тако и у MSyn. 237, Petropolit. 208, V 1167,
Patm. 207, AE (263) 279, а у CS 1121 прав. 75. и 76. спојена су у једно – 76. и нема κανόνι; у РП ум.
тумачења – σαφής | 9 ѡставъ | ѡставивъ С | 10 поимъ | поимъ С | 11 седмѣмъ | .ѣ. С М | 12 плачетъ
се М | лѣт(ѣ) нема Р М | 12–16 лѣто едино... даровъ нема гр. | 17–26 ум. Пще кто... даровъ, гр.
'Ο αὐτὸς κρατεῖται τύπος καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀδελφὰς λαμβανόντων, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς, по-
сле чега у Petropolit. 208 следи σαφής | 20 седмѣмъ | .ѣ. М | 21–22 да плачетъ се | плачен се Р С М | 25
потомъ да | потома С (!) | 27–28 Пще кто с мацехоу своею. 'Ο τῇ μητρὶ | 29–30 прииметь | да
прииметъ С

¹ у MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS 111 ово прав. је οη'; у РП
следи: Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τῷ 71 κανόνι συνηρημένους. ² У CS 1121 ово је οθ'. прав.

Тлъкъ(ь). Ици правила шестидесеть се-
дмаго сего послання.

3 Правило .п̃. Многоженци. скотьсци
соущи. ѡбаче оубо по четирыхъ лѣ-
т(ѣ)хъ приети да боудоуть.

6 Тлъкъ(ь). Многоженци ѡт(ь) скврьне-
нна ѡт(ь)стоупающе. и безаконны ра-
зарѣшающе бракъ. четири лѣта за-

9 прѣщение да приимоуть. аще и болни
ѣсть боудъ грѣхъ съ. ѣдинно оубо лѣ-
то плачуще се. три же припадающе. и

12 тако спод(о)блени боудоу||ть причеще-
нна в(о)ж(ь)ствныхъ даровъ.

Правило .п̃а. Прѣстоупивше вѣроу
15 моукъ ради. ѡсмь лѣтъ запрѣщение
да приимъть. своєю же волею прѣ-
стоупивше .в̃і. лѣт(ь).

18 Тлъкъ(ь). Слани же оубо въ варварь-
сцѣль нахождени. великоу ноуждоу
ѡт(ь) моукъ прѣтрьпѣше. и болѣзнии

21 не трыпеще. в(о)жню вѣроу прѣстоу-
пише. клетвы поганьскыѣ створше. и
непод(о)бныхъ иѣкыхъ въ идольскыхъ

24 храмѣхъ вькоусивше. си оубо пока-
завше се. и съ слызами (!) и скроуше-
ниемъ срьд(ь)ца ѡбративше се. за три

27 оубо лѣта с плачущими се причтени
боудоуть. за двѣ же с послоушающи-
ми. и за дроуга три лѣта с припа-

30 дающими. и тако на причещение при-
ieti бѣдоуть. ѣлици же без великы
ноужде прѣдатели быше в(о)жне вѣ-

33 ры. трапезоу демоньскоую идше. и

Тумачење. Потражи шездесет седмо
правило ове *Посланице*.

Правило 80. Многоженци. будући као
скотине, ипак дакле, после четири
године примљени да буду.

Тумачење. Многоженци који одсту-
пају од скврнављења и раскидају не-
законити брак, четири године запре-
ћење да приме, иако је овај грех већи
од блуда; једну, дакле, годину да пла-
чу а три да *припадају*, те тако да буду
удостојени причешћа божественним
даровима.

Правило 81. Они који су преступили
веру због мучења, запрећење да при-
ме осам година; а ако су својом во-
љом преступили – 12 година.

Тумачење. Сви који су, дакле, у вар-
варској најезди, претрпевши велику
невољу од мучења и не отрпевши бо-
лове, преступили веру у Бога, поло-
живши поганске заклетве, и у идол-
ском храму једући нешто од онога
што не треба – ти дакле, покајавши
се, и са сузама и скрушеним срцем о-
бративши се, три године да буду при-
бројани са *плачућима*, а две са *слу-
шајућима*, па друге три године са *при-
падајућима*, те тако да буду примље-
ни на причешће. А сви они који без
велике невоље беху издајце вере у
Бога, једући демонску трпезу и за-

1–2 Ици... послання нема гр.; ум. тога у MSyn. 237, Petropolit. 208 σαφής | 10 боудъ Р С М | 10–11 лѣто нема С | 12–13 ум. спод(о)блени... даровъ, гр. δεχθήσονται | 15 ѡсмь] .п̃. С М | 15–16 ум. запрѣщение да приимъть, гр. ὑποπίπτέωσαν | 17 в̃і.] два на десетѣ Р | 21 в(о)жню вѣроу, εἰς θεὸν πιστῖν | 24 оубо нема гр. | 25 съ слызами (!) грешка писара, треба съ слызами као у Р С М и гр. – μετὰ δακρύων | 27 ум. с плачущими, гр. μετὰ τῶν ἀκροσμένων | 28–29 ум. за двѣ же с послоушающими, гр. καὶ ἐν ἑτέροις τρισὶ μετὰ τῶν ὑποπίπτονων | 29 дроуга] дроуга же М | 33 идше. ἁψαμένοι

- клетвами погань|скими кльнше се.
 тин оубо три лѣта да плачють се.
 3 двѣ же лѣтѣ да послоушають в(о)-
 ж(ь)ствныхъ писанин. три же въ
 припаданин да створеть. и иная три
 6 стоеть с вѣрными на мол(и)твѣ. и
 тако въ второе на десете лѣто бл(а)-
 гаго шещенниа причестеть се.
 9 **Правила(о) .пѣ. По** ноужди кльн'се. по
 шести лѣт' приеть боудеть. а иже без
 ноужде по двоу на десете.
 12 **Тльк(ь).** Клет' се нѣкто сего или шно-
 го не створити. иакоже соудна сын. не
 подыписати соуда напесенаго на нѣко-
 15 го. и потомъ поноужденъ бывъ шт(ь)
 бол'шее власти. и подыписавъ прѣ-
 стоуни клетвоу. таковыи. льгчаншии
 18 запрѣщеннем' повин'нь иеть ноужде
 ради. за шесть бо лѣтъ запрѣще-
 нне прииеть. аще же свѣнь нѣкые
 21 ноужде прѣстоуни въ немже клет' се.
 двѣ лѣт(ѣ) да плачет се. и двѣ да
 послоушають в(о)ж(ь)ств(ь)ныхъ писа-
 24 нин. петъ лѣтъ да прѣбоудеть с при-
 па|дающими. и двѣ лѣт(ѣ) приеть
 боудеть с вѣрными. и мол(и)твѣ с ни-
 27 ми пришб'цить се. и тако по единомъ
 на десете лѣт(ѣ). тѣла и крѣве х(ри)-
 с(то)вы спод(о)бить се.
 30 **Правило .пѣ. Иже** вльхвомъ вѣроующе.
 и введеще нѣкые шт(ь) нхъ въ до-
 мы свое. на шбрѣтении нѣкыхъ чаро-
 33 дѣианиа. лѣто едино да плачють се.

клинући се поганским заклетвама –
 ти, дакле, три године да плачу а две
 године да слушају *Божаствена пи-*
сма, три, пак, у *припадању* да прове-
 ду, а друге три да стоје са верницима
 на молитви, те тако дванаесте године
 да се причесте благим причешћем.

Правило 82. Ко се под присилом ку-
 не, после шест година да буде прим-
 љен, а онај без присиле – после два-
 наест.

Тумачење. Кад се неко куне да ово
 или оно неће учинити, попут судије
 да неће потписати пресуду изречену
 против некога, а потом, будући при-
 сиљен од веће власти, и потписавши,
 преступи заклетву – такав лакшем
 запрећењу подлеже због присиле, јер
 ће шест година запрећење да прими.
 А уколико без неке присиле престу-
 пи оно за шта се заклео, две године
 да плаче и две да слуша *Божастве-*
на писма, пет година да остане са
припадајућима и две године да буде
 примљен са верницима и њима се
 приоштити молитвама, те тако, после
 једанаесте године да се удостоји тела
 и крви Христове.

Правило 83. Који врачарима верују и
 неке од њих уводе у своје домове ра-
 ди проналажења неких мађија, једну

5 да створеть, διατελέσουσι | 6 с вѣрными стоеть инв. М | и нема Р | 7 въ второе на десете,
 τῷ δωδεκάτῳ V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, а у MSyn. 237, AL ω 30, CS 1121, RP τῷ δεκάτῳ | 10
 иже] иже С | 11 двоу на десете] .бѣ. Р, двою на десете С М | 12–13 ум. сего или шного, гр. τότε |
 13 иакоже] иакоже се Р С М, гр. τυχὸν | 19 шесть] .ѣ. М | бо нема М | 22 ум. да плачет се, гр. με-
 τὰ τῶν ἀκροωμένων | и нема С | 22–24 ум. и двѣ... писанин, гр. ἐν πέντε μετὰ τῶν ὑποκλιπτόντων | 24
 петъ] .ѣ. Р С | прѣбоудеть] боудеть С | 24–25 ум. петъ лѣтъ... с припадающими, гр. καὶ ἐν
 δυσὶν ἄλλοις παραδεχθήσεται μετὰ τῶν πιστῶν, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτοῖς συκοινωνήσει | 25–26
 приеть боудеть] прѣбоудеть С, гр. παραδεχθήσεται | 27 по] под(ь) М | 28 и крѣве нема гр. |
 32–33 чародѣианин Р С М, гр. φαρμακεῖων

3 другою лѣто да послоушають б(о)-
ж(ь)ствныхъ писанин. три лѣта да
припадають. и едино стоавше с вѣр-
ными. и потомъ приети боудуць на
причещение.

6 **Правило .пд. Не вѣременемъ соудн за-**
прѣщенна нь вбразоумъ. аще же прѣ-
бываютъ въ грѣсѣхъ и противоу гл(а)-
9 гол)ють. ты же сп(а)сан д(оу)шоу
свою.

12 **Тльк(ь).** Запрѣщенна оубо повелѣна
быше. какоже написана соуть. не по-
д(о)бають же на вѣрѣе запрѣщенни
вызирати. нь на вбразъ покаиання. и
15 аще съ слъзалии и скроушенниемъ ср(ь)-
д(ь)ца и смѣренниемъ | крѣпкомъ. не-
повѣдание. твореть съгрѣшающен и
18 шт(ь)стоупеть шт(ь) зла. и шт(ь)
всеие д(оу)ше възидоуть г(оспод)а.
власть естъ приеи'шешоу везати и ра-
21 зарѣшати. вѣрѣе запрѣщенна ихъ оу-
малити. аще же не оудобъ шт(ь)трѣ-
гноути се хоте шт(ь) своихъ вбыван
24 съгрѣшающен. и грѣхоль и сластемъ
плѣтскымъ работати волеть паче. не-
же ли г(о)с(поде)ви. и еже по иев(а)н-
27 г(е)лнлю жизни не приеилють. никое
намъ к таковымъ слово запрѣщенна.
въ людехъ бо непокоривыхъ наоучени
30 есмы слышати како сп(а)сан сп(а)сан
свою д(оу)шоу.

33 **Шт(ь) посланна с(ве)т(а)го васи(ли)а**
къ амфилохию.

годину да плачу, друге годне да слу-
шаю *Божественна писма*, три годне
да припадаю и jednu да стоје са вер-
ницима, те потом да буду примљени
на причешће.

Правило 84. Запређења не просубуј
временом, него случајем. Уколико
остају у гресима и противрече, ти он-
да спасавај душу своју.

Тумачење. Запређења, дакле, бине
одређена онако како су написана. Не
треба, међутим, на време запређења
гледати, него на начин покајања. И
уколико се са сузама и скрушеним
срцем и чврстом смерношћу сагре-
шитељи исповедају и од зла одступа-
ју, и из све душе траже Господа, у
власти је онога који је примио да ве-
зује и разрешије да време њиховог за-
пређења скрати. Али уколико сагре-
шитељи тешко хоће да се отргну од
својих навика, и више воле да служе
гресима и телесним сластима неголи
Господу, и не прихватају живот по
Јеванђељу, никаквог нам смисла не-
ма запређење таквима, јер нас је не-
покорни народ научио да се не оглу-
шимо о оно: „Спасавајући, спаси ду-
шу своју“.*

Из Посланице светог Василија
Амфилохију

* 1. Мојс 19, 17

1-2 б(о)ж(ь)ствныхъ писанин нема гр. | 2 лѣта нема гр. | 4-5 ум. и потомъ... на причещение, гр. δεχθήτωσαν: у MSyn 237, AL ω 30, РП следи σαφής, што V 1167, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121 нема | 20 власть Р | власть естъ приеи'шешоу] въ власти ес(ть) намъ нема гр. | слово, λόγος | 29 непокоривыхъ - у гр. следи: καὶ ἀντιλέγοντι | 31 свою нема С | 32 васи(ли)а конј. према Р С М | с(ве)т(а)го васи(ли)а, τοῦ ἁγίου Βασιλείου нма V 1167, а MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121 нема | 32-33 Шт(ь)... къ амфилохию - у РП другачије и опширније

Прав(и)л(о) .пѣ.¹ **И**коже въ зелиихъ
 тако и въ месѣхъ. ѡт(ъ) вѣднаго по-
 3 трѣбное избираемоу зелие естъ и че-
 меръ. мясо же и гиппие или врание. нъ
 ѡбаче ни свиного бовоу не можетъ ясти
 л. 1886 6 кто || оумъ ильми. ни пьсна мяса при-
 коснетъ се. аще не велика поужда на-
 деть. по поужди же иады кто. безако-
 9 нна не створишь ясть.

**Ѡт(ъ) послання с(в)т(а)го василана
 къ диодору.**

12 Прав(и)л(о) .пѣ.² **А**ще кто стр(а)стию
 нечистоти ятъ бывъ. къ двѣма сестрѣ-
 ницама въ безаконное ѡбщение брака
 15 впадетъ. ни бракъ бо ѡмѣнитъ се та-
 ковое. ни въ цр(ъ)к(ъ)вѣ же да не
 выидета. прѣжде даже не разоучита
 18 се дроугъ ѡт(ъ) дроуга. соуетьнь бо
 лъжно сказае. еже жены на сestroу ие
 не помешни иноки. оумърши же ии
 21 прѣстала ясть ѡт(ъ) ревности. и по-
 д(о)вно быти бледыи оумършии сestroу
 помати. нам же ѡно довлѣетъ. не
 24 в'иидеши бо реч(е) къ всакомоу ближ-
 немоу плъти своеие ѡт(ъ)крити безъѡ-
 бразие его. ** аще бо моужь и жена съ-
 27 въкоупльша се плъть единая ясть. же-
 ны ради моужевни своа ясть бли|жняя
 сестра ие. **и**акоже оубо не помешни же-
 30 ны своеие м(а)т(е)ре или дѣщере. **и**ако-
 же ни своеие м(а)тере или дѣщере сво-
 ие. тако не помешни жены своеие се-
 33 стры. **и**акоже ни своеие сестры.

¹ 3. Моис 18, 18 ² 3. Моис 18, 6

3 и нема гр. | 4 мясо] и мясо С | и гиппие, καὶ τὸ γυπεῖον | или врание нема гр. | 5 ни] и С | свиного бовоу, βοσκύαρον | 6 оумъ ильми нема гр. | пьсна] пасна М | мяса] мяса кто М | 7–8 аще не велика поужда наидеть, μή σὺν ἀνάγκῃ | 8 же] бо М | 10 послання, ἐπιστολῆς има AL ω 30, а MSyn. 237, V 1167, CS 1121 нема | 10–11 Ѡт(ъ)... къ диодору нема Patm. 207, AE (263) 279; у РП другачије | 15 бо] же Р, бо нема гр. | 16 же нема гр. | 19 сказае лъжною инв. Р | 20 ум. иноки, гр. ἀντίζηλον | 27 единая] единая Р | 28 своа ясть ближняя, ὁκέτωται

¹ У РП ово прав. је пот'. ² У РП ово прав. је пѣ'.

Правило 85.¹ Како у зељу тако и у месу – од штетног избирамо употребљиво. Зеље је и чемер, а мясо – и гиппие или врање, па ипак ни буннику не може јести ко памет има, нити се псећег мяса дотаћи уколико не наиђе велика нужда. А ко по нужди једе, није починио безакоње.

Из Посланице светог Василија Диодору

*Правило 86.² Ако је ко, обузет страшћу нечистоте наспрам две сестре, упао у незакониту заједницу брака – то, дакле, нити браком да се сматра, нити пак, у цркву да уђу пре него што се једно од другог не разлуче, јер сујетан је онај ко лажно тумачи: „Не узми преко жене сестру њену – друга је; пошто она умре – престаје љубомора“, а будалама је својствено да узимају сестру умрле, док је нама довољно оно: „Јер рече: не иди да сваком ближњем откриваш свога тела срамоту његову“. ** Јер ако су муж и жена, спојивши се, једно тело, због жене мужу је сестра њена ближња. Као што нећеш, дакле, узети своје жене мајку или кћер; као ни своју мајку или своју кћер, тако нећеш узети сестру своје жене, баш као ни своју сестру.*

3 **Ѡт(ь) посланна с(ве)т(а)го василна.**
къ григорию презвѣтеру ꙗкоже ѡт(ь)-
лоуцити се ꙗмоу ѡт(ь) живоуцїе оу
него жены.

6 **Правила(о) .пѣ.¹** Иже не женити се сего
ради ч(ь)стно єсть. еже ѡт(ь)лоуцити
се съ женами прѣбыванна и бесѣды.
9 под(о)бають бо не полагати прѣтыка-
нна братоу или съблзана. тѣмъ же иже
въ никѣи ѡ(ть)цель послѣдоующе.
иже не повелѣвають. чоуждене жены оу
12 себе оу домоу имѣти. ѡт(ь)лоуцити се
тебѣ ѡт(ь) живоуцїе оу тебе жены
повелѣхомъ. аще же не ѡт(ь)поустиши
15 ꙗко. ни исправивъ себе дръзнеша слоу-
жити. да боудеша проклетъ. и приѣм-
лющеи те ѡт(ь)връжени.

18 **Ѡт(ь) посланна с(ве)т(а)го василна къ**
селскимъ еп(и)с(коу)помъ.
Се разоумно.

21 **Правило .пѣ.² ||** Очистите цр(ь)к(ь)вь.
недостонныѣ ѡт(ь)гнавшѣ ѡт(ь) неѣ.
и на прочее достонныѣ оубо съ исте-
24 заннємъ приѣмѣте. не оучитанте же
въ причть ни єдиног прѣжде даже к
намъ не приведете. аще вѣсте ꙗко мирь-
27 скии члов(ѣ)къ боудеть иже без нашего
повелѣнна въ слоужбоу причисти се
ѡт(ь) васъ избранъ бывъ.

30 **Ѡт(ь) посланна с(ве)т(а)го василна.**
къ соуцимъ под нимъ ꙗп(и)с(коу)-
помъ. не поставляти на мьздѣ.

Из Посланице светог Василија Гри-
горију презвитеру – да се одлучи од
жене која код њега живи

Правило 87.¹ Не женити се, часно је
због тога што се (тѣм) одлучује од
пребивања и разговора са женама.
Не треба полагати брату препреке
или саблазни. Зато, следећи оцима у
Никеји који не дозвољавају држати
код себе у дому туђе жене, наложи-
смо да се одлучиш од жене која код
тебе живи. Уколико је не отпустиш
и, себе не исправивши, усудиш се
служити, проклет да будеш, а они
који те примају – одбачени.

Ово је јасно.

Из Посланице светог Василија сео-
ским епископима

Правило 88.² Очистите Цркву ода-
гнавши недостојне из ње, те убудуће
с проверавањем достојне, дакле, при-
мајте. А у свештенство не уврштавај-
те ниједног све док га претходно на-
ма не доведете. Ако знате да ће мир-
јанин бити онај ко ће се без наше до-
зvole прибројати у службу – ви сте
га изабрали.

Из Посланице светог Василија под-
чињеним му епископима – да не ру-
кополажу за новац

1 ум. с(ве)т(а)го василна, РП Тоу аѡтоу, а MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 5 Иже] Еже РМ | 5–7 Иже не... бесѣды, Ἀγαμία ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνόν, τὸ κεχωρισθαι τῆς μετὰ γυναικὸς διαγωγῆς | 8–9 прѣтыканна не полагати инв. Р | 10 послѣдоующе] послѣдоующе (!) Р | 11–12 иже не повелѣвають... имѣти, συνεισάκτους ἔχειν ἀπαγορευσάσι | 12 оу] въ РМ | 12–14 ѡт(ь)лоуцити се... повелѣхомъ нема М | 14 ѡт(ь)поустиши] ѡпоустиши Р | 14–16 ум. аще же не ѡт(ь)поустиши... слоужити, гр. Ἐὰν δὲ μὴ διορθώσμενος τολμήσῃς ἱερά-σθαι | 16 и нема Р | 18 ум. с(ве)т(а)го василна, РП Тоу аѡтоу, а MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 18–19 Ѡт(ь)... ꙗп(и)с(коу)помъ – у РП другачије и опширније | 20 Се разоумно треба да стоји на завршетку 87. прав. као у РСМ | 24 не оучитанте] не вчитанте РСМ | 29 избранъ бывъ, κριθεὶς – у MSyn. 237, Petropolit. 208 следи σαφής, што AL ω 30, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121, РП нема | 30. ум. с(ве)т(а)го василна, РП Тоу аѡтоу, а MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, Patm. 207, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема

1 у РП ово прав. је πη'. 2 у РП ово прав. је πδ'.

Правило 89¹. Поставляющии на мѣ-
здаѣ. оумоудрають дѣло. понеже не
3 приемиють мѣзды прѣжде. ни коупно
с поставленнемъ. нѣ послѣжде възе-
млють. мѣзда же и възетіе ієсть ієже
6 колико любо възети что. се же сребро-
любна дѣло. сребролюбие же идоло-
служеніе ієсть. не почтѣте оубо идола
9 паче х(ри)с(т)а. мала ради с(р)ебра. ни
нюдѣ оупод(о)вите се. на имѣнии про-
дающе в(т)ороіе. единою за ны рас-
12 пыншаго се. понеже и пазоухы и роуцѣ
таковаа въземлющихъ. акел'дама. на-
рекоуть се.²
15 ѿт(ъ) посланна с(ве)т(а)го василія къ
амфилохию ѿ с(ве)тѣмъ д(оу)сѣ. гла-
в(а) .кѣ. ѿ неписаныхъ. вѣчаныхъ.
18 Правило 90.³ Многа и велика цр(ъ)кы.
имать ѿт(ъ) неписа(на)го прѣданиа. и
прѣвое се ієсть ієже вѣрнымъ кр(ъ)ста-
21 вбразно лице знаменовати. потом же
ієже на востокъ вбращше се мол(и)ти
се. и гл(агол)емаа надъ показаніемъ
24 хлѣба бл(а)годаренія. и чаше бл(а)-
г(о)с(ло)вленія. бл(а)гословіаємъ во-
доу кр(ъ)щенія. и помазанія масло.
27 и того самого кр(ъ)щаемаго. и ина
многа дроугаа. іаже неписаніемъ при-
ієхомъ. іаже таина соуть. и не под(о)-
30 баієть ихъ писаніемъ вбличати невѣ-
ждыныхъ ради. ино бо ієсть повелѣніе.
ино же проповѣдь. ѿво оубо мльча-
33 ніемъ чтеть се. ѿво же проповѣда-

Правило 89¹. Они који рукополажу
за новац, увијају ствар зато што
новац не узимају пре, нити у време
рукоположења, већ узимају после. А
новац и узимање, ма колико да се не-
чег узме – јесте исто што и дело сре-
брољубља, а среброљубље је идоло-
служење. Не поштујте, дакле, идола
више од Христа због мало сребра,
нити се уподобљавајте Јуди продају-
ћи за добит, по други пут, једном за
нас Распетога, пошто ће се и [њиве] и
руке оних који тако нешто узимају
назвати акелдама².

Из Посланице светог Василија Ам-
филохију о Светом Духу. Глава 27. о
неписаним обичајима

Правило 90.³ Многа и велика неписа-
на предања има Црква. А прво је то,
да верници знаменују лице крстоо-
бразно; затим то, да се моле окрену-
вши се на исток; па оно што се гово-
ри при показивању хлеба благодаре-
ња и чаше благослова; (и кад) благо-
сиљамо воду крштења и масло пома-
зања, и онога самог који се крштава;
као и многа друга што неписано при-
мисмо, што су тајне и не треба их,
због неупућених, писањем открива-
ти. Јер, једно је догма а друго је про-
повед; прво се, дакле, ћутањем по-
штује, а друго се проповеда.

1 на] по С | 2 оумоудрають дѣло, σοφίζονται το πράγμα | 3 мѣзды нема гр. | 4 с поставленіемъ
нема гр. | послѣжде] послѣдъ Р | 5 мѣзда же и нема гр. | 6 колико] коли Р С М | колико любо,
ὀτεδῆποτε | 7 сребролюбие] и сребролюбие С | 9 с(р)ебра конј. према Р С М | 11 единою] единою бо
Р М | ны нема Р | 12 пазоухы] села Р С М и гр. – χωρία | 13 акел'дама, ἀκελδαμά | 15 ум. ѿт(ъ)
посланна, AL ѿ 30, РП – 'Εκ τοῦ | Patm. 207, V 1167, AE (263) 279 – 'Εκ τῶν | CS 1121 – 'Εκ τὸν | ум.
с(ве)т(а)го василія, РП Тоῦ αὐτοῦ | 17 ѿ неписаныхъ вѣчаныхъ, περὶ ἀγραφῶν ἐθνῶν РП нема |
18 велика, καίρια | 19 неписа(на)го конј. према Р С М | 21 лице, ὅψεις (мн.) | потом] и потомъ Р С
М | 28 іаже] іакоже С | 28–29 іаже неписаніемъ приієхомъ нема гр. | 30 вбличати, θριαμβεῦν |
30–31 невѣждыныхъ ради, τοῖς ἀμυήτοις | у MSyn. 237, Patm. 207, РП следи: καὶ ἄλλως | AE (263) 279
нема каі | каі ἄλλως Petropolit. 208, AL ѿ 30, V 1167, CS 1121 нема | 31 бо нема Р С и гр. | 32–33
мльчаніе М | 33–1 проповѣдаієтъ] проповѣдаієтъ се Р С М

¹ У РП ово прав. је ѣ'. ² На марг. л. 1806 у С налази се објашњење: акел'дама село крви сказа-
ієтъ се. (Акелдама се каже њива крви). ³ У РП ово прав. је ѣа'.

- иѣтъ. зримъ оубо на вѣстокъ молеце се.
 3 иако дрѣвнаго || възискаемъ ѡт(ъ)-
 чѣства. иже въ едемѣ на вѣстоцѣ на-
 саженаго раи. прости же стоюще мо-
 литвы съвршаемъ въ все недѣ(ѣ)ле.
 6 иако въскр(ъ)съше съ х(ри)с(то)мъ. и
 бышнихъ ищуще. и иако чаемаго
 быти вѣка кѣтъ въбразъ. едина тажде
 9 и ѡсма соущи. юже и вса петѣдесет-
 ница назнаменуѣтъ се. юже си едина
 творитъ. седмици на се възвращающи
 12 се и оумножающи се. колѣниное же
 поклонение. падение наше являѣтъ. и
 пакы вѣстание.
 15 **ѢТ(ъ) ДВАДЕСЕТЕ ДЕВЕТОЕ ГЛАВЫ. ТОГО-**
ЖДЕ ПИСАНИЯ.
 Правило 91.¹ Множанша ѡт(ъ) тан-
 18 ныхъ. бес писания в' насъ прѣбыва-
 ютъ. ап(о)с(то)льское же кѣтъ се. рече
 бо. похваляю васъ понеже иакоже прѣ-
 21 дахъ вамъ прѣданиа тако дрѣжите.* и
 пакы дрѣжите прѣданиа иакоже прѣ-
 24 есте.** ѡт(ъ) нихъ же едино кѣтъ и сие.
 иже съ д(о)х(о)мъ словословіе. |
 .кв. Тогожде о врѣмени съгрѣшаю-
 щихъ правилъ .кѣ. в' кратцѣхъ.
 27 Правило .а. Поставляеи прѣзь прѣ-
 дѣль да извръжеть се.
 Правило .б. Поставляеи по мьздѣ. с
 30 поставленымъ ѡт(ъ) него. да извръ-
 жеть се.
 Правило .г. Причѣтники пороучае се.
 33 да извръжеть се.

* 1. Кор 11, 2 ** 1. Сол 2, 15

4 прости же стоюще, ὁρτοὶ δὲ | 7 и иако, καὶ ὅτι τοῦτο | 9-10 ПЕТИДЕСЕТ'НИЦА С | 11-12 на се
 възвращающи се и оумножающи се, ἐφ' ἑαυτὴν πολυπλασιασθεῖσα | 15 ДВАДЕСЕТЕ ДЕВЕТОЕ, κθ'
 има MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, Patm. 207, AE (263) 279, CS 1121, РП, а V 1167 нема | 20
 васъ] в'съ (=васъ) орт.-јез. црта М | 22 ум. иакоже, гр. ἄς | 23 сие] се Р С М | 25 ум. Тогожде у V
 1167, CS 1121, Тоῦ ἁγίου Βασιλείου. Περὶ τίτλου καὶ у РП Тоῦ Μεγάλου Βασιλείου, περὶ τίτλου
 καὶ | 26 .кѣ.] к. и шесть Р | в' кратцѣхъ] охкратцѣхъ Р С | 27 Правило нема CS 1121, РП |
 Поставляеи Р М | 32 пороучае] пороучае (!) М | пороучае се, ἐγγύας διδούς
 1 у РП ово прав. је 48'.

Молећи се гледамо, дакле, на исток,
 јер тражимо древно отачаство – у
 Едему, на истоку засађени Рај. А сто-
 јећи усправни, молитве обављамо у
 све недеље, као васкрсли са Христом,
 и иштући оно што је вишње, а то је
 слика очекиваног века – једна иста,
 будући и осма, којом се и сва Пете-
 сетница назначава, коју ова једна
 твори седам пута, понављајући се и
 умножавајући се. А клечање показу-
 је наш пад и поновно устајање.

Из двадесет девете главе истог
 списка

Правило 91.¹ Већина од тајни неписа-
 но у нама постоји. Апостолско је,
 пак, ово, јер рече: „Похваљујем вас,
 пошто држите предања тако како вам
 предадох“, * и опет: „Држите предања
 како примисте“, ** од којих је једно и
 ово – славословље са Духом.

22. Истога, 26 правила укратко о
 времену (запрећења) за сагрешитеље
 Правило 1. Ко рукополаже изван
 подручја – да се извргне.

Правило 2. Ко рукополаже за новац
 – да се извргне са оним кога је руко-
 положио.

Правило 3. Свештено лице које јем-
 чи – да се извргне.

- Правило .Ѧ. Причѣтникъ лихвоу възе-
мле. или да прѣстанеть или да изврь-
жет' се.
- Правило .Ѣ.¹ Презвѣтеръ вѣрнаго или
невѣрнаго вни да изврьжетъ се.
- Правило .Ѥ. Женѣ не под(о)бають въ
шатари вѣлѣсти.
- Правило .Ѧ. Иже д(ѣ)кѣствовати шбе-
щавши се. или въ чрьноризице по-
стриг'ши се. аще въ блочдѣ в'падетъ
.Ѣ. лѣт(ѣ) да кають се.
- Правило .П. Вльхвоующен шбрѣтениа
ради нѣкоаго .Ѥ. лѣт(ѣ) да кают' се.
- Правило .Ѧ. Иже вльхвоуе себе в'дав-
ше .К. лѣт(ѣ) да кають се.
- Правило .П. Иже шт(ѣ) х(ри)с(т)а
шт(ѣ)врьгъ се. кончинѣ житиа || да
спод(о)биг' се с(вѣ)тыхъ даровъ.
- Прав(ило) .Л. Безъ ноужде нѣкые прѣ-
стоушнѣ в(о)жню вѣроу .В. лѣт(ѣ)
да кають се.
- Правило .В. Шванниѣ и чародѣяниѣ
исновѣдае. оубице вѣлме да при-
метъ. еже естъ .К. лѣт(ѣ).
- Правило .П. Оуѣрѣзавъ севѣ дѣтород-
нын оудъ. причѣтникъ оубо да изврь-
жетъ се. мирьскын же члов(ѣ)къ три
лѣта да шт(ѣ)лоучитъ се и причѣтникъ
да не боудеть.
- Правило .Л. Хитростню оуморив'ши
соуци в'нѣи младѣнць .П. лѣт(ѣ) да
кають се.

Правило 4. Свештено лице које уз-
ма лихву – или да престане или да се
извргне.

Правило 5.¹ Презвитер који бије вер-
ника, или неверника – да се извргне.

Правило 6. Жена не треба да улази у
олтар.

Правило 7. Ако она која се заветује
да девствује или да се постриже у
црноризицу, у блуд упадне – да се ка-
је 15 година.

Правило 8. Који врачају ради нала-
жења нечег – 6 година да се кају.

Правило 9. Који су себе у врачаре да-
ли – 20 година да се кају.

Правило 10. Ко се Христа одрекао –
на крају живота да се удостоји светих
дарова.

Правило 11. Ко без неке нужде пре-
ступи веру у Бога – 12 година да се
каје.

Правило 12. Ко исповеда бајање и
чарање, време (запрећења) за убице
да прими, које је 20 година.

Правило 13. Ко одсече себи децород-
ни уд – свештено лице, дакле, да се
извргне, а мирјанин три године да се
одлучи и да не буде свештено лице.

Правило 14. Која лукавством умори
у себи дете – 10 година да се каје.

9–10 или въ чрьноризице постриг'ши се нема гр. | 10 аще] аще и М | аще въ блочдѣ в'падетъ,
каѣ еклесоуша РП, што V 1167 нема | 11 ум. .Ѣ. у AL ω 30 .л'. | 13 .Ѥ. | шестъ Р | да кают' се] да
кають се Р С М, гр. ἔχει ἐπιτίμιον, што Petropolit. 208, AL ω 30 нема | 15 да кають се нема гр. |
16 шт(ѣ) нема Р С М | 23–24 да приметъ, ἐξομολογήσεται | 24 еже естъ, .К. лѣт(ѣ) нема гр. |
25 оуѣрѣзавъ] вѣрѣзавъ Р С М | 25–26 оуѣрѣзавъ севѣ дѣтороднын оудъ, 'Ο ἀκρωτηριαζων
ἐαυτον | 27 три] .П. М | 28–29 и причѣтникъ да не боудеть нема Р | 30–31 оуморив'ши соуци
в'нѣи младѣнць, 'Η... φθареῖσα | 31 соуци нема Р | младѣнць соуци въ нѣи инв. С | .П.]
десетъ Р | ум. .П. у АЕ (263) 279 .Ѣ. | лѣтъ нема Petropolit. 208 | 31–32 да кають се нема гр.

¹ Прав. 5. С нема.

- Правило .ѿ. Волею оубивае .к. лѣт(ь)
да каѣт' се.
- 3 Правило .гѿ. Неволєю оубивъ .вѿ. лѣт(ь)
да каѣт' се. и причѣтникъ да не боу-
деть.
- 6 Правило .зѿ. Прѣлюбоудѣи. лѣт(ь) .ѿ.
да каѣт' се.
- Правило .иѿ. Съчетавшою се с нимъ
9 женоу ѡт(ь)риноуѡвъ. а иноу поимъ.
лѣт(ь) .ѿ. да каѣтъ се.¹
- Правило .ѿ. Иже съ свободоу блоудъ
12 створивъ. блудникъ естъ .зѿ. лѣт(ь) да
каѣтъ се.
- Правило .к. С моужьскоу по|ломъ
15 блоудъ створивъ .ѿ. лѣт(ь) да каѣтъ
се.
- Правило .ка. Съ скотомъ или съ жи-
18 вотномъ нѣкимъ блоудъ створивъ .ѿ.
лѣт(ь) да каѣт' се.
- Правило .кв. Ѻтъ єдиноу ѡ(ть)ца и
21 ѡт(ь) єдиноу м(а)тере. смѣшь се съ
сестроу. ѡт(ь)лоучив се прѣжде ѡт(ь)
скврн'наго смѣшенна .к. лѣт(ь) да
24 каѣтъ се.
- Правило .кг. Смѣсивъ се съ сестроу
соуцоу разнѡ ѡ(ть)цель или м(а)те-
27 риу. прѣжде ѡт(ь)стоупивъ скврн'на-
го дѣла. вѿ. лѣт(ь) да каѣт' се.
- Правило .кд. Тать двѣ лѣт(ѣ) да ка-
30 ѣт' се.
- Правило .ке. Клетъвникъ .ї. лѣт(ь) да
каѣтъ се.

Правило 15. Ко хотимично убија – 20 година да се каје.

Правило 16. Ко је нехотимично убио – 12 година да се каје и свештено лице да не буде.

Правило 17. Прељубник 15 година да се каје.

Правило 18. Ко одбаци жену са којом живи и узме другу – 15 година да се каје.¹

Правило 19. Ко са слободном почини блуд – блудник је; 7 година да се каје.

Правило 20. Ко с мушким полом почини блуд – 15 година да се каје.

Правило 21. Ко са скотом или са неком другом животињом почини блуд – 15 година да се каје.

Правило 22. Ко се смеша са сестром од једног оца и једне мајке, пошто се претходно одлучи од скврног мешања – 20 година да се каје.

Правило 23. Ко се смешао са сестром од другог оца или мајке, одступивши претходно од скврног дела – 12 година да се каје.

Правило 24. Лопов две године да се каје.

Правило 25. Кривоклетник 10 година да се каје.

¹ лѣт(ь) .к. инв. Р М | 2 да каѣт' се нема гр. | ум. .вѿ., гр. і' | 4 да каѣт' се нема гр. | и нема Р | 4-5 и причѣтникъ да не боудеть нема М | 6 .ѿ. лѣт(ь) инв. Р С | 7 да каѣт' се нема гр. | 9 поимъ] поимъ С | 10 .ѿ. лѣт(ь) инв. С | да каѣтъ се нема гр. | 12-13 да каѣтъ се нема гр. | 14-15 моужьскоу поломъ блоудъ створивъ, 'Ο ἀρρενοκοίτης | 15 .ѿ.] петъ на десете Р | 15-16 да каѣтъ се нема гр. | 17 Съ скотомъ, 'Ο κτηνοβάτης – у РП даљи текст недостаје | 17-18 или съ животномъ нѣкимъ нема гр. | 18 створивъ] творивъ Р М | 19 да каѣт' се нема гр. | 20-24 ум. Ѻтъ єдиноу... да каѣтъ се, гр. 'Η ἀδελφομίξια ἔτη κ' | 25-28 ум. Смѣсивъ се... да каѣт' се, гр. 'Ο ἰδίᾳ ἀδελφῇ συμμιαινόμενος χωρίζομενος διλονότι τῆς πράξεως, ἔτη ιβ' | 29 двѣ] .в. М | 31 Клетъвникъ] клетъвникъ Р М, гр. 'Ο ἐπίορκος | 31-32 да каѣтъ се нема гр.

¹ у AL ω 30 ово 18. прав. је испуштено.

Правило .кѣ. Гробнын татѣ. десеть
лѣтъ да каиеть се.

3 .кѣ. Тогожде ѡ томѣ колика и какова
соуть мѣста епитимиама рекше за-
прѣченнѣмъ.

6 Четыри соуть мѣста запрѣченнѣмъ
плачущаго се. послоушающаго. припа-
дающаго. стоющаго с вѣрными.

9 .а. Что есть плаканіе

Плаканіе есть. еже вѣ цр(ь)к(ь)ве ||
и вѣ притвора стоати съгрѣшающе-
12 моу. и кожедо въходящаго въ цр(ь)-
к(ь)въ. да молить съ слъзми при-
падае. молити се за нѣ. нбо плачен се.
15 и притвора цр(ь)ков(ь)наго изриновень
есть. и еликоже боудеть емоу повелѣно
врѣме.

18 .б. Что есть послоушание

Послоушание есть. еже в(о)ж(ь)ст-
вннхъ писани послоушати съгрѣшив-
21 шемоу. стоющаго при ц(ѣ)сар(ь)скыхъ
дврехъ цр(ь)ковныхъ. нбо послоушаніе
въ притворѣ оубо стонтъ. вноутрь же
24 цр(ь)к(ь)ве вѣннати не прощенъ есть.
дондѣже съвршитъ повелѣнаа емоу
лѣта.

27 .г. Что есть припаданіе.

Припаданіе есть. рекше послоушание.
еже вноутрь цр(ь)к(ь)ве стоати.
30 ѡт(ь) зад'неіе страны амвона. нбо
припадаіе. стонтъ оубо въ цр(ь)к(ь)ви
до с(ве)т(а)го іев(а)нг(е)ліа. по с(ве)-
33 тѣм же іев(а)нг(е)ліи егда възгласить

Правило 26. Гробокрадица десет го-
дина да се каје.

23. Истога о томѣ колика су и
каква места епитимијама, односно
запрѣченнѣмъ

Четыри су места запрѣченнѣмъ: за
оног који плаче, који слуша, који при-
пада [и] који стоји са верными.

1. Шта је плаканье?

Плаканье је то, кад онај ко је сагре-
шио стоји ван цркве и ван припрате и
сваког ко улази у цркву, *припадају-*
ћи, са сузама моли да се помоли за
њега, јер онај ко плаче избачен је и
из црквене припрате, онолико вре-
мена колико му буде наложено.

2. Шта је слушање?

Слушање је то, кад онај ко је сагре-
шио слуша *Божаствена писма* стоје-
ћи при царским црквеним дверима,
јер онај ко слуша стоји у припрати, а
унутар цркве није му дозвољено да
уђе док не испуни наложене му го-
дине.

3. Шта је припадање?

Припадање, односно слушање је то,
кад се стоји унутар цркве, на задњој
страни од амвона, док онај ко *при-*
пада стоји, дакле, у цркви до (чита-
ња) *Светог јеванђеља*, а по *Светом*
јеванђељу, кад ђакон узгласи: „Сви

[десеть] .г. СМ12 да каиеть се нема гр. | 3 Тогожде, Тоу αὐτοῦ – V 1167 нема | и какова РП
нема | 4–5 рекше запрѣченнѣмъ нема гр. | 8 стоющаго] и стоющаго Р | с вѣрными нема гр. | 9
Что есть плаканіе нема гр. | 10–11 вѣ цр(ь)к(ь)ве и вѣ притвора, εἰς τοῦ περιβόλου τῆς
ἐκκλησίας | 13 молить] м(о)лит' се С | 15 притвора, тоу νάρθηκος | 16 емоу боудеть нив. Р |
18 Что есть послоушание нема гр. | 20–21 съгрѣшившемоу нема гр. | 22 дврехъ] двѣрѣхъ М |
23–24 вноутрь же цр(ь)к(ь)ве, περαιτέρω δὲ | 27 Что есть припаданіе нема гр. | 28 рекше
послоушание нема гр. | 29 вноутрь, цр(ь)к(ь)ве, εἰς τοῦ περιβολαίου τῆς ἐκκλησίας | 31 оубо
нема Р | въ цр(ь)к(ь)ви, ἐν τῷ ναῷ | 32–1 до с(ве)т(а)го... изидѣте нема гр.

дѣлакоу. ꙗко вглашени изидѣте.
исходитъ и тѣ съ вглашеними. и
3 прѣбывають вѣ цр(ь)к(ь)ве до скон-
чаниа б(о)ж(ь)ств(ь)ныя слоужбы.

.А. Что есть стояние с вѣрными.
6 Еже стоятъ вноутрь цр(ь)к(ь)ве с
вѣрными. и до скончаниа б(о)ж(ь)-
ствныя слоужбы. стоятъ оубо с вѣр-
9 ными. не причецають же се с(ве)тыхъ
даровъ. дондѣже исполнить повелѣное
ѿмоу врѣме.¹

12 **И по свръшени. стояния с вѣрными.**
спод(о)бити се общеніа с(ве)тыхъ та-
инъ. прѣс(ве)т(а)го тѣла и пр(ѣ)ч(ь)-
15 стые крове г(оспод)а нашего ис(о)уса
х(ри)с(т)а.

Сими оубо четырьми мѣсти сако по-
18 каианіе съвршають се. тѣмже дль-
жнь есть ꙗ(и)с(коу)пъ или д(оу)хо-
выи шт(ь)цъ сако запрѣщеніа врѣ-
21 ме. или велико или мало, на си четы-
ри мѣста раздѣляти. и тако шчищати
шт(ь) грѣха кающаго се.

24 **.КД. Тогожде наказаніе къ презвѣте-**
роу ш б(о)ж(ь)ств(ь)нѣи слоужбѣ. и
ш причещеніи. и ш нерадецихъ. ш за-
27 прѣщеніихъ.

Потыци се ш презвѣтере. прѣдстави-
ти себе || дѣлателя непостыдѣна пра-
30 вѣща слово истинное николиже да не
станеши въ сборѣ враждоу имѣе на
кого. да не проженеши оутѣшителя.
33 въ д(ь)нь сбора мльвы не твори. и не

који сте оглашени изиђите“, са
оглашенима излази и тај и остаје ван
цркве до окончања Божествене слу-
жбе.

4. Шта је стајање са верницима?

То, да (покајник) стоји унутар цркве
са верницима и до окончања Божас-
твене службе; стоји, дакле, са верни-
цима а не причешћује се светим даро-
вима све док не испуни наложено му
време.¹

А по завршетку стајања са верници-
ма, да се удостоји причешћа светим
тајнама пресветог тела и пречисте
крви Господа нашега Исуса Христа.

Са ова, дакле, четири места сако
покајање се завршава. Стога је епи-
скоп или духовни отац дужан да сва-
ко време запрећења – велико или ма-
ло – раздели на ова четири места, те
тако од греха да очисти онога који се
каје.

**24. Истога, поука презвитеру о бо-
жаственој служби, и о причешћу, и о
онима који се не старају о запреће-
њима**

Потруди се, о презвитеру, да се пока-
жеш као непостидни посленик који
правилно усмерава реч истине. Ни-
када да не станеш у сабору док имаш
непријатељство против некога, како
не би отерао утешитеља на дан сабо-

2-4 и прѣбывають... слоужбы нема гр. 13 прѣбывають РМ 15 **Что** есть стояние с вѣрными
врѣме – у РП следи: Καὶ τελευτῶν ἢ μετέξις τῶν ἀγασμάτων | 17 **четырь** (!) Р | 17-23
ими оубо... кающаго се нема гр. 124 къ нема Р | 24-25 прозвѣтероу Р | 26 нерадецихъ] неро-
децихъ Р С | 24-27 **ум. тогожде...** ш запрѣщеніихъ, гр. Тоῦ μεγάλου Βασιλείου, παράγγελμα
πρὸς τὸν ἱερέα περὶ τῆς θείας λειτουργίας; ум. λειτουργίας у РП χάριτος | 28 **Потыци се**] Потыци
се М | презвѣтере] прозвѣтере Р, гр. ἱερεὺ | 29-30 **правѣща** ὀρθοτομοῦντα | 30 **николиже**, μηδέποτε |
33 **мльвы не твори**, μὴ δικάζου

¹ у V 1167 испуштена је цела ова 4. тачка.

прѣпиран се. нъ въ цр(ь)к(ь)вѣ прѣбы-
 ваетъ. моли се и почитай с(ве)тыя кни-
 3 ги. до часа въ нѣже под(о)бають ти
 свръшити б(о)ж(ь)ствѣноу слоуж'-
 6 боу. и тако прѣдъстави съ оумиле-
 ниемъ и чистомъ ср(ь)д(ь)цемъ. с(ве)-
 томоу жрътвѣникоу. не ѡзирае се сѣ-
 мо и ѡкамо. нъ въ страстѣ и трепетѣ
 9 прѣд(ь)стоитъ неб(е)сномоу ц(а)роу. да
 не оугодна ради члов(ѣ)чьскаго. потъ-
 12 щивши се скратиты молит(ь)вы. ни
 приимешъ же лица члов(ѣ)ча. нъ въ-
 збранъ къ единому прѣд(ь)лежещемоу
 ц(а)роу и къ прѣдъстоителю ѡ-
 15 кр(ь)сть его силамъ. достойна себе
 створи св(е)щеннымъ правиломъ и иже
 ѡтрекоше сѣбѣ не слоужи. блюди
 18 комоу прѣд(ь)стоиши. и како слоужи-
 ши. и которымъ даеши причещение.
 не забывая влад(ь)чїе заповѣди. ни
 21 с(ве)тыхъ его ап(о)с(то)л(ь) не дадите
 во реч(е) с(ве)тыхъ п(ь)сомъ и бисеръ
 не поместите прѣд(ь) свинѣми. * блю-
 24 дѣте псы ** и яже || по сиѣхъ. смотри
 да не оубоивши се члов(ѣ)ка на грѣхъ
 севѣ. не прѣдаждь с(ь)на б(о)жїа въ
 27 роуки недостойныхъ не оустыди се ни-
 когоже ѡт(ь) слав'ныхъ земли въ час(ь)
 тѣ. ни самого того носещааго вѣнѣцъ.
 30 причещенїа же даръ. достойнымъ
 подаванъ якоже и ты самъ приимъ еси.
 33 имъже б(о)ж(ь)ствѣнаа правила не по-
 велѣвають не подаванъ. яко иноузы-

ра. Не прави галаму и не препири се,
 веѣ пребивајући у цркви моли се и
 читај свете књиге до часа у који тре-
 ба да вршиш Божествену службу. И
 тако, са скрушеношћу и чистим срцем
 стани пред свети жртвеник, не гледа-
 јући тамо и овамо, веѣ у страху и тре-
 пету да стојиш пред небесним Ца-
 рем. Да не пожуриш да скратиш мо-
 литве да би угодіо људима, нити да
 би примио лице човечије, веѣ гледај
 према једном Цару који се налази ис-
 пред, као и према силама које Њега
 окружују. Учини себе достојним све-
 штених правила и не служи са онима
 којима забранише. Мотри пред ким
 стојиш, и како служиш, и којима да-
 јеш причешће. Не забрављај запо-
 вест Господњу, ни Његових светих
 апостола. Јер рече: „Не дајте свети-
 ње псима и бисер не бацајте пред сви-
 ње“.* „Чувајте се паса“** – и остало
 што следи. Гледај да се не уплашиш
 човека, себи на грех. Не предај Сина
 Божија у руке недостојних. Не по-
 стиди се никога од славних на земљи
 у том часу, ни самог оног који носи
 круну. А дар причешћа подај достој-
 нима као што си и ти сам примио; не
 дај онима којима божествена прави-
 ла не дозвољавају, јер се као незна-

* Мт 7, 6 ** Фил 3, 2

2-3 с(ве)тыя книги нема гр. | 4 свръшати С | 4-5 слоуж'боу, μυσταγωγίαν | 7 жрътв'никъ М | 14 ц(а)роу] ц(ѣ)с(а)роу С | 19 даеши причещение, μεταδίδως | 25-26 на грѣхъ севѣ, εἰς πτῶσιν σου | 28-29 въ тѣ часъ инв. С | 29 вѣнѣцъ, τὸ διάδημα

- чѣнници оубо вѣмѣнише се. аще не
 3 вѣратет се. горе и тѣмъ причещаю-
 цимъ ихъ блуди азъ ѡ семь дѣла не
 имамъ. ты оузриши. да не твоего
 6 рад(и) невѣрѣнниа. мышь или ино что
 прикоснет' се в(о)ж(ь)ствыныхъ танинъ.
 да не испѣснѣвѣють. или ѡдымѣють
 или приети боудѣть ѡт(ь) несвеще-
 9 ныхъ и недостойныхъ роукъ. сна и та-
 коваа хране себе сп(а)сеши. и послоу-
 шающихъ тебе.
- 12 О причещении. Иже на всаки д(ь)нь
 причещати се в(о)ж(ь)ствыныхъ та-
 15 ниинъ добро иес(ть) и пользно. саомоу
 х(ри)стоу глаголющюу. яды мою
 плоть и пию мою кровь иматъ животъ
 вѣчны. мы оубо четирици въ сакои
 18 нед(ѣ)ли причещаем' се. въ нед(ѣ)лю
 въ срѣд(оу). въ пет(ь)къ. въ соуб(отоу)
 и въ инны. аще боудеть память с(ве)-
 21 т(а)го иѣкоуего. а еже не соущюу про-
 звѣтероу или слоужителю вѣщение
 възимати комоу своєю роукою.¹ и са-
 24 момоу себе причещати безгѣрѣшно
 иес(ть) ибо и въ цр(ь)к(ь)ви прозвѣтеръ
 даеъ чьсть. дръжитъ ю иже приеъ
 27 ю съ сакою властью. и тако прино-
 ситъ къ оустомъ.
- Тогожде ѡ неродешихъ. Ѣ епитими-
 30 яхъ рек'ше ѡ запрѣщенныхъ.
 Ище не створетъ кого цѣломоу дарна
 вѣщаа запрѣщенна ноужда иес(ть)
 33 ѡт(ь) г(оспод)а реч(е)ными правилами

¹ Јн 6, 56

1 оубо] во СМ | вѣмѣнише се] оумѣнише се СМ | аще] и аще СМ | 2 тѣмъ – у гр. следи καὶ | 2–3 причещающимъ] и причещающимъ СМ | 7 не испѣснѣвѣють] не испѣснѣють М | 10 хране – у гр. следи καὶ | 10–11 послоушающихъ] послоушающе С. послоушающаа М | 12 ум. О причещении, у Petropolit. 208 Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀγίας μεταλήψεως τῶν θείων μυστηρίων, а у РП Τοῦ μεγάλου Βασι-
 21 а иже – у РП следи ἐν τοῖς τοῦ διαποιοῦ καιροῖς ἀναγκάζεσθαι τινα, што MSyn. 237, Petropolit. 208, CS 1121 нема | 21–22 прозвѣтероу СМ | 24–25 безгѣрѣшно иес(ть), ἀκατάγνωστον | 25 прозвѣтеръ С
 М | 26 чьсть] честь С. гр. τὴν μερίδα | дръжитъ же СМ и гр. – κατέχει δὲ | 29 Тогожде, τοῦ αὐτοῦ
 MSyn. 237, Petropolit. 208, CS 1121, а у РП Μεγάλου Βασιλείου | 30 рек'ше о запрѣщенныхъ нема гр.
¹ Далѣ у РП текст је опширнији у односу на MSyn. 237, Petropolit. 208, CS 1121, зато што је у овима синоптички текст Аристина.

бошци сматрају. Уколико се не обра-
 те, тешко и њима [и] онима који их
 причешћују. Пази, ја у овоме немам
 удела, ти ћеш видети ако се због тво-
 је немарности миш или друго нешто
 дотакне Божаствених тајни; ако по-
 плесниве или почађаве, или их узму
 несвештене и недостойне руке. Чува-
 јући њих и све то, спасићеш [и] себе,
 и оне који тебе слушају.

О причешћу. Причешћивати се сва-
 ког дана божанственим тајнама – то
 је добро и корисно. И сам Христос је
 рекао: „Који једе моје тело и пије
 моју крв, има живот вечни“. Ми се,
 пак, четири пута у свакој недељи
 причешћујемо: у недељу, у среду, у
 петак, у суботу и у друге [дане] уко-
 лико буде спомен неког светитеља.
 А то да, кад нема презвитера или
 служитеља, причешће неко својом
 руком узима¹ и самог себе причести,
 безгрешно је, јер и у цркви – презви-
 тер даје честицу, а држи је онај који
 је са сваком влашћу прима и тако
 приноси устима.

Истога, о онима који се не старају о
епитимијама, односно о запрећењима
 Ако кога општа запрећења не учине
 разумним, неопходно је да се такав
 подвргне правилима изреченим од

повиноути таковаго. вѣличн бо реч(е)
 сѣгрѣшающа брата твоего междоу со-
 3 бою и тѣмъ единымъ. аще же не по-
 слоушають при|| нами съ собою и дру-
 гаго единого. аще же ни тако послоу-
 6 шають р'ци цр(ь)к(ь)ви рек'ше въ сво-
 рѣ аще же ни тако послоушають. да
 боудеть ти яко иноязычникъ и мы-
 9 тарь.* и вѣсница оубо единою позванъ
 бывъ. прѣдъ двѣма вѣличень быс(ть).
 прѣд(ь) цр(ь)ковною свѣд(ѣ)тельство-
 12 ванъ. и понеже не всхотѣ послоуша-
 ти да боуд(е)тъ ѡт(ь) тебе ѡт(ь) врь-
 жень. и да възвѣстит' се ѡ немъ въз-
 15 дѣ. не приетоу ямоу быти. на всако
 вѣщание житѣйскыя потребы. яко да
 того ради понеже. не смѣшати се
 18 ямоу с нами боудеть диаволоу въ
 снѣдѣ.

1880a 21 .кѣ. Тогожде великаго василія. по-
 слание къ гри||горию в(о)гословцоу. ѡ
 мнѣшесѣмъ строенни. Познахъ твое
 послание. якоже друзи дръговъ сво-
 24 ихъ дѣти. ѡт(ь) являющаго се на нихъ
 под(о)бна къ рождышимъ је познава-
 ютъ. еже бо невеликоу быти рци мѣ-
 27 ста оустроенню. якоже би вложити
 нѣкоу любовь въ д(оу)шоу твою.
 еже с нами жити. прѣжде даже не
 30 оувѣси что ѡ н'равѣ и ѡ прѣбыванин.
 твое бо бѣше въ истинноу разоумѣни
 и твоеје д(оу)ше достоинно. иже вса ни
 33 въ что же вѣмѣни соущаа здѣ. про-

Господа: „Покарај, рече, брата твоего
 који је згрешио, између тебе и њега
 самог. А ако не послуша, узми са
 собом још једног. Уколико, пак, ни
 тако не послуша, реци Цркви, од-
 носно на сабору, а уколико ни тако
 не послуша, нека ти буде као незна-
 божац и цариник“.* И такав неко, да-
 кле, позван једном, будући пред дво-
 јицом опоменут, пред Црквом посве-
 дочен, пошто не усхтеде послушати,
 да одбачен буде од тебе и да се свуда
 о њему обавести да не буде примљен
 ни у коју заједницу за животне
 потребе, како би због тога он, пошто
 се не меша са нама, постао храна
 ђаволу.

25. Истога, Василија Великог писмо Григорију Богослову о монашком устројству

Препознах твоје писмо као што при-
 јатељи препознају децу својих при-
 јатеља по очигледној сличности њи-
 ховој са онима који су их родили. Јер
 то што си рекао – да не може бити од
 значаја положај места како би улио
 неку љубав у твоју душу да би са на-
 ма живео, пре него сазнаш нешто о
 начину живљења и о пребивању –
 уистину беше твоје поимање, а твоје
 душе достојно, која све овде посто-
 јеће не сматра ни за шта наспрам

* Мт 18, 15–17

4 и нема гр. | 7 послоушають нема С | 9 вѣсница, ὁ δεινός MSyn. 237, Petropolit. 208, CS 1121, што
 РП нема | 13 ѡт(ь) тебе нема гр. | 28 въ нема С | 31 разоумѣни нема М | 33 соущаа здѣ, τὰ
 τῆδε

тивоу ба(а)женствоу лежечемоу намъ
 въ швейцарии. азъ же оубо иже творю.
 3 самъ на краи семь ноцъ и д(ь)нь пи-
 сати срамляю се. вставихъ бо иже въ
 градѣ прѣбываніе. яко тмалъ злыхъ
 6 соуде повинно себе же и еце встави-
 ти не възмогахъ нъ под(о)бнь есмь.
 въ мори въ корабли плавающимъ. иже
 9 не вѣдоуще добръ правити корабля.
 недоумѣють се и ш величествѣ кора-
 бля скръветъ. яко много влнение
 12 приражають се к нему. и ш(ь)тоуду
 въ малыи корабль или въ ладню
 прѣлѣзъше. всоудѣ влнами потапла-
 15 ють се. и недоумѣють се что ство-
 рити. прѣходитъ бо с ними притранъ-
 ство и зльчъ. тако оубо и наше жи-
 18 тие. живущи бо въ насъ стр(а)сти съ
 собою носеще. въздѣ въ таковыхъ же
 метежихъ есмь. якоже ничтоже вели-
 21 ка ш(ь) поустыне сею пол'зоуемъ.
 иже бо творити под(о)бають и ш(ь)-
 коуду любо под(о)баше намъ стопамъ
 24 послѣдовати къ сп(а)сенію прѣшчище-
 ному. аще бо кто реч(е) хоцетъ въ-
 слѣдъ мене ити да ш(ь)връжетъ се се-
 27 бе и възметъ кр(ь)сть свои и послѣ-
 доуеть ми. се же естъ въ млчани
 оумъ илѣ||ти искоусити се под(о)ба-
 30 ють. якоже бо шчима шбрацаемома
 често сѣмо и швамо. и н(ь)на оубо на
 33 шбранемома. видѣти испытно прѣд-

блаженства датоу нам у обецаніама.
 А ја, опет, о свему оном што сам тво-
 рим у овој дальни, но и дан, стидим
 се писати. Јер оставих оно пребн-
 ванье у граду, као узрочника безбро-
 јних зала, а себе још не узмогах да
 оставим, већ сам сличан морепловци-
 ма у броду који су, не знајући добро
 да управе брод, у недоумици, и жале
 се на величину брода, јер многи вали
 ударају у њега. Па прешавши отуда у
 мали чамац или у лађу, одасвуд бива-
 ју таласима потапани и у недоумици
 су шта да чине, јер са њима долазе
 мучнина и жуч. А тако и наш живот.
 Јер смо са постојећим у нама стра-
 стима, које носимо са собом, свуда у
 таквим метежима, тако да ништа на-
 рочито од ове пустиње не користи-
 мо. Оно, дакле, што треба чинити, и
 откуда нам је требало ка спасењу
 следити стопама Пречистого, јер,
 „ако ко – рече – хоће да иде за мно-
 ма, нека се одрекне себе, и узме крст
 свој и следи ми“* – јесте ово:

Треба се старати да се ум држи у ђу-
 тању. Јер као што очи, које се често
 окрећу тамо и овамо, и час устрану
 гледају а час се горе и доле окрећу,
 не могу јасно да виде оно што је ис-

* Мт 16, 24; Мр 8, 34; Лк 9, 23

8 иже] иже С | 11 скръветъ, δυσχερένουσιν | 12 приражають се к нему, παρεχομένω | 13 малыи
 нема гр. | кораблицъ Р С М | 14–15 влнами потаплають се, ναυτιῶσι | 15–16 недоумѣють се
 что створити, ἀποροῦνται | 17–18 наше житие, τὸ ἡμέτερον | 18 живущие Р, живущіе М |
 18–19 съ собою носеще, συμπεριφέροντες | 21 сею нема С | 22 иже бо] якоже бо Р | 24–25 ум.
 прѣшчищеному, гр. καθήγησάμενου | 25 реч(е) кто инв. М | 30 очима, ὀφθαλμὸν (једн.) | 31
 н(ь)на] н(ь)на же Р С М | 32 и долоу – у гр. следи κατὰ τὸν κόσμον | 33 испытно, ἐναργῶς

лежецааго нѣсть каако. нѣ под(о)бае-
 ть оутвърдити зракъ гледающеюу.
 3 аще хощеть испытно себѣ створити
 видѣние таако и оумоу члов(ѣ)чоу.
 6 неоудобъ испытно възрѣти на истинноу.
 нѣ иже оубо и иеце оузами брака не
 свежавшаго се. неистовныне похоти и
 9 стрѣмленниа неоукротимаа. и раченниа
 нѣкааа злааа سموуцають. приплетьшаго
 же се оуже соупроузѣ. дроугын метежъ
 12 попеченни прѣемлетъ безъ дѣти иемоу
 соуцъ. дѣтнн желанние. иегда же родеть
 се дѣти. ѡ въскрѣмленни дѣтнн по-
 15 печенние. жены хралненние. домоу при-
 лежанние. раболоу оуправленние. иже по
 прилоучаю бывающнне болѣзни. и иже
 18 къ соусѣдомъ которы. и на соудни-
 цѣхъ стезанниа. на поутехъ вѣды. врани-
 на сѣянниа неполоученние. всакъ д(ѣ)нь
 21 приходить ѡсобно приносе д(оу)ши ѡ-
 мрачение. ноци же. д(ѣ)невныне печали
 прѣемше. въ таковыхъ же привидѣни-
 24 нхъ прѣбывають оумъ. сиѣхъ же иедино
 избавленние. вѣжати ѡт(ѣ) всего мира.
 мира же ѡт(ѣ)лоученние. иеже не тѣле-
 27 селъ вѣ него быти. нѣ ѡт(ѣ) телесныне
 любве д(оу)шоу ѡт(ѣ)трыгноути. и
 быти безградникоу. бездомкоу. несво-
 30 иемоу нелюбнвоу дроугоу. нестежателю.
 не имоуцоу житниа. безымѣнникоу.
 несъбесѣдникоу. невѣжди члов(ѣ)чѣ-
 33 скихъ оученни. готовоу приети въ

пред – већ онај ко гледа треба да учвр-
 сти поглед ако хоће себи јасно да
 омогући видљивост – тако и ум чове-
 чији, обавијен многим [мирским] бри-
 гама, тешко може јасно да гледа на
 истину. Него као што и онога, дакле,
 који још није свезан узама брака,
 помамне похоте и неукротиве жудње
 и неке рђаве љубави смућују, тако и
 онога који се већ привезао супрузи,
 други метеж брига обузима: ако је
 без деце – жеља за децом, а када се
 деца роде – брига о одгоју деце; чу-
 вање жене, старање о дому, надзор
 над робовима, појава болести, и сва-
 ђе са суседима, и распре у судовима,
 опасности на путевима, неуспелост
 орања и сејања. Сваки дан долази,
 доносећи души посебно помрачење,
 а ноћи, преузимајући дневне бриге, у
 таквим привиђењима обмањују ум.

Од овога је једно избављење – бежа-
 ти од целог света. А одвајање од све-
 та не значи телом бити ван њега, не-
 го отргнути душу од телесне љубави
 и бити: безградник, бездомник, не-
 свој, бездружник, безимовник, без
 средстава за живот, беспосленик, не-
 сабеседник, невежа људских учења;

2 гледающеюу М | 3 створити себѣ пнв. М | 5 печали] мирскихъ печали Р С М и гр. – τὼν κατὰ τὸν κόσμον φροντίδων | 10 приплетьшаго, κατείλημμένων (мн.) | 11 оуже] иже Р | 16 оуправление, προστασία (мн.) | 16–17 ум. иже по прилоучаю бывающнне болѣзни, гр. αἱ κατὰ τὰ συμβόλαια βλάβαι | 17 и нема Р | 18–19 соудницѣхъ] соудницъ Р | 19 стезанниа] истезанниа Р М | на поутехъ, τῆς ἐμπορίας | 19–20 вранина] вранина и | вранина сѣянниа, τῆς γεωργίας | 25 избавленние, φυγή | вѣжати – у V 1167 ὁ δρασμὸς, а у PG ὁ χωρισμὸς | 29 безградникоу, ἄπολιν | бездомкоу, ἄοικον | 29–30 несвоемоу, ἀνίδιον | 30 нелюбнвоу дроугоу] нелюбндроугоу Р С М. гр. ἀφιλέταρον | нестежателю, ἀκτήμονα | 31 не имоуцоу житниа, ἄβιον | безымѣнникоу, ἀπράγμονα | 32 несъбесѣдникоу, ἀσυνάλλακτον | невѣжда Р, невѣждю М, гр. ἀμαθῆ

ср(ь)д(ь)ци. иже wt(ь) б(о)ж(ь)ствына-
го оучениа въходеиша въображенна.
3 оуготованиа || же ср(ь)д(ь)ца се естъ.
wt(ь)лоучити се иже wt(ь) лоукаваго
wбычаа прѣждешдръжециихъ е оуче-
6 ниш. нбо ни на воискоу (!) писати не въз-
можно. не загладивше прѣжде писаныхъ
на немъ wбразовъ. ни въ д(оу)ши
9 же б(о)ж(ь)ствыныхъ повелѣнии поло-
жити. аце прѣжде wt(ь) злаго wбы-
чаа бывшихъ въ нѣи неистръгнеть. к
12 селоу же и сню великоу намы пол'-
зоу поустыни дають. оутишаюци наше
стр(а)сти. и оупражнение даюци сло-
15 воу. wt(ь)ноудъ сие wt(ь) д(оу)ше
wt(ь)сѣци. иако же бо звѣрне оудовъ
оулавляемъ соутъ оу стоудено врѣме.
18 тако похоти и гнѣви. и страхи. и про-
чаа ядовитаа. дшевнаа злаа. оути-
шивше се млчаниа ради. и не сверѣ-
21 пѣюще честнымъ раздражаниемъ оудо-
биѣ побѣждаема силою бывають.
есть оубо мѣсто таковой. иакоже и
24 наше. смѣшеннаа члов(ѣ)чьскаго оуда-
лено. иако ни | wt(ь) еднного wt(ь)
вынѣшнихъ. често прѣсѣкаемоу быти
27 въздръжанию. въздръжание же бл(а)-
гочыстна д(оу)шоу питѣеть б(о)ж(ь)-
ствыными разоумы. что бо естъ сего
30 бл(а)женѣе неже анг(е)льскомоу ликоу
под(о)бити се на зем(ь)ли. коупно оу-
бо начинающоу се д(ь)ни. стати на мо-
33 л(и)твѣ. и пѣнии. пѣсньми почитати

спреман примити у срце представе
које се уливају од божественог уче-
ња. А спремност срца значи – одвоји-
ти се од оних учења која су га раније
запосела злим обичајима. Јер ни на
воску није могућно писати док се не
загладе раније писани на њему знаци,
а ни у душу положити божаствене
заповести ако се претходно не отр-
гне од злих обичаја постојећих у њој.
А у томе нам велику корист пружа
пустинџа, стишавајући наше страсти
и омогућујући разуму упражњавање
да их потпуно од душе одсече. Јер,
баш као што су звери лако уловљиве
у студено време, тако и похоте и љу-
тње, и страхови и остала јадовита
душевна зла, стишавајући се због
тиховања и не дивљајући честим раз-
драживањем – лакше бивају побеђе-
на снагом [разума].
Постоји, дакле, место такво као што
је и наше, удаљено од мешања људи,
како се ни од кога са стране не би
често прекидала подвижништва. А
подвижништво у побожности храни
душу божаственим размишљањима.
Јер шта има блаженије од тога, него
уподобити се анђелском лику на зе-
мљи; са почетком дана, дакле, стати
на молитву и појати [и] у песмама
славити Творца.

3 оуготованиа] и оуготованиа С | 4 wt(ь)лоучити се] оучити се Р М; гр. ἡ ἀπομάθησις | 5 прѣждешдръжециихъ. προκατασχόντων | 6 воискоу (!) грешка писара; треба воскоу као у Р С М и гр. – κρηφ | не нема Р | 8 wбразовъ, χαρακτήρας | 9 же нема М | 10 ум. злаго, гр. προλήψεις (мл.) | 12 и сню нема гр. | 13 дають] подаетъ С М | оутишаюци] оутѣшаюци Р, гр. κατευνάζουσα | 18 страхи – у гр. следи καὶ λύπαι | 22 силою – у РГ следи τοῦ λόγου, што V 1167 нема | 23 естъ, ἔστω | 24–25 ум. оудалено, гр. ἀπὸ ἀλλοτρίου | 26 често, τὸ συνεχὲς | 27 въздръжанию, τῆς ἀσκήσεως | 29 разоумы, διανοήμασι | 33 пѣсньми] и пѣс(нь)ми Р С М и гр. – καὶ ψαῖς

3 създавшаго. и потомъ чисто сл(ь)-
 н(ь)цоу въснѣвшоу. на дѣла прѣложи-
 ти се въздѣ соущи с нимъ мол(и)твѣ.
 и пѣниемъ якоже солию наслаждати
 6 д(оу)шевномоу строению. пѣсни и мо-
 л(и)твы дароуютъ. мѣлчание оубо на-
 чело вчичрению д(оу)ши. ни языкоу
 9 глагол(ю)щую члов(ѣ)чьскихъ. ни вчи-
 ма красоты тѣлесъ или смѣренна смю-
 трецемоу. ни слоухомъ моцъ д(оу)-
 12 шевноу слабляюцемоу. слышани-
 емъ пѣснии къ сластемъ поноуждаю-
 щихъ. || ни глагол(ы) же глаголющихъ
 15 се и смѣхливыхъ члов(ѣ)къ. иже паче
 обычан имѣють раздрошати моцъ
 д(оу)шевноу. оумъ оубо нераспылемъ
 18 ввнѣшнихъ. ни вт(ь) чоувствъ же в
 миръ растѣкае се. въсходитъ оубо к'
 себѣ. собою юже на в(о)жние помы-
 21 шление въсходитъ. и вноу добротоу
 вниаеи и блистае се. и самого ис-
 т(ь)ства забыть приемлетъ. ни в пи-
 24 ци промышлати ни вдеждею пѣри се
 д(оу)шоу вѣкъи. нь оупражнѣние
 вт(ь) земельныхъ попечении имыи все
 27 твоѣ тыщание на стежание вѣчныхъ
 вл(а)гъ прѣлагаеи. како оубо испра-
 вить се емоу цѣломоудрие и моужьст-
 30 во. како же правда и смыслъ. и прочее
 добродѣтели. елико же роднымъ симъ
 раздѣлаеи по под(о)бнѣ. коуждо
 33 свѣршати тыщаливаго житиѣмъ наоу-

А потом, кад сунце чисто засија, при-
 онути на посао и свуда са њим, уз мо-
 литву и појањем, као сољу зачинити
 послове. Јер тихост и безбрижност
 душевном стању дарују песме и мо-
 литве. Тиховање је, дакле, почетак
 очишћења душе. Нема ту ни језика
 који говори о људским стварима, ни-
 ти очију које красоту или складност
 тела посматрају, нити ушију које,
 слушањем песама што побуђују на
 сласт, слабе моћ душе, нити речи глу-
 маца и смешливих људи који имају
 навику превасходно да руше моћ
 душе. Ум, пак, нерасипан по спољ-
 њем свету, нити чулима растакан по
 свету – враћа се себи, сам собом ус-
 ходи на размишљање о Богу. И оба-
 сјан оном добротоу, и блистајући, за-
 боравља и на саму природу, не вуку-
 ћи душу да размишља – нити о
 храни, нити да се стара о одећи, него
 ослобођен од земаљских брига све
 [своје] старање преноси на стицање
 вечних блага – како, дакле, он (ум)
 да постигне целомудреност и мужа-
 ство, а како правду и трезвеност и
 остале врлине колико их је сврстано
 са овима, по сличности подељеним,
 да подсећају онога ко је ревностног
 живота да сваку од њих извршава?

б строению, κατάστημα | 6–7 ум. пѣсни и мол(и)твы, гр. αἱ τῶν ὕμνων παρηγορίαι | 10 смѣ-
 ренна, συμμετρίας | 15 паче, μάλιστα | 15–17 иже паче... д(оу)шевноу, ὁ μάλιστα λύειν τῆς
 ψυχῆς τὸν τόνον πέφυκε (пѣфукѣ нема V 1167) | 20 собою юже] собою же РСМ и гр. – δι' ἑαυτοῦ
 δὲ | 22 и блистае се, καὶ ἐλάνωπόμενος V 1167, што РГ нема | 25 нь] на орт.-јез. црта М | оу-
 пражнѣние] оупражнѣи Р, оупражнѣи М | 26 попеченіе Р | 27 твоѣ] своѣ РСМ и гр. – ἑαυτοῦ |
 29 цѣломоудрие емоу илв. Р; цѣломоудрие С | 32 раздѣлаеи, ὑποδιαίρουμένοι – у гр. следи
 καθήκοντως | 33 тыщаливаго] тыщаливаго же С | 33–1 наоуцають, ὑποβάλλουσι

3 цають. великъ | же поутъ къ вѣрѣте-
 нню подобнаго и поучение б(о)ж(ь)-
 ствннхъ писанин. въ тѣхъ бо и дѣла-
 ннелъ наказанна вѣрѣтають се. и
 6 житиѧ с(вѣ)тыхъ моужь писаниелъ
 прѣдана ѧкоже нѣци вѣрази д(о)уше-
 вни. еже по б(о)зѣ житиѧ подража-
 ннелъ бл(а)гыхъ дѣлъ. прѣдлежеть. и
 9 аще оубо кто себе. трѣбоующа нѣко-
 его исправленна почюеть. шна почи-
 тае ѧкоже нѣ в коен вѣцин врачѣ-
 12 ници. под(о)бное болѣзни вѣрѣтають
 зелне. и аще оубо есть рачитель цѣ-
 ломоудрию. иже ш исифѣ списание
 15 почестоу да разгибають. и шт(ь) того
 цѣломоудрынымъ наоучають се дѣломъ.
 вѣрѣтае того не тъкмо къ сластемъ
 18 нмоуща крѣпость. нь шт(ь)ноудъ
 къ добрдѣтели прилежаща. моужьст-
 воу наказаетъ се шт(ь) шва. иже не
 21 тъкмо къ противнымъ житиѧ прѣло-
 жь||шоу се кмоу. нищъ шт(ь) богатъ-
 ства бездѣтнъ шт(ь) многыхъ дѣти
 24 въ единъ часъ врѣмене бывъ. прѣ-
 бысть несмѣренъ въ всемъ д(о)ушевь-
 нын смыслъ съблюдае. нь ни дръгомъ
 27 же пришьдшнмъ на оутѣшение. на-
 ходещнхъ кмоу золь продльжающемъ
 болѣзньныне гл(агол)ы не прогнѣва се.
 30 пакы смотре аще како кроткъ коупно
 и великод(о)ушнъ боудеть. ѧкоже оу-
 бо ѧростию на грѣхъ ѧрити се. кро-
 33 тость же къ члов(ѣ)комъ имѣти. вѣрѣ-

А велики је пут до проналажења
 оног што треба, и проучавање *Божь-
 ственых писам*, јер у њима се налазе
 поуке како да се живи, и житија све-
 тих мужава, писано предата попут
 каквих слика са душама, које су дате
 да се живи по Богу, подражавањем
 добрих дела. И уколико неко осети
 да има потребу за некаквим испра-
 вљењем, читајући њих, као у некој
 општој лекарственици наћи ће одго-
 варајућу траву за болест.

И уколико је љубитељ целомудре-
 ности, често нека отвара спис о Јоси-
 фу, и из њега ће се поучити целому-
 дренним поступцима, налазећи да је
 он не само према сластима уздржан,
 него је сасвим окренут добродетели.
 Мужаству се учи од Јова који – онда
 кад се живот окренуо против њега,
 поставши у једном трену од богатог
 сиромах; код много деце, без деце;
 кад је остао исти, непокорив, сачува-
 вши у свему смисао душе – не само
 да се није променио, него се није гне-
 вио ни на пријатеље који су дошли да
 га теше, наносећи му муку и појача-
 вајући речима бол.

Онај, опет, ко гледа како да истовре-
 мено кротак и великодушан буде та-
 ко да се, дакле, јарошћу против греха
 гневн, а према људима кротост да има

2 и. каѧ нема V 1167 | 2-3 б(о)ж(ь)ствннхъ, τῶν θεῶν V1167; τῶν θεοπνεύστων PG | 4 нака-
 занна, ὑποθήκαι | 6 вѣрази, εἰκόνες | 8 прѣдлежитъ C | 11-12 врачѣници, ἰατροῦ | 13 зелне,
 φάρμακον | аще нема P | и аще оубо есть, καὶ ὁ μὲν | 14 шсифи P, шсифѣ C M, Ἰωσήφ |
 моужьство P | 24 въ единъ часъ врѣмене, ἐν μιᾷ καιροῦ ρολῇ | 24-25 прѣбысть] прѣбысть тѣ
 С M и гр. – διέμεινεν ὁ αὐτὸς | 25-26 д(о)ушевынн смыслъ, τὸ τῆς ψυχῆς φρόνημα | 27-28
 находящихъ кмоу золь, ἐπεμβαίνοντων αὐτῷ | 28 золь P, зль M | продльжающемъ] и продль-
 жающимъ P C, и продльжающем M и гр. – καὶ συνεπιτείνοντων | 32 ѧрити се, κεχρηῖσθαι | 32-33

цетъ же д(а)в(и)да храбра оубо въ
бран'ныхъ доблестехъ. кротка же и не-
3 подвижна на възданиѣ злоу врагомъ
таковы монси. с великою ярости(ю)
на съгрѣшающе къ б(ог)оу въстав'.
6 кроткою же д(оу)шею метаемаа. на
нъ прѣтрьпѣвае. и всюдѣ иакоже жи-
вотописци иегда ѡт(ъ) иконы ѡбразъ
9 прѣписують чьстно на иконоу гле-
дающе. тѣцетъ се ѡт(ъ)тоуду ѡбразъ
на свою хитрость прѣложити. тако
12 же и тѣцетмоу се. всѣми чьстми
добродѣтели створити себе съврше-
на. иакоже на ѡбразы иѣкыне движе-
15 ции се и дѣйствиы. на житиа с(ве)-
тлыхъ гледати. и ѡнѣхъ бл(а)гои свое
творити подражаннемъ. мол(и)твы
18 пакы чтениа прѣимающе. доблѣствъ-
нѣишоу д(оу)шоу и крѣпчѣишоу къ
б(ог)оу желаниѣ по[дви]движающеу
21 прѣимають. молитва же добра. иавѣ
твореци б(о)жии помышленіе въ
д(оу)ши. и се іестъ б(о)жии въселение.
24 іеже паметню оутврѣждена в се имѣти
б(ог)а. тако бываемъ б(о)жииа цр(ъ)-
кы. иегда попечении земьными чьстми
27 паметъ не прѣсѣкаетъ се. ни нечае-
мыми же стр(а)стми оумъ мететъ се.
нъ всего ѡт(ъ)бѣгае б(о)голюб'ць. къ
30 б(ог)оу ѡт(ъ)ходитъ. изгоне стр(а)сти
призывающе іего на невъздръжаниѣ. и
въ хитростехъ веоу||цихъ на добро-
33 дѣтель прѣбывають. и прѣвѣе же все-

– наѣи ѣе Давида храбра у ратним
подвизима, а кротка и непоколебли-
ва у узвраѣану зла непријатељима.
Такав је и Мојсије који с великим
гневом уста против сагрешитеља пре-
ма Богу, а кротком душом поднесе
ударце против себе.

И, уопште, као што се животописци
труде, када са иконе пресликавају
лик, гледајући [често] на икону, да
отуда лик пренесу на своје дело, тако
и онај ко се труди да себе до детаља
у врлини учини савршеним, нека гле-
да на животе светих као на неке
извајане ликове који се крећу и дела-
ју, те да њихово добро подражава-
њем учине својим.

Молитве, опет, надовезујући се на
читања, прихватају охрабрену и окре-
пљену душу која се са жељом креће
ка Богу. Добра је, пак, она молитва
која твори јасно поимање Бога у ду-
ши. А усељење Бога је и то, да се по-
моћу памћења у себи учврсти Бог.
Тако постајемо црква Божија, када
се земаљским бригама не пресеца
трајање памћења, а ни ум не помућу-
је неочекиваним страстима, већ, из-
бегавши све, богољубац одлази Бо-
гу, изгонећи страсти које га позивају
на неуздржавање, те пребива у зани-
мањима која воде ка добродетели.
И пре свега треба се трудити да се,

3 злоу нема гр. | 4 таковы монси] таковы и монси Р М и гр. – τοιοῦτος καὶ Μωυσῆς | ярости(ю)
копј. према Р С М | 6 метаемаа, διαβολὰς Р G, а у V 1167 βολὰς | на] нъ (= на) орт.-јез. црта М |
7–8 животописци] живописци Р М и гр. – οἱ ζωγράφοι | 9 чьстно] често Р С М и гр. – πικνὰ |
11–12 тако же] такожде М | 12 чьстми] чьстми М | 14 ѡбразы, ἀγάλματα | 14–15 движеюще
се Р | 18–19 доблѣствънѣишоу, νεαρωτέρων | 20 по[дви]движающеу дитогр., треба подвижающеу
као у Р С М; гр. κεννημένην | 24 в се, ἐν ἑαυτῷ | 25 бываемъ] бывають Р | 26 чьстми, τὸ συνε-
χές | 27–28 начаеьмыми (!) Р | 31 призывающие Р С М

го потыцати се под(о)баєть. ѿ гла(а-
 гол)ѣ словесе не безъ оучениа имѣти.
 3 нь въпрашати оубо безъ распре. ѡт(ъ)-
 вецавати же с почестию. и не прѣсѣ-
 цати бесѣдоующаго нѣгда нѣчто по-
 6 трѣбно гла(агол)еть. ниже желати свое
 слово истѣе изложити. и мѣроу оуста-
 вляти словеси и слоуху. оучити же се
 9 бес(с)тыдѣнниа. и оучити безъ зависти.
 и аще что ѡт(ъ) иного наоучи се не
 скривати. иакоже злые жены съ чоуж-
 12 дими мѣжи рождѣше младѣнце скри-
 вають. нь проповѣдати бл(а)гоурадоу-
 лно ѡ(тъ)ца словоу. силоу же гласа
 15 срѣднюю любити. иакоже ни оумалени-
 емъ глас(а) слово избѣжитъ ѡт(ъ)
 слоуха. ни клицаниа ради велика тежъ-
 18 ко боудеть слышениемъ. прѣжде испы-
 товати в себѣ иже хоцетъ рещи. и
 тако прѣдъ чл(о)вѣкы гла(гола)ти сло-
 21 во. бл(а)гоурадоу(агол)но въ мол(и)твахъ
 сладко въ бесѣдахъ. не оумалениа
 ради сладость имѣе. нь кроткаго ра-
 24 ди оутѣшениа любезно сын. ѡт(ъ)
 всоудѣ сохрѣвство ѡт(ъ)рѣвати. аще
 и попрѣтити комоу прилоучитъ се.
 27 прѣжде бо самъ наоучив' се смѣрено-
 моудрию. тако бл(а)гоприетъ нь боуде-
 ши трѣбоущемоу исцѣлению. множи-
 30 цю же потрѣбъ нь естъ намъ ѡбразъ
 прор(о)ча прѣшениа. иакоже а(а)в(и)-
 доу сыгрѣшившоу. не ѡ себѣ наведе
 33 клетвоу ѡсоуждениа. нь инѣмъ ли-

при говору, речи не употребљавају
 неукло, већ питати неизазовно, а од-
 говарати с почашћу и не прекидати
 саговорника кад нешто корисно го-
 вори, нити пак желети да сопствена
 реч буде наметљиво изложена, те ре-
 чи и слуху постављати меру. Треба,
 пак, учити без стида и поучавати без
 зависти. А научи ли се нешто од дру-
 гог – не скривати као што искварене
 жене крију децу коју су с туђим муш-
 карцима родиле, већ благоразумно
 казивати ко је отац беседе. А јачину
 гласа одабрати средњу, тако да сма-
 њивањем гласа беседа не измиче слу-
 ху, нити да због повишеног гласа
 слушаоцима буде тешко. Претходно
 у себи треба проверити оно што се
 жели рећи, те тако пред људима из-
 говорити слово – благоглагољиво у
 молитвама, слатко у беседама, пока-
 зујући сладост не глуме ради, него
 кротке утехе ради.

Треба бити љубазан. Потпуно поти-
 снути суровост, макар да се и догоди
 да се коме припрети. Јер кад се прет-
 ходно сам научиш смирености, бићеш
 тако радо прихватљив ономе коме је
 потребно исцелење. А много пута
 потребан нам је пророков начин уко-
 ра који Давиду, кад је згрешио, није
 из себе нанео клетву, већ учинивши
 то преко другог лица, њега самог по-

1-2 ѡ гла(агол)ѣ словесе, περὶ τὴν τοῦ λόγου χρῆσιν | 3 оубо нема Р | 7 истѣе изложити, ἐπιδει-
 κτικῶς παραβῶλαιν | и нема гр. | 12 мѣжи] мож'ми С | 11-12 съ чоуждими мѣжи рождѣше
 младѣнце, τὰ νόθα | 12-13 ум. скривають, у V 1167 ἀποβαλλόμεναι, а у PG ὑποβαλλόμεναι | 15
 любити, ἀγαπᾷ | 15-16 оумалениемъ] оумалениемъ С, гр. ὑπὸ σμικρότητος | 17-18 ум. ни
 клицаниа ради... слышениемъ, гр. μήτε φортικὸν εἶναι τῷ μετέδει τῆς διατάσεως | 19 и нема
 гр. | 20-21 прѣдъ чл(о)вѣкы гла(гола)ти слово, δημοσιεύειν τὸν λόγον | 26 прилоучитъ се, δέη |
 комоу нема гр. | 29 трѣбоущемоу Р | исцѣлениа Р С М | 31 прѣшениа, ἐπιπλήξεως | 32 ѡ себѣ |
 ѡт(ъ) себѣ Р С М, гр. παρ' ἑαυτοῦ | 33 клетвоу, ὀρκον V 1167; PG ὄρον

цемь се створиѣ. самого того своемоу
 грѣху соудно посади. иакоже самомоу
 3 изрекшоу на се соудъ. к томоу ничто-
 же реци порочна на величившаго. по-
 сѣдоуіеть же смѣренѣи и долоу пони-
 6 женѣи моудрости. имѣти вчи оумилѣ
 и долоу поникши. вбразъ оумилень.
 вла|си втрѣхалы и неразъчесаны. ри-
 9 за каапа. иакоже хитростию стварають
 сѣтоуіущи се. такова намь самотвор-
 на да боудеть. свита помасомь прите-
 12 жена к тѣлеси. прѣпоасати же се не
 више чрѣслъ. женьски бо ієсть се. ни
 слабо же иакоже раздирати се свитѣ.
 15 безоумно бо ієсть. хождение же. ни
 велики помалоу и лѣниво. иакоже ра-
 слабление д(оу)шевноіє являти. ни
 18 брѣзо же и соурово. иакоже неистовна
 ієи стрѣлленіи являти. вбразъ же ри-
 зы ієдинѣ. да прикриваіеть плать вь
 21 зилу. и лѣтѣ доваіеть. не вбагри-
 ти же ризъ цвѣты. и платна тѣнка
 или мекка не искати. ієже бо ризнаго
 24 оукрашения искати равно ієсть жень-
 скомоу крашению. ієже вны хитростию
 стварають. чюждимъ цвѣтомъ лани-
 27 тѣ и власы своеіє помазаю|ще и красеце
 се. нь вбаче подобаіеть паче таковѣи
 ризѣ дебелѣ быти. иакоже не трѣбова-
 30 ти иноіє ризы на сырѣіание вблѣк'ше-
 моу се вь ню. вбоувъ же хоуда оубо
 видѣніемь. на длъзѣ же потрѣбоу
 33 свврѣшаюциі. и просто реци. ієдино

сadio за судију своіє греху, тако да је
 сам себи изрекао суд, како ништа по-
 рочно не би рекао против разобли-
 читеља. А смерној и скрушеној му-
 дрости следује да има сетан и наниже
 оборен поглед, изглед скрушен, вла-
 си запуштене и неочешљане, одећу
 прљаву, тако да оно што жалосни
 претварањем постижу, нама то само-
 творно да буде. Хаљина да буде поја-
 сом притегнута уз тело, а да се не
 опаше изнад бедара, јер то је сво-
 јствено женама; а не ни лабаво како
 се хаљина не би поцепала, јер је не-
 промишљено. Ход, пак, да није веома
 кратак и лењив како не би раслаб-
 љеност душе показивао, а ни брз и
 силовит како не би њена насртљива
 стремљења показивао. А облик оде-
 ће је један – да покрива тело зими и
 лети колико је довољно. Одећу, пак,
 не обојити бојама и не тражити
 платна танка или мека. Јер, тражити
 украшавање одеће, то је равно жен-
 ском украшавању које оне вешто из-
 воде, другом бојом образе и власи
 своје мажући и украшавајући. Насу-
 прот томе, одећа треба да буде дебела
 како не би онај ко се облачи у њу тра-
 жио другу одећу ради загревања. Обу-
 ћа, пак, по изгледу да буде проста, али
 дуго да задовољава потребу. И једном
 речју, као што у одећи треба имати

3 соудъ. ψῆφον V 1167; PG κρίσιν | κ] и С | 7 оумилень, ἡμελημένον | 8 втрѣхалы нема Р; гр.
 αὐχμηρά | и неразъчесаны нема гр. | 9 иакоже] иакоу же М | 10 сѣтоуіущи се С | 10–11 самотвор-
 на] сѣмотворна (= самотворна) орт.-јез. црта М | 14 свитѣ] ризѣ С | 15 хождение. κίνημα V
 1167; PG βάδιμα | ни] не С | 16 велики помалоу нема гр. | 17 являти, κατηγορεῖν | ни] нь С |
 18 неистовна, ἐμπλήκτους | 19 ієи] ієе Р С М | вбразъ, σκοπὸς | 21–22 не вбагриати С | 22 ризы С |
 23 не нема Р | 23–24 ієже бо искати ризнаго оукрашения инв. Р | 24 равно] равно бо С | 25
 крашению] оукрашению Р С М | 27–28 помазаюіе и красеце се, καταβάπτουσιν | 32 видѣніемь,
 κατὰ τὴν ἀξίαν

3 іакоже въ ѡдежди имѣти под(о)баєть
 потребноє. тако и въ пици. хлѣвъ
 6 исплнитъ потрѣбоу и вода оуврачоу-
 9 єть жеждоу здравомоу. и іакоже
 12 ѡт(ъ) сѣмень варениа. къ ноуждѣнымъ
 15 потрѣбамъ крѣпость тѣлесе мо-
 18 готъ схранити. исти же не неисто-
 21 вное чрѣвоугодіе имоуще. нь всегда
 24 бл(а)гоуобычно и кротко. и ѡт(ъ)
 27 сластии съблюдати се. ни тогда праз-
 30 днь оумъ ѡ б(о)жи разоумѣ имѣти.
 33 нь и само то брашно. и насыщающаго
 се имъ тѣлесе създаніе. виноу твори-
 ти славословіа. како различни видове
 брашнь. коємоуждо. || тѣлеси по-
 д(о)бно. ѡт(ъ) строєщаго всачьскаа
 промыслени быше. мол(и)твы прѣжде
 пище. іакоже достоинь быти б(о)-
 жнихъ бл(а)гихъ. и іаже нынѣ даль. и
 іаже въ боудущемъ вѣцѣ оуготоваль.
 21 молитвы по встаніи ѡт(ъ) трапезы
 бл(а)годареніе в даныхъ на снѣдъ
 имоуще. и прошеніе ѡбещаныхъ. часъ
 24 єдинъ на пицоу ѡт(ъ)лоучень. и тѣ же
 скончавающоу се д(ь)ни да бываєть.
 27 іакоже єдва быти томоу на потрѣбоу
 тѣлесноу ѡт(ъ)лоученоу. прочіе же
 въ оумнѣ дѣиствѣ съвршати въз-
 30 дрьжникоу. с(ь)нове же льгци. и оу-
 добни на оубоужденіе. кѣст'ствомъ по-
 слѣдоюще. тьнькомоу прѣбыванію.
 33 по строєнію же ѡ великихъ вещьхъ
 попеченіемъ прѣсѣцаєми. іеже бо

оно што је потребно, тако и у храни:
 хлеб ће покрити потребу, а вода
 здравоме утолити жеђ; и варива, ко-
 лико их је од зрневља, могу, као не-
 опходне потребе, да очувају крепост
 тела. А јести не треба с поамном
 прождрљивошћу, већ увек пристойно
 и кротко, и чувати се од сладостра-
 шћа; ни тада ум да није ослобођен од
 мисли о Богу, већ и сама та храна, и
 склоп тела њоме хранен, да буде раз-
 лог за славословље, пошто различите
 врсте хране, сваком телу подобне,
 беху смишљене од Устроитеља свега.

Молитве да се пре јела држе како
 бисмо достојни били Божијих блага
 – и оних која је сада дао, и оних која
 је припремио за будући век. Молитве
 по устајању од трпезе су благодаре-
 ње за дату храну, и молбе за оно обе-
 ћано. Један час издвојен је за јело и
 тај да бива при завршетку дана, те
 тако издвојен једва да стиже за теле-
 сну потребу; а остале да употреби
 подвижник на деловање ума.

Сни, пак, да буду лагани и погодни за
 буђење, следећи природно тананом
 пребивању, а прекидани, према рас-
 пореду, старањем за велике ствари.

7 схранити] хранити Р | 7–8 неистовное, λυσσώδη | 8 чревоугодіе С | 14 славословіе С | како]
 и како Р | 15 брашнь – у гр. следи τῇ ἰδιότητι | 16 всачьскаа, πάντα РG; V 1167 ταῦτα πάντα | 19
 бл(а)гихъ, παροχῶν | 21 по встаніи ѡт(ъ) трапезы, гр. μετὰ τροφὴν | 22 в даныхъ на снѣдъ,
 τῶν δεδομένων | 24 тѣ же] та же М | 24–25 ум. и тѣ же... да бываєть, гр. ἡ αὐτὴ κατὰ περίοδον
 ἀπαντῶσα, после чега у РG следи: ὡς ἐκ τῶν εἰκοσι τεσσάρων ὥρων τοῦ ἡμερονυκτίου μίαν, што
 V 1167 нема | 27 ѡт(ъ)лоученоу нема гр. | 28 съвршати, ἀπασχολεῖσθαι РG; V 1167 ἀποπληροῦν |
 29 льгци, κοῦφοι | 29–30 оубожни на ѡбоужденіе, εὐαπάλλακτοι | 31 прѣбыванію, τῆς διαίτης
 – у V 1167 следи καί, што РG нема

3 глаубокоу сномъ дръжимъ быти. раз-
 дрѣшемъ се оудомъ его. иакоже оупра-
 жнение бесловеснымъ приидѣниемъ
 6 даіати. по все д(ь)ни смръть творить
 тако специамъ. нъ иакоже ниѣмъ оутро-
 9 іестъ. тако въздръжникомъ бл(а)гоч-
 стна полоуночїе. паче оупражнение
 д(оу)ши. поцномоу млъчанню дароу-
 12 цюу. ни учи бо ни оуши врѣднаго
 слышанна или видѣнна прѣпоуцаѣта
 въ срѣд(ь)це. нъ тъкмо іединомоу оу-
 15 моу шсовно съ в(о)г(о)мъ соуцоу. и ис-
 правляюцоу оубо себе памятию ѡ грѣ-
 сѣхъ. оуставы же себѣ положышоу
 18 оукалати се ѡт(ь) зла. и ѡт(ь) в(о-
 г)а послоушанна на свръшеніе тѣшани-
 я просити.
 18 И сїа с(ве)таѣ правила великаго ва-
 сїана. къ великимъ и малымъ своромъ
 приложише се ѡ г(о)с(под)ѣ.
 21 .КѢ. ѡт(ь) посланна с(ве)т(а)го тара-
 сїа архїеи(и)с(коу)на константина
 24 града къ адриану папѣ римскомоу.
 главы различны ѡт(ь) оуказаннїи в(о)-
 ж(ь)ствныхъ писаннїи. іеже не поста-
 вїати на мѣздѣ. Роукопо(ло)жници.
 27 рек'ше || поставїающе іеи(и)с(коу)пы и
 презвѣтеры и дїаконы. и всего причта
 30 цр(ь)ков(ь)наго. слоугы соутъ с(ве)-
 т(а)го д(оу)ха. а не продавци. тоуне
 бо приѣмше. по г(о)с(под)ню гл(аго-
 33 л)оу тоуне и даіати длъжни соутъ. аще
 же златомъ бл(а)г(о)д(ѣ)тъ с(ве)т(а)го

А да ко буде обузет дубоким сном до
 ослабљиваня своих удова, тако да
 даје прилику за бесмыслена привиђе-
 нѣа – то свакодневно твори смрт они-
 ма који тако спавају. Него као што је
 јутро другима, тако је поноћ подвиж-
 ницима побожности – веће души у-
 пражнявање дарује ноћно тиховање,
 јер ни очи ни уши не пропуштају у
 срце штетно слушање или глѣдање,
 него само сѣм ум особно са Богом
 бива, исправљајући себе сећањем на
 грехе и постављајући себи међе да се
 клони зла и да моли од Бога [поспе-
 шење] за усавршавање ревности.

Са Господом се и ова света правила
 Василија Великог приложише вели-
 ким и малим саборима.

26. Из Посланице светог Тарасија,
 архїепископа Константинограда, Ад-
 ријану папи римском, разне главе из
 упутстава Божественых писам, о
 томе да се не рукополаже за новац
 Рукоположници, односно они који
 рукополажу епископе, и презвитере,
 и ђаконе и све свештенство црквено,
 слуге су Светога Духа, а не продавци,
 јер забадава добивши – по речима
 Господњим – дужни су забадава и да
 дају. А покуша ли неко златом да
 стекне благодат Светога Духа, изба-

1 глаубокоу] глаубомъ (!) Р | 6 тако] тако и С | 11 тъкмоу С | 14 оуставы, ѳруу | 15 оукалати
 се] оукалати се (!) С | 16 послоушанна] поспѣшенна Р С М и гр. – συνηρίαν 16–17 тыщїа М |
 17 просити] просити тъкмо Р | 18–20 И сїа... ѡ г(о)с(под)ѣ нема гр. | 26 Роукопо(ло)жници
 конї. према Р С М

3 д(оу)ха покуюшаше се кто стежати. ѿт(ь)-
връжень есть. како не възможно б(о)-
г(оу) работати ни мамонѣ. и како зло-
чѣстивѣиши есть македонские ереси и
6 прочиихъ д(оу)ховорьць. злорасльная
си ересь. македонни бо и прочии д(оу)-
ховорци. раба б(о)г(оу) с(ве)т(а)го
д(оу)ха хощеще гла(гола)ху. си же
9 раба себѣ стварають дръзюще про-
дати того како бѣглава раба. и съ-
нюдою равни соуть. единосочина
12 х(ри)с(т)оу с(ве)т(а)го д(оу)ха прода-
юще.

Ѿт(ь) дѣянии ап(о)с(то)ль. Рече петръ
15 къ симону влхвоу. егда принесе се к
нему имѣние. да приметъ д(оу)хъ
с(ве)тын. сребро твоё боуди с тобою
18 въ пагоубоу. како даръ божи мнѣль
еси имѣниемъ стежати.***

Правило с(ве)тыхъ ап(о)с(то)ль. ѿа. На
21 мѣздѣ поставленъ. еп(и)с(коу)пъ или
презвѣтеръ. или дияконъ. с поставль-
шимъ его да извръжеть се. и да боу-
24 деть какоже симонъ влхвъ виноу безъ
вѣщенна.¹

Ѿт(ь) третѣаго ц(ѣса)р(ь)ства. Хотен
27 быти иерѣи напльниаше злата роуцѣ
иероваамли. и бываше иерѣи. и бысть
се на грѣхъ и на скроушение и на
30 погибѣль домоу иероваамлю.***

Ѿт(ь) четвѣртаго ц(ѣса)р(ь)ства. Рече
33 елисеѣи. къ гиѣзѣи. и(ы)ниа приеъ еси
сребро неимманово и ризы. нъ и про-

чен да буде, јер није могуће радити
Богу и мамону. И безбожнија је та
злоникла јерес од Македоније је-
реси и осталих духовбораца, јер Маке-
доније и остали духовборци, хулећи,
говораху да је Свети Дух слуга Бога.
Они, међутим, себе чине робом, дрз-
нувши се да Њега продају као одбе-
глог роба; и равни су Јуди, продајући
Светог Духа једнобитна Христу.

Из Дела апостолских

Рече Петар Симону врачу кад му
је донео новце да прими Духа Свето-
га: „Сребро твоје с тобом да буде на
погубу, јер си мислио да новцем сте-
кнеш дар Божији“.*

Светих апостола правило 31.

Рукоположен за новац епископ, или
презвитер, или ђакон, да се извргне
са оним који га је рукоположио и да
као Симон врачар увек буде без оп-
штења¹.

Из Треће [књиге] царства

Онај ко је желео да постане јереј, пу-
нио је новцем руке Јероваомове и
постајао је јереј, а то беше на грех, и
на истребљење, и на погибѣль дома
Јероваомова***.

Из Четврте [књиге] царства

Рече Јелисеј Гиѣзију: „Сад си при-
мио сребро Нејеманово и ризе, али ће

¹ Мт 6, 24 ** Дела ап. 8, 20 *** 3. О царев 12, 31–32; 13, 33–34 уп. Амос 7, 9–11

1 покуюшаше се М | 3 ум. ни гр. καὶ | мамонѣ. μαμωνᾶ | 5 д(оу)ховораць М | злорасльная. ἡ
ἐκφυλος | 6–7 ум. македонни бо и прочии д(оу)ховорци, гр. ἐκείνων ἄρ | 9–10 продати] про-
дати РСМ | 10 бѣглава раба. τὰ ἀνδράποδα (мн.) | раба] врага Р | 11–13 единосочина... про-
дающе – тако завршава AL ω 30, док у MSyn 237, Reiserliit. 208, V 1167, AE (263) 279, CS 1121
среди: καὶ ζητεὶ κανόνα κτ' τῶν ἁγίων ἀποστόλων, а у РП завршава: καὶ τῷ Ἰουδα ἴσοι εἶσιν | 14
ум. петръ. у РП грешком Παῦλος | 15 влхвоу нема гр. | 16 имѣние, χρήματα | 17 сребро нема М | 19
имѣниемъ стежати] стежати сребромъ Р | 20 ум. . ѿа., гр. κθ' | 20–25 Правило с(ве)тыхъ... бѣ-
вѣщенна нема синоглички гр. текст; то је, са извесним разликама, преузето из пуног текста
који имају, нпр. V 2184, V 842, РП | 26–27 Хотен быти иерѣи, Ὁ βουλόμενος | 32 елисеѣи. Ἐλισ-
σεῖ | гиѣзѣи. Γιεζή | 33 неимманово, Νεεμαν | 33–1 прокажа. ἡ λέπρα

¹ Текст овог прав. није дослован препис напред изложеног 29. прав. апостолског.

- каза его прилѣпнѣть се к тебѣ. и къ
сѣмени твоемоу въ вѣки.
- 3 **Ѽт(ъ) прор(о)ка исаніе. тълкованіе**
великаго василія. Никтоже бл(а)г(о)-
д(ѣ)ти в(о)жнѣ да не продасть. тоу не
- 6 **во рече приесте. тоу не дадите.** * види-
ши. каако негодова петръ на симона
вльхва. рече во. сребро твоѣ да боудеть
- 4 1926 9 **с тобою в' пагоубоу. ако || бл(а)г(о)-**
д(ѣ)тъ в(о)ж(н)ю надѣиши се бо-
гатыствомъ стежати. ***
- 12 **Тогожде великаго василія. ѡт(ъ) по-**
сланія. къ свѣщнѣмъ под нимъ еп(н)-
с(коу)пом'. Минеть се поставляющіи на
- 15 **мъздѣ. ако не сѣгрѣшають. въземлю-**
ще прѣжде поставленія. или кѣпно съ-
ставленіемъ. или по поставленіи. нѣ
- 18 **да вѣдеть. еже възети прѣжде или**
коупно. или послѣжде. все то възетіе
іестъ. еже когда что възети. м(о)лю
- 21 **вы се оубо. ѡт(ъ)врьзѣте таковыи**
привыт'къ влѣкоуци въ двѣрь ѡгнь-
ноу.
- 24 **Ѽт(ъ) житія с(вѣ)т(а)го нѡ(а)н(н)а**
златооустаго. Повелѣ съборъ. злато оу-
бо. поставльшихъ се на мъздѣ. възе-
- 27 **ти ѡт(ъ) наслѣдникъ поставльшаго**
ихъ на мъздѣ антонія. оумрьл' бо вѣ
оуже поставльшимъ же се. тъкмо при-
- 30 **чепати се въ ѡлтари повелѣ. ѡбаче**
быти имъ чуждимъ слоужбы. да не
снмъ прощеномъ бывшемъ. ѡбычан
- 33 **иудѣ|искии. и егѣптъскии боудеть.**

се и губа његова прилепнѣти за тебе и
за семе твоје довека".

*Василија Великаго тълчаче из (кни-
ге) пророка Исаіе*

Нико да не прода благодат Божију,
„јер – рече – забадава примисте, заба-
дава дајте“. ** Видиш како је негодовао
Петар против Симона врача. јер
рече: „Сребро твоје с тобом да буде на
погубу, зато што си се понадао да бо-
гатством стекнеш благодат Божи-
ју“.

*Истога, Василија Великаго из Посла-
нице подручним епископима*

Они који за новце рукополажу сма-
трају да не сагрешују кад узимају пре
рукоположења, или истовремено са
рукоположењем, или по рукоположе-
њу. Али нека знају да је – узети пре,
или истовремено или после – све то
узимање, било када да се нешто узме.
Молим вас, дакле, одбаците такав до-
битак који одвлачи у пакао огњени.

*Из Житија светог Јована Златоу-
стог*

Нареди сабор да се злато рукополо-
жених за новце узме од Антонијевих
наследника који их је рукоположио
за новце, јер беше већ умро, а руко-
положенима дозволи само да се при-
чешћују у олтару, али служба да им
буде туђа како не би, опраштајући
им, био уведен јудејски и египатски

* 4. о царев 5, 20–27 ** Мт 10, 8 *** Дела ап. 8, 20

5 продасть] продають Р С М | 6 рече нема гр. | 8 вльхва нема гр. | да боудеть сребро твоѣ инв.
Р | 17 ставленіемъ] поставленіемъ Р С М. гр. нема | 18–19 прѣжде или... все то нема гр. | 20
что нема гр. | 22 влѣкоуци нема гр. | 28 на мъздѣ нема гр. | 28–29 оумрьл' бо вѣ оуже нема
гр. | 29 тъкмо нема гр. | 30 повелѣ нема гр. | 31 быти имъ чуждимъ слоужбы, εἶναι αὐτοῖς ἰερέων |
чуждоу (!) Р | слоужбы] ѡт(ъ) слоужбы С

іже продавати и коупити св(е)щенничьство.

3 **Сбора иже въ хал'кыдонѣ. правило .ѿ.**

Иже кто коупитъ или продаєтъ поставление. аще и ключара цр(ь)ков(ь)наго

6 поставитъ на мѣздѣ. въ своемъ степени бѣдоу прииметъ. рекше да изврѣ-

жетъ се. и ходатаиствоующен ѿ тако-

9 вѣмъ поставлении. аще соутъ причт-

тници ѿт(ь) своего степене да изврѣ-

гоутъ се. аще же мирьсци члов(ѣ)ци

12 или мниси. да боудутъ проклети.¹

Генадия архиеп(и)с(коу)па константина

града ѿт(ь) посланиа къ всѣмъ еп(и)-

15 **с(коу)помъ. Да боудетъ ѿт(ь)врѣ-**

жень. и всеіе св(е)щенничьскыіе слоужбы

чуждѣ. и проклетію повиннь. иже

18 св(е)щенничьство се златомъ надѣіе се

стежати. и обещаває се іемоу снє в'да-

ти на мѣздѣ.

21 **Шестаго вселеньскаго сбора. иже въ**

костан'тиніи градѣ. въ троуѣ полат-

нѣмъ правило .кѣ. Поставленыи на мѣ-

24 **||здѣ. да изврѣжет' се и с постав(ль)-**

шимъ іего. Оуслышымъ се вси и вноу-

шимъ. не тъкмо архіерѣи нѣ и въ

27 причтъ оучтеныи. и вси живоущєи по

вселєнѣи. под(о)баєтъ бо намъ. бол'

ми внимати слышанаіа. да некогда

30 ѿт(ь)падемъ іако не тлѣннымъ среб-

ромъ и златомъ искоуплєи быхомъ.

ѿт(ь) соуєтнаго житіа ѿт(ь)ци прѣ-

33 дана. нѣ ч(ь)ст(ь)ною крєвию іако аг-

обичаі – продавати и куповати свештенство.

Сабора у Халкидону, правило 2.

Ако ко купує или продає рукополо-

жење, па било и црквєног кључара

да постави за новац. нека навуче бе-

ду свом чину, односно нека се извр-

гне. И посредници у таквом рукопо-

ложењу, ако су свештена лица, да се

извргну из свог чина, а ако су мир-

јани или монаси – проклети да буду.¹

Генадија, архиепископа Константи-

града, из Посланице свим епископима

Да буде одбачен и туђ свакој свеште-

ничкој служби, и проклетству под-

вргнут, онај ко се нада да ће златом

стећи свештенство, а и онај ко му

обећава дати то за новац.

Шестог васеленског сабора у Кон-

стантинграду, у Трулској палати,

правило 22.

Рукоположєни за новац да се извр-

гне зајєдно са оним који га је рукопо-

ложио. Чујмо то сви и запамтимо –

не само архієрєји, него и уврштєни

у свештенство, и сви који живе по ва-

селєни. Јер вѣма треба да обрати-

мо пажњу на оно што чујємо, како не

бисмо некада отпали, зато што не бе-

јасмо трулежним сребром и златом

искуплєни из сујєтног живлєња,

¹ продавати] продавати М | 3–12 ум. Сбора иже въ Хал'кыдонѣ... да боудутъ проклети. у гр. Καὶ ζῆται κανόνα β'. τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων ἀγίων Πατέρων | 10–11 да ѿт(ь) своего степене изврѣгоутъ се нив. Р М | 11–12 мниси или мѣрьсци члов(ѣ)ци нив. Р М | 13 конь-статина Р | 21–23 ум. Шестаго... правило .кѣ., гр. 'Εκ τῶν κανόνων τῆς ἀγίας στ' συνόδου | 23–24 на мѣздѣ] на мытѣ Р | 23–25 ум. Поставленыи... с постав(ль)шимъ іего. гр. τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονούμενους. εἴτε ἐπισκόπους, ἢ οἰουσδήποτε κληρικούς, καὶ οὐ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τοῦ βίου αἴρεσιν, καθαίρεισθαι προτάσσομεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας | 24 и нема М | 24–25 с постав(ль)шимъ коні. према Р М, с поставив'шимъ С | 27 оучтєныи] вѣчтєныи Р С М | и нема Р

¹ Текст овог прав. није дослован препис напред изложеног 2. прав. Халкидонског сабора.

3 нѣца непорочна и прѣчѣста хрѣс-
 сѣ(т)а. тако и насъ наоучи моужоу
 и свѣщенныи. и послѣдовати книжныи
 и иерѣи(е)льскыи и апѣсѣ(т)оль-
 6 скыи правяныи же и шѣчѣскыи
 заповѣдѣи. вѣроуемъ бо глѣголомъ
 оустъ вашихъ. на высокъ хлѣмъ въз-
 9 ходи въ широтѣ. проповѣждай съ дръ-
 зновениемъ. яко да изметъ се и поги-
 12 бнеть съ шѣмомъ. по мѣздѣ поста-
 вление и все еже сребролюбиемъ та-
 ковымъ. неправдою же и коуплениемъ
 15 срамнаго ради прибытка съдѣваемъ.
 изверженоу бывшоу шѣмъ изредныхъ
 18 чѣныхъ. и даръ избавления полоучь-
 шихъ. вса злобѣ послѣдоущаи сквер-
 21 нения шѣмъ корѣи истрыгнутъ се. и
 иерѣи яко и финики процвѣтѣтъ.
 хрѣсѣ(т)ово блѣгоухание спѣсѣ-
 24 емъ въдыхающе. и црѣкѣви по-
 бѣдноу ю пѣсѣнь въспѣвающе. шѣмъ-
 27 иеть гѣсподѣ шѣмъ тебе неправды
 твоѣ. ** и еже же. живущихъ спѣсѣние
 оуспѣдающе же и оумножающе сихъ
 въ старости маститѣ. блѣженныи шѣ-
 30 поѣ и нетлѣнныи жизни наслѣдники
 показающе.¹
 .кѣ. Гѣвѣтѣ(а)го дивниина архие-
 пѣсѣ(кѣ)на александрьскаго. шѣ томъ.
 33 когда подѣбають въ великоу соубо-

предатог од отаца, веѣ часномъ крѣу
 као Јагаѣца непорочног и пречистог
 Христа. Тако и нас, свѣштени мужу,
 научи да следимо и библијским, и
 јеванѣлским и апостолским – канон-
 ским, а и отачкимъ заповѣстима, јер
 верујемо речима уста вашихъ: „Узиђи
 на високу гору, узнеси крѣко гласъ
 свој“, хоѣај широко; проповѣѣај са
 смелошћу како би се избацило и са
 одѣкомъ истребило рукоположење за
 новац и све друго што је, срамнога
 ради добитка, такимъ сребролюб-
 ѣм, и неправдом и трговиномъ учи-
 ѣно. Пошто се то, и они који су тако
 нешто починили, избаци из оѣбра-
 ног народа који је именомъ Христо-
 вимъ наречен и даръ избавѣња добио,
 сва сквернавѣња која прате зло, из
 корена да се ишчупају, па ће јереји
 као финики процвѣтати, удахѣујући
 онима који се спасавају Христово
 благоуханије и певајући Цркви побе-
 дну песму: „Нека одузме од тебе Го-
 спод неправѣ твоје“. А још да и оне,
 који жању спасѣње – наслађујући и
 умножавајући их у дубокој старости
 – покаже за достојне наследники оног
 блаженог и нетрулежног живота¹.

27. Светог Дионисија, архиепископа
 александријског, о томе када треба
 у Велику суботу [оставити пост]

* Ис 40, 9 ** Соф 3, 15

3 книжныи, τοῖς γραφικοῖς | 4 и¹ нема Р и гр. | 7 на высокъ хлѣмъ, Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν | 10–11 яко
 да изметъ се и погивнеть съ шѣмомъ, гр. ὅπως ἐξαρθῇ καὶ εἰς ἀφανισμόν οἰχῆσεται | 14
 съдѣваемъ, παρέλται | 18–19 полоучьшихъ, τυχόντος (једн.) | 21 и нема Р С М | 26 живущихъ
 и живущихъ Р С М | 26–27 ум. спѣсѣние, гр. καρπὸς | 28 маститѣ, λίονι | 29 ум. и нетлѣнныи,
 гр. λέγω, καὶ ἀκράτου

¹ Текст овогъ прав. је много опширнији од напред изложеног 22. прав. Шестогъ вас. сабора.

- тоу поставити. С(вѣ)тѣи ѿв(а)нг(ѣ)ли-
сти. ѿ вѣмѣни оубо въскр(ъ)сенѣи
3 г(оспод)а нашего не || рѣше ничтоже.
различно же пришедшихъ на гробъ
женъ пришествіе възвѣстише. матѣи
6 оубо рече. поздѣ въ суботоу. * еже явля-
етъ глаубокоу ноци. и ѿн(н)ъ же.
рано и еше тмѣ соущи реч(ѣ). ** лоука
9 же рече зѣло рано. *** марк(о) же реч(ѣ)
зѣло рано въспавшоу сл(ъ)нцоу. **** и
вси прѣжде пришествіа женъ. въскрѣша
12 г(оспод)а рекоше. въпрашающимъ же насъ.
въ который часъ начети под(о)бають ѿ
въскр(ъ)сенн г(о)с(подь)ни радость. ре-
15 кше въ кѣи час(ъ) вечерати въ великоу
соуботоу. ѿт(ъ)вѣщаюмъ имъ. іако иже
за свѣта и прѣжде ноци вечерають.
18 іако малод(оу)шѣи. невъздържаливи
повинни соуть. до четвъртоу же стра-
же ноци прѣтрьпѣваущіе похвала-
21 юмъ. срѣдѣ же сего вѣмѣне вечера-
шимъ не стоужаюмъ.

- Тогожде. ѿ соущихъ безъ ѿбѣщенія.
24 страха же ради | смрътнаго. приѿвѣ-
щающихъ се и пот(о)мъ оустраваляю-
щихъ се. прав(н)л(о) .ā. Иже свезанъ
27 бывъ. и ѿт(ъ)лоучень ѿбѣщенія. и
разболѣвъ се. страха ради смрътнаго
раздрѣшень боудеть и причестить се. и
30 аще оустрабѣть се. не под(о)бають єго
пакы везати. ничтоже срѣдѣ того
вѣмѣне не сѣгрѣшѣша. аще же оустра-
33 бивъ се и здравъ бывъ. явит се бол-

Свети јеванђелисти ништа, дакле, не
рекоше о времену Васкрсења Госпо-
да нашега. Различно, пак, огласише
приспеће жена које су дошле на
гроб. Матеј, дакле, рече – „касно у
суботу“, * што значи дубоко у ноћ; а
Јован рече – „рано, док беше још та-
ма“; Лука, пак, рече – „врло ра-
но“; а Марко рече – „рано, кад је
сунце засијало“. **** И сви рекоше да
је Господ васкрсао пре доласка жена.
А онима који нас питају у који час
треба да почне радост о Васкрсењу
Господњем, односно у који час вече-
рати на Велику суботу – одговарамо
да су они који за видела и пре ноћи
вечерају, као малодушни и неуздър-
љиви, криви, док оне који се уздржа-
вају до четврте страже ноћи похва-
љујемо; онима, пак, који између тог
времена вечеравају, не приговарамо.

Итого, о онима који су изопштени
па се због страха од смрти приче-
шћују и потом се опорављају

Правило 1. Онога који је свезан и од
заједнице одлучен, па разболевши
се, због страха од смрти буде разре-
шен и причести се, уколико се опо-
рави, не треба опет везати, будући да
у међувремену ништа није сагрешио.
А уколико се, пошто се опорави и
постане здрав, покаже да му је по-

* Мт 28, 1 ** Јн 20, 1 *** Лк 24, 1 **** Мр 16, 2

1 поставити] постъ оставити Р С М и гр. – ἀπονητίσεσθαι | 1–2 ѿв(а)нг(ѣ)листе Р С М | 5 при-
шествіе, ἀφίξεις (мн.) | 6 оубо рече нема гр. | 8 рече нема гр. | 9 рече² нема гр. | 11 ум. прѣжде при-
шествіа женъ въскрѣша, гр. προεγέρθη | 14–16 рекше... соуботоу нема гр. | 16–17 іако иже
за] іакоже иза Р | 17 прѣжде] прѣже С | 20–21 похвалаюмъ, ἀποδεχόμεθα | 21–22 вечеравшимъ не-
ма гр. | 25 и нема Р | 25–26 оустраваляющихъ се] оустраваляющихъ Р | 26 прав(н)л(о) нема MSyn. 237,
Pergoliii. 208. V 2019, AE (263) 279, CS 1121, RP | 26–29 ум. Иже свезанъ... и причестить се, гр.
τοὺς προσδοκῶντας τῆς ἀκοινωνίας | 30 не под(о)бають, ἀλογον | 32 сѣгрѣшѣша,
ἐργασάμενους (мн.) | 32–33 оустрабѣвъ се и здравъ бывъ, μετὰ το ραῖσαι

ша трѣбоуе wobpaцeннiя и наказаеми
смѣрати се и wзлoблати се пощениемъ
3 и cъблoдати себе. аще не послоушають
нъ въпрѣкы гл(агол)ет(ь). се iемоу cъ-
грѣшeннe. на второе wt(ь)лоучeннe боу-

6 дeтъ.

Правила(о) .ѿ. ¹ Жeны coуще в' тeч(e)нни
кpъви. въ в(о)жкствeннoу цр(ь)к(ь)въ
9 да не вкндоутъ. и c(вe)тыхъ тaннъ не
причестeтъ ce.

Правило .Г. Законно cъвъкоупль ce
12 моужь cъ жeнoю. по свѣщaннoу дроугъ
дроугоу да не прикаcaють ce на вpѣмe.
да не oупpажнaють ce на мол(и)твoу.
15 и пaл(и) въкоупѣ да прѣбывaють.

Правило .Д. Иже не по изволeннoу истe-
чeннe в' нoщи подыeмъшe. cвoиeн свѣ-
18 cти да послѣдоують. и cамн себе да
cмoтpeтъ. аще зазpeтъ ceбe въ томъ
или нин. iакoжe бo w бpaшнѣхъ. тaкo
21 и w ceмь. зазpeн бo ceбe aщe iacтъ
wcoуждeнъ боудeтъ.

.кн. C(вe)т(а)го пeтpa aлeксaндрьcкaго
24 cв(e)щeнoм(оу)ч(e)н(и)кa. пpaвилa. w
wt(ь)бpьг'шнхъ ce въ вpѣмe гoнeннa. и
пaкы кaющнхъ ce. пpaвилa .Ді.²

Правила(о) .А. Чeтырeмъ oужe лѣтoмъ
27 мымoшъд'шeмъ по гoнeннн. пoвeлѣ-
вaeмъ. мнoгo пoстpaдaвшeмъ. и пo-
30 томъ на дльзѣ моукъ не мoгoушeмъ
тpьпѣти. и х(ри)c(т)a wt(ь)вpьг'шнмъ
ce. и пaкы пoкaиaвшeм ce. и плaчoу-
33 щнмъ ce тpeтнeиe лѣтo по пoкaиaннн.

тpeбнo вeщe oбpaщeнe, пa aкo, пo-
учeн дa ce cмнруe и тpпн пoстoм. и
ceбe oчувa – не пoслушa, нeгo пpo-
тнвpeчн. тo cагрeшeнe ѣ нeмy бнтн
зa дpyгo oдлучeнe.

Правило 2.¹ Жeнe дoк имaю кpвoтe-
чeнe дa не уђу y бoжaствeнy цркву и
дa ce не пpчeстe cвeтнм тaјнaмa.

Правило 3. Зaкoннo вeнчaнн муж и
жeнa, по дoгoвopу дa ce јeднo дpyгoм
не пpблнжyю зa јeднo вpeмe. дa бн
ce пoсвeтнлн мoлнтвн, тe oпeт зaјeд-
нo дa пpeбнвaю.

Правило 4. Oнн кoјн cу нeвoљнo дo-
жнвeлн y нoћн истeчeнe, дa слeдe
cвoјoј cавeстн и cамн ceбe дa cаглeдa-
ју – дa лн пpeкoрeвaю ceбe y тoмe
или нe. Јep кaкo кoд xpaнe, тaкo и кoд
oвoгa – oнaј, дaклe, кo ceбe пpeкoрe-
вa, aкo јeдe oсуђeн ѣ бнтн.

28. Свeтoг Пeтpa, aлeксaндрнјcкoг
cвeштeнoмучeннкa, пpaвлa o oннмa
кoјн cу oтпaлн y вpeмe гoњeнa и
oпeт ce пoкaјaлн. Пpaвлa 14²

Правило 1. Кaд вeћ чeтнрн гoдннe
пpoђу по гoњeнy, пpoпнcујeмo: oнн
кoјн cу мнoгo пoстpaдaлн и пoтoм
ннcу мoглн дyгo мукe дa тpпe, и
Хpнcтa ce oдрeклн, пa ce пoнoвo пo-
кaјaлн и плaкaлн – y тpeћoј гoдннн

2 смѣрити се Р М, смѣриати се С | 3 себе] се Р | 7–8 Жeны coуще в' тeч(e)нни кpъви, Aí èv
ἀφ' ἑδρῶ | 8 кpъвe Р С М | 9 не²] да не Р С М | 13 на вpѣмe нeмa гр. | 14 не нeмa Р С М и гр. | 17
cвoиeн] и cвoиeн Р | 20 бo нeмa гр. | 26 пpaвилa .Ді. нeмa М | 28 мнмoшъд(ь)шнмъ Р М | 30 на
дльзѣ моукъ] на дльзѣмоу нъ (!) С | 32 покaиaв'шнмъ ce Р | н² нeмa Р | 32–33 плaчoушeмъ ce С
М

¹ У РП изнад овог, 2. пpaв. је нaслoв: Περὶ ἀκαθαρσίας. ² У гр. oвaј нaслoв је кpaћн и нaјчeшћe
глacн: Πέτρου Ἀλεξανδρείας, τοῦ ἁγίου καὶ ἱερομάρτυρος.

дрогъныхъ четыредесете д(ь)нини да при-
нмоуѣть запрѣщениѣ.

- 3 **Правило (о) .б̄.** Иже въ тѣмницѣхъ тѣмко
въврѣжени бывше и ѡт(ь)врьг'ше се
х(ри)с(т)а. | и покаивше се. къ мымо-
6 шьдышнимъ тремъ лѣтомъ. и иже едни-
но лѣто да кають се.

- Правило (и)л(о) .г̄.** Иже ничтоже постра-
9 давшѣ. нъ своею волею пристѣпивше
къ погибѣли. и(ы)на же кають се.
даемъ имъ четыре лѣта на покаиание.
12 по иев(а)нг(е)льсцѣи прит'чи иже ѡ
смоковницѣ. иже три лѣта плода не
створи. и хотеиши посѣчена быти. про-
15 щена быс(тъ) за единое лѣто.

- Правило .д̄.** Пще и ѡт(ь)врьг'ше се. и
потомъ бес покаиания прѣбывають. да
18 боудуѣтъ яко вар'вари поганинѣ.

- Правило .е̄.** Иже лицемѣриемъ а не и-
стинною ѡбещавше се пожрѣти. и прѣ-
21 блазнивше м(оу)ч(и)т(е)ле. и тако из-
бѣг'ше пожрѣти демономъ. шесть
м(ѣ)с(е)цъ запрѣщениѣ да принмоуѣтъ.
24 въ покаиание ѡбращениа.

- Правило .ж̄.** Понеже иѣци поноудивше
свое рабы. пожрѣти въ нихъ || мѣсто
27 идоломъ. поноудени оубо. единое
лѣто покаиания дѣла да покажуѣтъ.
поноудивши же ихъ. три лѣта да ка-
30 ютъ се.

- Правило .з̄.** Пще же прѣдани бывше.
или сами пристѣпльше къ подвигоу. и
33 ѡт(ь)врьг'ше се. и потомъ пакы испо-

по покајању, другихъ четрдесет дана
да приме запрѣщениѣ.

Правило 2. Они који су се само зато
што су бачени у тамницу одrekli
Христа, па се покајали, па протекле
три године – још једну годину да се
кају.

Правило 3. Онима који нимало нису
пострадали, већ се, приступивши сво-
јом вољом погибѣли, сада кају, даје-
мо четири године за покајање, према
јеванђелској причи о смокви која три
године не даде плода, а када је треба-
ло да буде одсечена, би остављена
још једну годину.

Правило 4. Ако они који су се одре-
кли пребивају без покајања и потом
– нека буду као погани варвари.

Правило 5. Они који лицемерно и
лажно обећаше да ће пришети жртве
и обмануше мучитеље, те тако избе-
гоше да принесу жртве демонима –
шест месеци да приме запрѣщениѣ ѡ-
браћења у кајању.

Правило 6. Пошто неки присилише
своје робове да уместо њих принесу
жртве идолима – присиљени, дакле,
једну годину да покажу дела пока-
јања, а они који су их присилили, три
године да се кају.

Правило 7. Ако су били предати или
се сами, пошто су учинили подвиг,
одrekli, па потом опет исповедили

1 дрогъныхъ] и дрогъныхъ С | 4–5 и ѡт(ь)врьг'ше се х(ри)с(т)а, καὶ παραλεσούσι | 5 и по-
каивше се нема гр. | 5–6 ум. къ мымощьдышнимъ тремъ лѣтомъ. гр. πρὸς τὸ παρελθόντι χρόνῳ |
6–7 и иже едино лѣто да кають се, ἐν αὐτῷ ἀρκέσει | 7 да кають се] да покают се Р, да
покают се С М | 8 Иже] И Р | 9 своею волею пристѣпивше, αὐτομολήσας | пристѣпивше]
пристѣпнише и пострадале Р, пристѣпнише М | 10 къ погибѣли, πρὸς τὴν ἀσέβειαν | 11 даемъ
имъ. ὀρίζομεν | на покаиание нема гр. | 12 прит'чи иже ѡ нема гр. | 13 иже] иже Р | 18 яко] яко
и Р С М, и нема гр. | поганин нема гр. | 19–22 Иже... пожрѣти, τοῖς ὑποκρινόμενοις | 22 шесть]
.ж̄. С | 24 въ покаиании Р С М | 28 дѣла] дѣла Р | 29–30 да кають се] да покают' се С М, нема
гр. | 31 Пще же прѣдани бывше, τοῖς παραδοθεῖσι | 32 или сами пристѣпльше къ подвигоу
нема гр. | пристѣпнише М | 33–1 ум. и потомъ пакы исповѣдавшие х(ри)с(т)а, гр. εἶτα τὴν ἡτταν
ἀνακαλεσάμενοις

вѣдавши х(ри)с(т)а. и доблестивно по-
двиг'ше се. съ всакою радостию и ве-
3 селениемъ. въ всемъ приобщиаем' се
имъ. да възвеселивши се сил'нѣише боу-
доутъ.

6 **Правил(о) .п.** На подвигы своею волею
приш'д'шимъ и по многихъ моукахъ
бѣжавшимъ. да приобщаем' се. за
9 х(ри)с(т)а бо се створише. аще и нѣ по
х(ри)с(т)ѣ. бѣгати бо гонимымъ по-
велѣнье есть.

12 **Правило .ѡ.** Иже ѡт(ъ) причѣтникомъ
своею волею на подвигъ приш'д'ше. и
многихъ ради моукъ бѣжав'ше. ѡт(ъ)
15 слоужбы да ѡстаноутъ се како бо
можетъ слоужити ѡставивы стадо.
егоже ни единый ѡт(ъ) | ап(о)с(то)лъ не
18 створи.

Правило .ї. Иже своею волею при-
ш'д'шимъ на подвигъ. и по многихъ
21 моукахъ ѡтвѣрг'шихъ се и потомъ ка-
ющихъ се. и ѡ створеномъ плачущихъ
се. достойно есть пом(и)ловати. паче
24 же аще оубожи соутъ житиемъ. тѣм'-
же молим' се с ними. и припадаемъ ѡ
ѡцѣнии ихъ.

27 **Правило .ѡі.** Ёще же нѣци даше зла-
то да оубѣжетъ ѡт(ъ) моукъ. нѣсть
имъ грѣха. изволише бо злато погоу-
30 бити нежели д(оу)шоу свою. гл(аго-
л)еть бо писание. избавление моужевъ
свое богатство. **

Христа, и храбро се подвизавали – са
сваком радостію и веселіемъ у свему
имъ се приобщавамо да, радујући се.
буду снажнији.

Правило 8. Онима који су својом во-
љом приступили на подвиге, а после
многихъ мука побегли – да се при-
общимо, јер то за Христа учинише,
иако није по Христу, јер је заповедио
гоњенима да беже.

Правило 9. Она свештена лица која
су својом вољом приступила подвигу,
па збогъ многихъ мука побегла – да се
оставе службе, јер како може служи-
ти онај ко је оставио стадо, што ни-
један од апостола не учини.

Правило 10. Оне који су својом во-
љом приступили подвигу, а после
многихъ мука одrekli се, па потомъ се
покајали и збогъ учињеног плакали –
допуштено је помиловати, чак ако су
и убоги животомъ; стога се молимо и
припадамо са њима ради њиховогъ
очишћења.

Правило 11. [Ако], пак, неки дадоше
злато да би избегли муке, не узети
имъ за грех, јер решише да изгубе
злато, а не своју душу. А **Писмо**
каже: „Избављење човеку је богат-
ство његово“.

* Мт 10, 23 ** Мт 16, 26; Мр 8, 36; Лк 9, 25

1 доблестивѣ Р С, доблеставно М | 6–7 своею волею приш'д'шимъ. τοῖς αὐτομολήσασιν | 7–8
и по многихъ моукахъ бѣжавшимъ нема гр. | 8 бѣжав'шихъ М | 10–11 повелѣнь] тѣ повелѣнь
Р С М и гр. – ἐκέλευεν ἐκέλευσεν | 12 Иже] аще Р | 13 приш'д(ъ)ше на подвигъ инв. Р М | на под-
вигъ своею волею приш(ъ)д(ъ)ше инв. С, гр. αὐτομολήσαντες | 14 бѣжав'ше] оубѣжав'ше Р М,
ἡττηθέντες | 19 воле (!) М | 24 аще оубожи соутъ житиемъ. εἰ ἀπολίτευτοι ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν
ἐγένοντο | 24–25 тѣм'же нема гр. | 25 припадаемъ, συμπαρακαλοῦμεν | 27 Ёще] аще Р С М | же
нема С М | Ёще же нѣци даше. Τοῖς δοῦσι | 27–28 злато. χρήματα | 28 ѡт(ъ) нема Р М | 29 имъ
нема гр. | 29–30 погоубити. ζημιωθῆναι | 30 свою нема гр. | 30–31 гл(агол)еть бо писание нема
гр. | 31 писание] и писание М

Правил(о) .вї. Аще же бѣжаніемъ
сп(а)с(е)ніе получше. нѣс(ть) на та-
3 ковые жалити. аще и ни въ нихъ
лѣсто ети быше. можахуѣт' бо и ти
бѣжати. аще быше хотѣли.

6 Прав(и)л(о) .гї. Иже многоу ноуждоу и
бѣдоу пострадавшие и коньчине поноу-
ждени бывше пожрѣти. не волею роу-
9 кама ихъ распространѣма. и несв(е)-
щеннѣи и жрѣтвѣ положенѣ. и ноу-
ждею мучениихъ. оу трѣбница поврѣ-
12 гоше. таковыи не тъкмо въ слоужбѣ
да прѣбываютъ. нѣ и въ исповѣдани-
ику въчтени боудуѣтъ.

15 Правило .дї. Срѣдоу и пет'къ да по-
стиимъ се. понеже срѣда оубо естъ. того
ради чѣсть имоущи. понеже въ ню на
18 х(ри)с(то)во прѣдание свѣтъ бысть.
въ пет'къ же сп(а)сѣна стр(а)сть. въ
нед(ѣ)лю же рад(о)ующе се въскр(ь)-
21 с(е)ніи ради х(ри)с(то)ва. ни колѣноу
не покланіемъ.

.кѡ. С(вѣ)т(а)го григоріа еп(и)с(ко)п(а)-
24 на новыи касаріи чюдотворца. ѡ быв'-
шихъ въ нашѣствіи варваръ.

Правило .а. Плѣненымъ ѡт(ъ) варваръ
27 нашѣдшихъ на нашоу страну. нѣсть
тежко аще идоше что в'даніе имъ
ѡт(ъ) варваръ. паче понеже ѡт(ъ) всѣхъ
30 гл(агол)еть се. іако варвари не жроуѣтъ
идоломъ.

Правило .в. И жены иже растлѣни бы-
33 ше ѡт(ъ) нихъ. аще оубо и прѣжде

Правило 12. Уколико су се бекствомъ
спасли – на такве се не жалити, било
да су и други уместо нѣхъ били ухва-
ћени, јер су и ти могли да побегну да
су хтели.

Правило 13. Они који велико насиље
и невољу претрпеше и на крају, не
желећи, беху присиљени да принесу
жртву испруженнымъ својимъ рукама,
положеннымъ на несвештену жртву; и
они које присиломъ мучене бацише у
идолски храм – такви не само у слу-
жби да остану, него и у исповѣднике
уврштени да буду.

Правило 14. Среду и петакъ да пости-
мо. Зашто дакле среду? Зато што је
за поштовање, јер у њој беше дого-
вор за Христову предају, а у петакъ –
спасоносно страдање. У недељу, пакъ,
радујући се због Христовогъ Васкрсе-
ња, и не клечимо.

29. Светогъ Григоріа Чудотворца,
епископа Нове Кесаріје, ѡ збиваніи-
ма при наѣзди варвара

Правило 1. Заробљене одъ насрнувшихъ
на нашу земљу варвара не терети
ако једоше нешто одъ онога што су имъ
дали варвари; тимъ пре што сви го-
воре да варвари не приносе жртве
идолима.

Правило 2. Жене, пакъ, које су оне си-
ловили, а које су, дакле, и пре тога

1 ум. Аще же. гр. οὐδὲ | 3 аще] аще же М | 4 можахуѣт' Р | 5 аще быше хотѣли нема гр. | 7 коначнее
М | 8–12 ум. не волею... поврѣгоше, гр. ἀκούσιως τὰς αὐτῶν χεῖρας προσευγκόντων τῶν βίαιστῶν
τῇ ἀνιέρῳ θυσίᾳ | 10 и¹ нема Р С М | 13–14 исповѣдники Р С М | 15 Срѣдѣ Р | 16–17 ум. понеже
срѣда... чѣсть имоущи, гр. τῇ μὲν | 19 ум. въ пет'къ же, гр. τῇ δὲ | 23–24 новыи кесаріе еп(и)-
ск(о)па нпв. М | 24 чюдотворца] и чюд(о)творца М | 28 в'даніе] в'даніе Р С М | 29 ѡт(ъ)
варваръ, πρὸ ἐκείνων

того житиє имѣху блудно. зазоръ
имать и н(ы)на блудныхъ обычаи и
3 не приобѣщаютъ се с нами мол(и)твѣ.
аще же и прѣжде житиє имѣху цѣ-
ломудр'но и чисто. пороуганы же бы-
6 ше н(ы)на. нѣс(ть) имъ в томъ грѣ-
ха.

Правило .Г. Не тькмо разбивати ска-
9 редо ьсть и страшно. нъ и лихонмь-
ствовати. и чуждыхъ срамнаго ради
прибытка прикасати се. всакъ оубо та-
12 ковыи. в(о)жнѣ цр(ь)к(ь)ве ѡт(ь)ри-
новень.

Правило .Д. Варварское нахождение.
15 своихъ соудь или инѣхъ своеѣ
страны богатство всхытивше. зѣло
соуть нечестивии и в(ог)оу ненависть-
18 нии. и много прѣмножество злобы
имоще. да боудуць оубо ѡт(ь)врѣ-
жени. да некогда погибнеть праведный
21 съ нечестивымъ.

Правило .Е. Аще и ахаръ единъ. при-
косноу се цр(ь)ков(ь)номоу възложе-
24 нию. и оукраде || ѡт(ь) него. нъ на все
сворнице прииде гнѣвъ в(о)жи(и).^{*} и
намъ оубо все ьже ьсть не наше нъ
27 чужде цр(ь)ков(ь)ное възложение
мнѣти под(о)бають.

Правило .Ж. Ни на поутѣ что шербѣтъше
30 брата своего. не под(о)бають своего
имѣти. гл(агол)еть бо въ вторѣмъ
законѣ. съверши и боудеть оу тебе.
33 дондѣже възидеть ьго братъ твой.^{**}

имале блудни живот, па и сада посто-
ји сумња да имају навику блудних –
нама се у молитвама не приопштавају.
Али, уколико раније имаху живот
целомудрен и чист, а сада су осрамо-
ћене, у томе им нема греха.

Правило 3. Не само да је разбојни-
чити скаредно и страшно, него и лих-
варити и туђих ствари се дотицати
ради срамног добитка; сваки, дакле,
такав одбачен је од Божије цркве.

Правило 4. Они који у варварском
налету отеше богатство својих сусе-
да, или других из своје земље, сасвим
су безбожни и богомрзци, те пошто
имају превелико мноштво злобе – да
буду, дакле, одбачени, како праведан
не би био изгубљен са безбожним.

Правило 5. Иако се Ахар сам дота-
као оног што је приложено цркви, и
од тога украо, гнев Божији дође на
све збориште^{*}. И ми, дакле, све оно
што није наше, већ туђе, треба да
сматрамо за црквени прилог.

Правило 6. Ни на путу кад нађеш
нешто брата свога, не треба присва-
јати, јер се у Другом закону каже да
покупиш и да буде код тебе док га
брат твој не потражи^{**}.

^{*} Исуca Нав 7, 1–26 ^{**} 5. Мојс 22, 1–3

2 и¹ нема Р | 3 приобѣтит' се Р | 4 и нема гр. | 5 же нема М | 5–6 пороуганы же быше н(ы)на, ὑβρίσθησαν | 8–9 скаредо, φευκτὸν | 14 Варварское нахождение. Οἱ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ | 17 и нема Р М | 17–18 в(ог)оу ненавистьнии, θεοστυγεῖς | 18 злобы, ἀτολίας | 20–21 погибнеть праведный съ нечестивымъ, συναπολέσῃ ὁ ἀσάβης τὸν δίκαιον | 22 ахаръ] ар'харъ М. гр. 'Ахар | 24 и нема М | 25 зборище М | в(о)жи(и) нема гр. | 33 твой] ьго С

Правило .ѣ. **И**це небрѣгоуцаго ѡ сво-
емъ имѣнии. ничтоже взети не по-
3 д(о)бно естъ. колми паче въ бѣдѣ
соуцаго. и бѣгающаго прѣдъ врагы. и
ѡт(ъ)гонима ѡт(ъ) своихъ.

6 **Правило .п.** **И** аце сами что погоубив-
ше. и въ того мѣсто чоуждаа въс-
хытивше дръжеть. сами се прѣл'ца-
9 ютъ. ѡт(ъ) ворады бо. и гофъ.¹ постра-
давшие. вораде. и гофи. быше дроугомъ
своимъ.

12 **Правило .ѡ.** **И**же оубѣгающе плѣн'ни-
кы чоуждею дръжеце небр'ни и нечи-
стивн соутъ. ни имене же г(о)с(под)ниа
15 не вѣдоуце. бою се да не ѡгнь с
н(е)бесе спадъ пожежеть је.

Прав(ило) .ї. **М**оудрствоующен варварь-
18 скаа плѣн'ници оубивающе же едни-
нородныи своеи. и поутн и домы. вар-
варомъ показающе. и ѡт(ъ) послоуша-
21 нииа б(о)ж(ъ)ствныхъ писанин да оу-
празнетъ се. дон'дѣже ино нѣчто про-
мыслеть съшд'шен се с(ве)тин ѡ(тъ)-
24 ци.

Прав(и)л(о) .аї. **И**же на чоуждане домы
нашд'ше. ѡклеветани же бывше и
27 ѡблнчени. ни послоушаниа б(о)ж(ъ)-
ствныхъ писанин да не спод(о)беть се.
своею же волею исповѣд'вше се. с при-
30 падающими да прѣбоудутъ.

Правило .ві. **И**же на поли ѡбрѣт'ше
чоуждаа имѣниа. или въ своихъ до-
33 мохъ ѡт(ъ) варварь по прилоучаю

Правило 7. Ако од оног ко не брине
о свом имању ништа не треба узети.
тим пре (не треба) од онога који је у
невољи, и који бежи испред непри-
јатеља, и кога су отерали своји.

Правило 8. А ако сами нешто изгу-
бивши, па уместо тога туђе зграбив-
ши држе, сами се варају; јер постра-
далима од Ворада и Гота¹, Воради и
Готи беху своји.

Правило 9. Они који одбегле зароб-
љенике силом држе – неверници су
и безбожници, а ни за име Господње
не знају. Бојим се да ће их огањ, па-
вши с неба, спалити.

Правило 10. Они који размншљају
попут варвара, заробљеници су; а
убијајући своје једнородне и показу-
јући варварима путеве и куће – да се
и слушања *Божаствених писана* ли-
ше, све док друго нешто не промисле
свети оци кад се сакупе.

Правило 11. Они који су насрнули на
туђе куће, пошто буду оптужени и
разобличени, да се не удостоје ни
слушања *Божаствених писана*, а ако
су се својевољно исповедили – са
припадајућима да буду.

Правило 12. Они који су на пољу на-
шли туђ иметак, или у својим домови-
ма, неким случајем од варвара донет,

6 И нема Р | 8 се] себе Р | 9 ворады. Βοράδων | гофъ. Γότθων | 10–11 ум. быше дроугомъ своимъ, гр. τοῖς ἄλλοις γίνονται | 13–14 нечистивн] нечестиви Р С М | 15–16 да не ѡгнь с н(е)бесе спадъ пожежеть је. μή καὶ σκληροὶ ἐπ' αὐτοὺς πέσωσιν | 18 же] иже Р М | 21–22 оупразнет се М | 25 Прав(и)л(о) .аї.] правил(о) .ві. (!) С | 29 исповѣдав'ше се М | 29–30 с припадающими да прѣбоудутъ. ὑποπίπτέωσαν | 32 чоуждаа имѣниа, τὰ ἄλλότρια

¹ На доњој марг. л. 1896 у С, и л. 180 у М, у вези са текстом ѡт(ъ) ворады бо и гофъ налази се објашњење: вораде и гофи два језика варварска (Воради и Готи су два народа варварска).

прѣнесена. аще оубо вбличени боу-
доуть. да припадають. аще же сами
3 исповѣдѣть и ѡт(ъ)дадѣть. мол(и)твы
с вѣрными да спод(о)бѣт' се. ||

Правило .г҃ї. Ни възвѣщениа ради іако

6 възвѣстн. ни съблюденіа ради іако
съблюде. ни вѣрѣтениа ради іако вѣ-
рѣте. да не възметъ никто ничесоже.
9 нъ чисто да испълняють заповѣди.

.л̃. Великаго аѡнасна архіеп(и)-
с(коу)па александръскаго. къ амоноу

12 мнихоу. ѡ съблажнѣющихъ се въ но-
щи. Рци ми бл(а)гоговѣнне. которыи
грѣхъ имать или нечистотоу. ієстьствъ-

15 ное нѣкое и неизволеное истечение.
может' ли кѣто жалити или скръвѣти.
ѡ исходеищихъ ѡт(ъ) ноздрию. и ѡт(ъ)

18 оустъ. и ѡт(ъ) чрѣва износимыхъ. то-
гда тѣкло wskврънаемъ се. іегда смра-
дныи грѣхъ дѣлаемъ. истечение же

21 ієстьствное внезапоу бывающее. ієсть-
ствное дѣло ієсть. аще нѣции бесло-
весное реч(е)ное въ ієв(а)нг(е)ли ноу-

24 деце прилагають. гл(агол)ющие. исхо-
деиша wskврънають члов(ѣ)ка*. | се
же реч(е)ное наводитъ ѡт(ъ)коудоу

27 исходеиша wskврънеть. іако ѡт(ъ)
ср(ъ)д(ъ)ца. ** идѣже соуть лоукави и
скврнѣни помысли.

30 Ѡт(ъ) дроугаго посланіа. Блоудни-
комъ и прѣлюбодѣмъ соудитъ в(о)гь.
по законоу же ѡженивы се. нѣсть съ-
33 грѣшилъ. нъ вбаче толикихъ даровъ не

уколиво, дакле, буду разобличени, да
припадају, а уколиво сами кажу и
врате – да се удостоје молитве са
вернициама.

Правило 13. Ни за вест ако обавести.
ни за сачувано ако сачува, ни за на-
ђено ако нађе – нико ништа да не уз-
ме, него чисто да се испуњавају запо-
вести.

30. Атанасіја Великог, архієписко-
па александријског, Амону монаху о
онима који се ноћу саблажњавају

Речи ми, најчаснији, какав грех или
нечистоту има неко природно и не-
жељено истечење? Може ли ко жа-
лити или тувовати због оног што из-
лази из ноздрва и из уста, и што се
износи из утробе? Оскврнављујемо
се само тада када смрадни грех чини-
мо, а природно истечење које се из-
ненада догађа, природна је ствар,
іако неки бесмислено силом при-
лажу речи из Јеванђеља које кажу:
„Оно што излази скврнави човека“.*
А то што је речено подразумева:
Одакле излази то што скврнави?
Наравно из срца,** где су лукаве и
скврне помисли.

Из Друге посланице

Блудницама и прелубницама судиће
Бог. А онај ко се по закону оженио,
није сагрешно, али ипак, неће прими-

* Мт 15, 11 ** Мт 15, 18

5–8 Ни възвѣщениа ради... да не възметъ. Оὐ δὲ μήνυτρα, ἢ σῶστρα, ἢ εὐρετρα, ἢ ὀπιὼν
λαμβάνειν | 9 испълняють М | заповѣдь С М | 10 ум. Великаго, РП ἁγίου | 11 къ амоноу |
лампάειν | 9 испълняють М | заповѣдь С М | 10 ум. Великаго, РП ἁγίου | 11 къ амоноу |
посланиіе къ амоноу С | 12–13 ѡ съблажнѣющихъ се въ нощи, Перὶ ἐνυπνιαζομένων | 13 ми
нема Р | бл(а)гоговѣнне. εὐλαβέσασθε | 14 или] ли Р | 15 и нема Р С М и гр. | 16 жалити к'то инв.
С | жалити или скръвѣти, ἐγκαλεῖν | или] и Р С М | 17 ѡт(ъ) нема Р | 21 внезапоу, ἀβουλήτως |
С | жалити или скръвѣти, ἐγκαλεῖν | или] и Р С М | 17 ѡт(ъ) нема Р | 21 внезапоу, ἀβουλήτως |
22–23 бесловесное] бесловесно и Р С М и гр. – ἀλόγως καὶ | 24 прилагають] прилагающе и Р. гр.
нема | 27 wskврънеть] скврнеть Р М, скврне С | 30 ум. Ѡт(ъ) дроугаго посланіа, гр. Ἄλλο |
31 прѣлюбодѣемъ Р С М

приниметь. елико же не шженивы се
г(оспод)а ради. принимает бо и ть.
3 приносе плодь. иже въ тридесеть. а
иже чистою и анг(е)льскою изволивъ
житие еже въ д(ѣ)вствѣ прѣбывати.
6 дивна имать дарованія. приносят' бо
свършены плодь иже въ сто.

Тогожде ш оузаконеныхъ книгахъ.

9 шт(ь) деветаго послання пражда(ь)ничь-
наго. Ветьхаго завѣта книги .к. и
двое. еликоже въ иуденхъ словъ. въ

12 граматѣ. быти. исходъ. левитикъ.
числа. вторы законъ. ис(оу)с(ь) навги-
ни. соудни. роуфъ. ц(ѣ)са(р(ь)ства че-

15 тыри || книги двое. паралипомена
двое въ единѣхъ книгахъ. ездра двое
въ единѣхъ книгахъ. псалми. притче.

18 еклесиастъ. пѣсни пѣснемъ. ишвъ.
прор(о)ка два на десете книги едины.
и потомъ исаня. и еремия с вароу-

21 холъ. плачь и послание прор(о)чьское.
иезекиль. даниль.

Новаго же завѣта книги се соутъ е-
24 у(а)нг(е)лиа четири. матѣшво. мар-
ково. лоучино. ишан(н)ово. дѣяния

27 ап(о)с(то)ль. послания сборна с(ве)-
тыхъ ап(о)с(то)ль седмъ. иаковле по-
слание едино. петровѣ двѣ. ишан-

30 (н)ова послания три. иудино едино.
павлова послания четири на десете.
ишан(н)а б(о)гословца шт(ь)крвении.

Книги сие не оуставлены оубо въ пра-
33 вилѣхъ. почитаемы же соут'. прѣмоу-

ти онолике дарове колике онај ко се
Господа ради није оженно. Примиће,
дакле, и тај, приносећи плод који је
тридесетопостотни. А онај ко је чист
и анђелски живот одабрао да преби-
ва у девству, донеће, дакле, савршен
плод, који је стопостотни.

Истога, из Девете празничне посла-
нице о озакоњеним књигама

Стари завет има 22 књиге, колико и
слова у граматичи код Јудеја: По-
стање, Излазак, Левитик, Бројеви,
Други закон, Исус Навин, Судије,
Рут, Царства четири – две књиге,
Паралипомена – две у једној књизи,
Ездра – две у једној књизи, Псалми,
Притче, Еклесијаст, Песма над пе-
смама, Јов, Пророки дванаест – јед-
на књига, а затим Исаија и Јеремија с
Варухом, Плач и Пророчко писмо,
Језекиљ, Данило.

А Новог завета су ове књиге: Јеван-
ђеља четири – Матејево, Марково,
Лукино, Јованово; Дела апостолска;
Саборних посланица светих апосто-
ла седам – Јаковљева посланица – је-
дна, Петрове – две, Јованове посла-
нице – три, Јудина – једна, Павлових
посланица – четрнаест; Јована Бого-
слова Откривење.

Нису, дакле, узаконене у правилима
ове књиге, а читају се: Премудрост

1-2 елико же не шженивы се г(оспод)а ради нема гр. | 4 чистою и анг(е)льскою, тѣν
ὑπερκόσμιον | анг(е)льскою] еу(а)нг(е)льскою М | 9-10 праздничьскаго Р М | ум. Тогожде ш...
празда(ь)ничьнаго, у гр. најчешће: τοῦ Μεγάλου 'Αθανασίου | 10 .к.] двадесете Р С М | 11-12
въ граматѣ нема гр. | 12 левитикъ Р, лѣветикъ М | 13-14 навгинъ, ὁ τοῦ Ναυῆ нема РП | 18
еклесиастъ, 'Εκκλησιαστής нема РП | пѣсни пѣснемъ, 'Ἀσμα ᾠσμάτων нема РП | Ишвъ, 'Ἰσὺβ
нема РП | 19 два на десете] .βί. М | 20 и² нема гр. | 21 ум. и послание прор(о)чьское, гр. καὶ
'Επιστολαῖς (μν.) | 22 даниль, καὶ Δανιὴλ РП | 24 четири] .ἄ. М | 27-28 послание нема гр. | 29
послания нема гр. | 30 четири на десете] .ἄ. Р, .ἄ.те М | 31 богословца нема гр. | 33-1
прѣмоудрость солломоу поновљено у Р, прѣмоудрости солломоу М

дрость соломонова. прѣмоудрость сира-
хова. иесфирь. нюдифь. товиа. нари-
цаеиомое оучение ап(о)с(то)льско и па-
стырь. |

3 .**Ла.** Великаго а-анасиѣа ѡт(ъ) посла-
6 нѣа иже къ роуфиниѣану ѣп(и)с(коу)-
поу.

Годѣ быс(тъ) иже ноуждею привлѣчени
9 бывше ѡт(ъ)врьгоше се. ꙗко аще
ѡт(ъ)врьгоше се. и власть нѣкою
прѣимше. помагаху нечѣстїю. аще
12 ѡбративше се покають се. пом(и)лова-
ти оубо ихъ. не дати же имъ мѣста
вынѣти въ причѣть. аще же бѣдою и
15 ноуждею прѣстоупивше. не имѣше
г(оспод)ства никакова ѡт(ъ) нечѣ-
стивыхъ. ни створише пакости право-
18 вѣрнымъ. таковыхъ и пом(и)лованїа
спод(о)бити. и аще боудутъ достоинни
дати имъ и мѣсто вынѣти въ причѣть.
21 паче же аще с покоренїемъ ѡт(ъ)ве-
щаше. рекшимъ к нимъ. не прѣложи-
хомъ се на нечѣстїе. нъ изволихомъ
24 приложити се ноуждею. да не нечѣсти-
ви нѣци противу ставше погоубеть
цр(ъ)к(ъ)въ. сего ради оубо приѣмлемъ
27 быше въ причѣть. прѣлѣстившимъ же
се. и ноуждоу пострадавшимъ по-
м(и)лованїе дають се.

30 .**Лв.** С(ве)т(а)го григорїа в(о)гослов-
ца. ѡт(ъ) словесъ ѡ тѣхъже книгахъ¹.
Пръвыѣ бытїе и потомъ исходъ и ле-
33 витикъ. к селюу числа и потомъ вторы

Соломонова, Премудрост Сирахова,
Јестир, Јудит, Товїа, звано Апо-
столско учење и Пастир.

31. Из Посланице Атанасїа Вели-
ког, Руфинијану епископу

Умесно би да се такви, који се силом
привучени отпадише, и то тако отпа-
дише да и неку власт примивши
помагаху безбожје, ако се обрате и
покају, дакле, помилују, али да им се
не омогући да уђу у свештенство.
Ако, пак, преступивши због невоље
и присиле, немаху од безбожных ни-
какву власт, нити починише штету
правовѣрнима – такве и помиловања
удостојити, и дати им, ако буду до-
стојни, могућност да уђу у свештен-
ство, а тим пре ако с покорношћу
одговорише онима који им говоре:
„Не пређосмо на безбожје, него при-
стодосмо прићи силом, како безбо-
жни неки, који су се супротставили,
не би погубили Цркву“. Због тога,
дакле, бише примљени у свештенство.
А онима који су преварени и насиље
претрпели – даје се помиловање.

32. Из беседа светог Григорија Бо-
гослова о истим тимъ књигама¹

Прва – Постање, а потомъ Излазакъ и
Левитикъ; уз то Бројеви, а потомъ Дру-

1 прѣмоудрость, σοφία нема РП | 5–6 ѡт(ъ) посланика нема РП | 9–11 ꙗко аще... нечѣстїю,
ὥστε τοῖς μὲν καταλεπτωκόσι καὶ προῖσταμένοις τῆς ἀσεβείας | 10 ѡт(ъ)врьгоше се | ѡт(ъ)врьгше
се С, ѡт(ъ)врьгше М | 10 и нема Р | 13 не дати | не дади Р | 15 прѣстоупивше | пристоупивше
Р С М, гр. παρὰσυρεῖσι | 15–17 не имѣше... ѡт(ъ) нечѣстивыхъ, μὴ αὐθεντοῦσι δὲ τῆς
ἀσεβείας | 17 сатворише М | 20 и додато изнад реда; Р М нема | 21 с покоренїемъ, πειθανῶς | 22
ум. рекшимъ к нимъ, гр. φήσαντες | 23 изволихомъ | изволихомъ се Р | 24 не нема С | 27 быше |
бывше Р | 28 ноуждоу | ноуждею М | 31 тѣхъже | тѣхъже Р С | 32 Пръвое С | Пръвыѣ, πρῶτη – у
РП претходи пет стихова: „Ὁφρα δὲ μὴ... Ἑβραϊκῆς σοφίας | 32–33 левитикъ, λευϊτικόν, ливи-
тикъ Р | 33 к | и Р

¹ У гр. р. овај наслов обично гласи: „Ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν θεολόγου περὶ τῶν αὐτῶν ἱαμβικοί“. У РП је
опширнији.

законъ. и потомъ ис(оу)сь. и соудне.
роуѣ ѡсмыне. деветые же и десетые
3 кнѣигы дѣианна ц(ѣса)р(ѣ)скаа. и па-
ралопомена. послѣди же ѣздору имаш-
ши. стиховныи же петоры. ѡт(ѣ) ннхъ-
6 же прѣвыи нѡвъ. и по семь д(а)в(н)д'
и троѣ соломоуе. ѣклесиастъ. пѣсни
пѣснемъ и притче. и плачь такожде
9 д(оу)ха прор(о)чьска. въ єдинѣхъ оубо
соуѣтѣ писаниемъ два на десете. ѡснѣ.
амось же. и амхейа. третнѣ. к снмъ же
12 ннхъ. и потомъ нѡна. и авднѣ.
наоу'м' же. амбакоу'мъ. и софоннѣ. аг'-
гѣн. и потомъ захарнѣ и малахнѣ.
15 єдинны оубо и вторы нсанны. и потомъ
позваннѣ неремиѣ из млада. и по
сень єзекиль. и даниль ꙗко бл(а)г(о)-
18 д(ѣ)тъ. ветхаго оубо завѣта положихъ
двадесете и двоѣ кнѣигы. се же изъ-
читаю новаго завѣта кнѣигы. матѣи
21 оубо написа єврѣѡмъ чоудеса х(ри)-
с(то)ва. маркъ же италиѣ лоука же
ахан. всѣмъ же нѡан(н)ъ проповѣдникъ
24 великыи н(ѣ)б(ѣ)сныи шѣствыникъ. по-
томъ же дѣианнѣ прѣмоуѣдрыхъ ап(о)-
с(то)лъ. чѣтыри же на десете павлова
27 посланнѣ. седмъ же сворныхъ и ꙗковле
єдино. авѣ же пакы петровѣ. три же
нѡан(н)овы. нюдина же єсть седма
30 все имашн. которыи же свѣтъ снхъ не-
соуѣтѣ ближнѣи.

С(вѣ)т(а)го амфилохнѣ. к селеоукоу ѡ
33 тѣхъже кнѣигахъ.¹

2 же нема С | 3 ц(ѣса)р(ѣ)скаа] ап(о)с(то)льскаа С | 3-4 паралопомена, Παράλειπόμενα | 4 ѣздору
ѣздоу (!) Р. ѣздоушин (!) С, гр. 'Εσδραν | 5 петеры Р М | 6 прѣвыи] .ā. С | и нема гр. | 7
ѣклесиастъ, 'Εκκλησιαστής | 9-10 въ єдинѣхъ оубо соуѣтѣ писаниемъ два на десете нема Р М | 11
амось, гр. καὶ 'Αδὼς | 12 н' нема Р и гр. | нѡна] ἰωάννα Р М, гр. 'Ιωνᾶς | н' нема гр. | 13 наоу'м' же]
наоу'м' же и С | амбакоу'мъ] ἡμβακοῦμъ М. гр. 'Αββακοῦμъ | 15 оубо – у гр. следи ἥδε MSyn. 237.
Реторолі. 208, V 2019, CS 1121; εἶδε ΑΕ (263) 279; οἶδε ΡΠ | вторыи Р | н' нема гр. | по томъ] по сень
Р М | 16 позваннѣ, κληθεὶς | 17-18 даниль ꙗко бл(а)г(о)д(ѣ)тъ, Δανιήλ ἡ χάρις MSyn. 237, ΑΕ (263)
279: Δανιήλ ὁς χάρις Реторолі. 208, V 2019, CS 1121; Δανιήλου χάρις РΠ | 19 кнѣигы – у гр. следи: τοῖς
τῶν 'Εβραίων γραμμασὶν ἀντιθέτους | 22 марко М | италиѣ, 'Ιταλίη | 24 н(ѣ)б(ѣ)сныи шѣствыникъ,
οὐρανοφόρης | шѣстав'никъ М | 25 же нема гр. | 28 пакы нема гр. | три же – у гр. следи πάλιν | 30-31
несоуѣтѣ ближнѣи. οὐκ ἐν ῥησείας
| у гр. р. оваѣ насловъ обично гласи: Τοῦ ἀγίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου περὶ τῶν αὐτῶν. У
РΠ је другачији. Дале се истичу и друге разлике између синоптичког и пуног текста зато што се
у РΠ на крају каже: Τὰ αὐτὰ καὶ ἐν τῇ Συνόψει.

зи закон, и потомъ Исус и Судиие, Рут
осма, а девета и десета кнѣига – дела
Царства и Паралопомена. А на кра-
ју имаш Јездру. Стиховних, пак, пет,
од којих је прва Јов, и потомъ Давид и
три Соломоуе, Јеклесијаст, Песма
над песмама и Приче и Плач, такође
пророчког духа. У једном спису су,
дакле, дванаесторица: Осије, Амос и
трећи Михеј, а уз ове Јоил, и потомъ
Јона и Авдија, па Наум, Авакум и
Софонија, Агеј и потомъ Захарија и
Малахија. Једна и друга, дакле, Исаи-
јина, и потом, из детињства позван
Јеремија, и за овимъ Језекиљ и Данило
као благодат. Старог завета, дакле,
приложих двадесет и две кнѣиге. А
сад, ево, набрајам кнѣиге Новог заве-
та: Матеј написа Јеврејима чудеса
Христова, а Марко Италији; Лука
пак Ахаји, а Јован је свима проповед-
ник велики, небесни путник. Потомъ
Дела премудрихъ апостола, па четр-
наест Павловихъ посланица; седам
пак саборнихъ и једна Јаковљева, а
две опет Петрове, па три Јованове, а
Јудина је седма. Све имаш, а које су
изван овихъ нису ближње.

Светог Амфилохија Селеуку, о ис-
тимъ тимъ кнѣигама¹

Ветхаго завѣта книги. бытие. и по-
 томъ исходъ. **левитикъ** же срѣдныя
 3 книги имаши. по нихъ же числа. и по-
 томъ вторы законъ. к симъ же ис(оу)са
 навѣнниа приложн. и соудне. и по-
 6 томъ роуѣ. и цѣ(са)р(ь)ства же че-
 тыри. параллпомена же книги двою. к
 симъ же ездра книги прьвыне и вто-
 9 рыне. по семь стиховныне. петоры кни-
 11 ги рекоу. вѣнчанаго подвигы различ-
 ныхъ стр(а)стн ишва. пс(а)л(ь)мьскыне
 12 же книги прилеж'ное д(оу)шамъ исцѣ-
 ление. реч(е)ши же и соломона моу-
 драго притче. **екклесиастъ**. и пѣсни
 15 пѣс(не)м'. к симъ же приложн прор(о)-
 ка два на десете. оснѣ прьваго и по-
 томъ амоса втораго. **михѣа**. ишнла.
 18 лбдню. и товню. ишнюу вбразъ три-
 д(ь)невныне стр(а)стн. **наоу**ма же по
 нихъ. и албакоума. и потомъ деве-
 21 таго. софонна. аггѣа же. и захарию.
 двоименитаго же анг(е)ла малахию. съ
 нимъ же вѣдан прор(о)кы четири.
 24 дрьзаго и великаго исаню. и **иеремню**
 оушмленаго и таньника. **иезекила**.
 послѣднѣаго же данила. к симъ же
 27 прилагають. **исфирь**. иѣцин. **новаго** же
 завѣта смотриши. книги гл(агол)ю-
 цюу. **ев(а)нг(е)листы** четири. приѣмли
 30 тькмо. **матѣа**. и потомъ **марка**.
 имаже лоу(ка) третин. **приложивъ** чти
 ишана. **лѣты** четвьртаго. **нь** прьваго
 33 **высоотою** повелѣнии. **громова** во с(ы)на

Книге *Старог заветѣа: Постање*, и
 потом *Исхазак*; а *Левитикъ* кнѣгу
 имаш у средини. После ѣих – *Броје-*
ви, па потом *Други закон*, а уз ѣих
 приложи *Исуса Навина* и *Судије*; те
 потом *Рут* и *Царства*, пак, четири.
 А *Паралипомена* две кнѣге, па уз ове
Ездра – кнѣге прва и друга. После
 овога, петоре стиховне кнѣге наво-
 дим: *Јова*, овенчанаго подвижима раз-
 ныхъ страдања; а *Псаламске кнѣге* су
 прилежно исцелење душама; реци,
 свакако, и *Соломона мудрог Приче*,
Еклесијаст и *Песму над песмама*.
 Овима приложи дванаест пророка:
 првог *Осију*, и другог, потом. *Амоса*,
Михеја, *Јоила*, *Авдију* и *Товију*, *Јону*
 – слику тродневног страдања, а по-
 сле ѣих *Наума*, те потом *Авакума*
 деветог, *Софонија*, *Агеја*, пак, и *За-*
харију; двоименитог ангела *Малахи-*
ју. А са ѣима знај четири пророка:
 смелог и великог *Исаију*, и *Јеремију*
 умилног. и тајника *Језекиѣа*, а по-
 следњег *Данила*. Овима неки придо-
 дају *Јестир*.
 А *Новог завета* кнѣге, које имам у
 виду, излажем: четири само јеванђе-
 листа прихвати – *Матеја* и потом
Марка, за којима је трећи *Лука*; при-
 ложивши уброј *Јована*, по годинама
 четвртог, али првог по висини догма-
 та, јер њега, оправдано, сином гро-

1 ум. Ветхаго завѣта книги, гр. 'Н Πεντάτευχος – у РП претходи тринаест стихова: „Πλὴν ἅλλ' ἐκεῖνο... πρῶτα Διαθήκης ἐρῶ' | Ветхаго] Ветъхаго же Р М | 2 левитикъ] леветикъ Р, и левитикъ С, деветикъ (!) М, гр. Λευϊτικὸν | 3 и нема Р | 4 к симъ] Книгы С | 7 параллпомена] И параллпомена, гр. Παραλειπομένων | 13 реч(е)ши. ἐρεῖς V 1167, а у Petropolit. 208, V 2019, AE (263) 279 CS 1121, РП треῖς, што MSyn. 237 нема | 14 еклесиастъ, 'Εκκλησιαστής | 15 к нема Р | 16 и нема гр. | 17–18 михѣа... и товню нема MSyn. 237 | 18 товню, τοβίαν V 1167, а у Petropolit. 208, V 2019, τὸν βίον док у AE (263) 279, РП τὸν τύπον | 20 албакоума] аввакоума М, гр. 'Αββακούμ | 22 съ] к Р М | 23 четиры Р | 24 и¹ нема гр. | иеремню] иеремню же С М | 25–26 и таньника... данила нема MSyn. 237, у РП следн: τὸν αὐτὸν ἐρῶις καὶ λόγους σοφώτατον, што MSyn. 237, Petropolit. 208, V 1167, V 2019, AE (263) 279, CS 1121 нема | 27 исфирь] еспирь Р, естирь М, гр. 'Εσθῆρ | 30 и нема гр. | 32 нь] въ Р | 33 во нема С

сего под(о)бно зовоу. велми възгласив-
ша б(о)га слово. прими же книги
3 лѣчнины вторыне. съсоудѣ избраннаго
приложи по сиѣхъ. павла прѣмоудро
писавша цр(х)к(х)вамъ. послании два-
6 цин седмъ. к римляномъ едины. иже
под(о)бають съвькоупати. къ корен-
ѣишмъ двѣ. къ галатомъ же и къ ефе-
9 сишмъ с ними же. къ филипписишмъ. и
потомъ писаноу. къ коласишмъ. и к
солоунианомъ двѣ. двѣ к тимоѣѣю. к
12 титоу же. и къ филимону. коегождо
едино и къ иеврѣшмъ едины. естъ же
прочее шъ съборныхъ посланихъ. иѣ-
15 цин оубо седмъ рекоше. дроузи же три
тъкмо. под(о)бають рѣше приети на-
ковле едины. едины же петрово. и
18 иваново едины. иѣци же три. и к
тѣмъ двѣ. петрово при||емлють. и
июдино седмоу. отъкрѣвение же пакы
21 иванново. иѣци оубо прилагають
множанши же чоуде гл(а)голюють. се
не лъжыное правило. да боудеть б(о)-
24 годьхновеныхъ писани.

.лг. с(в)е(т)а(г)о григория нѣскаго. к
литою еп(и)с(ко)пъ мелетинскомоу.
27 правилъ .и. прѣдъсловие.

Троѣ видятъ се шъ д(о)ши нашѣи. сло-
весноу. похотноу. исправления же сло-
30 веснаго соуть. бл(а)гочестивыи шъ
б(о)зѣ помысль. расоудение доброу и
злоу. шво оубо любити. шво же бѣ-
33 гати. злобы. нечестия. нерасоуде-

мова зовем, који је највише узгласно
Реч Божију. А прихвати и другу књи-
гу Лукину. После ових приложи из-
брани сасуд – Павла који је премудро
писао црквама посланице двапут по
седам: Римлянима једна, којој треба
придружити – КоринѠанима две, па
Галатима и Ефесцима, а са њима
ФилипѠанима, те потом написану
Колошанима, и СолуѠанима две, Ти-
мотеју две, па Титу и Филимону –
сваком по једну, и Јеврејима једну. А
даље о Саборним посланицама. Не-
ки, дакле, рекоше седам, а други –
само три. Треба прихватити, рекоше:
Јаковљеву једну, па Петрову једну, и
Јованову једну. Неки, пак, прихвата-
ју три и уз њих две Петрове и седму
Јудину. А неки, опет, Откривење Јо-
ваново придодају, док многи говоре
да је туђе. Ово истинито правило да
буде у богонадахнутим списима.

33. Светог Григорија Ниског Лито-
ју, епископу мелетинском, правила 8

Предговор. Троје се сагледава у ду-
ши нашој: словесно, похотно и [јаро-
сно]. Добра словесног су: благо-
частива помисао о Богу; разлико-
вање добра и зла – једно, дакле, во-
лети, а друго – злобу, безбожност,

1 под(о)бно, εἰκότως | 2 слово] слова Р М | 3 лѣчнины вторыне – у РП следи: τὴν τῶν καθολικῶν
πράξεων 'Αποστόλων, што MSyn. 237, Petropolit. 208, V 2019, V 1167, AE 263 (279), CS 1121 нема |
съсоудѣ избраннаго, τὸ σκεῦος... ἐκλογῆς – у РП следи: τὸν τῶν ἐθνῶν κήρυκα τὸν 'Απόστολον, што
MSyn. 237, Petropolit. 208, V 2019, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 6 иже] ил'же С, иже М, гр.
и | 7–8 коринѠамъ М | 9 филипписишмъ С | 10 коласаишмъ Р С М | 13 едины, μίαν – у РП следи: τὴν
ἐν ᾗ δεῖ φανερῆσαι τὴν πρὸς 'Εβραίους νότον – Οὐκ εὖ λέγοντες γνησίᾳ γὰρ ἡ χάρις, што MSyn. 237, Petropo-
lit. 208, V 2019, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | 16 рѣше нема гр. | 20 же нема С М | 21 прила-
гаютъ, ἐκρίνουσιν | 22 же] во М | се] не (!) Р | 26 литою] литою, Λητοῖον | еп(и)с(ко)пъ, ἐπίσκο-
пос има РП, а MSyn. 237 Petropolit. 208, V 2019, V 1167, AE (263) 279, CS 1121 нема | мелетинскомоу
Р | 27 правилъ .и. прѣдъсловие нема гр. | .и.] шмъ М | 29 похотноу] похотноу и јаростноу Р
С М и гр. – καὶ θυμωδῆς | исправления, каторуѠματα | 29–30 словеснаго] словеснага С | 30–32
бл(а)гочестивыи... и злоу, εὐσεβῆς περὶ τὸ θεῖον ὑπόληψις διάκρισις καλοῦ καὶ κακοῦ има MSyn.
237, Petropolit. 208, V 2019, V 1167, AE (263) 279, CS 1121, а РП нема

- нна. и грѣховныхъ вѣщини помышле-
нна. исправленна же похотнаго се соуть.
3 желанне истиннаго добра. сирѣчь до-
бродѣтели. и добродѣтель истачаю-
щаго истѣства. злая же похотнаго се.
6 грѣхъ. и къ нѣмъ нѣкимъ прѣложе-
нне. яростнаго же исправленна се соуть.
на зло вражда. на страсти | брань.
9 и не боити се яже соуть нѣмъ стра-
шна. нъ и ѿ смърти не радити. злая
же яростнаго се. зависть. ненависть.
12 гнѣвъ. клевета и въ распрѣнии прѣвы-
бавленне. въ снхъ оубо словеснаго грѣси.
горше соуть.
15 **Правило .ā.** ꙗже кто х(ри)с(то)вы вѣ-
ры ѡт(ъ)врьгъ се. быс(ть) нюдѣи. или
идолослужитель. или манихѣи. или
18 нѣкимъ таковымъ без(ъ)божнѣмъ въраць
вълюбивъ. и потомъ зазрѣвъ себѣ и
познавъ се. аще въратитъ се. вѣрѣ
21 имать на покаианне. вса лѣта живота
своего. да не молитъ се съ людьми. нъ
ѡсобно да молитъ се. да не причеститъ
24 се с(ве)тыхъ даровъ аще тъкмо не въ
болѣзни смъртнаго ради страха.
ѡт(ъ)чаианъ же бывъ аще ѡживеть. да
27 прѣбоудеть пакы непричестенъ до кон-
чины. аще же м(оу)ч(е)ниемъ и ноуж-
дею моукъ прѣстоупилъ боудеть. за-
30 прѣиценне блѡу|дника да приметъ.
Прав(и)л(о) .б̄.¹ Иже къ влѣховомъ и
къ ѡбавникомъ ѡт(ъ)ходеце. аще на
33 ѡт(ъ)връженне вѣры. и не вѣроующе

нерасуђивање, помисли на грешне
ствари – избегавати. Добра похотног
су ова: жеља за истинским добром, то
јест за врлинама и природом која
истаче врлину. А зла похотног су ова:
грех и преокрет ка нечем другом.
Добра пак јаросног су ова: према злу
мржња, против страсти рат и не бо-
јати се нечега што је другима стра-
шно, него и смрт пренебрегавати. А
зла јаросног су ова: завист, мржња,
гнев, клевета и пребивање у свађама.
Међу овима су, дакле, најгори греси
словесног.

Правило 1. Ако ко, одрекавши се
Христове вере, постане Јудеј, или
идолослужитель, или манихеј, или не-
ки такав вид безбожја заволи, а по-
том ако се, прекоревши себе и преи-
спитавши, обрати, време за покајање
има све године свога живота. Са на-
родом да се не моли, већ издвојено да
се моли. Светим даровима да се не
причести, изузев само у болести, стра-
ха ради од смрти, а ако, не надајући
се, оживи, опет да остане непричеш-
ћен до скончања. Уколико због му-
чења и кажњавања буде преступио,
да прими запрећење за блудника.

Правило 2.¹ Они који одлазе врача-
рима и чаробњацима, ако је то ради
одбацивања вере, и не верују да је

1 грѣховныхъ, ἐσφαλμένῃ (једн.) | 1–2 помышления, ὑπόληψις (једн.) | 2 похотнаго] похотнаа
С | се соуть нема гр. | 4–5 и добродѣтель истачающаго истѣства, καὶ τῆς τῆν ἀρετὴν πλη-
ζούσης φύσεως MSyn. 237, Peigorolit. 208, V 2019, V 1167, AE (263) 279, CS 1121; РП нема τῆς | 5
злая же похотнаго се нема гр. | 6 нѣмъ] инымъ Р | 6–7 прѣложение, παρατροπή | 7 се] се сии
Р | се соуть нема гр. | 8 вражда, ἀλέχθεια | 9 нѣмъ, πολλοῖς | 10 нъ и] ни Р С | смърти М | не-
радити] ни родити (!) Р, неродити С, гр. καταφρονεῖν | 10–11 злая же яростнаго се.
ἀποπτόματα δὲ | 11 зависть, φθόνος, у РП грешком φόνος | 12 распрѣнии] распрѣ С | 13 оубо
нема С | 15 .ā.] прѣвоу С | **Правило .ā.** нема гр. | 18 таковы Р | въраць, εἶδος | 19 и¹ нема гр. |
19–20 зазрѣвъ себѣ и познавъ се, κατέγνω ἑαυτοῦ | 22 не молют¹ се Р | 23 ѡсобно] ѡсобъ С |
24–25 аще тъкмо... страха, εἰ μὴ ἐν ἐξόδου ὡρα | 26 ѡт(ъ)чаианъ же бывъ аще ѡживеть, ἀνελ-
πίστος δὲ βίου | 27–28 до кончины нема гр. | 31 .б̄.] вѣторо С | 33 ум. и, гр. ὡς

¹ У РП ово је 3. прав.

3 мко ьсть б(ог)ъ иже шт(ь) хр(и)сти-
 анъ покланіемъ. таковыи соудѣ за-
 конопрѣстоупникъ повинни соудѣ. аще
 же прѣбывающе въ х(ри)с(то)вѣ вѣрѣ.
 иѣкоже ради малодушія се створи-
 6 ше. равни да боудѣтъ с немогшими
 трыѣти моукъ и шт(ь)врьгшими се.
 Правило .г.¹ Похотнии грѣси. прѣлю-
 9 бодѣннѣ и блѣдъ. швѣмъ оубо раз-
 лична мнеть се. дроурымъ же такова же
 и та. іако шба съ чоуждими женами
 12 сьгрѣшаѣта. различіе же іеже прѣш-
 видѣти иного и wskврьннѣи женоу
 его. блѣдникъ же съ свободною
 15 блѣдъ творитъ. и того ради соудѣтъ
 блѣдъ створшаго въ прѣлюбодѣннѣи
 wskврьншемоу се повелѣно быс(ть)
 18 врѣме. іакоже и съ животъ|ными ско-
 ты wskврьншемоу се или съ моужь-
 скомъ поломъ. соудѣтъ во въ тако-
 21 выхъ грѣхъ. іако и по безаконіи сла-
 сти. іако и шбидѣи имать чоуждоу
 женоу wskврьннѣи. шбаче ьсть и тако-
 24 ваи сьгрѣшшихъ различіе. м(н)л(о)-
 стивнѣишаго во запрѣщеніи спод(о)-
 битъ се иже своею волею на исповѣ-
 27 даннѣи пришедъ. паче видѣнаго и шв-
 личенаго. створивши оубо блѣдъ. три
 лѣта мол(и)твѣ не причеститъ се. три
 30 лѣта да послоушаѣтъ б(о)ж(ь)ствъ-
 ннхъ писанин. три лѣта да припа-
 даѣтъ. и тогда проститъ се. шбаче
 33 скрацаѣтъ се врѣме теплымъ тѣща-

Бог тај коме се хришћани поклањају
 – такви да се подвргавају суду за за-
 конопреступнике. А ако остају у ве-
 ри Христовој, па то учинише због не-
 ког малодушја, равни да буду са они-
 ма који нису могли да трпе муке, те
 су се одrekli.

Правило 3.¹ Похотне грехе – пре-
 лубу и блуд једини сматрају за разли-
 чите, а други за једне те исте. [Исти
 су] јер оба са туђим женама сагре-
 шују, а разлика је – кад се другоме
 нанесе неправда и оскврнави жена
 његова. Блудник, пак, са слободном
 твори блуд. И због тога је починиоцу
 двоструког блуда, оскврнављеном у
 прељуби, одређено време као и оно-
 ме ко се са животињским скотинама
 оскврнавио, или са мушким полом,
 јер је двоструки грех таквих – и по
 основу незаконите сласти, и што у-
 вреду наносе оскврнавивши туђу же-
 ну. Али и међу онима који су тако
 нешто сагрешили постоји разлика,
 јер ће милостивије запрећење до-
 бити онај ко својом вољом дође на
 исповест, него онај ко је виђен и
 разобличен. Онај, дакле, ко је почи-
 нио блуд – три године да не учеству-
 је у молитви; три године да слуша
 Божаствена писма; три године да
 припада и тада [да се причести].
 Ипак, време се скраћује топлим тру-

2-3 законопрѣстоупникъ, τῶν παραβάτων | 7 и шт(ь)врьгшими се Р С М, гр. нема | 9 и нема
 Р | 10-11 такова же и та – у гр. следи: ταῦτά μὲν | 11 та] таи Р | 11-12 съ чоуждими женами
 сьгрѣшаѣта. εἰς ἑλλότρια | 12 различіе С | 12-15 ум. различіе же... блѣдъ творитъ, гр.
 διάφορα δέ. ὅτι τὸ μὲν ἔχει ἀδικίαν ἑτέρου, τὸ δὲ οὐχί | 16 блѣдъ] плодъ (!) Р | 17
 wskврьншемоу се С | 21-22 сласти] власти (!) М | 22-23 чоуждоу женоу wskврьннѣи, κατὰ
 τοῦ ἑλλοτρίου | 23-24 такова] такова С | 28 блѣдъ] плодъ (!) Р | 29 не причеститъ се] да
 не причеститъ се С, гр. οὐ μεθέξει | 32 проститъ се] да причеститъ се Р С М и гр. – μεταλήψεται |
 33 скрацаѣтъ се] скрацаѣтъ С

¹ У РП ово је 4. прав.

дом и жарком прилежношћу ка исправљењу. А онај ко се оскврнавио другим нечистотама које рекосмо – за свако од сагрешења да има двоструко време – једном ће се на то додати три, а другом шест.

Правило 4. Јаросног, односно гневљивог, многе су изопачености. Најгора од свих је убиство, које се дели на хотимично и на нехотимично. Онај ко хоће хотимично убиство да искаје, десет година да се лиши Цркве; време од девет година да слуша Божастївена писма, стојећи са народом; девет година да припада, те

тако да се причести. Али и овде постоји олакшавајућа околност уколико испољи топло покајање и сузе, тако да у сваком степену покајања буде или осам, или седам, или шест или само пет година. А онај ко је починио нехотимично убиство – ако је свештено лице, да буде одбачено од благодати, односно да буде лишено свеге службе, а ако је мирјанин, запређење за њега да буде равно са блудником који је обичан блуд починио, односно са женама а не са животињским, нити са мушким блудником. А време се и њему скраћује топлином и трудом на покајање.

583

Правило .ѣ. Прѣжде скончання врѣме-
не запрѣщениа. аще разболить се
3 ѡт(ъ)лѡученыи. на исходѣ бывъ да
причестить се. аще же оуздравѣеть
пакы. заповѣднаго ямоу врѣмене да
6 ѡжидаетъ. в томъ степени прѣбываетъ
в немже бѣ и прѣжде причещениа.

Правило .ѥ. Вторы идоолослуженниа
9 ѡбразъ. лихонимство есть. ѡт(ъ)
трин д(оу)шевныхъ честин бывающе.
помыслъ бо. добраго соуда погрѣша-
12 етъ. и похоть желаетъ. и ярость по-
магаеть. ѡбаче прѣзрѣше се с(ве)тни
ѡ(тъ)ци. вселюдьскою оубо оученниа
15 слово. тако аще каково снъ есть. лихон-
имства болѣзнь да оуврачуетъ. та-
тѣвнии же ѡбрази. разбой. || раскопа-
18 ние стѣнаи. снъ послѣдоуютъ раз-
бойникоу. и оубиство. оутвори' бо се
есть к таковыи. и ѡроужиемъ. и
21 поможню дроугъ и мѣсты. тѣмже и
соуду оубиницъ повин'нь есть. в'таниѣ
же крадын. ягда ѡбративъ се испо-
24 вѣсть се. да раздаетъ и яже оукраде
и своа нищиимъ.

Правило .ѧ. Гробы оускопавъ. аще
27 оубо камень създанию възетъ ѡт(ъ)-
тоуду. пом(и)лованъ боудетъ ѡбычаа
ради. аще же раскопаваетъ хоте възе-
30 ти что погребеныхъ с мрътвыми. про-
стаго блѡдника повин'нь есть соуду.
и заѣ тыщаниа и теплаго пока-
33 яниа под(о)баеть смотрити.

Правило 5. Ако се одлучени разболи
пре окончања времена запрѣщења, да
се причести буде ли се нашао на умо-
ру. А уколико оздрави, опет да чека
наложено му време, пребивајући у
том степену у којем је био и пре при-
чешћа.

Правило 6. Други вид идоолослужења
је лакомство, које бива од трију де-
лова душе, јер помисао нарушава до-
бро расуђивање, а похота жели и ја-
рост помаже. Али се превидоше све-
ти оци. Свеопшта је, дакле, поука по-
пут ове: „Болести лакомства да се
лече“. Видови крађе су разбојни-
штво и раскопавање зидина. Ова су
својствена разбојнику. И убиство.
Ако се у томе послужио и оружјем, и
уз помоћ пријатеља и места – под-
леже, наравно, осуди за убице. А онај
ко кришом краде, кад се обрати и
исповеди, сиромашнима да подели –
и оно украдено и своје.

Правило 7. Онај ко раскопава гро-
бове, ако узме отуда камен за градњу
– помилован да буде због обичаја, а
ако раскопава желећи да узме нешто
од погребеног са мртвима, подлеже
осуди за обичног блудника. И овде
треба гледати на труд и топлину
покајања.

3 на] и на С М | 4 оуздравѣеть] ѡздравляеть М | 6 в томъ нема гр. | прѣбываетъ] да
прѣбываетъ Р М | 10 д(оу)шевныхъ] д(ъ)шевнихъ Р, гр. τῆς ψυχῆς | 13 с(ве)тни нема гр. | 14
вселюдьскою. δημόσιος | 17–18 раскопание стѣнаи, τοιχωρυχία | 18–19 ум. снъ... и оубиство,
гр. παρέχεται δὲ τῷ ληστῇ καὶ μισφονία | 19 оубиствоу Р С | оутвори', παρεσκεύαστε | 20 к
нема Р | и' нема Р | 23–24 ягда ѡбративъ се и исповѣсть се, καὶ ἐξαγορεύσας | 24 яже оукраде
нема гр. | 25 нищиимъ нема гр. | 27 създанию] къ създанию Р С М и гр. – εἰς οἰκοδομήν | 30
погребеныхъ с мрътвыми, τῶν συνταφέντων | 31–32 соуду повин'нь ес(тъ) инв. С

Правило .й. С(вѣ)тотатство. рекъше
цр(ь)ков(ь)наа красти. ветъхое оубо
3 писанне. равно оумѣни съ оубиствомъ.
и обою каменнемъ побити повелѣва-
етъ. цр(ь)к(ь)ви же годѣ быс(тъ).
6 мѣншоу шт(ь) | любодѣнства быти
врѣмени запрѣщениа. на шчищение
крадшешмоу цр(ь)ковнаа. под(о)баиетъ
9 же въ всацѣмъ грѣсѣ. покаинна тепла
смотрити. а не врѣмене.

.лѣ. Тимофеа архиеп(и)с(коу)па алек-
12 сандрьскаго. едниого шт(ь) ста и пе-
тидесетъ с(вѣ)тъныхъ ш(тъ)ць. иже въ
костантини градѣ на македонии съ-
15 бравшихъ се. съ же тимоемъ и прѣим-
ника прѣстолау имѣше феофила. пра-
виль .бѣ.

18 Правило .а. Дѣт(и)ць или свръшенъ
моужь углашенъ бывъ. аще причестить
се не разоумѣе. да боудеть кр(ь)щень
21 шт(ь) б(ог)а бо позванъ бысть.

Правило .б. Бѣсны аще не шчистить
се. не можетъ кр(ь)щень быти. аще же
24 въсхошетъ оумрѣти. да боудеть кр(ь)-
щень.

Правило .г. Вѣрныи аще бѣсь имать.
27 аще же не исповѣсть таинства. ни
инако како хоулы не гл(агол)еть. да
причещаетъ се. нь не по все д(ь)ни.
30 доваѣ||иетъ бо иемоу въ сакоу нед(ѣ)лю
причещати се.

Правило .д. Шглашеныи аще разболить
33 се. и шт(ь) немоши погоубить оумъ.

Правило 8. Светотатство, односно
крађу црквених ствари *Стари завет*
је изједначио, дакле, са убиством, и
за обоје прописао убиство каменова-
њем. А Црква нађе да је добро да
време запређења буде мање од оног
за прељубу, на очишћење крадљивцу
црквених ствари. У сваком пак греху
треба гледати на топлину покајања,
а не на време.

34. Тимотеја, архиепископа алек-
сандријског, једног од сто и педесет
светих отаца сабраних у Констан-
тинграду против Македонија, пра-
вила 15. А овај Тимотеј за наследни-
ка на престолу имаше Теофила

Правило 1. Дете или зрео човек који
је оглашен, ако се причести из не-
знања – да буде крштен, јер од Бога
би позван.

Правило 2. Бесан ако се не очисти не
може бити крштен, али ако ће да
умре – да буде крштен.

Правило 3. Верник ако има беса,
уколико не открива тајну ни друга-
чије некако не изговара хуле – да се
причешћује, али не свакодневно; до-
вољно му је да се у сваку недељу при-
чешћује.

Правило 4. Ако се оглашени разболи
и од слабости изгуби ум – крштен да

1 .й.] шсмо С | 2 ветъхое] вет'кое С | 3 равно оумѣни, τὸ αὐτὸν ἐνομίσθη | 4 и нема С | 7
запрѣщениа, τὸ τῆς ἱεροσολίας καθάρσιον | 9 въ всацѣмъ грѣсѣ, ἐν παντί | всацѣмъ] сакоу
Р | тепла] теплаго С | 11–12 александрьскаго Р С | 15 и нема Р С М | 15–16 прѣимника]
прѣимпрѣимника (!) С | 23–25 аще же... кр(ь)щень, εἰ μὴ ἐξοδεύοι | 27 аще же не исповѣсть
таинства, εἰ μὴ ἐξαγορεύοι τὸ μυστήριον | 28 хоулы не гл(агол)еть, βλασφημεῖν

- да боудеть кр(ъ)щень. тькомо аще не
бѣсьнь есть.
- 3 **Правило .Ѣ.** Законно съчетавъ се моу-
жъ съ женою примѣсивъ се дроугъ къ
дроугоу на оутриа да не причецають
6 се.
- Правило .Ѣ.** Оглашеный аще боудеть въ
истечении. не кр(ъ)ститъ се. дондѣже
9 очиститъ се.
- Правило .Ѣ.** Аще жена по обычаю въ
новомѣсечии боудеть. рекше кровь то-
12 чить. не причеститъ се. дондѣже очи-
ститъ се.
- Правило .и.** Въ с(ве)тоую пасхоу. ре-
15 кше въ д(ъ)ни стр(а)стныи нед(ѣ)ле.
еже глаголетъ се великая прочая
нед(ѣ)ля до въскр(ъ)с(е)ния. тою бо
18 нед(ѣ)ле глаголють се д(ъ)нии. дъ-
нии паскы. въ тыи д(ъ)ни аще родить
жена. да вкоушають по силѣ елико
21 можетъ и пице и масла и вина.
- Правило .Ѣ.** Слоужбѣ бывающии въ
цр(ъ)к(ъ)ви. ꙗко не под(о)бають прихо-
24 дити еретикомъ. аще не ѡбещаютъ се
покаяти се и бѣжати ѡт(ъ) ереси
своеи.
- 27 **Правило .и.** Иже до конца ѡт(ъ) болѣ-
зни изнемогъ въ д(ъ)ни с(ве)тыи па-
скы. да ястъ масло и да пиетъ вино.
- 30 **Правило .аѡ.** Причѣтникъ позванъ бывъ
вѣнчати бракъ. аще оувѣстъ ꙗко бе-
законъ есть. къ чюждѣмъ грѣхомъ
33 себе да не приобщають.

буде само уколико није бесан.

Правило 5. Склопивши законито
брак, муж и жена, ако се међусобно
припоје, изјутра да се не причесте.

Правило 6. Ако [оглашена] буде у
истечењу, да се не крсти док се не
очисти.

Правило 7. Ако жена уобичајено бу-
де у новомесечном прању, односно
истаче крв – да се не причести све
док се не очисти.

Правило 8. У Свету Пасху, односно у
дане *Страсне недеље* која се зове Ве-
лика, последња недеља до Васкрсе-
ња – јер се дани те недеље зову дани
Пасхе – ако жена у те дане роди, да
према снази једе колико може и хра-
не, и масла, и вина.

Правило 9. На службу која бива у
цркви не треба да долазе јеретици
уколико не обећају да ће се покајати
и бежати од своје јереси.

Правило 10. Онај ко је сасвим изне-
могао од болести, [и] у дане Свете
Пасхе да једе масло и да пије вино.

Правило 11. Свештено лице које је
позвано да венча брак, ако сазна да
је незаконит, туђим гресима себе да
не приопштава.

3 съчетавъ се] съчетавъше се РСМ | 3–4 Законно... съ женою, Оἱ συγγενόμενοι | 4 примѣсивъ
се] примѣсивше се РСМ | 4–5 примѣсивъ се дроугъ къ дроугоу, σύνοικοι | 5 на оутриа нема
гр. | 7 Оглашеный аще као у V 1167 – 'Ο κατηχούμενος ἐάν, а у AL ω 30 Οἱ κατηχούμενοι ἐάν, док
у MSyn. 237, Petropolit. 208. AE (263) 279, CS 1121, РП 'Η κατηχουμένη ἐάν | 8 не] да не М | 10–11
Аще жена... боудеть, 'Η ἐν ἀφ᾽ ἑδρῳ | 11–12 рекше кровь точить нема гр. | 14 ум. въ, гр. 'Η ἐν |
15 въ д(ъ)ни стр(а)стныи нема гр. | 16–20 ум. прочая... аще родить жена, гр. γεννήσασα | 19
тыи] те Р | 21 и масла нема гр. | и вина, καὶ πότου | 22–23 въ цр(ъ)к(ъ)ви нема гр. | 28 въ] и въ
РСМ и гр. – καὶ ἐν | 28–29 въ д(ъ)ни с(ве)тыи паскы, ἐν τῷ Πάσχα | 30 позванъ] призванъ М | 32
грѣхомъ нема М

Правило .бѣ. Сѣблажненъ бывъ въ снѣ.
аще оубо ѿт(ъ) помышления блѣдана-
3 го и ѿт(ъ) похоти пострада таковоѣ
истечение. да не причестить се. аще же
нскоушениемъ днавольскимъ се по-
6 страда. да причестить се. да не дамы
мѣста сотонѣ. оупражнати насъ
ѿт(ъ) с(вѣ)тѣхъ даровъ.

9 Правило .гѣ. Живоуцимъ коупно моу-
желъ съ законными своими женами.
гл(агол)еть ап(о)с(то)лъ. не лишайте
12 себе друѣтъ друѣга. тъкмо || аще хо-
цете по свѣщанню се творите. да не
нскоушають васъ сотона.* потрѣбно же
15 въ субботу и въ недѣ(ѣ)лю да не при-
ближають се к себѣ. понеже въ ты
д(ъ)ни д(оу)ховнаа жрътва възноситъ
18 се в(о)г(о)ви.

Правило .дѣ. Аще кто самъ себе оуби-
ють или заколетъ или оудавить. прино-
21 шение не принесет се за нь. тъкмо аще
не воудеть въ истину оумъ погоу-
биль. под(о)бають оубо причѣтникомъ
24 испытобати ѿ селъ съ истезаниемъ.

Правило .еѣ. Аще кто женоу иматъ
вѣсноуюцю се. іакоже и желѣза іен
27 носити. нныне да не поиметь.

.лѣ. Θεωφιλα архіепископа алек-
сандрьскаго възглашение. в(о)г(о)ав-
30 лению наставшюу въ недѣ(ѣ)лю. всѣхъ
же правилъ .дѣ.

Правило .а. Недѣ(ѣ)л(ъ)ныи д(ъ)нь по-
33 читають се и достойно пражда(ъ)ноуемъ

Правило 12. Онај ко се саблазнио у
сну. ако је дакле, од блудне помисли
и од пожуде претрпео такво истече-
ње – да се не причести; а ако је иску-
шењем ђаволским то претрпео – да
се причести, како не бисмо дали ме-
ста сотони да нас лишава светих да-
рова.

Правило 13. Мужевима који заједно
живе са својим законитим женама
Апостол каже: „Не лишавајте себе
једно другога, осим ако хоћете по
договору то да творите како вас не
би сотона искушавао“. А потребно
је да се у суботу и недељу не прибли-
жавају међу собом због тога што се у
те дане узноси духовна жртва Богу.

Правило 14. Ако ко сам себе убије,
или закоље, или удави, опело се за
њега не врши, изузев ако није уисти-
ну изгубио ум. Свештена лица, да-
кле, треба о томе са провером да ис-
питају.

Правило 15. Ако ко има бесну жену
тако да и ланце носи, другу да не
узме.

35. Теофила, архиепископа александријског, објашњење поводом Бого-
јављења кад падне у недељу. Укупно
правила 14

Правило 1. Недељни дан се поштује
и у њему достојно празнујемо Госпо-

* 1. Кор 7, 5

1 Сѣблажненъ бывъ въ снѣ, 'Ο ονειρασθεῖς | 2–4 ум. аще оубо... истечение, гр. εἰ μὲν ἐξ ἑρως | 5–6 се пострада нема гр. | 9–10 Живоуцимъ... женами, τοῖς συνοικοῦσιν | 12 тъкмо | такмо М | 13–14 се творите... сотона нема гр. | 20 или заколетъ или оудавить нема гр. | 23–24 под(о)-
бають... съ истезаниемъ нема гр. | 24 ѿ селъ | ѿ всемъ Р | 26 іакоже | іако Р | и нема М | 26–27
іакоже и желѣза іен носити нема Аристин | 32–33 дос(то)нно почитает се пнв. М | 33–1 ум.
и достойно пражда(ъ)ноуемъ въ нь, гр. καὶ πανηγυρίζεται

въ нѣ. въскрѣсенна ради из мрътвыхъ
г(оспод)а нашего. и прѣвы нарече се.
3 иако начело | сынъ живи. и ѡсмыш.
иако прѣвѣшьдѣ нѣдѣискоу сѣдме-
рицоу. рекше соуботѣство. и понеже въ
6 тѣ прилоуши се н(ы)на быти в(о)гои-
влениа постыныи д(ь)нѣ. рекше навече-
риѣ. да оустроимо прѣмѣдрьно. по
9 ѡбычнѣи слоужбѣ с(в)ет(а)го нѣана
златооустаго. снѣдаемъ мало финику.
на почѣсть въскрѣсенна д(ь)ни. ѡ-
12 жидаемъ же вечерняго сбора. въ девѣ-
ты же часѣ събраемъ се.

Правило .Ѣ. Приѡбѣщивъшен се ари-
15 яномъ. и до н(ы)на црѣкѣви дръ-
жеце. да изринутъ се. ниѣмъ въ нихъ
мѣсто ставшемъ правовѣрнымъ въ
18 тѣхъ црѣкѣвахъ. правовѣрнии еп(и)-
с(коу)пи поставлени ѡт(ь) аполона
еп(и)с(коу)па. приѡбѣщивъше се имоу-
21 щимъ црѣкѣви арианомъ запрѣ-
щеніе да приимоутъ. аще ѡ себѣ се
створише. аще же по воли еп(и)-
24 с(коу)па. да живоутъ иако не познавше
добра. аще оубо и побарають по нихъ
людиѣ. нини да поставлени боудоутъ.
27 аще же лю|беть. да послоушають ѡн-
вандѣскаго сбора.

Правило .Г. Вистъ презвѣтеръ. аще
30 ноуждоу створишь естъ жени ѡста-
вльшии моужа своего и еще живоу
иемоу соуцоу. и презвѣтеръ быти не-

да нашего збогъ васкрсења из мрътвыхъ.
А назва се прѣимъ као почѣтакъ живо-
та. и осмимъ као онај који је превази-
шао јудејску седмичу, односно субо-
тарство. И пошто се сада догоди да у
нѣму данъ Богојављења буде посни,
односно навечерје, мудро да га про-
славимо: после уобичајене *Службе*
светоу Јована Златоустаго појешѣ-
мо мало финика у почастъ дана Вас-
крсења, па очекујемо вечерње сабра-
ње те се у девети часъ сакупљамо.

Правило 2. Они који су се приоп-
штили аријанима, држећи и до сада
цркве – да се избаце и уместо њихъ
други, правоверни да се уведу у те
цркве. Постављени од епископа Апо-
лона, правоверни епископи што су се
приопштили аријанима који имају
цркве – да приме запрѣћење ако су
сами то учинили, а ако ли по вољи
епископа – да живе као они који не
познаше добра. Ако их, дакле, народъ
одбацује, други да буду постављени,
а ако ихъ жели – да слушају Тиванд-
ски сабор.

Правило 3. Уколико је Вистъ презви-
теръ починио насиље жени која је о-
ставила свога мужа док је још био
жив, није дозвољено ни презвитеру да

2 г(оспод)а. κυρίου Petropolit. 208, AL ω 30, V 2019, V 1167, CS 1121, а MSyn. 237, AE (263) 279, РП
Σωτήρος | нашего нема гр. | 4–5 ум. сѣдмерицоу, гр. σαββατισμὸν | 5 рекше соуботѣство нема гр. | 6
н(ы)на, нема гр. | 7–8 рекше навечеріе нема гр. | 8 прѣмѣдрьно, ἐπιστημόνως | 8–10 по
ѡбычнѣи... златооустаго нема гр. | 10 финику, φοινίκων | 11–12 ѡжидаемъ] и ѡжидаемъ Р М,
гр. περιμένωμεν | 12 же нема гр. | сбора, σύναξις | 15–16 дръжеце црѣкѣви инв. Р | 17
правовѣрнымъ, ὀρθόδοξων | 17–18 въ тѣхъ црѣкѣвахъ нема гр. | 24 да живоутъ,
αὐλιζέσθωσαν | иако] иакоже М | 25 добра. τὸ εὖλογον | 26 нини] и нини М, гр. ἄλλοι | 27 любеть,
στέργωνται | да послоушають. κρατεῖτω | 29 Вистъ, Βίστος | прозвѣтеръ Р | 32 прозвѣтеръ Р

процень ієсть. и съ людьми въ цр(х)-
к(х)ви да не събираєть се.

3 **Правило .Д. Соури** причѣтниківъ. аполо-
номъ **иен(и)с(коу)помъ** извержень бывъ
шт(ъ) причѣта. тако да прѣбываетъ.

6 аще ли мнѣтъ яко не по истинѣ всоу-
 жденъ бысѣтъ да соудитъ се второе.

Правило .Ѣ. Паноуѣѣ. аще и иже ѡ-
9 глашень сы сестричноу свою поеть же-
нѣ. по въскр(ь)с(е)нии же быс(ть) при-
чѣтники. да прѣбываетъ въ причѣтѣ.
12 аще ѡна оумрѣ. и по кр(ь)щении не
наѣе ие. аще же вѣрьнь сын поеть ю.
чуждѣ причѣта да боудеть.

15 **Правило .ѣ.** Иакоу аще чѣтьць сын
блѣудь створи и ѡт(ь) презвѣтерь из-
връжень бывъ пакы поствлень бывъ.

18 АЩЕ УБЛАНЧЕНЪ ІЕСТЬ ДА ИЗВРЪЖЕТ' СЕ.

аще ли ни. да прѣбываетъ въ | при-
чѣтѣ. не под(о)баетъ бо соудити

21 КЛЕВЕТЬ ПОСЛОУШАТИ.
ПРАВ(И)А(О) .Ъ. ѿ ТОМЪ ІАКО ДЛѢЖНО
ІЕСТЬ ХОТЕЩИМЪ СЕ ПОСТАВИТИ. ДА ОУВѢ-

24 ДЕТЬ СТАВЛЕННІЕ ВСИ СВ(Е)ЩЕННИЦИ. И
ІЕДИНАКО ДА СМЫСЛЕТЬ. И ТОГДА ІЕР(И)-
С(КОУ)ПЬ ДА ИСПЫТАЮТЬ. И ПРИШЬД'-
27 ШЕЛЪ ЛЮДЕМЪ И СВѢДѢТЕЛЬСТВОВАВ-
ШЕЛЪ Ѡ НЕМЪ. ДА ПОСТАВЛЕНЪ БОУДЕТЬ.
ПОСТАВЛЕННІЕ ЖЕ В'ТАИНѢ ДА НЕ БЫВА-
30 ЮТЬ.

буде, ни са народом у цркви да се са-
купља.

Правило 4. Сур свештеник, кога је из свештенства извргао епископ Аполон, да пребива тако. Уколико сматра да није праведно осуђен, нека се суди по други пут.

Правило 5. Ако је Пануф још као оглашен узео за жену своју сестричину, а по [крштењу] постао свештеник – да пребива у свештенству уколико је она умрла и није је имао по крштењу; а ако је узео као верник – туђ свештенству да буде.

Правило 6. Ако је Јаков као чатац починио блуд и, извргнут од презвитера, опет био постављен, уколико је разобличен – да се избаци; ако ли није – да пребива у свештенству, јер не треба слушати сујетне клевете.

Правило 7. О томе да су сви свештеници дужни да знају за рукоположење оних који намеравају да се рукоположе, и да буду сагласни, те тада епископ да испита, и кад пристигне народ и они који о њему сведоче – рукоположен да буде. А рукоположење да не бива тајно.

Правило 8. Просфоре што се доносе на жртву у свети олтар, по употреби светих дарова, да разделе свештени-

3 Соуры, Σοὺρ | 6-7 аше ли... выс(ть), εἰ δὲ τὴν ἀπόφασιν αἰτιάται | 7 да соудитъ се второй,
δικαιολογείσθω | 8 Паноуфъ, Πανοῦφ | 9-10 женоу Р М | 10 по въскр(ь)с(е)нии] по крышени Р М
и гр. - μετὰ τὸ βάπτισμα | 12 аше] аше же Р | 14 чоужды] чоуждаго Р | да वोυдетъ] лишень быкъ
Р | 15 Иаковы] Иковы (!) Р, гр. Ἰακώβ | 16 прохвѣтеръ Р | 17 поставлень бывъ, χειροτονήθη |
выкъ] выс(ть) Р М | 18 да извержетъ] се, ἐκβαλέσθω | 21 послоушатъ, προσέχειν | 22-25 ѿ томъ
яко... и ιεδннаκο да смыслетъ, περὶ τῶν ὀφειλόντων χειροτονεῖσθαι, πᾶν τὸ ἱερατεῖον
συμφωνεῖτω | 25 да нема Р М | смыслетъ] мыслеть Р | 26 испытаетъ] испытываетъ Р | 27-28
свѣд(ѣ)тельствовавшимъ Р | 29 в'таниѣ, λαοθαίως | да нема Р | 31 Приносимые проскоуры, Τὰ
προσφερόμενα | проскоуры Р М | 32 въ с(ве)ты ультары нема гр. | 32-33 по потрѣблени
с(ве)тыхъ даровъ, μετὰ τὰ ἀναλισκόμενα

да раздѣлеть. ѡглашени же да не
въкоусеть ѡт(ь) нихъ. нъ тъкмо вѣр-
3 нии.

Правило .ѡ. Неракъ іако блѡда ради
ѡт(ь) причта извръжень бысть. да
6 истежано боудеть ѡ немъ. и аще іавить
се грѣхъ его. достословными свѣдѣ-
тели. да извръжеть се. аще же цѣло-
9 моудръ свѣдѣтельствовань боудеть.
да прѣбывають || въ причтѣ.

Правило .ї. Аще всѣ цр(ь)к(ь)в(ь)ници
12 съгл(а)сно възгл(аго)ють на иконома.
ниъ икономъ да поставить се. іакоже
да под(о)бно цр(ь)ков(ь)наѣ исправа-
15 ють.

Прав(и)л(о) .аї. Вдовице. и ницини. и
пришльщии стран'нии. ѡт(ь) цр(ь)к(ь)-
18 ве да питѣють се. и всако оу(го)днѣ
да приѣмлють. никтоже цр(ь)ковнаго
что своего да не творить. несребро-
21 любивоу бо под(о)бають быти слоужни-
телю б(о)жню.

Правило .бї. Еже ѡт(ь) ереси гл(аго-
24 л)емыхъ чистыхъ. ѡбративше се въсхо-
теть пристѡупити къ сборнѣи цр(ь)-
к(ь)ви да поставляюши ѡт(ь) нихъ
27 днаконы и презвѣтеры. и ѡп(и)с(коу)-
пы. по повелѣнію никѣискаго свора.
аще житіе ихъ право боудеть. и не
30 имыи ничтоже противно.

Правило .гї. Максимъ ѡбещавъ се по
свѣщанию ѡт(ь)поустити безакон'но
33 живѣщюу с нимъ. аще знаюши | іако

ци. а оглашени да не једу од њихъ. већ
само верници.

Правило 9. Пошто је [Јеракс] због
блуда извржен из свештенства, да се
о њему испита, па ако се његов грех
докаже помоћу веродостојнихъ сведо-
ка – да се извргне; а ако се посведочи
да је целомудрен – да пребива у све-
штенству.

Правило 10. Ако се сви црковници
сагласно изјасне против економа,
други економ да се постави да би се
како треба црквеним стварима ра-
сполагало.

Правило 11. Удовице, и сиромашне,
и дошљаке са стране Црква да храни
и да добију све што је потребно. Али
нико да не присваја нешто од цркве-
ног, јер служителъ Божији треба да је
несреброљубив.

Правило 12. Који од јереси зване
чисти, обративши се, усхтедну да
приступе Саборној цркви, од њих да
рукополажеш, према одлуци Никеј-
ског сабора, ѡаконе и презвитере и
епископе, уколико њихов живот буде
исправан и немају никакву сметњу.

Правило 13. Пошто је Максим по до-
говору обећао да ће отпустити ону ко-
ја незаконито са њим живи, ако знаш

2 тъкмо нема гр. | 4 Неракъ] Иѡраѡзъ М и гр. – 'Ιεραξ | 7 достословными] достослав'ными Р, гр. δι' ἁγιολόγων | 8–9 цѣломоудръ] цѣломоудрьно Р | 11 цр(ь)к(ь)в(ь)ници, тоу іερατείου | 12 на иконома нема гр. | 14–15 исправають, ἀναλίσκεσθαι | 16 Вдовице] И оудовице Р | Оудовице М | 17–19 ум. ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве... да приѣмлють, гр. ѡεραλευέσθωσαν | 18 оу(го)днѣ конј. према Р М | 20–21 несребролюбивоу] ни сребролюбивоу М, гр. ἀφιλάργυρον | 23 Еже] Иже Р М | 26 да поставляюши] да поставляють М | 26–28 ѡт(ь) нихъ... и ѡп(и)с(коу)пы нема гр. | 27 прозвѣтеры Р | 28 по повелѣнію, κατὰ τὸ δόξαν | 29 боуде Р М | 29–30 и не имыи ничтоже про-
тивно, καὶ μηδὲν ἀντίκειται

не льстнио нь по свѣрцанию се творита.
да събираетъ се съ шглашенными. аще и
3 тебѣ минитъ се тако. аще же нѣчто по-
д(о)баетъ жесточаише на нею створити.
такое створи. на мѣстѣ бо с ними
6 сын. паче и разоуми ихъ вѣдѣти мо-
жеш.

Прав(н)л(о) .Ѳ. Иже въ геминѣ соу-
9 ции презвитери. кѣрадию. прѣшви-
децоу по неправдѣ. и шт(ь) неправ-
ды штати се не хощецоу. законно
12 шт(ь)лоучише шт(ь) сбора. аще оубо
шт(ь)врѣжетъ неправдоу да събираетъ.
.Ѳ. Вѣрши архиеп(н)с(коу)па. алекса-
15 ндрьскаго. шт(ь) послання иже къ до-
мноу. правилъ .Ѳ. и ныне главы шт(ь)
дрогыхъ его посланин. и къ евлогию
18 александрьскагоу едина.¹

Правило .Ѳ. Петра iep(н)с(коу)па нари-
цаемаго под(о)баше имѣти или ни
21 гла(гола)ти. и сиа гла(гол)юща. могоу
оубо съставити свое изволение. и ис-
правити се. не приехъ же врѣмене на
шт(ь)вѣтъ или на || правилное послоу-
шание или оубо аще безъ вины познанъ
24 бытъ. да имѣетъ пакы свою цр(ь)-
ковъ. или по винѣ шсоужденъ выс(ть).
27 да не имать гла(гола)ти яко прѣшви-
дѣше ме. прилагаетъ же яко и имѣ-
ние его расхыщено выс(ть). оустави
30 оубо старцоу слъзы. прѣшвоу се с на-
водецими на нь вины прѣдъ твоимъ
33 бл(а)гочѣстиемъ. и соуцнихъ подъ то-

да не преваромъ, веѣ по договору то-
чине – нека се окупљају са оглаше-
ними, уколико и ти мислиш тако. А
ако нешто строже треба против нихъ
применити – учини тако. јер будући да
си с њима, у истом месту, тим пре мо-
жеш њихово мишљење да дознаш.

Правило 14. Презвитери у Гемини
законито одлучише Кирадију од ску-
па, зато што је неправедно нанела
увреду и од неправде неће да одсту-
пи. Уколико, међутим, одбаци непра-
вду, нека се сакупља.

36. Из Посланице Кирила архиепи-
скопа александријског Домну, пра-
вила 5, и друге главе из других њего-
вих посланица, и једна Евлогију Алек-
сандријском¹

Правило 1. Петар звани епископ тре-
бало је (то) и да буде, или да се не на-
зове (епископом) и овако нешто да
каже: „Могу, дакле, срочити своје ми-
шљење и оправдати се, али не добих
времена за одговор или за канонско
саслушање“; или, пак, ако се показало
да је без кривице – опет своју цркву да
има; или, ако је по кривици осуђен –
да не може говорити: „Нанеше ми не-
правду“. А додаје да је и иметак његов
разграбљен. Заустави, дакле, сузе
старцу који се суди са онима који на-
воде кривицу против њега пред тво-
јим благочастијем и теби подчињеним

5 с ними нема гр. | 6 и нема гр. | вѣдѣти] видети Р М, гр. εἰδέναι | 8 въ геминѣ, ἐν Γεμίνο | 9
кѣрадию, Κηραδίαν | 9–10 прѣшвидецоу по неправдѣ, ἀδικοῦσαν | 13 събираетъ] събираетъ се
Р М | 16 Иныи] ныи Р М | 19 ум. iep(н)с(коу)па, ἐπίσκοπον у РП κληρικόν | 20 имѣти] и имѣти
Р М и гр. – καὶ εἶναι | 21 могоу, δύνασθαι | 22 изволение, ὑπολήψει | 24 правилное, κανονικὴν |
25–26 познанъ бытъ, γνωσθέντα | 26–27 да имѣетъ... выс(ть), προσθάναι τῆς ἐκκλησίας, ἢ
28–29 яко прѣшвидѣше ме, ὡς ἡδικημένον | 31–32 с наводецими на
каταγνωσθέντα нема РП | 33 бл(а)гочѣстиемъ, θεοσεβείας

¹ У гр. р. овај наслов је краћи и гласи: Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρὸς Δόμνον.

бою ѱ(и)с(коу)пѣ. ѡбаче аще не иѣ-
кыѣ зазорны соущѣ ѡт(ѣ)врьже.

3 **Правило .б.** Скровница и стежання
цр(ѣ)ков(ѣ)наѣ. неподвижна и неѡт(ѣ)-
ѣмна. и непродѣла. цр(ѣ)к(ѣ)ви по-

6 д(о)баѣть хранити надѣяти же се.
иже въ всако врѣме с(ве)т(и)тельство
правещиимъ. и творити строеніе. сходе-

9 цнѣхъ се въ ѱ(и)с(коу)пнѣ потрѣбъ и
всачьскыхъ вещей. рекше жита и масла
и вина. злата же и ризъ и иѣхъ та-

12 ковыхъ. кждо бо насъ въ свое врѣме
дасть слово всѣхъ соудни.

Правило .г. | Прѣзь цр(ѣ)ков(ѣ)ныѣ за-
15 повѣди. еже писаниемъ ѡт(ѣ)рицати
се ѱ(и)с(коу)пнѣ. и приносити таковаѣ
писанія. иѣкымъ с(ве)т(и)лемъ. аще

18 бо достонни соуть ѱ(и)с(коу)пства.
да слоужеть. аще ли ни. да не ѡт(ѣ)-
рицають се. нѣ ѡбличени бывше ѡ злыхъ

21 своихъ дѣлѣхъ. соудомъ да изврьгоуть
се. екоже иѣкогда проклъ. ѡт(ѣ) вѣды
и страха и прѣщениа. иѣкыхъ иакоже

24 рѣше. ѡт(ѣ)реч(е) се.

Тогожде. ѡт(ѣ) посланія. къ пенда-
польскимъ. и къ лѣвнискымъ ѱ(и)-
27 с(коу)помъ. **правило .д.** | Аще кто хо-

цетъ поставленъ быти причѣтникъ. да
истежеть се житіе его. аще имать же-

30 нѣ или ни. и како или коли поеть
ю. или аще ѡбещаетъ се не имѣти же-
ны. и ѡбрѣщеть се иако иѣсть ѡт(ѣ)

33 причѣта ѱ(и)с(коу)помъ изгнанъ или из-

епископима, изузев ако неке, као за-
зорне, није одбацио.

Правило 2. Драгоцености и непокре-
тна црквена имовина треба неотуђе-
не и непродате да се цркви чувају, а
онима који у дато време управљају
свештенством, да се омогући да пра-
ве распоред потреба и разних ствари
које се сливају у епископију, то јест
жита и уља и вина, злата и одеће и
другог сличног. Јер свако од нас ће у
своје време положити реч Судјији
свих.

Правило 3. Мимо црквених устано-
вљења је то, да се неки епископи од-
ричу епископије писмом и да таква
писма подносе. Јер, уколико су до-
стојни епископства – нека служе; ако
ли не, да се не одричу, него будући
разобличени за своја рђава дела, суд
да их извргне. Њега (тј. епископства)
се некада Прокл због невоље и стра-
ха и претње неких, како рекоше, од-
рече.

*Истога, из Посланице пендаполь-
ским и ливијским епископима*

Правило 4. Ако ко намерава да буде
рукоположен за свештеника, да се
испита његов живот – да ли има же-
ну или не, и како, или када ју је узео;
или да ли се заветује да неће имати
жену. Па ако се нађе да га епископ ни-
је изагнао из свештенства или из ма-

1 не] на Р | 4 цр(ѣ)ков(ѣ)наѣ нема гр. | 7 въ всако врѣме, κατὰ καιρὸν | 8 и творити строеніе] творимъ ти строеніе Р | и нема Р | 8–10 сходецихъ се... и всачьскыхъ вещей, τῶν παρα-
πλόντων ἀναλωμάτων | 9 въ ѱ(и)с(коу)пнѣ нема гр. | 10–12 рекше... таковыхъ нема гр. | 11
и] нема М | 14–15 заповѣди, τοὺς θεσμούς | 18 соуть достонни илв. Р М | 21 дѣлѣхъ] дѣла М |
22 проклъ. ѡт(ѣ) вѣды] прокъ ѡт(ѣ) вѣды Р, гр. Πρόκλος καὶ ἐξ ἀνάγκης | 23 иакоже нема гр. |
24 рѣше нема гр. | 27–28 хощетъ поставленъ быти, μέλλει | 29 истежеть] истежеть же Р | 31–32
или аще ѡбещаетъ се не имѣти жены, καὶ εἰ ἀπέσχετο нема РР

монастыра. и безъ клеветы явить се.
да поставленъ боудеть. ||

- 3 **Правило .Ѣ. Ище** ѿт(ь)лоучени боудѣтъ
нѣци. запрѣщеніе приемише ѿ грѣ-
сѣхъ. и потомъ разболѣвши се въсхо-
6 тетъ оуѣрѣти ѿглашени соуѣце. да кр(ь)-
щеніи бѣдоуѣтъ. да не скончають се безъ
ѿбѣщеніа. и в(о)ж(ь)ствыныи бл(а)го-
9 дѣти непричестыни.

- Тогожде и максимоу днаконѣ.** При-
тѣкающихъ къ правовѣрнѣи вѣрѣ.
12 зла не поминаи ѿ грѣсѣхъ ихъ оуже
прѣшѣдшихъ. аще бо и въсхищени бы-
ше несториевою злобою. хотѣлъ оубо
15 быхъ. ѿт(ь)мѣтающе се видѣти ихъ.
нежели бестоудною волею гл(а)голюще
с нами. смотреніа трѣбоуѣтъ вещь
18 сиа.

- Тогожде геннадію. архимандриту.**
Икоже въ мори троуждающеи се. из-
21 мецоуѣтъ нѣкаа брѣмена въ море іако
да прочита сп(а)соуѣтъ. тако и мыи прѣ-
зираемъ нѣкаа. да не всего ѿт(ь)ще-
24 тилъ се.

- Ѹт(ь) посланна къ евлогию александ-**
рьскомоу. Ище кто | ѿт(ь) исправле-
27 ныхъ и оутвържденныхъ б(о)гоносными
ѿт(ь)цы подвигнетъ что. к томоу та-
коваго нѣсть како нареци строеніемъ.
30 нь прѣстоупление и прѣдание (!) повелѣ-
нии. и ѿ возѣ нечѣстини.

- .Ѡз. Тогожде ѿ правовѣрни. главѣ .ѡі.**
33 **на несторіа.**

настира, и покаже се да је без опту-
жбе – рукоположен да буде.

Правило 5. Ако неки буду одлучени,
примивши запрѣћење за грехе, а
потом, као *оглашени*, разболевши се
усхтедну умрети – крштени да буду,
да не скончају без причешћа и без
учешћа у божественѡј благодати.

Истога, Максиму ѡакону

Притеклима у правоверну веру не
помињи о њиховим већ прошлим
гресима. Јер ако су и зграбљени били
Несторијевом злобом, хтео бих, да-
кле, пре да их видим како се одричу,
неголи да бестидним мишљењем го-
воре са нама. Обазривост тражи ова
ствар.

Истога, Генадију архимандриту

Као што на мору они који су у опа-
сности избацују неки терет у море да
би остало спасли, тако и ми прене-
брегавамо неке ствари да не бисмо
били у свему оштећени.

Из Посланице Евлогију Александриј-
ском

Ако ко пољуља нешто од онога што
су богоносни оци исправили и утвр-
дили – то се не може назвати поре-
тком, већ преступом и [издајом] до-
гми, и безбожјем према Богу.

37. Истога, о правоверју 12 глава
против Несторија

7–8 безъ ѿбѣщеніа, ἀκοινωνητοί | 9 непричестыни, ἀμέτοχοι | 11 правовѣрнѣи вѣрѣ] правовѣрѣ Р, гр. τῇ ὀρθῇ πίστει | вѣрѣ] вѣры М | 12 не поминаи ѿ грѣсѣхъ, ἀμνησικακιστον | оуже] же Р, нема гр. | 14–15 хотѣлъ оубо быхъ, βουλόμεθα (ми.) | 16 волю, γνώμη | 17 смотреніа, οἰκονομία | 20 троуждающеи се, οἱ χειμαζόμενοι, троуждающе се Р | 26–27 строеніемъ, οἰκονομίαν | 29 строеніемъ, οἰκονομία | 30 прѣдание (!), грешка писара, треба прѣдание као у Р М и гр. – πρόσβαν | 30–31 повелѣнии, δογματῶν | 31 нечѣстие Р М, гр. ἀσέβειαν

- Глав(а) .ā. Пше кто не исповѣдаєть
б(ог)а быти по истинѣ емануѣлиа. и
3 того ради не нарицаєть б(огороди)цею
с(ве)тыѣ д(ѣ)вы м(а)риѣ. роди бо
платьскы плать бывшаго б(ог)а слова.
6 да боудеть проклетъ.
Глав(а) .ḡ. Пше кто не исповѣдаєть
платьню по сѣставоу. съединити се
9 б(ог)а ш(ть)ца словоу. єдиномуу же
быти х(ри)с(т)оу съ своею платьню.
томуу явѣ б(ог)оу же коупно и чло-
12 в(ѣ)коу. да боудеть проклетъ.
Глав(а) .ḡ. Пше кто ш єдиному х(ри)-
с(т)е. раздѣлаєть шва сѣстава по сѣ-
15 диненни. єдинѣмъ слагає сиа сѣв коу-
пленнѣмъ єже по саноу. сирѣчь. по
гос(подьс)твоу. или по силѣ. и не паче
18 єже по съединенню єст(ь)ствьное сѣв-
коупленнѣ да боудеть проклетъ.
Глав(а) .ā. Пше кто лицема двѣма ре-
21 кше сѣставома соущєє въ ап(о)с(то)ль-
скыѣ и въ євангельскыѣ писаниихъ
раздѣлаєть гласы. или ш х(ри)с(т)ѣ
24 шт(ь) с(ве)тыѣ гл(агол)ємыѣ. или
шт(ь) самого х(ри)с(т)а ш сѣбѣ и шва
оубо іако члов(ѣ)коу шт(ь) б(о)жиа
27 слова шсобно разоумѣває. прилагаєть
б(о)голѣпныѣ же иже шт(ь) б(ог)а
шт(ь)ца словоу да боудеть проклет(ь).
30 Гл(а)в(а) .ē. Пше кто дрьзнєть гла(го)-
лати х(ри)с(т)а б(о)гоносна члов(ѣ)-
ка. а не паче же б(ог)а быти по исти-
33 нѣ. іако с(ы)на єдино҃го и єстѣствомъ

Глава 1. Ако ко не исповеда да је Емануил уистину Бог, и због тога не назива Богородицом свету деу Марију, јер телесно роди тело Бога Речи – проклет да буде.

Глава 2. Ако ко не исповеда да се телом по саставу Реч сјединила са Богом Оцем, и да је један Христос са својим телом – а Он је, очигледно, Бог и човек истовремено – проклет да буде.

Глава 3. Ако ко у једном Христу раздељује оба састава после сједињења, слажући их једино спајањем по достојанству, то јест по власти или по сили, а не пре свега спајањем по природном сједињењу – проклет да буде.

Глава 4. Ако ко двома лицима, односно саставима, постојеће у апостолским и у јеванђелским Писмима речи раздељује – или од светих изговорене о Христу, или од самога Христа о себи – па једне посебно поимајући, као човеку од Божије Речи приписује, а (друге), боголепне – Речи од Бога Оца – проклет да буде.

Глава 5. Ако се ко дрзне да Христа назива богоносним човеком, а не пре свега уистину Богом; као једног Сина и по природи, пошто Реч постаде

2 емануѣлиа Р, емануѣлиа М, τὸν Ἐμμανουήλ | 3 не нарицаєть] не нарицаєт' се Р, гр. нема | 5 бывшаго. γεγονότα | 8 по саставоу. καὶ ὑπόστασιν | 14 раздѣлаєть М | шва нема гр. | 16 єже нема Р | по саноу. κατὰ τὴν ἀξίαν | 16–17 по гос(подьс)твоу, κατὰ τὴν αὐθεντίαν | 17 паче] паче же Р | 21 соущєє Р М | 23 гласы, φωνάς | 25 х(ри)с(т)а нема гр. | ум. ш сѣбѣ, περὶ ἑαυτοῦ у РП | погрешно: περὶ αὐτῶν | 28 же нема М | 33 єдино҃го, ἕνα

іакоже бысть пльть слово. пришеши
се приближно намъ крѣви и плти да

3 боудеть проклетъ.

Глав(а) .Ѫ. ꙗже кто глаголетъ в(о)г(а)
быти или вл(а)д(ы)коу х(ри)с(то)ви.

6 иже в(о)г(а) в(о)г(а) в(о)г(а) слово. и не
паче же того самого. исповѣдаеть в(о-
г(а) же коуши и члов(ѣ)ка. іако бывша
9 пльть слова по писанию. да боудеть
проклетъ.

Глав(а) .Ѫ. ꙗже кто речеть. іако чло-
в(ѣ)къ дѣнствоваше в(о)г(а) божина сло-
ва іс(о)ус(а). и іединочедаго вл(а)го|во-
леніемъ вбложень вѣ. іако дроуги
15 в(о)г(а) него сын. да боудеть проклетъ.

Глав(а) .Ѫ. ꙗже кто дръзнетъ глаго-
ла(ти). възнесшелоу се члов(ѣ)коу по-
18 д(о)бають покланіати се съ в(о)жніемъ
словомъ и славити и чисти в(о)г(а). іако
дрюга съ дроугомъ іеже бо приснопо-
21 лагаемоу се разоумѣти поноудить. а
не паче же іединѣмъ покланіаніемъ |
почитати іеманоніа и іедино славо-
24 словіе томоу въздаати. іакоже вист(ѣ)
пльть слово. да боудеть проклетъ.

Глав(а) .Ѫ. ꙗже кто речеть. іединомуу
27 г(о)спод(у) іс(о)ус(у) х(ри)ст(у). просла-
вити се іако чоуждею силою іего ради
бывшею. и в(о)г(а) того приеиша моци
30 дѣнствовати. на д(о)ухы же нечистыи
и творити въ члов(ѣ)цѣхъ в(о)гозна-
мениа. да боудеть проклетъ.

тело [и] приопшти се, слично нама,
по крѣви и телу – проклет да буде.

Глава 6. Ако ко говори да је Бог
[далеко било] владика Христу који је
Реч од Бога Оца, и шта више. Њу
саму не исповеда превасходно за
Бога, а уједно и за човека, јер тело
по Писму постаде од Речи – проклет
да буде.

Глава 7. Ако ко каже да је као човек
Исус од Божије Речи дејствовао, и
благовољењем Једночедог обложен
био, будући као други од Њега – про-
клет да буде.

Глава 8. Ако се ко дрзне говорити да
вазнетом се човеку покланати се
треба са Божијом Речју, и Бога слави-
ти и поштовати као једно с другим,
јер оно увек прилагано се принуди да
се [то] разуме, а не једним, искључи-
во, поклоњењем поштовати Емануи-
ла, и једно славословље Томе одава-
ти, пошто Реч постаде тело – про-
клет да буде.

Глава 9. Ако ко рекне да се један
Господ Исус Христос прославио [од
Духа], као туђом силом која је ради
Њега постала, и од Њега примила
моћ да дејствује на нечисте духове и
твори у људима богознамења – про-
клет да буде.

1 слово – у гр. следи καὶ 15 или, ἢ (= далеко било) | 6 иже] же Р | в(о)г(а) словоу Р М | 15 в(о)г(а)
него, παρ' αὐτοῦ MSyn. 237, AE (263) 279, РП, али у Petropolit. 208, AL ω 30, V 1167, V 2019, CS
1121 – παρ' αὐτόν | 17 възнесшелоу се Р | 19 славити, συνδοξάζεσθαι | чисти, συζηρηματίζειν |
19–20 іако дроуга съ дроугомъ нема Р | 20–21 ум. іеже бо приснополагаемоу се, у AL ω 30, V
1167, τὸ γὰρ σὺν αἰὶ προστιθέμενον, а у MSyn. 237, Petropolit. 208, V 2019, AE (263) 279, CS 1121.
РП ἢ γὰρ σὺν πρόθεσις αἰὶ προστιθεμένη | приснополагаемоу] присноприлагаемоу Р М | 23
іеманоніа Р | и нема Р | 23–24 славословіе] словословіе Р | 24 въздаати] приносити С, гр.
συνάλτει | 27–28 прославити се – у гр. следи: παρὰ τοῦ Πνεύματος | 28–29 іего ради бывшею, τῇ
ἰδίᾳ αὐτοῦ χρώμενον | 30 же нема С | 31–32 в(о)гознамениа, θεοσημείας – у РП следи: καὶ οὐχί
δὴ μᾶλλον ἰδίον αὐτοῦ τὸ Πνεῦμά φησι, δι' οὗ καὶ ἐνήργηκε τὰς θεοσημείας

- Глав(а) .ї. Прхнѣрѣа. рекше. старѣн-
шинюу с(вѣ)т(и)лѣмъ. и ап(осто)ла
3 исповѣданнѣ нашего быти х(ри)с(т)а
б(о)ж(ь)ствыне гл(аго)л(ю)ть книгы.
принесша же ѡ насъ || себе. въ бл(а)-
6 гоу(х)аннѣ б(ог)оу и ѡ(т)ц(о)у. аще же
оубо кто архнѣрѣа и ап(о)с(то)ла на-
шего быти речеть. не того иже ѡ(т)л(ь)
9 б(ог)а слова іако бысть плоть и по
нашемуу іестествоу члов(ѣ)къ. нь іако
иного ѡ(т)л(ь) него ѡсобно члов(ѣ)ка
12 ѡ(т)л(ь) жены. или аще кто гл(аго)л(е)тъ.
и ѡ себѣ принесеша себе приношеннѣ.
и не паче за ны іединны тѣкмо. ибо не
15 потрѣбова ѡ себѣ приношеннѣ не вѣ-
дыи грѣха. да боудеть проклетъ.

- Глав(а) .аї. Пше кто не исповѣдаѣтъ
18 г(о)с(подь)не плоти животвореще и
своеіе томоу иже ѡ(т)л(ь) б(ог)а ѡ(т)ца
слагоу(!) быти. нь іако иномоу иѣ-
21 комоу ѡ(т)л(ь) него съвкоупльшоу се ии
по самоу. рекше іако іедино божьство-
ноіе вселеннѣ имоу(ш)а а не паче живо-
24 творещоу. іакоже рекохомъ. іако бысть
слои(!) словъ всачьскаа живити
могущемоу. да боудеть проклетъ.
27 Глав(а) .вї. Иже не исповѣдаѣтъ б(о)га
слова. пострадаваши плотию. и распета |
бывша плотию. и смрѣти въкоушивша
30 плотию. бывша же прѣвѣнца ѡ(т)л(ь)
мрѣтвынхъ. іако жиѣнь іестъ и живо-
творць іако б(о)гъ. да боудеть проклетъ.

Глава 10. Божествене кнѣге говоре
да је Христос постао Архнѣреј, од-
носно старешина светителѣма и Апо-
стол нашего исповедања, и да је себе
принео за нас на благоуханнѣ Богу и
Оцу. А ако ко, дакле, за Архнѣреја и
Апостола нашего каже да Он од Бога
Речи не постаде тело и, према нашој
природи – човек, него да је други од
Њега, посебно, човек од жене; или
ако ко говори да је и за себе принео
себе на жртву, а не, искључиво, само
за нас сѣме, јер није било потребно
да за себе приноси жртву онај који не
зна за грех – проклет да буде.

Глава 11. Ако ко не исповеда
Господње тело за животворно, и да
је власно те Речи од Бога Оца, него
као неког другог од Њега, спојивши
се њему (=телу) по достојанству, од-
носно да је једино божанско уселење
имало, а не посве животворно, како
рекосмо, да је постало [власно] Речи
која све може да оживи – проклет да
буде.

Глава 12. Ко не исповеда да је Бог
Реч пострадао телом, и распет те-
лом, и смрт окусио телом, поставши,
пак, првенац из мртвих, јер је као
Бог живот и животворац – проклет
да буде.

6 же нема С | 8-9 ѡ(т)л(ь) б(ог)а – у гр. следи Θεὸν | 11 ѡ(т)л(ь) него. пар' αὐτὸν AL ѡ 30, а у MSyn.
237, Petropolii. 208, V 1167, V 2019, AE (263) 279, CS 1121, РП пар' αὐτὸν | 13 себѣ, αὐτὸν РП, а у
MSyn. 237, AL ѡ 30, V 1167, V 2019, AE (263) 279, CS 1121 αὐτὸν | 15 ѡ себѣ нема гр. | 19 своеіе
своемоу С | 20 слагоу (!) грешка писара; треба слагоу као у Р С М и гр. – λόγου | 21 ии у MSyn.
237, Petropolii. 208, AL ѡ 30, V 1167, V 2019, AE (263) 279, CS 1121 αὐτῇ, а у РП грешком αὐτῷ |
22-23 божьственоіе, θεῖαν | 25 слои (!) грешка писара; треба своа као у Р С М и гр. – ἰδίᾱ | 26
могущемоу Р | 30 бывша] и бывша С

... Генадія архієп(и)с(коу)па ко-
стантинна града. и нже тогда съшд'-
шаго се с(ве)т(а)го сбора шт(ь) посла-
ниа къ всѣмъ ієп(и)с(коу)помъ.¹

3
6
9
12
15
18
21
24
27
30
33
...и(о)с(то)лы оучители въ мирѣ пославъ
г(оспод)ь бл(а)г(о)д(ѣ)ть юже приеши
шт(ь) него тоу не даати члов(ѣ)комъ
повелѣ. и не стежати шт(ь) неіе злата
или сребра или мѣди. ни иного что
земельнаго и вѣрствѣнаго. тоуже и
намъ заповѣди шѣмъи в давь. въ тѣхъ
степеніи поставленомъ сошремъ. аще
коушесте шт(ь) мене. продаванте. аще
ли тоу не възесте. тоу не дадите. ѡ горе
по истинѣ нже ни възимати ни даа-
ти даръ в(о)жн. на имѣнии шбещава-
ющимъ се. злычию бо горести и соу-
зомъ неправды шт(ь) сребролюбна ієти
бише. тѣмже и правило шт(ь) бож(ь)-
ствныхъ шт(ь)ць нже въ халк|кидо-
нѣ повелѣваіеть гл(агол)е. коупен. и
продаиє поставление.

...и ключара цр(ь)ков(ь)наго поста-
вити по мьздѣ. своего степене чоуждъ
да боудеть. и самъ и поставлены шт(ь)
него. и ходатаиствоующєи ѡ таковѣмъ
поставленіи. аще соутъ причѣтници сво-
его степене да шт(ь)падоутъ. аще же
мниси или мирьсци члов(ѣ)ци. да боу-
доутъ проклетн.² доброіє и бл(а)гоч-
ствное с(ве)тыхъ шт(ь)ць заветцание.
нѣсть бо прѣжде поставленна възети.
ни коупно с поставленіємъ. ни по

2 и нема Р | 2-3 съшд'шаго се, τῆς ἐνδημούσης | 3 с(ве)т(а)го сбора] с(ве)тию събори М | 5 посла
Р М | 6 бл(а)г(о)д(ѣ)ть, δωρεὰν | бл(а)г(о)д(ѣ)ть юже] бл(а)г(о)датію же М | 7-8 тоу не
повелѣ даати чл(о)в(ѣ)комъ шив. С | 8 шт(ь) неіє, ὑπὲρ αὐτῆς | 10 вѣществнаго Р | тоуже] тоу-
жде Р С М | 11-12 въ тѣхъ степеніи поставленом сошремъ, τοῖς εἰς τὸ ἐκεῖνων καταστάσει
βαυμῶν, што је у РП погрешно: δι' ἐκεῖνων [δίδωσι] καταστάσει βαυμῶν | 14 дадите] и дадите
Р С М | 15 по истинѣ, ὅντι | 16-17 шбещаваящимъ се, ὑπειληφόσιν | 17 бо нема М | 19 бише]
бывше М | 21 повелѣваіеть гл(агол)е, ἐξερωνήθη | 21-30 ум. коупен и продаиє... да боудеть
проклетн, гр. Καὶ ζητεῖ τὸν β'. κανόνα τῆς ἐν χалκηδόνι θείας συνόδου | 32 поставленна, χειρο-
τονίας | 33 с поставленіємъ, ἐπ' αὐτῇ | 33-1 по поставленіи, μετ' αὐτῇ

¹ Овај наслов у р. Аристиновог номоканона је краћи и гласи: Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως
καὶ τῆς τῆνικαὐτὰ ἐνδημούσης ἱερᾶς συνόδου. ² Реч је о 2. прав. Четвртог вас. сабора.

38. Из Посланице Генадија архієпи-
скопа Константинграда, и тада са-
браног светог сабора, свима еписко-
пима¹

Кад је Господ послао апостоле-учи-
теље у свет, заповеди да благодат ко-
ју од њега примише бадава дају љу-
дима, и да од ње не стичу злата, или
сребра, или бакра, нити друго нешто
земаљско и материјално. Исту за-
повест је преко њих дао и нама који
смо у њихов степен постављени. Ако
сте од мене купили – продајите; а ако
ли бадава узесте – бадава дајте. О,
тешко, заиста, онима који или узи-
мају или дају дар Божији за иметак
онима који се заветују, јер од сребро-
љубља жучном горчином и оковом
неправде бише обузети. Стога и пра-
вило божаствених отаца у Халки-
дону прописује, говорећи: „Онај ко
купује и ко продаје постављење, би-
ло и кључара црквеног да постави за
новац, лишен да буде свог чина и сѣм,
и од њега постављени, и онај ко је
посредовао у таквом постављењу.
Ако су свештена лица – да се лише
свога чина, ако ли монаси или мир-
јани – проклетн да буду“.² Добро је и
благочасно светих отаца завештање,
јер не сме се пре рукоположења, ни-
ти истовремено са рукоположењем,

поставлении. и никогдаже ничтоже по-
 ставлениа дѣла. вѣдомо же да боу-
 3 деть оубо. всакомоу оубезающемоу въ
 таковыхъ. рекше поставляющемоу се и
 поставециемоу на мѣздѣ. или иеп(и)-
 6 с(коу)па. или сельскаго иеп(и)с(коу)па.
 или прѣходника. или презвѣтера или
 диакона или иного нѣкого правилнаго.
 9 или людскаго. | аще вѣрѣцетъ се се
 творе вѣцель повелѣниемъ. и вѣцель
 соудомъ всоуджень боудеть. под(о)ба-
 12 ють бо бл(а)г(о)д(ѣ)ти. бл(а)г(о)д(ѣ)-
 ти быти. и никакоже ходатаиство-
 вати. ѿ нѣи сребромъ. да боудеть оу-
 15 бо ѿт(ѣ)връжень. иже приѣти или
 вдати хоте в(о)ж(ѣ)ствыноюю бл(а)-
 г(о)д(ѣ)ть по мѣздѣ. аще причѣтнику
 18 боудеть. аще мирьскы члов(ѣ)къ аще
 вблнчнть се аще не вблнчнть се.

лѣ. ѿт(ѣ) посланннѣ ѿт(ѣ) костан-
 21 тинна град(а) сбора къ мартуриу иеп(и)-
 с(коу)поу антиѡхнскомоу. ѿ томъ како
 приѣмати иеретикы приходящѣе къ
 24 сборнѣи цр(ѣ)к(ѣ)ви.

Призаны. македоннаны. и наватнаны.
 гл(агол)ющѣе себе чистыѣ. и чистѣи-
 27 шнѣ. и четыренадесетники. рекше срѣд-
 ннѣ. и аполинарианы. приѣмлющѣ.
 написающѣ свою иересь. и проклинающѣ.
 30 ю и иноую всакоу иересь не моудрь-
 ствоющюю іакоже сборнаа цр(ѣ)кы.
 а 200 помазаемъ ихъ || првое с(вѣ)тымъ
 33 муромъ. чело. ноздри. оуши. прсы и

нити после рукоположења и никада
 ништа ради рукоположења узети.
 Нека, дакле, зна свако ко се у тако
 нешто упусти. односно онај ко поста-
 вља и онај ко се поставља за новац,
 или епископ, или сеоски епископ,
 или преходник, или презвитер, или
 ѡакон, или неко друго свештено ли-
 це, или мирјанин – уколико се нађе
 да то твори – јавнимъ мненіемъ и јав-
 номъ пресудомъ осуђенъ да буде. Јер
 благодатъ треба благодатъ да буде и
 никако сребромъ посредовати за њу.
 Нека буде, дакле, одбаченъ онај ко
 хоће да прими или да да божествену
 благодатъ за новац, било да је свеште-
 но лице, било да је мирјанин; било да
 се разобличи или не разобличи.

39. Изъ Посланице сабора у Констан-
 тинграду Мартирију, епископу ан-
 тиохнскомъ, о томъ како примати
 јеретике који прилазе Саборној цр-
 кви

Аријане, македоннаны и наватнаны
 који себе називају чистима; и чи-
 стије, и четрнаестники, односно
 средники; и аполинаријане, које при-
 мамо пошто напишу своју јересь и
 прокуну је, а и сваку другу јересь која
 не мисли као Саборна црква – прво
 помазујемо светимъ миромъ: чело, ноз-
 дрве, уши, прса и сва чула. Помазу-

1 и никогдаже ничтоже. οὐχ ὅτεδὴποτε | 1-2 поставлениа дѣла, δι' αὐτὴν | 3 оубезающемоу Р | 4 поставляющемоу се Р | 4-5 рекше... на мѣздѣ нема гр. | 5 поставециемоу] ставециемоу Р С М | 7 прѣходника. περὶ δευτὴν | прозвѣтера Р | 8 нѣкого] нѣкого С | правилнаго, κανονικὸν | 10 повелѣниемъ, δόγματι | 12-13 бл(а)г(о)д(ѣ)ти. бл(а)г(о)д(ѣ)ти быти, εἶναι χάριν τὴν χάριν | бл(а)г(о)д(ѣ)ти² нема Р М | 13 быти] бывати Р | 16 хоте, ἐπιχειρῶν | 18-19 аще не вблнчнть се. аще овлнчнть се шв. М | 21 мартуриу Р, мартириу С, Мартуріѡ | 21-22 иеп(и)с(коу)поу нема Р П | 23 приѣмати] примати Р С М | 23-24 къ сборнѣи нема гр. | 25 и наватнаны нема Р, наватнаны (=наватнаны) орт.-јез. црта М | 26-27 чистѣише Р. Καθαρώτερος | 27-28 срѣдники. Τετραδῖταις | 28 приѣмлющѣ. δεχόμεθα | 29 написающѣ свою иересь, διδόντας λιβέλλους | 30 ю и иноую нема гр. | 32 помазаемъ] помазаниемъ Р

- вса чоуѣства полазающе имь гл(аго-
л)емь. печать дара с(ве)таго д(оу)ха.
3 и потомь яко потыцаливи мирьсци
члов(ѣ)ци поствляють се въ сань въ
немьже бѣше. или презвѣтери. или ди-
6 акони или ино что.
Евноміяны оубо. иже въ едином по-
гроуженіи кр(ъ)щающе се. яко елины
9 приеллемь. и въ прьвыи д(ъ)нь тво-
римь іе хр(и)стіяны. въ вторы же
д(ъ)нь оглашеные въ третии же д(ъ)нь
12 заканчаніи нмь творимь. доуноуше
трици на лице и въ оуши ихъ. и тако
поучаемь іе. и повелѣваемь имь прѣ-
15 вывати въ цр(ъ)к(ъ)ви не мало врѣме.
послоушающе б(о)ж(ъ)ствьныхъ писа-
ний. и потомь кр(ъ)щаемь ихъ.
18 .**М.** Главы великыи цр(ъ)к(ъ)ве. рек'ше
с(ве)тыи софїи. запечатлѣны златою
печатию. ц(ѣ)с(а)ра ноустиниана. ѡ
21 рабѣхъ привѣгающихъ въ | цр(ъ)к(ъ)въ
правило .**А.**
Аще кто свободьнь работоу прѣтрь-
24 пѣвь. въ цр(ъ)к(ъ)въ привѣгнеть. да по-
звань боудеть г(о)с(поди)нь его два-
ци. и аще не приидеть. да послють по
27 нь третіе. три презвитеры или диа-
коны. въ свѣдѣтельство бывающихъ. и
аще не приидеть. свободоу да приметъ
30 привѣгын.
Правило .Б. Аще которыи рабъ. гла-
домь и наготою стоужаемь по воли
33 г(о)с(поди)на своего. и аще по силѣ

јући, говоримо им: „Печат дара Духа
светога“. И затим се као ревности
мирјани рукополажу у чин у којем
беху: или презвитере, или ђаконе
или друго што.

Евноміјане, дакле, који се једним по-
гружењем крштавају. као Јелине при-
мамо, и првог дана их чинимо хри-
шћанима, другог дана – *оглашенима*,
а трећег дана их заклињемо, дуну-
вши трипут у лице и у уши њихове. И
тако их поучавамо и саветујемо им
да доста времена пребивају у цркви.
слушајући *Божаствена њисла*, те их
потом крштавамо.

40. *Главе Велике цркве, односно
Свете Софије, запечаћене златним
печатом цара Јустинијана, о робо-
вима који прибегавају у цркву*

Правило 1. Ако неко слободан под-
невши *работи*у прибегне у цркву, да
се његов господар позове двапут. И
ако не дође, трећи пут да пошаљу по
њега три презвитера или ђакона да
посведоче оно што се збива, па ако
не дође, прибегли да добије слободу.

Правило 2. Ако који роб, мучен гла-
ђу и голотињом хтењем свога госпо-
дара, [прибегне у цркву], и ако му

2 даръ М | 3 и нема гр. | 8 кр(ъ)щающе се | кр(ъ)щают' се С; у MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, V 1167, V 2019, AE (263) 279, CS 1121, РП следи: καὶ Μοντανιστὰς, καὶ Σαβελιανούς, καὶ τὰς ἄλλας αἱρέσεις | 14 іе нема гр. | повелѣваемь, ποιούμεν | 17 ум. потомь, гр. τότε | 18 цр(ъ)ки М | 18–19 рек'ше с(ве)тыи софїи нема гр. | 19–20 запечатлѣны златою печатию, χρυσοβούλλου | 20 ц(ѣ)с(а)ра | ц(а)ра М, βασιλέως нема РП | 21 въ цр(ъ)к(ъ)въ нема гр. | 23 работоу, δοῦλωσιν | 23–24 прѣтрьпѣвь, ὑφιστάμενος | 25 г(о)с(поди)нь его, ὁ ἐγκαλούμενος | 26 пошлуть Р | 27 три нема Р | 33 г(о)с(поди)на – у гр. следи: τῇ ἐκκλησίᾳ προσδράμῃ

свои не оуправити немощу того шбоиго. да продасть раба иномоу г(о)с(поди)-
3 ноу. да не прѣзрѣнь бывъ оумреть
шт(ь) глады.

Правило .Г. Аще которы презвѣтеръ или
6 днаконъ имать распрю с нѣкымъ. да
позоветь его. аще же не послоушаютъ
ни придесть. да боудеть шсоуждены.

Правило .Д. Рабъ всоуже къ цр(ь)к(ь)ви
9 прибѣгъ. достоинно да показанъ боу-
деть. и своемоу г(о)с(поди)ноу да прѣ-
12 данъ боудеть.

Правило .Е. Аще коли рабъ прибѣгъ въ
цр(ь)к(ь)вь. шт(ь) безоу|мнѣ повелитъ
15 да придесть самъ г(о)с(поди)нь его.
они же вѣрнѣишаго раба своего послеть
к немощу. к томоу да не поноуждены
18 боудеть самъ троудити се. паче же
прѣдавъ в себе мѣсто посланаго шт(ь)
него. немоще и раба прѣдати под(о)-
21 бно ьсть.

Правило .Ж. Прибѣгаючи (!) раби въ
цр(ь)к(ь)вь всегда испытаны да быва-
24 ютъ и чини аще боудотъ раби. да
възвѣщени боудотъ г(о)с(поди)нь
ихъ да поимотъ и прѣбывающе бо и
27 оумножающе се якоже притча гл(аго-
л)еть. разврацають. и прилоучающа
се оулавляюще врѣждають. и на г(о)-
30 с(по)дохъ свою оустающе досаждають
или зѣло злѣ. егоже ради тѣхъ и по
достойнию наказати под(о)бно ьсть.

према своимъ могућностямъ не не-
прави то обоје. другомъ господару да
преда роба, да не би, пошто је пре-
зрен, умро од глади.

Правило 3. Ако који презвитер или
ѡакон има спор са некимъ – да га по-
зове; не послуша ли и не дође – осу-
ѡен да буде.

Правило 4. Роб који је неосновано
прибегао у цркву, да буде поучен
како треб, те своме господару предат
да буде.

Правило 5. Ако некада роб, прибе-
гавши у цркву, из безумља затражи
да дође самъ господар његов, а он ње-
му пошалье најверниѡег слугу свога
како не би био принуѡен самъ да се
труди, радиѡе отпославши уместо се-
бе посланика свог, коме треба роба и
предати.

Правило 6. Робови, прибегли у цркву,
увек да бивају испитивани. И било
чији да су робови, обавештени да бу-
ду њихови господари да их узму. Јер,
остајући упорни и умножавајући се,
како се говори, праве метеж и, вре-
бајући пролазнике, праве штету; и на
господаре своје устајући, жестоко их
вређају, због чега те треба примере-
но казнити.

1 того нема гр. | 2 да продасть раба, ππρασκείσθω ὁ δούλος | 4 шт(ь) глады Р М | 6 распрю, δίκτην |
6–7 да позоветь его. προσκαλείσθω αὐτός | 8 ни придесть нема гр. | да боудеть нема М | 10–11 да
показанъ боудеть. παιδεύεσθω | 11 да нема М | 13 Аще коли, Εἴ ποτε | коли] кон Р, ли С | прибѣгъ,
φυγῶς | 13–14 въ цр(ь)к(ь)вь нема гр. | 15 самъ нема гр. | 16 раба, τῶν θεραπόντων (ми.) нема РП |
18 паче. μάλιστα | 19–20 шт(ь) него нема гр. | 20–21 под(о)бно прѣдати инв. Р | под(о)бно ьсть,
ἐξόν | под(о)бно] достоинно С | 22 Прибѣгаючи (!) грешка писара, треба Прибѣгаючи као у Р М,
Прибѣгаючи С | Прибѣгаючи раби. οἱ πρόσφυγες | 22–23 въ цр(ь)к(ь)вь нема гр. | 24 раби нема
гр. | 27–28 якоже притча гл(агол)еть нема гр. | 28 ум. разврацають у MSyn. 237, Petropolis. 208. AL
ω 30, V 1167, V 2019, CS 1121 καὶ τὰ τῆς περιβολῆς ἀναδιδάσκουσι, после чега у АЕ (263) 279 следи:
καὶ τοὺς παραβολῆς ἀναδιδάσκουσι. а у РП καὶ τὰ τῶν περιβολῶν ἀναλίσκουσι | 28–29 прилоу-
чающа се. τοὺς παρατυγχάνοντας | 31 зѣло злѣ, τὸ χαλεπώτατον | 32 под(о)бно ьсть, ἄμεινον |
под(о)бно] достоинно С

...ма. Димитрија митрополита кизи-
скаго. ѿ наковитѣхъ. и ѿ хацицарѣхъ.

- 3 Иаковите. ти под(о)бни соутъ боле-
цнмъ евѣхъоюю јересио. и једино-
вольныхъ. и јединојестъствьныхъ. съ-
6 грѣшають во ѿ пльтьсцѣмъ смо|тре-
нии г(о)спод(а) нашего. и ѿбѣ јест(ь)-
ствѣ сливающе. в(о)гостр(а)стыници
9 показаютъ се. къ в(о)ж(ь)ствоу стр(а)сть
прилагающе нарицають. же се иако-
вите. ѿт(ь) распространившаго тако-
12 воу јересь иакова нѣкојего. за мно-
гоу худость и оубожество цанъзала
нарицаемаго. цанъзал же нашимъ језы-
15 комъ сказыетъ се. раздранецъ. въ ра-
здраныхъ роубирихъ ходѣ. или ху-
дыи. си оубо къ грѣс(ве)томуу пѣнию
18 прилагають. распъныи се насъ ради. је-
динѣмъ прѣстомъ прѣкр(ь)цавають се
ѿт(ь) лѣвыи страны на правоу. при-
21 ношение ихъ рекше поскоуры. с масломъ
лѣсѣть. вина въ слоужбоу не влѣва-
ють. причецають се. аце ли же ни и
24 покланяють се иконамъ. аце ли же ни.
невѣждьства ради иже въ нихъ. и въ
сыропоустноу недѣлю мяса ядѣть.

Дроугаа јересь. ||

- Бретици мелхите нарекоше се. иже
бл(а)гоучьствомоу цѣс(а)роу марки-
30 яноу послѣдовавше. мелхити бо цѣс(а)-
сарь сказыетъ се. си же и хацицарни
соутъ. иже тѣмъ въ кр(ь)сть вѣроу-
33 ють. по језыкоу бо ихъ. хаци. кр(ь)сть

2 хацицѣрѣхъ Р | 3 под(о)бни, οἱ αὐτοὶ | 4–5 и јединовольныхъ, τοῖς καὶ Μονοθελίταις | 5 и јединојеста(ст)в(ь)ныхъ М, καὶ Μονοφυσίταις | 6–7 ѿ пльтьсцѣмъ смотрении, περὶ τὴν ἐν σαρκὶ οἰκονομίαν | 7 г(о)спод(а) нашего нема гр. | 8 в(о)гостр(а)стыници, θεολασχῖται | 13 худость и оубожество, εὐτέλειαν | цѣньзала Р, Τζαντζάλου | 14 цѣньзала Р | 15–16 въ раздраныхъ] въздраныхъ С | 18 насъ ради нема гр. | 19 прѣкр(ь)цавають се, σφραγίζονται | 21 рекше поскоуры нема гр. | поскоуры] проскоуры Р С М | 22–23 не вливають Р С М | не влѣвають, οὐ χεῖνουσι Petropolis. 208, AL ѿ 30, CS 1121, а у MSyn. 237, V 1167, V 2019, AE (263) 279 οὐχ ἐνοῦσι | 24 иконамъ нема гр. | 25 невѣжд(ь)ствиа С | ум. невѣждьства ради иже въ нихъ, гр. παρ' αὐτοῖς | 24 иконамъ нема гр. | 25–26 въ сыропоустноу недѣлю, τῇ Τυροφάγῳ | 26 мясо Р | 27 Дроугаа јересь нема гр. | јересь] јересь сии Р | 28 малхити Р | 29–30 марькиа (!) С | 30 мелхити, мелхи | 31 сказыетъ се, ἐρμηνεύεται | 33 во] оубо М | хаци, хатзи, у РП катзи

41. Димитрија, митрополита кизи-
скаго, ѿ наковитима и хацицарима
Яковити су подобни оболелима од
Евтихијеве јереси, и једновольници-
ма, и једноприродницима, јер греше
кад се о промислитељности тела Го-
спода нашего ради, те сливајући обе
природе, показују се богострасници-
ма, приписујући божеству страдање.
А јаковитима се називају по неком
Јакову који је раширио такву јерес,
званог, због велике худости и убо-
гости, Цанзал. А Цанзал се на нашем
језику зове одрпанац, онај који хода
у раздераној одећи или – худи. Ови
Трисветој песми додају: „Који си рас-
пет нас ради“; једним прстом се крсте
од леве стране на десну; приношење
њихово, односно просфоре са уљем
месе; вино на служби не уливају,
било да се причешћују или не; и
иконама се, због свог незнања, по-
клањају или не; и у сиропусну недељу
месо једу.

Друга јерес

Јеретицима мелхитима се назваше
они који благочастивом цару Марки-
јану следише, јер цар се каже мелхи.
А ови и хацицари су они који само у
крст верују, јер се на њиховом језику
крст зове хаци. А укуцавају по сред-

именѣть се. оубивають же по срѣдѣ
 3 него гвоздь. іако стр(а)стѣно б(о)жѣ-
 ство проповѣдающе. и покланяють се
 кр(ь)стоу. іако снанишоу х(ри)с(т)а.
 іако оубиници него. иконнаго покланя-
 6 нна вт(ь)вращают се. соутъ же коуп-
 но вбоіе и б(о)гостр(а)стниці. несто-
 рниане. б(о)гостр(а)стниці оубо. іако
 9 къ трыс(ве)томоу пѣнию. распныи се
 насъ ради прилагають. несторниане же.
 іако ѡ х(ри)с(т)ѣ двѣ лица гл(аго-
 12 л)ють. въ с(ве)ты и великы постъ въ
 соуботоу и въ недѣлю. млѣко и сыръ
 и іаница їадеть. впрѣсныкы слоужетъ.
 15 въ вино воды не вливають. и въ нѣ-
 каіа нарочита врѣмена кр(ь)сты свое
 кр(ь)стеть. рекше ѡсв(е)щають(ь).
 18 .мѡ. О масалиианѣхъ.¹ иже соутъ н(ь)на
 гл(агол)еици богомилн. бабоуни.

Масалииане. манихѣискою іересію не-
 21 доугоюще. прихвѣтоше и ина скверь-
 ныиѣша бледоут бо. іако оумъ чло-
 в(ѣ)чьскъ. вт(ь) вѣсовъ² дръжимъ іестъ.
 24 и члов(ѣ)чьское іестъство вѣсомъ
 прихвѣщено іестъ. и кр(ь)щение не
 свръшають члов(ѣ)ка ни помагають
 27 ѹмоу. ни причещение. нь тъкмо іедина
 гл(агол)еица вт(ь) нихъ молитва. и
 гл(агол)ють іако іестъствомъ соутъ зла-
 30 та въ насъ. и прихвѣщение женихово
 почоужеть д(оу)ша. іако жене смѣсивши
 се с моужемъ своимъ. кр(ь)ста ненави-

ни ѹеговој клии да би страдално бо-
 жество проповедали; и покланяју се
 крсту као снажнијем од Христа и као
 Његовом убици; гнушају се покланя-
 ња иконама. Истовремено су обоје –
богострасници и *несторијани*: бо-
гострасници, дакле, зато што *Три-*
светој песми додају: „Који си распет
 нас ради“, а *несторијани* – зато што
 говоре да су у Христу два лица. У
 Свети и велики пост, у суботу и у
 недељу једу млеко, и сир и јаја. *При-*
носе опреснаке. У вино воду не ули-
 вају. А у нека посебна времена кр-
 стове своје крсте, то јест освећују.

42. О масалијанима¹ који се сада зо-
 ву богомили – бабуни

Болујући од манихејске јереси, *маса-*
лијани изумеше и друга оскврнавље-
 ња. Тако, говоре којешта – да су чо-
 вечији ум запосели бесови², да је чо-
 вечија природа здружена са бесов-
 ском и да крштење не усавршава чо-
 века; ни причешће му не помаже, не-
 го само молитва коју они изговарају.
 А говоре и то, да су зла по природи у
 нама, и да душа припајање Жениково
 осећа као жена кад се смеша са му-
 жем својим. Гнушају се крста. Бого-

[оубивають] вѣивають Р С М | по срѣдѣ] по срѣ (!) М | 2 гвоздь. ἡλω | стр(а)стѣно] кр(ь)-
 ст(ь)но М. гр. παθητή | 4 кр(ь)стоу нема гр. | 7–8 несторниане. б(о)гостр(а)стниці оубо нема Р |
 8 б(о)гостр(а)стниці] и б(о)гостр(а)стниці М | б(о)гостр(а)стниці. τὸ μὲν | 10 насъ ради нема
 гр. | несторниане же. τὸ δὲ | 12 въ с(ве)ты и великы постъ. ἐν τῇ ἀγίᾳ τεσσαρακοστῇ РП нема | 14
 впрѣсныкы слоужетъ. ἄζυμα προσφέρουσιν РП нема | 15 въ вино воды не вливають. οἶνον οὐχ
 ἐνοῦσι | 15–16 въ нѣкаіа нарочита врѣмена. κατὰ τινας ἡμετέρας καιροὺς AL ѡ 30, V 1167; καιροὺς
 нема MSyn. 237, Petropolit. 208, V 2019, AE (263) 279, CS 1121, РП; ум. ῥητοὺς у РП грешком ῥητῶς |
 16 врѣмене Р | кр(ь)сты] на кр(ь)сты Р. гр. τοὺς σταυροὺς | 18 масалиианѣхъ (!) С | 19 богомили.
 βογομίλοι. βογομίλλιν CS 1121 | бабоуни нема гр. | 20 Масалииане С | 21 прихвѣтоше. ἐξέῤυρον | и
 нема С | 21–22 скверныиѣша. μιαιώτερα | 22 бледоутъ. φλυαροῦσι | 23 вѣсовъ. δειμόνων | 25 прих-
 вѣщено Р С М | 26 помагають] помага (!) М | 28 и нема гр. | 30 и нема гр. | 31 іако жене] іакоже жена
 Р С М | 31–32 смѣсивши се. τῆς συνουσίας | 32 своимъ нема гр.

¹ У С на доњој марг. примедба писара: масалииане оучители б(о)гоумилоу соутъ рекше ба-
 боуномъ (Масалијани су учители богомилима, односно бабунима). Иста примедба и у М.

² У V 1167 недостаје даље текст ове 42. гл.

3 деть в(огороди)це не чтоуть. хотеи
 6 шт(ь) нихъ шт(ь)рѣзаютъ дѣтород-
 ные свое оуды. кльноутъ се без бо-
 9 язни. ротеть се. проклинаятъ јересъ
 свою. таковыи пагоубы насытивъ се
 12 иелев-ферии пафлагоньскыи. к томоу
 прихвѣрѣте до||стоиннаи себѣ. и повелѣ
 15 мнихоу съ двѣма женама на шдрѣ
 спати. и једино лѣто въздръжати се.
 проче же бестоудно смѣшати се и съ
 18 своимъ сродницами. не стыдеце се
 никакоже.
 21 .мѣ. Петра архиеп(и)с(коу)па антиу-
 хинскаго въ вѣтьчскомоу архиеп(и)-
 24 с(коу)ноу. вѣ же съ. при патриарсѣ
 константина града алѣксин.¹
 27 Нигдѣ же нѣсть написано. прѣвопрѣ-
 30 столыиоу акилинскомоу. рекше вѣть-
 чскомоу именовати се патриархомъ.
 33 въ всемъ бо мирѣ петъ патриархъ по-
 знахомъ. римскаго. константина гра-
 да. александрьскаго. антиухинскаго и
 јер(оу)с(а)л(и)мьскаго. иакоже бо тѣло
 наше петию чоувствъ стронть се. тако
 и х(ри)с(то)во тѣло. иеже иеть вѣр-
 ныхъ цр(ь)ки. иакоже петию чоувствъ.
 36 петию прѣстоль патриаршьскыхъ
 стронть се.
 39 Еже причести се шпрѣснькъ. ветхыи
 42 жрѣтвы причещение иеть. а не новаго
 заветѣ. | не шпрѣснька бо х(ри)с(т)ъ.
 45 нь хлѣвъ приеъмъ бл(а)г(о)с(ло)ви. и
 48 реч(е) примѣте и їдите.* иакоже гл(а-
 51 гол)ють съгласно четыре иев(а)нг(е)ли-

родину не поштују. Они који хоће,
 међу њима, одрезају своје децорodne
 удове. Куну се без бојазни. Заклињу
 се лажно. Проклињу јерес своју. За-
 ситивши се такве пагубе Елефтерије
 Пафлагонски, уз то, изуме оно што
 њему и приличи, те заповеди да мо-
 нах са двома женама на постели спа-
 ва, и да се једну годину уздржава, а на-
 даље да се без стида спаја и са својим
 сродницама, не стидећи се нимало.

43. Петра архиепископа антиохиј-
 ског венецијанском архиепископу, а
 овај беше при патријарху Констан-
 тинграда Алексију¹

Нигде није написано да се првопре-
 столник акилијски, то јест венецијан-
 ски назива патријархом, јер у целом
 свету пет патријараха познајемо: рим-
 ског, константиградског, александ-
 ријског, антиохијског и јерусалим-
 ског. Баш као што се наше тело са-
 стоји од пет чула, тако се и Христово
 тело, које је Црква верника, попут
 пет чула, састоји од пет патријаршиј-
 ских престола.

Причешће опреснаком јесте приче-
 шће старе жртве, а не *Новога завета*.
 Јер Христос, примивши не опреснак,
 него хлеб, благослови и рече: „При-
 мите и једите“^{*} – како сагласно кажу
 четири јеванђелиста и велики Павле.

^{*} Мт 26, 26; Мр 14, 22; Лк 22, 19; 24, 30; 1. Кор 11, 23–24; Дела ап. 27, 35; уп. Јн 6, 48–58

2–3 шт(ь)рѣзаютъ дѣтородные свое оуды. ἀποτέμνουνται | 4 ротеть се] ротеце се Р, ἐπο-
 ρκοῦσιν | 5 пагоубы, λύμης | 7 и повелѣ нема гр. | 10 же нема Р | бестоудно] вестоуда Р | смѣша-
 ти се, χρῆσθαι | 11–12 не стыдеце се, μηδὲν διαστέλλοντα | 14 вѣтьчскомоу С, гр. Βενετίας |
 17 написано] писано С | 18–19 вѣтьчскомоу Р С М | 20 петъ] .ѣ. Р | 29 Еже, τὸ | шпрѣснькы Р,
 шпрѣснакъ М | 33 и нема М | ум. иакоже, гр. ὅ

¹ V 1167 нема ову 43. гл.

сти. и великы павьль. азъ реч(е) прѣ-
 3 ехъ иакоже и прѣдахъ вамъ. иако г(о)-
 с(под)ъ ис(оусъ) х(ри)с(т)ъ въ ноцѣ въ
 нюже прѣдаваше се. принеть хлѣбъ и
 6 бл(а)годаривъ прѣломи. и реч(е) при-
 мѣте идите.

Мы павъ х(ри)с(то)воу живоу и обо-
 женоу иадоуше. оуже иѣсмы подъ за-
 9 кономъ. нъ подъ бл(а)г(о)д(ѣ)тнѣю. за-
 конъ же иако гл(агол)еть. соуциамъ въ
 законѣ гл(агол)еть. ветхаа мымон-
 12 доше. и се быше вса нова^{***}. хотеши же
 истии шпрѣснькы. понеже гл(агол)ють
 иако и х(ри)с(т)ъ иде. да и шбрѣжоу
 15 се. понеже и х(ри)с(т)ъ шбрѣза се. нъ
 выпнеть павьль. азъ павьль гл(агол)ю
 вамъ. аще шбрѣжете се. х(ри)с(т)ъ вамъ
 18 ничтоже ползоуе^{***}. идѣже иавѣ иеть.
 иако прѣжде законныи паскы вечера
 быс(тъ) х(ри)с(то)ва. реч(е) бо ив(а)н-
 21 г(е)листь иванъ. ведоше ис(оус)а вт(ъ)
 каниафы въ прѣторъ. да не шскврнет
 24 се || нъ да иадеть паскоу.**** прѣжде
 же законныи паскы не бѣ в законено
 истии шпрѣснькы.

Левнта архиеп(и)с(коу)па. блгарскаго
 27 вт(ъ) третнѣ посланиѣ. ш т(ѣ)хъжде ш
 шпрѣсньцѣхъ. вт(ъ) прѣваго посланиа.

Иже соуботы съ шпрѣснькы хранеце и
 30 гл(агол)юще хр(и)стиане быти. ни жи-
 дове. ни хр(и)стиане чисти соутъ. по-
 д(о)бни соуце кожи рыси. иакоже вели-

Я, рече, примих како вам и предадох,
 јер Господ Исус Христос у ноћи у
 којој је предаван узео хлеб и, благода-
 родаривши, преломи и рече: „При-
 мите и једите“.

Ми, једући тело Господње живо и
 обожено, нисмо више под законом,
 већ под благодаћу. А закон све што
 говори, говори онима у закону. „Ста-
 ро прође и ево, све ново постаде“. А
 они који једу опреснаке, јер говоре
 да је и Христос јео, хоће и да се об-
 режу, јер се и Христос обрезао. Али
 Павле узвикује: „Ја, Павле, кажем
 вам: ако се обрежете, Христос вам
 ништа неће користити“. Притом,
 очигледно је да је пре законске Па-
 схе била Христова вечера, јер рече
 јеванђелист Јован: „Исуса поведаше
 од Кајафе у претор не да се не би
 оскврnavили, већ да би јели Па-
 сху“.**** Пре законске Пасхе не беше
 узаконено јести опреснаке.

Леонта архиепископа бугарског из
 Прве посланице, [од трију послани-
 ца], о истим опреснацима

Они који суботе са опреснацима др-
 же и говоре да су хришћани – нити су
 Жидови, нити чисти хришћани; сли-
 чни су кожи риса, како каже Васили-

^{*} Мт 26, 26; Мр 14, 22; Лк 22, 19; 24, 30; 1. Кор 11, 23–24; Дела ап. 27, 35; уп. Јн 6, 48–58 ^{**} 2. Кор 5, 17 ^{***} Гал 5, 2 ^{****} Јн 18, 28

1–2 прѣихъ] прѣихъ М | 8 оуже] юже Р | 13 гл(агол)ю С | 16 выпнеть] пинеть С | 17 шбрѣжет' се Р | 22 въ прѣторъ. еіς τὸ Πραιτώριον – у гр. следи: ἦν δὲ πρῶτ' | 23–25 прѣжде же... шпрѣснькы – тако у MSyn. 237, Petropolit. 208, AL ω 30, V 2019, AE (263) 279, CS 1121, а у PII ум. πρὸ δε τοῦ νομικοῦ πάσης, νόμιμον οὐκ ἦν ἐσθίειν τὰ ἄζυμα, грешком: νόμιμον οὐκοῦν ἀσθίειν τὰ ἄζυμα | 24 в законено] законно Р | 27 вт(ъ) третнѣ посланиѣ] вт(ъ) трин посланин Р С М и гр. – ἐκ τῶν τριῶν ἐπιστολῶν | 30 хр(и)стиане Р | 31 чисти, καθαρὸι PII нема

кѣи василни гл(агол)етѣ. ꙗеже сръсть
ни чръна естъ ни ѡт(ъи)ноудѣ вѣла.
3 .мѣ. бл(а)женаго нила чрноризца.
послание посланое къ хариклию през-
вѣтерѡу. сѡурово нападаюцѡу на сѣгрѣ-
6 шаюцѣе. и гл(агол)юцѡу. не довлѣетѣ
на покаание исповѣданне оустѣнь.
аще и дѣла постыничьская не воудѡуть.
9 зѣло мниши ми се б(о)ж(ъ)ствѣнаго
писанна не разоумѣе. понеже къ еди-
ноу тѣламо того чести. глѣвъ явлане
12 б(о)жии помыслоу поникѣ. въ всемъ
до конца писаннѣ. | излнана б(о)жииа
члов(ѣ)колюбна никакоже не вѣдын.
15 въ ѡбразѣ пастыра вражииа дѣла тво-
ре. злымъ вѣсомъ продавъ агнице не-
чаанна ради. не хоте приети въ оумѣ
18 реч(е)наго прор(о)комъ иезекилемъ іако
крѣе погыбшаго ѡт(ъ) роуки пастыра
вызирѡу. како ты смѣиши члов(ѣ)ка
21 погоубити ѡт(ъ)чаанна ради. за не-
гоже х(ри)с(т)ъ д(оу)шоу свою дати не
ѡт(ъ)рече се. како ѡблнѣишею печ-
24 аню потопити тыиши се фаустина.
прѣдъ всѣми людами исповѣдаваши сво-
е грѣхы съ многоу смѣреннѣмъ яго-
27 же павълъ великы створити не всхотѣ.
по познаннѣ бо грѣха присвои паче
сѣгрѣшившаго. и любовь тврдоу и
30 крѣпкоу имѣти к нѣмоу.** коренѡмъ
молнше се. или паче іако под(о)баше
насаждати винограду х(ри)с(то)въ.
33 праздынь нѣкакъ и лѣнивь іеси. ѡт(ъ)-

је Велики, чија длака није ни црна, ни сасвим бела.

44. Блаженога Нила Црнорисца По-
сланица, упућена Хариклију презви-
теру који сурово напада оне што
сагрешују, те говори: „Није довољно
за покајање усмено исповедање, ако
не буде и испосничких подвига“

Изгледа ми да уопште не разумеш
Божаствено писмо зато што само на
један његов део, који показује гнев
Божији, обраћаш пажњу, а никако
не знаш за изливена, у целом Писму
до краја, Божија човекољубља. У ли-
ку пастира непријатељска дела тво-
риш, продавши злим бесима јагање
због очајања, и не хотећи да имаш на
уму оно што је рекао пророк Језекиљ
– да ће из руке пастира искати крв
погинулог*. Како ти смеш, због очаја-
ња, да погубиш човека за кога се Хри-
стос не одрече дати своју душу? Како
се са превеликом тугом трудиш да
потопиш Фаустина који је пред свим
људима исповедио своје грехе са
многом смерношћу? – што Велики
Павле не хтеде учинити, јер по позна-
њу греха још више присвоји греш-
ника и Коринћане мољаше да љубав
снажну и крепку имају према њему?***
Или, шта више, како изгледа, у сађе-
њу винограда Христовог постао си
некакав нерадан и лењив, а у орези-

* Јез 3, 18 ** 2. Кор 2, 7–8

1 василни (= василни) орт.-јез. црта М | сръсть | тръсть Р С | 2 ѡт(ъи)ноудѣ М | 3 чрноризца нема
V 1167 | 4 послание, ἐπιστολή | 9 мниши ми се, μοι δοκεῖς | 14 не нема С | 15 вражииа, τὰ ἐχθρῶν | 18
незыкилемъ М, ἰεζεκιήλ | 21 ѡт(ъ)чаанна ради, δι' ἀπογνώσεως РГ има, а V 1167 нема | 25
прѣдъ всѣми людами, δημοσίᾳ | 26 многымъ С | 26–27 ягоже, ὁπερ | 28 познаннѣ | позваннѣ М | 29
любвѣ Р | 30 коренѡмъ | къ коринтѡмъ(ъ) М, гр. τοὺς Κορινθίους | 32 винограду, τὰς ἀμπέ-
λους (мн.) | 33 іеси, τυγχάνεις

сѣцати же насажденіе оуже ѡт(ъ) не-
го и вѣнь цр(ъ)к(ъ)ве метати. врьзъ нѣ-
какъ || и бѣдръ и тыцалнѣ створиѣ
се іеси. не гл(агол)и оубо члов(ѣ)че.
іако дѣломъ сьгрѣшъшнхъ словесы же
6 тѣмъ исповѣдающнхъ се не приимлетъ
г(оспод)ъ. такоѡа оубо гл(агол)е не
далече іеси чнстнхъ оубо словесъ. неч(и)-
9 стнхъ наватннанъ. понеже оубо ѡни
прѣмножествомъ безоумнн. и боуіести
непользныіе да не рекоу д(оу)шетлѣн-
12 ныіе. по кр(ъ)щеннн всако покаіаннн
ѡт(ъ)мещоутъ. ты же ни понѣ словесы
бывающаго покаіаннн хоцешн приіети. и
15 паче великаго ѡного слыша мостѣа не
празд(ъ)но нѣ зѣло прилежно козачнѣа
ѡ грѣсѣ ѡт(ъ) архннєрѣа арона възн-
18 славша. іавлнше бо исповѣданнн вса-
кы д(оу)ше сьгрѣшъше. тѣмъ же и про-
щеннна положчхъ добрѣе оубо іако въ
21 истнннѣ оубо паче лѣпо крѣпцѣн д(оу)ши
дѣлѣ створити исповѣданнн. іакоже се
пощеннємъ и бѣдннємъ. и на зем(ъ)ли
24 лѣганнємъ на врѣтнцн. пепелоу подѣ-
стланѣ оуцѣоу. и | м(и)л(о)стыннѣю не-
щедноу же и тнхоу. и ннѣмн плоды
27 дѣлннмн извѣстѣоу покаіанннѣ аще
же ѡт(ъ) прѣзрѣннн или ѡт(ъ) на-
пасти нѣкыіе. или ѡт(ъ) немоцн нѣ-
30 кыіе. или ѡт(ъ) лѣности многы. не сте-
жнтъ кто прѣжде реч(е)ннхъ помѣцнн.
оуст'ноу исповѣданнн не ѡт(ъ)меще-

вану – постао си некакав брз, и бо-
дар и вредан да оно што је још Он
засадно бацаш и ван Цркве. Не гово-
ри, стога, човече, да Господ неће
примити оне који су делом згрѣшили
а само се речнма исповедају. Јер го-
ворећи то, ниси, дакле, далеко од чи-
стнх речн, а нечнстнх [дела незнали-
ца] *наватијана*, пошто они, наравно,
премноштвом безумља и надмено-
шћу некорисном, да не кажем душе-
трулежном, по крштењу свако пока-
јање одбацују. А ти ни речнма испо-
љено покајање [нећеш] да прихва-
тиш, чувши чак и оног великог Мој-
сеја, који није узалудно, већ врло
прилежно, због греха, затражио јаре
од архијереја Арона*, јер откриваше
исповедање сваке душе која је сагре-
шила. Стога и добијаху опроштај. У-
истину је, дакле, најбоље и најлепше
крепкој души да делима чини испо-
ведање, као што је то постом, и бде-
њем, и лежањем на земљи – на врећи
преко разастртог пепела, и милости-
њом издашном и тихом, и другим
плодовима дужним исправном пока-
јању. А уколико због превнда, или
због некакве невоље, или због нека-
кве немоћи, или због многе лености
не стекне ко од напред речених пред-
ности, исповедање уснама неће одба-

* 3. Мојс 2, 3

1 оуже] юже Р | 2 вѣнь, ѣѡ - у РГ следи тоу ἀμπλαῖνος, што V 1167 нема | метати, ῥίπτειν | 8 словесъ] словесы Р С М, гр. τοῖς λόγοις | 8-9 неч(и)стнхъ] неч(и)стнхъ же дѣлєсы неѣждѣ- ствннхъ Р С М и гр. – ἀκαθάρτων δὲ τῇ πράξει ἀμαθῶν | 14 покаіаннн Р С М | хоцешн не хоцешн Р С М и гр. | 15 ѡного великаго ннѣ. Р | слыша. ἀνακούων V 1167; у РГ μαθῶν | монсеа Р С, моуcѣа М, Моусѣа | 18 во] во и свое Р | 18-19 всакы] всакыз С и гр. – πάσης | 19 д(оу)ше сьгрѣшъше, πται- σάσης ψυχῆς V 1167; πταισάσης нема РГ | 19-20 прощеннн С | 22 дѣлы С М | створити] творити М | 23-24 и на зем(ъ)ли лѣганнємъ. χαμαιεύνης V 1167; РГ нема | 24 на врѣтнцн, καὶ σάκκου | 24-25 пепелоу подѣстланѣ оуцѣоу, καὶ σπονδοῦ ὑποστρώσεως V 1167; ум. σπονδοῦ у РГ исправно – σποδοῦ | 28-29 напасти, περιστάσεως | 29-30 нѣкоє М | 31 кто] к томъ М | 32 не ѡт(ъ)мещетъ, οὐκ ἀποβάλλεται – у РГ следи: οὐδὲ μὴν ἀποστρέφεται, што V 1167 нема

3 ть. иже за чловѣчскыя грѣхы и за
 нечѣстїа и за скврны всакыя оумь-
 рын г(оспод)ь ис(оус)ь. нь и словесы
 покаиание приимлетъ. іако приношение
 приносимоє іемоу. іакоже и монси
 6 срьсти козле. іеже іестъ всего хоужде.
 съ багромъ ч(ь)стынымъ и съ златомъ.
 и съ инѣми. * которыми бо болѣзньми¹
 9 и троуды мытарь сп(а)се се. не просты-
 ми ли гл(агол)ы смѣрениа. ** кыми же
 поты и троуды разбойникъ съ кр(ь)ста
 12 въ ран и въ жизнь прѣсели се. не ма-
 лыми ли гл(агол)ы и исповѣданїемъ
 х(ри)с(то)ва ц(ѣ)с(а)рьства. *** смотри
 15 оубо презвѣтере не тькмо шт(ь) в(ог)а.
 нь чловѣколюбїа || неслѣдоваго.
 іакоже рече писаниє. къ г(оспод)оу шт(ь)
 18 нашего лица іако м(и)л(о)сть твоа
 велика на мнѣ. **** вел ми бо съгрѣ-
 шающїи на мѣ. вел ми изливаетъ каю-
 21 щимъ се на мѣ море своего многого бл(а)-
 госр(ь)дїа. оугашающе угнь золь на-
 шихъ. помышлати бо дльжьнь іесн. не
 24 тькмо соудъ нь и чловѣколюбїе х(ри)-
 с(то)во. на пользноє наказующаго чло-
 вѣчскыи родъ. и сходяща и страждоу-
 27 ца с нами да не погыбнемъ. се бо и
 навѣходоносоръ всакъ шбразъ злобы
 вчловѣчїа же и нечѣстїа створивъ.
 30 и крѣв ми зем(ь)лю напоивъ. и нико-
 лиже ничто же въздрасти въ под(о)б-
 наго помысла. нь и противна себе в(о)-
 33 г)оу створивъ. шбаче іегда въ звѣрь

цити Господ Исус који је за људске
 грехе, и за безбожности, и за свакоја-
 ка оскврнављења умро, него ће и по-
 кајање речима примити као прино-
 шење Њему принето, као и Мојсије –
 кострет козју од свега хуђу, са пор-
 фиром скупоценом, и са златом и са
 осталим¹. Јер са каквим се боловима¹
 и мукама митар спасао? Није ли
 обичним речима смерности? ** А ко-
 јим се знојем и мукама разбојник с
 крста у рај и у живот преселио? Није
 ли немногим речима и исповедањем
 царства Христова? *** Гледај, зато,
 презвитере, не само [строгост и срибу
 у *Светим књигама* проповедану] од
 Бога, него [и] неиспитано човекољуб-
 ље, како рече *Писмо*, од лица на-
 шег Господу: „Велика је милост тво-
 ја на мени“. **** Јер нама који много
 грешимо, обилато излива, кад се ка-
 јемо, море свога многог благосрђа,
 гасећи огањ наших зала. Дужан си,
 дакле, да помислиш не само на суд,
 него и на човекољубље Христово што
 на добро кажњава људски род, и што
 сиђе и пострада са нама да не пропад-
 немо. Јер ето, и Навукодоносор који
 сваки вид злобе, нечовештва и срама
 почини, и крвљу земљу напоји и ни-
 кад ништа не даде да узрaste у ваља-
 ној помисли, него и себе учини проти-
 вником Бога, ипак, када се у звер пре-

* 2. Мојс 25, 4 ** Лк 18, 13 *** Лк 23, 40–43 **** Пс 85(86), 13

1–2 нечѣстїа М | 2 и | ихъ М | 5 срьсти. τὰς τριχὰς | 7 въгрм(ь) (= багрмъ) орт.-јез. црта М | 8 ум. болѣзньми, гр. κόποις | бо нема С | 9 митарь, ὁ τελώνης | 11 троуды потыи нив. С | 12 и нема С | 14 ц(ѣ)с(а)рьства | ц(а)рьства Р М | 15 прозвѣтере Р | тькмо – у гр. следн: ἀποτομίαν καὶ ὀργὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις κηρυσσομένην | 16 нь – у гр. следн καὶ | неслѣдоваго. ἀναρίθμητον | 17 іакоже | іако М | къ г(оспод)оу писаниє нив. М | 19–20 съгрѣшающемъ С М | 20–21 кающемъ се Р | намъ кающемъ се нив. С | 21 многого нема гр. | 22 золь | зль М | 23 во. οὐν | 27 и, καὶ РГ; V | 167 нема | 28 навѣходоносоръ М, Ναυουχοδονόσορ | 29 же нема С

¹ Судећи према гр. тексту, изгледа да је реч болѣзньми. (πόνους) омашком приписана митару. јер се налази у следећој реченици где је реч о разбојнику на крсту.

прѣложи се и скоть бысть б(о)жнѣмъ
 соудомъ. словесы тѣмъ исповѣдѣ се и
 3 гл(агол)ы малыми. и иже бечисльнаа
 безаконіювавъ дѣлеса. абие и м(и)л(о)-
 сти б(о)жнѣ прѣжде таковаа соуди-
 6 вѣшаго. напослѣдкѣ наслади се. и
 въсприеть ц(ѣса)р(ь)скыи прѣстола. и
 въбраза и чѣсти вънѣише полъчи.
 9 іакоже гл(агола)ше г(оспод)ь. іако аще
 оуканетъ іарость моа на нѣкоего соуд-
 ниа. пакы того исцѣлю. азъ прогнѣ-
 12 ваю се. и азъ оущедроу. ** не гл(агол)и
 оубо невѣждно. іако простыхъ гл(а-
 гол)ь. покаианна б(ог)ь не приѣмлетъ.
 15 понеже врѣме естъ гла(гола)ти к те-
 бѣ. іако приношенна оубо богатаа зла-
 то же и сребро. и іаже по сихъ приѣ-
 18 млетъ б(ог)ь. двоу же цетоу вдовице ни-
 какоже. и како оубо вѣровати ме ство-
 риши. іако имаша разоумъ б(о)ж(ь)-
 21 ствныхъ писанин. просто сп(а)соу въпи-
 ющю въ іев(а)нг(е)лнхъ. нѣстъ вола
 ш(т)ьца моего. да погыбнетъ іединъ
 24 ш(т)ь мѣншихъ сихъ. *** ты же многы
 и великы хоцеша лишити сп(а)се-
 нна. понеже гл(агол)еши гл(агол)ь іе-
 27 динѣхъ не приѣмлетъ б(ог)ь. гдѣ же
 положиши реченоу ш(т)ь г(оспод)а іса-
 имъ (!) прор(о)комъ. гл(агол)и ты прѣ-
 30 вѣи грѣхы свои || да въправиши се. ****
 приѣмлетъ бо създавыи насъ ш(т)ь хо-
 теишхъ сп(а)сти се. не тѣмъ чистотоу
 33 и правдоу. м(о)ч(е)ничьское страда-

твори и скот постаде, по Божијем
 суду, речима се само, и не многим ре-
 чима исповеди; и који небројано де-
 лима безаконовавши, намах се мило-
 шћу Бога који је претходно то осу-
 дно, наслади напоследку, и прими ца-
 рски престо, и изглед, и част већу до-
 би, како говораше Господ: „Кане ли
 јарост моја на некога коме се суди,
 поново ћу га исцелити; ја ћу се про-
 гневити, ја ћу и помиловати“. **

Не говори, дакле, незналачки, да
 обичне речи покајања Бог не прима,
 јер је [лоше] да говориш како богата
 приношења, дакле, злато и сребро и
 остало Бог прима, а две паре удовице
 – никако.

И како хоћеш да ме увериш да знаш
Божаствена писма када [забрав-
 лаш] Спаситељев вапај у јеванђељи-
 ма: „Није воља Оца мога да погине и
 један од ових малих“. ***

А ти многе и велике хоћеш да лишиш
 спасења, јер говориш: „Речи саме неће
 да прими Бог“. Где ћеш са оним што је
 Господ рекао преко Исаије пророка –
 говори ти прво своје грехе да се оправ-
 даш. **** Јер прима Творац наш од
 оних који хоће да се спасу не само
 чистоту и правду, мученичко страда-

* Дан 4, 36 ** 5. Мојс 32, 39 *** Мт 18, 14 **** Ис 43, 26

4 абие. εὐθέως V 1167; PG нема | 6 напослѣдакъ M | 15 ум. врѣме, καιρὸς V 1167, у PG κακὸν | 16
 проношенна M | 18 двоу же цетоу] двѣю же цетоу P | цетоу, λεπτά | вдовице] оудовице P C M |
 20 іако] и іако M | 21 ум. просто треба према гр. ἐπιλελησμένος | 27 б(ог)ь, ὁ Θεός – у PG следи:
 'Εναντία τῷ Σωτῆρι διδάσκεις, ἀνδρῶπε, што V 1167 нема | 28 положи M, гр. θήσεις | 28–29
 ісаимъ (!) грешка писара; треба ісаимъ као у P C M и гр. 'Ησαΐα | 29 прор(о)комъ. τῷ προφήτῃ
 – у PG следи: πρὸς τὸν ἀμαρτήσαντα, што V 1167 нема

ние и постыническое житие вл(а)-
 гоугодное. и скръбь бывающею в
 3 грѣсѣхъ. и тлъчение чела. и биение
 пръси. и колѣноу поклонение. и роу-
 коу въздѣние съ болѣзнию ср(ь)дѣч-
 6 ною. и вблблзаниа блблднице вл(а)-
 д(ь)чии вблблши нозѣ. и сѣтован-
 ныи в грѣсѣхъ гласъ и въздыхание
 9 из блблбини ср(ь)д(ь)чине. плодъ оу-
 стьнь исповѣдающихъ се имени х(ри)-
 с(т)а ис(оус)а. и плачевное рыдание. и
 12 капле слъзньи и помыслы плачущи и
 свѣсть съ болѣзнию впиущи и възи-
 рание вчию приближно къ в(ог)оу
 15 възгледающе. и плачущи се диавола
 нападения. и стоужения великаго. и
 своеие немощи иеюже вви оубо вт(ь)
 18 члов(ѣ)к противити се могуць мно-
 жествомъ многомъ. вви же не мо-
 гоуть къ искоушению оудовъ оулавля-
 21 ями соуще. и скорн на падение. в
 всѣхъ же сихъ ихъже прѣжде рекохъ.
 и съ вѣми сими. приемлетъ в(ог)ъ и
 24 оуста по д(а)в(и)доу гл(агол)ющаа.
 сьгрѣшихъ г(оспод)оу моемоу. злое
 створъ прѣд нимъ. * многа же соуть
 27 вт(ь)ноудъ бывающаа вт(ь) члов(ѣ)к
 сьгрѣшшихъ. мала оубо мнима быти.
 велико же сп(а)сение съдѣвающа каю-
 30 щим се в своихъ грѣсѣхъ. смотри же
 и великаго моисѣа. паче же в(ог)а имъ
 законъ полагающа и повелѣвающа. не
 33 тъкмо волы и козы. вбце же и козли-

ње и испоснички живот благоугодни,
 него и тугу због грехова, и ударање
 чела, и бусање у прса, и клечање, и
 ширење руку са болом срца, и по-
 љупце блуднице која је обгрлила
 ноге Владике, и сетни глас због гре-
 ха, и уздах из дубине срца, плод усана
 оних који се исповедају именов Ису-
 са Христа, и плачно ридање, и сузне
 капи, и плачне мисли, и свест са
 болом вапијућу, и поглед очију које
 чисто гледају ка Богу, и оне који се
 жале на нападе и велика досађивања
 ђавола, и на своју немоћ којој се јед-
 ни људи, дакле, могу супротставити
 са великом [храброшћу], а други не
 могу, будући да су лако уловљиви
 при искушењу и брзи у падању.

А уз све ове што напред рекох, и са
 свима овима, прима Бог и уста која
 по Давиду говоре: „Сагреших Госпо-
 ду мојему учинивши зло пред њим“. *
 Много, посве, оног што чине људи
 који греше изгледа као мало, а вели-
 ко спасење доноси онима који се кају
 за своје грехе.

Погледај и великог Мојсеја, а првен-
 ствено Бога, који је преко њега за-
 кон положио и наредио да се не само
 волови и козе, овце и јарићи и јарци

* Пс 50, 4

4 поклонение] прѣклонение М | 6-7 вл(а)д(ь)чиие С | 7 вблблши Р. вблблшек С М | 9
 ср(ь)д(ь)чине нема гр. | 14 приближно, γνησίως | 16 нападения М | стоужения С | 18 противити
 се могуць, ἀνθίστασθαι δύνανται V 1167; PG ἀνθίστανται | 18-19 множествомъ] моу-
 жествомъ Р С М и гр. – σὺν ἀνδρείᾳ | 23 и съ вѣми сими нема гр. | ум. в(ог)ъ, ὁ Θεός V 1167,
 у PG ὁ Κύριος | 27 бывающаа М | 31 же нема Р | 32 и повелѣваща М, гр. нема

3 ще и козлы ѿ сѣгрѣшенныхъ приноси-
 ти г(о)с(поде)ви. таковаа бо многа
 6 соуть оу б(ог)атынхъ. нѣ изнемог'ше
 имъ силою д(оу)шевною многою паче
 9 промышление сп(а)сенна ради. творе-
 12 щие и немощи оубогахъ споспѣшено. и
 прѣкланяюща се къ смѣреннымъ. да не
 15 ѿт(ъ)чакуть се. доже || до голоубе и грѣ-
 18 лице и малы моукы приносяти законъ
 пол(о)жыша. и ты оубо и(ы)нна презвѣ-
 21 тере. не оуничжан. нѣ приелли ср(ъ)-
 24 д(ъ)ще скроушено и смѣрено и сѣгрѣван.
 и създан и сп(а)сан. не тъкмо плодови
 27 исправления тежкихъ. ѿт(ъ) сѣгрѣша-
 ющихъ изискае дѣлы пост'ничьскими.
 и словеса приимае кающихъ се ѿ
 30 своихъ грѣсѣхъ. и съ многымъ смѣре-
 ниемъ исповѣдающихъ тебѣ яже здѣ
 33 съдѣлаше.¹ велика оубо есть покаянна.
 сила. иже насъ яко сиѣтъ стварають. и
 21 яко яриноу оубѣлають. аще и прѣжде
 бывшии грѣси многими врѣмены ѿчръ-
 24 нише д(оу)шоу лоукавыми дѣлы и прѣ-
 27 ѿбразише. рече бо б(ог)ъ кающимъ се ѿ
 своихъ грѣсѣхъ. стойте нази разоумы
 30 яко ѿсѣдени и оуныи. напишоу дръ-
 33 зновениемъ. и яко праведници вѣнчав-
 ше се ѿидете. щедро|ты бо мое на
 всѣхъ дѣлаехъ моихъ. тѣмъ же и гл(а)-
 30 гол)емъ къ б(ог)оу. дѣла есмь роукоу
 твою. *** не погоуби г(оспод)ъ дѣла роу-
 коу твою. пишет бо въ книгахъ иже
 33 лихъ. яко г(оспод)ъ долоу поникшии

* 3. Моис 14, 21–22 ** Пс 144(145), 9 *** Ис 64, 8

1 ѿ сѣгрѣшенныхъ, гр. ὑπὲρ τῶν ἀμαρτηθέντων | 3–4 изнемог'ше имъ] изнемогышиимъ Р С, и
 изнемогышиимъ М | 4 д(оу)шевною Р С М | 5 промышление, ев | 6 споспѣш'но М, гр. συμπερι-
 φερόμενον | 7 прѣкланяюща се] прѣкланяющимъ се М | 8 до голоуба Р | доже] даже М |
 10 и(ы)нна оубо шв. Р | 14 тежкихъ М | 16 кающихъ се, τῶν κατανενοῦμένων | 17 многымъ Р |
 18 здѣ] злѣ Р С М и гр. – κακῶς | 21 яриноу, ἔρειον V 1167 = ἔριον | 21–22 прѣжде бывшии грѣси,
 προλαβοῦσα ἡ ἀμαρτία (једн.) | 22–23 ѿчрънише, κατέβαψε | 28 ум. щедроты, гр. οἱ ὀφθαλμοὶ |
 31 г(оспод)и дѣла М | 31–32 не погоуби г(оспод)ъ дѣла роукоу твою нема Р

¹ Овим се у PG текст завршава.

приносе Господу због сагрешења, јер
 све је то у изобиљу у богатих, али
 изнемоглој душевној снази веома
 много, спасења ради, промышлење
 твори и код немоћи убогих споспе-
 шује и снисходи смернима да не оча-
 жавају – све до голуба, и грлице; и ма-
 ло брашна приносити, закон поло-
 жи.

И ти, дакле сада, презвитере, не ни-
 подаштавај, већ прихвати срце скру-
 шено и смерно, и загревај, и подижи,
 и спасавај, не захтевајући од грешни-
 ка само плодове тешких исправљења
 помоћу испосничких дела, већ при-
 мајући и речи оних који се кају због
 својих грехова, и са многим смер-
 ношћу исповедају ти све оно [рђаво]
 што починише¹. Велика је моћ пока-
 јања која нас чини као снег и као
 јарину избелује, иако ранији греси
 дуго времена лукавим делима душу
 оцрнише и преокренуше. Јер рече
 Бог онима који се кају за своје грехе:
 „Стојте наги разумом као осуђени и
 снуждени – написаћу са смелошћу и
 као праведници, венчавши се, отићи-
 ћете, јер моја штедрост је на свим
 мојим делима.“² Зато и говоримо Бо-
 гу: „Дело смо руку твојих.“³ Неће Го-
 спод погубити дела руку твојих, јер у
 књизи о Јову пише да Господ доле

3 вчи сп(а)саеть.* и сп(а)сеши се въ чи-
 стотѣ роукоу твоєю. се же есть. и грѣ-
 6 шника сп(а)саеть в(о)г(о)у долоу пони-
 кша. въ покаиани и въ смѣренни мнозѣ.
 9 якоже мытара недръзновеннаго вьюща
 въ преси свое и гл(а)голюща. г(о)спод(и)
 12 шцѣсти ме грѣшнаго.** тѣм же и г(о)-
 15 спод(и) к таковымъ грѣшникомъ реч(е).
 18 прѣклони ми д(оу)ше ваше из глау-
 21 бины яко осуждени. и ты же вѣнце
 24 праведныхъ примете. тако сп(а)саеть се
 27 поникшии дѣтелною добродѣтелю. не
 30 дѣлаишемъ в(о)жнихъ повелѣнии. нѣ
 33 чловѣ(ѣ)колюбиемъ в(о)жиемъ. и испо-
 36 вѣданнемъ иже съ многымъ смѣрен-
 39 ниемъ. и скроушеннемъ ср(ъ)д(ъ)ца свое
 42 грѣхы исповѣдѣвъ. шнѣ оубо таковымъ
 45 сп(а)сает се въразомъ покаианиа. и
 48 глаубинною смѣ||ренниа. ты же сп(а)си се
 51 въ чистотѣ роукоу твоєю. рекше въ
 54 бл(а)гыхъ и въ добродѣтельныхъ дѣла-
 57 нияхъ. роуцѣ бо писание добродѣтел-
 60 нарицати обыкло есть. сп(а)си се зове
 63 къ г(о)спод(у). схрани д(оу)шоу мою***
 66 вл(а)д(ы)ко х(ри)с(т)е. еда когда по-
 69 крадетъ ме днавол. прѣльстивъ вт(ъ)
 72 правды. и оуподоблю се сънизъходящи-
 75 ми въ ровъ. ровъ же именовѣтъ ада. и
 78 тмоу грѣховноу. беспрѣстани оубо мо-
 81 ли сп(а)са гл(а)голе. сп(а)си раба свое-
 84 го вл(а)д(ы)ко оупывающаго на те.
 87 .мѣ. ѿт(ъ) свитка в(о)ж(ъ)ств(ъ)-
 90 нынхъ новынхъ заповѣднн. иже въ

поникле очи спасава*. И спасишеш се
 у чистоты руку твоих. А то значи. и
 грешника, који се у покајању и у
 смерности многој наниже повија.
 Бог спасава баш као митара скру-
 шеног, који се ударао у своја прса го-
 ворећи: „Господе, очисти ме грешно-
 га“. Стога Господ и рече такимъ гре-
 шницима: „Преклоните ми душе ва-
 ше из дубине, као осуђени“. И [исте]
 ће венце праведнихъ примити. Тако се
 спасава онај ко се делотворномъ врли-
 номъ преклони, не дејствомъ Божијихъ
 заповести, него Божијимъ човекоу-
 бљемъ и исповедањемъ са многимъ смер-
 ношћу и скрушеношћу срца. Онај ко
 исповеди своје грехе, тај се, наравно.
 спасава такимъ начиномъ покајања и
 дубиномъ смерности. А ти, спасавај се
 чистотомъ руку твоих, односно до-
 бримъ делима и врлинама, јер је руке
Писмо уобичајило врлинама називати.
 Спасавај се, узвикујући ка Го-
 споду: „Сачувај душу мою“, Владико
 Христе, како ме никада не би по-
 крао ђаво, заводећи од правде, те се
 уподобимъ понирућима у јаму. А ја-
 момъ назива пакао и таму греховну.
 Непрестано, дакле, моли Спаса гово-
 рећи: „Спаси, Владико, раба свога,
 који се узда у Тебе.“

45. Разне одредбе из Свитка божаст-
 веннихъ новела у божаственомъ на-

* Јов 22, 29 ** Лк 18, 13 *** Пс 24(25), 20

5 недръзновеннаго. ἀπαρρησίαστον | 8 таковымъ, οὕτω | таковымъ Р | 10 ты же] тежде С. гр. τοὺς αὐτοὺς | 25 еда] егда Р | 28 именовѣтъ ада] именовѣт' се адъ С | 33 новынхъ нема С | 33-2 иже въ в(о)ж(ъ)ств(ъ)нѣмъ наслѣднн ц(ѣ)с(а)ра ноустиниана, гр. τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως Ἰουστινιανοῦ

- б(о)ж(ь)ствѣнѣмъ наслѣднѣи ц(ѣ)с(а)ра
ноустинниана. различни заповѣди. схо-
3 деце се под(о)бно съ б(о)ж(ь)ствыны-
ми и св(е)щенными правилами. и шт(ь)
шблннн свою крѣпость дающе имже
6 чинѣ иѣкын. и число положихомъ да
въскорѣ шбрѣцетъ се искомаи глава.
понеже иако реч(е)но естъ шт(ь) раз-
9 личныхъ заповѣднѣи быти съчетанымъ.
иакоже писано естъ здѣ. с правилами
сборными ле|жещиныхъ заповѣднѣи.
12 .А. О пръвыхъ и великихъ б(о)жнѣхъ
дарѣхъ. и ш под(о)бнѣи б(о)ж(ь)ствѣ-
нымъ и св(е)щеннымъ правиломъ чѣсти.
15 .В. О томъ. иако под(о)баеъ пръвоѣ
смотряти житниа хотецаго се поста-
вити еп(и)с(ко)па. и каковымъ по-
18 д(о)баеъ быти въ немъ или не быти.
.Г. О томъ. иако не под(о)баеъ
еп(и)с(ко)поу свѣнѣ свое цр(ь)к(ь)ве
21 боле лѣта прѣбыти. бес повелѣнниа
ц(ѣ)с(а)рева. ни безъ ставилныхъ пи-
санин ходити. ни прѣжде св(е)щеннаго
24 патриарха. ни посломъ же шт(ь) ннхъ-
же соутъ прѣдѣль явити се ц(ѣ)-
с(а)реви. и како под(о)баеъ възвѣ-
27 щати ш ннхъ.
.Д. О томъ. иако не быти причѣтнкоу
неграмотноу.
30 .Е. О томъ. иако не под(о)баеъ по-
ставляти въ цр(ь)к(ь)въ. днаконисы
мнше .Н. лѣт(ь). не жити же с нею

слеђу цара Јустинијана, долично са-
гласне са божаственим и свештеним
правилима, а које изобилѣем своју
снагу дају – којима одређени ред и
број дадосмо да би се брзо нашла
тражена глава, јер су, како је речено,
од разних одредби састављене, како
је овде написано, са правицима са-
борским

[Главе] овде положених одредби

1. О првим и великим Божијим даро-
вима; и о части подобној божастве-
ним и свештеним правицима.
2. О томе да прво треба мотрити жи-
вот онога ко ће се рукоположити за
епископа; и какав треба или не треба
да буде у њему.
3. О томе да епископ не треба да про-
бави изван своје цркве више од једне
године без наређења царевог; нити
без препоручних писама да креће;
нити да се пре свештеног патријарха,
а ни посланика из чијих су предела,
предоче цару; и како треба обавести-
ти о њима.
4. О томе да свештено лице не буде
неписмено.
5. О томе да у цркву не треба поста-
вљати ђаконисе испод 50 година; да
са њом не живи зазорно лице, а оно-

3 под(о)бно, ἐξαιρέτως | 4–5 шт(ь) шблннн, ἐκ περιουσίας | 10 иакоже] и иакоже Р М | иакоже
писано естъ здѣ, ὡς ὑποτάχται | 11 лежещиныхъ, τῆς ἐκκειμένης (једн.) | заповѣднѣи] заповѣды
главы Р С М и гр. – διατάξεως τὰ κεφάλαια | 12 и нема Р | великихъ, μεγίστων | 16–17 поставити
еп(и)с(ко)па, εἰς ἐπισκοπὴν ἀγομένου | 19 иако нема М | 21 прѣбыти] прѣбывати М | повелѣнниа,
κελεύσεως | 22 ц(ѣ)с(а)рева] ц(а)реви Р М | 25 явити се, ὁφθῆναι | 27 ш ннхъ нема гр. | 32 .Н.]
пети десети Р М, пети десеть С

- лицоу зазорноу. сию же растлившаго
мъчникому повинюти м(оу)ч(е)ннию.
2. О монастырихъ || и ѿ мниѣхъ и
ѿ жити мнишесѣмъ. и ѿ томъ іако
не под(о)баѣтъ бес повелѣннѣя іеп(и)-
с(коу)паіа никому же здати монасты-
ра.
3. О томъ. іако не под(о)баѣтъ вѣско-
рѣ постригати ни свободна ни раба.
4. О рабѣ прѣтрьпѣвшимъ три лѣта
въ монастыри. и како под(о)баѣтъ.
іаже ѿ немъ створити.
5. О ѿт(ь)мѣтающихъ вбразъ по
постриженни.
6. О томъ. іако имѣти власть хоте-
щемоу се пострици прѣжде вѣхода въ
монастырь оуправити свое имѣніе.
аще имать женоу или дѣти. под(о)в-
ное имъ да створить.
7. О прѣходецкихъ ѿт(ь) монастыра
въ монастырь. или причѣтникомъ быв-
шемъ. и ѿ томъ іако не быти по чи-
ноу игоуменовъ. рекше по изволенію. нѣ
достонномоу.
8. О причѣтницѣхъ имоущихъ распрю
дроугъ съ дроугомъ. или позыбаемыхъ
ѿт(ь) нѣкыхъ на | соудъ. боле двоу
м(ѣ)с(е)цоу не вжидати соуда. и аще
вбръщеть се причѣтникъ казни до-
стоннѣ. что под(о)баѣтъ творити.
9. О цр(ь)ков(ь)ныхъ неподвижимыхъ
вещехъ. рекше. ѿ селѣхъ и ѿ вино-
градѣхъ. іако не под(о)баѣтъ нико-

га ко је раздевичи – подвргнути ка-
зни мачем.

6. О манастирима, и о монасима, и о
животу монашком; и о томе да нико
без дозволе епископове не може да
зида манастир.

7. О томе да не треба брзо пострићи
ни слободног ни роба.

8. О робу који је издржао три године
у манастиру; и како треба са њим
поступити.

9. О онима који по пострижењу од-
бацују монашки лик.

10. О томе да је онај ко жели да се по-
стриже властан пре уласка у мана-
стир да распореди своју имовину; ако
има жену или децу, за њих да учини
оно шта треба.

11. О онима који прелазе из манасти-
ра у манастир; или о онима који су
постали свештена лица; и о томе да
игуман не постаје по реду, односно
по жељи, него онај ко је достојан.

12. О томе да свештена лица која ме-
ђу собом имају распру, или су од не-
ког позивана на суд, више од два ме-
сеца не чекају пресуду; и шта треба
чинити ако се нађе да је свештено
лице заслужио казну.

13. О црквеним некретностима, одно-
сно о њивама и о виноградима – да их
никоји епископ не може продати без

9 постригати, σχημα δίδωσθαι μοναχικὸν | 13–14 по постриженни | постриженна С | 15 власть, ἄδειαν | 18 аще, εἰ δὲ | 18–19 под(о)вное имъ да створить, τὶ δεῖν πράξει | 21–22 бывшимъ С | 22 и нема Р | 23 рекше по изволенію нема гр. | 25 распрю, τὶ | 26 дроугъ | дрогъ (!) С | съ | къ М | 27 ѿт(ь) нѣкыхъ | нѣ ѿт(ь) кихъ Р С М | двоу | двѣю Р, двою М | 29–30 достоннѣ М | 31 непо-
движимыхъ | недвижимоу С | 31–3 ум. О цр(ь)ков(ь)ныхъ... патриархоу, гр. Περί τῆς τῶν
ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων πραγμάτων ἐκποιήσεως διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει | 33–1 нико-
моу же нема С

иелюу же иеп(и)с(коу)поу. про(да)иати
снхъ безъ вѣдѣнна костантина града
3 патриархоу.

.дѣ. О цр(ь)ков(ь)ныхъ виноградѣхъ и
ш саженихъ. которыми шбразомъ по-
6 д(о)бають шт(ь)даати и на сажение¹.

.ей. О цр(ь)к(ь)вахъ бывающихъ въ
людьскихъ дльзѣхъ. и сады творещихъ.
9 дроугъ въ дроужинихъ мѣстѣхъ. безъ
ц(ѣ)с(а)рева дара.

.ѣи. О томъ. іако да имать иер(оу)-
12 с(а)л(и)мьскаа цр(ь)кы про(да)иати сво-
іа.

.ѣі. О томъ. іако не достонть прѣшвра-
15 зовати монастыра въ людьскаа шби-
талища.

.иі. О томъ. іеже не творити пакости
18 причѣтнику іавлення ради.

.иі. О томъ. іако не шт(ь)дѣлати. ни
гнѣвати се. на шставльшаго слоу||ж-
21 боу монастырьскоу коіе ради любо-
вины.

.кѣ. О томъ. іако не паче мѣры поста-
24 вляти причѣтникъ. ни причитати шби-
нѣіе. таковаа же прѣстоупающа. по-
д(о)бають всачьскы повин на створити.

.ка. О томъ. іако никомоу же въ за-
іель дающеу дѣлающеу зем(ь)лю.
не под(о)бають дръжати зем(ь)ле иго.
30 и колико дльжьнь іестъ лихвы възети
шт(ь) него.

.кѣ. О томъ. іако по чиноу закона.
33 под(о)бають имѣти правила четьрь

знаѣа патриарха Константиноград-
ског.

14. О црквеннм виноградима и о за-
купиа; на који начин их треба изда-
вати у закуп.

15. О црквама које су запале у јавне
дугове и праве међусобне закупе у
зајединчким местима, изузимајући
царев дар.

16. О томе да је Јерусалимска црква
власна да продаје своје.

17. О томе да не може манастир да се
претвори у јавна обитавалишта.

18. О томе да свештено лице не тре-
ба оптерећивати јавном дажбином
због намештења.

19. О томе да не треба одбацивати
нити се гневити на онога ко остави
манастирску службу било из ког ра-
злога.

20. О томе да свештена лица не треба
преко мере рукополагати; нити при-
бројавати многе. А онога ко то престу-
па – свакако подвргнути одговорности.

21. О томе да нико ко зајми земљо-
делцу не може да задржи његову зем-
љу, а лихве да узме од њега колико је
дужан.

22. О томе да у равни закона треба
имати правила четири сабора; и пре-

¹ про(да)иати конј. према Р М: продати С. гр. ἐκποιήσεως | 2 вѣдѣнна] свѣдѣнна Р | 3 патриарха Р С М | 4–5 виноградѣхъ и ш нема гр. | 5 саженихъ, ἐμφυτεύσεων | 6 шт(ь)даати] шт(ь)дати Р М. гр. ἐκδιδόναι | и нема гр. | и на] с на С. гр. καὶ ἐμφυτεύεσθαι | 8 дльзѣхъ, у гр. следн: ἡ ἐτέρα ἀνάγκη | творещихъ] творещих рекше винограды садеиших Р С М | рекше винограды садеиших нема гр. | 9 ум. дроугъ въ дроужинихъ мѣстѣхъ, гр. πρὸς ἀλλήλους | 10 ц(а)рева Р М | 11 имать] имать власть Р С М и гр. – εἶχειν ἀδειαν | 12 про(да)иати конј. према Р С М, гр. πωλεῖν | 14–15 мана-
стыря прѣшвразити инв. Р | 15 въ людьскаа, εἰς ἰδιωτικὴν | 15–16 шбитѣлица С | 17 іеже] іако Р С | 18 іавлення ради, λόγῳ ἐμφανισίμων | 19–20 ни гнѣвати се нема гр. | 20–21 слоужбоу монастырьскоу, τοῦ μοναστηρίου καὶ τῆς λειτουργίας | 24–25 шбилинѣіе, ἀδιαρίστους – AL B 93, V 2198, V 1167, Heimb., а у CS 1111, CS 1113, V 2184 – ἀδιαρίστους | 27–28 заюмъ Р | 30 възети, καρποῦσθαι | 33 четьрь] четьрехъ Р

² Појам сажение (ἐμφυτεύσις = емфитевза) односи се на дугорочни закуп земље за обрађивање.

своровъ. и по тѣхъ повелѣннѹ. вправ-
даниа патрнархъ и вбластии храни-

3 ти.

.кѣ. О томъ. іако не стоужати ч(ь)-
стнымъ домомъ. рекше монастыремъ.

6 работамъ скверныхъ зданиа. свѣтъ
поутнаго вчищениа. или мостнаго
зданиа.

9 .кѣ. О повелѣнѣмъ. ч(ь)стнымъ до-
момъ .м. лѣт(ь). прѣшъствни. и по-
ложеныхъ наслѣдникомъ истезаниа.

12 .кѣ. О повелѣвающихъ въ завѣтѣхъ
дѣлоу бл(а)гочыстноу произити. и іа-
ко неврѣгоушемъ наслѣдникомъ вт(ь)

15 страны тоіе іеп(и)с(коу)па поноуждени
боудоутъ. аще и іаже соутъ лоучыша
вт(ь) завѣдавшихъ или давшихъ вт(ь)-
18 речена быше наъ.

.кѣ. О оустановленѣмъ вѣмени. поло-
женыхъ истезанию. и в вбразѣ прода-
21 ниа и цѣны. и измѣны. аще потрѣба
боудеть.

.кѣ. О томъ. іако никомоуже не по-
24 д(о)баіеть. здати монастыра бес пове-
лѣнниа іеп(и)с(коу)па. и аще прьвое не
оуготовить. іаже соутъ потрѣбна. на
27 вьжданнне кандиломъ. и свѣщамъ и
на оукрашеннне цр(ь)к(ь)ви. и на пицоу
работающимъ въ нѣи поставити.

30 *Зачело заповѣднн. іенже зачело в пра-*
вленннхъ и в стежанинхъ. .кѣ. О тво-
рецихъ соуды и избраниа іеп(и)с(коу)-
33 помъ. како под(о)баіеть быти.

ма њиховим одлукама чувати надле-
жности патријараха и области.

23. О томѣ да се часним домовима, то
јест манастирима, не намећу оптере-
ћења *работамъ* пръавих градъи, сем
чишћења путева или градње мостова.

24. О одређеном 40-годишњем заста-
ревању за часне домове и о потра-
живањима легата од стране наслед-
ника.

25. О томѣ да се оно што је одређено
у завештањима како ваља спроведе,
и да немарни наследници буду приси-
љени од епископа дотичне области
да (изврше) најбоље што могу, било
да им је то од завешталаца, или да-
родаваца, и забрањено.

26. О одређеном времену за потра-
живање легата; и о начину продаје, и
процене и размене, ако буде потреб-
но.

27. О томѣ да нико не може да зида
манастир без дозволе епископа и ако
најпре не припреми све оно што је
потребно поставити за паљење кан-
дила и свећа, и за украшавање цркве,
и за храну оних што у њој раде.

Почетак одредбе чији је почетак о
управљању и о преимуществима

28. О онима који одлучују и врше избор
епископа; како треба да се поступа.

1-2 вправданиа, τὰς δικαιοδοσίας | 2 вбластиих(ь) М | 4 рекше монастыремъ, нема гр. | 6 скверныхъ зданиа, ἀπαραῖς λειτουργίας | 7 поутнаго вчищениа, ὁδοστρωσίας | мостнаго] монастыр'наго Р С, гр. γέφυρων | 9 повелѣнѣмъ, ὁρισθείσης V 1167, а CS 1111, AL B 93, V 2184, V 2198, Heimb. ὁρισθείσης | 10 .м.] четиридесети Р, четиридесеть С, четиридес(е)те М | прѣшъствни, παρχαρχῆς | 11 ум. наслѣдникомъ гр. καὶ κληρονομῶν | истезанию С | 12 въ завѣтѣхъ С | 15 іеп(и)с(коу)па, ἐπισκόπων (мн.) | 18 быше] бывше М | 24 монастыра, εὐκτήριον | 24-25 повелѣнниа нема гр. | 25 и нема Р | 26 іаже соутъ потрѣбна нема гр. | 27 вьжданнне М | и свѣщамъ нема гр. | 28 цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 29 работающимъ въ нѣи, τῶν προσεδρεύοντων | 31 в стежанинхъ, περὶ προνομίων | 32 соуды и нема гр. | избраниа, τὰ ψηφίσματα

1. **кѣ.** О томъ. аще трѣи ѿ(и)с(коу)пи не || вѣрѣюць се. достоинно ҃сть
 3 при двою и при единомъ избранію бы-
 ти на ѿ(и)с(коу)пство.
 1. **л.** О томъ іако по шести мѣ(ѣ)с(ѣ)ць по
 6 избраніи. поставити ѿ(и)с(коу)па.
 вина же тѣмъ вѣжданіи избраніи
 бывають.
 1. **ла.** О томъ іако под(о)бають заточити
 клеветѣщаго и не показѣщаго вины.
 1. **лв.** О вѣчанѣхъ рекше. в свободахъ
 12 коіеждо цр(ѣ)к(ѣ)ве.
 1. **лг.** О соушнѣмъ. и ѿце подъ властію
 родитель. и хотѣшнѣмъ поставити се
 15 ѿ(и)с(коу)помъ. и в томъ. іако не
 под(о)бають ѿ(и)с(коу)поу или мни-
 хоу. приставникоу или печалникоу бы-
 18 ти в имѣнии или в дѣтѣхъ комоу.
 1. **лд.** О причѣтницѣхъ позываемѣхъ да
 боудѣть приставници или печалници
 21 сродникоу своимъ. и како под(о)ба-
 ють сиѣхъ съставляти.
 1. **лѣ.** О томъ. іако ни единомоу же
 24 причѣтникоу. или мнихоу. чоужднѣмъ
 стѣжаниѣмъ на имникоу. или истѣзате-
 лю людскѣхъ дълговъ. или посѣлни-
 27 коу. или пороучникоу. или приставни-
 коу нѣкоіе҃го домоу. не под(о)бають
 поставленѣу быти.
 1. **лз.** О томъ. іако не под(о)бають вла-
 стеломъ на соуднищи прѣдъставити
 ѿ(и)с(коу)па вѣ свѣдѣтельство. бес
 33 повелѣніи ц(ѣ)с(а)рева.

29. О томѣ да може, ако се не наѣу
 три епископа, при двома и при јед-
 ном избор да буде за епископство.

30. О томѣ да после шест месеци по
 избору треба рукоположити еписко-
 па. А разлог за то бива чекање [на
 оне који врше] избор.

31. О томѣ да треба заточити онога
 ко оптужује а не доказује кривицу.

32. О обичајима, то јест о слободама
 сваке цркве.

33. О онима који су још под влашћу
 родитеља а хоће да се рукоположе за
 епископа. И о томѣ да не може епи-
 скоп или монах да буде управитељ
 или старатељ о имању, или коме о
 деци.

34. О свештеним лицима позиваним
 да буду приставници или старатељи
 сродницима својим; и како их треба
 успостављати.

35. О томѣ да ни једно свештено лице
 или монах не треба да се постави за
 најамника туђе имовине, или потра-
 житеља јавних дугова, или заступни-
 ка, или заложника, или управитеља
 неког дома.

36. О томѣ да не може властела на
 суд да доведе епископа за сведока
 без наредбе царева.

1 ум. ѿ(и)с(коу)пи, гр. προσῶπων | 2 достоинно ҃сть, ἐξείναι | 3 при нема гр. | 4 на ѿ(и)с(коу)-
 пство нема гр. | 6 поставити, χειροτονεῖν | 7 вина – у гр. следи τῶν ποιοῦντων | 9 под(о)бають
 заточити, ἐξορίᾱ υποβληθῆναι | 10 вины нема гр. | 11 свободахъ, ἐνθρονίσων | 12 коіеждо Р М |
 13–14 О соушнѣмъ... родитель, περὶ τοῦ ὑπεξουσίου (једн.) | 14 и хотѣшнѣмъ поставити се,
 χειροτονουμένου | 17 приставникоу, ἐπίτροπος | печалникоу, κουράτορα | 18 дѣтѣхъ] дѣтелехъ С | в
 имѣнии или в дѣтѣхъ комоу нема гр. | 20 боудѣть] боудт (!) М | 22 съставляти, συνίστασθαι |
 26–27 посалникоу М, ἐντολέα | 27 пороучникоу, ἐγγυητήν | 28 нѣкоіе҃го домоу нема С | 30–31
 властеломъ] властелиноу Р, властелю С М, ἄρχοντι (једн.) | 31 прѣдъставити, παρίσταῖν | 33
 повелѣніи, κελεύσεως | ц(ѣ)с(а)рева] ц(а)рева Р М

.лѣ. О томъ. іако не под(о)баєть причѣтникомъ таваніама играти. ни на
3 позорища ходити. и ѿ запрѣщенни
іеже іестъ ѿ томъ повелѣно.

.лѣ. О томъ. іако не поудити еп(и)-
6 с(коу)па. ѿт(ь)поустити своіего при-
чѣтника.

.лѣ. О томъ. іако не под(о)баєть ни-
9 комоу же безъ расоужденіа ѿт(ь)лоу-
читъ кого ѿт(ь) с(ве)т(а)го ѿбщениа.

.лѣ. О томъ. іако не под(о)баєть іе-
12 п(и)с(коу)поу своимъ роукама бити
кого.

.лѣ. О изврѣженныхъ по правиломъ или
15 заточеныхъ. и не хотещихъ послоу-
шатъ.

.лѣ. О томъ. іако ни іединомоу же при-
18 чѣтнику не быти неграматноу. или ||
жену поіемшоу ѿт(ь)реченоу в(о)-
жъствыными правилами.

.лѣ. О поставленни цр(ь)ков(ь)ныхъ
21 чиновъ. колико лѣтъ под(о)баєть ко-
моуждо оу чинъ въведеноу быти.

.лѣ. О іавльшимъ се клеветницѣ на
24 коіемъ любо поставленни.

.лѣ. О томъ. іако не под(о)баєть ди-
27 аконоу и иподіаконоу по поставленни
женити се.

.лѣ. О повелѣныхъ запрѣщеннихъ по
30 поставленни женецимъ се.

.лѣ.¹ О томъ. іако не под(о)баєть бы-
ти причѣтнику. свѣтнику. или въ
33 людехъ реднику.

37. О томъ да не могу свештена лица
играти тавлије, ни у позориште одла-
зити; и о запрећењу које је за то
одређено.

38. О томъ да се епископ не прину-
ђава да отпушта своје свештено ли-
це.

39. О томъ да не може нико непроми-
шљено некога да одлучи од светог
причешћа.

40. О томъ да не може епископ сво-
јимъ рукама да бије кога.

41. О онима који су извргнути по пра-
вилама, или заточени, а неће да по-
слушају.

42. О томъ да ниједно свештено лице
не може да буде неписмено; или да
узме за жену одбачену божаственимъ
правилами.

43. О рукополагању (у) црквене чи-
нове; колико је година потребно сва-
коме да буде уведен у чин.

44. О појави клеветника против било
којег рукоположења.

45. О томъ да не може ђакон и ипо-
ђакон да се по рукоположењу жени.

46. О прописанимъ запрећењима они-
ма који се по рукоположењу жене.

47¹. О томъ да не може свештено ли-
це да буде *саветник* или међу људи-
ма *редник*.

¹ В. Ис 3, 3; 19, 11; Мих 4, 9

4 повелѣно] не повелѣно Р С, гр. ὁρισμένον | 8-9 никомоу же нема гр. | 12 бити] оу бити Р | 13
кого нема гр. | 15 хотещихъ] хоушихъ (!) М | 19 жену поіемшоу. γάμον λαβόντα | 21 О постав-
ленни] О поставленыихъ. гр. περὶ χειροτονίας | 22 колико лѣтъ Р С М | 23 оу] въ Р С М | 25 по-
ставленни, χειροτονίας | 27 по поставленни, μετὰ χειροτονίαν | 32 свѣтнику, βουλευτήν | 32-33
реднику въ люд(ѣ)хъ инв. С | 33 реднику, ταξέωτην

¹ И у V 2184 ова гл. је под истим бројем – μζ', а у CS 1111, AL B 93, V 2060, V 2198, V 1167, Heimb.
под бр. μη'

мѣ¹. О томъ, іако не достонѣ чѣ-
цоу, на болѣшии степень възити. вже-
нившоу се второе. или ѡт(ъ)речении
закономъ бракъ имоуцоу.

мѣ². О вбразѣ приношенна правитель.
или нехъцихъ се чѣстными мѣсты. аще
что хотеть принести ѡт(ъ) своего имѣ-
нна.

нѣ. О причитаемъхъ (!) въ причѣтъ ра-
бѣхъ.

нѣ². О поставляюцихъ се ниже соутъ въ
написани людѣцѣмъ.

нѣв. О томъ, іако власть имѣти вса-
комоу причѣтнику. еликоже приидеть
к нему имѣниѣ. аще и подѣ властью
родитель іестъ.

нѣг. О златиѣ или ѡ грѣховыѣ
винѣ. лъжеюсвѣдѣтельствующихъ. през-
вѣтерѣхъ или диаконѣхъ.

нѣд. О томъ, іако не под(о)бають при-
чѣтнику. или иномоу комоу бл(а)го-
говѣннаго вбраза. іавіати вины прѣ-
жде соуда іеп(и)с(коу)па іа прѣдѣ вла-
стелемъ и како под(о)бають іеп(и)-
с(коу)паю или властельскоу соудоу и
сборномоу мѣсто имѣти.

нѣе. О томъ іако не под(о)бають вла-
стелю причѣтнику ѡ грѣсѣхъ вклеве-
таема. прѣжде соуда іеп(и)с(коу)па іа
соудити. аще же ѡ златѣ іестъ вина.
бес пороучникъ и безъ клетвы. исповѣ-
даниѣ приводимоу изложити.

48¹. О томѣ да не може чатац да се
узде на веѣи степен ако се ожени
по други пут, или има брак закономъ
забраѣн.

49. О начину на који прилажу упра-
витель или они који се старају око
часнихъ места, уколико желе да дају
нешто од своје имовине.

50. О робовима приборјанимъ у свеш-
тенство.

51.² О рукоположеніи онихъ који се
налазе у јавномъ попису.

52. О томѣ да има право власништва
свако свештено лице надъ имовиномъ
колика му је припала – на било да је
и под влашћу родителя.

53. О презвитерима или ѡаконима
који лажно сведоче у грађанској или
у кривичној ствари.

54. О томѣ да не треба свештено ли-
це, или неко други побожногъ лица, да
открива кривицу предъ властеломъ пре
пресуде епископове; и како треба
епископова, или властелинова пресу-
да, [или] саборска, место да има.

55. О томѣ да не може властелинъ све-
штенномъ лицу, оптуженомъ за криви-
цу, да суди пре суђења епископово-
го, па било да је кривица и грађанска;
безъ јемца и безъ заклетье да се изложи
изјава приведеное.

2 болѣшии, ἑτέρων | 5 приношенна, καρποφώρας | 6–8 аще что... имѣниа нема гр. | 7 что] кто
М | хотеть] хошетъ М | 9 причитаемъхъ (!) грешка писара; треба причитаемъхъ као у Р С М |
9–10 рабѣхъ, τῶν ἐκ δουλικῆς τύχης | 11–12 ниже соутъ... людѣцѣмъ, ἐναπογράφων | 13 .нѣв.]
.нѣ. Р | власть имѣти, ἐξουσιάζειν | имати М | 17 .нѣг.] .нѣв. Р | О златиѣ, ἐπὶ χρηματικῇ | грѣ-
ховыѣ, ἐκκλησιαστικῇ | 18 винѣ, ὑποθέσει | 18–19 прозвѣтерѣхъ Р | 20 .нѣд.] .нѣг. Р | 22 іавіати
вины, ἀπαρτῶσαι | 23–24 властеломъ Р | 25 соудоу, ψήφον | и] или Р С М и гр. – и | 26 сборномоу,
ἐκκλητρον | мѣсто имѣти, χώραν ἔχειν | 27 .нѣе.] .нѣд. Р | 27–28 властелю] властелиноу Р | 28
причѣтника Р М | ѡ грѣсѣхъ, ἐπὶ ἐκκλησιαστικῇ | 30 аще же ѡ златѣ іестъ вина, εἰ δὲ χρηματικῇ εἶη | 31
безъ нема гр. | клетвы] клеветвы Р, ὅρκου | 31–32 исповѣданиѣ, ὁμολογίαν

¹ У CS IIII, AL B 93, V 2060, V 2198, V 1167, Heimb. ова гл. је под бр. мѣ², а у V 2184 – мѣт².

² Гл. нѣ у Р спојена је са гл. нѣ, а нѣ гл. означена је као нѣв, што надаље читав низ бројева помера.

.нѣ. О томъ. іако не под(о)баєть градъ-
скомоу властелю цр(ь)ков(ь)наго имѣ-
нна искати. || ни соудѣ цр(ь)ков(ь)наго
правити.

.нѣ. О томъ. іако не под(о)баєть
6 іеп(и)с(коу)помъ вѣстающею въ нихъ
распре и вины. прѣдъ митрополитомъ
исправляти. не прѣбывающею же въ
9 томъ соудѣ. власти тоіе іеп(и)с(коу)-
помъ патриархоу възвѣстити ѡ томъ¹.

.нѣ. О томъ. аще причѣтникъ. или
12 мирьскы члов(ѣ)къ имать на іеп(и)-
с(коу)па или на митрополита что.

.нѣ². О томъ. іако ни единого же по-
15 роученна или исповѣданна не искати
іеп(и)с(коу)поу ѡт(ь) соупьника.

.ѣ. О томъ. іако не под(о)баєтъ іко-
18 номоу или иномоу правителю ч(ь)сть-
ныхъ цр(ь)к(ь)въ. ѡт(ь)бѣгати свое-
го іеп(и)с(коу)па. прѣжде исправленна
21 вещи. и помыслоу прѣложена.

.ѣ. О оумирающихъ ікономѣхъ. и прѣ-
жде кончання не изглаголавишихъ ѡ
24 монастырьскыхъ вещехъ.

.ѣ. О томъ. іако не под(о)баєтъ іе-
п(и)с(коу)па или причѣтника вѣрѣта-
27 ющаго се въ константи градѣ по-
влачити на соудѣ. аще не боудеть на-
четкъ въ странѣ ихъ.

.ѣ. О томъ. іако не потезати посълни-
ка за своего іемоу іеп(и)с(коу)па. или
за мирьскаго члов(ѣ)ка. или за дльгъ
33 цр(ь)ков(ь)ныхъ людин. аще заповѣди

1 .нѣ.] .нѣ. Р | 2 властелю] властелиноу Р | 3 имѣнна. прѣдъ | 3-4 ни соудѣ цр(ь)ков(ь)наго прави-
ти нема гр. | 5-7 .нѣ.] .нѣ. Р | О томъ іако не под(о)баєтъ... и вины] О томъ іако подобаєтъ ...
и вины Р С М. гр. Περὶ τοῦ διὰ τοῦ μητροπολίτου τὰς ἀνακλιτούσας ἀμφισβητήσεις τῶν ἐπισκόπων |
7 вины] пвины (!) С | митрополитомъ] ἀρχιεπί(и)с(коу)пъ С. гр. τοῦ μητροπολίτου | 8 не прѣбыва-
ющею Р М | 11 .нѣ.] .нѣ. Р | О томъ. аще причѣтникъ. гр. Περὶ κληρικοῦ | 12-13 имать на іеп(и)-
с(коу)па... что. ἐνάγοντος ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτη | 14 .нѣ.] .нѣ. Р | 14-15 пороученна. ἐγ-
γυρη | 15 исповѣданна. ὁμολογίαν | 16 соупьника] соупьника си Р | 17 .ѣ.] .нѣ. Р | 18-19 ч(ь)сть-
ныхъ цр(ь)к(ь)въ. εὐαγούς οἴκου (једн.) | 20-21 исправленна вещи. и нема гр. | 21 помыслоу. λογ-
ισμῶν | прѣложенъ М. παραθέσεως | 22-24 и прѣжде... вещехъ. πρὸ τῆς αὐτῶν λογοποίας | 23 не из-
глаголавишихъ] не изгласившихъ(ь) С | 27 константи М | 27-28 повлачити на соудѣ. ἐναχθῆναι |
28-29 аще не боудеть начеткъ. προκατάρξεως | начетакъ М | 29 ихъ нема гр. | 30 потезати. ἐνάγε-
σθαι | 30-31 посътника. τοῦς ἀποκρισιαρίους (мин.) | 32-33 ум. мирьскаго... людин. гр. ἰδιωτικοῦ ἢ
δημοσίου χρέους τῆς ἐκκλησίας

¹ Текст ове гл. је, у односу на гр., нешто другачији и опширнији.
да се бр. гл. надаље подудара.

² Поред гл. нѣ у Р додат и бр. .ѣ. тако

56. О томе да не може градски вла-
стелин црквену имовину да тражи,
нити црквеним судом да управља.

57. О томе да не треба епископи, кад
међу њима искрсну распре и криви-
це, да се споре пред митрополитом
који не припада том суду; епископи
те области патријарха да обавесте о
томе¹.

58. О томе ако свештено лице, или
мирјанин, има нешто против еписко-
па или против митрополита.

59². О томе да епископ ни један залог
или признање не тражи од супар-
ника.

60. О томе да не може економ, или
други управитељ часних цркава, да
одбегне од свог епископа пре сређи-
вања ствари и подношења рачуна.

61. О економима који су на умору, а
нису пре смрти положили рачуне о
манастирским стварима.

62. О томе да не треба епископа, или
свештено лице које се нађе у Констан-
тинграду, повлачити на суд уколико
почетак није био у земљи њиховој.

63. О томе да не треба заступник да
тужи за сопственог епископа, или за
мирјанина, или за дуг црквених људи

не имать ѡ томь. ни самъ себе въ
виноу вложить.

- 3 .**ѡа**. О томь. іако ни єдино҃го же стоу-
женіа приѣти. работы дѣла иѣкыє
или поставленіа ѡп(н)с(коу)помь по-
6 силаемомь въ ц(ѣ)с(а)рь градъ. или въ
иное иѣкое мѣсто.

- .**ѡб**. О томь. іако съ чьстїю аще при-
9 лоуचितъ се похвати всакого причѣтника
на соудъ. постънице же или чрьноризнице
посыланникомь ѡт(ь)вѣтъ да твореть.

- 12 .**ѡв**. О томь. іако не под(о)баєть мни-
хомь. своихъ потезанїи или мона-
стырьскихъ. самѣмь собою творити.
15 нь посыланникомь. и ѡ достоннѣмь имь
ѡт(ь) властель ѡт(ь)мѣщенїе.

- .**ѡз**.¹ О томь. іако не дати ничто по-
зѡа||вшемоу ѡтрокоу на соудъ. или
причѣтника или презвѣтера. или ѡт(ь)
прочнихъ б(о)гобожнѣваго ѡбразъ. нь
21 тькмо два стамена аще грѣховнаа аще
ли ѡ имѣнїи вина боудеть.

- .**ѡи**.² О ѡтроцѣхъ послаемыхъ. или
24 ѡт(ь) ц(ѣ)с(а)ра. на исправленїе. или
ѡт(ь) болярїна или ѡт(ь) патриарха.
на причѣтника. или на иного ѡт(ь)
27 бл(а)гоговѣннихъ лицъ. боле перпера
да не въземлють ничтоже.

- .**ѡо**.³ О томь. іако аще ѡ єдиномъ ѡ
30 тоиже винѣ многымъ поменути
прилоучитъ се. боле перпера ничтоже да
возмоутъ.

1 ѡ томь не имать инв. Р | ѡ томь нема гр. | 1–2 самъ себе въ виноу вложить, ἢ ἑαυτοῦς
ὀλεῦθύνουσι ποιήσοιεν (мн.) | 4 приѣти, ὑπομένειν | ум. работы дѣла иѣкыє, гр. διὰ πρεσβείαν |
5 поставленїа, χειροτονίαν | 5–6 послаемомь] поставляемомь Р, гр. στελλομένους (мн.) | 7
иѣкое нема гр. | 9–10 похвати... на соудъ, ἐκβίβασμόν προσάγεσθαι | 12 не под(о)баєть, μὴ
ἐξεῖναι V 1167, а у CS 1111, AL B 93, V 2184, V 2198, Heimb. ἐξεῖναι | 13 потезанїи, δίκασι | 15 нь.
ἢ | 16 ѡтѣмьренїи Р С М | 17–18 ум. ничто позѡавшемомъ ѡтрокоу на соудъ, гр. σφόδρουλλον |
18–19 ум. или причѣтника или презвѣтера, гр. ἄλλο παντὸς κληρικοῦ ἢ μοναχοῦ | 20–21 ум. нь
тькмо два стамена, гр. πλέον κερατίων δ' | 21 грѣховнаа, ἐγκληματικῇ | 22 ѡ] ѡт(ь) Р | вина,
αἰτίαςις | ѡ имѣнїи, χρηματικῇ | боудеть] есть С | 23 О ѡтроцѣхъ, περὶ ἐκβίβαστῶν | 24 ц(ѣ)-
с(а)ра] ц(а)ра Р М | на исправленїе нема гр. | 27 бл(а)гоговѣннихъ] бл(а)говѣрныхъ Р, гр. εὐλα-
βῶν | 28 не въземлютъ] не възмет(ь) М | 29 ѡ¹] ѡт(ь) М

¹ У V 1167 ова гл. је под бр. ξστ'. ² У V 1167 ова гл. је под бр. ξζ'. ³ У V 1167 ова гл. је под
бр. ξη'.

ако нема налога за то, пити да сам
себе у кривицу увлачи.

64. О томе да ниједну непријатност
не треба да доживи онај ко је, због
некаквог посла или рукоположења
епископа, послат у Цариград или у
неко друго место.

65. О томе да са поштовањем треба
позвати, ако до тога дође, свако све-
штено лице на суд, а испоснице или
црноризнице преко заступника одговор
да дају.

66. О томе да не могу монаси своја
или манастирска судска потезања ли-
чно да обављају, него преко заступ-
ника; и о одговарајућој им од владе-
ле одбрани.

67.¹ О томе да не треба дати ништа
отроку који позива на суд – или све-
штено лице, или презвитера, или од
осталих богобојажљива лика, него
само два стамена, било да тужба буде
кривична или грађанска.

68.² О томе да *отроци*, послани – или
од цара, или од болярїна, или од па-
тријарха на расправу против свеште-
ног или против другог од побожних
лица – више од перпера ништа не узму.

69.³ О томе да се више од перпера ни-
шта не узме уколико се догоди да се за
једну исту кривицу многи опомињу.

- 3 **.ѡ.** О томъ. іако ни єдино҃го же сто҃же-
ниа или кѣзни. не приѣти ѱ(и)с(ко҃у)-
по҃у за цр(ь)ков(ь)ныѣ вещи. а҃ще же
ѡ своихъ. тои за тро҃дѣ посланомо҃у
ѡт(ь) ро҃ко҃у на исправление вѣдасть.
6 тѣкмо икономомъ. или на то поста-
вленымъ цр(ь)ков(ь)наа правити. та-
коваа не възмо҃уть се.
9 **.ѡа.¹** О томъ. іако не имѣти причѣ-
тъ|нико҃у чюждеіе жены вѣ домо҃у сво-
іемъ. а҃ще же свѣдѣтельствованъ бывъ
12 ѡт(ь) дро҃жжины своіеіе ѡт(ь) при-
чѣтнику. не ѡт(ь)сто҃упитъ ѡт(ь) то-
го. лежецемо҃у здѣ правило҃у повинны
15 бо҃детъ.
.ѡв.² О томъ. іако не достоитъ ѱ(и)-
с(ко҃у)по҃у ни єдино҃е же жены имѣти
18 вѣ ѱ(и)с(ко҃у)пни.
.ог.³ О томъ. іако да не живетъ диа-
кониса вѣ єдиномъ домо҃у съ лицемъ
21 зазорномъ. а҃ще же наказана бывши ѡ
томъ не посло҃ушаѣтъ. како под(о)-
баѣтъ ю исправити.
24 **.ѡд.⁴** О творещихъ вѣ с(вѣ)тыхъ сло҃у-
жбахъ метежъ. или досажденіе ѱ(и)-
с(ко҃у)по҃у или причѣтникомъ. или са-
27 мѣмъ монастыремъ наводещихъ. и ѡ
о҃установленѣмъ таковымъ м(о҃у)ч(е)нии.
.ѡе.⁵ О томъ. іако не под(о)баѣтъ мирь-
30 скымъ члов(ѣ)комъ исходити с крѣсты
безъ ѱ(и)с(ко҃у)па и безъ презвѣтеръ.
.ѡѣ.⁶ О томъ. іако не под(о)баѣтъ по
33 степеніи и по старѣишинство҃у вса-

70. О томѣ да ниједно узнемиравање
или подвалу не доживи епископ због
црквених ствари. А ако је због сво-
јих, тај ће дати за труд *отроку* посла-
ном на расправу. Једино економи или
постављени за то да управљају оним
што је црквено – тако нешто да не
узму.

71.¹ О томѣ да свештено лице туђу
жену у своме дому не држи. А уко-
лико, будући осведочен од сабраће –
од свештених лица, не одустане од
тога, биће подвргнут овде положе-
ном правилу.

72.² О томѣ да није дозвољено епи-
скопу ниједну жену да има у еписко-
пији.

73.³ О томѣ да ђакониса не живи у
једном дому са зазорним лицем. А
ако, будући опоменута, не послуша,
исправити је како треба.

74.⁴ О онима који на светим служба-
ма стварају метеж или наносе увреду
епископу, или свештеним лицима,
или самим манастирима; и о казнама
прописаним за такве.

75.⁵ О томѣ да мирјани не могу да из-
лазе са крстовима без епископа и без
презвитера.

76.⁶ О томѣ да не треба по степену,
или по старешинству искључиво,

2 кѣзни, μεθοδεῖαν | приѣти, ὑπομένειν | 4–5 ум. тои за тро҃дѣ... вѣдасть, гр. καὶ σπόρουλλὰ ἀπατεῖσθω | 5 ѡт(ь) ро҃ко҃у] ѡтѣроко҃у Р С М | 7–8 ум. таковаа не възмо҃уть се. τὰς ἀγωγὰς ὑπομένοντων | 9–10 причѣтнику – у гр. следи οἰονδήποτε | 10 чюждеіе жены, συνείσακτον | 12–13 ѡт(ь) дро҃жжины своіеіе ѡт(ь) причѣтнику, παρὰ τῶν συγκληρικῶν | 13–14 ѡт(ь) того нема гр. | 14 лежецемо҃у здѣ, τῷ ἐκκειμένῳ | 16 .ѡв.] ѡа М | не достоитъ] не под(о)баѣтъ С | 17–18 ум. имѣти вѣ ѱ(и)с(ко҃у)пни, гр. συνοικεῖν | 19–20 іако да не живетъ диакониса вѣ єдиномъ домо҃у, μὴ συνοικεῖν διακόνισσαν | 21 наказана, ὑπομνησθεῖσα | 22 не посло҃ушаѣтъ, μὴ ἀπόσχοιτο | 27 ум. монастыремъ, гр. μυστηρίοις | ѡ нема М | 28 таковѣмъ Р | 31 и безъ, ἢ | 32 под(о)баѣтъ нема гр.

¹ У V 1167 ова гл. је под бр. ѡ'. ² У V 1167 ова гл. је под бр. ѡа'. ³ У V 1167 ова гл. је под бр. ѡѣ'. ⁴ У V 1167 ова гл. је под бр. ѡу'. ⁵ У V 1167 ова гл. је под бр. ѡѣ'. ⁶ У V 1167 ова гл. је под бр. ѡе'.

чѣскы. нѣ по избранию || бывати игоу-
мену. такожде и въ женѣскихъ мона-
3 стырихъ.

.оѣ.¹ О томѣ. іако не под(о)баєть не-
знаема члов(ѣ)ка прѣжде трин лѣтъ
6 приѣти въ мнишскы чинъ.

.он.² О томѣ. іако не под(о)баєть
стоужати. вставленіемъ имѣніа. или
9 строеніемъ мнишомъ или причѣтні-
комъ или днакоинсамъ. аще же воста-
ветъ чинъ что под(о)баєть створити.

.од.³ О томѣ. іако не под(о)баєть по-
стригающихъ се имѣніе. монастыреви
въземати въ немже постригоше се.

.п.⁴ О томѣ. іако не под(о)баєть хо-
тецеломъ се пострѣши. раздѣлѣти имѣ-
ніе свое дѣтелъ аще соутъ. причисти
18 же и себе с ними. и възети честь іа-
коже единомомъ шт(ѣ) дѣти. и дати
ю монастыреви. аще же не оуправивъ се-
21 го оумреть. челоу под(о)баєть быти.

.па.⁵ О постригающихъ се въ шброу-
чении. или въ сѣвѣкоуплени брака.

.пв.⁶ О томѣ. іако не под(о)баєть ро-
дителимъ постригающихъ се дѣти че-
сти лишити. ни дѣтелъ хотецемъ се
27 пострѣши родителемъ ихъ.

.пг.⁷ О томѣ. іако не под(о)баєть ро-
дителимъ шт(ѣ) монастырни истрѣзати
30 чедъ своихъ.

.пд.⁸ О прѣходецкихъ шт(ѣ) монасты-
ра въ монастырь. или вставляющихъ
33 чинъ. челоу под(о)баєть быти.

него по избору да бива игуман. Исто-
такое и у женскимъ монастыримъ.

77.¹ О томѣ да не треба незнаног чо-
века пре три године примити у мона-
шки чинъ.

78.² О томѣ да не треба оставлянемъ,
или одржаванемъ имања оптереѣива-
ти монахе, или свештена лица, или
ѣаконисе; и ако оставе чинъ шта тре-
ба чинити.

79.³ О томѣ да имање постриженника
[треба] да узима монастырь у којем се
постригоше.

80.⁴ О томѣ да [треба] онај ко жели
да се постриже, своју имовину да ра-
здели деци, ако постоје, а да са њима
уброји и себе и узме део као једно од
деце и да га монастыру; и ако умре не
средивши то, шта треба да се чини.

81.⁵ О онима који се постризавъју у
обручеу или у брачној заједници.

82.⁶ О томѣ да родители не треба де-
цу која се постризавъју да лише на-
слеђа, нити деца родитеље њихове
који желе да се постригу.

83.⁷ О томѣ да родители не могу своју
децу да извлаче из монастыра.

84.⁸ О онима који прелазе из мана-
стира у монастырь или остављају чинъ;
шта треба чинити.

2 такожде] такоже С | 4-5 незнаема члов(ѣ)ка, ἄγνωστον πρόσωπον | 5 трин] трехъ Р | 7 не под(о)баєть стоужати] подобаєть стоужати Р С М гр. μὴ βαρεῖσθαι | вставленіемъ имѣніа. ἀποκαταστάσει | 10-11 вставетъ чинъ. λειποτακτήσας | 12 не под(о)баєть] подобаєть Р С М гр. διαφέρειν | 14 възимати С | въ немже] въ нихъже Р М | 15 не под(о)баєть] подобаєть Р С М и гр. - ἐξείναι | 15-16 хотецеломъ се нема гр. | 16 пострици С М | 18 с ними] ш ними Р | 18-19 іакоже] іако Р С М | 19-20 и дати ю монастыреви. ἐπὶ λόγῳ τοῦ μοναστηρίου | 23 сѣвѣкоуплени Р | 25-26 чести. κληρονομία | 26 лишити - у гр. следи τῆς ἰδίας | хотецимъ се Р С М | 27 пострици М

¹ У V 1167 ова гл. је под бр. оот'. ² У V 1167 ова гл. је под бр. оѣ'. ³ У V 1167 ова гл. је под бр. он'. ⁴ У V 1167 ова гл. је под бр. од'. ⁵ У V 1167 ова гл. је под бр. п'. ⁶ У V 1167 ова гл. је под бр. па'. ⁷ У V 1167 ова гл. је под бр. пѣ'. ⁸ У V 1167 ова гл. је под бр. пѣ'.

1. **пѣ.**¹ О вѣсхъпѣаюицихъ на бракъ. или
блѣудъ творѣнимъ. с постыницею. или
3 съ днаконисею. или съ чрьноризицею. и
въ оуставленѣмъ тѣмъ запрѣщенни.

2. **пѣ.**² О томъ. ꙗко вѣсѣми вбразы
6 втѣ чѣстныхъ домовъ подѣбають
таковаꙗ изискovati. аще же того
лѣта не втѣ мѣстити се таковоѣ.
9 страны тоѣ властелю въ томъ нера-
дѣиоу. втѣ людскаго комита та-
ковоѣ сквернение моукоу да приметъ.

12. **пѣ.**³ О томъ. ꙗко никоу же не по-
дѣбають досадити или пороугати се
вѣагоговѣнномоу вбра||зоу. или вѣа-
15 комоу црѣковѣнномоу строенню. и въ
повелѣнѣи таковымъ моуцѣ.

Въ слабоу великаго вѣога и спаса на-
18 шего исѣуса хрѣста. и нѣниа сложе-
наꙗ. съ свѣщенными правилами. свѣ-
тыхъ же и вѣаженыхъ апѣсто|лъ. и
21 стопамъ ихъ на коемъждо сворѣ послѣ-
довавшихъ прѣподѣбныхъ втѣцѣ.
прѣписана выше. втѣ разнѣлеженихъ
24 главъ. изглашенихъ иже въ вѣажѣни
кончинѣ втѣ оустинниана цѣсѣ|ра
къ свѣткѣмъ вѣожѣствныхъ новыхъ
27 заповѣднѣ. иже не тѣкмо правѣрныхъ
нашихъ втѣцѣ правнѣомъ послѣдоу-
ють. нѣ и втѣ цѣсѣ|рѣ|скыѣ крѣпо-
30 сти гѣосподѣство дарѣють. с прило-
женнѣмъ законнымъ же и вѣоугодѣ-
нымъ. пользѣноѣ всемоу члѣвѣчѣ|ско-
33 му създанию вѣо|подѣбно смѣтѣце.

85¹. О опима коѣи отимаю за брак
или творѣ блуд са испосницѣмъ, или са
ѣаконисѣмъ, или са црѣоризицѣмъ; и о
запрѣженнѣмъ узакѣненнѣмъ за те.

86². О томѣ да на свѣ начинѣ треба ча-
сни домови то да истражѣ. А не пре-
суди ли се истѣ годинѣ то, пошто се
властѣлинѣ те области о томѣ не брѣ-
не, од ѣавногъ комита за такѣо скверна-
влѣнѣе казну да прими.

87³. О томѣ да нико не можѣ да увре-
ди или да се наруга побѣжномъ лику,
или било коѣѣмъ црквѣномъ устроѣству.
као и о казни прописаноѣ за такѣѣ.

У славу великаго Бога и Спаса на-
шега Исуса Христа, и ово што ѣе сада
сложено са свѣштѣнимъ правилнѣмъ
свѣтихъ и блажѣнихъ апѣстола и пре-
подобнихъ отаца коѣи су слѣдили нѣи-
ховимъ стопама на свакомъ сабору,
прѣписано бѣше изъ глава коѣѣ на ра-
знимъ мѣстѣма лѣжѣ, а обѣавѣнѣе су од
блажѣноскончавшегъ цара Јустинѣи-
ѣана уз кодексъ *Божѣствѣнихъ новѣла*
коѣѣ не само да правилнѣмъ право-
вернихъ нашихъ отаца слѣдѣ, негѣ и од
царскѣ моѣи снагу даруѣу, са закон-
скимъ и бѣоугоднимъ додаткомъ бѣо-
подобно разматраѣуѣи оно што ѣе
корисно читавѣомъ ѣудскомъ створѣнню.

1 на бракъ нема гр. | 2 блѣудъ творѣнимъ. ὑπονομιῶν | творѣнихъ Р С М | с постыницею М | 3
съ днаконисею Р С М | 4 тѣмъ | томъ Р | 7–8 того лѣта | того мѣс (!) Р, гр. εἰς τὸ ἐνιαυτοῦ | 8–9
таковоѣ нема гр. | 9 страны, τῆς χώρας | властелю | властѣлинѣ Р | 9–10 нерѣдѣиоу Р | 10 людска-
го, πρὸς τὸν | комита | мита (!) М | 11 сквернение, τὸ μύσος | 13 досадити, κενεῖν | 15 и нема
С | 16 повелѣнѣмъ Р | таковѣи Р | таковымъ нема гр. | 23 выше | вы выше (!) М | разнѣ. ὁμο-
δὴν | 24 главъ нема гр. | иже | же Р, иже нема С | 25 цѣсѣ|ра | цѣ|ра Р М | 26 къ | съ Р М, къ нема
С | къ свѣткѣмъ, μετὰ τὸν κώδικα | 27 тѣкмо | тѣкмо М | 33 смѣтѣце, περιεχούσαι С S | 111. AL
B 93, V 2198, V 2184, V 2060, V 1167 (односи се на новѣлѣ), а у Heimb. περιεχούσης, у вар. περιεκο-
πούσης (односи се на додатѣк)

¹ У V 1167 ова гл. ѣе под бр. пѣ. ² У B 1167 ова гл. ѣе под бр. пѣ. ³ У V 1167 ова гл. ѣе под бр.
пѣ.

- Заповѣдь прѣвая ѡт(ѣ) новыхъ ноу-
стиниана ц(ѣ)с(а)ра. ѡ прѣвыхъ и ве-
3 ликихъ б(о)жнхъ дарѣхъ и ѡ под(о)-
бнѣхъ б(о)ж(ѣ)ствнымъ и св(е)щеннымъ
правиломъ чьсти. и како | под(о)ба-
6 ють ѡ(и)с(коу)ны или причѣтники на
поставление приводити. и ѡ прочимъ
причѣтникъ строеннѣ. ѡ моужьсцѣмъ
9 же и женьсцѣмъ. и ѡ инѣхъ разли-
чныхъ потрѣбахъ. ихже прѣдъсловіа
прѣжде сего написахомъ главъ .пѣ.¹
12 Глав(а) .а. Велика паче инѣхъ иже въ
члов(ѣ)цѣхъ еста дара б(о)жнѣ. ѡт(ѣ)
вышнѣго дарована члов(ѣ)колюбнѣ.
15 св(е)щеннѣство же и ц(ѣ)с(а)р(ѣ)ство.
ѡво оубо б(о)ж(ѣ)ствнымъ слоуже. се
же члов(ѣ)чьскымъ владѣнѣ пекы се.
18 ѡт(ѣ) єдинного же и того начела ѡбоє
пронсходе. и члов(ѣ)чьскоє оукрашаєта
житнѣ. ꙗкоже ничтоже тако бываєтъ
21 поспѣшениє ц(ѣ)с(а)ремъ. ꙗкоже с(вѣ)-
т(и)тельскаѣ чьсть. нбо и ѡ самѣхъ
тѣхъ присно б(о)гоуи молетъ се. ꙗже
24 бо ии непорочни боудутъ въ всемъ. и
къ б(о)гоу илюще дръзновениє. си же
правило и под(о)бно. оукрашати нач-
27 нѣтъ прѣданыє имъ грады и соущиє
под нимъ. боудеть сьгласнѣ нѣкоє
бл(а)го все ꙗже до||бро члов(ѣ)чьсцѣи
30 дароує жити. селѣхъ же быти вѣроу-
ємъ. ꙗже св(е)щеныхъ правилъ блю-
деннѣ схранитъ се. ихже праведно по-
33 хвалѣемъ и покланѣемъ самовидци

Прва одредба из Новела Јустинијана
цара о првим и великимъ Божијимъ да-
ровима, и о части подобној божас-
твеннимъ и свештенимъ правиламъ; и
како треба епископе или свештена
лица приводити на рукоположење; и
о устројству осталихъ свештенихъ
лица – мужскихъ и женскихъ; и о другимъ
разнимъ потребама, чије предговоре
пре овога написасмо. Глава 87¹

Глава 1. Највећи Божији дарови
међу људима, даровани од вишнѣга
човекољубља, јесу – свештенство и
царство; једно, дакле, да служи ономъ
што је божанско, а друго да влада и
да се стара за оно што је људско. Из
једногъ истогъ начела обоје произходе-
ћи, украшавају људски живот; јер ца-
ревима ништа није тако поспешно
као част свештеника, пошто се и за
њихъ саме увек Богу моле. Јер ако
они буду у свему непорочни и предъ
Богомъ имају смелост, а ови правилно
и како треба почну да украшавају
предате имъ градове, и оно што је подъ
њима, постаће неко добро сагласје,
дарујући све што је добро људскомъ
животу. А ово ће бити, верујемо, ако
се сачува надзирање свештенихъ пра-
вила која, праведно хваљени и сла-
вљени очевици Божије речи, апосто-

1-5 ѡт(ѣ) новыхъ ноустиниана... чьсти. и нема гр. | 2 ц(ѣ)с(а)ра | ц(а)ра Р М | ѡ | ѡт(ѣ) Р |
2-3 великихъ | прѣвовеликихъ Р | 3-4 под(о)бно Р | 6 или, καὶ | 9-11 и ѡ инѣхъ... главъ .пѣ.
нема гр. | 15 св(е)щеннѣство С | ц(ѣ)с(а)р(ѣ)ство | ц(а)р(ѣ)ство Р М | 19 и нема Р М и гр. | 21
поспѣшениє | поспѣшнѣ Р С М и гр. – περισπούδαστον | ц(ѣ)с(а)ремъ | ц(а)ремъ Р М | 21-22
с(вѣ)т(и)тельскаѣ, τῶν ἱερέων | 22 чьсть, σεμνότης | 25 же | иже М | 26 правило | право Р С М и гр.
– ὁρθῶς | 27 умъ, грады, гр. πολιτεῖαν | и нема Р | соущиє | соущиє Р М | 27-28 соущиє подъ нимъ
нема гр. | 32 ихъ же. ἢν (односи се на блюденнѣ)

¹ Испред овогъ заглавља у Р М налази се бр. .мѣ.

в(о)жню словоу прѣдаше ап(о)с(то)ли.
и с(ве)тнѣи ѡ(тъ)ци схранише же и
3 исповѣдаше.

ГЛАВ(А) .В.¹ Заповѣдаемъ оубо в(о)-
ж(ь)ствнымъ выноу послѣдоюще
6 правиломъ. игда кто въ всемъ прочее
врѣме на поставление иеп(и)с(коу)-
пства приводить се. да смотритъ се
9 прѣвѣе житие его по в(о)ж(ь)ств-
номуу ап(о)с(то)лоу. аще чистъ же и
непороченъ по всемоу бес порока боу-
12 деть. и ѡ бл(а)гыхъ дѣлѣхъ свѣдѣ-
тельствованъ же и св(е)щенолѣпнъ. ни
ѡт рединчскыи ни ѡт(ь) свѣтнич-
15 скыи сыи честн. развѣ аще ѡт(ь) млада
възраста по н(ы)нашнемуу оуставоу.
въ монастырь въчтенъ бывъ. свободить
18 се ѡт(ь) чести таковаго реду. че-
тврьтою оубо честь имѣниа прѣвѣе
ѡт(ь)давъ свѣтоу въ немъже бѣше.
21 ни боудеть же ѡт(ь) ѡсобныхъ и на-
рицаемыхъ простыхъ людн. и потомъ
въскорѣ на иеп(и)с(коу)пию въсходе.
24 или съ женою живын или женоу оубо
имын. не д(ѣ)вою же к немуу при-
шд'шоу. или вдовицоу. или ѡт(ь) ино-
27 го поущеною. или наложницею имѣль
боудеть. нь ни дѣтн ни вноучеть да
не имать. ни знаемыхъ закономъ ни
30 навидимыхъ. ни имѣниемъ же да не
коупить с(ве)т(и)тельства. нь под(о)-
бають иемоу почитати прѣжде и

ли – предаше, а свети оци очуваше и
исповедаше.

Глава 2. Прописујемо, дакле, следећи
непрестано божественимъ правилами,
када се неко на рукоположење у епи-
скопство приводит, да се све остало
време гледа најпре његов живот,
према божественѡмъ апостолу. те
чист и непорочан – у свему без поро-
ка да буде, а и добримъ делима засве-
дочен, и свештенослѣпецъ. Да није ни
од војностарешинскогъ, ни од *савет-*
ничкогъ реда, изузевъ ако се није од
младѡгъ узраста, по садашнемъ уставу,
уврстивши се у манастирь, ослободио
од припадања такѡмъ *реду*, давши
претходно четврти деѡ имања *саве-*
ту у којемъ беше. Нити да буде од
особныхъ, званныхъ обичныхъ људи, те да
се потомъ убрзо на епископију узди-
гне; или да са женомъ живи; или да је
имаѡ жену која му није дошла као де-
вица; или удовицу; или од другогъ ра-
спуштеницу; или да је имаѡ наложни-
цу. Али ни деце, ни унучади да нема
– ни оне која су закону знана, ни оне
одбачене. Нити да је за иметакъ купио
свештенство. Него тај треба прет-
ходно да ишчитава и учи *правила*, те

4 Глав(а) нема Р С М | 5 ум. выноу, гр. διὰ πάντων | 6 всемъ] все Р С М и гр. – πάντα | 7 поставление, χειροτονίαν | 7–8 иеп(и)с(коу)пства поставление шив. С | 10 чистъ. σεμνός | 14 рединчскыи, ταξωτικῆς | 14–15 свѣтничскыи, βουλευτικῆς | 15 сын, ὁρμώμενος | 16 чести, τύχης | 16 възраста М | по н(ы)нашнемуу оуставоу, κατὰ τὸ ἥδη διατυπωθὲν | 18 ѡт(ь) чести тако-
ваго реду, τῆς τύχης | 21 ѡт(ь) ѡсобныхъ, ἐξ ἰδιώτου (једн.) | 22 и нема гр. | 26 ум. или, гр. ἀλλ' οὐδὲ | вдовицоу] оудовицоу Р С М | 26–27 ѡт(ь) иного поущеною, διαζευχθεῖσαν | 27–28 или наложницею имѣль боудеть, οὔτε παλλακτὴν | 28 вноучеть] оуноучеть Р С М | 29 ни – у гр. следи ὕπ' ἐκείνου | 30 навидимыхъ] ненавидимыхъ, μεμιστημένους | 31 коупеть М | 32–1 прѣжде и оучити се нема гр.

¹ Испред гл. 2. и даље у срп. р. као и у V 2184, Heimb. нема краткихъ наслова, док их у CS 1111. AL B 93, V 2198, V 1167 има.

- оучити се правиломъ. и тогда прити на поставление. и потомъ иакоже мо-
 3 цино чловѣ)коу исповѣдѣти сиа хра-
 нити. под(о)баѣтъ бо св(е)щеннаа пра-
 вила въ закона мѣсто хранити.
- 6 .Г. Никомоу же шт(ь) иеп(и)с(коу)пъ
 боле единого лѣта шт(ь) своеіе цр(ь)-
 к(ь)ве прѣбыти не под(о)баѣтъ. вбаче
 9 аще и то боудеть по ц(ѣ)с(а)ревоу по-
 велѣнню. да не творить же извѣ||та
 а 214а гла(аго)люще. иако цр(ь)кы моа въ
 12 многыхъ вбидяхъ ієсть. таковаа бо
 причѣтники. или икономы. или посыл-
 ники. под(о)баѣтъ исправляти. и симъ
 15 же бѣ[зъ] ставильныхъ граматы не хо-
 дити. ни пришедшимъ же въ ц(ѣ)-
 с(а)рь градъ явити се ц(ѣ)с(а)реви. нъ
 18 прѣжде прити къ прѣвсв(е)щенномуу
 патриархоу. или къ коіеждо вбласти
 посылникоу шт(ь) неже и ти соутъ.
 21 и тѣмъ сказати вины ієже ради при-
 де. и тако с ними входити къ ц(ѣ)-
 с(а)реви. под(о)баѣтъ же иеп(и)с(коу)-
 24 помъ. вѣстники великыіе цр(ь)к(ь)ве.
 или посылники патриарховы. възвѣ-
 щеномъ бывати ц(ѣ)с(а)р(е)ви. иако да
 27 аще или праведна что просивъ оу ц(ѣ)-
 с(а)ра полоучить или неправедна что не
 полоучивъ вьскорѣ възвратитъ се.
- 30 .Д. Ни въ единой же заповѣди. нѣсть
 повелѣно быти причѣтнику неграма-
 тноу. рекше. ни оумѣю|цоу ни разоу-
 33 мѣю|цоу доврѣ граматы.

тада да буде рукоположен. И потом,
 колико је човеку могуће, да исповеди
 да ће ова чувати, јер свештена пра-
 вила треба уместо закона чувати.

3. Нико од епископа не треба више
 од једне године од своје цркве да од-
 сствује. Међутим, буде ли и то – он-
 да по наредби царевој. Да се не изго-
 вара, говорећи: „Црква моја је у мно-
 гим невољама“, јер тако нешто треба
 свештена лица, или економ, или за-
 ступници да исправљају. И без *пре-*
поручних писам ови да не крећу.
 Нити, кад стигну у Цариград, да се
 јављају цару, већ претходно да дођу
 преосвећеном патријарху или засту-
 пницима оне области из које су и
 они, и тима да кажу разлоге због
 којих долазе, те тако са њима да
 одлазе цару. А епископи треба преко
 весника Велике цркве, или заступни-
 ка патријараха да буду најављени ца-
 ру, тако да, тражећи од цара нешто
 што је праведно – добију или, не до-
 бивши нешто што је неправедно –
 брзо се врате.

4. Ни у једној одредби није дозвоље-
 но да свештено лице буде неписмено,
 то јест да не зна ни да не разуме до-
 бро писмена.

3 исповѣдѣти] исповѣти С | 6 Никомоу же С | 8–9 аще вбаче инв. Р | 9 ц(ѣ)с(а)ревоу] ц(а)ревоу Р М | 10 твореть Р С М | 11–12 иако цр(ь)кы... ієсть, ὡς τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐν δίκαις ἐλκομένης | 14 исправляти, ῥίπεσθαι | 16–17 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р, ц(а)ры М | 17 ц(ѣ)с(а)реви] ц(а)реви Р М | 18 прити нема М | 19 коіеждо] какожеждо М, гр. ἐκάστης | 21 ієже] нхъже С | 22–23 ц(ѣ)с(а)реви] ц(а)реви Р М | 26 ц(ѣ)с(а)р(е)ви] ц(а)реви Р М | 27–28 оу ц(ѣ)с(а)ра нема гр. | ц(а)ра Р М | 30–31 ум. заповѣди. нѣсть повелѣно, гр. τάξει | 31 быти нема Р | 32 ни] не Р С М | 32–33 рекше... граматы нема гр.

.Ѣ. Діако́нсамъ же цр(ь)к(ь)в(ь)нымъ.
 не мѣнѣше пѣтидесятъ лѣтъ быти
 3 повелѣваемъ. аще же въ монастыри
 мѣнши того възраста боудеть по ноу-
 жди да естъ. понеже нѣсть тоу моу-
 6 жьскаго прилѣшениа. ни самовласть-
 наго житиа. нѣ с мно́жествомъ сестръ
 прѣбываніе. не имѣти же діакони-
 9 самъ в'чинюу. рекше. братіе или срод-
 никъ. или нарицаемыхъ любовникъ
 живоуциимъ с ними. нѣ ѿ себѣ самѣмъ
 12 жити. или с родителіи своимъ тѣк-
 ло, и съ всакою истинною и присною
 братіею или съ сестры. и не под(о)ба-
 15 етъ к томоу прише́дши въ діаконъ-
 ство жити съ всакымъ члов(ѣ)комъ
 въ немже естъ назоръ. аще же потомъ
 18 на съчетаніе брака себе въдасть. да
 ѿтнметъ се ѿт(ь) неіе все имѣніе іе.
 21 члов(ѣ)къ же иже ю || поіеть. мѣчно-
 му оуспѣченію повиненъ естъ. и имѣ-
 ніе іего скровнице людьское да при-
 иметь.
 24 .Ѣ. Тѣжде ц(ѣ)с(а)рь ноусти́нианъ.
 епифанію прѣвсв(ѣ)щеномоу архіеп(и)-
 с(коу)пѣ и вселенскомоу патріар-
 27 хоу.
 За(по)вѣдь іенже начело. Иже въ оуз-
 дрѣжаніи мѣншское житіе тако естъ
 30 чьстно. тако присваиати вѣсть бо-
 г(о)ви. приходящаго въ не члов(ѣ)ка.
 іакоже все члов(ѣ)ч(ь)скыіе сквр'ны ѿ-
 33 цѣстити. чиста же іавити и словесно-

5. Прописујемо да црквене ѡконисе
 не буду испод педесет година. А буде
 ли у манастиру испод тог узраста, не-
 ка је по потреби, пошто ту нема ме-
 шања са мушкарцима ни самовла-
 сног живљења, већ пребивања са
 мноштвом сестара. Ђаконисе да не
 живе у реду тобоже браће или срод-
 ника или званих драгих, већ саме за
 себе да живе, или само са својим
 родитељима и са сваком истинском и
 присном браћом, или са сестрама. И
 не сме, уз то, она која ступи у ѡкон-
 ство да живи са било којим човеком
 који је под зазором. Ако, пак, касни-
 је склопи брак, да се од ње узме сва
 имовина. А човек који њу узме под-
 вргнуће се усецању мачем, и његову
 имовину примиће државна благајна.

6. Исти цар Јустинијан, Епифанију,
 преосвећеном архиепископу и васе-
 љенском патријарху.

Одредба чији је почетак: Монашки
 живот у уздржању тако је частан да
 човека који ступа у њега зна тако
 приближити Богу, како би све људ-
 ске нечистоте очистио, показао се
 чист и словесној природи подобан, и

2 пѣтидесятъ] .п. Р | 3 повелѣваемъ] нема гр. | же нема М | 7-8 с мно́жествомъ сестръ
 прѣбываніе, πληθους συνόντος | 8-9 не имѣти же діаконисамъ в'чинюу. рекше, τὰς δὲ τοιαύ-
 τας μὴ ἔχειν ἐν τάξει διῆδεν | 10 любовникъ, ἀγαπητῶν | 11 самѣмъ] самомъ Р, самѣмъ (=
 самѣмъ) орт.-јез. црта М | 13 ум. съ всакою, πᾶσι, како је и у CS 1111, AL B 93, V 2184, V 2198.
 V 1167, у Heimb. ποσὶ ἢ | 14 ум. сестры, гр. θεῖοις | 16 члов(ѣ)комъ, προσώπῳ | 19 не нема Р | 20
 ум. члов(ѣ)къ, гр. ὁ | поіеть] поиметь С | 24 ца(ѣ)с(а)рь] ца(а)рь Р М | 26 и нема Р | 28 За(по)вѣдь
 конј. према Р С М, гр. διάταξις | Заповѣдь іенже начело, διάταξις ἧς ἡ ἀρχὴ има CS 1111, AL B
 93, V 2060, V 2198, V 1167, а V 2184, Heimb. нема | 32 іакоже] іако М | все нема М

моу кест(ь)ствоу под(о)бна. и многаа
 въ оумѣ съдѣловающа. и члов(ѣ)чъ-
 3 скихъ попеченихъ прѣвышша. и иже по
 снхъ. то оубо прѣжде ннѣхъ да речемъ.
 иакоже на в(с)ака врѣмена и по
 6 всѣмъ нашѣмъ землѣмъ аще коли кто съз-
 дати въсхоуцетъ бл(а)гочѣстныи мо-
 настырь. да не имать власти прѣвѣе
 9 самъ того творити. нъ прѣжде в(о)го-
 любиваго еп(и)с(ко)па страны тоѣ да
 призоветъ. ѿн же роуцѣ въздѣвъ на
 12 н(е)бо. мол(и)твою мѣсто | ѿс(ве)-
 титъ б(о)гови. потькнувъ на немъ
 сп(а)с(е)ннѣа нашего вбразъ. рекъше
 15 крѣсть.

.ѿ. Повелѣваемъ оубо в(о)ж(ь)ствъ-
 нымъ послѣдоующе правиломъ. въ мни-
 18 шьское житіе приходящихъ. бл(а)го-
 говѣннымъ игоуменомъ. бл(а)гоч(ь)-
 стныхъ монастырь. неоудобъ въско-
 21 рѣ постригати въ мнишьскыи вбразъ.
 аще свободни соуть аще же раби. нъ
 вса три лѣта да трѣпетъ въ монасты-
 24 ри. не спод(о)бльше се и еще мнишь-
 скаго вбраза.

.и. Аще же прѣжде сконча(ни)а три
 27 лѣт(а) придетъ нѣкто и нѣкоѣго
 ѿт(ь) ѿбещавшихъ се. иако раба из-
 влѣщи изъ монастыря въсхоуцетъ. гл(а)-
 30 гол)е иако възель естъ нѣкоѣ имѣннѣ
 и того ради приѣже въ монастырь.
 повелѣваемъ томоу неоудобъ того
 33 дѣлати. нъ прѣвѣе показати аще исти-

који много шта у уму делотвори, и
 уздиже се изнадъ човечѣиѣхъ брига, и
 тако даље.

Пре свега, дакле, да кажемо, за сва
 времена и по свој нашој землѣ, ако
 некада неко усхтедне да сазидѣ бла-
 гочасни манастир, да не буде властан
 самъ то први да чини, већ претходно
 богољубивог епископа дотичне об-
 ласти да позове, а он, уперивши руке
 на небо, молитвомъ ѣ место посвети-
 ти Богу, побовши на ѣму изобра-
 жење спасења нашегъ, односно крст.

7. Прописујемо, дакле, следећи бо-
 жажственимъ правилами, да оне који
 ступају у монашки живот, побожни
 игумани благочаснихъ манастира
 олако не постригавају у монашки
 лик, било да су слободни или робови,
 него три пуне године да издрже у ма-
 настиру док се не удостоје монашкогъ
 лика.

8. А ако неко пре навршења три го-
 дине дође и некога од заветованихъ
 као роба усхтедне изъ манастира да
 извуче, говорећи како је узео неки
 иметакъ и збогъ тога прибегао у мана-
 стир, налажемо му да то олако не чи-
 ни, већ најпре да докаже да ли је ис-

2 съдѣловающа] съдѣвающа С | 5 в(с)ака конј. према Р С М, гр. πάντα | 6 землѣмъ – у гр. следн
 βασιλείας | аще коли] аще ли коли Р М, гр. εἴποτε | 10 тоѣ] тоѣ еп(и)с(ко)па Р | 12–13
 ѿс(ве)титъ, ἀφιερώσει | 14 вбразъ, σύμβολον | 14–15 рекъше крѣсть нема гр. | 21 постригати Р
 М | 23 да трѣпетъ] да потрѣпетъ С, προσκارتεῖν | 26 сконча(ни)а конј. према Р С М, гр. εἴσω |
 28–29 извѣщати С | 32–33 дѣлати того инв. Р

на ієсть и рабѣ ієсть. и покрадѣ оубѣ-
 жалѣ. или въ злѣ житии. и въ мно-
 3 гыхъ винахъ сын. ѡт(ъ)вѣже своеіє
 дѣла вина. въ монастырь || же выни-
 де. не истинною въздрѣжання жєлаіє.
 6 такога ѡт(ъ)дати г(о)с(поди)ноу
 ієго. и съ имѣніємъ ієгоже ради по-
 влачимъ ієсть. аще и то въ монастыри
 9 боудеть. г(о)с(поди)нѣ же ієго да въ-
 дастъ вѣроу іако ничтоже зла не
 створиѣтъ іємоу. аще же ѡгла(гола)нѣ
 12 бывъ и ѡт(ъ) гла(агола)ющаго на нѣ ни
 ѣ челѣ же ѡбличенъ бывъ. іавитъ же се
 смѣренъ и кроткъ. и свѣдѣтельство-
 15 ванъ боудеть іако и въ своего г(о)-
 с(поди)на добръ бѣше. и аще не свръ-
 шило се боудеть и ієще три лѣтъ врѣ-
 18 ме. нѣ оубо и тако прѣбываієтъ въ
 монастыри избавль се шетанна повла-
 чєннхъ ієго. трѣлѣтномоу же врѣмени
 21 прѣшѣд'шоу. оубѣдѣнъ бывъ всѣли
 іако достоинъ. мниш'кон спод(о)бити
 се чистоты. власти никомоу же не да-
 24 іємъ ѡт(ъ)ноудѣ. испытovati что
 іаже ѡ немъ довлѣієтъ во ієже по силѣ
 на ѡчищєніє сѣгрѣшеніємъ. трѣлѣ-
 27 тнаго врѣмене свѣдѣтельство. оукра-
 дєна іаже въ ннх'же ѡбрѣтоше се да
 въ|змоутъ се. аще же работы избѣгъ
 30 покоусит' се монастырь ѡставити. и
 иного житиѣ ѡбразъ приєти. рекше
 вѣлцѣ пакы быти. власть даіємъ г(о)-
 33 с(поди)ноу ієго. привлѣщи ієго к' сєвѣ

тина то да је роб. и да је покравши
 побегао, или је због лошег живота, и
 будући у многим кривицама, одбегао
 због своје кривице, а у манастир ушао
 не желећи истинско подвизавање.
 Таквога предати господару његовом
 са иметком због којєга га потеже –
 буде ли и то у манастиру – а господар
 његов да пружи уверавање да му
 ништа лоше неће учинити. Уколоко
 се оптужени, ни у чему неразобличен
 од онога који га тужи, показао као
 смиран и кротак и посведочен да и
 код свога господара добар беше, и
 ако још не буде истекло време од три
 године, ипак да пребива у манастиру,
 избавивши се од дрскости оних који
 га повлаче.

А кад трогодишње време прође, бу-
 дући од свих осведочен као достојан,
 да се удостоји монашке чистоте. Ни-
 коме уопште не дозвољавамо да
 нешто о њему испитује, јер је по
 снази за очишћење сагрешења дово-
 льно сведочанство трогодишње вре-
 ме. Украдено што се код њих нађе,
 да се врати.

Уколико, избегавши ропство, поку-
 ша манастир да остави и други начин
 живота прихвати, односно да опет
 буде *белац*, дозвољавамо господару
 његовом да га доведе себи, указујући

2 или въ злѣ житии] и злѣ въ злоб'нѣ житии Р | 4 дѣла] дѣле М | 4–5 выниде] въшѣд(ъ) Р |
 5 въздрѣжання, ἀσκήσεως | 6 г(о)с(поди)ноу, τῷ κекτημένῳ | 7 ієго нема гр. | съ имѣніємъ, μετ'
 ὧν | ум. ієгоже ради, гр. ὡς εἰκὸς | 7–8 повлачимъ ієсть, ὑφείλετο | 11 же нема С М | ѡгла(гола)нѣ,
 ὁ ἐγκαλούμενος | 12 ѡт(ъ) гла(агола)ющаго] ѡгла(аго)лющаго Р | 12–13 ум. и ѡт(ъ) гла(а-
 гола)ющаго... бывъ, гр. οὐδὲν τοιοῦτον ἐλέγχοντο | 15 въ] оу Р С | 15–16 въ своего г(о)с(по-
 ди)на, παρὰ τῷ κекτημένῳ | 15–17 іако и въ своего... сврѣшило се боудеть нема М | 20 три-
 лѣт'номоу С | 21 оубѣдѣнъ, ἐγκριθεὶς | 22 мниш'ские Р. мниш'ское С М | 23 власть С | ни-
 ком'же С | 24 испытovati, πολυπραγμονεῖν | 24–25 іаже что ннв. Р | 25 по силѣ, πρὸς μετρίαν |
 26 на] ієже на Р | 28–29 да възмоутъ се] да възвратет се М, гр. ἀποδιδομένῳ | 31 приєти, μετα-
 δίδωκεν | 31–32 рекше вѣлцѣ пакы быти нема гр. | 33 к' сєвѣ нема гр.

показуюцѣи ѿ обычаѣи его. и пакы въ
равѣхъ того имѣти.

3 .Ѧ. Аще же кто ѿсѣти въ себе мо-
настыреви. и постригъ се въ мнѣшскыи
вбразъ. въсхощеть пакы мирское
6 възети житіе. тѣ оубо вѣсть како ѿ
себѣ ѿтѣвѣцѣи. имѣниіе же имено
съ собою въсе (!) въ монастырь. въ мона-
9 стырѣцѣи власти да боудеть.

11. И тожде к снмъ повелѣваемъ. іако
хотен пострѣци се. прѣжде въхода въ
12 монастырь власть имать въ своеимъ
имѣниіи творити іакоже хощеть. въ-
шѣдъшоу бо іемоу въ монастырь послѣ-
15 доуѣтъ іемоу имѣниіе. и аще безъ за-
вѣщаниа вънесетъ ѣ. аще дѣти имать.
и аще боудеть прѣжде || даль имъ
18 нѣкоѣ имѣниіе. или дара дѣла бываю-
щаго прѣдъ бракомъ. или извѣтомъ
вѣна даль боудеть. и творитъ тако-
21 ваіа. четвертоу чести ѿтѣвѣ-
цѣанаго имъ имѣниіа. ни іединаго же
причестіа въпрочимъ имѣниіи да не
24 имѣють дѣти. аще же ничтоже не
даль іестъ имъ или мѣнше четвертоѣ
чести. и по вбещаниіи постригающаго
27 се въ чрънце. ничтоже мѣнше четвер-
тоѣ чести дѣлжно іестъ дѣтемъ. или
на исплненіи томоу іеже прѣжде въ-
30 зеше. или на всоу чести достоинноу
имъ дати. аще же женоу имать. да
хранитъ се іен вѣно и іеже по кончинѣ
33 свѣщаниіе. аще по семъ въ воннѣство

и на ѣегов [правни] положај, да га
поново међу робовима има.

9. Ако неко, посветивши себе мана-
стиру и постригавши се у монашки
лик, усхтедне поново да прихвати
мирски живот, тај, дакле, зна како за
себе одговара. Иметак колики је са
собом унео у манастир, у манастир-
ском власништву да буде.

10. И ово уз то прописујемо – да је
онај ко хоће да се постриже, пре ула-
ска у манастир слободан да са својом
имовином поступи како хоће, јер кад
уђе у манастир, са њим следи и имо-
вина, па било да је и без завештања
унесе. А ако има децу и ако им рани-
је буде дао неки иметак – или због
дара који бива пре брака, или на име
мираза буде дао – и тако нешто чини
четврти део од незавештаног њего-
вог имања, ни једног делића на пре-
осталој имовини деца да немају. А
ако им ништа није дао, или мање од
четвртог дела, онда и после завета
оног ко се постригава у црнорисце,
ништа мање од четвртог дела да при-
пада деци – или као допуна ономе
што раније узеше, или као цео део
који им треба дати. Уколико, пак,
има жену, да се чува њен мираз, као
и оно што је договор да по смрти
буде. Ако по овоме неко себе уврсти

1 ѿобычаѣи. τὴν τύχην | ѣго нема гр. | 3 же нема М | 4 постригъ се. τυχῶν | 5 мирское. ἰδιωτικὸν |
6 възети нема С | възети житіе] житіе въсприѣти Р | 7 ѿтѣвѣцѣи. ἀπολογήσεται | 8
въсе (!) грешка писара. треба вънесе као у Р С М и гр. – εἰσῆγε | 9 власти. τῆς δεσποτείας | 10 к
снмъ нема гр. | 11 пострици се М | 13–14 въшѣдъшоу] въшѣдъшомъ М | 14 бо нема М | іемоу]
іемоу и Р С | 15 имѣниіе] и имѣниіе Р С М. τὰ πράγματα | 22 имъ. αὐτοῦ | имѣниіа. περιουσίας | 23
имѣниіи. περιουσίας | 31 дати] дати Р М | 33 аще] аще же Р С М | 33–1 кто... по семъ инв. С

себе вѣчтеть кто. или въ мирьскыи
вбразь пакы вѣнидеть. да встанеть
3 наѣвнне его въ монастыри въ немже
постриже се.

.аї. Пире же и въ дру҃гый монастырь |
6 вт(ь) того прѣидеть. и тако имѣние
его прѣвыи монастырь да имать. аще
же и причьтиньскаго поставления
9 спод(о)вѣтъ се. не под(о)баѣтъ иемоу
по причьтиньскомѹ дръзновению на
с'четаннѣ брака прити. якоже есть
12 чѣтцемъ или пѣвцемъ подобно. ни на-
ложнице наѣвн. или иелика соутъ та-
коваа. аще же в семь нерадитъ да
15 изврьжеть се всачьскы вт(ь) числа. и
прочее просты члов(ѣ)къ боудеть. въ
воиньство или въ инъ чинъ вѣннѣ не
18 надѣе се. аще не хоцетъ прѣжде изре-
ченымъ вт(ь) насъ запрѣщениемъ по-
виньнъ быти. да бываѣтъ же въ врѣме
21 потрѣбы игоумень. не всачьскы по
чиноу и по старѣишиньствоу. нъ по
достоиньствоу искоушаѣемъ и да избе-
24 реть того прѣвое иеп(и)с(коу)пъ и про-
чинѣ. и таковыымъ бывати не тъкмо въ
моужьскыхъ монастырихъ. нъ и въ
27 женьскыхъ повелѣваѣемъ. ||

.вї. Заповѣдь иенже начело. Тъжде
ц(ѣ)с(а)рь иоустинианъ. иван(ьн)оу
30 иепархоу воєводьскомѹ. дваши ипатоу
бывшоу и патрикию. многы св(е)ще-
ныѣ написавше законы. в в(о)голю-
33 бивыхъ же иеп(и)с(коу)пѣхъ. и потомъ

у војску, или у мирски лик опет уѣ,
негова имовина да остане у манас-
тиру у којем се постригао.

11. А уколико из тога у други мана-
стир преѣ, и тада негову имовину
први манастир да има. Удостоји ли се
рукоположења за свештеника, не
может да по смелости свештеничкој
склапа брак, како је то чатцима и
појцима допустиво. Ни наложницу да
има, или нешто слично томе. Ако
ово пренебрегне, да се на сваки на-
чин избади из *реда* те и надаље оби-
чан човек да буде, не надајући се да
ступи у војску или у друго занимање,
уколико не жели да буде подвргнут
запрећењима која смо напред изре-
кли.

А игуман да постаје у време потребе,
свакако не по реду и по старешин-
ству, него према достојанству, прове-
рен, и да га изабере најпре епископ
па остали. И тако нешто да бива не
само у мушким манастирима, него и
у женским – наређујемо.

12. Одредба чији је почетак: Исти
цар Јустинијан Јовану епарху војвод-
ском, двапут ипату, и патрикију.
Многе свештене законе написавши о
богољубивим епископима, па потом о

1 вѣчтеть, ἐπιδοίη | мирьскыи, гр. ἑτερον βίου | 2 пакы вѣнидеть нема гр. | 6 придеть Р | 11 прити
браака инв. Р | 12 или] и С. гр. ἢ | 14 нерадитъ] неродить Р С. гр. περιφρονήσοι | 14–15 да
изврьжеть се, ἐκβαλλέσθω | 15 ум. числа, гр. τοῦ κλήρου | 17 чинъ, ἐπιτήδευσιν | 22 и по старѣ-
ишиньствоу нема гр. | 24 прѣвое, Р | 26 моужьскыхъ] моужьсцѣмъ С, нема гр. | 27 ум. женьскыхъ,
гр. τοῖς ἀσκητηρίοις | повелѣваѣемъ, βουλόμεθα | 30 иепархоу, ἐπάρχῳ | воєводьскомѹ,
πραιτωρίων | 30–31 ипатоу бывшоу, ἀπὸ ὑπάτων | 31 патрикию, πατρικίῳ | многы] много С

ѡ всемъ св(е)щеннѣствѣ. и ѡ бл(а)-
 гоговѣниихъ же мнѣхъ. и маломъ
 3 прѣжде сего то створше въ нихъже
 въсхотѣхомъ. бл(а)гоговѣниимъ мнѣ-
 хомъ тъкмо ѡт(ъ) градскихъ ѣп(и)-
 6 с(коу)пъ под нимже соуть монасты-
 рѣ ихъ позываемомъ быти на соудъ.
 оубѣждени быхомъ ѡт(ъ) мѣны в(о)-
 9 голюбиваго ѣп(и)с(коу)па прѣбогатаго
 сего града и вселенскаго патриарха. и
 бл(а)гоговѣниимъ причѣтникомъ та-
 12 ковое дати свободеніе. ꙗкоже аще
 кто имать нѣкаковоу распроу с нѣ-
 кымъ. пръвое в(о)голю(би)вомоу ѣп(и)-
 15 с(коу)поу под нимже естъ. и възвѣ-
 стити ѡ томъ и бес писаниа расоу-
 жденіе приетѣ. и аще боудеть се. ни
 18 стоужати имъ ни повлачити же на
 градское соудѣще. нъ бес писаниа и
 бес пагоубы принимати ѡбразъ равнь
 21 писаномоу. аще тако ѡба соупьрника
 въсхоцѣта. и прѣмѣнѣта се дроугъ
 къ доугоу (!) ѡт(ъ) завѣсти. аще же
 24 нѣкоѣго ради неоудовѣа. не боудеть
 възможно ѣп(и)с(коу)поу раздрѣшити
 вины. и тогда свободно боудеть и прѣдъ
 27 градские властеле ити. и еже възе-
 млютъ ѡт(ъ) цр(ъ)к(ъ)ве всемоу храни-
 моу соуцоу. ꙗлика же бл(а)гого-
 30 вѣниимъ причѣтникомъ в(о)ж(ъ)ствъ-
 ныѣ заповѣди дають. и да потыцѣт се
 конць положити соудоу. и аще оубо ѡ
 33 градскихъ винахъ повлачеть се. тоу

всемъ свештенству и о побожнимъ мо-
 насима, а не давно пре овога учини-
 вши то што желесмо – да побожне
 монахе само градски епископи, под
 којима су њихови манастири, могу
 позивати на суд – убедѣ нас Мина,
 боголюбиви епископ пребогатог
 овог града и васеленски патријарх,
 да треба и побожнимъ свештенимъ ли-
 цима дати такву слободу да, ако ко
 има некакав спор са некимъ, најпре
 боголюбивог епископа, под којимъ је,
 обавести о томе, и да усмено добије
 мишлѣње. А догоди ли се то, да нема
 потребе ни оптуживати а ни повла-
 чити се по грађанскомъ суду, него ус-
 мено и без трошкова примити вид
 раван писаномъ, уколико оба супарни-
 ка тако хоће, нека се један насрамъ
 другог растерете завѣсти. Ако, пакъ,
 због некакве потешкоће епископ не
 узмогне да разреши кривѣцу, тада ће
 слободно моћи и пред градске вла-
 стеле да иду. А пошто се оно што
 Црква пружа све примени, колико
 побожнимъ свештенимъ лицима божа-
 ствени прописи дају, да се потруде да
 суђењу положе крај.

Уколико се потежу због грађанскихъ
 крѣвица, ту су онда надлежни бо-

2-3 и маломъ прѣжде сего, καὶ ἑναγχος | 3 створше] створѣимъ М | 6 нимже] нимъже М | 8
 оубѣждени быхомъ, ἡττήθημεν AL B 93, V 2060, V 2198, а у CS 1111, V 1167, V 2184, Heimb.
 ἡττήθημεν | 9 ум. ѣп(и)с(коу)па, ἐπισκόπου V 1167; у CS 1111, AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198,
 Heimb. – ἀρχιεπισκόπου | 12 дати] дати Р М | 13 нѣкаковоу
 распроу, χρηματικὴν | 15-16 възвѣстити С М | 16 и нема С | 17 боудеть се Р | 22-23 дроугъ къ
 доугоу (!), πρὸς ἀλλήλους | 23 доугоу (!) грешка писара; треба доугоу као у Р С М | завѣсти,
 ἐρίδος | же] же и М | 26 вины, τὴν ὑπόθεσιν | и! нема гр. | 27-29 ум. и еже въземлютъ... соуцоу,
 гр. τὼν προνομίων πάντων φυλαττομένων | 29 ꙗлика же С | 32-33 ум. и аще оубо ѡ градскихъ
 винахъ повлачеть се. гр. εἰ μέντοι περὶ ἐγκλημάτων ἐνάγοιτο, εἰ μὲν πολιτικῶν

оубо соудѣти и под(о)бнии соудити бо-
 лиаре. аще же ѡт(ъ) инѣхъ ѡвластии.
 3 скон имъ властеле да боудѣть соудие.
 и да не прѣстоупаетъ соудъ двоу
 м(ѣ)с(ѣ)цоу ѡжиданиемъ. ѡт(ъ) нел-
 6 же начело быс(тъ). іакоже въ брьзѣ
 положити веши концъ. ѡномѣ іавѣ
 соудѣти || иже повинны быти ѡт(ъ)
 9 ѡбою мнѣти се. того ѡвласти вл(а)-
 д(ы)ка и казни достоинѣ ѡсоудити
 іего. прѣвѣ оубо ѡбнаженоу быти то-
 12 мѣ. св(ѣ)щеннычаго сана. ѡт(ъ)
 б(о)голюбиваго іеп(и)с(коу)па. и тако
 подъ законѣи роуцѣ прѣданоу быти
 15 на казнѣ. аще же боудеть цр(ъ)-
 ков(ъ)нын грѣхъ. трѣбоуе цѣломоу-
 дрна. и запрѣщенни цр(ъ)ков(ъ)ныхъ.
 18 іеп(и)с(коу)пъ таковоіе да соудитъ. не
 хотеиелъ бо да оувѣдетъ таковыи
 винны градьсци боліаре.
 21 .г҃. Заповѣдъ іеиже начело. **Тъже**
 ц(ѣ)с(а)рь. иваноу іепархоу вонско-
 мѣ. второе ипатоу бывшоу и па-
 24 трикию. и іеже ѡ законѣхъ потыца-
 ние. и ина вса сего ради по все д(ъ)-
 ни нами исписають се. пол'зы ради ва-
 27 шимъ. издѣвающе се оубо и безмѣр-
 ное оуставляюще. оугодноіе же и прѣ-
 мѣрноіе в того мѣсто вносеи.
 30 Заповѣдаемъ оубо аще св(ѣ)щенныхъ
 цр(ъ)ковъ кто. или прочиыхъ чьст'ныхъ
 домовъ людьскыми длъжьны естъ да-
 33 н'ми. и ни ѡт(ъ) коудѣ же не имать

лъари да суде. А ако су из других
 области, сопствена властела да суди.
 И суд да не прекорачи два месеца од
 самог почетка, како би се ствари
 што пре окончале. Оног за кога је
 јасно да ће бити окривљен по ми-
 шљењу оба суда, господар дотичне
 области ће и осудити одговарајућом
 казном. Прво, дакле, да га богољу-
 биви епископ лиши свештеничког
 чина, те тако под руком закона да
 буде предат на казну. Уколико грех
 буде црквени, који тражи отречење
 ње и црквена запрећења, тако нешто
 епископ да суди, јер нећемо да такве
 кривце знају градски бољари.

13. Одредба чији је почетак: Исти цар,
 Јовану епарху [војводском], двапут
 ипату, и патрикију, а у вези са оним
 што се односи на старање о законима,
 и на све остало што због овога свако-
 дневно исписујемо користи ради ваше,
 укидајући, дакле, оно што је распли-
 нуто и несразмерно сложено, а уно-
 сећи, уместо тога, оно што је одго-
 варајуће и сразмерно.

Заповедамо, дакле, ако ко од свеште-
 них цркава или осталих часних домова
 дугује јавне дажбине и ниоткуда нема

1 и нема Р и гр. | 2 ум. аще же ѡт(ъ) инѣхъ ѡвластии. гр. ἐπὶ δὲ τῶν ἐπαρχῶν | 3 скон им
 властеле, οἱ τοῦτων ἡγούμενοι | 4 соудъ нема Р | 4-5 двоу м(ѣ)с(ѣ)цоу] двою м(ѣ)с(ѣ)цемъ М |
 5 ожданіемъ, προθεσμίαν | 5-6 ѡт(ъ) неліже] ѡт(ъ) нелѣже Р С | 9 того] тоіе С | 9-10
 вл(а)д(ы)ка, ὁ ἡγούμενος | 10 и нема С | 14-15 прѣданоу быти на казнѣ, γίνεσθαι | 18-19 не
 хотеиелъ бо] не хотеиелъ бо Р | 20 винны, ὑποθέσεις | 22-23 вонскомоу, гр. πραιτωρίων Р | 23
 ипатоу бывшоу, ἀπὸ ὑπάτων | 23-24 патрикию, πατρικίω | 26 списають' се Р М | 26-27 вашиимъ]
 вашеіе С | ум. вашиимъ, гр. τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις, ὅπερ ἐξευρίσκομεν | 28 оуставляюще, παύον-
 τες | оугодноіе, ὡρισμένον | 28-29 прѣмѣреноіе Р М, μεμετρημένον | 29 носеи Р | 30 Заповѣ-
 даемъ, Θεσπίζομεν

таковаго дльга ѡт(ь)дати. снѣти се
 под(о)бають всѣмъ коупно. причѣтнѣ-
 3 ком же и б(о)голюбивоу иеп(и)-
 с(коу)поу. тоѣ цр(ь)к(ь)ве. к снм же
 и митрополитоу. и прѣдлежецемъ
 6 б(о)ж(ь)ств(ь)нымъ словесемъ. рекше.
 с(ве)томоу иев(а)нг(е)лию. ѡ веци и-
 стезаніи створити. и аще не іавит' се
 9 ино ничтоже іеже быше продаи и безъ
 оуслиаи раздрѣшани людскни дльгъ.
 тогда власть имѣти имъ. и недви-
 12 жимыхъ стежании прикоснути се.
 соуду таковоу прѣдлежецоу. и
 събравшемъ се оу кнеза ѡвласти тоѣ. и
 15 тако стежании недвижимыхъ прико-
 снути се. цр(ь)ков(ь)наа же стежаниа
 недвижимаа соуть села. нивы. и вино-
 18 гради и ина таковаа. ѡт(ь) тѣхъ оубо
 продати раздрѣшениа ради дльгоу. ||
 21 тоу сѣдецемъ соудниамъ. коупоуощи
 оубо. людскомоу члов(ѣ)коу оуда-
 ваютъ цѣноу. и писание показаниа
 ѡт(ь)тоуду приимлють. и ѡт(ь)да-
 24 ютъ людскни дльгъ. и оутврѣждение
 ѡт(ь)тоудѣ имѣють. и не боѣтъ се
 прѣжде изложенаго нами закона. про-
 27 даніе же створше и неповинни соуть.
 людскаго же писаниа показанию іавѣ
 на память всѣмъ почтену бывшоу.
 30 тоу соущемъ написаномъ и (ст)воршемъ
 е. рекше. писавшимъ и вдавшимъ іе.
 и да храними бываютъ добрѣ таковыи
 33 граматы въ с(ве)тыхъ цр(ь)к(ь)вахъ.

1 ѡт(ь)дати. ποιῆσαι τὴν ἀπόδοσιν | 4 тоѣ цр(ь)к(ь)ве. τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας V 1167, а у CS 1111.
 AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198, Heimb. – τῆς αὐτῆς πόλεως | цр(ь)к(ь)ве] страны C | 5 прѣдлеже-
 цимъ C | 6–7 рекше. с(ве)томоу иев(а)нг(е)лию нема гр. | 7–8 истезаніе створити, ἐξετάζεσθαι | 9
 ино ничтоже. μηδὲ εἰς πόρος | 11 и нема P M | 13 такомоу M | 14 ум. събравшемъ се. гр. δεκρέτου
 ἡγομένου | 15 недвижимыхъ] невидимыхъ (!) P, гр. ἀκινήτων | 16 же нема C | 16–18 цр(ь)ков(ь)наа
 же... ина таковаа нема гр. | 20 соудниамъ сѣдецимъ инв. P | соудниамъ] и соудіамъ M | 20–22 ум.
 тоу сѣдецемъ... цѣноу. гр. τῶν μὲν ὠνομένων ἐπὶ τὸ δημόσιον καταβαλλόντων | 21–22 оудава-
 ютъ] давуютъ C | 25 ѡт(ь)тоуду P C | 26 прѣжде нема P | 28 писаниа показанию, ἀποδείξεων
 (мн.) | 29–30 всѣмъ почтену бывшоу. тоу соущемъ нема гр. | 30 написаномъ и (ст)воршемъ,
 ἡγομένων καὶ κατατεθειμένων | (ст)воршемъ конј. према P C M, гр. ἡγομένων | 32 добрѣ таковыи
 нема гр. | 32–33 таковыи граматы добрѣ инв. C | 33 граматы. ἀποδείξεις (једн.)

такав дуг да измири, сви заједно тре-
 ба да се сакупе – свештена лица и бо-
 гољубиви епископ дотичне цркве, а
 са овима и митрополит, те пред по-
 ложеним *Божаственим речима*, од-
 носно *Светим јеванђељем*, да испи-
 тају ствар. И ако се не покаже ништа
 друго што би могли продати и без
 напора измирити јавни дуг, тада им је
 дозвољено и непокретне имовине да
 се прикосну, а пошто се донесе таква
 одлука, и окупе се код кнеза дотичне
 области, па тако да се прикосну и
 непокретне имовине.

А црквена непокретна имовина су
 поља, њиве и виногради. и остало
 слично. Од тога, дакле, продати ради
 измирења дуга. У присуству судија,
 дакле, они који купују, порезнику по-
 лажу цену и писмену потврду отуда
 примају; предају јавни дуг те сигур-
 ност отуда имају. И да се не боје за-
 кона који напред изложисмо. А они
 који извршише продају – нису криви.
 Јавна писмена потврда јасно наводи
 да се поштује све што је ту написано;
 и оне који су је сачинили, односно
 оне који су је написали и дали. И да
 се такве потврде добро чувају у све-
 тим црквама ради показивања да су

на показаніе яко и людскыя данн
 3 ѡт(ъ)даны быше и не могуцимы
 и ѣкымы ѡт(ъ)дати людскаго дльгоу.
 и тако продаианіе недвижимымъ
 6 цр(ъ)ков(ъ)нымъ стежаниемъ ствара-
 етъ се. того ради и соуднамы снити
 се повелѣхомъ. да и людскы дльгъ
 9 свѣдѣтельствоуеъ се. и | ѡт(ъ) ко-
 лицѣхъ лѣтъ снуде. и како не ѡт(ъ)
 богатства раздрѣшенъ бытъ. нъ по
 12 поуѣди на продание стежаниа приде.
 и аще оубо простын члов(ѣ)къ нѣкто
 дльжники боудеть. можетъ по селмоу
 15 въразоу възимати недвижимаа стежа-
 нна. и тоу соуднамы сѣдецемъ. на
 разчитаніе по истинѣ дльжнымъ
 18 елмоу на продаианіе недвижимаго сте-
 жаниа принти. ѡт(ъ)елмем же ѡт(ъ)
 сего закона. с(ве)тоую и великоюу
 цр(ъ)ковъ. и соуцааа школо іеіе. и мо-
 21 нитвѣныя дома. ихже попеченіе на
 нѣи лежить.

·Ді. Заповѣдъ еіже начело. Многымъ
 24 разанчнымъ закономъ. ѡ продаианіи. и
 ѡ сажденіи. и ѡ нанмѣхъ. и ѡ прочи-
 нымъ правленіи цр(ъ)ков(ъ)ныхъ вещици.
 27 пришьд'шемъ. свѣдаемъ симъ шбыети
 закономъ. власть оубо даемъ бл(а)го-
 30 чьстнымъ цр(ъ)к(ъ)вамъ. соуцимъ въ
 всѣхъ шблаетехъ. на(ше)го прѣвыванна.
 не тькмо же || нъ и монастыремъ иже
 33 въ ц(ѣ)с(а)ри градѣ и школо іего. не
 тькмо въ врѣме насажденіе творити.

јавни порези измиренн и за неке који
 нису могли да измире јавни дуг. па је
 тако дошло до продаје црквене непо-
 кретне имовине. Ради тога нареди-
 смо и судијама да се окупе како би се
 јавни дуг засведочио, као и за које
 године је сакупљен; и да није од
 готовине измирен, већ да по нужди
 до продавања имовине дође.

А ако, дакле, и неки обичан човек
 дужник буде, може на овакав начин
 да издваја непокретну имовину. А ту
 присутне судије да прорачунају коли-
 ко је заиста дужан да прода непокре-
 тне имовине.

Изузимамо од овог закона Свету и
 Велику цркву и оно што је у њеној
 околини, и молитвене домове о који-
 ма старање на њој лежи.

14. Одредба чији је почетак: Многе
 разне донете законе о продаји, и о за-
 купу, и о најму и о другим управља-
 њима црквеним стварима – науми-
 смо да обухватимо овим законом.
 Овлашћујемо, дакле, не само благо-
 часне цркве постојеће у свим обла-
 стима наше државе, него и оне мана-
 стире у Цариграду и околo њега, да не
 дају под закуп само привремено не-

З дльга С | 6 того] того бо Р М | 6-7 ум. и соуднамы снити се повелѣхомъ. гр. καὶ τὴν τοῦ
 декрѣтоу ποιήσιν ἐπετρέψαμεν | 9-10 ѡт(ъ) богатства. ἐκ χρημάτων | 11 продаианіе] продаианіе
 М | 12 простын] прочини С, гр. ἰδιώτης | 14 възимати. πρὸς σολοῦτὸ | 15 ум. и тоу соуднамы
 сѣдецемъ. гр. κἀνταῦθα декрѣтоу γινόμενον | сѣдецимъ С | 15-16 на разчитаніе. πρὸς τὸ
 мѣτρον | 17 продаианіе] продаианіе М | 21 попеченію М | 23 еіже] иже и Р М | Многымъ – у гр.
 следи καὶ | 24 продаианіи] продаианіи Р | 27 пришьд'шемъ. φοιτησάντων | 29 соуцимъ] соуцихъ
 Р, гр. κειμένοις | 30 на(ше)го конј. према Р С М, гр. ἡμετέρας | прѣвыванна. τῆς πολιτείας | 32
 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М | школо. τῇ περιοικίᾳ

недвижимыхъ приходныхъ или вечныхъ.
 нь и беспрѣстани таковаа хотѣнны
 3 садовнымъ правленіемъ дати. и аще
 оубо с(ве)тыне цр(ь)к(ь)вы соуть. или
 дрѣзны ч(ь)стныя домовѣ. ихже правле-
 6 ние мѣста того свѣщении еп(и)-
 с(ко)пъ. или собою или ч(ь)стными
 его причѣтныи творити. по воли его
 9 и по повелѣнію бывати таковому
 свѣщанию. клянуцимъ се прѣдъ нимъ
 икономомъ и правителемъ. и книгохра-
 12 нителю того ч(ь)стнаго домоу. іако
 ѡт(ь) таковыя вины ни єдина пакость
 ч(ь)стному домоу наводитъ се. аще
 15 же соуть оубогахъ жилища. или стра-
 ннопріемнице. или болныхъ крѣм-
 телнице. или дрѣзны боудуць ч(ь)-
 18 стныя домовѣ. свое правленіе имоу-
 щѣ. аще оубо с(ве)тыхъ молитв(ь)ныхъ
 домовъ приключитъ се мѣсто. по
 21 повелѣнію множаншею чести слоуж-
 щихъ въ цр(ь)к(ь)ви тои. не тъкмо же
 тѣхъ нь и по икономовѣ воли свѣща-
 24 вающемъ. аще же боудеть стран'но-
 пріемница. или оубогахъ жилище. или
 болныхъ крѣмтелница. или єлика же
 27 соуть таковаа. да клянутъ се прави-
 тели ихъ. пришьд'шю еп(и)с(ко)поу
 ѡт(ь) негоже поставлени бывають.
 30 іако ничтоже на врѣдъ или на оубы-
 ткъ боудеть. аще же честныхъ мона-
 33 стыревъ игоуменовъ ихъ съ множан-
 шею честію мнихъ свѣщание творити.

кретинне које им припадају, већ да
 их и трајно, по праву о закупу, дају
 онима који желе. А ако су, дакле,
 свете цркве, или други часни домови,
 чије управљање свештени епископ
 дотичног места или лично, или преко
 часних својих свештених лица спро-
 води, по вољи његовој или по дозво-
 ли да бива такав договор. пошто се
 пред њим закупу економ и управите-
 љи и књигохранитељ дотичног ча-
 сног дома, како се због тога никаква
 штета не би нанела часном дому.

А ако сиротишта, или гостопріјем-
 нице, или болнице или други часни
 домови буду, који своју управу имају;
 ако се, дакле, ради о месту светих мо-
 литвених домова, по одобрењу већи-
 не служећих у цркви тој — и не само
 њих, него и према економовој вољи
 да се договоре.

А ако гостопріјемница буде, или си-
 ротиште, или болница, или све што
 је слично томе — да се закону њихови
 управитељи у присуству епископа
 који их поставља, да ништа неће на
 штету или мањак бити.

Ако су, пак, часни манастири, њи-
 хови игумани са већином монаха да
 се договоре. И пошто се то испуни,

1 приходныхъ. προσήκοντων | 3 садовнымъ правленіемъ, ἐμφυτευτικῷ δικαίῳ | 5 домовѣ] домовѣ соуть С | 6-7 еп(и)с(ко)пъ с(вѣ)щении инв. М | 8 творить С | 9 по повелѣнію, κατὰ συναίνεσιν | 10 клянуцимъ се Р С М | 11 икономомъ, οἰκονόμῳ (мн.) | 11-12 книгохранителю, χαρτοφυλάκιον (мн.) | 15 оубогахъ жилища, πτωχεῖα | 15-16 стран'нопріемнице, ξενῶνες | 16-17 болныхъ крѣмтелнице, νοσοκομεῖα | 20-21 по повелѣнію, κατὰ γνῶμην | 23 тѣхъ нема гр. | икономовѣ, τοῦ οἰκονόμου | 23-24 свѣщавающемъ нема гр. | 28 пришьд'шю] пришьд(ь)шю и М, гр. παρουσία | 30 іако] и іако С | 30-31 оубыткъ, περιγραφήν | 31 честныхъ] чьстныхъ Р | аще же, гр. ἐπὶ δὲ

и таковоу сьелюдению проишд'-'
шоу. шбальгчанию не множайшоу бы-
3 ти. шт(ь) чести прибыт'ка юже и-
мать. в насаждение даемаа вещь.

а 218a 6 .еі. Таковаа же клетва и в продаани-
и недвижимы||хъ цр(ь)ков(ь)ныхъ ве-
щии. людскаго ради дългоу. писани-
иель же за двадесете д(ь)нии да при-
9 лагають. и тѣмъ шбразомъ повелѣ[ве-
лѣ]вати хотецимъ коупити. да иже
болше подасть ть да възметь. аще же
12 ко(моу) цр(ь)ков(ь)ное прѣдъ градомъ
многоцѣнное саждение дастъ се яко
многоу оубо достоинно цѣны. мал' же
15 приносє прибыт'къ. не къ прибытку
мѣрити явление. нь цѣнити мѣсто.
поскоупоу. и смышляти събираемоу
18 цѣноу. могоущемъ за двадесете лѣтъ
коупити прибыт'къ. и еже шт(ь) толѣ
при(бы)т'комъ насаждение. якоже
21 прѣди рекохомъ быти. вѣдѣти же по-
д(о)бають садециимъ. яко аще за двѣ
лѣт(ѣ) потомъ не достигнутъ са-
24 ждению правна. шт(ь)ноудъ в'нѣ сада
быти.¹ аще же за людскыне дани или
за нынѣ потрѣбныне вины. тоежде
27 цр(ь)к(ь)ве дългоу | повин'ни боудутъ.
по прьвомоу оубо чиноу. въ свои
зalogъ да вдадєть. да шт(ь) плодовъ
30 в'лагають въ ты людскыне дани. и въ
лихвы не множає четвьртоє чести
сьтнице. под(о)бають же всѣмъ соу-
33 щимъ по мѣстомъ с(ве)тымъ цр(ь)-

олакшица да не буде веѣа од шестог
дела прихода који има ствар дата у
закуп.

15. А таква је заклєтва и при продаји
непокрєтних црквєних ствари због
јавног дуга, тє писмено да сє прилажє
у року од двадєсет дана и на тај на-
чин да сє подстичу они који жєлє да
купє, да би онај ко понуди вишє, и
узєо. Ако сє комє дѧ вєома вредан за-
куп у црквєном предграђу, као вре-
дан великє цєнє, а мали приход доно-
си – да сє случај нє мєри прєма доби-
тку, вѣдѧ да сє мєсто цєни скуплѣ, тє
да сє има на уму и збирна цєна, да
могу током двадєсет година да купє
приход, и на основу прихода, од тада,
како напред рєкосмо, закуп да будє.
А закупци трєба да знају да ѣє, ако и
послє двє годинє нє испунє правило
закупа, сасвим изван закупа бити¹.

А ако за јавни порєз или за другє ну-
жнє обавєзє истє тє црквє дугови бу-
ду виновници, у првом рєду, даклє, да
сє у свој залог дѧ да сє од плодова
улажє у тај јавни порєз и у лихву, нє
вишє од четвртинє постотка.

Трєба, пак, свє свєтє помєснє црквє

3 шт(ь) чести, τοῦ ἐκ τοῦ μέρους V 2060, а у CS 1111, AL B 93, V 2184, V 2198, V 1167, Heimb. τοῦ
ἔκτου μέρους | 5 клетва, τὸν ὄρκον | 5–6 продани С М | 6–7 недвижимыхъ вещи, ἀκινήτου πράγμα-
τος (једн.) | цр(ь)ков(ь)ныхъ нема гр. | 7 людскаго, ἰδιωτικοῦ | 8 двадесете] .ѣ. Р, двадесети С | 9–10
повелѣ[велѣ]вати дитогр. | 11 подасть] дастъ С | ть нема М | 11–12 аще же ко(моу) у CS 1111, AL
B 93, V 1167 εἰ δὲ τίνα, а у V 2060, V 2184, V 2198, Heimb. – εἰ δὲ τίνος | 12 ко(моу) конј. прєма Р С
М | прѣдъ градомъ, προστείου | 14 мал' мьль (= малъ) орт.-јєз. црта М | 16 мѣсто, προσ-
στείου | 18 могоущемъ] могоущимъ Р, δυναμένων V 1167, а у CS 1111, AL B 93, V 2060, V 2184, V
2198, Heimb. δυναμένην | двадесети Р С | 20 при(бы)т'комъ конј. прєма Р С М, гр. προσόδω | 22
садецимъ (= садецимъ) орт.-јєз. црта М | 23 не достигнутъ, μὴ καταδείεν | 24 сада] сана (!) Р.
гр. τοῦ ἐμφυτεύματος | 27 цр(ь)к(ь)ве, οἴκου | дългоу, χρῆν (мн.) | 30 в'лагають, καταλογίζηται | 31
нє множає] нє множайшє С | 32 сьтнице, τῆς ἑκατοστῆς

¹ Овим сє у CS 1111, AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198, Heimb. завршава гл. 14.

- к(ь)валѣ саждешиа междоу собою творити. коіеждо странѣ бес пакости
- 3 съблюдаемѣ соущи. а іаже ѡт(ь) ц(ѣ)с(а)рева домоу прѣшѣшаа или прѣхощаа кь цр(ь)к(ь)ви. таковыхъ
- 6 мѣсть никыиже ѡбразомъ не продати. ни измѣнити. ни подылагати. ни инако ѡт(ь)давати¹.
- 9 .Ѧ. С(вѣ)тоіе же въскр(ь)с(е)ние власть имать. ієликоже имать приходныхъ своихъ мѣсть. в томъ въ с(вѣ)тѣмъ
- 12 градѣ продавати. не на малѣ цѣнѣ. нѣ ієликоже ѡт(ь) наемныхъ домовъ за петъдесетъ лѣтъ. събираетъ се
- 15 к нѣмоу.
- .Ѧ. Вселѣи же ѡбра||зы възбраніемъ ѡт(ь) с(вѣ)щеннаго жити(а). въ протыхъ людѣи жилища прѣѡбразовати монастыре.
- .Ѧ. Ѡт(ь) селѣ ѡт(ь) иноіе заповѣди.²
- 21 Не под(о)баѣтъ поставліаемымъ причѣтникомъ пакости дѣяти явлєніа ради.
- 24 .Ѧ. Не под(о)баѣтъ оупражняющихъ себе ѡт(ь) с(вѣ)тыхъ тани. или нѣкымъ извѣтомъ ѡт(ь)ноудъ ѡт(ь)хощещихъ ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве ѡт(ь)лоучати.
- 27 .Ѧ. Не под(о)баѣтъ прѣс потрѣбоу поставліати причѣтникъ. нѣ знаемоу быти числоу причѣтникъ по дрѣвнему правилу. прѣзъ такоаа же творє бѣдоу себѣ и истыщєніє своемоу имѣнію наноситъ. и раздавати икономъ и

међу собом да творє закупе, с тим да се свака од страна без штєтє очува. А све оно што је из царєвог дома припало, или што ће припасти цркѡи – такѡа мєста ни на који начини не продати, нити размєнити, нити залагати, нити било како отуђивати¹.

16. А Свето Вскрєсєње колико год да има својих мєста која му припадају у том Светом граду, власно је да продаје не за малу цєну, него за онолико колико се сакупи за њєга од изнајмљєних домова за пєдєсєт година.

17. На све начини забрањујємо да се од свєштєног жилишта у жилишта обичних људи прєтѡарају монастыри.

Одавдє из другє одрєдбє.

18. Не трєба рукоположєним свєштєним лицима наносити штєту јавном дажбином (поводом намєштєња).

19. Не трєба оне који сєбє лишавају свєтих тајни, или под некаквим изговором сасвим напуштају Цркѡу – одлучивати.

20. Не трєба мимо потрєбє рукополагати свєштєна лица, него да сє зна број свєштєних лица по старом правилу. А онај ко мимо тога творѣ – и єконом који располєдујє и єпископ који тако дозѡљаѡа, стѡара сєби бє-

2 коіеждо Р М. коіеждо С | 3 іаже | ієже С М | 4 ц(ѣ)с(а)рева | ц(а)рева Р М | 5 таковыхъ | таковыхъ же М | 5-6 таковыхъ мѣсть, нєма гр. | 6 ѡбразомъ | и ѡбразомъ Р | 7 измѣнити | измѣнати Р М | подылагати, ὑποτίθεσθαι | 13 наемныхъ | наемникъ Р М | 17 жити(а) | конї. прєма Р С М. гр. σχήματος | 22 явлєніа. ἐμφανισίων | 27 ѡт(ь)лоучати, διορίζεσθαι V 1167, а у CS 1111. AL B 93. V 2060, V 2184, V 2198, Heimb. διαρίζεσθαι

¹ іаже же за людьскыє... ни инако ѡт(ь)давати и у V 1167 је саставни дєо гл. 14, односно 15, а у CS 1111. AL B 93. V 2060, V 2184, V 2198, Heimb. тај дєо чини гл. 15. ² Ѡт(ь) селѣ ѡт(ь) иноіе заповѣди има CS 1111. AL B 93. V 2060, V 2184, V 2198, V 1167, а Heimb. – у напємєни.

повелѣвыи тако иеп(и)с(коу)пѣ. ни па-
 3 кы же под(о)бно естъ безъ славы иѣ-
 кыне поставляти ни вчиняти въ при-
 6 чать. аще же иѣкто прѣдваривъ прѣзъ
 мѣроу прихода имѣния цр(ь)ков(ь)-
 9 наго. въчѣть себе ѡт(ь) всякого
 св(е)щеничскаго степене въ своемъ
 12 числѣ прѣбывати соущимъ. дондѣже
 на дрѣвене исчисленно по цр(ь)ков(ь)-
 15 ному чину придесть. да и соущимъ
 причтникомъ и приходецкимъ ницимъ
 18 доволна боудеть цр(ь)кы подавати.
 власть же даемъ всѣмъ. коего любо
 чина соуть. и ѡбраза и житиѧ. аще
 21 оузреть что таковыхъ прѣстоупаемо.
 да възвѣщають намъ.
 .кѡ. Не под(о)бають въ заимъ дающе-
 18 му земельному дѣлателью. възимати
 же лихвоу на всяко лѣто. ѡт(ь) перпе-
 21 ра стамень едины. аще же боудеть жи-
 то възель въ заимъ. ѡсмоую честь
 24 коегождо къбла да въземлетъ. іако
 съблазнь свѣщанию пишоуцаго завѣ-
 тоу не пакоститъ. іако гл(агол)ен себе
 27 все разоумѣю. самъ съставляетъ се
 своею невѣдыи.
 .кѡ. О цр(ь)ков(ь)ныхъ правилѣхъ и ѡ
 старѣишнѣствѣ заповѣдаемъ оубо
 чинъ закона имѣти. с(ве)тымъ цр(ь)-
 30 ков(ь)нымъ пра||виломъ. ѡт(ь) с(ве)-
 тыхъ четырьъ сборъ изложенымъ и оут-
 врьжденымъ се же естъ. иже въ нике-
 33 три сът' и ѡсми на десете. и иже въ

ду и трошак својој имовини наноси.
 Ити, опет, треба без назначења не-
 ке рукополагати или прибројавати у
 свештенство. А ако неко, прецени-
 вши преко мере приход црквене имо-
 вине, уврсти код себе (неке), било
 ког свештеничког степена да су, у
 свом реду да пребивају све дотле док
 се на стари и сразмеран црквени ред
 не дође, како би и постојећим све-
 штеницима и придолазећим сиро-
 масима црква била кадра удељивати.
 Овлашћујемо све, било којег реда да
 су, и лика, и живљења, ако примете
 да се нешто тако преступа – да нас
 обавесте.

21. Не треба онај ко даје у зајам зе-
 мљоделцу да [држи његову земљу], а
 сваке године да узима лихву један
 стамен од перпера. А буде ли узео
 жито на зајам, од сваког кабла да
 узима осми део.

А и то – да погрешка онога ко пише
 уговор завештању не штети. Као и
 то – да онај ко говори себи: „Све ра-
 разумем“, сам казује колико не зна.

22. О црквеним правилима и о ста-
 реишнству. Заповедамо, дакле, да
 раван закона имају света црквена
 правила која су изложила и потврди-
 ла света четири сабора, и то: у Нике-
 ји триста осамнаест и у Константи-

1 повелѣвыи, ἐπιτρέψας – у гр. следи ἐπιτρέψει (ὁλογράφει) | 2 безъ славы, ἀδικοῦστος CS 1111, AL B 93, V 2060, V 1167, Heimb.; ἀδιορίστος V 2184, V 2198 | 5–6 ум. имѣния цр(ь)ков(ь)наго, гр. τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας | 6 въчѣть C | 7–8 въ своемъ числѣ, ἐπὶ σχήματος | 9 исчисленое, σύμμετρον | 13 даемъ] подаемъ P | 14 чина. τάξει | и ѡбраза и житиѧ, καὶ σχήματι βίου | 17 заимъ M | 17–18 дающеу P | 18 земельному дѣлателью] земельному дѣлателью. дрѣжати него землю P C M и гр. – θεωρῶ κρατεῖν τὴν ἐκείνου γῆν | 21 заимъ C | 22 да нема M | 23 съблазнь, ἡ πλάνη | свѣщание P C M, гр. τὰς διαθήκας (мн.) | писоуцаго M | 28 старѣишнѣствѣ, проνομίων (мн.) | оубо нема P M | 31 и. гр. ἡ | 33 три сът' и ѡсми на десете] трехъ сътъ и ѡсми на десете P, тѣи C M

3 кoстaнтини гpaдѣ сто и пeтидeсeтъ
 с(вe)тыныхъ ѡт(ъ)цѣ. и иже въ ефесѣ
 6 пpъваго сѡра двoу стoу ѡт(ъ)цѣ на
 немъ же неcтoрнiе ѡсoуждeнъ бытъ. и
 9 иже въ халкйдонѣ такожде шecти сѣтъ
 и тpидeсeтъ с(вe)тыныхъ ѡт(ъ)цѣ. пpѣ-
 12 ждe бo рeчeныхъ с(вe)тыныхъ чeтырь сѡрѣ
 пoвeлѣниа. икоже в(о)жѣствѣниа пи-
 15 саниа хранимъ. и сeгo ради пoвeлѣ-
 вaeмъ по тѣхъ заповѣдeмъ. пpѣѡ-
 св(e)щeнoмoу пaпѣ старoгo рима пpъ-
 18 вѣншoу быти. рекшe старѣншoу всѣхъ
 с(вe)т(и)тeль. пpѣбл(а)жeнoмoу же ие-
 н(и)с(кoу)пoу кoстaнтиниa гpaдa нoвaгo
 21 рима. втoрыи нaмѣти чинъ по пpѣ-
 ѡсвeщeнѣмъ пaпѣ ап(о)с(тo)льскагo
 пpѣстoла старoгo рима. ииѣхъ же всѣхъ
 24 ч(ъ)стнѣншoу быти пpѣбл(а)жeнoмy
 иеп(и)с(кoу)пoу пpъвагo нoустинианиa
 27 гpaдa нашeгo ѡт(ъ)чѣства. и нaмѣ-
 ти иeмoу пpиснo. пoдѣ свoимъ пpа-
 влeниeмъ иеп(и)с(кoу)пы ѡблaстнi. и
 30 иaжe по сиxъ.
 33 .к҃г. Пoвeлѣвaeмъ к тoмoу и сe храни-
 ти. всѣмъ цр(ъ)к(ъ)вaмъ и ииѣхъ
 ч(ъ)стныхъ дoмoвъ здaниeмъ. рекшe
 27 сeлoмъ. сквpыныe рaбoты или бeзъчин-
 ныe иѣкыe не рaбoтaти. нъ aцe oубo
 30 пoутъ мoстити. или мoсть здaти. или
 ѡбнoвлeниy гpaдa пoтpѣбa бoудeтъ. пo
 33 пoд(о)бнo сьздaвшихъ. тaкoвo-
 е дѣлo с(вe)тымъ црквaмъ и ииѣмъ
 ч(ъ)стнымъ дoмoмъ. исплнити.

гpaду сто и пeдeсeтъ свeтиx oтaцa, и
 двeстa oтaцa пpвoг сaбoрa у Ефесy,
 на кoѣм Нeстoриѣ би oсуѣн; тaкo-
 ѣ и у Халкидoну шecтo тpидeсeтъ
 свeтиx oтaцa. Иер, дoгмe нaпpeд пoмe-
 нутa свeтa чeтыри сaбoрa кaо *Бoжa-*
ствeнa писмa чyвaмo. Тoгa ради и за-
 пoвeдaмo дa пo тим oдpeдбaмa пpe-
 освeштeни нaпa Стaрoгa Рима пpви
 бyдe, oднoснo нaѣстapиѣи oд свих eпи-
 скопa, a пpeблaжeни eпискoп Кoн-
 стaнтингрaдa – Нoвoгo Рима дpyги
 пo рeдy дa бyдe, пo пpeосвeштeнoм
 пaпи aпoстoлскoг прeстoлa Стaрoгa
 Рима, a oд свих дpyгих пoчaствoвaни-
 ѣи дa бyдe пpeблaжeни eпискoп Пpвe
 Иyстиниѣанe, гpaдa нашeг oтaчaствa,
 и дa yвeк имa пoд сьoѣм yпpaвoм
 eпискoпe oблaстнi, и свe oстaлo штo
 слeди.

23. Заповедамо, уз то, да се и ово чу-
 ва – да све цркве и других часних до-
 мова здања, односно поседи, не раде
 прълаве или некакве недоличне по-
 слове, изузев да помошћују пут, или
 да подижу мост, или уколико за об-
 новом града буде потреба – слично
 саздательима да такво дело свете цр-
 кве, и други часни домови, изврша-
 вају.

1 кoстaнтинѣ Р М | сто и пeтидeсeтъ] ста и пeтидeсeти Р, рѣ С М | 2 с(вe)тыныхъ ѡт(ъ)цѣ
 нема гр. | 3 двoу стoу] двѣю стoу Р. .ѣ. С | 5–6 шecти сѣтъ и тpидeсeтъ] шecти сѣтъ тpидeсeти
 Р. .хл. С. .х. и .л. М | 7 сѣбoрѣ чeтырь инв. М | 10 по тѣхъ заповѣдeмъ, кaтὰ τοὺς αὐτῶν ὅρους |
 12–13 рекшe старѣншoу всѣхъ с(вe)т(и)тeль нема гр. | 15 втoрыи нaмѣти] въ тpыи нaмѣни-
 ты (!) М | 17 ииѣхъ же] и ииѣхъ же С | 18 ч(ъ)стнѣншoу, πρὸς τὴν αἰῶνα | 19 пpъвагo нема М |
 нoустиниѣ Р | 24 и сe нема гр. | 25 ииѣхъ С | 26 здaниeмъ, τὰς κτῆσεις | 26–27 рекшe сeлoмъ, нема
 гр. | 27–28 или бeзъчинныe иѣкыe не рaбoтaти, ἢ προσκαίρους ἐξορίας ἢ ἐκστραόρδινα
 οἰαδῆποτε ὑπομένειν | 28 иѣкыe] иѣкыe рaбoты С | 29 пoутъ] мoсть (!) С, гр. ὁδοστρωσία | 30
 гpaдa нема гр. | бoудeтъ пoтpѣбa инв. С | 31 сьздaвшихъ, τῶν κτητόρων

1. **КА.** Въ лѣтнаго же мѣсто вставле-
 нна. десети и двоудесетоу и тридесеть
 3 лѣтъ. и с(вѣ)тымъ цр(ь)к(ь)вамъ и
 инѣмъ всѣмъ ч(ь)стнымъ домоу.
 тѣмъ чѣтыридесеть лѣтъ прѣшъствие
 6 противоуполагати повелѣваемъ. сѣмоу
 съблюдаемоу и въ истезании поклада.
 и наслѣднѣ на бл(а)гочѣстивыне вины
 9 вставляемоу.

1. **КЕ.** Иже кто създа||ние ч(ь)стнаго
 мол(и)твнаго дома рекше цр(ь)к(ь)ве.
 12 или стран'нопріемнице или оубогахъ
 жилища. или (си)ротамъ крмитель-
 нице. или болнымъ крмительнице. въ
 15 кончѣмъ завѣтъ създати напишетъ.
 цр(ь)ковъ оубо до скончания пети
 лѣтъ съвршити повелѣваемъ. промы-
 18 сломъ в(о)голюбнваго еп(и)с(коу)па и
 кнеза вѣласти тою. и аще оубо то за-
 вѣщавыи повелѣваетъ. под(о)бнымъ
 21 стран'нопріемцемъ или оубогахъ
 крмителемъ. или инѣмъ таковымъ
 правителемъ. аще же и своимъ наслѣд-
 24 никомъ таковоѣ изѣрание прѣдати.
 повелѣваемъ всѣмъ вѣразы. наслѣд-
 никомъ написана творити. мѣста
 27 того еп(и)с(коу)поу призирающоу аще
 добрѣ править се зданіе и аще вѣрѣ-
 щеть непотрѣбны соущѣ правителе.
 30 власть имать безъ всакоѣ пакости ины
 | въ тѣхъ мѣсто строище ство-
 рити. въ всѣхъ во таковыхъ бл(а)го-
 33 чѣстныхъ свѣтъхъ. пр(ѣ)под(о)бноу

24. Уместо вишегодишнѣг застарѣ-
 ваѣа од десет, и двадесет, и тридесет
 година, и светим црквама и свим дру-
 гим часним домовима само проток
 од чѣтрдесет година наложемо да се
 супротстави.

Ово да важи и код потраживаѣа по-
 клада и наслеѣа, оставѣаног из бла-
 гочастивих побуда.

25. Ако ко подизаѣе часног молитве-
 ног дома, односно цркве, или госто-
 приѣмнице, или убогих жилишта, или
 сиротама хранилишта, или болним
 хранилишта напише у последнем за-
 вѣштаѣу да се сазда – нареѣуѣемо да
 црква, дакле, до истека пете године
 то и заврши, стараѣем боголюбивог
 епископа и кнеза дотичне области. И
 ако то завѣшталац одреѣуѣе подоб-
 ным гостопримательима, или убогих
 хранительима, или другим сличним
 управительима; или ако је и своимъ
 наследникима таков избор поверио –
 нареѣуѣемо наследникима да на
 сваки начин оно што је написано
 изврше, док епископ дотичног места
 надзире да ли здаѣе добро напредуѣе.
 И наѣе ли да су управителии некор-
 сны, овлашѣен је да, без икакве ште-
 те, друге, способниѣе уместо тих на-
 ѣе. Јер, у свим таким благочасным
 намерама, преподобном епископу до-

1–2 вставления, παραγραφῶν | 2–3 и двоудесетоу и тридесеть лѣтъ] и двѣюдесетоу и тридесети
 лѣтъ Р, и двоудесетоу и тридесети, лѣт(ь) С, и двою десетъ и трѣдес(е)те лѣт(ь) М | 5 чѣты-
 ридесеть] .м. Р, чѣтыридесети С, чѣтырьдес(е)ти М | прѣшъствие] пришьствие М. гр. παραγραφῆν |
 7 истезание Р | поклада. τῶν ληγόντων (мн.) | 8 наслѣднѣ. τῶν κληρονομῶν (мн.) | 11 рекше
 цр(ь)к(ь)ве нема гр. | 12–13 оубогахъ жилища. πτωχείου | 13 (си)ротамъ, конј. према Р С М | 13–14
 (си)ротамъ крмительнице, ὀρφανотροφείου | 14 болнымъ крмительнице, νοσοκομείου | 15 създа-
 ти, γίνεσθαι | 16 пети].ē. С | 19 вѣласти тою нема гр. | ум. то, гр. αὐτός | 21 стран'нопріемцемъ,
 ξενοδόχους | 21–22 оубогахъ крмителемъ, πτωχοτρόφος | 22 таковыхъ С | 27 еп(и)с(коу)поу,
 ἐπισκόπων (мн.) | 28 править се зданіе. ἡ διοίκησις προβαίνει | 29 непотрѣбны соущѣ] непод(о)бны
 соущѣ Р, гр. μὴ χρησίμους εἶναι | 30 всакоѣ нема гр. | ины] и ины М | 31 строище, ἐπιτηδίου |
 32–33 бл(а)гочѣстныхъ таковыхъ инв. Р

иеп(и)с(коу)поу мѣста того повелѣваемъ
 3 промышленности. иакоже вса по хотѣ-
 нню скончавшаго се створити. аще и
 паче шт(ь) завѣщавшихъ или въдав-
 шихъ шт(ь) речено бысть имъ имѣти
 6 иѣкоже к таковымъ при(!) причестіе. аще
 же таковаа творити повелѣни бывше
 единою и дваци шт(ь) иеп(и)с(коу)па
 9 мѣста того. и того икономоу прѣдъ
 людьми въспоминавшоу имъ. прѣстоу-
 петъ повелѣнаа съвршити. повелѣва-
 12 емъ тѣмъ всь прибытокъ вставлены-
 и имъ. шт(ь) повелѣвшаго издати.
 пр(ѣ)под(о)бномоу же иеп(и)с(коу)поу
 15 мѣста того. всако имѣніе на всакоу
 бл(а)гочѣстивоу виноу шт(ь) лоуче-
 ноу. иакоже рѣхомъ. с п(л)одомъ и с
 18 приданіемъ коегождо врѣмене. иже
 поменухомъ прибытокъ възети. и съ-
 21 вршити иже завѣщавши по||велѣ и
 всакомоу же иномоу власть да естъ
 таковоу възисканию творити. и тыща-
 24 ти се да всѣмъ шбразы таковыи бл(а)-
 гоч(ь)стивыи вины съвршають се. аще
 же наслѣдникъ. иже на бл(а)гочѣсти-
 выи вины вставленыхъ не свршитъ.
 27 гл(агол)е иако вставленоу богатство
 не довлѣетъ на свршеніе снѣце пове-
 30 лѣваемъ всѣи его чести шт(ь) лоученѣ
 соуци. и иенкоже аще шбрѣцетъ се
 завѣщавшимъ вставленаго имѣніа
 промысломъ пр(ѣ)под(о)бнаго иеп(и)-

тичног места наређујемо да поступа
 тако да све учини по жељи умрлог,
 чак и ако им је од завешталаца или
 дародаваца забрањено да у томе има-
 ју некаквог удела. А ако они који не-
 што тако творе – пошто им једном
 или двапут епископ дотичног места
 наложи, и његов економ их опомене
 пред народом – преступе да наређе-
 но учине, тима налажемо да сву зара-
 ду, која им је остављена од наредбо-
 давца, предају. А преподобни епископ
 дотичног места сваки иметак који је
 ради било којих благочастивих побу-
 да издвојен, као што рекосмо, са при-
 ходом и придодавањем просечног вре-
 мена, како поменусмо, да узме доби-
 так и испуни оно што је завешталац
 наредио.

И свако други да буде овлашћен та-
 кво потраживање да покреће, и на
 сваки начин да се стара, да се такве
 благочастиве побуде остваре.

Уколико наследник не испуни оно
 што је остављено из благочастивих
 побуда, говорећи да остављено богат-
 ство није довољно за завршавање,
 наређујемо ово: сви његови делови
 који су издвојени и колико се још на-
 ђе остављеног од завештаваоца има-
 ња, старањем преподобног епископа

б к] ка М | при (!), грешка писара. поновљен почетак следеће речи; само причестіе у Р С М и
 гр. – μετουσίαν | 12–13 вставленыи имъ] вставленымъ Р | 13 издати, ἀπολλύναι | 14 пр(ѣ)-
 под(о)бномоу же иеп(и)с(коу)поу, τοὺς δὲ ὁσιωτάτους ἐπίσκοπους (мн.) | 15 всако] и всако Р |
 всако имѣніе на нема М | 17 с п(л)одомъ конј. према Р С М, гр. – μετὰ καρπῶν | 18 коегождо,
 τοῦ μέσου | 20 иже нема М | 22 творити, κινεῖν | 24 съвршають се, πληρωθῶσιν | 24–26
 съвршають се... бл(а)гочѣстивыи вины нема М | 26 вины Р | 27 вставленоу – у гр. следи
 αὐτῷ | богатство, περιουσίαν | 28 на свршеніе нема гр. | 29–30 всѣи его чести шт(ь) лоученѣ
 соуци. παντὸς τοῦ φαλκιδίου μέρους σχολάζοντος

с(коу)на мѣста того. да истыцнть се
 на дѣло егоже дѣла вставлено бысть.
 3 .лѣ. Аще же покладъ боудеть. повелѣ-
 баемъ прѣжде шести мѣс(ѣ)цъ скон-
 чанна. по явлении завѣта разчитаютъ
 6 цѣ. сего всѣмъ вѣразы прѣдати имъ-
 же вставленъ ієсть. аще же прѣств-
 неть реченоіє вѣрѣе того имоуцѣ и не
 9 вѣдѣть такового поклада. и плода и
 лихвы и всего законнаго прибытка ис-
 тѣзани боудуць. ѡт(ъ) вѣрѣе вѣ
 12 неже сконча се вставивъ покладъ. аще
 же покладъ чѣстномоу нѣкоемоу хра-
 моу вставленъ боудеть. ни единѣмъ же
 15 вѣразомъ такового не продати. аще же
 мѣста ни чловѣци. ѡт(ъ) ниже то
 дано быти повелѣно ієсть. далече
 18 ѡт(ъ)идоше. тогда под(о)баіеть тѣмъ
 илиже таковоіє вставлено ієсть. аще и
 дрѣвнѣмаа честь приключаетъ се про-
 21 тивна покладоу. и исплннѣти за то
 прибытъ добръ с приложениемъ. не
 мнѣше четврьтоіє чести вставленаго
 24 нмѣнна числа. и нестоужаемоу бы-
 ти людьскыи данѣи аще же боудеть
 ни село ни виногради ни ино нѣкое
 27 таковоіє мѣсто. и аще вѣсхотеть про-
 дати. не мнѣшоу того цѣноу възмоуць.
 нь великоже ѡт(ъ) такового мѣста
 30 за тридесете и петъ лѣтъ събираеть
 се. іакоже та|ковою цѣноу на поль-
 зноіє прѣжде реченомоу ч(ъ)стномоу

дотичног места да се утрати на
 ствар ради које је било остављено.

26. Кад се, пак, о покладу ради, наре-
 љујемо да се, пре него се наврши шест
 месеци, рачунајући од појаве завеш-
 тања, тај на сваки начин преда оним
 људима којима је остављен. Уколико
 прекораче речено време они који то
 држе и не предају, такав поклад, и
 приход, и лихва и сва законита добит
 потраживаће се од времена када је
 умро оставилац поклада. Буде ли
 поклад неком часном храму оста-
 вљен, ни на који начин да се такав не
 прода.

Уколико се места, или људи који на-
 ложише да се то преда, налазе дале-
 ко, тада треба онима којима је тако
 нешто остављено – ако се деси да
 држани део не одговара покладу – у
 корист њега да се надокнади и добар
 приход, са додатком не мањим од
 четвртог дела остављеног иметка, и
 да не буде оптерећен јавним дажни-
 нама ако се ради о њиви, или о вино-
 граду, или другом неком таквом ме-
 сту. А усхтедну ли га продати, да не
 прихвате цену мању него што би се
 за такво место током тридесет пет
 година сабрало, тако да та цена тре-
 ба на корист раније реченог часног

1 да истыцнть се. прохωρεῖν | 2 дѣла] дѣ (!) M | 3 покладъ, ληγάτον | 3-4 повелѣбаемъ нема
 гр. | 5 по явлении, ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως | 8 того имоуцѣ, гр. οἱ τοῦτω βεβαρῆμένοι | 10-11
 истѣзани боудуць, ἀπαιτηθήσονται | 14 ни] и ни M | 15 не продати] продати C | 17 дано]
 ωδано P | 19 таковоіє, τοῦτο | 20 приключит' се C | 20-21 противна, ἀμείβειν CS 1111, AL B 93, V
 2184, V 2198, V 1167; ὑπεραμείβειν V 2060, Heimb. | 21 исплннѣти, πλησίον λαμβάνειν |
 22 добаръ M | 23 мнѣше M | 24 нмѣнна числа, ποσότητος | 25 людьскыи, гр. πολλοῖς
 δημοσίοις | 25-27 аще же боудеть... мѣсто нема гр. | 29 великоже M | такового мѣста, τοῦ
 τοιοῦτου ληγάτου | 30 тридесети P | тридесете и петъ] .лѣ. M | 31 на] нь (= на) орт.-јез. црта M

- домоу. ꙗмоу же штавлено бысть истырити под(о)бають.
- 3 .кѣ. Заповѣдь еѣже начел(о). Тѣжде ц(ѣ)с(а)рь поустинникъ мнѣ прѣшсв(е)щеномоу архіеп(и)с(коу)поу. и ѣже
- 6 ш с(ве)тыхъ цр(ь)к(ь)вахъ. многими шградивше законы. и ѣще и дроугаго трѣбоуемъ. ѣвльшихъ се ради винъ. и
- 9 пакы ѣвити се хощешихъ довлѣюще. мнози бо имене дѣла на създаване с(ве)тыхъ цр(ь)к(ь)въ оустрьмляют се.
- 12 и тако снѣ създавше. к томоу не имѣють попечениа на потрѣбоу истыциания ихъ. шт(ь)лоуцити под(о)бно.
- 15 на въждизанне посвѣта. рекше. на масло и на воскъ. и на пищоу прѣбывающемъ въ нихъ. и на св(е)щеную
- 18 слоужбоу. нѣ штавляютъ ꙗ нагы създавы тѣкмо и потомъ или раздроушающе се. или всеѣ св(е)щенныѣ слоужбы
- 21 лишены. повелѣваемъ оубо прѣжде всѣхъ томоу быти. ѣкоже нико(моу)же дрѣзновениа имѣти. ни монастыря ни
- 24 цр(ь)к(ь)ве. ни мол(и)твѣнаго коего домоу начети здати. нѣ прѣжде да приидеть в(о)гохранимаго града ꙗп(и)с(коу)пъ. и мол(и)твоу на мѣстѣ створивъ и кр(ь)сть потькнеть. прѣдъ
- 27 всѣми людами. тамо прихощъ створивъ. и дѣло всѣмъ ѣвѣ поставитъ. и ни какоже инако ни комоу же шт(ь) шснованиа цр(ь)к(ь)ве начети здати. прѣ-
- 30 жде да же не бесѣдоуѣтъ съ ꙗп(и)-
- 33 жде да же не бесѣдоуѣтъ съ ꙗп(и)-

дома, којемъ је остављено, да се утроси.

27. Одредба којој је почетак: Исти тај цар Јустинијан, Мѣни, преосвещеном архіепископу.

Обухвативши многимъ законима оно што се односи на свете цркве, молимо још и нешто друго, допуњавајући оне случајеве који су се јављали и који ће се јављати. Јер многи, имена ради, на зидање светихъ цркава стремѣ, те тако, сазидавши ихъ, даље не брину да ради њихове потребе издвоје одговарајуће трошкове за осветљавање, односно за уље, и за восак, и за храну онима који пребивају у њима, и за свештену службу, већ их остављају само као нага здања, те потомъ — или се руше или су сваке свештене службе лишене. Прописујемо, дакле, да пре свега бива то — да се нико не усуди ни манастир, ни цркву, ни било који молитвени домъ да почне зидати, већ претходно да дође епископъ Богомъ чуванаго града и на месту, пошто обави молитву и крст пободе предъ свимъ људима, створи тамо приходъ, и стваръ свима јавно постави. И никако другачије нико од темѣла цркву да не почне зидати пре него разговара са епископомъ дотичног

1 ꙗмоу же] ꙗже Р | 1-2 истырити под(о)бають, прохωρρεῖν | 3 еѣже] ꙗже и М | 4 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | 7 шградивше] оградивши М | и¹ нема Р | 9 довлѣюще] Р М | 11 с(ве)тыхъ, ἁγωτάτων | 12 тако] тѣко (= тако) орт.-јез. црта М, гр. δαπάνην | 13-14 истыциания М, гр. δαπάνην | 15 на въждизанне посвѣта. εἰς λυχνοκαίαν | 15-16 рекше... воскъ нема гр. | 16 на¹ нема Р | 16-17 прѣбывающимъ Р М, прѣбывающимъ С | 19 тѣкмо] такмо М | 25 да нема Р | 26-27 в(о)гохранимаго града ꙗп(и)с(коу)пъ. ὁ τῆς πόλεως θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος | 31-32 шт(ь) шснованиа, ἐκ νέας | 33-1 съ ꙗп(и)с(коу)пъ С

с(коу)номъ мѣста того. и оуставить
 мѣроу имѣнниа своего юже хоцетъ
 3 ѡт(ъ)лоучити. на масло и на воскъ. и
 на всакъ посвѣтъ цр(ъ)ков(ъ)нын. и на
 св(е)щеноу слоужбоу. и на различное
 6 съблюденіе с(ве)томоу храмоу. и на
 пицію работающимъ ѿмоу. аще же
 кто не довлѣетъ к таковымъ. имене
 9 же тѣкмо желаетъ. иже нарицати се
 ѡт(ъ) члов(ѣ)къ. създатель цр(ъ)ко-
 в(ъ)нын. многы цр(ъ)к(ъ)ви соутъ въ
 12 всѣхъ властехъ. и въ семь ц(ѣ)с(а)р(ъ)-
 ствующимъ градѣ. вѣдоу же подѣ-
 лѣаютъ пасти се || хоще въбѣша-
 15 ннемъ. аще же дроугыне ѡт(ъ) нихъ и
 малы соутъ. нѣ добротою краснѣше
 соутъ ѡт(ъ) великихъ. и под(о)баѣтъ
 18 ѿмоу единому ѡт(ъ) таковыхъ цр(ъ)-
 к(ъ)въ възети. и тоу вѣновити зда-
 ниемъ и ѡ томъ воля в(о)гохранима-
 21 го правотѣрныхъ ѿп(и)с(коу)па да въ-
 детъ.

кн. О правленыхъ оубо и ѡ старѣн-
 24 шинствѣ. и ѡ нѣхъ различныхъ гла-
 вахъ¹. с(ве)тымъ цр(ъ)к(ъ)вамъ и нѣмъ
 ч(ъ)стнымъ домомъ под(о)бныхъ оу-
 27 же оубо нѣкаѣ оуставихомъ. н(ы)нѣ
 же ѡ пр(ѣ)под(о)бныхъ ѿп(и)с(коу)-
 пѣхъ. и ѡ причѣтницѣхъ. и ѡ мнѣ-
 30 стѣхъ. прѣжде въ различныхъ заповѣ-
 дехъ оуставльше. с под(о)бнымъ ис-
 правленіемъ. тожде вѣвети закономъ
 33 смыслихомъ. повелѣваемъ оубо ѿлицѣ

места, и одреди количину иметка
 свога, коју хоће да издвоји за уље, и
 за восак, и за свако осветляваніе цр-
 кве, и за свештену службу, и за разное
 одржаваніе светог храма и за храну
 онима који ѿему служе.

Уколико неко нема довольно за све-
 то, а само жели да га именемъ људи
 називају саздателемъ цркве – у свимъ
 областима, и у овомъ царствующемъ
 граду, многе су цркве склоне опасно-
 сти да падну због овешталости; нако-
 су неке међу њима мале, али по ле-
 поти украшеније од великихъ – онъ
 треба једну од таквихъ цркава да узме
 и ту да обнови доградњомъ. И за то са-
 гласностъ богочуваногъ епископа пра-
 вовернихъ да постоји.

28. О управљању, дакле, и о старе-
 шинству, и о другимъ разнимъ главама¹.
 Светимъ црквама и другимъ часнимъ до-
 мовима већ неке од одговарајућихъ
 ствари узаконисмо. А сада оно што је
 о преподобнимъ епископима, и о све-
 штенимъ лицима, и о монасима раније
 у разнимъ прописима узаконѣно – и то
 наумисмо да са одговарајућимъ исправ-
 кама обухватимо закономъ. Пропи-
 сујемо, дакле, кадъ годъ се јави потре-

1 мѣста] града С | мѣста того нема гр. | 3–4 ум. на масло... цр(ъ)ков(ъ)нын, гр. πρὸς λυχνο-
 καίαν | 5 различное, διάφορον V 1167; ἀδιάφορον AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198; ἀδιάφορον CS
 1111, Heimb. | 7 работающимъ, τῶν προσεδρεύοντων | же нема М | 11 цр(ъ)к(ъ)ви] ц(а)р(ъ)-
 ски (!) Р | 12 всѣхъ нема гр. | въ семь] въ всемъ Р М | 15 аще же] аще же и С, гр. ἢ καὶ | 15–17
 ум. аще же... ѡт(ъ) великихъ, гр. ἢ καὶ μικραὶ καθεστῶσαι καὶ ἀκοσμιώτεραι | 19 възети] възы-
 мати М | 20 ѡ] ѡт(ъ)! М | 20–21 ум. в(о)гохранимаго, гр. τοῦ θεοφιλεστάτου | 23 оубо нема гр. |
 23–24 старѣшинствѣ, проνομίῳ | 26 под(о)бныхъ ἀνηκόντων | 33 оубо нема С | ѿлицѣ]
 ѿличии Р, гр. ὁσάκις

¹ У изд. Heimb. ово заглавље је саставни део прве реченице основногъ текста, где је заглавље
 другачије.

аце потрѣба боудеть ѿп(и)с(коу)па
 поставити. причѣтникомъ и прѣвымъ
 3 града того. въ трехъ лицахъ. избранне
 соудъ творити. прѣдлежещемоу с(ве)-
 томоу ѿв(а)нг(е)лю. кльнотъ се въ |
 6 вѣдоу своихъ д(оу)шъ. іако не даиши
 ради ни вбещаниа ради и іаже по сихъ.
 нь вѣдоущіе ихъ правыіе и сборныіе
 9 вѣры соущіе. и чисти житиѣмъ. и гра-
 матоу добрѣ вѣдоущіе сихъ избраше. и
 іако ни жены ни дѣти не имѣють. нь
 12 аце и прѣжде нѣкто ѿт(ъ) нихъ же-
 ноу имѣлъ. и тоу единому прѣвою и
 неѿт(ъ)реченоу законы нашими. или
 15 св(е)щенными правилами. ни свѣтника же
 ни редника сего быти вѣдаемъ или аце
 же свѣтничьскѣи честі повинны іестъ.
 18 въ мнѣшьскѣмъ же жити не мнѣ пяти
 на десете лѣтъ створиъ іестъ. и іако
 да не боудеть мнѣи .лѣ. лѣт(ъ) въз-
 21 драстоу избраны члов(ѣ)къ. нь да
 вѣтніи лѣты поставленъ боудеть да не
 приметъ бѣды поставивы іего. тако
 24 оубо свободивыи се ѿт(ъ) свѣта чет-
 вртоу чести имѣниа своего да оудръ-
 жить себѣ. прочаіа же вса свѣтоу
 27 или людѣ|скимъ данемъ да вставитъ.
 даемъ же власть соуды и избраніа
 творещимъ. аце нѣкоіаго мирскаго
 30 члов(ѣ)ка свѣнь свѣтника и редника.
 достонна мнѣти быти такоаго. нь
 имѣма двѣма причѣтникомъ или мнѣ-
 33 хома съвкоупльше тако да избороутъ.

ба да се рукоположи епископ, све-
 штеници и прѣаци дотичног града да
 за три избрана лица донесу одлуку,
 пошто се закону испред положеног
Светог јеванђеља на одговорност
 својих душа – да ове избране не
 због давања нити због обећања [по-
 клона] и томе слично, него знајући их
 да су праве и саборне вере, и чистог
 живота, те да су добро писмени; и да
 немају ни жену ни децу, већ уколико
 је неко од њих и имао раније жену –
 и ту једну, прву и незабрањену на-
 шим законима или свештеним прави-
 лима; да знају да тај није био ни са-
 ветник, ни редник или, пак, да савет-
 ничком или [редничком] слоју подле-
 же; у монашком животу да није
 провео мање од петнаест година; и да
 избрано лице узрастом не буде
 млађе од 35 година, већ да у зрелијим
 годинама буде рукоположен како не
 би навучао невољу онај ко га је руко-
 положио. Тако, дакле, онај ко се о-
 слободио *савета*, четврти део свога
 имања себи да задржи, а све остало
савету, или за јавне дажбине, да
 остави. Овлашћујемо оне који одлу-
 чују и избор врше, уколико неког
 мирјанина, изузев *саветника* и *ред-*
ника, сматрају достојним – такав нека
 буде, али са друга два свештена лица
 или монаха заједно да тако изабери, и

2 прѣвымъ. τοὺς πρώτους | 3–4 избранне соудъ творити, ψηφίσματα ποιεῖν | 4 соудъ] и соудъ Р
 С | прѣдлежещемоу Р С М | 6 даиши] даниа Р С М | 7 ни, ѿ | вбещаниа] вбещеніа М, гр. ὑπόσχε-
 σιν | ради] дара Р С М, гр. нема | 9 чисти] чистымъ Р, чистъ (!) С | 9–10 грамотоу, γραμματα
 (мн.) | 10 вѣдоущіе добрѣ инв. М | 11 жены] же (!) М | 12 ѿт(ъ) нихъ] ѿт(ъ) женецнихъ се Р, гр.
 ἐξ αὐτῶν | 13 и тоу единому прѣвою нема М | прѣвою] и прѣвою С | 15 свѣтника, βουλευ-
 τήν | 16 редника, ταξιστήν | сего] се Р | 17 свѣтничьскѣи] свѣтничьскѣи или редничьскѣи Р С
 М и гр. βουλευτικῇ ἢ ταξιστικῇ | 18–19 пяти на десете] еі С М | 20 .лѣ.] .л. и пяти Р | 20–21
 възрастоу Р С М | 21 члов(ѣ)къ, πρόσωπον | 22 ум. вѣтніи лѣты, гр. ὁ βελτίων | 27 или] и Р и гр.
 – καὶ | людѣскимъ данемъ да вставитъ, παρακατασχεῖν...τῷ δημοσίῳ | да нема С | 30 и, гр. ἢ |
 33 съвкоупльше] съвкоупльшема Р | да нема С

- и тако съ причѣтныи три мѣсѣце
причѣтень бывъ створить. и сѣвѣтѣмъ
3 правиломъ и црѣковѣнѣи слоужѣѣ
навыкѣ. да поставлень боудеть.
кѣ. Аще же не вѣрѣцѣть се. иакоже
6 иестѣ подѣбно. три лица. рекше чло-
вѣци. к такомуу избранню. подѣ-
бають на двоѣхъ и на единомъ лицѣ соудъ
9 и избраннѣ творити. таковы же вса
прѣжде реченаа свѣдѣтельства да
имать.
12 **л.** Длѣжныи же соудѣи избраннѣ тво-
рити. аще до скончаниа шести мѣсѣ-
цѣ не створеть. тогда вѣдоу своѣи
15 дѣлуши приимѣть. онъ же иемоуже
подѣбно иестѣ епискоу па | да по-
ставитѣ. аще же прѣзь прѣди реченоѣ
18 оуказаннѣ поставитѣ. за единомъ лѣто
да вѣлоучитѣ се. и своѣ имѣннѣ
власть црѣковѣе его да правитѣ. по-
21 ставлены же да извѣржеть се.
ла. Аще же кто начнеть клеветати на
избранаго. да прѣложитѣ се поставле-
24 ннѣ его. рекше да прѣждеть се. и аще
повиннѣ вѣрѣцѣть се. да възбранитѣ
се иемоу. аще же неповиннѣ явитѣ се.
27 да поставитѣ се. клеветникѣ же аще не
показа винны. или аще вѣбѣже прѣдѣ-
ложенаго или клеветаннѣ. вѣбѣ
30 власти вѣ иѣиже живеть да ижденеть
се.
лв. За обычнаа же. та тѣкмо даа-
33 ти поставляюцимъ се епискоу помѣ

пошто тако уврѣтен, са свѣштеници-
ма проведе три месеца, и обучи се
свѣтимъ правилами и црквеној служби
– да буде рукоположен.

29. Ако се не нађу, онако како треба,
три лица, односно човека за такав
избор, треба над двома или над јед-
нимъ лицемъ одлуку и избор извршити.
Такав сва напред речена освѣдочења
да има.

30. Ако они који су дужни одлуке из-
бора да спроводе не спроведу до ис-
тека шест месеци, тада невољу на
своју душу навлаче. Онај, пак, ко је
надлежан нека рукоположи еписко-
па. Уколико мимо напред реченог
упутства рукоположи, на једну годи-
ну да се одлучи, а његовом имовином
власна је црква његова да управља. А
рукоположени да се извргне.

31. Ако неко почне оптуживати иза-
браног – нека се његово рукополо-
жење одложи, односно нека се саче-
ка. И нађе ли се да је крив – нека му
се забрани; а нађе ли се да није крив
– нека се рукоположи. А тужилац,
ако не докаже кривице или ако пову-
че оптужбе које је изнео – да се из-
баци из области у којој живи.

32. За оно што се по обичају даје, до-
звољавамо само да епископи који се

1 съ причѣтныи – у гр. следи οὐκ ἔλαττον | 4 навѣкѣ, διδασκόμενα | да поставлень боудеть, χειροτονηθήναι | 6–7 рекше чловѣци нема гр. | 8 двоѣхъ] двѣю Р, двою М | и] или Р, гр. καὶ | на единомъ или на двѣю лицѣхъ инв. Р | лицѣхъ Р | 8–9 соудъ и избраннѣ, ψήφισμα | 14–17 вѣдоу своѣи... да поставитѣ, τῷ κινδύνῳ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἐκείνου, ὃ ἀρμόζει, τὸν ἐπίσκοπον χειροτονεῖτω | 16 подѣбно] достоинно С, гр. ἀρμόζει | 17–18 аще же прѣзь... поставитѣ нема М | 19–20 имѣннѣ власть, οὐσίαν ἢ δεσποτεῖαν | 20 его нема С | 24 рекше да, прѣждеть се нема гр. | 25–26 да възбранитѣ се иемоу, κωλύεσθω | 28 винны нема гр.

працаіемъ. іаже по семь в семь законѣ
 писана соуть. повелѣваемъ оубо прѣ-
 3 ба(а)женымъ архіеп(и)с(коу)помъ и
 патриархомъ. се же іестъ папѣ стара-
 го рима. и константина града патри-
 6 архоу. и александрьскомоу. || аще оубо
 222бъ бычан имать іеп(и)с(коу)помъ или
 причѣтникомъ за свое поставление .к̃.
 9 литрь перперъ или мнѣ даіати. таковаи
 тькмо да вдаютъ. іаже въ бычан вѣсть.
 аще же боле сего закона вдаютъ се.
 12 ничоже веще двоудесетоу литрь перпера
 да не дають се. поставляющимъ же се
 15 в(а)д(ь) митрополитъ и в(а)т(ь) патри-
 архъ. аще оубо мнѣше .л̃. литрь перпе-
 ра. сходъ на всако лѣто имать цр(ь)кы
 поставляемаго. даіати за посаждение
 18 на прѣстолѣ перперъ .р̃. граматикомъ
 же поставляющаго. и инѣмъ слоуже-
 цимъ іемоу. и по въ бычаю въземлю-
 21 цимъ даіати перперъ .т̃. аще же цр(ь)-
 к(ь)вныи сходъ. на всако лѣто сходе-
 ции се. мнии боудеть .л̃. литрь перперъ.
 24 не мнии же десетию литрь. за поса-
 ждение оубо на прѣстолѣ даіати пер-
 перъ сто. инѣмъ же всѣмъ по въ бычаю
 27 въземлющимъ. дати перперъ .с̃. аще же
 боудеть сходъ цр(ь)к(ь)вныи. мнии |
 оубо десетии не мнии же пети литрь
 30 перперъ. даіати за посаждение на прѣ-
 столѣ перперъ .н̃. всѣмъ же по въ бычаю
 въземлющимъ. даіати перперъ .д̃. аще
 33 же боудеть сходъ цр(ь)ковныи. мнии

рукополажу дају оно што је даље у
 овом закону написано. Налажемо, да-
 кле, преблаженным архиепископима и
 патријарсима, односно папи Старога
 Рима, и патријарху Константиногра-
 да, и александријском, [и Божијег
 града Антиохије, и јерусалимском],
 ако је обичај да епископи или све-
 штеници за своје рукоположење дају
 20 литри перпера, или мање – то да
 дају само онако како обичај зна. А
 ако се даје више него по овом зако-
 ну, ништа више од двадесет литри
 перпера да се не даје. За оне које ру-
 кополажу митрополити и патријарси,
 ако, дакле, мање од 30 литри перпера
 сваке године приход има црква руко-
 полагамог, за устоличење 100 перпе-
 ра да се да писарима онога ко руко-
 полаже и другима који њему служе, а
 онима који по обичају узимају, дава-
 ти 300 перпера. А ако црквени при-
 ход, који се сваке године слива, буде
 мањи од 30 литри перпера, али не ма-
 њи од десет литри, за устоличење да-
 вати сто перпера, а свима осталима
 који узимају по обичају дати 200 пер-
 пера. Уколико, пак, приход црквени
 буде мањи од десет, а не мањи од пет
 литри перпера, за устоличење давати
 50, а свима који по обичају узимају
 давати перпера 70. А ако приход цр-
 квени буде мањи од пет, а не мањи од

1 по семь, ἐφεξῆς | 4 се же] іеже С | папѣ нема гр. | 5–6 патриархоу нема гр. | 6 александрьскомоу] александрьскомоу. и в(о)жия града антиохіе. и іер(оу)с(а)л(и)мьскомоу Р С М и гр. – καὶ Θεουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων | алек'сен'дрьскомоу С | 8 .к̃.] двадесети С | 12 ничоже] ничтоже Р С М | двоудесетоу] двѣю десетоу Р. .к̃. М | 13 дають се] вдаютъ се М | поставляющимъ же се, τοὺς δὲ χειρτονουμένους | се² нема С | 14 в(а)д(ь) в(а)т(ь) Р С М | и, гр. ἢ | 15 .л̃.] тридесети С | 16 на всако лѣто нема гр. | 17–18 за посаждение на прѣстолѣ, ὑπὲρ ἐνθρονιστικῶν | 18 пер'пера Р С М | .р̃.] сто Р | 21 перпера Р С М | .т̃.] сто Р, гр. τ' | 22–23 съходециимъ] се М | 23 мнии] мнѣ Р | .л̃.] тридесети Р С | 23–24 перпера Р С М | 24 десетию] .т̃. М | 25 оубо нема М | 25–26 перпера С М | 26 сто] .р̃. С М | 27 дати] даіати Р М | перпера С М | 30 перпера С М | 31 перпера С М | 32 даіати] дати С | перпера Р С М

пѣти. не мѣни же три литры перпера.
давати за посаждение на прѣстолѣ
3 перпера .иѣ. всѣм же прочимъ по обы-
чаю въземлющимъ давати перпера
.кѣ. аще же боудеть схода цр(ь)ковны-
6 и. мѣни оубо три. не мѣни же двоу
литроу перпера. давати за посаждение
на прѣстолѣ перпера .вѣ. всѣмъ же по
9 обычаю въземлющимъ давати перпера
.ѣѣ. иеп(и)с(коу)поу бо иегоже цр(ь)кы
мне двоу литроу перпера схода имать.
12 ни за посаждение на прѣстолѣ. ни за
нимъ ни за которы же обычан дати что
не працаемъ. таковаа же приимлюще
15 старѣиши презвѣтери. и старѣиши ди-
наконы. поставляющаго иеп(и)с(коу)пы.
по обычаю въземлющимъ да раздѣ-
18 лять.

.лѣ. аще прилоучить се поставляемо-
моу иеп(и)с(коу)поу. подъ властью сво-
21 его родителя и еше быти. от(ь) врѣ-
мене того поставления самовластьнъ
да боудеть. в(о)голюбивымъ же иеп(и)-
24 с(коу)помъ и мнѣхомъ. ни въ единомъ
же законѣ приставникомъ или пе-
чальникомъ коемоу любо лицоу быти не
27 повелѣваемъ.

.лѣ. Презвѣтеромъ же и динакономъ и
подинакономъ. праведнымъ и единѣмъ
30 сродствомъ. на приставничество. или
на попечение дѣтии призываемомъ.
таковои приети слоужение працаемъ.
33 аще оубо вноутрь четыре м(ѣ)с(ѣ)ць

три литры перпера, за устоличение да-
вати перпера 18, а свим осталимъ који
по обычаю ужимају давати перпера 2.
Уколико, пак, приход црквени буде
мањи од три. а не мањи од две литре
перпера, за устоличение давати пер-
пера 12, а свима који по обычаю ужи-
мају давати перпера 16. Јер епископ,
чија црква има приход мањи од две
литре перпера, ни за устоличение, ни
ти за икакав други обичај не дозво-
љавамо да нешто даје. Примајући
тако нешто, најстарији презвитери и
најстарији ђакон рукополагајућег
епископа да разделе онима који по
обычају ужимају.

33. Догоди ли се епископу који се ру-
кополаже да је још под влашћу свога
родитеља, од тренутка тог рукополо-
жења самовластан да буде.

Богољубивим епископима и монаси-
ма ни по којем закону не дозвољава-
мо да буду било коме лицу управите-
љи или старатељи.

34. А презвитерима, и ђаконима, и
ипођаконима који се једино на осно-
ву законитог сродства позивају у
управитељство или старатељство о
деци, дозвољавамо да такву службу
приме уколико, наравно, у току

2 давати] дати С | 3 перпера Р, перпера С М | 3-4 по обычаю въземлющимъ нема М | 4 давати]
дати С | перпера Р С М | 6 двоу] двѣю Р, двою М | 7 перпера Р С М | 9 давати] дати М | перпера
Р С М | 12 на прѣстолѣ нема М | 14 приимлюще] приимлюще (!) Р, приемлющюу С, приемлюще
М | 15 старѣиши презвѣтери, ои архипресвѣтери | 15-16 старѣиши динаконы С и гр. - ои
архидѣконы | 16 иеп(и)с(коу)пы, епископы (једн.) | 19 аще] аще же Р С М | 21 и нема С | 25
прѣставникомъ М, гр. епитропы | 25-26 печальникомъ, конраторас | 29 и нема Р | 30 на при-
ставничество] на представление С, гр. епископы | 31 дѣтии нема гр. | 33 оубо] бо Р М

3 сьчетаемоу ѡт(ь) неѣже позвани
 быше ѡт(ь) под(о)бнаго соудне. писа-
 6 ннелъ ѡветъ таковоу слоужение сво-
 нелъ изволеннелъ принети. никакоже
 ѡт(ь) того ѡ нномъ попеченнн расоу-
 9 жденнн принамоу.
 .Ѧ. Нъ ни събирателю. ни нстезате-
 12 лю людскихъ дльговъ. ни наемни-
 коу данелъ. ни чоужданъ създа-
 нелъ и селомъ. ни печалникоу домоу.
 ни посланникоу соуда. ни пороучни-
 15 коу ѡ таковыхъ винахъ. ѡп(и)с(коу)-
 поу и икономоу. ни нномоу причът-
 никоу коюго любо степене. ни мнихоу
 18 свонелъ именелъ. ни въ цр(ь)ковъ или
 въ монастырь вьнити не працаелъ.
 аще же цр(ь)к(ь)валъ или монасты-
 21 релъ. зданнн нѣкам или села или мѣста
 приближна ѡбрѣцютъ се. и въсхотеть
 правители тѣхъ ч(ь)стныхъ домовъ. в
 24 наемъ или в' насаждение таковаа при-
 ѣти. тогда всѣмъ причътникомъ. и
 мнихомъ. ни въ расоужденнн. ни ѡ
 27 дѣланнн поминаниелъ писаниа. еди-
 нако свѣщаваюциелъ и являюциелъ.
 іако на ползоу томоу быти. такоже и
 30 всѣмъ цр(ь)к(ь)валъ дроузѣи къ дроу-
 зѣи. власть даемъ. на иманиа и наса-
 жденнн. творити || междоу собою. и
 причътникомъ такожде своихъ цр(ь)-
 к(ь)въ стежаниа наимовати. по воли
 ѡп(и)с(коу)па и иконома. ѡт(ь)рече-

четири месеца, рачунајући од када их
 је позвао надлежни судија, писмено
 изјаве да својом вољом прихватају
 такву службу, и да после тога ника-
 кву одлуку о другом старању неће
 прихватити.

35. Али ни убирача, или потражите-
 ља јавних дугова, или најамника да-
 жбина или туђих здања и имања, ни
 управитеља дома, или судског засту-
 пника, или заложника у таквим слу-
 чајевима – епископу и економу или
 другом свештеном лицу било којег
 чина, или монаху, не дозвољавамо да у
 своје име уведу у цркву или манастир.

Ако се црквама или манастирима не-
 каква здања, или имања, или места на-
 љу у близини, а усхтедну управитељи
 тих часних домова у најам или у за-
 куп нешто тако да узму, тада сва све-
 штена лица и монаси да се, или у уго-
 вору или при сачињавању записника,
 подједнако сагласе и изјаве да ће то
 бити на корист. Исто тако, овлашћу-
 јемо и све цркве да једне другима, ме-
 љу собом, дају у најам и закуп; и све-
 штена лица да могу имовину својих
 цркава да унајмљују по вољи еписко-
 па или економа, изузев лица којима

1 ѡт(ь) неѣже Р С М | 2 ѡт(ь) под(о)бнаго, παρὰ τῷ ἀρμόδιῳ | 3 ѡветъ] ѡвѣ М | 5 нномъ] нно
 М | 5–6 расоужденнн, πρόκριμα | 10 и] или Р М нема гр. | и селомъ нема гр. | печалникоу,
 κουράτωρ | 11 посланникоу соуда, ἐντολέα δικῆς | 11–12 пороучникоу] пороучникоу соуда, Р, гр.
 ἐγγυητήν | 13 и. гр. ἢ | 13–14 причат'ники М | 16 не працаелъ вьнити ипв. Р М | 18 или села или
 мѣста нема гр. | 19 приближна] приближена Р | 22 и] или М, гр. καὶ | 23 въ расоужденнн, ἐν τῷ
 συμβολαίῳ | 24–25 одинако нема гр. | 26 томоу] тѣмъ С | такоже] такожде Р С М | 27 всѣмъ
 – у гр. следи ἀρσώταις | 28–29 насаждения] сажденїа М | 29 междоу собою нема гр. | 30
 причът'никъ С | 31 наимовати] наименовати Р, гр. μισθοῦσθαι | 32 и] или С, гр. καὶ | иконома]
 иконоба (!) Р

ныхъ лицъ. иже иже въ законѣ се
творити възыбраніюмъ.

- 3 .лѣ. Никомоу же въ(ъ) властель не
под(о)баеть. в(о)голюбивыхъ еп(и)-
с(коу)пъ поудити на соуднице прити. да
6 вдасть свѣдѣтельство въ нѣчелъ. нъ
соудни да послають нѣкъне въ(ъ)
слоужещиныхъ емоу къ еп(и)с(коу)помъ.
9 да прѣдлежкѣиоу с(ве)томоу ев(а)нг(е)-
лію. ижеже лѣпо есть с(ве)т(и)телъмъ
рекоуть. иже вѣдетъ. нъ ни въ нѣмъ-
нѣн. рекше въ златиѣн. ни въ грѣхо-
виѣн винѣ къ властелю градскомоу.
или къ вонскомоу. не волею прити или
15 прѣдъстати бес повелѣніа ц(ѣ)с(а)-
рева не працаемъ. нъ властелиа аще
писаниемъ аще же бес писаниа се пове-
18 лѣти дръзювшаго. по въ(ъ)рѣшениа
номъ. рекше по въ(ъ)етни воиньска-
го сана. и моуками казнити и въ за-
21 точение послати.

- .лѣ. | Отрицаем же пр(ѣ)под(о)бнымъ
еп(и)с(коу)помъ и презвѣтеромъ и
24 диакономъ и подиакономъ и чѣт-
цемъ. и всемоу нномоу коемоу люво
вл(а)гоговѣнномоу чиноу или въбразоу.
27 таваніаи играти. или таковаа играю-
щимъ въщеникомъ или позоратаемъ
быти. или на коіе люво позорище ви-
30 дѣніа ради прити. аще же кто въ(ъ)
нихъ се съгрѣшитъ. повелѣваемъ
семоу всеіе вл(а)гоговѣнныне слоужбы

другимъ закономъ забранисмо то да
чине.

36. Нико од властеле не треба бого-
любиве епископе да принуђава да
долазе на суд да сведоче о нечемъ, већ
да судија пошале епископима неке
од онихъ који му служе, да испред *Све-
тогъ јеванђеља*, како доликује свети-
тељима, кажу оно што знају. Али ни
за имовинске, односно за новчане, ни
за кривичне случајеве, не хотећи,
грађанском или војномъ властелину
да дођу, или да се појаве, безъ цареве
наредбе не дозвољавамо, него вла-
стелина који се усудио да ово нареди,
било писано било неписано, по ски-
дању појаса, односно по одузимању
војничкогъ чина, и мукама подвргну-
ти, и у заточење послати.

37. Забрањујемо преподобнимъ епи-
скопима, и презвитерима, и ђакони-
ма, и ипођаконима, и чатцима и сва-
комъ другомъ у било комъ побожномъ
чину или лику, да играју тавлије, или
да са онима који то играју буду зајед-
ничари или посматрачи; или да на
било које позориште дођу да би гле-
дали. Уколико ко од њихъ ово сагре-
ши, наређујемо да му се свака света

6 въ нѣчелъ] нѣ въ челъ Р С М | 10 с(ве)т(и)телъмъ, ἱερεῦσι | 11–12 въ нѣмънѣн. ὑπὲρ
χρηματικῆς | 12 рекше въ златиѣн, нема гр. | 12–13 ни въ грѣховиѣн, ἢ ἐκκλησιαστικῆς | грѣхов-
нон Р | 13 винѣ, αἰτίας у гр. следи ἐπίσκοπον | 14 воиньскомоу Р | 15–16 ц(ѣ)с(а)рева] ц(а)рева Р
М | 16 властелю С | 18 по въ отрѣшени Р М | по въ(ъ)рѣшени С. гр. μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν | 23
презвѣтеромъ Р | 26 вл(а)гоговѣнномоу чиноу] вл(а)говѣнномоу члов(ѣ)чьскомоу чиноу Р. гр.
εὐλαβοῦς τὰ γράμματα | въбразоу. σχήματος – у гр. следи καθ' ἐστῶτι CS 1111, AL B 93, V 2184, V 2198,
V 1167, Heimb.; καθ' ἐστῶσι V 2060 | 27 таваніаи играти, ταβλίζειν | 29–30 прити видѣніа ради
ишв. С | 32 семоу, τοῦτον – у гр. следи ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοῦς | вл(а)гоговѣнѣн М

възбраненоу быти. и въ монастырь
въведеноу быти.

3 .**лѣ.** Никоіго же іеп(и)с(коу)па не ноу-
дити. коіго лѹбо причѣтника соущаго
6 под нимъ ѡт(ъ) своіго причѣта ѡт(ъ)-
поустити.

12 .**лѣ.** Всѣмъ же іеп(и)с(коу)помъ и пре-
звѣтеромъ ѡт(ъ)рицаемъ ѡт(ъ)лоу-
9 чати кого ѡт(ъ) с(ве)т(а)го ѡбщениа.
прѣжде даже вина не іавитъ се. іеіеже
ради цр(ъ)ков(ъ)наа правила томоу
12 быти повелѣвають. аще же кто прѣзъ-
снѣа повелѣніа нѣкого || ѡт(ъ) с(ве)-
т(а)го ѡбщениа ѡт(ъ)лоучитъ. тѣ
15 оубо іако бес правды ѡт(ъ) ѡбщениа
ѡт(ъ)лоучень бывъ. раздрѣшеноу бѣ-
шоу ѡт(ъ)лоученію ѡт(ъ) болшаго
18 с(ве)т(и)телеа. с(ве)т(а)го спод(о)битъ
се ѡбщениа. ѡт(ъ)лоучивы же іего бес
правды ѡт(ъ) с(ве)т(и)телеа под нимъ-
21 же іестъ. самъ ѡт(ъ)лоучень боудеть.
на іелико же врѣме ѡнъ свѣсть.

24 .**лѣ.** Нѣ ни своимъ роукама не под(о)-
бають іеп(и)с(коу)поу бити кого. сего
чоужде іестъ с(ве)т(и)телемъ.

27 .**лѣ.** Аще же которы іеп(и)с(коу)пъ по
цр(ъ)ков(ъ)нымъ правиломъ ѡт(ъ)
с(ве)т(и)тельства изврѣжень бывъ.
дръзнеть възити пакы на прѣстолю
30 града ѡт(ъ) негоже изврѣжень бѣс(тъ)
или вставити мѣсто въ немже іестъ
повелѣно прѣбывати іемоу. повелѣва-
33 емъ сего въ монастырь прѣдати иже

служба забрани, и да се уведе у мана-
стир.

38. Ниједног епископа не принуђа-
вати да било које свештено лице, које
је под њим, од свога свештенства
отпусти.

39. Свим епископима и презвитерима
забрањујемо да одлучују неког од
свете заједнице пре него се покаже
разлог, због којег црквена правила
налажу то да буде. Уколико ко мимо
ове забране одлучи неког од свете
заједнице, тај, дакле, као неправедно
одлучен од заједнице, када га разре-
ши одлучења већи епископ, да се
удостоји свете заједнице, а онај који
га је неправедно одлучио, да од епи-
скопа под којим је, буде одлучен на
онолико времена колико он нађе за
сходно.

40. Али ни својим рукама епископ не
треба да бије неког, [јер] то је страно
светитељима.

41. Уколико се који епископ, извр-
гнут из епископства по црквеним
правилима, дрзне опет да попне на
престо града из којег је био избачен,
или да напусти место у којем му је
заповеђено да пребива, наређујемо
да се тај преда у манастир који је у
другој области, да оно што у свети-

7-8 прозвѣтеромъ Р | 12 же нема С | 13 повелѣніа] правила С, нема гр. | 17 ѡт(ъ)лоученію нема гр. | 18 с(ве)т(и)телеа. іерѣѡс | 20 правдѣ М | с(ве)т(и)телеа. іерѣѡс | 23 своимъ] своимъ же Р С М | 24 сего] се бо Р С М и гр. - тоуто ѱѣр | 25 с(ве)т(и)телемъ, іерѣѡс (једн.) | 26 же нема С | 29 пакы възити инв. Р С | възити пакы на прѣстолю, ἐπιβῆναι | 30 града нема С | 32 емъ прѣбывати инв. М

ієсть въ инои власті. да ихъ же въ
с(вѣ)т(и)т(е)льствѣ погрѣши прѣбывае
3 въ монастыри да исправитъ.

.мв. Причѣтники же инако поставля-
ти не | працаемъ. нъ аще разоумѣють
6 добрѣ грамотоу. и правовѣрни соутъ и
житиє чисто имѣють и не ѡт(ъ)рече-
ныи закономъ и в(о)жъств(ъ)ныими
9 правилами имѣють бракъ.

.мг. Презвѣтероу мнѣшоу възрастомъ
.л. лѣт(ъ) быти не повелѣваемъ. нъ
12 ни днаконоу же ни иподнаконоу
мнѣшоу двоудесетоу и пяти лѣт(ъ). нъ
ни чѣтцоу мнѣшоу ѡсми лѣт(ъ).
15 днаконисы же въ с(вѣ)тоую цр(ъ)ковъ
не поставляти. аще боудеть мнѣши
възрастомъ .м. лѣт(ъ). или къ вто-
18 роу прихордина бракоу.

.мд. Аще же въ врѣме поставления
причѣтникоу коего любо чина клевет-
21 никъ на нь явити се. вса по чиноу да
схранеть се. іаже въ іеп(и)с(коу)пъ-
скихъ поставленнхъ выше повелѣхомъ.

24 .мѣ. Инако же не поставити днакона
не ѡженнѣшаго се. аще же прѣжде не
ѡбѣщають се іако можетъ не поємъ
27 закон'ное жены чисто жити. не || мо-
гоущоу поставляющемоу въ врѣме по-
ставления. повелѣвати днаконоу или
30 иподнаконоу по поставлении женоу
понимати. аще же се боудеть. повелѣ-
выи іеп(и)с(коу)пъ изъ іеп(и)с(коу)п(ъ)-
33 ства да изврьжетъ се.

тельству погрѣши, исправи боравѣши
у манастиру.

42. Не дозвољавамо да се свештена
лица другачије рукополажу. него са-
мо ако су добро описмењена, и ако су
правоверна, и имају чист живот и
брак незабрањен законом и бож-
аственнымъ правилами.

43. Не дозвољавамо да презвитер уз-
растомъ буде млађи од 30 година; али
ни ђакон, ни ипођакон – млађи од
двадесет пет година; нити чатац мла-
ђи од осам година. А ђакониса у све-
ту цркву да се не поставља уколико
је узрастомъ млађа од 40 година, или
је ступила у други брак.

44. Ако се у време рукополагања све-
штеногъ лица, било кога чина, појави
противъ њега тужилац, да се спроведе
по реду све оно што за епископска
рукоположења више прописасмо.

45. Другачије не рукоположити нео-
жењеногъ ђакона уколико претходно
не обећа да може без законите жене
чисто да живи. Онај ко рукополаже,
не може за време рукоположења ђа-
кону или ипођакону да дозволи да по
рукоположењу узме жену. Уколико
се то догоди, епископ који дозволи.
из епископства да се извргне.

4-5 поставляти, χειροτονεῖσθαι | 10 .мг.] .мв. Р | 12 поднаконоу Р | 13 двоудесетоу и пяти]
двѣю десети и пяти Р, .кѣ. С М | 14 чѣтцоу] чѣтьцоу же Р С М | ѡсми] .п. С | 16 не
поставляти, мѣ χειροτονεῖσθαι | 18 прихордина] приходе Р, прихода М, гр. ἤλθεν | 19 .мд.] .мг.
Р | 21 явит' се на нь шив. Р | 21-22 да схранеть се, προβαίνετωσαν | 24 .мѣ.] .мд. Р, гр. με' |
поставити] поставляти С, χειροτονεῖσθαι | 25 же нема Р С М, гр. нма – δε | 26 не поємъ, χωρίς | 27
закон'ныи С | чисто, σεμνῶς | 28 поставляющемоу Р, τοῦ χειροτονήσαντος

3 .мѣ. ꙗѣ же по поставленнѣ презвѣ-
теръ или дѣакоу или ѹподѣакоу
причѣта. и свѣтоу града ꙗгоже вѣ
причѣтнику. и съ имѣннемъ своимъ да
6 прѣданъ боудеть. рекше въ людѣи иже
данъ дають въчѣтѣ боудеть.

9 .мѣ.¹ Нѣ ни свѣтникомъ же ни ред-
никомъ. причѣтникомъ не под(о)бають
быти. да не боудеть ѡт(ъ) того нѣкое
пороуганнѣ ч(ъ)стномуу причѣтоу. аѣ
12 же таковѣи чловѣци вынидоуть въ
причѣтъ. ꙗко ни бывше поставленѣ. въ
своемъ ждрѣбѣи пакы да оустроють
15 се. ѡбаче аѣе ꙗкоже под(о)бно нѣкто
ѡт(ъ) тѣхъ въ мнѣшъсцѣмъ жити.
не мѣе пяти на десѣте лѣт(ъ) | былъ
18 боудеть. таковыѣ бо поставляти пове-
лѣваемъ законънѣи оубо чѣсти. ꙗвѣ
ѡт(ъ) свѣтника свѣтоу и людѣмъ
21 даемъ.

24 .мѣ.² ꙗѣ же чѣтъць второую жену
пометь. или прѣвою оубо. вдовицу
же или поущеноую ѡт(ъ) мѡужа. или
законъи или св(е)щенимъи правилы
ѡт(ъ)реченоую. к томоу въ нѣи цр(ъ)-
27 ков(ъ)нынъ степенъ не вынидеть. аѣе же
въ кы любо въ болшинъ степенъ вни-
деть. да изврѣжет се. и въ прѣвѣмъ да
30 оустроень боудеть.

33 .мѣ. ꙗѣ же причѣтнику коего любо
степене или правитель коего любо
чѣстнаго мѣста. или прѣжде по-

46. Ако се по рукоположену презви-
теръ, или ѣакоу, или иноѣакоу оженѣ
– да се из свещѣнства избади и савѣ-
ту града, у коѣмъ же бѣи свещѣено
лице, са своѣмъ имѣемъ преда, то ѣст
да буде уврѣшенъ меѣу ѣудѣ коѣи
порѣз дају.

47.¹ Али ни савѣтници, ни редници
не могу бити свещѣена лица, како не
бѣи због тога пала некаква поруга на
часно свещѣенство. Уколико се та-
кви ѣуди увѣду у свещѣенство, као да
нису бѣи рукоположенѣ. опѣт да се
устроѣе у своѣ сталѣж. Меѣутѣмъ, у-
колико неко од тихъ ниѣе, како треба, у
монашѣомъ животу провео не маѣе
од петнаѣст година, заповѣдамо да се
такви, дакле, рукополажу даваѣемъ
законскогъ дела, разуме се, од савѣт-
ника савѣту и друштву.

48.² Ако чатацъ другу жену узме, или
прѣву, дакле, а да ѣе удовица или од
мужа разведѣна, или закономъи свещѣ-
тенимъи правилыи забраѣена – више
у други цркѣени степенъ неѣе се уве-
сти. Уведе ли се у бѣи коѣи веѣи сте-
пенъ – да се изврѣгне и у прѣви да буде
поставлѣенъ.

49. Уколико свещѣено лице ма когъ
степенъ, или управитель ма когъ ча-
сногъ мѣста – бѣи прѣ рукоположе-

1 же нема С | 1–2 прозвѣтеръ Р | 6–7 рекше... боудеть нема гр. | 8–9 редникомъ, ταξείας | 14
жрѣбѣи Р С | 17 пяти на десѣте] .ѣ. С М | 19 ꙗвѣ нема Р | 24 поущеноую] поущеноую (!) С,
διαχειρῆσαν | 27 же] бо Р, гр. δὲ | 28 въ кы любо, οἰοδῆποτε τρόλφ | 29 прѣвомъ Р

¹ У изд. Heimb. ова гл. је мѣ. ² У изд. Heimb. ова гл. је мѣ.

ставленна. или прѣжде пороученаго
 3 емоу правленна или попеченна. или
 по томъ въсхоцетъ нѣчто ѿт(ъ) сво-
 его налѣнна принести цр(ъ)к(ъ)ви. или
 6 лѣстоу егоже правление или попечение
 възетъ на се. не тъкмо не възбраніемъ
 селмоу бывати. нъ и паче по||велѣва-
 9 елемъ намъ. таковаа за спасеніе д(оу)ше
 своеіе творити. мы бо ѿна једина
 даати възбраніемъ. іаже ѿсобнымъ
 12 члов(ѣ)комъ нѣкто дароуєть. а не
 с(ве)тымъ цр(ъ)к(ъ)вамъ или инѣмъ
 ч(ъ)стинымъ домомъ приносимаа.
 .нѣ. ꙗже же рабъ вѣдоуцоу г(о)с(по-
 15 ди)ноу его и не прѣкословецоу въ при-
 чѣтъ въчтетъ се. ѿт(ъ) того часа въ
 нѣже причтенъ быс(тъ). свободны и
 18 бл(а)городны да боудеть. аще бо не-
 вѣдоуцоу г(о)с(поди)ноу его поставле-
 нне боудеть. под(о)баєть г(о)с(поди)-
 21 ноу его поставленіе боудеть. подоба-
 єть г(о)с(поди)ноу въноуѣ прѣжда-
 нна јединного лѣта. сего чєсть показа-
 24 ти. и своего раба пакы приєти. аще
 же рабъ или вѣдоуцоу или не вѣдоуцоу
 г(о)с(поди)ноу его. въчтенъ бывъ въ
 27 кы любо цр(ъ)ков(ъ)нын чинъ. цр(ъ)-
 ков(ъ)ноую слоужбоу ѿстави въ и въ
 30 мнрьское прѣстоуѣннѣ житіе. сво-
 емоу г(о)с(поди)ноу въ работоу да
 прѣданъ боудеть.

.нѣ. ꙗже же написа|ны въ люди данъ
 33 дающнє. въ тѣхъ тъкмо селѣхъ въ

ѡа, или пре него што му је поверена
 управа или старање, било после тога
 – усхтедне нешто од свога иметка да
 приложи цркви, или месту чију упра-
 ву или старање узе на себе – то не са-
 мо да не забрањујемо да бива, него
 им шта више и дозвољавамо тако
 нешто за спасење своје душе да чине.
 Јер ми једино што забрањујемо да се
 даје, то је оно што појединцима неко
 дарује, а не оно што се светим црква-
 ма или другим часним домовима при-
 лаже.

50. Уколико се роб са знањем и не-
 противљењем свога господара у све-
 титељство уврсти, од тога часа када
 се уврсти, слободан и благородан да
 буде. Уколико у незнању господара
 његово рукоположење буде, госпо-
 дар треба у року од једне године ово-
 га положај да докаже и свога роба
 опет да узме.

Ако, пак, роб, или са знањем или са
 незнањем господара свог, будући
 уврштен у било који црквени чин,
 напусти црквену службу и пређе у
 мнрски живот – предат да буде своме
 господару на *работу*.

51. Само у оним насељима где су убе-
 лежени међу људе који дају данак.

б не възбраніемъ] възбраніемъ С, гр. οὐ κωλύομεν | 7–8 повелѣваемъ, ἐπιτρέπομεν | 10–11
 ѿсобнымъ члов(ѣ)комъ, ἰδιωτῆς προσώποις | 11 нѣкто, τίς | 21–22 его поставленіе... г(о)с(по-
 ди)ноу нема М | 23 чєсть, τὴν τύχην | 23–24 показати, ἀποδεικνύειν | 24 приєти пакы инв. Р |
 25–26 вѣдоуцоу г(о)с(поди)ноу его или не вѣдоуцоу инв. Р М | 29 прѣстоуѣннѣ М | 33 дающнє-
 је С

- них же написани соуть. причѣтникомъ
быти и безъ воле г(оспод)ни працаемъ.
3 такоже оубо иакоже причѣтникомъ
бывшемъ. належецою на нихъ работоу
и шрание свръшати.
6 .нѣ. Презвѣтери же и днакони и упо-
дникаони. и чѣтце и пѣвце. сихъ всѣхъ
причѣтники нарицаемъ. и имѣнне
9 кимъ оубо шбразомъ въ тѣхъ шблада-
нне приходецею. имѣти имъ подъ
своею властною повелѣваемъ. по по-
12 д(о)бню градскихъ вѣщин. и давати
по закономъ и ш таковыхъ заведевати.
аще и подъ властною родитель
15 соуть. такоже оубо иако тѣхъ дѣтемъ
аще соуть. или симъ не соущемъ.
родителемъ ихъ. законною чѣсть
18 приимати.
.нѣ. Бл(а)гоговѣнни же презвѣтери и
днакони. аще шбрѣцоуть се ш винѣ
21 еже есть ш имѣнни лъжно свѣдѣтель-
ствовавъ||ше. довлѣеть имъ въ моукъ
мѣсто три лѣта шт(ь)лоученомъ
24 быти б(о)ж(ь)ств(ь)ныи слоужбы и въ
монастыре прѣданомъ быти. аще же ш
грѣховныхъ винахъ лъжно свѣдѣтель-
27 ство рекоуть. пръвѣе причѣта шбна-
женомъ бывшемъ. законными моукамъ
казнии повелѣваемъ. прочиже
30 иже въ инѣхъ цр(ь)ковныхъ чинохъ
соуть аще лъжно свѣдѣтельство въ
кои любо вѣщи. или въ имѣннѣи
33 или въ грѣховнѣи. рекше шбличени

дозвољавамо да и безъ воле господа-
ра постају свештена лица. Тако, да-
кле, пошто постану свештена лица,
наложени им *работу* и *орање* да
испуњавају.

52. Презвитере, и ѱаконе, и иноѱа-
коне, и чатце и појце – све ове све-
штеним лицима називамо, а имовину,
[било на који] начин да им је у вла-
стниство припала, налажемо да имају
под својом влашћу, слично како је у
грађанским случајевима; и такву да
поклањају по законима и завештава-
ју, било да су и под влашћу родитеља.
Тако, дакле, да и ако имају своју децу
или их немају, њихови родитељи за-
конити део да приме.

53. Пречасним презвитерима и ѱако-
нима, уколико се нађе да су, кад је
реч о грађанској [парници], лажно
сведочили, довољно је да, уместо
мучења, три године буду одлучени од
божаствене службе и у манастир
предати. А ако у кривичним случаје-
вима лажно сведочење рекну, нала-
жемо, пошто најпре буду лишени
свештенства, да се законским мука-
ма казне. Остали, пак, што су у дру-
гим црквеним чиновима, уколико за
лажно сведочење у било којој ствари
– или грађанској или кривичној, ре-
цимо, буду разобличени, не само из

3 такоже] такоже СМ | иакоже] иакоже и С | 4–5 работоу и шрание, *ὑποφύαν* | 6 прозвѣтери
Р | 6–7 уподникаони] под(ь)днакони С | и уподникаони нема М | 9 кимъ оубо] кимъ любо РС
М и гр. – *οὐδὲν* | 12 градскихъ вѣщин, *τῶν αστικῶσιονων* | СS 1111; *αστικῶσιονων* AL
B 93; *αστικῶσιονων* V 2060; *αστικῶσιονων* V 2184; *αστικῶσιονων* V 2198; *αστικῶσιονων*
V 1167; *αστικῶσιονων* Heim. | давати, *δωρεῖσθαι* | 13–14 заведевати М | 14 родитель] родитель
своихъ Р | 15 такоже] такоже РСМ | иако] иако и причѣтникомъ бывшемъ Р | 16 не соущи-
имъ С | 19 прозвѣтери Р | 20 днакони] днаки (!) Р | 20–21 ш винѣ еже есть ш имѣнни, *ὕπερ*
χρηματικῆς αἰτίας | 21 еже] иже РМ

боудоуть. не тѣк'мо ѡт(ѣ) прич'та и
ѡт(ѣ) цр(ѣ)ковнаго чиноу изврѣци. нѣ
3 и моуками казнити повелѣваемъ.

.нѣ. ꙗже кто на нѣкоего причѣтника.
или на мнѣха. или на дияконисоу или
6 на постыинцоу. имать нѣкою виноу.
да скажетъ прѣвое пр(ѣ)под(о)бномоу
іер(и)с(коу)поу. под нимже іестъ кѣж-
9 до ихъ. ѡи же вещь междоу има да
расоудитъ. и аще оубо ѡба соупьника
прѣмлькнѣта. пове|лѣваемъ да вла-
12 стель мѣста того таковы соудъ оутврѣ-
дитъ. аще же нѣкын ѡт(ѣ) соупьни-
коу до скончання десети д(ѣ)нин. на-
15 чнетъ прѣрѣковати соужденымъ. то-
гда мѣста того властель да испы-
таетъ вещь. и аще ѡбрѣщетъ соудъ
18 бывши правъ. и соудомъ своимъ та-
ковымъ соудъ оутврѣдитъ. и свршению
прѣдастъ соужденна. и не под(о)баѣтъ
21 таковѣи вещи второе соужденѣ бывши
и пакы на соудъ позванѣ быти¹.

.нѣ. ꙗже же властелиа того соудъ проти-
24 внь боудеть. бо(го)хранимаго іер(и)-
с(коу)па соудоу. тогда мѣсто имать
своръ градскихъ соудни на соудъ вла-
27 стелевъ. и того по закон'номоу чиноу.
възвѣщати же и испытovati. аще оубо
ѡт(ѣ) ц(ѣ)са|р(ѣ)скаго повелѣнна или
30 ѡт(ѣ) властельскаго іер(и)с(коу)пъ соуд-
дитъ. междоу кымъ либо лицемъ.
своръ ц(ѣ)с(а)р(е)ви или пославшемоу
33 к нимъ виноу да възвѣститъ. аще же

свештенства и из црквеног чина да се
избаце, него и на муке да се ставе, на-
лажемо.

54. Ако ко на неко свештено лице,
или на монаха, или на ѡаконису, или
на испосницу има неку тужбу, најпре
да каже преподобном епископу коме
свако од њих подлеже, а он ѣе ствар
међу њима да пресуди. И уколико се,
дакле, оба супарника примире, запо-
ведамо да властелин дотичног места
такву пресуду потврди. А ако неки
од супарника у року од десет дана по-
чне да противуречи судијама, тада
ствар да испита властелин дотичног
места, па уколико нађе да је пресуда
исправно донета, и такву пресуду по-
тврди и својом пресудом суђење до-
веде до краја, не треба таква ствар,
будући да је по други пут суђена,
опет на суд да се износи¹.

55. Ако, пак, пресуда тога властели-
на буде противна пресуди богочува-
ног епископа, тада сабор градских су-
дија има надлежност против власте-
линове пресуде, и она по законском
реду да се саопшти и претресе. Уко-
лико, дакле, по царској наредби, или
властелинској, епископ суди између
било којих лица, сабор цару, или к
њему послати, случај да обзнани.

3 повелѣваемъ нема гр. | 6 виноу, ἄνωγην | 10 оубо нема С | соупьника М | 11 прѣмлькнѣта] до
ско(нчання) прѣмлькнѣта Р, гр. ἐφ' ὧν ἔσται | 14 десети] .т. М | 16 властель мѣста того инв. Р
М | 18–19 таковыи соудъ оутврѣдитъ, ταῦτα ἐκβίβασμι παρὰ δόξαν | 20 соужденна Р С М |
22 позванѣ быти, ἐκκαλεῖσθαι | 23 .нѣ.] .нѣ. грешка писара Р | властелиа] властелина Р | 24 ум.
бо(го)хранимаго, гр. τοῦ θεοφιλεστάτου | 27 того, ταύτην | 28 възвѣщати] възвѣщавати Р М |
29 ц(ѣ)са|р(ѣ)скаго] ц(а)рьскаго Р М | или] и С, гр. ἢ | 29–30 ѡт(ѣ) ц(ѣ)са|р(ѣ)скаго и ѡт(ѣ)
властельскаго повелѣнна инв. С | 30 властельскаго, ἀρχοντικῆς – у гр. следи проστάξεως | 31
кымъ] конмъ С | 32 своръ, ἡ ἐκκλητος | ц(ѣ)с(а)р(е)ви] ц(а)реви Р М | или нема С | пославше С |
33 к нимъ] к немоу С, нема гр. | виноу, ὑπόθεσιν | възвѣститъ С

¹ Овој 54. гл. у гр. припада и почетак 55. гл. – ꙗже же властелиа... да възвѣститъ.

грѣхъ боудеть наносимъ. на кое любо
 || ѡт(ь) прѣжде реченыхъ бл(а)гобо-
 3 изнивыхъ лицъ. рекше на причѣтника.
 или на мниха. или на днаконисоу. или
 на постницоу. аще оубо ѡт(ь) еп(и)-
 6 с(коу)па боудеть гл(агол)ь на кого и
 тако ѡбрѣсти се възможеть истина.
 ѡт(ь) чѣсти рекше ѡт(ь) степене сего
 9 по цр(ь)ков(ь)нымъ правиломъ да из-
 врьжет се. и тогда под(о)бнымъ соудна
 рекше градъскымъ властель поможеть
 12 ѡмоу. и по закономъ соудъ истежавъ.
 конць ѡмоу приложитъ. аще же прѣ-
 15 жде къ градъскомоу властелю пристоу-
 пить вклеветаен. и съгрѣшение закон-
 нымъ истезаниемъ възможеть пока-
 зати. тогда еп(и)с(коу)пъ мѣста того
 18 въспоминание явити. и аще ѡт(ь) не-
 го познанъ боудеть. и явит се прѣд-
 ложена на нь съгрѣшениа створивъ.
 21 тогда тѣ еп(и)с(коу)пъ сего по прави-
 ломъ ѡт(ь) чѣсти рекше ѡт(ь) сте-
 пене въ немъ же есть да ѡт(ь)лоучитъ.
 24 соудни же мѣсть нанесеть на нь зако-
 номъ | под(о)бноу. аще же мнитъ еп(и)-
 с(коу)пъ створена не право соуджена
 27 тогда под(о)бають ѡмоу прѣждати и
 не ѡбнажити ѡт(ь) чѣсти вклеветана-
 го лица. такоже оубо. да таковоу лице
 30 подъ законнымъ извѣщеніемъ боудеть.
 и тако намъ вина ѡво оубо ѡт(ь)
 еп(и)с(коу)па ѡво же ѡт(ь) соудни да
 33 възвѣститъ се. да мы сию оувѣдѣвше.

А ако кривица буде на било које од
 напред реченихъ богобојажливихъ ли-
 ца падала, односно на свештено ли-
 це, или на монаха, или на ѡаконису
 или на испосницу – ако, дакле, епи-
 скоп оптужи кога, те се тако узмогне
 наћи истина – тај да се од части, од-
 носно од чина извргне према цркве-
 нимъ правилима, и тада ће му одговара-
 јући судија, односно градски власте-
 лин помоћи, те према закону суђење
 следивши, привести га крају. Уко-
 лико тужилац претходно приступи
 градском властелину и кривица зако-
 нскимъ ислеђењемъ може да се докаже,
 тада се епископу дотичногъ места обе-
 лодајује записникъ, и ако се из њега
 потврди и покаже да је изнете про-
 тив њега кривице починио – тада ће
 тај епископ овога по *правилима* од
 части, односно од чина у коме је, да
 одлучи, а судије ће му наложити казну
 одговарајућу према законима. Уко-
 лико епископ сматра да је оно што је
 урађено неправедно суђено, тада он
 треба да сачека и да не лиши части
 оптужено лице. Тако, дакле, да такво
 лице под законскомъ безбедношћу бу-
 де, те тако нама случај да саопштити, с
 једне стране епископ, а с друге стра-
 не судија, да ми, сазнавши за њега,

2-3 бл(а)гобоизнивыхъ] в(о)гобоизнивыхъ Р С, гр. εὐλαβεστάτων | 3-5 рекше на причѣтника...
 постницоу нема гр. | 6 боудеть гл(агол)ь на, κατηγορηθεῖν | 7 възможеть ѡбрѣсти се инв. С |
 8 ѡт(ь) сего степене инв. Р | 11 рекше градъскымъ властель нема гр. | властель] властелинъ Р |
 поможеть. συνεχέτω | 18 въспоминание, τὰ ὑπομνήματα (мн.) | 19 познанъ] позванъ С, гр. ὑπο-
 σφείη | 20 съгрѣшениа. ἐγκλήματα | 21 тѣ нема М | по нема Р | 29 такоже] такожде Р С М | 31 вина,
 ὑπόθεσις

3 иакоже се намъ мнѣть тако повелѣмъ.
 аще же кто ѿ наѣвнѣи виѣтъ. сѣ-
 6 кымъ ѿт(ѣ) прѣжде реченыхъ лицъ
 приѡ имать нѣкоѹю. и иеп(и)с(коу)пъ
 къснѣть междоу има соудити. власть
 9 припадаѣи къ градъскомоу властелю
 пристоупити. тако же оубо. да въ ви-
 12 ноу въложеное лице. ни единѣмъ же
 15 ѿбразоу не поудитъ се пороучение да-
 яти. нѣ тъкмо исповѣдание. безъ кле-
 твы. съ ѿбрашнемъ своего имѣннѣ
 18 изреци. аще же ѿ грѣховнѣи виѣтъ
 клевета. на нѣкое ѿт(ѣ) прѣжде рече-
 ныхъ лицъ боудеть. подѣ законнымъ
 22 оу|твержденнемъ ѿклеветаемомъ быти
 25 лицоу.

28 .иѣ. аще же ѿ цр(ѣ)ков(ѣ)ныхъ вещьхъ
 31 боудеть вина. ни единого же ѿбще-
 ннѣ наѣти градъскимъ властелемъ. нѣ
 34 иеп(и)с(коу)пъ по св(ѣ)щенымъ прави-
 37 ломъ да соудитъ.

40 .иѣ. аще же нѣци пр(ѣ)под(о)бни
 43 иеп(и)с(коу)пи. тогоже свора рекше
 46 ѿт(ѣ) единое ѿвласти. распроу нѣ-
 49 коѹю наѣють дроуѣ къ дроуѣ. или
 52 ѿ цр(ѣ)ковныхъ мѣстѣхъ или ѿ иныхъ
 55 нѣкыхъ вещьхъ. прѣвое митрополитъ
 58 ихъ съ дроуѣми иеп(и)с(коу)пы ѿт(ѣ)
 61 своего свора таковоѹю вещь да соуд-
 64 итъ. и аще не прѣбоудета ѿба соупр-
 67 ника въ соуденыхъ. тогда прѣблаже-
 70 ныи патриархъ. того правленнѣ ме-
 73 ждоу ими да расоудаетъ. и тако да

наредимо онако како ми смотрамо.
 А ако ко због имовинског разлога са
 неким од раније наведених лица има
 неку распру, а епископ касни да међу
 њима суди, [има] право тужилац град-
 ском властелину да приступи, тако
 наравно, да се окривљено лице ни на
 који начин не принуђава да даје за-
 лог, него само исказ без заклетве да
 изрекне, са обећањем свога иметка.
 А ако због кривичног разлога оптуж-
 бѣ против неког од раније речених
 лица буде, оптужено лице под зашти-
 том закона да буде.

56. Уколико се буде радило о цркве-
 ним стварима, никаквог удела неће
 имати градска властела, него епископ
 по свештеним правилима да суди.

57. Ако неки преподобни епископи
 истог сабора, односно из једне области
 имају неку распру међу собом – или
 због црквених места или због неких
 других ствари, најпре њихов митро-
 полит са другим епископима из свог
 сабора такву ствар да суди, па ако
 оба супарника не остану при пресу-
 ђеном, тада преблажени патријарх
 те управе да их [саслуша] и да одре-

2 ѿ наѣвнѣи виѣтъ. ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας | 2-3 сѣ кымъ] нѣ с кымъ Р С | 4 приѡ, ἀρχὴν |
 5 власть припадаѣи] власть имать Р С М. гр. ἄδειαν ὁ ἐνάγων ἔχεται | 6 къ] и къ М | 6-7
 пристоупити къ градъскомоу властелю припад(а)ѣи нив. С | 7 такоже] такоже Р М | 8
 единѣмъ же] единемъ С | 9 пороучение] поречение М. гр. ἐγγυητὴν | 11 своего имѣннѣ. τῶν ἰδίων
 πραγμάτων (мл.) | 13 нѣкое] нѣкоѣго М | 17 ѿ] ѿт(ѣ) М | 17-18 аще же...вина. Εἰ δὲ ἐκκλησι-
 αστικὸν εἴη τὸ πρᾶγμα | 21 да соудитъ нема гр. | 23-24 рекше ѿт(ѣ) единое ѿвласти нема гр. | 26
 ум. мѣстѣхъ. гр. δικαίου | иныхъ] нѣхъ М. цр(ѣ)ков(ѣ)ныхъ Р | 33 да расоудаетъ] да
 раслоушаетъ Р С М. гр. ἀκροάσθω | 33-1 да повелиты (!) С

повелитъ. іакоже цр(ь)ков(ь)нымъ пра-
виламъ и законамъ под(о)бно. и іедин-
3 номоу же соупрѣникоу противоу соудоу
его не могоущоу гла(гола)ти.

.нѣ. Аще же причѣтники или ннѣ нѣ-
6 кто виноу имать на іеп(и)с(коу)па.
прѣвое прѣ|под(о)бныи митрополитъ
вѣласти тоіе. по св(е)щеннымъ прави-
9 ломъ и по нашимъ закономъ таковоу
вещь да расоудитъ. и аще кто поречеть
соудѣніа. къ прѣблаженому іеп(и)-
12 с(коу)поу и патриархоу вещь възвѣ-
стити. и тѣ под(о)бныи томоу вѣдѣ
конѣ. аще же на митрополита имать
15 что іеп(и)с(коу)пъ или причѣтники или
ннѣ кто. патриархъ того правленіа
под(о)бнымъ образомъ вещь да соуд-
18 дитъ¹. по всакихъ² же винахъ². или шт(ь)
своихъ митрополитъ. или шт(ь) па-
триархъ. или шт(ь) ннѣхъ кихъ люво
21 соудни іеп(и)с(коу)пи соудеть се.

.нѣ. Ни іединого же порѣчениа или
исповѣданіа с клетвою. ш. правлені-
24 ихъ да не истезани боудутъ такожде
оубо да и ти потыщеть се. наводи-
мыхъ на не винъ себе оудовъ издрѣ-
27 шати.

.ѡ. Не под(о)бають же икономоу. или
оубогыхъ крѣмителю. или болныхъ
30 крѣмителю. или всакомоу || правителю
ч(ь)стныхъ домовъ. помысли исповѣ-
дѣвшоу своему іеп(и)с(коу)поу. прѣ-
33 жде испытаніа вѣщии. и истезаниа

ди онако како по црквенним пра-
виламъ и законамъ одговара, тако да
ниједан супарник не може против
негове пресуде приговарати.

58. Ако свештено лице, или неко
други, има притужбу на епископа, нај-
пре преподобни митрополит дотичне
области према свештеним правилами
и према нашимъ законамъ такву
ствар да пресуди. И ако ко порекне
оно што је пресуђено, о ствари оба-
вестити преблаженог епископа, и
патриарха, и тај ће слично ономе
дати крај. А ако против митрополита
има нешто епископ, или свештено
лице, или ко други, патриарх те упра-
ве на сличан начин ствар да суди.¹ За
све притужбе² епископима суди или
сопствени митрополит. или патри-
јарх, или неки други судија.

59. Ниједан залог или исказ са за-
клетвом да не буду изнуђавани за су-
ђење. Тако, наравно, и ти (епископи)
да се потруде да себе од наведених
против њих оптужби како треба
разреше.

60. Није дозвољено економу, или
убогих хранитељу, или болесних хра-
нитељу, или било ком управитељу ча-
сних домова, који полагају рачуне сво-
ме епископу, да пре провере ствари и

4 не могоущоу гла(гола)ти] гла(агол)ущоу С, гла(гола)ты не могоущоу инв. М | 5 же нема М |
6 виноу, προσέλευσις | 8 ум. вѣласти тоіе. гр. αὐτῶν | 11–12 ум. іеп(и)с(коу)поу, гр. ἀρχιεπίσκο-
πον | 13 под(о)бныи, ὁμοίως | 14–15 имать что, προσέλευσις γένηται | 18–20 или шт(ь) своихъ
митрополитъ. или шт(ь) патриархъ нема М, гр. παρὰ τῷ ἰδίῳ μητροπολίτῃ, εἴτε παρὰ
патριάρχῃ (једн.) | 20 или шт(ь) ннѣхъ нема Р | 21 соудеть се] да соудет се М | 25–26
наводимыхъ, τῶν ἐπαγομένων | 26–27 издрѣшати] изврѣшати Р С М, гр. διευλυτοῦν | 29
оубогыхъ крѣмителю, πτωχοτρόφῳ – у Heimb. следи ἡ ξενοδοχῳ, што CS 1111, AL B 93, V 2060,
V 2184, V 2198, V 1167 нема | 29–30 или болныхъ крѣмителю нема М | болныхъ крѣмителю,
νοσοκόμῳ | 31–32 исповѣдѣвшоу, ἐκτιθεμένῳ

¹ Овим се у гр. завршава 58. гл. ² по всакихъ² же винахъ, Ὑπὲρ δὲ πασῶν τῶν αἰτίων у гр. чини
почетак 59. гл.

длъгоу. своихъ иеп(и)с(коу)пъ wt(ь)вѣ-
гати и на иная соудниа приходить.

- 3 .Ѣ. Аще же кто wt(ь) цр(ь)ков(ь)-
никъ. иѣкое таковоє правленіе пороу-
чено иемоу приємъ. прѣжде помысломъ
6 положенна. и дългомъ истезанна скон-
чаѣтъ се. повелѣваемъ того наслед-
никомъ по томоужде вбразоу. и по-
9 мысломъ и стезаннемъ повинномъ бы-
ти.

- 12 .Ѣ. Аще которы иеп(и)с(коу)пъ или
причтъникъ. wt(ь) которые люво вб-
ласти въ константиѣ градѣ вбрѣшетъ
се. и иѣкто вьсхоцетъ проу на нь прѣд-
15 ложити. аще оубо начело быс(тъ) въ
вбласти ѡ такоуѣ винѣ тамо соудъ
скончати. аще же и иѣще не начетъ се.
18 ѡ единѣхъ тькмо прѣславныхъ иепархъ
вьсточныхъ соуднѣхъ. | наи наии wt(ь)-
лоученыхъ соудни. припадающимъ на
21 нь wt(ь)вѣтъ приети.

- 24 .Ѣ. Бла(а)гоговѣнии же посъланици.
коіеє люво св(е)щенныє цр(ь)к(ь)вѣ. въ
ц(ѣса)р(ь)ствоующимъ градѣ прѣбы-
вающе. наи къ прѣбл(а)женнымъ патри-
27 архомъ наи къ митрополитомъ wt(ь)
своихъ иеп(и)с(коу)пъ посланици. ни за
свое иеп(и)с(коу)пы ни же за цр(ь)-
ков(ь)ныє вещи. ни за дългъ людскыи
30 ни за простыи. повлаченна иѣкоего
наи истезанна да не подымоутъ. аще
заповѣднѣ не имѣють. wt(ь) своихъ
33 иеп(и)с(коу)пъ наи икономовъ. іакоже с

потраживаѣа дуга избегавају своје
епископе и на друге судове одлазе.

61. Ако ко од црковника, коме је по-
верена нека таква управа, умре пре
полагаѣа рачуна и измиреѣа дугова,
наређујемо да његови наследници на
исти начин буду одговорни, и за ра-
чуне и за потраживаѣа.

62. Ако се који епископ, или свеште-
но лице, из било које области нађе у
Константиграду, а неко хоће против
њега тужбу да поднесе, уколико је,
дакле, такав случај био започет у об-
ласти, тамо суд и да се заврши. А уко-
лико још није започет, једино пре-
славни епарси источних судова, или
судије које смо ми одредили, одгово-
риће његовим тужиоцима.

63. Благочасни изасланици било које
свештене цркве, који пребивају у цар-
ствујућем граду, послати или од сво-
јих епископа преблаженным патријар-
сима или митрополитима, ни за своје
епископе, а ни за црквене ствари, ни
за јавни дуг, ни за обични – никакву
тужбу или потраживаѣа да не под-
несе ако немају наређеѣа од својих
епископа, или економа, да са неким

3-4 цр(ь)ков(ь)никъ, τῶν ἐκκλησιαστικῶν | 4-5 пороучено иемоу приємъ, ἐμπιστευθεῖς | 11 Аще] Аще же С | Аще которы – у Heimb. следи ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τινὰ τοιαύτην διοίκησιν ἐμπιστευθεῖς, што CS 1111, AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198, V 1167 нема | 13 въ константини Р С М | 14 проу, ἐναυωγῆν | на нь нема гр. | 18 ѡ] wt(ь) Р С М | иепархъ, ἐπάρχοις | 19 соудниѣхъ, τῶν πραιτωρίων | 20 припадающимъ, τοῖς ἐνάγουσιν | 20-21 на нь] на шнь М | на нь нема гр. | 23 свѣщаніе М, гр. ἀρωάτης | 24 ц(ѣса)р(ь)ствоующимъ] царьствоующимъ Р М | 30 простыи, ἰδιωτικοῦ | 33 икономовъ] икономъ С | 33-1 с иѣкымъ потезаніе имѣти, τοῖς ἐνάγειν

нѣкымъ потезание имѣти и соудити
се. тогда бо единѣмъ тѣмъ. ѡт(ъ)
3 ннхъ повлачнмымъ. даемъ власть аще
нѣкоу виноу имѣють на црковь или
на ѡ(н)с(коу)па на тѣхъ прѣдложи-
6 ти. аще же и ѡ нѣкихъ вещьхъ. или
ѡ винахъ себе повинны створеть. въ
врѣме въ неже посльство твореть. и
9 иже ѡ тѣхъ распряхъ. и ѡ соудѣхъ
ти да поднмоуть.

л. 227в. **Ѳд.** Аще же || ѡ(н)с(коу)пи или при-
12 чьтници. за градъ или свое ради
цр(ъ)к(ъ)ве. или на поставление ѡ(н)-
с(коу)па. въ ц(ѣ)с(а)рь градъ или въ
15 ино кое либо мѣсто посль твореще
придоуть. повелѣваемъ имъ ни еди-
ного же наведения или стоужения ни
18 ѡт(ъ) кого же не приети. нъ волю да
имать иже мнитъ его повинна. егда
възвратитъ се въ свою ѡбласть позы-
21 вати его на соудъ. никомоу же ѡт(ъ)
мнещихъ се повинна сего имѣти. выв-
шоу расоужденню¹ ѡ врѣменѣмъ
24 прѣходѣ. за врѣме еже въ таковѣмъ
ѡшьствини прѣбысть. ничтоже възети.

Ѳе. Аще же коли вина явитъ се. въс-
27 поминание или позвание на соудъ
створити. за кою либо ѡ имѣнии
соуцоу виноу. или за людскоу или
30 за ѡсобноу. причьтничоу или мнхоу
или чрьноризци. коего либо мона-
стыра. паче же женскаго. безъ досажде-
33 ния и съ под(о)бною чьстию. повелѣ-

пoteжу тужбу или се суде. Тада, на-
равно, тима јединима дозвољавамо
да се онима које су тужили, уколико
неку тужбу имају против цркве или
против епископа, супротставе. А
уколико у неким стварима или у
тужбама себе учине кривим у време
док врше изасланство, ти да поднесу
и оно што се односи на те спорове, и
на пресуде.

64. Ако, пак, епископи или свештена
лица, вршећи изасланство за град,
или ради своје цркве, или на рукопо-
ложење епископа дођу у Цариград
или у било које друго место, захтева-
мо да они ниједну непријатност или
узнемиравање ни од кога не доживе.
Али могу они који (их) сматрају кри-
вим, кад се врате у своју област, да
(их) позову на суд, с тим да од стране
оних који (ове) сматрају кривим
никаког просуђења не буде¹ о про-
тицају времена; време које су у том
одсуству провели уопште не рачу-
нати.

65. Ако се некада појави разлог да се
опомена или позив на суд достави за
било коју постојећу грађанску пар-
ницу, било за јавну било за особну,
свештеном лицу, или монаху, или цр-
норизици ма којег манастира, а посе-
бно женског, налажемо да се без вре-
ђања и са одговарајућим поштова-

4 виноу. ἐναγωγὴν | 6 же нема P | 8 твореть] (тво)реть M | 8-9 и иже ѡ тѣхъ распряхъ. и ѡ
соудѣхъ, καὶ τὰς ὑπὲρ τούτων ἐναγωγὰς | 13 на постав'лени M | 13-14 или на поставление
ѡ(н)с(коу)па нема C | 14 ц(ѣ)сарь градъ] ц(а)рь градъ P M | 18 не приети] приети P | 19 его,
гр. αὐτοῦς (мн.) | 21-23 никомоу же... расоужденню, μηδενὸς τοῖς νομιζουσιν ἔχειν αὐτοῦς
ὑπευθύνους γινόμενου προκρίματος | 22 сего] его P M | 24 въ] ѡ P | 24-25 прѣбыс(тъ) въ
таковѣмъ ѡшьствини илв. C | 25 прѣбысть, παρείκυσαν (мн.) | ничтоже възети, нема гр. | 26 же
нема P | 27 или] и P C M, гр. ἢ | позвание C | 27-28 и на соудъ позвание творити илв. P C M |
28 створити] творити P C M | кою либо] кою либо M | 31-32 монастыре M

¹ Овим се у Heimb. завршава 64. гл., која у CS 1111, AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198, V 1167 има на-
ставак: περὶ χρονίαν (ум. χρονίαν у V 2198, грешком χειροτονίαν) παραγραφὴν διὰ τὸν χρόνον ὃν
ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀποδημίᾳ παρείκυσαν

- ваємъ | въспоминание и на соудъ поз-
вание творити. чрьноризице же или
3 постнище. изъ монастыря не изводити.
иъ посъльника ѡт(ь) себе да постеть. (!)
ѡт(ь)вѣщавати хотецаго ѡ вѣщи.
6 .**Ѳ**. Мнихомъ же под(о)бно ієсть. или
самѣмъ или по(сь)линомъ свое или мо-
настырьскыи соупре творити. вѣдоу-
9 цюу томоу прѣстоупающемоу. тако-
ваа соудни. или позвавшему на
соудъ. іако и поіаса ѡбнажитъ се. рек-
12 ше сана лишень боудеть. и за моукоу
пети антръ злата истезанъ боудеть.
ѡт(ь) велѣлѣннаго комита. ц(ѣса)р(ь)-
15 скыхъ данни. позвавшему же іавѣ
ієсть. къ тремъ антрамъ злата и моу-
кы поіети. и въ заточение посланоу
18 быти. властелю же не хощеу брьзо
мьстити. іеп(и)с(коу)пъ намъ да въз-
вѣститъ.
21 .**Ѳ**. Въ троудѣ мѣсто позвавшему на
соудъ. всакомоу лицоу въ коіємъ любо
22 цр(ь)ко||в(ь)номъ чиноу въчтеномоу. к
24 снмъ же и днаконисѣ и мнихоу и
чрьноризици и постници. за всакоу
виноу или ѡ грѣсѣ или ѡ нмѣнни вы-
27 ваюцюю. ієлика аще оубо ієсть чи-
слоу нмѣнниа. или причѣтнику. или
иѣкоіемоу въ воинство въчтеномоу.
30 въспоменоушоу или на соудъ позвав-
шоу въ ц(ѣ)с(а)ри градѣ. или въ ѡб-
ластехъ въ нихъже живоуть. не боле
33 четырь стамень даати пращанемъ.

нем опомена и позив на суд обаве.
Црноризиче или испосниче из мана-
стира да се не изводе, већ заступника
са своје стране да истакну, који ће за
ствар одговарати.

66. А монаси треба или сами или пре-
ко заступника своја или манастирска
суђења да обављају. Када се сазна да
судија или онај ко позива на суд тако
нешто преступа – и појас да му се
скине, односно да буде лишен чина, и
казном од пет литри злата кажињен
да буде од узвишеног комита цар-
ских дажбаина. Разуме се, онај ко по-
зива, уз три литре злата и мучења да
поднесе, и у заточење послан да буде.
А не усхтедне ли убрзо властелин да
изврши казну, епископ да нас оба-
вести.

67. На име труда ономе ко позива на
суд не дозвољавамо ниједном лицу
уврштену у било који црквени чин,
а уз ова и ђакониси и монаху, и црно-
ризичи и испосници, за сваку оптуж-
бу било кривичну или имовинску,
било које количине да је имовина;
или свештеном лицу, или неком ко је
у војску уврштен – опоменутом или
на суд позваном, у Цариграду или у
областима у којима живе, да дају ви-
ше од четири стамена.

2 или] и С | 3 не изводиъ Р М | 4 посъльника] посъльника же С | да нема Р | да постеть (!) грешка
писара, треба да поустеть као у Р С М и гр. – проβάλλεσθαι | 7 по(сь)линомъ конј. према Р М,
посъльники С | 8–10 вѣдоуцюу соудни и прѣстоупающемоу таковаа инв. С | 9 томоу нема С и
гр. | прѣстоупающемоу Р | 10–11 позвавшему на соудъ, тоу ἐκβιβαστοῦ | 11–12 рекше сана
лишень боудеть нема гр. | 13 пети] петь С. ē Р М | 14 велѣлѣннаго Р С | 14–15 ц(ѣса)р(ь)скихъ]
ц(а)р(ь)скихъ Р М | ц(ѣса)р(ь)скихъ данни, τῶν πριβάτων | 15–16 позвавшему же іавѣ ієсть, тоу
ἐκβιβαστοῦ δηλονότι | 16 къ тремъ антрамъ злата нема гр. | 17 поіети] подыети Р С М и гр. –
ὑπομένοντος | 19 іеп(и)с(коу)пъ] и іеп(и)с(коу)пъ С | 21 троудѣ] троудѣ же Р С М | 21–22 Въ троудѣ
мѣсто позвавшему на соудъ, Σπορτοῦλλων δὲ ὀνόματι | 26 виноу, αἰτίας | 26–27 или ѡ грѣсѣ или
ѡ нмѣнни бываюцюю, ἐκκλησιαστικῆς καὶ χρηματικῆς | 27 ієлико С | аще нема Р | 30–31 или на
соудъ позвавшоу нема гр. | позвавшоу] позвавшему С | 33 стамень, κερατίων

3 **ѡ**. **Ѳ**це же нашимъ повелѣниємъ.
или властельскомъ. или прѣбл(а)жена-
го патрiарха. послан' бывъ въ нныѣ
6 **ѡ**власти позъвати на соудъ. и поминан-
нне принести нѣкоемоу. **ѡ**т(ъ) прѣ-
же реченыхъ лицъ. боле единого пер-
пера не възети ничто.

9 **ѡ**. **Ѳ**це же за единою и тоужде
9 **ѡ**вннъ. многымъ прилоучит' се въспо-
менюти или позвати на соудъ нѣкоего
12 **ѡ**т(ъ) прѣже реченыхъ | лицъ. еди-
номоу тъкмо члов(ѣ)коу. за всѣхъ
дати троудъ повелѣваемъ.

15 **ѡ**. **Ѳ**п(и)с(коу)пъ же **ѡ** вещьхъ свое
цр(ъ)к(ъ)ве. ни единое же пакости или
стоуженна да не приметъ. аще же **ѡ**
18 **ѡ**собныхъ вещьхъ въспоменовень или
позванъ боудеть. за троудъ позвавши-
моу да вдасть оуроки гвѣ на цр(ъ)к(ъ)-
вахъ положенье. икономомъ подѣ-
21 **ѡ**мляющемъ. или тѣмъ иже соутъ на
таковоу виноу поставлени. боле же
тѣхъ истезати дръзноювыи. еже въз-
24 **ѡ**уоубъ **ѡ**т(ъ)дати поноуждень боу-
деть лицоу **ѡ**т(ъ) негоже възеть. и аще
оубо ьсть воинъ. поаса **ѡ**т(ъ)рѣшень
27 **ѡ**удеть. рекше воинство **ѡ**т(ъ)иметь
се **ѡ**т(ъ) него. аще же причѣтникъ боу-
деть **ѡ**т(ъ) причѣта да извржеть се.

30 **ѡ**. **Ѳ**сѣмъ же въ причѣтъ вѣченымъ. и
не имоущимъ женъ. по правиломъ
ѡтрицаемъ и мы. въ своемъ домоу
33 **ѡ**уждоу женоу имѣти. свѣнь тъкмо

68. Ако је нашом наредбом, или вла-
стелинском, или преблаженог патри-
јарха послат [извршителъ] у друге об-
ласти да позове на суд или да некога
од раније речених лица опомене –
више од једног перпера ништа да не
узме.

69. Догоди ли се да многи за једну
исту оптужбу опомену, или позову на
суд неког од раније речених лица –
наређујемо да се само једном човеку
за све да за труд.

70. Епископ због ствари своје цркве
ни једну штету или узнемиравање да
не доживи. Уколико због сопствених
ствари буде опоменути или позван, за
труд ономе који позива да да. Тужбе
против цркава поднете преузимају,
разуме се, економи или они који су за
такав случај постављени. Онај ко се
усуди више од тога да потражује, оно
што узме приморан да буде двостру-
ко да врати лицу од којег је узео и,
ако је војник – да му се одреши појас,
односно да му се одузме војинство, а
ако је свештено лице – из свештен-
ства да се извргне.

71. Свима који су уврштени у све-
штенство и немају жене, према *прави-*
лима и ми забрањујемо да у своме до-
му туђу жену имају, изузев само мај-

2 властельскимъ М | 3 послан' бывъ. σταλεῖς ἐκβιβαστῆς | 4 позъвати на соудъ. и нема гр. | 9
прилоучит' се] прилоучимомъ Р | 10 или позвати на соудъ нѣкоего нема гр. | 13 троудъ дати
инв. С | 19 оуроки, τὰς ἀρχαῖς | 23 истезати εἰσπράξει | 25 и нема С | 31 имоущемъ Р

- м(а)т(е)ре || и дѣтере и сестры. и имѣхъ
лицѣ иже всакого зазора оубѣгають.
3 аще же кто прѣзь сию заповѣдь же-
ноу въ своемъ домоу имѣти начнеть.
иже можетъ на нѣ зазоръ навести. и
6 единою и двумя. или ш(ъ) своего
еп(и)с(коу)па. или ш(ъ) своихъ при-
чѣтникъ. наказанъ бывъ ш томъ иако съ
9 таковою женою не жити. изгнати ие
ш(ъ) своего домоу не въсхоцеть. или
клеветникоу явльшоу се. показанъ боу-
12 деть нечисто с таковою женою жи-
(ти)и живын. тогда еп(и)с(коу)пъ иего
по цр(ъ)ков(ъ)нымъ правиломъ. того
15 ш(ъ) причта изврѣжетъ. и свѣтоу
градскомъ иегоже причѣтникъ бѣше.
да прѣданъ боудеть. рекше въ простын
18 люди данъ дати въчтенъ боудет(ъ).
.ѡг. Еп(и)с(коу)поу же ни единое
ш(ъ)ноудъ жены имѣти. въ домоу
21 не прациаеми. аще же явит се сего ни-
какоже не схранивъ. изъ еп(и)с(коу)пъ-
ства да изврѣжетъ се.
24 .ѡг. Диаконисѣ же никымъ шбразомъ
с моужемъ | жити въ единомъ домоу
не прациаеми. ш(ъ) негоже нечиста
27 жити зазоръ прозебають. аще же си хъ
не схранитъ. презвѣтеръ под ни(мъ)же
иеть повелѣна быти. да въспоменеть
30 иен всѣмъ шбразы. такового моужа
изгнати ш(ъ) своего домоу. аще же
закъснитъ и не ижденеть. цр(ъ)ков(ъ)-
33 ныи слоужбы и своего шброка

ку, кѣр и сестру, и друга лица која
никакомъ зазору не подлежу. А ако
ко мимо ове заповести почне у сво-
мѣ држати жену која може на неѣга
зазор навући, на пошто буде једном
или двапут – било од свог епископа,
били од својих свештених лица – опо-
менут за то да са таквом женом не
живи, не усхтедне да је изагна из сво-
га дома, или се, кад се појави тужи-
лац, потврди да нечисто са таквом
женом живи – тада ће његов епископ
по црквеним правилима тога из све-
штенства извргнути и савету града
чије свештено лице беше предати.
односно у обичне људе уврстити да
даје данак.

72. Епископу уопште не дозвољава-
мо да иједну жену има у дому. Дока-
же ли се да ово никако не чува – из
епископства да се избаци.

73. А ђакониси не дозвољавамо ни на
који начин са мушкарцем да живи у
једном дому, од чијег нечистог живо-
та зазор израста. Ако ово не сачува,
презвитер под којим је одређена да
буде, да је опомене да на сваки начин
таквог мушкарца изагна из свога до-
ма. Уколико одуговлачи и не избаци,
пошто буде лишена црквене службе
и свога примања, манастиру да буде

3 заповѣдь, τὴν παραφυλακτὴν | 5 иже] иж (!) Р. иже С | 6 и] или С и гр. – ѣ | 8 наказанъ.
ὑπομνησθεῖς | ш томъ нема гр. | 9 изгнати] и изгнати Р С М, гр. ἐκβαλεῖν | 11–12 показанъ
боудеть, ἀποδείχθῃ | 12–13 жи(ти)и конј. према Р С М | жи(ти)и живын, ἀναστρέφεσθαι | 15
изврѣжетъ] да изврѣжетъ Р М | 17–18 рекше въ простын... боудет(ъ) нема гр. | 20 ш(ъ)ноудъ
С | имѣти, εἶχειν – у гр. следи ѣ метὰ ταύτης | въ домоу, οἰκεῖν | 21 явит се] не явит се С, гр.
ἀποδείχθῃ | 28 прозвѣтеръ Р | ни(мъ)же конј. према Р С М | 29 повелѣна быти, τέτακται | 32
закъснитъ М | и не ижденеть нема гр. | 33 и нема Р | шброка] шбраза Р, гр. διαρίων

оучоуждена бывши. монастыреви да
 боудеть прѣдана. и тамо все врѣме
 3 живота своего да скончаютъ. и мѣни
 же ие. аще оубо дѣти имать. между
 тѣми и тою. по числоу лицъ да раз-
 6 дѣлать се. да приходящюю такоу
 женѣ честь. монастырь възъмь да кр-
 мить ю. аще же не имать дѣти все
 9 ие богатство. монастыреви въ нѣ
 вdana быс(ть). и цр(ь)к(ь)ви въ нюже
 прѣвѣ въчтена бѣше. по равнѣи чести
 12 да раздѣлать се.

.од. Пще кто б(о)ж(ь)ств(ь)нымъ та-
 иннамъ или инѣмъ с(ве)тымъ || слоуж-
 15 бамъ ствараемымъ. въ с(ве)тѣю цр(ь)-
 ковъ въшъ. или иеп(и)с(коу)поу. или
 причѣтникомъ или инѣмъ слоугамъ
 18 цр(ь)ков(ь)нымъ досадоу нанесеть. по-
 велѣваемъ сего моукамъ казнити. и въ
 заточение послати. аще же и тын б(о)-
 21 ж(ь)ств(ь)ныи таины. и б(о)ж(ь)ств(ь)-
 в(ь)ноу слоужбоу смететь. мчель
 главоу его да шт(ь)сѣкоу. и тако-
 24 ваи шт(ь)мѣати повелѣваемъ. не
 тъкмо градъскимъ. нъ и воиньскимъ
 властелемъ.

.ое. Всѣмъ же простымъ члов(ѣ)комъ
 повелѣваемъ самѣмъ с кр(ь)сты не
 исходити бес пр(ѣ)под(о)бнаго мѣста
 30 того иеп(и)с(коу)па и соущиыхъ под нимъ
 говѣинныхъ причѣтникомъ. каи бо иеть
 служба или молба въ нѣиже през-
 33 вѣтери не шпрѣтають се.

предата и тамо все време живота
 свого да заврши. Иено имае. уко-
 лико има деще, измежу ихъ и не, пре-
 ма броју лица да се раздели. да део
 који припада такоу жени манастир
 узме да је храни. А ако нема деще, сва
 њена имовина да се на равне делове
 раздели манастиру у који дата би, и
 цркви у коју испрва уврштена бене.

74. Ако ко, ушавши у свету цркву,
 увреде наноси божественнымъ таинама
 или другимъ светимъ службама што се
 обављају, или епископу, или свеште-
 ннымъ лицамъ или другимъ саслужите-
 љима црквенимъ – наређујемо такво-
 га подвргнути мукама и у заточење
 послати. А омете ли и саме божестве-
 не тајне и божествену службу, мачемъ
 главу да му одсеку, те наређујемо не
 само грађанској него и војној власти-
 ли да то изврше.

75. Свимъ обичнымъ људима забранујемо
 да сами са крстовима излазе, безъ
 преподобногъ епископа дотичногъ ме-
 ста и побожныхъ свештенныхъ лица која
 су под њимъ. Јер, која је то служба или
 молитва у којој се не налазе презви-
 тери?

2 все поновлено у Р | врѣме все инв. С | 9 богатство, η περιουσία | 11 бѣше] бывши Р | 15 сът-
 варяемомъ Р М | 17 причѣтникомъ, τοῖς κληρικοῖς – у Heimb. следи η τοῖς λαϊκοῖς, што CS 1111,
 AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198, V 1167 нема | 19 сего] него С | 22 смететь] сметоу. С, ταραξοί
 – у гр. следи η ἐπιτελεῖσθαι κωλύσοι | 26 властелемъ Р | 27 простымъ члов(ѣ)комъ, τοῖς λαϊκοῖς |
 28 самѣмъ нема гр. | 28–29 с кр(ь)сты не исходити. λιτὰς ποιεῖν | 29–30 пр(ѣ)под(о)бнаго
 мѣста того иеп(и)с(коу)па, τῶν ὁσιωτάτων τῶν τόπων ἐπισκόπων (мин.) | 31 говѣинныхъ нема М |
 32 или молба нема гр. | 32–33 прозвѣтери Р

1. ѿ. Недостало же есть намъ прочее и
 в чьстныхъ монастырехъ. и в бл(а)-
 3 говоизнивыхъ причытницехъ. и мни-
 скихъ оуставити. повелѣваемъ оубо
 6 игоумена | или архимандрита въ ко-
 неаждо монастыри поставляти. на
 всацксы по степенемъ мнишскимъ или
 по старѣшиньствоу. нь иегоже вси
 9 мниси. или добрѣшини смыслъ имоуше
 извероутъ. ничесоже ради. нь яко пра-
 ва вѣрою. и житиемъ цѣломоудрыа. и
 12 правления достойна. и могоуца мниш-
 ское ремество. и все монастырско-
 е строение потрѣбно хранили. и та-
 15 ко томоу шт(ь) иеп(и)с(коу)па того
 прѣдѣла поставленоу быти. таковаа
 же повелѣваемъ. и въ женскихъ чьст-
 18 ныхъ монастырихъ. и въ оудръжа-
 лицихъ бивати.

2. ѿ. Аще же кто въ мнишское житие
 21 хоцетъ вьнити. повелѣваемъ. аще
 знаемъ есть' яко ни единомуу же
 редоу людскомуу повиньнъ есть.
 24 игоумень монастыра того. игда хоцетъ
 вбразъ дастъ иемоу. рекше постри-
 жетъ и. аще же не знаемъ' есть. кое-
 27 моу либо редоу повиньнъ || есть. три
 лѣта да не приметъ мнишскаго
 вбраза. да прѣжде скончання три
 30 лѣтъ аще никтоже иго не възичетъ и
 до(сто)инь явити се. тогда вбраза
 мнишскаго да спод(о)бит' се.

76. Остало нам је још и то – да и о ча-
 сним манастирима, и о побожним
 свештеним лицима, и о монасима до-
 несемо закон. Заповедамо, дакле,
 игумана или архимандрита у сваком
 манастиру постављати [не] само пре-
 ма монашким степенима или по ста-
 решинству, него кога сви монаси,
 или они са најбољим угледом изабе-
 ру, ни због чега ради него као исправ-
 на у вери и целомудрена животом, и
 достојна да управља, и да може мона-
 шко искуство и сав манастирски по-
 редак како треба да чува. Те тако,
 њега епископ дотичног предела да
 постави. Исто то наређујемо и у жен-
 ским часним манастирима, и у по-
 сницама да буде.

77. А ако ко жели да у монашки жи-
 вот ступи, наређујемо, уколико се зна
 да ниједном друштвеном сталежу не
 подлеже, да му игуман дотичног мана-
 стира, када хтедне, да монашки лик,
 односно постриже га. Уколико се не
 зна да некаквом сталежу подлеже,
 три године да не прима монашки лик
 да би се, по истеку три године – ако
 га нико не гони и покаже се да је до-
 стојан – тада монашког лика удосто-
 јно.

1 Недостало же есть намъ прочее. Ὑπόλοιπον ἡμῖν ἐστὶν | 2 чьстныхъ Р | 2-3 бл(а)го-
 говоизнивыхъ. τῶν εὐλαβεστάτων | 5 игоумена, ἀββᾶν | 6 на] не Р С М и гр. – мѣ | 7-8 или по
 старѣшиньствоу нема гр. | 9 смыслъ, ὑπολήψεως | 12 правлениемъ Р | 13 ремество, τὴν
 ἐπιστήμην | 14 строение, τὴν κατάστασιν | 18-19 оудръжалицихъ] оудръжалицихъ Р М,
 оудръжании С, гр. τοῖς ἀσκητηρίοις | 21 хоцетъ] вьсхоцетъ С | 23 редоу, τὴν | 24 монастыре
 М | того нема гр. | 25-26 пострижетъ] пострѣщити Р | рекше пострижетъ и нема гр. | 27 три] .ῥ.
 С М | 28 да нема Р | мнишскаго Р С М | 29 три] трехъ Р, .ῥ. С М | 30 възичетъ, ἐναγάγοι |
 31 до(сто)инь конј. према Р С М | 32-33 мнишскаго вбраза иив. Р | 33 да нема М

.он. Пче кто на избранне бракоу. или
 дѣтотворенна или вѣна ради. или
 3 брачнаго дара. или дасть что или в-
 ставитъ своимъ дѣтелямъ. или иномоу
 коемоу любо лицу. достонныи или
 6 даръ или испрва чисто вставленіе
 нмъ. штежычитъ ихъ строеніемъ. или
 вставленіемъ подъ единѣмъ прѣ(жде)
 9 реч(е)ныхъ вбразовъ. повелѣваемъ.
 аще таковымъ вбразомъ повинни
 соудити штроци. или д(ѣ)в(и)це въ
 12 монастырь внидоутъ. или причѣтниц
 и штроци (!) или д(ѣ)в(и)це днако-
 нисы. или постнице боудутъ. и тако-
 15 вымъ раздѣленіемъ не крѣпкомъ и
 іако не писаномъ быти. сеи же помощи
 причѣтници и днаконисы да насладеть
 18 се. аще | до скончанія живота своего
 въ таковыхъ прѣбоудутъ. и имѣніи
 иже таковымъ вбразомъ в даное или
 21 вставленое нмъ. на бл(а)гоч(ѣ)стивыи
 потрѣбы. или раздадетъ или воста-
 ветъ. ш лицихъ бо рекше ш штроцѣхъ
 24 и ш д(ѣ)вицахъ. иже въ монастыре.
 или въ постыныхъ жилища внидоутъ.
 и потомъ вставеть таковое цѣломоу-
 27 дрьное прѣбываніе. монастыреви или
 постничьскомоу жилищу. идѣже ис-
 прва внидоше. иже таковымъ вбра-
 30 зомъ в данаа или вставленаа. и съ
 имѣмъ ихъ имѣніемъ възети пове-
 лѣваемъ. аще же оубо на искоупленіи
 33 пѣнникъ. или на пищу оубогымъ.

78. Ако ко поводомъ склананя брака
 или раѣаня деце, или ради мпраза,
 или брачнаго дара, нешто – [наслеђе]
 или дар да или остави својој деци, или
 било комъ другомъ лицу на их, испрва
 остављајући имъ чисто, оштерети,
 одржавањемъ или одустајањемъ у јед-
 номъ од напредъ поменутихъ случајева,
 наређујемо да – ако подлежући та-
 квимъ случајевима младшій или дево-
 жке уђу у манастир; или младшій све-
 штена лица постану, или девојке ѣа-
 конисе или испоснице (постану) –
 такве деобе буду обеснажене, као да
 нису ни написане. Ову, дакле, помоћ
 свештена лица и ѣаконисе да ужива-
 ју уколико до краја свога живота
 остану доследни, и имовину која имъ
 је на такавъ начинъ поклоњена или
 остављена, на благочастиве потребе
 или раздају или оставе.

Кадъ се ради о лицама, односно о мла-
 дићима и о девојкама који у мана-
 стире, или испосничка жилишта уђу,
 а потомъ таково целомудрено преби-
 ваніе оставе – манастиру или испо-
 сничкомъ жилишту гдѣ испрва уђоше,
 оно што је на такавъ начинъ дато или
 остављено, заједно са другомъ њихо-
 вомъ имовиномъ – наређујемо да узму.
 Уколико, међутимъ, раније поменута
 лица буду раздала за откупљиваніе
 заробљеника или за храну убогимъ, не

| на избраніи, ἐπὶ αἰρέσει | брака С | 3 дасть, δωρήσεται | что нема гр. | 5 достонныи] до-
 стоианіи Р С М и гр. κληρονομίαν | 7–8 строеніемъ, или вставленіемъ, ὑποκαταστήσει ἢ
 ἀποκαταστήσει | 8 прѣ(жде) конј. према Р С М | 9 вбразовъ, αἰρέσεων | 11 штроци, ἄρρενες |
 11–13 въ монастырь внидоутъ... или д(ѣ)в(и)це нема М | 13 штроци (!) нема гр. | 15
 раздѣленіемъ, αἰρέσεις | 20 вбразомъ, αἰρεσίν | в даное, δωρημένα | 22 раздадетъ,
 δαπανήσασιν | 23 ш | и ш Р | 23–24 рекше ш штроцѣхъ и ш д(ѣ)вицахъ нема гр. | 25 въ
 постыныхъ жилища, εἰς ἀσκητήρια | 29–30 вбразомъ, αἰρεσίν | 30 в данаа, τὰ δωρηθέντα | и нема
 гр. | 32 оубо нема М

wt<ь> прѣжде реченыхъ лицъ. раздаи-
на боудуць. ни wt<ь> единого же ихъ
3 того истезати не працаемъ.

2297 6 .оѡ. ꙗже же моужь или жена мнишьское
избереть житие имѣние его имѣти
монастырени пове||лѣваемъ.

7 .п. ꙗже же таковоѣ лице дѣти имать.
и не заветати имъ что под(о)бноѣ
9 имъ. прѣжде вьхода въ монастырь.
под(о)бають емоу и по вьходѣ въ мо-
настырь свое имѣние дѣтемъ раздѣ-
12 ляти. таже оубо. ꙗко ни единомоу
же своихъ дѣтми оумалити законное
чести. честь же ꙗеже не дасть дѣ-
15 темъ. монастырь да имать. ꙗже же все
свое имѣние равно съ дѣтми раздѣ-
ляти вьсхощеть. себе къ дѣтемъ при-
18 четь. единому себѣ честь вѣмни вѣ-
разы да оудръжитъ. юже под(о)бають
монастырени имѣти. ꙗже же въ мона-
21 стыри прѣбывае скончають се. прѣжде
не раздѣливъ дѣтемъ своего имѣния.
законною честь дѣти да вьзмоуць.
24 прочее же имѣние монастырь да
иматъ.

27 .па. Обручению же по срѣдѣ нѣкихъ
законномоу бывшоу. ꙗже вбрученикъ
въ монастырь вни|деть. да вьзметъ
ѡеже за вбручение вданыѣ залогы.
30 ꙗже же вбрученица мнишьское житие
избереть. такоже да створить. казнь
же вѣмла працають се. ꙗже же съста-
33 вльшоу се бракоу или моужь единъ

дозволавамо да се ни од једног од
њих то потражује.

79. А ако муж или жена избере мо-
нашки живот, имање његово мана-
стир да има – заповедамо.

80. И ако такво лице деце има, а не
завѣшта да им се пре уласка у мана-
стир да оно што им припада, треба и
по уласку у манастир своју имовину
[својој] деци да подели тако, нара-
вно, да ни једном од своје деце не
умањи законски део. А део који не да
деци, манастир да има. Усхтедне ли
све своје имање подједнако са децом
да подели, приборивши себе деци,
један део себи на сваки начин да за-
држи, који треба манастир да има.
Ако пребивајући у манастиру сконча
пре него подели деци своју имовину,
законски део деца да узму, а остало
имање манастир да има.

81. Кад обручење између неких буде
законито, ако обрученик у манастир
уђе, да узме залогѣ за обручење дате.
Ако обрученица монашки живот
избере – исто да учини. Казна се
обома прашта. А ако, пошто се скло-
пи брак, или само муж или само жена
уђе у манастир, брак да се разведе и то

1–2 wt<ь> прѣжде реченыхъ лицъ. раздаи-на боудуць, ὑπὸ τὰς εἰρημέναις αἰρέσεις ὑποκα-
τάστασις ἢ ἀποκατάστασις γένηται | 2 ихъ. προσώπων | 3 истезати, ἀποκλείεσθαι у CS 1111. V
2060, V 2184, V 1167, Heimb., а у V 2198 ἀποκαλείσθαι | 5 имѣние] и именіе M | 6 повелѣваемъ
монастырени инв. P | 7 имать] имають P M | 8 заветати] завета дати P C M, гр. διетύλωσεν |
9 вьхода нема M | 11 свое] и свое P | имѣние. οὐσίαν | дѣтемъ] дѣтемъ своимъ P C M и гр. –
εἰς τοῦ ἰδίου παῖδας | своимъ дѣтемъ инв. P | 12 таже] такоже C, такоже M | 15 да] да ю
P | 19 юже под(о)бають. ὀφείλον – у гр. следи τῷ δικαίῳ | 22 не раздѣливъ M | 27 законномоу]
законною P | вбрученикъ P M | 29 ѡеже] ѡеже P C M | ѡеже за вбручение вданыѣ залогы, τὰ
ὑπὲρ μνηστείας ἀρραβόνων ὀνόματι διδόμενα | 30 вбрученица P M, вбрученица C | 33 единъ
нема P

или жена едина выидеть въ мона-
стырь. да раздрѣшнть се бракъ. и безъ
3 распустиныи вины. егда оубо лице
вышдше въ монастырь миншскихъ
вбразъ приметъ. и аще оубо есть
6 мѡжъ. да възвратитъ женѣ и вѣно.
и аще что ѡт(ъ) неѣ и ино възетъ. к
силѣ же ѡт(ъ) брачнаго дара толикоу
9 честь великоу же по скончании мѡжѣ
под(о)баше възети женѣ. по свѣщанию
еже въ вбручении грамотахъ лежить.
12 аще же жена боудеть въ монастыри
вышдшиа. тѣмже вбразомъ. да раз-
дѣлитъ мѡжъ брачныи даръ и под(о)-
15 бноу честь вѣна. прочее же вѣна и
что ино ѡт(ъ) имѣниа жены оу не||го
вбръщеть се. ѡт(ъ)дати ии повелѣва-
18 емъ. вбѣла же миншское житие
изволшема. повелѣваемъ пражд(ъ)ноу
соушю иже ѡ вѣнѣ свѣщанию. мѡж-
21 жеви раздѣлити брачныи даръ. и женѣ
свое възприети вѣно. или ино что
дала боудеть мѡжеви. аще ли иакоже
24 есть под(о)бно. или вбрученикъ вб-
рученици или вбрученица вбручени-
коу. или мѡжъ женѣ или жена мѡж-
27 жеви. даровати нѣчто или простити
всхошеть.

.пв. Ни единое же воле не даемъ ро-
30 дителемъ чеда. или чедомъ родителе.
мирское житие вставляюще. иако не
вл(а)годарны лишати своего наследн-

без кривице за развод. Када, дакле,
лице кад уѣ у монастыр монашки
лик прими, па, уколико се ради о му-
жу, наравно, да врати жени и мираз и
друго шта ако је од ње узео, а уз то –
од брачног дара толики део колики
би по смрти мужа, оно што се по до-
говору у списима о обручењу налази,
требало да узме жена.

А ако жена буде та која је ушла у
монастир, на исти начин да подели
муж брачни дар и одговарајући део
мираза [и] остало поред мираза, и
друго од женине имовине што се код
њега нађе да њој да – наређујемо. А
кад обоје монашки живот одаберу,
пошто уговор о миразу постаје нева-
жећи, наређујемо мужу да подели
брачни дар а жени да преузме свој
мираз или друго што буде дала мужу,
сем ако, што је могуће – или обруче-
ник обрученици, или обрученица об-
рученику, или муж жени или жена
мужу – усхтедне нешто да поклонн,
или опрости.

82. Никакву слободу не дајемо роди-
тељима да децу, или деци да родите-
ље који остављају мирски живот, као
неблагодарне лише свога наслеђа за

2-3 безъ распустиныи вины, διχα ῥεπουδίου | 3 егда, меѡ у CS 1111, V 2184, V 2198, V 1167, а
у V 2060 меѡ'ѡ | 5 вбраз] житие С | и нема Р | 11 грамотахъ, συμβολαίοις | 12 въ монастырь Р
С М | 12-13 выш(ъ)д(ъ)шиа въ монастырь инв. С | 13 тѣмже] тѣмъже Р М | 13-14 да ра-
здѣлитъ, παρὰκρᾶτῆω | 14-15 под(о)бноу честь, τὸ κάσον | 15 вѣна, προικὸς – у гр. следи καὶ |
21 раздѣлити, παρὰκρᾶτεῖν | 23 боудеть, δεῖχδειν | 24 вбруч'ники С М | 25-26 вбруч'никоу С

1а. за виноу прѣжде мнишскаго жити-
я бывшоу.

- 3 .пг. Отрицаемъ же родителемъ. своимъ
чеда мнишское житие избирающа.
вт(ь) чьстныхъ монастырь извлачити.
6 .пд. Яце же мнихъ оставивъ свои
мо|настырь и въ другъи выидеть.
аце нѣкое имѣние начнетъ имѣти. въ
9 врѣме въ неже изъ монастыря изидеть.
првое монастыреви въ н же прѣжде
выиде. таково имѣние възети пове-
12 лѣваемъ. аце же въ мирское житие
прѣложитъ се. вт(ь) еп(и)с(коу)па и
вт(ь) властелиа мѣста того. да прѣ-
15 данъ боудеть въ монастырь. имѣние
великоже вбрѣщеть се оу него. мона-
стыреви вьдасть се въ н же прѣданъ
18 боудеть. аце же пакы оставитъ мо-
настырь. тогда властель вб(л)асти
тою. въ нѣже вбрѣщеть се да иметь
21 и. и къ соущимъ под нимъ людемъ да
причтетъ его.

- .пѣ. Яце кто възхтитъ. или растъ-
24 лить. чрноризицу. или постыницю.
или днаконисоу. или иноу кою любо
женоу говѣнно житие или вбразъ
27 имоуцоу. того имѣние. и помогъ-
шихъ емоу на то сквернение. || пове-
лѣваемъ с(ве)томоу мѣстоу. въ немъ
30 же таковаа жена живетъ вьдати. мѣ-
ста того пр(ѣ)под(о)бномоу еп(и)-
с(коу)поу. и икономоу его. и яце же
33 и вбласти тою властелемъ. и соущимъ

кривицу која се догодила пре мона-
шког живота.

83. Забрањуемо родителѣмъ да сво-
ју децу која су одабрала монашки
живот извлече из часних манастира.
84. Ако монах, оставивши свой мана-
стир, у други уђе и неки иметак за-
има, у време кад из манастира изађе,
први манастир у који раније уђе,
такав иметак да узме – наређуемо.
Уколико у мирски живот пређе, епи-
скоп или властелин дотичног места
да га преда у манастир а иметак, ко-
лико се нађе код њега, да се да мана-
стиру у који буде предат. Ако опет
остави манастир, тада властелин до-
тичне области, у којој се нађе, да га
узме и приброји га народу који је под
њим.

85. Ако ко отме, [или блуд створи],
или раздвичи црноризицу, или испо-
сницу, или ђаконису, или било коју
другу жену која има побожан живот
или понашање – имање тога и оних
који су му помогли у том осквернав-
љењу, светом месту у којем таква же-
на живи наређуемо да се преда. Пре-
подобни епископ дотичног места и
његов економ, још и властела дотичне
области и њима подчињени чиновни да

8 имѣние] и имѣние Р М | 9 изиде Р С М | 10 првое] првомоу Р С, првомо (!) М | прѣжде,
ἐξ ἀρχῆς | 11 имѣние поновљено у С | възети, διαφέρειν | 14 властелиа] властель Р | 19 вб(л)асти
коу, према Р С М | 20 да иметь] да имать М | 21 и² нема С | людемъ, τῇ τάξει | 22 его нема
гр. | 23 възхтитъ] възхтитъ или влоудъ створити Р С М и гр. – ἀρπάσει ἢ ὑπονοθεύσει | 25
кою] коу С | 26 вбразъ Р С М, σχῆμα | 29 с(ве)томоу, εὐαγγῆ | 30 вьдати нема гр. | 33 и¹ нема Р
С М и гр. | властелемъ Р

- под нилми чиномъ. таковаа шт(ь)мь-
цати дръзнувшихъ же таковаа ство-
3 рити. и помогшихъ нмь. мчелъ главы
шт(ь)сѣши. женоу же и съ имѣниемъ
ее въ монастырь прѣдати. аще же
6 боудеть диякониса. и шт(ь) законнаго
моужа дѣти имать. законноу чести
дѣтелъ да въдадеть.
- 9 .пѣ. Аще же до скончання лѣта того.
по оувѣдѣнии таковаго скврннаго
дѣла. имѣние ихъ не в дано боудеть
12 ч(ь)стнымъ домоу. повелѣваемъ всѣмъ
мнъ вбразы. комитоу нашихъ людин.
в наше скровище сина вложити. вла-
15 стелю же мѣста того. невѣгшемоу
таковаго имѣния дати ч(ь)стнымъ
домоу. поаса шт(ь)рѣшити. рѣкше
18 сана лишити. к селюу же и петъ литръ
злата комитъ нашихъ людин да исте-
жетъ шт(ь) него.
- 21 .пѣ. Всѣмъ же единою штрицаемъ. не
творити пакости вбразоу мнишскомоу
ни чрьноризцоу. ни чрьноризци. ни-
24 кымъ любо вбразомъ не пороугати се
цр(ь)ков(ь)номоу строению. се же аще
кто дръзнетъ створити. тѣлесноу
27 подыметъ моукоу. и въ заточение
прѣданъ боудеть. строениемъ таковаа.
соушимъ по мѣстомъ иеп(и)с(коу)-
30 помъ. не тъкмо же. нъ и градьскимъ
и воицьскимъ властелемъ. твои оубо
славѣ. симъ закономъ ново оуставле-
33 наа. яже въ единѣхъ боудущихъ

такое нечто пресуде онима који су се
усудили да то учине, а онима који су
им помогли мачем главе да се од-
секу. Жену, пак, са њеном имовином
у манастир предати. Уколико буде
ђакониса и од законитог мужа децу
има, законски део деци да да.

86. А ако до краја године, по сазнању
таквог скврног дела, имаје њихово
не буде предато часним домовима,
наређујемо да на сваки начин комити
нашег народа у нашу ризницу то уло-
же. А властелину дотичног места,
који се није постарао да такву имо-
вину преда часним домовима, појас
одрешити, односно лишити га чина,
а уз то и пет литри злата комит на-
шег народа од њега да наплати.

87. Свима без изузетка забрањујемо
да наносе штету монашком лику – ни
црнорисцу, ни црноризци [ни испо-
сници]. Ни на који начин да се не из-
ругује црквени поредак. А усудили се
ко да ово чини, да се подвргне теле-
сном мучењу и у заточење преда, за
шта ће се постарати не само месни
епископи, него и грађанска и војна
властела.

Твом, дакле, достојанству – да то
што је овим законом новоустанов-
љено, што наређујемо да се за све

1 нмимъ] нмимъ Р | таковаа нема гр. | 1-2 шт(ь)мьцати, διεκδικεῖσθαι | 2 же нема Р М | 5
прѣдати, ἐμβάλλεσθαι – у Неймб. следи ἐν τῷ ἀσφαλέστερον φυλάττεσθαι δύναται, ἵνα μὴ πάλιν
ἐν τῷ αὐτῷ ἐκλήψατι εὐρεθείη, што CS 1111, AL B 93, V 2060, V 2184, V 2198, V 1167 нема | же
нема С | 6-7 шт(ь) законнаго моужа, νομίμους | 8 въдадеть] въдасть Р | 13 нашихъ людин, τῶν
πριβάτων | 14 скровище, τῷ φίσκῳ | вложити, προσκυροῦν | 16-17 дати ч(ь)стнымъ домоу,
гр. ἐκδικεῖσθαι | 17 поаса Р С М | шт(ь)рѣшити, ἀφαιρουμένου | 17-18 рекше сана лишити нема
гр. | 19 нашихъ людин, τῶν πριβάτων | 19-20 да истежетъ шт(ь) него, гр. εἰσπραχθήσομένου |
22 творити пакости, κερήσθαι | пакости нема М | 23 ни чрьноризци] ни чрьноризци. ни
постыници Р С М и гр. – ἡ μοναστρίας ἡ ἀσκητρίας | 25 строению] оустроению М | 26 кто
дръзнетъ, τοὺς ἐπιχειροῦντας | 31 властелемъ Р

- лѣтѣхъ хранили повелѣваемъ. и виноу
вѣзмагающюу. наша заповѣдѣ тихость.
3 по всемоу хранимоу быти да промы-
слити и въ разоумѣ всѣмъ. иже в то-
мъ цѣ(ѣса)р(ѣ)ствоующимъ градѣ
6 прѣдложеннымъ приведесть. Привата
соу|тъ. иже цѣ(ѣса)р(ѣ)ствоуѣ шсобно
приходна. ина же соуѣ людская.
9 иелиже соуѣ подѣ старѣишиною раз-
давающихся. людскимъ работающа
потрѣбамъ. Раздаателиа бо иста два.
12 людскихъ и шсобныхъ цѣ(ѣ)с(а)р(ѣ)ви.
двѣ бо иста цѣ(ѣ)с(а)рьсѣи скровици.
шсобное самомоу цѣ(ѣ)с(а)рьствоуѣ иже
15 исть раздавающихся и второе люд-
ское. иже гл(агол)етъ се латинскимъ
языкомъ. тѣ фискъ.
18 .**М2. Новая заповѣдѣ вл(а)гоч(ѣ)сти-**
ваго цѣ(ѣ)с(а)ра алѣксина. комнина.
Двое таково въ слоуха вѣниде цѣ(а)рь-
ства моего прѣшс(вѣ)щенныи вл(а)д(ѣ)-
21 ко. иако иѣции приходеще къ велицѣи
же и къ б(о)жѣствыиѣи цр(ѣ)к(ѣ)ви
24 б(о)жииа слава(!) моудрости. рекше
с(вѣ)тыиѣ софниѣ. ш свободѣ възглаша-
юще. и извѣтомъ шсвобождениа родѣ
27 стварающе. гл(агол)ють бо шт(ѣ) шсво-
бодныхъ рождаше се родители. рекше
шт(ѣ) вльгарь илии шт(ѣ) иѣкыхъ та-
30 ковыхъ ихъ же въ работѣ наши граж-
дане не приише. на по|казание гл(агол)-
лемымъ шставлени бывають. и понеже
33 прѣдѣставеть свѣдѣтеле непорочны.

5 цѣ(ѣса)р(ѣ)ствоующимъ] цѣ(а)р(ѣ)ствоующимъ Р. цѣ(а)рствоующимъ М | 6 Привата] прѣваата Р. гр. приѣата | 6-17 Привата... тѣ фискъ има CS 1111, V 2060, V 2184, V 1167, а нема AL B 94, V 2198. Heimb. | 7 цѣ(ѣса)р(ѣ)ствоу] цѣ(а)рьствоу Р М | шсобно, ἰδιαζόντως | 8 людская. τὰ δημόσια | 9 иелиже] иеликаже Р С М | старѣишиною, τὸν κοίτηα | 9-10 раздавающихся, τὼν λαρχιτιόνων | 11 Раздаателиа. αἱ λαρχιτιόνες | два иста ишв. М | 12 людскихъ. τὰ σακρά | и нема С | и шсобныхъ цѣ(ѣ)с(а)р(ѣ)ви. καὶ τὰ πριβάτα | цѣ(ѣ)с(а)р(ѣ)ви] цѣ(а)реви Р М. цѣ(ѣ)с(а)р(ѣ)сѣи С | 13 скровици. θησαυροὶ | 14 самомоу нема М | шсобное, ὁ ἰδιαζὼν | цѣ(ѣ)с(а)рьствоу] цѣ(а)рьствоу | 14-15 иже исть раздавающихся, οἷον ὁ τὼν λαρχιτιόνων | 15 второе нема гр. | 15-16 людское. ὁ δημόσιος | 16-17 иже гл(агол)етъ се латинскимъ языкомъ нема гр. | 17 тѣ фискъ. ὁ τοῦ φίσκου | 19 комнина] комнина Р | 22 иако] иакоже Р | 23 цр(ѣ)к(ѣ)ви. ναὶ | 24 слава(!)] слова Р С М и гр. - λόγον | 24-25 рекше с(вѣ)тыиѣ софниѣ нема гр. | 27 шт(ѣ)] ш Р. гр. ἐξ | 28 шт(ѣ) иѣкыхъ] иѣ шт(ѣ) кыхъ Р С | 30-31 наши граждане, ἡ καθ' ἡμᾶς πολίταια | 31 не, οὐ нема Zerl

будуће године чува и заувек важи – наша Тихост заповеди да у свему буде чувано и да свима, који су у том царском граду, допре до свести.

Привата су она (добра) што Царству посебно припадају; а друга су народна, која су под старешином благајне што служи народним потребама. Благајника су, дакле, два – за народне и посебно цареве [потребе], пошто су две царске ризнице: посебно самога Царства благајна, а друга народна која се латинским језиком зове фиск.

46. Новела благочастивог цара Алексија Комнина

Две некакве ствари допреше до ушину царства мог, преосвећени владико: – Да неки који долазе Великој и божаственој цркви мудрости Божије Речи, односно Светој Софији, проглашавајући слободу и под изговором слободе доказујући порекло – јер говоре да се родише од слободних родитеља, односно од Бугара или неких сличних које наши грађани у *работу* не примише – у доказивању изреченог бивају остављени, па и пошто доведу беспрекорне сведоке, њихови господари им супротстав-

- противоу тѣмъ свое свѣдѣтеле поста-
 вляти г(о)спод)ни ихъ хотеть. и тако
 3 припадающимъ рекше свобождающимъ
 се. до сконча(ни)а исправлению. прѣ-
 бывати въ соудниимъ не могоущимъ.
 6 рабьская честь пакы на снхъ въсхо-
 дить. и яко брачныи работы. бесѣды
 же и съчетанниа. ѡт(ъ) нашихъ бывають
 9 гражданы. св(е)щенословнии же тѣмъ не
 послѣдоуютъ. г(о)с(по)д)мъ ихъ бо-
 щиемъ се. съ св(е)щенословниемъ съвѣ-
 12 коумати на бракъ раба с рабою. да не
 на свободу ѡт(ъ)толѣ ѡт(ъ)поустеть
 се.
 15 **Раздрѣшеніе.** И под(о)бнаго въоимомъ
 положити исправленіа порадоумѣ
 лѣпо. и того ради сию заповѣдь съ
 18 вблюдениемъ изложн июже повелѣва-
 ютъ. аще исповѣдають раби яко сво-
 бодни соуть. поставленомъ противомъ
 21 нмъ свѣдѣтельствомъ || не дрѣжати се.
 ни мѣста же ѡт(ъ)ноудъ имѣти
 нмъ. ѡт(ъ) коего любо градьскаго
 24 или цр(ъ)ков(ъ)наго соудища. нь по-
 влачещимъ и едины. граматы показан-
 ния носити. и аще раби свѣдѣтеле
 27 имѣють закономъ приетны и непрѣ-
 ложны клеветами. свѣдѣтелемъ кльн-
 шемъ се прѣ раздрѣшитъ се. нь ни про-
 30 тивомъ свѣдѣтелемъ ихъ инѣхъ г(о-
 спод)ни ихъ да не поставеть. да не на
 мьздѣ (!) соупра неравна соупи па-
 33 кости повинна хоуждышимъ боудеть.

2 хотеть г(о)с(по)д)ни ихъ нив. С | 3 припадающимъ, τῶν ἐγκαλούντων | 3–4 свобождающимъ се
 РМ | рекше свобождающимъ се нема гр. | 4 сконча(ни)а, κοινῇ. премо Р С М | исправленію нема
 гр. | 5 въ соудниихъ не могоущимъ Р С М, гр. τοῖς δικαστηρίοις ἀδυνατούντων | 6 рабьская
 рабьская же М | 6–7 въсходить, ἐπιφορτίζεται | 7 бесѣды, ὁμιλίαι (у овом случаю гр. реч ὁμιλία
 нема значеніе беседа) | 7–9 и яко брачныи... гражданы, гр. καὶ ὅτι γαμικαὶ δοῦλων ὁμιλίαι те
 καὶ συναρμολογία παρὰ τῷ καὶ ἡμᾶς γίνονται πολιτεύματι | 10 у послѣдоуютъ – и поправлено ум.
 ю | 10–11 боимомъ се | боимомъ се Р С М, гр. εὐλαβουμένων | 12 раба съ рабою на бракъ нив.
 РМ | 13–14 ѡт(ъ)поустеть се, συνελασθῶσι Ζερὶ; ἀπολυθῶσι V 1167 | 15 въоимомъ] вблудимомъ (!)
 Р | 16–17 порадоумѣ лѣпо, ἔγωγε δεῖν | 17–18 съ вблюдениемъ] съблуденіемъ, гр. συντετη-
 ρημένως | 26 раби, οὗτοι | 28–29 кльншимъ се С | 29 прѣ] при Р С М | 31–32 на мьздѣ (!) грешка
 писара, треба на мьзѣ као у Р С М и гр. – τὸ πολὺ

љају своје сведоке, те се тако онима
 који упућују жалбе, односно онима
 који се ослобађају – пошто не могу
 остати у судовима до краја исправ-
 љења – ропски положај опет намеће.
 – И да брачни послови, зближавања
 и бракови бивају од стране наших
 грађана а да не следи свештеносло-
 вље, пошто се господари њихови бо-
 је да роб са робњом склана брак са
 славословљем не би ли се од тада пу-
 стили на слободу.

Разрешеніе. И да би обе ствари доби-
 ле одговарајуће исправљење, разуме-
 де лепо, те ради тога нажљиво изло-
 жи ову заповест којом прописује да
 се, уколико робови изјављују да су
 слободни, не уважава супротставље-
 но им сведочење, а ни да се уважи
 уопште од било ког грађанског или
 црквеног суда, већ да само они који
 туже подносе писмене доказе. И ако
 робови имају сведоке, законима при-
 хватљиве и оптужбама необориве, за-
 клетвом сведока суђење да се реши.
 Али ни друге противусведоке њима
 да не постављају њихови господари,
 како не би суђење, у [многome] нејед-
 нако, постало узрок штете унижени-
 ма, него као што законодавство бла-

нь иакоже ѿ селянохъ вл(а)женаго
 ц(ѣ)с(а)ра василиа законоположение.
 3 немоцинымъ имѣющимъ свѣдѣтеле.
 сианымъ противоу свѣдѣтелемъ ихъ
 ниѣхъ поставити не повелѣ. тако и
 6 здѣ. аще рабомъ прѣжде соуда оум-
 лькишемъ. г(о)с(поде)мъ есть ѿт(ъ)
 свѣдѣтель крѣпости. и едиина дръжитъ
 9 се ѿт(ъ) ниѣхъ свѣдѣтель клевета. про-
 тивоу же тѣмъ поставити свое свѣ-
 дѣтеле. всачьскы не възбранено есть
 12 повлачимымъ рабомъ. иегда на соуди-
 ции е(!) въ законѣ освобождения. въ
 работоу влѣкоуцие ихъ свѣдѣтель по-
 15 ставеть. хоуждышнымъ бо и немоци-
 нымъ си заповѣдь дарыеть помоуць. а
 не сианыхъ ради и паче крѣпчѣишихъ
 18 изложена есть прилагають же. и св(е)-
 циенословие рекше мол(и)твы шроуече-
 нна и вѣнчання. не тькмо свобод-
 21 нымъ. нь и рабомъ дръжати. и ѿт(ъ)
 селѣ не быти инако. ни именовать се
 законномоу бракоу. и хр(и)стианьска-
 24 го строенна достоиноу. аще мол(и)-
 твы събоулаиуцихъ се. рекше. жениха
 и невѣсты въ любовь свежоутъ зло бо
 27 боудеть. едиини вѣрѣ свѣлмы хр(и)-
 стианы дръжимѣ соуци. и едииномоу
 кр(ъ)циению исповѣдаемоу. имже къ
 30 в(о)гоу приведени выхомъ. и того же
 сп(а)сенна надѣиуемъ се. всѣмъ намъ
 33 вѣроующимъ. покрадовати нѣкыхъ по-
 мыслы || иако раби мало прѣстоупише

женог цара Василија, за селяне који
 нису у могућности да имају сведоке,
 не допусти моћницима да друге про-
 тивусведоке њима постављају. Тако
 и овде, уколико робови пре пресуде
 заћуте, снага господарима је у све-
 доцима, и једна само оптужба њихо-
 вих сведока биће важећа. А туженим
 робовима никако није забрањено да
 против њих поставе своје сведоке,
 када [против оних који] (уживају)
 слободу постављају сведоке они који
 их вуку у ропство. Јер униженима и
 немоћницама ова заповест дарује по-
 моћ, и није изложена ради моћних и
 знатно јачих.

А додаје и то, да се и свештеносло-
 вље, односно молитве обручења и
 венчања држе не само за слободне
 него и за робове. И од сада да не буде
 другачије. Нити да се назива закон-
 тим браком и хришћанског поретка
 достојним ако оне који склапају брак,
 односно женика и невесту, молитве у
 љубав не свежу. Јер лоше ће бити да
 се код једне вере коју сви хришћани
 држе, и исповеданог једног крштења
 којим бесмо приведени Богу, и истог
 спасења у које се надамо сви ми ве-
 рујући, поткраду помисли неких да
 робови одступнише мало од добра:

1 ѿ селянохъ, ἐπὶ τῶν χωρίτων V 1167; ἐπὶ τῶν ὁμοτελῶν Zepi | 2 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра M | василиа
 ц(а)ра ипв. P | 3 немоцинымъ имѣющимъ свѣдѣтеле, κατὰ τῶν πενήτων ἀντιπαραστάσεις | 4 ихъ
 нема гр. | 5 ниѣхъ нема гр. | 6–7 аще рабомъ прѣжде соуда оумлькишемъ нема гр. | 7 г(о)с(поде)мъ]
 г(о)с(поде)мъ ихъ P | ѿт(ъ) нема P | 7–9 г(о)с(поде)мъ есть... клевета, гр. τοῖς κυρίοις κατὰ τῶν
 δούλων ἀλεσβεσμένον, εἶται τὸ ἐκ τῆς ἀντιπαραστάσεως ἰσχυρόν, καὶ μόνῃ κρατήσῃ παρὰ τοῦτοῖς ἢ
 κατὰ τῶν μαρτύρων διαβολή | 8 крѣпость M | 11 не възбранено C | 12–13 на соудици е(!) грешка пи-
 сара, треба на соуцие као у P C M, и гр. – κατὰ τῶν ὄντων | 16 си] се (!) M | 13 умъ въ законѣ гр. ἐν
 νομῇ | 17 сианыхъ] синыхъ (!) P | 19–20 рекше мол(и)твы шроуеченна и вѣнчання нема гр. | 21 нь
 нема P | 21–22 ѿт(ъ) селѣ, ἀπὸ τοῦδε V 1167; Zepi нема | 24 аще] аще не P C M, гр. εἰ μὴ καὶ | 24–25
 мол(и)твы. іеролоуа | 25–26 рекше. жениха и невѣсты нема гр. | 26 въ любовь нема гр. | 27 свѣлмы]
 всѣмъ P C M | 28 дръжимѣ C | 29 исповѣдаемоу P M | 30 в(о)гоу τῷ θεῷ V 1167; τῷ κυρίῳ Zepi |
 того же] тогожде P M | 31 всѣмъ надѣиуемъ се намъ ипв. C M | 33 прѣстоупише] пристоупише P.
 гр. μέτεσι

3 **wt(ь)** добра. и свободни оубо. съвоу-
 плающе се бракомъ доуѣтъ къ другѣмъ.
 6 прѣжде б(о)ж(ь)ствною сѣзаятъ се
 9 мол(и)твою. раби же таково **wt(ь)**-
 падаютъ добра. не принимаютъ б(о)га
 12 на бл(а)г(о)с(ло)вление съчетанна. или
 15 бонть се яко аще принимаетъ б(о)га на
 18 бл(а)г(о)с(ло)вление. похвалѣнь боу-
 21 деть въ г(о)спод(ь)ствѣ г(о)с(поди)нь
 24 его. лишень бывъ владати имъ. аще
 27 бо тако се дръжитъ се. боати се по-
 30 д(о)бають и с(вѣ)т(а)го кр(ь)щенна. да
 33 не раби чоужди боудѣтъ г(о)с(поде)мъ
 своимъ. нь и тѣхъ пр(ѣ)ч(и)стыхъ та-
 36 инъ причещенна. да не и тѣхъ ради
 39 своимъ г(о)с(поде)мъ чоужди боудѣтъ.
 42 и **wt(ь)** толѣ **wt(ь)** рабъ възметъ се
 45 великоу и ч(ь)стною б(о)жие вѣры
 48 имѣ. и раби не тъкмо члов(ѣ)комъ нь
 51 и члов(ѣ)коубицоу боудѣтъ чло-
 54 в(ѣ)ци. приимѣтъ же с ними бѣдоу и
 57 г(о)спод(ь)е ихъ. страхомъ еже не
 60 **wt(ь)**пасти слоуженна члов(ѣ)къ.
 63 б(о)жие славы оустранити себе изво-
 66 ливше. нь ни се помысла не имать |
 69 праведнаго и мол(и)твы вбручениа и
 72 вѣнчаниа. по ноужди и на рабѣхъ
 75 имѣти под(о)бно естъ. и хрѣстианъ-
 78 скаго строенна достоинно. инако оубо
 81 въ члов(ѣ)цѣ вѣсть чѣсть г(о)с(по-
 84 ди)ноу и рабоу различие и иже оубо
 87 наши граждане прѣише. таковаа дрѣ-
 90 жати на сихъ под(о)бно естъ. единъ

те да се свободни, наравно, који се
 једно с другим спајају браком, прет-
 ходно божаственном молитвом везују,
 а да се робови лишавају таквог добра
 [и] не примају Бога на благослов
 склапања брака; или постоји бојазан
 да ће, уколико приме Бога на благо-
 слов, њихов господар бити оштећен у
 господаренју, будући лишен да њима
 влада. Јер, уколико се тако поступа,
 онда се треба бојати и светог крште-
 ња, како робови не би били туђи сво-
 јим господарима, али и – тих пречи-
 стих тајни причешћа – да и због тих
 не постану туђи својим господарима.
 И од тог часа ће се од робова одузе-
 ти име велике и часне вере Божије,
 те не само да робови неће постати
 људи, него и од људи - човекоубица, а
 са њима ће опасност понети и госпо-
 дари њихови, допустивши да себе
 отуђе славе Божије због страха да ће
 им бити ускраћено да им људи служе.
 Али ни за то нема оправдања, те
 молитве обручења и венчања по ну-
 жди и на робовима да врше – оправ-
 дано је и хришћанског поретка до-
 стојно. Другачије се међу људима ра-
 зазнаје разлика [положаја] господара
 и роба. И оно, дакле, што наши гра-
 ђани примише, то и на тима треба да
 се примењује. Један је Господ свима,

2 дрѣгоу] дрѣгъ (!) Р] 5 ум. не треба и не као у Р С М и гр. – καὶ μὴ | 8 похвалѣнь] прѣхвалѣнь
 М, гр. ὁδίκηθεῖν | 10 его, τούτων (мн.) | 12 и нема С | 17 **wt(ь)** рабъ] вбразъ М, гр. ἐκ τῶν δοῦ-
 λων | 21 приимѣтъ же с ними бѣдоу, συγκαταδυνεύουσιν | бѣдоу] боудѣмоу бо бѣдоу Р | 22
 господи Р М | еже] же С | 26 – и¹ нема Р | 26–27 мол(и)твы вбручениа и вѣнчаниа, τὴν
 ἱερολογίαν | 29 оубо] бо Р С М и гр. – γάρ | 30 въ члов(ѣ)цѣхъ Р С М и гр. – ἐν ἀνθρώποις | чѣсть]
 честь Р С М, гр. ἡ τύχη | 30–31 г(о)с(поди)ноу и рабоу, δεσποτῶν καὶ δούλων (мн.) V 1167;
 δεσποτείαν καὶ δουλείαν Zepi | 31 и² нема С | 32 граждане, ἡ πολιτεία V 1167, Zepi | прѣише]
 приише М, гр. παρέλαβε | 33 на сихъ, ἐπὶ τούτοις V 1167; καὶ ἐπὶ τούτων Zepi

же г(оспод)ъ всѣмъ. еди́на вѣра. еди́-
 но кр(ъ)щени́е и рабоу́ и г(о)с(поди)-
 3 ноу́. и́акоже о вѣрѣ́ различи́а не вѣ-
 мы. и́ако и вси раби́ и́смы. ѡт(ъ) ра-
 боты́ изба́вльше́мъ насъ. и́же ѡт(ъ)
 6 него́ истекшею́ б(о)ж(ь)ств(ь)ною́ и живо-
 творецею́ кр(ъ)вию́. и поне́же сиа́ до́брѣ́
 тако́ и польз(ь)но́ повелѣ́на бы́ше. по-
 9 д(о)ба́етъ вели́цѣи с(ве)ты́ни тво́еи.
 и́ако сиа́ положи́ти възда́тъ всѣмъ
 с(ве)ты́мъ цр(ъ)к(ъ)ва́мъ. и́ако да тѣхъ
 12 ста́рѣи́шныи. тако́ ѡ свобо́ждени́и ис-
 пы́тають проти́воу ра́бскы́мъ свѣ́дѣ-
 теле́мъ. г(о)с(поде)мъ́ ихъ́ свои́хъ свѣ́-
 15 дѣ́тель поста́вляти́ не пра́цающе. и
 всѣмъ || да́ и́аветъ соу́щимъ́ под ни́ми
 прѣ́дѣ́ломъ. и́акоже а́ще безъ́ св(е)-
 18 щени́хъ мол(и)тв(ь). сво́е ра́бы на съче-
 тани́е бра́ка съвкоу́плающе. нев(о)-
 го́любивъ́ бра́къ съста́вля(ю)тъ́ имъ.
 21 нь́ бл(о)удни́чское́ съмѣ́шени́е оу́твер-
 жда́ють. ихъ́же бо́ не съвкоу́пи б(о)г(ъ)
 св(е)щени́ми мол(и)тва́ми при́зыва-
 24 ю́мъ. ти́ вси́ на грѣ́хъ с(х)оде́тъ се. и
 на́дѣ́же слы́шано бо́удеть се. а́ще ѡт(ъ)
 27 толѣ́ ѡт(ъ) ко́го лю́бо тако́ ство-
 ритъ се. да оу́вѣ́детъ г(оспод)и́е. и́ако
 т(ь)кмо́ б(о)ж(ь)ств(ь)номоу́ въ́звѣ́щени́ю
 30 и́аветъ се́ повни́ни. нь́ и ра́бъ свои́хъ
 чо́ужди́ бо́уду́тъ. на свобо́доу въ́схы-
 ща́емомъ́ имъ́ бы́вающе́мъ. под(о)ба́ше
 33 бо́ имъ́ по зако́ноу б(о)ж(ь)ни́ю при́водити
 на съвкоу́плени́е бра́ка ра́бы сво́е. и

једна вера, једно крштење и роба и
 господара, а колика је разлика у вери
 не знамо, јер смо сви робови Онога
 који нас је из ропства избавио
 божаственном и животворном крвљу
 из Њега истеклом.

И пошто све ово тако добро и на ко-
 рист би наређено, твоја велика све-
 тост треба јавно ово да достави сву-
 да, свим светим црквама како би ста-
 решине тих тако проверавале оно
 што је у вези са слободама, не дозво-
 љавајући господарима да против све-
 дока робова своје сведоке поставља-
 ју. И да објаве свим њима подчини-
 ним областима – да свако онај ко без
 свештених молитава спаја своје ро-
 бове ради склапања брака, не засни-
 ва им богољубив брак, већ блудни-
 чко спајање утврђује, јер се они које
 не споји Бог – што свештеним молит-
 вама призива – сви на грех спаја-
 ју. И где се ово буде чуло, ако од тога
 часа било ко тако поступи, нека
 знају господари да се [неће] само о
 божаствену поруку огрешити, него
 ће и својих робова бити лишени кад
 се на слободу истргну. Јер је требало
 да по закону Божијем они приводе
 своје робове на склапање брака, и да

1–2 еди́но] и еди́но P C, гр. μία | 2 и¹ нема C и гр. | 3 о вѣрѣ́] ѡ вѣры M | 4 вси, πάντες ἐπίσης
 Zepi | 5 изба́вльше́моу P | 12 ѡ свобо́ждени́и, περὶ τῶν ἐλευθεριῶν | 12–13 исп(ы)та́ють]
 исп(ы)това́ють P | 15 не пра́цающе́мъ C | 16 всѣмъ да́ и́аветъ, πᾶσι θῶνται καταφανές | нимъ C |
 17 и́акоже, ὡς οἱ | а́ще нема гр. | 19–20 нев(о)го́любивъ́] невл(а)го́любивъ P M, гр. οὐχὶ θεοφιλῇ |
 20 съста́вля(ю)тъ́ имъ́ копј. пре́ма C M; съста́вляю́тъ́ имъ́ P, гр. συνιστῶσιν ἐν αὐτοῖς | 24 ум.
 вси, гр. πάντως | с(х)оде́тъ се, ἀλλήλοις συνέρχονται | 28 т(ь)кмо́] не т(ь)кмо P C M и гр. – οὐ μόνον | не
 такмо M | 29 и́аветъ се, καταστήσονται | 31 под(о)ба́ше] под(о)баше P M

власть на нихъ имѣти бес пакости.
 аще же сего не створеть себѣ въ пра-
 3 бѣдоу наведоути ѡт(ъ)ноудъ г(оспо)д(ь)-
 ства ѡт(ъ)падение. Снѹ же заповѣдь.
 не тѣкмо длѣжно ҃сть въ всѣхъ
 6 цр(ь)к(ь)вахъ | възвѣстити. нѣ и въ
 градскихъ соудницѣхъ распростра-
 нити. да боудеть же прѣдана и въ всѣхъ
 9 ѡбластехъ владоущимъ кнеземъ. да
 имѣють вси вѣдѣнне. повелѣныхъ
 добрѣ ѡт(ъ) ц(ѣ)с(а)р(ь)ства нашего.
 12 понеже и браци приспѣше оуже быти.
 по нашемѹ повелѣннѹ. рабьскоѹю и-
 мѣющимъ честь. и браци по прьвомѹ
 15 непод(о)бномоу доже и до н(ы)ни
 дръжещемоу се ѡбычаа заматорѣвшие
 се. под(о)блѣть и на тѣхъ св(е)щеннымъ
 18 мол(н)твамъ быти. да тѣхъ ради
 аще и послѣди быше. чѣстьное имѣ-
 ють выше реч(е)ныхъ съблюденни. и ѡ
 21 таковыхъ брацѣхъ дръжати длѣжныхъ
 м(ѣ)с(е)ца марта индикта третиаго.
 чрьвлеными грамотами ц(ѣ)с(а)рева-
 24 ми. и воцѣпою ѡбычною печатнѹ за-
 печатлѣ се.
 Заповѣдь новаа бывшиа ѡт(ъ) хр(и)-
 27 столубиваго ц(ѣ)с(а)ра нашего. алѣк-
 сиа комнина. м(ѣ)с(е)ца июня. инди-
 кта седмаго. въ лѣт(о) .2436. иже
 30 изло||жена быс(тъ) ѡт(ъ) варды. хра-
 нителя полатѣ. и прьваго соудне сил'-
 наго¹. Ветхонѹ оубо и старонѹ законо-
 33 положеннѹ. далече иже ѡ ѡброученнѹ.

власть над њима имају без општеѣнѣа,
 а не учине ли то, себе ѣе оправдано
 сасвим исклѹчити из господарѣнѣа.
 Ова, пак, заповѣст не само да се мора
 у свим црквама објавити, веѣ и у гра-
 ѣанским судовима распространити, а
 предата да буде и кнезовима који вла-
 дају по свим областима. да сви приме
 к знаѹу оно што је добро прописало
 царство наше.

Пошто по нашој наредбѣ веѣ доспе-
 ше да бивају бракови и снѣх који
 имају ропски положај, треба и на за-
 старелим браковима који се чак и до
 сада држе првог, неодговарајуѣег
 обичаја, обавити свещтене молитве,
 да њих ради, нако касније уследише,
 уживају поштовање горе речених у-
 путстава, обавезних да се и на таким
 браковима држе.

Месеца марта, индикта треѣег, црве-
 ним царским словима и обичним во-
 штаним печатом запечати се.

*Новела издата од христољубивог
 цара нашега Алексија Комнина, ме-
 сеца јуна, индикта седмог, у години
 6592, коју изложи Варда, чувар пала-
 те и први судија моѣни¹*

Древно и старије законодавство да-
 вно положи прописе о обручењу и о

3 ѡт(ъ)ноудъ нема С, гр. πάντας | 8-9 и въ всѣхъ... кнеземъ, καὶ εἰς τοὺς τῶν ἐπαρχιωτικῶν
 проεστώτας ἀρχῶν | 10 вѣдѣннѣ] видѣннѣ Р М, гр. εἶδεν | 11 нашего, гр. μου (једн.) | 12 быти,
 гр. γενέσθαι ἐπὶ προσώποις | 13 по нашемѹ повелѣннѹ нема гр. | 14 честь, τὴν | прьвомѹ
 нема гр. | 15 доже] даже М | 16 дръжещемоу Р С | ѡбычаа Р С М | 18 тѣхъ ради, διὰ ταύτης
 (једн.) | 19-20 имѣю М | 22-25 м(ѣ)с(е)ца... запечатлѣ се има V 1167; нема Zepi | 23-24
 ц(ѣ)с(а)ревами] ц(ѣ)с(а)р(ь)с(а)твами С, ц(а)ревами М | 27-28 алѣксиа] αλεξία М, Ἀλεξίου | 28
 июня] июнѣ М | 30-31 хранителя полатѣ, κουροπαλάτου | 31 полатын Р М | прьваго соудне,
 πρωτασκηρῆτου 32 старонѹ, πρεσβυτέρῳ

¹ Исти наслов је и у V 1167, а у Zepi је другачији. На марг. у Р испред овог заглавља је бр .лѣи.

и ѡ брацѣ повелѣннѣа положи. и паче
 сѣхъ ѣже по срѣдѣ. ѡкоже ѡ фризѣхъ.
 3 и ѡ мисѣхъ¹ притча сказають.² при
 бл(а)женѣмъ же патриарсѣ иѡанѣ.
 ѡмоу же порекло. ксифилинъ. сборнымъ
 6 смотреннѣмъ съвършеное писаннѣ. ѣже
 присно паметнымъ въ ц(ѣ)с(а)рихъ ни-
 кифоръ. ѡмоу же порекло вотаниатъ.
 9 златою печатію и писаннѣмъ оутврь-
 дивъ вѣрѣтають се. растоѣщаѣа се
 свѣтъ ѡбою. въ єдино съв'коупіаіе ѡ-
 12 вліають се. и ѡт(ѣ) тоудоу ѣже ѡ бра-
 цѣхъ сборнымъ заповѣдѣ свѣтъ. се ѡ
 вѣроученнѣмъ зѣло ѡмоу ѡвліають. двѣ-
 15 ма братома. двѣ братоучедѣ прѣвѣи.
 не ѡставляіае вѣроучитн. и аще оубо
 великъ чловѣкъ. безъ испытаннѣа къ
 18 вѣщн пришьдѣ. | и достигнути ѡт(ѣ)-
 н)ноудъ немогыи оумомъ сборнаго ра-
 соужденнѣа. несмыслѣно влоудитъ. ѡко
 21 когда іестъ истинноє вѣроученнѣе. и
 како имать паче тврьдостъ. извѣсти-
 ти не могыи. и нѣгдѣ своеє несмотрѣ-
 24 ливоє помышленнѣе по цр(ѣ)ков(ѣ)но-
 моу извѣщеннѣю. нашего же ц(ѣ)с(а)р(ѣ)-
 ства бл(а)гочѣстнѣе. хитрѣіе при-
 27 ложъ къ смотреннѣю и домышленнѣю. се
 добрѣ ѡкоже под(о)бно и тврьдо ис-
 пытавъ противоу положити. оугодноє
 30 свѣщаннѣе снмъ законоположеннѣмъ
 изъ вѣрѣте. понеже оубо вѣтхын за-
 конъ. вѣроученнѣе въ єдиноє свѣщава-
 33 ющѣхъ воли сказають. и воле того

браку, а од овихъ превасходно о ономъ
 што се, како се приповеда, одноєи на
 Фрижане и Мисе¹.

При блаженѣмъ, пакъ, патриарху Јоѡ-
 ну, коме је порекло Ксифилинъ, сроче-
 на је на основу саборскогъ разматрања
 писана одлука којој [и] увек споми-
 њани међу царевима Никифоръ, по-
 рекломъ Вотанијатъ, нађе се да оно
 што је међусобно раздвојено споји у
 једно, потврдивши златимъ печатомъ и
 повелѣмъ. И од тада она и код обру-
 чења сасвимъ јасно казује то што у-
 станови о браковима саборски *сви-*
такъ, не допуштајући да два брата об-
 руче две прве братучеде.

И докъ угледанъ човекъ, пришивши
 ствари безъ проверавања и, уопште,
 не могавши да докучи умомъ саборско
 објашњење, несмыслѣно лута, не схва-
 тајући које је то истинско обручење,
 и како постаје важеће, и како своју
 непојамну мисао према црквеномъ из-
 лагању [да схвати] – нашегъ царства
 благочасностъ умешније прилежавши
 разматрању и размишљању, ово до-
 бро како треба и сигурно прове-
 ривши, прикладанъ договоръ овимъ за-
 кономъ нађе да супротстави збогъ тога,
 дакле, што стари законъ обручење
 само у вољи онихъ који се договарају
 познаје, и од тога више ништа – заветъ

2 ѣже нема гр. | 2–3 ѡ фризѣхъ. и ѡ мисѣхъ, τῶν μισῶν καὶ φρυγῶν | 4 же нема Р | 5 ѡмоу же порекло нема гр. | ксифилинъ, Ξιφιλίνου | 6 смотреннѣмъ] пис(а)ннѣмъ С, гр. διασκέψει | писаннѣ] смотреннѣ С; гр. σημείωσις | ѣже] ѣже и Р С М и гр. – ἡ καὶ | 7–8 Никифоръ] Νικηφόρος | 8 ѡмоу же порекло нема гр. | вотаниатъ, ὁ Βοτανειάτης | 10 растоѣщаѣа се] растоѣщаѣа С | 14 ѡмоу, αὐτῇ | 16 вѣроучати Р | и аще оубо, καὶ ὁ μὲν | 20 несмыслѣно] несмыслѣно вѣ С, гр. ἀσυλλογίστως | 24–25 цр(ѣ)ков(ѣ)номоу] по цр(ѣ)ковномоу мнѣтъ Р С М, гр. κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπευράφето | 26–27 приложни С | 27 домышленнѣю, τῇ δοκούσῃ ταύτῃ | 29 оугодноє, ἀρίστην | 30 законоположеннѣе Р М | 32 єдино Р | 33 сказають, γνῶρίζει | того нема гр.

¹ У С на доѡј марг.: фризѣи и мисѣи вар'варьскѣи ѣзыци сохътъ, што И и Р нема, докъ М има на десној марг. ² У Зері напомена: „Leucl. in. marg.: „λαρομίαι χωρὶς τὰ μυσῶν καὶ φρυγῶν ὀρίσματα. ὁ Νῶζ.“

- ничтоже. завѣта или томоу послѣдъ-
 ствоюущихъ писанин. ѡ ѡбручѣнии
 3 не испытываетъ.
 Мы же б(о)жинею бл(а)г(о)д(ѣ)тию. на
 краснѣишее паче и на св(е)щенѣишее
 6 въздращеніе. хоцѣмъ проузгити жи-
 тѣискимъ вещьмъ. и ѡт(ъ) сѣ||лѣ не
 бракоу тѣкмо нѣ и томоу ѡбручѣнію
 9 св(е)щенію бл(а)г(о)с(ло)вление съврѣ-
 шаемо имѣти на себѣ. и врѣме оуста-
 вленое. новою заповѣдію прѣмоудра-
 12 го ц(ѣ)с(а)ра левна.¹ ѡ прѣвѣмъ съв-
 коупляющихъ се приведеніи изложено
 15 ьсть. рекше ѡ моужьсцѣмъ оубо по-
 лоу .ѿ. лѣт(ъ) женити се юмоу. женѣ-
 скомоу же полоу .гѣ. лѣт(ъ) посаг-
 18 ноути замоужь. сѣмоу оубо врѣмени.
 и къ брачномоу соужитію. съврѣше-
 [ше]ніе доволно имѣти. ветхы за-
 конъ расмотріи. под(о)бно разоумѣ-
 21 холъ сею заповѣдію тврьдо соудити.
 тѣмъ быти истиннымъ ѡбручѣніемъ.
 и по всѣмоу равномоу бракоу. по
 24 сворнаго извѣщеніа повелѣнію. ели-
 каже и врѣме еже ц(ѣ)с(а)ра левна
 законоположеніе оустави. цѣло имѣ-
 27 ше на себѣ. и св(е)щеною бл(а)го(сло)-
 вленіе послѣдоюще познаше. и на
 тѣ|хъ сворнаго свитка под(о)бають
 30 дръжати съблюденіе. аще бо и ѡбѣма
 единаче съвкоупляющимъ се чѣстѣма.
 33 рекше моужевн и женѣ. смрътию или
 напастію или иѣкою бѣдою. или

или уговоре о обрученіи што томе
 следе – не проверява.

Ми, пак, благодаћу Божијом желимо
 да се на лепше и на још много све-
 штеније узрастање подигну животне
 ствари, и да од сада не само брак
 него и сѣмо обрученіе има на себи ис-
 пуњен свештени благослов, и време
 прописано *Новелом* премудрог цара
 Лава¹, изложено у вези са првим при-
 ступањем оних који склапају брак,
 односно за мушки пол, дакле, да се
 жени кад му је 15 година, а женски
 пол да се уда са 13 година. То време,
 наравно, испуњено да има за потпуно
 брачно сужитство – стари закон ва-
 љано размотри.

Разумесмо да се помоћу ове *Новеле*
 поуздано одлучује да ће истинска
 обрученја, и по свему равноспажна
 браку, према донетој саборској одлу-
 ци, бити она која и време што закон
 цара Лава прописа потпуно на себи
 испунише, и свештени благослов ко-
 ји је уследио познаше, те на тима тре-
 ба примењивати упутство саборског
свитка. Јер, ако се и обојим можда
 странама што се спајају, односно му-
 жу и жени догоди да се због смрти,
 или искушења, или неке невоље, или

2 ѡ] и ѡ С М | 6 въздращеніе] възвращеніе С М. възращеніе Р, гр. ἐπίδοσις | хоцѣмъ] хоте-
 цѣмъ Р М | хоцѣмъ нема гр. | 12 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра М, βασιλέως – у гр. следи κυρίου | 15 .ѿ.]
 пети на десете Р С М | 16 .гѣ.] три на десете Р М | 18–19 съврѣ[ше]шеніе дитогр. | 21 заповѣдію.
 θεσπισματος – у гр. следи τὸ ἡμέτερον κράτος | соудити, ἀποφύνασθαι | 22 истиннымъ, κυρίως | 23
 по всѣмоу, ἀτεχνῶς | всѣмоу] всѣмъ С | 28 и нема Р | 30 аще] и аще Р | 32 рекше моужевн и
 женѣ нема гр. | и] или М | 32–33 или напастію или иѣкою бѣдою, гр. ἢ περιστάσει τύχης ἐτέρᾳ

¹ Реч је о 74. *Новели* цара Лава Мудрог.

3 колю. ѡт(ъ)ложениа разлоучение при-
 лоучити се. и къ иного житиа съ-
 коупленню прѣложити се. не мало зѣ-
 6 ло наноситъ. начелныя бракоу мо-
 л(и)твы на ѡброучение свръ(ше)ныя.
 9 ако нѣчто соудити и ни въ что же
 вѣмѣннати. и въ небрѣженни имѣти
 снѡ вещь. акоже аще не б(ог)ъ по-
 12 срѣдѣ съвкоупляющею се лицѡу ѡб-
 роучениемъ выидеть. семоу бо и прѣ-
 жде поменованнъ припоаметныи
 15 ц(ѣ)с(а)рь. бл(а)гоприложно послѣдо-
 вавъ. с(ве)т(а)го и вселенскаго шеста-
 го свора правилоу.¹ ако ѡброученици. и
 18 иже живѡу соудѡу ѡброученикоу ие. на
 брачное съвкоупление къ иномоу моу-
 21 жевн при||ти възврати. прѣлюбоудѣ-
 ление таковоу вещь нарекъ авѣ. къ
 24 авлаиемоу ветхаго заветѣа против-
 лению добрѣ счѣта. ако и иже по ѡб-
 27 роучении. бывающимъ под(о)бно раз-
 лоучении. се есть по того гласѡу. ѡб-
 роучениа истинное раздрѣшение. аще
 30 же ѡброучениа многыхъ ѡбычнымъ
 послѣдованиемъ оуже выше. и грама-
 ты оубо изложены выше. и иже же ре-
 ченое врѣме не наста. въ неже хр(и)-
 33 стianoмъ длжномоу бл(а)г(о)с(ло)-
 влению ѡбычанъ есть бывать. и ны
 ѡбычныя мол(и)твы на ѡброучающихъ
 се ѡт(ъ) презвѣтеръ изречены выше.
 таковымъ оубо ѡбручениемъ истин-
 номъ иакоже по цр(ъ)ков(ъ)номоу из-

промене жеље, растану и другом
 брачном животу приноје, не мало
 зло се овде наноси – уводне молитве
 за брак, извршене на обручењу, као
 нешто празно и пренебрежливо сма-
 трају се; ова ствар се занемарује као
 да Бог не улази међу лица спојена
 обручењем.

Томе, наравно, и напред поменути,
 свагда спомињани цар – благонакло-
 но следећи правилу светог и васе-
 љенског Шестог сабора¹ што забрани
 обрученици да, све док је жив њен
 обрученик, ступи у брачну заједницу
 са другим човеком. јасно такву ствар
 назвавши прељубом – добро усклади
 наспрам испољене противречности
 старог закона, да и разлаз који по
 обручењу бива, оправдано јесте, по
 његовим речима, истинско раскида-
 ње обручења.

А ако су обручења многих већ извр-
 шена по уобичајеном чину, и уговори,
 дабоме, изложени били, а још није
 настало речено време у које се по
 обичају хришћанима даје дужан бла-
 гослов, а ни уобичајене молитве над
 обрученицима од презвитера нису би-
 ле изречене, таква обручења, нарав-
 но, што се тиче тачности црквеног
 образложења, истинска неће бити ни-

1 ѡт(ъ)ложениа, μεταβολή | 4 зло, ἄτοπον | 5 свръ(ше)ныя конј. према Р С М, гр. συντε-
 λεσθείσας | 6 соудити и ни въ что же вѣмѣннати, τῶν εἰκαίων καὶ συμπεφορημένων λογίσα-
 σθαι | 9 съвкоупляющею се Р | 10 бо] же М, гр. γὰρ | 11 поменованнъ С | 12 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь
 Р М | бл(а)гоприложно С М | 15 живѡу соудѡу, ἐν ἀνθρώποις ὄντος | ѡброученикоу Р М | ие нема
 С | 16–17 къ иномоу моужевн, ἐτέρῳ | 17–18 прѣлюбоудѣниа С | 20 и нема С | по, μετά V 1167:
 κατὰ Ζερὶ | 21 ум. под(о)бно, V 1167 и Ζερὶ εὐλογίαν | 25–26 граматъ, συμβόλαια | 27 въ неже] въ
 немъ же С, гр. καθ' ὃν | 28–29 бл(аго)с(ло)венію М

¹ Реч је о 98. прав.

вѣщенію не быти же. ни именовати
се. ни сборномоу же повелѣнію на
3 снхъ не имѣти дѣйства. иакоже про-
сто речѣ. оугодиѣмъ чловѣчьскыи
выпроше|ніемъ оутвержденомъ. дѣи-
6 ства заповѣди не имѣти. и ветхого
законоположеніа имѣти на снхъ
тврьдость. силъ бо въразомъ и старыи
9 схранитъ се законъ цѣль. иже ѡ въ-
роученыхъ прѣжде изреченъ бысть. и
сборнаа заповѣдь неприкосновенна
12 ѡт(ъ)ноудъ и невѣдна съблюдетъ се.
разоумѣваема и сказаема по соу-
щемоу здѣ съблюденію. и понеже снѣ
15 таковыиъ сказана быше въразомъ. и
заповѣдь добръ бысть иакоже под(о)-
баѣтъ и бесъблазна и въроученіа оубо
18 истинна же быти и извѣстна оузако-
нена быше. иакоже же съ св(е)щенныиъ
бл(а)г(о)с(ло)вленіемъ. по оуставленю-
21 моу іавѣ врѣмени съвршаема позна-
вають се. по старомоу же законополо-
женію бывающаа. иако чловѣчьскаа
24 оугодіа въпрашаніемъ оутверждена
дѣйствыиа имѣти || ѡставлена бы-
ше. и єдинъ ветхы законъ ѡ снхъ
27 працаѣтъ дръжати. иако повелѣна
възбраненаа. понеже распущенію въни-
ти въроучышиа се лицема повелѣ.
30 под(о)баѣтъ бо и н(ы)иа приложити къ
сѣи заповѣди. хр(ъ)стианомъ лѣпаго
оукрашеніа под(о)бною. понеже бо по
33 извѣстныомоу и по под(о)бномоу

ти ѣе се називати, а ни саборска одлу-
ка ѣе насрамъ нхъ имати дѣйства
зато што, просто речено. оно што ѡу-
дима одговара, преко (предбрачног)
испита утврђено, дѣйство одлуке ѣе
имати и старог закона снага ѣе се
на овима држати.

На тај начин ѣе се, дакле, и стари
закон, раније изречен за обручења,
сачувати целовит, и саборска одлука
очувати потпуно неприкосновена и
неоштећена, схваћена и исказана
према овде постојећем унутству.

И пошто све ово на такав начин бе-
ше исказано и одлука добро, како
треба и беспрекорно настаде, и об-
ручења су, наравно, истинска и тачно
узакоњена. Она која су са свештеним
благословом према јасно узакоње-
ном времену обављена – знају се, а
она која по старом закону бивају ка-
ко ѡудима одговара, утврђена *испи-
том*, бежу остављена да имају ва-
жност, и једини стари закон је за ова
допустио да се држе као прописане
забране, пошто дозволи обрученим
лицима да се растављају. Сада треба,
дакле, овој заповести приложити и
оно што је хришћанима долично ле-
пог украшавања. Јер, како се по та-
чном и одговарајућем смислу старог

1 не] ни С М. гр. μηδὲ | 2 повелѣнію. σημείωσιν | 3–4 просто] и просто Р. гр. ἀπλῶς | 5
выпрошеніемъ. δι' ἐπερωτήσεων | 6 не нема С | заповѣди не имѣти, ἀποφέρεσθαι | и нема С | 7
законоположеніа] положеніа Р. гр. νόμος | имѣти нема Р | 9 иже] и иже Р. гр. ὅς | 11 заповѣдь,
διάρθρωσις | 13 сказаема, ἐρηγενομένη | 14 съблюденію] съблюдею (!) С | 17 и¹ нема С | 22–23
законоположенію М | 23 бывающаа М | 24 въпрашаніемъ] въпрашаема М. гр. δι' ἐπερωτήσεων |
оутверждена] оутврждають се С | 27 иако, ὡς V 1167; ὅς Zepi | 27–29 иако повелѣна възбране-
наа... повелѣ. Zepi ὅς ὡρισμένα τὰ κεκωλυμένα ἐπὶ τὴν ἀποσυγεῖσαν μνηστὴν εἰσερχεσθαι
πρόσωπα διετάξατο | 30 под(о)баѣтъ бо. δεῖ τι | бо] оубо Р С М | 32 понеже бо, ἐπεὶ γὰρ οὐ

словеси. вет хаго же и новаго законо-
 3 положенна заповѣди съдѣвають се. нь
 много оубо народъ старомоу законо-
 положенню послѣдоуе. по седми лѣтъ
 6 врѣмене. творе вброученна ве[с] стра-
 ха бывше. и ве[с] срама къ вброучени-
 цамъ своимъ въхождахоу къждо ихъ.
 9 честнымъ видѣниемъ и свободнымъ на
 нескдоу. събираниемъ. раченна пла-
 мень въждингаюше св(е)щенѣише же
 строение. новѣи ц(ѣ)с(а)ревѣ послѣ-
 12 доуе заповѣди. раздѣление оубо вб-
 роученню и бракоу полагають. соу[щ]е
 на вброученни прьвое мол(и)твы. и
 15 тако иеже надъ съвкоупляюцими се
 бракомъ гл(агол)емыи таковаа же
 съединена коупно и по томоу же съ-
 18 врьшахоу се. и вбръчение и бракъ еди-
 нѣмъ растоанниемъ вдрьжаше се.
 безоумноу нѣкоемоу по срѣдѣ того
 21 прилоучаюцоу се. исправляе се иакоже
 без моукы бывати. наше бл(а)гочѣстие
 пожелѣвають. сею прѣмоудрою запо-
 24 вѣдно. иаже оубо по седми лѣтъ
 врѣмене свѣщавающихъ. и потомъ
 27 бываюцая иакоже по оуставоу вброу-
 ченна писани чина вт(ъ)ноуадъ вб-
 роученню законномоу и тврьдомоу не
 30 оутврьждена мнѣти же и дѣйстви-
 вати. по обычаю в ннѣхъ вещьхъ бы-
 ваюцего свещания. и сице таковымъ
 33 вт(ъ) вѣхъ соуцихъ под нами

и новог закона одредбе нису приме-
 нивале, него мноштво људи старим
 законима следећи, по навршењу сед-
 могодишњег времена врше обруче-
 ња без страха, те свако од њих без
 срама улажаше својим обрученица-
 ма на често виђење и слободно ску-
 пљање ради разговора, распаљујући
 пламен љубави.

А свештенији чин, следећи нову ца-
 реву заповест, дакле, заснива раздва-
 јање обручења и брака – оне моли-
 тве које су прво на обручењу биле, а
 тако се изговарају и над онима који
 склапају брак – то се обједињено, за-
 једно и истоветно свршавало, те су и
 обручење и брак једним временским
 распоном обухваћени за случај да се
 у међувремену не догоди нешто не-
 слућено.

Исправљајући то као лако изводљи-
 во, наше благочашће овом премудром
 заповешћу прописује да обручења
 уговорних страна, што по навршетку
 седмогодишњег времена и потом би-
 вају у облику уговора о обручењу.
 уопште немају чин законитог и чвр-
 стог обручења, већ да се сматрају и
 да важе само као утврђени испити по
 обичају уговарања које бива за друге
 ствари, те тако ово сви који су под

3–4 старомоу законоположенню, гр. τῇ πρεσβυτέρῳ τῶν νόμων αὐθεντία | 5 врѣмени P | 6 бывше] бываше P M | 7 своимъ нема гр. | 8 и нема P M. гр. има – καί | 9 събираниемъ] събранием P M | 13 соу[щ]е M | 16 гл(агол)емыи, ἐλάδουσα | 19 растоанниемъ, διαστήματι χρόνου | 20 безоумноу, ἀκαριαίου | 23 ум. прѣмоудрою, гр. γενικοῦ | 24 седми] 7 P | 25 потом, εἰς τὸ ἐξῆς – у гр. следи ἄχρι τοῦ ιδ' ἢ τοῦ ιβ' τῆς ηλικίας ἐνιαυτοῦ | 26 бывающа M | по оуставоу, ἐν τύπῳ | 27 писаниа P M. συμβόλαια | 31 по обычаю, κατὰ τὴν φύσιν

бывати. ветхому закону иже ѿ
 3 вбрученни изреченъ быс(тъ) || дѣи-
 ствнѡе къ възбраненымъ лицемъ.
 ѡт(ъ)поущенни вбрученници приходи-
 6 ти. имѣн. длъжноу соуцоу съврше-
 нѡе изреднаго ради иже въ хр(и)сти-
 9 на[нѣ]хъ. под(о)бно прѣбывающаго
 строенниа. аще бо и не вбручение есть
 по извѣщенню недостойно бывающе.
 12 нъ иакоже знамение вбрученниа имѣти
 мнитъ се съдѣваемою. и ѡснование
 брака ѡт(ъ) толѣ прѣдлагати се начи-
 наеть. велми оубо боудеть под(о)бно.
 15 възбраненымъ закономъ лицемъ. и па-
 кы имѣти възбранение. и никомоужде
 дръзнути безоумна створити бестоу-
 18 дно. иако женѣ себѣ помати дръзну-
 ти. еже ветхы законъ вбрученнице
 нѣкоего бывше не ѡстави иномоу по-
 21 яти бракомъ. раздрѣшеномъ вбруче-
 ниемъ. достигну оубо врѣмени. еже
 на вбручение коупно и на бракъ |
 24 съчетанно быти сказаемо. рекше же-
 ньскоу оубо полоу. двою на десете
 лѣтоу соуцоу възрастомъ. моужь-
 27 лѣто прѣходещоу възрастомъ. тогда
 вбручение пръвое. съ св(е)щенихъ
 мол(и)твъ творениемъ съвршати. съ
 30 ѡбычными кѣмъ строении. рекше съ
 залогомъ. еже есть мѣна пръстене. и
 33 съ любзнымъ вбрученикома люб-
 заннемъ. и тако малоу или множан-

нама да спроводе. Стари закон, изре-
 чен за обручења, за оно што важи
 наспрам забрањенихъ лица која при-
 ступају раставленој обрученици, ду-
 жан је да има одговарајућу саврше-
 ност због изванредног међу хришћан-
 има устројства живљења. Јер, ако
 обручење и не бива како треба по
 тачности, него се оно што се чини
 сматра као обележје обручења, и
 темељ брака од тада унапред почиње
 да се поставља, биће веома разумно
 да законом забрањена лица опет
 имају забрану, те нико да се не осме-
 ли да чини бестидно безумље – да се
 усуди да себи за жену узме ону за ко-
 ју стари закон, пошто је била нечија
 обрученица, не допусти другом да
 ступи у брак после раскинутог обру-
 чења. Кад, наравно, дође време за
 које кажемо да је заједно урачунато
 за обручење и за брак, то јест. женски
 пол да је узраста дванаест година, а
 мушки пол да је прешао узрастом
 четрнаесту годину – тада обручење
 обавити првенствено са обредом све-
 штених молитава, са уобичајеним
 редоследом, односно са залогом, што
 је размена прстења, и са пријатељ-
 ским пољубцем обрученика. И тако,
 пошто прође краће или дуже време,

3 къ възбраненымъ лицемъ, εἰς τὰ κεκωλυμένα | 4 ѡт(ъ)поущенниа] ѡт(ъ)поущенѣи Р М | 8 не
 нема Р | 9 ум. недостойно, гр. ἐντελής | 10 знамение, σκόπον | 12–13 прѣдлагати... под(о)бно
 нема М | 13 под(о)бно, τὸ εὐλογον | 15 никомоуже Р М | 16 безоумна створити, νεανιεύεσθαι |
 18–19 нѣкоего обрученицѣ инв. М | 21 достигну Р М | 23 съчетанно, ἀρμόδιον | ум. сказаемо,
 гр. ὑπορίζομεν | 23–24 женьскоу оубо] женьскомоу С | 24 двою] двоу С | 25 възрастомъ Р С,
 възрастомъ М | 25–26 моужьскомоу] моужьскоу Р С М | 27 прѣходещоу] приходеще Р | възра-
 стом Р С. възрастомъ М | 30 строении, παρὰ τήσεων | 31 пръстена Р

шоу вѣмени прѣшѣдшоу иакоже срокъ
 имѣѣта съкоупѣаюѣа се ѡ брацѣ.
 3 незахорно и законно бракъ створити.
 и не коупно ѡброучениа и брака смѣ-
 шати въ дѣнь или въ часъ единъ.
 6 множицею вецею раздѣленамъ на
 многы чести. таковомоу оубо чиноу
 прѣдыдоуѣоу ѡ брацѣ. и ветхын
 9 схранитъ се законъ. иже възбраненыхъ
 || лицъ число створи. не вставляе
 а. 235б снмъ. къ ѡтѣлоуѣвши се ѡброуче-
 12 ници ближняго лица бракомъ въходи-
 ти. и новое прѣмоудраго цѣсѣра
 повелѣние. красно въ всѣхъ мнитъ се
 15 дръжати и прѣбывати. и несъчетанна
 лица. моужьска полоу и женьска. мла-
 дыхъ и неподѣбныхъ възбраняема
 18 брачнаго съчетанна. чисто створеть
 житие. въ вѣме подѣбно съ изрече-
 ниемъ свѣщенихъ молѣтвъ дроугъ
 21 къ дроугоу сходяще се. и егда потрѣба
 боудеть ѡброучение и бракъ имъ ство-
 рити. и аще кто прѣс повелѣна сию
 24 дръжавы нашеѣ заповѣдию. ѡброуче-
 ние инако дръзнеть створити. и сѣи
 заповѣди не явить се послѣдоуе.
 27 прѣмоудрьнои къ всѣмъ изглагола-
 нѣи. и по сихъ длъжнѣи дръжати се
 ѡтѣ сего прѣваго дѣне. внити хо-
 30 теѣоу ноулю мѣсѣцоу. настоѣ-
 щаго седмаго индикта. шесть тисоуѣ
 петъ сътъ деветѣдесетъ втораго лѣ-
 33 та. и ѡброучение прѣжде оузаконе-

како рок одреде они који склапају
 брак – незазорно и законито брак да
 склопе и да се не покlope заједно об-
 ручење и брак у једном дану или ча-
 су, пошто се много пута ствари деле
 на многе делове. Код таквог, дакле,
 редоследа који претходи браку, и ста-
 ри закон ће се сачувати, који створи
 један број забрањених лица. не дозво-
 љавајући овима да растављеној обру-
 ченици уђе браком ближње лице. и
Новела премудрог цара лепо ће се,
 сматра се, у свему држати и примењивати.
 И неспојена лица мушког и жен-
 ског пола, којима се забрањује брачна
 заједница зато што су незрела и непо-
 добна, створиће чисто живљење у
 одговарајуће време, са изговарањем
 свештених молитава прилазећи једно
 другом, и када буде требало склопиће
 обручење и брак.

И дрзне ли се ко да, мимо оног што је
 наређено овом заповешћу државе
 наше, другачије склопи обручење, и
 покаже се да не следи овој премудрој
 и свима изреченој заповести, дужној
 и убудуће да се држи од овог првог
 дана наступајућег месеца јула, сада-
 шњег седмог индикта, шест хиљада
 петсто деведесет друге године, и усуд-
 ди се да обручење склопи пре узакон-
 њеног времена и свештеног бла-

1–2 срокъ имѣѣта, ἄν δόξη | 3 незахорно, ἀπαράτηρήτως | 7 чести, ἀποτέλεσμα (једн.) | 8 ѡ брацѣ, ἐν γάμοις (мн.) | 9 иже] иже С | 13 цѣсѣра] цѣра Р М | 15 несъчетанна, μὴ συμβάλλοντα V 1167; συμβάλλοντα Zepi | 16 моужьска полоу и женьска нема гр. | 16–17 млдхъ, τῶν ἀώρων | 21 и нема гр. | 23 сию] сею Р М, нема С | повелѣна, τὰ διηγορευμένα, повелѣния С | 24 заповѣди дръжавы нашеѣ ипв. С | 26 не явить се] явить се Р, гр. μὴ φανεῖν | 27 ум. прѣмоудрьнои, гр. τῇ γενικῶς | 30 ноулю] ноулю С | 33–1 оузаконенаго] възаконенаго Р С М

наго врѣмене. и св(є)цѣнаго бл(а)го-
 словѣнна смѣють створити. или на
 3 видѣние сходити се. вставитъ хоте-
 ціаи поети се лица. и небрѣженіе
 имѣють в нихъ. писецъ оубо иже вб-
 6 роученна граматоу изложивъ. вт(ь)
 своего стоіанна да избрѣжетъ се. вб-
 роученіе же прѣжде в(о)жню гнѣвоу
 9 да вѣдетъ себе повинны твореще людъ-
 скыи оубо данниѣ соуднию домов-
 ныи. писаніе въ грамотахъ вброуче-
 12 нна. по выпрашанію прибыткъ вт(ь)
 кожеждо ихъ. и всецѣло да истежеть.
 прѣслоушанна ради сеи заповѣди.
 15 Вѣроуемъ же и самоу б(о)гу на сихъ
 встати. іако блудъ по изволению
 іавѣ по срѣдѣ юныхъ ввѣсти непо-
 18 стыдѣше се. аще бо ветхыи законъ
 оупразни се. || и вброученіе съврше-
 ное съдѣловати се не можетъ. новаго
 21 же законоположенна в дѣло извести
 съвкоупающаи се не брегуть что ино
 твореть. нь тъкмо члов(ѣ)комъ ника-
 24 ко же дроугъ к' дроугу по закону по-
 д(о)бноу соудимъ. сами себѣ пра-
 щаютъ прѣзь законъ смѣшати се.
 27 раченна сквернаа юныхъ д(о)ушамъ.
 бестоуднымъ житиимъ съдѣвающе¹. и
 велика же аще боудуть іавѣ. вт(ь)
 30 ц(ѣ)са(р)ства моего заповѣдана до-
 брѣ. и сворныи соудъ к симъ іавитъ се
 възвѣщеніе стварае. да почтено боу-

гослова, или остави да на виђење
 приступе лица што се узимају, и не-
 бригу покаже за них – матичар, да-
 кле, који је изложио уговор о обру-
 чењу да се извргне из свог звања, а
 они који су обручење пре [времена
 склопили, људском и] Божијем гневу
 су себе, нека знају, подвергли. Народ-
 ни порезник ће, дакле, помоћу судије
 за кућевна питања, убележену у уго-
 ворима за обручење на основу (пред-
 брачног) *испита* дажбину да напла-
 ти сваком од њих, и у целости, због
 пренебрегавања ове заповести.

А верујемо да ће и сам Бог против
 ових устати, пошто се не постидеше
 да својеволно међу младе отворено
 уведу блуд. Јер, ако је стари закон
 укинут, не може се остварити ни пот-
 пуно обручење. А да се нови закон у
 дело спроведе, они који сједињују, не
 брину – тиме шта друго чине него
 само то да људи који једно другоме
 никако не одговарају по закону, сами
 себи допуштају да се мимо закона сме-
 шавају, развратне љубави правећи ду-
 шама младих бестидним живљењем.¹
 И уколико, очигледно, буде добро то
 што царство моје заповеда, и покаже
 се да са овим саборска одлука пред-
 ставља саопштење, прочитана да

6 граматоу, συμβόλαιον | 7 стоіанна, στατίωνος | 8 прѣжде] прѣжде врѣмене съдѣвающе.
 члов(ѣ)чьскомоу же и Р С М и гр. – прѣд ѡрасъ катерѡζόμενοι ἀνθρωπίνω καὶ | 9 повинны
 твореще, ἐνοχοιοῦντες | 9–10 людъскыи данниѣ, ὁ δημόσιος | 10 соуднию, διὰ τοῦ σεκρέτου |
 11 писаніе, ἐγχείμενον | 12 прибыткъ, τὸ πρόστιμον | 13 и нема гр. | да истежеть] да истежет'
 се С | 17 іавѣ, ἀντίκρυς | 19–20 съвршеноу] свръшеноу (!) С | 24–25 под(о)бноу С | 27 раченна]
 реч(є)ниимъ С, гр. ῥήσας | сквернаа, ἀσελεῖς | 30 заповѣдана Р | 31 соудъ, ψήφος | іавити се Р

¹ Ту је крај новеле у изд. Зері; текст који следи има V 1167.

- 3 ДЕТЬ СЕ ПИСАНИЕ. ВЪ СЛОУХЪ СВ(Е)ЩЕНАГО СПОРА ПРѢС(ВЕ)ТЫН ВЛ(А)Д(Ы)КО. И ТАКО ДА ПОЛОЖИТЬ СЕ ВЪ Ч(Ь)СТИ҃БИ КНИГОХРАНИЛИЦИ ДАЛЖНО СОУІРЕ ЧИНЬ НАУѢТИ ИЖЕ ПО СИ҃ХЪ ЗАПОВѢДИ НОВЫЕ.
- 6 Вспоминание. хранителиа полаты. и великаго стража иван(и)а фракисна. ѿ немже и раздрѣшеніе изречено быс(ть)
- 9 ц(ѣ)с(а)рель наши|мь с(ве)тымь. прѣжде бывшиа ѿт(ь) него новаа заповѣдь. ѿ брацѣхъ оутврѣждаючи
- 12 повелѣніе. и нераздрѣшеноу быти по-вѣдаючи. съ св(е)щенными мол(и)твами бывшемуу ѿброучению. м(ѣ)с(е)ца
- 15 марта в' лѣто .ѧ. х'.
- 18 Вл(А)Д(Ы)КО МОИ С(ВЕ)ТЫН. ЧЛОВ(Ѣ)КОМЬ И҃БКЫМЬ ѿброучение брака съ-
- 21 ставашемь своимь дѣтемь. и потомь расказавшем' се ѿ съчетаниа. и покую-
- 24 шающим' се раздрѣшати ѿброученіа грамоты. молившем' се и с(ве)томуу твоюмуу ц(ѣ)с(а)р(ь)ствоу. и на ипо-
- 27 дромыское соуднище посланомь быв-
- 30 шемь. и несоуциемь. написаные въ ѿ-
- 33 броученіи дары. дати хотеце и раз-
- дрѣшати ѿброучение противцимъ же се прѣпирающим' се. іако не раздрѣши-
- момь силъ под(о)баіеть быти. и не іакоже прѣвѣе дары давшие ѿброученіа
- 30 растрыгнути се и новою заповѣдь ц(ѣ)с(а)р(ь)ства твоего прѣ||длагаю-
- 33 щемь на помощь іеже ѿ ѿброученіи прѣжде и҃бкогого врѣмене изреченоу. ¹

буде ова повеља наглас свештеном сабору, пресвети владыко, и тако да се положи у часну књигохранилицу, будући да мора од сада да има степен Новеле.

Подсећање чувара Палате и великог стража Јована Тракисија, поводом којег и разјашњење изложи цар наши свети, потврђујући наредбу своје раније Новеле о браковима и наређујући да се са свештеним молитвама обављено обручење не може раскинути. Месеца марта, 6600. године

Владико мој свети, неки људи. склопивши брачно обручење својој деци. а потом покајавши се због договореног, и покушавши да раскину уговор о обручењу, пошто су молили и свето твоје царство, и на иподромско судилиште били слати, носили су и убележене [у уговоре] о обручењу дарове, хотећи да врате и да раскину обручење.

А они који се противе, препиру се да ова нераскидива треба да буду, и да се неће обручења раскинути зато што су претходно дати дарови, па у помоћ истичу и твога царства Новелу о обручењу, изречену пре извесног времена, ¹ састављену од старог закона.

1 писание, πῖττάκιον | 3–4 книгохранилици] книгохранителиници C, χαρτοφυλάκιον | 4 соуцие нема C | 6 хранителиа полаты, τοῦ κοινροπαλάτου | 7 стража, δρουγγαρίου | фракисна] тракисна τοῦ θρακιστοῦ | 8 и нема P | бысть изреч(е)но инв. C | 9 ц(ѣ)с(а)рель] ц(а)рель P M | 15 марта, у V 1167 следи ἰνδῖκτιῶνος ιε' | 16–17 члов(ѣ)комь и҃бкымь, προσώπων τινῶν | 19 расказавшим' се M | 19–20 покуюшашем' се P M | 22 ц(а)р(ь)ствоу твоюмуу инв. P | 22–23 иподромское, τοῦ ἱπποδρόμου | 24–25 написаные въ ѿброученіи дары, τὰ ἐκείμενα τοῖς τῶν μνηστειῶν συμβολαίοις πρόστιμα | 26 ѿброучение, τὰς μνηστειῶς (мн.) | 26–27 противциемъ же се M | 27 прѣпирающим' се] и прѣпирающим' се C, μαχομένων Zepi; ἀπομαχομένων V 1167 | 29 дары давшие ѿброученіа, προστίμου δόσει | 30 растрыгнути се] растрыгнути C

¹ Реч је о 24. Новели.

иже ѡт(ъ) вѣт'хаго закона съставляши
 се. не дасть ѡбручєннѣ инако творѣ-
 3 ти. аще моужьскъ полъ .дѣ. лѣт(ъ)
 вѣрѣмене не прѣидеть възрастомъ. двоу
 же на десете лѣтоу женскъ полъ.
 6 ѡбычныѣ мол(и)твы на ѡбручєннѣ
 тогда творити. должни соутъ. и съ
 нѣмъ ѡбычными съблюденнѣ. речемъ
 9 же съ залогомъ и съ лоб'зани[ни]емъ
 рекше. смѣною прѣстєне. иакоже и
 ѡт(ъ) приснопамятнаго ц(ѣ)с(а)ра ле-
 12 оуна философа оузакони се. и по малѣ
 растоиннѣ вѣрѣмене. или и по доволь-
 нѣ иудиначе. иакоже сечено быс(тъ)
 15 свѣщающимъ быти бракъ и не въ-
 тъжде д(ъ)нь стварати брака и ѡбруч-
 єннѣ. раздѣли се соуднице. на про-
 18 тивныхъ гл(агол)ъ волю. ѡвѣмъ оубо
 мнит се под(о)бно быти. иже ѡ
 ѡбручєннѣ да[ры] дати. и раздѣшити
 21 ѡбручєннѣ прѣдлагающемъ. иако аще
 то прѣжде не боудеть. чимъ оубо лоу-
 чини бракъ ѡбручєннѣ. понеже бракоу
 24 старѣшиниство имать ѡбручєннѣ. и
 паче иако залогъ ѡбразъ иего имать.
 иакоже законъ рече. да аще оубо давыи
 27 не хоцетъ исплнити свѣщаниа. ли-
 шитъ се иже естъ вдалъ аще же и въ-
 зетъ не всхоцетъ. да възвратитъ та-
 30 коваа соугоубъ. ѡвѣмъ же противоу
 чимъ. не раздѣшимъ прѣбывати ѡб-
 33 под(о)бають по свршєннѣ вѣрѣмене. ю-

која не даде да се обручење другачи-
 је врши уколико мушки пол не пре-
 маше возрастомъ време од 14 година, а
 женски пол – дванаест година. Тада
 су дужни да на обручењу творе уоби-
 чајене молитве са другим уобичаје-
 ним радњама, рецимо са залогом и са
 пољупцем, односно разменом прсте-
 ња, како је и увекпомињани цар Лав
 Философ узаконио. И после кратког
 временског размака, или можда и ду-
 жег – како су се договориле уговор-
 не стране – брак да се склопи. И не у
 исти дан да буде брак и обручење.
 Судница се подели на супротна ми-
 шљења. Једни, дакле, сматрају да да-
 рови обручења треба да се дају и да
 се обручење раскине, истичући то, да
 уколико ово претходно не буде, по-
 чему ће се разликовати брак од обру-
 чења ако обручење има старешин-
 ство брака? И шта више – да залог
 има своју намену, како закон рече: да
 ће се онај ко је дао, уколико неће да
 испуни договор, лишити онога што је
 дао, а уколико неће онај што је узео
 – двоструко то да врати. А други, су-
 протно њима, сматрају да обручење
 нераскидиво остаје, говорећи да мла-
 ди не могу по испуњењу времена –
 оно обручење што је договорено са

3 дѣ] четири на десете Р М | 4 двоу] двѣю Р, двою М | 8 съблюденнѣ, παρὰ τὴν ἡλικίαν | 9
 лоб'зани[ни]емъ дитогр. | 10 рекше. смѣною прѣстєне нема гр. | 11 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | 12
 философа] философа Р С М, τῷ φιλοσόφῳ | 13–14 довольнѣ] доволнѣ и Р М | 16 тъжде] тажде
 М | 17 на] нь (= на) орт.-јез. црта М | 17–18 на противныхъ, εἰς διαφόρους | 20 дати] дати
 Р М | 22–23 лоучини] лоучини С, διοίσει | 24 старѣшиниство, τὸ πρεσβείον | 25 ѡбразъ, φύσιν |
 иего. τοιαύτην | 27 хоцетъ] всхоцетъ С | 28 и] иже Р М иже С, гр. нема | 29 не всхоцетъ нема
 гр.

ноши свецѣавшоу с родителема. свѣща-
 ннѣмъ и тѣхъ. и св(е)щениыми мо-
 3 л(и)твами запечатлѣнаго вбруччєннѣ
 даннѣмъ залога раздрѣшити. се бо по-
 д(о)бно єсть творити. ꙗгда съоузъ
 6 єдинъ прѣдидеть. или вбруччєннѣ по
 седми лѣтъ врѣмене съврѣшит' се. по
 вет'хомоу зако||ноу. ꙗмоу же ни вб-
 9 роуччєннѣ быти. с(вє)т(а)го твоего
 ц(ѣса)р(ь)ства законъ повелѣваетъ.
 тако же и соуднцоу раздѣл'шоу се.
 12 възвѣщаю с(вє)томъ ц(ѣса)р(ь)ствоу
 твоемоу. впрошає котормоу по-
 д(о)баєтъ разоумоу приложити се.
 15 ꙗвляєтъ бо се вѣѣ странѣ под(о)бна
 прѣдлагающи. и сказаннѣ приєты
 м(о)лю се покланѣемымъ твоимъ пи-
 18 саннѣмъ. ꙗвѣ и чисто раздрѣшити
 съпрѣннѣ. закона бо чинъ хоцетъ
 имѣти соуднмъ по сихъ. и под(о)ба-
 21 єтъ вт(ь)нѣтъ бл(а)госоудноу быти
 и ч(и)стоу вт(ь)речєннѣ. да и пакы на
 послѣдкѣ в таковыхъ распра не боу-
 24 деть. и в впрошеннѣ оубо с(вє)т(а)го
 ц(ѣса)р(ь)ства тво(!) твоего. мнит се
 вьсма члов(ѣ)колюбъзнѣє. азъ же
 27 дрьзновєнно възвѣщаю и в врѣмени.
 мню бо рабъ твои. ꙗко нѣсть правед-
 но того єдиногo врѣмене вбруччєннѣ
 30 же и брака нарицати. нь малоу нѣ-
 коую чьсть поне врѣмени бракоу вьс-
 приєти. и прѣвѣзити в|бруччєннѣ.
 33 вбруччєннѣ же вснованнѣ имѣти в

родителѣма уговором, и њиховом
 сагласношћу, и свештєним молитва-
 ма, потврѣєно даванѣм залога – да
 раскину. Јер, ово треба чинити само
 тада када вєза прєтходи или се после
 седам година по старом закону завр-
 ши обручєнѣ, коє и ниє обручєнѣ –
 твога светог царства закон пропи-
 сує. И пошто се тако судница разде-
 лила, обавештавам светo твоє цар-
 ство и питаю, коєм се мишлєнѣу тре-
 ба приклонити, јер се показує да обе
 стране како треба предлажу.

И молим да примим тумачєнѣ, тво-
 јим цєнєним писмом коє ћє јасно и
 чисто разрешити спорењє, јер ћє оно
 што уследи потом имати чин зако-
 на. А одговор треба сасвим јасан,
 добро просуђєн и чист да будє, ка-
 ко не би опет око тога, напослєтку,
 било расправљања. И у вєзи са мол-
 бoм, наравно, светo царство твоє ћє
 размислити посвє човєкољубивѣє.
 А ја смело наговештавам и o време-
 ну, јер ја, слуга твој, мислим да ни-
 је право да се јєдновременo обручєнѣ
 и брак именују, вѣћ неку малу част
 у времену да брак усприми и да пре-
 вазнѣє обручєнѣ. А обручєнѣ да
 будє основица у томє, јер мислим

4 раздрѣшити Р М | 5 съоузъ] съвоузъ С | 11 такожде Р М | и нема Р С М, гр. има – καὶ | 12–13
 ц(ѣса)р(ь)ствоу твоемоу, у Zepi следи ὁ ἀνάξιος δοῦλος αὐτῆς, што V 1167 нема | 13 впрошає
 М, ἐρωτῶν | 16 сказаннѣ, ἐρηγείαν | 21 вт(ь)ноуъ Р С М | бл(а)госоудноу, εὐκρίνεσάτην | 23
 в таковыхъ нема гр. | 24 в впрошеннѣ оубо, περὶ μὲν τῆς παύσεως Zepi; ум. παύσεως у V 1167
 σπεύσεως | 25 тво(!) грешка писара | мнит се, δόξει | 28 рабъ, δοῦλος V 1167; ὁ ἀνάξιος δοῦλος
 Zepi | 30 же нема С | нарицати, μετρείσθαι | 31 врѣмени] вь врѣмени С М | 33 вснованнѣ Р С М

- томъ. ибо паче на ползоу мно семоу
 быти гражданоу. родители бо иже къ
 3 своимъ чедомъ любовию дръжними
 соуще. и тщеце се въскорѣ снмъ ство-
 рити промышль. и wt(ь) печали избы-
 6 ти. врѣменемъ же възбраніемъ. непо-
 д(о)бно се и тежко имѣють. соуть
 же иже wt(ь) малод(оу)шніа и w
 9 врѣмени лъжють. на клетвоу чедоло-
 бниа ради пригоними аще же се wt(и)-
 иметь се. и оумаленіе принметъ
 12 вброученіа врѣме. и малод(оу)шніа
 скръвь родителемъ оуврачоуеть се. и
 иже wt(ь) неже зазорнаа приключати се
 15 злаа лъжа и клетва. погоубленіе по-
 д(о)бно приноууть. и с(ве)тоіе ц(ѣ)-
 с(а)ръство твоё. славоу и велелѣпіе и
 18 прибитъ приплодитъ неизреченьнъ. и
 мол(и)твы непрѣстанны и прилежны
 лоучшаа людемъ своимъ присно про-
 21 ||мышляюцоу. и пользнаа и сп(а)с-
 наа. іако рабъ недостойны дръжоувъ
 възвѣстихъ.
 24 **Раздрѣшеніе.** Аще ино ничтоже іестъ
 ц(ѣса)р(ь)ство. нъ тъкмо законное
 приставленіе. законъ же иже жизнь
 27 съблюдающе неврѣдно. далече нѣгдѣ
 врѣднаа wt(ь) гражданъ wt(ь)рѣва-
 юще. wt(ь)поушено же іестъ ц(ѣ)с(а)-
 30 ремъ и законъ полагати. дѣло оубо
 ц(ѣса)р(ь)скоіе іестъ. на вѣщоу гра-
 жданомъ пол'зоу. закономъ же изложе-
 33 нна творити и паче дръжецихъ. и

да ће то, шта више, бити на корист
 грађанима. Јер родители, будући
 обузети љубављу према својој деци,
 и старајући се да брзо остваре бла-
 гостање и избеаве их од бриге – спута-
 вани временом, мучно и тешко ово
 примају. А постоје они који због ма-
 лодушности и о времену лажу, нагна-
 ни на заклетву, љубави ради према де-
 ци. Уколико се ово укние и скрати се
 време обручења, залечиће се и јад ма-
 лодушности родитељима, и из ње
 проистекла срамна зла – лаж и закле-
 тва – догодиће се да приме одговара-
 јуће уништење. А свето твоје царство
 славу и велелепност и корист неизре-
 циву ће приплодити, и молитве не-
 престане и приљежне, које своје на-
 роду остварују увек оно што је најбо-
 ље, и корисно и спасоносно.
 Као недостојни слуга, осмеливши се,
 обавестих.

Разрешение. Ако царство ништа дру-
 го није него само законито управља-
 ње, а законъ ти што чувају живот не-
 повредивим, негде далеко одбацују-
 ћи од грађана оно што је штетно, он-
 да је царевима допуштено и законе
 да доносе. Посао царски јесте тај, да-
 кле, да се на општу корист грађана
 чини оно што закони излажу, а пого-
 тову оно што је на снази; и оно што

1 ибо] и Р | 1–2 быти семоу инв. Р М | 5 промышль] промысливъ Р | и нема Р | 5–6 wt(ь) печали
 избыти. ἀμεριψῆσαι | 6–7 непод(о)бно] неουδοβνο Р С, гр. δυσφόρως | 6–8 непод(о)бно... мало-
 доушніа нема Р | 9 на клетвоу, εἰς ἐπιорκίας (мн.) | 10 пригоними] приводими С, гр. συ-
 νελαυνόμενοι | 15 клетва. ἐπιорκία | погоубленіе, ἀναστολήν | 17 велелѣпіе С М | 19 прилежны,
 ἐκτενεῖς | 20–21 промышляюцоу] промышляющие М. πράγματευσμένη | 25 тъкмо нема гр. | 28
 wt(ь) гражданъ нема С | 29 же нема Р М, гр. ἡμα – δε | 29–30 ц(ѣ)с(а)ремъ] ц(а)ремъ Р М | 31–32
 гражданоу нема М | 31–33 гражданоу... дръжецихъ, πρὸς τὸ κοινῇ τῇ πολιτείᾳ συμφέρον τὴν
 τε τῶν νόμων ἐκθεσὶν παρὰ τῶν κρατούντων ἀποτελεῖσθαι

недоставшихъ къ исполнению сконча-
 ние. и раздрѣшеніе неразоумно леже-
 3 цимъ въ нихъ же ти оузаконише и въ
 прѣжде оузаконеныхъ вѣрѣтоше. на-
 че тѣхъ излагати и сиа. по сихъ и
 6 ц(а)рьство наше. июня м(ѣ)с(е)ца.
 въ.ѣ.ф.ѣ. лѣт(о) законоположеніе за-
 повѣдѣ.¹ и повѣи заповѣди прѣмоу-
 9 драго левна ц(ѣ)с(а)ра послѣдоуіе.
 иже повелѣваіеть. св(е)щеное бл(а)-
 г(о)с(л)о(в)леніе имѣти ствараемо. на
 12 томъ прѣвѣмъ свѣщавшихъ ѡ брацѣ
 съчетанніи. рекше на томъ вѣроученіи.
 и вѣрѣмъ оуставлено. въ неже и къ брач-
 15 номоу спреженію доволное имѣти.
 вѣтхы законъ повелѣ оустави таковымъ
 быти истиннымъ вѣроченіемъ. и
 18 безъ блазна равномоцинымъ бракоу. иеи-
 ка по вѣрѣмни. іеже ц(ѣ)с(а)ра левна
 законоположеніе повелѣ. свръшеніе
 21 имѣти на себѣ. и св(е)щеное бл(а)-
 г(о)с(л)о(в)леніе послѣдоуіюіе позна-
 ше и на сихъ вѣроученныхъ. иже ѡ бра-
 24 цѣхъ сворнаго свитка дръжати за-
 повѣдѣ. іакоже и при бл(а)женѣмъ па-
 триарсѣ иван(н)ѣ. іемоуже порекло
 27 ксифинъ. сворнымъ смотреніемъ из-
 ложеноіе писаніе ѡт(ъ)рече. іемѡже и
 въ ц(ѣ)с(а)рихъ приснопамятны ни-
 30 кифоръ. порекломъ вотианіать. оут-
 врьжденіе вѣрѣтаіеть се даровавъ.
 іавѣ бо сие и ѡ вѣроу|ченіи ѡт(ъ)-
 33 рицаіеть. двѣма братома двою бра-

је непотпуно да се употпуни; и да се
 разјасни оно што нејасно лежи у они-
 ма које ти узаконише. и у онима ра-
 није узаконѣним што нађоше. Поред
 тих да се изложи и ово.

После овога и царство наше јуна ме-
 сеца 6592. године закон донесе¹. сле-
 дећи и *Новелу* премудрога Лава ца-
 ра, која наређује да на том првом сје-
 дињавању треба имати извршен све-
 штени благослов на онима који се до-
 говарају о браку, односно на том об-
 ручењу; и време одређено. којег и за
 брачну везу треба довољно имати,
 што стари закон прописа. Узакони
 да су истинска и, бесумње, равнсна-
 жна браку обручења таква која и вре-
 ме што законодавство цара Лава од-
 реди имају заокружено, и свештени
 благослов који следи познаше на се-
 би. И на тим обручењима да се држи
 упутство саборског *свитка* за брако-
 ве, како је и при блаженом патријар-
 ху Јовану, чије је порекло Ксифилин,
 саборским размотрењем изложена
 одлука исказала, којој се нађе да по-
 тврђење подари и међу царевима увек-
 помињани Вотанијат. Јер, она јасно и
 код обручења одриче да два брата
 са две прве братучеде, склапање об-

л. 238а

5 по сихъ] по семь Р. по сямъ С М. гр. κατὰ ταῦτα | н² нема С | 6 м(ѣ)с(е)ца, μῆνα – у гр. следи
 τῆς παρελθούσης ζ' ἐπινεμήσεως | 7 лѣт(о) нема Р | 8 и нема Р | 9 левна, гр. κυρίου Λέοντος |
 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р | ц(ѣ)с(а)риа левна шив. С | послѣдоуіе, ἐπιστηριζομένη Ζερі: ἐπιστηπτομένη
 V 1167 | 10 повелѣваіеть] послѣдоуіеть С. гр. διορίζομένω | св(е)щеное нема М | 12 ѡ брацѣ нема
 гр. | 14 оуставлено, ὡρισμένον | въ неже, ὅν | 18 безъ блазна] безъ съблазна М, ἀτεχνῶς | 20 повелѣ.
 ὡρίσατο | 20 свръшеніе, ἀκέραιον | 24–25 заповѣдѣ, τὴν παρατήρησιν | 25 и нема С | 26 іемоуже
 порекло нема гр. | 27 ксифинъ] ксифилинъ Р С М. гр. τοῦ Ξιφιλίνου | 28 писаніе, ἡ σημείωσις | 29
 ц(ѣ)с(а)рихъ] ц(а)рихъ Р М | 31 даровавъ] даровъ (!) Р | 32 іавѣ] іави М | 32–33 ѡт(ъ)рицаіеть.
 ἀποφαίνεται

¹ Реч је о 24. *Новели*.

тоу чедоу прьвоу ю. по съчетанню вб-
роу ченна не творити. ни въ зборнѣм
3 же оубо свитцѣ. ѡ брацѣхъ възбра-
неныхъ лицъ. таковыми вброу чени.
дрогга къ дроггоу съчетавати не проце-
6 но естъ. паче же оубо и таковыми
вбразомъ съставляшихъ вброу ченне
лицъ смръти ради единого. или
9 вброу ченика или вброу ченице. вброу-
чению раздрѣшьшоу се. вставшемоу се
лицоу ѡт(ъ) вброу ченна. дроггоу
12 вброу ченне възбранѣ се съставити к
томоу лицоу. к нѣмоу же аще и вѣще-
нне бракоу прѣидетъ нѣмоу. на скон-
15 чавше се лице съчетати се не можетъ.
и по томоу писанию ѡ сихъ ц(ѣ-
са)р(ъ)ствомъ моимъ оузаконенымъ.
18 прѣбывати въ соущихъ под нашими
правовѣрнымъ и хрѣстианьскимъ жи-
тнемъ повелѣваемъ. никако же вб-
21 роу ченна творити никогдаже. или вб-
роу ченна имѣ истинноу имѣти ства-
раемоу. аще и св(ѣ)щеннаго бл(а)г(о)-
24 с(ло)влѣннѣ съврѣшаема не имать на
себѣ. и оу ставленаго брачномоу съв-
коупленю врѣмене. инако бо бываю-
27 щѣ вброу ченне. не вброу ченне истин-
ноу. нѣ члов(ѣ)чьскоу оугоднѣ въпра-
шаниемъ оутврѣждено. вѣмѣнати на-
30 шимъ гражданоу. и иакоже таковыми
дѣиства не имѣти и ветхоу зако-
ноположенню имѣти на сихъ тврѣ-
33 достъ. и сѣм оубо нашимъ ц(ѣса)р(ъ)-

рученѣа чине. А ни у саборском сви-
тку, код бракова забранѣнихъ лица,
није допуштено да такво обрученѣе
међусобно склапају. Штавише, код
лица која склопе обрученѣе на такав
начин, кад се услед смрти једнога –
обрученика или обрученице – раск-
ине обрученѣе, лицу које је остало од
обрученѣа забраниће се да друго о-
брученѣе склопи са оним лицем са ко-
јим, иако му је брачна заједница и-
стекла у односу на умрло лице, не
може да се састави.

И према том тексту, што о овоме
царство моје узакони, прописујемо
да се пребива под нашим правовер-
ним и хришћанским начином живље-
ња; и да се нипошто никада не твори
обрученѣе, или да се име истинског
обрученѣа додељује ономе ко га о-
стварује, уколико и свештеног благо-
слова на себи нема, као и време про-
писано за брачну заједницу. Јер, обру-
ченѣе које другачије бива није истин-
ско обрученѣе, већ да се од стране на-
ших грађана сматра као угађање чо-
веку, (предбрачним) *испитом* утвр-
ђено, и да као такво нема дејства те
да стари закон над овим има снагу. И
све ово, дакле, старањем нашег цар-
ства тада би узаконѣно.

6 оубо нема М | и нема С | 9 вброу ченице С | 11 ѡт(ъ) вброу ченна нема гр. | 14–15 скончавше се |
скончание се Р | 16 писанию, ἐν ταύτῃ | 17 ѡзаконенихъ С | 18 прѣбывати, πολιτεύεσθαι | 22–23
ствараемоу] стварѣаемоу Р С М, τῷ πρᾶττομένῳ | 26 бо нема Р М | 27 вброу ченне, μνηστείας
(мн.) | не] и не М | 28–29 въпрашаниемъ] въпрашаемъ М, гр. δι' ἐπερωτήσεως | 29 вѣмѣнати |
вѣмѣнити С | 31 не имѣти, ἀποφέρεσθαι

- ствоу с попечениемъ тогда оузаконе-
на быше. понеже такового вбруччениа.
3 ни даровъ възвращение[іе]мъ нѣсть
како раздрѣшити. непрѣложно же и
непрѣмѣнно. іако в(ог)оу сие оутврѣ-
6 ждаюцюу. съврѣшають се и прѣбыва-
ють. повелѣ же ц(ѣса)р(ь)ство мое и
оузакони. н(ы)на под(о)бноу твоюмоу
9 въ||споминанию явльшоу се к селюу.
недостатчнѣи прѣжде реченѣи новѣи
заповѣди наша дръжава прилагають. и
12 повелѣвають таковомуу вбруччению.
ниже по истинѣ вбруччение бывають.
неподвижны прѣбывати и неразложчи-
15 моу и вт(ь)ноудъ нераздрѣшимоу.
понеже в(ог)оу посрѣдѣ съвкоупляю-
щихъ се въводиomoу и свежающоу же и
18 оутврѣждающоу пръвое житиѣ съче-
тание. св(е)щенотворимыми мол(и)-
твами. и николиже таковомуу вбруч-
21 чению. даниемъ даровъ раздрѣшити
се. ни таковыи бо дарове вт(ь) н(ы)-
на. междуо слагающими се на бракъ.
24 въ грамотахъ не напишють се. іегда
оубо дары іединѣми тъкмо оутврѣ-
ждають се. ти же написани бывають. и
27 тѣхъ даниемъ вбруччение изнемагають
и раздрѣшають се. н(ы)на же іегда
в(ог)ъ съвкоупляе расто|ецаѣа се.
30 таковаѣа оутврѣждають и свежаютъ.
нераздрѣшени вт(ь)ноудъ да прѣбыва-
33 ютъ. аще бо симъ раздрѣшение да-

Пошто такво обручење неће моћи
раскинути ни враћање дарова, непро-
мењиво и неизмењиво – зато што
Бог ово утврђује – да се обавља и да
постоји, нареди и узакони царство
моје. Сада, сходно оправданом твој
подсећању које је њему (царству) обе-
лоданило оно што недостаје раније
изреченој *Новели*, наша власт при-
лаже и наређује да обручење, које
истинско обручење бива, као такво
постојано остаје, и неразлучиво, и
посве нераскидиво зато што Бог из-
међу оних који се спајају уводи, везу-
је и утврђује прво усклађивање живо-
та свештенодејственим молитвама.
И никада такво обручење да се дава-
њем дарова не раскине, јер се ни та-
кви дарови од сада, између оних који
уговарају ради брака, у уговоре неће
уписивати. Када се, дакле, само даро-
вима утврђује, ти онда бивају уписа-
ни, и враћањем тих, обручење се обе-
снажује и раскида. А сада када Бог,
спајајући оно што је одељено, то ут-
врђује и везује, нерастављени сасвим
да пребивају, јер дамо ли овима рас-
кид, то се сматра да се и потпуном
браку наноси раскид; сматра се, да-

3 възвращение[іе]мъ дигогр.; възвращание С | 5 сие, ταύτην V 1167; Zepi нема | 6–7 съврѣшають се и прѣбывають, περιίσταται | 7 ц(ѣса)р(ь)ство мое нема гр. | 8 под(о)бно M | 11 прѣлагають M | 12 вбруччению, τὰς μνηστείας (мн.) | 13 ниже | еже С | 23 слагающими се на бракъ, τῶν συναλ-
λαττόντων | 26 написани бывають, ἐνεγράφοντο | 29 в(ог)ъ, Θεός V 1167; Zepi καὶ Θεός | съвкоу-
пляють С | 30 свежаютъ, ἐμπεδοῖ | 32–33 дамы | дамы P M, δῶμεν V 1167; δοίμεν Zepi

шеніе творити вѣлѣніи⁹ се. іакоже
 оубо съврѣшеніа брака раздрѣшеніе
 3 стварающе. таковоиѣ вѣроученіи раз-
 дрѣшити начинающе вѣлѣнети се.
 тако оубо под(о)бно. и възбраненіа
 6 сроднаіа лица къ вѣроученіи. или къ
 сестрамъ вѣроученіи. брачнаго не
 творити съвкоупленіа. или и вѣроу-
 9 ченіа. еже іестъ прѣвое слагающимъ се
 съчетаніе къ таковымъ възбранено
 іестъ свещавати. бракъ оубо по оузако-
 12 номоу вѣрѣменіи. ветхыми же и но-
 выми законы. и ѡт(ѣ) насъ изложеною
 (но)вою заповѣдію. да съблюдетъ се.
 15 съ вѣчными іемоу вещьми. и не по-
 д(о)блѣтъ нікому же ѡт(ѣ) всѣхъ
 граждани. прѣзъ сию изложеною
 18 ѡт(ѣ) нашеі дръжавѣ заповѣдь.
 нічтоже творити. аще же ц(ѣ)с(а)рь.
 іакоже многа множицею прилоучаютъ
 21 се. по смотренію нѣкоіемоу. вѣроуче-
 ніе же и св(ѣ)щенословиіемъ съчетаніе
 вѣроучившимъ се. прѣжде скончаниа
 24 оузакопеныхъ лѣтъ. соудитъ быти.
 достоинно іестъ имже ѡт(ѣ) в(о)г(а)
 мѣрскихъ вещьни строеніе пороучено
 27 іестъ. и прѣвыше. или по закономъ
 стронти. по томоу прѣмоудромоу¹ из-
 реци. и по ветхому законуполо-
 30 женію. под(о)бно оубо такоіа ц(ѣ)-
 с(а)ремъ. мнѣшемоу събирати и скра-
 щати по смотренію кгда хотеть. и
 33 вѣроученіе же вбоіе. рекше ветхаго же

кле, као да потпуном браку раскид
 праве они који такво обручење поку-
 шавају да раскину. Тако је. наравно,
 оправдано да и забрањена родбинска
 лица наспрам обрученице, или се-
 стара обрученице, брачну заједницу
 стварају, или и обручење, што је пр-
 во спајање оних који се усаглашава-
 ју; наспрам таквих забрањено је уго-
 варати. Брак, дакле, према времену
 узаконеном старим и новим законни-
 ма, и *Новелом* коју смо ми изложили,
 да се сачува са њему уобичајеним
 стварима. И нікоме од свих грађана
 да се не омогући мимо ове наредбе, од
 наше власти изложене, нішта да чини.
 А уколико цар, као што се много пу-
 та дешава, по некаквом нахођењу
 просуђује о обручењу и спајању
 обрученика свештенословљем пре
 навршетка узаконених година – јер
 је онима којима је од Бога поверено
 уређивање световних ствари, допу-
 штено да уређују много више него
 што је по законима – нека изрекне по
 томе премудром¹ и по старом закону.
 Допуштено је, дакле, царевима да
 тако нешто свде на мање и скраћују
 по нахођењу када желе, те обоја о-
 бручења – односно оно по старом за-
 кону прописано да се у времену ис-

9 еже іестъ нема гр. | 11–12 оузакопеномоу] закономоу С | 14 (но)вою копј. према Р С М.
 (но)вою заповѣдію. гр. τῇ νεαρῇ | 15 вещьми. παρὰ τὴν ἡσέων | 19 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | 21 по
 смотренію нѣкоіемоу, кат' οἰκονομίαν τινᾶ | 25 достоинно] достоинно во Р С М и гр. – ἔξεστι
 γάρ | 27 и нема гр. | 28 прѣмоудромоу, τὸν φιλοσοφώτατον V 1167; Zepi τὸν φιλοσοφώτατον
 βασιλέα | 30 такоіа, ταῦτα V 1167; τοῦτο Zepi | 30–31 ц(ѣ)с(а)ремъ] ц(а)ремъ Р М

¹ Реч је о 104. *Новели* цара Лава Мудрог.

закона. не въ мѣн'ши сед'ми лѣтъ
 3 вѣрѣмни творити повелѣное иже и
 нескръшеное вбручєние вѣмѣнено
 6 єсть. и еже съ свѣщеныхъ мол(и)твъ
 творєніемъ. по законоположенію прѣ-
 9 (моу)драго цѣс(а)ра лєвна сѣстѣле-
 ное. и скръшеное вбручєние соуцїе. |
 12 іако и вѣрѣме бракоу сѣв'коу плєно
 15 нмоуцїе. и іеже ѡт(ъ) свѣщенословїа
 сѣчетанїе вбручающим' се. рекше
 18 сѣврѣшены бракъ. прѣжде скончанїа
 оузаконєныхъ лѣтъ творити. цѣс(а)-
 21 ремъ повелѣвати под(о)бно єсть. та-
 коваа вѣрѣменемъ прѣдѣлати. прѣжде
 24 изложеноу и сємоу законоположенію.
 ѡт(ъ) прѣмоудраго цѣс(а)ра вбрѣ-
 27 таюцю се. іеже бо вбручєніе и іеже
 ѡт(ъ) свѣщеныхъ молитвъ сѣчетанїе
 вбручающим' се. прѣжде кончанїа
 оузаконєныхъ лѣтъ. цѣс(а)револь по-
 30 велѣніемъ стварати. ѡт(ъ) того оуза-
 конєно єсть. ацє же нѣсть вбручєніе
 сѣврѣшеное. иже свѣщенымъ мол(и)-
 33 твамъ сѣврѣшенїа не прїєтъ. ни оуза-
 конєнаго же бракомъ вѣрѣмене послѣ-
 доуща не имать. вбручающим' се
 ѡт(ъ) свѣщенословїа иже ѡ брацѣ
 сѣврѣшаємоє сѣчетанїе повелѣває.
 сѣврѣшенымъ сїє и не|сѣврѣшенымъ
 соудитъ всацьскы вбручєнїкомъ. и
 таковаа оубо нѣкаа цѣс(а)ри по
 смотренїю творєтъ не по єст(ъ)ствѣ-
 ному же сїх' сѣхжденїю прїкосноуѣтъ

под седам година не врши, које се и
 непотпуним обручємъ сматра; а и
 оно са творємъ свєштєних молїта-
 ва прєма закону прємудрог царя Ла-
 ва установљєно, које и потпуно обру-
 чєнє јєстє, зато што и врємє за брак
 има испуњєно, и на основу свєштєно-
 словља спајањє обручєнїка. односно
 то – да сє потпуни брак прє навршє-
 ња узаконєних година обави, цар
 можє да допусти скраћємъ врємєна
 по ранијє изложеном и овом, од прє-
 мудрог царя затєченом, закону. Јєр
 то, да сє обручєнє, и то, да сє свє-
 штєним молїтвама спајањє обручє-
 нїка прє навршєња узаконєних го-
 дина чїни са допуштємъ царя – он
 јє узаконїо. А ако обручєнє нїјє пот-
 пуно – оно које нїјє свєштєним мо-
 лїтвама употпуњєнє прїмїло, а ни
 узаконєног за браковє врємєна које
 слєди нєма – онај ко обручєнїцїма
 на основу свєштєнословља што сє
 над бракомъ врши одобрава спајањє,
 ово и потпуним и непотпуним обру-
 чєнїцїма наравно одобрава. А тако
 нєшто, даклє, царєви по нахођєњу да
 чїнє; нє да сє (обручєнїцї) по свом
 природномъ прїблїжавању дотакну,

1 сєд'ми] .ζ. Р С | 3 вбручєніє] на вбручєніє Р | 3–4 вѣмѣнено єсть, λελόγισται V 1167;
 λέγεται καὶ λελόγισθαι Zepi | 4 еже] ієцє Р М | 5–6 прѣ(моу)драго конј. прєма Р С М, гр. τοῦ
 φιλοσοφώτατου | 6 цѣс(а)ра] цѣс(а)ра Р М | 10 вбручающїх се М | 10–19 рекше сѣврѣшены
 бракъ... сѣчетанїє вбручающим' се, ἤθουν τὸν τέλειον γάμον... συνάρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις
 V 1167; іма Zepi са извеснимъ разлїкама | 12–13 цѣс(а)ремъ] цѣс(а)ремъ Р М | 13–14 тако-
 ваа, αὐτοῖς (односи се на обручєнїкє) | 16 цѣс(а)ра] цѣс(а)ра Р М | 18 ѡт(ъ)] ѡ М | 20
 оузаконєныхъ конј. прєма Р С М | цѣс(а)револь] цѣс(а)револь Р М | 21 стварати, ἐπιψηφί-
 σθαι | ѡт(ъ)] и ѡт(ъ) Р М | 22 нѣсть нєма М | 23 свѣщенымъ нєма гр. | 24 сѣврѣшенїа, τὴν
 τελείωσιν V 1167; τὴν βεβαίωσιν Zepi | 31 цѣс(а)ри] цѣс(а)ри Р М, цѣс(а)рїє С | 32 нє] нє М

се. нь снѣ изриноуѣть. шброуѣение же
 свѣщеносъвършаемо. б(о)ж(ь)ств(ь)-
 3 ными гл(агол)ы иже ш брацѣ съвър-
 шаемыхъ мол(и)твь съчетаннѣ при-
 6 нѣмлющелъ. прѣжде скончаннѣ явле-
 наго шброуѣеннѣ. и бракъ оузаконена-
 го врѣмене. по вет'хым же закономъ и
 по новомоу прѣмоудраго ц(ѣ)с(а)ра
 9 законоположеннѣ. тогда бо ѣстьствъ-
 ное снмъ. прострено съв'коупленнѣ
 шт(ь)поуститъ се. ѣгда и шт(ь) зачала
 12 оузаконено быс(тъ). моужскоу оубо
 полоу. вещь четыре на десете лѣт(ь)
 соушоу възрастомъ. женскоу же полоу
 15 второе на десете лѣто прѣвьшд'шоу.
 дондѣже аще или шба или ѣдинъ
 шт(ь) нею. оузаконеныхъ лѣтъ числа
 18 мнѣи боудеть. не шслабит' се семоу |
 ѣже ш ѣст(ь)ствьнѣмъ съв'коупленнѣ
 пространство. родителемъ истезае-
 21 момъ соушемъ ш храненнѣ сихъ. не съ
 шбрѣженнѣмъ и лѣнностью прилежати.
 да не прѣжде под(о)бнаго и исправа
 24 шт(ь)лоуѣенаго ѣстьствьномоу съв'-
 коупленнѣ врѣмене. ти дроугъ къ
 дроугоу сндоуѣть се. аще бо сихъ лѣ-
 27 ностью то створит се. створивы оубо
 и того родителѣ. повин'ни боудуѣть
 въ законѣ лежешимъ запрѣщениемъ
 30 свѣнь дѣиства оузаконеное бракомъ
 врѣме шсквьрнѣющихъ. нь аще когда
 и ц(ѣ)с(а)рь по смотреннѣ нѣкоемоу
 33 шброуѣеннѣмъ же и бракомъ скратити

него да одбаце то они који преко
 свештенообавленог обрученъа, и они
 који преко божественнх речн, што се
 свештеним молитвама за брак врше
 – прихватају спајање пре завршетка
 назначеног обрученъа и узаконеног
 времена за брак, по старим законима
 и по *новом закону* премудрог цара.
 Јер тада ће им се природни спој не-
 ометано дозволити, како је и од поче-
 тка узаконено било – мушком, дакле,
 полу изнад четрнаест година узраста,
 а женском полу преко дванаест годи-
 на. Све док, или оба или једно од њих
 буде испод броја узаконених година,
 томе се неће допустити оно што је
 код природног спајања неометаност,
 будући да се од родитеља захтева да
 се око чувања ових не односе с не-
 марношћу и лењошћу, како се не би,
 пре одговарајућег и испрва издво-
 јеног времена за природно спајање,
 ти једно с другим састали. Јер, ако се
 лењошћу ових то деси, онај ко то
 учини, дакле, и родитељи тога, биће
 кажњени запрећењима која леже у
 закону за оне који осим [девичан-
 ства], оскврнављују и време узаконе-
 но за брак. Али ако се и тада, када цар
 по некаквом нахођењу скрати време

3 брацѣхъ М | 4–5 приѣмлющимъ С | 5 скончаннѣ кон'чаннѣ М | 6 шброуѣеннѣ С | 7 врѣме (!) С |
 8 ц(ѣ)с(а)ра] ц(а)ра Р М | 8–9 законоположеннѣ прѣмоудраго ц(ѣ)с(а)ра инв. С | 10 прострено,
 ѡветос | 13 четыре на десете] .дѣ. С, четири на десете М | 15 второе на десете] .вѣ. С |
 прѣвьшд'шоу] прѣвьшд'шю М | 18 семоу, тоутоис (мн.) | 20 пространство, то ѡветон | 23
 под(о)бнаго. τον καὶ ἡκοντα | 29 въ] оу Р М | 30–31 свѣнь... шсквьрнѣющихъ, V 1167 τοῖς παρ-
 θενίαν (παρθένου Ζερὶ) ἐκτὸς (ἐντὸς Ζερὶ) τῶν νεομισμένων τοῖς γάμοις καὶ ῶν διαφθεύουσιν |
 30 дѣиства] д(ѣ)вьства Р С М и гр. – παρθενίαν V 1167; παρθένου Ζερὶ | оузаконеное] възакон-
 еное С | 31 шсквьрнѣющихъ (!) С | 32 ц(ѣ)с(а)рь] ц(а)рь Р М | 33 скратитъ Р С М

врѣме. приключитъ се прѣжде бл(а)-
 г(о)с(ло)вленіа бракоу и вѣнчаниа. по
 3 свршении вброучениа съ св(е)щенны-
 ми мол(и)твами. вброучившиа се
 смрътию раздрѣшити се. вставшемоу
 6 лицоу. възбранитъ се съчетати се бра-
 комъ къ лицемъ || іаже ѡт(ъ)речена
 соутъ. прѣжде реченою сворною запо-
 9 вѣдію. нѣсть бо вставшим се воле к
 таковомоу выходити лицоу. іако врѣ-
 ме свршеннаго вброучениа не вбрѣ-
 12 таетъ се скончано. іаже бо по смотре-
 нию створенаіа. ц(ѣ)с(а)рьскою само
 то смотрение. въ врѣмене мѣсто
 15 имѣють свршающе се. ібо ѡт(ъ) за-
 конъ ц(ѣ)с(а)ремъ іакоже множицею
 речено іестъ. и законъ полагати и
 18 стронти прощено іестъ. аще бо и не въ
 свршено врѣме вброучение же и бракъ
 боудеть. вбаче же к' таковымъ лицемъ
 21 съвькоуплати се бракомъ възбранитъ
 се. къ нимже съв'коуплати се сего и
 свршении бракъ и свршеною съ
 24 св(е)щен'ными мол(и)твами вброуче-
 ние не працають. и сицеваа да дрѣ-
 житъ се и на томъ. іако свршеноу
 27 бывшоу и свршеноу вѣмѣніаемоу.
 іаже и вѣ[с] смотрения ц(ѣ)с(а)рева на
 бывающихъ сввршєныхъ брацѣхъ
 30 дрѣжитъ се. прьвое оубо изложеное
 заповѣди. іюніа м(ѣ)с(е)ца въ .ѣ. фѣв.
 лѣто. по всемоу иже въ нѣи оузако-
 33 ненымъ. крѣп'комъ соущемъ и непрѣ-

обручењу и браку, догоди да се пре
 благослова брака и венчања, по оба-
 вљеном обручењу свештеним моли-
 твама, обручени смрћу разреше, ли-
 цу које је остало забрањује се да
 склопи брак са лицами забрањеним
 раније реченом саборском одлуком.
 Лицу, дакле, које је остало, неће се
 дати слобода да се веже с таквим ли-
 цима зато што време обављеног об-
 ручења није окончано. Оно што је по
 царском нахођењу учињено, сѣмо то
 нахођење уместо времена има упот-
 пуњујућу улогу, јер царевима је на
 основу закона, како је много пута
 речено, допуштено да закон доноси и
 уређују. Уколико, пак, и у несвршено
 време обручење и брак буде, таквим
 лицам се ипак забрањује да склапа-
 ју брак са онима са којима то, да се
 спајају – и потпуни брак и потпуно
 обручење са свештеним молитвама
 не дозвољава, те све то и на томе да
 се држи као потпуно спроведено и
 потпуно схваћено, као што се и на
 оним потпуним браковима, без царе-
 вог нахођења обављеним, држи.

Раније, дакле, изложеноу заповест, ју-
 на месеца 6592. године – у свему оно-
 ме што је у њој узакоњено, чврсто
 важеће и непромењиво – ничим сада-

9 к] ка М | 9–10 вѣхидити къ таковомоу лицоу инв. С | 15 имѣють. φέρουσιν | свршающе се.
 ἐπαρήγουσαν | 16 ц(ѣ)с(а)ремъ] ц(а)ремъ Р М | іакоже] іако Р | 18 бо нема С | 19 бракъ] броукъ (!)
 С | 21 съвькоуплати се бракомъ. συναλλάττειν | 22 сего, τούτω V 1167; τούτους Zepi | и нема С |
 25 сицеваа] сицеа (!) Р | 25–26 да дрѣжет се Р С М | 31 іюніа М | 32 въ нѣи] въ новен М, гр. ἐν
 αὐτῇ

ложномъ. ничимъ бо ѡт(ь) н(ы)нашна-
 го законоположенна невѣждена єсть.
 3 нѣ паче исплъняєть се и на свръше-
 ннє приводитъ се. и ꙗже н(ы)на силъ
 и выноу дръжати длъжныимъ зако-
 6 ноположеннємъ. наша оузакони ти-
 хость. всѣмъ всачьскы ꙗвлена потъ-
 цинъ се створити. вел'ми прѣсвѣтлы
 9 хранителю полаты. и великы старѣ-
 нишино стражи. ꙗкоже ни єдиномоу не
 неразоумѣти. соуцихъ подѣ градомъ
 12 дръжавы нашеє. ꙗже на пол'зоу ихъ
 ѡт(ь) насъ изложена же и оузаконена.
 всемоу бо хр(и)стианьскомоу исплъне-
 15 нню. сего законоположенна насладити
 се. хоцємъ. ꙗко да никтоже ѡт(ь) ||
 всѣхъ неразоумна когда прѣложитъ ѡ
 18 сємъ. сицевомоу проповѣдню пронести
 се длъжноу соуциу тобою въ всѣхъ
 соудицихъ. и по всѣмъ ѡбластемъ
 21 соуцимъ подѣ дръжавою нашею. и
 соу(ци)мъ въ нихъ всѣхъ цр(ь)к(ь)въ
 ꙗп(и)с(коу)помъ. и блюдомоу быти
 24 всѣми въ кр(ь)стианьствѣ живоу-
 щимъ. бывшоу семоу м(ѣ)с(е)ца ма-
 рта. индикта петаго на десете въ .ѣхъ
 27 лѣто. ѡбаче ꙗце и не раздрѣшима
 ѡт(ь)ноудъ. съ св(е)щенными мол(и)-
 твами творима. ѡброученна прѣвы-
 30 вати длъжна соут'. ѡбаче не болми. и
 ѡт(ь) браковъ нераздрѣшима съблю-
 доутъ се. нѣ и ниже винами ти раздрѣ-
 33 шение приємлють. таковыми и си

шны закон не повређує, него, шта-
 више, употпуњує и целовитости при-
 води. И то што сада овим, и заувек
 дужним да се држи законом наша ти-
 хост узакони, свима, на сваки начин,
 постарај се да обелоданиш, велепре-
 светли чувару палате и велики старе-
 шино страже, тако да свако од оних
 који постоје у границама државе на-
 ше разуме то што је на њихову ко-
 рист од нас изложено и узаконено.
 Јер, желимо да сва пуноћа хришћан-
 ска овај закон ужива, тако да нико
 никада не испољи неразумеванье о
 овоме. Дужан си да ово разгласиш у
 све судове и по свим областима под
 нашим влашћу, и у њима епископима
 свих цркава, и да га чувају сви који
 живе у хришћанству.

Ово се збило месеца марта, индикта
 петнаестог 6600. године. Међутим, и-
 ако сасвим нераскидива морају оста-
 ти обручења обављена са свештеним
 молитвама, ипак се неће већма од
 бракова нераскидивим сачувати, не-
 го ће се због истих разлога због ко-
 јих ти добијају раскид и ова раски-
 дати.

5 выноу, εις τὸ διηγεῖς | 8 вел'ми прѣсвѣтлы, μεγαλειφανέστατε | 9 хранителю полаты, κουροπαλάτα | и нема P | 9-10 старѣнишино стражи, δρουγγάριε τῆς βίβλης | 11 неразоумѣти] разоумѣти M, гр. ἀρνοεῖν | соуцихъ] соуцимъ P | 17 прѣложитъ] прѣдложитъ P M, προβάλειται V 1167; προβάλεται Zepi | 17-18 ѡ сємъ, τοῦ τοιοῦτου θεσμοθετήματος | 18 проповѣдню пронести, διαβοηθῆναι | 22 соу(ци)мъ конј. према P C M | 24 хр(ь)стианьствѣ P M | 25 семоу нема гр. | 25-26 марта P, гр. κατὰ τὸν μάρτιον | 31 брако[ко]въ M

раздрѣшеть се. мѣсѣца марта.
индикта петаго на десете. чрьвленными
3 граматами цѣсѣревами. подьписано
бысть.

6. ЛѢЗ. СѢТ(Ь) различныѣ титль. рекше
границ. поустыиниана ц(Ѣ)с(а)ра по-
иѣхъ заповѣднн. главы по избранию
различны.

9) $\text{от}(h)$ — первые грани.

12 **ГЛАВА** .Ѣ. **И**ко нѣкомуу вклеветаю-
щюу в коен любо винѣ хотецаго се
поставити. да боудеть прѣвое истежа-
ние. клеветникоу исповѣдающюу. аще
же встанеть или втѣлагають. да
15 створитъ възискание хотен его поста-
вити. до скончання трии мѣсѣцѣ.
и аще неповинныи явять се. тоу соущюу
18 или втѣшѣдшоу клеветникоу. да по-
ставленъ боудеть. клеветникъ оубо аще
и есть причѣтникъ. да изврьжеть се
21 втѣ своею степеню. аще же мирьскы
чловѣкъ. да приметъ казнь. аще же
боудеть прѣжде испытанна поставле-
24 ние сѣтеѣльства поставившии и
поставленыи да изврьжета се. глаго-
летъ же таковаа дръжати на поста-
27 вляющихъ се непѣхъ и причѣ-
тницѣхъ и игоуменѣхъ.

241a 30 Глав(а) .ѿ. ꙗще оумреть ꙗп(и)с(коу)пъ
и. граждане за шесть м(ѣ)с(е)ць || не
избероуť ꙗп(и)с(ко)па. да створить
поставление ꙗмоу же есть подобно.

Месеца марта, индикта петнаестог,
црвеним царским словима потписано
би.

47 Из разних наслова, то јест грана
Новела цара Јустинијана

Избор разних глава из прве стране

Глава 9. Да се, кад неко жели да се рукоположи а оптужен је за било коју кривицу, претходно обави ислеђење, пошто тужилац изјави да ли остаје при тужби или је повлачи. Ислеђење да изврши, у року од три месеца, онај ко ће га рукоположити. И ако се покаже да је невин, било да је тужилац ту или је отишао – рукоположен да буде. А тужилац, ако је свештено лице, да се извргне из свог степена, а ако је мирјанин – казну да прими. Буде ли рукоположење у свештенство пре ислеђења, онај ко је рукоположио и рукоположени да се извргну. А (пропис) каже да то треба да се држи над онима који се рукополажу у епископе, свештенике и игумане.

Глава 11. Ако умре епископ, а грађани за шест месеци епископа не изабегу, рукоположење да обави онај ко је

1 мар-да Р, гр. μαρτίω | 3 ц(ѣ)с(а)ревалии] ц(а)рьскалин Р, ц(а)ревалии М | 2-4 чрвлеными гра-
матами ц(ѣ)с(а)ревалии подписано бысть. δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς καὶ θείας
χειρὸς Σερί

- блюдѣи ѡт(ъ) бѣды свою д(оу)шоу
инѣмъ всѣмъ схранаеиомъ.
- 3 **Глав(а) .дѣ.**¹ Градѣскѣи законъ. аще
кто себе скопѣи или иного. разлѣчны-
ли моуками моуचितъ таково. ѡвог-
6 да оубо главнѣмъ оусѣчениемъ. ѡвог-
да же разграблениемъ имѣниа и заточ-
чениемъ. ѡвогда же аще иного скопѣи
9 боудеть. самого скаплѣиетъ. ѡт(ъи)-
ноуд бо въ градѣхъ житѣиа нашего.
никомуоу же не прощено естъ скоплѣи.
12 нъ варваромъ едины тѣкмо варвары.
аще же кто ѡт(ъ) насъ скоплѣнъ боу-
деть. да свободитъ се аще естъ рабъ.
15 аще и недоура ради скоплѣнъ боудеть.
Глав(а) .кѣ.² Сбора иже въ никѣи вто-
раго правила .ѣѣ. Иеленопон'тъ два ми-
18 трополита имать. такоже и двадесете
ѡсмаи новаи заповѣдъ повелѣваеиетъ.
и пафлагонѣи разлѣчны | имать. тако-
21 же и двадесете деветѣи новаи запо-
вѣдъ гл(агол)еть. и фригѣи капатѣианъ-
скаи два. и два кападокиѣи. ни въ гра-
24 доу же двою никтоже не можетъ быти
ѣп(и)с(коу)пъ. ѡт(ъ)речен' же естъ то-
мѣискѣи ѣп(и)с(коу)пъ. тѣ бо и про-
27 чѣи црѣквы скиѣискѣи стронѣи. и ле-
ѡнѣтовъ градъ. иже въ исавриѣи. подъ
ѣп(и)с(коу)помъ естъ исавра града.
- 30 **Глав(а) .лѣ.** Прѣваи на десете заповѣдъ
прѣвоѣ грани новѣхъ заповѣди рече.
яко число въ цр(ъ)к(ъ)ви слоужеиѣхъ.
33 по силѣ имѣниа сходящаго се на всако

надлежан. Чувајуи од неволе своју
душу, чува и све друге'.

Глава 14.¹ Грађански закон. Ако ко
себе ушкопи, или другога, такав се
кажѣва разлѣчитим казнама: некад
посецаѣем главе, некад одузимаѣем
имовине и заточеѣем; а некад – уко-
лико другога буде ушкопио – да себе
самог ушкопи. Јер, у градовѣиа где
живѣио никоме уопште није дозво-
лено да шкопи, него код варвара –
једино варваре. Уколико ко од нас
буде ушкоплѣн, ако је роб да се о-
слободи, па било да је и због болести
ушкоплѣн.

Глава 20.² Сбора другоу у Нѣкеји
правило 15. Јеленопонѣи два мѣтропо-
лита има, како и двадесет осма *Новѣ-
ла* прописује. А Пафлагонија разне
има, како и двадесет девета *Новѣла*
говори. А Фригија Капатѣианска –
два. И Кападокија – два. Нико не мо-
же бити епископ у два града. Изузи-
ма се, међутѣи, Томѣјски епископ,
јер се тај и за остале Скѣтијске црѣве
стара. И Леонѣтов град у Исаврији је
под епископом Исавра града.

Глава 30. Једанаеста одредба прѣ-
ране *Новѣла* рече да број служеиѣи
у црѣви буде према количѣи имѣтка
који се слива сваке године у црѣву,

* 1. Мојс 19, 17; уп. 84. прав. Василија Великоу

1 блюдиѣи ѡт(ъ) бѣды, κινδύνῳ | 5 моуками моуचितъ, τιμωρεῖται | 5–6 ѡвогда | и ѡвогда М | 7
разграблениемъ имѣниа, δεινότη | 8–9 аще иного скопѣи боудеть нема гр. | 9 самого скаплѣиетъ,
ταυτοπαθεῖα | скоплѣиетъ М | 10 въ градѣхъ житѣиа нашего, ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν | 12 едины | еди-
нѣмъ С | варвары нема С | 16–17 второго нема Р М | 17 правила | правило Р М, правилъ С; V 1167
κεφάλαιον | Иеленопон'тъ, 'Ελενόποντος | 18 двадесете | двадесѣи и С | 19 заповѣдъ | заповѣдѣи
М | 20 пафлагониѣи, Παφλαγονία | 22–23 фригѣи капатѣианскаи, Φρυγία Καπατιανῆς | фригиѣи Р С |
25 же нема гр. | 25–26 томѣискѣи | Θομῆισκῆς Р, Томѣос | 26 тѣ | та орѣ. јез. црта М | 27–28 леѡнѣ-
тов градъ, Λεοντόπολις | 28 въ исавриѣи, 'Ισαυρία | 29 исавра града, 'Ισαυροπόλεως | 32 въ
цр(ъ)к(ъ)ви, гр. ἐν ἐκαστῇ ἐκκλησίᾳ | 33 сходящаго се | сходящаго М | 33–1 сходящаго се на всако
лѣто въ цр(ъ)к(ъ)ви нема V 1167

¹ Испред поглавѣи на марг. С бр. .ѣ. ² Испред поглавѣи на марг. С бр. .лѣ.

- лѣто въ цр(ь)к(ь)вѣ. и дръжеиши по-
 велѣвають обычан. деветаа же глава
 3 тоужде граны повелѣвають быти. въ
 цр(ь)к(ь)ви константина града. рекше
 въ с(ве)тѣи софин. шестьдесеть през-
 6 вѣтеръ. сто днаконъ .м̃. днаконисъ.
 иподнаконъ шесть. чѣт'цевъ сто и де-
 сетъ. пѣвцы .кѣ. двѣрники сто.
 9 Глав(а) .ла. Сбора же въ лавдикии
 правило .кд. Втораа заповѣдь прѣ-||
 кое граны новыхъ заповѣдин. причѣт-
 12 ники гл(агол)еть презвѣтеры. днако-
 ны. иподнаконы чѣтце. и пѣвце. ше-
 стаа же заповѣдь третиеи граны прѣ-
 15 выхъ книгъ свитка. и заклинатеи и
 двѣрники поминають.
 Глав(а) .лв. Сбора иже въ новѣи кеса-
 18 рин правило .й. И градъскыи законъ.
 вѣдоущи хъ свое жены прѣлюбы тво-
 реце. все не ѡт(ь)поуцающе ихъ моу-
 21 чить. втораа же заповѣдь деветое
 граны вторы хъ книгъ свитка гл(аго-
 л)еть. ако оучитель есть свои жени
 24 на прѣлюбодѣиание. аще вѣды ю то
 творещоу не поуститъ ие. не просто же
 мнѣвъ нѣ истин'но вѣдын. д(ь)нѣ же и
 27 соудивъ се моужь. и с великою соу-
 прею. можетъ и из монастыра поети
 прѣлюбы дѣлавшою свою женоу. по
 30 сто тридесете четвѣртѣи новѣи запо-
 вѣди.
 Глав(а) .лз. Ико аще вѣдоушоу г(о)-
 33 с(поди)ноу и не гл(агол)ю|щоу въпрѣ-

како налаже и обичај који се држи. А
 девета глава исте те гране налаже да
 у цркви Константинграда, односно
 Светој Софији буде шездесет през-
 витера, сто ѡкона, 40 ѡкониса, ипо-
 ѡкона шест, чатаца сто десет, поја-
 ца 25, двѣрника сто.

Глава 31. Сабора у Лаодикији прави-
 ло 24. Друга одредба прве гране *Нове-
 ла* свештеним лицима назива: през-
 витере, ѡконе, ипоѡконе, чатце и
 појце, а шеста одредба треће гране
 прве књиге *свитка* помиње и закли-
 њаче и двѣрнике.

Глава 32. Сабора у Новој Кесарији
 правило 8. И *Грађански закон* ка-
 жњава оне који знају за своје жене да
 чине прељубе а не отпусте их. А дру-
 га одредба девете гране друге књиге
свитка говори да је својој жени учи-
 телъ у прељуби онај ко је, знајући за
 њу да то чини, не отпусти, али не про-
 сто сумњајући, већ истински знајући.
 А [данас] муж, по суђењу и са вели-
 ком расправом, може из манастира
 да узме своју жену прељубницу, пре-
 ма сто тридесет четвртој *Новели*.

Глава 36. Уколико се господар не
 успротиви када сазна да се његов роб

3-4 въ цр(ь)к(ь)ви, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ V 1167 | 4-5 рекше въ с(ве)тѣи софин нема гр. | 6
 ум. сто днаконъ, V 1167 δῆκονοι ρί' | .м̃.] четиридесети Р. четиридесеть М | 6-7 м̃ днако-
 нисъ. иподнаконъ шесть нема V 1167 | 8 .кѣ.] двадесети и петъ Р М | двѣрники Р. двѣр'ники
 М | 15 книгъ] кникъ (!) М | 16 двѣрники М | 20 не ѡт(ь)поуцающе ихъ Р. не ѡт(ь)поуцающе
 ихъ М | 26 д(ь)нѣ] д(ь)н(ь)сѣ Р С М и гр. - σήμερον | 27-28 и с великою соу-
 прею нема V 1167 | 29 прѣлюбы дѣлавшою] прѣлюбодѣлавшою Р | 30 сто тридесети Р | че-
 твѣртѣи нема Р | 32 вѣдоушоу] и вѣдоуши М

- кы. рабѣ его въ причѣть вѣчеть се. да
свободить се и ба(а)городнѣ боудеть.
3 аще же не вѣдѣль боудеть до сконча-
ннѣ лѣта единого показавъ его яко
рабѣ егоу есть. поиметь его въ рабо-
6 тоу. аще же свободенъ бывъ. прос-
тынъ чловѣкъ пакы боудеть. да прѣ-
дасть се въ работу г(о)с(поди)ноу
9 своемоу.
Г(о)с(поди)нъ въторое грани новыхъ запо-
вѣднъ.
12 Глава .а. Заповѣдь двадесете петаа.
аще кто напишетъ наследника имѣ-
нню своемоу ва(а)д(ы)коу х(ри)с(т)а.
15 не приложивъ мольбеномоу домоу име-
не или цр(ь)к(ь)ви мѣста того нѣже
есть. оумьрыи мнит' се написавъ. та-
18 коже и ѿ дарѣ аще дастъ истыцить се
на пищоу оубогыхъ. аще же нѣкоемоу
домоу с(ве)тыхъ. анг(е)лъ или м(оу)-
21 ч(е)никъ ѿставиць. не поменувъ имени
цр(ь)к(ь)ви. аще оубо есть въ градѣ
томъ или въ прѣдѣлѣ его таковаа
24 цр(ь)к(ь)ви та да възметъ. аще же
нѣсть тоу || митропольскоу цр(ь)к(ь)-
ве. имоуще того с(ве)т(а)го соущице на
27 мѣстѣ томъ цр(ь)к(ь)ви да възмоуць.
ѿставице. имѣмъ мольбенымъ до-
момъ ѿт(ь)поущающемъ имъ. аще же
30 не явить се скончавъ се ино помы-
сливъ а ино рекъ. тогда бо по истинѣ
и то писаное дръжить се. аще же цр(ь)-
33 к(ь)въ реч(е)тъ именемъ. ѿврѣцоуць

у свещенство прибројао – (роб) да се
ослободи и да буде благородан. А
ако до окончања једне године не
буде сазнао, давши на знање да му је
роб, нека га узме на *работу*. А ако,
будући ослобођен, опет обичан чо-
век буде, да се преда на *работу* го-
сподару своме.

*Из друге гране Новела. Глава 1. Од-
редба двадесет пета.*

Ако ко напише за наследника имања
свога Владику Христа, не навевши
име молитвеног дома или цркве
онога места на које је мислио умрли
кад је писао; исто тако кад се и о дару
ради, уколико да – да се на храну
убогих утроши.

А ако неком дому светих анђела или
мученика остави, не поменувши име
цркве – уколико, дакле, у том граду
или у његовом пределу постоји таква
црква – та да узме. А ако нема ту ми-
трополитске цркве која има таквог
светитеља, постојеће у том месту цр-
кве да узму остављено, пошто им дру-
ги молитвени домови допусте, уко-
лико се не покаже да је умрли једно
помислио а друго рекао. Тада се за
истинито и то писано држи. Уколико
цркву именује, а нађе се да се многе

7 боудеть] да боуд(е)тъ Р | 10 новыхъ нема Р | 12 двадесете] двадесети и Р | 13–14 имѣнню
своемоу нема гр. | 16 ум. или цр(ь)к(ь)ви, ή εκκλησία V 1167, у Patm. 205, V 2184, V 2198, VJ ή
εκκλησία | 17 оумры Р | 17–18 такоже] такожде Р М | 18 и ѿ дарѣ, καὶ ἐπὶ ληγάτου | 22
цр(ь)к(ь)ви. οἴκου | 24 цр(ь)к(ь)ви] цр(ь)кы Р. гр. οἶκος | 24–26 аще же нѣсть тоу... с(ве)т(а)-
го гр. εἰ δὲ μὴ ἐστὶν, ὁ ἐν τῇ μητροπόλει λαμβάνει, εἰ δὲ μήτε ἐκεῖ τοιοῦτος ἐστὶν οἶκος | 25 митро-
польская С | 25–26 цр(ь)кы С | 32–33 ум. цр(ь)к(ь)въ, гр. τόπον

же се многы цр(ь)к(ь)вы тѣмъ име-
 3 нель нарицающе се. въ градѣ. или въ
 прѣдѣлѣхъ. аще оубо къ которѣи
 ѡт(ь) нихъ имѣаше бол'шою любовь.
 и често тамо приходяше. тои по-
 6 д(о)баетъ вставити. таковомоу же
 нѣкоемоу вѣрѣтаемоу. иже паче ѡ
 таковыхъ цр(ь)ковъ. ницие въземають
 9 вставленіе.

Еко¹ аще здравъ кто напишетъ. пѣн'-
 ники наследники имѣнию своемоу. и
 12 приемлетъ наследіе іеп(и)с(коу)пъ. и
 градскы строитель. въ немже градѣ
 жилище имѣше. и истыцетъ іе на ис-
 15 кѣ|плениіе пѣнными. или цѣныи ве-
 щии нѣкыхъ. или сходящеіе се имѣниіе
 ѡт(ь) сель. не оудръжеце прибытка.
 18 да не повлачии боудутъ въ дльзѣхъ.
 и оубогыіе аще кто добрѣ напишетъ
 наследники. и аще не речетъ именемъ
 21 которыіе. стран'ноприемникъ того гра-
 да приемлет' имѣниіе. и ѡт(ь) прода-
 ниіа іего коупитъ потрѣбнаіа. аще же
 24 многы стран'ноприемниціе боудутъ въ
 градѣ. оубожѣиши стран'ноприемникъ
 сиа да възметъ сиа же строіцпоу ис-
 27 пытовающоу ѡ нихъ іеп(и)с(коу)поу. и
 соуцимъ под нимъ причѣтникомъ. а-
 ще же иматъ стран'ноприемниціе градъ.
 30 да раздаіетъ се имѣниіе ѡт(ь) іеп(и)-
 с(коу)па или ѡт(ь) икономѣ ницимъ.
 или инако трѣбоуцимъ. не оудръже-
 33 ціе ничтоже. аще же іавѣ или не іавѣ.

4 любовь. προσάδειαν | 7 ум. вѣрѣтаемоу. гр. μη εύρουσκομένου | иже паче нема Р | ѡ – треба
 ѡт(ь) као у Р С М и гр. – ἐκ | 8 цр(ь)ковъ. οἰκῶν | ницие. ὁ μάλλον ἐνδεής (једн.) | 10 кто здравъ
 пив. С | 11 имѣнию своемоу нема V 1167 | 13 строитель. οἰκονόμος | 14 истыцитъ Р | 15
 пѣнными] пѣненнымъ(ь) М | 15–16 нѣкыхъ вещии пив. Р | 16 сходящеіе се имѣниіе. τὴν
 πρόσδοτον | 17 ѡт(ь) сель. τῶν ἀκινήτων | прибытка φαλκίδιον | 18 ум. да не повлачии боудутъ.
 V 1167 καὶ ἐνάγουται | 19 напишетъ добрѣ. пив. Р М | 20 не речетъ именемъ. μη προσδιόριση |
 22–23 продаиіа] продаиіа С М | 25 оубожаниши М | стран'ноприемникъ. нема гр. | 26 възметъ]
 приимитъ М, гр. λαμβάνει | сиа же строіцпоу. τὰ περὶ τοῦτου | 26–27 испытовающоу] и испы-
 товающоу С М, гр. δοκιμάζοντος | 27 іеп(и)с(коу)поу ѡ нихъ пив. С | 28 причѣтникомъ] при-
 чѣстникомъ. гр. κληρικῶν | 28–29 аще же] аще не Р М. аще же не С. же нема М, гр. εἰ δὲ μη

¹ Испред овог поглавлѣа на марг. С бр. 11.

цркве у граду или у области тим име-
 ном зову, па ако, дакле, према некој
 од њих имађаше велику љубав и че-
 сто тамо долажање – тој треба оста-
 вити. Ако се тако нешто [не] нађе,
 онда пре свега најсиромашније од
 таквих цркава да узму остављено.

Ако¹ ко здрав напише за наследнике
 имања свога заробљенике, и наслеђе
 прими епископ и градски стројитељ у
 граду где жилиште имаше, па га у-
 троше на искупљење заробљеника,
 или на неке вредне ствари, или при-
 ход прикупљен од имања (утроше),
 не задржавајући добит – да не буду
 потезани за дугове. И ако ко добро на-
 пише убоге за наследнике, а не имену-
 је које, гостопријемник тога града да
 прими имање и од продаје његове да
 купи што је потребно. Ако, пак, мно-
 ге гостопријемнице буду у граду,
 најсиромашнији гостопријемник ово
 да узме. И док ово спроводи, прове-
 рава епископ и њему подчињено све-
 штенство. Уколико град [нема] го-
 стопријемницу, епископ или економ
 да подели ту имање сиротињи или
 онима који имају друге потребе, не
 задржавајући ништа. Буде ли умрли

имени цр(ь)ков(ь)номоу или ч(ь)стно-
моу домоу. скончавы се || вставитъ
3 единъ ч(ь)стны домъ или цр(ь)к(ь)ви
да възметь. не приемле никоею же
пакости.

6 **И**ко¹ аще нѣции. коемоу любо чьст-
номоу домоу. на коемъ любо мѣстѣ
стоющему поусто село вдадетъ или
9 продадетъ. или инѣмъ вбразомъ да-
роуютъ или вставетъ. не приметъ па-
кости чьстныи домъ. или людьскы-
12 ихъ ради дълговъ или иные коие любо
ради винны не втегъчитъ се. нъ всю
таковуою тегость на давшее и на ихъ
15 наслѣдники навести. поноуждаемому
тѣмъ и данаа села пакы възприети
истыщание прибывшее тѣмъ ч(ь)сть-
18 номоу домоу вт(ь)дати. аще же яко
подобно нѣкою лъстию и нѣкаа в
таковыхъ запоустѣвшихъ селѣхъ дана
21 быше чьстнымъ домоу. данаа оубо
чьст(ь)ныи домове себѣ да приобрѣ-
щють. запоустѣвшие же вещи дав-
24 шемому и того наслѣдникомъ възв-
ратеть се.

Глав(а) .б. **И**коже св(е)щенныи съсоу-
27 ды цр(ь)ковъ константина града. и на
всякихъ мѣстѣхъ стоящихъ мол(и)-
тв(ь)ныхъ домовъ. инако нѣсть по-
30 д(о)бно залагати или продавати. нъ
тъкмо на искоупление плѣнникомъ.
аще боудють множанше съсоуди. ни
33 единокъ же под(о)бны потрѣбы творе-

ясно или неясно оставио име цркве-
ног или часног дома, једно – часни
дом или црква да узме, не претрпев-
ши никакву штету.

Ако¹ неки било којем часном дому,
на било којем месту, запустело има-
ње дају или продају, или на други на-
чин дарују или оставе, часни дом да
не претрпи штету; било због јавних
дугова или због неког другог разлога
да се не оптерети, него сав такав те-
рет на дародавце и на њихове наслед-
нике да падне, принуђујући те да и
већ дата имања поново поврате и на-
стале трошкове часног дома надо-
кнаде. А уколико, разуме се, нека-
квом преваром, од таквих имања и
нека запустела беху дата часним до-
мовима, дато, дакле, часни домови
себи да узму, а запустела места да се
врате ономе ко их је дао и његовим
наследницима.

Глава 2. Да свештене сасуде цркава
Константинограда и молитвених до-
мова, ма где се налазили, по свим ме-
стима, не треба другачије залагати
или продавати него само за искупље-
ње заробљеника. Уколико буде више
сасуда које ни једном нису имале по-
требу да се користе, а догоди се не-

3 ч(ь)стны домъ или цр(ь)к(ь)ви нема гр. | цр(ь)кы Р | 6 **И**ко] **И**коже С | нѣции, гр. τις (једн.) | 8
вдадетъ] да вдадетъ Р. гр. δωρήσονται | 9 инѣмъ вбразомъ, ἐτέρω προσώπῳ | 12 коие] коие
М | 12-13 рад(и) любо инв. Р М | 14 давшихъ Р М | 17 истыщание] и истыщеніе М | прибывшее]
прбывшее Р | 19 нѣкаа] нѣковаа Р | 20 вт(ь) М, V 1167 ὑπὲρ | 23 запоустѣвшихъ Р, τὰ ἄπορα |
же нема Р | 26 **Глав(а) .б.**] **глав(а) вѣ** Р, нема М, гр. κεφάλαιον β' | 32 аще] аще же Р М и гр.
- εἰ δὲ

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. аї.

- же татїе соут'. иже людьскыи вели-
кыи цр(ь)к(ь)вы крадоуцие. ѡсобныи
3 же и малыи цр(ь)к(ь)вы. иже не блю-
домы соутъ. таковыи оубо крадоуцие
мьнше оубо цр(ь)ковныхъ татин.
6 вол'ми же простаи крадоуциихъ татин
мьчетъ се. внѣшнии же члов(ѣ)къ
крадыи цр(ь)ковъ. повиньнъ єсть
9 цр(ь)ков(ь)наго тате моуцѣ. аще бо
ємоу же єсть пороучено хрании и
стрѣщи цр(ь)к(ь)въ. възметъ нѣчто
12 ѡт(ь) неѣ. неповин'нъ єсть томоу за-
коноу. аще же кто в'ложивъ члов(ѣ)ка
в' ковчегъ. и положить ковчегъ въ
15 цр(ь)к(ь)ви. аще же ть излѣзъ ис ков-
чега. покрадетъ нѣкаа цр(ь)ков(ь)наа.
цр(ь)ков(ь)ноѣ татѣбы вина. причѣт-
18 никомъ под(о)бна єсть. вьнесъшимъ
ковчегъ въ цр(ь)ковъ. ѡ имѣнии бо
єже възето быс(тъ) ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве.
21 боудеть на нихъ възискание.

(Ѣ)т(ь) четвертоїе грани новыхъ запо-
вѣднн. глав(а) .ѣ.¹ И аще жидовин'

- 24 хоте оубѣжати нѣкоѣе вины. или
дльгоу. вьсхоуцетъ хр(и)стианъ быти.
не под(о)баєтъ єго приєти. дондѣже
27 неповин'нъ явити се и дльгоу избоу-
детъ.

Петоїе грани глав(а) .ѵ.² И третиа

- 30 заповѣдъ вторыхъ книгъ свитка. въз-
бранаєтъ прибѣгающимъ къ цр(ь)-
к(ь)ви. іасти || или спати вьноутръ
33 цр(ь)к(ь)ве. нъ прѣбывати стрѣгоуцие

ји велике јавне цркве краду, а они ко-
ји особне и мале цркве које нису чу-
ване – ако такве, дакле, краду, мање
се, наравно, кажњавају од црквених
лопова, а више од обичних лопова
који краду. Спољни човек који краде
цркву кажњава се казном за цркве-
ног лопова. А онај коме је поверено
да чува и пази цркву, ако узме нешто
из ње, не подлеже том закону. Уко-
лико неко стави човека у ковчег и
положи ковчег у цркву, па ако тај
изашавши из ковчега покраде нешто
црквено, кривица за црквену крађу
равна је и за саучесника који је унео
ковчег у цркву, јер ће се имовина,
узета од цркве, од њих потраживати.

Из четврте гране Новела, глава се-
дма.¹ Ако Жидов, хотећи да побегне
од некакве кривице или дуга, усхтед-
не хришћанин да буде – не треба га
примити док се не покаже да је невин
и док дуг не измири.

Пете гране, глава 2.² И трећа одре-
дба друге књиге свитка забрањује
прибеглима у цркву да једу или спа-
вају унутар цркве, већ да пребивају,
обезбеђујући се, унутра, испред пр-

1–2 великыи] и великыи С, гр. нема | 5 цр(ь)ковныхъ татин, τῶν ἱεροσουλῶν | 6 простаа кра-
доуциихъ татин, τῶν κλεπτῶν | 7 внѣшнии] вѣншнїи М | 8 цр(ь)ковъ, τὰ ἱερὰ | 9 цр(ь)-
ков(ь)наго тате, τῆς ἱεροσουλίας | тати С | 10–11 и стрѣщи нема гр. | 13 же нема С | в'ложивъ]
възложивъ М | 14 ковчегъ, αὐτὸ | 15 же нема Р М | тѣ] та орт.-јез. црта М | 17–18 при-
чѣтникомъ] причестникомъ Р С М, гр. катаκληρονόμων | 18 вьнесъшемъ Р | 20 ѡт(ь)
цр(ь)к(ь)ве нема гр. | 25 хр(и)стианъ] хрьстианинъ Р М, кр(ь)стианынъ С | 31–32 къ
цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 33 цр(ь)к(ь)ве, τοῦ ναοῦ

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .Ѧ. ² Испред овог поглавља на марг. С бр. .Ѧ.

се въноуѣрь прѣдъ прѣвыми двѣрьми.
въ дворѣхъ и въ притворѣхъ. и въ ба-
3 шахъ и въ вѣртоградѣхъ.

Шестое грани. глав(а) .ѧ.¹ Ико не по-
д(о)баетъ иеп(и)с(коу)помъ или причь-
6 тынникомъ. приноуждати иѣкихъ пло-
ды носити къ цр(ь)к(ь)ви. рекше пос-
коуры. или иѣкаа такоаа приноше-
9 ния. или иноу иѣкоую работу творити.
и таковыхъ ради ѡт(ь)лоучати ѡт(ь)
цр(ь)к(ь)ве. или проклинати.
12 или не давати причещенія. или не
кр(ь)щати дѣтти. аще и ѡбычан дръ-
жаше се таковыи. прѣстоупае же сню
15 заповѣдъ да ѡт(ь)падетъ цр(ь)к(ь)ве и
правленія іеіе. и въдасть десеть литръ
перпера. такоаа же дръжеть се. въ
18 іединномъ ц(ѣ)с(а)ри градѣ. и въ прѣ-
дѣлѣхъ іего. и въ приходныхъ мѣ-
стѣхъ. иже ѡт(ь) патриарха поста-
21 вляющимъ се. митрополитомъ. или
бывающимъ. ѡт(ь) тѣхъ иеп(и)с(коу)-
помъ.

Седмое грани глав(а) .ѧ. И шестаа
заповѣдъ повелѣваетъ. іако пражд(ь)ни
соуть иже прѣжде паскы седмъ д(ь)-
27 нни. и седмъ д(ь)ни по пасцѣ. и
д(ь)нь х(ри)с(то)ва рождества. и
с(ве)т(а)го б(о)гоавлениа. и стр(а)сти
30 с(ве)тыхъ ап(о)с(то)лъ д(ь)ниіе. и
всакаа недѣла. и въ таковыи д(ь)ни.
ни позорище не стварають се. ни соудъ
33 соудитъ се. въ петъ же на десете д(ь)-

вих двери. у двориштима, и у припра-
тама, и у купатилима и у баштама.

Шесте грани, глава I.¹ Не треба епи-
скопи или свештена лица да прину-
ђавају да се неки плодови. односно
просфоре носе цркви. или нека таква
приношења, или нека друга радња
чини, па да тога ради одлучују од
Цркве, или проклину, или не дају
причест, или не крштавају децу. Би-
ло да се и држао обичај таков, онај
ко преступи ову одредбу, да отпадне
од цркве и њене управе, и да дѧ десет
литри перпера. Тако нешто да се
држи само у Цариграду, и у његовим
пределима и у парохіјским местима
што су под митрополитима које па-
тријарх рукополаже, или под епи-
скопима који од тих постају.

Седме грани, глава I. И шеста одред-
ба наређује да су нерадни: седам дана
пре Пасхе, и седам дана после Пасхе,
и дан Христова Рождества, и Светог
Богојављења, и Страдања, [и] светих
апостола дани и свака недеља. И у
такве дане нишита се позориште прире-
ђује. нишита суд суди. У петнаест дана

1 двѣрьми М | 2 въ дворѣхъ. ἐν αὐλαῖς | въ притворѣхъ, ἐν στοαῖς | 7 къ цр(ь)к(ь)ви нема гр. | 7-8 проскоуры Р С М | рекше поскоуры нема гр. | 8-10 или иѣкаа такоаа приношенія. или иноу иѣкоую работу творити. ἢ ἄρχαρεῖας | 10 ѡт(ь)лоучити М | 10-11 ѡт(ь)лоучати ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве. ἀφορίζειν | 12-13 не кр(ь)щати дѣтти. μὴ βαπτίζειν | 13 аще] и аще Р | 14 прѣстоупаеи Р | 14-15 сню заповѣдъ нема гр. | 15 цр(ь)к(ь)ве] ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве Р С М, гр. τῆς ἐκκλησίας | 16 десеть] .ѧ. М | 18 ц(ѣ)с(а)ри] ц(а)ри Р М | 19 въ приходныхъ. τοῖς ἀνήκοουσιν | 20-21 поставляющимъ се М | 22 бывающимъ М | 29 с(ве)т(а)го нема гр. | 30 с(ве)тыхъ] и с(ве)тыхъ Р М, гр. нема | 31 всакаа, гр. нема | 33 петъ же на десете] .ѧ. Р

¹ Испред овог поглавља на марг. С и Р бр. .ѧ.

нии иже соуть прѣжде паскы и по па-
 сцѣ. нн людскыи дългъ нн ѡсобныи
 3 не истежають се. седмаа же на десете
 заповѣдь повелѣвають. в' тоу петь на
 десете д(ь)нии свободенниа. и въ пе-
 6 кльницахъ идѣже пекоуть хлѣбы ра-
 ботати и продавати. и еже ѡ нихъ
 въспоминанниа съставляти. ѡсмаа же
 9 заповѣдь тоѣжде граны. глава двадес-
 ете петаа рече. іако и в четыри десете
 д(ь)нии с(ве)таго поста. и въ д(ь)нь
 12 с(ве)тыи паскы. разбонници моу||четъ
 се ѡ немже и свѣдѣтеле реци под(о)-
 бно. паче же всѣхъ исавриі третня же
 15 заповѣдь четврьтоѣ граны. прьвыхъ
 книгъ свит'ка рече. іако въ д(ь)ни па-
 скы никтоже не затваріет' се въ тьм-
 18 ници ни свежають се. тькмо прѣлюбо-
 дѣи. и блѡдникъ. и въсхыщаѣи д(ѣ)-
 в(и)цоу. и гробныи тать. и ѡтравникъ.
 21 и коуіе пѣрперы вътаинѣ. и оубница. и
 моучитель. вси бо си всегда по своіи
 винѣ въсприѣмлють. прочии же іеди-
 24 ною тькмо пом[и]ловани бывають.
 Глав(а) .д. Нъ аще и приспѣють пра-
 за(ь)никъ ц(ѣса)р(ь)скыи въ нед(ѣ)лю.
 27 рекше въспоминаніе д(ь)нии рождениа
 ѣго. или рождениа с(ы)на и дѣщере
 ѣго. или иѣкоѣ ѡт(ь) таковыхъ. прѣ-
 30 лагають се позорище на ннъ д(ь)нь. по-
 зоры же дѣи въ нед(ѣ)лю. воиньства
 лишень боудеть. и имѣниѣ ѣго разгра-
 33 битъ се. и позываѣи на соудище. прѣ-

пре Пасхе, и по Пасхи, ни јавни ни
 приватни дуг се не потражује. А се-
 дамнаеста одредба дозвољава да за
 тих петнаест дана ослобађања, пека-
 ре где пеку хлебоѡе раде и продају; и
 о ѣима састављати изѡѡештаје. А о-
 сма одредба исте те гране, глава два-
 десет пета, рече да се и у четрдесет
 дана Светога поста, и у дан свете Па-
 схе, разбојници стављају на муке, а
 пре свих Исавријци, за шта треба на-
 вести и сведоке. А трећа одредба че-
 тврте гране прѡе књиге *свитка* рече
 да се у дане Пасхе нико не затѡара у
 тамницу, нити везује, осим: прѣлюб-
 ник и блудник, и отминчар деѡјке, и
 гробокрадица, и трѡѡач, и онај ко та-
 јно кује перпере, и убица, [и оцеуби-
 ца], и мучитель, јер ће сви оѡи свагда
 према својој крѡѡици добити, а само
 остали бѡѡају помиловани.

Глава 4. Али ако и царски празник
 падне у недељу, односно сећање на
 дан рођења његоѡог, или рођења си-
 на и кћери његоѡе, или нешто слично
 томе, преноси се славље на други
 дан. Онај ко у недељу прави славље,
 биће лишен ѡјске и имање његоѡо
 ће му се одузети, а судски позѡвар,

1-2 иже соуть прѣжде паскы и по пасцѣ, тоу πάσχα | 3 ум. седмаа же на десете, V 1167 ἡ δὲ
 ἐβδόμη | 4 повелѣвають. ἐπιτρέπει | 9-10 двадесете] .Р. Р | 12 с(ве)тыи нема гр. | паскы] πασχυ
 М | 13 свѣд(ѣ)тели Р | 14 исавриі, οἱ Ἰσαυροὶ | 16-17 паскы] πασχυ М | 17-18 затѡаріет' се въ
 тьмници, ἐγκλείεται | 18 ни, ἡ | 21 коуіе пѣрперы вътаинѣ, παρὰ χαρακτὸς (ген.) | оубница и
 ѡт(ь)цеоубница Р М и гр. - φονέως καὶ πατροκτόνου (ген.) | 22 моучитель, τυράννου (ген.) | 27
 рождениа] рождества Р М | 27-29 рекше... ѡт(ь) таковыхъ нема гр. | 28 дѣщере] дѣще Р |
 30-31 позоры же дѣи, ὁ δὲ θεσφῶν | 31-32 воиньства лишень боудеть, ἀποστρατεύεται | 32-33
 имѣниѣ ѣго разграбити се, δημεύεται | 33 и позыѡаѣи на соудище, ὁ ἐκβιβαστής

стоупник¹ | законъ тожде постраждеть.
 подобно же естъ свѣщавати и раздрѣ-
 3 шати въ недѣлю. рече же въ книгахъ
 пръвыхъ заповѣдъ втораа и третиаа
 на десете. іако жидове въ соуботоу и
 6 въ нинѣ ихъ пражда^(ь)ники. ни плть-
 скихъ работъ не твореть. рекше ни іадеть
 ни пиють. ни пекоуть. ни вареть. и ни-
 9 чтоже иного не твореть. ни людьскихъ
 ради ни шсобныхъ винъ. не позываемъ
 соуть на соуднице. ни сами хр^(и)сти-
 12 яны не позывають.

Осмае грани. глава .ѡ.¹ Седмаа же
 заповѣдъ тоежде пръвое грани. новыхъ
 15 заповѣдани рече. аще іеп^(и)с^(коу)пъ
 за много врѣме шт^(ь) свое іеп^(и)-
 с^(коу)пине шстанеть. да не даеть іемоу
 18 іеже на потрѣбоу икономъ. нь тако-
 выхъ потрѣбъ даіание. да раздавають.
 на цр^(ь)ков^(ь)ныне бл^(а)гочъстивыне ви-
 21 ны. и третиаа тоежде грани запо-
 вѣдъ реч^(е). іако іеп^(и)с^(коу)пъ. без гра-||
 маты митрополита своего приходе въ
 24 ц^(ѣ)с^(а)рь градъ. чоужда себе творить
 своего сана. таковаа же и ш причѣт-
 ницѣхъ. аще въ которѣмъ любо соуть
 27 степени.²

Дващни въ лѣт^(ѣ). іюня. м^(ѣ)с^(е)ца.
 или септембра. бывати свороу. съби-
 30 рати се митрополитомъ. къ патриар-
 хомъ. и іеп^(и)с^(коу)помъ къ митропо-
 литомъ. и истезовати вины іеже
 33 іеп^(и)с^(коу)пи и причѣтници и мниси

преступивши закон, исто тако ће по-
 страдати. Треба се, пак, неделом са-
 ветовати и мирити. А у кнѣзи првој
 рече одредба друга и тринаеста да
 Жидови у суботу и у друге њихове
 празнике ни око тела се не труде, од-
 носно нити једу, нити пију, нити пеку,
 нити кувају, нити ишта друго чине;
 нити се због јавних, нити због особних
 разлога туже суду, нити сѧме хриш-
 ћане туже.

Осме грани, глава 2.¹ Седма одредба
 исте те прве грани *Новелѧ* рече – ако
 епископ дуго времена одсуствује из
 своје епископије, да му економ не да
 оно што је потребно, већ давање так-
 вих потреба да разда у црквене побо-
 жне сврхе.

И трећа одредба исте те грани рече,
 да епископ без *грамате* свога митро-
 полита, кад стигне у Цариград, ли-
 шава себе свога достојанства. Исто
 је тако и за свештена лица, било у
 ком чину да су.²

Двапут у години, јуна месеца или се-
 птембра, да бива сабор; да се сабира-
 ју митрополити са патријархом, и
 епископи са митрополитом, и претре-
 сају тужбе које епископи, и свештена
 лица, и монаси имају једни против

1 тожде постраждеть нема V 1167 | 2 свѣщавати, πακτεύειν | 7–8 рекше... вареть нема гр. |
 10–11 не позываемъ соуть на соуднице, οὐτε ἐνάγουσι | 11–12 не позывають хр^(ь)стианы инв.
 Р | 12 не позывають, οὐτε ἐνάγουσι | 18 іеже на потрѣбоу, δαπάνας | 19 да раздавають] да раз-
 дають М | 20–21 вины, проφάσεις | 23 ум. митрополита, гр. πατριάρχου | 24 ц^(ѣ)с^(а)рь градъ]
 ц^(а)ры градъ М | творить] створить Р | 25 сана, σχήματος | и нема С | таковааже Р М | 29 сеп-
 тембра] септембра С, септемрѧ М | 29–30 събирати се нема гр.

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .ѡ. глав^(а) .ѡ.

² На завршетку текста ове одредбе у Р С М:

дру҃гы кѣ дру҃гоу имѣють. ѡ вѣрѣ
 же и ѡ правилѣхъ. и ѡ цр(ь)ков(ь)ныхъ
 3 вецехъ и ѡ инѣхъ. и иже прѣс пра-
 вила съгрѣшаемаа исправляти. вла-
 стели же и чинове. не нападающе на
 6 митрополиты и на еп(и)с(ко)пы.
 прѣлагающе врѣме творити соборы.
 или не възвѣщающе ц(ѣ)с(а)ревни. ко-
 9 нъчненіе моу҃чимъ боудють.
 Глав(а) .ѦІ.¹ Втораа же заповѣдь
 тоѣже грани. новыхъ заповѣднъ гл(а-
 12 гол)еть. некоторые же причѣтники жены
 не имы. чоуждеи да не дръжить въ |
 домоу своему. развѣ м(а)тере или дѣще-
 15 ре или сестры. и инѣхъ незазорныхъ
 лицъ. аще же сего не съхранитъ. и два-
 щини на памяти ѡ селѣ приѣмъ ѡт(ь)
 18 еп(и)с(ко)па своего. или ѡт(ь) при-
 чѣтникъ. не ижденеть іеі[іе] іе из
 домоу своего. и оклеветанъ бывъ.
 21 явит' се живымъ с нею нечисто. да
 извръжетъ се. и данъ боудеть въ люди
 града того въ немже бѣ причѣтникъ.
 24 еп(и)с(ко)пъ же женоу имымъ въ домоу
 своему ѡт(ь)ноудъ да извръжетъ се.
 ни диакона же с нѣкимъ моужемъ
 27 въ единомъ домоу жити не можетъ.
 могоущимъ имѣти зазоръ нечистоты.
 поменовена же бывши ѡ томъ ѡт(ь)
 30 еп(и)с(ко)па. и аще закъснитъ не из-
 гнавши его лишена боудеть слоужбы.
 и потрѣбы юже възимаше ѡт(ь) цр(ь)-
 33 к(ь)ве. и да прѣдана боудеть въ

другихъ око вере. и око правила, и око
 црквенныхъ ствари и око осталог. И
 оно што се мимо правила сагрѣшило,
 да се исправи. А властели и чиновни-
 ци, ако не устају противъ митрополи-
 та и противъ епископа што прекора-
 чују време одржавања сабора, или
 ако не обавештавају цара. биће кра-
 јіе кажњени.

Глава 14.¹ А друга одредба, исте те
 грани *Новелѣ*, говори да ниједно све-
 штено лице које је безъ жене не држи
 у дому своме туђу, осимъ мајку, или ће-
 рку, или сестру и друга незазорна ли-
 ца. Уколико ово не поштује, а двапутъ
 збогъ тога опоменутъ одъ свога епископа
 или одъ свештенныхъ лица, њу не изба-
 ци изъ дома свога, и буде оптуженъ зато
 што се показало да са њомъ нечисто
 живи – да се извргне и буде предатъ са-
 вету града тога у којемъ беше свеште-
 никъ. А епископъ који у свомъ дому има
 жену, сасвимъ да се извргне. Ни љако-
 ниса не може у једномъ дому да живи са
 некимъ мушкарцемъ који може да изази-
 ва зазоръ нечистоте, па будући опомен-
 нута одъ епископа збогъ тога, ако одуго-
 влачи, не изгнавши га, лишена да буде
 службе и примања која узимаше одъ
 цркве, и да буде предата у манастир,

7 прѣлагающе Р С М | 8 ц(ѣ)с(а)ревни | ц(а)ревы Р М | 8–9 коначиѣ М гр. ἐσχάτως | 11 тоѣже |
 тоѣже С | 16 лица нема гр. | 17 ѡ селѣ нема С | 19 іеі[іе] дитогр. | іеі[іе] іе М | 21 явит' се | и
 явит' се Р | с нею | ш нею Р | 22 въ люди, τῇ βουλῇ | 22–25 и данъ боудеть... ѡт(ь)ноудъ да
 извръжетъ се нема С | 25 ѡт(ь)ноудъ нема гр. | 26 с нѣкимъ | нѣ с кымъ Р С | 29 помено-
 вана М | ѡ томъ нема гр. | 30 закъснитъ М | 32 възимаше | имаше Р | 32–33 потрѣбы юже
 възимаше ѡт(ь) цр(ь)к(ь)ве, гр. τὸν διαρίων

1 Испредъ овогъ поглавља на марг. С бр. .ка.

- монастырь. и тоу да прѣбывають. все
 3 дѣти. имѣние же и тои и тѣмъ рав-
 но раздѣлѣть се. и достоиную же че-
 6 сть. за пищоу и за одеждоу же мо-
 настырь възметъ. аще же не имать
 дѣти. цр(ь)кы въ нѣмже бѣше диа-
 9 кониса. и монастырь въ нѣмже прѣдана
 естъ равно да раздѣлѣнъ.
 Деветою главы. глав(а) .а.¹ Ико имыи
 нѣчто на нѣкоего шт(ь) мнихъ. или
 12 шт(ь) св(е)щеныхъ дѣвицъ. и женъ
 соущихъ въ монастырихъ. къ еп(и)-
 с(коу)поу мѣста того да приступитъ
 15 и възвѣститъ ему. онъ же съ честию
 или мниха или чрноризицоу. пославъ
 егомена да приведетъ. или посъльника.
 18 или иного шт(ь) смѣреныхъ. и расмо-
 тривъ соудитъ. властель же покусаше
 се привести прѣдъ се таковыя. лишень
 21 боудеть властн. и дастъ въ людское
 скровище десеть литръ пѣрперъ. коупно
 съ своимъ чиномъ. послани же иже
 24 приведоше е. заключени боудуть въ
 прѣградѣ. и под(о)бноую казнъ да
 приимуть. и еп(и)с(коу)помъ възбра-
 27 нени боудуть. к томоу таковыхъ. на
 мирскихъ властель соудище не приво-
 дити.
 30 Глав(а) .б.² Ико единъ тъкмо не по-
 слоушанъ есть. аще и великъ боудеть
 сановникъ. еретикъ же по всемоу. не
 33 свѣдѣтельствуютъ на правовѣрнаго.

те ту да пребивае все дане живота сво-
 га. Уколько има деце, ѣно имае
 подједнако да се раздели и ѣој и ѣи-
 ма, а део који припада ѣој, за храну и
 за одежу манастир да узме. А ако не-
 ма деце, црква у којој беше ѣакони-
 са, и манастир у који је предата, под-
 једнако то да разделе.

Девете главе, глава 1.¹ Онај ко има
 нешто против некога од монаха, или
 од свештених девица и жена у мана-
 стирима, епископу дотичног места да
 приступи и обавести га. А он, са по-
 штовањем пославши или монаха,
 или црноризицу да доведе игумана,
 или заступника, или другог од смер-
 них, и размотривши – да суди. А вла-
 стел, који покушава да приведе пре-
 да се такве, лишен да буде власти и
 да у народну благајну да десет литри
 перпера, заједно са својим чином. А
 послати, који их приведоше, закљу-
 чани да буду иза решетака и одго-
 варајућу казну да приме. И епископ
 да им уз то забрани да такве на суд
 световне властеле приводе.

Глава 2.² Да један само – сведок не
 бива. Уколько се и о високом чинов-
 нику ради, а јеретику по свему, неће
 сведочити против правоверног, изу-

3–4 равно нема гр. | 5 за пищоу и за одеждоу, ὑπὲρ ἀποτροφῆς | 7 цр(ь)кы] цр(ь)кы же С.
 цр(ь)к(ь)ви М | 7–8 днакониса нема гр. | 11 шт(ь) мнихъ, τῶν ἀσκητῶν | 15 и възвѣститъ ему
 нема гр. | 16 мниха или чрноризицоу, αὐτὸν ἢ αὐτήν | 20 таковыя, V 1167 αὐτὸν (једн.) |
 прѣдъ] прѣда М | 21–22 въ людское скровище, τῷ φίσκῳ | 22 литръ] литарь М | пѣрперъ нема
 гр. | перпера Р С М | 23–24 послани же иже приведоше е, οἱ ἐκβιβασταὶ | 24–25 въ прѣградѣ,
 εἰς τὰ κάγκελα | 27 таковыхъ нема гр. | 30–31 не слоушанъ есть, οὐκ ἀκούεται | 31 и нема С

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .кѣ. ² Испред овог поглавља на марг. С бр. .кѣ.

аце не в людьсцѣмь строении право-
вѣрнии соудитъ се.

- 3 Глава .ѿ.¹ Ико еп(и)с(коу)пъ или пре-
звѣтеръ. бес правилоуе вины. аце
вт(ь)лоуцитъ кого вт(ь) вбѣщенна.
6 раздрѣшеноу бывшоу вт(ь)лоученню
вт(ь) большаго с(ве)т(ите)ля. самъ
безъ вбѣщенна боудеть. елико же
9 врѣме с(ве)т(ите)ль расмотритъ под
нимже юсть.

Глав(а) .кѡ.² ѿ чародѣянии всоудень

- 12 бывъ. аце оубо вт(ь) знамении и
вт(ь) свѣдѣтель. и своимъ вбличень
боудеть прѣложениемъ. не можетъ на
15 вторыи позвати соудъ. аце же вт(ь)
свѣдѣтель и вт(ь) вправдании и
вт(ь) инѣхъ знамении. или страхомъ
24 моукъ прѣложитъ || се. а не вт(ь) свое-
го прѣложениа. вбличи се. можетъ
21 позвати второу на соудъ. книги же
деветыхъ четыредесете прѣвые грани.
заповѣдь третияа гл(агол)еть. прѣвое
моучеть се чоуждани раби. гл(агол)ю-
24 цен яко тѣ юсть втравиль. и егда
начнутъ гла(гола)ти вѣрно в сѣгрѣ-
шении. тогда гл(агол)емыи втравь-
27 никъ моучимъ боудеть. и четыредесете
седмоу грани тѣхъже к'нигъ. заповѣдь
шестая на десете рече. не под(о)бають
30 соудити в чародѣянии. дондѣже я-
вить се грѣхъ. вбличениемъ самого
вклеветаемаго. и моуками под(о)бны-
33 ми сложенни и десетыхъ книгъ петое на

1 в людьсцѣмь. пері βουλευτικῆς | 2 соудетъ се Р | 3–4 презвитеръ] прозвитеръ Р | 4 правилии С |
7 с(ве)т(ите)ля. ιερῶς | 9 с(ве)т(ите)ль, ιερὺς | 13–14 вбличень боудеть прѣложениемъ] прѣло-
женъ боудеть вбличениемъ Р. гр. ἐλεγχθῆ καταθέσεως | 14–15 на вторыи позвати соудъ, ἐκκα-
λεῖσθαι | 15 соудъ] на соудъ М | 16 вправдании, δικαιώματων | 17 знамении, τεκμηρίων | или нема Р |
19 прѣложениа. вбличи се] вбличениа прѣложитъ се Р. гр. καταθέσεως κατέδετο | 20 книги] книгъ
Р С М | 21 четыридесети С | прѣвое С | 23–24 гл(агол)юцен яко тѣ юсть втравиль нема V 1167 | 24
втравиль] оправиль М | тѣ] тыи С, та орт.-јез. црта М | 25–26 в сѣгрѣшении, пері τοῦ
ἐγκλήματος | 27 четыредесети Р С | 28 тѣхъже] тѣхъже Р С М | 29 рече нема V 1167 | 31 грѣхъ,
ἐγκλημα | вбличениемъ, διὰ καταθέσεως | 32–33 под(о)бными, καὶ συμφώνων | 33 сложенни,
καταθέσεων

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .кѡ. ² Испред овог поглавља на марг. С бр. .кѡ.

зев ако се правоверном не суди због
јавног поретка.

Глава 9.¹ Епископ или презвитер ће,
ако без канонског разлога одлучи
кога од заједнице, пошто одлучење
разрешити већи јереј, сѣм бити без за-
једнице онолико времена колико про-
цени јереј под којим је.

Глава 26.² Онај ко је осуђен због
враџбина – ако буде доказима, све-
доцима и својим исказом разобли-
чен, не може се жалити другом суду.
Уколико услед сведока, и услед од-
бране, и услед других доказа, или у
страху од мука буде дао исказ, а није
сопственим исказом разобличен –
може по други пут да тражи суђење.
Књиге, пак, девете, четрдесет и прве
гране трећа одредба говори: прво се
ислеђују туђи робови који говоре да
је тај отровао, и када почну говорити
уверљиво о злочину, тада ће прогла-
шени за тровача бити кажњен. И
четрдесет седме гране, те исте књиге,
одредба шеснаеста рече да не тре-
ба да се суди због враџбина док се не
покаже злочин разобличењем самог
оптуженог, и ислеђењем, [и] одгова-
рајућим исказима.

десете гранин. заповѣдь прѣваа рече.
 3 ако под(о)бають комоуждо въ сво-
 6 иемъ мѣстѣ. искати скровища. безъ
 жрѣтъвъ и безъ инше беззакон'ное хи-
 трости. и аще безъ таковыхъ шербѣ-
 12 щеть. да приметь скровище шербѣты
 е. и ѿ таковомъ | не под(о)бають въз-
 вѣщати.

- 9 **ГЛАВ(А) .КѢ.**¹ Два же шераза іеста та-
 т'бы. шво оубо гл(агол)ет(ь) се явленаа
 тат'ба. шво же неявленаа. явлены же
 12 тать іестъ. іегда съ оукраденымъ до-
 быт'комъ. шт(ь) коего любо лица іеть
 боудеть въ тѣ д(ь)нѣ. не донесъ и іеще
 15 краденаго. ни положивъ идѣже шбычан
 имать полагати. или въ людьщѣмъ
 или въ шсобнѣмъ мѣстѣ. аще же
 18 шт(ь)несе и положи идѣже шбычан
 имать. и потомъ аще и іеть боудеть с
 таковымъ. иѣсть явленныхъ тать аще
 21 же не сице. неявленныхъ тать іестъ. ка-
 знь же оубо вины явленого тате бы-
 вають. да шт(ь)дасть четверицею цѣ-
 24 ноу краденаго. іестъ же іегда и боле. не
 явлены же тать да шт(ь)дасть соу-
 гоубъ. рекше двоѣ того. шбѣма же
 27 свѣнь такового даниа. шсобно дати
 краденоу вещь или цѣноу іеіе. аще же
 30 шт(ь) пожара или шт(ь) истопления
 корабля оукрадетъ что. и шбличень
 боудетъ' || прѣжде скончания лѣтоу.
 33 свѣнь оукраденаго да вдасть четвери-
 цею томоу оу негоже оукраде. и в' людѣ-

А десете кнѣге, петнаесте гране од-
 редба прѣва рече да треба свако у
 свомъ месту да тражи благо безъ жрта-
 ва и безъ другоу незаконитогъ довижа-
 ња. И ако безъ того пронађе – благо
 да узме онај ко га је нашао, и о томе
 не треба да обавештава.

Глава 27.¹ Два вида крађе постоје: је-
 дан се зове откривена крађа, а други
 неоткривена. Откривени лопов бива
 онда када са украденимъ пленомъ буде
 ухваћен од било когъ лица, тога дана,
 пре него што донесе украдено и не по-
 положи тамо где је уобичајно да положе
 – или на јавно или на особно место. А
 ако га однесе и положи тамо где је
 уобичавао, а потомъ и ухваћен буде са
 тимъ, није откривени лопов. Уколи-
 ко није овако, онда је неоткривени
 лопов.

Казна, дакле, за кривицу откривеногъ
 лопова јесте: да да четвороструку
 вредност украденогъ, понекад и више, а
 неоткривени лопов да да дупло, одно-
 сно двапут толико. А обојица, осимъ
 такве дажбине, лично да дају украде-
 ну ствар или њену вредност.

Уколико, пакъ, (лоповъ) при пожару или
 при потапању брода украде нешто, па
 буде разоткривенъ пре краја године,
 осимъ украденогъ да да ономе од кога је

3 скровища, *θησαυρὸν* | 4 инше] инше С М | беззакон'ные Р, беззакон'ное (= беззакон'ное) орт.-
 јез. црта М | 5 безъ] бес' С М | 5–6 аще безъ таковыхъ шербѣщеть нема V 1167 | 6 да приметь,
ἀπολαύει | скровище нема гр. | 9 шераза, *εἴδη* | 10–11 шво оубо гл(агол)ет(ь) се явленаа тат'ба
 нема С | 11 же] оубо С, гр. *δε* | 12–13 добыт'комъ, *πράξατος* | 17–18 аще же шт(ь)несе и положи,
 V 1167 *εἰ δὲ ἀπῆρχεν αὐτὸ* | 20–21 аще же не сице, V 1167 *ὁ δὲ μὴ τοιοῦτος* | 22 вины нема Р и
 V 1167 | 23–24 цѣноу четворицею инв. С | 25 тать нема V 1167 | 26 рекше двоѣ того нема V 1167 |
 шбѣма] шбама Р | 27 свѣнь] и свѣнь Р С М, гр. *ἐξωθεν* | ум. даниа, гр. *ποινῆς* | шсобно] шсобъ
 С, шсобно нема V 1167 | дати] дати Р | 28 краденоу нема V 1167 | ум. аще же, V 1167 *ὁ δὲ* |
 31 лѣта С | 32–33 четворицею Р С | 33 в'] оу Р С | 33–1 в' людскоѣ скровище, *τῷ φίλκω*

¹ Испред овогъ поглавља на марг. С бр. .кѢ.

- скоје скровище четверицею. по сконча-
ни же лѣта шбличенъ бывъ. да шт(ь)-
3 дастъ единому краденому или цѣлоу его.
въ людскою же скровище толикожде.
О гробныхъ¹ же татехъ добръ повелѣ-
6 бають. втораа на десете грань четыри-
десете шслыхъ книгъ. въ нѣниже рече.
яко и имѣнныи. и грѣховныи винѣ
9 повинни соуть. и есть имѣнныаа ка-
знь. швогда оубо сто перн'перъ. швог-
да же двѣстѣ. швогда же по различию
12 бывающею пакости. и не въземлетъ ни-
чтоже прѣпрѣвыи гробы же възкопа-
вающии. аще оубо съ шроужниемъ бѣ-
15 хохъ. м'чемъ главы ихъ да шт(ь)сѣкоуть.
аще же безъ шроужия. на копаніе
златне роуды слези бывають. аще же
18 тѣлеса мрътвыхъ или кости подвижа-
юще и прѣвращающе. оубози оубо
соуще коньчинею моучниши боудють.
21 аще же чьстнии и богати. расхытити' се
имѣнне ихъ и скрозѣ градъ пороугани
бывше въ заточение послають се. инако
24 же ш гробѣхъ сыгрѣшающе. въ зато-
чение посланіи соуть. или на копа-
ніе златне роуды шсоудеть се.
27 **Глав(а) .кѣ.**¹ Аще кто тъкмо покоусить
се поети женѣ св(е)щеноу д(ѣ)вицоу.
мчемъ да шт(ь)сѣкоуть главою его.
30 **Презвѣтеръ** же или днаконъ. или ипо-
днаконъ. по поставлении аще шженить
се. да извъръжет се шт(ь) причин'та. и
33 съ имѣниемъ его вданъ боудеть въ

украо, четвороструко, и у народну
благајну четвороструко; а буде ли по
истеку године разоткривен, само да да
украдено или његову вредност; исто
толико и у народну благајну.

О гробокрадицама начелно говори
дванаеста грана четрдесет осме књи-
ге, у којој се каже да подлежу одго-
ворности – и имовинској и кривичној.
Казна за имовину је понекад сто пер-
пера, понекад двеста, а понекад за-
висно од учињене штете. и ништа да
не узме онај ко победи на суду. А они
који прекопавају гробове, уколико
беу са оружјем, мачем главе да им
се одсеку; уколико, пак, без оружја –
на копање златне руде да бивају
слати. Уколико тела мртвих, или ко-
сти, подижу и преврћу – ако су, да-
кле, убоги, биће крајње кажњени, а
ако су уважени и богати, одузеће им
се њихова имовина и, пошто кроз
град буду осрамоћени, послаће се у
заточеништво. А они који се на дру-
ги начин огреше о гробове, шаљу се
у заточење или осуђују на копање
златне руде.

Глава 29.¹ Ако ко само покуша да уз-
ме за жену свештену девицу, мачем
да одсеку главу његову. Презвитер,
или ђакон, или ипођакон ожени ли се
по рукоположењу, да се извргне из
свештенства и са његовом имовином

2 же нема М | 2–4 ум. шбличенъ бывъ... толикожде, V 1167 τὸ ἀπλοῦν | 5 добръ, γενικῶς | 6 десети Р С | 7 рече] рекоше Р | въ нѣниже рече нема М | 8 грѣховныи] грѣв'ныи (!) С | 10 сто] .р. Р М | 11 двѣстѣ] .с. М | 12 въземлетъ] въз'метъ С | 12–13 ум. и не въз'метъ ничтоже прѣпрѣ-
выи. V 1167 καὶ ἄτιμος γίνεταὶ ὁ καταδικαζόμενος | 15 да шт(ь)сѣкоуть] да оусѣкноуть С | 18
тѣлеса, τὰ λήψανα | 18–19 подвижающе и прѣвращающе, μετακινούντες | 20 коньчине] коначине
М. гр. ἄκρω | 21–23 и богати... пороугани бывше нема V 1167 | 22 скрозѣ] своѣ (!) М | 23 въ
заточение послають се, депортаτεύονται | 28 женѣ нема Р | 29 шт(ь)сѣкоуть] оусѣкноуть С | его]
келохъ С | 30 Презвѣтеръ Р | 30–31 иподнаконъ] подѣднаконъ Р | 31 по поставлении, μετὰ τῇ
χειροτονίᾳ | 33–1 въ градскыи люди, τῇ βουλῇ τῶς πόλεως

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .кѣ.

- градъскыне люди. в немже причѣтъники
бѣше. жени же се второе чѣтъ. или
3 вдовоу или поущеницю поимъ. или
правилы или законы ѡт(ъ)реченоу. на
ниъ болшии не възидеть степень. нь
6 аще и възидеть. да оустроить се пакы
въ прѣвѣмъ.

286

- Глав(а) .лѣ.¹ || Не достонть родите-
9 лемъ. хотецимъ чедомъ ихъ въ мниш-
скыи чинъ вниити или въ причѣтъ
възбранати. ни того ради тъкмо на-
12 слѣдѣна лишити ихъ. нь аще оубо ѡ
нихъ завѣщаваютъ. потрѣбоу имѣють
три чести вставити имъ. аще же не
15 завѣщають. власть имѣють не завѣ-
щати ради възети все аще же цр(ъ)-
к(ъ)вы или монастыре вставляше.
18 мирьскии члов(ѣ)ци пакы боудотъ.
вса наслѣдѣна ихъ. и села или ино что
таковоѣ. монастырь и цр(ъ)кы да въз-
21 метъ.

- Глав(а) .лѣ.² Гл(агол)ет' же книгъ де-
ветыхъ свѣтъ. седмоѣ грани запо-
24 вѣдъ прѣваа тъкмо. іако иже ц(ѣ)-
с(а)р(е)ви досадить. не моучит' се и
ничтоже зла или жестока не поды-
27 метъ. аще бо ѡт(ъ) простоты оума рече.
небрѣгомъ іестъ. или ѡт(ъ) безоумѣна.
и пол(н)лованъ боудеть. или іако прѣ-
30 вѣдѣнъ быбъ. прощенъ боудеть. въз-
вѣщаіеть же се ѡ томъ ц(ѣ)с(а)ревѣ.
и ть по под(о)вию лица да соудить.

да буде предат веѣу града у којем беше
свештено лице. Чатац који се ожени
по други пут, или узме удовицу, или
распуштеницу, или забраѣну прави-
лима и законима, да се на други – веѣи
степен не поине, али ако се и поине, да
се распореди опет у претходни.

Глава 32.¹ Не треба родитељи својој
деци, која желе да ступе у монашки
чин или у свештенство, да забрањују;
нити само због тога да их лише на-
слеђа, него ако, дакле, за њих заве-
штају, дужни су три дела да им оста-
ве. А ако не завештају, властни су да
због незавештања узму све. Уколи-
ко, напустивши цркве или манасти-
ре, опет буду мирјани, цело њихово
наслеђе – и поља или друго нешто
слично – манастир и црква да узме.

Глава 36.² Само одредба прва седме
гране девете књиге свѣтъ говори да
се онај ко цара увреди не кажњава, и
да ништа лоше или сурово неће под-
нети. Ако је, наравно, због простоте
ума рекао – занемарује се; или из без-
умља – биће помилован; или му је
нанета неправда – опростиће му се. А
цар о томе да се обавести и тај према
подобности лица да суди – да ли тре-

4 ѡт(ъ)реченоу, ἀπὸ ρεσμενῆν | на] нь (= на) орт.-јез. црта М | 5 болшии] на болши Р М | 7
въ прѣвѣмъ, τῷ προτέρῳ | 9 хотецимъ С М | 12 лишати С | 13 завѣщаваютъ, διατυλοῦσιν | 14
чести, οὐγύας | 15 завѣщають] завѣщаваютъ М | 18 боудотъ] да боудотъ Р | 19 или нема С |
19–20 ум. вса наслѣдѣна... таковоѣ, V 1167 πάντα τὰ δίκαια | 24 тъкмо] такмо М; V 1167 καὶ
μόνη | 24–25 ц(ѣ)с(а)р(е)ви] ц(а)ревѣ Р М | 26 ничтоже] ничто С | 27 зло или жестоко Р | 26–27
не подыметъ] подыметъ С | 31 ц(ѣ)с(а)ревѣ] ц(а)ревѣ Р М | 32 ть] та орт.-јез. црта М | по
под(о)вию, ἐκ τῆς ποιότητος

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .лѣ. ² Испред овог поглавља на марг. С бр. .лѣ.

аце дльжьнь ксть прости. или моу-
чить.

- 3 И¹ ако малое досаждение ксть. бы-
вающее болариноу или властелю. или
с(ве)т(ите)лю и сновникоу. и ако до
6 скончання единого лѣта ѿ таковомъ
бывають гл(агол)ь. главнаа же моука
повелѣна ксть. пишуцимъ вльшьв-
9 ные книги и почитающимъ е и силоу
ихъ гл(агол)юцимъ к нѣкимъ.

- Граны десетые. глав(а) .ѧ.² Ико на
12 всако лѣто прѣдлагаетъ слово икономъ.
ѿ своимъ правлении еп(и)с(коу)-
поу. и ѿт(ь)дають ѿт(ь)ветъ. аще что
15 ксть изглоубиль (!) или что прихвѣрь.
аще же скончають се не положивъ сло-
весе и исправления. повин'ни боудють
18 томоу наследници его. повиннь бо
ксть и ѿт(ь) лѣности. и аще немо-
гоуцимъ исправити ѿт(ь)дасть.

- 21 Ико³ по поставлении еп(и)с(коу)пъ-
ства. аще стежитъ что еп(и)с(коу)пъ ||
не можетъ или завѣщати ѿ таковыхъ.
24 или ѿт(ь)дати комоу что своимъ
емоу. аще не ѿт(ь) родитель или
ѿт(ь) стриевъ или ѿт(ь) братие. нѣ-
27 каа прѣидише (!) к немоу. а яже въ
еп(и)с(коу)пствѣ стежа. цр(ь)к(ь)ви
приходъ соуть еже ксть еп(и)с(коу)пъ.
30 и по скончании его. ѿ таковыхъ сте-
жанихъ икономъ слова истезани боу-
дють. а яже прѣжде еп(и)с(коу)пъ-
33 ства стежа. и ѿт(ь)дати и продати и

ба да опрости или да казни.

И¹ мала увреда да је упућена боља-
рину, или властелину, или јереју или
достојанственику, да се до краја теку-
ће године због тога покрене поступак.
Казна, пак, одсецањем главе пропи-
сана је за оне који пишу књиге о врац-
бинама, и за оне који их читају и њи-
хову моћ казују некима.

Гране десете, глава 1.² Да сваке
године економ подноси рачун епи-
скопу о свом управљању, и даје одго-
вор да ли је нешто изгубио или сте-
као. Уколико умре, не положивши
рачун о управљању, одговорни за то
биће његови наследници, јер је одго-
воран и због лености; као и ако је дао
онима који не могу (то) да воде.

Ако³ по постављењу на епископство
стекне епископ нешто, од тога не мо-
же ни завештати ни поклонити сво-
јима уколико му није припало од
родитеља, или од стричева, или од
браће. А то што је у епископству
стекао, да буде приход цркви чији је
епископ. И по његовој смрти еконо-
ми ће о таквом иметку положити ра-
чуне. А оно што је пре епископства
стекао, то је властан и да поклони, и

1 дльжьнь] дльжанъ М | 1-2 моучити Р С М | 4 болариноу, ѿрхонти | властелю] властелиноу С |
боларъ властелиноу Р | властелю, ѿлѣтѣ | 4-5 или с(ве)т(ите)лю, каѿ іереѿ | 7 бывають гл(агол)ь,
кнѣѣтъ | 15 изглоубиль (!) грешка писара, треба изглоубиль као у Р С М, гр. βλάψας | или] и М |
16 же нема С | 17 и нема Р С М | повин'ни боудють] повин'нь боудеть Р | 19 ксть] ксть томоу
Р | 19-20 немоуцимъ Р, гр. ἀπόροις | 20 исправити нема V 1167 | 21 Ико] Глав(а) .ѧ. ако Р, Ико]
аще С | 21-22 по поставлении еп(и)с(коу)пства, μετὰ τὴν ἐπισκολείαν | 23 или] ли Р | 24-25 или
ѿт(ь)дати комоу что своимъ емоу нема V 1167 | 27 прѣидише (!) грешка писара, треба прѣ-
идише као у Р С М | 27-29 ум. а яже въ... еп(и)с(коу)пъ, V 1167 ἀλλὰ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ
διαφέρουσι | 29 приходъ] приход'на Р С М | соуть] соудъ М | 32 яже] еже С | 33 и ѿт(ь)дати и
продати, καὶ ἐκποιῶσι

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .ѧв. ² Испред овог поглавља на марг. С бр. .ѧг. ³ Испред
овог поглавља на марг. С бр. .ѧд.

завѣтъ положити въ нихъ власть имать.

- 3 **И**ко¹ аще иер(и)с(коу)пъ. или причѣт-
никъ коего любо степене. или цр(ь)ко-
в(ь)наа днакониса. скончаютъ се не
6 завецавше въ своеѣмъ имѣнии. и не
имоще законныхъ наследникъ. сихъ
имѣние да вдасть се цр(ь)к(ь)ви въ
9 нѣмже поставленъ бѣше.

Грани прьвое на десете. глав(а) .а.²
аще мнихъ въ воинство въидеть.

- 12 или въ инъ житѣискы вбразъ. имѣние
оубо его да встанеть въ монастыри въ
немже постриже се. тѣ же въ люди
15 страны тоѣ да вчтень боудеть дати
дань. аще же кто из монастыра въ
монастырь прѣидеть. имѣние его въ
18 прьвѣль монастыри да встанеть въ
немже постриже се. игоумени же оубо
да не приемяють его. да възбраняють
21 же семоу бывать и иер(и)с(коу)пи и
архимандрите.

- Г**лав(а) .г.³ **И**ко приходещенъ въ мниш'-
24 скоѣ житіе. аще свободни и аще
рабн. прьвое три лѣта да прѣтр'петь
въ монастыри. не постригыше се. и
27 ризы носеще мирскыѣ. и оучеще се
с(в)етымъ писаниемъ. и житіе свое
исповѣдеть вт(ь) которыѣ чести бѣ-
30 ше. рекше рабн или свободни. и внноу
іеіеже ради хотеть пострѣци се. іеда
когда лоукави боудоуть. и да поучени
33 боудоуть. и аще претрѣпетъ тако три

да поделити, и да завешта.

Уколик¹ епископ, или свештено ли-
це било кога степена, или црквена
ѣакониса, умру не завештавши своју
имовину, а немају законитих наслед-
ника, њихова имовина да се да цркви
у којој беху рукоположени.

*Грне једанаесте, глава 1.*² Ако монах
ступи у војску или у други вид жи-
вота, имовина његова, дакле, да оста-
не у манастиру у којем се постригао,
а он да буде уврштен међу људе тога
места порез да даје. А уколико неко
пређе из манастира у манастир, ње-
гова имовина да остане у првом ма-
настиру у којем се постригао. Игума-
ни, дакле, да га не примају. И епи-
скопи и архимандрити да забрањују
то да бива.

*Глава 3.*³ Они који ступају у монашки
живот, било да су слободни или ро-
бови, најпре три године да издрже у
манастиру не постригавши се, но-
сећи световне хаљине и учећи *Свето*
писмо. И да свој живот исповеде – од
којег су сталежа, односно робови
или слободни; и разлог због којег
хоће да се постригу. Буду ли некада
лукави – поучени да буду. И ако тако
издрже три године у манастиру и по-

5–6 не завецавше въ своеѣмъ имѣнии, ἀνευ διαθήκης | 6 своеѣмъ] своихъ М | 6–7 не имоще] не имущихъ М | и не имоще законныхъ, гр. ἢ νομίμων | 9 поставленъ бѣше, κεχειροτόνηται | бѣше] быше Р С М | 13–14 въ немже постриже се нема V 1167 | 14 тѣ же] он же С | 14–15 въ люди страны тоѣ да вчтень боудеть, V 1167 ταξέως ἐπιχώριος γίνεται | 16 въ] въ инъ М | 18–19 въ немже постриже се нема V 1167 | 21 и¹ нема Р М | 22 архимандрити С М. ἀρχιμανδρίται | 24 аще¹] аще же Р С М | 25 да притр'пить С М | 28–30 и житіе свое... бѣше, καὶ τὴν τύχην αὐτῶν ὁμολογοῦνται | 29 которыѣ] которыѣ же М | 32 лоукаво боудеть Р, лоукава боудеть М, гр. πονηρὰ ἐστὶ | 33 три] трехъ Р

¹ Испред овог поглавља у С бр. .лѣ.

² Испред овог поглавља у С бр. .лѣ.

³ Испред овог поглавља у С бр. .лѣ.

лѣта въ монастыри. и достонни иаветь
се мнишскаго житиѧ. тогда да по-
3 стрн|жени боудоуть. и аще и рабъ
боудеть ѡт(ъ) работы свободить се.
аще же кто прѣжде скончаниѧ три
6 лѣтъ порабоцають ѧго гл(агол)е. іако
оукрадь нѣкоѧ имѣніе прѣѣже въ
монастырь. не дати ѧго въскорѣ из-
9 ваѣши. нъ прѣвое да покажетъ и ис-
правитъ ѡ немъ іако и рабъ іестъ. и въ
татѣѣ и въ злыхъ винахъ сын ѡт(ъ)-
12 бѣже. и тогда ѧго да помнетъ. и съ
имѣніемъ с нимже въ монастырь
въиде. дастъ же іемоу вѣроу и г(о)-
15 с(поди)нъ ѧго. іако ничтоже зла тако-
выхъ ради не створитъ іемоу. аще же
сицевыхъ не исправитъ ѡ немъ. и тѣ
18 въздръжаниемъ іавитъ се добль. и аще
не прѣидоше и іеще три лѣта да прѣ-
боудеть въ монастыри. и по трехъ лѣ-
21 тѣхъ достоннъ іавль се. да прѣбыва-
ють въ оудръжаниѧ мнишскаго жи-
тиѧ. аще и рабъ бѣше или свободнъ.
24 ни ѡт(ъ) кого же прочеѧ ѡ томъ
испытаніѣмъ. аще и прѣжде съгрѣшилъ
боудеть. и іакоже под(о)бно краденаѧ.
27 аще где любо ѡбрѣцоуть се. пакы
г(о)с(поди)ноу ихъ в'дани боудоуть.
Таже заповѣдь рече¹. Іако іеп(и)-
30 с(коу)пъ игоумена или архимандрита
кожеждо монастыра. не въсма по сте-
пени и по старѣишнѣствоу да поста-
33 вляють. нъ ѧгоже мниси вси ра-

кажу се достојни монашког живота,
тада да буду пострижени. Уколико и
роб буде, ропства да се ослободи. А
ако га ко пре истека три године по-
робљава, говорећи да је укравиши не-
какав иметак прибегао у манастир,
не дозволити да га брзо извуче, него
најпре да покаже и докаже за њега —
и да је роб и да је услед крађе и лоших
преступа одбегао, те тада да га узме
са иметком са којим је у манастир
ушао. А њему и господар његов да
пружи уверавање да му ништа лоше
због тога неће учинити. Уколико све
ово не докаже за њега, и тај се под-
вигом покаже као скроман, іако и
нису још протекле три године, да
остане у манастиру. А после три го-
дине, кад се покаже да је достојан, да
остане у подвигу монашког живота
било да је био роб или слободан. Ни
од кога убудуће о томе да не буде
испитиван, макар да је раније и са-
грешно. А, разуме се, оно што је укра-
дено, ако се било где нађе, поново
господару њиховом да буде предато.

Иста одредба рече¹ да епископ игу-
мана или архимандрита, било којег
манастира, не поставља нипошто пре-
ма степену и према старешинству, не-
го онога кога сви најтрезвенији мо-

3-4 и аще и... свободить се. V 1167 καὶ δουλείας ἐλευθεροῦνται | 9-10 и исправитъ нема V 1167 | 11 злыхъ. ἀτοχοῖς | 13-14 въиде въ монастырь инв. Р М | 14 и нема Р С М и гр. | 18 въздръ-
жаниемъ. ἐκ τῆς ἀσκήσεως | добль] добрь М. гр. σεμνὸς | 19-20 да прѣбоуде М | 22 въ
оудръжаниѧ] въ въздръжаниѧ М | 27 ум. пакы, гр. τῷ πάλαι | 28 ихъ нема V 1167 | в'дани] дана
С. въдана Р М | 30 игоумена. τὸν ἀββᾶν | архимандрита, ἀρχιμανδρίτην | 31 монастыре М | 32 и
по старѣишнѣствоу нема V 1167 | 33 вси мниси инв. Р М | 33-1 разоумѣиши, εὐπόλητοι

¹ Испред овог поглавља у С бр. .лѣ.

зоу(мнѣ)ишии. избероу(т)ь. с(вѣ)тымъ
 3 иу(а)нг(е)лиемъ заклінающе се. и
 гл(агол)юще. іако не люб(вѣ) дѣла или
 инше коіеи любо вещи избраше. нъ вѣ-
 доу(т)и іего правовѣрна и цѣломоудръ-
 6 на. и правленіи достойна. и могоу(т)и
 храни(т)и оуставъ мнишскыи. и мона-
 стырское строеніи. таковаа же и ѿ
 9 женскихъ монастырехъ. и ѿ жили-
 щихъ св(ѣ)щеныхъ д(ѣ)вицъ. сиа же
 реч(ѣ) и третіи на десете заповѣдъ
 12 тоіежде грани. приложьшии се. іако
 под(о)баетъ избраніи творити. ||
 ѿт(ѣ) прьваго и тако по степени и по
 15 прочимъ. прьви бо достонни іавльше
 се. чьст(ѣ)ише соу(т)ь соу(т)ихъ по
 нихъ.
 18 Третьіи на десете грани. глав(а) .г.¹
 іако аще воинъ. или коу(п)ць. или про-
 стын члов(ѣ)къ. или инъ вроужникъ.
 21 въ воинскихъ станохъ прѣбываетъ.
 іакоже аще лѣтъ прѣбоудеть. да
 ѿжидаетъ іего жена іего. аще ни гра-
 24 маты ни вѣсти не приетъ ѿт(ѣ) него.
 аще же оуслышитъ іего оумрѣша. за
 инъ моужь да не ідетъ. аще не прѣ-
 27 жде сама. или родители іеи. или инъ
 нѣкто достовѣренъ. въпрашають во-
 инъ числа того. и писецъ въ немже чи-
 30 ноу воинствоваше. и старѣишнъ то-
 го чинъ. аще въ истинноу оумрѣ. и
 прѣдълежецоу с(вѣ)томоу іев(а)нг(е)-
 33 лию. и аще ти заклінающе се имъ. и

наси избираю. заклињу(т)и се *Светимъ*
јеванђелемъ и изјављују(т)и да га иза-
 браше не ради пријателства или не-
 ке друге ствари, него знају(т)и га као
 правоверна и целомудрена, и управ-
 ля(т)и достојна, и кадра да чува мона-
 шки устав и манастирски поредак.
 Исто то важи и за женске манастире.
 и за жилишта свештених девица. А
 ово рече и тринаеста одредба исте те
 гране, додају(т)и да избор [не] треба
 вршити од првог и тако по степени-
 ма, редом, јер ако се први показаше
 као достојни, у предности су у односу
 на оне што следе после њих.

Тринаесте грани, глава 3.¹ Ако вој-
 ник, или трговац, или обичан човек,
 или ко други под оружјем пребива у
 војним стаништима, ма колико годи-
 на да остане, његова жена да га чека,
 іако ни писма ни вести не прими од
 њега. А ако чује за њега да је умро,
 да не пође за другог човека уколико
 претходно сама, или њени родитељи,
 или неко други поуздан није питао
 војнике тог састава, и записничаре у
 чијој јединици војниствоваоше, и ста-
 решине те јединице, да ли је заоста
 умро. И кад им се испред положеног
Светоу јеванђела ти зауну и на хар-

1-3 с(вѣ)тымъ... и гл(агол)юще, V 1167 ἐπὶ τῶν εὐαγγελίων λέγοντες | 3 люб(вѣ) φίλιας | 6
 правленію M | 7 оуставъ, ἐπιστήμην | 9 монастырехъ P M | 9-10 и ѿ жилищихъ св(ѣ)щеныхъ
 д(ѣ)вицъ нема V 1167 | 12 приложьшии се | приложиши се C | 13 ум. под(о)баетъ. V 1167 οὐ δεῖ |
 14 по² нема P | 19 коу(п)ць, σχολάριος | 19-20 простын члов(ѣ)къ. φοιδερᾶτος | 20 вроужникъ.
 ἑνοπλος | 21 въ воинскихъ станохъ, ἐν ἐξπιδίτῳ | 26 не ідетъ | не поідетъ C | 29 писецъ. τοὺς
 χαρτουλαρίου | 29-30 чинъ нема V 1167 | 30 старѣишнъ, τὸν τριβοῦνον | 30-31 того чинъ нема
 V 1167

¹ Испред овог поглавља на марг. С бр. .лѣ.

на хартии напишѹть. іако по истинѣ
 видѣше єго скончавша се. и хартию
 3 написанѹю | въземлетъ жена. и възъм-
 ши хартию. потомъ да прѣбоудеть
 лѣто єдино. и тогда закон'но да и-
 6 деть замоужь. аще же прѣс таковоѹю
 заповѣдь пондетъ. и та и моужь иже
 ю поєтъ іако любодѣици моучими
 9 боудѹть. кльнши же се и граматоу
 писавши. іако по истинѣ оумрѣ моужь
 єе. аще іавет' се сългавше. лишени
 12 боудѹть воннѣства. и десеть литръ
 перпера за виноу да оудадеть томоу
 єгоже повѣ(дѣ)ше оумърша. ии'же
 15 имать власть аще хоцетъ свою поєти
 женоу. аще же простыи боудеть
 члов(ѣ)къ ѡт(ъ) пръвыхъ редѹ того.
 18 и ѡт(ъ) старѣишины. прѣжде реченоє
 бываєтъ писаннє и клетва. аще же
 коупись ѡт(ъ) старѣишихъ єго. да
 21 бываєтъ извѣщеннє.

Глава(а) .Ѧ. Соут' виныи ихъже ради
 моужь подобно поуцаєтъ женоу. и
 24 вѣно приѡпрѣтаєтъ (!) и оудръжить.
 и хра|иниѣ оуда(ти) є хоте ѡт(ъ) брака
 иже с нею родившим се ємоу дѣтемъ
 27 аще боудѹть. аще вѣдоуци нѣкыє
 свѣтъ твореще на ц(ѣса)р(ъ)ство. и
 своємоу моужєви не іавить. аще ѡ
 30 прѣлюбодѣиани възьгл(агол)еть на ню
 нѣкто и іавить се истина. аще кымъ
 33 любѡ вбразомъ ѡ животѣ моужа сво-
 єго злоє свѣцаєтъ. или ины нѣкыє

тији напишу да га занста видеше
 скончалог, жена да узме написану
 хартију; и пошто узме хартију, потом
 да остане једну годину, па законито
 да се уда. Уколико се мимо такве од-
 редбе уда, и она и муж који ју је узео
 да буду кажњени као блудници. А и
 они који су се заклели и уверење
 написали да је њен муж заиста умро,
 покаже ли се да су слагали, да се
 лише војске и десет литри перпера за
 кривицу да дају томе за кога рекоше
 да је умро. А он је властан, ако хоће,
 своју жену да узме. Уколико буде
 обичан човек, од челника тога *реда* и
 од старешине напред речено писмо
 бива и заклетва. А уколико је тргов-
 ац, извештај да дају његове старе-
 шине.

Глава 4. Разлози због којих муж о-
 правдано отпушта жену, а мираз до-
 бија, и задржава, и чува да би га дао
 деци рођеној с њом у браку, уколико
 постоје – јесу: ако зна за неке који
 творе заверу против царства, а своє
 мужу не открије; ако за прелубочин-
 ство говори неко против ње и пока-
 же се да је истина; ако на било који
 начин рђаво ради о животу свога му-
 жа или, знајући за неке друге који се

2 єго видѣше инв. Р М | 2–3 хартию написанѹю тѣν прᾱξιν | 4 потомъ] и потомъ Р С М, V 1167 нема | 5 да нема Р | 6 прѣс] прѣзъ Р С М | 10–11 іако по истинѣ оумрѣ моужь єе нема V 1167 | 14 повѣ(дѣ)ше конј. према Р С М | 15 поєти свою инв. Р М | 16–17 простыи боудеть члов(ѣ)къ, σχολᾱριος ἦν | боудеть простыи инв. С | 17 редѹ того, τῆς σχολῆς | 18 старѣишины, τοῦ ἀκτουαρίου | 19 же нема С | 20 коупись, φοιδεράτος | ѡт(ъ) старѣишихъ, παρὰ τοῦ ὀπτιονος (једн.) | 21 извѣщеннє нема V 1167 | 24 вѣно] вино Р | приѡпрѣтаєтъ (!) грешка писара; треба приѡпрѣтаєтъ као у Р С М и гр. – κερδένει | 25 оуда(ти) конј. према Р С М

свѣщавающе зло на моужа иеѣ вѣдоу-
 цини не повѣсть иемоу. аще съ вѣнѣ-
 3 шиниини моужи пиетъ въ кръчмѣници.
 или индѣ гдѣ. или мылет' се в бани с
 инли не хотецоу моужевн иеѣ. аще бес
 6 повелѣниа иего вѣнѣ домоу своего
 прѣлежитъ не оу родитель своихъ. аще
 не самъ безъ речен'ныхъ винъ вт(ь)-
 9 ринетъ иеѣ.

И жена же распуцаиетъ се с моужемъ.
 и прѣжде брака даные иен дары приу-
 12 вѣрлет' и оудръжитъ хранени. и
 оудати ие хотеци вт(ь) того брака с
 инимъ родившим се иен дѣтемъ. аще
 15 воудотъ. винны же ихъже дѣла ра-
 споуцаиетъ се. се соутъ. аще что зло на
 ц(ѣ)с(а)р(ь)ство свѣщаиетъ. или иные се
 18 свѣщавающе вѣдын. ц(ѣ)с(а)рени не
 явитъ самъ или инѣмъ нѣкимъ. аще
 кымъ любо лицемъ в животѣ иеѣ злоиѣ
 21 свѣщаиетъ. или инѣхъ свѣщающихъ
 на животъ иеѣ. вѣдын не повѣсть иен.
 и не потыцит' се по закономъ вт(ь)-
 24 мстити иеѣ. аще цѣломоудрие иеѣ на
 прѣлюбодѣиание потыцит' се свѣща-
 ти. аще гла(гола)въ на ню моужь в
 27 прѣлюбодѣиани. не вбличитъ ни по-
 кажетъ в сем' же. не тькмо прѣжде
 брака данаго иен дара моужь вт(ь)ще-
 30 титъ се. нь и дроугоу третнюю честь
 вт(ь) иного своего имѣниа дастъ ие-
 ие. (!) и вт(ь) соудни моужы подыметъ.
 33 юже хотѣше подыети жена всоуждена

договарају против њеног мужа, њему
 не исприча; ако са страним људима
 пије у крчми или негде другде, или се
 мије у купатилу са онима са којим не
 жели њен муж; ако без допуштења
 његовог изван свога дома преноћи,
 не код својих родитеља; уколико сѣм,
 без речених разлога њу не одбаци.

И жена се распушта са мужем, и дате
 јој пре брака дарове добија и задржа-
 ва да их чува, и ако жели даје деци
 рођеној с њим из тог брака, ако их
 има. А разлози због којих се распу-
 шта су ови: уколико нешто лоше
 против царства договора, или знају-
 ћи друге који се договарају не обаве-
 сти цара сѣм или преко неког другог;
 уколико, знајући да се посредством
 било ког другог лица о њеном живо-
 ту рђаво договора, или знајући друге
 да јој о глави раде, не каже њој и не
 постара се, према закону, да је зашти-
 ти; уколико настоји њену целомудре-
 ност да усмери на прељубу; уколико
 муж, оклеветавши је за прељубу, не
 разобличи је, нити докаже то, не само
 за предбрачни дар који јој је дао муж
 да се оштети, него да и другу трећину
 дела од другог свог имања њој да, а од
 судије да поднесе ону казну коју је
 предстојало жена да поднесе да је
 осуђена за тако нешто; уколико са

1 свѣщавающе] свѣщающе Р, свѣщавајушиѣ С М | на зло инв. С | 3 пиетъ въ кръчмѣници, συμποσίῳ | 4 или индѣ гдѣ нема V 1167 | гдѣ] нѣгдѣ Р С М | 7 прилѣжитъ М | 10 распуцаиетъ се с моужемъ, στέλλει ὁλοῦδιον | 15-16 винны же... се соутъ нема V 1167 | 16 зло нема Р М | 16-17 зло свѣщаиетъ, βουλεύσῃται | 18 ц(ѣ)с(а)рени] ц(а)рени М | 25-26 свѣщати] свѣща-
 вати Р | 27 не вбличитъ, нема V 1167 | ни вбличитъ Р М | 30 дроугоу третнюю честь, ἑτερον
 τρίτον αὐτῆς καὶ | 31-32 дастъ иеѣ нема V 1167 | ие(!) грешка писара; треба ии као у Р С М | 32
 моужкоу Р М | 33 жена подыети инв. Р

бывши въ таковыхъ. аще съ иною жи-
 веть въ своемъ домоу || или въ томъ
 3 градѣ. и та възвѣстити ѿмоу въ томъ
 или сама или инѣмъ нѣкимъ. ииже
 не ѡт(ъ)стоупити ѡт(ъ) того. въ семъ
 6 же дроугою третнюю честь прѣжде
 брачнаго дара приобрѣщеть жена. и
 то хранити вдати хотещи ѡт(ъ) того
 9 брака с нимъ родившим се ии дѣтемъ.
 аще оубо прѣс таковыи вины моужь
 поустити женоу. погоубити даръ иже
 12 даль ии боудеть прѣжде брака. и дроу-
 гою третнюю честь ѡт(ъ) своего
 имѣнниа вдасть ии. аще же жена се
 15 створитъ. свѣнь прѣжде писаныхъ
 винъ с моужемъ распоустити се. по-
 гоубити вѣно. к симъ же и въ монастырь
 18 прѣдана боудеть. прѣбывати въ немъ
 все д(ъ)ни живота иеи. имѣнние же ие
 раздѣлитъ се. дѣти оубо възмоутъ ѡс-
 21 моую честь. монастырь же четвртоую
 честь. аще же не боудоутъ дѣти. нъ
 родители иеи. аще не боудоутъ свѣцали
 24 с нею въ распоу|щенни. ти оубо възе-
 млютъ четвртоую честь. монастырь
 же ѡсмоую. аще же свѣцали боу-
 27 доутъ с нею родители въ распоуще-
 нни. все имѣнние иеи монастырь възе-
 млеть. моцно же таковаа гла(гола)ти
 30 и соудити.¹

И въ моужии безъ вины поустившимъ
 женоу свою. по сто девети на десете
 33 новѣи заповѣди. иже гла(гола)еть рав-

другомъ живи у своемъ дому, или у томъ
 граду, и та га обавести о томъ, или
 сама или преко некоего другого, а онъ одъ
 того не одустане – збогъ того другому
 третнюю дела предбрачногъ дара до-
 биѣа жена, те то чува да би дала деци
 изъ тогъ брака са нимъ роженое. Ако,
 дакле, и поредъ такве кривице мужъ
 отпусти жену, изгубиће даръ коѣиъ жојъ
 дао пре брака, и другому третнюю дела
 одъ свогъ имаѣа даѣе ѡю.

А ако жена то учини: безъ раније
 записанихъ разлога се распусти с му-
 жемъ, изгубиће миразъ. а узъ то биће
 предата у манастиръ да у њему преби-
 ва све дане живота свога. Њено има-
 ѣе ће се разделити. Деца ће, дакле,
 узети осми део, а манастиръ четврти
 део. Ако нема деце, онда ће родите-
 ѣи ѣени, уколико се нису сагласили
 са ѡмомъ око развода – узети, дакле,
 четврти део, а манастиръ осми. Уко-
 лико се буду сагласили са ѡмомъ роди-
 тельиъ око развода, све имаѣе ѣено
 узима манастиръ.

Тако се може говорити и судити и
 кадъ се ради о мужу коѣиъ безъ разлога
 отпусти жену свою, према сто де-
 ветнаестој Новели коѣа каже да под-

1 въ таковыхъ нема V 1167 | 2 въ домоу своемъ ии. Р М | 3 възвѣстити Р, гр. ὑπομνησθεῖς | 5 ѡт(ъ)стоупити Р С М | ѡ и въ Р М и гр. – καὶ ἐπὶ | 6 же нема М | 7 жена нема V 1167 | 8–9 ѡт(ъ) того брака с нимъ родившимъ се, V 1167 ἐπὶ γάμου | 10 прѣс] прѣзъ Р | вины, αἰτίας | 11–12 иже даль ии боудеть прѣжде брака нема V 1167 | 12–14 ум. и дроугою... вдасть ии, V 1167 καὶ ἄλλο τρίτον αὐτῆς | 14 вдасть] оудастъ Р М | 15–16 свѣнь... распоустити се нема V 1167 | 16 винъ] кингъ и винъ Р | 19 д(ъ)ни нема V 1167 | имѣнние] и имѣнние Р | 20 възмоутъ] възем- лютъ Р С М | 24 с нею нема V 1167 | 27–28 с нею родители въ распоу|щенни нема V 1167 | 30 и соудити нема V 1167

¹ Реченица се не прекида овде, већ се наставља у тексту коѣиъ следи.

нама быти казнѣмъ непод(о)бныхъ рас-
поущенни. и моужа такожде повинна
3 творитъ. равна таковыма иже на же-
ноу повелѣна быше.

Бес пакости же раздрѣшають се бракъ.
6 аще моужь три лѣта не възможеть
быти съ женою. и аще пострижеть се
единый ѡт(ъ) нея. и аще моужь пленень
9 боудеть. и за петь лѣтъ не боудеть
вѣсти ѡ немъ. аще живъ есть или
мрътъвъ. а еже по воли и по свещани-
12 ю раздрѣшати бракъ. реч(е)но оубо
быс(тъ) прѣжде. погнѣе же ѡт(ъ) прѣ-
жде реченье || четвертьне на десете
15 новыне заповѣди. и пакы ѡбнови се
ноустинианомъ ц(ѣ)с(а)ремъ.

Глава(а) .ѣ. Ико всхыщае или скривае
18 чоуждоу рабоу блочаницоу соущу. ни
яко оукрадае рабы и ѡт(ъ)воде. ни
якоже тать не казнит' се ибо не татвы
21 ради. нь сласти ради створи то. аще
бо и дври нѣкто развнѣтъ оу блоча-
нице. и въшд'ше дроужни не ѡт(ъ)
24 него въведени. покрадоутъ имѣние не.
не приметъ казни ни вѣмѣнить се
ямоу въ тат'боу.

једнаке буду казне за неоправдане
разводе – и муж се такође окривљује
подједнако ономе што против жене
беше прописано.

Брак се разводи без штете: ако муж
три године не може да буде са же-
ном; и ако се постриже једно од њих;
и ако муж буде заробљен и пет годи-
на не буде вести о њему да ли је жив
или мртав. А оно што је о томе рани-
је, дакле, речено – да се слободно и
по договору раскида брак, укинато
напред поменутом четрнаестом *но-
велом* – опет обнови цар Јустинијан.

Глава 5. Онај ко отме или скрива
туђу робинју блудницу, неће се ка-
знити – ни као крадљивац који од-
води робинје, ни као лопов, јер учини
то не крађе ради, него сласти ради.
Уколико би неко и двери блуднице
развалио, а ушли други које није он
увео да покраду њен иметак, неће би-
ти кажњен. нити ће му се у крађу
приписати.

1 казнѣмъ] кзыѣмъ (= казнѣмъ) орт.-јез. црта М | непод(о)бныхъ. τῶν ἀλόγων | 1–2 распоуше-
нии] быти распоущены М | 3 равно Р М | 4 повелѣна быше] поущена быше Р. гр. ὀρίσθαισιν |
8 единый ѡт(ъ) нея нема V 1167 | 9 петь] .ѣ. Р | 11 и] или М. гр. καὶ | 16 оустинианомъ Р |
ц(ѣ)с(а)ремъ] ц(а)ремъ Р М | 19 оукрадае рабы и ѡт(ъ)воде. ἀνδραποδιστῆς | 22 дври] двѣры
С, двери М | оу нема Р

Садржај

Законоправила Светога Саве

Слово о седам светих и васељенских сабора (прва уводна глава).....	1
Први васељенски сабор (у Никеји)	1
Други васељенски сабор (у Константинограду)	2
Трећи васељенски сабор (у Ефесу).....	4
Четврти васељенски сабор (у Халкидону).....	6
Пети васељенски сабор (у Константинограду).....	10
Шести васељенски сабор (у Константинограду)	13
Седми васељенски сабор (у Никеји)	15
И још о свим светим саборима и о времену редоследа њиховог – који по којем беше	18
Помесни сабор 1. (у Антиохији).....	18
Помесни 2. (у Анкири)	19
Помесни 3. (у Новој Кесарији)	20
Васељенски 1. – по реду 4. (у Никеји)	21
Помесни 5. (у Антиохији сиријској)	21
Помесни 6. (у Гангри)	21
Помесни 7. (у Сардикији)	21
Помесни 8. (у Лаодикији фригијској)	22
9. а васељенски 2. по реду (у Константинограду).....	22
10. а васељенски 3. по реду (у Ефесу).....	22
Помесни 11. (у Константинограду)	23
12. а васељенски 4. по реду (у Халкидону)	23
13. Помесни 13. (у Константинограду)	23
14. а васељенски 5. (у Константинограду).....	25

15. по реду, а васељенски 6. (у Константинограду)	25
16. по реду, а васељенски 7. (у Никеји)	26
Тумачење стиха који гласи: „Господе Исусе Христе Боже наш, помилуј нас“ (друга уводна глава)	29
Тумачење Светог изображенија вере, то јест: Верујем у једно- га Бога (трећа уводна глава).....	37
Тумачење молитве којој Господ Исус Христос научи ученике своје... „Оче наш који си на небесима“ (четврта уводна глава).....	41
Пролог, односно предговор сводитеља светих правила у четрнаест грана (пета уводна глава).....	44
Други предговор сводитеља правила која је по Петом сабору, са Шестог и Седмог, и оних по њима, приложио и припо- јио Апостолским правилима и оним са раније одржаних сабора	49
Титуле (тј. гране) зборника правила и одговарајуће главе сва- кој титули (шеста уводна глава)	52
Увод у Номоканон, то јест Законоправило, и излагање из ових књига садржаја свештених правила: светих апостола и седам светих васељенских сабора; али не само њих, него и помесних, и оних правила која су неки свети оци особно саставили, и како стоје по реду, и колико који сабор има правила	110
1. Излагање апостолских и отачких правила са тумачењима Алексија Аристина, ђакона и заклонохранитеља. Правила светих апостола	117
2. Светог апостола Павла црквених правила 17.....	159
3. Оба света и врховна апостола, Петра и Павла, правила 17.....	162
4. Свих светих апостола заједно, правила два.....	167
5. Свети и васељенски Први сабор у Никеји... Првог сабора, правила 20.	168
6. Светог помесног сабора у Анкири, правила 25	187
7. Светог сабора у Новој Кесарији, правила 15.....	206

8. Светог помесног сабора у Гангри, правила 20	216
9. Светог помесног сабора у Антиохији сиријској, правила 25	224
10. Свети помесни сабор у Лаодикији фригијској..., правила 59	244
11. Свети васељенски Други сабор	269
12. Правила Трећег светог и васељенског сабора светих отаца, сакупљених у Ефесу	276
Посланица светих отаца овога сабора свима правовернима	277
Истог сабора из Посланице епископима у Памфилији.	281
13. Четвртог светог и васељенског сабора у Халкидону, пра- вила тридесет.	283
14. Правила светог помесног сабора у Сардикији, то јест у Средцу. Двадесет и једно правило	306
15. Светог и помесног сабора у Картагини, правила 138	321
Преписи Кирила Александријског оцима овога сабора	409
Посланица Атика, епископа константинградског, овом сабору	410
Свети образац вере сабора у Никеји	410
Из Посланице овога сабора римском папи Келестину	411
16. О оном што се збило у Константинограду, о Агатију и Гавадију	413
17. Правила Шестог васељенског сабора у Константинограду, у Трулској палати.	414
18. Седмог васељенског сабора, који се по други пут сабра у Никеји, правила 22	474
19. Правила Првог и другог сабора, одржаног у Константи- нограду у цркви Светих апостола. Правила 17.	491
20. Три правила сабора сабраног у Константинограду, у чуве- ној цркви Божије мудрости, то јест у Светој Софији,	498
21. Из посланица светог и Великог Василија, упућених Амфи- лохију, епископу иконијском, и Диодору и некима други- ма, правила 91	499
Трећа посланица	529
Из Посланице светог Василија Амфилохију	542

Из Посланице светог Василија Диодору	543
Из Посланице светог Василија Григорију презвитеру	544
Из Посланице светог Василија сеоским епископима	544
Из Посланице светог Василија подчињеним му епископима – да не рукополажу за новац	544
Из Посланице светог Василија Амфилохију о Светом Духу. Глава 27. о неписаним обичајима	545
22. Истога (Василија Великог) 26 правила укратко о времену (запређења) за сагрешитеље	546
23. Истога (Василија Великог) о томе колика су и каква места епитимијама, односно запређењима	549
24. Истога (Василија Великог) поука презвитеру о божастве- ној служби, и о причешћу, и о онима који се не старају о запређењима	550
О причешћу	552
Истога (Василија Великог) о онима који се не старају о епитимијама, односно о запређењима	552
25. Истога, Василија Великог писмо Григорију Богослову о монашком устројству	553
26. Из Посланице светог Тарасија, архиепископа Константин- града, Адријану папи римском, разне главе из упутстава Божаствених писама, о томе да се не рукополаже за новац	563
27. Светог Дионисија, архиепископа александријског, о томе када треба у Велику суботу [оставити пост]	567
28. Светог Петра, александријског свештенотученика, пра- вила о онима који су отпали (од вере) у време гоњења и опет се покајали. Правила 14.	569
29. Светог Григорија Чудотворца, епископа Нове Кесарије, о збивањима при најезди варвара	572
30. Атанасија Великог, архиепископа александријског, Амону монаху о онима који се ноћу саблажњавају	575
Из Друге посланице	575

Истога (Атанасија Великог) из Девете празничне посланице о озакоњеним књигама	576
31. Из Посланице Атанасија Великог, Руфинијану епископу	577
32. Из беседа светог Григорија Богослова о истим тим књигама	577
Светог Амфилохија Селеуку, о истим тим књигама	578
33. Светог Григорија Ниског Литоју, епископу мелетинском, правила 8	580
34. Тимотеја, архиепископа александријског, једног од сто и педесет светих отаца сабраних у Константинограду против Македонија, правила 15.	585
35. Теофила, архиепископа александријског, објашњење поводом Богојављења кад падне у недељу. Укупно правила 14	587
36. Из Посланице Кирила архиепископа александријског Домну, правила 5, и друге главе из других његових посланица, и једна Евлогију Александријском	591
Истога (Кирила Александријског) из Посланице пендапољским и ливијским епископима	592
Истога (Кирила Александријског) Максиму ђакону	593
Истога (Кирила Александријског) Генадију архимандриту	593
Из Посланице Евлогију Александријском	593
37. Истога (Кирила Александријског) о правоверју 12 глава против Несторија	593
38. Из Посланице Генадија архиепископа Константинограда, и тада сабраног светог сабора, свима епископима	597
39. Из Посланице сабора у Константинограду Мартирију, епископу антиохијском, о томе како примати јеретике који прилазе Саборној цркви	598
40. Главе Велике цркве, односно Свете Софије, запечаћене златним печатом цара Јустинијана, о робовима који прибегавају у цркву	599
41. Димитрија, митрополита кизичког, о јаковитима и хаци-царима	601

42. О масалијанима који се сада зову богомили – бабуни.	602
43. Петра, архиепископа антиохијског, венецијанском архиепископу, а овај беше при патријарху Константинограда Алексију	603
Леонта, архиепископа бугарског, из Прве посланице, [од трију посланица], о истим опреснацима	604
44. Блаженога Нила Црнорисца Посланица, упућена Хариклију презвитеру који сурово напада оне што сагрешују, те говори: „Није довољно за покајање усмено исповедање, ако не буде и испосничких подвига	605
45. Разне одредбе из Свитка божаствених новела у божаственом наслеђу цара Јустинијана	611
46. Новела благочастивог цара Алексија Комнина (35. новела).	673
Новела издата од христољубивог цара нашег Алексија Комнина, месеца јуна, индикта седмог, у години 6592, коју изложи Варда, чувар палате и први судија моћни (24. новела)	678
Подсећање чувара палате и великог стража Јована Тракисија, поводом које и разјашњење изложи цар наш свети, потврђујући наредбу своје раније новеле о браковима и наређујући да се са свештеним молитвама обављено обручење не може раскинути. Месеца марта 6600. године (31. новела)	687
47. Из разних наслова, то јест грана новела цара Јустинијана	699

СНИМЦИ

из рукописних књига Законоправила
коришћених за ово издање

Из Иловичког преписа

НАГРАДА ПРИМЛЕН ТРОФА
НА ПАТРИАРХА АЛЕКСАН
ДРА ПАПА АЛЕКСАНДРА
СЫН КВСТАФНИ ПА
ТРИАРХЪ АНТИОХИ
СЫН МАКАРИИ И И
САЛН МЪСКИН САНДОШЕ
ЖЕ САНДАРНИ СЪН МОУ
ДРА НАГО ПРЕЗВЕНТЕРА БИ
ВША АЛЕКСАНДРА СКИН
ЦРКВН ДОУЛЕША ЖЕ СНАЖИ
НА ГЛАШАШЕГО ХРИСТИНА
ГО БЛАТВАР БОТОГО ГЛАШАШЕ
УТИ ВИННИ СЕДНИ СОУЩА
НА БОУНЪ ЦОУН ГЛАШАШЕ ЯКО
БЪНЖКО ДАНДА НЕ БЪТЪ

735

БРОТАВЪЩЕ НА ДАРОУ И ТИЗН
 СЕЛОУ ТИ БЫТИ ВЪ БРОУ НА ЛЬ АЩЕ
 СЫЩЕ МЫ ХЪ ПРАВНЫ БЮДІ МН
 ХРАНИТЕ СЕ НХЪ ПРАВИДОЮ
 ХВАЛИ НА ЛННІТО СЛАВНІ НА ЛН
 НІ СЛОВО НА ДЦН БТННІ СЛОВОУ ПРБ
 ДАШІ А ПАН НІ ТННІ СЦНІ ХРАНИ
 ШЕ ТННІ СЦНІ ТОВАШЕ : ГАА Б

[illegible]

Слика 4. Илобички ѡреѣис Законойрабила из 1262. године (Заїред, ЈАЗУ, III с 9), л. 213б: Из 45. ілабе, односно од одабраних одредаба из Јусїїнијанових нобела крај 1. ілабе, 2. и ѡчешаак 3. ілабе.

Из Рашког преписа

[illegible]

Слика 5. Рашики прејис **Законоправила** из 1305. године (Москва, ГИМ, Воскр. № 29; ГВЛ, Ундолски 25), л. 1а: Појобор Законоправила са записом писара Григорија, епископа рашког.

етабника вашего игоуалема ариѣмнѣ . оупниште ле
 оуполенѣ . и поклоуште брата вашего и селожьвннѣ
 григорнѣ . за то бо и по троу днхѣ сои хъ и снѣгахъ . не сла
 бнхъ стѣмъ и ванимъ и мѣтѣмъ и оставленнѣмъ прѣнѣмъ
 великихъ грѣхъ мѣнѣмъ . а долю же почитающе и прѣнѣ
 соущѣе . съмногомъ кыпимъ и мѣмъ и прѣнѣ
 соущѣмъ гари . не мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 помѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 двѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 слова мѣмъ и мѣмъ . Снѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 днхѣ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ

СМѢГЕНѢ И ПѢ РАШКѢ ГРИГОРНѢ ВТОРЫНѢ

и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ

Снѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 писаше въ днѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 ша : тога ста сѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 ромѣмъ . на писаше и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ
 въ до мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ

Снѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ

и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и мѣмъ и прѣнѣ

Слика 6. Рашки йрейис Законоурабила из 1305. іодине (Москва, ГИМ, Воскр. № 29; ГБЛ, Ундольски 25), л. 16: Крај зайиса йисара Гријорија, ейискойа рашкоі.

Из Сарајевског преписа

Нши (там) правил великаго
вснани. кь великыи мльн
лааыи мль сьоралъ прило
тишесе огаѣ. **У**

ѠПЕЛАНАСТЪ ТАА

(ни) архинппа константи
на града. кь адрианоу па
пѣрнмъ колоу. главы ра
занъны. Ѡоуказаниа
бѣтвыныхъ пинни. и
же не поставятъ поклѣтъ.

Коукополомничи. рекше
поставляюще кппы и пре
збутери и димконы. и всего
прнута црѣвналго. слоугы
соутъ стго дха а не продавчи.
тоуни бо приимше погнѣ
глоу. тоуни и дѣти дѣлѣт
ни соутъ. аще те златомъ
блгтъ стго дха поскоушае
кто стемати. Ѡбръте нѣи.
и коне въ златомъ боу раба
тати ни мала дѣ. и мѣго
злоче тѣнѣиши и мѣсе до
ни въ иреси и прочни х
дхо борцѣ. злоравль на и си
иреси. мѣсе до ни бо и про
уни дхо борци. раба боу стго
дха хоуле црѣ глаа хоу. ин
и раба се бѣтварають.

арзлюще продати того мѣко
бѣглива раба. не ѣдоу ра
бни соутъ. и днн соущи на хоу
стго дха продающе. **Ѡдѣи**
ни аплъ. **Р**епетръ кь нѣло
поу влхвоу. и гѣпринесе и ни
моу и кѣтнни. да приимѣтъ
дхъ стѣи. и сьбратъ боу дн
сто бою въ пагоу боу. мѣко даръ
бѣни днѣлъ и си нѣмѣтнни
стемати. **Прѣвностѣи х**
аплъ. м. **И**мѣдѣт поста
вни мѣппы и ли презбутерь
и ли димконы. и поставиши
мѣ и гѣ днзврьметсе. и да боу
дѣтъ и коне и нѣло мѣ влхвѣ
выноу бѣзъ ѡбщении.

Ѡтретниа гоуцѣва.

Хотѣи быти и иреси. на пѣи
ше златароуцѣ и ирѣволали
и бываше и иреси. и бысе на
грѣхъ и ни нѣскоушнни и мѣ
погнѣтъ до коу и ирѣволадоу.

Ѡхетвьтагоуцѣва.

Реклѣтѣи кь гни зни. и ни
прикѣтѣи сьбратъ и ни мѣмѣ
во ирѣзы. и ни проказанго при
лѣпнѣи и кѣтѣ и кѣтѣ мѣни
твоу коу въ вѣтѣи. **Ѡприса**
нѣани тѣи коу и ни велика
гоу бѣниа. **И**и кѣтѣ блгтъ

Слика 8. Сарајевски ѡреѣис Закоуѡрабила из средине XIV бека (Сарајево, ССЦ, бр. 222), л. 186б: Крај 25. ѡлабе и ѡчѣѡиак 26. ѡлабе – Из Посланице сьбѣѡѡ Тарасија, архиеѡискоѡа Констѡниѡниѡрага, Адријану ѡѡи римском.

Значајнија путовања Светога Саве Од 1191. до 1235. године

На карти су представљена значајнија путовања Светога Саве, а према казивањима животописца Доментијана¹, његовог савре-

¹ Доментијан, *Животи свейога Симеуна и свейога Саве*, изд. Ђ. Даничић, у Биограду 1865; прев. Л. Мирковић, *Животи св. Саве и св. Симеона*, Београд 1938.

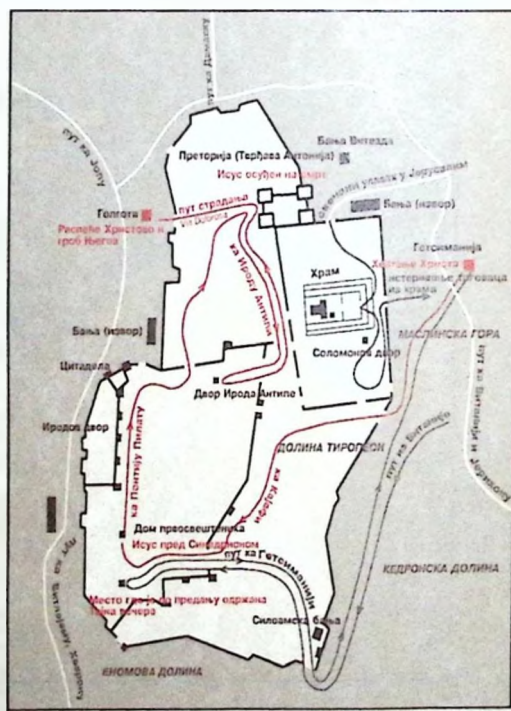
меника који му је био ученик, и Теодосија², хиландарског монаха и књижевника с краја 13. века. Она се могу поделити на два раздобља, од којих једно обухвата време док је Сава био Светогорац (1191–1206), а друго – док је у Србији припремао своје народу оснивање цркве, учвршћујући, уједно, и темеље државе, најпре као архимандрит и игуман манастира Студенице (1206–1217), затим као њен први архиепископ све до 1233. године, односно до самог упокојења 1235. године, при повратку са последњег и најдужег свога путовања.

Као седамнаестогодишњак, под световним именом Растко, упутио се 1191. године са двора свога оца Стефана Немање, великог жупана српског (1166–1196), на Свету Гору, где је само неко-

ЈЕРУСАЛИМ И ОКОЛИНА ДЕТАЉ ПУТОВАЊА СВ. САВЕ

ЈЕРУСАЛИМ У ХРИСТОВО ВРЕМЕ

² Теодосије, *Живот св. Сава*, изд. Ђ. Даничића приредио и предговор написао Ђ. Трифуновић, Београд 1973.

лико дана по доласку примио монашки постриг у руском манастиру, Старом Русику, добивши име Сава. Одатле је убрзо прешао да обитава у грчком манастиру Ватопеду. За потребе тога манастира игуман га је послао у Константиноград код византијског цара Алексија III Анђела (1195–1203). Сусрет са царем искористио је да од њега измоли сагласност како би са својим оцем – који се у међувремену повукао са владарског трона (1196. године), потом замонашио и под монашким именом Симеон дошао (1197. године) у Ватопед да обитава са сином – обновио запустели манастир Хиландар.

Истом цару отишао је у Цариград и по други пут, али овом приликом на предлог свога оца Симеона, с пролећа 1198. године. Тада му је цар издао златопечатни сигилиј за Хиландар, а у јуну и златопечатну повељу на основу које је Хиландар постао самоуправни српски манастир и то са нагласком „да буде Србима на поклон вечни“.

Из Хиландара Сава је остварио одређена путовања не само у корист манастирских потреба, него превасходно ради учвршћења црквености и државности у Србији. Тако је 1204. године допутовао у Солун где га је, на Крстовдан, у цркви Свете Софије, као тридесетогодишњака произвео у достојанство архимандрита митрополит солунски Костадије (Константин), уз саслужење још три Грка архијереја, и то „по свом грчком закону“, са јасним циљем, према Доментијану, „да буде архијереј“.³

Сава је, као архимандрит, пренео из Хиландара у Србију 1206. године мошти свога оца Симеона, упокојеног 1199/1200. године, положивши их у гроб који је овај за живота припремио у својој задужбини – Студеници. У својству архимандрита-игумана манастира Студенице основао је Студеничку архимандрију као прво језгро будуће самосталне Српске цркве, из којег је убрзо израсла Жичка архиепископија, односно Аутокефална српска црква.

Из Студенице је често и неуморно путовао по читавој Србији, у многим местима подижући камене или дрвене цркве и манастире. Одатле је, око 1213. године, кренуо према утврђењу Просек на реци Вардару ради преговора са одметнутим бугарским господарем Стрезом, који је све учесталије угрожавао Србију са југоистока.

³ Доментијан, стр. 192; прев. Л. Мирковић, стр. 90.

Такође из Студенице, кренуо је 1217. године преко Солуна и Свете Горе у Никеју, са задатком да посредством цара Теодора I Ласкариса (1204–1222) издејствује од константиградског (тада у Никеји) патријарха Манојла I Харитопулоса (1215–1222) оснивање Аутокефалне српске архиепископије, о којој је већ унапред имао јасну визију, јер је у *Законоураби*лу, одређеније у тумачењу 34. *Аѿосѿолскоѿ ураби*ла, уз помињање митрополита и епископа додао и достојанство архиепископа, што ниједан грчки номоканон тога времена нема. Било је то на прелазу из друге у трећу деценију 13. века.

Већ као први архиепископ српски, Сава се из Никеје опет преко Свете Горе и Солуна вратио у Србију, односно у новоосновано архиепископско седиште – манастир Жичу, коју је са братом Стефаном Немањићем – Првовенчаном (велики жупан српски 1196–1217; краљ 1217–1228) почео да гради 1206. године.

Из Жиче је око 1221. године путовао на север у Угарску ради преговора са краљем Андријом II (1205–1235) да би га одвратио од намере да нападне Србију, јер се није мирио са краљевском титулом Стефана Првовенчаног, будући да се и сам називао краљем Србије. Сава је тада, према казивањима животописаца Доментијана и Теодосија, успео да угарског краља врати у правоверје, поучивши га да *Симбол бере* чита без додатка *Filioque*, у осмом члану,⁴ сагласно догматском учењу, утврђеном на Другом васељенском сабору 381. године.

Сава је, после упокојења свога брата Стефана Првовенчаног (1228. године), кренуо 1229. године на прво путовање по Светој земљи. Копном се спустио до Диоклитијског (Јадранског) мора, где се укрцао у лађу и запловио према Јерусалиму. Пошто је стигао, из Јерусалима је отишао на поклоњење у Витлејем. Опет се вратио у Јерусалим, да би потом отишао на Свети Сион, па у Цркву светог подножија (Голгота), затим у Подгорје (Дом рођења светог Јована Претече) и поново у Јерусалим. Затим је отишао у Гетсиманију, те поново у Јерусалим, па на Јелеонску (Маслинску) Гору, затим у Галилеју, Витанију, Посницу Господњу, на реку Јордан и опет у Јерусалим. Одатле је отишао на поклоњење у лавру

⁴ Доментијан, стр. 256–257; прев. Л. Мирковић, стр. 145–146; Теодосије, стр. 157–159; прев. М. Башић, стр. 204–205.

Светог Саве Освећеног. А између палестинског пустињака светог Саве Освећеног, који је живео на прелазу из 5. у 6. век, и првог српског архиепископа Саве, коме је он у много чему био узор, постоје чак задивљујуће подударности. И овај је као и онај у 17. години живота примио монашки постриг, па био архимандрит – игуман, затим законоположитељ и, најзад, проглашен за светитеља.

Из лавре Светог Саве Освећеног, архиепископ Сава је обишао све манастире у околини и по дужини ка Содомском (Мртвом) мору, да би се опет вратио у исту лавру, па поново у Јерусалим, а из овога у Лавру Светог Јевтимија, на чијем је метоху – Сиону, по благослову јерусалимског патријарха Атанасија II (1224–1236), подигао храм посвећен Светом Јовану Богослову. Одатле се опет вратио у Јерусалим да би отишао у Назарет, па на Гору Тавор и поново у Назарет, а одатле у град Акр, те у Анадолију, а потом морем у Свету Гору. Из Свете Горе допутовао је преко Солуна у Србију и стигао, пошто је прво свратио у Студеницу, у своје архиепископско седиште – Жичу.

На друго путовање по Светој земљи архиепископ Сава је кренуо 1233. године. Опет је сишао на Диоклитијско (Јадранско) море и лађом допловио у Бреднич (Бриндизи), где „проведе довољно времена“, али у Рим није отишао иако је тамо могао, на пример, да се поклати на гробу апостола Петра и Павла, да види катакомбе, Колосеум и др. Његов став према папи и Римокатоличкој цркви је познат, о чему говоре, између осталог, и главе 49–51. у *Законојрабилу*⁵.

Из Брендича (Бриндизија) допутовао је у град Акр. Пошто се одморио, укрцао се у другу лађу те стигао у Кесарију, а одатле у Јоп (Јафу), па у Јерусалим. Из Јерусалима је отпутовао у Александрију, одакле је по Египту обилазио пустињаке, стигавши до оних у Мареоту крај Ливије. Отуда је отпутовао у Тиваиду (Тебе) и њену околину. А Тиваида је главни град и древни назив за Горњи Египат у којем су се подвизавали многи подвижници првих векова хришћанства. Потом се вратио у Јерусалим да би кренуо према

⁵ О ставу Светог Саве према Риму в. М. М. Петровић, *Цркбенодржабне идеје Свѣтѣога Саве између Цариграда и Рима*, Европа и Срби, Међународни научни скуп 13–15. децембра 1995, Београд 1996, стр. 106–109.

Синајској Гори. На том путу прошао је кроз јерихонске крајеве, прешао реку Јордан и, крећући се у правцу јорданских пустиња, дошао у манастир Пресвете Богородице у Каломонији. Одатле, идући даље на југ, превалио је јорданске пустиње и стигао у град Корак, потом у Велики Вавилон (Каиро), где га је примио султан, давши му пратњу да настави пут до султана у Великом Египту. И овај му је дао људе да га прате до Синаја. По Египту је обилазио пустињска места у којима су се подвизавали чувени испосници као што су Антоније Велики и Арсеније Велики.

Сава је у манастиру Свете Екатерине на Синају провео цео Васкршњи пост и више пута служио литургију у храму Пророка Мојсија на врху Синаја. Тамо је у поменик упокојених убележио имена својих родитеља и брата краља.

Са Синаја опет је дошао у Јерусалим, а одатле наставио путовање у Антиохију, где га је примио Доротеј, патријарх антиохијски (1219–1245). Из Антиохије отпутовао је у Арменију и преко Анадолије, односно Турске избио на Сиријско море те лађом допловио у Константиноград. Одатле је опет лађом наставио путовање, по Црном мору, и допловио у град Несебар (Месимврија), где се искрцао на загорску (бугарску) земљу, настављајући пут до града Трнова, у којем се и упокојио 1235. године. Ту му је тело почивало у цркви Четрдесет мученика, а две године касније, старањем краља Владислава (1234–1243) пренето је у манастир Милешеву, у којем је почивало све до 1594. године, када је Синан-паша наредио Турцима да га пренесу у Београд и спале на Врачару.

Тако велика путовања Светога Саве у околностима какве су биле у 13. веку, оправдано изазивају дивљења, јер он је, по речима животописаца Доментијана и Теодосија, усрдно обишао сву Палестину, Сирију, Персију, Вавилон и Египат, Азију (провинција), Тракију и друге земље; пропутовао је сав исток и запад, сав север и југ.

Када се са њим срео у Јерусалиму Атанасије II, патријарх јерусалимски (1224–1236), са дивљењем је упитао: „Како је свет? И јесу ли мирна царства по земљама? И је ли добро држава царства вашег? И како ли те Господ проведе на овом путу?“⁶

⁶ Доментијан, стр. 303; уп. прев. Л. Мирковић, стр. 182–183.

Сва путовања Светога Саве, овде поменута и непоменута, сводила су се на својеврсно мисионарење – на сејање правоверја, љубави, правде и мира у сваком човеку као боголиком бићу, било које народности да је.

Он, по речима Доментијана, „носи у срцу своје ризницу небеске љубави“, због које га и „љубљаху не само цареви и архиепископи, већ сви градови и земље и цело племе рода људског живо у Христу; сви га имађаху као бисер небесни, видећи на њему, милошћу и заповешћу Вишњег, подобје Христово“.⁷

Зато су га људи свуда радо прихватили и слушали. Сироте је помагао као мало ко. За упокојене се често молио. А највећу љубав и труд испољавао је при подизању светиња – храмова и састављању књижевних дела, од којих је најзначајније и најобимније *Законоправило*. Све што је чинио сводило се на очување чистоте правоверја и на спасење душа.

СВЕТА ГОРА

СВЕТА ЗЕМЉА ПАЛЕСТИНА

⁷ Доментијан, стр. 222; прев. Л. Мирковић, стр. 117.

Relevant journeys of Saint Sava between the years 1191 and 1235

The map shows relevant journeys of Saint Sava, according to the biographers Domentian¹, a contemporary and disciple of his, and Theodosius, a Chilandar monk and writer, in late 13th century. His travels can be divided into two parts: the first, made in the period of St. Sava's Chilandar days (1191–1206), and the second while staying in Serbia and preparing to the benefit of his people the founding of the Church, laying down at the same time the foundation of the State: initially in his capacity of Archimandrite and Hegumen of Studenica Monastery (1206–1217) and then as its first Archbishop, until 1233, or more precisely until his death in 1235, after his last and longest journey.²

As a seventeen-year old youth, still bearing his secular name Rastko, he set out for Mount Athos in 1191, from the court of his father Stefan Nemanja, the Grand Zhupan of Serbia (1166–1196). Within but several days upon his arrival he took the monastic vows in the Russian Monastery of Rusik and received the monks name of Sava. The then Hegumen of the Monastery dispatched him to Constantinople to the Byzantine Emperor, Alexei III the Angelus, to take care of Monastery's affairs. He availed himself of his encounter with the emperor to obtain the approval for himself and his father – who had abdicated, in the meantime, the ruling throne (1196), took monastic vows under the name Simeon and arrived to Vatopede (1197) to join his son – to renovate the deserted monastery of Chilandar.

¹ Domentian, *Život svetoga Simeuna i svetoga Save*, ed. Đ. Daničić, in Biograd 1865; translated by L. Mirković, *Život sv. Save i sv. Simeona*, Belgrade, 1938.

² Theodosius, *Život svetoga Save*, ed. Đ. Daničić, adapted and prefaced by Đ. Trifunović, Belgrade 1973.

He paid another visit to the same Emperor, but at the suggestion of his father Simeon, in the spring of 1198, when the Emperor granted him the golden-sealed Sigillate for Chilandar and in June the same year a golden sealed Charter declaring Chilandar a self-governing Serbian Monastery „...To the Serbs as everlasting gift“.

From Chilandar Sava traveled not only on behalf of the Monastery, but rather to strengthen the Church and statehood of Serbia. Thus, in 1204 he arrived into Thessalonica. He was only thirty, but on the day of Exaltation of the Cross in the Church of St. Sophia, he was promoted Archimandrite, by Costadius (Constantine) Metropolitan of Thessalonica, who was assisted by three other Greek Archiereus's (Hierarehs). This was done under the „Pan Greek Law“ with a clear aim - according to Domentian - „...To be the Archiereus“ himself.³

In 1206, Sava - in his capacity of Archimandrite - moved the mortal remains of his father Simeon, who had died in 1199/1200, from Chilandar to Serbia. Simeon was then buried in tomb within his memorial church of Studenica, that he had prepared during his lifetime. As Archimandrite - Hegumen of Studenica Monastery he established the Archimandrite's seat there. Studenica thus became the seat of the future autonomous Serbian Church; it turned soon into the Archbishopric of Žiča, hence the Autocephalous Serbian Church.

He traveled often and tirelessly throughout Serbia, building stone or wooden churches and monasteries in many places. He proceeded to the Fortress of Prosek, on the bank of the Vardar River, to negotiate peace with the outlawed Bulgarian lord Streza, who ever more frequently endangered Serbia from the Southeast.

It was Studenica again that he left in 1217, via Thessalonica and Mount Athos to Nicaea, on the mission of negotiating the Autocephalous Serbian Archbishopric. Relying on the good offices of the Emperor Theodore I Lascaris (1203-1222), he met with the Patriarch of Constantinople - Manuel I Charitopoulos (1215-1222), sitting at the time in Nicaea. In fact, he had anticipated in *Zakonopravilo* - well in advance - relying on the interpretation of 34th Apostolic Rule, the addi-

³ Domentian, p.192; translated by L.Mirković, p.90

tional dignity of Archbishop when mentioning the Metropolitan and Bishop, though no Greek nomocanon of the time used such a formula. All this took place at the turn of the second to the third decade of the 13th century.

Having become the first Archbishop of the Serbs, Sava returned from Nicaea again via Mount Athos and Thessalonica to Serbia in 1206, namely to the newly established Archbishopric seat in the Žiça Monastery that he started building with his brother Stefan Nemanjić – the First Crowned (Grand Župan of Serbia 1196–1217; then King 1217–1228).

From Žiça he travelled north to Hungary to persuade King Andrash II (1205–1235) to desist from his intended assault on Serbia, because he bore the title of King of Serbia and thus could not accept the royal title of Stefan the First Crowned. According to the biographers Domentian and Theodosius, Sava succeeded to reconduct the Hungarian king to Orthodoxy, by instructing him to read „Symbol of Faith“ without the *Filioque* added in its eighth Article,⁴ in keeping with the dogmatic teaching adopted at the Second Ecumenical Council in the year 381.

After the death of his brother Stefan the First Crowned (1228) Sava went on his first pilgrimage to the Holy Land in 1229. He descended by road down to the Dioclitian (Adriatic) Sea, where he embarked a ship and sailed to Jerusalem. Once there, he first paid homage to Bethlehem. After returning to Jerusalem he journeyed to Holy Zion and further on to the Church of the Holy Foothill (Golgotha); then he went to Podgorie (the birthplace of St. John the Forerunner) and back to Jerusalem. From there he went to Gethsemane and back to Jerusalem, then to the Mount of Olives, then to Galilee, Bethany, Lord's Place of Fasting, to the River Jordan and finally back to Jerusalem. He then traveled to the Laura of Saint Sabba of Palestine. There are numerous amazing similarities between the Palestinian hermit St. Sabba, who lived at the turn of 5th and 6th centuries, and Sava – the first Serbian Archbishop

⁴ Domentian, pp. 256–257; translated by L. Mirković, pp. 145–146; Theodosius, ps. 157–159; translated by M. Bašić, pp. 204–203

Sava, who was his follower in many ways. Both of them received the monastic vows at the age of 17, became Archimandrites-Hegumens, then lawmakers and finally were proclaimed Saints.

From the Laura of Saint Sabba of Palestine, Archbishop Sava toured all the monasteries around and along the Dead Sea, to return to the same Laura. He then went to Jerusalem and further on to the Laura of St. Euthyme, on whose metochion – Sion, he built a church to the glory of St. John the Theologian with the blessing of Patriarch Athanasius II of Jerusalem (1224–1236). He returned again to Jerusalem to then leave for Nazareth. From there he visited Mount Tabor and returned to Nazareth, wherefrom he went to the town of Acre and to Anatolia, and by sea, to Mount Athos. From Mount Athos he arrived to Serbia via Thessalonica and reached his Archbishopric seat in Žiža, having visited first the Monastery of Studenica.

In 1233 Archbishop Sava departed on his second pilgrimage to the Holy Land. He again descended to the Dioclitian (Adriatic) Sea and arrived by ship to Brindisi, where he „...stayed long enough“. However, he did not go to Rome although he could have made a pilgrimage to the tombs of the Apostles Peter and Paul, the Catacombs, the Colosseum, etc. His attitude towards the Pope and the Roman-Catholic Church is well known. In fact it is clearly stated in Chapters 49–51 of the *Zakonopravilo*⁵.

From Brindisi he arrived to the town of Acre. Having rested, he embarked on another ship and reached Caesarea, from there Joppa (Jaffa) and Jerusalem. He left Jerusalem for Alexandria, where he toured hermitages around Egypt reaching those in Marout near Libia. He then left for Tibaida (Thebes) and its surroundings. Thebes was the capital and ancient name of Upper Egypt where many hermits took recluses in the early centuries of Christianity. Then he returned to Jerusalem to leave for Mount Zion. On his way he passed through the zone of Jericho, crossed the River Jordan and heading for the Jordanian deserts arrived to the Monastery of the Mother of God in Kalomonja.

⁵ About the attitude of Saint Sava towards Rome, see M. M. Petrović, *Crkvenodržavne ideje Svetoga Save između Carigrada i Rima, Evropa i Srbi, Međunarodni naučni skup*, 13–15 decembra 1995, Belgrade 1996, pp.106–109.

From there, heading further southwards, he crossed the Jordanian deserts and reached the town of Al-Karak; then he went to the Great Babylon (Cairo) where he was received by the Sultan that granted him an escort to continue his journey to the Sultan in the Great Egypt. The latter also assigned men to escort him to Sinai. In Egypt he toured the places in the desert where famous hermits such as Anthonius the Great and Arsenius the Great dwelled.

Sava spent the whole Easter Lent in the Monastery of St. Catherine and served on more than one occasion the Lent Liturgies in the Church of the Prophet Moses at the top of Mt. Sinai. He inscribed the names of his parents and his brother the king, in the Memorial Book of the departed.

From Sinai he reached Jerusalem again and continued his journey to Antioch, where he was received by Dorotheus, the Patriarch of Antioch (1219–1245). From Antioch he traveled to Armenia and he reached the Syrian Sea via Anatolia and Turkey; then he sailed to Constantinople and went on to the town of Nesembur (Mesembria), where he disembarked entering the Zagora (Bulgarian) territories. He continued his voyage by ship again across the Black Sea, and reached land, continuing his journey to the town of Trnovo where he died in 1235. His earthly remains were buried in the Church of the Forty Martyrs. Two years later, owing to the endeavor of King Vladislav (1234–1243) they were taken to the Monastery of Mileševa, where they rested until 1594, when Sinan-Pasha ordered the Turks to move the relics to Belgrade and burn them on Vračar Hill.

Saint Sava's extensive travels, bearing in mind the circumstances in 13th century, are admirable. In fact, according to his biographers Domentian and Theodosius, he meticulously toured the whole of Palestine, Syria, Persia, Babylon and Egypt, Asia (provinces), Thrace and other lands; he traveled the entire East and West, North and South.

When Athanasius II, the Patriarch of Jerusalem, met him in Jerusalem (1224–1236), he asked him in appreciation: „How is the world at large? Are the realms at peace? Is the state of your realm well? How has God taken you through this journey?“⁶

⁶ Domentian, p.303; Cf. translation by L. Mirković, pp.182–183

All the journeys of Saint Sava, mentioned or unmentioned here, were but a mission of its own type: sowing the seeds of Orthodoxy, love, justice and peace in each and every man, seeing Man as a Theomorphic being, irrespective of nationality.

According to Domentian, he „...carries in his heart the treasury of heavenly love“ for which he was „...cherished not only by emperors and archiereus’, but by all the towns and countries and societies living in Christ; all valued him as a heavenly pearl, seeing in him the liking of Christ in mercy and under the command of God.⁷

That is why people gladly accepted and listened to him. The poor he helped more than many others. For the deceased he often prayed. But the greatest love and effort he demonstrated in building the shrines - sanctuaries and writing literary works of which *Zakonopravilo* is the most important and most voluminous. In all his doings he strived to protect the Faith and save the souls.

⁷ Domentian, p.222; translated by L. Mirković, p.117

The Zakonopravilo of Saint Sava

Zakonopravilo is the greatest religious and civil legal memorial compiled by Saint Sava for the Serbs based on several Byzantine nomocanonic sources. It contains 6 introductory and 64 central Chapters. The present Volume I contains all the introductory and the first 47 central Chapters. A similar edition of Volume II is to follow, containing the rest of the Chapters (from 48 to 64). Among them is the *Civil Code* (Chapter 55), known as the „Gradski zakon“ or the „Procheiron“ (Πρόχειρος νόμος), the subject of vibrant interest among scholars. Volume 2 shall contain the index of the present Volume 1, also.

Saint Sava himself named his work, in the very first sentence, by literally translating the Greek compound νομοκάνων into *Zakonopravilo* and stressing that it contained „divinely inspired books“. It refers to more than a hundred Byzantine documents of various content, covering different domains such as religious, canonic, religious civic and civil laws, and church-state relations.

Sava's protograph of *Zakonopravilo* has not survived. Today eleven preserved transcripts of the Serbian revision are known of. The oldest of the preserved transcripts, the so-called *Ilovica* transcript, dating back to 1262, was used for this edition. The other three were consulted in parallel: the *Raška* transcript made at the turn of 13th to 14th centuries; the *Sarajevo* transcript written around mid-14th century and the *Morača* transcript of 1615.

The translation from the Serboslavic to contemporary Serbian language demanded consultation of more than one Greek nomocanonic set of laws, originating from the 10th through 17th centuries. The outstanding characteristic of *Zakonopravilo* is its perfect synthesis of at least four genres of texts: unabridged canons, synoptic canons, interpretations by Aristinos (12th century) and by Zonara (12th century) provided, however, that Aristinos was much more relied upon than Zonara. Sava selected and sorted many a Greek text from several sources to create a new fabric for an original book. This eliminates any

consistency of the assumption that ready Slavic translations were presumably used, or that an identical Greek nomocanon had existed and was used to create *Zakonopravilo*. Sava was the one, who in his own judgment and for the sake of clarity added, here and there, the authentic canon as an interpretation under the synoptic text of the canon, or connected related texts, either by expanding or shortening them. He, who envisioned the idea of an autocephalous Serbian Archbishopric must have been the forefather of the idea of compiling the Apostolic *Zakonopravilo* to support its existence: hence – in the 34th *Apostles' Rule* – he inserted the dignity of archbishop that had not existed in the Greek canonic volumes. It provides the grounds for the conclusion that Saint Sava defined the rank of the Serbian Orthodox Church by *Zakonopravilo* and regulated the relations between its archbishop and subordinate regional bishops.

Hence, *Zakonopravilo* is a specific nomocanonic work. Without it the establishment and structure of the autocephalous Serbian Church in early 13th century could not be conceived, nor the consolidation of self-statehood of Serbia. Not only was the Church built as a whole around this legal monument, but civic life also. It cares for a human being from its conception to its death, and in some areas even thereafter – dealing for instance with the issue of marital or inheritance laws.

That is why it is understandable that *Zakonopravilo* by Saint Sava served as a source and pillar for all other laws and rulers' charters in Serbia – like the 14th century *Dušan's Code* – but also for the *Law of Father Mateja Nenandović* in early 19th century. Currently, it is the official Code of the Serbian Orthodox Church.

The outstanding value of *Zakonopravilo* by Saint Sava is corroborated by the fact that its application extended beyond the Serbian state and Church: to all Orthodox Slavs, but also to Bulgarians and partly Romanians, bringing them closer together, and to the Byzantines.

Thus, Saint Sava had been recognized – also due to this book he authored – as a man who brings peoples together and disseminates the spirit of Christian kinship. Aware of the fact that his fatherland was in the West – a fact frequently emphasized both by him and by his biographers, he was incessantly spreading love to all the cardinal points of the

world, by word and by deed - for the sake of the Serbs and also other peoples. However, when the preservation of the purity of Orthodoxy was at stake, Saint Sava never succumbed to the temptation of submitting TRUTH to deceitful love or insincere peace.

In principle, the general spirit of the *Zakonopravilo* provides for protection but also for punishment of the faithful if they mix their Orthodoxy with the creed of others. This is no proselytism, but teaching his own People, namely those of his own religion - who fell in apostasy, to return to Orthodoxy. For instance, in line with an element imported from Byzantine legislation, it was fully acceptable for a Jewish slaveholder to live amidst Christians, even if his slave might have been a Christian. But, if he were to abuse the Christian slave by circumcising him under the Mosaic Law, he was liable and punishable by law, since proselytism was an inadmissible phenomenon, regardless of the perpetrator.

Highly significant is that with his *Zakonopravilo*, Saint Sava widened the measures of social justice and equality of men. He introduced the pure Christian teaching of a single and same Father for all. Such a teaching is expressed especially in the interpretation of The Lord's Prayer, composed by St. John the Eloquent. Thus, Sava demonstrated his dissension with the regulations safeguarding the institution of slavery.

However, in spite of this the *Zakonopravilo* incorporates the documents containing provisions on slaves from Greek nomocanons, because they are of historical value and part of the whole law. For instance, such is the so called *Procheiron* (Πρόχειρος νόμος) irrespective of the fact that all of its provisions could not have possibly been applicable to Serbia.

The fact that not everything contained in *Zakonopravilo* was applicable, cannot serve as the grounds for diminishing the impact of the results obtained in the study of its comprehensive treatment of the phenomena in medieval human existence. Dissimilar to the significance of MAGNA CHARTA, for instance, from the same period (granted in 1215) written in Latin on a lengthy scroll of parchment, which did not guarantee the rights of ordinary citizens in any way, rather of the

nobles, and the independence of the Anglican Church from the absolutism of the then King of England, John Lackland – *Zakonopravilo* is an enormous volume, written in Serboslavic language, which protects the liberties of free citizens and slaves alike. In spite of so big a difference between these two legal monuments, MAGNA CHARTA is widely known in the world of jurists, while no references to *Saint Sava's Zakonopravilo* are contained in any of the 1,978 pages of the *Pravna enciklopedija*, 1-2 (Published by Savremena Administracija, Beograd, 1985). Saint Sava highly valued the qualities and achievements of his own people and was highly esteemed and respected by other peoples, even of different faith.

Миодраг М. Петровић
Законоправило Светога Саве
на српскословенском и српском језику

1

Издавачи

Епархија жичка • манастир Жича
Миодраг М. Петровић

Уредник

Хризостом, епископ жички

Технички уредник

Александар Савић

Лекџори – корекџори

Миодраг М. Петровић
Љубица Штавланин-Ђорђевић
Никола М. Петровић

Преводац на енглески

Смиљана Кијурина

Цртежи

Шандор Бурањ

Корџе

Миодраг М. Петровић
Ивана Милијић

Фотографија

Душан Милијић

Корџе

Евстатије-Душан Поповић

Компјутерска обрада текста

„АС“, Београд, Војводе Степе 263

Штампа

МЕΛΙΣΣΑ

570 21 'Ασπροβάλτα, тел. 23970 23313

Одштампано и нумерисано у хиљаду и сто примерака
децембра месеца 2004. године

ISBN 86-84933-05-2

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)-74~11/12~

271.222(497.11)-428~11/12~

27-36 : 929 Сава, свети

ЗАКОНОПРАВИЛО Светога Саве на српскословенском и српском језику. 1 /
[приредио и превео] Миодраг М. Петровић, ; [цртежи Шандор Бурањ ; карте Миодраг
М. Петровић, Ивана Милијић ; фотографија Душан Милијић]. – Краљево : Епархија
жичка, манастир Жича : М. Петровић, 2004 (’Ασπροβάλτα : «Μέλισσα»). – XLIII, 782
стр. : илустр. ; 24 см

На спор. насл. стр: Zakonopravilo of Saint Sava in the Serbian/slavonic and Serbian language
1. – Делимично упор. текст на српслв. и срп. језику. – Тираж 1.100. – Предговор: стр.
XI–XXXVI. – Напомене и библиографске референце уз текст. – Summary: The Zakono-
pravilo of Saint Sava.

ISBN 86-84933-05-2

1. Ств. насл. на упор. насл. стр.

2. Свети Сава

3. Петровић, Миодраг М.

а) Сава, свети (око 1174–1235) – “Крмчија”

COBISS.SR-ID 119369228

❶ ХИЛАНДЪР 1198/1199 ❶ СТУД

ИЦА 1186 ① ЖИЧА 1206 ①